

שאלה א ברה לקחתי וברה אשיב לשואל פעננו וכהלכה משיב דברים נכוחים ערבים פעולת מחים אלקים ואנשים משמחים כפתורים ופרחים ה"ה אהו' הרב הגדול המופלא והמופלג כל סתום ונעלם מברר ומלבן פשג נ"י ע"י פ"ה ר"מ ואב"ד הגאון כמהורר ליב נרו לא יכבה.

מחול ימים ירבה ולכל העומדים צפופים ומסתופפים בצילו צל החכמה שלום. עד בלי ירח אחר דרישת פריסת השלום באתי הלום לגלות את אנניו שג"י הצהירים אשר פוננו ידיו אמונה יום פלוני האירו אל מול עבר פני יום פלוני: והנה מה דבדק לן מר בעננו מעשה שהיה וז"ל לאה היתה משרת בבית ראובן והרה לזנונים וקודם שנתפרס' שהיתה נשדכת למשרת א' שהיה ג"כ משרת בבית ראובן ואח"כ נתפרס' הדבר שהיא מעוברת ואחר ילדה בת.

ושניהם היא והמשרת מודים שממנו נתעברה והנה השאלה אם יש להתייר להינשא לו תוף כ"ד חודש להנלד אף שאין פאן כ"כ חששא דלמעבר חלכא וקטלא לי ברעב מאחר שהיא מודה שממנו נתעברה גם בלא"ה קצת פוסקים מקילין במזנה וכו' אבל פאן יש חששא אחרת כששניהם מודים יוכל לצאת מנה חשש איסור דאורייתא לעננו חליצה אם נתייר לו להינשא תוף כ"ד חודש משום חששא דכשם שזינתה עם זה כף זינתה עם אחרים כמו שנבאר בסמוך בעז"ה להרבה פוסקים וכו' עכ"ל השואל: תשובה הנה אהו' באשר נפשי יודעת מאוד שהוד מעלתו איננו צריך לא לגמרא ולא לסברא דידי וכל רז לא אנניס לי וכל יקר ראו עיניו עיני פקוחים ומה דבדק לן מר זאת לא זאת פי אם ענוותנותו לתקוע את עצמי לדבר הלכה שאינה פסוקה.

בכן הי' מן הראוי להחזיר ההתר"ה והשמוע"ה לסינ"י ועוקר הרים אשר לו משפט המלוכה: אמנם באשר שאין מסרבין לגדול זחלתי ואירא להשיב פניו פני להבה ריקם. ע"כ אען ואמר באשר יורני מן השמים אמנם בקצרה פי אין הזמן מסכים עמדי כול פעת ודבר המל"ך נחוצ גזר עלי אומר בל תאחר ונה החלי בעז"ה חילי והנה מכ"ת צידד והראה פנים לכל צד כמראה האופן בכל האוכלים הן לאיסור הן להיתר בנה וסתר עד שכמעט לא הניח לנו מקום להתגדר בו מ"מ אענה את חלקי המגיע לי כפול בעננו השאלה.

אם יש שהתייר להינשא לו תוף כ"ד חודש אם לאו אבל אם ולד זה פוטר מן החליצה או לא פעת לא נכניס ראשינו לדבר מנה רק נניח במחלט שאיננו פוטר מן החליצה כדעת הרמב"ם וסייעתו: והנה אכן נתפס במושלם דברי מהררי"ו בתשו' סי' ע"ג לכאורה אין מקום לשאלותינו כי שפתיו ברור מללו שאפילו אם נשאת לו כבר מפרישין אותם מכ"ש שאין להינשא לו לכתחלה.

אמנם לאחר שגובה בחבילות דקדוקים ופקפוקי על דברי מהררי"ו נעמוד על תוכן דבריו דא"ח וממנו תצא ההוראה להיתר בנ"ד והוא זה שיש לדקדק במ"ש וז"ל וכיון דהכי הוא שאינו פוטר אותה לעלמא בלא חליצה אין להקל עליה שלא להפרישה ממנו דאתי לידי תקלה דיאמרו קמו רבנן במילת' שהוא בנו ודאי ויתירוה לעלמא בלא חליצה וכה"ג איתא בפרק ד' אחין אספק גירוש' כו' אם אתה אומר חולצת מתניבמת דיאמרו קמו רבנן במילתא דגיטא מעליא הוא וכו' עכ"ל דמהררי"ו ואני עני בדעת לא אוכל

להבין דבריו מפמה טעמים ופקפוקים חדא משטחי דבריו שכתב וכיון דהכי הוא וכו' אין להקל עליה וכו' משמע לולי החששא דאתי לידי תקלה היינו מקילין שלא להפרישה משום דאפשר לומר שתקנת' דרבנן שלא ישא אדם מינקת חבירו וכו' לא נתקנה אלא בנדאי מינקת חבירו אבל לא במקום ספק משום פשם שזינתה וכו' וא"כ הוא למה נחוש שיאמרו קמו רבנן וכו' הלא אעפ"י שלא קמו רבנן במילת' שהוא בנו ודאי אלא שהוא ספק מ"מ דינא הכי שלא להפרישם מפני הספק בשלמא התם בפרק ד' אחין יש לחוש שיאמרו קמו רבנן וכו' משום דקשיא להו למה חולצת ונפסלת לכהונה בכדי הלא היא בחזקת מותרת לעלמא ומספק אתה בא לאושרה.

אלא ודאי קמו רבנן במילתא וכו' אבל בנדון של מהררי"ו שאין מקום לומר קמו רבנן כיון שדינא הכי שאין להפרישם מפני הספק כמו שכתבנו חדא ועוד קאמינא שאין הנדון של מהררי"ו דומה לראיה פעוקלא לדנא לכאורה כי התם בפרק ד' אחין החששא קרובה מאד אם תאמר חולצת מתנייבמת כי בראשונה מצות יבום קודם אבל בנ"ד יש פמה ספק ספיקות ספק שמא היא תמות ברישא את"ל הוא ימות ברישא שמא יניח אחריו זרע של קיימא אחר מלבד זה הנלד את"ל שלא יניח אחריו זש"ק אחר שמא זה הנלד ימות ברישא וא"כ מנ"ל לחוש לחששות רחוקות כל כף ולכאורה מוכח בדברי מהררי"ו עצמו שאין לנו לחוש לחששות רחוקות כ"כ דיש לדקדק למה נקט התקלה קלה שתצא בלא חליצה שאינו אלא לאו דלא תהי' אשת המת חוצה למה לא נקט תקלה חמורה שמא תלדה לו בן אחר ודאי ימות א' מהם בלא זש"ק ואחיו מן האם ייבם אותה (עיי' בפ' החולץ דף מ"ב ע"א) ויפגע באיסור אשת אח מן האם שהוא בכרת אלא ע"כ שלא רצה לנקוט חששא זו משום שהוא רחוקה ביותר א"כ אף אנו נאמר מנ"ל לדמות חששא דידיה שהיא רחוקה לחששא אם חולצת מתנייבמת שהיא קרובה.

מיהו יש לחלק ביניהם ודו"ק. ועוד בו שלישי' יש להקשות על דברי מהררי"ו ממה שכתב הרמב"ם בפ"ח מהל' תרומות ונ"ל.

מי שנישאת לכהן שוטה או שאנס אותה או שפיתה אותה כהן וילדה אוכלת בתרומה בשביל בנה ואף על פי שהדבר ספק הואיל ובלא קדושין היא שמא מאחר נתעברה הרי הנלד בחזקת זה שפא עלי' וכו' עכ"ל ואם איתא פדברי מהררי"ו שיש לחוש לתקלה שיאמרו קמו רבנן וכו' ויתרוה לעלמא בלא חליצה א"כ למה תאכל בתרומה הלא יש לחוש לתקלה שיתירוה לעלמא בלא חליצה שיאמרו כיון שאוכלת בתרומה ודאי קמו רבנן וכו' באמת כבר נתחבטו האחרונים בדבר הרמב"ם מה ראה פאן לפסוק לקולא ולענגן חליצה פסק לחומרא ומ"ו חמי זקיני בב"ח סי' קנ"ו יישוב דבריו שבתרומה דרבנן פוסק הרמב"ם לקולא ולענגן חליצה דאורייתא פסק לחומרא ע"ש שהארי' (ויש לדקדק בדבריו אבל אין הזמן מסכים כעת) ולפי דבריו פשיטא קשה למה התירו לה לאכול בתרומה דרבנן ולא חששו לתקלה כמו שכתב מהררי"ו.

ועל ארבע אשיב ואומר גיזל בתר איפכא ונאמר אם נפרישם יש לחוש לתקלה שיאמרו קמו רבנן במילת' דלאו מיניה הוא ויתירו אותו הנלד בקרובי בעל השני ובאמת אסורים לו כמו שכתב הרמב"ם בפ' ט"ו מהל' איסורי ביאה וה"ה הסכים עמו ע"ש וכדי להסיר כל התלוות ועקשות פה מן דברי מהררי"ו נ"ל ע"ד לומר שדעתו פדעת הריב"ש שכתב

בתשוב' סי' מ"א אעפ"י שנודע שראובן בא עליה אם אין ראובן מודה שהולד ממנו אינו חייב לזון הולד כי י"ל פשם שזינתה עם זה כף וכו' כמ"ש בפ' אלמנה לכה"ג לחד לישנא ואין להוציא ממון מספק אעפ"י שהיא נאמנות להכשיר הולד אבל אם מודה שהולד ממנו מחוייב במזונותיו ע"ש פי האריף ועיין בתשוב' הגאונים סי' ט"ז וא"כ הוא שפיר יש לחוש בנ"ז של מהררי"ו שיאמרו קמו רבנן וכו' דהא בעל השני לא אמר שהוא יודע שהולד ממנו אלא אמר שבא עליה וא"כ אינו חייב במזונות של אותו ולד כמו שפכתנו ואם אינו חייב במזונות של אותו ולד יש לחוש שמה שתעפר החלב וימות ברעב ולמה לא הפרישם רבנן אלא ודאי קמו רבנן במלתא דבנו ודאי הוא וחיוב במזונותיו וע"כ ליכא למיחש שמה שתעפר החלב וכו' וממילא יפטרנה בלא חליצה פן יאמרו.

ואין להם לומר שמה הודה הבעל השני שהולד ממנו וחיוב במזונות כי הודאת ב"ד כמאה עדים דמי לענין ממון אבל לא לענין חליצה. (אבל באמת זולת חששא זו לא היינו מפרישין אותו כי י"ל שתקנת דרבנן שלא ישא אדם מינקת חבירו היינו דוקא ודאי מינקת חבירו אבל לא בספק כמו בנ"ד אעפ"י שאינו חייב במזונות הולד) וכיון דעיקר הדין שלא היינו מפרישין אותם הוא מדת הדין רפיא פי באמת עיקר הטעם שמה שתעפר החלב שיהיה קא פינון שאינו חייב במזונות אלא מפני הספק אין מוציאין אותה ע"כ יש לחוש לתקלה אפי' לחששא רחוקה ועפ"ד אלו נחו שקטו כל הקושיו' שהקשתי קצתו ברונחא וקצתו בדוחקא ואין מפרשי' למיכן מדעתו פללא דמילתא הפסק שפסק מהררי"ו נכונה על יסוד זה דכיון שאין הבעל השני חייב במזונות של הולד אעפ"י שהודה שבא עליה ע"כ יש לחוש לתקלה שיאמרו קמו רבנן וכו' א"כ ממילא כשהבעל מודה שהולד ממנו (כגון אם אמר שהוא רגיל תמיד אצלה ותתנהג עמה כאיש עם אשתו וכיוצא בזה) הנה הודאת ב"ד כמאה עדים דמי וחיוב במזונות של הולד וכן פסק בש"ע ס"ס ע"א וא"כ אין לחוש לתקלה ואין להפרישם כלל ואפי' לכתחלה נמי משיאין אותה ומסייעין לכה משום מצוה דהיינו במקום שיש לחוש אם ימתין כ"ד חודש שיהיה לו ולא ישוב עוד כי מצוה הוא שיכניסנה כמו שכתוב מהרי"ק שורש קכ"ט ע"ש וממילא אין לחוש לתקלה שיאמרו קמו רבנן במילת' וכו' כי לא חיישי' לתקלה אלא דוקא כשאינו חייב במזונות פנ"ל דאז יש מקום לחלוק ולומר קמו רבנן וכו' אבל לא במקום אחר.

איברא איתא בתשובת הרשב"א הובא בב"י סי' י"ג וז"ל מסתבר' אחר שיצאה בגט צריכה להמתין ג' חדשים שהרי קטנה שהשיאה אחי' ואמה הפל יודעים שיכולה למאן ואפ"ה כל שיוצאה בגט צריכה להמתין וכ"ש זו שיצא עליה קול והצרכת אותה גט יאמרו קמו רבנן בקדושין וקדושין מעלי' הנה ואפ"ה לא אצרכוה לאמתוני וכו' נמצאת מצריכה פרוז וכו' וכהיא ד"פ החולץ עכ"ל ונראה לכאורה שפונותו של הרשב"א הוא שיש לחוש לשמה יאמרו קמו רבנן וכו' אע"פ שמן הדין לא היה צריף לאשהוי אבל לעד"נ אין משם ראי' כלל חדא דשאני התם דהו' חששא קרובה מאד ועוד שהרשב"א לא עשה סבר' זו כי אם סניף לעיקר הדין ולעשות ממנה כ"ש ק"ל ועוד ג' חדשים של הבחנה עדיפא מחש' מעוברת חבירו כמ"ש ב"פ החולץ: פללא דמילת' שלע"ד נראה שבנ"ד מותרת להינש' לו תוך כ"ד חודש וליכא למיחוש למידי פינון שהוא מודה שהולד ממנו כאשר בא בשאלה שהיא והוא מודים שממנו נתעברה וכן משמע מתשובת הרא"ש פל"י י"ז ס"ז הובא בב"י בס"ס ע"א בקצרה ובסי' פ"ב בארובה וז"ל רחל היתה מעוברת

מראובן אח"כ קדש' וילך' בן כו' ע"ש שהאריך משמע שהיא מותרת להינשא לו כשהוא מודה שהולך ממנו (אם לא נאמר שקודשה ונשאה באיסור אבל זה אינו במשמעות) הגם שאין להביא ראיה מן הרא"ש שהוא אזיל לשיטתו דס"ל שאין חוששין פלל כשם שזינתה כמו שכתב בכלל ל"ב סי"ו הובא בס"ס ג' בהג"ה ש"ע וז"ל.

כהן שפא על פנויני' אלמנה וילדה ממנו בן מהו לכהונה והשיב נ"ל שהוא פשר לכהונה וכו' ואין לומר מדאפקרה נפשה לגבי' בועל אפקרה נמי נפשה לגבי' עלמא דלית הלכת' פאביי דאמר בשיליהי אלמנה לכ"ג מגו דאפקרה נפשה כו' ע"ש.

הרי קמן שהרא"ש לא חייש פלל לומר מדאפקרה גבי' דבועל כו' ודלא כמו שעלה על דעת מכ"ת שי"ל שגם הרא"ש מודה לדברי מהררי"ו) מ"מ לפ"ד בנדון ההוא בסי' י"ז אין אנו צריכין לכהן פי בלא"ה א"ש דכיון שהודה שהולך ממנו וק"ל והואיל ואת' לידן תשובת הרא"ש הנ"ל נדייק בה למה הביאה מה"ר רמ"א בהגהותיו ס"ס ג' וז"ל פהו שפא על הפנויני' ומודה שהוא בנו הבן ההוא פהו לכל דבר ולא חיישינו שפא הפקירה נפשה לאחרים עכ"ל דמשמע פאן שהוא פוסק פדעת הרא"ש אפילו בשאינה מיוחדת לו ולקמן בסי' קנ"ו ס"ט לא הביא דעת הרא"ש אלא דעת המ"מ שס"ל שבמיוחדת לו דוקא לא חיישינו לומר כשם וכו' ונלע"ד ליישב ע"פ מ"ש לעיל בשם מ"ו ח"ז בב"ח שלענין תרומה דרבנן פסק הרמב"ם לקולא ותרומה בזמן הזה דרבנן כמ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' תרומת הכי נמי י"ל שמ"ש מהרמא"י הרי הוא פהו לכל דבר היינו כל דבר שהוא מדרבנן (ועיינו בלבוש) ונכיתי עוד לדברי הרבה בדינים אלו רק שאין הזמן מכיל פעת וכלל דמילתא בהא סלקי ובהא נחתי שענ"ד נוטה להקל בנ"ד ולהשיאה לכתחילה באשר שיש לחוש שתתפרד החבילה ולא ישוב אליו עוד ויבטל המצנה הפוטלת עליו להכניסה כמ"ש מהררי"ק בשורש כ"ט אמנם בתנאי פפול אם דעתו דמר הרמה מספמת עמדי בשריותא דא הן מטעמי דידי או מטעם אחר אבל אם אין דעתו מספמת בטלה דעתי ואם דעתו מספמת רק שלבו נוקפו קצת הלא יוכל מכ"ת לשאול עוד את פי מורי' אנשי השם אשר בארץ המה רק בקשתי שמכ"ת יודיעני אם דעתו מספמת עמדי אם לא ואם יהי' לו איזה פקפוקים עלי ועל דברי יודיעני אם אוכל לעשות סניגורי' לדברי ע"פ האמת והינשר מוטב ואם לא אודה ולא אבוש לומר הדרני בי פי כן דרפי תמיד לקבל האמת ממי שאמרו מכ"ש ממכ"ת שדעתו רמה ובה אצא ואומר שלום מאליהי הצבאות אחר פתיבתי פל הנ"ל ראיתי בתשובו' חמי הגאון מהרר"מ ז"ל שכתב בפשיטו' בסי' ק"ד שאין לחוש מדאפקרה נפשה לגבי' האי אפקרה נפשה נמי לגבי' האחרני' והביא ראיות מן תשובת הרא"ש שהבאתי לעיל ולא הרגיש שמהררי"ו לית ליה להאי סברא אע"פ שהזכיר תשו' זו של מהררי"ו לעיל בסי' נ"ה ואפשר ליישב דבריו כמו שכתבתי שיש חילוק בין הודה שהולך ממנו ובין הודה שפא עליה אבל באשר שהביא ראיה מתשו' הרא"ש לא משמע הכי וצ"ע נ"ל גרשון אשכנז.

שאלה ב למען ציון המצוין בהלכה שמורה וערוכה ה"ה הרב הגדול הפובהק במהור"ר אפרים פהנא רבא יכהן פאר נר"ו. לא אחשה ואחנה דעתי הקלושה בענין החרם אשר גזר אנמר הזמן הרב הפובהק מהר"ר נר"ו בק"ק אובין שטאט וז"ל עכ"פ ראה ראיתי שאין טוב להם לקבל איזה רב אף שהוא הגון וכו' ויש לו בקהלה קרובים וצדדים פי אז

יְעִשֶׂן אִף הַמְרִיבָה יוֹתֵר וַיּוֹתֵר וַאֲיִנו דוֹמָה שְׁמִיעָה לְרֹאֲגִי כו' וַיֵּשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁלֵא יַעֲמְדוּ מִתּוֹךְ הַקְּהֵלָה אֵיזָה אֲנָשִׁים בְּגִנּוּבָה אַפָּם וְכו' מִי אָדוֹן לָנוּ לְמַחֹות לָנוּ לְקַבֵּל רַב שְׂיֵשׁ לוֹ קְרוֹב בְּקֵהֶל.

וְלוֹמַר כְּאֲשֶׁר דִּבְרוּ לְדוֹד הַנְּנוּ עֲצָמָה וּבְשִׁרָה וְכו' בְּכֵן יֵצְאֵתִי בְּגִזְרָה שְׁוֶה בְּחֶרֶם כו' לְהִיּוֹת בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׁלֵא יַעֲלֶה עַל לֵב שׁוֹם אָדָם לְתַת דַּעְתָּם בְּקַבְּלַת הַרֵב לְקַבֵּל אֵיזָה קְרוֹב שְׂיֵשׁ לוֹ צְדִדִי בְּקֵהֶלָה כו' עַכ"ל הַחֶרֶם: וְהִנֵּה אֵיזָה שְׁנַיִם שְׁעָבְרוּ קִבְּלוּ הַקְּהֵל הַגָּז"ל הַרֵב הַמְּוַבְּהֵק הַגָּז"ל וְהִיא רְחוּק לְכָל בְּנֵי הַקְּהֵלָה וְלֹאֲחֵר מִכָּאֵן נַעֲשֶׂה קְרוֹב ע"י הַתַּחֲתָנוּת דְּהֵינּוּ שְׁבָנוּ שֶׁל הַרֵב הַגָּז"ל נִשְׂא אִשָּׁה שְׂיֵשׁ לָהּ קְרוֹבִים בְּקֵהֶלָה וְהִנֵּה כְּהַיּוֹם הַזֶּה בָּא אִישׁ א' וְהָרַעִישׁ הָעוֹלָם בְּאֲמָרוֹ שֶׁהַקְּהֵל גִּלְפָדִים בְּמַצוֹת הַחֶרֶם שֶׁל מֵהַר"ר הַגָּז"ל וְהִנֵּה אֲשַׁתְּקַד בֵּין כֹּסֵא לַעֲשׂוֹר צַעֲקַת הַרֵב הַמְּוַבְּהֵק הַגָּז"ל בָּא אֵלַי: תְּשׁוּבָה בְּהִיּוֹת שְׁהֵימִים הֵהֵם גִּזְרָתִים וְנַעֲשִׂים לְחֻשׁוֹב עִם קוֹנְהוֹ חֻשְׁבוֹן שֶׁל מְצוּהָ ע"כ לֹא יִכְלַתִּי לְהַשִּׁיב בְּאַרְנוֹכָה רַק מִפְּנֵי הַכְּבוֹד הַשְּׁבִתִי לוֹ בְּרֹאשֵׁי פְרָקִים וְהִנֵּה בְּאֲמַת מֵאָז וְעַד עַתָּה לֹא שְׁקַטְנוּ וְצָרוֹת רַבּוֹת סִבְבוּנוּ בַּעו"ה וְכָל הַמְּאֻחָר קָשָׁה מֵהַרְאֻשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹן הַכְּבִיד שְׂיֵצֵא הַגְּזִירָה מִן הַשְּׂמִים וְאָנוּ טְרוֹדִים מְאֹד מְאֹד וְלִבִּי וְרֹאשִׁי בַל עֲמִי לְכוּיִן דַּעֲתִי בְּכַתֵּב מ"מ לְאַהֲבַת הָאֲמַת וְהַשְּׁלוֹם וְלְכַבּוֹד הַרֵב הַמְּוַבְּהֵק נִר"ו אוֹצִיא מִן הַכַּח אֵל הַפּוֹעֵל לְבַרֵר דְּבָרֵי הַרְאֻשׁוֹנִים בְּתוֹס' בְּאוֹר (תְּשׁוּבָה זֹו נֶאֱבַד רַק מִתּוֹךְ תְּשׁוּבָה זֹו הָאֲחֻרָוּהָ מְבֹנָאָר הַטִּיב הַרְאֻשׁוֹנָה) וְאַעֲבֹר עֲלֵיהֶם רֹאשׁוֹן רֹאשׁוֹן וְזֶה יֵצֵא רֹאשׁוֹנָה וְשֵׁם נֶאֱמַר שְׁלִדַעֲתִי הַקְּלוּשָׁה נִרְאָה אִף גַּם אִם נִתְקַבֵּל הַרֵב הַגָּז"ל בְּאֲסוֹר דְּהֵינּוּ שְׁהִיָּה לוֹ אֵז בְּשַׁעַת הַקְּבֵלָה קְרוֹבִים בְּקֵהֶלָה מ"מ אֵין מְקוֹם לְדַחֹות הַרֵב וְלְהוֹרִידוֹ מִגְּדוּלְתוֹ בְּאֲשֶׁר שְׁהִלְשׁוֹן שְׁלֵא יַעֲלֶה עַל לֵב שׁוֹם אָדָם לְתַת דַּעְתּוֹ בְּקַבְּלַת הַרֵב לְקַבֵּל אֵיזָה קְרוֹב שְׂיֵשׁ לוֹ צְדִדִי בְּקֵהֶלָה וְכֵן בְּכָל לְשׁוֹן הַחֶרֶם לֹא נִזְכַּר כִּי אִם לְשׁוֹן קַבְּלָה וּבְשׁוֹם מְקוֹם לֹא נִזְכַּר שְׁלֵא יַחֲזִיקוּ רַב שְׂיֵשׁ לוֹ קְרוֹב מִשְׁמַע שְׁהַחֶרֶם לֹא חַל כִּי אִם עַל הַקְּבֵלָה.

וְאִם כָּבֵר עָבְרוּ וְקִבְּלוּ אֵיזָה רַב שְׂיֵשׁ לוֹ קְרוֹב עָבְרוּ עַל הַחֶרֶם וְצָרִיכִין הַתְּרָה עַל מֵה שְׁעָבְרוּ. וְדָבָר זֶה דוֹמָה מִמֶּשׁ לִמ"ש הַרְשֵׁב"ץ הוֹבָא בְּב"י ס' ר"ח וְז"ל עַל רֹאוּבֵן שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֵא יִשְׂא אִשָּׁה תּוֹךְ ג' שְׁנַיִם וְעָבַר וְנִשְׂא אִם אָמַר לְשׁוֹן שְׁמִשְׁמַעוּ שְׁלֵא יַעֲשֶׂה נִשְׂוֹאִין עֲמָה ה"ל כְּנִשְׁבַּע עַל הַכֶּפֶר וְכו' אָבֵל אִם לְשׁוֹן שְׁמִשְׁמַעוּ שְׁלֵא תַהֲיֶה אִשְׁתּוֹ כו' עַכ"ל וְדָבָר זֶה דוֹמָה מִמֶּשׁ לִנ"ד וְהִנֵּה לֹא נֶעְלַם מֵעֵינַי מ"ש הַרְשֵׁב"ץ בְּעֲצָמוֹ וּבְכַבּוֹדוֹ הוֹבָא בְּב"י בְּסִי' רי"ח בְּעֶסֶק מִי שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֵא יַעֲשֶׂה יֵינ לְמַפְּוֹר וְכו' וַיֵּשׁ לוֹ עַכְשָׁיו קֶצֶת יֵינ הַעֲשׂוֹי כָּבֵר קוֹדֵם שְׁנִשְׁבַּע כְּתַב שְׁנִרְאָה שְׁאֲסוֹר לְמַכְרוֹ אַע"פ שְׁלֵא נִשְׁבַּע אֶלָּא שְׁלֵא יַעֲשֶׂה יֵינ לְמַפְּוֹר וְזֶה עֲשׂוֹי כָּבֵר מִשׁוֹם דְּאֲזַלִּינֵן בְּתַר כְּנוֹנַת הַנּוֹדֵר וְכו' (הַגַּם שְׁדַבְּרִיו הָאֵלוֹ תְמוּהִין וְאֵין הַנְּדוֹן דוֹמָה לְרֹאֲגִי) וְצָרִיכִין אָנוּ לִיִּשְׁבַע דְּבָרֵינוּ כִּי הֵיכָא דְלֹא יִסְתַּרִי לְהַדְּדִי וְהוּא זֶה מ"ש בְּעֵגֶן רֹאוּבֵן שְׁנִשְׁבַּע שְׁלֵא יִשְׂא אִשָּׁה תּוֹךְ ג' שְׁנַיִם וְכו' מִיִּרֵי בְּאֻפְּוֹן שְׂאִין אָנוּ יְכוּלִין לְכוּיִן דַּעַת הַנּוֹדֵר מֵה הִיָּה כְּנוֹנַתוֹ ע"כ אָנוּ הוֹלְכִי אַחַר מִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן מִשָּׂא"כ בְּעֵגֶן עֲשִׂיָּת הֵינ לְמַפְּוֹר אָנוּ יוֹדְעִים כְּנוֹנַת הַנּוֹדֵר ע"כ אָנוּ הוֹלְכִים אַחַר הַכְּנוֹנָה וְא"כ בְּנ"ד נְמִי שְׂאָנוּ יוֹדְעִים כְּנוֹנַת הַנּוֹדֵר יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר שֶׁהַפֵּל בְּכָלֵל בֵּין הַקְּבֵלָה בֵּין לְהַחֲזִיק הַרֵב אַחַר הַקְּבֵלָה מ"מ אָנִי אוֹמֵר מִזְכָּאֵי אָנִי בְּמַקּוֹמִי שְׂאִין לְהוֹרִיד הַרֵב מִקְדוּשְׁתּוֹ רַק צָרִיכִין הַתְּרָה עַל מֵה שְׁעָבְרוּ ע"י ג' הַדְּיוּטָת שְׁעוֹקְרִים הַנְּדָר מַעֲיָקְרוּ וְלֹא שְׁיָיָה לוֹמַר שְׁיִנְהֵגוּ אֲסוֹר בְּיָמִים שְׁנִנְהֵגוּ הֵיטֵר אוֹ לְפַחֹות שְׁלֵשִׁים יוֹם כִּי לֹא נֶאֱמָרוּ דְבָרֵי הַלְלוּ אֶלָּא

למי שעובר במזיד אבל אם לא בשוגג ובנ"ד אף הנה הקבלה באסור מ"מ גיפריי דברי אמת ששוגגין היו שלא זכרו בשעת קבלת הרב שמהרר"ף גזר חרם (או היו שוגגין בענין אחר כמבואר להבא) שפמה דינים יסדו חז"ל על לא שבקי אינש התיירא וקאכיל אסורא ואם היו זוכרים החרם הנה יכולי להתיירם ע"פ רוב הקהל אלא נדאי שקחו החרם א"כ עברו בשוגג על החרם וגבי שוגג לא אמרי שצריף לנהוג אסור אלא מתירין אותו מיז וראי' לדבר שאנו תולין לומר שאם שקחו מהא דאיתא בב"י סי' ע"ה על שמעון שושבע ליתן מזפרת כל נכסיו לגבאי מס ולא הביא במזפרת חוב פלוני וכתב דשא שקחו.

והנה באמת לא נעלם מעיני תשובת הרשב"א הובא בב"י סי' ל"ד על א' שהעידו עליו שעבר על שבועתו וכו' עד וטען שוגג הייתי אינו נאמן להכשיר עצמו לומר שוגג הייתי ושכחתי אף אין הראי' דומה לנדון והמשפיל יבין את זאת מעצמו ואינו מהצנרף להאריף כי אדרבא משלילת לשונו ג"כ מוכח שם ששכחה הני שוגג וא"ל מאן לימא לן דשכחה הנה שוגג דלמא שכחה הנה מזיד גבי אדם כדאמרי גבי שומרי כל לא ידענא פשיעות הוא.

הא ליתא דהא אית' בפ' ביצד הרגל אמר רבא היתה אכן מונחת לו בתוף חיקו והפיר בה ושכח לענין נזק חייב לענין ד' דברים פטור ופירש"י לענין ד' דברים פטור אע"פ דהפיר בה הנה שכחה שגגה ולא פשיעה הרי קמן ששכחה הנה שגגה.

ויש לחלק בין שומר שאמר לא ידעתי אנה הנחתיו ובין שארי שפחות וק"ל: פללא דמילת' שלכאורה נראה פשוט שאין להוריד הרב מקדושתא רק הקהל צריכין התרה על מה שעברו ונעקר הנדר מעיקרו וממילא יכולי להחזיק הרב כל משף זמן שקבלו אותו ואין הקהל צריף לנהוג אסור כלל כי נכרים דברי אמת ששוגג' היו ששכחו החרם של מהרר"ף אבל לפי מהסס לומר שכחה גבי הרבה בני אדם שהם במעמד א' דהנה שוגג (ולא דמי לנדון של הרשב"א שהי' יחיד) וראי' לדבר מהא דאי' בפ"ק דשבת משלשלין את הפסח וכו' ומפרש בגמ' מ"מ בני חבורה זריזין הם ופירש"י זריזין הן ומדברי אהדדי וכן בפ' חבית אבל עשרה בני אדם וכו' מביאי' בידם ופירש"י הואיל מרובין הן מדברי אהדדי שמעינן מני' שגבי רבי' שעושין דבר א' בפ"א לא חיישינן שישכחו פולם ודאי אם רבים יעשו דבר א' זא"ז איכא למיחש לשכחת כל א' וא' בפני עצמו אבל לא פשיעשו דבר א' בפ"א (ובסבב' זו הנכונה לע"ד אנדא לה תמיהת הט"ז על מהררש"ל בי"ד סי' ק"י ע"ש) באופן אם הנה קבלת הרב באסור הנה לפי מהסס אם לא יצטרכו הקהל לנהוג אסור פנימי' שנהגו היתר או לפחות שלשים יום אבל בהיות שקבלת הרב הנ"ל הנה בהיתר נראה לע"ד פשוט שאין צריכין הקהל אפי' להתרה כלל.

והנה לכאורה נראה אעפ"י שנתקבל הרב בהיתר מ"מ פינון שאחר כך נעשה קרוב אסורא דחרם מהר"ף רביע עלי' וראי' לדבר מהא דאית' בפ"ק דב"ב מחיצת הפרם שגפרצה וכו' נתיאש ולא גדרה קידש כו' ע"כ אעג"ב דכתיב בקרא לא תזרע פלא' מ"מ אסרינן ג"כ הקיום א"כ נימא נמי הקא אעג"ב שהחרם הי' שלא לקבל רב שיש לו קורבא וצדדים מ"מ לא יקיימו רב שיש לו קורבא.

אָבֵל כַּד מְעִינֵין שְׁפִיר נ"ל ע"ד שְׁאִין מִשָּׁם רֵאִי כָּלֵל וְאֶדְרָבָה מִשָּׁם רֵאִי לְהִיפֹף דֹּאִי בַפ"ק דַּמ"ק תְּנִיָּא שְׂדֵה לֹא תִנְרַע כְּלָאִים אִין לִי אֲלֵא זֹרַע מְקַיִים מְנִינֵין ת"ל כְּלָאִים שְׂדֵה לֹא ע"כ (וְעֵינֵין בַּפִּירש"י) הָרִי קָמֵן טַעַמ' דְּכַתְּב רַחֲמָנָא כְּלָאִים בְּאִנְפֵין דְּדִרְשִׁינֵין שְׂדֵה לֹא אָבֵל אִי לֹא פְתוּב הָכִי לֹא הָיָה מִשְׁמַעוֹת אָסוּר הַקִּיּוּם מֵאָסוּר זְרִיעָה וּא"ת נִילַף מִיְנָה פִּינֵן דְּגִלִי רַחֲמָנָא גַבִּי כְּלָאִי זְרַעִים שְׁהַקִּיּוּם אָסוּר כְּמוֹ הַזְרִיעָה אַעפ"י שְׁהַזְרִי' הָיְתָה בְּהִתְרַם כְּגוֹן שְׁהִיָּה מְחִיצָה מְפַסְקַת בִּינָהּ הַה"נ בְּכָל עֲנִינֵן נֹאמַר כֹּה אָבֵל ז"א דְּהָא גַבִּי כְּלָאִים יֵשׁ לָנוּ ג"כ קְרֵא יְתִיר' לְדַרְוֵשׁ כֹּן מְדָה לֵל וּתְבוּאָתוֹ וְכַתְּב וּתְבוּאָת הַכֶּרֶם אֲלֵא לְרַבּוֹת פְּרָם בְּלֹא זְרִיעַת כְּלָאִים דְּהֵינֵנוּ הַמְקַיִים כְּלָאִים דְּקִדְשׁ כַּמ"ש הַלְבוּשׁ סִי רצ"ז ס"ד ע"ש א"כ אִית לָן שְׁנֵי פְתוּבִים וְשְׁנֵי פְתוּבִים אִין מְלַמְּדִים וְאִפִּי' לְמ"ד שְׁנֵי כְתוּבִי' מְלַמְּדִים יָבֵא פְתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְהוּא זֶה דְּדִרְשִׁינָא לֹא תַעֲשֶׂה לָּךְ פֶּסֶל א"ל אֲלֵא ל"ת הַעֲשׂוּי כְּבָר מְנִין שְׁלֹא יִקְרִינֵם ת"ל לֹא יִהְיֵ לָךְ.

הָרִי יֵשׁ לָנוּ ג' פְתוּבִים שְׁבָאִי לְלַמֵּד וּלְהוֹרוֹת שְׁהַקִּיּוּם אָסוּר כְּמוֹ הַעֲשִׂיָה וּלכ"ע ג' פְּסוּקִים אִין מְלַמְּדִים אָבֵל מ"מ לֹא מְלֹאֲנִי לְבִי לְסַמְּוֵה עַל זֶה בְּאֲשֶׁר שְׁאִין דְּבָר זֶה מְפֹרֵשׁ בַּש"ס הַגַּם שְׁבַעֲל צְדָה לְדַרְוֵה פּוֹתֵב פִּינְצָא בְּזֶה בַפ"ב בָּא בְּעֵינֵין מַה שְׁחֹלַק עַל הָרִיב"ש בַּמ"ש שְׁאִין פּוֹדִין הַבְּכוֹר ע"י שְׁלִיחַ.

ע"י אוֹמְדִים אֲמַנָּם לַעַד"נ אַעֲיָקְרָא דְּדִינָא פִּינְרָכָא שְׁאִין לְהַכְנִיס בְּחֶרֶם שְׁל מֵהֶרֶר"ף אֲלֵא מַה שְׁאִין הַלְשׁוֹן סוֹתֵר הַפְּנוּנָה אָבֵל בְּמָקוֹם שְׁהַלְשׁוֹן סוֹתֵר הַפְּנוּנָה אִין לָנוּ לִילָף אַחַר הַפְּנוּנָה כַּמ"ש מֵהֶרֶרִי"ט וְלֹא נַעֲלָם מְעִינֵי שְׁמֵהֶרֶר"ךְ חוֹלַק עָלָיו וְאִין בְּיַדִּי לְהַכְרִיעַ בֵּין שְׁנֵי הָרִים גְּדוּלִים וּבִיּוֹתֵר בְּמָקוֹם שְׁהַאֲחֻרוּנִים הִבִּיאוּ דְּבַרִּיהֶם וְלֹא הִכְרִיעוּ מְכַל מְקוֹם לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי נִרְאָה שְׁרוּב הַרְאִיּוֹת שְׁהַבִּיֵא יֵשׁ לְסַתְרָם בְּאַמַּת הַבְּנִין כִּי כָּל מַה שְׁהַבִּיֵא מִתָּם הֵינֵנוּ הִיכָא שְׁאֵנוּ מוֹצְאִי אִיזָה תַקְנָה כְּתוּבָה אָנוּ אוֹמְדִים הַמְתַּקְנִי' שְׁגַם לְזֶה נִתְפְּוֹנוּ אַעפ"י שְׁלֹא מְפֹרֵשׁ בְּלִשׁוֹן הַתַּקְנָה אָבֵל כְּשְׁאֵנוּ יוֹדְעִים שְׁלֹא נִתְקַן רַק מַה שְׁכַתְּב בְּלִשׁוֹן הַתַּקְנָה אוּ מַה שְׁמְבֹאֵר בְּנִדָר בְּזֶה לֹא אֲמַרִּינֵן שְׁאֵנוּ הוֹלְכִים אַחַר אֲנִמְדָנָ' מ"מ אֲנִי מְבַטֵּל דַּעֲתִי בְּזֶה רַק לַעַד"נ שְׁבַנ"ד גַּם מֵהֶרֶר"ךְ מוֹדָה בְּאֲשֶׁר הַלְשׁוֹן הַחֶרֶם מִשְׁמַע מְלַכְתְּחַלָּה וְעַד סוּף שְׁלֹא כִּינֵן כִּי אִם שְׁלֹא לְקַבֵּל רַב שְׁיֵשׁ לוֹ קוֹרְבָא אָבֵל לֹא מִי שְׁנִתְקַבֵּל בְּהִתְרַם שְׁהִרִי פְתוּב לְהִיּוֹת בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְאִין נְכַלֵּל בְּלִשׁוֹן שֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה שְׁאֵם נִתְקַבֵּל שְׁלֹא יִקְרִימוּ אוֹתוֹ נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי: שְׁאֵלָה ג' נְדַרְשִׁתִּי בְּאֲשֶׁר שְׁאֵלוּנִי לְחֻזוֹת דְּעֵי מְרַחוּק בְּעֵינֵין מַעֲשֶׂה שְׁהִיָּה כֹּה הִיָּה רְאוּבֵן שְׁמַעוֹן לוֹי וִיהוּדָא נְשַׁתְּפּוּ יַחַד בְּעַסְק מִשָּׂא וּמִתָּן א' בְּאִנְפֵין שְׁשִׁמְעוֹן וְלוֹי יִסְעוּ לְמַדִּינָה אַחֲרַת וְלִיקַח שָׁם סְחוּרָה יְדוּעַ וְלְהַבִּיאָה לְמַדִּינָה זֹו וְלוֹי וִיהוּדָא לֹא הִטִּילוּ לְכִיס כְּלוּם רַק רְאוּבֵן הִטִּיל לְכִיס סָף גְּדוּל וְשְׁמַעוֹן הִטִּיל ג"כ לְכִיס סָף אָבֵל לֹא הִיָּה מְגִיעַ אִפִּי' לְחַלֵּק רַבִּיעִי' מִן כָּל הַסָּף שְׁהַטִּיל רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן וְלוֹי וִיהוּדָה הַקִּיּוּם שְׁטֵר עָלֵיהֶם בַּא"ה אִיף אָמַת הוּא שְׁיֵשׁ תַּחַת יָדָם וּרְשׁוּתָם סָף יְדוּעַ הַשְּׁיִיכִים לְרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן שְׁקַבְלוּ מִיָּדָם לְיָדָם בְּמַעוֹת מְזוּמָנִים וְהָרִי סָף הַנְּ"ל בְּיָדָם בְּתוֹרַת עֵיִסְקָא לְמַחְצִית שְׁכָר וְלְמַחְצִית הַפֶּסֶד לְצוּרָה קְנִיִית סְחוּרָה יְדוּעַ בְּמַדִּינַת אַחֲרַת וְהַחְצִי רִינּוּחַ יִהְיָה לְרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן וְחָצִי רִינּוּחַ יִהְיָה לְלוֹי וִיהוּדָא (אָכֵן א' ר"ט יִקְחוּ לוֹי וִיהוּדָא בְּרֵאשׁ שְׁכָר טְרַחְתָּם וְכֹן לְהַפְּסֵד חו' וּבְאוֹתוֹ הַשְּׁטֵר נֹאמַר וְנ"ל גַּם רְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן עֲשׂוּ ק"ס בְּאוֹתוֹ מַעֲמֵד לְהַלוֹת לְלוֹי וִיהוּדָא סָף הַנְּ"ל כַּנְּ"ל עַד גְּמַר מִשָּׂא וּמִתָּן הַנְּ"ל

דהיננו עד בואם לביתם וכמ' לוי ויהוד' שעבדו כל נכסיהם באופן המועיל לראובן ושמעון על חצי אחריות של סף הג'ל.

זה הוא תנן השטר הג'ל רק במלות מתחלפות ולאחר שפאו לוי ויהודא לביתם והביאו סחורות הג'ל תבע ראובן את שמעון שישלם לו מה שהניח הוא בשותפות יותר מן חצי סף הפל פי כן הנה תנאי ביניהם שיטילו ראובן ושמעון שנה בשנה חלק בחלק ושמעון טעון שאינו מחויב לשלם רק חלקו שהוא חלק רביעית ועל רביעית השני מעולם לא נתחייב להטיל לפיס רק נעשה ערב על אחריות הדרך עד שיבואו לביתם ואח"כ יתן כל א' וא' מארבעת חלקו חלק רביעית והאריכו למעניהם.

ופסקו הדייני' ששמעון מחויב לישבע ש"ד שפדבריו פן הוא שלא הנה ערב רק על אחריות הדרך עד שיבואו לביתם ואח"כ יתן כל א' חלקו חלק רביעית ושמעון קנים הפסק ונשבע פנ"ל ואח"כ העידו עדי השטר הג'ל אחר האיום ו"ל כו' והנה ראובן הג'ל מרנן אחר שמעון שהוא פסול לעדות ולשבועה שנשבע לשקר ע"פ הגדת עדים הג'ל ועל זה נשאלתי אם שמעון פסול לעדות ולשבועה אם לאו: תשובה הנה על ענין עסקי ממון לא נשאלתי ואין רצוני לתקוע את עצמי לדבר הלכ' זו בלתי ידיעת שני הצדדי' רק לענין מה שנוגע בכשרותו של שמעון חלקי אען ואומר ששמעון מקדושתו וכשרותו לא יצא ומי שמרנן אחריו עתיד ליתן את הדין וזה החלי בעזרת ה' חילי שאין ממש בהגדת עדות האלו כיון שהיה שלא בפני ב"ע כפי פסקו רוב הפוסקים שאפי' בדיעבד אין פוסקי' ע"פ עדים שהעידו שלא בפני בע"ד ולא פדעת ראבי' ורא"בן שפסקו שבדיעבד דנין על פיהם ואפי' לפי דעתם שדנין ע"פ בדיעבד היינו דוקא בדיני ממונות אבל לא בענין לפסול איש ולהוציאו מחזקת פשרות וכל זה מבואר באר היטב ביש"ש ב'פ' הגוזל בתרא ובתשובת מהרש"ל סי' י"א וכ"ח ע"ש גם שם מבואר שפסק שאין העדי' יכולין לחזור ולהעיד משום זה"ל כאלו נוגעי' בעדותן ע"ש פללא דמילת' לדברי מהרש"ל שדברי עדים האלו לא מעלין ולא מורידין ליגרע פחו וכשרותו של שמעון הג'ל אמנם באשר שאין דברי מהרש"ל מוכרחי' גם מתוך דברי תשובתו הג'ל נראה שעדין יש לבעל דין לחלוק עוד י"ל כיון שגביית העדות שייכי' ג"כ לענין ממון כעדי ממון דמיא וכמו שאמרנו לענין דרישות עיני' בב"י סי' ל' ע"כ גם אנחנו נאמר אף אם נאמר שעדותן שנגבה שלא בפני הבע"ד מועיל אפי' בענין לפסול א' מ"מ נראה לע"ד שאין די באר בעדיות האלו לפסול את שמעון מטעם שעד א' אמר וז"ל איך הב ניט אנדרשט פר שטנדין אלז ראובן אונ' שמעון זאל איטלקר החצי מעות אויז ליגן כו' דז איך זאל זאגן זיאי בפירוש גרעט גווארין קאן איך ניט איטלכזי ווארט בהלטין אבר איך הב עז ניט אנדרשט פר שטנדין עכ"ל ונלע"ד שאין שמעון נפסל ע"פ עדותו פי יוכל לומר מה לי ולהבנתה אתה הבנת פן אבל לא הי' כף פוננתי רק פוננתי הי' שאין אני ערב רק עבור אחריות עד שיבואו לביתם ואח"כ יתן כל א' וא' חלקו וראי' לדבר שיוכל אדם לתרץ דבורו נגד הבנת השומעים ממה שכתב הרשב"א בתשו' והב"י מביאה בי"ד ס"ס רכ"ח וז"ל נ"ל הדברים ברורים שכל שגדר וקא נאמר ע"ד פן נדרתי נאמן ואע"פ שהוציא בפיו הגדר סתם ואפי' תלה הגדר לאחר מכאן בדברים שהיתה פוננת השומעים בהפך מה שאומר עכ"ל ע"ש הרי קמן שיוכל אדם לתרץ דבורו הפך פוננת השומעים וא"ל לעולם אמרינו כל מה שמבינים השומעים ה"ל כאילו פירוש בהדיא ואינו יכול לפרש

דְּבָרָיו לְהַפִּיחַ הַבְּנֵי הַשׁוֹמְעִים וְהָא דְאִמְרֵינוּ גַבֵּי נִדְרִים שְׂיֻכַּל לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו הַפֶּה הַבְּנֵי הַשׁוֹמְעִים הֵינּוּ טַעַם מִשׁוּם דְּגַבֵּי נִדְרִים בְּעֵינָן פִּיּוּ וְלָבוּ שְׁוִים מַה שֶּׁאֵין כֹּכָבֵינוּ אַחַר דְּזֵה אֵינִי דְהָא דִּק"ל גַּבֵּי נִדְרֵי אֲנִיִּסְיָ דְלֹא הָוֵה נִדְרֵי הֵינּוּ דְנִקְא פְּשֵׁהוּצִיא בְּפִי דְבָר שְׂאִינוּ בְּפִירוּשׁ נִגְדַּם מַה שְּׂבָלְבוּ אֲבָל פְּשֵׁהוּצִיא בְּפִי דְבָר שְׂהוּא בִּפ' נִגְדַּם מַה שְּׂבָלְבוּ הָוֵה נִדְרֵי וְאִם הָוֵה מַה שְּׂפִינֵנוּ הַשׁוֹמְעִים פְּאֵלוּ אָמַר בְּפִי אֹתוֹ הַפְּנוּנָה אֵין לָנוּ לְקַבֵּל מַה שְּׂפִי הַנּוֹדֵר הַפֶּה דַּעַת הַשׁוֹמְעִי אֲלֵא עַכ"ל כִּינֵן שְׂאִיכָא לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו הַפֶּה דַּעַת הַשׁוֹמְעִים שׁוֹמְעִין לוֹ וְלֹא הָוֵה פְּאֵילוּ אָמַר בְּפִי הַבְּנֵי הַשׁוֹמְעִים ה"ה נִמִּי בִּנְד"ד שׁוֹמְעִין לוֹ לְשִׁמְעוֹן לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו הַפֶּה דַּעַת הַשׁוֹמְעִי הוּא הַעֵד הָא' שְׂאָמַר שְׂהוּא הַבֵּין שְׂשִׁמְעוֹן מְחֻנֵּב לְהַנִּיחַ תְּצִי הַמְעוֹת: וְהִנֵּה לֹא נֶעְלַם מֵעֵינֵי מ"ש הָרִיב"ש בְּסִי' קַצ"ה (הוּבָא בִּש"ע י"ד סִי' רִי"ח ס"א) וְנ"ל וְלֹא דְמִי לְהֵיחָא דְתַנֵּן בִּפ' הַנּוֹדֵר מִן הִירָק טַעַן וְהִזִּיעַ וְהִיָּה רִיחֹו קָשָׁה וְאָמַר צָמַר וּפְשִׁתָּן עוֹלָה עָלֵי מוֹתֵר לְכַסּוֹת וְאָסוּר לְהַפְּשִׁיל לְאַחֲזָרֵיו כּו' וְכֵן הֵוֵה דִּפ' קוֹנָם יֵין הִי' מְסַרְבִּין בּוֹ לִישָׂא אֶת בֵּת אַחֲוֹתוֹ וְאָמַר קוֹנָם שְׂהִיא נְהִינִית לִי מוֹתֵרַת לְהַנּוֹת שְׂלֵא נְתַפְנוּן אֲלֵא לְשֵׁם אִישׁוֹת וְכֵן הִיָּה מְסַרְבִּין לְאַחֲזָרֵיו וְאָמַר קוֹנָם לְבִיתָהּ שְׂאֵנִי נְכָנֵס טִיפַת צוּנָן שְׂאֵנִי טוֹעַם מוֹתֵר לְכַנְס לְבִיתוֹ וְלִטְעוֹם לוֹ שְׂלֵא נְתַפְנוּן אֲלֵא לְשֵׁם אֲכִילָה וּשְׂתִי' כּו' וְעוֹד דְּכָל הֵנִי הָוֵה בְּנִדְרֵי שְׂנוֹדֵר אָדָם בֵּינוּ לְבֵין עֲצָמוּ וְהוֹלְכִין אַחַר פְּנוּנָתוֹ מִשׁוּם דְּבָעֵינָן פִּיּוּ וְלָבוּ שְׁוִין אֲבָל מִי שְׂנוֹתָן מִתְּנָה לְחַבְרֵיו כָּל שְׂלִישׁוֹן הַמְתַּנָּה כּוֹלֵל הוֹלְכִין אַחֲרָיו עַכ"ל א"כ מִשְׁמַע שְׂמַה שְׂאָדָם מִתְּחַיֵּיב נִגְדַּם חַבְרֵיו הוֹלְכִין אַחַר מַה שְּׂהִלְשׁוֹן כּוֹלֵל וְה"ה בִּנְד"ד נְמִי י"ל שְׂיֵשׁ לָנוּ לִילָה אַחַר הַלְּשׁוֹן שְׂהוּא כּוֹלֵל יוֹתֵר כֵּן מִשְׁמַע לְכַאוּרָה אֲבָל כִּד מְעֵינָן שְׂפִיר בְּדַבְרֵי הָרִיב"ש נִרְאָה שְׂעַד פֶּאן לֹא קָאָמַר הָרִיב"ש שְׂיֵשׁ לִילָה אַחַר הַלְּשׁוֹן שְׂהוּא כּוֹלֵל אֲלֵא כְּמוֹ בִּנְד"ד שְׂבָלְשׁוֹן הַמְתַּנָּה לֹא הִיָּה סַפֵּק כָּלֵל אֲלֵא שְׂהִקְהֵל רְצוּ לְבַטֵּל הַלְּשׁוֹן וְלִילָה אַחַר אֲוִמְדָנָא דְלֹא מוֹכַח כְּמוֹ שְׂאֲזַלִּין בְּתֵר אֲוִמְדָנָא גַבֵּי טִיפַת צוּנָן שְׂאֵנִי טוֹעַם וְכִיּוּצָא בְּזָה וּמְבַטְלִין הַלְּשׁוֹן לְגַמְרֵי עַל זֵה פְּתַב שְׂאֲזַלִּין בְּתֵר הַלְּשׁוֹן הַכּוֹלֵל יוֹתֵר כִּינֵן שְׂהוּא מִתְּחַיֵּיב נִגְדַּם חַבְרֵיו אֲבָל אִם הַלְּשׁוֹן סוֹבֵל פִּי אַחַר אַע"פ שְׂלִפִי פְּנוּנָת הַשׁוֹמְעִים הוּא לְהִיפָּה מ"מ אֲזַלִּין בְּתֵר פְּירוּשׁוֹ שֶׁל הַנּוֹתָן אוֹ הַמְתַּחַיֵּיב וְכָלֵל גְּדוֹל בְּדִין הַמוּצִיא מְחַבְרֵיו ע"ה (וְכ"כ הַט"ז בְּסִי' רִי"ח ע"ש) וְאֵין לוֹמַר ע"כ לֹא אִמְרִינוּ הַמַּע"ה אֲלֵא הִיכָא שְׂהַנּוֹתָן וְהַמְתַּחַיֵּיב מְפָרְשִׁין דְּבַרְהֵם בְּאִנְפָּן שְׂהִלְשׁוֹן סוֹבְלוֹת פְּירוּשׁוֹן כְּמוֹ שְׂסוֹבֵל הַפְּירוּשׁ מַה שְּׂפִי הַתּוֹבֵעַ אֲבָל כְּשִׂהִלְשׁוֹן סוֹבֵל יוֹתֵר הַפִּי שֶׁל הַתּוֹבֵעַ מִן הַפִּי שְׂפִי הַנּוֹתָן יֵשׁ לָנוּ לִילָה אַחַר הַפִּי שֶׁל הַתּוֹבֵעַ אַע"פ שְׂהוּא הַמוּצִיא וְא"כ בִּנְד"ד שְׂהִפִּי שְׂפִי רְאוּבֵן הוּא יוֹתֵר מְקוֹבֵל לְפִי דַּעַת הַשׁוֹמְעִים א"כ יֵשׁ לָנוּ לִילָה אַחַר פְּירוּשׁוֹ שֶׁל הַתּוֹבֵעַ שְׂהוּא רְאוּבֵן זֵה אֵינוֹ דְּמַבְנֵאָר בְּמַהֲרִי"ק שׁוֹרֵשׁ ז' עֲנָף א' דְּאִמְרֵינוּ יֵד בְּעַל הַשְּׂטֵר עַל הַתְּחַתּוּנָה אִפִּי הִיכָא שְׂהִלְשׁוֹן מִשְׁמַע כְּדַבְרֵי בְּעַל הַשְּׂטֵר (וְהֵינּוּ טַעַמָא דְהַמַּע"ה ע"ש) שְׂמְעֵינוּ מִיָּנִיָּה שְׂהַנְתַּבֵּעַ יוֹכַל לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו אַע"פ שְׂהִלְשׁוֹן יוֹתֵר נוֹטָה לְדַבְרֵי הַתּוֹבֵעַ לְפִי דַּעַת הַשׁוֹמְעִים: וְהִנֵּה לֹא נֶעְלַם מֵעֵינֵי מ"ש הָרִיב"ש אֲבָל שׂוֹבָה הוּבָא בְּב"י סִי' מ"ב מַחוּ' ה' וְנ"ל כָּלֵל גְּדוֹל אִמְרוּ הַמַּע"ה וְלִפְיָכָה כָּל מוּצִיא שְׂטֵר יָדוּ עַל הַתְּחַתּוּנָה וּפְעָמֵי שְׂיָד בְּעַל הַשְּׂטֵר עַל הַעֲלִיּוּנָה בְּזִמְן שְׂהִלְשׁוֹן שְׂאוּמֵר כּוֹלֵל לְפִי דַּעַת הַשׁוֹמְעִים וְלִפְיָכָה מִי שְׂכָתַב סֵתֵם עַל דַּעַת מִשְׁמַעוֹת הַשׁוֹמְעִים הוּא בּוֹטַח שְׂאִילוּלֵי כָּה"ל לְפָרֵשׁ כִּינֵן שְׂהוּא יוֹדֵעַ שְׂסֵתֵמָן שֶׁל דְּבָרִים מִשְׁמַע בְּהַפֶּה פְּנוּנָתוֹ וְכַאוּתוֹ שְׂאִמְרוּ בִּפ' חֲזַקַת הַבְּתִים הֵוֵה דַּא"ל לְחַבְרֵי אַרְעָא דְבַר סִיסִין מוֹבְנִינָן לָהּ הֵנְאִי הֵוֵה אַרְעָא דְמַקְרֵי דְבַר סִיסִין וְאַסִּיקְנָא

כַּיְנָן דכ"ע קרי דבר סיסין עלה דידין רמנא לגלויי דלאו בר סיסין כו' ותנן בפ' ג"פ זוזין דאינון כו' מיהו מהמטבע שהווא יוצא שם הוא נותן לו אע"פ שלא פירש לו דסתמא דמילתא דאות' מטבע שהווא יוצא שם מחייב עצמו ואין אומרים בכי הא דיד בעל השטר על התחונה וכדאמרין באתר' דלא מסגי פריטי דכספא כו' עכ"ל הרי קמן שאנו הולכין אחר דעת השומעים ואין הלנה יוכל לפרש לשון השטר היפה דעת השומעים כן משמע לכאורה אבל במעט עיון נראה שאינו דומ' לנ"ד ואלו ואלו דברי אלהי' חיי' והיינו דוק' בכה"ג שהבי' הרשב"א ראני' מהם פגון ההיא דבר סיסין דכ"ע קרו לההוא שדה דבר סיסין אם הי' בדעתו שלא למפור לו אותו השדה ה"ל לפרש וכן בההיא אתרא דלא מסגי פריטי דכספא כלל אם הנה דעתו אפריטי דכספא ה"ל לפרש אבל אם אין הדבר מוכרע כל כך ודאי יש לשמוע להנתבע לפרש דבריו אע"פ שהשומעים לא הבינו כמו שפ"י הוא ונראה לע"ד להביא עוד ראוי' נכונה מהא דאיתא בפ' המניח פתח בפד וסיים בכתביות כו' אר"פ היינו פד היינו חביות למאי נ"מ למקח וממכר כו' (ושי' רש"י שפי"ד המוכר לתת לו איזה שירצה ואפ"י התנה עמו חביות שהיא גדולה נותן פד שהיא קטנה) ה"ד אלימא באתרא דלא קרי לכדא חביתא ולחביתא פדא הא לא קרי להו לא צריכא דרנבא קרו לכדא פדא ולחביתא חביתא ומיעוטא קרו לחביתא פדא ולכדא חביתא מ"ד זיל בתר רנבא קמ"ל דאין הולכין בממון אחר הרוב הרי מפורש באתרא דלא קרי כלל לחביתא פדא אע"פ שהמוכר מוחזק אינו יכול ליתן לו פד ולומר שלקח פונתו כמו שקורין באתרא אחרא כיון שבאתרא הדא לא קרי לי' הכי.

אבל לענ"ד משם ראי' דלא אמרי' הכי אלא דוקא היכא שרוצה לפרש היפה כל דעת הבנת השומעים אבל אם אינו מוכרח כל כך שפ"ל השומעים יבינו הפך פונתו בזה לא אמרינו ה"ל לפרש דהא פשרנבא קורין לחביתא חביתא פדא ומיעוטא קורין לכדא חביתא מסתמא הבנת השומעים יותר נוטה שמכר לו חביות שמשמעו גדולה (כמו שמשמע מדברי רש"י ודו"ק) ממה שנאמ' שבינו השומעים פדא אפ"ה אמרינו המוציא מחבירו עליו הראי' והוא מה שרצינו.

ואף שהעדים רוצים להעידו פעם שנית ולפרש מה שסתמו בפעם א' שלא בפני בע"ד לחובת שמעון נ"ל ברור שאינם נאמנים אף שלא נעלם מעיני מה שהביא הב"י סי' ר"ח בשם ר' מנחם הארוך וז"ל וכתב עוד דכיון שהיו נוהגין להשביע העדי' אם לא פיונו עדותן הראשונ' והאחרונ' בטל' ממ"נ עברו על השבוע' ואי לא מסתפינא בעי' למימר דעדות אחרונה קיימת והביא ראי' מההיא דשבוע' העדות דבסמוך (היינו מה שאמרין התם השביע עליהם חוץ לב"ד ובאו לב"ד והודו פטורים) וטעמא הואיל והעידו חוץ לב"ד לא דייקו עדותן עכ"ל הרי לפנינו שס"ל לר"מ הארוך שיוכל העד לחזור ולהעד בענין אחר ממה שהעיד בראשונה שלא בפני ב"ד אבל לע"ד נראה שאין ראיתו מוכרחת שיש לחלק בין שלא בב"ד ובין שלא בפני בע"ד דהא שלא בפני בע"ד אם מתרצה אותו הבע"ד שלא נמצא שם לקבל עליו העדות הנה עדות קיימת ואינם יכולין לחזור ולהגיד כאשר נבאר להבא ופשיטא מה שהוגד שלא בפני הב"ד לא הנה עדות כלל ועוד יש לחלוק פמה חלוקים וק"ל חדא ועוד קאמרין שמה שאמרין שם בב"י השביע עליהם חוץ לב"ד שיוכלין לחזור ולהעיד בב"ד חדוש הוא ואין לנו בו אלא חדוש דהא הרמב"ם כתב בפ"ט מהל' שבוע' וז"ל כל מקום שאמרנו פטור משבוע' עדות אבל חייב בשבוע'.

בטוי והוא שנשבע או ענה אמן אם השביעו אחר שהרי נשבע על שקר אבל המחויב
בשבוועו' העדות אע"פ שהוא נשבע על שקר ואע"פ שהוא מזיד אינו חייב משום שבוועו'
בטוי אלא משום שבוועו' עדות בלבד שהרי הפתוב הוציא שבוועו' העדות מכלל שבוועו'
בטוי לחייב המזיד בו פשוט בקרבן אבל לא במלקות שנא' לאחת מהנה וכו' עכ"ל משמע
להקדי' מדבריו האלו שפטור העד מן המלקות פיון שהוא חייב בקרבן משום שבוועות
העדות וכתוב לאחת מהנה הא אם אינו חייב בקרבן משום שבוועו' עדות פגון שהשביע
עליהם חוץ לב"ד ובפני ב"ד הודו והעידו חייב מלקות פי אין זה ממנועט מן לאחת מהנה
וקשה א"כ הוא שהוא חייב מלקות משום שבוועות ביטוי במזיד חוץ לב"ד איך נקבל
ממנו עדות ארבעים בכתפני' וכשר בתמי' (הן אמת שדברי הרמב"ם צריכין יישוב הדעת
במ"ש בענין זה ודברי הכ"מ אינם מספיקים לע"ד רק עת לקצור) אלא על פרחינו לומר
חדוש הוא וא"כ נאמר אין לנו בו אלא חדושו בלבד ואין ללמוד ממנו העדת עדים שלא
בפני בע"ד שאין זה ממש כמו חוץ לב"ד ולע"ד נד שמשום טעם זה לא החליט ר' מנחם
האר"ך הדין שיהיה עדותו האחרונה קיימת רק כתב אי לא מסתפינא כו' כלל דמלתא
שנראה לע"ד עד שהעיד שלא בפני בע"ד אינו יוכל לחזור ולסתור עדותו הראשון אם
העיד בראשונה ע"פ החרם או ע"פ השבועה ואין ללמוד הדבר מהא דאמרינן אם
השביעם חוץ לב"ד כו' פי יש לחלק כמו שכתבנו הן אמת שראיתי להרב הגדול ר' אלי
חיים שכתב בתשובה ס"ס ר"ט וז"ל ולענין העד שהעיד תחלה שלא בפני בע"ד בענין
א' ואח"כ העיד בפני בע"ד בענין אחר מתחילת דינו של ר' מנח' בתשוב' שהביא הב"י
אין רא' דלא מיירי התם אלא לומר דלא חשיב נוגע בעדותו בעדות השני' כשפנינו
עדותו אע"פ שנשבע תחלה ועדין לא ידענו כשלא פיון העדות אם עדותו השניה עדות
או אינה עדות אבל מכלל שאר דברי התשוב' שם פן נראה וכן הוא נדאי מכח הסברא
וכן יש בתשו' הר"ן שהאר"ך לפרש בעדות אשה שאמר תחלה בענין א' ואח"כ בענין
אחר שאינו יוכל לחזור ולהגיד כו' שפנינו שאין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה כפר
נגמרה עדותו ומפנה אתה למד שכל עדות שלא נעשה כדנינה דלא חשיב חוזר ומגיד
עכ"ל ע"ש עוד פי האר"ך יותר.

הרי שתפס בפשיטות שיוכל העד לשנות ממה שהעיד שלא בפני בע"ד: והנה מה
דפשיטא ליה מבעי' לי טובא כמו שכתבתי מטעם שכתבתי לעיל אף באשר שרב גדול
ומפורסם הוא אבטל דעתי הקלושה מפני דעתו הרמה מ"מ גבי נ"ד גם הוא מודה שאינו
יוכל לחזור ולהעיד חובתו של כמ' שמעון הנ"ל יותר ממה שהעיד בראשונה אם כמ'
שמעון יאמר שהוא מרוצה בקבלת עדות זה אע"פ שלא הי' בפניו וזכין לאדם שלא בפניו
פי כן כתב הרב הגדול הנ"ל להדיא בסי' ק"ג וז"ל והורה המורה שיכול לחזור ולהגיד
נלע"ד אפי' נודע לו שעדות שהועד שלא בפני בע"ד חוזר ומגיד היינו דוקא כשהבעל
דין שלא נמצא שם אינו חפץ בעדות ראשון אבל אם הוא אומר אע"פ שלא נמצאתי שם
אותו עדות מקובל עלי נראה לע"ד שעדות הראשון עדות שלא אמרו אין מקבלין וכו'
אלא לתועלת המתחייב בעדות אבל הזוכה בעדות מקבלין שלא בפניו כו' עכ"ל: כלל
דמילתא אם כמ' שמעון הנ"ל אומר שאותו עדות שהוגבה שלא בפניו מקובל עליו אין
העד יוכל לחזור ולהעיד בענין אחר ממה שהעיד כפר.

ואין כמ" ראוּבן יוכל לומר מאחר שהעֵד העֵיד קצת חוֹבְתִי אֲנִי רוֹצֶה שְׁיִחְזֹר וְיַעֲיֵד בְּפָנַי
חָדָא שֶׁהוּא קוֹיֵב מִתְחַלֶּה הַעֲדִי ע"י שְׁלוּחוֹ וְעוֹד כִּינּוּן שֶׁהוּא רוֹצֶה לְהוֹצִיא מִכִּמ' שְׁמַעוֹן
יוֹכֵל כְּמֵר שְׁמַעוֹן לְגַבּוֹת עֲדוֹת שְׁלֹא בְּפָנַי כִּמ' רְאוּבֵן לְפִטוֹר אֶת עֲצָמוֹ כְּמִבְּנֹאֵר בְּר"ן פ'
אֲלֵמְנָה נִיזוֹנָת הוּבָא בִש"ע ס' כ"ח ס' ח: וְעַדִּין יֵשׁ לִבֵּע"ד לְחַלּוֹק וְלוֹמֵר שְׁיָבֵא כִמ'
רְאוּבֵן עֲצָמוֹ וְיַעֲיֵד עַל כִּמ' שְׁמַעוֹן שְׁנִשְׁבַּע לְשֹׁקֵר וְנִצְרַף כְּמֵר רְאוּבֵן עִם הַעֵד לְפִסּוֹל כִּמ'
שְׁמַעוֹן הַנְּ"ל אֲבָל גַּם זֶה אֵינוֹ שְׁמַהֲרֵשׁ"ל פִּסְק שְׁאִין לְצַרְף הִבֵּע"ד עִם עַד א' לְפִסּוֹל הַבַּעַל
דִּין שְׁכַנְגָדוֹ עֵינֵן פ' הַגּוֹזֵל עֲצִים ס' מ"ז שְׁהֶאֱרִיף שֵׁם וְכֵן פִּסְק מ"ו חֲמִי זְקַנִי בִב"ח ס' ח
ל"ד וְאֵם יֹאמֵר הָאוֹמֵר הֲלֹא כִמ' שְׁמַעוֹן הַנְּ"ל מְנוֹכַחֵשׁ מִפֶּחַ הַשְּׁטֵר שְׁפָתוֹב בּוֹ וְנ"ל גַּם
הָאֵלוֹפִים כִּמ' רְאוּבֵן וְכִמ' שְׁמַעוֹן הַנְּ"ל עֲשׂוֹ ק"ס בְּפָנֵינוּ ח"מ בְּאוֹתוֹ מַעְמֵד הַנְּ"ל לְהַלּוֹת
סָף הַנְּ"ל עַד גָּמֵר מִשָּׂא וּמִתָּן כו' הָרִי מִשְׁמַעוֹ לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר הוּא שְׁכָל א' מֵהֶם יְלֹנָה הַחֲצִי
(וּבִלְתִּי סָפֵק שְׁמַלְשׁוֹן זֶה הִבִּין הַעֵד שִׁכְמ' שְׁמַעוֹן הַתְּחִיב אֶת עֲצָמוֹ לְהוֹצִיא סָף חֲצִי
הַמַּעוֹת אִם לֹא פִי בְּפִירוֹשׁ) גַּם זֶה הִבֵּל יִפְצָה פִּיהוּ וּיְכַבֵּר רְאוּ הַדִּינֵינִי הָאֵלוֹפִים אֲשֶׁר
יִשְׁבּוּ עַל מִדִּין בֵּין כִּמ' רְאוּבֵן וְכִמ' שְׁמַעוֹן שְׁאִין מְנוֹכַחֵשׁ מִן לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר פְּלוּם כִּי הַשְּׁטֵר
נִכְתָּב בֵּין שְׁנֵי הַפְּתוֹת דְּהֵינּוּ בֵּין כִּמ' רְאוּבֵן וְכִמ' שְׁמַעוֹן צַד הָא' וּבֵין כִּמ' לֹוי וְכִמ' יְהוּדָא
צַד הַשְּׁנֵי אֲבָל אֲפֶשֶׁר שְׁבִין כִּמ' רְאוּבֵן וְכִמ' שְׁמַעוֹן הִי תְּנָאִי שִׁכְמ' שְׁמַעוֹן יִטִּיל לְפִיס חֲלָק
א' וְכִמ' רְאוּבֵן ג' חֲלָקִי עַל כֵּן פִּסְקוֹ שְׁבוּעָה עַל כִּמ' שְׁמַעוֹן הַגַּם שִׁב"ד בְּתֵר ב"ד לֹא
דִּינִיקִי מ"מ אָבִיא רְאִיָּה לְדַבְרֵיהֶם שְׁפִסְקוֹ כִּהְלָכָה.

מִתְשׁוּבַת הַרְשָׁפָא הוּבָא בִש"ע ס' ע"ז ס' י' וְנ"ל אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ שְׁלוּוֹ מֵא' הִיא חֲזִיבָת
לְפָרוּעַ הַחֲצִי מִפְּתוּבָת' כו' וְאִם הַבַּעַל אוֹ יוֹרְשָׁיו פָּרְעוּ כֹל הַחֹב חוֹזְרִים וְנִפְרָעִים מִמֶּנָּה
הַחֲצִי וְאִם הַבַּעַל קָיָם וְהִיא טוֹעֵנָת אֵתָה לְקַחַת כֹּל הַמַּעוֹ אֲלֵא שְׁאֲנִי נִכְנָסְתִי עִמָּךְ בְּשֵׁטֵר
אֵינָה נֶאֱמָנוֹת אֲלֵא בְּמִיגוֹ דְּפִרְעָתִיָּךְ כו' עכ"ל: הָרִי קָמֵן שְׁבַמְקוּם מִגוֹ נֶאֱמָן לֹמֵר שְׁאִינוֹ
חֲזִיבָת כֹּל לְאוֹתוֹ שְׁטֵר אֲלֵא שְׁנִכְנָס עָרַב עֲבוּרוֹ וְהִ"ה שְׁיִוְכַל לֹמֵר אֵין אֲנִי חֲזִיבָת וְהַחֲצִי
אֲלֵא חֲלָק רְבִיעִי וְעַל רְבִיעִי נַעֲשִׂיתִי עָרַב כְּמוֹ שְׁטוּעֵן כִּמ' שְׁמַעוֹן הַנְּ"ל וּפְשִׁיטָא שְׁהִיָּה
נֶאֱמָן לֹמֵר פְּרַעְתִּי לָךְ הַחֲצִי כִינּוּן שְׁלֹא הִיָּה לְכִמ' רְאוּבֵן הַתְּקַבְּלִתִּי מִן כִּמ' לֹוי וְכִמ' יְהוּדָא
וְכִינּוּן שְׁנֶאֱמָן לֹמֵר פְּרַעְתִּי נֶאֱמָן נְמִי לֹמֵר שְׁמַתְחַלֶּה לֹא נִתְחִיב לְהַנִּיחַ כִּי אִם חֲלָק רְבִיעִית
נֶאֱפִי אִם הִיָּה לוֹ לְכִמ' רְאוּבֵן הַתְּקַבְּלִתִּי וְהִיָּה שְׁטֵר חוֹב מִמֶּשׁ רַבּוֹ הַדִּיעוֹת שְׁנֶאֱמָן לֹמֵר
פְּרַעְתִּי מִכ"ש בנ"ד שֶׁהוּא נֶאֱמָן לֹמֵר שֶׁהוּא נִתֵּן לְכִמ' רְאוּבֵן סָף חֲצִי הַמַּעוֹת וּגְדוּלָה מְזוֹ
אֲמָרוֹ נֵרֵא' לַע"ד אִפִּי אִם אֵין לוֹ לְכִמ' שְׁמַעוֹן הַנְּ"ל שׁוּם מִיגוֹ כְּגוֹן שְׁאִינוֹ נֶאֱמָן לֹמֵר
פְּרַעְתִּי מִמִּילָא אֵינוֹ נֶאֱמָן נְמִי לֹמֵר שֶׁהוּא אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַטִּיל לְפִיס כִּי אִם סָף הַרְבִּיעִית
מ"מ נֵרֵאָה לַע"ד פְּשׁוּט וּבְרוּר שְׁאִין כִּמ' שְׁמַעוֹן נִפְסָל ע"י כָּף (וּמָה שְׁנוֹגַע לְעֵינֵן מִמּוֹן
כְּכָר פְּתִיבּוֹ שְׁאִין אֵנוֹ בְּאֵנוֹ לְדוֹן עַל כָּף) וְרֵאִיָּה לְדַבְרֵינוּ מִמָּה שְׁפָתַב ר' יְהוּדָא בֵּן הַר"א שׁ
הוּבָא בִב"י ס' ל"ז מְחֻדָּשׁ ז' וְנ"ל: אִם הִיָּתָה הַשְּׁבוּעָה פְּתוּבָה בְּשֵׁטֵר וְלֹא הִיָּה פְּתוּבָה בּוֹ
שְׁלֹא יוֹכֵל לְטַעוֹן שְׁפָרַע וְהִיָּה אוֹמֵר שְׁפָרַע וְקָיָם שְׁבוּעָתוֹ אַע"פ שְׁלֹא הֵינּוּ כּוֹלִין לְפִסְלוֹ
מִחֲמַת הַשְּׁבוּעָה דְּשִׁמָּא פָּרַע מ"מ צָרִיף לְפָרוּעַ הַשְּׁטֵר עכ"ל וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה פְּתַב הַרְמַב"ם
בִּפ"ב מֵהַל' טוּעֵן וְנִטְעֵן וְנ"ל תְּבַעוּ שְׁיֵשׁ לוֹ חוֹב אֲצִלוֹ וְאָמַר כֵּן הִיָּה וּפְרַעְתִּיָּךְ כו' וְנִשְׁבַּע
וְאִם כִּי בָּאוּ עַדִּי הַקְּנִין אוֹ הוֹצִיא שְׁטֵר וְנִתְקַיָּם הָרִי זֶה מְשַׁלֵּם וְאֵינוֹ חָשׁוּד שְׁהָרִי לֹא
הַעֲיָדוֹ הַעֲדִים שְׁלֹא פָּרְעוּ וְלֹא אָמַר הַנִּתְבַּע לְהַד"ם וְכֵן כֹּל פִּיּוֹצֵא בְּזֶה עכ"ל הָרִי מְבֹנָאֵר
אַע"פ שְׁמַחְזִיב לְשַׁלֵּם וְאֵין אֵנוֹ מֵאֲמִינִים לוֹ בְּמָה שְׁאוֹמֵר שְׁפָרַע מ"מ לֹא נַעֲשֶׂה חָשׁוּד

הה"נ בנ"ד אף אם לא הִיָּה לַכַּמ' שְׁמֵעוֹן הַגָּ'ל מְגוּ בְּאִפְסוֹן שְׂאִין אָנוּ מֵאַמִּינִים לוֹ בְּמָה שְׂאוֹמֵר שֶׁהוּא אֵינוֹ חַיִּיב אֶלָּא חֶלֶק רְבִיעִית מ"מ אֵינוֹ חָשׂוּד מִשּׁוּם זֶה כִּי שְׂמָא אוֹמֵר אָמַת וְזֶה פְּשׁוּט הוּא: כִּלְלָא דְמִלְתָּא שֶׁלַּע"ד נִרְאָה פְּשׁוּט וּבְרוּר שֶׁהִנְעֵלָה כַּמ' שְׁמֵעוֹן הַגָּ'ל לֹא יֵצֵא מִחֻקַּת כְּשֵׁרוֹתוֹ ע"פ הַעֲדַת הָעֵדִים הַגָּ'ל וְהָעֵד אֵינוֹ יוֹכֵל וְרִשְׁאֵי לְחֹזֵר וּלְהַעֲיִד חוֹבָתוֹ שֶׁל כַּמ' שְׁמֵעוֹן יוֹתֵר מִן מַה שֶׁהַעֲיִד כָּבֵר וְאֵין הִנְעֵלָה כַּמ' רְאוּבֵן יוֹכֵל לְהַצְטַרֵּף עִם עַד הָא' הַגָּ'ל גַּם אֵינוֹ נֶעֱשֶׂה חָשׂוּד עַל פִּי לְשׁוֹן הַשְּׁטֵר פְּאַשֵׁר כֹּל פֶּרֶט וּפְרֵט מְבֹנָאָר בְּטַעֲמוֹ וְנִימוּקוֹ בְּכֵן כֹּל מִי שֶׁרוֹצֶה לְפַסֵּל ח"ו לַכַּמ' שְׁמֵעוֹן הַגָּ'ל מִכָּאֵן וּלְהַבֵּא בְּמוֹמוֹ פּוֹסֵל וְעַתִּיד לִיתֵן אֶת הַדִּין דִּין אָמַת לְעֲנוּשׁ אוֹתוֹ בְּעֲנוּשׁ הַרְּאוּי לוֹ כְּמִי שֶׁרוֹצֶה לְהַטִּיל מוּם וּלְפַסֵּל אָדָם כְּשֶׁר בִּישְׂרָאֵל מַה שֶׁנִּרְאָה לַע"ד בְּרוּר כַּתְּבִיתִי וְה' אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יִצְיִלְנוּ מִשְׂגִּיאוֹת וְיִרְאֲנוּ מִתּוֹרַתוֹ נִפְלְאוֹת כ"ד הַטְּרוּד גְּרִשׁוֹן אֲשַׁפְּנִי אוּלְפֵּי שְׂאֵלָה ד נִדְרֵשְׁתִּי לְאַשֵׁר שְׂאֵלוֹנֵי לְחֹוֹת דְּעֵי מִרְחֹוק בְּעֲנִין מַעֲשֶׂה שֶׁהִיָּה כִּף הִיָּה רְאוּבֵן הִיָּה דָר בְּמִקּוֹם פְּלוּנֵי הֵלֶךְ לְמִקּוֹם אַחַר לְמַדִּינָה אַחֶרֶת לְסַחֲרָה וְדַעְתּוֹ הִי לְחֹזֵר לְבֵיתוֹ וְאַסְתֵּינֵעַ מִלְתָּא שְׂרְאוּבֵן הַגָּ'ל נִפְל בְּמַחְלֻקַּת עִם אֵיזָה אֲנָשִׁים שֶׁם בְּמַדִּינָה הַהוּא וְנִסְעַ עִם הַמִּקּוֹם הַהוּא אֲבָל לֹא חֹזֵר לְבֵיתוֹ וְנִשְׁתַּקַּע שִׁמ' וְעַד הַיּוֹם וְעַד בְּכֻלָּל לֹא נֹדַע מַה הִי לֹא אִם הוּא עֲדִינִן בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ אוֹ הֵלֶךְ לְעוֹלָמוֹ וְרְאוּבֵן כְּשִׁיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ הִיָּה בֵּיתוֹ מְלֵא כֹל טוֹב כִּי הִיָּה עַתִּיר נִכְסִין וְאַשְׁתּוֹ שֶׁלְטָה נוֹשְׂאָת וְנוֹתְנָת וְרְאוּבֵן הַגָּ'ל הִיָּה לוֹ ג' בָּנִים שֶׁם הָא' שְׁמֵעוֹן וְשֵׁם הַב' לֹוי וְשֵׁם ג' יְהוּדָא וְשְׁמֵעוֹן הִיָּה גְדוֹל כְּשִׁיֵּצֵא אָבִיו מִבֵּיתוֹ וְלֹוי וְיְהוּדָא הִי עֲדִינִן קִטְנִי וְאֵיזָה שְׁנַיִם אַחַר שִׁיֵּצֵא מִבֵּיתוֹ מִתָּה אֲשֵׁתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן וְשְׁמֵעוֹן בְּנָה הַגְּדוֹל לְקַח כֹּל נִכְסֵי אָבִיו תַּחַת יָדוֹ וְרִשׁוֹתוֹ בְּלֵי רִשׁוֹת ב"ד אוֹ פְּרָנְסֵי הַמְּדִינָ' וְלֹוי וְיְהוּדָא הִי עֲדִינִן קִטְנִים בְּעַת הַהִיא וְלֵאחַר שֶׁנִּתְגַּדֵּל לֹוי וְעַמֵּד קִצַּת עַל דַּעְתּוֹ דִּיבֵר עַל לֵב אָחִיו שְׁמֵעוֹן הָאִיִּף קָאֵי מִלְתָּא מַחֲמַת נִכְסֵי אָבִינוֹ וְהַשִּׁיב לוֹ כְּשִׁיֵּצֵא זְמַן שֶׁתַּעֲשֶׂה שִׁדּוּף וְתִקְשֵׁר עִם בֵּית גִּילְהָ אִזִּי אֲדַע כִּדְת מַה לַעֲשׂוֹת וְכֹאשֵׁר שֶׁהִנְעַר נַעַר הַסְּפִיק אֶת עַצְמוֹ בְּתִשׁוּבָה זֶה וְלֵאחַר שֶׁנִּתְגַּדֵּל יוֹתֵר חֹזֵר וְדִיבֵר עַל לֵב אָחִיו שְׁמֵעוֹן שִׁיתֵן לוֹ חֶלְקוֹ מִן נִכְסֵי אָבִיו וְשְׁמֵעוֹן דָּחָה אוֹתוֹ בְּדָבָרִים מְדַחֵי אֶל דָּחֵי וְהָרַע לוֹ מְאֹד אִף לֹא הִי'סִיפֵק בְּיָדוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ קִשׁוֹת בְּאַשֵׁר שֶׁהִיָּה מְאוּכְלֵי שֶׁלְחַנּוֹ שֶׁל אָחִיו שְׁמֵעוֹן גַּם לֹא הִיָּה בְּיָדוֹ לְכוּף וּלְנַגֵּשׁ אוֹתוֹ ע"י שׁוּם ב"ד כִּי לֹא הִיָּה לוֹ שׁוּם קְרוֹב אוֹ גּוֹאֵל שִׁיעֲמֹד בְּעֲזָרוֹ וְהוּא בְּעַצְמוֹ לֹא הִיָּה מְסוּגָל לְכֹף וְלֹא בִּינַת אָדָם לוֹ וַיְהִי אַח"כ כְּשֶׁחֲלַף זְמַן וְעִידָן מֵת אָבִי אִמָּם שֶׁל הָאֲחִים שְׁמֵעוֹן וְכו' וְנִפְל לִירֻשָּׁתָם סָף ג' מְאוֹת ר"ט וְחֲמִשִּׁים ר"ט חֹזֵר לֹוי וְהַפְּצִיר בְּאָחִיו שְׁמֵעוֹן לִיתֵן לוֹ חֶלְקוֹ מַה שְׁמַגִּיעַ לוֹ וְע"פ רְבוּי דְבָרִים וְהַפְּצָרוֹת אָמַר שְׁמֵעוֹן לְלֹוי אָחִיו תְּהִיָּה בְּטוֹחַ שְׂאֵלוֹ ג' מְאוֹת ר"ט וְחֲמִשִּׁים יְהִי לֵה לְמִשְׁמֶרֶת אִם מַה יֵּצֵא הַדְּבָר שֶׁתַּעֲשֶׂה שִׁדּוּף עִם בֵּית גִּילְהָ אִזִּי סָף הַגָּ'ל נְתוּנָה לֵה עֲבוּר חֶלְקָה מַה שְׁמַגִּיעַ לֵה מִנְכְּסֵי אָבִינוֹ וְהִנְעַר הִי כְּמַחְרִישׁ וַיְהִי הַיּוֹם בָּא הַשְּׂדֵכָן א' אֶל הַנְּעַר לֹוי וְשִׁדְּף לוֹ בְּתוּלָה אַחַת בְּאִפְסוֹן אִם יִתֵּן שְׁמֵעוֹן לְלֹוי אָחִיו נְדוּנָא הַגּוֹנָה עֲבוּר יְרוּשָׁתוֹ מֵעֲזָבוֹן אָבִיו וְהַבְּתוּלָה יִשְׂרָה בְּעֵינֵי לֹוי וְנִפְשׁוּ חֲשָׁקָה בָּהּ דִּיבֵר לֹוי עַל לֵב שְׁמֵעוֹן אָחִיו מְלֵאוֹ יְמֵי וְיָמֵי אֲעֲשֶׂה גַם אֲנִכִּי לְבֵיתִי תֵן לִי מַה שְׁמַגִּיעַ לִי וְשְׁמֵעוֹן דָּחָה אוֹתוֹ מְדַחֵי אֶל דָּחֵי עַד לְבִסּוּף אָמַר שְׁמֵעוֹן לְלֹוי אָחִיו בְּזֹאת נְאוֹת לְשַׁדְּף אוֹתָהּ עִם הַבְּתוּלָה הַגָּ'ל וּלְהַפְּרִיז לֵה בְּהַתְּנָאֵי ס"ד ש"ן ר"ט אֲבָל אִתָּה תִּתֵּן לִי ש"ח עַל סָף מְאָה ר"ט שֶׁתִּשְׁלַם לִי אַחַר הַחֲתוּנָה וְלֹוי צָעַק כְּכְרוּכֵי מַה אִתָּה עוֹשֶׂה לִי הֲלֹא אִתָּה יוֹדַע בְּעַצְמָה שְׁפָף ש"ן ר"ט אֵינְנוּ חֶלֶק עֲשִׁירִית מִן מַה שְׁמַגִּיעַ לִי מִן עֲזָבוֹן אָבִי וְאִתָּה

מבקש עוד ממני ש"ח על סך ק' ר"ט ושמעון השיב אותו מלא דבר אם לא תתראה בזה תדע נאמנה שאעפב השידוי הנ"ל שלא יבא לידי גמר ובאשר שלוי ידע שיש לאל ידו לשמעון לעפב השידוי הנ"ל אמר לשמעון אחיו בזה הלשון בל"א ברוך אלש ונאז איך דא טוא בין איך גצונגן אונ' גדרונגין דען איך בין אין דייןר הנט אנה מוז אלש טאן דען ווען דער יעניג יזעלט ווישן דנא מוה בגערשט אום דיא ירושה צו ברענגין אזו הנדלט ער גיט מיט מור וויילן אביר איך בפנד אז דער שידוי הקון פר מיה איז אזו וניל איך אין גיט לאזן אויז הענדין גין צווינגצט מיה איך זולכש בעל פרחי מוז און גין גצוואנגין אייך איז גאט לניד דיא גרוס ננט בוויגט מיה דער צו אלז אנה לע"ע מוז שווייגן אונ' דז בוויילגן עכ"ל בל"א ונלגו עיניו דמעה פאשר אמר פה לשמעון אחיו בכן הלה שמעון ולקח עמו שני אנשים והוליה לוי אחיו עמו ברחוב א' בקרון ונויות במקום שאין ב"י עוברים שם.

ועשה לוי ק"ס על המאה ר"ט בכא"ה גם עשה ק"ס והודה שנעשה פשרה ביניהם באופן שאין לו עוד שום תביעה על שמעון אחיו מעזבון אביו והפל בא"ה ולוי לא היה לו ידיעה שיש לו למסור מודעי גם היה מתירא שינודע הדבר לאבי הבתולה הנ"ל והנה זמן מה אחר החתונה בא שמעון לתבוע המאה ר"ט מן אחיו לוי כמשמעות הש"ח שפידו העשוי בכא"ה בביתול מודעות כו' ולוי משיב אגוס הייתי ע"פ הדברים הנ"ל.

ועתה יורינו רבינו הדין עם מי זה הוא תנרף דברי השאלה רק במלות מתחלפות: תשובה הנה באמת אגיד שניכרים דברי אמת שהשואל הוא לו בעצמו או גברא דאתא מתמתיה פי העלים תשובתו של שמעון מה הוא אומר אם מודה לדברי לוי או מכחישו במקצת הדברים הן בכמות העזבון או במעשה שהיה ואם כן הוא שלוי הוא השואל אין נכון להשיב לו פלום כמו שפיתבו הראשונים והאחרונים קבעו מסמרת שאין להשיב בד"מ לאו מן הצדדים מטעמי ניוקים אשר מבוארים בדבריהם הנאמרים באמת וא' מהם הוא שפא מתוה התשובה ילמדו לטעון שקר ודא ועוד קאמינא שפאמת ותמי' איננו אוכל להשיב מאומה כל זמן שנעלם ממני טענות שמעון מה הוא אומר אמנם פדי שלא להוציא נייר חלק להשואל אמרתי להשיב לו במקצת ואצמצם הדבור עד שלע"ד לא יוכלו ללמוד ממנו לשקר והוא זה שלע"ד נראה שעכ"פ הפשר דבר שעשה לוי עם שמעון הוא בטל ומבוטל מעיקרו ואין בו מש.

פאשר שפא בשאלה שנשמתקע שמו של ראובן ולא נודע מה היה לו אם הוא בחיים או לעולמו. אם כן נותנת לו חזקת חיים ואם נותנים לראובן חזקת חיים אין ממש בפשר הנ"ל בין שנדמה פשרה זו כמכר או כמחילה מ"מ אין בה ממש פי ה"ל כמי שאמר מה שאירש מאבא מכור לה או נתון לה או מחול לה שאין בדברים אלו ממש כמבואר בפוסקי' עיין בח"מ סי' רי"א ובש"ע שם ואפ' אם נאמר מאחר שמבואר בפשר הנ"ל שפפרט והולך שאין לו עוד שום זכות על אחיו מתמת עזבון אביו וירוששה הן בית הן שדה כסף וזהב בדיל פלי עץ נחשת וברזל יהיה מה שיהיה גם לרבות שאין לו תביעה על הספרים מאחיו שמעון והחובות והמזוננים שהיה לכו' שמעון הנ"ל מעזבון הנ"ל אין לכו' לוי עוד שום תביעה כו' עכ' הנה ליה כאלו אמר זו שאירש מאבא מכור לה ולדעת ר"ת מי שאומר שדה זו שאירש מאבא מכור לה קנה פינון שירוששה ממילא קאתי

וביורר המכר לא חשבינו ליה פדבר שב"ל פולי האי מ"מ בנ"ד שעדיין אין אנו יודעים אם אביהם חי הוא או מת ממילא הנה הנכסי בחזקת אביה' ואינם ביד שמעון אלא פקרוב שירד לנכסי שבוי כמו שנתבאר וא"כ מוטל על הב"ד להוציאם מידו ומפתח דברינו יאירו שהנכסים שהניח ראובן במקומו ובביתו יש להם דין נכסי שבוי אע"פ שיצא לדעת מ"מ פיון שיצא ע"ד לחזור ולשוב לביתו אע"פ דאיכא למימר שמ' אח"כ לבשתו רוח אחרת והלך משם למקום רחוק על מנת להשתקע שם ולא לחזור ולשוב לביתו וא"כ הוא ה"ל לצוות על ביתו ע"פ פתבו.

או ע"פ שלוחו ומדלא עשה כן י"ל שיש לנכסיו דין נכסי רטושי מ"מ נלע"ד דליכא למימר הכי מן הסתם פיון שיצא מביתו ע"ד לחזור איכא למימר שהסיבה שלא חזר לביתו שאירע לו איזה אונס שנשבה או סיבה אחרת שהלך משם למקום אחר ונדעתו לחזור משם לביתו ואח"כ גבה טורא בינו ובין ביתו באופן שלא היה סיפק בידו לצוות על ביתו על נכסיו ע"פ שלוחו או ע"פ פתבו וכן משמע לי ממה שכתב הב"י בס' רפ"ה סי"א בשם ר"י בן הרא"ש וז"ל פתב הר"י בן הרא"ש שנשאל על יודא שהלך למצור ולאנדע אם נהרג או נשבה מהו למנות אפטרופס על נכסיו והשיב אעפ"י שבפ' נערה אמרינו מי שנשפתה כו' ומ"ש מהא דתניא מי שהלך למ"ה ב"ד זנין אשתו ולא בניו ובנותיו כו' ופרקינן לא שאני לן בין יוצא לדעת ליוצא שלא לדעת כו' ויודא זה יצא לדעת כו' וי"ל דהבריית' לא דיקר' אלא בהולך דרך רחוקה ומקום הסכנה ואין השוירות מצויות כו' ודרך ההולך דרך רחוקה כ"כ לתמן ענייניו ולצוות לביתו אבל זה שהלך במקום שהשוירות הולכות ובאות בכל יום אין דרך לצוות לביתו כשיוצא לדרך כנה כו' עכ"ל ע"ש משמע להדיא שלא חיישינו דילמא הלך משם לדעתו למקום רחוק שישתקע שמו שם וה"ל לצוות לביתו ע"י השוירות ההולכות ובאות בכל יום ע"פ פתבו ומדלא עשה כן ה"ל פנכסי רטושים אלא ונדאי פיון שתחלת יציאתו היתה ע"מ להחזיר לא חיישינו לחששא זו והוא הדין בנ"ד ומכ"ש שהבית שירשו מאז הנה ליה דין נכסי שבוי ועיין בתשו' אלשיך סי' ל"ח שכתב ג"כ כהן וכיון שזכינו לדין שיש לנכסים של ראובן האלו דין נכסי נטושים ושבוי יש לנו לברר הדין של נכסי נטושים ושבוי איך יתנהגו בהן הב"ד: והנה לפי משורת הדין היא מוטל על הב"ד אשר היא בימים ההם לפקח על הנכסים ולהעמיד ביד נאמן ואמוד כל המטלטל אפי' קרו' אם הוא אמוד ונאמן פי במטלטלי אין חילוק בין קרוב לרחוק ועיין בב"ח סי' רפ"ה סעיף י"ד ואם היה בהם קרקעות שאין צריכין עבודה פגון חצרות ובתים וחסות העומדים להשפיר דינם ג"כ כמטלטלי לענין זה ואם הם קרקעות שצריכין עבודה היה להם להוריד קרוב הראוי לירש להנכסים וכללי ופרטי דיני' הללו מבוארים בט"ח ובש"ע סי' רפ"ה יע"ש ובנ"ד כאשר בא בשאלה לא נעשה כן ודאי הוא א' מן ב' סיבות או שלא היא ב"ד קבוע באותו זמן באותו מקום או שלא היה סיפק ביד הב"ד להעמיד משפטי הדת על תילה וא"כ הוא כהיום הנה אם יש ב"ד וסיפק בידם לעשות פדת של תורה מוטל עליהם לעשות כנ"ל ואין לב"ד להניחם הנכסים ביד הקרוב לעשות בהם כבשלו ולכלותם פיון שלא נשמע שמת ראובן ונדאי אם שמעו בו שמת ראובן אזי שורת הדין שאין מוציאין הנכסים מיד הקרוב אפי' מחזיק בהם כבשלו לפי מקצת ראובן פירושי הנאמרים על דברי הרמ"ב מ"ש בפ"ח מהל' גחלות שבוי שנשבה ושמעו שמת כו' אבל כשלא שמעו בו שמת כל אפי

שׁוֹיִן שְׁמוֹצִיאִין הַנְּכָסִים מִיַּד הַקְּרוֹב וְאִין מַנִּיחִין אוֹתוֹ לְהַחְזִיק בְּהֵן כְּבָשְׁלוֹ וְאִ"כ הוּא שְׁמֹנְטֵל עַל הַב"ד לְהוֹצִיא הַנְּכָסִים מִיַּד הַקְּרוֹב וְדַאי בִּנ"ד מַצַּד הַדִּין אִין לְבָנִיו שֶׁל רְאוּבֵן שׁוּם זְכוּת בְּעוֹלָם בְּהַנְּכָסִים כָּלֵל כ"ז שְׁלֹא שְׁמַעוּ שְׁמַת רְאוּבֵן אַע"פ שֶׁהַב"ד עֲדִינֵן לֹא הוֹצִיאוּ אוֹתָן מִיַּד שְׁמַעוֹן הַמַּחְזִיק בָּהֶם מ"מ פִּינֵן שְׁמַצַּד הַדִּין עוֹמְדִים לְהוֹצִיא מִיָּדוֹ אִין לֹא וְלֹא לְאַחֲיו זְכוּת בְּהֵן.

וְכִינֵן שְׁזַכִּינוּ לְדִין שְׁאִין לְהַבְּנִי זְכוּת בְּהַנְּכָסִי מִמִּילָא מְמוֹצֵא דְבָר וְשָׁמַע שְׁאִין מִמֶּשׁ בְּפִשְׁר דְבָר הַנְּ"ל שְׁעָשׂוּ שְׁמַעוֹן וְלוֹי בֵּין שְׁנַדְמָה הַפִּשְׁר הַהוּא לְמַכִּירָה אוֹ לְמַחֲזִילָה דְּהָא מְבֹנָאָר נִגְלָה דַּק"ל שְׁאִין אָדָם מִקְּנָה דְבָר שְׁלֹא בָּא לְרִשׁוּתוֹ וְכַשֵּׁם שְׁאִין אָדָם מִקְּנָה דְבָר שְׁלֹא בָּא לְרִשׁוּתוֹ כִּפֵּי אִינוּ יוֹכֵל לְמַחֲזֵל דְּשִׁלְב"ל כַּמ"ש הַר"ן בְּתַשׁוּ' הַבִּיא בְּהַגְהָ' ש"ע ח"ה סי' ר"ט ס"ז ע"ש בַּסַּמ"ע וְאִ"כ הַפִּשְׁר בְּטַל מְעִיקָר' וְאִין לֹא מֵאַחַר שְׁפַתּוֹב בְּפִשְׁרָה וְנ"ל וְאִין לְכַמ' לֹוי עַל אַחֲיו שְׁמַעוֹן שׁוּם עוֹד תְּבִיעָה מִחַמַּת עֲזֹבוֹן וִירִוּשָׁה שֶׁל אַבּוֹתֵיהֶם הֵן מִחַמַּת הַבַּיִת אוֹ כְּסָף וְזָהָב פְּלִי עֵץ וְנַחֲשֶׁת וּבְדִיל בְּרִזָּל יְהִיָּה מַה שְׁיִהְיָה כּו' סְפָרִים כּו' וְכָל הַחֻבּוֹת וּמְזוּמָנִים עַכ"ל כּו' מְדַפְרֵט כָּל הַגִּי פְּרָטִים ה"ל כְּאֵלוֹ אָמַר שְׁדָה זֹו שְׁאִנִּי אִירֶשׁ מֵאַבָּא מְכוּר לֵךְ דְּקָנָה כַּמ"ש בַּסִּי רִי"א בְּשֵׁם ר"ת דְּלֹא דָמוּ דְּהֵתָם פִּינֵן שְׁבִירָר מִקְּחוּ וִירִוּשָׁה מִמִּילָא קְאָתִי לֹא חֲשָׁבִינוּ לִי פְּוִלִי הָאִי דְבָר שְׁלֹא בָּא לְעוֹלָם מִשָּׂא"כ כָּאֵן כְּאֲשֶׁר הַבֵּאתִי כְּבָר לְמַעְלָה כֵּן נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי.

שְׁאֵלָה הַ אָבִי אָבִי רַכְבֵּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר לֹו כָּל חַמְדַּת יִשְׂרָאֵל יוֹדַע מַה פִּעֵל אֵל ה"ה הַגָּאוֹן הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה כְּמִשְׁהָ מִפִּי הַגְּבוּרָה כ"ש כַּמְהוֹר"ר גְּרִשׁוֹן יצ"ו: אַחֲרֵי הַקִּיָּדָה וְהַשְׁתַּחֲוִי' נִגְדָר רוּם הַדְּרַת כ"ת הַנָּה בְּאֵתִי בְּמַגְלַת סֶפֶר פְּתוּב אֵלָיו וְנָא אֵל יְהִיָּה לְטוֹרַח פִּי תוֹרָה הִיא וְלִלְמוּד אֲנִי צְרִיף כִּי זֶה תְּקוּפַת יָמַי לִי אֲשֶׁר בָּא לְפָנַי נִדוֹן זֶה רְאוּבֵן וְאַשְׁתּוֹ נִתְּנוּ בְּמַתְנָה לְשְׁמַעוֹן חַתָּנָם דִּירַת חֲצִי בֵיתָם עַל ט"ו שָׁנִים לְשָׁנָה מֵת רְאוּבֵן וְהַאֲרָכּוּ אֶלְמָנָה וּבָנָה לְמַפְנֵר חֲצִי בֵיתָם כִּי הָיָה חֲצִי מִמֶּנּוּ מְמוֹשְׁפָן לְאַחַר וְאִילּוּלִי פְּדָהוּ הִיָּתָה נִחְלָטָת לֹו וְעִי"ז מְכָרוּ חֲצִי שֶׁל אוֹתוֹ בֵּית סָתָם לְשְׁמַעוֹן חַתָּנָם הַנְּ"ל לְחִלוּטִין וְאַח"כ נִשְׁדַּכָּה הָאֶלְמָנָה לְכֹן גִּילָה וְהַתְּרַצָּה חַתָּנָה לְהַלוּתָה לֵה עַל חֲצִי הַשָּׁנִי' (שְׁנִיָּתָן לֵה בַּכְּתוּבָתָה) מְעוֹת נִדוּנֵיָת' לְדוֹר בּוֹ בְּנִכְיָת' כְּמִשְׁמַעוֹ הַשְּׁטָר שֶׁהוּקָם ע"ז וְאַחַר כִּפֵּי נִפְלָה קִטְטָה בִּינָה וּבִינֵן חַתָּנָה וְהִדָר מִמֶּה שֶׁהַתְּרַצּוֹ לְהַלוּ' לֵה וְכַאֲשֶׁר בִּיקֻשָּׁה לְמַשְׁפָּן אוֹתוֹ לְאַחַר מְחָה בִּיָּדָה בְּטַעֲנָה שְׁחָצִיו נָתַן לֹו לְדִירָה וְחָצִי' הַשָּׁנִי קִנּוּי לֹו לְחִלוּטִין.

הַשִּׁיבָה אִין לֵךְ בְּבֵית הַזֶּה אֵלָא הַחֲצִי וְאוֹתוֹ שְׁקִנּוּי לֵךְ לְדִירָה הִיא קִנּוּי' לֵךְ גַּם הַגּוֹף וְחֲצִי הָאֲחֵר שְׁלִי הִיא וְרִשׁוּת בְּיָדִי לְעָשׂוּ' בּוֹ מַה שְׁלִבִי חֲפִץ וְזֶה לֹא עָלָה עַל לְבָבָה מְעוֹלָם רַק עָתָה מִחַמַּת הַקְּטִט נִתְעוֹרְרָת' לְזֶה עַכ"ל וְע"פ הַדְּבָרִים הַלְלוּ פְּסַקְתִּי שְׁהַדִּין עִם הָאֶלְמָנָה שְׁאִין לֹו זְכוּת בְּחֲצִי הָאֲחֵרָת דְּאִמְרִינוּ שְׁאוֹתוֹ הַחֲצִי הַקִּנּוּי' לֹו לְדִירָה הִיא נִמְכַּרָת לֹו הַגּוֹף פִּינֵן שְׁנִמְכַר לֹו סָתָם וְאֲנִי בְּעַנְיָי עֲדִינֵן עַל מְשַׁמְרָתִי אֲעִמּוּד לְהִיּוֹתוֹ כְּדִין וְכַהֲלֵךְ' אֲכֹן מִפְּנֵי שְׁשִׁמְעָתִי לְאִמֵּר דְבָר מֵאַחֲרֵי שְׁאִדוּנֵי הַרָאָה פְּנִים בְּהַלְכָה זֹו נִגְדָר פְּסָקִי עַל זֹאת נְאֻלְמָתִי דִּימִי' הַחֲשָׁתִי מְטוֹב לְאִמֵּר מַה זֹאת עָשָׂה לִי אֱלֹהִים אֲבָל זֹאת אֲשִׁיב אֵל לְבִי ע"כ אוֹחִיל אוּלַי יֵשׁ תְּקוּנָה כִּי אֲגַלָּה אֲנִי אֲדוּנֵי דְבָרִים כְּהַנּוֹנֵיָתָן בְּכָלֵל וּבְכַרְט וּמֵאִיזָה טַעַם דְּנָתִי כִּפֵּי וְלְטַעֲנוֹם דְּבָרִי אֵלוֹ אוּלַי אֲמַצָּא חֵן וְיִישַׁר דְּרָכֵי וְאִם שְׁגִיתִי אֵתִי תְּלִין מְשׁוּגָתִי וְיוֹרָה יוֹרָה לִי אֲדוּנֵי דְרָבֵי אֵלָהָ בְּהַ לֹא אֲטָה יָמִין וְשִׁמְאַל מִמֶּנּוּ וְלֹא אֲבוֹשׁ מִלְּחַזּוֹר בִּי:

ואע"פ שנקתב פאלו לא נכת' פדאי' בסי' ע"א סי"ד שטר שיש בו נאמנו' ומנהג המקו' שהרב' פותבין נאמנו' בלא המלכת בעלים לשופר' דשטר' והלנה טוען כי בלא רשותו נכתב וכו'.

ואפ' אם אחר קנה מהם חצי בית סתם יוכלו לומר אותו חצי המשועבד לדירה נמכר לה והשוכר נשאר בתוכו עד כלו' זמנו בחנם פיון שהוא פאלו הקדים לו שכרו פדאי' בירושלמי פ' מקום שנהגו הביאו ב"י סי' שי"ב המשפיר בית לחברו ועמד והקדישו ה"ז דר בתוכו חנם עד כלו' זמן שכירתו והרא"ש פ' השואל מביא ראי' ממנו שגם לענין מכר הדין כה"ש בנ"ד זה שהוא עצמו קנאו שנוכל לומר אותו המשועבד לה נמכר לה ועליו לפרש שנוסף על מה שקנה לו לדירה קנה לו גם לחלוטין וגם אין לו עליו מחמת שהוא פאלו הקדים לו שכרו דהרי מירושלמי נשמע שדר בתוכו חנם אם רוצה לדור בו מחמת הדיר' הקנוי לו כבר וידע שהנה שעבוד זה על הבית נמצא אין לולתפוע מחמת הקני' שקנה כמו שפותר נכסיו לבנו לאחר מותו ומכר הבן שאם ידע ולקחה שהן מכורין לאחר מות האב ואין לו לתפוע כלו' מחמת שהאב דר בו עדיין כי זה לא מכר לו ועו' הרי אחר המכירה התרצה להלוות לה על חצי האחר לדור בו בנכיי' ולפי טענתו לא הנה צריף לזה.

ועו' אחר המכירה נחלט לה חצי הבית בפרעון פתופתה לעשות בו מה שלבה חפץ והיא לא מחה על זה ובזה אסיים הפעם נא אל הנה לטורח בעיני אדוני מלהראות לי פניו המאירות בג' וד' שורות וינפה לקבל פני' ה'ראו' ואינם נראות פה דברי הקטן אברהם בר משה שליטא.

תשובה ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ החדשה ע"י התורה שניתנה לו למורשה כברזל אדם קשה ה"ה האלוף התורני הפופל' עושה פלא ביה מזון לכולא דיין מצויין כהר"ר אברהם יצו': אהו' דידי וידיד עליון אין הזמן מספ' עמדי לארוג מליצות ולדבר צחות פי עמוס התלאות אנכי אף ורק באתי להשיבו מפני הכבוד שלא להשיב שליחו ריקם אכן בקצרה והנה ע"ד שמכ"ת אלי פותב שמעשה בא לידו ראובן ואשתו נתנו לחתנם שמעון במתנה דירה חצי ביתם על משף ט"ו שנים כו' ומכ"ת פסק שהדין עם האלמנה שאין לשמעון חתנה זכות בחצי האחרת שאותו החצי הקני' לו לדירה היא נמכרת לו הגוף פיון שנמכר לו סתם ומכ"ת שמע מאחורי הפרגוד שהראיתי פנים בהלכה שלא פדברי מכ"ת ע"כ כתב אלי מכ"ת טעמו ונימוקו עמו מאיזה טעם דן וינפה להאלמנה ושיחר פני לגלות לו טפח אם יישרו דבריו בעיני אם לאו ומאיזה טעם הנה אהו' אודיע למכ"ת שזה כמו ד' שבועות נשאלתי על גידון זה רק קצת העלם דבר הנה בהשאלה פאשר אכתוב לקמן והשפתי מלא דבר שהדין עם שמעון ואעפ"י שאין זה דרפי להשיב מענה בד"מ אם לא שידוע לי שהשואל הוא דיין בדבר כמ"ש האחרונים בתשובותיהן מ"מ פאשר ראיתי שהגאון המפורסם ר"מ ואב"ד דק"ק ורננקפורט השיב בענין זה יצאתי בעקבותיו ובאשר שבכלל דברי דברי מכ"ת ושוכרו עמו אציג לפניו מה שהשפתי לשואל אעפ"י שאין זה ממש העתק מהם כי בהיות שהשואל נחוצ לדרפו לא נתן לי זמן להעתיק דברי ונ"ל: הנה לכאורה נראה שהדין עם האלמנ' ויכולה לומר לחתנה שמעון לא מכרתי לה אלא חצי הבית שהיה מכור לה כבר לדירה אבל חצי השני לא מכרתי לה

כָּלֵל וְרָאָה לְדַבֵּר מ"ש בַּטּוֹר ח"מ ס"ס רי"ד וְנ"ל הָאוֹמֵר לְחַבְרֵי בֵּית אֲנִי מוֹכֵר לָךְ יָכוֹל לִיתֵן לוֹ עֲלֵי שְׁהַעֲלִי בְּכֹלל בֵּית עַכ"ל וּמַכ"ש שְׁיֹכֵל לִיתֵן לוֹ בֵּית הַפְּחוֹת שְׁבִבְתֵּי שְׁהָרִי אִם אָמַר לוֹ בֵּית בְּבֵתִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ שְׁאִינוּ יָכוֹל לִיתֵן לוֹ עֲלֵינִי יוֹכֵל לִיתֵן הַפְּחוֹת שְׁבִבְתֵּי כַּמ"ש הַטּוֹר שֵׁם מַכ"ש פְּשָׁאֵמֵר לוֹ בֵּית אֲנִי מוֹכֵר לָךְ שְׁיֹכֵל לִיתֵן לוֹ עֲלֵינִי מַכ"ש שְׁיֹכֵל לִיתֵן בֵּית הַפְּחוֹת שְׁבִבְתֵּי וְטַעַמ' דְּמִילְת' מְפֹרָשׁ בְּשִׁילְהִי מְנַחֲחוֹת מְשׁוּם דְּאִמְרִינוּ יָד בַּעַל הַשְּׁטֵר עַל הַתַּחְתּוֹנָה א"כ אַף אֲנִי נֹאמֵר בַּנ"ד שְׁיֵשׁ לְפָנֵינוּ שְׁנֵי חֲצָאֵי בֵּית חֲצֵי א' טוֹב שְׁאִין עָלֵינוּ שְׁעֵבוֹד דִּירָה וְחֲצֵי א' פְּחוֹת שְׁיֵשׁ עָלֵינוּ שְׁעֵבוֹד דִּירָה יוֹכֵל הַמוֹכֵר לוֹמֵר הַחֲצֵי הַגְּרוּעַ לָךְ מְכַרְתִּי דְּהֵינּוּ הַחֲצֵי שְׁהֵי לָךְ עָלֵינוּ שְׁעֵבוֹד דִּירָה עַל מְשֻׁף ט"ו שְׁנֵים כֹּן נִרְאֶה לְכַאוּרָה אֲבָל בְּמַעַט עֵיוֹן נִרְאֶה שְׁאִין הַגְּדוֹן דּוֹמָה לְרֵאָיִן כָּלֵל דַּע"כ לֹא קֹאֲמְרִינוּ הֵתָם שְׁנוֹתָן לוֹ הַפְּחוֹת שְׁבִבְתֵּים אֲלֵא מְשׁוּם כִּי בֵּית קֶטָן נָמִי אִיקְרִי בֵּית כְּמוֹ בֵּית גְּדוֹל וְה"ה נָמִי אִם הֵיָה לְפָנֵינוּ שְׁנֵי חֲצָאֵי בְּתֵים מְחֻלְקִי יְדוּעֵי וְאָמַר לוֹ חֲצֵי בֵּית אֲנִי מוֹכֵר לָךְ יוֹכֵל לִיתֵן לוֹ הַפְּחוֹת שְׁבִבְתֵּי הַבְּתֵי כִּי מָה לִּי שְׁנֵי בְּתֵים אוֹ שְׁנֵי חֲצָאֵי בְּתֵי אֲבָל בַּנ"ד אִינוּ כֹּן אֲלֵא אָמַר לוֹ אֲנִי מוֹכֵר לָךְ הַחֲצֵי מִן בְּיֵתִי אִין בְּמִשְׁמַעוֹ זֶה כִּי אִם הַחֲצֵי מְכָל הַבֵּית וְאִינוּ יוֹכֵל לִיתֵן הַחֲצֵי הַגְּרוּעַ וְהַפְּחוֹת וְרָאָה לְדַבְרֵינוּ מִמָּה דֹאִי בַּס"פ בֵּית פּוֹר דָּף ק"ז ע"ב וְהַטּוֹר מְבִיא אוֹ בַּסִּי רִי"ח הָאוֹמֵר לְחַבְרֵי חֲצֵי שְׁדָה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ מְשֻׁמְנִין בִּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֲצֵי שְׁדָה וְכו' וְא"ר חֲזִיא בְּרֵי אֲבָא לֹקֵחַ נוֹטֵל כְּחוֹשׁ שְׁבוֹ א"ל ר"ח ב"א לר"י וְהָא אֲנִי מְשֻׁמְנִין בִּינֵיהֶן תָּנוּ אֲלֵא לְדָמֵי ה"נ לְדָמֵי עַכ"ל וּפ' רִשְׁבִּי"ם לֹקֵחַ נוֹטֵל כְּחוֹשׁ יָד הַלּוֹקֵחַ עַל הַתַּחְתּוֹנָה לְפִיכָף נוֹתֵן לוֹ הַמוֹכֵר לְלוֹקֵחַ הַמְּקוֹם הַגְּרוּעַ כּו' וּמִיָּהוּ לְגַמְרֵי לֹא יִפְסִיד הַלּוֹקֵחַ הַשּׁוֹמֵן כִּי הֵתָם דְּהֵתָם שְׁמָא הַכְּחוֹשׁ שָׁל פֶּהֵן הוּא הִילְכָף כִּינּוּ דְלֹא מְצִי מִיָּתִי רֵאָיִן מְפִסִיד אֲבָל הֵכָא נְדָאֵי מְכַר לוֹ כָּל חֲצֵי שְׁדָה וְהַדְּב' יְדוּעַ דְּכָל הַחֲצֵי מְכַר וּמִן הַדִּין הֵיָה לוֹ לִיטּוֹל חֲצֵי הַיָּפָה וְחֲצֵי הַכְּחוֹשׁ אֲלֵא מְשׁוּם דְּמְצִי א"ל דְּמִי חֲצֵי הַשְּׁדָה מְכַרְתִּי לָךְ הִילְכָף יָדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנָה לִיטּוֹל מִן הַכְּחוֹשׁ בְּשׁוֹהַ חֲצֵי הַשְּׁדָה עַכ"ל הֵרִי קָמֵן פְּשָׁאֵמֵר חֲצֵי שְׁדָה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ אִינוּ יוֹכֵל וְרֵשָׁאֵי לִיתֵן לוֹ הַחֲצֵי הַגְּרוּעַ שְׁאִינוּ שְׁוָה כְּחֲצֵי דְמִי הַשְּׁדָה אֲלֵא נוֹתֵן לוֹ מִן הַגְּרוּעַ חֶלֶק גְּדוֹל שְׁהוּא שְׁוָה כְּחֶלֶק קֶטָן מִן הַטּוֹב וְהַמְּנוֹבָחַר ה"ה נָמִי בַּנ"ד פְּשָׁאֵמֵר לוֹ חֲצֵי מִן בְּיֵתִי אֲנִי מוֹכֵר לָךְ אִינוּ יוֹכֵל לִיתֵן לוֹ חֲצֵי הַגְּרוּעַ שְׁאִינוּ שְׁוָה כְּחֲצֵי דְמִי כָּל הַבֵּית כִּי מָה לִּי בֵּית וּמָה לִּי שְׁדָה זֶה נ"ל רֵאִי בְּרוּרָה שְׁאִין הַמוֹכֵר יוֹכֵל לוֹמֵר לֹא מְכַרְתִּי לָךְ כ"א הַחֲצֵי הַגְּרוּעַ שְׁמְכוֹר לָךְ כְּכֹר לְדִירָה אֲמָנָם לְפִי דְבַרְיֵנוּ אֵלוּ הֵיָה נִרְאֶה לְפִסְנוֹק שְׁלִלְלוֹקֵחַ הֵיָה זְכוּת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מְשֻׁף ט"ו שְׁנֵי בַּג' חֶלְקֵי הַבֵּית וְלֹא יוֹתֵר דְּהֵינּוּ בְּחֲצֵי הַבֵּית מַצַּד זְכוּתוֹ שְׁהֵיָה לוֹ כְּכֹר לְדוֹר ט"ו שְׁנֵים וּבְחֶלֶק רְבִיעִי מַצַּד קִנְיָנוּ כִּי קִנְיָה מִתְּמוֹתוֹ חֲצֵי זְכוּת' וְחֲצֵי זְכוּת' הוּא לְדוֹר בְּרְבִיעִי הַבֵּית וְלֹאחַר ט"ו שְׁנֵים יֵשׁ לוֹ חֲצֵי הַבֵּית לְחֻלוּטִין כְּאִילוּ מְכָרָה הָאִשָּׁה חֲצֵי בֵּיתָה לְאַחַר הֵינּוּ אוֹמְרִים שְׁמְכָרָה לוֹ חֲצֵי דְמִי שְׁוֹנִי שָׁל כָּל הַבֵּית וְאֵע"ג שְׁכַתְּבֵי הַר"ן בַּפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין אֲמַתְנִי מְכַר הָאֵב מְכוֹרִין עַד שְׁיָמוֹת הַבֵּן וְנ"ל אָמַר הַמְּחַבֵּר מְכַר הָאֵב מְכוֹרִין עַד שְׁיָמוֹת הַבֵּן כִּי אִם יִרְצֶה לֹקֵחַ שְׁאֵם אִינוּ רוֹצֶה חוֹזֵר בּוֹ וּמְבַטֵּל הַמְּקַח כִּינּוּ דְזַבִּין לִי סְתָם גּוֹף וּפִירֵי מְשַׁמַּע לִי וְא"כ אֵלוּ מְכָרָה הַחֲצֵי בֵּית לְאַחַר סְתָם הֵיָתֶה מְנוֹכְרַת לִיתֵן לוֹ כָּל הַחֲצֵי בֵּית לְדוֹר בּוֹ מִיָּד כִּי סְתָם גּוֹף וּפִירֵי מְשַׁמַּע הֵינּוּ הֵיכָא דְלֹא יָדַע הַלּוֹק' שְׁהַגּוֹף מְכוֹן כְּכֹר אֲבָל אִם יָדַע הַלּוֹק שְׁהַגּוֹף מְכוֹן צֵרִי לְקִינִי הַמְּקַח וְאִין לוֹ כ"א הַפִּירוֹ עַד שְׁיָמוֹ הַבֵּן וְכ"כ הַר"ן בְּהַדְּב' שְׁאִין זֶה מְקַח טַעוֹ כִּינּוּ שְׁהַכִּי בְּהַ שְׁאִינוּ שְׁלוֹ וְעוֹד דַּסְת' מוֹכ' זְכוּתוֹ מוֹכ' ע"ש וְכִינּוּ שְׁבַנ"ד יָדַע הַלּוֹק'

שְׁחָצִי הַבֵּי מְשׁוֹעֵבֵד לַעֲצָמוֹ לְדִירָה מְסַתֵּמ' לֹא מִכֵּר' הָאֵשׁ' כ"א חָצִי זְכוּתָה כְּמוֹ אִם מְכָרָה
כָּל הַבַּיִת לֹא מְכָרָה אֶלָּא זְכוּתָה ה"ה בְּחָצִי בֵּיתָה לֹא מְכָרָה אֶלָּא חָצִי זְכוּתָה בְּאִנְפֵּן שְׂאִין
לְלוֹקֵחַ וְכו' כ"א בַּג' חֲלָקִי בֵּית דִּיר' אֲבָל כַּד נְעִינֵן שְׁפִיר לָאו הֵכִי הוּא כִּי וְדַאי הָתָם גְּבִי
מְכָר הָאֵב כּו' כְּשִׁינְדַע הַלּוֹקֵחַ שְׂאִין לְמוֹכֵר כִּי אִם הַפִּירוֹ מְסַתֵּמָא לֹא מְכָר לוֹ יוֹתֵר כִּי אִין
אָדָם מוֹכֵר מֵה שְׂאִין לוֹ.

אֲבָל גְּבִי נ"ד שְׂיִוְכַל לְהִיּוֹת שְׂמֵכֵר לְלוֹקֵחַ בְּסַתֵּם גּוֹף וּפְיֵרוֹת דְּהִינְנוּ חָצִי הַבַּיִת שְׁהִיָּה
נִשְׂאָר לוֹ גּוֹף וּפְיֵרוֹת לְמָה לְנוּ לֹמַר שְׂמֵכִירָה זֶה בְּסַתֵּם לֹא הִי בְּסַתֵּם מְכִירָה אַחֲרֵת כ"א
עַל הַגּוֹף מֵהַיּוֹם וְעַל הַפְּיֵרוֹת לְאַחֵר ט"ו שְׁנַיִם: וְנִכְפְּשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד שְׂיֵשׁ לְפַקְפַק קִצַּת עַל
דְּבָרֵינוּ אֵלּוּ וְאִין הַזְּמַן מְסַכִּים לְהִרְאוֹת פְּנִים בְּכָל צַד כְּמִרְאָה הָאִנְפֵּן ע"כ נֶאֱמַר שְׂמֵלְשׁוֹן
הַשְּׂטֵר מְשַׁמַּע לְהִדְיָא שְׂמֵכִירָה הָאִשָּׁה לְחַתֻּנָּה שְׂמַעוֹן הַחָצִי בֵּית שְׁהִיָּה לָהּ לְדוֹר בָּהּ וְנ"ל
וּמַעֲתָה וּמַעֲכָשְׁוֹ יֵשׁ לְשַׁמַּעוֹן לְדוֹר בּוֹ וְלִהְשַׁפִּיר וְלִהְשַׁכֵּין כּו' עכ"ל הָרִי מְשַׁמַּע שְׂמַחֲמַת
קִנְיִי' זֶה זְכָה שְׂמַעוֹן לְדוֹר בְּהַחָצִי הַבַּיִת וְאִם נֶאֱמַר שְׂפִירוֹנָת הָאִשָּׁה הִיָּתָה עַל הַחָצִי בֵּית
שְׂמֵשׁוֹעֵבֵד לוֹ כְּבָר לְדִירָה א"כ אִין שְׂמַעוֹן זְכָה לְדוֹר בּוֹ מַעֲכָשְׁוֹ בְּקִנְיִי' זֶה אֶלָּא דָּר בּוֹ
מַעֲכָשְׁוֹ מַחֲמַת זְכוּתוֹ הַקּוֹדֵם וְלֹא נְעַלֵּם מֵעֵינֵי שְׂיֵשׁ לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הַשְּׂטֵר בְּדוֹחַק בְּאִנְפֵּן
שְׂאִין בּוֹ הַכְּרַח כָּל כֹּף שְׂפִירוֹנָת הָאִשָּׁה הִיָּתָה עַל חָצִי בֵּית דְּשִׁינְיָה לָהּ לְדִירָה מ"מ מְפָשֵׁט
לְשׁוֹן הַשְּׂטֵר אִין לְהַבִּין כ"א כַּמ"ש כִּי מִי שְׂלֹא רָאָה אוֹ יָדַע זְכוּתוֹ שֶׁל שְׂמַעוֹן בְּדִירָה ט"ו
שְׁנֵי א"א לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הַשְּׂטֵר בַּע"א כ"א שְׂהוּא זְכָה לְדוֹר בְּחָצִי הַבַּיִת מַחֲמַת קִנְיִיָּה זֶה
וּא"כ יֵשׁ לְפָרֵשׁ לְנוּ לְשׁוֹן הַשְּׂטֵר וְלָדוֹן בּוֹ לְפִי דַעַת הַשׁוֹמְעִים אִפִּי לִיפּוּי כַּח בַּעַל הַשְּׂטֵר
כַּמ"ש הַרְשָׁפ' א' וְרַמ"א הֵבִיא בְּסִי' ע"ב ס"י בְּהִגָּה וּב"י מְבִיא עוֹד תְּשׁוּבָה אַחֲרֵת
לְהַרְשָׁפ' א' מַחֲס"ה וְנ"ל כָּל הַיְכָא שְׂמַשְׁמַעוֹתוֹ נִיכָר לַב"ד מִתּוֹךְ הַכְּתָב שְׂהוּא כֹּן דְּנִין
אוֹתוֹ אִפִּי לִיפּוּי כַּח שֶׁל בַּעַל הַשְּׂטֵר כּו' עכ"ל מְשַׁמַּע לְהִדְיָא מְדַבְּרִי שְׂאִין לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן
הַשְּׂטֵר אֶלָּא כְּפִי מְשַׁמַּעוֹתוֹ שְׂנִיכָר לַב"ד מִתּוֹךְ הַכְּתָב.

וְהִנֵּה לֹא נְעַלֵּם מֵעֵינֵי מ"ש הַב"י בְּשֵׁם הָר"ן בְּסִי' רַמ"ח ס"ט וְנ"ל וְעוֹד כְּתָב ו"ל וְכַדִּי
שְׂלֹא יִשְׁתַּבֵּשׁ כּו' שְׂכָן כּוֹתֵבִין לְמַכּוֹר וּלְמַשְׁכֵּן וּלְעַשׂוֹת כָּל חֲפָצָת נַפְשָׁם וְאִין צְוֹרֵךְ כ"א
לְשׁוֹפְרֵי דְשְׂטֵרָא בְּעַלְמָ' עכ"ל הָרִי מְשַׁמַּע מ"ש בְּשְׂטֵרוֹת לְמַכּוֹר וְלִהְשַׁכֵּין כּו' אִינוּ אֶלָּא
לְשׁוֹפְרָא דְשְׂטֵרֵי הָאֲמַת כֹּן הוּא שְׂאִין לְלַמּוֹד מִזֶּה הַלְּשׁוֹן כָּלֵל הִינְנוּ הֵיכָא שְׂבָאֲמַת דְּבָרֵי
אֵלּוּ קִנְיִי' לוֹ מַחֲמַת קִנְיִי' זֶה אִף אִם לֹא פִי לְהִדְיָא כֹּן בְּהָא אֲמָרֵי שְׂאִינוּ אֶלָּא שׁוֹפְרָא
דְּשְׂטֵרָא אֲבָל כְּשַׁפְתוֹב בְּשְׂטֵר מֵה שְׂקִנְיִי לוֹ כְּבָר מַחֲמַת קִנְיִי' אַחֲרֵת לֹא אֲמָרִינוּ בְּזֵה
שְׂכַתוֹב כֹּן לְשׁוֹפְר' דְּשְׂטֵרָא וְאֵע"ג שְׂמַסְתַּבְּר' הוּא בְּלֹא שׁוּם רֵאִי כָּלֵל שְׂאִין לֹמַר שְׂכּוֹלֵל
בְּשְׂטֵר דְּבָרִים אַחֲרִים שְׂקִנְיִים לוֹ כְּבָר מְשׁוּם קִנְיִי' אַחֲרֵת מ"מ גְּבִיא דְמוֹת רֵאִי' לְזֵה
מ"ש הַב"י בְּסִי' רִי"ד מַחֲס"ג כְּתָב הַרְשָׁפ' א' בְּתְשׁוּבָה מֵה שְׂטַעֲנֵן רְאוּבֵן עַל הַשְּׁנִיּוֹת
הַשְּׂטֵר מֵלֵת לְעוֹלָם פְּעַמֵּיִם דְּלִטְפוּי מִקְלֵת' אֲתִי כּו' שְׂלֹא אֲמָרוּ אֶלָּא בְּמָה שְׁהוּ' מַעֲצָמוֹ
מְשׁוֹנְיִיר כּו' עכ"ל הָרִי קָמֵן לְהִדְיָא דְּבָר שְׂהוּא שְׁלוֹ בְּלוּא"ה וְחִזּוֹר וְהַזְּכִירוּ בְּשְׂטֵר נִיְתַק
לְהַדְרֵשׁ מִשָּׂא"כ לִישְׁנָ' יִתִּירָא אַחֲרֵת וּק"ל.

וְהִנֵּה בְּאֲמַת לְכַאוּרָה הִיָּה נִרְאָה לְהוֹכִיחַ מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הַשְּׂטֵר שְׂהִדִּין עִם הָאֵל' שְׂכַתָּב
בְּהַשְּׂטֵר וְחָצִי בֵּית הַשְּׁנִינְי' שְׂיִירָה לְעַצְמָהּ לְגַבּוֹת מְמַנּוּ כְּתוּבָתָה כּו' וְהוּא לִישְׁנָא יִתִּירָה
וְיֵשׁ לְנוּ לֹמַר לְטְפוּי קִאֲתִי שְׂשִׁירָה אוֹתוֹ חָצִי בֵּית לְעַצְמָהּ כְּמוֹ שְׁהִיָּה שְׂלֵה מְאֹז וּמַקְדָּם

כמ"ש גבי ע"מ שדיוטא עליונה שלו כו' אבל באמת המעיין בלשון השטר יראה שאין זה לישנא יתירה שבתחלת השטר כתוב שהאשה ובנה מכרו חצי בית הנ"ל וא"כ הנה משמע שחצי השנית משוחרר להאשה ובנה והאמת אינו פן שהחצי השנית משוחרר להאשה לבד לגביית פתובתה לקד הנצרה לכתבו בשטר ואין פאן ייתור לשון פלל והאריכות בזה אינו אלא לישנא יתירה ושפת יתר פללא דמילת' לפי ע"ד נראה שהדין עם שמעון ויש לו זכות בהבית לדור בו משך ט"ו שנים בכל הבית ולאחר ט"ו שנים יזכה במקחו בחצי בית לבד.

זה הוא מה שהשבתי כבר ואפשר קצת התחלפות חסר או יתור כי אין העתק בידי והנה עיני רום מכ"ת לנוכח יביטו שבכלל דברי דברי מכ"ת ושוכרן עמהן ואין אני רואה בדברי מכ"ת שום סתירה לדברי ואומר אני מזכה אני במקומי שהדין עם שמעון מ"מ אין אני אומר קבלו דעתי שהם רשאי ולא אני ואין אני אומר שמכ"ת טעה בדבר המשנה ח"ו או בשיקול הדעת דהיינו שפוגיא דעלמא אזלי דלא פנותי' כי נדון זה חדוש הוא והספמו' בו רבות ואין הדעות שוות רק אני אומר אם הנה בא מעשה לפניי הייתי מזכה לשמעון מטעמים הנ"ל ומ"ש מכ"ת שיש להאלמנה איזה זכו' מחמת שהב"ד החליטו לה חצי בית השני על זה אינני משיב למכ"ת כלו' עד שאני רואה העתק מן החלטה ואזי אעיין בה אם יש לה זכו' בה פן נ"ל גרשון אשכנזי אולף.

שאלה ו נדרשתי לאשר שאלונו לחוות דעי מרחוק בענין מעשה שהיה כף הנה ראובן ושמעון הנה ביניהם פמה הפשרות ונעשה ביניהם פשר דבר בק"ס ובחרם חמור והטילו פמה פרטי דברים על ראובן שיקיימם וכן על שמעון וא' מן הפרטי שהטילו על שמעון הוא שלא יתעסק במקום א' ידוע עם מין סחורה א' ידוע ושמעון קיבל עליו פרט זה בפרטות בחרם ובשבועה ואת זה לעומת זה התחייב ראובן את עצמו ליתן לשמעון סך ממון ידוע לזמן ידוע וראובן לא נתן לשמעון סך ממון הידוע לזמן הידוע גם לא קיים שארי פרטי דברים שהיו מוטלים עליו לקיים ומפני אלמותו של ראובן לא הנה לאל ידו של שמעון לכופו שיקיים הפרטים ההם וכאשר ראה שמעון פן עלה על רוחו שאין שורת הדין נותן שיהיה הוא אסור בכבלי חבלי חחרם והשבועה וראובן יעשה מה שילבו חפץ ומעולם לא קיבל חרם ולא נשבע אדעתא דהכי וממילא פינון שראובן לא קיים מה שהנה לו לקיים הותר הרצועה אין פאן חרם ואין פאן שבועה והלה והתעסק במקו' הידוע עם הסחור' שלא הנה לו להתעסק בה במקו' ההוא הידוע וכאשר נודע הדבר לראובן העביר קול במחנה וברחובות יתן קולו קול ענות אידו ששמעון מעל בחרם ועבר על השבועה זה הוא תנרף המעשה שהנה לפי דברי השואל וביקש מאתי לחוות דעי אם נלכד שמעון במצודת חחרם ונכשל בעונש שבועה או לאו תשובה בהיות שנגראי' הדברים שיש בשאלה זו נ"מ זכות וחובה של ראובן ושמעון לענין דיני ממונות משכתי ידי בצנועים ולא רציתי לומר בזה לא אסור ולא היתר אדו ורק נאמן עלי השואל והוא בחזקת חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתקון ענה ואמר לי מה שמגיע לענין ממון בטוב תפשו ראוהו ושמעון רק חלק גבוה אין בידם לנותר ושמעון ירא לנפשו פן אשם אשם נפשו ע"כ שאלתו בא אלי להורות לו דרף הישר אשר יעשה ויהנה נקי נגד אלקים ואדם ע"כ אמרתי אין דוחין נפ"ש וכגון זו שומעין לו להשיבו פהוגן וטרם אענה אני אומר שיש פנים מסבירות שהדין עם שמעון והנה לו רשות שלא יקיים מה שאסר על נפשו

באשר שראובן ג"כ לא קיים פְּרָטִי דְּבָרֵי שְׁהִיָּה לֹו לְקִיָּים גַּם יֵשׁ פְּנִים שֶׁל זַעַם שֶׁשְׁמַעוֹן עָשָׂה לֹא פָּדִין אַעפ"י שֶׁרְאוּבֵן לֹא קִיָּים מֵה שְׁהִי לֹו לְקִיָּים רַק בְּזָה אֵין רְצוּנִי לְתַקְנֶע אֵת עֲצָמֵי כִי זֶה הוּא מִמֶּשׁ מֵה שְׁמַגִּיעַ לְרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן רַק שְׁנַנְיִת לְמִנְחָה קִיָּים אִם אֵין הַדִּין עִם שְׁמַעוֹן וּבְאַמַּת עַדִּיָּין הוּא אָסוּר בְּכַבְלֵי הַשְּׁבוּעָה וְחֶרֶם אִם נֹאמֵר שֶׁשְׁמַעוֹן עָבַר עַל הַשְּׁבוּעָה וְהַחֶרֶם וְאֵת עוֹנוֹ יֵשׂא כִי עָבַר עַל לֹא תֵשׂא אוֹ נֹאמֵר שֶׁאֵין עָלָיו עוֹנֶשׁ כִי רַחֲמָנָא פְּרָטִי לְאִנְסוֹ וְשְׁמַעוֹן לְבִי' אִנְסוֹ וְקֹאמֵר מוֹתֵר הוּא אִנְסוֹ וּע"ז יֵטִיפוּ מִקְלֵי בְּעִזְרַת ה' חִילֵי אֲמָנָם בְּקִצְרָה כְּמֵר מְדָלֵי וְאוֹמֵר: אֵיתָא בְּהֵרָא"ש פ' זֶה בּוֹרֵר וְז"ל הִנְהוּ קְבוּרָאֵי דְקָבוּר מְתָא בִי"ט רֵאשׁוֹן שְׁמַתִּינְהוּ רַב פְּפָא וּפְסָלִינְהוּ סָבַר רַב הוּנָא בְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ לְאֲכַשְׁרִינְהוּ א"ל ר"פ וְהָא רְשָׁעִים נִינְהוּ סָבַר מְצוּהָ קָא עָבְדֵי וְהָא מְשַׁמְתִּי לִיה וְא"ה עָבְדֵי זִימְנָא אַחֲרִיתֵי אֲלֵמָא בְּמִזִּיד קְעָבְדֵי סָבְרֵי כְּפָרָה עָבַד לֵן רַבְנּוּ בְּמָה שְׁמַנְדִּין אוֹתָן לְכַפֵּר לָהֶם עַל מָה שְׁעָשׂוּ מְלֹאכָ' בִי"ט וּלְעוֹלָ' מִצּוֹ' הִיא וְזוֹ הִיא גִּירְסָ' הָרִיף וְגִירְסָ' הַסְפָּרִי' שְׁמַתִּינְהוּ ר"פ וּפְסָלִינְהוּ וְאֲכַשְׁרִינְהוּ ר"ה בְּרִיָּה דְרַב יְהוֹשֻׁעַ וּלְהָף גִּירְסָ' הִילְכְתָ' כְּרַב הוּנָא דְעָבַד עוּבְדָא וְאֲכַשְׁרִינְהוּ אָבַל לְרַב אֲלֶפְס דְגֵרְס סָבַר רַב הוּנָא הִילְכְתָ' כִּר"פ וּמְסַתְבָּרָא גִּירְסָ' הַסְפָּרִים דָּאֵין לְפָסְלוֹ פִּינּוֹן שְׁאָנוּ יְכוּלִין לְמִצּוּא לָהֶם טַעְנָה שֶׁל זְכוּת כְּדוֹחִינּוֹן לְעֵיל בְּגוֹזְלִינּוֹן וְחַמְסִינּוֹן דְמַתְחַלָּה לֹא פְסָלוֹם כָּל זְמַן שְׁיִוְכְלוּ לְמִצּוּא לָהֶם צַד זְכוּת עַכ"ל הָרִי קָמַן שֶׁס"ל לְהֵרָא"ש שְׁאֵין לְפָסְלוֹ שׁוּם אָדָם כ"ז שְׁיִוְכְלוּ לְמִצּוּא טַעְנָה שֶׁל זְכוּת וּסְבַרְתָּ הֵרָא"ש הִיא עֵיקָר כִּמ"ש הַב"י וְהָאֲרִיף לְהַבִּיא רֵאָנִי וְכַתֵּב שְׁאֲפָשֵׁר לֹוֹמֵר גַּם לְגִירְסַת הָרִי"ף הִילְכְתָא כְּרַב הוּנָא וְכ"כ הָרִיב"ש לְהַדְנָ' בְּסִי' שִׁי"א וְז"ל גַּם מָה שְׁכַתֵּב שְׁאֵינוּ עוֹבְרִינּוֹן עַל הַשְּׁבוּעָה דְלַבְיָה אֲנָסִיָּה דְסָבַר דְנִתְיַנְתּוֹ לִיד הַדִּינּוֹן הִנְהוּ נִתְיַנְהוּ כְּהִנְהוּ שְׁכַתֵּב הֶרְמֵב"ם בַּפ' י"ב מֵה"ל עֵדוּת יֵשׁ לְבַעַל דִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמֵר דִּל"ד לְהִנְהוּ כְּמוֹ שְׁכַתֵּב דָּאֵין לְתַלוּת בְּלַבִּי' אֲנָסִיָּה אֲלֵא בְּמָה שְׁרוּב עוֹלָם טוֹעִין כְּהִיָּא דְאֲמַרִי' בַּפ"ק דְּמִצִּיעַ' לֹא תַחֲמוֹד לְאִינְשֵׁי בְּלֵא דְמִי מִשְׁמַע לְהוּ מִיְהוּ הִיָּא דְהִנְהוּ קְבוּרָאֵי בַּפ' ז"ב אֵין נִרְאָה שְׁרוּב הָעוֹלָם יֵטְעוּ בְּזָה אֲלֵא פִּינּוֹן שְׁאֲפָשֵׁר לְתַלוּת תּוֹלִין כִּמ"ש הֶרְמֵב"ם ז"ל שְׁאֵם עוֹשָׂה מְלֹאכָה בְּשַׁבַּת צָרִיף לְהוֹדִיעוֹ שְׁהִיּוֹם שַׁבַּת שְׁמָא שׁוֹכַח הִיא וְאֵע"פ שְׁאֵין רֹבַע עוֹלָם טוֹעִין בְּזָה אָבַל פִּינּוֹן שְׁהַשְׁכָּחָה מְצוּנִי' אֲפָשֵׁר שְׁזָה שׁוֹכַח הִיא וּמַהִיָּא דְהִנְהוּ קְבוּרָאֵי וְכֹן מַהִיָּא דְלֹא תַחֲמוֹד לְאִינְשֵׁי בְּלֵא דְמִי מִשְׁמַע לְהוּ.

יְצָא לֹו לְהַר"מ ז"ל דִּין הֵהוּא עַכ"ל (וְעֵינֵין תִּשׁוּ' מֵהַר"מ לְוַבְלִין סִי' נ"ח בְּסוּפּוֹ) הָרִי שְׁגַם הָרִיב"ש ס"ל כְּסְבַרְתָּ הֵרָא"ש דְּכָל הִיכָא דְאִיכָ' לְתַלוּת תְּלִינּוֹן וְהוֹכִיחַ שְׁכֹן גַּם דַּעַת הֶרְמֵב"ם א"כ אֵף אָנוּ נֹאמֵר כֹּן בִּנ"ד וְתְלִינּוֹן שְׁלַבִּי' אֲנָסִיָּה וְסָבַר פִּינּוֹן דְרְאוּבֵן לֹא קִיָּים מֵה שְׁהִיָּה מְוֹטֵל עָלָיו לְקִיָּים הַוֹתֵר הַרְצוּעָה שֶׁל הַחֶרֶם וְהַשְּׁבוּעָ' וְלֹא נִשְׁוֹנִי' מִזִּיד לְפָסְלוֹ לְעֵדוּת וְלְשְׁבוּעָה.

וְאִם אָמַר יֹאמֵר הָאוּמ' הֵלֵא עַדִּינּוֹן יֵשׁ עַל שְׁמַעוֹן נִדְנָד פְּסוּל לְפִי דַּעַת הָרִי"ף כְּפִי מ"ש הֵרָא"ש בְּשָׁמוֹ. וּבְהִי' שְׁשְׁמַעוֹן רוּצָה לְצֹאת יְדֵי שְׁמִים לְכָל הַסְּפִיקוֹת לְזָה אַעַן וְאוֹמֵר שְׁאֵם שְׁמַעוֹן יוֹדַע הָאֲמַת שְׁלַבְיָה אֲנָסִיָּה אֵין בּוֹ עוֹן אֲשַׁמָּה וְהוּא יוֹצֵא יְדֵי שְׁמִים וּמָה שְׁכַתֵּב הֵרָא"ש שְׁלַפִּי גִירְסַת הָרִי"ף הִילְכְתָא כְּרַב פְּפָא שְׁפָסְלִינְהוּ ה"ט שְׁאֵין אָנוּ מְלַמְדִין עָלֵיהֶם זְכוּת לֹוֹמֵר שְׁלַבְיָהוּ אֲנָסִיָּהוּ אָבַל אִם הֵם יוֹדְעִים בְּנַפְשֵׁיהוּ שְׁלַבְיָהוּ אֲנָסִיָּהוּ כְּפָר הֵם יוֹצֵאֵי יְדֵי שְׁמִים וְאֵין בַּה' עוֹן אֲשַׁמָּה.

ואין לומר אע"ג שאנו מאמיני' להם שלביניהו אנסייהו שרוב עולם טועין בזה מ"מ פסולים הם מדרבנן כי מאחר שגחשבו לו כהיתר גמור בלי פקפוק אין כאן פסול לגמרי ופשוט הוא.

ועוד נלע"ד שאפי' לפי דעת הרא"ש שדעת הרי"ף לפסוק כר"פ שפסליניהו (ואם פסליניהו ודאי מדאורייתא פסליניהו שקהרי רב פפא לא ס"ל לומר סברי פפא עביד להו רבנן אלא ס"ל מזידין הם ולהכי קאמר והא רשעים ניהו ולא חש למה שהשיב לו רב הונא סברי פפא עביד לן רבנן וממילא פסולין הם מדאורייתא וכמ"ש הב"י ודלא כמ"ש מוח"ז בב"ח ליישב דעת רי"ו) מ"מ י"ל שבנ"ד אליב' דכ"ע אין לפסלו שי"ל לביה אנסייהו כיון דליפא הוכחה נגד זה והכי משמע לענ"ד התם גפי הנהו קבוראי דשמתינהו והדרי עבדי ס"ל לרב פפא הנהו רשעים ניהו דכיון דשמתינהו ואפ"ה הדרי עבדי זימנא אחריתא לית לן למימר תו סברי מצוה קא עבדי דאיכ' הוכחה טובא שיודעין דאיפא איסורא וא"ה הדרי עבדי אבל בפעם הראשון לא פסלן ר"פ שגם הוא סבר כל זמן שנוכל למצוא להם צד זכות וליפא הוכחה פנגד זה לא פסלינן להו ונלע"ד שמוכרחין לחלק בהכי דאל"כ קשה אליבא דר"פ מ"ש נדון זה מההיא דלעיל דגזלנין וחסמנין דמתחלה לא פסלים וה"ט כיון שפצאו להם צד זכות ומ"ש הנהו קבוראי שלא דנין אותם ר"פ לכף זכות (וכמ"ש באמת הרא"ש שמשמעם זה מסתברא ליה גי' הספרים) אלא ודאי ר"פ ס"ל שהנהו קבוראי כיון ששנו באולתם אחר ששמתינהו גרע טפי ואין לדונם עוד לכף זכות הגם שיש לדחות ראיה הרא"ש בע"א מ"מ מ"ש הוא נכון ועיין תשובה רא"ן חיים ס"ס ל"ג גרשון אשפנזי: שאלה ז נדרשתי לאשר שאלוני ראובן התחייב את עצמו בקנין בשבועה ליתן לשמעון איזה סחורה ידוע' לזמן מוגבל ובקנס סך מה והשליש ש"ח עליו דלא פאסמכתא באם שיעבור ראובן ולא יקיים פנ"ל שיתן השליש הש"ח לשמעון בלי שום פקפוק בעולם והנה חלף עבר הזמן המוגבל וראובן לא קיי' את התקשרות ועכשיו בא שמעון ומבקש מן השליש שיתן לו הש"ח שהושלש בידו כי ראובן לא קיים התקשרותו וראובן משיב שאין לו ליתן פלוס אף שלא עבד את התקשרותו כיון ששמעון לא תבע ממנו הסחורה ביום המוגבל ע"כ תורף דבריהם ועמה יורנו רבינו.

מאור עינינו עטרת ראשינו. הדין עם מי: תשובה לכאורה נראה שהדין תלוי בפלוגתא דרבנות' ולכאור' הנה נראה להביא ראיה שהדין עם שמעון דאי' בפ' המקבל דף קי"א ת"ר לא תלין פעולת שכיר יכול אפי' לא תבעו ת"ל אתה לדעתה עכ"ל א"כ יש לדקדק טעמא דכתב רחמנא אתה הא לאו הכי אמרי' שהב"ה מחוייב ליתן להפועל שכר פעולתו אעפ"י שלא תבעו ה"נ בנ"ד מחוייב הוא ליתן לו את סחורתו אע"פ שלא תבעו לו וא"ל אדרבא נלמד מהכא שאינו חייב ליתן לו כ"ז שלא תבעו דומיא דשכר שכי' שגילה רחמנא שאינו עובר כל זמן שלא תבעו ואפי' כ"ש הוא אם אמר רחמנ' ששכר שכיר אשר אליו הוא נושא את נפשו אינו חייב ליתן לו עד שתבעו כ"ש שאר חייבי' שקהרי מצינו כמה פעמים ששכר שכיר חמי' טפי משאר חייבין שקהרי עובר בה' לאוין וא' עשה מה שלא מצינו בשארי חייבין ואית' נמי בקידושין דף ט"ו מ"ט דת"ק דאמר מוכר עצמו אין מעניקין לו מיעט רחמנא גבי מקרוהו ב"ד העניק תעניק לו לו ולא למוכר עצמו כו' אמאי לא שכיר קריא רחמנא כו' אלא לו ולא לב"ח מדס"ל בעלמא כו' נ דתניא מנין

לנושה בתבירו מנה ותבירו בתבירו מנין שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל ונתן לאשר
אשם לו כו' אתא לו לאפוקי ואידך בעלמא נמי לא ס"ל כר"נ עכ"ל הגמרא.

ותוס' האריכו אי הלכתא כר"נ או לאו ולכסוף פתבו בשם ה"ר נתנאל לגבי מלנה כ"ע
אית להו דר"נ והכי נפרש לעיל אליבא דר"מ אלא לו ולא לבע"ח משום דס"ל בעלמא
כר"נ בשאר שכירות שמוציאין מזה ונותנין לזה את' לו ואפקי פירוש שאינו משלם
הענקה לבע"ח ואידך בעלמא נמי פ"י בשאר שכירות לא ק"ל כר"נ משום דטרח בגופו
אבל בע"ח כ"ע אי' להו דר"נ עכ"ל הרי מבואר לה שיש חילוק בין שארי חובות ובין
שכר שכיר פיון שאליו הוא נושא את נפשו וטרח בגופו ונראה דכן יש לדקדק בדברי
הרמב"ם דס"ל פ"י דר' נתנאל שהרי כתב בהלכות מלנה כר"נ ופ"ג מהל' עבדים פסק
מוכר עצמו אין מעניקין לו שהם ב' הפכים בנושא א' פי פיון שפסק כר"נ א"כ איצטרך
לו לאפוקי בע"ח ולא למעוטי מוכר עצמו מהענקה אלא עכ"ל שהרמב"ם ס"ל כפי' ר'
נתנאל שבב"ח כ"ע אית להו דר"נ אלא שפלוגתא היא בשכירות דעלמא וא"כ פיון
שהרמב"ם פוסק שמוכר עצמו אין מעניקין לו א"כ איצטרך לו למעוטי מוכר עצמו א"כ
מותר בשכירות דעלמא לית לי' דר"נ פיון שטרח בנפשו הרי לפניה שגם דעת הרמב"ם
שיש לחלק בין חוב דעלמא לשכר שכיר.

הגם שלא נפלאה היא מעיני דלא קי"ל פנותיה דר' נתנאל כמ"ש הטור ח"מ סי' פ"ו
והש"ע שם משום דס"ל דמקרא מלא דבר הפתוב ונתן לאשר אשם לו. מ"מ הסברה
נכונה שלא לגרוע פח שכר שכיר משאר חיובי' א"כ משמע שגם בנדון דידן אינו חייב
לימן לו עד שיתבענו אבל לאו מילתא דמוכח הוא פי איכא למימר שגם בשכר שכיר
חייב לימן לו אע"פ שלא תבעו ומה שמיעטה רחמנא מאתה היינו שאינו עובר בכל תלין
אבל מ"מ מצד חיוב פשאר חוב דעלמא חייב לימן לו אע"פ שלא תבעו וכן נראה לכאור'
פי מנ"ל למעוטי יותר עד שנאמר שהקרא עוקר ה"א לגמרי דילמא לא אתי קרא
למעוטי אלא שלא לעבור אבל תלין וגו' אבל כד מעיני' שפיר איכא למשמע מההיא
ברייתא אדרבה שאין אדם חייב לימן לחבירו א"כ תובעו שהרי ממשמעות אתה לדעתה
דייקינן לאפוקי אם לא תבעו משמע שאם לא תבעו הוה נמי מדעת הפועל וכמ"ש רש"י
לדעתה ולא מדעתו וא"כ הוא שאם לא תבעו הוה פאילו גילה דעתו שאינו מבקש
שכירותו ממילא אין לחלק בין לאו דבל תלין ובין שאר חיובים ועל פולם איננו עובר
אם לא תבעו חבירו וכן פתב רבינו אשר בתשו' פלל ח' סי' ו' הובא בטור ח"מ סי' ע"ג
ראובן שנשבע לשלם לחבירו לזמן פלוני ועבר הזמן ולא פרעו פי לא תבעו חבירו וכתב
שראובן לא עבר על שבועתו פיון שלא תבעו חבירו.

ונראה לע"ד ה"ה נמי בנ"ד וכ"ש הוא שלא עבר ראובן על התקשרותו פיון שלא תבעו
שמעון שימסור לו סחורתו אמנם לפי מה שכתבתי שאם לא תבעו הוה ג"כ מדעתו של
אותו שלא תבעו ממילא משמע ששמעון הנ"ל מחויב לקבל הסחורה אף לאחר זמן
המוגבל נ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה ח אלמנה שנתנה מאה ר"ט לראובן בהלנואה ועשה לה שטר עליהם בכא"ה כו'
ואחר מותה יהיו הק' ר"ט במתנה גמורה לראובן כו' ואחר פטירתה באו יורשי בעלה

ותובעים הק' ר"ט הנ"ל מאחר שמעולם לא נשבעת על פתונת' נשאר הפל בקזקת בעלה ואין ממש במתנתה כו'.

תשובה נלע"ד ברור אם אין היורשים יכולים לברר בירור גמור שהק' ר"ט הנ"ל באים מעזבון מורישם אזי זכה ראובן במתנתו ומקור דין זה הוא בפ' קזקת הפתים דף נ"ב אמר שמואל מודה לי אבא כו' ופרטיו מבוארים בתשובת הרשב"א והריב"ש ות"ה ובשאר תשובות מן האחרונים ונלאיתי להעתיקם באורך שלא לצורך.

כי הפל צפוי ונדוע למר והש"ך בח"מ סי' ס"ב האריך בזה. נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה ט בענין בת שבגרה בחיי אביה שלדעת הרמב"ם לא איבדה פרנסתה וילדעת ר"י (והרא"ש הסכים לסברתו) איבדה פרנסתה כמבואר בטור סי' קי"ג (ונסתפק מר אם האחים יכולים לומר קים לן כו' והרא"ש ולפשוט לאחותם הרגל ותשב עד שתלבין ראשה חפוי: תשובה נלע"ד שאין האחים יכולים לומר קים לן פדעת ר"י והרא"ש פיון דבזמן הזה לא משיאין בנותיהם קודם שתיבגר אפי' עתירי נכסי ולאחר הבגרות פשיזמן להם זיוג הגון משיאין בנותיהם בכבוד כל א' וא' כפי יכולתו ודאי אמדינו דעת האב דלא ניחא לי' שתשב בתו עד שתלבין ראשה עלובה וגלמודה.

נדמ' האי מקלת' להא שכתבו התוס' בפ' נערה (ד"ף נ"א. והובא בש"ע ס"ג דפרנסה בזמן הזה נגבית מן המטלטלי' משום דאנו סהדי שקל בני אדם רגילים להשיא בנותיהם מן מטלטלי' ונחשיב כמו אמדיניה שפסק רבא כו' עכ"ל התוס' שלפנינו) ובתשו' ר"מ מינץ סי' מ"ז העתיק לשון התוס' וז"ל דבזמן הזה רגילים.

להשיא כו' ודילג התיבות שקל בני אדם ואח"כ העתיק מן ס' אגודה שכתב בשם ר"י ממש פלשון התוס' שס"ל להתוספות שמגבים ממטלטלי' משום דהנה כאמדיני' היינו משום דס"ל להתוספו' פאלו הגאונים דס"ל שאמדינו גם להוסיף על עישור נכסי' אבל להגאונים דס"ל שלא אמדינו להוסיף אלא לגרוע לא מגבינו ממטלטלי' וה"ה דלא מגבינו לבת שבגרה בחיי אביה משום אומדנ' שאין לה הוספה גדולה מזו.

אבל זה אינו שהרי הרא"ש כתב שדעת התוספו' נוטה שאין להוסיף על עישור נכסי' משום אומד דעת האב אלא עכ"ל דוקא אומד דעת האב לבד לא מהני להוסיף על עישור אבל אומד גדול שרגילים הפל לעשות הולכים אחריו אעפ"י שהוא יותר מן הוספ' אחרת וק"ל והנה באמ' בעיק' פלוגת' שבין הרמב"ם והר"י והרא"ש אם לדין יש תשובה להשיב ולדחות ראיותיו של הר"י והרא"ש בטוב טעם ודעת אעפ"י שאני רואה נגעי עצמי שאינני בהשג' דלכנס ראשי פראש צפור דרור בין הרים גדולי' להכריע ביניהם מ"מ הרשות נתונה לינישב דברי הרמב"ם ולדחות מעליו הראיות שמביאים המתנגדים לדעתו דעת קדושים אף ורק באשר שאין הזמן מספיק עמדי גם מכ"ת איננו חפץ רק לגלות דעתי בקצור גמרץ ע"כ קצרת: פללא דמקלת' שלענ"ד הלכה למעשה כאשר כתבתי דהיינו אם דעתו הרמה מסכמת עמדי וה' החונן לאדם דעת ומזמה יחננו ויראנו מתורתו נפלאו' ניצילנו משגיאות גרשון אשכנזי.

שאלה י נדרשתי לאשר שאלוני לחוות דעי מרחוק בענין מעשה שהיה כף היה לאה אשת יעקב נפל' למשכב בחולי דבר ב"מ ותקפה עלי' חלי' עד שהגיעה לשערי מות

ונדָרָה נָדָר גְּדוֹל לְשָׁמַיִם שָׁאם תַּעֲמֹד מִחֲלֵיהָ תַתֵּן אֵלָיךָ זְהוּבֵי לַעֲנֵי יְרוּשָׁלַיִם וְיַעֲקֹב בַּעֲלֵה כְּשִׁשְׁמַע הַנְּדָר שֶׁנְּדָרָה לְאֵה אֲשֶׁתוֹ הַתְּרַצָּה לְדַבְּרֵי וּלְקַיָּים נְדָרָה וְאַחַר שֶׁחֲלָפוּ וְעָבְרוּ אֵיזָה יָמִים שָׁלַח הַרֹפֵא נְאֻמָּן רְפוּאָה שְׁלִימָה לְהֵאשִׁיחַ הַנָּ"ל וְעִמְדָה הָאִשָּׁה מִחֲלֵי וְחִזְרָה לְאֵיתָנָה הָרֵאשׁוֹן וְהַגְּבָאִים דִּירוּשָׁלַיִם חוֹזְרֵי וּמְבַקְשִׁים שֶׁיִּבְעַל לֹא יִשְׁנֶה מוֹצֵא שְׁפָתָיו וְיִתֵּן סֶף אֵלָיךָ זְהוּבִים הַנָּ"ל לַעֲנֵי אִי וְיַעֲקֹב הַבַּעַל מְשִׁיב מַעֲנֶה פִּיּו וְלִבּוֹ לֹא הָיוּ שְׁוִין בְּדַבָּר הַזֶּה כִּי לֹא הַתְּרַצָּה עֲצָמוֹ לְדַבְּרֵי אֲשֶׁתוֹ כִּי אִם לְהַפִּיס דַּעְתָּה שְׁלֵא תִטְרוֹף אֶבֶל מַעוֹלָם לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ וְלֹא עָלָה עַל לִבּוֹ לְקַיָּים הַנְּדָר וְכֵן שׂוֹאֵל כְּעִנְיָן אִם הַבַּעַל יַעֲקֹב מְחַוֵּיב לְקַיָּים מַה שֶׁהַתְּרַצָּה אִם לֹא וְהוּא תוֹרֵף הַשְּׂאֵלָה רַק בְּמִלּוֹת מִתְחַלְּפוֹת.

תְּשׁוּבָה הִנֵּה הָאֵמֶת אֲגִיד וְלֹא אֶכְחַד שֶׁעָלָה בְּדַעְתִּי שְׁלֵא לְתַקְנֹעַ אֶת עֲצָמֵי לְדַבָּר הַלְכָה זֹו בְּאֲשֶׁר שְׁדִינֵי נְדָרִים תְּקִיפֵי טוֹבָא וּמַה גַּם שְׁלֵא מְזַגְתִּי רִישׁ אֲבִי סְדָיָא עַד שֶׁהַפְּכָתִי בְּזָכוֹ דַּעֲנֵי וְחַפְשָׁתִי חִיפּוֹשׁ אַחַר חִיפּוֹשׁ וְלֹא עָלְתָה בְּיָדִי ע"כ אֲמַרְתִּי יָדִי אֵל יֵהָא בְּהֵם אִי וְרַק לְרוֹב הַפְּצָרוֹ הַשְּׂוֹאֵל לֹא יִכְלָתִי לְהוֹצִיאֹו בְּנִייר חֲלָק וְלִדְחוֹתוֹ וּבְאֲשֶׁר שְׁאֵנִי מְוַכְרַח לְגִלּוֹ דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה בְּזָכוֹתוֹ דִּיַּעֲקֹב הַבַּעַל אֶהְדַּר וְדָל בְּרִיבּוֹ לֹא אֶהְדַּר.

וְאוֹמֵר שְׁאִין הַבַּעַל מְחַוֵּיב לְקַיָּים הַנְּדָר. כִּי מְבֹאֵר נִגְלָה הוּא מ"ש מַה"רַרְמָאִי בְּסִי ר"ל"ב סִי"ז בְּהַגָּה וְנ"ל מִי שֶׁנְּדָר לְחוֹלָה אֵיזָה דְבָר אִם נַעֲשֶׂה זֶה מִשּׁוֹם הַפְּצָרַת הַחוֹלָה שְׁלֵא תִיטְרַף דַּעְתּוֹ עָלָיו הִנֵּה כְּנִדָר אֲנֹס עַכ"ל הָרִי קָמֵן שֵׁנ"ד נִקְרָא אֲנֹס וְאִין הַבַּעַל מְחַוֵּיב לְקַיָּים הַרְצוּי כִּי הָאֲדָם בְּשִׁבּוּעָה כְּתִיב וְהִנֵּה עָלָה בְּדַעְתִּי לְזָכוֹת הַעֲנֵי וְלוֹמֵר שְׁאִין הַנְּדוֹן דוֹמָה לְרֵאֲיִי כִּי מ"ש רַמ"א שְׁאִם נַעֲשֶׂה ע"י הַפְּצָרַת הַחוֹלָה הִנֵּה כְּנִדָר אֲנֹס הֵינּוּ דוֹקָא הֵיכָא דְמוֹכְחֵי מִיִּלְתָּא טוֹב' שְׁלֵא נָדָר בְּרִצּוֹן כְּגוֹן שֶׁהַנְּדָר מְסַר מוֹדְעָא אוֹ הוֹכְחָה אַחֲרַת (וּבְאֵמֶת תְּשׁוּבַת הַרְמַב"ן סִי רַע"ג שֶׁהִיא ג"כ מְקוּר דִּין זֶה מַעֲשֶׂה שֶׁהִיָּה שֶׁהַנְּדָר מְסַר מוֹדְעָא קוֹדֵם שֶׁנְּדָר לְחוֹלָה ע"ש) אֶבֶל הֵיכָא שְׁאִינוּ מוֹכַח כָּל כָּף שְׁלֵא נָדָר בְּרִצּוֹן הַטוֹב כְּמוֹ בנ"ד אֵיכָא לְמִימַר לֹא מְפִי הַבַּעַל אָנוּ חַיִּים לְהַאֲמִינוּ כִּי אֵיכָא לְמִיחַשׁ דִּילְמָ' בְּשַׁעַת הַרְצוּי הִיָּה פִּיּו וְלִבּוֹ שְׁוִין לְקַיָּימוֹ רַק אַחַר מְכָאן לְבָשְׁתּוֹ רוּחַ אַחֲרַת לוֹמֵר שְׁלֵא הִיָּה פִּיּו וְלִבּוֹ שְׁוִין לְטוֹב' אֶבֶל אֵין אָנוּ מְאֲמִינֵי לוֹ וְצָרִיף לְקַיָּים נְדָרוֹ וְאִין לְדַחוּ' וְלוֹמ' שְׁבַע"כ מַהר"רמָאִי אֵיירֵי שֶׁהַנְּדָר לֹא מְסַר מוֹדְעֵי דְאֵי אֵיירֵי שֶׁהַנְּדָר מְסַר מוֹדְעֵי ל"ל לומ' דִּהִנֵּה כְּנִדָר אֲנֹס תִּנְפֵק לִי שֶׁהַמּוֹדְעֵי מְבַטֵּל הַנְּדָר אַע"פ שֶׁא"כ אֲנֹס פִּיּוֹן שְׁגִילָה דַּעְתּוֹ שְׁאִינוּ חֲפִז כְּנִדָר וּבִיטְלוּ מְקוֹדֵם (וְכֵן בְּאֵמֶת יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּתִשׁוּ' הַרְמַב"ן הַנָּ"ל) כִּי זֶה אֵינוֹ שְׁבַע"פ צָרִיכִין אָנוּ לוֹמֵר שֶׁהַנְּדָר לֹא בְּטֵל אֶלָּא מִחֲמַת הָאֲנֹס אַע"פ שֶׁמְסַר מוֹדְעָא אֵין פֶּח בְּהַמּוֹדְעָא לְבַד בְּלִי אֲנֹס לְבַטֵּל הַנְּדָר כְּמ"ש מַהרִ"ק לְהַדְנָ' בְּשׁוֹרֵשׁ קִס"ו עֲנָף ב' ע"ש כִּי הָאֵרִיף וְהִבִּיא רֵאִיו' נְכוֹנוֹת לְדַבְּרֵי וְא"כ י"ל שְׁאִין הַנְּדוֹן דוֹמָה לְרֵאֲיִי וְאֶהְבַּת זְכוֹת הַעֲנֵי הִבִּיאֵנִי לְחֲלָק בְּכָף לְפּוּם רִיָּהֲטָא.

אֶבֶל מַה אַעֲשֶׂה אוֹהֵב אֲנִי אֶת הָאֵמֶת יוֹתֵר מִן הַפֶּל וְאֵינֵנִי אוֹכֵל לְהַתְעַלֵּם מִן מוֹצֵא מְקוּר הַדִּין. וְהוּא תִשׁוּ' הַרְש"ב אֲהוּבָא בְּב"י בְּסִי רַכ"ח וְנ"ל הַב"י אוֹתוֹ תְּשׁוּבָה שְׁכַתְבָתִּי לְעִיל בְּשֵׁם הַרְמַב"ן סִי רַע"ג הִיא בְּתִשׁוּ' הַרְשָׁב"א.

וְחִזַּר וְנִשְׂאֵל עָלֶיהָ וְהִשִּׁיב אֲפִי לֹא מְסַר מוֹדְעֵי כו' וְלֹא עוֹד אֲפִי לֹא הַפְּרָנוּ בְּאוֹנוֹסוֹ כָּלֵל אֶלָּא שֶׁהוּא אוֹמֵר עַכְשָׁיו שֶׁהִיָּה אָנוּס בְּאוֹתוֹ שֶׁעָה אֲנֹס גְּמוּר נְאֻמָּן כו' דַּאל"כ לֹא נִפְתַּח לְאֲדָם אֶלָּא בְּפִתְחֵי שִׁישׁ לְהֵם עֲדִים וְשְׁאֵנוּ מְפִירִין בְּהֵם שֶׁהוּא כֵן כו' וְכַתֵּב עוֹד נ"ל

הדברים ברוריי שפול שפדר וקא נאמר ע"ד פן נדרתי נאמן אע"פ שהוציא מפיו הנדר סתם ואפילו תלה לאחר מכאן בדברים שהיתה פנונת השומעים בהפך ממה שאומר ואפ' ה' השומעים חושבי ומפירין בו שהיה נודר מדעת ומרצון בלי שום אונס וכל מס' נדרים תעיד ע"ז וע"כ אמרו סתם נדרים להחמיר ופירושו להקל כו' עכ"ל ע"ש פי האריז' והביא ראיות נכונות.

וכ"כ ג"כ הרש"בץ בתשוב' הובא בב"י סי' רל"ב ונ"ל ואפ' לא הודיע פן לעדים מותר ואפ' לא הפירו באנסו דכשם שהוא נאמן לומר אדעת' דהכי לא נדרתי והתחכם מפר לו אע"פ שפדר סתם כו' עכ"ל הרי לפנינו שני עדים נאמנים שמללוותשובה הנה לכאורה נראה שהדין עם פן יודא נכד יעלב במה שטוען שדודיו ראובן ש"ל יתנו לו חלקו המגיע לו מן החובות בע"פ על נכרים לפי שאינם נקנין אפי' במתנת ש"מ.

וראיה לדבר הא דאי' במרדכי בפ' מי שמת בשם אבי אסף על מה דאי' התם ש"מ שאמר הלנואתי לפלוני הלנואתו לפלוני ונ"ל קבלתי ממורי מהרר"א ממין דה"מ בהלנואת של ישראל אבל בהקפאו' של גוים לא סמכי דעת' ולא קני אפי' במתנת ש"מ וקרוב הדבר בעיני אפי' יש לגוי משפון ביד ישראל דה"ל כמו הקפה דאין ישראל קונה משפון מן הגוי פדאי' בפ' כל שעה עכ"ל ומקור"ם פדויה בתשוב' ס"ס נ"ו הביא דברי המרדכי הנ"ל ע"ש הרי לפנינו מבואר שאין חובות בע"פ על נכרי' נקני' אפי' במתנת ש"מ כמו שטען נכד יעקוב הנ"ל: והנה לא נעלם מעיני שהרב הגדול הב"י שדא נרגא בדברי המרדכי הנ"ל בסי' רנ"ג ונ"ל ואיני יודע מה איכפת לן אי סמכה דעתיה דמקבל אי לא מ"מ דברי ש"מ פכתובים וכמסורי' דמי וכן נ"ל שהוא דעת הפוסקים שסתמו דברייהם ולא חלקו בין הלנואה דישראל להלנואה דנכרי עכ"ל וע"פ הדברים האלו השמיט דברי המרדכי בש"ע נשם.

הרי שלפי דעת הב"י לא צדקו דברי פן יודא הנ"ל במה שטען שחובו' על נכרי בע"פ אין נקנין אפי' במתנת ש"מ. ולע"ד נראה שדברי הב"י נכונים מאוד אע"פ שמהרר"א מאי מוח"ז פירשו דברי המרדכי פל' א' וא' לפי דעתו הרחבה (כמו שיבא פירושו) לא ישרו פירושיהם בעיני עיני פקיחי וחוזי בה תינהא פאשר אבאר ואחר אחרון אני בא מה שכתב מוח"ז בב"ח לפרש דברי המרדכי ונתן טעם לשבח שאין חובות על גוי' בע"פ נקנין אפי' במתנת ש"מ משום דלית' בבריא במעמד שלשתן לפי דעת ר"ת וכל דלית' בבריא לית' בש"מ איברא שדבריו נאמנו מאד ע"פ הדין לפי דעת ר"ת.

אבל לשון המרדכי קשה להלמו לפי פירושו וכבר הרגיש הוא בעצמו שאין הלשון מתנישב ע"פ פירושו כ"א בדוחק ע"ש חדא ועוד קאמינ' שבהגהו' מיימוני פ"י מהל' זכי מביא ג"כ דברי האביאסף הנ"ל רק במלות מתחלפת ונ"ל אבל בהקפאו' של עכו"ם אשר פיהם דבר שוא כו' עכ"ל והנה יראה פל' מעיין בתחילת עיונו שאין לשון זה סובל פירושו של מוח"ז פי לפי פירושו אין הדבר תלוי אלא במאי דאין בנכרי דין מעמד שלשתן (וטעמ' דמילת' שאין לנכרי דין מ"ש מבואר בפוסקי') אבל מ"ש אשר פיהם דיבר שוא אין ענינו לכאן לפי פירושו וק"ל.

ומה שכתב מהר"רמאי ופי' מ"ש המרדכי לא סמכא דעת' ר"ל לא סמכ' דעת' דנותן שיפרע לו הגוי וכיון דלא סמכי' דעת' דנותן לא למתנה גמורה קא מכונן. גלע"ד שנה

הוא קִשָּׁה בד"מ פי נִרְאָה פְּשוּט דְּלִיכָּ לְמִימַר שְׁלֵא סְמְכִי דְעֵתִי וְגֵרוּעַ הוּא נ"ד מֵאֵלּוּ אָמַר ש"מ אִם יִהְיֶה פֶּה וְכֹף אֲנִי נוֹתֵן לָהּ כֹּל נִכְסֵי פִי וְדַאי כֹּל דַּאי אֲסַמְכְּתָּ הִיא וְאִיפֹא לְמִימַר לֹא סְמְכָה אֲבָל בנ"ד שְׁלֵא תִלְהַ מִתְּנִתּוּ בְּשׁוּם דְּבָר רַק שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים שְׁלֵא סְמְכָה דַּעַת הַנּוֹתֵן עַל פֶּה לֹא גָמַר וּמִקְנֵי מ"מ אֵין סְבָרָא לוֹמַר שְׁיִהְיֵי נִדּוּן זֶה גְרוּעַ מֵאֲסַמְכְּתָּא גְמוּרָה.

וְכִינּוּן דְּבִמְתַּנַּת ש"מ לִית בָּהּ מְשׁוּם אֲסַמְכְּתָּ גְמוּרָה כְּדַמוּכַח מְדַבְּרֵי הָרִי"ף וּר"י הֲלוּי שְׁפִירְשׁוּ מִתְּנִי דְאִם יִלְדָּה אֲשֶׁתּוֹ זָכָר כּו' דְּלֹא אֲיִירִי אֲלֵא בִש"מ דְּדַבְּרִיו כְּכַתּוּבִים וְכַמְסוּרִים דְּמִי כּו' וְעוֹד דְּהָא אֲסַמְכְּתָּ הִיא אִם יִלְדָּה כּו' (עֵינֵן בְּטוֹר סִי רנ"ג סמ"ב) הָרִי מוּכַח דְּנִיחָּ לְהוּ לְהָרִי"ף וּלְר"י הֲלוּי אִם מִתְּנִי אֲיִירִי בִש"מ וְהִינּוּ מְשׁוּם דְּלִיתָא בִש"מ מְשׁוּם אֲסַמְכְּתָּא כֹּל מְכ"ש וּק"ו שְׁאֵין לָנוּ לְחוּשׁ וְלוֹמַר בנ"ד שְׁלֵא סְמְכָה דְעֵתִיָּה וְלֹא לְמִתְּנֵי גְמוּרָה קָא מְכַוְּנֵן וְקַל גַּם מ"ש מַהֲר"ר מֵאִי דַמ"ש הַמְרָדְכִי לֹא סְמְכִי דְעֵתִיָּה ר"ל דְעֵתִיָּה דְנוֹתָן נִרְאָה שְׁפִשְׁטֵן שֶׁל דְּבָרֵינוּ לֹא מְשַׁמַּע כּו'.

דְאִם פֶּה הִיְתִיהּ כְּנוֹנְתּוֹ ה"ל לְפָרֵשׁ וְלוֹמַר לֹא סַמְכִי דְעֵתִיָּה דְנוֹתָן וְלֹא קָנָה הַמְקַבֵּל וּמְדַסְתָּם וְלֹא פִירְשׁ מְשַׁמַּע מַה שְׁאָמַר וְלֹא סְמְכָה וְלֹא קָנִי בְּחֻדָּא מִחֻתָּא מִחֻתִּינְהוּ וְתַרְנוּיָהוּ מִתְּפָרְשִׁין עַל הַמְקַבֵּל וְכַמוֹ שֶׁהֲבִין הַב"י.

וּק"ל: כֹּל דְּמִילְתָּא שְׁפִירוּשִׁיהֶם שֶׁל מַהֲר"ר מֵאִי וּמוֹח"ז בַּב"ח דְּחֻקִּים וְיָפָה עֲשֵׂה הָרַב ב"י שֶׁהֵנִיחַ דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי בְּתִימָא וְהַשְׁמִיט' בִּש"ע. וּמ"מ בְּאֲשֶׁר שְׁשָׁלְשָׁה מְטִיבֵי צַעַד ה"ה מְהַר"ם פֶּדוּנָן וּמַהֲר"ר מֵאִי וּמוֹח"ז קִיְיָמוּ וְקַבְּלוּ דְבָרֵי הַמְרָדְכִי הַגָּ' לֵאֵין לְזוּז מְדַבְּרֵיהֶם וְאֵין לָנוּ לְרַחֵק מַה שֶׁהֶם קָרְבוּ.

וּמִמִּילָא לְכַאוּרָה רְנוּחָא דְשְׁמַעְתָּתָּ שֶׁהֵדִין עִם כּוֹן יוֹדָא נִכְדַּ יַעֲקֹב בְּעֵנֵין חוֹבוֹת עַל גּוֹיִם בַּע"פ כּוֹן נִרְאָה לְכַאוּרָה. אֲבָל כֹּד מְעֵינֵן שְׁפִיר נִרְאָה שְׁאֵין הָאֲחִי הַגָּ' לְמַחְנִיבִים לִיתָן לְבֵן אֲחִיהֶם כְּלוּם מִכְּמָה טְעָמִים חֻדָּא כִּינּוּן שְׁכָבָר שְׁמָטוֹ וְגַבּוּ הַחוֹבוֹת אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדָם דַּאי בַּכַּף מִי שְׁמַת (קמ"ח ע"א) ש"מ שְׁאָמַר הַלְלוּנָאֲתִי לְפָלוּנִי כּו' רַב אֲחָא בְּרִיָּה דְרַב אִיקָא אָמַר הַלְלוּנָאֲהּ אִיתָא בְּבָרִיא וְכַדְרַב הוּנָא א"ר מְנָה לִי בְיָדָהּ תְּנָהוּ לְפָלוּנִי בְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן קָנָה ע"כ הָרִי לְפָנֵינוּ שְׁדַבְּרֵי ש"מ הָנָה כְּמוֹ מַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן א"כ בְּהַקְפּוֹ שֶׁל נְכָרִים ה"ל גְּמִי דְבָרֵי ש"מ כְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן.

רַק שְׁאֵינוּ מוֹעִיל מַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן גְּבִי נְכָרִי וְאִי בַת"ה סִי שִׁי"ג דְאַפִּי מִיָּדֵי דַּאֵין הַקְנָנִין גְּתַפְס עָלֵיו אִם זָכָה וְקִיבֵל כְּבָר אוֹתוֹ עֵנֵן תּוֹ לֹא הָדַר וְלֹא מְפָקִינּוּ מִיָּנִיָּה כּו' ע"ש. וְכַתְּבַ מַהֲר"ר מֵאִי בַס"ס קכ"ו (ע"פ הַת"ה הַגָּ' ל) וְנ"ל וְכַל עֵנֵן אִם כְּבָר גְּתַן הַגּוֹי מַה שְׁפִידוֹ לְיִשְׂרָאֵל הַמְקַבֵּל אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְכֵן בְּכָל מְקוֹם שְׁאֵין הַקְנָנִין גְּתַפְס בּוֹ כּו' ע"כ א"כ זְכִינוּ לְדִין אַע"פ שְׁאֵין דִּין מַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן בְּגוֹי מ"מ אִם קִיבֵל הַמְקַבֵּל מִן הַנְּכָרִי מַה שְׁפִידוֹ אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ מִמִּילָא גְּבִי נ"ד בְּמִתְּנַת ש"מ דַּה"ל כְּמַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן יֵשׁ לָנוּ ג"כ לוֹמַר אִי שְׁמִיט וְאֲכַל לֹא מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ וְכָל זֶה אַפִּי לֹא יָדַע הַמְזַכֵּה וּמְחַל כְּמַפְּוֹרֵשׁ שֵׁם בַת"ה דְלַעֲנָן שְׁאֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ אֵין חִילּוּק בֵּין יָדַע לְלֹא יָדַע ע"ש מְכ"ש בנ"ד שְׁכָבָר יָדַע נִכְדַּ יַעֲקֹב שְׁדוּדְדִי אֲחִי אֲבִיו שְׁמָטוֹ וְאֲכָלוּ לְפָנֵי כְּמָה שְׁנִים וְרִאִיתִי שֶׁהָרַב מַהֲר"ר שֶׁרַךְ הַשֵּׁיג עַל מַהֲר"ר מֵאִי בַסִּי ס"ו סִי"ז וְאֵין דְּבָרֵינוּ מְוַכְרְחִים כֹּל לְהוֹצִיא דְבָרֵי הַת"ה מְפִשׁוּטָן וּמַה שֶׁהֲבִיא רַאִי מַסִּי ר"ב אֵין הַנְּדוּן דּוּמָה לְרִאִיָּה כֹּל דְּהִתָּם הָנָה סְפִיקָא דְדִינָא לְכּוֹן לֹא מַהֲנִי

תפיסה משא"כ בנ"ד שְהִנָּה הַתְּפִיסָה מִצַּד הַדִּין עֵינֵי בַסִּמ"ע ס' ר"ט ס"ק י"ב וְעֵינֵי בְתִשׁוּ
רמ"א ס' של"א בְּהִדְיָא דְלֹא כְמַהֲרֵי רִשְׁךְ הַנְּל.

כְּלָלָא דְמִילְתָא שֶׁלֵּעַנ"ד שֶׁבִּנ"ד כִּינּוּן שְׂכָרָא שְׁמֵטוּ וְאָכְלוּ אִין מוֹצִיאִין מִיָּדָם וְאָפְקִי
מֵהֶרֶשׁ"ךְ מוֹדָה בִּנ"ד כִּינּוּן שְׂיַדְעָה וּמַחִיל וּק"ל וְכֹן מְשַׁמַּע לִי מִן מ"ש בְּמַרְדְּכֵי בַפ' מִי שְׁמַת
בְּעֵנֵי שְׂמֵכָר הָאֶפְטָרוֹפּוֹס חוֹבוֹת לְרֵאוּבֵן כ"ש מ"ר מ' מוֹנִי צְבוּרָג דָּאָם הַגִּיעַ הַרְיָבִית לִיד
הַקּוּנָה זָכָה בּוֹ וְאִין בּוֹ מְשׁוּם רִיבִית וְרֵאָיְתוּ מִפ' הַרְיָבִית אַר"נ וּמוֹדִינָא דָּאִי שְׁמֵט וְאָכְלִי
כּו' ע"ש וְכֹן בְּאַגְוָדָה שָׁם: וְעוֹד נִרְאֶה לְרֵוּנֹת' דְּמִילְתָ' שֶׁבִּנ"ד אִפִּי עֲדִינּוּ לֹא הוֹצִיאֻהוּ ג'
אַחִים הַנְּל' הַחוֹבוֹת הַנְּל': מ"מ אִינָם חִיבִים לְיָתֵן כְּלוּם לְכֹן אַחֲיָהֶם אִפִּי לְפִי דַעַת
הַמַּרְדְּכֵי הַנְּל' שְׁאָנוּ מְפָרְשִׁים דְּבָרֵי הַמַּרְדְּכֵי כַּמ"ש מֵהֶר"ר מְאִיר אוֹ שְׁאָנוּ מְפָרְשִׁים
דְּבָרֵינוּ כַּמ"ש מוֹח"ז ב"ב"ח.

וְהוּא זֶה לְפִי פִירוּשׁ מֵהֶר"ר מְאִיר שְׂפָתָב טַעְמָא דְּמִילְתָ' כִּינּוּן שְׁהִנָּתֵן לֹא סְמָכָא דַּעַתְיָה
שְׂיַפְרַע לּוֹ הַגּוֹי לֹא לְמַתְנָה גְּמוּרָה קָא מְכַוֵּן. י"ל עַד כָּאֵן לֹא קָאֲמַר הַמַּרְדְּכֵי כֹן אֲלֵא
ש"מ שְׁנָתֵן חוֹב עַל גּוֹי בַע"פ לְאִישׁ אֶחָד שְׁאִינוּ בְּנוֹ וְלֹא מְקַרְבֵי דַּעַתְיָה לְגַבֵּי אָבֵל אִם נָתַן
חוֹב זֶה לְכַנְיֵו דְּמִקְרָבֵי דַּעַתְיָה לְגַבֵּי אָמְרֵי וְדָאִי גְּמַר וּמְקַנָּה וְרֵאָי' לְדָבָר דְּהָא ק"ל הַמְזַכָּה
לְעוֹבָר שֶׁל אַחֲרֵים לֹא קָנָה וְהַמְזַכָּה לְעוֹבָר דִּידְיָה גְּמַר וּמְקַנָּה מְשׁוּם דַּעַתְיָה מְקַרְבֵי לְגַבֵּי
בְּנוֹ כְּמוֹ שְׂפָתָב בְּגִמְר' וּבְפוֹסְקִים: וְלַע"ד הַדְּבָרִים ק"ו מָה הֵתֵם שְׁהִבְנֵן אִינוּ עֲדִין בְּעוֹלָם
רַק הוּא עוֹבָר בְּמַעֲי אִמּוֹ וּלְמַקְצַת הַפוֹסְקִים אִפִּי אִם הוּא תוֹרָה מ' יוֹם אָמְרֵי שְׂקַרְבֵי
דַּעַתְיָה לְגַבֵּי וְגַמְר וּמְקַנָּה כ"ש שְׂיַשׁ לְנוֹ לּוֹמַר גַּבֵּי בְּנֵי הַגְּדוֹלֵי שְׂמִקְרָבֵי דַּעַתְיָה לְגַבֵּי הוּוּ
וְגַמְר וּמְקַנָּה לְהוּ וְלֹא אָמְרֵינוּ שְׁלֵא נִתְכַוֵּן לְשֵׁם מַתְנָה גְּמוּרָה וּק"ל.

כְּלָלָא דְּמִילְתָ' שֶׁלֵּעַד"נ שְׁעַד כָּאֵן לֹא קָאֲמַר אַבִּיאָסָפּ שְׁאָנוּ אוֹמְרִים שְׁלֵא נִתְכַוֵּן לְשֵׁם
מַתְנָה גְּמוּרָה אֲלֵא גַבֵּי אַחַר אָבֵל לֹא לְגַבֵּי בְּנֵי זֶה לְפִי פִירוּשׁוֹ שֶׁל מֵהֶר"ר מְאִיר. וְלְפִי
פִירוּשׁוֹ שֶׁל מוֹח"ז נִרְאֶה ג"כ שְׁהָאֲבִיאָסָפּ מוֹדָה בִּנ"ד שְׁזָכוּ הַבְּנִים בְּחוֹבוֹת נְכָרִים בַּע"פ.

דָּאִי הֵתֵם אָמַר רַבָּא אַר"נ ש"מ שְׁאָמַר יְדוּר פְּלוּנֵי בְּבִית זֶה יֹאכַל פִּירוּת דְּקָל זֶה לֹא אָמַר
כְּלוּם כּו' לְמִימְרָא דְּסַבְר ר"נ מִילְתָא דְּאִית' בְּבָרִיא אִית' בַּש"מ וּמִילְתָא דְּלִיתָא בְּבָרִיא
לִיתָא בַּש"מ וְהָא אָמַר ר"נ ש"מ שְׁאָמַר תְּנוּ הַלְלוּאֲתִי לְפְלוּנֵי הַלְלוּאֲתוּ לְפְלוּנֵי.

וְאֵע"ג דְּלִיתָא בְּבָרִיא ר"פ אָמַר הוּאִיל וְיִוְרֵשׁ יוֹרְשָׁה ר"א בְּרִיָּה דְּרַב אִיקָא א' הַלְלוּאֲהָ
אִיתָא בְּבָרִיא וְכַדְרַב הוּנָא עַד כָּאֵן לְשׁוּנוֹ: הָרִי לְפָנֵינוּ לְפִי דְּבָרֵי ר"פ כָּל מָה שְׁהִיּוֹרֵשׁ
יִוְרְשָׁה אִיתָא נְמִי בַּש"מ וּמְסַתְבְּרָא טַעַמ' דַּר"פ מְשׁוּם דְּמַתְנַת ש"מ פִּירוּשָׁה שׁוּנֵי רַבְּנָן
(וְכַפ' הָרָא"ש בְּתִשׁוּבָ' כָּלֵל פ"ג ס' ד' ש"מ שְׁאָמַר הַלְלוּאֲתִי לְפְלוּנֵי אַע"פ שְׁאִינוּ מוֹעִיל
בְּבָרִיא מוֹעִיל בַּש"מ הוֹעִיל וְיִוְרֵשׁ יוֹרְשָׁה ע"ש וְאִין לְהַקְשׁוֹת מְעוֹבָדָא דַּר"ע חֲסִידָא לְפִי
מ"ש שְׂפִירוּשׁוֹ קִצַּת מְפָרְשֵׁי כִּי לַפ"ד יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין לְשׁוֹן יְרוּשָׁה לְלִשׁוֹן מַתְנָה וְדו"ק)
ע"כ י"ל כָּל מָה דְּאִית' בִּירוּשָׁה אִיתָהּ בְּמַתְנַת ש"מ.

א"כ בִּנ"ד דְּאִית' נְמִי בִירוּשָׁה יֵשׁ לְנוֹ לּוֹמַר דְּאִית' בְּמַתְנַת ש"מ. וְכֹן מְשַׁמַּע בְּהַגְהַת ש"ע
בַּח"ה ס"ס רַע"ו מ"ש שְׁאִין הַיּוֹרְשִׁים יוֹרְשִׁים דְּבָרִים שְׁאִין בְּהֵם מְמַשׁ ש"ס לְכַרַב פְּפָא
וְדו"ק.

איברא שְהָר"ן פְּתַב (הוּבָא בַב"י ס'י רנ"ג סמ"ב) וְנ"ל וּמִיָּהוּ טַעְמָא דר"פ לָא סְלִיק אֱלָא הֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּבִבְרִייתָא אִיתָא וּכְדַר"ה דְּאָמַר מְנָה לִי בְּיַדְךָ תִּגְהוּ לְפָלוּנִי בְּמַעְמַד שְׁלִשְׁתָּן קְנָה הִילְכָה אֲוִיר דְּלִיתָא בְּבָרִיא בְּשׁוּם עֲנָן כּו' עכ"ל הָרִי שְׁפַתְב לְהִדְיָא דְלָא סְלִיק מִלְתָּא דר"פ מ"מ נִרְאָה שְהָר"ן מוֹדָה בְּנִידוֹן דִּידָן דְאִי לר"פ דִּי"ל ע"כ לָא מְסַתְבָּר' לְר"ן מִלְתָּא דר"פ אֱלָא בְּמַתְנַת ש"מ לְאִישׁ אֶחָד שְׁאִינוּ רְאוּי לִירְשׁוּ.

אע"פ שְׁשׁוּוּיָנְהוּ רַבְּנָן כִּירְוִשָׁה מ"מ מְדַאֲוִרִיתָא לִיתָא פְּלִל ע"כ אִין לָנוּ לּוֹמַר כָּל מַה דְּאִית' בִּירְוִשָׁה אִית' בְּמַתְנַת ש"מ אֲבָל הַמְחַלֵּק נִכְסֵיוּ עַל פִּיו לְבָנָיו אוּ לְמִי שְׁרָאוּי לִירְשׁוּ שְׁהוּא מִן הַתּוֹרָה וְנִחְלָה דְאֲוִרִיתָא מִקְרִידִילְפִּינוּ לָהּ מִבְּיוֹם הַנְּחִילוּ אֶת בְּנָיו פְּדָאִי בַּפ' יֵשׁ נִחְלִין דָּף ק"ל וְדָאִי צְדָקוּ דְבָרֵי ר"פ שְׁיֵשׁ לָנוּ לּוֹמַר כָּל מַה דְּאִית' בִּירְוִשָׁה אִית' בְּמַתְנַת ש"מ וּק"ל: נְעַדְיִין יֵשׁ לַב"ד לְחַלּוֹק לּוֹמַר דִּילְמָא עַד פְּאֵן לָא קְאָמְרִינוּ שְׁהַתּוֹרָה נִתְּנָה רְשׁוּת לְאָב לְהַנְחִיל אֶת בְּנָיו כְּמוֹ שְׁיִרְצָה וְיִהְיֶה לָזֶה כָּל דִּין יְרוּשָׁה אֱלָא כְּשִׂאוֹמַר הַש"מ בְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁה אוּ סְתָם אֲזִי מְפָרְשִׁינוּ דְבָרֵינוּ שְׁלִשָׁם יְרוּשָׁה קָא מְכַוֵּן אֲבָל כְּשִׂאוֹמַר הַש"מ בַּפ'י שְׁהוּא נוֹתֵן בְּמַתְנָה גְּמוּרָה לְמִי שְׁרָאוּי לִירְשׁוּ אֲזִי אִין לּוֹמַר שְׁיִהְיֶה לְמַתְנָה זֶה דִּין יְרוּשָׁה.

וְכֹן פְּתַבּוּ בְּאַמַּת קֶצֶת הַפּוֹסְקִים. אֲבָל לַעַד"נ פִּינוּ שְׁהַרְמַב"ם וְהַגְּאוּנִים וּר"א וּפּוֹסְקִים הַרְבֵּה לְאִין מְסַפֵּר כּוֹלָם ס"ל שְׁכָל לִשׁוֹן מַתְנָה לִיּוֹרֵשׁ הָרִי הִיא כְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁה.

נְקֻטִינוּ כְּנוֹתִיָּהּ. וְכֹן פֶּסֶק מוּח"ז בְּסִי רמ"ח וְדְבָרֵי רִיבּוֹת בְּתִשׁוּי ס'י קכ"ד ע"ש הֵן אֶמַת שְׁרַמָּאִי הִבִּיא בְּסִי רִי"ג ס"ו דְבָרֵי הַפּוֹסְקִים דְּס"ל אִם פִּירֵשׁ בְּהִדְיָא שְׁנוֹתָן לוּ בְּמַתְנָה אֶפִּילוּ רְאוּי לִירְשׁוּ אִינוּ אֱלָא לִשׁוֹן מַתְנָה.

מְשַׁמַּע דְּהָכִי ס"ל אַף גַּם דְּכַתְבַּעַל ס'י רמ"ח סא"ב וְשָׁם הִבִּיא הַש"ע דַּעַת הַרְמַב"ם דְּס"ל כָּל לִשׁוֹן מַתְנָה גְּבִי רְאוּי לִירְשׁוּ הָרִי הוּא כְּלִשׁוֹן יְרוּשָׁה מ"מ מְשַׁמַּע שִׁידֵי פְּלוּגָת' לָא יֵצֵא בּוֹ וּס"ל לְמַהֲר"ר מְאִיר שְׁהוּא סְפִיקָא דְּדִינָא.

וְאִם לְמַהֲר"ר מְאִיר מְסַפֵּקָא לִי אִין לָנוּ לְהַכְרִיעַ אִם לָא בְּרִאיוֹת בְּרוּרוֹת: מ"מ נִרְאָה שְׁבַב"ד כ"ע מוֹדוּ שְׁלִשׁוֹן מַתְנָה בַּפ'י לָא מִיגְרַע גְּרַע פַּח דְּמַקְבֵּל כִּי ע"כ לָא אֶמְרִי מְקַצַּת הַפּוֹסְקִים שְׁאִם אֶמַר בַּפ'י לִשׁוֹן מַתְנָה אֶפִּילוּ רְאוּי לִירְשׁוּ ה"ל מַתְנָה אֱלָא אֶמַר אַחְרֵיהּ לְפָלוּנִי אֲזִי יֵשׁ לָנוּ לּוֹמַר מְסַתְמָא דַּעַתוֹ הִיָּה לִיתָן דִּנְקָא בְּתוֹרַת מַתְנָה וְלֹא מְשׁוּם יְרוּשָׁה וְה"ל כְּאֵלוּ אֶמַר בַּפ'י וְלֹא מְשׁוּם יְרוּשָׁה דְאֵל"כ אֱלָא נֹאמַר שְׁכַוְנָתוֹ הִיָּה לִיתָן לוּ בְּתוֹרַת יְרוּשָׁה א"כ בְּטָלוּ דְבָרֵינוּ מַה שְׁאֶמַר וְאַחְרֵיהּ לְפָלוּנִי כִּי יְרוּשָׁה אִין לָהּ הַפֶּסֶק וְהַרְמַב"ם ס"ל כָּל זְמַן שְׁלֹא פִי בְּפִירוּשׁ שְׁלֹא מַחְמַת יְרוּשָׁה הוּא נוֹתֵן אָנוּ מְחַשְׁבִּין הַמַּתְנָה בִּירְוִשָׁה אֲבָל בְּנ"ד אֶמַר אַחְרֵיהּ כ"ע מוֹדוּ אַעֲפ"י שְׁאֶמַר בַּפ'י לִשׁוֹן מַתְנָה אָנוּ מְחַשְׁבִּין לִשׁוֹנוֹ כְּאֵילוּ אֶמַר לִשׁוֹן יְרוּשָׁה וּק"ל: חָדָא נְעוּד קְאָמִינָא שְׁבַב"ד כ"ע מוֹדִים שְׁאָנוּ דְנִין בּוֹ דִּין יְרוּשָׁה אַעֲפ"י שְׁכַתוּב בְּהַצְנוּאָה לִשׁוֹן מַתְנָה גְּמוּרָה כְּמַה פְּעָמִים פִּינוּ שְׁמַצִּינוּ שְׁכַתוּב בְּזֶה הַלִּשׁוֹן אֶמְנָם מְחַוִּיבִים יוֹרְשֵׁי אַחְרֵי ג' בְּנִים הַנְּ"ל כּו' הָרִי גִילָה דַּעַתוֹ לְהִדְיָא שְׁאֵע"פ שְׁנָתָן לָהֶם כָּל אֲשֶׁר לוּ בְּמַתְנָה מ"מ מִיַּדִּי יוֹרְשֵׁי לָא יֵצֵאוּ וְהָא דְאֶמַר לִשׁוֹן מַתְנָה גְּמוּרָה לִיִּפוֹת פַּחֵם הוּא דְאֶמַר וּק"ל: כָּלֵלָא דְמִלְתָּא שְׁלַעַד"נ שְׁאֵלִיבָא דכ"ע אִין מוֹצִיאִין כְּלוּם מִן הַשְּׁלִשָׁה אַחִים הַנְּ"ל אֶפִּילוּ לָא שְׁמָטוּ וְאָכְלוּ וּמכ"ש כְּאֲשֶׁר שְׁשָׁמְטוּ וְאָכְלוּ: וְא"כ הַדִּין בְּחֻבּוֹת בַּע"פ כ"ש בְּחֻבּוֹת בְּשִׁטְר דְּשִׁינָה בְּהוּ כָּל הֵנִי טַעְמָא הַנְּ"ל אֲבָל בְּאַמַּת בְּחֻבּוֹת

בְּשֵׁטֶר אֵין אָנוּ צָרִיכִין לֵה"ט פִּי בִּלְא"ה אֵין זְכוּת לְנֶכֶד יַעֲקֹב בְּחֻבּוֹת הֵהֱם אִפִּי לְפִי דַעַת הָאֲבִיאָסָף וְהִנֵּה לְפִי הִפִּי שְׁפִי מוּח"ז בְּדַבְרֵי הָאֲבִיאָסָף שְׁהִטְעַם הוּא שְׁהִקְפָּאוֹת שֶׁל נְכָרִי אֵינָם נִקְנִין בְּמִתְנַת ש"מ הוּא מְשׁוּם דְּלִיתָא בְּבָרִיא דְּאֵין קִנְיָן הִקְפָּאוֹת אֲלָא ע"י מַעֲמַד שְׁלִשְׁתָּן וּבְגוּי' לִיתָא דִּין דַּמ"ש לְכֹן ג"כ אֵינוּ בְּמִתְנַת ש"מ א"כ חֻבּוֹת בְּשֵׁטֶר עַל גּוּיָם דְּאִית' בְּבָרִיא ע"י קִנְיָן לָךְ אִיהוּ וְכָל שְׁעֻבּוּדָא דְּאִית בִּי כְּמוֹ דְּאִי בְּבַעַל הַתְּרוּמוֹת וּבִתְשׁוּבָה ר"ב אֲשֶׁפְנִזִּי סִי ל"ה וּבִיְתֵר הַפּוֹסְקִים כְּמוֹ טוּבָא פְּשִׁטָא דְּנִקְנִין ג"כ בְּמִתְנַת ש"מ וְכֹן הוּא לְהִדְיָא בְּתִשׁוּבָה מִהִרִּי"ל סִי ע"ט בְּסוֹפּוֹ וְז"ל לָא מְבַעֲיָא לְמָאי דְּכִתִּיבָנָא לְעִיל בְּשֵׁם אֲגוּדָה דְּאִיגְהוּ נְמִי נִקְנִית בְּכִתִּיבָה וּמְסִירָה א"כ מְצִנָּה מִחֻמַּת מִיתָה נְמִי שְׁיָיָךְ בְּהוּ כְּמוֹ שְׁכֵתִב רָאבִי"ה פָּרַק מִי שְׁמַת הוּאִיל וְנִקְנִית א"ק כו' ע"ש וְז"ל בְּתַחֲלַת הַתְּשׁוּבָה אֲבָל מַה שְׁכֵתִבָּה דְּהוּהוּ כְּתִיבִי וְשִׁטְרוֹת שְׁעֵלוּ בְּעִרְפָּאוֹת כְּהָא זְכָתָה פִּי כֹן כְּתִב בְּאֲגוּדָה דְּמִיִּיתִי דְּבָרֵי אֲבִיאָסָף וְדַבְרֵי מַהֲרַר"א שְׁאֵין אָדָם יוֹכֵל לְהִקְנוֹת כו' וְדַבְרֵי מַהֲרַר"ר מְנַחֵם אִי שְׁמִיט כו' כְּתִב וְז"ל וְנִרְאָה לִי חֻבּוֹת עַל חוֹתְמוֹת וּמוֹסֵר לָהֶם הַחוֹתֵם וְכוּתִב לּוֹ קִנְיָן אִיהוּ וְכָל שְׁיַעֲבּוּדִיָּה דְּאִית בָּהּ נִרְאָה דְּקִנְיָן עַכ"ל וְכֹן נ"ל דְּמִשְׁמַע בְּלִשׁוֹן מַהֲרַר"מ דַּפ' הַסְּפִינָה כו' אֲלָמָא נִקְנִית כְּשֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שְׁפָסַק הַפְּהֵן הַגְּדוֹל בְּעַל הָאֲגוּדָה וּבִתְרָאָה הוּא וּבְעַל הוֹרָאוֹת.

עכ"ל (עֵינִן בְּפָנִים כִּי לִישׁוֹנוֹ צָרִיךְ קִצָּת תִּיקוּן) הִרִי לְפָנֵינוּ בְּרוּר שְׁלִפִי פִּירוּשׁוֹ שֶׁל מוּח"ז פְּשׁוּט שִׁשְׁט"ח עַל גּוּיָם נִקְנִים בְּמִתְנַת ש"מ בְּלִי פִּקְפּוּק נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשֶׁפְנִזִּי: שְׁאֵלָה יֵב לְמַדְיָנוּ רַבִּינוּ אִשָּׁה אַחַת שְׁמַת בְּעִלָּה זֶה כְּמוֹ שְׁנָה וּמְחַצָּה וְלֹא הִיָּתָה תַּחֲתִיו כ"א שְׁנֵי חֻדְשֵׁי וְלֹא הֵנִיחַ אַחֲרָיו זָרַע קִיָּמָא וְלוֹ שְׁנֵי אַחִים הַגְּדוֹל הוּא בְּמַדְיָנוֹת פּוֹלִין וְהוֹלִיךְ מִיְשִׁיבָה לִישִׁיבָה כְּדִרְךָ הַבְּחוּרִים וְהַקָּטָן מְמַנּוּ וְגָדוֹל הוּא בְּשָׁנִים הוּא פָּה בְּמַדְיָנָה זֶה וְאַחַר גּוֹדֵל דְּרִישָׁה וְנַחְקִירָה נוֹדַע שֶׁהַגְּדוֹל הִנֵּה לְמַד בְּקִינָא דְּאֲשֶׁתְּקַד בַּק"ק טִישׁוּוִיץ וְא' מְבַנֵּי מְשֻׁפָּחָה הֵגִיד בְּשֵׁמוֹ שְׁכֵתִב לּוֹ בְּאֵם שְׁהִיבְמָה יִשְׁלִישֵׁי סוּף רַב אֲזִי יָבֵא לְחַלּוֹץ וּבִין דָּא לְדָא הֵלֵךְ מִשָּׁם וְאֵינוּ יָדוּעַ לְהִיכֹן הֵלֵךְ וְשְׁאֵלוּ וּבִקְשׁוּ מִמֶּנִּי בְּנֵי מְשֻׁפָּחָה לְעֵינִן בְּשִׁרְיוֹתָא דְּאַתְתָּ הָעֵלּוּבָה.

שְׁכּוֹלָה וְגַלְמוּדָה. מִבְּעִלָּה וּבָנִים לְסִדֵּר הַחֲלִיצָה לְהִיבָם קָטָן שֶׁהוּא פָּה וְהַקָּטָן רוֹצֵה לְחַלּוֹץ וּבִידְיָה שְׁטֵר הַתְּחִיבּוֹת מְאֵלוּ שְׁנֵי אַחִים לְחַלּוֹץ אוֹתָהּ בְּחֻמַּת וּבְאִתִּי לְמִשְׁאֵל אוֹלְפֵנִי וְעַל פִּיו אֲצֵא וְעַל פִּיו אָבֵא כִּי כָּל הַפּוֹרֵשׁ מְמַנּוּ כְּפּוֹרֵשׁ מִן הַחַיִּים.

וּמ"מ אֲגַלְהָה דַּעֲתִי אִף כִּי קְלוּשָׁה וְחַלּוּשָׁה הִיא וְאֵין אֲנִי כְּמַחֲלִיט רַק כְּמַאֲמִיר וְאֵינִי מַאֲמִיר הִנֵּה מְקוּר דִּין זֶה אִית' בְּהַחֻלּוֹץ דָּף ל"ט תְּלָה בְּקָטָן עַד שְׁיַגְדִּיל וּבְגָדוֹל עַד שְׁיָבֵא מְמַדִּינַת הַיָּם אֵין שׁוֹמְעִי לּוֹ וְכו'.

נִקְטַת הַתְּנָא לִישׁוֹן מְדִינַת הַיָּם וְלֹא נִקְטַת סְתָם תּוֹלָה בְּגָדוֹל שְׁאֵינוּ כָּאֵן אֲלָא דּוֹקָא מ"ה דְּלֹא שְׁכִיחַ הוּא דְּאֵין שׁוֹמְעִי לּוֹ. וְהִכִּי מוֹכַח מִתּוֹס' וּגְמ' רִישׁ פ"ק דְּגִיטָן בַּד"ה מְמַדִּינַת הַיָּם וְכו' וְז"ל הָא דְּלֹא נִקְטַת הַמְּבִיא גִט מַח"ל כְּדִקְתָּנִי בְּגַמ' וְכו' מְשׁוּם דְּבַח"ל הִנֵּה מְשַׁמַּע כָּל ח"ל אִפִּי רַקֵּם וְחָגֵר לְהִכִּי נִקְטַת מַמְד"ה דְּמִשְׁמַע רְחוּק כְּמוֹ הָאִשָּׁה וְכו' לַפ"ז נִקְטַת הַתְּנָא לִישׁוֹן מַד"ה דּוּמְיָ דְּמְדִינַת הַיָּם שֶׁהוּא רְחוּק דְּלֹא שְׁכִיחַ.

וּמוֹכַח מִסּוּגָיָא דְּהֵתָם דָּף ו' אִיתְמַר בְּבָל רַב אָמַר כֹּא"י לְגִיטִין וְשְׁמוּאֵל אָמַר כח"ל וּמְסִיק הֵתָם דְּתִרְנוּיָהוּ ס"ל לְדַרְבָּא שְׁהִטְעַם שַׁצ"ל בְּפָנֵי נְכֵתִב וּב"נ לְפִי שְׁאֵין עֲדִים מְצוּיִים

לקיימו אלא דפליגי רב ס"ל דבבל פינון דאיפא מתיבתא מישפח שכיחי ושמואל ס"ל דמתיבתא בגיירסייהו וטרידי ומבואר התם דבבל רחוק הוא.

דפריה מהא דאמר רב בבל כא"י לגיטין מהא דאמר עפו פצפון וכו' אבל בבל דמרחק לא ומשני לבר מבבל הרי מבואר דבבל רחוק הוא ואפ"ה כא"י דיינינו לה ואין צ"ל ב"נ וב"נ משום דאיפא מתיבתא מישפח שכיחי אלמא דאינו תלוי בריחוק הדרה לחדוד שיהי בבל רחוק הוא ואפ"ה לא דיינינו כמד"ה אלא ע"כ דבשכיחא תלי מילתא.

וה"ה נמי מדינה שאינה במדינת הים אלא דלא שכיח דינה כמ"ה אעפ"י שאינו רחוק. ומוכח נמי מסוגיא דהתם ריש פ"ק דקאמר מ"ט רבה אמר לפי שאין בקיאן לשמה רבא אמר לפי שאין עדים מצויים לקיימו וכו' ומסיק התם רבה אי' לי' דרבא פירש"י דמדינה למדינה בא"י היכא דקפדי' ולא שכיח צריה למימר כו' אלא מאי בינייהו א"ב באותו מדינה במדינת הים רבה לא מצריה רבא מצריה.

הרי מבואר בהדיא דהכל תלוי בדשכיח ולא שכיח. בדשכיח אע"פ שהוא רחוק לא מיקרי מד"ה ובדלא שכיח אע"פ שהוא קרוב דין מד"ה יש לו לפ"ז במתניתא נקט התנא תלה בגדול עד שיבא ממד"ה דהיינו לא שכיח כמד"ה.

ונדון דידן שכיח מיקרי שהשיירות מצויית ולא קפדי וביותר פי אחד מבני משפחתו הגיד בשם יבם הגדול אם יתן לו סף רב יבא לחלוץ ואע"פ שאינה מחויבת לילך אחריו פי מקומו אינה קבוע ונודד ממקום למקום כמבואר בסי' קס"ו בשם נ"י מ"מ אין לכאורה היתר להקטן לחלוץ וצריכה להמתין על הגדול.

אבל מלשון הרמב"ם והטור לא משמע הכי דהרמב"ם פתב וכן אם הנה הגדול בעיר אחרת וכו' אין שומעין לו. ובטור א"ה סי' קס"א מיייתי וכן אם הנה הגדול במדינה אחרת אין הקטן ממנו בשנים שהוא פאן יכול לומר על אחי המצנה המתינו לו עד שיבא הרי לא נקטי פלשון המשנה ובאמת בדוכתי' טובא מיייתי הרמב"ם והטור לישנא דמדינת הים וכן נקטי לשון מדינה ועיר אחרת אלא משמע להו מאי דנקט התנא מד"ה לאו דוקא ה"ה מדינה אחרת והתנא קרי ח"ל מד"ה כפיר"שי ריש פ"ק דגיטין.

ונקט מד"ה לארומי דתלה בריחוק הדרה דהוא מקום רחוק ולא משום דלא שכיח. וכ"כ ה"ב ח"ו"ל דנקטי מדינה אחרת הני רחוק כמו מד"ה.

ויש להוכיח נמי מגמ' דהחולץ דאמרי' שהויי מצנה לא משהינו. ואי תנא התנא מד"ה משום דהוא לא שכיח ולא יבא הל"ל הטעם שלא תעגנה.

וכ"כ נ"י שם בהחולץ שהניי מצנה ולא תעגנה אלא הטעם דתני מד"ה לאו דוקא וה"ה מדינה אחרת ובריחוק הדרה תלי מילתא אע"פ שבנדאי יבא שהניי מצנה מיהא איכה לקה אין שומעין לו.

ואם יאמר האומר אי בריחוק הדרה תלי מילתא ה"ל לתנא לפרש דבריו אינה מיקרי קרוב ואינה מיקרי רחוק כדמפרש בדוכתי' טובא במסכת אהלות ובכתובות דף ד' התוליות כו' ובגיטין דף ע"ח זרק קרוב לו וכו' ובנדה דף י"ד נמצא על שלה וכו' אלא מוכח הטעם בדלא שכיח תליא מילתא.

הא ליתא אדרבה בדין זה אינו צריך התנא לפרש דבכל דוכתי. דמפרשי אינה מיקרי קרוב ואינה מיקרי רחוק הכל לפי עניינו ולא שויה המה הריחוק בכולן וכן הקרוב אבל הקא טעמ' דמתניתא כדמסקינן בגמ' משום שהניי מצוה ומיד הוי שהניי מצוה ואין זמן לריחוק זה לכה לא רצה התנא לפרש שיעור הריחוק כי שהניי מועטת נמי הוי שהניי ויש להביא ראיה ממה שמביא הב"י בטור י"ד סי' רס"ח דאית' בהחולץ ת"ר גר שפא להתגנייר וכו' קיבל מלין אותו מיד וממתיני' עד שיתרפא ואח"כ מטבילין אותו מ"ט שהניי מצוה לא משהינן וכו' ומביא הב"י ונ"ל ועל מה שהצריך הטפת דם ברית ביום שמיני יש לתמוה דהיכן מצוינו בגר שצטרף יום שמיני אדרבה אמרי' קיבל מלין אותו מיד משום דשהניי מצוה לא משהינן וצ"ע ע"כ והנניח הב"י קושיא זו בצ"ע תו איתא שם בב"י ונ"ל: פתב ההמגי"ד בפ"י י"ד מהל' אסורי ביאה שדקדקו קצת מפרשים למה אין מטבילין אותו מיד קודם שימול משום דשהניי מצוה לא משהינן ע"כ ומצוינו דהמילה נתרפא ביום הרביעי לפ"ז אי לא חיישינן לשהניי מצוה אף לשהניי מועטת למה הנניח הב"י קושיותו בצ"ע.

וגם מאי מקשי' המפרשים זהו לא מיקרי שהניי על ח' ימים או על ד' ימים אלא תלמודא דידן מקרי שהניי מצוה אפי' שהניי מועטת ואפילו על יום א' נמי יש להביא ראיה דמקרי שהניי מצוה מתשובת ת"ה שנשאל על פדיון הבן שחל יום ל"א ביום השבת אי לפדותו קודם יום א' כי היכי שלא יבא לידי שהניי שהוא מכן חדש תפדה והשהני' הוא שם רק יום אחד ובקושי התיר כמו שהצריך שם: ומלישנא דמתניתין נמי מוכח הטעם דנקט התנא מד"ה משום ריחוק הדרף כמד"ה ולא משום דלא שכיח דתנא בקטן עד שיגדיל ובגדול עד וכו' בחד בבא הרי קטן עד שיגדיל זהו שכיח בנדאי יגדיל ובגדול עד וכו' ממד"ה זהו לא שכיח אלא להכי תנא בחד בבא דכמו שזה בנדאי יגדיל הגדול בנדאי יבא ממד"ה ומ"מ אין שומעין כי שהניי מצוה הוא ונקטי הרמב"ם והטור עיר ומדינה אחרת לארזי דמיד הוי שהניי מצוה ואי נקטי מד"ה הוי משמע דנקא רחוק מאד כמו מד"ה ממילא גבי נ"ד נדאי רחוק הוא.

ואם יאמר האומר דזה לא מיקרי רחוק דאיתא בתשובה מהר"ם סי' קי"ז דאין נקרא חלוק ארצות אלא שאותן שנפרדו בלשונם דאם תאמר שלעזי"י וריינו"ס פרגלין מיקרי חלוקות ארצות א"כ איך יתכן שא"י היתה ת' פרסה על ת' פרסה ולא היתה בו רק ג' ארצות ע"כ.

והב"ח בטור א"ה סי' קס"א פתב בהדיא נמי דמדנ"ה לאו דוקא אלא לכל מקום רחוק קרי מד"ה ונ"ל ולפי שלא נמצא גבול לריחוק זה נקט מדינה אחרת דהיינו דחלוקים בלשונם הוי ליה מקום רחוק וכו' ואשפחן וכו' לעיל ריש סי' ע"ה עכ"ל והתם מיייתי תשובה.

מהר"ם: לפ"ז נ"ד פולין ומערהרין אינם חלוקים בלשונם ולא הוי מקום רחוק הא נמי ליתא נ"ד אינו דומה לדין מהר"ם: ובאמת תמי' על הב"ח שפדמה זה לזה דתשו' מהר"ם קאי אדין אשה שאין מוציאין אותה ממדינה למדינה דאית לה קפידיא שאינה רגילה בלשונם והטעם הוא שעולית עמו וכו' אף שהוא קרוב מאד מיקרי רחוק כי היא חוששת שאינה רגילה בלשונם אבל גבי יבום הטעם הוא משום שהניי מצוה מה לי בחלוק לשונם

וְזֶה שְׁנֵה וּמְחָצָה שְׁזָקוּקָה הִיא וְאֵין לָהּ שְׁהֲנֵי מְצֻנָה גְדוֹל מְזֵה וְהִיבְמָה אֵינָה מְחֻנְכֶת לִילָף
אֲחֵרֵי כַּאֲשֶׁר פְּתַבְתִּי וְחֻץ מְזֵה יֵשׁ נָמִי לְצַדָּד לְהִתֵּר דְּבַמְתַּנְיָת' מִיִּירֵי בְּתוֹלָה בְּגִדוֹל
פִּירֵשׁ"י לֹמֵר הַמְתִּינוּ לוֹ שֶׁהוּא גְדוֹל מִמֶּנִּי שְׁמָא יִיבֹם אוֹתָהּ וְהָכִי מוֹכַח בְּגִמְרָא דְעִיקוּר
מְצֻנָה הוּא יְבוּם ע"כ וּמ"מ אֵין שׁוּמְעֵי' מַכ"ש נ"ד שֶׁהִקְטָן רוּצָה לְחַלּוֹץ וּבְנִמְנִינוּ שְׁאֵין
הַיְבוּם נוֹהֵג אֵין לָהּ שְׁהֲנֵי מְצֻנָה גְדוֹל מְזֵה וְהָכִי מוֹכַח נָמִי מִתְּשׁוּבַת ר"א בֶּן חַיִּים בְּסִי
ע"ח דְּמִיָּתִי טַעַם בְּרַמְב"ם דְּנִקְט מְדִינָה אַחֲרַת נָמִי לֹא מְשִׁהֵינוּ וְז"ל: מְצַאֲתִי לְמַהֲר"ר
אִיסְרָלָן ז"ל שֶׁפְּתַב בֵּא' מִתְּשׁוּבַתוֹ דְּבָר חֲדָשׁ לֹא רָאִיתִיו לְאַחַד מִן הַפּוֹסְקִים פְּלָל וְז"ל
דְּדוֹקָא בְּדָרְאוּי לְהַסְתַּפֵּק שְׁמָא תַעֲבֹר הַמְצֻנָה אֲזִי לֹא מְשִׁהֵינוּ לִי אֲבָל כְּשֶׁאֵין רְאוּי
לְהַסְתַּפֵּק לֹא וְתַדַּע דְּאִמְאֵי נִקְט תַּנָּא וּבְגִדוֹל עַד שְׁיָבֵא מַמ"ה לִיתְנִי עַד שְׁיָבֵא מִמְּדִינָה
לְמְדִינָה בֵּא"י דְּלֹא מְשִׁהֵינוּ אֲלֵא דוֹקָא נִקְט בְּקֶטָן עַד שְׁיִגְדִיל וּבְגִדוֹל עַד שְׁיָבֵא מַמְד"ה
דְּלֹא מְשִׁהֵינוּ מִשׁוּם דְּשְׁמָא יָמוּת הַקְטָן וְהַגְדוֹל לֹא יָבֵא לְעוֹלָם מַמְד"ה וְתַעֲבֹר הַמְצֻנָה
לְכַף לֹא מְשִׁהֵינוּ אֲבָל מִמְּדִינָה לְמְדִינָה שְׁקָרוּב הַדְּבָר שְׁיָבֵא מְשִׁהֵינוּ וְכוּ' וְאֵע"פ שֶׁמְדַבְּרֵי
הַרְמַב"ם ז"ל נִרְאֶה שֶׁהוּא חֲלוּק בְּדָבָר זֶה שֶׁפְּתַב מַהֲר"ר ז"ל שֶׁפְּתַב תְּלָה בְּגִדוֹל שֶׁהוּא
בְּעִיר אַחֲרַת אֵין שׁוּמְעֵין לוֹ שֶׁנִּרְאֶה כֹּל שֶׁהוּא בְּעִיר אַחֲרַת בְּעֵלְמָא אֵע"פ שְׁאֵינוּ בְּמַד"ה
אֲמַרִינוּ שֶׁהוּי מְצֻנָה לֹא מְשִׁהֵינוּ מ"מ אִפִּי' לְדְבָרֵינוּ יֵשׁ לְחַלֵּק וְלֹמֵר דַּע"כ לֹא אֲמַרִי' אֲלֵא
הַתָּם מִשׁוּם דְּאֵין הַמְצֻנָה וְדֵאִי' דְּכִינוּ דְּהֵהוּא אַח שְׁבַעִיר אַחֲרַת לִיתָא קָמֵן דְּנִשְׁיָלְנִי אִם
רוּצָה לִיִּיבֹם אֲלֵא שְׁאֲחִיו תּוֹלָה בּוֹ שְׁאֲפֹשֶׁר שְׁיִיבֹם כְּשֶׁיָבֵא וְעַדִּין אֲפֹשֶׁר שְׁאֲפִי' אַחַר
שְׁיָבֵא לֹא יִרְצָה לִיבֹם וְכֵן הַקְטָן וְכוּ' וּבְכָל כַּה"ג לֹא מְשִׁהֵינוּ מִסְפִּיקָא וְכֵן נִרְאֶה קְצַת ג"כ
מִדְּבָרֵי מְהַר"ם וְכוּ' אֲבָל הֵיכָא דְאִתָּא קָמֵן דְּלֹא מְסַפְקִי' בִּיבּוּם אֲפֹשֶׁר דְּמְשִׁהֵינוּ וְכוּ' ע"כ
לפ"ז לֹא מְשִׁהֵינוּ אֲלֵא דוֹקָא שְׁיִדְעִינוּ בְּוִדְאֵי שְׁיִיבֹם אֲבָל מִשׁוּם חֲלִיצָה לֹא מְשִׁהֵינוּ וּבְדִין
זֶה קָטָן וְגִדוֹל שְׁוֹנֵי': וּמִלְשׁוֹן הַרִיב"ש בְּסִי' תַק"ט נָמִי מִשְׁמַע הָכִי שֶׁפְּתַב וְז"ל וְיָמָה שֶׁפְּתַבו
הַקְהָל לְכַוֵּן לְחִלְצָה וְכוּ' וְיָדַעוּ אִם יֵשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ רְאוּי לְכַוֵּן עַל הַחֲלִיצָה דְּשִׁהֲנֵי מְצֻנָה לֹא
מְשִׁהֵינוּ אִפִּי' לְקָטָן בְּמָקוֹם גְדוֹל כְּדֵאִי' בַּפ' הַחֹלֵץ וְכוּ' ע"כ וְהֵאֱדָנָא דְאֵין הַיְבוּם נוֹהֵג
וְהַשְׁהִינָה הוּא לְהַשְׁהוֹת עַל הַגְדוֹל לֹא מִשׁוּם יְבוּם הוּא אֲלֵא מִשׁוּם חֲלִיצָה הוּא וּכְבָר
הוֹכַחְנוּ דְקָטָן וְגִדוֹל שְׁוֹנִים בְּזֵה וְיֹתֵר מְזֵה דְבַמְתַּנְיָת' אֵיִירֵי שֶׁהִקְטָן אֵינוּ רוּצָה לְחַלּוֹץ וְנ"ד
הַקְטָן רוּצָה לְחַלּוֹץ וְאֵף אִם נֹאמַר דְּתַנִּי הַתַּנָּא מַד"ה מִשְׁמַע כַּמ"ד דֵּה דְלֹא שְׁכִיחַ וְנִדְוֹן דִּידֵן
שְׁכִיחַ מִקְרִי וּבִיּוֹתֵר כִּי לְפִי דְבָרֵי בְנֵי מְשַׁפְּחָתוֹ שְׁמַבְקֵשׁ לְפִיִּסוּ בְּזוּזֵי מ"מ יֵשׁ לְהִבִּיא
רְאִיָּה שְׁנֵה מְקָרֵי לֹא שְׁכִיחַ מִמָּה שְׁמַבִּיא מְהַרְמ"א בַּש"ע ט"א ח"סִי קַפ"ג הֵיכָא דְהֵינִן
בְּיוֹקֵר אֵף אִם שְׁכִיחַ וּמְצוּי הוּא מְקָרֵי אֵינוּ מְצוּי וְהוּי שְׁכָר חֲמַר מְדִינָה ע"ש לפ"ז יוֹקֵר
מִקְרִי לֹא שְׁכִיחַ וְהֵיבֹם מְבַקֵּשׁ סָף רַב נָמִי לֹא שְׁכִיחַ מְקָרֵי אֵף כִּי רֵאִי' חֲלוּשָׁה הִיא מ"מ
כִּינּוּן שֶׁהַעֲלוּבָה נ"ד יוֹשְׁבַת בְּדוּדָה שְׁפּוֹלָה גְלַמוּדָה וְעַדִּין הִיא יְלִדָה וְהִתֵּר בְּכָל דְּהוּ בְּכֵן
חֲסָנָה דְעַתּוֹ הַרְמָה מוֹרִינוּ וְרַבִּינוּ כ"ד גִּיסוּ הַק' אֲרִיָּה יוֹדָא לִיב בְּלֵא"א הָרַב מְדִינָה מַהֲר"ר
מְנַחֵם מְעַנְדֵּל ז"ל ה"ה חוֹנָה פֶּה ק"ק טְרִיבְטֵשׁ לַע"ע.

תְּשׁוּבָה אֲרִי"ה דְבִי עֵילָאֵי טוֹב רְוָאֵי לִיָּה קְרָאֵי וְתַנָּאֵי ה"ה אַהוּ יְדִידֵי גִיסֵי הָרַב הַגְדוֹל
הַמְּוִפְלָא עוֹשֶׂה פְּלֵא נ"י ע"ה פ"ה ר"מ וְאֲב"ד כַּמַּהֲר"ר לִיב גְרוֹ לֹא יְכַבֵּה מְחוּל יָמִים
יְרַבֵּה אַהוּ גִיסֵי אֵין הַזְמַן מְסַכֵּים עֲמָדֵי לְהַאֲרִיף כִּי עֲמוּס הַתְּלָאוּ' אֲנִי רַק בְּאֲתִי לְבִשָׁר
שְׁלוֹם וְלַגְלוּ' אֵת אֲזוּנֵיָה שְׁבִיּוּם אֲתַמּוּל כִּי עֲבַר כְּמוֹ ג' שְׁעוֹת בְּלִילָה הָאִירוּ אֵל מוֹל עֲבַר
פְּנֵי ג"י הַצְּהִירִי וּמְאִירִים בְּמִילֵי דְאוֹרֵיָת' שְׁאֵלַת חֲכָם וְתְּשׁוּבַת' בְּצַדוֹ שְׁמַת וְהִנֵּה אַהוּ

מֵרֹב הַטְרָדָה אֵינֶנִּי אוֹכֵל לְטִיֵּיל וְלַעֲיִיל בְּפוֹסְקִים כֹּל צָרְכֵי מְקוֹם אֲמַרְתִּי שְׁלֹא לְהוֹשִׁיב פְּנֵיךָ פְּנֵי אַרְיָה רִיקָם וּמִצְנָה שְׂבָעָה לְיָדֵי לֹא אֲחַמְּצָנָה וּמָה שִׁיעֲלָה בְּזַכְרוֹנִי לְפָנֶיךָ אֲעָרְכָנָה וְהִנֵּה אֵהוּ יְדִידִי קְרִיתִי וְשִׁנִּיתִי דְבָרֵי קְדוֹשֶׁה וְחִזִּיתִי בָהֶם תְּיוֹהוֹת הַרְבֵּה לַע"ד וְאִין רְצוֹנִי וְכוֹנֵנְתִי לְהַעֲרִיף אֶתְּךָ מִשְׁפָּט וְרַק דְרָף הַעֲבָרָה וּבְכֻלָּל דְבָרֵי תִרְאָה אֶפְסֵה קְצֵיֶהוּ מָה שְׁאִין דַּעְתִּי נוֹחָה בְּדְבָרֶיךָ וְזֵהוּ הַחֲלִי בְּעֹנֶרֶת ה' חֲלִי בְּזֵה לְשׁוֹן הַשְּׂאֵלָה לְמַדְנֵנו רַבִּינוּ אִשָּׁה אַחַת שְׁמַת בַּעֲלָה זֶה כְּמוֹ שְׂנֵה וּמְחַצָּה וְלֹא הִנִּית אֲחֵרֵינוּ ז"ק וְלוֹ שְׁנֵי אַחִים הַגְּדוֹל הוּא בְּמִדְיָנוּ פּוֹלִין וְהוֹלֵף מִיִּשְׁיבָה לִישִׁיבָה כְּדָרְךָ הַבְּחוּרִים וְהַקָּטָן מִמֶּנּוּ וְגְדוֹל הוּא בְּשָׁנִים הוּא בְּמִדְיָה זֶה וְאַחַר גְּוֹדֵל דְרִישָׁה וְחִקְרָה נוֹדַע שֶׁהַגְּדוֹל לְמַד בִּישִׁיבָה בַּק"ק טִישׁוּוִיץ בְּקִיץ דְאַשְׁתַּקֵּד וְא' מְבַנֵּי מִשְׁפַּחְתּוֹ הַגִּיד בְּשִׁמּוֹ שְׂכַתְבֵּנו לֹא אִם תְּשַׁלִּישׁ לוֹ הִיבְמָה סֶף מְמוֹן רַב אֲזִי יָבֵא לְחַלּוֹץ לָהּ וּבֵין דָּא לְדָא הִלָּף לוֹ וְאִין יְדוּעַ מְקוֹמוֹ אִיָּה וְכָאן הֵבֵן שׁוֹאֵל כְּעִנְיָן אִם יִחְלִיץ הָאֵחַ הַקָּטָן כִּי הוּא רוֹצֵה לְחַלּוֹץ עַכ"ל הַשְּׂאֵלָה הִנֵּה לְכַאוֹרָה הִנֵּה נִרְאָה שְׁאִין שׁוֹרֶת הַדִּין נוֹתֵן שִׁיחְלוֹץ הַקָּטָן כִּינֵן שְׁאִין הַגְּדוֹל מְמַאֵן בְּמִצְנָה אַע"פ שֶׁהוּא רוֹצֵה מְמוֹן הַרְבֵּה כְּמוֹ שֶׁהַגִּיד א' בְּשִׁמּוֹ מ"מ מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנוֹ הוּא שְׂמַבְקֵשׁ שְׂכַר פְּסִיעוֹת מִהֶתֵּם לְהַכָּא מָה שְׁאִינוּ מְחַוֵּב ע"פ דִּין וְדַת תּוֹרַתֵינוּ הַקְּדוֹשָׁה שֶׁהֵיבְמָ' תִּלָּף אַחַר הֵיבְמָ אֲבָל אִם הֵיבְמָה תִּלָּף אֲחֵרֵינוּ יִחְלִיץ לָהּ בְּחֻנָּם וְא"כ הוּא חוֹזֵר הַדִּין מִצְנָה בְּגְדוֹל.

אִפִּי לְחַלִּיצָה כְּמוֹ שְׂכַתְבֵּנו הַטּוֹר לְהַדְיָא אִם שְׁנִיָּהֶם אֵינָם רוֹצִים לִיבָם אֲלֵא לְחַלּוֹץ חַלִּיצַת הַגְּדוֹל עֲדִיפָא וְכֵן פְּסָקוֹ יֵתֵר הַפוֹסְקִים וְא"כ הוּא שְׂמַצְנָה בְּגְדוֹל יֵשׁ לָנוּ לְהַדֵּר אַחַר הַגְּדוֹל אִם אִין שְׁהוּי מִצְנָה בְּכָף כְּמוֹ שִׁישׁ לְהַדֵּר אַחַר הַגְּדוֹל לִיבָם כִּי אִין חִילּוּק כָּלֵל לְעִנְיָן זֶה בֵּין חַלִּיצָה לִיבּוּם (גַּם הַרִיב"ש וְר"א בְּן חַיִּים ס"ל כֵּן לְמַעֲיָין בָּהֶם) וְהַכִּי מוֹכַח בְּגַמ' דְלִישְׁנָא בְּתִרְאָה הַקְּשָׁה ר"ש תִּלָּה בְּגְדוֹל כו' וְאִי ס"ד בְּחַלִּיצָה גְּדוֹל עֲדִיפָא אֲמַאי אִין שׁוֹמְעִין לוֹ כו'.

הַרִי קָמֵן לְהַדְיָא אִי לֹא הִנֵּה שְׁהוּי מִצְנָה הִנֵּה מְנַטְרִין עַד שְׂיָבוֹא הַגְּדוֹל וְיִחְלֹץ וּפְשׁוּט הוּא א"כ בַּב"ד אִם אִין אָנוּ מְחַשְׁבִּין אוֹתוֹ לְשׁוּי מִצְנָה דְלֹא מְשַׁהֲיָנוּ אִין לְהַקָּטָן לְחַלּוֹץ. אֲמָנָם עַל דָּא אָנוּ צָרִיכִין לְדִין אִם נ"ד שְׁהוּי מִצְנָה נִקְרָא אִם לֹא.

וְהִנֵּה לְכַאוֹרָה נִרְאָה שְׁאִין נ"ד נִקְרָא שְׁהוּי מִצְנָה דְלֹא מְשַׁהֲיָנוּ דְלֹא נִקְרָא שְׁהוּי מִצְנו' דְלֹא מְשַׁהֲיָנוּ אֲלֵא הִכָּא דְאִיכָא לְהַסְתַּפֵּק שְׂתַּעֲבוֹר הַמִּצְנָה כְּגוֹן בְּקָטָן עַד שִׁיגְדִיל וּבְגְדוֹל עַד שְׂיָבֵא מִמֶּד"ה דְאִיכָא לְמִיחַשׁ שְׂמָא יְמוֹת הַקָּטָן אוֹ לֹא יָבֵא הַגְּדוֹל מְמַדִּינַת הַיָּם אֲבָל מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה שְׂקָרוֹב הַדְּבָר שְׂיָבֵא מְשַׁהֲיָנוּ וְדָבָר זֶה מְבוֹאֵר בְּאֵר הַיֵּטֵב בַּת"ה ס' ל"ה ע"ש.

הֵן אֲמַת שְׂנִרְאָה מִלְשׁוֹן הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר דְלִית לָהּ סְבָרָא זֶה כִּי בְּמַתְנֵי נֶקֶט מְדִינַת הַיָּם וְהֵם נֶקֶטוּ בְּמַדִּינָה אַחֲרַת בְּמְקוֹם שְׂנִקֵּט הַתַּנָּא מִד"ה וְזֹאת לֹא זֹאת כִּי אִם דַּס"ל דְשִׁהוּי מִצְנָה לֹא מְשַׁהֲיָנוּ כָּלֵל אִפִּי מְמַדִּינָה לְמַדִּינָה אַחֲרַת אַעפ"י שְׂאִינָם רְחוּקִים זֶה מִזֶּה כָּלֵל רַק זְרִיזֵי מְקַדְמִין לְמִצְנָה.

וְלַע"ד נִרְאָה לְפִי סְבָרְתָם לְהַבִּיא קְצַת רֵאִי לְסְבָרָא זֶה שְׁהַרִי הַתַּנָּא נֶקֶט סְתָם תִּלָּה בְּקָטָן עַד שִׁיגְדִיל אִין שׁוֹמְעִין לוֹ מִי לֹא מְצִי אֵינִירִי נְמִי אִם הַקָּטָן הוּא בְּן י"ג שְׁנָה חֶסֶר יוֹם א' וְהַגְּדוֹל תּוֹלָה בּוֹ דְאִין שׁוֹמְעִין לוֹ לְהַמְתִּין אִפִּי יוֹם א' מִמִּילָא שְׂמַעֲיָנוּ שְׂשִׁהוּי מִצְנָה לֹא מְשַׁהֲיָנוּ כָּלֵל אִפִּי יוֹם א'.

מ"מ באשר מי לנו גדול ממהר"א אשר מימיו אנו שותין ואחר פסקיו אנו נגררי' בכל מקום והוא היה בקי ונדע דברי הרמב"ם והטור טפי מינן ואפ"ה כתב מה שכתב אליו תשמעון ובאמת טעמו ונימוקו עמו.

דהלא אשפחן כמה מצות (ובפרטות מאחר שגיל' דעתו שהוא רוצה לקיים המצוה אין לנו לחטוף ממנו מצוה דרמני' עלוני' ואפשר שאפני' במקום שיש לחוש קצת שתעבור המצוה יש לנו להמתין דנה עדיף טפי ממ"ש בגמ' הנ"ל כי התם אין לנו גילוי דעת מה דעתושל האח הגדול שבמד"ה ע"כ במקום שיש לחוש שתעבן' אפשר שלא ממתין אכל כנ"ד יש גילוי הדעת שהגדול רוצה לקיים המצוה ממתני' ליה) דמאחרים פדי לעשותן פתיקנן ובהדור כמ"ש הוא בעצמו ובכבודו בס"ס רס"ט ע"ש בענין אם חל יום ל' בשבת אימתי פודין הבכור א"כ למה לא משהינן ג"כ מצוה זו עד שיגדיל הקטן או עד שיבא הגדול ממד"ה אלא ע"כ שאני התם דאיכא לאסתפק שפא תעבור המצוה וא"כ מוכרחים אנו לומר מ"ש הרמב"ם והטור במדינה אחרת אין פנונתם למדינה אחרת דמקרבא טובא וליכא למיחש שתעבור המצוה כי קרוב הדבר שיבא אלא פנונתם למדינה אחרת דמרחקא דיש להסתפק שתעבור המצוה.

פללא דמילת' שלע"ד נראה אם היה היכם במקום ידוע אעפ"י שרחוק קצת לא היה דעתי נוטה שיתלחץ הקטן רק היה מוטל על היכם' שתלה אחר הגדול או תפייסנו בריצוי פסוף שיבוא אחריה אמנם באשר שפא בשאלה שלא נודע איה מקומו של היכם הגדול וביותר שפעת איכא קצת חירות במדינות פולין ובנדאי יש לחוש שתעבור המצוה ע"כ לית דין צריף בשש שהקטן רשאי לתלחץ והמצוה מוטלת עליו ושומר מצוה לא ידע דבר רע ואין להקשות על סברת בעל ת"ה מההיא דאית' בת"כ בפסוק אם לא תשיג ידו גו' ר' יהודא אומר חביבה מצוה בשעיתה שמיד הוא מביא עשירית האיפה ואין ממתני' לו עד שיעשיר ויביא פשבה או שעירה ר"א אומר חמ"ב שמיד בערכין מביא סלע ואין ממתני' לו עד שיעשיר ויביא ב' סלעים ר"ש אומר חביבה מצוה בשעיתה שהקטר חלבים פשרים כל הלילה ודוחין את השבת בשעתן ואין ממתני' להן שיקרבו עד מוצאי שבת עכ"ל הרי קמן שאין ממתנין ומאחרין מצוה פדי לעשותה יותר פתקונה ובהדור פי זה נדאי אינו קשיא פלל כי אליבא דר"י ור"א יש לחלוק הא דאין ממתנין עד שיעשיר משום דעשירות לא שכיח פדאמרי' חברו כו' התעשר אל תאשר לכן לא חפצי התורה להמתין משא"כ במלתא דשכיח יש לנו להמתין פדי לקיים המצוה יותר פתיקונה ובהדור.

ומן הראי' שמביא ר"ש ג"כ ל"ק מידי משום דגבי הקטר חלבים אם ימתין עד מ"ש אין המצוה מצד עצמה יותר משנבח כי מה לי הקטרה ביו' או בלילה אע"פ שיש קצת נראה פחילול שבת פשמקטיר ביום השבת משא"כ במוצאי שבת מ"מ המצוה אינה משנבחת בלילה יותר מן היום משא"כ בנדון של הת"ה וק"ל נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה יג ברה לקחתי וברה אשיב לשואל ומשיב פענן מענן לענן באותו ענן בנגלה ובנסתר בונה וסותר סתירת זקנים בנן ה"ה אהו' ידידי החכם השלם בשכל הנקנה פקנן ידו בפל חכמה ומדע טבעית תכונת מספר ומנן בר אבהן ובר אוריין שמו נודע בשערים ומצונין פבוד שמו כמהר"ר טעביל רופא מומקא נר"ו אהו' ידידי אין הזמן הבוגד מסכים עמדי

לְאַרְנוֹג מְלִיצוֹת וְתוֹאֲרִים פְּרָאוֹי לְאִישׁ פְּמוֹהוּ יִרְבוּ לְשֵׁם וּלְתַהֲלָה בְּמָקוֹם אֶחָד תּוֹרָה וּגְדוּלָה רַק מְטוֹבוֹ קְאָמִינָא יֵשׁ בּוֹ מְדַעַת קוֹנוֹ שְׁאִין חֲפִץ בְּתוֹאֲרִים רַבִּים ע"כ מְלִאֲנֵי לְבִי לְבֵא בַקְצָרָה וּלְגַלוֹת אֶת אֲזַנְיוֹ שְׁפִיּוֹם עָרַב שְׁבַת קוֹדֶשׁ הָעֶבֶר בְּשַׁעַה שְׁאִין הַלְבָּלֵר יוֹצֵא בְּקוֹלְמָסוֹ הָאִירוֹ אֶל מוֹל עֶבֶר פְּנֵי ג"י הַצְּהִירִים מְגַלָּה עֶפְהָ עֶבְהָ וְאַרְנוֹפָה עֲרוּכָה וְשְׁמוּרָה וּמָה מְאוֹד חֲבִיב' עָלֵי דְבָרֵי דוֹדִים וְהֵייתִי מְשַׁתְּעֶשֶׂע בְּהֵם וְקִרְאֵתִי לְשַׁבַּת עוֹנָג וּבִרְכָתִי בְּרַפְת הַנְּהַנִּין וְכֵהִיּוֹם יוֹם א' אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב לּוֹ מִפְּנֵי הַכְּבוֹד עַל מָה שְׁפָדַק לָן מַר אִי שְׂרִי לְיִשְׂרָאֵל לִיתֵן בְּהֶמְתּוֹ לְנִכְרֵי לְנִחְרָה.

כְּדֵי שְׁלֵא תַתְקַלְקַל עוֹרָה אוֹ אִם יֵשׁ בּוֹ אִיסוּרָא וְהִנֵּה כָּל יָקָר רָאוּ עֵינָיו עֵינֵי פְּקִיחֵי מָה שְׁפָתְבוֹ הָאֲחֻרָנִים בְּזֵה מָהֵם לְאִיסוּרָא וּמָהֵם לְהִיתְרָא. וּפְלִפְל בְּחֻכְמָה וְעַל פִּי הַגְּמָרָא מְצֵא לְפַת הַמַּתִּירִים סְתִירָה וְחִיצִים יָרָה כְּמַעַט שְׁלֵא הִנִּיחַ לָנוּ מְקוֹם לְהַתְגַּדֵּר בּוֹ כְּחוּט הַשְּׁעָרָה מ"מ כְּדֵי לְהַפִּיס דַּעַתּוֹ וְרַצוֹנוֹ דְּמַר אֲעֲנֶה גַם אֲנִי אֶת חֻלְקֵי אֲשֶׁר חָלַק לִי מִמַּעַל מִי שְׁמוּדָד מִים בְּשַׁעַל וְאַקְצָר וְאַעֲלֵ תְּשׁוּבָה טָרָם אֲעֲנֶה.

מָה שְׁנִרְאָה לַע"ד לְדִינָא אֲתוֹנֹפַח בְּדְבָרֵי קֹדְשׁוֹ בְּתוֹכַחַת מְגוּלָה וְאַהֲבָה מְסוֹתֶרֶת וְאַעֲנוּ וְאוֹמֵר שְׁאִין בְּכָל דְּבָרֵי רָאִי מְסַפִּיק וּמוֹפֶת חוֹתֵם לְאִיסוּר וְזֵה יֵצֵא רֵאשׁוּנָה מְכ"ת פְּתַב וְנ"ל וְדַעַתִּי חוֹכֵם בְּזֵה לְהַחֲמִיר כִּי מָה שְׁמַבִּיא רְאִיָּה שְׁצָרִיף לְדָם אֵינּוּ מְשַׁמַּע לְרַפּוּאָה כּו' מְחִילָה מְכַבּוּדוֹ דְּמַלְתָּא דְּפְשִׁיטָא הוּא דְּמִיָּרִי דְּנוֹקָא לְצוֹרֵף פְּקִיּוֹם נֶפֶשׁ כּו' עכ"ל וְאַנִּי תַמָּה פֶּה קְדוֹשׁ יֹאמֵר דְּבָר זֶה הֲלֵא בְּרִישׁ פֶּרֶק הַשּׁוֹחֵט מְפָרֵשׁ הַגְּמָרָא שְׁהַבְּרִייתָא מִיָּרִי בְּצָרִיף לְדָם חִיָּה לְלֶפָא (פִּי לְצַבְעַ עוֹר אֲדוֹם) וְאִיף יֹאמֵר מְכ"ת שְׁפִשׁוּט הוּא שְׁהַבְּרִייתָא מִיָּרִי שְׁצָרִיף לְהֵדָם לְפִקְיוֹם נֶפֶשׁ אִם לֹא שְׁנֹאמֵר שְׁדַעַת מְכ"ת לְפָרֵשׁ מָה שְׁאֲמַרִּינּוּ שְׁצָרִיף הֵדָם לְלֶפָא וְאוֹתוֹ הָעוֹר אֲדוֹם צָרִיף לְפִקְיוֹם נֶפֶשׁ וְזֵה הוּא דוֹחֵק גְּדוּל וְאִין בְּמִשְׁמַעוֹת הַגְּמָרָא פָּלַל וְלִדַּעַתִּי אֶל זֶה כִּינּוֹן הַדְּרִישָׁה בְּמ"ש וְדוֹחֵק לּוֹמֵר שְׁמִיָּרִי שְׁצָרִיף הֵדָם בְּשִׁבִיל רַפּוּאָה דְּנוֹקָא שְׁמוֹתֵר דֹּא"כ ה"ל לְפָרֵשׁ דְּלְרַפּוּאָה מִיָּרִי עכ"ל שֶׁר"ל שְׁדוֹחֵק לּוֹמֵר שְׁהַלְכָא הוּא צָרִיף לְרַפּוּאָה (וְלִשׁוֹן בְּשִׁבִיל רַפּוּאָה מְשַׁמַּע כֵּן קֶצֶת) דֹּא"כ ה"ל לְפָרֵשׁ תּוֹ פְּתַב מְכ"ת וְנ"ל אֲבָל לְהַתִּיר לְכַתְּחִילָה מְשׁוּם רִינוּחַ מוּעֵט לְנַחֲוֹר וְלַעֲבֹר עַל צַעַר ב"ח שֶׁהוּא דְּאוֹרִיית' חֲלִילָה כּו' עכ"ל וְלַעֲנ"ד דְּצַעַר ב"ח לֹא שְׁיָיָף אֱלָא בְּב"ח בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ פְּגוֹן רוּבִץ תַּחַת מְשָׁאוֹ אוֹ לְחֶסֶם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ אוֹ לַעֲקָר ב"ח וְכִיּוֹצֵא בְּזֵה אֲבָל מִי שְׁנוֹחֵר אֶת הַבְּהֵמָה בְּמָקוֹם שְׁיֻכַּל לְשַׁחֲטָה אִין בְּזֵה מְשׁוּם צַעַר ב"ח וְכִי הַבְּהֵמָה אֲחִינוֹ הוּא לְבָרוּר לָהּ מִיתָה יָפָה וְרָאִי לְדָבָר מָהָא דְּאִית' בְּפ"ק דְּחוֹלִין גְּבִי כּוֹדֵנִית' דֹּר' שְׁאֲמַר ר' לר' פְּנַחֵס כֵּן יֹאִיר עֲקָרְנָא לְהוֹ (פִּי מְנַשֵּׁר פְּרִסוּתִיהוֹן) אִיכָא צַעַר ב"ח קְטָלִין לְהוֹ.

אִיכָא בַּל תְּשַׁחִית כּו' עכ"ל וְאִי אֲמַרְתָּ שְׁגַם בְּמִיתָה שְׁיָיָף צַעַר ב"ח קֶשֶׁה מָה אֲמַר ר' לר' פְּקָטִילִין לְהוֹ הָא כְּבָר הַשִּׁיב לּוֹ שְׁאֲסוּר מְשׁוּם צַב"ח אֱלָא וְדֹאֵי צַב"ח לֹא שְׁיָיָף אֱלָא לְב"ח בְּחַיִּים כֵּן"ל וְעוֹד נִלְע"ד לְהַבִּיא רְאִיָּה מִמָּה דְּאִית' בְּרִישׁ פֶּרֶק הַשּׁוֹחֵט אֲמַר רַב כְּהֵנָּא מִנִּין לְהַשְׁחִיטָה מִן הַצְּנֹאֵר שְׁנֹאֲמַר וְשַׁחַט מְמָקוֹם שְׁשׁוּחַ וְכו' וְאִימָא מְאֲזוּנוֹ בְּעֵינֵי דָם הַנֶּפֶשׁ וְלִיכָא וְאִימָא דְּקֶרַע וְאֲזִיל עַד דָּם הַנֶּפֶשׁ כּו' עכ"ל וְאִי אֲמַרְתָּ שְׁמִשׁוּם צַב"ח אֲנוּ מְצוּוִים לְבָרוּר לְבַהֲמָה מִיתָה יָפָה מָה עָלָה עַל דַּעַת הַמַּקְשֵׁן לְהַקְשׁוֹת וְאִימָא מְאֲזוּנוֹ וְקוֹרַע וְאֲזִיל עַד דָּם הַנֶּפֶשׁ שֶׁהוּא צַב"ח פְּשִׁיטָא שְׁיֵשׁ לָנוּ לּוֹמֵר שְׁהַשְׁחִיט' הִיא מִן הַצְּנֹאֵר כְּדֵי שְׁלֵא יְהִי צַב"ח וְהִיא מִיתָה יָפָה אֱלָא וְדֹאֵי אִין אֲנוּ מְצוּוִין לְבָרוּר מִיתָה יָפָה לְבַהֲמָה וְכוּ

משמע נמי ממ"ש התוס' בפ' הנשרפין דף פ' (בד"ה בשור שלא נגמור דינו דף ע"ט ע"ב) ונ"ל תדע לר' יהודא אמאי כונסין אותו לכיפה ועביד צב"ח כו' אדרבא לערפינהו בקופץ ולקברינהו כו' עכ"ל ע"ש משמע להדיא אי ממית השור בקופץ לית ביה משום צב"ח הגם שיש לפר' דברי התוס' אבל האמת יעשה דרפו שפוננתם כמ"ש וכן משמע לי נמי ממ"ש מהרר"ש ב"ק פ"ק הגוזל בתרא סי' ל"ז ונ"ל ותוס' פי' (דף קט"ו ע"ב) דאפי' לבהמה טמאה נמי אסור משום בל תשחית מפאן יראה מי שיש לו פלב בביתו שפזיקו ומפסיד המאכל בביתו אפי' אינו נושא שיכול ליתן לו סם המות ואינו עובר על צב"ח עכ"ל ועיין במ"ש מ"וחזו בב"ח בסי' ק"ו בענין זה הנה יש לי הרהורי דברים על מוח"ז ועל רש"ל בזה ממ"ש לעיל גבי פונדניית' דר' ואין פאן מקום להאריך ועי' בכתבי מהרא"י סי' ק"ה ובש"ע א"ה ספ"ו תו פתב מכ"ת ובר מן דין יש להקשות על בעל הדרישה כו' שכל מה שאדם עושה כדי להרויח הנה כמו אכילה כבודו במקומו מונח שהוא סותר פמה משניות במסכת שביעית דהתורה היתירה לאכילה דוקא ולא לסחורה מדכתיב לאכלה שמעינן דלאו חדא מלתא היא עכ"ל ואני גברא קא חזינא תיובתא לא קא חזינא שבעל הדריש' לא פלגא שבכל התורה פולה הנה מה שאדם עושה להרויח כמו אכילה רק הוא לומר שלענין זה הנה הרוחה כמו אכילה וסברא נכונה הוא אם ניתן רשות להמית בהמ' לקיום מין האנושי על ידי אכילת הבשר או כדי לקיום מין האנושי ע"י מה שמרויח ע"י פן.

ואין לחלק ולומר שירויח ע"י עסק אחר כי אין אדם יודע במה ישפך אבל גבי שביעית אסרה התורה הסחורה כדי להראות שאין לבעל השדה או האילן רשות בו יותר מלאדם אחר כידוע.

וממקומו הוא מוכרע שהרי גם גבי שביעית מותר המכירה לצורך האכילה ולמפנר בשוק דוקא אסור כמו שכתבו התוס' בע"ז פ"ק השוכר את הפועל דף ס"ב ע"א ד"ה נמצא כו' ע"ש עוד יש לאלוה מילין בזה אף באשר שאין נ"מ כ"כ בנ"ד קצרותי תו פתב מכ"ת ונ"ל דהרי בשר תאנה לא הותר עד שבא הפתוב להתיר להם כו' עכ"ל ואנכי לא ידעתי למה נקט מר בידו שיטת ר' ישמעאל והניח שיטת ר"ע שס"ל שמעולם לא נאסר להם בשר תאנה והלכה כמותו כמ"ש הרמב"ם בפ"ד מהלכות שחיטה) וקרא דכתיב בכל אנת נפשך תאכל בשר לאו לאלניי הותר בבשר תאנה הוא דאתי אלא לדרשא דר"א בפ' גיד הנשה לימדך תורה דרף ארץ שלא יאכל בשר אלא לתאבון ואולי שלזה נתפונן מכ"ת אבל לשונו לא משמע פן תו פתב כ"ת ונ"ל וכן יש להוכיח דר' חייא איירי דוקא דייעבד מהא דאמרי' בפ"ק דע"ז עיקור שיש בזה טריפה אסור ופיר"ש ששאסור לגרום טריפות בידים לבהמה ור' דימי אמר טרוף א"ל לר' חייא כדי שיפטור מפיסוי אלא ודאי דהתם מייירי דייעבד ואע"ג דגבי עוקרין על המלכי' איכ' נמי לב"ח פבר תירצו התוס' שאני כבוד המלך כו' עכ"ל אומר אני אי קושיא היא פירוקא דמר לאו פירוקא הוא דסוף סוף אם מותר לעשות הבהמה טרפה משום הפסד ממון הקל מכ"ש שיהא מותר לעשותה טרפה משום כבוד הרבים אלא עכ"ל לפי דעתו שיש לחלק ולומר דוקא כדי להציל ממנו מותר לעשות הבהמה טרפה כי א"א לו להציל בענין אחר אבל גבי כבוד המלך לא התירו לעשות טרפה כ"א עקרה מן הארפובה ולמטה מקיים ג"כ כבוד המלך וא"כ אין הוכחה דמר הוכחה פלל דא"ל לעולם שרי לעשות בהמה טרפה כדי להרויח ממון

כַּמְשָׁמְעוֹת פְּשֻׁטָא דגמ' דקאָמר דְּצָרִיף לְדָם לְלַכָּא וְהָא דְאִמְרִינָן גַּבֵּי שׁוֹרְפִין עַל הַמְּלָכִי מִן הָאֲרַבְנֵי וְלִמְעַלָּה אָסוּר הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְקִיָּים כְּבוֹד הַמְּלָךְ ע"י עֲקִירָה מִן הָאֲרַבְנֵי וְלִמְטָה ע"כ אָסוּר לַעֲשׂוֹתָהּ טְרַפָּה בְּכַדֵּי וְגַם רַש"י מוֹדֵה בְּזֶה פְּלִלָּא דְמִלְתָּא שֶׁלֵּעַ"ד נְשִׂאִין לָנוּ שׁוּם רְאִיָּה מְכַרְעַת לְאַסְוֹר הַנְּחִירָה אִם הוּא עוֹשֶׂה כְּדֵי שְׂיִשְׁתַּכֵּר ע"י הַנְּחִירָה יוֹתֵר מֵעַל יְדֵי שְׂחִיטָ' וְכִינּוּשׁאִין לָנוּ רְאִיָּה לְאַסְוֹר אִין לָנוּ לַעֲקֵם וְלִפְרֵשׁ מ"ש בַּגְמ' חִיָּה וְצָרִיף לִי לְדַמְיָה לְלַכָּא ר"ל שְׂהַעוֹר אָדוּם צָרִיף לְפִיקוּם נֶפֶשׁ אֲלֵא יֵשׁ לָנוּ לִפְרֵשׁ הַגְּמָרָא כַּפְּשֻׁטָא שְׂצָרִיף לְלַכָּא לְהַשְׁתַּכֵּר בּוּ וְדַבְרֵי מֵהֲרַרוּ"ךְ וְהַמ"ב נְכוּנִים בְּזֶה אָמְנָם אִם שְׂרִי אַח"כ לְמַפְנֵי הַבְּשָׂר וְלִית בֵּי מִשּׁוּם אָסוּר לַעֲשׂוֹת סְחוּרָה בְּנִבְלִוֹת וְטָרִיפּוּ אוֹ אִם אֵית בֵּי מִשּׁוּם אִיסוּרָא דְאִין עוֹשִׂין סְחוּרָה וְכוּ' דָּא נִדְאֵי צָרִיף פְּנִים וְהֵנָּה לַעֲנִ"דוֹן שְׂיֵשׁ לְחַלֵּק בְּדָבָר בֵּין אִם מִשְׁתַּכֵּר ע"י הַנְּחִירָה יוֹתֵר מֵע"י הַשְּׂחִיטָה אִף אִם יִשְׁלִיף הַנְּבִילָה לְכָלְבִּים וּבֵין אִם לֹא יִשְׁתַּכֵּר ע"י נְחִירָה יוֹתֵר מֵע"י הַשְּׂחִיטָה כִּי אִם דְּנִקָּא ע"י שְׂיִמְכּוֹר גַּם הַנְּבִילָה וְאִם יֵצֵא שְׂכָרוֹ בְּהַפְסָדוֹ אִם לֹא יִמְכּוֹר הַנְּבִילָה נִלְע"ד שְׂאָסוּר לוֹ לְמַפְנֵי הַנְּבִילָה כִּי נִרְאָה שְׂבָא לְדַחוּת הָאִיסוּר שֶׁל אִין עוֹשִׂין סְחוּרָה כּוּ' בְּיָדִים וְהוּי כְּמִי שְׂמַכּוּן מְלֹאכְתּוֹ בְּמוֹעֵד שְׂמַאבְּדִין אוֹתָהּ מִשָּׂא"כ אִם מִשְׁתַּכֵּר ע"י הַנְּחִירָה יוֹתֵר מֵע"י הַשְּׂחִיטָה אִף אִם יִשְׁלִיף הַנְּבִילָה לְכָלְבִּים נִלְע"ד שְׂיִוִּכַל לְמַפְנֵי הַנְּבִילָה כִּינּוּן שְׂיֵשׁ לוֹ הֵיִתֵּר לְנַחוּר הַבְּהֵמָה כְּדֵי שְׂיִשְׁתַּכֵּר בְּעוֹר אוֹ בְּדָבָר אַחֵר אִף אִם יִשְׁלִיף הַנְּבִילָה לְכָלְבִּים א"כ הַנְּבִילָה בְּהֵיִתֵּר בָּא לִידוֹ וְהוּי לִי כְּאֵלוֹ נִזְדַּמֵּן לוֹ נְבִילָה שְׂמֹתֵר לְמַכְרָה וְהוּי כְּאֵלוֹ צֵד טְמֵאִים עִם טְהוּרִים שְׂמֹתֵר לְמַכְרָם (וְעֵינָן בְּפָרִישָׁה) וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבְיָא רְאִיָּה לְדַבְרֵינוּ מְהָא שְׂפִתְבָּ הָרָא"ש בַּפ"ק דְּחֻלִּין וּבַעַל תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִי רַפ"א מְבִיאֵוּ שְׂיֵשׁ לָנוּ נ"מ דְּהָאֵי אִיבְעֵי דְבַעֵי ר' יִרְמְיָה אַבְרֵי בְּשַׁר נְחִירָה שְׂהַכְנִיסוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַרְצָא מְהוּ לַעֲנִין שְׂאִם אָסֵר אֶת עַצְמוֹ בֵּא' מִהֵמִינִין מְזַמֵּן יְדוּעַ וְאִילָף וְכִשְׂהַגִּיעַ אוֹתוֹ הַזְּמַן הִנֵּה לוֹ מְאוּתוֹ הַמִּין וְהִנֵּה אוֹכֵל וְהוּלָף אִם מוֹתֵר לְאַכּוֹל מַה שְׂנִתְּוֹתֵר בְּיָדוֹ וְהַעֲלָה בַּעַל ת"ה כִּינּוּן שְׂהוּי תִּיקוּ אֲזַלְיָנָן לְחוּמְרָא בְּאִיסוּר דְּאוֹרֵיית' וְלִקְוֹלָא בְּאִיסוּר' דְּרַבְּנָן וְהַעֲלוּ הָאִתְרוּנֵי שְׂדַבְרֵי ת"ה עֵיקָר וְגַם הַרְשָׁב"ץ מְסַפֵּים לְזֶה וְדָלָא כְּרַמ"א בַּהַג"ה סִי רִי"ח א"כ י"ל ג"כ בַּנ"ד כִּינּוּן שְׂבִהֵיִתֵּר בָּא לִידוֹ הַנְּבִילָה יֵשׁ לוֹ לְמַכְרוֹ כִּי הָאִיסוּר שֶׁל אִין עוֹשִׂין סְחוּרָה בְּנִבְלִוֹת וְטָרִיפּוּ אִינוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וְקָרָא דִּיהִיּוּ אִינוּ אֲלֵא אִסְמַכְתָּ בְּעֵלְמָא כַּמ"ש הַת"ה בְּסִי ר' ע"ש כֵּן נִרְאָה לְכְאוּרָה אָמְנָם יֵשׁ לְדַחוּת בְּאִשְׁרֵי שְׂבִתוּס' פ"ב דְּפִסְחִים מִשְׁמַע שְׂאָסוּר מִן הַתּוֹרָה לַעֲשׂוֹת סְחוּרָה בְּנִבְלִוֹת וְטָרִיפּוֹת וְעֵינָן בַּת"יט פ"ז דְּשְׂבִיעִית גַּם יֵשׁ לְחַלֵּק וְלוֹמֵר דְּדוֹקָא בְּדִינִים שְׂהִבִּיא הַת"ה בָּא לִידוֹ מַה שְׂהוּא אִיסוּר הַיּוֹם בְּזַמַּן שְׂהִיָּה הָאִיסוּר בְּעַצְמוֹ הֵיִתֵּר גְּמוּר וְלֹא הִי לוֹ לַעֲלוֹת עַל דַּעְתּוֹ שְׂיִבָּא לִידֵי אִיסוּר מִשָּׂא"כ בַּנ"ד דְּהוּי כְּאֵלוֹ נִתְּפֹנוֹן לְדַחוּת הָאִיסוּר שֶׁל אִין עוֹשִׂין סְחוּרָה כּוּ' בְּיָדִים וְק"ל וְנִלְע"ד שְׂיֵשׁ לְהִבְיָא רְאִיָּה נְכוּנָה שְׂיֵשׁ לְחַלֵּק בְּכַה"ג וְהִיא זֹו שְׂפִתְבָּ בַּעַל הַמְּאוּר (וְהַרִיב"ש מְבִיא דְּבָרֵינוּ בְּסִי י"ז י"ח טַעַם לְמָה שְׂאָמְרוּ אִין צָרִין עַל עֵיירוֹת שֶׁל גּוֹיִם אֲלֵא ג' יָמִים קוֹדֵם לְשִׁבְתַּת מִשּׁוּם דַּג"י קָמִי שְׂבִתָּא שְׂבִתָּא מְקָרִי וְנִרְאָה כְּמַתְּנָה לְדַחוּת אֶת הַשְּׂבִתָּה מְפָנִי שְׂאִין לָף דְּבָר שְׂעוּמַד בְּפָנֵי פִיקוּם נֶפֶשׁ וְה"ה לְהַפְרִישׁ בְּמַדְבְּרוֹ וְכָל מְקוֹם סַפְנָה שְׂעֵתִיד לְחַלֵּל בּוּ אֶת הַשְּׂבִתָּה ע"כ וְכַתֵּב הַרִיב"ש וְלַפ"ז כָּל שְׂיִוְצָא מִן הַיִּשׁוּב בְּשִׁירָא לְמַדְבָּר בְּיוֹם א' אוֹ ב' אוֹ ג' מוֹתֵר לְפִי שְׂאֵלוֹ הַג' יָמִים מִן הַשְּׂבִיעִית מִתְּיַחֲסִי לְשִׁבְתַּת הָעֵבֶר כּוּ' וְנִקְרָאִי בְּתֵר שְׂבִתָּא וְאִין לוֹ לְהַמְנַע מְלִצָּאת מִחֻמַּת הַשֶּׁבַע הַבָּא שְׂאָז אִם יְהִי לוֹ סַפְנָה וְיִצְטָרֵף לְחַלְלוֹ אֶת הַשְּׂבִתָּה מְפָנִי

פיקוח נפש מותר הוא ואין כאן איסור בינצא מן הישוב למדבר פיוצא ביום ד' וה' וע"ש לפי שג' ימים אלו נקראים קמי שבתא וא"כ נראה פנכנס בכנונה למקום הספנה כדי שיחלל בו את השבת עכ"ל אף אנו נאמר בנ"ד אם יצא שָכְרוּ בַהֶפְסְדוֹ אם לא ימָפְרֵךְ הַבֶּשֶׂר נִרְאֶה פָּאָלוּ בְּאֵל לְנַחֵר הַבְּהֵמָה כְּדִי לַעֲבֹר עַל הָאִסוּר שֶׁל אֵין עוֹשִׂין סְחוּרָה כּו' מִשָּׂא"כ אִם אֵף בְּלֹא מְכִירַת הַנְּבִילָה לֹא יֵצֵא שָכְרוּ בַהֶפְסְדוֹ וְנוֹחַר בְּהִיתָר אֵינוֹ נִרְאֶה פָּאָלוּ בְּאֵל לְדַחוֹת הָאִסוּר שֶׁל אֵין עוֹשִׂין סְחוּרָה כּו' בְּיָדִים ע"כ שְׂרִי לְנַחֵר וְלִמְפֹר הַבְּהֵמָה ג"כ וְלַעֲנֹד"ן שֶׁהוּא חִילָק נְכוֹן וְיִשָּׁר וְרֵאִיתִי מ"ש בְּעַל טוּרֵי זָהָב עַל שְׂאֵלָה הַנְּ"ל בְּסִי קי"ז וְנ"ל וְאֵי מִשׁוּם שְׂאֵין עוֹשִׂין סְחוּרָה בְּנְבִילוֹת וּטְרִיפוֹת גַּם כֵּן אֵין שְׂיִיף פֶּאָן פִּינּוֹן שְׂבִהִיתָר עוֹשִׂין אוֹתָהּ נְבִילָה ה"ל אַח"כ פָּאָלוּ נְזַדְמָנָה לּוֹ נְבִילָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ פִּינּוֹן שְׂעוֹשָׂה בְּתַחֲלִיל בְּהִיתָר בְּשִׁבִיל הַנְּאָה שֶׁלּוֹ אֵין אַח"כ שׁוּם אִסוּר דְּלֹא אֶסְרוּ חֻכְמִים אֲלֵא בְּמַכְנוֹן לַעֲשׂוֹת מַעֲיָקָרָא בְּאִסוּר פְּגוֹן לְצוּד מִיָּנִים טְמֵאִים מִשָּׂא"כ פֶּאָן.

וכיוצא בזה בפרק הי' קורא אומר רב לא יתחיל ואם התחיל יגמור אמר אביי אנו מתחילין פנין דמתחלי במערבא וכיון דאתחלינו מגמור נמי גמרינו והיינו פנין שהתחיל בהיתר אע"ג שבשעת התחלה יודע שיגמור ה"נ פן הוא אף בהג"ה שם כתוב דהא שהתירו בגמ' לנחור ולעקור כדי לצבוע הצמר היינו שישליף הבשר אח"כ משום שאין עושין סחורה כו' והוא טעות לפע"ד דא"כ ה"ה ל"ל בגמ' שישליף הבשר לפלבים ותו דא"כ ה"ל לאסור ג"כ הנחירה אלא פשוט כל שעושה בתחילה בהיתר שצריך לדם או לעור הנה הבשר אח"כ פאלו נזדמנה לו נבילה ומותר למכרה לגוים אבל מי שאינו יודע הלכות שחיטה ורוצה למפור בשר לגוים ורוצה לשחוט באיסור זה ודאי אסור שמתחילה עושה נביל' בשביל מכירת הנבילה לחוד ולא בשביל דבר היתר עכ"ל והעמקתי כל דבריו באריכות פי אני סובר שאין ספר זה בדי מכ"ת פנין שלא הזכירו והנה לענד"נ שאין ממש בכל ראיותיו לא בצייד"ן ולא ברא' אחרונה פי מה שהביא ראי' מפ' הי' קורא גלע"ד שישגה ברוצה והבין מ"ש רב לא יתחיל ר"ל אסור להתחיל כדי שלא יבא לגמור והגמר הוא איסורא פנין שלילה לאו זמן ציצית הוא וא"כ הביא שפיר ראי' מהא דאמר אביי אנו מתחילין כו' אבל אין הבנתו אמיתית פי אין איסור כלל לא בהתחלה ולא בגמר ומ"ש רב לא יתחיל ר"ל אין צריך להתחיל וכן פירש"י בהדיא ואם התחיל צריך לגמור וא"כ נפל ראיתו בבירא.

ורא' אחרונה מה שהביא דא"כ שאסור למפור הבשר ה"ל לומר בגמרא שישליף הבשר נראה לעינים שרא' קלישא ומקנפי' ולא מקבעי' היא זו פי יש לומר שהגמ' סמכה על משנה שלמה שישנינו אין עושין סחורה בנבילות וטריפו' כו' ובזה נסתלקה השגתו מן ההגה שבמ"ב ולדידי בלאו הכי אין ראיה מן הגמ' פי בגמ' י"ל שמייירי שמשפכר ע"י הנחירה בדם יותר מדמי הבשר ולא מוכחה מלתא שרוצה לדחות האיסור של אין עושין סחורה ע"כ מותר לו למפור הבשר אבל אם יצא שָכְרוּ בַהֶפְסְדוֹ אם לא ע"י מכירת הנבילה אסור לו למפור הנבילה ואפשר לומר שגם הט"ז ס"ל החילק שחלקנו אבל לא משמע פן מדבריו מתחלה ועד סופו כלל דמלתא שנלע"ד אם ישפכר ע"י הנחירה או עקירה יותר מדמי הבשר אזי יוכל לנחר או לעקר גם למפור הנבילה ואם לא ישפכר ע"י הנחירה אם לא שימפור הנבילה אסור לו למפור הנבילה וממילא ימנע ולא ינחור בכדי ולרש"י איסורא נמי איפא כמ"ש לעיל זה נ"ל להלכה למעשה אבל מ"מ זה לי

יותר מעשרים שנה שלא רציתי להתיר למי שיבוא לשאול אף אם ישתפר בנחירה יותר מדמי הבשר פיון שיצא מפה קדוש מ"ו ח"ז זצ"ל לאיסור בב"ח שלו בא"ח סי' תקנ"א ע"פ פירש"י אבל לא מחיתי במי שנהג היתר כי משום מה יש למחות בנזהג היתר אי משום שאסור לעשות בהמה בריאה טריפה כמו שפרש"י ולפי הבנתו של מוח"ז אסור אפילו משתפר בכף הלא התו' דחו פירש"י בשתי ידים ולא מצאנו לו חבר בדבר זה הגם שלכאורה גם הרמב"ם ס"ל כן שכתב בסוף הל' אבלות וז"ל מלה שמת עוקרין סוס שהיה רוכב עליו ועגלה מושכת בקרון שהיה יושב בו מנשר פרסותיה מן הארפונה ולמטה מקום שאין עושה אותה טריפה עכ"ל משמע מדקאמר עוקרין סוס כו' ולא קאמר גמי מנשר פרסותיו מן הארפונה ולמטה כמ"ש גבי עגלה מושכת בקרון משמע שס"ל שאסור לעשות בהמה טהורה טרפה בידיים כמו שפירש"י מ"מ יש לפ' דברי הרמב"ם שבמקום שהוא משתפר מותר לעשותה טרפה כמ"ש לעיל לפירש"י ועוד נלפע"ד שיש לישוב דברי הרמב"ם שס"ל שאין אסור לעשו' בהמה טהורה טרפה אלא משום בל תשחית וגם הסוס שרכב עליו מנשר פרסותיו מן הארפונה ולמטה דוקא והא דנקט סתם עוקרין משום דבגמ' סתם עוקרין על המלכי' ומפרשינו סוס שרכב עליו ומ"ש בעגלה שמושכת מן הארפונה ולמטה כו' היינו משום שבגמ' מפרשינו הפרוייטא דקתני עיקור שיש בו טרפה אסור בעגל' שמושכת בקרון לכן נקט גמי לישנא דגמ' כדרכו תמיד אבל לענין דינא שניהם שוין כמו לדעת התוס' אלא שלדעת התוס' א' בהמה טהורה וא' בהמה טמאה מותר לעקרה מן הארפונה ולמעלה והא דקתני בפרוייט' עקיר' שיש בו טרפה אסורה היינו לאכילה ולדיוקא אבל לא בהנאה ולדעת הרמב"ם א' בהמה טהורה וא' בהמה טמאה אסור לעקור מן הארפונה ולמעלה משום בל תשחית כי ס"ל להרמב"ם בזה פדעת התוס' שהבהמה מותרת בהנאה ולא כמו ס"ל לרש"י שהבהמה אסורה בהנאה ואין להקשות לפ"ז מאי דייק בגמ' ובהמה טהורה לא והתניא עיקר שיש בו טרפה אסור ושאין בה טרפה כו' ואיזה עיקר כו' הלא גם בבהמה טמאה דינא הכי וכמו שהקשו בתוס' י"ל דדיוקא הוא מדנקט הגמ' לשון טרפה ואין טרפה משמע שבבהמה טהורה איירי דאי בבהמה טמאה איירי הוה ליה למימר בקצרה מנשר פרסותיו מן הארפונה ולמטה.

ולא מלמעלה אלא מדנקט לשון טרפ' ואין טרפה משמע לי' להמקשן שבבהמה טהורה איירי וזה נ"ל ע"ד נכון לדעת הרמ"ם בם כלא דמילתא שי"ל שלדעת הרמב"ם אין איסור לעשות בהמה טהורה אלא משום ב"ת ממילא היכא דלא שייך ב"ת ליכא איסורא שלא לעשותה טרפ' א"כ י"ל שגם לפי דעת מוח"ז בפירש"י הוה אסור לגרום טרפה בבהמ'.

טהורה כלא אפי' במקום שמשתפר מ"מ י"ל שלדעת הרמב"ם אינו כן רק שהוא מפרש הרמב"ם כמו שפירשנו אבל דעת רש"י א"א לפר' כן שרש"י כתב אלמא מדאסור לטורפה בבהמה טהורה עסקינו וכו' עוד נלע"ד ראי' שמותר לנהור בהמה דאית' בפ"ק דחולין תניא כי רחוק ממה המקום וזבחת מבקרה ומצאנה ר"ע אומר לא בא הכתוב אלא לאסור להם בשר נחירה שבתחילה הותר להם בשר נחירה כו' עכ"ל ע' פרש"י ואם איתא שנחירה אסור הוי ל"ל לא בא הכתוב אלא לאסור להם הנחיר' ובשר נחיר' ואע"פ שי"ל שמיילא שמעינו אם אסור בשר נחיר' אסור ג"כ לנהור זה אינו כי לא מוכרח כל כף וכיוצא בזה איתא בריב"ש סי' ע"ב וז"ל שאלת אם כופלין הודו האחרון שבהלל כי

יש נוהגין שלא לכונן רק ביום שיש בו לולב מפני הנענועים תשובה אשר אמרת לכפול הודו האחרון כדין אמרת אפי' במקום שאין נטילת לולב שאם היה הפל בשביל הנענוע פשאמרו במשנה היכן מנענעים בהודו כו' היה להם לפרש שיכפלו וינענעו עכ"ל הרי ממש כנ"ד בן נ"ל גרשון אשפנזי.

שאלה יד על אשר הייתם נושאים ונותנים לפני בעובדא דהנה בעלת הבית שהביאה לביתה בשר וחלב ושמן ובקשה מאשה אחרת מגרת ביתה שתעשה הבשר והשמן בקשר בהדחה ומליחה לקדירה והיא עשתה כן ואחר כך מצאה בעלת הבית מונח בכלי הבשר והשמן וגם החלב ושאלה להאשה ההיא על החלב אם נמלח החלב עם הבשר והשמן והשיבה שאינו יודעת ואמרת שלא היתה יודעת כלל שיש פאן חלב והוא מסופקת אם נמלח הכל כל מה שמנח בכלי או לא מה דינו: תשובה נראה לכאורה להקל בזה מטעם די"ל פאן נמצא וכאן היה ולא נמלח החלב עם השמן אלא שלאח"כ הניחו החלב על השמן דכ"הג מקילין אפי' בפסח לענין חמץ ומטעם זה נמצא בתשובת מהר"ם מלובלין סי' ע"ה בגרעין שיבולת שועל שמצאו בפירוב פבוש בפסח שהיה מקיל הרבה עיין שם ה"ה נמי פאן יש להקל ולומר שלא נמלחו יחד אלא אחר שמלחו הבשר והשמן והדיחו הניחו החלב על הבשר והשמן ולא דמי לדגים טהורים מלוחים דאית בהו שמנונית ומנוחים עם דגים טמאים מלוחים דספיקא לחומרא פהובא בש"ע מי"ד בהג"ה סי' פ"ג סוף סעי' ה' כיון שהוא ספק דאורייתא הוא הדין פאן לא דמי דהתם אנו רואים ריעותא לפנינו שהם מלוחים אלא שאנו מסתפקים אם נמלחו יחד או לא הוי ספיקא דאורייתא ולחומרא אכל פאן שאין אנו רואין שום ריעותא לפנינו מהמליחה רק שמנח החלב עם הבשר והשמן אפשר שיש להקל ולומר שאחר המליחה הונח שם.

אמנם אחר עיונא קצת נראה דלא דמי דהתם שאני משום דמיירי התם בדבר שיוכל לתלות ולומר שמעצמו נפל חמץ לתוכו וקודם לכן לא נראה שום ריעותא לפנינו מחמץ שנמצא אח"כ התם הוא דיש להקל ולומר פאן נמצא וכאן היה אע"ג דלא וזה מתחת ידה אותו המאכל שנמצא החמץ בתוכו ולא ראה מידי שנפל לתוכו מ"מ אחזוקי ריעותא לא מחזקינן ואמרינן דנדאי מה שלא ראתה הנפילה מפני שלא היתה רמז עליה להשגיחו על זה אבל בגדון דידן שבעלת הבית הביאה לביתה בפ"א יחד בשר ושמן וחלב והיה האיסור חלב מונח בפנינו ואשה האחרת שהיתה מדיחה ומולחת הבשר ושמן לא היתה יודעת שיש לפני חלב שתהא נזהרת מפניו וגם אינ' אומרת שהניח' שום דבר מונח ממה שהיה לפניו שלא מלחה ומעצמו א"א שתפול החלב לכלי שמנח בתוכו הבשר והשמן אם לא ע"י אדם שהיה מניח את החלב לתוכו ואין שום אדם לפניו שיגיד שהוא הניח החלב לתוך הפלי הנה נדאי שיש להסתפק שהאש' שהיתה מולחת הבשר והשמן מלחה גם החלב עם השמן ולא אסקה אדעתה שיש חלב לפניו ולא שמה על לבה להבחין כמה היה וע"כ איננה יודעת אם נמלחה עמו או לא וכיון דאין ששים בבשר ובשומן נגד החלב יש לאסור הכל הבשר והשמן דקי"ל דמליחה צריך ששים: והנה בענין זה שהיה דאיסור היה הבשר ושמן והאיסור היה החלב נדאי דאסור הוא משום דהוי ספיקא דאורייתא דבשר וחלב מיקרי שני מינין כמבואר בטי"ד סי' צ"ח ובב"י שם בשם מ"כ וכו' ומין בשאינו מינו מן התורה צריך ס' והכי קי"ל כמבואר בי"ד סי' צ"ח דהרי אלו

הנה ידעינו בודאי שנמלח החלב עם הבשר היה אסור מן התורה פינו דליכא ס' נגד החלב השתא דהוי ספק אי נמלח עמו או לאו הוי ספק דאוריית' ואזלינן לחומרא.

ולא שייך פאן למימר רואין את שאינו מינו כאלו אינו וכו' דלא אמרינן רואין וכו' אלא בנשפה ולא פשהו לפנינו כמבואר כה בהדיא בסימן צ"ח כל זה נ"ל פשוט וברור: אבל היכא דלא היה לפנינו אלא השומן לחוד ונמצא החלב עליו ואירע כה פדלעיל שיש להסתפק שנמלח החלב עם השומן ואין ששים בשומן נגד החלב נראה לומר דבכה"ג מיקרי ספק דרבנן ואית לן למיזל לקולא משום דחלב ושומן מיקרי מין אחד וקיי"ל מין במינו בטל ברוב מן התורה אלא שרבנן הוצרכו ששים וא"כ השתא דמספקא לן אי נמלח החלב עמו או לא נמלח לא הנה אלא ספק דרבנן פינו דשומן היה הרוב והוא מותר מן התורה דבטל ברוב נהרי אין פאן אלא ספק דרבנן שהצריכו ששים ואזלינן לקולא: ואע"ג דלא משמע פן מתשובת הרא"ש הביאו הטי"ד סימן ס"ו בצים הטורופי בקערה וכו' ושם בב"י מבואר יותר ונ"ל בצים הטורופי בקערה ונמצא קורט דם על חלמון של א' מהם ולקחה האשה החלמון שהיה ק"ד עליו וזרקתו אם הפותר מותר אם לאו: תשובה נראה לי כל בצים הטורופי בקערה אינו נזכר אם היה הדם על החלמון או על החלבון שפא הי' חוץ לקשר דשדא תיכלא בכולא וספיקא דאוריית' לחומרא ואפי' פשלקחה החלמון החלבון שהוא דק וצלול נתערב ונשאר בקערה ונעשה הפל אסור עכ"ל הרי מבואר פינו דלדידן דם בצים דאוריית' מקרי האי ספק דלא ידעינן אם היה הדם במקום האוסרו או לאו ספיקא דאוריית' אע"ג דמין במינו הוא ומן התורה בטל ברוב אפ"ה אזלינן לחומרא ה"ה נמי בנ"ד דמסתפקים אם נמלח החלב עם השומן או לא יש לנו לאסור אעפ"י שמן התורה בטל ברוב דמ"ש מביצה דהתם נמי מסתפקים אם יש פאן אסור או לאו.

והיינו אם הדם הוא במקום האוסרו או לא ואפי' אי הנה במקום האוסרו היה בטל ברוב מן התורה ואפ"ה פסק הרא"ש דאזלינן לחומרא וה"ה נמי בנ"ד. הא לאו מלתא דדוקא התם בדם ביצים אזלינן לחומרא משום דהתם הספק הוא אי היה הדם במקום האוסרו ולא תלי בהאי תערובת ואלו היה בפני עצמו הי' אסור משום דהוי לדידן ספיקא דאוריית' לכה אוסר תערובתו בשאר בצים ולא מהני אח"כ בטולו ברוב דזה פשוט הוא שספק אסור דאורייתא שנתערב חז בתרי אע"פ שמן התורה בטל ברוב מ"מ מדרבנן הוא אסור עד ששים אבל בנ"ד עיקר הספק הוא בתערובת אם נמלח עמו או לאו ואפשר דלא נמלח כלל מהני בטולו ברוב דמותר הוא מן התורה ולא הני אלא ספק דרבנן וכן משמע מהא דכתב הטי"ד בסי' קי"א מספר ת"ה ונ"ל הי' ההית' רבה על האסור פדי שיתבטל בתוכו מדברי תורה תולין להקל פיצד שתי קדירות א' של בשר שחיט' וא' של בשר נביל' ונפל חתיכ' נבילה לתוף א' מהם אם ההיתר שבקדירות רבה קצת על חתיכות הנבילה תולין להקל לפי שדבר תורה מין במינו בטל ברוב אלא שחכמים הצריכו ס' וכינו שאינו אלא דרבנן מקילינן עכ"ל.

הרי מבואר היכא שהספק הוא בגוף התערובת אם נתערב או לא פמו בנ"ד פינו דמן התורה מין במינו בטל ברוב מייחשב ספיקא דרבנן ותלינן להקל. וא"ל דטעמא אחרינא איכא התם והיינו משום שיש לפנינו עוד קדירה א' של בשר נבילה דהיא אסורה בלאו

הכי ומהיתר נשאר בהיתרו לכה מהני התם אם ההיתר רבה על האיסור ועושים מזה ספיקא דרבנן אבל אם לא היה לפנינו עוד קדירה של גבילה שהיינו יכולים לתלות בה לא היינו תולין להקל אעפ"י שההיתר היה רבה על האיסור הא ליתא דנדאי אי לא אתחזק איסורא פלל פגון שאין לפנינו אלא קדירה אחת וספק אי נפל לתוכו איסור אי לאו דאזלינן לקולא דטפי יש להחמיר בשתי קדירות ואיסור נפל בנדאי ואין אנו יודעים באיזה נפל מבקדירה א' ואין אנו יודעים אי נפל פלל האיסור להתם דלא אתחזק איסורא פלל ונדאי דיש להקל טפי וכן מבואר בהדיא מדברי הרשב"א שהביא הטור התם בסי' קי"א שפתיב ונ"ל וכן הדין אי לא היה פאן אלא קדירה א' של בשר שחיטה ונפל בה א' מאלו שתי חתיכות ואין ידוע איזה נפל אנו תלינן של היתר נפל וכו' עכ"ל והיינו אם הוא איסור דרבנן תולין להקל אפי' בשאין ההיתר רבה על האיסור ואם הוא איסור דאורייתא תולין להקל אם ההיתר רבה על האיסור אע"ג דבנדאי נפל א' מהם לתוכו מ"מ פיון דספק הוא מעיקרא אי נפל איסורא לתוכו סגי, אי בטיל ברוך ה"ה נמי בנ"ד ולא דמי להא דכתב הטור בסמוך ונ"ל ה"ו פאן שתי קדירות של היתר ולפניהם שתי חתיכות אח' של היתר וא' של איסור ונפלה אחד לתוך זה ואחד לתוך זה שתייהם אסורות עכ"ל הרי אף על פי שבכל האחת יש היתר רוב על האיסור ומן התורה בטל ברוך אפ"ה לא אזלינן להקל ולומר על כל קדירה בפני עצמה פיון שהוא ספק אי נפל לתוכו האיסור או לא ואפ"י אי נפל לתוכו האיסור הרי ההיתר רבה עליו ויהא מותר אלא אזלינן לחומרא ושתייהם אסורות.

התם שאני פיון ששתי הקדירות של היתר הם וצריף אתה לאסור א' מהם בנדאי פיון שנפל בנדאי איסור לתוך א' מהם והי מנייהו מפקית (וכדמניא בנדה דף נ"ח שתי נשים שנתעסקו בציפור א' ואין בו אלא פסלע דם ונמצא פסלע על בגד של זה ופסלע על בגד של זה שתייהן טמאות משום דאיכא סלע יתירא ופרש"י ומאי חזית דתלית ליה להך סלע יתירא דטמ' בהך תליא בהך הלכך שתייהן טמאות כו' עכ"ל) אבל היכא דאין צריכין לאסור מידי כמו בנדון דידן שרי נ"ל גרשון אשפנזי: שאלה טו לדניו לי' כבר בתנה.

דמאי עלי פאריה. ארבא במסתריא.

גלי רנא. בקי ותרף כחסיא חורפלי' ליה מחליא.

מאיר פאספקלריא ה"ה אהובי ידידי הרב הפופלא הגדול מגדול ומעוז פכין ובועז עה"י פ"ה ר"מ ואב"ד כמהור"ר ליב נר"ו לא יכבה מחול ימים ירבה. ולכל העומדים צפופים ומסתופפי' בצילו צל החכמה שלום עד בלי ירח.

אהו' ידידי מרוב הטרדות. תבילות ואגודות אשר הקפוני פתרוני פצנה אינני אוכל לכונן דעתי בכתב אשורית ולשון עברית רק עתה פאתי לידע ולהודיעו שג"י הצהירי' האירו אל מול עבר פני מגלה עפה עבה וארופה שמורה וערוכה תחלת' ד"ת והתתימה מעין הפתיחה בענין טבח א' אשר לא טוב עשה בעמיו ויצא מכשילה מתחת ידו ידי עשו שמכר בשר שלא הודח ולא נמלח יותר משלשה ימים אחר השחיט' ולא הגיד להקוני' שלא יבשלו הבשר שהוא ולא יאכלו אותו כי אם צלי אש ושאלתו שאלת חכם מה דינו של טבח זה אם יש להעבירו מאומנתו אם לאו ואם יש להכשיר הפלים שנתבשל בהם בשרשניקח מן הטבח הזה למפרע זהו תורף שאלתו דמר ומכ"ת בקי בהט"י לכל צד וצד

ואינו צריך לא לגמור ולא לסבא דידי רק ענותנותו תרביני לשאל ממונו: תשובה האמת
אגיד ולא אכחד שאין הזמן מספיק עמדי לעיין בפוסקי' ולפלפל בתכמה פראוי וכדרכי
כל הימים ת"ל ב"ה להשיב לשואלי דבר ולא חצי דבר ע"כ הנה מן הראוי למשוך את
ידי מלהשיבו רק מפני כבודו דמר אמרתי להשיב בין הפסקים על ראשון ראשון אמנם
בקצרה: והנה על דבר הטבח אם יש להעבירו מאומנתו לכאורה הנה נראה שיש להעבירו
וראני לדבר מהא דאי' בפ"ק דחולין דף י"ח האי טבחא דלא סר ספינא קמי חכם משמתין
לי' ורב' אמר מעברינן לי' ומכרזינן אבישורא דטרפה הוא ולא פליגי פאן כשנמצא ספינו
יפה פאן כשלא נמצא ספינו יפה כו' ואי' נמי בפ' גיד הנשה אתמר טבח שנמצא אחריו
חלב ר"י אמר בכשעורה ור"י אמר בכזית אמר רב פפא ולא פליגי פאן להלקותו פאן
לעברו וכו' עכ"ל הרי קמן מי שמוציא מתחת ידו דבר איסור מעברינן לי' וכן פסקו
הפוסקים א"כ גם בנ"ד שהוציא הטבח דבר איסור מתחת ידו יש להעבירו פן נראה
לכאורה וכן משמע למכ"ת אבל האמת יעשה דרכו שמצד הדין אין להעביר טבח זה
מאומנתו רק מלמדין אותו ומזהירין אותו שלא יזלזל באיסורא פיון שהאיסור שהוציא
מתחת ידו אינו אלא איסורא דרבנן וע"כ לא פסקו הפוסקים להעבירו מי שמוציא מתחת
ידו דבר איסור אלא באיסור' דאוריית' אבל לא באיסורא דרבנן וראני לדבר מהא שכתוב
הרמב"ם בפ"ז מהל' מ"א הובא בטי"ד ס"ס ס"ד ונ"ל טבח שנמצא אחריו חוט או קרום
מלמדין אותו ומזהירין שלא יזלזל באיסורי' אבל אם נמצא אחריו חלב אם הוא כשעורה
מעבירין אותו כו' עכ"ל הרי לפנינו שהרמב"ם מחלק בין חלב שהוא איסור דאורייתא
לבין החוטים והקרומי' שאין איסורין אלא מדרבנן א"כ מכ"ש בנ"ד שאין איסורו אלא
חומרת הגאונ' וחומרא יתירא הוא כמ"ש הריב"ש בס' פ"ז שאין פאן מקום להעביר
הטבח רק מלמדין אותו ומזהירין אותו שלא יזלזל עוד באיסורים.

ועדיין יש לבע"ד מקום לחלוק ולומר עד פאן לא כתב הרמב"ם שיש לחלק בין איסור
דאוריית' ובין איסור דרבנן אלא בטבח שמגור בשור לאחרים אבל המגור בשור לעצמו
ומוכר לאחר' אפשר לומר שגם באיסור דרבנן מעבירין אותו וכיצא בזה אמרינן
ומחלקינן לענין חזרה לכשרו' גם מ"ו ח"ז בב"ח סי' קי"ט ס"ז מחלק ג"כ בענין אחר
בין אם הוא מוכר בשור שלעצמו ובין מוכר בשור של אחרי' פן יש מקום לחלוק אבל
במעט עיון נראה שאין לחלק בכך בנ"ד שהרי הרב המגיד כתב שהרמב"ם למד דין זה
מהא דאמרינן בגמ' טבח שנמצא אחריו חלב כו' ולא אמרינן טבח שנמצא אחריו
קרומים או חוטים כו' ש"מ דוקא גבי חלב גמור מעבירין אותו ולא גבי חוטים וקרומים
וידוע הוא שסתם טבח המונכר בגמ' הוא המוכר בשור של עצמו ש"מ שאפ' מוכר בשור
של עצמו ונמצא אחריו חוטים או קרומים אין מעבירין אותו וכן כתב הב"י בהד' ס"ס
ס"ד ונ"ל פתוב בת"ה פל טבח המגור בשור ומוכר בשור לאחר' בתזקת מגור ונמצא
אחריו חלב אפילו כשעורה מעבירין אותו מיד כו' עכ"ל ונראה מדבריו שאם אינו מוכר
בשור אלא שבעלי הבשר נותני' לו בשור לנגר אין מחמירין עליו כל כך עכ"ל ב"י הרי
מפורש לפנינו שהוא מפרש מ"ש טבח שנמצא אחריו חלב כו' מיירי בטבח שמגור בשור
ומוכר לאחרים ואפ"ה למד הרמב"ם דקדוק נכון דוקא חלב ולא חוטים וקרומים דכיון
שהם איסור דרבנן אין להחמיר בהם כ"כ וכן כתב מהר"ש"ל ב"ם של שלמה פרק גיד
הנשה סי' ט"ז ע"ש פלגא דמילתא לעניות ד"ן שמצד הדין אין להעביר הטבח הנ"ל

מאומנתו אָמְנָם אִם מַכ"ת בַּקְעָה מְצָא וְרוֹצֵה לַגְּדֵר הַרְשׁוּ בְּיָדוֹ כְּדֹאמְרֵי ב"ד מִפִּי
וְעוֹנְשֵׁי שְׂלֵא מִן הַדִּין וְלֹא לַעֲבוֹר עַל ד"ת אֲלֵא לַעֲשׂוֹת סִיג לַתּוֹרָה.

וע"ד שְׁמַתוֹף כְּתוּב נִיכָר שְׁדַעַת מַכ"ת נוֹטָה שְׁצָרִיכִי לַהֲכַשִּׁיר הַפְּלִים לַמְּפָרַע הַנֶּה
בְּאֵמַת דִּין זֶה מִי שְׁמוּכָר בְּשֵׁר נְבִילָה אוֹ טְרַפָּה בְּמִזִּיד בְּחֻזְקַת בְּשֵׁר כְּשֵׁר שִׁישׁ לַהֲכַשִּׁיר
הַפְּלִים אִין זֶה מְנוֹסְפָם כִּי מֵהַרְרֵשׁ"ל כְּתוּב בִּישׁ"ש פָּרַק ג"ה סט"ז בְּשֵׁם מֵהַרְר"ם מ"צ
שָׂאִין לַהֲכַשִּׁיר הַפְּלִים לַמְּפָרַע וְדַעַת הַמְּצָרִיכִי הַכְּשֵׁר פְּלִים לַמְּפָרַע הוּא תְּמוּהָ לַע"ד לְמָה
לֹא נֹאמַר כֹּל יִשְׂרָאֵל בְּחֻזְקַת פְּשׁוּרוֹת הֵם עַד שְׁנוּדַע שֶׁהוּא חֲשׂוֹד וְאֵז חוֹשְׁדִין אוֹתוֹ מִכָּאן
וּלְהַבָּא וְלֹא לַמְּפָרַע כְּדֹאמְרֵי גַבִּי פְּסוּלֵי עֲדוּת מַחֲמַת עֲבִירָה שְׁפּוֹסְלִין אוֹתוֹ מִכָּאן וּלְהַבָּא
וְלֹא לַמְּפָרַע וְהָא דְקִי"ל כְּאֲבִי דַס"ל עַד זִמְמָם לַמְּפָרַע הוּא נְפֹסֵל הֵינּוּ לַמְּפָרַע מְשַׁעָה
שֶׁהַעֵיד עֲדוּת שְׁקָר בַּב"ד אֲבָל לְפֹסְלוֹ לַמְּפָרַע עַד שְׂלֵא הַעֵיד בַּב"ד וְלְפֹסְלוֹ כֹּל הַעֲדִיּוֹ
שֶׁהַעֵיד מַעוֹלָם לִיכָּא לְמ"ד וְהֵינּוּ טַעְמָא שְׁמוּקְמִינּוּ גְבָרָא אַחְזַקְתִּין חֻזְקַת כְּשָׁרוֹת וְאֲמַרִינּוּ
הַשְׁתָּא הוּא דְאֲתַרַע וַא"כ לְמָה לֹא נֹאמַר כֹּן ג"כ מִי שְׁנִמְצָא אַחְרֵיו חֶלֶב אוֹ שְׁמוּכָר בְּשֵׁר
טְרַפָּה בְּמִזִּיד אוֹקִי גְבָרָא אַחְזַקְתּוֹ חֻזְקַת כְּשָׁרוֹת וְהַשְׁתָּא הוּא דְאֲתַרַע וְאִין לְהַבִּיא רְאָיָה
מִמ"ש מֵהַרְרֵמֵי בַסִּי א' ס"א בַּהַג"ה אִם לֹא נִטְלָה קְבֻלָּה מַעוֹלָם כֹּל מַה שְׁשַׁחַט הוּא
טְרַפָּה גַם כֹּל הַפְּלִים שְׁבִשְׁלוּ בְּהֵם מַה שְׁשַׁחַט צָרִיכִין הַכְּשֵׁר כִּי אִין הַנְּדוֹן דוּמָה לְרְאָיָה
כִּי הֵתָם הֵינּוּ טַעְמָא מְשׁוּם שְׁמַעוֹלָם לֹא הִי לוֹ חֻזְקָה שְׁיֹדַע הַלְכוּת שְׁחִיטָה וְאֲפֹשֶׁר
שְׁסַבֵּר הִיָּה שְׁיֹדַע הַל' שְׁחִיטָה וּבְאֵמַת לֹא יַדַע וְאִי מְשׁוּם שְׁרוּב מְצוּיִין אֲצֵל שְׁחִיטָה
מְנוּחִין וְרוּב עֲדִיר מְחֻזְקָה כַּמ"ש הַתּוֹס' בַּפ"ק דְּחֻזְלוֹין (דָּף י"א ד"ה מְנָא ה"מ כו') הַנִּי
מִיָּלִי רוּב גְּמוּר אֲבָל הָאִי רוּב דְּמַא"ש מְנוּחִין הֵם הוּא רוּב גְּרוּעַ כַּמ"ש רַמַּא"י בַּד"מ ס'י
פ"א (הוּבָא בַּשֵּׁ"ף ס"א ס"ק ח' ע"ש) כִּינּוּ שְׁרוּב בְּנֵי אָדָם אִינָם מְנוּחִין לְכוּן לֹא מְקַרִי
חֻזְקָה זֹו מַחֲמַת רוּב כו' כַּמ"ש ע"ש וְכִינּוּ שָׂאִין כָּאן חֻזְקָה שְׁיֹדַע הַלְכוּת שְׁחִיטָה וְגַם לְמִזִּיד
לֹא שׁוֹינִין לִי כִּי קְרוּב הַדְּבָר שְׁסַבֵּר שְׁיֹדַע וְלֹא יַדַע לְכוּן אֲמַרִינּוּ שְׁצָרִיכִי לַהֲכַשִּׁיר הַפְּלִים
לַמְּפָרַע אֲבָל מִי שְׁמוּכָ' בְּשֵׁר טְרַפָּה אוֹ נְבִילָה בְּחֻזְקַת כְּשֵׁר בְּמִזִּיד שְׁנוּדַאי יַדַע שֶׁהוּא אֲסוּר
גְּמוּר אִית לָן לְמִימַר אוֹקִי גְבָרָא אַחְזַקְתִּין אַע"ג דְּאֲתַרַע חֻזְקַתִּין אֲמַרִי הַשְׁת' הוּא דְאֲתַרַע
וְדָבָר זֶה צָרִיף פְּנִים בְּכַמָּה שְׁטוֹת בַּפ"ק דְּחֻזְלוֹין בְּעִנְיָן הַשּׁוֹחֲט וְנִמְצָא הַסְּכִין פְּגוּם וּבַפ"ק
דְּנִדָּה גַם בְּתַשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א בְּכַמָּה דְּנוֹכְתָא וּבְתַשׁוּבַת מֵהַר"ם מִינְיָן ס'י צ"ה שְׁנִסְתַּפֵּק שְׁם
בְּעִנְיָן מִי שְׁשַׁמַּע שְׁמוּעָה וְאִינוּ יוֹדַע אִם קְרוּבָה אוֹ רְחוּקָה אִי אֲמַרִינּוּ הַעֲמֵד חִי עַל חֻזְקַתִּין
וְהַשְׁתָּא הוּא דְמַת אִם לֹא וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִין וְעַמּוּקִי וְאֲרוּכִי וְכַבֵּר כְּתַבְתִּי ע"ז בְּאֲרוּכָה
רַק שְׁלַעֲנִיו דַּעַתִּי נִרְאָה שְׂאִינוּ נוֹגַע בַּב"ד לְכוּן אֲקַצֵּר כִּי בַּב"ד נִרְאָה פְּשׁוּט שָׂאִין כָּאן
מְקוּם כֹּל לֹאמַר שְׁצָרִיכִים לַהֲכַשִּׁיר הַפְּלִים לַמְּפָרַע כִּי כֹּל הַבְּשֵׁר שְׁמַכְר טַבַּח זֶה מַעוֹלָם
אִינוּ אֲלֵא סַפְק נִשְׁתַּהֵּה ג"י בְּלֹא הַדְּחָה וּמְלִיחָה א"כ אִפִּי הִי בְּשֵׁר זֶה לְפָנֵינוּ בְּעִין הַנִּי
שְׁרִינּוּ לִי לְמִיכְלִין דָּרָף בְּשׁוּל ע"י מְלִיחָה כַּמ"ש רַמַּא"י בַּסִּי ס"ט סע"י י"ג מַכ"ש שָׂאִין
לַעֲלוֹת עַל הַדַּעַת שְׁצָרִיכִים לַהֲכַשִּׁיר הַפְּלִים שְׁנִתְבַּשַׁל בְּהֵם בְּשֵׁר שֶׁהוּא סַפְק נִשְׁתַּהֵּה סַפְק
לֹא נִשְׁתַּהֵּה שֶׁהִיא סְפִיקָא דְּרַבָּנָן וְלַהֲקַל וּגְדוּלָּה מִזֹּו הִיָּה נִרְאָה לִי אִפִּי הִנֵּה סַפְק זֶה סַפְק
דְּאוּרִייתָא אִין צָרִיכִין לַהֲכַשִּׁיר הַפְּלִים כִּי עַל כֹּל בְּשֵׁר שְׁלַקְחוּ מִמֶּנּוּ יֵשׁ לֹאמַר שֶׁהִיָּה תוֹף
ג"י לְשְׁחִיטָתוֹ כִּי יֵשׁ לְהַעֲמִיד הַבְּהֵמָה בְּחֻזְקַת חֲיִים אַע"פ שֶׁהַשּׁוֹר שְׁחוּט לְפָנֵינוּ י"ל הַשְׁתָּא
הוּא דְאֲשַׁחַט וְדָבָר זֶה נוֹגַע ג"כ בְּפִלְפּוּל הַנִּי לְאִין כָּאן מְקוּם לְהַאֲרִיף כִּינּוּ שָׂאִין בּוֹ צָרִיף
לַנ"ד שְׂאִינוּ אִפִּי אֲסוּר דְּרַבָּנָן כַּנ"ל אֲמַנָּם עֲדִינּוּ יֵשׁ לְבַעַל דִּין מְקוּם לְחַלּוֹק וְלֹאמַר

שְׁצַרִיכִי לְהַכְשִׁיר הַפְּלִים לְמַפְרַע מִשׁוּם דְּאִיפְא לְמִימַר פְּשֵׁם שֶׁהוּא חֲשׂוֹד לְמַפְרֹךְ בְּשׂוֹר
שְׁאִשְׁתֵּהי ג"י בְּלֹא שְׁטוּף בְּמִים שֶׁהוּא אִסּוּר שְׁאִין רַבִּים מְקַלְטִין בּוֹ כֵּן הוּא חֲשׂוֹד לְמַפְרֹךְ
נְבִילוֹת וּטְרָפוֹת אַע"פ שֶׁהֵם אִסּוּרֵי דְּאוֹרְיָן וְחֲמוּרִים מִזֶּה הָאִסּוּר וּא"כ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ שְׁמָא
מְכַר בְּשׂוֹר טְרָפָה בְּאוֹמְרוֹ שֶׁהוּא דְּשִׁחוּטָה וְנִתְבַּשֵּׁל בְּהַפְּלִים שֶׁל הַקּוֹנָה מִמֶּנּוּ לְכֹן צְרִיכִין
הַכְּשִׁיר לְמַפְרַע הַנֶּה בְּאַמַּת מ"ו ח"ז פְּתַב בַּב"ח ס"א קי"ט מִי שֶׁחֲשׂוֹד לְאַכּוֹל דְּבָרִים שְׁאִין
רַבִּים מְקַלְטִין בּוֹ הוּי חֲשׂוֹד לְכָל הַתּוֹרָה פְּנִיָּה וְלִמַּד כֵּן מִמ"ש הַרְשֵׁב"א בַּתה"א הוּבָא
בַּב"י ס"ס ס"ה וּבְסִי קי"ט וְנ"ל ה"י פְּתַב הַרְשֵׁב"א בַּתה"א שְׁמִי שֶׁהוּא חֲשׂוֹד לְאַכּוֹל
דְּבָרִים שְׁאִין הַרְבֵּי רִגְלִי לְהַקְל בָּהֶם שְׁאִי הוּא חֲשׂוֹד לְהַחְלִיף וְלֹא אָמְרוּ שְׁאִין חֲשׂוֹדִין
לְהַחְלִיף אֲלֹא בְּמִי שֶׁהִיא חֲשׂוֹד לְאַכּוֹל דְּבָרֵי הָאִסּוּרִים שְׁרַבִּים רִגְלִין בָּהֶם כְּדַמֵּי לַע"ה
וְכַגְבִּינָה שֶׁל גּוֹיִם אָבֵל אִם הוּא חֲשׂוֹד לְאִסּוּרִים שְׁאִין הַרְבֵּים רִגְלִים לְהַקְל בָּהֶם הָרִי
הוּא כְּגוֹי וְאִין מְפַקִּידִין בְּיָדוֹ דְּבַר הָאִסּוּר מִן הַתּוֹרָה אֲלֹא בְּשִׁנֵּי חוֹתְמוֹת כּו' עכ"ל וּמִשְׁמַע
לִיָּה לְמוֹח"ז שֶׁפְּשֵׁם שֶׁהוּא חֲשׂוֹד עַל הַחֲלִיפָה כֵּן הוּא חֲשׂוֹד עַל שְׂאָר עֲבִירוֹת וְאִסּוּרִים
וְנִלְע"ד שֶׁלֹּא כִּינּוֹן יָפָה בְּמַחֲלָה מְפֹבֵדוֹ שֶׁהָרִי ק"ל מְשֻׁנָּם לְעִרְלוֹת לֹא הוּי מְשֻׁנָּם עַל
שְׁחִיטָה אַע"ג דְּמְשֻׁנָּם לְעִרְלוֹת וְדַאי אִין רַבִּים מְקַלְטִין בּוֹ אַפ"ה לֹא הוּי חֲשׂוֹד עַל
הַשְׁחִיטָה וְעוֹד מְמַקְוֵמוֹ הוּא מְנוֹכְרָע שֶׁלֹּא אָמְרִינּוּ חֲשׂוֹד לְדָבָר א' חֲשׂוֹד לְדָבָר אַחֵר אַע"פ
שֶׁהַדָּבָר שֶׁהוּא חֲשׂוֹד עָלָיו הוּא דְּבַר שְׁאִין רַבִּים מְקַלְטִין בּוֹ שֶׁהָרִי הַרְשֵׁב"א פְּתַב בְּמִשְׁמַרְת
הַבֵּית דָּף קי"ח ע"ב וְנ"ל וְכֵן אִם הוּא חֲשׂוֹד בְּדָבָר כְּגוֹן לְנְבִילוֹת וְכִינּוּצָא בָּהֶם אִין מְפַקִּידִין
בְּיָדוֹ אוֹתוֹ דְּבַר כּו' עכ"ל מְדַקְאֵמַר אִין מְפַקִּידִין בְּיָדוֹ אוֹתוֹ דְּבַר מְשֻׁמַּע הָא דְּבַר אַחֵר
מְפַקִּידִין בְּיָדוֹ וְאִם אִית' דַּס"ל לְהַרְשֵׁב"א הַחֲשׂוֹד עַל דְּבַר שְׁאִין הַרְבֵּים מְקַלְטִין בּוֹ הוּי
חֲשׂוֹד אָבֵל הַתּוֹרָה פְּנִיָּה א"כ אִין לְהַפְקִיד בְּיָדוֹ שׁוּם דְּבַר בְּעוֹלָם אֲלֹא וְדַאי הָאֵמַת יַעֲשֶׂה
דְּרַכּוֹ שֶׁהַחֲשׂוֹד לְדָבָר א' לֹא הוּי חֲשׂוֹד לְדָבָר אַחֵר זוּלַת מַחְלָל שְׁבַת בְּפִרְהֶסְיָא וְעַע"ז כֵּן
נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִזִי שְׁאֵלָה טז בְּאַשְׁמוֹרֶת הַבּוֹקֵר תִּזְכּוּ לְאוֹר יָקָר וְכִלּוֹ אוֹמַר כְּבוֹד
בְּהִיכְלִיכֶם לְבַקֵּר לְגִדְוֹלְתְּכֶם אִין חֲקַר ה"ה הַאֲלוּפִי הִיָּקְרִים הַמְּסוּבְּלִים מְנַהֲיָגִים וּמְנַהֲלִים
כַּהֲר"ר יַעֲקֹב ט"ה יצ"ו וְכַהֲר"ר יַצְחָק ט"ה יצ"ו וְכַלֵּא"וֹשׁ עַד בְּלִי יִרַח תּוֹ אַהוּ מְרֹב
הַטְּרָדוֹת חֲבִילוֹת וְאַגּוּדִים אֲשֶׁר הַקְּפוּנֵי כְּתוּרֵי אֵינְנִי אוֹכֵל לְהַאַרְיָה לְמַעֲנֵיתִי כְּרֵאוּי רַק
בְּאַתִּי לְיָדַע וְלַהוֹדִיעַ לְמַכ"ת שְׁג"י הַצְּהִירִים הָאִירוֹ אֶל מוֹל עֵבֶר פְּנֵי בְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי עֵבֶר
בְּדָבָר הַשְּׂאֵלָה שְׂאֵלַת חֲכָם אֲשֶׁר שְׂאֵלְתֶם בְּעִנְיַן הַשׁוֹחֵט שֶׁשָּׁחַט בְּהֵמָה בְּשִׁנֵּי מְקוֹמוֹת
וְשָׁהָה בֵּין שְׁחִיטָה רֵאשׁוֹנָה לְשְׁחִיטָה ב' כְּשִׁיעוֹר שֶׁהִי' הִנֵּה הָאֵמַת אֲגִיד וְלֹא אֲכַחֵד
שְׁלַכְאוֹרָה הַדִּין עִמָּכֶם שְׁנוֹהֲגִין לְהַטְרִיף הַבְּהֵמָה מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא נִגַּע בְּשְׁחִיטָה רֵאשׁוֹנָה
בְּנוֹשֵׁט וְעֲשֶׂה נִקְב כ"ש וְהַאֲדָנָא אִין אָנוּ בְּקִיאִין לְבַדִּיקַת הַנֶּשֶׁט אִם לֹא בְּמַקּוֹם יָדוּעַ וְדָבָר
כְּזֶה לֹא מְקַרִי מְקוֹם יָדוּעַ אֵינְדִי דְּגָמִיד וּפְשִׁיט כַּמ"ש מְקַצֵּת הַפּוֹסְקִים אָבֵל זֹאת לְדַעַת
אַחֲרֵי שֶׁהַשׁוֹחֵט אוֹמַר בְּרִי שֶׁלֹּא נִגַּע אֲפִי בְּקָרוֹם שֶׁעַל הַסִּמְנִים שְׁקוֹרִין פְּלִי"ם מַכ"ש
שֶׁלֹּא נִגַּע בְּסִמְנִים וְגַם הַעִידוֹ עֲדִים שֶׁלֹּא יָצָא דָם בְּמַקּוֹם הַסִּמְנִים אַעפ"י שֶׁהַשׁוֹחֵט לֹא
אָמַר בְּרִי שֶׁלֹּא יָצָא מִשָּׁם הֲלֹא נִתַּן טַעַם לְדְּבָרֵינוּ שְׁמֵרוֹב הַבְּהֵלָה לֹא רָאָה וְלֹא יָדַע אִם
יָצָא דָם אִם לֹא וּא"כ הוּא שֶׁלֹּא יָצָא דָם וְהַשׁוֹחֵט אוֹמַר בְּרִי שֶׁלֹּא פָּגַע וְלֹא נִגַּע בְּסִמְנִים
יֵשׁ לְסַמּוֹךְ עָלָיו כְּמוֹ שֶׁפָּסַק מַהֲר"ר שְׁבַתִּי פִּהֵן בְּסַפְרוֹ ש"ךְ אֲשֶׁר רוֹב הַרְבָּנִים אֲשֶׁר אִין
בְּיַדֵּיהֶם סְפָרִים לְעִינֵי פּוֹסְקִים אַחֲרֵינוּ וְהוּא פְּתַב אִם חֲתַם פֶּל הַעוֹר וְלֹא יָצָא דָם וְהַשׁוֹחֵט
אוֹמַר בְּרִי שֶׁלֹּא נִגַּע בְּסִמְנִים שְׁסוּמְכִין עָלָיו לְהַכְשִׁיר וְכֵן פָּסַק הַב"י בִּי"ד ס"א כ"ג ע"ש

וכן פסק מהררש"ל ביש"ש הן אמת שמוח"ז בב"ח שלו הקמיר לאסור אפי' אמר השוחט ברי כי לא סומכין עליו אם לא אומר שתפס בסימנים ויודע בבירור שלא נגע בהם בספין מ"מ פדאי הוא הב"י ומהררש"ל לסמוך עליהם אפי' לכתחילה בשעת הדחק משום הפסד מרובה מכ"ש שאין לתפוס על המורה שפסק כמותם ואין לאסור בהקמה משום שבמקום שהבשר עגול דהיינו שלא במקום הסימנים היה נחתה כל העור וגם יצא משם דם ואין לתפוס על המורה שהכשיר כי טעמו ונימוקו עמו שישם אין לחוש לנקיבת הנושט פלל אע"פ שיש מקום לומר ולהטריף משום חשש ממסמס קועי' דמא כמו שכתבו גבי מריטת נוצות ויצא דם אע"פ שאין שם חשש נקיבת הנושט אבל אין משם ראי' כי גם גבי מריטת הנוצות מקילינן במקום הפסד כמ"ש הב"ח ומהררש"ל ועוד דהתם הוי הדם במקום הסימני' יש לגזור משום ממסמס קועי' דמא אבל לבר ממקום הסימני' אין לגזור פלל פללא דמלתא בהא סליקנא ובהא נחיתנא שאין לתפוס על המורה להיתר אעפ"י שאפשר שאם היה בא הגדון הזה לפני מורה אחר היה מקמיר מ"מ אין להרהר אחר המתיר נ"ל גרשון אשפנזי: שאלה יז אהו' בני ידידי חביבי יניק וחסכים מש"ה שפיר קאמר' קל וחומר סביר וגמיר האלוף התורני פהרר משה נר"ו עתה באתי לקרוא לשל' ולגלות את אונזי' שג"י הנהירי' אשר פונית משרים יום ו' במדבר האירו אל מול עבר פני יו' ב' שלח ומה מאד הגדלת השמחה כשמחה בקציר לכתבה א"א כי היריעה תקצר כי זה קרוב לתצי שנה שלא ראיתי מכם שום אות או תמונה תשובה על כל כתבי ואין עונה ואין פסוף והנה מילי בעלמא אכתוב לה בנייר בפני עצמו פדי שלא לערב דברי חול עם דברי קדושה וכן אני נוהג עם כל אדם ונכון הוא מפמה טעמי' והנה בכתבה אם היית פותב ד"ת בנייר בפני עצמו הייתי יוכל ליתנו לקרות לכל הלומדים ובאשר שערכת הדברים הייתי מוכרח לקרות לפניהם וד"ל בכך אהובי בני מפאן והלאה ממני תראה וכן תעשה וע"ד מה שכתבת בענין מעשה שהיה שהיבא לפניכם תרגילות שמנה ולא היה לה מרה למראות העין וקודם שטעמתם במקום המרה אם יש שם מרירות נאבדה הפכד.

תשובה קריתי ושניתי ושלשתי את דבריך הנעימים המיוסדי' על סברות ישרות ודרך הלימוד ומה מאוד ערבי' עלי פעולת מחים ואם חכם בני ישמח לבי גם אני והנה לדינא אען ואומר אם היו דברי הש"ך מיוסדי' על אדני האמת נדאי יפה פוננת ודין אמת דנת אבל לענד"ן במחילה מפבודו של הש"ך לא פיון יפה והחוש יכחישו כי אני מורה ובא קרוב לארבעי' שנה ובאו לפני כמה פעמים כבדות שלא נראה בהם המרה וצויתי לטעמם ועל הרוב לא נטעם בהם טעם המרה גם קושיתו שהקשה על היתר הטעומה מעיקר' לית' ממיל' אם היסוד נופל אין לבנים קיום וקודם שאבאר סתירת דברי הש"כ אתלה פיפי לדברך שיפה דברת שיש להכשיר התרגול אשר בא בשאלה ואביא ראי' לדבריך אית' בפך א"ט (דף מ"ח ע"ב) האי מחטא דאשתכח בחיתוכ' דריאה אייתנ' לקמיה דר' אמי סבר לאכשור' אתיבי' ר' ירמ' כו' הדר שדריה לקמ' דר"א וטרפה א"ל והא רבנן מכשירי א"ל הן הכשירו שיודעין מאיזה טעם הכשירו אנו מאיזה טעם נכשיר דלמא אי הוי ריאה קמן מנקבי פולו טעמא דליתא הא איתא ולא מנקבי פשרה והאמר רב נחמן האי סמפונא דריאה דאינקב טרפה האי ניקב לחבירו איתמר כו' ופירש"י לחבירו איתמר אצל פיצול כו' והא דלא אמרינן דלמא אינקב לחבר' דאחזוק ריעותא דלא מחזקינן אי לא אפתחוק כגון היכא דלית' לריאה קמן דע"כ חזקה היא זו שרוב הנבלעי' אין נבלעי'

אֵלָא דְרַף הַנֶּשֶׁט וּמִשָּׁם לֹא יֵצֵאתָ לְתוֹף הַרְיָאָה בְּלֹא נְקִיבַת דְּקִין וְרִיָּאָה עַכ"ל הָרִי מִשְׁמַע דְּנוֹקָא כַּה"ג שְׂרֹב הַנְּבִלְעִי אֵין נְבִלְעִי אֵלָא דְרַף הַנֶּשֶׁט הוּא דִּהְיָה רִיעוּתָא הָא אֵלוּ הֵהָּ מְחַצָּה עַל מְחַצָּה.

דְּהֵינּוּ שְׂשֻׁכִים לְבָלוּעַ דְרַף הַקְּנָה כְּמוֹ דְרַף הַנֶּשֶׁט לֹא הֵינּוּ מְחֻזְקִין רִיעוּתָא וְא"כ בַּנ"ד לַפ"ד הַש"ף) דְּרֹב פְּבִידוֹת שְׂאִין הַמָּרָה נִרְאֵת מִבְּחוּץ נְבִלְעַת לְפָנִים וְנִרְגָשׁ בָּהֶם טַעַם מָרָה ע"י טַעֲמָא פְּשִׁיטָא דְלֹא מְחֻזְקִין רִיעוּתָא וְלִהְטָרִיפ' אֵלָא אִפִּי לְפִי דְבָרֵי הַתּוֹס' שְׂשֻׁקְשׁוּ עַל פִּיר"שִׁי וְהוֹכִיחוּ שְׂאִין זֶה חֲשָׁשׂא כָּלֵל גַּבִּי רִיָּאָה פִּי הַקְּנָה סְמוּךְ לְנֶשֶׁט אֵלָא הַחֲשָׁשׂא הוּא שְׂמָא נִקְבָּה הַרְיָאָה וְאֵלוּ הֵינְתָּה שְׂלֵמָה הֵינְתָּה נִרְאָה הַנְּקָב לְפִיכָּה טַרְפ' ר' אִמִּי (זֶה הוּא פְּנוּנַת הַתּוֹס' וְעֵינִין בְּהֵרָא"ש) הָרִי לְכַאוּרָה מִשְׁמַע שְׂלֵפִי דַעַת הַתּוֹס' חוֹשְׁשִׁין לְשְׂמָא נִקְבָּה אַעֲפ"י שְׂאִין רֹב הַמְּחֻטִּין הַנְּמַצְאִי בְּרִיָּאָה נּוֹקְבִין לְחוּץ מ"מ בַּנ"ד שְׂהָהּ הַרֹב לְהַכְשִׁיר (לַפ"ד הַש"ף גַּם הַתּוֹס' מוֹדִים שְׂלֵא מְחֻזְקִין רִיעוּתָא וּמְנַכְרְחִין אֲנוּ לּוֹמַר כֵּן לַע"ד דְּהָא יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לַפ"ד הַתּוֹס' לְמָה בְּאַמְתָּ לֹא חֵיִישִׁין דִּילְמָא אֵינְקָב לְחַבְרִין' כְּקוֹשְׁיִין' רַש"י אֵלָא נִלְע"ד גַּם לְדַעַת הַתּוֹס' לֹא פְּלֵאָא הוּא דְבָכַל מְקוּם אֲמַרִּין חֵיִישִׁין אֵלָא לַפ"ד ג"כ לֹא חֵיִישִׁין אֵלָא בְּמְקוּם שְׂיֵשׁ יוֹתֵר סְבָרָא לְאִיסוּר מְלִהִיתָר אֲבָל בְּמְקוּם שְׂיֵשׁ יוֹתֵר סְבָר' לְהִיתָר מְלִאִיסוּר וְדַאי לֹא חֵיִישִׁין וְאִפִּי בְּמְקוּם שְׂשֻׁנִי הַצְּדָדִים צַד הָאִיסוּר וְהִיתָר שְׁוִים אֲזֵלִין לְקוּלָא עֵינִין מ"ש מ"ו אֲבִיךָ זְקוּן זְקוּנָה בַּב"ח סִי' כ"ט וְהָאֲרִיף בְּזוּ נ"ל אֲבִיךָ גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי.

שְׂאֵלָה חֵי לְמִי כָּל חֻמְדַּת יִשְׂרָאֵל חֻמְדָּה גְּנוּזָה. עֲטָרַת תְּפָאֲרַת הַרְבָּנִים אֲב שְׂפַחְכְּמִים הוּא אֲבִי חוּזָה.

צְפַנְתָּ פְּעֻנָּה וּמִפְּשֵׁר תַעֲלוּמוֹ סְתָרֵי וְסוּדֵי רִזְהָ ה"ה אִמ"ו אֲשֶׁר כָּל אֱלֹוֹ כָּל לֹו תִהְלֶה דְּוּמְיָא פִּי קֻט מְהַכִּיל הִירִיעָה הוּא נִיהוּ רֵאשׁ לְכָל הַמּוֹרִים וְהוֹרִים הַר הַמּוֹרִי'. שְׂמַמְנֹו יֵצֵא הוֹרָאָה בְּכָל הָעוֹלָם בְּפִילְפוּלָא רַבָּא וְעַל עֲנוּמְקָא וְבוּרִי' כְּכֹן עֲזָאֵי בְּשׁוּקֵי טְבָרְיָא מְרָא דְאַרְעָא וּמְרָא דְשְׂמַעְתָּת' הַגְּאוֹן הַמְּוִפְלָג נ"י ע"ה פ"ה אב"ד ור"מ הַמְּאוּר הַגְּדוֹל כְּמוֹ"הֵרֵר גְּרִשׁוֹן גְּרוּ יָאִיר וְלִהְעֵלוֹ תְּמִיד עַד אִישׁ צָמַח וְעַתִּידוֹת יִגִּיד.

וְעַד עֲמֻד הַפְּהֵן לְאוּרִים וְתוּמִים כְּכָה יִהִי לְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים. עַם כָּל הַמְּסוֹתוֹפְפִים בְּצַל צִילוֹ צַל צַח וְנוֹף חֵיו יַחִיו ה' עֲלֵיהֶם א"ס הִנֵּה קוֹנֵדָם כָּל דְּבָרֵי שְׂרִי לִי מְרִי אֲשֶׁר לֹא אוֹכַל לְבֹא כְּעַת בְּמִלִּיצַת וְהַרְצָאָת דְּבָרִים רַפִּים וְנִעִימִים בְּנִעִימוֹת הַלְּשׁוֹן לְשׁוֹם כְּבוֹד לְשִׁמוֹ הַגְּדוֹל וְהַאֲדִיר כְּאֲשֶׁר מִן הַרְּאוּי אֵת כְּבוֹדוֹ לְהַתְּפָאֵר.

כִּי סִהְדִי בְּמְרוּמִים וְקָמִי שְׂמִיָּא גְּלִיָּא אֲשֶׁר בְּאִינָה דְּבָרִים פְּרִטִים טְרִידְנָא טוּבָא וּמָה גַּם קִצָּת בְּטַרְדַּת הַזְּמַן וּמִהַכְּרַח לִתְּמַן אֵת פְּנֵי פְּנָאֵי שְׂלִי לְאִינָה לִימוּדֵי אֲשֶׁר לִי הַקְּטָן צ"ע הַרְּבֵה כְּעַת אֲמַנְם בְּאֲשֶׁר כִּיוֹ אֲתַמּוֹל כִּי יַעֲבֹר מְדֵי חֻדְשׁ בְּחֻדְשׁוֹ בְּחֻדְשׁוֹ הַלְּבָנ' הִנֵּה בְּבִיתִי הָאִיר וְהַבְּרִיק הַשְּׁחַר כְּאוּר נּוּג' לֹו אוּר גְּדוֹל מִהַמְּאוּ' הַגְּדוֹל הַמּוֹשֵׁל בְּיוֹם וּבְלִיל כְּשֵׁנִי הַמְּאוּרוֹ הַגְּדוֹלִי אֲשֶׁר שְׁנִיָּהֶם יַחַד אֲתוּ כְּלוּלִים בְּדְבָרֵי וּבְרַקִּיו אֲשֶׁר יִאִירוּ תְּבֵל וּמְלוּאָ' הָאִירוּ מוּל עֵבֶר פְּנֵי כְּבוֹד אֲנָמֵר כְּלוֹו וּבְכַרְטוֹת אֲשֶׁר הָאֲלִיף הַנְּתִיק גִּיסִי כַּה"ר יִבְשׁ נר"ו שְׂלַח בְּכַתֵּב יְדוּ.

להודעני אשר יפעת הדרת כבודו פונה עצמו מכל עסקיו עסקי מצוה ותורה למען השיב לי תחילה (שאלה ראשונה של מהר"ר אהרן בעל שאלה זו וגם תשובה של הרב המחבר נאבד אף בשאלה זו שנית ובתשובת הרב המחבר שנית יובן הראשונה הכל באר הטיב) בכן עלץ לבי בקרבי אמרתי האח ששתי פעל כל הון בו ובתורתו ולכן מפני היראה והכבוד מגזירת קל וחומר הגה אשיב אומר ובאשר ביום ב' העבר בקפני שלחתי אינה דברים פשוטים אשר העליתי בגדון ההוא לנד גיסי האלוף הנ"ל ומסתמא הוא מסרן לנד הגדולה.

תפארת כבודו אם עיניו עיני הרואה ראו גם ראו וקראו אותה יהדרנ' נא לגיסי שי' כי באמונה ידענא אשר אין לי העתק ממנה כי כתבתי רק לעצמי באשר באמת חזותא מוכיח עלה ומוכח מתוכה אשר בכמה דוכתי לא היה הלשון מספיק די שבח והלל לפי התרוממת גדולתו באשר מן הראוי לכתוב לנוכח מול פני המנורה פני כבודו הרב.

גם מסתמא יש מקום להשיג הגה בסוף כתבתי והעליתי אשר יראה להתיר להשתדל עבורו כמו שמוטר לרפאות משום איבה יש קצת מקום לפקפק בזה. דממ"נ אם יקדש ש"ש א"כ בלאו הכי מצוה להצילו.

ואם לא יקדש ש"ש לא שייך שום איבה גם לא בארתי שם כל הצורך למה אשר דנתי אותו בספק גמור אם דעתו לחזור כלל ולשוב דהלא עכ"פ היה אומר שרצונו למות יהודי וכו'. אמנם עפ"י דברים נזכרים שאמרו היה מבורר דלא הו' אפשר למיקם עלי' והיה באמת ספק גדול אם מגמתו לחזור ולשוב כלל.

ולכן לא התרתי עם לא ע"י טעמים אחרים וכמדומה לי שפן הצעתי הדברים בהשאלה רק הגה ראיתי מן הדרת יקרת תשובתו הרמה והנשארה אשר כבודו הבין ג"כ כאלו נדאי ה' מגמתו לחזור ולשוב בזה יש לראות אשר שגגה יוצאת מתחת קולמסו בהשאלה.

ואיך שיהי' הגה אחרי המחילה בהיות פן אשר הבין שודאי מגמתו וכו' לא היה צריך להביא ראיה מהך דקידושין דשמא הרהר בתשובה ולפע"ד היה אפשר לומר דשאני התם לענין קידושין חיישינן לכל מילי לחומרא מספק והגה באמת סברא זו דשמא עשה תשובה נכונה וברורה פשמש אפילו לענין אחר דהא במומר שנהרג בידי גוים י"א שאומרי' עליו קדיש וכתב בתשובה חד טעמא דאמרינן פשראה שנהרג שמא עשה תשובה בדעתו אבל מ"מ כל אפי' שונו' דלא אלימא סברא זו למישרי לכתחלה במומר להכעיס או לע"ז לפדותו מן השבי דכנלא איתנהו ביה אפילו הריגה משום האי טעמא דשמא יעשה תשובה קודם שיהרג.

והנה אין להאריך בזה עוד באשר כל עצמה וכל עיקרה מהשאלה לא הייתה וגם מאי דהנה הנה. ואטרוחי בכדי לא בעינא רק עתה באתי להשיב על אשר ראיתי בדברי קדשו פתוב עלי פמתמיה ותמהון נקטה נפשו נפש הרמה והנשארה על אשר לא מחיתי בבו מאזוש ז"ל מלאמר קדיש הנני מודיע כי בלילא' פ' נירא אמרו אליו לאמר קדיש ואני מחיתי בו באשר שאז עדיין לא נתניאשו אפילו מלבקש ושוב לא היה בן מאזוש בב"ה עד ליל ש"ק ובשעת התפלה בא ר' ליפמן ואמר שפאו ערלים מזבאריק ואמרו שראו אשר היהודים מזבאריק קברו את היהודי ההרוג באותו פעם באמת לא מחיתי בו אבל

לא מטעמא דברירא לי ומפשיט פשיטא דאיתת' שריא רק באשר אף לפי סברת מהרמ"א בא"ע לא מצינו בהדני שאסו' לומר קדיש רק להספיד ולהלביש שחורים ואף גם זאת משמע לפום ריהטא דקאי דוקא על האשה והינינו טעמא דחיישינן לתקלה דהיא סברה בנפשה דשריא למינסבא גם מה שפכת שם וכן שלא יתן הב"ד בכתב וכו' קאי נמי על האש' ולכן אף שלענין אבילותו' הבנים נמי לא נהגו אבילות כל זמן שהאשה אינה מותרת וכמשמעות לשון העיטור בשם תשובת הרי"ף דקאי נמי על הבנים מ"מ פנין שהעיטור גופא לא פתב אלא לשון ומסתברא ולא פתב איסורא לכן נראה לי שדי בזה להחמי' על הבנים מלנהוג האבילות אבל הקדיש יאמרו.

ובפרט פה עירינו ת"ל אשר אין פרוץ ולא הי' אבל אחר ומשום דכל עיקר טעמא דהא מילתא שיש למחות משום דאיכא למיחש לתקלה משום דהיא סברה בנפשה וכו' אמנם לענין קדיש איכא נמי טעמא אחרניא משום מעשה דר"ע מחייבינן לומר קדיש אפי' היום שמת בו אביו או אמו דליכא שם אבילות כלל ולכן לא רצייתי למחות בו ובפרט בעיר אחרת שלא בפני האשה ומה גם שהוא יתום גם כן מצד אמו דליכא קפידא כלל ועוד יש קצת ראי' לזה דהקדיש לא שייך באבילות מהא דלעיל מומר שנהרג בידי גוים אין מתאבלין עליו כן משמע לפסק הלכה מהג"ה רמ"א (אע"פ שהבעל ש"כ השיג שם) ומ"מ אומרים עליו קדיש וכנ"ל ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר יש פאן שהקדיש אינו שייך בהאבילות.

ולכן אף שהיה מקום לחוש משום חומרא דא"א מ"מ מאחר שהקדיש הוא תועלת גדול לנשמת המת נראה לפע"ד להקל בזה מאחר שלא נמצא במפורש ולולי מסתפינא הנה אמין שיש פאן מקום לומר דלפעמים מחייבים הבנים לנהוג אבילות אף שאין האשה עדין מותרת להנשא דהרי זה לשון העיטור תשובה מי שנטבע במים שאין לו סוף וכו' עד ואין הבנים יורדים לנחלה ונהרי הן פנכסי שבו' וכיון דבחזקת קיימי' הן מסתברא דלא נהגי אבילות ע"כ נשמע מזה דסברא זו דלא נהגו אבילות נמשך מן זה הדין שפכת פבר ואין הבנים יורדי' לנחלה וכיון דבחזקת קיימי' הן מסתברא דלא נהגי אבילות אבל פשיטא כל היכא דהבנים יורדי' לנחלה פשיט' דנהגי אבילות ובהיות פן הרי פתב להדיא הרמב"ם בפ"ד מהלכות נחלות וז"ל אם היה לו סימנים בגופו והפירו אותו.

בכל אלו הדברים וכיוצא בהן אם אבד זכרו אחר פד' יורדי' לנחלה בעדות זה אע"פ שאין משיאין את אשתו שאני אומר שלא החמירו בדברים אלו אלא מפני איסור פרת עכ"ל ומסתמא סבר הרמב"ם ג"כ מה שפכתו העיטור בשם הרי"ף ומ"מ פתב בדברים האלו וכיוצא בהן יורדים לנחלה אע"פ שאין משיאין את אשתו ומכ"ש דנהגי אבילות.

אלא ודאי דהעיטור גופא לא מייירי אלא כל היכא שאשתו איסורא אליבא דכל הפוסקים. או רובם פכולם לא משום חומרא דאיסור פרת דאז אין יורדי' לנחלה א"כ מסתברא נמי דלא נהגי אבילות.

אבל כל היכא דאנן מחמירין עליה משום חומרא דא"א דאז יורדים לנחלה מכ"ש דנהגי אבילות. וכדמוכח מהרמב"ם בדברים אלו וכיוצא בהם וכו' ואפשר לומר דלהכי סתם הש"ע וכן הרב הגאון מהר"מאי בהל' אבילות ושם בא"ע פתב סברתו ובשם הריב"ם שלא תלביש האשה שחורים וכו'.

ארץ על גב דאיפא למימר נמי משום דשם דנכתא דאיסור אישות נקט האשה וה"ה הבנים
מ"מ איפא למימר נמי כמו שפכתתי דלאו מילתא פסיקא הוא אפילו לדברי העיטור
למימר דכל היכא שאין משיאין את האשה דלא ינהגו הבנים אבילות.

וכדמוכח מהר"מבם הנ"ל אלא דנקא היכא שאשתו אסורה באופן שאין יורדי ג"כ
לנחלה אבל היכא שיורדי לנחלה פשיטא דינהגו אבילות לכן סתמו בדבריהם בהלכות
אבילות והניחו הדבר בזה מאימתי מונין משנתניאשו מלבקש משא"כ בא"ע בהלכות
אישות לענין האשה שלא תלבש שחורים וכו' מחמירין בכל גונוי אפילו כל היכא דאין
משיאין אותה משום חומר איסור פרת מ"מ לא תלביש שחורים וכו' דלגבה מחמירין
טפי ותיישינו לקילקולא דסברה בנפש' וכו' כן אפשר לומר לפע"ד הקלושה ודלא כמ"ש
הבעל ש"כ ואת אשר תו עיררני תפא"רת עטרת כבודו לכתוב בשריותא דהאי איתתא
את הנראה לפע"ד הקלושה ונחלושה הנה ידעתי גם ידעתי אשר כל התלמוד והפוסקים
ראשוני ואתרוני עם כל התשובות ישנות וגם חדשות אשר רבו כמו רבו פולם פאחד
בדעת חדרי ומלאו המצאו ימצאו בדעת קדושי' פה קדוש יאמר לו ואגב חריפתא דיליה
הוא זורה ובורר ומקדד מקבר ומלבן כל עקוד ונוקד ואין זה אשר עיררני כי אם לרוב
גודל מדת הענוה כי רבה וכי היכא דלמטיני' בדיק לי מרא דארע' לחוות את דעתי
הקלושה ונחלושה והנני העירר זעיר שם זעיר שם צעיר לימים אנכי.

יודע אני את מה ערכי ושלש כחי למנוע את עצמי ולחשוף מן הדין. ולהיות מיראי הוראה
ובפרט בחומרא דא"א.

ומה גם אשר באמת ובאמונה עדיין לא דרשתי וחקרתי אצל הקוברים שהי' מתעסקים
עמו לשמוע עדותן את אשר בפיהם כי לא נחיתנא לכה ומנעתי את עצמי מזה בתחלה
לעמוד מן הצד אף אמנם כאשר לע"ע הוד תפארת כבודו כתב לי ג"כ לחקור ולדרוש
אם יש כאן איזה ידיעה אשר לא נודע שמה ולפי הנשמע שהיה ערל מל"ת ששמע מן
הרצחני אשר הודו שכן עשו.

בכן אחקור אחר זה על ידי מוקדם האפשרי וגם אצל הקוברים שהיו מתעסקים עמו
אחקור על הפל ואת אשר אחר כך יורני מן השמים להכין על זה בעניי. אכתוב ואציג
נא לפני יקר תפארת גדולתו דר' גבר בעלמא בנושא ונותן בדבר הלכה.

והוא בתפארת כבודו יראנו נפלאות מתורתו לפסוק להלכה כאשר אתו סודר' שמורה
בערוכה. והנה לקצר אני צריך לרוב טרדות אשר אני כעת רק תפלה לה' להרבו' שלומים
וסיים ארנפים ברוכים ומבונכים פשמש לו זורחי'.

ומלפא חיי לעלמא הדין ודאתי ברכה תילי תילין וסגי חדנות' כ"ע הק' נאמנה אהבת'
בכל עת ובכל שעה לשרת אליו בקודש הנמוך והדום רגלו אהרן ווירמייזא חוני פה ק"ק
טריד. תשובה באשמורת הבקר יזכו לאור יקר פולו אומר כבוד בהיכלו לבקר.

ה"ה אהו' ידידי הרב הפופלג הרים עוקר וזה בנה טוחנו טוכינא דחפימא ורפנו יפוצו
מענינותיו פנחלי ארנו נ"י ע"ה פ"ה ר"מ ואב"ד כמוהר"ר אהרן נר"ו אהו' מרוב התלאות
והטרדות חבלי הבלי הזמן הבוגד ולא בא גד אינני אוכל להאריך ולסדר כל כאשר עם
לבבי הנשבר לטייל ארכו' וקצרות עמו בהלכה כי תשובתו הרמה האירה הבריקה אל

מול עבר פני מגילה עפה עבה בארובה ערוכה ושמורה פתובה אחר ופנים ומראה פנים לכל צד ואופן פמראה האופן ומכ"ת הראה נפלאות בדיקות זכות עיונו ושכלו שכל הנבדל פלפלא חריפא כצנן וחרדל משתעי בלשון חכמה לשון חכמים מעשיר עני ודל ומה מאוד אני חדי בפלפוליה לספור חדל אף ורק לית כתי"בה דלא רמי תיגר"א באיזה מקומן שנראה לע"ד דברי מכ"ת ניראי ונדחי מגיה ובי' או ממקום אחר סמוך או מןפלא ועלה בדעתי לערוך מערכה מול מערכה ולנופח בהלכה ואת והב בסופה מני ומניה תסתים שמערת' וכבר התחלתי בזו המלאכה ורציתי לשלוח הפתב ע"י האלוף כהר"ר מרדכי פ"ץ רק נטרפה לי השעה באותו פעם בפעם ולא יכולתי לגמור המלאכה אשר עלי שעדיין לא נחתי ונקטתי כי אנכי נכון לטרחה נפישא ולאגרא קלילא ואמרת לכו"ת זעיר עד אשר יבואו יומי דפגרי קצת ימי חנופה אף ורק באשר שמכ"ת חזר ושלח אלי מגילה קטנה ככף נחת מעין הראשונה גם ראיתי מ"ש מכ"ת לגיסו התורני מוהר"ך נר"ו לבאר דבריו הראשונים מה שפתב לי בענין אמירת קדיש וכיון דכל כי האי טרחה טרח מר אמרתי אם לא אשיב לו לא דבר ולא חצי דבר פן יעלה טינא בלבן לב חכם שאין אני משגיח בדבריו ושמתי אותו אחר הדלת והמזוזה ומשנה ממקומה וזה ע"כ אמרתי יעבור עלי מה ארוצה ואשיב מפני הכבוד אמנם בקצרה ואחרון אני בא נאען ואומר שתמיהתי במקומה עומדת למה לא מיקה מכ"ת בבנו של מייזוש שלא לומר קדיש פיון שעדיין לא מבונר אם איתתי שריא להתנסבא לכל גבר כו' כי כבר פשט המנהג מנהג ותיקון בכל ב"ד ישראל למחות מלומר קדיש עד שמבונר היתרא דאיתתא כי קדיש הנה דומי' דהשפכה שמיחה הרב ב"י מלאמרה נחדא טעמא לתרונוהו שיש לחוש לתקלא שהאשה תביא עדים לפני ב"ד אחר ותביא ראיה לדבריה מן ההשפכה או מן אמירת קדיש פיון שפבר המנהג שלא לומר קדיש בשביל מיתי כ"י כי אם מי שאין לו אב ואם (ולא כמו שעלה על דעת מכ"ת מתחלה שטעמא דמילתא שהאשה בעצמה תסבא שהיא שריא למינסבא) ומה שיצא מכ"ת חוץ למכונן זאת לא זאת כי אם שלא מצא מוצא מקור הדין בריב"ש.

כי המ"מ הוא טעות וצ"ל סי' תק"ח יע"ש וימצאנו ומה שפתב מכ"ת והאריף למעניתי שהאבילות תלוי בירידת נחלה ורצה להוכיח פן מדברי בעל העיטור והרמב"ם במחילה מפבדו אין דבריו נכונים פלל מראש ועד סוף כי מ"ש מכ"ת וז"ל ואפשר לומר דלהכי סתם הש"ע והגאון מהרמא"י בהלכות אבילות ושם באה"ע כתב סברתו והריב"ש שלא תלביש אשה שחורים כו' מפל מקום איכ' למימר נמי כמו שפתבתי דלאו מילתא דספיקא הוא אפילו לדברי העיטור למימר דכל היכא שאין משיאין את האשה שלא ינהגו אבילות וכדמוכח מהרמב"ם הנ"ל אלא דוקא היכא שאשתו אסורה באופן שאין יורדים ג"כ לנחלה אבל היכא שיורדי לנחלה פשיטא שינהגו אבילות לכן סתמו הדברים בה"א כו' משא"כ באה"ע בהלכות אישות לענין האשה כו' עכ"ל ואני אומר אין דנין אפשר משאי אפשר כי אי אפשר לומר פן כל היכא שיורדים לנחלה פשיטא דנוהגים אבילות דא"כ קשה למה פתב בש"ע מי שטבע במים שיש להם סוף כו' הלא אפילו במים שאין להם סוף ינהגו אבילות פיון שיורדים לנחלה כמ"ש בח"מ בסימן רפ"ד ובאופן המבואר שם ועוד יש הרבה להשיב על דבריו וכמנדומה לי שמכ"ת הרגיש בעצמו שאין דבריו הראשונים עולים פהוגן לכן בכתבו השני שפתב לגיסו היפה פניו של זעם והשיג על

בעל הש"ך אבל דבריו הראשונים מצד הלשון ומצד הענין אינם סובלת מה שרצה לפרשה בכתב השני גם נגד הש"ך במחילה מבודו לא דיבר נכונה כי הדבר ברור שלפי דעת בעל העיטור אין שום מקום שאין משיאין אשתו והיורשים יורדים לנחלה פי תלוי זה בזה ודלא.

כהרמ"ם לכן כתב בעל העיטור ומסתברא כו' אבל הרמב"ם לא בירר דבריו לענין אבילות אם תלוי בירידת נחלה או במשיאין את אשתו ומסתבר מילתא שהאבילות תלוי במשיאין את אשתו פי מצינו שמתאבלים ע"פ ע"א כמו שמתירין אשה ע"פ ע"א אף על פי שאין יורדים לנחלה על פי ע"א ואין לומר דילמא תלוי נמי בירידת הנחלה ונאמר אם משיאין את האשה אף על פי שאין יורדי' לנחלה מתאבלין ואם יורדים לנחלה אף על פי שאין משיאין האשה מתאבלין גם כן פי אין זה סברא להחמיר כל כף לאבילות דרבנן והוא חומרא דאמי לידי קולא כמ"ש הרא"ש ממילא צדקו דברי הש"ך כמ"ש שהאבילות תלוי בהיתר נישואי האשה.

אמנם במ"ש וכן כתב באה"ע סי' י"ז ס"ה דאשתו אסורה להספיד כו' משמע מדבריו שהבין שהתם והקא חדא טעמא הוא ובחדא מחתא מחתינהו וז"א דכאן מייירי לענין אבילות דעלמא והתם הנה טעמא משום שיש לחוש לתקלה ולא משום אבילות פי אין בלבישות שחורים או השפכה דין אבילות כלל כללא דמילתא שדברי מכ"ת תמוהין גם מ"ש מכ"ת וז"ל בכתבו שכתב לגיסו גם מחמת אבילות ידעתי גם כן מ"ש הב"י שיש למחות כו' מ"מ נראה דהתם מייירי שעל הב"ד מוטל שהמה לא יצוו לומר השפכה משום דחיישינן לתקלה דיאמרו כיון שהב"ד יניחו לומר השפכה כו' נראה שדברי מכ"ת סותרין אלו את אלו פי מתחיל בציווי ומסיים בהנחה ובאמת הפל הולך אחר החיתום שיש לחוש לתקלה אם יניחו הב"ד ולא ימחו וכן הוא לשון הב"י וגם אני מוחה מלומר השפכה כו' וא"כ מה לי פשלא ימחו לומר השפכה שיש לחוש לתקלה מה לי אם לא ימחו שלא יתאבלו פי גם באבילות יש לחוש לתקלה ויותר יש לחוש לתקלה ע"י אבילות מע"י השפכה פי אבילות הוא חומרא דאמא לידי קולא כמ"ש ממילא יאמרו אם לא הי' מבנרר שמת לא הי' הב"ד מניחי להתאבל משא"כ בהשפכה וק"ל כללא דמילתא כל זמן שאין משיאין האשה אין מתאבלין מצד הדין ומשום שיש לחוש לתקלה יש למחות לומר השפכה משום תקלה וכן מוחזין לומר קדיש משום תקלה וקדיש והשפכה שוין לענין זה אע"פ שמשמע שבתורה השפכה שמתפללין בעד נשמתו מזכירין שמו מה שאין כן בקדיש שאין מזכירים שמו מ"מ סתמו כמפורש ע"פ מנהגינו הנ"ל וק"ל ופשוט הוא וכן נוהגי' בכל מקום שראיתי ול"ה ולישוועתו קויתי שייציליני משגיאות ולא יצא דבר שאינו מתקן מתחת ידי הוראתי ובמטותי מיני דמר שאל ישית לבו על גמגום לשוני ורועי כתבי כתב הנשתיין כי הנ"חץ השיאני גם אם מהירת הקולמס פלטה ח"ו דבר מה שלא דרך בבודו בזה יסלח לי מכ"ת ואל ידין שווג כמזיד וש"ש: אחר פתיבתי הנ"ל אשתיה עוד פה אתנו מוביל כתבי דנא אמרתי לעורר מכ"ת על איזה פרטי הנהגות דברי שיש לי על תשובתו הא' בראשי פרקי' וזה יצא ראשונה מכ"ת הסכי' עם הפרישה במ"ש בחד זימנא להכעיס לא מיקרי משומד ואין אסור להחיותו ולפי לא כן יחשב פי לע"ד שפאפי' בפ"א להכעיס מקרי משומד ואסור להחיותו וראיה לדבר מהא דאית' בפ' א"מ מיתביי אכל פרעוש א' או יתוש א' הרי זה משומד והא הקא דלהכעיס הוא וקתני משומד התם

בְּעֵי לְמִטְעֵם טַעְמָא דְאִיסוּרָא עכ"ל וְאִם אֵיתָא שְׂיֵשׁ לְחֵלֶק בְּלֵהֲכַעֵיס בֵּין פ"א לְהֵרְבֵּה פְּעָמִים מֵהַ מְקַשָּׁה הַמְקַשָּׁן לְמַה לֹּא מְשַׁנֵּי הַתְּרַצֵּן ל"ק הָא דְקָאָמַר לְהֵכַעֵיס מִיֵּן הֵיֵינוּ כְּשֶׁעֲשֵׂה פֶן כְּמָה פְּעָמִים הָא דְקָאָמַר אָכַל פְּרַעוֹשׁ א' אוּ יְתוֹשׁ א' כו' הֵיֵינוּ כְּשֶׁלֹּא אָכַל אֱלֹא פ"א וְעֵינֵינוּ בְּתוֹס' שָׁם ד"ה הֵתֵם כו' אֱלֹא וְדָאֵי בְּלֵהֲכַעֵיס אִם מְבַרְר דְּבַרְי' שְׁהוּא עוֹשֶׂה לְהֵכַעֵיס אֵין חִילוּק בֵּין פ"א לְהֵרְבֵּה פְּעָמִים וְהָא דְמַחְלֵקִים תּוֹסְפוּ בַפ"ק דְּחֻלּוּן בֵּין פ"א לְהֵרְבֵּה פְּעָמִים הֵיֵינוּ דְּנֻקָּא לְעֵנִין ע"ז אוּ חִילוּל שְׁבֵת בְּפִרְהֶסְיָא וְלִתְיָאָבוֹן אָכַל לֹא לְהֵכַעֵיס וְגַם שָׁם אֵין דְּבַרְי תּוֹסְפוֹת מְוֹסְפִים וְעֵינֵינוּ מְר בִּיש"ש וּבִתְשׁוּ' מֵהֵרִי"ק שׁוֹרְשׁ ק"י וְאֵין לְהֵבִיא רְאָיָה מִן מ"ש הֵרְמַב"ם בַּפ"ג מֵהֵל' תְּשׁוּבָה שְׁפֵתַב הַמְשׁוֹמֵד לְעֵבְרָה אַחַת זֶה שְׁהַחֲזִיק עֲצָמוֹ לְעֲשׂוֹת עֲבִיר' בְּזִדּוֹן וְנִתְפָּרֵס בָּהּ וְהוֹרְגַל בָּהּ וְכוּ' וְהוּא שְׂיֵעֲשֵׂה לְהֵכַעֵיס ע"כ מְשַׁמַּע דְּלֹא הֵנָּה מְשׁוֹמֵד לְהֵכַעֵיס אֱלֹא א"כ הוֹרְגַל בָּהּ כו' כִּי לְעַד"נ שְׁהֵרְמַב"ם לֹא כַת' מְשׁוֹמֵ' לֹא הֵנָּה אֱלֹא כְּשֶׁהוֹרְג' בָּהּ וְנִתְפָּרֵס בָּהּ אֱלֹא לְעֵנִין שְׂיֵהֵיָה בְּכַלֵּל אֵלוֹ שְׂיִוְרְדִין וְלֹא עוֹלִי' דְּחֻמֵיר עֲוֹנְשִׂיָה טְפִי אָכַל לֹא לְעֵנִין מוֹרִידִין וְלֹא מְעַלִּין וְהַדְּבַר מְוֹכַרְח לּוֹמַר כֹּן לְעֵנִין אִפְיֻקוֹרְס שְׁפֵתַב הֵרְמַב"ם שְׁהֵם שְׁלֵשָׁה וְכוּ' וְלֹא מְנָה מ"ש בַּפ" חֵלֶק אִפְיֻקוֹרְס זֶה הַמְבַּזָּה ת"ח אֱלֹא ע"כ לּוֹמַר שְׂדַעַת הֵרְמַב"ם שְׂיֵשׁ חִילוּק בֵּין אֵין לְהֵם חֵלֶק לְעַה"ב וּבֵין יוֹרְדִי' וְלֹא עוֹלִים וּבְקָאָמַת יֵשׁ ב' מִינֵ' אִפְקוֹרְסִי א' שְׂאֵין לוֹ חֵלֶק לְעַה"ב וּמִיֵּן א' שְׂיִוְרְדִים וְלֹא עוֹלִים וְנִכְרַת' וְהַבְּרִיָּתָא בַּפ"ק דַּר"ה מְיִירִי בְּמִין הָא הָאוֹמַר שְׂאֵי' שָׁם נְבוּאָה כו' לְפִיכָּה עוֹנְשָׁם חֻמוֹר שְׂיִוְרְדִי' כו' וּבַפ" חֵלֶק אִיִּירִי בְּמִין הָא' שְׂאֵין חֻמוֹר כ"כ לְפִיכָּה עוֹנְשָׁם שְׂאֵין לְהֵם חֵלֶק לְעַה"ב אָכַל אֵין עוֹנְשָׁם חֻמוֹר כ"כ שְׂיִוְרְדִים וְלֹא עוֹלִים וְכ"כ לְהֵדְיָא הַל"מ יַע"ש אִם יֵשׁ אֶתּוֹ הַל"מ.

ה"ה לְעֵנִין הַמְשׁוֹמֵדִי לְהֵכַעֵיס יֵשׁ חִילוּק זֶה לְעֵנִין שְׂיִוְרְדִים וְלֹא עוֹלִים צְרִיף לְהֵיֵוֹת מְוֹרְגַל וּמְפֹרְסֵם בְּכָּהּ אָכַל לְעֵנִין מוֹרִידִין וְלֹא מְעַלִּין בַּפ"א סְגִי: וְעַפ"ז שְׁכַתְּבֵנוּ שְׁמְשׁוֹמֵד לְהֵכַעֵיס נִקְרָא בַּפ"א יֵשְׁבֵתִי דִּיבּוֹר תּו' בַּפ"ק דְּחֻלּוּן דָּף ז' ע"ב ד"ה אֱלֹא מוֹמַר לְאוֹתוֹ דְּבַר וְלִתְיָאָבוֹן דָּאֵי לְהֵכַעֵי' פְּשִׁיט' דְּפָסוּל שְׁהוּ' מְעַט הַפְּמוֹ' וְרַב הָאֵיכוּ' כִּי קָשָׁה מָה אֶתּוֹ הַתּוֹס' לְאִשְׁמַעִי אָכַל עַפ"ז א"ש כִּי הֵיָה מְקוֹם לְדַחּוֹת הַסִּיָּיעַת' דְּרַבָּא וְלוֹמַר מ"ש בַּבְּרִיָּת' וְאַפְי' יִשְׂרָאֵל מוֹמַר כו' הֵיֵינוּ מוֹמַר לְהֵכַעֵי' שְׁעֵבַר פְּעַם א' לְהֵכַעֵי' (וְנִק' מוֹמַר בַּפ"א) וְכִינּוֹן שְׁלֹא עֵבַר כִּי אִם פ"א לְכֹן אֲמַרִּינוּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה אָכַל מוֹמַר לְתִיָּאָבוֹן לֹא נִקְר' מוֹמַר בַּפ"א כ"א שְׁעַש' כֹּן הֵרְבֵּה פְּעָמִי' י"ל שְׂאֵין שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה כִּי נַעֲשֵׂה לוֹ כְּהֵיֵתֵר וְאֵין ק לֹא שְׁבַק הֵיֵתֵרָא ע"כ.

כְּתִבוּ הַתּוֹס' דָּאֵי לְהֵכַעֵיס כו' וְדו"ק נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִזִי. שְׂאֵלָה יֵט נִדְרֵשְׁתִי לְאַשְׁרֵי שְׂאֵלוֹנִי לְחַוּוֹת דְּעֵי מְרַחֵק בְּעֵנִין גּוֹבָה מִס בְּטְבָרְי' וְז"ל הַשְּׂאֵלָה רְאוּבֵן הֵיָה גּוֹבָה מְסִים וְעוֹלִי' כְּמָה שְׁנִים בְּעֵיר טְבָרְיָא וְהֵיָה הַמוֹצִיא וְהַמְבִּיא שֶׁל הַקְּהֵל טְבָרְיָא וְאַחַר כָּהּ נִתְגַּלְגַּל הַדְּבַר שְׂרָאוּבֵן נִתְגַּרֵשׁ מִמוֹשֵׁל הָעֵיר מִן הַמְּקוֹם הַהוּא וְהַקְּהֵל בְּקִשׁוֹ חֲשַׁבּוֹן מְרָאוּבֵן אַחַר יְצִיאָתוֹ מִן הָעֵיר וְרָאוּבֵן הִבִּיא פְּנִקְס אֶחָד כְּתִב בּוֹ יְצִיאָתוֹ וְקִבְּלָתוֹ.

וְנִמְצָא אֵיזָה פְּרָטִי הוֹצָאוֹ בְּאֵיזָה דְּפִים כְּתוּבִי בְּאִמְצַע וּבְסוֹפִי שְׂיִטוֹת דְּהֵיֵינוּ פְּרָט הוֹצָאָה הַכְּתוּבָה בְּשִׁטָּה שְׁלִפְנֵיָה נִכְנָסוֹת בְּשִׁטָּה שְׁנֵיָה קָצַת וּבְאוֹתוֹ חֵלֶק שֶׁל שְׂיִטָּה שְׁנֵי נִמְצָא כְּתוּב פְּרָטִי הוֹצָאָה בְּפָנֵי עֲצָמוֹ.

גם הסף הכל הנרשם למטה בכל שולי הדפין הוא מכונן לאותן הפתובים באותו דף
בראשי השיטות. חוץ מאותן הוצאות הפתובים באמצע ובסופי השיטות הנ"ל והנה ראובן
תובע מהקהל כמה מאות המגיעי' לו על פי הפנקס שהוא והקהל השיבו מאחר שגראים
הדברים שראובן זיין אותן הוצאות הפתובים באמצע השיטות גם הסף הכל מוכיח על
זה ממילא אזדא נאמנותו ואבד חזקתו ולא די שלא ניתן לו מה שמבקש הוא מהם רק
אפילו הקהל תבעו ממנו סף רב כי המה אומרים שקבל יותר ממה שהביא בקבלתו כי
מאחר שגראים הדברים שזיין איזה הוצאו' בפנקס ממילא הוחזק פפרו והרשו' להם
לתבוע ממנו כפי רצונם והנראה להם עוד תבעו הקהל מראובן נתינות מכמה שנים שהוא
חייב להם ועל נתינות טענו שהמה מוחזקים להוציא ממנו אותן נתינות פדין הקהל נגד
היחיד גם תבעו מראובן סף רב לשלם חלקו באותן החובות שחייבי' המה הקהל לאחריו
וראובן ישלם חלקו לאותן החובות על פי ערכו שהיה לו בהיותו אצלם קודם שהענ'
וראובן הישב על ראשון על אותן הוצאות שפתובים באמצע השיטות היה הסיבה
שהפנקס היה סגור בחדר הקהל ולפעמים הוציא הוצאות והמה אותן הפתובים באמצע
השיטות בעת שלא היה מזומן אצלו הפנקס ועל ידי כן הי' מוכרח לרשום אותן הוצאות
בגייר אחד ואחר כך בעת ביאתו לחדר הקהל היו נכתבי' אותן הוצאות בפנקס שלא בזמנו
ושלא פסדן באיזה מקום שהיה נמצא חלק בפנקס ועל נתינות השיב ראובן שפבר הביא
אותן נתינות שחייב הוא בקבלתו וחשבוננו צדק ואין להם מוחזקת נגדו ומחמת הפרעון
חלקו בהחובות שחייבי' הקהל לאחרים השיב ראובן ליתן חלקו כפי השגתו עתה
וההזיקו' שלו הוא ידוע לכל.

עוד טענו הקהל שראובן עבר על תקנתם שלא יעשה שום גובה מס דבר כי אם גילה
לחבירו שנתמנה אצלו והוא עשה הכל כרצונו. בלי ידיעת חבירו תחלה וסוף ומאחר
שעבר על תקנתם אין לו עוד נאמנות נגדם וראובן השיב להד"ם שלא עשה פלום נגד
תקנתם זהו תנרף ותמצית דברי הצדדים בכך יורינו מה דינו של ראובן עם הקהל על פי
טענתם.

תשובה בהיות שהזמן גורם לרהוט ברשותא דמצות סנפה וד' מינים וחביבה מצנה
בשעתא ע"כ אינני אוכל להאריך ולהראות פנים לכל צד ואנפן כמראה האנפן פדרכי
להשיב לשואלי מלא דבר ולא חצי דבר גם לומר זיל האינדנא ותא לאחר זמן למחר אינני
רשאי משום כל תאחר ע"כ אביא בקצרה ואשיב פאשר החונן לאדם דעת אותי יורה
ונה החלי בעזרת ה' חילי ונה יצא ראשונה נבאר מה דינו של גובה מסים שפיררו אותו
הקהל לענין נאמנות: ונלע"ד שהוא נאמן בלא שבועה ואפילו חשבון אינו צריך כמ"ש
מהר"ו בתשוב' סי' קע"ג גבי פרנס שנתמנה על פי הציבור מדעתם שאין צריך ליתן
חשבון פינו דהימניהו עלייהו וכן פסק בסי' קכ"ד לענין בעלי הודאות שצאמנין אפילו
בלא ק"ח והטעם שהקהל האמינו להם ע"ש ה"ה נמי גובה מסים שנתמנה ע"פ הציבור
מדעתם נאמן ונלע"ד שצאמן בלא שבועה אפילו להוציא מן הקהל אם דרף הגובה
להלוות מכיסו דהא מהרי"ו בסימן קע"ג מביא ראיה לדבריו שאין הפרנס מחויב לעשות
חשבון מן הא דאמרינו בפ"ק דב"ב ת"ר אין מחשבינ עם ג"צ כו' וג"צ נאמן בלא שבועה
אפילו להוציא מן הקהל כדאיתא במרדכי שם וז"ל הא הימוני מהימנא פסק ר"מ דהגבאי
שאמר בעודו גבאי כך וכך הלוייתי לתוך פיס של צדקה נאמן בלא שבועה פינו דכך הוא

דָּרָךְ הַגְּבִיאִים שֶׁהֵם מְלוּיִם לְתוֹךְ פִּיס שֶׁל צְדָקָה כּו' ע"ש פֶּן הוּא בְּמֶרְדְּכִי שֶׁבִּיָּדֵי אָבֶל מֵהֵרִי"ו בְּתִשׁוֹ' ס'י קכ"ד הַגַּ"ל מֵעֵתִיק לְשׁוֹן מֵהֵר"מ שג"צ נֶאֱמָנִים אִף לְאַחַר שֶׁסִּילְקוּ כו'.

א"כ מִשְׁמַע שֶׁהַפְּרָנָס נֶאֱמָן אִפִּי' לְהוֹצִיא מִן הַקְּהָל בְּלֹא שְׁבוּעָה אִם דָּרָךְ הַפְּרָנָס לְהַלוּת לְכִיס הַקְּהָל וְה"ה נְמִי גּוֹבֶה מְסִים פִּיּוּצָא בּוֹ נֶאֱמָן וְהוּא מְבֹנָאָר אֲמָנָם לְכַאוּרָה אִין טַעַם מְבֹנָר לָמָּה יֵהָא הַפְּרָנָס אוֹ ג"צ נֶאֱמָן לְהוֹצִיא בְּלֹא שְׁבוּעָה מ"ש מְשַׁאֲרֵי מוֹצִיאִין הוֹצֵאוֹת בְּרִשׁוֹת דְּאֲמַרִּינוּ מִשְׁתַּבֵּעַ הָאִי דִּינֵדַע וְלֹא נֶעְלַם מֵעֵינַי מ"ש הַבַּעַל הַתְּרוּמַת בְּשַׁעַר כ"ט תִּשׁוֹ' ר"י בֶּן פִּלְאֹט לְרַבֵּינוּ זְרַחְיָ' הַלּוּי וְהַאֲרִיף לְמַעֲנִיתוֹ וְחִילַק פְּמָה חֲלוּקִים מ"ש חֲנֻנְיָ עַל פְּנִקְסוֹ וְשִׁלוּחֵי דְּפִטְרִינָן לְהוּ הֵיכָא דְּלִיתְנָהוּ דְּמַכְחָשֵׁי אֶהְדְּדִי וּמ"ש מוֹצִיא הוֹצֵאוֹת עַל גְּכִסֵּי אֲשֵׁתוֹ וּמְפִיר כְּלָיו כּו' דְּמִשְׁתַּבְּעֵי וְנוֹטְלִין.

אֲמָנָם הַמְדַקְדָּק בְּחִילוּקֵיהֶ' לֹא יִמְצָא אֶחָד מֵהֶם שֶׁשִּׁינֵי גָבִי ג"צ אוֹ פְּרָנָס. וְנִלְע"ד טַעַמָּא דְּמִילְתָּא שֶׁחֲשִׁשׁוּ אִם צְרִיכִין שְׁבוּעָה מְמַנְעוּ וְלֹא עֲבָדוּ כַּמ"ש גָבִי אֶפְטָרוֹפֶס שֶׁמִּינְהוּ אָבִי יְתוּמִים לְכֹן הָאֲמִינוּם בְּלֹא שְׁבוּעָה: אֲמָנָם בּנ"ד שֶׁאֵיתָרַע קֶצֶת חֲזַקְתוֹ שֶׁל הַגּוֹבֶה מְסִי ע"י פְּנִקְסוֹ כְּמִבְּנָאָר בְּשַׁאֲלָה צְרִיכִין אָנוּ לְמִידִין אִם אָבֵד נֶאֱמָנוֹתוֹ אִם לֹא.

וְהִנֵּה אִם לֹא נִמְצָא רִיעוּת' רַק שֶׁבְּקֶצֶת הַשִּׁיטִין נִמְצָא בְּסוֹף הַשִּׁיט' נִיָּר חֶלֶק וּבְקֶצֶתוֹ נִמְצָא בְּסוֹף הַשִּׁיטָה כְּתוּב הוֹצֵאוֹת אַחֲרַת נִלְע"ד שֶׁלֹּא הִיָּינוּ מְגַרְעִין חֲזַקְתוֹ וְנֶאֱמָנוֹתוֹ שֶׁל הַגּוֹבֶה מְסִי' בְּשִׁבִיל זֶה אַע"פ שֶׁהִיָּה מוּטָל עַל הַדִּינִין לְדַקְדָּק הֵיטֵב וּלְבַדּוֹק עַד מְקוֹם שֶׁיָּדוּ מַגְעַת וְאִם יֵשׁ מִן הַצְּנוּרָה לְכוּף אֶת הַגּוֹבֶה כְּדִי שִׁיּוּדָה יַעֲשֶׂה כְּדֹאִי' בַּפ' ג"פ (דָּף קס"ז) הֵיכָא שֶׁטְרָא דְּהִנֵּה כְּתוּב בִּיָּה מְנַת רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן אַחֵי אֶזֶל וְכַתֵּב בִּיָּה נִי"ו וְשׁוּנְיָה וְאַחֵי וְהִנֵּה לְהוּ אַחָא דְּשִׁמְיָה אַחֵי אַתָּא לְקַמְיָה דְּאַבְיֵי א"ל מ"ט דְּחִיק לֵיהָ עֲלָמָא לְהָאִי נִי"ו כּוֹלֵי הָאִי כְּפַתְיָה וְאוּדֵי עכ"ל.

שֶׁמְעִי' מֵהֵכָא הֵיכָא שֶׁנִּמְצָא דְּחֻקָּא. אוֹ רְוּחָא בְּשִׁטְרָא כּוֹפִין אֶת בַּעַל הַשִּׁטְרָה כְּדִי שִׁיּוּדָה וְלִדְעַת הַטוֹר אִפִּי' לֹא טַעַן הַלְוָה אוֹ הַמּוֹכֵר אֲנִן טַעֲנִינָן לִי וְלִדְעַת הַרְמ"ה דס"ל שֶׁלֹּא טַעֲנִינָן לִיָּה אֱלָא לִיתְמִי וְלִקְוֹחוֹת מ"מ אִי אִיהוּ טַעֲנִין צְרִיף הַדִּינִין לְבַדּוֹק וְלְכוּף כְּדִי שִׁיּוּדָה א"כ גַּם בּנ"ד שֶׁאִין הַשִּׁיטוֹת שׁוֹוֹת צְרִיף הַדִּינִין לְבַדּוֹק כַּנ"ל.

מ"מ מִשֶּׁם רְאָיָה אִם עָשָׂה הַדִּינִין אֶת שְׁלוֹ מַה דְּאִית לֵיהָ לַעֲשׂוֹת וְלֹא הוֹדָה בַּעַל הַשִּׁטְרָה לֹא פְּסִלִי' לְשִׁטְרָא וְכֹן כְּתַב ה"י לְשֵׁם לְהַדְיָא וְז"ל ש"מ אוֹתִיּוֹת דְּחֻקָּת אוֹ רְוּחָת שֶׁאִין מְקוּיָימִי' כְּשִׁרוֹת א"כ אִף אָנוּ נֹאמֵר אִם לֹא הִיָּה רִיעוּת' בְּפִנְקְס הַגּוֹבֶה רַק שֶׁבְּמִקְצַת הַשׁוֹרוֹת נִמְצָא נִיָּר חֶלֶק בְּסוֹף הַשִּׁיטָה וּבְקֶצֶתוֹ נִמְצָא כְּתוּב בְּסוֹף הַשִּׁיטָה הוֹצֵאוֹת אַחֲרַת הִיָּה מוּטָל עַל הַדִּינִין לְבַדּוֹק עַד שֶׁיָּדוּ מַגְעַת כְּדִי שִׁיּוּדָה בַּעַל הַפְּנִקְס וְאִם לֹא יוֹדָה לֹא אֵיתָרַע חֲזַקְתוֹ דְּבַעַל הַפְּנִקְס כְּמוֹ שֶׁלֹּא אֵיתָרַע הַשִּׁטְרָה בְּעוֹבְדָא דְּאַבְיֵי וְנִלְע"ד דכ"ש הוּא אִם גָבִי עוֹבְדָא דְּאַבְיֵי לֹא פְּסִלִינָן לְשִׁטְרָא אִם לֹא יוֹדָה בַּעַל הַשִּׁטְרָה מְכ"ש בּנ"ד שֶׁאִין לְאַבְד חֲזַקְתוֹ דְּבַעַל הַפְּנִקְס אִם לֹא יוֹדָה אַחַר הַחֲקִירָה דְּהָא הָתָם גָבִי עוֹבְדָא דְּאַבְיֵי הִיָּה סְבָרָא גְדוּלָּה לְמִפְסַל לְשִׁטְר' וְלוֹמַר וְדֹאִי זַיְיָפִיָּה דְּהָא אִין הַעֲדִים רְשָׁאִין לְחַתְנוֹם הַשִּׁטְרָה עַד שֶׁיִּדְקְדְּקוּ בְּכָל אוֹתִיּוֹתָיו כַּמ"ש הַטוֹר בְּסִי' מ"ב.

א"כ י"ל נעמיד העדים על חזקתך ונדאי דקדקו דהא חזקה מעליות' היא שיהי ע"פ חזקה זו מכשרינן לשטר א שנמצא פתוב בו תלתין בסוף השיטה ולא חזשינן דילמא הוא פתוב תלת בסוף השיטה ובע"ה זינף וכתב תלתין ונדאי דקדקו העדים ואפי' הכי אמרי' אם לאחר החקירה והבדיקה לא יודה בעל השטר לא פסלינן לשטר א מכ"ש בנ"ד דליתא להאי סברא שנדאי דקדק מכ"ש שאין לנו לפסול פנקסו של הגובה ולאבד חזקתו ונדאי קאמינ' שנ"ד עדיף טפי מההיא דאבני דהתם גבי אבני הנה המוכר טוען ונדאי שלא מכר לו כ"כ וכמ"ש מו"ח בב"ח ש"ל (ועיין בפוסקי') משא"כ בנ"ד שאין הקהל טוענין ונדאי שלא הוציא הגובה אותן ההוצאות אלא משום שאותן ההוצאות אינן פתובי' בדרא דשארי הוצאות ממילא זכינו לדין אם בעובדא דאבני לא פסלינן לשטר א אם לא יודה בעל השטר מכ"ש בנ"ד שאין לפסול הפנקס ולגרע חזקתו של הגובה אם אינו מודה לאחר החקירה ואדרבא נותן אמתלא לדבריו למה יש שינוי בין השיטות פמבואר' בהשאלה כן נראה לכאורה: אמנם אחר העיון קצת נראה שאין הנדון דומה לראיה פלל שיש לחלק חלוק"א דרפן בשלמא התם גבי עובדא דאבני דה"ל להלוקח שטר מקנים בידו אין לנו לפסול משום דחזקתו או רוחא דאותיות משא"כ בנ"ד דלית ליה להגובה שטר פלל רק חיליה ותוקפיה הוא משום שהקהל ביררו אותו להיותו גובה ומסתמא הימנוהו אותו עליהו א"כ י"ל אלו הנה יודעים הקהל דאיתגיד בי' ריעות' בפנקס לא ביררו אותו להיותו נאמן אע"פ שהוא מתרץ ונותן אמתלא למה נשתנו פתיבת הקבלות זו מזו מ"מ מידי ריעות' לא נפק פי ונדאי שערי תרוצים לא ננעלו אמנם הלב יודע אם לעקל כו' ובפרטות מה שנמצא בפנקס סף הפל של הדפים מכונן להוצאת שונכתבו פסדרן הוא ריעותא גדול וק"ל.

ע"כ יש לנו לומר אנו סהדי שאדעת' דהכי לא ביררו ולא הימנוהו אותו הקהל עליהם. ונלע"ד שהאמית' דמי' למ"ש הטור בסי' ע"א סכ"ג בשם תשובת רבינו קלונימוס ונ"ל שטר שיש בו נאמנות ונמצ' המלנה פפרן בדבר א' וע"י עדים לא מהני לי' הנאמנות כו'.

אע"ג דקי"ל הוחזק פפרן לאותו ממון לא הוחזק לממון אחר אפי' הכי בהא בטל לנאמנותי' שהאמין הלנה להמלנה ולא שקיל מיניה אלא בשבועה עכ"ל וטעמא דמילתא משום שאמרינן אנו סהדי אלו הנה ידע הלנה שיהא המלנה מוחזק פפרן לא הנה הנה ידע לי' נאמנות: א"כ גם בנ"ד יש לנו לומר אלו הנה יודעים הקהל שיתרע חזקת' דההוא גובה על ידי פנקסו פנ"ל.

לא הנה מבררין אותו שיהא גובה ושיהא נאמן: והנה לא נעלם מעיני שיש מקום לבעל דין לחלוק ולומר ע"כ לא קאמ' מהרר"ק שבטל הנאמנות שהאמין הלנה להמלנה אלא היכא שהוחזק המלנה פפרן על ידי עדים והכי דייק לישניה.

אבל כשלא הוחזק פפרן על פי עדים אלא שאנו חושבין ומחזיקין אותו לכפרן ומזינין על ידי פנקסו משום שאין ההוצאות נכתבים פסדרן אפטר לומר שאין הנאמנות שהאמינו אותו הקהל בטל על ידי פה אכל לענ"ד מה שנקט רבינו קלונימוס ועל ידי עדים לא דוקא נקט עדים.

ומוכרחים אנו לומר של"ד נקט עדים אלא אפי' אם הוחזק המלנה פפרן על ידי דבר מה שאנו מחזיקין אותו לכפרן מסתייע לבטל הנאמנות שנתן לו הלנה. דהא הב"י מביא

תשובת אשפנזית שפנתבה גם פן הדין של ר"ק ומביא ראיה מדאמרינו גבי אלו יוצאת שלא בכתובה העוברת על דת משה.

כו' פגון דאמרה פלוני חכם טיהר לי את הדם ואישתכח שיקרא והא הכא מדאוריית' מהימנא וכיון דמשקרא תו לא מהימנא ומפסדת פתנפתה הכי נמי לא מהימנא כו' עכ"ל והנה באמת לכאור' על פי ראיה זו משמע דוקא אם הוחזק המלנה פפרן על ידי עדים אז בטל הנאמנות שלא אבל לא בע"א.

דקא גבי אשה היוצאת שלא בכתובה איירי נמי שהוכחה עפ"י עדים כמ"ש התוס' והרא"ש ע"פ הירושלמי שהאשה נאמנית להכחיש הבעל או החכם אם אין עדים מכחישין אותה. מ"מ נלע"ד אם הוחזק המלנה לכפרן על ידי דבר שאנו מחזיקין אותו לכפרן נמי בטל נאמנות דידה אעפ"י שלא הוחזק על ידי עדים וראיה לדברינו מהא דאית' התם עוד אוקמית' אחריתא על מה שמקשה הגמ' משמשתו נדה היכי דמי.

אי ידע ליפרש כו' פגון שהוחזקה נדה בשכונותיה כו' גם אוקמית' דא הילכתא היא כמ"ש הפוסקים וקשה לפי אוקמית' זו למה הפסידה נאמנותיה וכתנפת' ע"י שהוחזקה נדה בשכונותיה הלא מה שהוחזקה נדה אינו עדיף כמו עדים שמעידין עליה.

וכן פתב רש"י להדיא בפ"י יוחסין (דף פ"ז ע"א) ונ"ל הגמרא מלקי' על החזקו' פרב והנדא דאמר ר"י הוחזקה נדה בשכונותיה בעלה לוקה עליה משום נדה כו' ופירש"י מלקין על החזקות על דבר שאנו מחזיקין פן ואפ"ל אין עדות בדבר נשמע מזה שהחזקה אינו חשוב כ"כ כמו עדים ולמה אבדה האשה נאמנותה (ועיין במהרי"ק שורש פ"ז ותמצא מה שהעמיק והעלה אבני פז בענין זה) אלא עכ"ל שאבדה האשה נאמנותה על ידי דבר מה שאנו מחזיקין אותה לשקרנית אע"פ שאין עדות בדבר הה"נ בענין נאמנות שהאמין הלנה להמלנה בטל ע"י דבר מה שאנו מחזיקין שהוא פן אעפ"י שאין עדים בדבר והוא מה שרצינו.

א"כ בנ"ד נמי נאמר שפטל הנאמנותו שהאמינו הקהל אותו ע"י מה שאנו מחזיקין שהוא פן שזינף לכתוב הוצאות אשר בדה מלבדו. ולא נעלם מעיני שעדיין יש מקום לבעל דין לחלוק ולומר שאין האומדנות בנ"ד עדיפי שיתבטל הנאמנות של הגובה על ידם ואינו דומה להוחזקה נדה בשכונותיה שמבטל נאמנותה של האשה שהוחזקה נדה הוא חזקה מעליא.

אף אתה אמור לו אף אם יהיה כדבריו שהנאמנות שהאמין הלנה להמלנה לא יתבטל אלא ע"י חזקה מעליא מ"מ בנ"ד יש לומר שיתבטל הנאמנות על ידי דבר מה שאנו מחזיקין בו שהוא פן.

בשלמא גבי נאמנות שהאמין הלנה למלנה י"ל שלא יתבטל פי אם ע"י חזקה מעליא פי הלנה מקיים במלנה תנמת ישרי' תנחם כמ"ש בריש המפקיד אבל בנ"ד דליתא האי סברא של תנמת ישרים גו' אנו מאמדין דעת' של הקהל אלו הנה יודעים שום שמץ דבר בהגובה לא בירו או להיותו נאמן: פלגא דמילתא נלע"ד שאין הגובה מסים הנ"ל גובה פלום מן הקהל אפי' בשבועה פי אנו סהדי אלו הנה הקהל יודעים שום דבר שקר בהגובה הנ"ל לא היו מאמינים לו: והנה לכאורה משמע מתשובת אשפנזי' הנ"ל שאין

אומרים שיאבד נאמנותו לענין שלא יגבה אפילו בשבועה שהרי הב"י פתב וז"ל והביא ראיה מדאמרינן גבי אלו יוצאת שלא בכחונה כו'.

והא ה"א מדאורייתא מהימנא וכיון דמשקרי' תו לא מהימנא ומפסדת כחונתה ה"נ לא מהימן וכ"ת היכא ילפינן ממונא מאיסורא כחונה נמי ממונא ועוד ה"תם מפסדא לכחונה לגמרי ה"א גבי בשבועה עכ"ל.

משמע אם לא יוכל המלנה לגבות בשבוע' פגון שהאמין הלנה למלנה בפני עדים על מלנה שבע"פ לא אמרינן תו לא מהמנינן ליה. וכו' הבין בעל ג"ת בשער ד"ו ח"ב לאחר שהביא תשובת האשכנזית ה"ל פתב וז"ל מאי דקאמר ה"א גבי בשבועה תינח אי איפא שטרא דנשבע ונוטל אבל אי הנה מלנה על פה והאמינו בפני עדים מאי איפא למימר דהא אפילו בשבוע' לא גבי פשהלנה אומר פרעתי אלא דאפתי א"ל דהתם מפסדא לכחונה' לגמרי בהחלט בלא שום תקנה וה"א לכל הפחות מיחייב הלנה היסת ואולי טוען שקר וכשיחייבוהו שבועה ישלם עכ"ל.

והנה לפי דברי הג"ת בנ"ד נמי אמרינן תו לא מהימן אע"פ שאינו יוכל לגבות כלל אפילו בשבוע' כיון שאינו מפסיד בהחלט כיון שהקהל חייבים לישיבע על טענות ודאי ולקבל חרם בטענות שמה אמרינן מאן לימא לן דמשתבעו או יקבלו בחרם דילמא ישלמו אבל אין דברי בעל ג"ת נהירין לי כלל כי לפי סברתו שהקשה תינח אי איפא שטרא כו' מי הגיד לו באמת שאמרינן תו לא מהימן היכא שאינו גובה אפילו בשבועה ומפסיד לגמרי אע"פ שדוחק הוא לחלק ולומר שבמלנה בשטר אדא ליה נאמנותו שהאמין לנה למלנה לגמרי ובמלנה ע"פ לא אדא ליה הנאמנות מ"מ מנ"ל לבג"ת להקשות אבל האמת יעשה דרכו שמ"ש תשובת אשכנזית ועוד ה"תם מפסדת כו' אין פונתו לומר ועוד יש תירוץ אחר על מה שהקשה היכא ילפינן ממונא מאיסורא דהא במ"ש ה"תם מפסדת כו' לא מיסרצא קושיא זו כלל אלא הכי פרושו וכ"ת היכא ילפינן ממונא מאיסורא כחונה נמי ממונא הוא וילפינן שפיר ממון ממונא ועוד ילפינן ליה נ"ד גבי מלנה בשטר דמייירי ביה מהר"ק מק"ו מהא דהאשה יוצאות כו' דהא ה"תם מפסדת לגמרי כו' ונאמנות דמלנה ע"פ אף שלכא למילף מן האשה מפכ"ש מ"מ ילפינן ליה מינ' במה מצינו מה גבי אשה שיוצאו' כו' אמרינן כיון דמשקרא תו לא מהימנא ומפסדת כחונתה ה"ה נמי נאמנות גבי מלנה ע"פ אמרינן כיון דמשקרא תו לא מהימן ומפסיד לגמרי כנלע"ד פשוט פוננת התשובה ה"ל כלל דמילתא נלע"ד שכל ההוצאות שנמצאות כחונות בפנקס שלא כסדרן פשיטא שאינן עולות לחשבון כלל וגדולה מזה נלע"ד אף גם אם המצא ימצא ע"פ החשבון של ההוצאות שנכתבין בפנקס כסדרן (מלבד ההוצאות שנכתבו שלא כסדרן) עולות יתירות על הקבלות באופן שמגיע להגובה סך מה מן הקהל מ"מ אין הגובה מוציא מן הקהל פלום מפמה טעמים חדא דאנן סהדי למפרע אילו ידעו הקהל שלבסוף ימצא בו שמץ דבר רע לא היו ממנין אותו מתחילה להיות גובה ממילא למפרע לא הנה מוציא ברשות דנימא כל היכא דהאי ידע כו' אע"ג דלענין פסול במקום אחר לא פסלינן למפרע מ"מ לענין זה לבטל נאמנותו למפרע אמרינן שפיר אנן סהדי וכו' ולא היה מוציא ברשות מעולם חדא ועוד קאמינא שבנ"ד יש לומר אע"פ שפאותו פעם שכתב בפנקס הוצאות שפדה מלבו כפר היו חייבים לו הקהל מפכ"ש ההוצאות שהיו מרובים מן

הקבלות עד אותו הפעם מ"מ יש לחוש שלאחר מפאן קיבל כמה קבלות ולא כתבם בפנקס באופן שע"פ חשבון צדק וישר הקהל לא נשארו חייבים לו כלום.

והנה בענין הוחזק כפרן לממון זה לא הוחזק לממון אחר יש לי דברים הרבה ובפרט במ"ש הש"ף בסי' ע"ט ס"ק ט"ו להשיג על דברי הרשב"א מ"ש בתשובה סימן תתק"ה נלע"ד שלא פינו הש"ף יפה ודברי הרשב"א שרירין וקנימין אליבא דכ"ע ואין פאן מקום להאריך פן נ"ל גרשון אשפנזי: ושאלה כ נדרשתי לאשר שאלוני שאלות חכם ומבין מדעתו דעת קדושים ומצא לחיות דעי מרחוק.

בענין מעשה שהיה פה היה. במקום שאין הנשים יכולות לטבול בתחילת הלילה פדת של תורה מחמת שמקום הטבילה הוא חוץ לעיר ונדלתות העיר ננעלות מיד בתחלת הלילה ע"כ הנשים טובלות ביום ח' בעוד היום גדול כמו שתקנו רב אדא בגרש משום אריותא ורב יהודא בפומבדית' משום צינה וכו' ובהיות שהמקום ההוא שהנשים טובלות ביום הוא בפומבדי ופרהסי ושכיחי בי רבים.

ודמ' קצת לנמל. ע"כ שאלה אשה חכמה וצנועה פאשה תקועה אם אין טוב לה יותר לטבול ביום הז' סמוך לחשיכה באופן שתבא ביתה משחשיכה מאשר לטבול ביום הח' במקום דשכיחי בי רבי' ונהחכם השיב אמרו אמרי נועם בטוב דעת וטעם שטוב לה יותר שתטבול ביום הז' סמוך לחשיכה באופן שתבא לביתה משחשיכה מאשר לטבול ביום הח' בעוד היום גדול במקום דשכיחי בי רבים.

והאשה החכמה הנ"ל עשתה מעשה ע"פ הוראת החכם הנ"ל. והנה רבים קמו ורינונו אחר החכם הנ"ל שלא הורה טוב כאלו התיר לטבול במקנה שחסר גורטב.

והחכם הנ"ל שיחר פני אפי זוטרא לחוות לו דעתי הקלושה מה שפראה לי בנדון הזה אם לאסור אם להיתר ובצדה שם תשובתו טעמו ונמוקו הרבה והפציר והעתי' בראיות ארנפות וערוכות בונה וסותר: תשובה הנה באמת אין הזמן מסכים עמדי כלל לטייל בפרדס: ארנפות וקצרות לפלפל בדברי החכם וראיותיו פראוי לכל משיב לחכם כמוהו ירבה ע"כ היה מן הראוי להטמין ידי עד עת מצוא שעת הפושר להשיב באריכות רק מטובו קאמינא להשיב לו מפני הכבוד אף בקצרה מה שפראה לע"ד על פי הדין ודת של תורה וזה החלי.

בעזרת ה' חילי. צורי וגואלי.

ואען ואומר להיתר שאלה זו צריכין אנו לבאר דעתו של ר"ת שכתב שאין צריך להחמיר כ"כ ולהמתין עד שתחשוף רק שתטבול סמוך לחשיכה ותבא לביתה משתחשוף (הובא בפוסקים) אם דעתו שאפילו ביום הז' אין להחמיר כ"כ וטעמו ונימוקו עמו דכיון שלא תבא לביתה עד שתחשוף תו ליכא למיחש למידי לא לדר"ש שתבא לידי ספק ולא לסרף בטה ודמ' להא דאי במהרי"ל שהפלות הטובלת בשעת נשואין יכולין לטבול מבע"י מאחר דאינו באות אצל החתן עד הלילה.

(ומה שכתוב מהר"ר ש"ף בזה במחילה מכבודו שגה ברואה ולא ראה מ"ש בהגהות ש"ד דף פ"ו ע"ב בשם מהרי"ל ע"ש) או אם דעתו של ר"ת במ"ש שאין להחמיר כ"כ להמתין עד שתחשוף אלא דוקא ביום הח' אבל ביום הז' הוא מודה לרשב"ם שאין להאשה

לטבול עד שהוא ודאי לילה (ונלע"ד שאין דעת הפוסקי שנה בנה ויעברון לפנינו כבני מרון א' לא למצוא חשבון).

והנה ראיתי בש"ד סי' ר' שכתב וז"ל יכולה אשה לטבול סמוך לשקיעת החמה קודם שתחשף דליפא למיחש לדר"ש הואיל ומחשיף לבא כו' ע"ש הרי מבואר דס"ל שאפילו ביום השביעי אין להחמיר להמתין עד שתחשף (ממש והחכם המורה הביא ג"כ בתשובתו דברי הש"ד).

(מ"מ צריכין אנו למודעי מה דעת ר"ת בנה. והנה התוספות כתבו בפ' התינוקת בד"ה משום סרף בטה וז"ל ומיהו אומר ר"ת שאין קפידא רק פשתשיב לביטה יהי לילה ואין צריף שתצא מביתה בלילה דשוב לא תבא לידי ספק ליפא למיחש אם תטבול היא ביום סמוך לחשיכה תטבול בטה בעוד היום גדול דמרגשת הבת בכף שתטבול סמוך לחשיכה כאמה עכ"ל: והנה מלת ליפא בלי הגה' אין לו הבנה ונלע"ד שצ"ל וליפא למיחש כו' וה"פ שר"ת תרתי קאמר שיכולה לטבול ביום זה' סמוך לחשיכה דכיון פשתשיב לביטה הוא לילה שוב לא תבא לידי ספק.

וגם ליפא למיחש לסרף בטה שתטעה ותסבור שאמה טבלה בעוד היום גדול דמרגשת הבת בכף כו' וא"כ הוא פנונת ר"ת הרי מבואר שר"ת ס"ל פדעת הש"ד הנ"ל שאפילו בז' אין להחמיר ולהמתין עד שתחשף ממש: והנה ראיתי שמו"ח ז"ל בב"ח שלו העתיק דברי התו' והגיה דליפא למיחש כו' ולפי הגהתו ה"פ שר"ת חזא קאמר דשוב לא תבא לידי ספק ר"ל הבת לא תבא לידי ספק דליפא למיחש כו' ולפ"ז לא הנה מוכח שר"ת מקיל גם ביום ז'.

אבל לע"ד אין לשון התו' מוכיחים פן דא"כ הל"ל בקצרה דשוב ליפא למיחש כו' ובאמת פן הוא לשון הרא"ש) ועוד דשוב לא תבא משמע שקאי אהיה דלעיל מיניה. ואין צריף שתצא בלילה דהיינו האשה הטובלת א"צ שתצא בלילה ועלה קאי שלא תבא לידי ספק ולא קאי אהבת שלא נזכרה עדין חזא ועוד קאמינא אף לפי הגהתו של מו"ח ז"ל מוכח שפיר שר"ת ס"ל שגם ביום זה' אין להחמיר ולהמתין עד שתחשף שהרי כתב שמרגשת הבת שתטבול סמוך לחשיכה כאמה ר"ל לפי הגהתו אף אם תטעה הבת ותסבור שאמת טבלה בז' מ"מ תרגיש שתטבול גם היא בז' כאמה סמוך לחשיכה.

וא"כ משמע אם תטבול בז' סמוך לחשיכה שפיר עבדית: פללא דמלתא שלעד"נ שמוכח מתוך דברי התו' שר"ת ס"ל שאפ' בז' אין להחמיר להמתין עד הלילה וכש"ד הנ"ל: והנה הסמ"ג (במ"ל קי"א דף קל"ח ע"ב) כתב וז"ל ר"ש היה מצריף ללכת לטבול אחר חשיכה ור"ת לא היה מצריף רק פשתשוב מן הטבילה יהי חשיכה כו' לעד"נ שאין בדבריו הכרעה פלל דאיפא למימר שפנונתו היא שר"ש הי' מצריף ללכת כו' בין בז' בין בח' ור"ת לא הי' מצריף כו' בין בז' בין בח' או א"ל שר"ת לא פליג אלא בח' ולא בז' גם בדברי המרדכי אין בהן הכרעה שכתב בשבועו' (סי' אלף ס"ד) וז"ל ורשב"ם הי' מצריף לטבול אחר חשיכה ור"ת לא הי' מצריף רק פשתשוב תהיה חשיכה ולשון זה יש לפרש כמו שפרשנו לשון הסמ"ג באופן שאין כאן הכרעה מזו דעתו של ר"ת בז' וכיון שזכינו לדין שבתו' מוכח להדי' שדעת ר"ת שאין להחמיר אפי' בז' יש לנו ללמוד הסתום מן המפורש.

ולומר שגם הסמ"ג והמרדכי ס"ל פו בדעת ר"ת גם משמע מלשונם שהביאו דברי ר"ת באחרונה שס"ל שהלקתא כר"ת ולא פרש"ם וכמו שכתוב מוח"ז ז"ל ע"ש. וא"כ הוא שדעת ר"ת שאין להחמיר אפי' בז' אפילו שלא במקום אונס פשיטא ופשיטה שפיה הורה החכם הג"ל במקום אונס פה הנה מקום לומר לכאור'.

אמנם באשר שמשמ' מטור י"ד סי' קצ"ז. שר"ת לא הקיל כ"א בח' ולא בז' וכ"כ רי"ו להקדי' בנתיב ר"י ח"ב דף רכ"א ע"ד) וז"ל רש"ם פתב בח' כו' ור"ת פתב כו' ומ"מ בת' לדברי פולם לא תטבול עד הלילה עכ"ל א"כ יש לנו לומר להיפך פנין שפטור וברבינו ירוחם מפורש להקדי' שר"ת לא הקיל כ"א בח' ולא בז'.

אע"פ שהוכחנו מדברי התו' להיפך מ"מ יש לנו ללמוד הסתום מן המפורש ולומר שגם דעת המרדכי והסמ"ג ס"ל שר"ת לא הקיל כ"א בח' ולא בז'. וכן משמע שמהרש"ל לומהר"א שטיין בבניאוריהם לסמ"ג וז"ל מהררש"ל (דף פ"ג ע"ד) אי' בי"ד להקדי' דלא פליגי אלא ביום ח' ולא ביום ז' אפילו האידנא כו' וז"ל מוהר"אש בבניאוריו הא דפליגי ר"ת ורש"ם דוקא ביום ח' אבל ביום ז' כ"ע מוד' שלא תטבול עד שיהי' נדאי לילה.

(וכ"כ בהקדי' בטור י"ד סי' קצ"ז) עכ"ל וכינון שקל הני גאונים ס"ל שדעת ר"ת שאין להקיל בז' כ"א בח'. א"כ יש מקום לבע"ד לחלוק על החכם הג"ל ולומר כמו ביום הז' בעצם היום אין להקיל אפי' במקו' ספנה ואונס ה"ה נמי בשביעי סמוך לחשיכה אין להקיל אפילו במקום ספנה ואונס.

אמנם אחר העיון מצאתי און לדברי החכם המורה שאין להחמיר כ"כ במקום אונס והוא זה כי צריכין אנו למודעי לפ"ד הטור ורי"ו שכ"ע מודים שאין להקיל שתטבול האשה בז' סמוך לחשיכה למה מחמירין כ"כ הלא כשלא תבא לביתה עד שתחשוף תו ליכא למיחש דר"ש שתבא לידי ספק ואין לומר הטעם הוא שהשוו חכמים גזירתן ולא פלוג דא"כ גם בכלות לא היה לנו להקיל משום לא פלוג: (הגם שיש לחלק ביניהם קצת) אלא נ"ל ע"ד טעמא דמלתא שהחמירו כ"כ בז' אפי' במקום שאין לחוש שתב' לידי תקלה היינו משום סרף בתה שהבת לא תרגיש שטבלה סמוך לחשיכה ממש.

אלא תסבור שטבלה אמ' בעצם היום כמ"ש הטור בשם רש"ם אפי' בשמיני ואפי' ר"ת דלית לי חששא זו ביום הח' היינו משום דהנה חששא רחוקה שתטעה הבת שני טעיות א' שתסבור שהוא יום ז' ובאמת הוא יום ח'.

ב' שלא תרגיש שאמה טבלה סמוך לחשיכה. אבל בז' שהוא חששא קרובה שלא תרגיש הבת שאמה טבלה סמוך לחשיכה גם ר"ת מודה שיש לחוש ולהחמיר שלא תטבול אפילו סמוך לחשיכה ולא תבא לביתה עד שתחשוף משום סרף בתה שלא תטעה הבת ולא תרגיש באמה שטבלה סמוך לחשיכה.

ובנה א"ש מ"ש במהרי"ל בהל' טבילה וז"ל כשטובלות ביום ז' כו' משום סרף בתה כו' עכ"ל שלכאורה תמוה מה ענין סרף בתה ביום הז' כי סרף בתה האמור בתלמוד נאמר ביום הח' שתטעה הבת ותסבור שהוא יום הז'.

אָבֵל לִפְנֵי אֱלֹהִים וְקָלָה בְּאַמְתָּה נִרְאָה שְׂיֵשׁ ט"ס בְּמִהְרֵי ל'. וַיֵּשׁ לְהַגִּיחַ שְׂצ"ל כְּאֵלוֹ הֵיטֵב
נִדְהָ דְאוֹרְיִתָא כּו' מ"מ גַּם מ"ש הוּא נִכּוֹן: כְּלָלָא דְמִלְתָּא הָא שֶׁר"ת מוֹדָה שְׂאִין לְטַבּוֹל
בְּשִׁבְעֵי אִפִּי סְמוּךְ לְחֻשְׁבָּנָה וְלֹא תִבְאֵל לְבֵיתָה עַד שְׁתַּחֲשֹׁף הֵינְנו טַעְמָא מִשּׁוּם סְרָף בְּתָה
שְׂלֵא תִרְגִּישׁ בְּאַמָּה שְׁטַבְלָה סְמוּךְ לְחֻשְׁבָּנָה.

וּא"כ הוּא שְׁטַעַם הַחֲנוּמְרָא הוּא מִשּׁוּם סְרָף בְּתָה א"כ אֵין לָנוּ לְהַחְמִיר בְּמִקּוּם אֲנוּס אִפִּי
בּו' אַע"פ שֶׁהוּא חֻשְׁבָּנָה קְרוּבָה דְלִיכָא אֲלָא חֲדָא טְעוּת מ"מ אֵין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין לָהּ. כְּמוֹ
שְׂאִין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין בְּיוֹם הַשְּׂמִינִי בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוּל לְסְרָף בְּתָה בְּמִקּוּם דְאִיכָא אֲנוּס אַע"פ
שֶׁהוּא ג"כ חֻשְׁבָּנָה קְרוּבָה דְלִיכָא אֲלָא טְעוּת אַחַד.

וּא"כ הוּא הָרִי מִלְתָּא אַמּוּרָה שְׂיִפָּה הוֹרָה הַחֲכָם הַגָּל: וְעַדִּין יֵשׁ לְבַעַל דִּין לְחַלּוֹק וְלוֹמַר
דְלִמָּא עַד כָּאן לֹא אֲמַרִּין שְׂאִין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין לְסְרָף בְּתָה בְּמִקּוּם אֲנוּס הֵינְנו הֵיכָא שְׁהָאֲנוּס
מִתְמִיד וְהוּא כְּגוֹן אַבּוּלָאִי וְגַבְיָה וְצִינָה דְאִם בָּאֲנוּ לְחוּשׁ לְסְרָף בְּתָה תִיבְטַל לְעוֹלָם וְלֹא
תִהוּ בְרָא' פְּתִיב ע"כ יְכוּלָה לְטַבּוֹל בְּשְׂמִינִי בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוּל בְּמִקּוּם אֲנוּס אָבֵל כְּמוֹ בְּנִדּוֹן
דִּינָן שְׂאִם תְּמַתִּין לִילָה א' עַד לַיִל ט' סְמוּךְ לְחֻשְׁבָּנָה יִצְאָה מִן חֻשְׁבָּנָה קְרוּבָה לְחֻשְׁבָּנָה
רְחוּקָה יֵשׁ לוֹמַר שְׂיֵשׁ לָהּ לְבַטַל עוֹנָה אַחַת וְתַמְתִּין לַיִל ט' סְמוּךְ לְחֻשְׁבָּנָה: אָבֵל זֶה אֵינוֹ
לְפִי ע"ד כִּי נִרְאָה שְׂמִשּׁוּם סְרָף בְּתָה אֵין לְבַטַל אִפִּי עוֹנָה א' כְּגוֹן אִם א"א לְאִשָּׁה שְׁתַּטְבּוֹל
בְּלִיל ח' וּבְלִיל ט' מִחֲמַת אֵינָה סִיבָה מֵהַ שְׂהִיא.

אָבֵל אֲפֻשֶׁר לָהּ לְטַבּוֹל בְּיוֹם ח' אוֹ בְּלִיל יו"ד נִלְע"ד שְׁתַּטְבּוֹל בְּיוֹם ח' וְלֹא תִיחּוּשׁ לְסְרָף
בְּתָה. וְלֹא תִבְטַל עוֹנָה א' כִּי בִיטַל עוֹנָה א' מִקְרִי ג"כ אֲנוּס וְרָא' לְדַבְּרֵי מֵהָא שְׁפַתְבַּר הַטּוֹר
בְּסִי' קצ"ט אִם חָל לַיִל טְבִילְתָּה בְּמ"ש שֶׁהוּא י"ט רּוֹחֶצֶת וְחוֹפֶפֶת בַּע"ש וּמִרְחֻקָּתָה
חִפְּפִתָּה מְטַבִּילְתָּה וְלֹא אֲמַרִּין שְׁתַּדְּחָה טְבִילְתָּה עַד לַיִל א' וְגְדוּלָה מִזּוֹ אִפִּי חָל טְבִילְתָּה
בְּלִיל שְׁבַת וּבְיוֹם ה' ו' הוּא י"ט חוֹפֶפֶת בְּיוֹם ד' וְלֹא אֲמַרִּין שְׁתַּדְּחָה טְבִילְתָּה עַד לַיִל
מ"ש שְׁתּוּכַל לְחַפְּנָה בְּמ"ש אוֹ תְּמַתִּין עַד לַיִל א' וְתַחֲפֹנֶף בְּיוֹם וְתַטְבּוֹל בְּלִילָה כְּרָאוּי אֲלָא
נִדְאִי לֹא תִבְטַל אִפִּי לִילָה א' מִשּׁוּם חוּמְרָא שְׂאִין לְהִרְחִיק חִפְּיָה מְטַבִּילָה וּמִקְרִי לֹא
אֲפֻשֶׁר ה"ה הִכִּי נָמִי שְׂאִין לְבַטַל עוֹנָה א' מִשּׁוּם חוּמְרָא דְסְרָף בְּתָה וְלַעַד נ"ו שְׂיִוְתֵר יֵשׁ
לְחוּשׁ לְחוּמְרָא שְׂלֵא תִרְחִיק חִפְּיָתָה מְטַבִּילְתָּה מֵאֲשֶׁר שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ לְסְרָף בְּתָה שְׂהִיא
חֻשְׁבָּנָה רְחוּקָה מְאֹד שְׂמָא תַטְעָה הַבַּת וְשְׂלֵא תִיבְעַל וְשְׂמָא תִרָא' בּוֹ בְּיוֹם וק"ל וְהִנֵּה לֹא
נִעְלָם מֵעֵינֵי מֵהַ שְׁפַתְבַּר הָרִא"ש בְּסוּף נִדְהָ שְׁלֻדְעַת רִש"י אִם חָל לַיִל טְבִילְתָּה בְּמ"ש
שֶׁהוּא י"ט מוּטָב שְׁתַּדְּחָה טְבִילְתָּה וְלֹא תִרְחִיק חִפְּיָתָה מְטַבִּילְתָּה מֵע"ש לְמ"ש א"כ י"ל
כַּנ"ד ג"כ שְׁתַּדְּחָה טְבִילְתָּה אָבֵל בְּאַמְתָּה כְּבָר נִדְחָה דְעָה זֹה.

וְאִפִּי הַטּוֹר בְּנוֹ שֶׁל הָרִא"ש לֹא הִבִּיאֻ. וְטַעְמוֹ וְנִמְוִקוֹ עִמּוֹ כְּמִבְּנוֹרָר בְּב"י וּבְב"ח ע"ש:
וְעוֹד נִלְע"ד שְׂאִין לְפִי דְעָה זֹה שְׁפַתְבַּר הָרִא"ש שְׂמוּטָב שְׁתַּדְּחָה טְבִילְתָּה.

מ"מ בְּנ"ד מוֹד' שְׂאִין לְדַחּוֹת טְבִילְתָּה וּלְבַטַל אִפִּי לִילָה א' שְׂאִין חֻשְׁבָּנָה דְסְרָף בְּתָה
חֲמוּרָה וּקְרוּבָה כְּמוֹ הַחֲנוּמְרָא וְהַחֻשְׁבָּנָה שֶׁל הִרְחֻקָּתָה חוֹפֶפֶתָה מְטַבִּילְתָּה כְּמ"ש לְעִיל וּא"כ
הוּא שְׂזַכִּינוּ לְדִין שְׂאִין מְבַטְלִין אִפִּי עוֹנָה אַחַת מִשּׁוּם סְרָף בְּתָה הָאֲמוֹר בְּתַלְמוּד דְהֵינְנו
בְּיוֹם ח' בְּעוֹד הַיּוֹם גְּדוּל הַנ"ו שְׂאִין מְבַטְלִין אִפִּי עוֹנָה א' מִשּׁוּם סְרָף בְּתָה בְּיוֹם ז' סְמוּךְ
לְחֻשְׁבָּנָה וְהוּא מֵהַ שְׂרַצִּינוּ: כֹּל זֶה נִלְע"ד בְּרוּר לְלַמֵּד זְכוּת עַל הַחֲכָם הַמּוֹר' לְהַקְלֵל שְׂאִין
לְהַרְהֵר אַחַר הוֹרְאָתוֹ וּלְשׁוֹנֵי טוֹעָה ח'וֹ אָבֵל מ"מ אִם חֲכָם אַחַר מִצְאָה בְּקַעֲזָה וְרוּצָה לְגַדְּוֹר

שלא יבואו לידי תקלה ח"ו וימחה שלא יטבלו הנשים בז' כ"ל אפי' סמוך לחשיכה ובמקום אונס תבא עליו ברכה ויש לו על מה שיסמוך פי מהררש"ל כתב בבבאוריו לסמ"ג (דף פ"ג) אחר שכתב ואי' בי"ד כו' כמו שהעתיקתי לעיל.

כתב וז"ל ומהרי"ל כתב שאפי' בדיעבד ראוי להחמיר עכ"ל ומפושטן של דברים משמע שס"ל למהרר"ש של שמהרי"ל כ"כ אפי' אם טבל' סמוך לחשיכה (אעפ"י שאין זה מוכרח במהרי"ל גם דברי מהררש"ל י"ל בע"א.

(יראה להחמיר וא"כ הוא שס"ל למהרי"ל שאם טבלה ביום ז' סמוך לחשיכה יראה להחמיר שתחזור ותטבול ממילא מוכח ג"כ שאפי' במקום אונס אין להתיר לכתחילה דאי שרי לכתחילה במקו' אונס לא היה מן הראוי להחמיר בדיעבד כמ"ש הרשב"א ורי"ו לענין אם טבלה ביום ח' שלא במקום אונס עלתה לה טבילה כיון שבמקום אונס שרי לכתחילה ועיין בב"ח סי' קצ"ז ס"ה מ"ש בזה.

הגם שיש לי עליו הרהורי דברי' במה שכתב באותו סעיף ומ"מ מ"ש בענין הנ"ל הוא אמת נכון ע"ש פל"א דמלתא שנלע"ד שהחכם שהורה להיתר יש לו עמודים פנינין ובנעז לסמוך עליה' אמנם מי שרוצה להחמיר לעצמו ולאחרים וראוי להרהר אחריו ואם הוא במקום שיש לחוש לתקלה נקרא קדוש ותע"ב מברכה העליונה ויזכה לברכת מי מנה כנ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה כא ברך לקחתי וברך אשיב. לשואל בענין ומשיב.

דברי' נכוחים. אלהים ואנשים משמחים.

ה"ה אהובי הרב הנעים והנערב אורו מזהיר ממזרח למערב. טב הוא לישראל מכלי קרב כ"ש מהר"ר דוד טעבל רופא מןמחה נר"ו ולא"לש עד בלי גרם.

אהובי ידידי וידיד עליון אין אתי לחדש דבר מעת' רק לבשר שלום ולגלות את אוניו שג"י אשר כוננו אצבעותיו ומעשה ידיו האירו אל מול עבר פני ונהגה ע"ד מה דבדק לן מר במילתא דפשיטא בעסק אשה שהפילה זאת לא זאת כי אם במקום גנולתו ענותנותו רצה לתקוע את עצמי לדבר הלכה למעשה ואיננו צריף לא לגמרא ולא לסברא דידי אעפ"כ לעשות רצונו תשובה משנה שלימה שנינו המפלת ליום ארבעי' אינה חוששת לנולד ומשמעות הפוסקים הוא אפי' ניקר צורת הנולד אם הוא זכר או נקבה מ"מ אינה טמאה לידה א"כ פשיטא בנ"ד שאין כאן צורת נולד כ"ל שאינה טמאה לידה.

ומה שכתב כת"ר שצוה לשרותו במים כ"ד שעות ולראות אם נמוח אם לאו במחילה לא ידעתי שרייה זו למה פי לא נאמר בגמ' תטיל למים אם נמוחו טמאה אלא אם הפילה כמין קליפה כמין שפעה כו' שהספק הוא אם הם דם וטמאה או ברי' בפני עצמה וטהורה היתם יש סי' זה אם נמוחו הווי דם ואם לא נמוחו הווי ברי' בפני עצמה.

אבל לענין לידה אין חילוק בין נמוחו או לא נמוחו. ואם הי' רצונו דמר לבדקו לענין לידה ה"ל להתכו ולפלחו לראות אם יש בו עצם אז אם יש בו עצם הוא נולד ואם אין בו עצם לא הנה נולד כמבואר בגמ'.

אָבֵל בַּאֲמַת אֵין זֶה כ"א לְאַחַר מ' אָבֵל תּוֹף מ' נְיוֹם מ' בְּכָל־אֵין חוֹשֵׁשׁיִן לְוֹלֵד כָּל־ל. מִמִּילָא זְכִינוּ לְדִין שְׁבַנ"ד אֵין לְחוּשׁ לְוֹלֵד כָּל־ל וְהוּא פְּשׁוּט.

וּבְאֲשֶׁר שֶׁהוּא פְּשׁוּט אַחְשָׁבָה וְשֵׁלָא בְּדַק לָן מֵר בְּדָבָר זֶה כ"א לְדַעַת דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה אִם יֵשׁ לְחֻשׁוֹב הָאֲרַבְעִים יוֹם מִן יוֹם שְׁיִרְדָּה לְטַהַר אֶת עֲצָמָה לְבַעֲלָהּ פִּי הַטּוֹר כְּתוּב וְז"ל אֵין הָאִשָּׁה טְמֵאָה לְיָדָה עַד שְׁיִגְמַר צוּרַת הַנֶּלֶד וְאֵין צוּרַתוֹ נִגְמְרַת אֲלָא לִמ"א לְזָכָר כו'.

לְפִיכָף אִם יוֹדַעַת בְּבִירוּר שֶׁהִפִּילָה תּוֹף הַזְּמַן הַזֶּה טְהוּרָה מִטְּוֵמָאָת לְיָדָה עַכ"ל וְנִסְתַּפַּק מֵר אִם זֶה מֵה שֶׁרְאַתָּה נִדָּה קוֹנָדִם שְׁיִרְדָּה לְטַהַר אֶת עֲצָמָה הוּא בְּיִרְוֹר גְּמוּר שֵׁלָא נִתְעַבְּרָה מִקוֹנָדִם לְכֹן דָּאִם נִתְעַבְּרָה שׁוֹב לֹא תִרְאָה נִדָּה מִמִּילָא מוֹכַח שְׁוֹלֵד זֶה עֲדִינָן אֵינְנוּ בִּן מ' יוֹם אִו אִם נֹאמֵר אִף גַּם שֶׁהָאִמָּה הוּא שֶׁאִשָּׁה מְעוֹבְרַת דְּמִי מְסַתְּלִין וְאֵין שְׁכִיחַ שְׁתַּחֲזִיר וְתִרְאָה לְאַחַר שֶׁקִּבְּלָה הַרְיוֹן מ"מ אֵין זֶה בְּיִרְוֹר שְׁיֵשׁ לְסַמְוֹן עָלָיו לַעֲנִין אִיסוּר כְּרַת.

וְאִם כֹּן הוּא סְפִיקָא דְּמֵר צְרִיכִין אָנוּ לְדַקְדַּק בְּלִשׁוֹנוֹת הַפּוֹסְקִי רַש"י פִּי בְּמַתְנִיתִין הִפִּילָה לְיוֹם אֲרַבְעִים לְטְבִילָתָה עַכ"ל מִשְׁמַע שֶׁאָנוּ חוֹשְׁבִי מִיּוֹם טְבִילָתָה הַסְּמוּכָה וְלֹא חוֹשֵׁשׁיִן שְׁנִתְעַבְּרָה מִקוֹנָדִם לְכֹן אַע"פ שֶׁבָּא עָלֵי בַּעֲלָהּ מִקוֹנָדִם וְכֹן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַרְמַבַּם בַּפ"י מֵהַל' א"ב שֶׁכְּתוּב וְז"ל הִפִּילָה יוֹם מ"א אַחַר הַתְּשׁוּמִישׁ כו' מִשְׁמַע אַחַר הַתְּשׁוּמִישׁ הַסְּמוּךְ שֵׁלָא רְאַתָּה אַחֲרֵי נִדָּה וְק"ל וְנִל"עַד שְׁיִצָּא לָהֶם דִּין זֶה מֵהָא דְּאִמְרֵינוּ הֵתֵם בְּמִס' נִדָּה (דָּף כ"ה ע"ב) וְז"ל הֵהוּא שֶׁפִּירָא דְּאַתָּא לְקַמ' דְּמֵר שְׁמוּאֵל אָמַר הָא בֵּר אֲרַבְעִין וְחַד יוֹמָא.

וְחֻשְׁבִּי מִיּוֹמָא דְּאֲזָלָא לְטְבִילָה עַד הֵהוּא יוֹמָא וְלֹא הָנָה אֲלָא אֲרַבְעִים יוֹמִין אָמַר לִי הָאֵי בְּנִדְתָּה בְּעַל כְּפִתִּי וְאוּדִי עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ. מִשְׁמַע שְׁמֵר שְׁמוּאֵל ס"ל שֶׁאֵין לְחוּשׁ שְׁמָא נִתְעַבְּרָה וְאַח"כ רְאַתָּה דָּאֵי ס"ל לְמֵר שְׁמוּאֵל שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ לְהַכִּי לְמָה הַחֲלִיט הַדָּבָר לּוֹמֵר הָאֵי בְּנִדְתָּה בְּעַל דְּלָמָּא הָאֲמַת אַתּוּ דְּהָא בֵּר אֲרַבְעִין וְחַד יוֹמָא הוּא וְטְמֵאָה לְיָדָה דְּנִדְאֵי לְאוּ תּוֹף מ' יוֹם הוּא שֶׁהִנְכַּר בּוֹ שְׁנִגְמְרָה צוּרַתוֹ וּמ"מ אֲפֻשֶׁר שְׁנִתְעַבְּרָה קוֹנָדִם לְכֹן ע"י תְּשׁוּמִישׁ קוֹנָדִם שֶׁרְאַתָּה נִדָּה אֲלָא אֵין חוֹשֵׁשׁיִן שְׁתַּתְעַבֵּר וְתִרְאָה אַח"כ פִּי מִיָּד שֶׁתְּקַבֵּל הַהַרְיוֹן נִסְתַּלְקוּ דְּמִי.

וְאִם הוֹצִיאוּ הַדִּין מֵהוּא מַעֲשֶׂה יֵשׁ לְשׁוֹדוֹת בּוֹ נִרְצָא דְּלָמָּא לְעוֹלָם אֵין זֶה בְּיִרְוֹר גְּמוּר דְּאִיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁנִתְעַבְּרָה מִקוֹנָדִם לְכֹן וְאַח"כ רְאַתָּה וְהָא דְּאָמַר מֵר שְׁמוּאֵל הָאֵי בְּנִדְתָּה בְּעַל הַיָּינוּ מִשׁוּם דְּשְׁמוּאֵל רַב גּוֹבְרִין וְהַפִּיר שֶׁהִנְלֵד הִי בְּדִיוֹק בֵּר מ"א יוֹם לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר לְכֹן הַחֲלִיט שֶׁבְּנִדְתָּה בְּעַל וְק"ל.

וְאַל תַּתֵּם וְתֹאמַר אִיךָ אֲפֻשֶׁר לְהַבְחִין כ"כ פִּי כֹן מִשְׁמַע שֶׁם בְּנִדָּה (דָּף ל' ע"ב) בְּמָה שֶׁאָמַר אַבְיִי בְּסִימְנֵיהוֹן שְׁוִים ע"ש בְּפִיר' רַש"י וְכ"ש מֵר שְׁמוּאֵל דְּרַב גּוֹבְרִין כַּמ"ש בַּגְּמ' אָבֵל אָנוּ דְּלֹא בְּקִיֵּינָנוּ כְּוִלֵּי הָאֵי אֵין לָנוּ לְסַמְוֹן לְחֻשׁוֹב מִיּוֹם הַטְּבִילָה.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי שֶׁאֵין זֶה בְּיִרְוֹר גְּמוּר שֵׁלָא נִתְעַבְּרָה מִקוֹנָדִם פִּינּוּן שֶׁרְאַתָּה נִדָּה מֵהָא דְּאֵי הֵתֵם (דָּף ל' ע"ב) וְז"ל א"ל ל'ר' יִשְׁמַעֵאל מַעֲשׂ בְּקִלְיֵא וְפִטְר' מִלְּפָה אֲלֶפְסֵנְדְּרוֹס שְׁנִתְחַיְבוּ שְׁפַחוֹתֵי הַרִיגָה לְמַלְכוּ' וּבְדַקָּן וּמִצָּאָן זֶה וְזֶה לִמ"א יוֹם וְכו' וּמֵאֵי רֵאִי מִן הַשְּׁוֹטִים אֵימֵר נִקְיָבָה קָדִים וְאִיעֲבוּר אֲרַבְעִין יוֹמִין קָמִי זָכָר.

וְרַבְּנָן סְמָא דְּנִפְצָה אֲשַׁקִּינָהּ כו' וְר"י אֵיכָּא גּוֹפָא דְּלֹא מְקַבֵּל סְמָא כו'. עַכ"ל.

וקשה מאי מקשה המקשן. או למה לא תירץ לו התרצו דאיברי כגון שקונדם שמכרה המלכה השפחות לתשמיש ראו נדה ממילא ליפא למיחש דלמא נתעברה הנקיבה קונדם הזכ' ארבעין יומין ואהאי תירוץ לא הנה ליה לר' ישמעאל להשיב מה שהשיב.

אלא ע"כ לומר שאין לסמוך ולומר פיון שחזרה וראתה נדאי לא קבל' הריון מקונדם כן נ"ל לכאורה ראי' ברורה שאין לסמוך ולומר נדאי לא נתעברה מקונדם פיון שאח"כ ראתה: אבל בתר העיון אין מפאן ראי' פלל פי א"ל שהש"ס לא רצה לאוקמי המעשה של קליאופטרא בענין שהמלכה מסרה השפחות לתשמיש סמוך אחר שראו נדה דאז אין לחוש שפא נתעברה הנקיבה מקונדם.

דא"כ הי' מוכרח לומר שרבי ישמעאל ס"ל שלא כף הי' מעשה ויחלקו ר"י ורבנן במציאת וזהו דוחק גדול. לכן משגי כגון דאשקינהו סמא דנפצא אליבא דרבנן ור"י ס"ל ג"כ שפך הי' המעשה.

אלא שס"ל איפא גופא דלא מקבל סמא: פללא דמלתא פיון דרש"י ונהרמב"ם ס"ל שפחשבין מ' יום מן יום הטבילה וכן משמע מהה"י עובדא דמר שמואל. ומן ההיא עובדא דקליאופטרא ליפא פירכא אין לנו לזוז מדברי רש"י ונהרמב"ם ויש לסמוך ולומר שאם היתה מעוברת לא היתה רואה דם אח"כ וספיקא הנ"ל נפשט אמנם נלע"ד אם שמשה עם בעלה ואח"כ מצאה פתם וטבלה אח"כ אין לסמוך ולחשוב מיום טבילתה כי פתמים מדרבנן ואפשר שפא ממקום אחר אף גם שפא ממנו לא מוכ' מלתא כ"כ לומר אלו נתעברה כבר לא מצאה פתם ולסמוך ע"ז במקום איסור פרת ועדיין דבר זה צריך לי תלמוד ואין הזמן מסכים עמדי כעת לעינין כל צרכי ויספיקו דברי אלה המעטים להשיב על שאלתו שאלת חכם ומבין מדעתו דעת קדושים ימצא וכו' אצא.

ואשמתנה אפיה ארצה מול פני האדון אשר יפוצו מעינותיו חוצה. מעינות החכמה במרוצה נא' הטרויד מאד גרשון אשכנזי: שאלה כב בענין האשה שאינה יכולה להיטהר לבעלה כמה שנים של צער מחמת שבכל זמן שהיא בודקת את עצמה מצאת על העד קרטין קטנים כמו טיפין של זבוב אדומים ומובלעים בבגד ובדוחק שהעין שולטות בהן בין בימי עיבורה או ימי מניקתה וביני ביני אעפ"י שיש לה ונסת קבוע פשאר כל הנשים ואין לה שום צער ולא כאב לא חלי ולא מרגשת שום דבר לתלות בו אף מקרוב עלה לה קצת צער בגבה נגד הפליות זהו תנרף השאלה: תשובה הנה מכת"ר פרק ממנו עול ההוראה ושד' עלי באמת קשה עלי מאד להורות בזה הלכה למעשה מחמת חומרות האיסור שהוא בכרת רחמנא ליצלן הן מצד שלא נמצא הדבר הנה בפוסקי' רק פיוצא בו וצריכין אנו לדמות ענין לענין ויש לחוש לדמיון כוזב ח"ו אעפ"י כ משום כבודו דמר שלא להשיב פניו פני ארי' ריקם גם נכמרו שערי רחמי על האשה האומללה ע"כ נדקקתי לעיני' בזה: והנה חזרתי על כל צדי צדדים ולא מצאתי מזור ותרוף' וצרי' להאשה האומללה הזאת לכאורה.

פי אין לה במה לתלות קלקולה אע"פ שהרגישה קצת כאב בגבה נגד הפליות. מאן לימא לו שהכאב בפליות מוליד טיפין האלו ואדרבא שאלתי להרופא מומחה ואמר לי שלדעתו אין לקרטין וטיפין האלו שייכות כלל עם הפליות ובפרט באשר הם באים בפני עצמם

ולא עם השתן ונראים הדברים שפדברי הרופא פן הוא שהרי הורגלה זמן רב למצוא טיפין פאלו עד שלא הרגישה פאב פלל.

ממילא אין לאשה הזאת לתלות בכאב הפליות אף אם היתה מרגיש פאב גדול מכ"ש שהיא אינה מרגשת כ"א קצת פאב כמו שפא בפאל' שאין לה לתלות בכאב הפליות. אמנם הרופא אמר לי אני מחצתי מצד א' פאמרי שאין לה לתלות טיפי האלו בכאב הפליו' ואני ארפא מצד א' שאני אומר שגם מן המקור א"א לבא קרטין וטיפין פאלו ובפרט בשעת עיבורה אלא לפי דעתו הוא שהטיפין האלו הם פאים מן הצדדים שיש שם גידי' דקי' פחוט השערה הרבה מאד ולפעמים פשהאשה מרובה בדמים גידין קטנים דקים האלו מושפעים ומלאים דם הרבה.

וכאשר האשה בודקת את עצמה בעד נדוקת בגידין האלו אזי הם נפתחי' ומוציאין טיפין האלו. ואם פדברי הרופ' פן הוא הי' לנו פתח פתוח להתיר האש' הנ"ל לבעלה.

אמנם מירב חילי' לסמוך אדברי רופא להקל. הלא ידוע מה דאי' בכר' המפלת (דף כ"ב ע"ב) אר"א בר' צדוק שני מעשים העלה אבא מטבעין ליבנה.

מעשה באשה שהי' מפלת פמין קליפות אדנומו' וכאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאי' ואמרו להם אשה זו מפה יש לה במעיה שממנה מפלת פמין קליפות תטיל למים אם נמוחו טמאה ושוב מעשה באשה אחת שהיתה מפלת פמין שערות אדנומות ובאה ושאלה את אבא ואבא כו' ואמרו להם שומא יש לה בתוך מעי' שממנה מפלת פמין שערות אדנומו' תטיל למים אם נמוחו טמאה כו' עכ"ל.

והקשה הרא"ש להרשב"א פינון שאנו ק"ל אם הדם בא מחמת המכה האשה טהורה א"כ למה אמרי' פאן אם נמוחו טמאה. הלא הרופאים אמרו מפה יש לה במעיה כו' (עיינו בתשובו' הראש פלל ב' סי' ח"י).

(: ולהיתר קושני' זו צריכין אנו לומר שפירושו דמלתא הוא כמ"ש מהרר"מ מלובלין בתשובה סי' קי"א. וז"ל פירושא דמלתא פה הוא הרופאים אמרו שאין הקליפות הים דם רק הם ברי' בפני עצמן קליפות המכה ושערו' של שומא ואמרו חכמים תטיל למים פדי לבחון דברי הרופאים לדעת אם פדבריהם פן הוא כו' ולכך אמרו אם נמוחו טמאה דלא תלינו להו שהן קליפות המכה או שערות השומא ואינו דם רק אמרינו שהם דם נדה גמור רק שנתייבש ואין לה שום מכה במעיה ואין הענין כמו שאמרו הרופאים כו' ע"ש עוד פי האריף: הרי קמן מבואר נגלה לפי פי' זה שחכמים ז"ל לא רצו לסמוך אדברי רופאים עד שפחנו דבריהם.

איברא שיש לדחות ולומר לעולם אנו סומכי' אדברי הרופאי' להקל היינו היכא דליפא להבחין אם דבריהם הם אמתיים אם לאו ומה שלא רצו חכמינו ז"ל לסמוך אדברי הרופאים לפי שהיו יכולין להבחין אם דבריהם אמתיים אם לא ולכאור' נלע"ד שפן הוא דעת הב"י במ"ש בסי' קנ"א לאחר שהביא תשו' הר"ן כתב וז"ל ול"נ דבלאו הני טעמי שרי' איתתא דבהד' תניא בכר' המפלת שאר"א ב"ץ ב' דברים העל' אבא כו' וטעמן של הרופאים בזה משום שאין דרוך לאש' להפיל פמין קליפות אדנומות או פמין שערות אדנומות לפיכך אמרו שאין ספק שממפ' או שומא שבמעיה הן באין ואע"פי שאינה

מרגשת במפה או בשומא שבתוך מעי' אין חוששין לה בהא נמי פיון שידוע לרופאים שאין דרך תצץ אדום להולד בתוך אלא בפליות תולין בכה ואין חוששין לה עכ"ל: והקושני מפרסמת ונגלה האיה רוצה הב"י ללמוד היתר לסמוך אדברי הרופא בנדון של הר"ן מההוא ברייתא דלעיל הלא התם לא התירו ע"פ הרופאים כ"א אחר שהטילו למים אם דברי הרופאים אמתיי' ובדין של הר"ן לא שייך הבחנה פי התצץ האדום שדרכו להולד בפליות נעשה ג"כ דם אחר שריני' מע"ל.

וביותר שעיקר השאלה בנדון של הר"ן היתה א"א מה שהאש' מצאה מראה אדם פאלו נהפך השתן לדם בסופו דם הוא שפא מן המקור. או נאמר שזה בא שמי רגליה האדימו מחום הפליות פדעת הרופאים כמבואר שם בהשאל' וכן משמע מן התשובה במ"ש ונדון שלפנינו הרי הוא בנמצא כו' ע"ש א"כ לפי שאין פאן מקום להבחין אם דברי הרופ' אמתיים אין לנו ללמוד ממעשה דרופא' שבגמרא ששם הי' הבחנה.

אלא ע"כ לומר שדעת הב"י הוא שנדאי יש לנו לסמוך אדברי הרופ' היכא דליפא למיקם עלה דמילתא אבל התם אפשר למיקם עלה דמלתא ע"י הטלת מים לא רצו חכמים לסמוך עליהם. (גם י"ל שהב"י מפרש מה שאמרו בגמ' תטיל למים כו' היינו שהרופאי בעצמ' אמרו כן שהם בעצמ' היו מסופקים וק"ל): כלל דמלתא שלפי דברינו אלו הי' לנו לסמוך אדברי הרופא שאמר שאי אפשר שהטיפין האלו יבואו מן המקור מ"מ לא מפני שאנו מדמי' ניעבד עובדא: עוד יש לסייע למי שיבא לטהר מהא דאי' בפסקי מהר"א"י סי' מ"ז וז"ל עוד כתוב במרדכי הדין ברייתא הרואה דם מחמת תשמישדתנו בה ואם יש לה נוסת תולה בונסתה פי' אם יש לה נוסת זמן קבוע שהי' רואה תולה בונסתה שיכולה לומר שהדם שהי' רואה טהור הוא דעדין לא הגיע ונסתה ותולה במפתה כו' אלמא דס"ל דאין אורח בא אלא בזמנו מהני דתולין במכ' מה שאין תולה בלא זה כו' ע"ש אף לנו יש לומר אע"פ שלא הי' לנו לסמוך אדברי הרופא במ"ש שאין הטיפין אלו באין מן המקור אם אין לאשה נוסת קבוע מ"מ אם יש לה נוסת קבוע מהני דאין אורח בא אלא בזמנו לסמוך אדברי הרופא וכל זה הוא אפילו לפי המפרשים שמפרשים דעת המרדכי שתרתוי בעינו שיש לה מפה כל דהוא ויש לה נוסת קבוע.

ומכ"ש לפי דעת המפרשים דברי המרדכי שסמכינו דאורח בזמנו בא אפילו באין לה מפה כלל ועיין באחרונים דעת ב' הפירושי' ופרט במ"ש מוח"ז בב"ח סי' קפ"ז ס"ד: כלל דמלתא הבא לטהר אשה הנ"ל יש לסייע לו בסיוע שיש בה ממש אעפ"כ לא מלאני לבי לב הנשבר על משענת קנה רצוץ להתיירה א"ל ש"ספי' בהיתרה מכ"ת שהיא מרא דאתר' עם עוד בעל הוראה אשר הוא מוסמך להוראה כדי שנגמטי לכל א' שיבא מפניו פן נ"ל גרשון אשכנזי שאלה כג צפרא טבא למרא טבא.

ה"ה אהו' הגאון הנפלא בהפלא ופלא נ"י פ"ה ע"ה כמהו"ר ר' גרשון אב"ד ור"מ דק"ק מיץ נר"ו. לא עת עתה לארוג בשירות ותשבחות אף מאחר שעובדא בא לדי הגם שהדברים בעצמם אינם עמוקים כ"כ מ"מ אחר שאלו בכל יומא מתרחיש נוסא שגברא רבא פמוהו בא לטירותינו.

בכך נפשי חשקה לשמוע תשובתו הרממה. וגופא דעובד' באשה אחת שמצאה פתם בחלוקה א' למעלה מחגורה וא' למטה מחגורה והדין פשוט בסי' ק"ץ בטור ובש"ע

כְּשִׁיּוּדָע' שְׁלֵא נִזְדַּקְר' טְהוּרָה שְׁכָמוּ שְׁהַעֲלִיּוֹן בָּא מַעֲלָמָא כְּדָּ בָּא תַּחְתּוֹן אֲבָל בְּאַמְתָּ
אִשָּׁה זֹו מְסוּפָקָת בָּאָם שְׁנִזְדַּקְרָה כִּי אֲמָרָה שְׁהוּרִיד' מְתִיבָה עַל הָאַרְצִי וְאִינָה יוֹדַעַת בָּאָם
שְׁזָה גוּרָם כִּי סָפֵק אֲצִלָּה בָּאָם שְׁהוּרִידָה בְּחִזְקָה אוֹ בְּנַחַת.

וְעִינֵינִי בַּגַּמ' בְּמִסְכַּת נְדָה דָּף נ"ז אִיתָא הָתָם אָמַר מָר עַל בְּשָׂרָה סָפֵק טְמָא טְהוּר
טְמָא עַל חֲלוּקָה טְהוּר וּפְרִיָּדָה ה"ד אִי מְחַגְוֵר' וְלִמְטָה עַל חֲלוּקָה אֲמָאִי טְהוּר אִי מְחַגְוֵר'
וְלִמְעֵלָה עַל בְּשָׂרָה אֲמָאִי טְמָא וּמְשַׁנֵּי א"א מְחַגְוֵר' וְלִמְטָה כְּגוֹן שְׁעֵבְרָה בְּשׁוּק שְׁל טַבְּחִים
עַל בְּשָׂרָה מְגוּפָה אֲתָאִן דָּאִי מַעֲלָמ' עַל חֲלוּקָה מִיבְּעִי לִי אֲשַׁתְּכוּחִי'.

עַל חֲלוּקָה מַעֲלָמ' אֲתָא. דָּאִי מְגוּפ' עַל בְּשָׂרָה מִיבְּעִי לִי אֲשַׁתְּכוּחִי' וְא"א מְחַגְוֵרָה וְלִמְעֵלָה
כְּגוֹן דָּאִינִזְדַּקְרָה.

עַל בְּשָׂרָה מְגוּפָה אֲתָאִן דָּאִי מַעֲלָמ' עַל חֲלוּקָה מִיבְּעִי לִי אֲשַׁתְּכוּחִי'. עַל חֲלוּקָה מַעֲלָמָא
אֲתָאִן דָּאִי מְגוּפָה עַל בְּשָׂרָה מִיבְּעִי אֲשַׁתְּכוּחִי'.

וְתַכְּף בְּרֵאוּתִי גְמָרָא זֹו הִנֵּה כְּקוֹשְׁנִי בְּעִינֵי לְפִי הַטּוֹר וְהַש"ע הִנֵּה לְהַגְמָרָא לְשַׁנּוֹת כְּדָּ
דְּאִינִירִי שְׁמַצָּאָה כְּתָם לִמְעֵלָה וְכָתָם לִמְט' וּבַעַל בְּשָׂרָה טְמָא דְלֹא תְּלִינּוּ תַּחְתּוֹן בְּעֵלְיוֹן
מְשׁוּם דָּאִי מַעֲלָמָא עַל חֲלוּקָה מִיבְּעִי לִי אֲשַׁתְּכוּחִי' וּבַעַל חֲלוּקָה תְּלִינּוּ תַּחְתּוֹן בְּעֵלְיוֹן
דָּאִי מְגוּפָה עַל בְּשָׂרָה מִיבְּעִי לִי לְאֲשַׁתְּכוּחִי': אֲבָל בְּאַמְתָּ הַתִּיבְּשָׁבְתִי בְּעַצְמִי שְׁאִין נִרְאָה
לְגַמְרָא לְסַבְרָא.

דְּזָה הַסְבָּרָא דְעַל חֲלוּקָה דְמַעֲלָמָא אֲתָא דְמַהֲנִי לְהַכְרִיעַ בָּאָם שְׁתִּלְינּוּ תַּחְתּוֹן בְּעֵלְיוֹן אוֹ
לְאוּ בְּשַׁלְמ' בְּגַמְר' שְׁפִיר דִּישׁ עוֹד סְבָרָא לְקוּל' דְעֵבְרָה בְּשׁוּק שְׁל טַבְּחִים וְאִזְ הוּי שְׁנִי
קוּלוֹת דְנִמְצָא עַל חֲלוּקָה וְעֵבְרָה בְּשׁוּק שְׁל טַבְּחִים אֲבָל לְפִי תִירוּצוֹ הוּי רַק קוּלָא אַחַת
וְאִזְ אִין סְבָרָא דְקוּל' דְעַל חֲלוּקָה לְבַד מְהִנֵּי לְהַכְרִיעַ בָּאָם שְׁתַּחְתּוֹן בְּעֵלְיוֹן אוֹ לְאוּ אִם לֹא
דְקוּשְׁיִית' הִי דְלִשְׁנֵי גַם בְּסַבְר' דְשׁוּק שְׁל טַבְּחִים אֲבָל זֶה אִינָה קוּשְׁנִי' כִּלְל כִּי לְמָה לְגַמְרָא
לְשַׁנּוֹת בְּאַרְיִכוֹ דְאִינִירִי בְּכ' כְּתָמִים לִמְעֵלָה וְלִמְטָה וְהוּכְרַח לֹאמַר סְבָרָא דְשׁוּק שְׁל טַבְּחִים
אֲדַרְבָּה כְּשִׁאֲמַרְינּוּ סְבָרָא דְשׁוּק שְׁל טַבְּחִי' מְתַרְץ הַגְמָרָא בְּקִיצוֹר דְאִינִירִי אֲפִילוּ בַּכַּת' א'.

וְהִנֵּה בְּרֵאוּתִי א"א הַשְּׁנִי בְּגַמְרָא ע"כ צ"ל כְּפִשׁוּטוֹ פִּשְׁט בַּגַּמ' ל"ל לְגַמְרָא לְשַׁנּוֹת דְאִינִירִי
דְאִינִירִי לִיתְרִץ כְּפִשׁוֹ בֵּין שְׁנַמְצָא עַל בְּשָׂרָה אוֹ עַל חֲלוּקָה פְּלַמְעֵלָה מְחַגְוֵרָה אֲלָא צ"ל
דָּאִי לֹא מִינִירִי דְאִינִירִי אִזְ אֲפִי בְּנַמְצָא עַל בְּשַׁר' אֲמַרְינּוּ דְמַעֲלָמ' אֲתָא וְאִזְ צ"ל הַפִּשְׁט
וְהִלָּא זֶה הַסְבָּר' דְמַעֲלָמָא לְחוּד לֹא מְהִנֵּי כְּדִלְעִיל אֲלָא מְוַכְרַח דְלְעִיל לֹא מְהִנֵּי לְחוּד מְשׁוּם
שְׁיִישׁ צַד חוּמְר' דְמַצָּא לִמְטָה מְחַגְוֵרָה לְכֹן מְצָרְכִינּוּ ב' קוּלוֹת אֲבָל בַּא"א הַשְּׁנִי דְמַצָּאָה
לִמְעַל' מְחַגְוֵרָה וְאִי לֹא דְאִינִירִי לֹא מְצָרְכִינּוּ עוֹד קוּלוֹת וּבְאַמְתָּ כְּדָּ הוּא הַפִּשְׁט בַּר"שִׁי
דְפִירִשׁ דְאִינִירִי זְקָפָה בְּעַצְמָה לְאַחוּרִי' וְאִעַג"ב דְעֵבְרָה בְּשׁוּק שְׁל טַבְּחִים טְמָאָה דָּאִי
מַעֲלָמ' אֲתָא עַל חֲלוּקָה מִיבְּעִי לְאֲשַׁתְּכוּחִי' עכ"ל וְהִנֵּה קִשָּׁה מִנ"ל לְרִש"י זֶה הַאֲע"ג אֲלָא
רִש"י קִשָּׁה ג"כ קוּשְׁיִיתִי כְּשִׁאֲמַרְינִי בְּזַקָּפָה וְאִזְ הוּי דִּין שְׁל מַעֲלָה מְחַגְוֵרָה כְּדִין שְׁל מְט'
מְחַגְוֵרָה מִפְּחַח חוּמְר' דְאִינִירִי וְאִזְ קִש' לְרִש"י דְקוּלָא שְׁל מַעֲלָמָא אֲתָא לְחוּד לֹא מְהִנֵּי
כְּדִלְעִיל לְכֹן כִּי וְאִע"ג דְעֵבְרָה בְּשׁוּק שְׁל טַבְּחִים וְכו' כִּי אִזְ נִגְדַּח חוּמְר' שְׁל דְאִינִירִי
הֵם ב' קוּלוֹת דְעַל חֲלוּקָה וְדְעֵבְר' בְּשׁוּק שְׁל טַבְּחִים וְלְכֹן מִינְשָׁב דְלֹא הֵם ג' קוּלוֹת דְעַל
חֲלוּקָה.

וידעבר' בשוק. ולמעל' מחגורה כי באם שאינדקרה הנה כלמטה מחגורה וא"כ הנה רק ב' קולות ובאם שלא ננדקרה אז לא מצרכינו שום קולא כי מהיכי תיתי לומר שהדם מלמטה בא למעלה כף מוכח הפשט בגמרא אף שיש אינה סברות דחוזר הנה והנה מ"מ בזה לא שינה.

וא"כ הדרא קושיא ראשונה לדוכתי' בא"א השני לא ליתרץ כלום מאינדקרה רק שמצאה פתם למעלה מחגור' ולמטה ואז למעלה נדאי טהורה כי לא אינדקרא רק מחמת שמצאה פתם למט' מחגורה וכשמצאה למט' על חלוקה תלינו בעליון וכשעל בשורה לא תלינו בעליון מאי יש להשיב דצרכין ב' קולות הלא גם עתה מצרכין ב' קולות כדפרש"י דאיירי ג"כ שעברה בשוק של טבחי' אלא דצ"ל דגם בזה לא תלינו כי בשלמא למעלה מחגורה ובלא אינדקרא אז א"א לומר דבא הפתם מלמטה אבל כלמטה מחגורה לא אמרינו דתלינו בעליון ואז ק' על הטור וב"י דסברי דתלינו והלא הם לא הזכירו בדין זה מב' קולות בשלמא בלאו דברי דלעיל ה"א כשלא תלינו לעליון אז מצרכינו ב' קולות.

אבל כשתלינו לעליון זה הוי ב' קולות קולא א' דעל חלוקה דמעלמא אתא. וקולא ב' דתלינו כמו שהו' פתם העליון כן הפחתון אבל השתא הוכחנו דאף בדתלינו לעליון או לאו צרכין ב' קולות.

וא"כ ק' מנ"ל לטוש"ע אף כשלא אינדקרה לומר דתלינו בעליון אף שלמעלה טהור דודאי דמעלמא אתא מ"מ למטה כשמצא' פתם למטה מצרכינו ב' קולות והם לא הזכירו כלום בדין זה משוק של טבחי' והעיקר שהגמ' בעצמו כשמצאה פתם למעלה מחגורה.

ואינדקרה זאת הוא מוכרח שדינו הנה כמצאה למטה מחגורה ובמצאה למטה מחגורה כשיש ב' קולות הוי די וטהורה כגון על חלוקה ובעבר' בשוק של טבחים א"כ לא לימא קלל מאינדקרא רק שמצא' למעל' מחגור' ולמטה מחגורה וכשמצא על חלוקה תלינו בעליון דאז הוי ב' קולו' כי עכשיו נמי איירי משוק של טבחים הגם שיש לצדד בדברי הטור וש"ע בעצמם מאלו הסברות דשוק של טבחים.

כי לעיל בסוף זה מזכיר מאלו סברות דשוק של טבחים. גם יש לצדד מפת הגמרא דדף של אט"כ (דף נ"ט) שמביא הברייתא דהיו עלי' טיפי דמים למטה ולמעלה ופירשו שמה התו' הפשט באותו ברייתא כף וא"כ הי' ק' תנינא ולכן מתרץ הגמרא כף אבל יש לפלפל בזה דלאו תנינא הוא כי פוננת הברייתא רק למצא שלשה ספיקות באשה כדאי' בהדני' וכוונת הברייתא השני' דלתלות עליון עד כגריס כדפירשו תו' שמה ובדאי יש להמצי' סברות פהנה וכהנה בתוך סוגי' זו אבל לא אטריח למכ"ת בעת הזאת.

והנה בנדון דידן האשה מסופקת באם שזקפה עצמה לאחור' ובלשון הגמ' הי' משמע מלשון כגון דאינדקרא' שודאי אינדקרא' אבל כשמספק' אז יכול להיות דתלינו. אבל בלשון הטור וש"ע משמע שיודעת שלא אינדקרה וא"כ צ"ל בפירוש שיודעת שלא אינדקרה וכל זמן שמסופקת טמאה וכף באמת נ"ל למעשה לכן יודיעני ג"כ תשובתו הרמ"ה.

ודי בזה לע"ע. והנה זה שלום מאדון העולם לגיזרת ספיר ויהלום כ"ד אהו' אשר נפשי קשורה בנפשו.

ישע'י הלוי הורוויץ תשובה בירך לקחתי ובירך אשיב לשואל בענין ומשיב דברים נכוחים ערבים פעולות מחים. ה"ה הרב הגדול הגאון מה"ר ישע'י סג"ל נר"ו לא יכבד.

אהובי ידידי ע"ד מה שבדק לן מר לחיות דעתי הקלושה בענין אשה א' שמצאה בחלוקה ב' פתמים א' למעלה מחגורה וא' למטה מחגורה והיא מסופקת אם נזדקרה אם לאו. אם תולין תחתון בעליון אם לאו.

זה הוא תנרף המעשה שהיה ומכת"ר האריף ופלפל בחכמה בסוג'י דגמ' פ' הרואה פתם ומה מאד חשקה נפשי לטייל אתו עמו בפלפולא בארנכות אף ורק פעת הוא מהנמנע באשר שעין עיוני משוטט ומטיף למרחוק לפלס דרכי ולהשיב רגלי למחוז חפצי לחיים ולשלום.

ע"כ יהי דברי אלה מועטים. ולענין עיקרא דדינא נלע"ד לפסוק כמשמעות לשון הטור דדוקא אם יודעת שלא נזדקרה אזי תלינו תחתו בעליון ואמרנו כשם שהעליון בא ממקום אחר.

כך התחתון בא ממקום אחר כיון שבכתם העליון לית בי' ספיקא כלל שפא מעלמא אמרינו כשם כו' משא"כ אם אינה יודעת שלא נזדקרה אזי יש גם בכתם העליון ספיקא קצת אז לא אמרינו כשם כו' דאיכא למיחש שפא נזדקרה ולא אדעת' אע"ג דלענין שאם מצאה פתם למעלה מאותו מקום טהור' ואם נזדקרה' טמאה פירשו הרשב"א והטור דוקא כשהיא יודעת שנזדקרה' אז אמרינו שהיא טמאה אבל מן הסתם אינה חוששת שפא נזדקרה וזה הוא ששינוי הרואה פתם כו' שלא פנגד בית התורפה טהורה דמשמע מן הסתם מ"מ לענין זה לתלות תחתון בעליון ולומר כשם שהעליון בא מעלמא כו' צריכין שידוע' בודאי שלא קפצה כיון שמינינו דם למטה במקום שהיינו מטמאין אותה אם לא נמצא דם למעלה אין מטהרין אותה אלא במקום דלי' ספיקא כלל שהעליון בא מעלמא.

משא"כ כשנמצא דם למעלה לא חיישינו מן הסתם דלמא קפצה וק"ל. כלל דמלתא שלע"ד כשאנו רוצים לומר כשם שהעליון כו' צריכין שתדע האשה שלא נזדקרה.

אמנם פירושו של נזדקרה מפירוש בטו' וברמ"בם היינו כשקפצה פגדי ורגלי' למעלה ולפי משמעות דברי מכת"ר האשה בנ"ד איננה מסופקת בקפיצה כזו ולענין הקוש' שהקשה מכת"ר וכל פלפולו סובב עליה דהיינו שלפ"ד הטור והש"ע הנה לי' לתלמודא להעמיד הברייתא של ג' ספיקו' כו' כגון שמצאה פתם למעלה מחגורה ולמטה מחגורה וכשנמצא על בשרה טמאה ולא אמרינו כשם כו' משום דאם אי' דמעלמ' אתא כו'.

זהו תנרף קושיתו. ולע"ד נראה שהתלמודא נדה מאוקימתא זו משום דמשנה שלימה שינוי שלא פנגד בית התורפה טהורה והיינו טעמא משום שאם אומרים שמעלמא אתא ואין אנו משגיחין במה שיש לומר אם איתא דמעלמא אתא על חלוקה כו' דאיכא לדחות ולומר דמבין רגליה ניתו (ענין בב"י מה שכתב בשם הרשב"א ע"ש).

(אם כן גם כשתמצא למעלה ולמטה יש לנו לומר כשם שהעליון מעלמא אתא והא דלא נמצא על חלוקה' היינו משום דאמרנו שמבין רגלי' ניתו כך התחתון מעלמא אתא והא דלא נמצא על חלוקה משום דאמרנו שמבין רגלי' ניתו.

נ"ל גרשון אשפנזי. שאלה פד רב כהנ"א מסייעין לו סייעת' דשמיא לאוקמי גרסא
ולחדודי יגע ומצא סמיא כבן עזאי בשיקא דטברני' עתיק מליא ולא קיש קריא.
ספו לי מן אלי'. אתכליני בלי עליא.

ה"ה הרב הגדול המנפלא והמנפלא נ"י פ"ה ע"ה ר"מ ואב"ד כמהר"ר יודא יכהן פאר
נר"ו. אהו' ידידי אין אתי לחדש דבר רק לבשר שלום ולגלות את אוניו שג"י אשר כוננו
ידיו אמונה יו' פלוני האירו אל מול עבר פני יום פלוני ונתמלא ביתי אורה מן המגילה
תחלתה ד"ת והתתימה מעין הפתיחה.

והיא פלויה ב' שאלות שאלת חכם ותשובתו בצדה שם שם לו חק ומשפט וכל יקר ראו
עיניו עיני פקיהי רק במקום גדולתו עונותו השליף יתבו עלי להורות הלכה למעשה
אשר הוא קשה עלי באשר נגירי נגיר מחוק ויש לחוש לזיוף' בנקל סברות שלא אליבא
דהילכת' ח"ו ע"כ הנה מן הראוי שלא לתקוע את עצמי לדבר הלכה.

אף ורק משום חביבותו דמר חייבת קודש לא יכולתי להוציא בנגיר חלק ואשיב לו מפני
הכבוד אמנם בקצרה. וזה יצא ראשונה מ"ש מר ונ"ל עד אחד מעדי הגט שמו יוסף
התחיל לחתום וכתב אות יו"ד משמו ודילג אות ני"ו והתחיל לכתוב אות סמ"ך וכתב
חצי עיגול מן הסמ"ך כו' וציונהו עליו לכתוב באותה הרחקה שבראש השטיטה) אות יו"ד
ומן היו"ד אשר כתב כבר יעשה ני"ו ויגמור הסמ"ך ויכתוב פ' פשוטה וגמר את חתימתו
והנה קצת היו מפקפקי על הגט מחמת ב' דברים) א' דה"ל כאלו נכתב הגט שלא כסדר.

וב' פנין שהרחיק העד כמלא יו"ד מן השרטוש שבצד ימין ומכ"ת דחה דברי המפקפקי
בא"מ מת הבנין שאין בדבריהם ממש אי משום שלא כסדרן הלא אפי' בגט אינו פוסל שלא
כסדרן והביא ראיה לדבריו מהא דתנינן אין כותבין במחנפר כתבו הטופס במחנפר
ותלשו וכתבו התורף בתלוש כו' פשר תשובה הנה אהו' נדאי לכאור' ראיתו כונה וכן
יש לי להביא ראיה בכינצא בזה מן המשנה הפותח טופסי גיטין צריף שנייח כו'.

(פרק פל הגט דכ"ו ע"א) אבל עדין יש לבעל דין מקום לחלוק ולומר נדאי אם הקדים
הטופס לתורף אין קפידא אם התורף עצמו נכתב כסדר אבל אם התורף עצמו נכתב שלא
כסד' י"ל שהגט פסול (ונחתימ' העדי' דינן פתורף) ממילא אודי להו ראיותינו אבל מ"מ
הדין אם מכ"ת שאין לפקפק בגט מחמ' שנכתב שלא כסדר אפי' התורף ואין אנו צריכי'
לשו' ראיה פלל דמהי תיתי לומר שיהא הגט נכתב דוקא כסדר וכי עדיף גט מס"ת וס"ת
אינה צריכה שתיכתב כסדר דוקא ולא מצינו שהקפידה התורה על פתיבת כסדר פי אם
בתפילין ומזוזות דכתיב בהו והיו כדאי' במכילת' משא"כ בס"ת מכ"ש שאין להקפיד בגט
נדמא האי מילת' למ"ש התוס' בפ' המביא (דף כ' ע"ב) ד"ה לא צריכא דמעור' כו' ונ"ל
מפאן מדקדק ריב"ם דא"צ בגט שתהא פל אות ואות מוקפת גויל מד' רוחותי' ור"י אמר
שאין מפאן ראיה כו' מ"מ נראה לר"י דא"צ ראיה להכשיר דדוקא בס"ת תו"מ בעינן
שיהיו האותיות מוקפת גויל משום דכתיב בהו וכתבתם פתיבה תמה אבל בגט ליכא
קפידא דאפי' ספר ודיו לא בעינן בגט דספר דכתב בגט לסיפוי דברים הוא דאמתא עכ"ל
וע"ש באר"י שהאריף יותר.

הרי כתבו התוס' דאין צריך ראי' להכשיר פנין שאין לנו ראי' בגט שצריך שיהיה האות מוקפת גויל אף אנו נאמר שאין צריך ראי' להכשיר הגט שנכתב שלא פסדר פנין שאין לנו ראי' לפסלו וק"ל אע"פ שיש שפוסלין בגט אם אינו מוקף גויל לאו משום פתיבה תמה פסלין לי' אלא מטעם דלא מקרי אות עיין בת"ה סי' ר"ל ור"ל פללא דמלת' שאין אנו להביא ראי' פלל ועל המוציא לעז עליו להביא ראי' מפל מקום פדי לסתום פיו אביא ראיה מהא שכתבו הפוסקי' שאם קנים בגט מה שכתבו ב"ח אפי' התנך הגט פשר רק שאין אנו נוהגי' לקנים בגט היינו מצד המנהג אבל מצד הדין הגט פשר ואם צריכים אנו בגט פתיבה פסדר ה"ל פסול מן הדין וק"ל: וע"ד הפקפוק השני שפקפקי' משום שהעד הרחיק מן השרטוט בצד ימין מלא אות יו"ד יפה למד מכ"ת ק"ו מהא שאם חתם העד השני תחלה והוא ק"ו שאין עליו תשובה ע"כ אין רצוני להביא עוד ראי' פללא דמלת' פל המפקפק בגט ה"ל אינו אלא טועה ושתיקותו יחוסו.

וע"ד מ"ש מכ"ת וז"ל ראובן יש לו פרה שלא ביכרה והגיע זמנה לילד ביו' ש"ק כו' אי אית לה תקנה במתנה ליתן אותה לגוי במתנה או לאו משום מראית העין דאחזי פמקח וממפר פי היכא דאסור להשאיל פליו לגוי כו' אהו' ידידי מתוך פתלי כתבו נפר שיהא מפרש איסור השאלה בשבת הוא משום דמחזי פמקח וממפר.

וממילא גם מתנה יש לאסור מהאי טעמא ל"ש אם החפץ הוא עדין ביד ישראל או אם הוא פבר ביד הנכרי. אבל לעד"נ דז"א דאיסור השאלה לנכרי בשבת הוא מפני מראית העין היינו הרואי' יסברו שהחפץ עדין הוא שייך להישאר ויהישאר צינהו להוציאו לצרכו.

וכן פירשו פל המפרשי' (ועיין בסמ"ג דף י"ט סוף ע"ב) וא"כ הוא יש לחלק אם החפץ הוא עדין ביד ישראל אסור לו לישאר ליתנו במתנה לנכרי אם יוציאנו לחוץ מרשות ישראל מה שאין פן אם החפץ הוא פבר ברשות הנכרי שרי לישאר ליתנו לנכרי במתנה ולא חיישינו משום איסור מקח וממפר דמתנה לא דמי למקח וממפר פנין דמיהב יהיב משקול לא שקיל משא"כ במקח וממפר איברא הנה מקום לומר אע"פ שמתר לישאר ליתן מתנה לישאר חבירו בשבת.

ולא דמיא למקח וממפר מ"מ לנכרי יהא אסור ליתן לו מתנה בשבת משום דהא ק"ל שאסור ליתן מתנה לנכרי אפי' בחול משום לא תתנם אם לא לנכרי שפירו דלא הנה מתנה רק פמפר שנקרי המפירו פבר עשה לו חטיב' מול חטיבה או יעשה לו עוד.

וא"כ יש מקום לומר שבשבת יהא אסור משום מקח וממפר מ"מ קושטא דמלת' לא דמי מתנה למקח וממפר פנין שבשעת מתנה לא מקבל מידי גם אינו מזכיר מה שקיבל ממנו פבר או יקבל עוד רק לשון מתנה.

גם מה שעשה לו הנכרי חטיב' או יעשה אינו דבר מסוי' וקצוב כמו מ"ו. לכן מתנה שרי וכן משמע לי בתוס' פ' הדר (דף ס"ו ע"א) ד"ה יפה עשית' השני שכתבו וז"ל יפה עשיתם ששכרתם לא דמי למקח וממפר ליאסר בשב' דלא הנה אלא פמתנה בעלמא כו' וכן אית' במרדכי ריש פ' הדר ע"ש פללא דמלתא שמתנ' לנכרי מתר בשבת ולא דמי למקח וממפר ומותר ליתן הפרה לנכרי בשבת אם הבהמה עומדת ברשות הנכרי: מ"מ

לפי מהסס טובא להפקיע קדושת בכור על ידי מתנה לנכרי פיון שלא אשתמיט שום פוסק להזכיר תקון זה רק הזכירו מכירה לנכרי כמ"ש ג"כ מכ"ת.

ואין לומר שלא הזכירו נתינה להנכרי פיון דאית ביה איסורא כמ"ש לעיל. דה"ל למתני אם עביד מהני כמו שנקט התנא והמוכר לו אעפ"י שאינו רשאי כו' אם לא שנאמר באמת גבי איסור מתנה קנסוהו יותר מבאיסור מכירת בהמה גסה לנכרי ודחוק הוא.

ונלע"ד ליתן טוב טעם למה נדו חכמינו ז"ל מן תקון מתנה ויבחרו במכירה לפי שבמתנה יש לחוש יותר לתקלה מבמכירה דאית' בריש בכורות (דף ג' ע"ב) ר"מ בר רחל הניא להוה ההוא חיותא אקני לאונדנייהו לנכרי ואסר להו בגיזה ועבוד' ונהיב להו לכהני וכלאי חיותא דרב מרי כו' אב"א רב מרי בר רחל ידע לאקנוני קנני גמור (פי' רשי לטול מעות מן הנכרי כו') וחזי לי אנשי אחרני' ואזל ועבד וסברי ר"מ בר רחל מילתא בעלמא הוא דעביד ואתי בה לידי תקלה ע"כ.

הרי קמן דכלאי חיותא דר"מ ב"ר משום דטעו בהו אנשי וסברי מלת' בעלמא הוא דעביד ע"כ לא רצו לתקן הקלקול ע"י מתנה כי במתנה ודאי יש לטעות ולומר מילתא בעלמא הוא דעביד אבל במכירה ונתינות מעו' אין לטעות כל כך וק"ל.

ולענין מה שנסתפק מר אם מועיל לפרה זו אם מפקיר אותה בשבת הפקר גמור לכל מר כדאית לי כו' הנה אהו' ידידי ודאי יוכל אדם להפקר דבר מה בשבת ורא' לדבר דאית' בפ' מפנין דף (קכ"ז ע"ב) וז"ל דמאי הא לא חזי לי פיון דאי בעי מפקיר נכסי' ונהנה לי עני כו' גם יוכל אדם לזכור מן ההפקר בשבת כדאית' בפ' כ"כ (דף ק"כ).

וז"ל חשבון מאי עבידת' מהפקירא קזכו כו' ע"ש בפ"רשי. מ"מ נראה לע"ד שאין להפקיע קדושת בכור ע"י הפקר כי הטעם שכתבתי לעיל שאין להפקיע ע"י מתנ' שייך גמי גבי הפקר והוא הדין והוא הטעם וביותר שייך הטעם גבי הפקר בממתנה כי הפקר לית לי קלא כמ"ש מ"ו ח"ז בב"ח ס"ס רמ"ו ע"ש ועוד יש לחוש גבי הפק' לערמה שיאמר שהפקיר אע"פ שלא הפקיר כדחיישינו לענין חמץ לאחר פסח כדאי' בירושלמי הובא בא"ח סי' תמ"ח ע"ש והלשון משמע וכן מוכח שם בירושלמי אע"פ שביטלו באמת גזרו רבנן ואסרוהו שפא יערים משא"כ במכיר' ומתנ' (אם לא במקו' דאיכ' קצת הוכחה שמערי' עיין במ"ב סי' נ"ט בסוף) והיינו טעמא משום דהפקר לית ליה קלא יוכל יותר לשקר כמ"ש.

משא"כ מכירה ומתנה פללא דמלתא נלע"ד שאין מתנה והפקר מפקיעין קדושת בכור מדרבנן אבל מדאורייתא ודאי מפקיעין לכן במקום שאינו יוכל למכרו טוב ליתן הפרה במתנה או להפקירה כדי שלא יבא לידי תקלה דאורייתא אבל מ"מ ינהוג בהולד קדושת בכור לענין איסור גיזה ועבודה כמו שעשה רב מרי בר רחל כנ"ל זה מה שנלע"ד ועוד יש לדקדק דקדוקי' בענין זה ובפרט בפירוש הירושלמי הנ"ל גם יש לדקדק במה שהנכרי חצירו קונה לו הלא חצירו משום שליחות קונה לו ואנן ק"ל אין שליחות לנכרי והארבתי בזה בתשוב' אח' ואין פאן מקומו גם מפני טורח הפתיכה צריף אני לקצר נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה כו' יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון המצויין בהלכה הר חמד עומד לגס עמים שביב אשו נגה אור יקר הולף שבועתיים פאור שבועת הימים.

עפעפי שחר עפעפיו יבחינו ויחזו מפעלות פלאות חזון נפרץ עוד לימי. ה"ה אהובי אדוני
מ"ו מאור הגולה מוציא לאור תעלומות חכמה פמים מכסים לימי.

עיני כל ישראל אליו ידרשון כמשפט אורים ותנאים ע"ה פ"ה נ"י כמהרר יהושע נר"ו
לא יכבה מחול ימים ירבה. וכל המסתופפים בצלו צל החכמה והמדע שלו וי"ר.

מה חיי פי אצריף לספר שבח יקר תפארת גדולתו חצי גיבור בעל לשון שנוני פלים ולא
העלה בידו טפה מני ים ע"כ זמנתי יד לפה אשיב מפני הכבוד. מה אני ומה פחי תולעת
ולא איש ולא בית אדם לי ולא אכלתי פתא דחוטי מן יומאי כי אייח"ל חולין הוא לדפק
ולשקוד בדלתי ושערי החכמה המדע אשר לא פדת אף ורק הערוני רעיוני ועל משפכי
סליקו קום לה נרדם למה לה להתמהמה עד בו"ש תורה היא וללמוד אתה צריף שאל
מה שיש לה לשאול ע"כ אחת אשאל אותו אבקש ידבר נא עבדיך דבר ואל יחר אף
אדוני רק ענותנותו תרביני ומשפטי צדקו יורני: מעשה שהיה כף הי' ראובן היה לו בית
תחתיי' שניים ושלישי ועוד יש לו באותו החצר בית פנימי של עץ עומד בסוף חצירו
ונקנסי' לתוכו דרך פכש בחצר ועוד יש לו דרך א' למעלה בשטח הראשון ע"י קרקף
ולמטה תחת בית הפנימי העומד בסוף החצר בנויים ב' דירים א' קטן וא' גדול וראובן
מכר שטח התחתון לשמעון (ו"ל השטר איה שמכרתי לו שטח התחתון בביתי וכו' וזה
אשר מכרתי לו כו') ופורט כל דבר שמכר לו לשמעון ולא הזכיר בפירו' אלו שום דיר
(ו"ל השטר גם המרתף הקטן וכו').

ושאר בנינים הבנויים בחצר ובתי חיצונות עד בית של עץ. והמדרג' העומד' בחצר
שהולכין לבית הפנימי של עץ אותו בית הפנימי של עץ לא מכרתי לו רק נשארו לי
ברשותי ובחזקתי כבראשונה וכן המרתף כו' נשאר ג"כ לי בחזקתי הראשונה רק כל ימי
המשפנת' כו' והדיר הגדול שבחצר העומד תחת בית הפנימי לצד פלוני נשאר גם כן
בחזקתי מתהום ארע' עד רום רקיע כמו שהוא עתה) ולאחר מכירה זו מכר ראובן כל
זכותו ללוי ושמעון היה מחזיק בדיר הקטן הנ"ל בתורת משפנת' ועתה בכלות שני
המשפנת' נתעצמו בדין שמעון ולוי: טענה א' לוי אמר אחוי לי זכותך שיש לה על דיר
זה כי לא נמכר לה כיון שמפורש בשטר כל מה שנמכר לה כל חדר וחדר בשמו ולא
נזכר שום דיר אם כן מוכח שלא נמכר לה שום דיר ומה שהחזקת בו עד עתה הוא מפח
משפנת' כמפורש בפנקס דמתא ועדיין לא פלו ימי המשפנת' טענה ב' של לוי שמפורש
בשטר המכירה שמכר לו עד בית הפנימי ולא עד בכלל והדיר הנ"ל הוא למטה מבית
הפנימי הנ"ל א"כ מוכח מתוך השטר שלא נמכר לו הדיר ואף אם תאמר שבכלל שאר
בניני' הבנוי' בחצר הוא ג"כ הדיר הנ"ל זה אינו כי זה הוא שטר ושוכרו בצדו.

שכתוב ושאר בנינים עד בית הפנימי והדיר הוא למטה מבית הפנימי ומ"ש שאר בנינים
מי יודע אם לא היו שם בנינים בשעת המכירה ובאמת כהיום עומדים עוד שאר בנינים
בחצר ואף גם אם לא היה שם שום בנין אחר אע"פ כן אין סברא לומר שדעתו היה על
הדירי' ואף אם היה מתחלה דעתו על הדירים הרי הדר ביה וכת' עד בית הפנימי ובכלל
זה אין דיר במשמע שהוא עומד תחת בית הפנימי ע"כ תנרף טענות לוי: א' שמעון השיב
שקנה גם הדיר הקטן הנ"ל.

והכי מוכח לשון השטר בכמה דוכתי' תדא שפתוב בשטר והדיר הגדול כו' נשאר ג"כ
בחזקתי הראשונה כו' משמע דוקא דדיר הגדול שנייר לעצמו ולא דיר הקטן דא"כ הנה
לו לפרש שנייר לעצמו ג"כ דיר הקטן: ב' דכתוב בשטר ושאר בנינים הבנוים בחצר
ואין שום בנין בחצר א"כ ע"כ צריף אתה לומר שפוננת המוכר הנה על דיר הנ"ל: ג'
ועוד זה שלישית הוסיף שמעון מדילי' וטוען שדיר הקטן בכלל המצר'י שמצר לו ע"כ
תורף טענות שמעון: תשובה לע"ד הנה עולה על רוחי לא להלכה ולא למעשה רק דרף
משא ומתן בעלמא שאין בטענות שמעון ממש והנני אבוא בקצרה ואשיב על ראשון
ראשון ועל אחרון אחרון רק שנקדים ובפתח דברינו נאיר שבלשון השטר אמרינו עד
ולא עד בכלל: טענה א מה שטוען שמעון שקנה גם את הדיר הקטן והכי מוכח לישנא
דשטרא מאחר שכתוב בשטר שהדיר הגדול שנייר לעצמו משמע הא דיר הקטן מכר ואני
אומר שלא מחכמה שאל על זאת הלא אמרינו בפ' המוכר את הבית (דף ע' ע"א) בעו
מינ' רב אחא בר הונא מרב ששית חוץ מחרוב פלוני מהו חוץ מסדן פלוני מהו אותו
חרוב הוא ולא קנה הא שאר חרובין קנה או דילמא אפי' שאר חרובין נמי לא קנה
ואפשיט אבעי' אפי' שאר חרובין נמי לא קנה תדע דאלו אמר לי' שדה מכור' לך חוץ
משדה פלוני הרי הוא ולא קנה הא אחרנייתא קנה אלא לא קנה ה"נ לא קנה הרי לך
לפניך שאעפ"י שפרט א' מן הדברים שאינם בכלל המכיר' לא הפסיד זכותו בזה שנאמר
ששאר הדברים שלא פרט אף שבל"ה לא היו מכורים ויש לבעל דין לחלוק ולומר
פי רש"ם פ"ה הטעם לפי שאמרינו אלא אי איכא מלתא לטפויי בהאי חוץ כגון דרף
מטפינו ליה משמע דוקא היכא דאיכא למימר להכי פרט חרוב זה משום דרף אבל אם
הנה מפורש בשטר שנייר לעצמו דרף שא"א לומר פן לטפויי קאתי לא אמרינו הכי
אלא אמרינו אותו חרוב שנייר ולא האחר' ובגדון דידן מפורש הדרף א"כ א"א לומר
לטפויי קאתי זה אינו תדא דמשמעו הלשון שפתב הרשב"ם כגון דרף משמע לאו דוקא
דרף ה"ה אם יש לומר מידי אחרני' אמרינו הכי והכא נמי בגדון דידן אפשר לומר לטפויי
קאתי שאם רוצה לחלוק הדיר הגדול לכמה דירים ולפתוח פתחים בחצר הרשות בידו
כמ"ש שמעון והלשון משמע זה כמו שמשמע שנייר לעצמו הדרף שהרי הטעם הוא
כמ"ש הסמ"ע (סי' רי"ד ס"ק י"ב) שאם שנייר לעצמו דבר שלא הנה צריף לו להתנות
הנה משמעו פאלו אמר נשאר ברשותי כמו שהנה מתחלה ומתחלה הנה יכול לילך לשם
הכא נמי השתא לאחר מכירת הבית ואם פן הכי נמי משמע שנייר לעצמו הדיר כמו
שהנה מתחלה בחזקתו שהנה יכול לחלקו לכמה חלקים אעג"ב דאיכא למימר שגם לזה
לא הנה צריף לשנייר הדיר הגדול פי בלא"ה יוכל לחלקו לכמה חלקים ולפתוח פתחים
אעג"ב דאמרינו שאין אדם יוכל לפתוח פתח לחצר חבירו אע"פ שלא בנה בנין חדש
אלא שהוא בנוי כבר (כמו שפתב בעל הסמ"ע בס"י קנ"ד) לפי שמרבה עליהם את הדרף
הינו דוקא כגון בית ועליה שיש לו הלוח ותשמיש תדיר משא"כ בדיר שאין תשמישו
תדיר כ"כ (וכן חילק שם בעל הס"מ חילוק כעין זה בס"ק ז' ע"ש) א"כ הדרא קוש'י'
לדוכתי' למה לו לשנייר הדיר הגדול הלא דבר הוא שאני התם דאמרינו שמביא בני אדם
מן השוק שאין תשמישן תדיר ואפשר שבכל שנה לא יבא שם שום אדם פי אין להם
דבר ידוע וקבוע שם אכל כעין גדון דידן שהדיר הוא ידוע וקבוע לא הנה יכול לפתוח
פתח חדש אף שאין תשמישו תדיר כ"כ כמו בתשמיש הבית וכן מדויק הלשון בעל

הס"מ ע שפכתב דשאני התם שהיה לו הילוף תדיר וכו' מן הבית הקבוע ועומד וכו' ואף אם אין זה דיוק בדברי בעל הסמ"ע וחלוק שחלקתי בין נדון דידן למ"ש בעל הסמ"ע אין זה חלוק אמתי אלא כמ"ש פשטא דלישנא וא"כ אין לנו לומר שום דבר לטפויי אעפ"י כן יש לנו לומר שלקחי פי' דיר הגדול בשיוור פי' היכי דלא ליזיל אתו עמו בדינא ודינא בדיר זה כמ"ש שם הרש"בם אליבא דרבנן וגם בסוף דבריו סיים שם הרש"בם ונ"ל ומיהו היכא דליבא לטפויי שום דבר אין לנו לומר פנין דליבא לטפויי לגרועי קא מתפנין דדי לנו אם אינו מטפי ומרויח בשיוורו אלא שייפסיד בתמיה עכ"ל הרי ברור אף אם אין לנו לומר לטפויי מ"מ לא אמרינן לאגרועי כתב וא"ל דכל זה אינו אלא אליבא דינא דגמרא דיד בעל השטר על התחתונה לפיכך ביותר שיכולין למצוא זכות למוכר מחפשינו חפוש גדול אבל עקשיו שאנו פותבין בכל השטרו' דלא פאסמכת' ודלא פטופסי דשטרי בכל דבר המסופק יד בעל השטר על העליונה זה אינו שהרי הרשב"ם כתב גבי ארעא ודיקלי אי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי וכו' וכתב הרשב"ם על גירסא זו ולא נהירא דאילו אמר ליה האי ארעא מזבנא לך קנה הפל אפי' הדקלי' וכשהוסיף לפרש ארעא ודיקלא יפסיד הלוקח אדרבא כ"ש שייפה פחו וכו' הרי משמע מדבריו שאף על הלוקח אמרינן פן שמה שהוסיף הוא ליפוי פח ולא לגרוע פחו וכ"פ מהררמ"אי בסי' רי"ו בהג"ה א"כ אף אם נאמר שהמוכר הוא פהיום כמו שהיה בעל השטר היכא דכתבו דלא פאסמכת' מ"מ לא הפסיד פלום במה שהוסיף לשייר את הדיר הגדול בנדון דידן כמ"ש הרשב"ם שהבאתי וכן משמע בפ' יש נוחלין גם במקומו אינו חסר פלום מאחר שאמרינן ששייר לעצמו הדרה ובלאו לשון השטר היה הפל מכור א"כ הוא רוצה לזכות מלפני השטר ונקרא הוא בעל השטר אע"ג דמנוחזק הוא כמ"ש מהרי"ק בשורש ב'.

טענה שנייה שטוען שמעון אין אני רואה בה ממש שטוען פנין שפכתב בשטר ושאר בניינים הבנויים בחצר ואין שם שום בנין בחצר על פרחו צריכין אנו לומר שפוננתם היה על הדיר הקטן זה אין לו טעם מאחר שפכתוב שוברו בצדו עד בית של עץ ודמאי להא דאמרינן ארעא בדקלי' אני מוכר לך אם אין שם דקלים הנה מקח טעות.

ויפירושו של מקח טעות הוא שם אף אם ירצה הלוקח ליקח דקלים במקום אחר והמוכר אינו רוצה הנה המקח טעות ואינו יכול הלוקח לכוף את המוכר ליקח לו במקום אחר דקלי' כמ"ש לענין האונאה (סי' רכ"ז פל זמן שהלוקח יוכל לחזור בו ה"ה גמי המוכר יוכל לחזור פנין שלא נגמר המקח וכל זה איירי אפי' אם הלוקח רוצה לקיים המקח כמו שהוא באונאתו ומכ"ש אם ירצה הלוקח שיחזור לו אונאתו שהמוכר יוכל לחזור בו ע"ש ובאמת כל זה אין לו ענין לנדון דידן שהלוקח ידע וראה שאין שום בנין בחצר ובהכי ליבא למימר אפי' מקח טעות כמ"ש בסי' רי"ח בש"ע סעיף י"ו שהלוקח שדה והלוקח יודע אותה ואת מצריה וכבר הורגל בה אפי' אמר יש במדתה מאתי' ולא נמצא אלא ק"ן הגיעתו שהרי ידע וקבל ומה שאמר לו חשבון ר' פלומר שהיא שנה כמו אחרת שמדתה ר' ופי' רש"בם אע"פ שאינה טובה משד' אחר אע"פ כן להשביח את מקחו אמר כן והסכי' עמו הטור שפכתב והכי מסתברא ע"ש א"כ בנדון דידן שהלוקח ידע שאין שם בניינים בחצר סבר וקבל וידע שהמוכר להשביח את מקחו אמר כן א"ל שנתחילוק בין אמיר' לכתובה ומנין לנו חלוק זה אשר איננו מפירש.

וטענה שלישי ממילא אינה פלום פנין שהוכחנו שאין במשמעות המקח שום דיר א"כ אינו מהני מה שמצד לו מצרים פי אמרינו מצרים הרחוב אע"ג דכי כת' לי' ולא שנייר וכו' לא אמרינו מצרים הרחוב ה"מ היכא דאיכא דקרי להו וכו' אבל היכי דכולי עלמ' לא קרו כו' לא מהני ולא שנייר כמו שכתב הרא"ש מלתא בטעמא שלא שנייר לא קאי אלא מה שהוא בכלל המקח ולא על מה שאינו בכלל המקח ונדון דידן דומה למה שפולגי עלמא לא קרי להו וכו'.

נמצא שאין בדבר שמעון פלום ובאשר שפשוט הוא קצתתי גרשון אשכנזי שאלה כז נדרשתי לאשר שאלוני. עדני עעני יושב בשב' תחכומני.

הגאון הגדול בחכמ' ובמנין. שואל ומשיב פענין בונה וסותר סתירת זקנים בנין.

ותשובתו בצדה שם שם לו חוק ומשפט צדק ואיננו צריך לא לגמרא ולא לסברא דידי ולא להסקמתי פי מר הו' רב"ה ורב יוס"ף דעת ומזימו' וכל יקר ראו עיניו עיני פקיהי רק במקום גדולתו ענתונתו תרבני לתקוע את עצמי להלכה ולמעשה בכן הנה מן הראוי להחזיק השמועה ה' לסיני ועוקר הרים.

ה"ה רב"ה ורב יוסף אמנם באשר שמתוך פתלי כתבו ניכר שמלבד ענותנותו יש אתו עמו טעמו ונימוקו למה שאיננו חותם הדין לאמתו ובאשר חיבתו חובת קודש ואהבתו עלי דחקני לבטל רצוני מפני רצונו רצון יראוי לחיות מה שגראה לע"ד להלכ' ולמעשה והמלמד לאדם דעת וחקמה ותחבולה.

יאר עיני ויצילני ממכשלה וזה החלי. בעזרת ה' חילי.

צורי וגואלי. אען ואומר שזה עשרים ושתים שנה שנשאילתי שאלה פיוצא בזה והשפתי פאשר עיניו עיני פקיהי לנוכח ביטוי ויראו בנייר בפני עצמו הלז שפונותי לדעתו הנקי' דעת קדושי' כמעט בכל הפרטי והפוללי' חדא שלא אמרינו דנהה עדי פיעור וקלא דלא פסיק אלא היכא שהקול יוצא ממקום אחר ולא משום עדותן של עדי פיעור.

פללא דמילתא מ"ש בתשובתי אשר השבתי זה עשרים ושתים שנה ומצאתי בדברי קדשו שגם הוא פנין פן להלכה יש לסמוך עליהם בלי פקפוק. אמנם באשר שיש לכאורה לחלק בין נ"ד ובין הגדון שהשבתי עליו אז בהיות איתן מושבי בגן עדן מקדם בעיר ואם בישראל בק"ק ניקלשפורג.

ע"כ עדין צריכים אנו למודעי שגם בגדון דידן הדין אמת שהאשה הנטענת לא הפסידה פתופתה ולא נאסרת לבעלה. וזה יצא ראשונה שבגדון ההוא פתבתי שאפלי' לדעת מ"ו חמי זקני שס"ל שיש לחוש לדעת הנשאלות פי דבריהם דברי קבלה הם ואין להקל נגדם מ"מ אין לחוש בנ"ד ההוא באשר שהי' לה בנינים מן האיש אשר היתה יושבת תחתיו בשעה שיצא עליה הקול והלעז ובאו עדי הפיעור וא"כ הוא שפילתי הקיטר באשר שהנה לה בנינים מן הבעל א"כ יש לבעל דין מקום לחלוק ולומר דוקא פשיש לה בנינים מן אותו האיש שיושבת תחתיו בשעת שיצא הקול ובאו עדי פיעור אזי חוששין שלא יוציאו לעז ממזרות על הבנים ההם אבל בנ"ד שאין להאשה בנינים מן הבעל אשר היא יושבת תחתיו פעת יש לומר שאין חוששין שיוציאו לעז על הבנים שהיו לה מן בעלה הראשון אשר פבר הלה לעולמו.

אָבֵל לַעֲדֹנִי שָׁזָה אֵינּוּ שְׂאִין לְחֶלֶק כָּלֵל בֵּין יֵשׁ לָהּ בָּנִים מִן בְּעֻלָּה שְׂפָכֵר מֵת וּבֵין יֵשׁ לָהּ בָּנִים מִן הָאִישׁ אֲשֶׁר הִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחְתּוֹ בְּשַׁעַת שְׂיָצָא הַקּוֹל דְּזִיל בְּתֵר טַעְמָא לְמָה אָנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׂיֵאמְרוּ שְׂבָנִיָּה מְמֹזְרִים אֲפִילוּ הַבָּנִים שֶׁהָיוּ לָהּ כַּמָּה שָׁנִים קוֹדֵם לְלַעֲזוֹ כַּמְשָׁמַע מִסְתִּימוֹת הַפּוֹסְקִים אֲלֵא אָנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׂיֵאמְרוּ כְּשֶׁם שְׂזִינְתָה עֲכָשְׁיוֹ כֵּן זִינְתָה מְקוֹדֵי כַּמָּה שָׁנִים וְכֵן כָּתַב בַּעַל הַדְּרִישׁ לְהַדְיָא.

אע"פ שֵׁישׁ לומר עֲכָשְׁיוֹ בְּשַׁעַת הַלַּעֲזוֹ זִינְתָה מִחֲמַת אֵינָה סִיבָה הֵן מִצַּד הַבַּעַל אוֹ מִצַּד הַבּוֹעֵל אוֹ מִצַּד עֲצָמָה וְאוֹתָהּ סִיבָה לֹא הֵיחָה מְקוֹדֵם לָכֵן. מ"מ חִיּוּשִׁינֵן בֵּינוֹן שְׁנוֹתָן מְקוֹם לְלַעֲזוֹ יִלְעִיזוּ אִפִּי לְשַׁעֲבֵר זְמַן מְרוֹבָה ה"ה יִלְעִיזוּ נָמִי מִבַּעַל זֶה לְבַעַל אַחֵר וּק"ל עַל כֵּן יֵשׁ לְחוּשׁ ג"כ לְלַעֲזוֹ הַבָּנִים שֶׁהָיָה לָהּ מִן בְּעֻלָּה הָרֵאשׁוֹן כִּי הַעוֹלָם יִתְפָּסוּ בְּמִוֶּשֶׁלֶם כְּשֶׁם שְׂזִינְתָה עֲכָשְׁיוֹ כֵּן זִינְתָה מְקוֹדֵם לָכֵן אִפִּי תַחַת בַּעַל אַחֵר: אֵיבְרָא מִתּוֹךְ תְּשׁוּבַת הָרֵא"שׁ כָּלֵל ל"ב ס' י"א בְּמָה שִׁכַּחַת שְׂפָכֵר רֵש"י מְסַבֵּר יוֹתֵר מִסְבָּרַת הָרֵי"ף בְּעִנְיָן שְׂפָכֵר שׁ הָרֵי"ף שֵׁישׁ לָהּ בָּנִים ר"ל מִן הַנְּחָשׁד מִשְׁמַע דְּלִית לָיָהּ לְהָרֵא"שׁ לומר כְּשֶׁם שְׂזִינְתָה עִם בַּעַל זֶה כֵּן זִינְתָה עִם בַּעַל אַחֵר ע"ש מ"מ מְמָקוֹ שְׂבָאנוּ נִרְאָה שְׂפָכֵר הָרֵי"ף כֵּן הוּא וְהָרֵא"שׁ אֵינְנוּ חוֹלֵק עָלָיו רַק שְׂפָכֵר שִׁפְרָשׁ"י מְסַבֵּר יוֹתֵר.

וכן ממה שִׁפְכֵר הַטּוֹר אִם יֵשׁ לָהּ בָּנִים מִבְּעֻלָּה אֵין כְּוֹנְתָהּ לומר מִן בְּעֻלָּה זֶה שְׂיִוֶּשְׁבֵת תַּחְתּוֹ אֲלֵא ר"ל לְאִפּוֹקִי מִן הַנְּטָעָן כִּפִּי הָרֵי"ף וּק"ל מְמִילָא זְכִינוּ לְדִין שְׁגָם בִּנ"ד אֵין לְחוּשׁ לְדַעַת הַשְּׂאֵלְתוֹת בֵּינוֹן שֵׁישׁ לָהּ בָּנִים עַכ"פ כִּי הַשְּׂאֵלְתוֹת לֹא הִחְמִיר אֲלֵא בְּמִקּוֹם שְׂאִין לָהּ בָּנִים כָּלֵל אֲבָל לֹא בְּמִקּוֹם שֵׁישׁ לָהּ בָּנִים.

עוד יֵשׁ לְבַע"ד מְקוֹם לְחֶלֶק וְלומר שִׁנ"ד גִּרְע טְפִי וַיֵּשׁ בּוֹ לְהַחְמִיר וְלֹא לְהַקֵּל מֵאַחֵר שְׂאִין הָאִשָּׁה מְכַחֶשֶׁת אֶת הַעֲדִים בְּנֹדָאֵי רַק הִיא גּוֹפָה מְסוֹפְקָת אִם הִיָּה אֲצֻלָּה בְּמִטָּה אִם לֹא שְׁהָרִי אֲמָרָה פֶּן וְאוֹלֵי הִיָּה שׁוֹכֵב אֲצֻל הַבְּתוּלוֹת וְאַח"כּ הִלָּךְ לְשִׁכּוֹב בְּמִטָּה שְׁלָהּ וּגְדוּלָּה מְזוֹ נִרְאָה מִתּוֹךְ דְּבָרֶיהָ שֶׁהִיא גּוֹפָה מְסוֹפְקָת אִם בָּא עָלֶיהָ אִם לֹא שְׁהָרִי אֲמָרָה אֵיךְ הוּא אֲפָשֶׁר שְׂבָא עָלֶיהָ הָרִי בְּדָקָה בְּסִדְיָנָה כּו' וְהִנֵּה הוֹכְחָה זוֹ אֵין מוֹפֵת חוֹתֵף אֲלֵא לְעֲצָמָה לְפִי דַעַתָּה שְׂרָאָתָה הַסְּדִין וְלֹא לְאַחֲרִים א"כ מִשְׁמַע אִם לֹא הִיָּה לָהּ הוֹכְחָה זוֹ הֵיחָה מְסוֹפְקָת בְּעֲצָמָה אִם בָּא עָלֶיהָ אִם לֹא וְא"כ יֵשׁ לְהַחְמִיר בִּנ"ד וְלומר ע"כ לֹא מְקִילִינֵן בְּקוֹל בְּלֹא עֲדִי כִּיעוֹר אוֹ בְּעֲדִי כִּיעוֹר בְּלֹא קוֹל אֲלֵא כְּשֶׁהָאִשָּׁה צוֹנַחַת שְׁלֵא פְעֻלָּה אוֹן בְּנֹדָאֵי אֲבָל כְּשֶׁהִיא בְּעֲצָמָה מְסוֹפְקָת אִם פְּעֻלָּה אָנוּן אִם לֹא אֵין לְהַקֵּל כָּלֵל כֵּן יֵשׁ לְחֶלֶק לְכַאוֹרָה (עֵינֵן בִּב"י ס' קט"ו מ"ש לִינְשֵׁב דְּבָרֵי הַטּוֹר מ"ש שְׁם ס' קט"ו עִם מ"ש בִּס' קע"ח) אֲבָל בְּמַעַט עֵינֵן נִרְאָה שְׂאִין כָּאֵן בֵּית מִיחַשׁ כָּלֵל כִּי סְפָקָא דִּינָה הִנָּה כְּאֵלוֹ אוֹמְרַת וְדָאֵי לֹא פְעֻלָּה אָנוּן וְאֵין לְאַסְרָה עַל בְּעֻלָּה כִּי סְפָקָא דִּינָה הוּא אִם בָּא אֲצֻלָּה אוֹ עָלֶיהָ כְּשֶׁהִיחָה יִשְׁנָה אֲבָל בְּהַקִּיץ בְּרוֹר מְלָלָה שְׁלֵא בָּא אֲצֻלָּה לְמִטָּה מִכ"ש שְׁלֵא בָּא עָלֶיהָ בְּהַקִּיץ.

וא"כ הוּא הִנָּה כְּאֵלוֹ אֲמָרָה וְדָאֵי טְהוֹרָה אֲנִי לְבַעֲלִי כִּי אִף גַּם אִם בָּא עָלֶיהָ כְּשֶׁהִיא יִשְׁנָה מוֹתֵרַת לְבַעֲלָהּ יִשְׂרָאֵל כִּי אֲנוּסָה הִיא. אֵיבְרָא אִם הִיָּה כָּאֵן שְׁנֵי עֲדִים שְׂרָאוּ שְׁנַבְעֻלָּה אֲבָל אֵינָם יוֹדְעִים אִם הֵיחָה יִשְׁנָה אוֹ לֹא וְהִיא טוֹעֵנַת שְׂיִשְׁנָה הֵיחָה אֵינָה נְאֻמָּתָה וְעֵינֵן בְּהַרְמַב"ם פ"א מְהַלְכוּ נַעֲרָה וּבְהַשְׁגַּת הָרֵאָב"ד שְׁם וּבְמַהֲרֵי"ק שְׁוֹרֵשׁ קכ"ט (וְעֵינֵן בְּתַשׁוּ"ר ר"ד זִימְרָא ס' רט"ו) שְׂמַחֲלֵק לְעִנְיָן זְרִיקַת גִּט שְׂבִיּוֹם מְסַתְמָא גְעוּרָה וּבִלְיָלָהּ

מסתמא ישנה ע"ש) מ"מ בנ"ד נאמנת ופשיטא לענין זה שאומרת שלא ידעה אם היא אצלה במטה אם לא ודאי נאמנת כי אין זה רחוק כ"כ ואפשר היא שפא לשכוב במטתה והיא לא הרגישה וזכר לדבר רות ובונו וא"כ אין פאן עידי פיעור פלל פי אין העדים מעידים שפיקין הניחה את הנחשד לשכוב אצלה ואין לאסור אשה על בעלה ע"י עידי פיעור אפי' לדעת המחמירים אלא פשמעידים שהאשה עשתה דבר מכוון ביותר כמ"ש בתשובתי בשם מהרר"ם מלובלין וכן משמע מלשון הרמב"ם בפ' כ"ד מהל' אישות ונ"ל פיצד היא יוצאת משום ש"ר פגון שהיה שם עדים שעשתה דבר מכוון ביותר כו' אבל פשאין עדים שהאשה עשתה דבר מכוון אע"פ שהוא עשה מה שעשה אין לאסרה פלל ממילא אין לאסור' האשה בנ"ד וזה פשוט וגדולה מזו נלע"ד אף אם אמרה היא שפא עליה פשהיתה ישנה ולא הרגישה פלל רק שמצאה טיפות זרע בפסדין וע"י פה אומרת שפא עליה נמי נאמנת לומר שלא הרגישה שפא עליה במגו שהיתה יכולה לומר שלא פא עליה פלל פיון שאין העדים מעידים שפא עליה מכ"ש שפאמנת בנ"ד לומר שלא פא עליה פלל פיון שלא הרגישה פלל והרוב מסייעתה אע"פ שנראה מתוך דבריה שהיא עצמה מסתפקת היינו משום שאין מן הנמנע שיבא עליה ולא תרגיש פי אפשר הוא אע"פ שאינו שכיח ומצוי שיבעול בעל אשה פשהיה ישנה ולא תרגיש פלל מ"מ אפשר הוא ע"כ היא פמסתפקת בדבר.

ועדיין יש לבעל דין מקום לומר אם פאו עדים שראו אותו שוכב אצלה במטתה ה"ל פאלו מעידין שפא עליה פי אין אפטורפס לעריות כמ"ש התוס' בפ"ק דכתוב' דף י"ג ע"א ד"ה ואין אוסרים על היחוד כו' ואין נאמנ' לומר לא נבעלתי ע"ש וא"כ יש לומר פשם שאם אמרו העדים שראוי שנבעלה אינה נאמנת לומר שפשהיתה ישנה נבעלה ונאנסה ה"נ פשהעדים מעידים ששכב אצלה במטתה אינה נאמנת לומר שלא נבעלה או שנבעלה בלא הרגישה.

אבל זה אינו דשאני התם שאירי שהלכו שניהם יחד לבית הסתר לעשות עבירה ודאי אמרינו אין אפטורפס כו' ונבעלה לרצונה והוציאו מחשבתן הרעה אל הפועל אבל בנ"ד שהיא לא נכנסה עמו לבית הסתר אלא הוא פא אליה ואפשר שלא מדעתה פא אליה ע"כ אין לומר אין אפטורפס כו' ונבעלת לדעתה פללא דמילת' שלעד"נ שהאשה נאמנת בנ"ד לומר שהיתה ישנה פיון שאין שום עד מכחישה ופזה מצלת את עצמה מכל עורר וטוען ואפי' לפי דעת המחמיר ביותר הוא המרדכי לפי הגירס' שלפנינו) דס"ל שאם הבעל מאמין לע"א שמעיד על דבר מכוון ביותר פבי תרי אוסרין אותה על בעלה.

מ"מ בנ"ד ליפא למיחש פלל דע"כ לא קאמר המרדכי שאסרינו אותה עליו אלא פשהעד מעיד עליה דבר מכוון ביותר מש"א כמ"ש לעיל. (מלבד שפבר מחו לדעת זו במאה עוכלא ושיבשו גוסקא זו וקצתן מן האחרוני' השיאו דעתו לדבר אחר פמבואר בהאחרונים פללא דמילת' נלע"ד להלכה ולמעשה שאשה זו מותרת לבעלה ואינו יוכל להוציאה בע"כ מכ"ש שלא איבדה פתופתה אפי' אם יעידו העדים הדברים פאשר פאו בשאלה בפני האשה והבעל והבועל מכ"ש פל זמן שלא העיד בפני הבעל"ד כמ"ש הגאונים בתשובותיהם גם אני הקטן חידשתי דברים פענין זה בתשוב' אחת והכרעתי שאפי' פדיעבד לא הנה עדות שלא בפניו עדות פלל: אמנם נלע"ד שמוטל על המורה

לחקור העדים פי באולי יעידו ויגידו דבר ברור יותר אע"פי שכתבד אלקי הסתר דבר ה"מ אם לא נתפרסם הריון והלעז ולפני התגלע הריב אבל לא כשנתפרסם הלעז והריון כ"כ וכן פתב מהרי"ק להקדא.

ואם העדים הפשרי לא יגידו אלא כמו שבא בשאלה אזי אומר אני בטח שאשה זו מותרת לבעלה בלי פקפוק אף אם יש לפקפק באיזה דבר מן הדברים אשר כתבנו לברוחא דמילתא.

מ"מ יש לנו כמה וכמה גאונים דס"ל שאין אשה נאסרת על בעלה אלא ע"י טומאה ממש או ע"י קינוי וסתירה וכדאי הם לסמוך עליהם להלכה ולמעשה פן נלפ"ד אמנם באשר שהגאון מהר"ראי בכתביו סי' רכ"ב פתב בענין זה וז"ל מ"מ אל תסמוך על דברי להורות כלל אלא א"כ מהר"רא הורה ג"כ להתיר כו'.

ותספיק גם אתה עמנו ותשתדל אתה ג"כ שייספיקו עוד בעלי הוראו' כו' אבל אם מהר"רא לא יורה להתיר יהיו דברי דלעיל בטלי' אע"גב דאית לן ראיות ברורו' להתיר מ"מ פיון דלעלמא לא גמירא דינא איתחזק באיסורא ותיישינו דלימא לן וכו' עכ"ל ואחריו נמשך הגאון מהר"מאי והגאונים אשר בצירופו הטהור בסי' י"ב לאחר שהביא דברי מהר"רא"י הג"ל פתב וז"ל וכן מצינו בהרבה תשובות מהר"מ שכתוב אם לא יספיקו רבותיו עמו יהיו דבריו בטלי' לכן גם אנחנו החתומי' לא נסמוך אדעתינו להתירה לבעל' אם לא יספיקו עמנו שני תופסי' ושיבות משתי עיירות ואם יספיקו עמנו נצטרך עמקה לעשות מעש' עכ"ל ואם גדולי עולם הראשוני' לגבי דיין לא רצו לסמוך על דעתם אם לא ע"י צירוף מכ"ש אני הצעיר מה' ונדל שאין לי לסמוך על דעתה הקלושה אם לא יספיק רום מכ"ת בפשינות' דהיא איתת' הוא ברא' ואחריו עוד שני בעלי הוראו' תופסי' ושיב' בב' קהל' ואת אשר ירצ' רום מכ"ת יבחור והוא הקדו' והנה באמ' לפי ערוך של הגאונים הג"ל הנה לנו לצרף אלינו עוד הסכמות של כמה רבנים אף ורק באשר שהגאונים הג"ל עצמם הם לנו למחסה ועוז להתיר האשה הג"ל לבעלה אף משום חששא פן ואולי יש לחלק בין ג"ד לנדון שלהם אנו צריכין להסכמות אחרים די לנו בהסכמת ב' תופסי' ושיבה עמנו ועל פיהם ופינו נעשה הלכה למעשה.

ומי שאומר ועושה יצילנו משגיאו' ויורני מתורתו נפלאו' ויעש' עמנו לטוב' אות פנ"ל גרשון אשפנזי. זה התשובה שהשבתי זה עשרים ושתים שנה באריכות ג"כ מענייני עדי פיעור: שאלה פח ברוב אבר"ם לאל עליון קונה שמי' וארץ החדשה בין אצל לאצל טעני' מינ' מאה גמלי דריש' כפרזל אדם קשה נ"י ע"ה פ"ה ר"מ ואב"ד כמה"ר אכרם גרו אהובי ידי מודע למכ"ת ליהוי שג"י הצהירים האירו אל מול עבר פני שבוע העבר ומכ"ת שיחר פני וביקש ממני להשיב אותו מלא דבר על שאלתו שאלת חכם ששאל מאתי בזמן הקיץ העבר בענין אשה אחת ופרסמה הכות"ב יצא עליה קול מונה בעיר ע"י עדי פיעור וכאשר אעתיק לשונם א' וא' להבא) והאשה כופרות בכל ואמרות לא פעלתי און.

ועכ"ז נתרצית אם בעלה יתן לה כתובתה תקבל גט פרייתות ממנו. והנה לפני איזה ימים מת הבעל ועדיין לא נתן לה גט זהו תורף המעשה ועתה מסתפק מכ"ת כמה ספיקות א' אם אבדה כתובת' ע"פ העדות הג"ל ב' מספקא לי' למר אף אם איננה בכלל אותן שיוצא'

שלא בכתוב' מ"מ לא תגבה פתובתה דתקנתא דרבנן הוא שהאשה לא תגב' פתובת' אלא בשבועה והיא נקראת חשודה כדאיתא בא"ע סי' צ"ו ממילא לא תגבה פתוב' ועוד מספקא ליה אף אם אינה נקראת חשודה ונשבעת אם נגלגל עליה שלא זנתה או יחלוקו היא והיתומים את הפתובה כדאי' בח"מ סי' צ"ב בהגה' וכו' זה הוא תנרף שאלתו דמר אשר שאל ממני לחוות דעתי הקלושה: תשובה הנה באמת סבר היתמי שפבר נפסק הדין ע"פ מכ"ת שהוא גמיר וסבור ומה גם שגליתי למכ"ת דעתי הקלוש' בע"פ בהיותו אתי עמי במחיצתי והביא לי שאלתו רשום בכתב אמת וע"כ מאז ועד עתה לא שמתי עיון עיוני על תקירה זו ובהיות שעמוס התלאות אני וטרידנא טובא פידוע למכ"ת.

ע"כ אינני אוכל פעת לעיין בפוסקים ראשונים ואחרונים אשר האריכו בתשובותיהן בענין זה מאד גם מורי חמי בב"ח האריף למעניתו והדברי עתיקי' וארנפלי' ע"כ אציג לפני מכ"ת מה שרשמתי להשיב למכ"ת אז בשעת השאלה וזה החלי בעזר' ה' חילי אל מחוללי: נלע"ד הקלושה בנ"ד אם עדיין הבעל קיים לא היינו מוציאים האשה הנ"ל ממנו כאשר נבאר מלתא בטעמא והנה לפי דעת הגאונים בתראי מהררש"ל בתשוב' סי' ל"ג ומוה"ר מלובלין סי' פ' שפסקו שאין אשה נאסר' על בעל' אלא ע"י קינוי וסתיר' ולא ע"י עדי פיעור וקלא דלא פסק ומפרשינו הסוג' דפ"ב דיבמות הפלוגתא דר' ורב לענין הנטען פשיט' לית דין ולית דיין שאשה זו מותרת לבעלה ואם בא להוציא' הנה צריך ליתן לה פתובת' אלא גם לפי דעת הגאונים מהר"ר מאי בתשו' סי' י"ד ומוח"ז בב"ח דס"ל שיש לחוש לדעת השאלות כי דבריהן דברי קבלה ואין להקל נגדם מ"מ בנ"ד נלע"ד שכ"ע מודי' שלא נאסרה על בעלה פיון שהקול יצא ע"פ עדי פיעור אין פאן קול פלל (כמו שכתב מהרש"ל בתשובה הנ"ל) וגם יש לה בנים מן הבעל ועיין בתשו' הנ"ל ותמצא דברי מבוארי' איבך' שמוח"ז מביא דעת מהר"רשל שסביר' ליה אליב' דר"ת לאחר החזרה שאפ' יש לו בני' מוציאים אותה מן הבעל ע"י עדי פיעור' בלא קול מ"מ הוא חולק ודבריו נראי' עיקור איף שיהיה הן אליב' דמהרש"ל הן אליבא דמוח"ז איתת' דא אין מוציאים כי מהר"רשל לא חש פלל לדברי השאלתו' ור"ת דאזיל לשטימי' אחר החזרה ומוח"ז אע"ג שחש לדברי השאלות מ"מ ס"ל שגם השאלת' לא אמרו שאש' נאסרת על בעלה ע"י עדי פיעור אלא היכא דלית לה בני' אבל היכא דאית לה בנים אין מוציאים ממילא רנוח' שמעת' שאליב' דכ"ע אתת' דא שרי' לבעלה אם לא שנאמ' שנגננות חומרא דמהררש"ל בפירוש דשאלות וחומוקרא דב"ח לחוש לדעת השאלות ע"פ פירושו דמהררש"ל דנדאי פולי האי לא מחמרינו חדא ועוד קאמינ' אין פאן עדי פיעור פלל כאשר נבאר וזה יצא ראשונה העד א' שהעיד שהוא בעצמו וקלונו עשה אתה עמה דברי' מכוצרי' אין זה עד פיעור פיון שאמר שלא בא לכלל מעשה כי נראה לע"ד מה שאנו אוסרי' ע"י עדי פיעור זאת לא זאת כי אם משו' דאמרינו ודאי נעשה עבירה וכן מוכיח לשון הרמב"ם שכתוב וז"ל בפ' כ"ד מהל' אישות פיצד היא יוצאות משום ש"ר כגון שהיו שם עדי' שעשתה דבר מכוזר ביותר שהדברים מראין שהיתה שם עביר' כו' וראו רובל יוצא ונכנסו מיד בשעת יציאתו ומצאו אותה עומדת מעל המטה וכו' הרי משמע שהטעם שהי' יוצאות היינו משום שהדברים מראין שהיתה שם עבירה אבל בנ"ד שהעד שאמר שעשה עמה הדברי' מכוזרי' הוא אומר שלא בא לכלל מעשה א"כ נאמר שהפה שאסר וכו' ואין לומר פיון שהפקירה את עצמה כל כך גפי זה יש לחוש שהפקירה

את עצמה ג"כ לגבי אחר ובא לידי מעשה כי חששא זו לא מצינו ולא משמע פן מדברי הרמב"ם הנ"ל ועוד טעמא אחרת שאין לחוש לעדותו של זה שאין אדם משים את עצמו לרשע וכמו שנבאר א"ה.

הרי לפנינו שאין לחוש לזה שאמר שהוא היה משתגע עמה ומשמשה בכל גופה ומה שהעיד' אשה אחרת שהיתה דרה עמה בביתה שפעם אחד אחר חתנותה של האשה הנ"ל באה באקראי לחדר בית החורף וראתה שהאשה הנ"ל שוכבות על הספסל והאיש היה עומד אצלה בקרוב ממש וכיון שראה שבאתה האשה לתוך החדר קפץ בחפזו ובקהלה ממקום שעמד שם למקום אחר גם עדות זה אף אם היה עד פשר אינו עדות כיעור להוציא אשה מבעלה כי אין דברי' אלו מראין שכבר זינת' ועברה עביר' ועדי כיעור להוציא אשה מבעל' היינו שמראין הדברי' שכבר עברה עבירה פגון שנמצא רוק למעלה מן הפילה וכיוצא בזה אבל זה שעמד אצלה בקרוב אין דברי' אלו מראין שעברו עבירה בפרט שהיו במקום החורף שבני אדם יוצאים ונכנסים שם ולא היה סגור במסגרת כלל וגדול' מזה פתב גאון א' הובא בתשובו' רמ"א סימן י"ד.

ונ"ל אם ע"א מעיד שראה אותן עומדים בפתח פתוחה לרחוב העיר באישון לילה ואפילה שאינו דומה לפיעור המון כר בדברי הרמב"ם כי כששניהן יוצאים ממקו' אפל שאין רגל אדם מצוי שם ניכרי' הדברי' שהיתה שם עבירה פי לילה זה למה נכנסו למקום אפל אבל במקום שרגל אדם מצוי שם אפילו באישון לילה ואפילה א"ל נדאי היתה שם עבירה פי מרתת אולי יעבור שם אדם לפנייהם פגון העומדי' בחצות לילה ללמוד או לחשוב חשבונות או המאחרי' על היין או א' מבני הבית יעיר משנתו ויצא לחוץ נדאי מרתת ולא עברו עבירה.

דאל"כ אמאי אנו מתירין להתניח אשה א' עם ב' אנשים בחדר ליחוש אולי יפול תרדמה וכו' אלא נדאי מרתת אולי יעירו משנתם ויגולה קלונם כו' עכ"ל הרי קמן במקום שרואין אפילו ע"י הדחק לא חישנו לקלקול מכ"ש בנ"ד שהיו בחדר שבני אדם נכנסים יוצאים שם תדיר שאין לחוש לקלקול ולא הנה עדות של פיעור כלל להוציא אשה מבעלה על עדות זה.

ועוד טעם אחר שאין זה עדות של פיעור פנין שלא ראתה האשה הנ"ל שום דבר מכוער. מן האשה פי מה ששכבה על הספסל אין זה דבר של פיעור וממשמעו דברי מהר"ם בתשוב' סי' פ' משמע שצריכה לראות גם מן האשה דבר של פיעור ע"ש.

וע"ד העדות שהעידה המשרתת שהיתה רגילה לשפוב בחדר אח' עם גבירתה האשה הנ"ל מחמת בניה הקטנים פעם א' הקיצה משנתה בחצות הלילה וראתה לאור הלבנה שהוא עומד בלא לבוש רק בכתונת אצל המטה שגבירתה שוכבת עליו וצעקה המשרתת עליו מי הביאך הלום ונבהל להשיב שהלך חשכה וטעה ורצה לילך לחוץ ובא לכאן שלא בכוננה כו' נראה לע"ד שגם עדות זה אפילו היה עד פשר אינו עדות של פיעור כי לפי דברי הגאון שהבאתי דבריו לעיל פשיט' שאין לחוש לקלקול פנין שהאשה המשרתת שכבה גם פן באותו החדר נדאי מרתתו (והנה באמת בנקל יש לחלק בין נדון של הגאון הנ"ל ובין נ"ד כי נ"ד הוא מכוער יותר שהתניח בלא לבוש) מ"מ הסבך' במקומה עומדת

שְׁמֵרָתוֹ וְגַם לְפִי דְבַרֵי מֵהֵרָר"מ שֶׁהִבְאֵתִי לְעֵיל צָרִיף לְרֵאוֹת גַּם מִמֶּנָּה דְבַר מְכֻנָּעַר וּבְעֵדוֹת זֶה לֹא הֵוָה שׁוֹם דְבַר כִּיְעוֹר מִן הָאִשָּׁה.

וְעוֹד בְּהַ שְׁלִישִׁי שֶׁאֶפְשָׁר שְׁתִּירוּצוֹ תִּירָץ אוֹיֵב הוּא אֲמַת וְאֵע"ג שֶׁסִּיגָף אֶת עֲצָמוֹ לְאַחַר מִפְּאֵן בְּטְבִילוֹת וּבְתַעֲנִי אֵין זֶה רֵאִי שֶׁקְלָקֵל עִם הָאִשָּׁה זֹו כִּי מִי יוֹדֵעַ מַה הָיָה לוֹ שֶׁעָבַר עָלָיו רוּחַ טְהָרָה אוֹ אֶפְשָׁר לֹוֹמֵר שֶׁבְּאֲמַת חִיָּשֵׁב לְעֵשׂוֹת מְלֹאכְתוֹ מְלֹאכְת מְחֻשְׁבַת אֲוֹן וְלֹא עֲשָׂה וְהָכִי דִינִק לְשׁוֹן הָעֵדוֹת שֶׁעָמַד לְפָנָי הַמְטָה מִשְׁמַע שֶׁעֲדִינִן לֹא שָׁכַב שָׁם וְע"ד שֶׁבְעַל תְּשׁוּבָה א' הַתּוֹדָה עַל חֻטְאָיו וְהוֹדָה שֶׁהָיָה מְשַׁרְת אֶצֶל אִשָּׁה הַנָּ"ל וְנִכְשַׁל עִמָּה וּבָא אֵלֶיהָ וְכו' גַּם בְּעֵדוֹתָיו אֵין מִמֶּשׁ מִשׁוֹם דְּהִלְכָה רוֹנַחַת בְּיִשְׂרָאֵל אֵין אָדָם מְשִׁים אֶת עֲצָמוֹ לְרִשָׁע וְאֵי מִשׁוֹם דְּאֶמְרִינֵן פְּלִגְיָנֵן דִּיבּוּרָא הִלָּא כְּבָר פָּסֵק הִרְשָׁב"א בְּתִשׁוּ"ס אֶל"ף רל"ו שֶׁאֵין אוֹמְרִי פְּלִגְיָנֵן דִּיבּוּר' אֶלָּא כְּשֶׁאֲמַר פְּלוֹנִית זִינְתָה עִמָּדִי אֲזִי פְּלִגְיָנֵן וְאֶמְרִינֵן פְּלוֹנִי זִינְתָה הוּא אֲמַת וְמַה שֶׁמְסִינִי עִמָּדִי הוּא שֶׁקָּרַר רַק זִנְתָה עִם אִישׁ אַחֵר אֲבָל אִם אֲמַר קְלָקֵלְתִּי עִם פְּלוֹנִית אוֹ כִּינְצָא בְּזָה לֹא פְּלִגְיָנֵן דִּיבּוּר' וְדְבַרֵי טַעַם הֵם עַכ"ל וְהוּבָא בְּסִמ"ע ס' ל"ד וּא"כ בְּלִשׁוֹנַת הָאֱלוֹי שֶׁהָעֵד הַמַּעֲיֵד הַב"ת לִית לָן לְמִימַר פ"ד כָּלֵל וְעוֹד נִלְע"ד שֶׁאֵין לְחֹוֹשׁ לְכָל הָעֵדוֹת שֶׁהִגְבּוּ שֶׁלֹּא בְּפָנָי הָאִשָּׁה וּבְלֹא דְרִישָׁה וְחֻקִּירָה וּכְבָר הָאֲרִיף מְהֵרָש"ל בְּתִשׁוּבָה וְשֶׁאֲרִי גְאוּנִי שֶׁלְעֲנִן עֵדוֹת אִשָּׁה בְּעֵינֵי בְּפָנָיָה דְּנֻקָּא וְמַה שֶׁרְצָה מְכ"ת לְחַלֵּק מִסְבָּרַת הַפָּרַס כִּינֵן שֶׁהוֹדָה דְּרָף חֲרָטָה וְתִשׁוּב' יֵשׁ לְהֶאֱמִינוֹ שְׁנֵדָאֵי אוֹמֵר אֲמַת לֹא נִהִירָא לִי כָּלֵל לְע"ד אֶלָּא מַעֲתָה נֹאמַר שֶׁהוּא לְבַדוֹ יְהֵא נְאֻמָּן כְּבִי תְרִי שְׁנֵדָאֵי אוֹמֵר אֲמַת אֶלָּא מֵא"ל ע"פ שְׁנֵי יָקוּם דְבַר אֲמָרָה תּוֹרָה ה"נ וְהוּעַד בְּבַעֲלָיו אֲמָרָה תּוֹרָה.

הֵן אֲמַת שֶׁסְּבָר' זֹו כְּתָבוֹ הַתּוֹס' בְּפ"ק דְּמַצִּיעָא ד"ג ע"ב ד"ה מַה וְכו' לְעֲנִן אֵין אָדָם מְשִׁים אֶת עֲצָמוֹ רִשָׁע אֲבָל לְעֲנִן זֶה אֵין לְחַלֵּק כָּלֵל וְמַה שֶׁרְצָה מַעַכ"ת לְהוֹכִיחַ סְבָרָתוֹ מִתּוֹךְ דְּבַרֵי הַרְש"בֵּא דְאֵין צָרִיף לְהַעֲיֵד בְּפָנָיָה דֵּא"ל כ ה"ל לְהַרְש"בֵּא לְאֶשְׁמַעֲיָנֵן רְבוּתָא טְפִי וְכו' תְּמִינְנִי עַל מְכ"ת שֶׁאֵין זֶה דְּרָף הַלִּימוּד כָּלֵל שֶׁה"ל לְהַרְשָׁב"א לְפָרַשׁ כִּי הוּא הַשִּׁיב עַל הַשְּׁאֵלָה שֶׁנִּשְׁאָל עָלֶיהָ וּמַעֲשָׂה שֶׁהָיָה כֹּף הָיָה וְאֵין לְדַקְדָּק מִמֶּנּוּ שׁוֹם דִּיּוֹק.

וְמַה שֶׁרְצָה מַעַכ"ת לְחַלֵּק וְלֹוֹמֵר כִּינֵן שֶׁלֹּא הָיְתָה כִּינֵנָה לְהַעֲיֵד עַל אִשָּׁה זֹו אֵינָה צָרִיף לְהַעֲיֵד בְּפָנָיָה וְרְצָה לְהַסְתִּיעַ מִמ"ש הָרֵא"ש בְּשֵׁם הָרֵא"ב דְּבַסְפ"ק דְּמַפְּוֹת בְּמַחֲיֵלָה מְכָבוֹדוֹ בְּהַפָּךְ הוּא כִּינֵן שֶׁלֹּא בָּא לְהַעֲיֵד גְּרַע טְפִי וְלֹא הָיָה עֵדוֹת כָּלֵל וְכֵן מִשְׁמַע הָתָם מִמְּקוֹם שֶׁבָּא מְכ"ת לְהַסְתִּיעַ ע"ש וְדוּק.

כָּלֵלָא דְּמִלְתָּא שְׁנִלְע"ד שֶׁאֵין שׁוֹם א' מִן הָעֵדוֹת הַנָּ"ל אֲשֶׁר יֹאמַר עָלָיו שֶׁהוּא כְּדָאֵי לְהוֹצִיא ע"פ אִשָּׁה מִבְּעַלָּה וּא"כ אֵין לֹוֹמֵר שֶׁאֲבָדָה כְּתוּבָתָה ע"פ כִּי הָא בְּהָא תְּלִיא: וְע"ד הַסְּפֵק שֶׁנִּסְתַּפֵּק מְכ"ת אִם תּוּכַל לִישָׁבַע מִחֻמַּת שֶׁהִיא חֻשׁוּדָה ע"פ הָעֵדוֹת הַנָּ"ל וְקָלָא דְּלֹא פָּסִיק אֲשֶׁר יֵצֵא עָלֶיהָ.

כִּינֵן שֶׁזִּכְּנוֹ לְדִין שֶׁאֵין מִמֶּשׁ בְּעֵדוֹת הַנָּ"ל אֵין לְהַסְתַּפֵּק כָּלֵל כִּי מֵהֵרָמֵא"י פָּסֵק לְהַדִּיאַ כְּהָרֵא"ש שֶׁאֵין לְפָסוּל לְעֵדוֹת וְלִשְׁבוּעָה ע"פ חֻשְׁדָּא וְאֵין חֻשְׁדָּא זֹו גְּרַע מִשְׁאָר חֻשְׁדָּא וּבְכַרְט בְּאֲשֶׁר שֶׁמִּשְׁמַע מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הַשְּׁאֵלָה שֶׁהַקּוֹל יֵצֵא ע"פ עֵדוֹת הַנָּ"ל וְאֵין קוֹל כְּזֶה הָיָה קוֹל כְּמ"ש מֵהֵרָר"ש"ל בְּתִשׁוּבָה שֶׁבְּעֵינֵן שֶׁהַקּוֹל יְהֵא בְּלֹא עֲדִי כִּיְעוֹר אֲבָל אִם הַקּוֹל ע"פ עֵדוֹת לֹא יִחְשָׁב לְקָלָא וּמְכ"ש בְּנ"ד שֶׁאֵין מִמֶּשׁ בְּעֵדוֹת אֵין מִמֶּשׁ בְּקָלָא.

כָּלֵלָא דְמִילְתָּי שְׁלַעַד"נ וְשִׁאשְׁהָ זֶה לֹא הִפְסִיד' פְּלוּם מְשַׁאֲרֵי נָשִׁים הַכְּשָׁרוֹת וְנִשְׁבַּעַת עַל כְּתוּבָתָהּ וְאֶפְשָׁר הִנֵּה לְצַדֵּד וְלִיפּוֹת כַּחַה שְׁתַּטּוֹל בְּלֹא שְׁבוּעָה פִּינּוֹן שְׁבַעֲלָה נִתַּן עֵינָיו לְגַרְשָׁה כְּמוֹ שֶׁבֵּא בְּשִׂאָלָה.

אָבֵל אֵינִי חֶפֶץ לְטַפֵּל בְּזָה וְלַחֲפֹשׂ בְּזָכוֹתָהּ נִגְדַּד יְתוּמִים קִטְנִים וְע"ד שְׁמַעַכ"ת מְסַתְּפֵק אִם תִּשְׁבַּע הָאִשָּׁה ע"י גְּלָגוּל שְׁלֹא זָנְתָה תַּחַת בַּעֲלָהּ בְּאֵמֶת יֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּזָה כִּי דִינָא ג"ש תְּקִיפֵי טוֹב' כִּי מֵהֵרוּ"ךְ וּמוֹח"ז בַּב"ח ס' צ"ד מְחַלְקֵי בְּפִי דְבָרֵי הַתּוֹ' בַּפ' הַשְּׂוֹאֵל וְאֵין הַזְּמַן מְסַפִּים כַּעַת לְהֶאֱרִיךְ בְּזָה וְהַדְּבָרִים עֵתִיקִים אֲמַנָּם לְפִי מְשַׁמְעוֹת הַשְּׂאֵלָה לֹא תִשְׁיֵג הָאִשָּׁה בְּכַתְּוִבָתָהּ יוֹתֵר מִמָּאָה זֶהוּ וּבִלְתִּי סָפֵק שֶׁהִיא הַכְּנִיסָה לוֹ סָדָּה כְּזָה.

א"כ אֵין נִפְקָא מִינָא גַם בְּזָה בְּכָל שְׂאֵלְתוֹ דְּמֵר כִּי אָף גַם שְׁזָנְתָה וְדָאֵי לֹא אָבְדָה מֵה שְׁהַכְּנִיסָה לוֹ אַע"פ שֶׁאֵינוֹ בְּעֵין מ"מ פִּינּוֹן שֶׁהוּא אָכַל אוֹתוֹן מְחַוֵּיב לְשַׁלְּמָ' כְּמִבּוֹאָר בַּפּוֹסֵק' לְכֹן קִצְרֵתִי כַּעַת.

וְע"ד אֵיזָה פְּרָטֵי דְבָרִים שְׁרָאִיתִי תִינְהָא בְּדְבָרֵי מַכ"ת כְּגוֹן מ"ש מַכ"ת שֶׁיֵּשׁ לְחַלְקוֹ כְּמוֹ שְׁפָתָה בַּח"מ ס' צ"ב בְּמַחֲלָה שְׁגָה בְּרוֹאָה כִּי לֹא נִזְכַּר שֶׁם יַחְלֹקוּ כִּי אִם בְּשְׁבוּעָה דְאוֹרֵייתִי וְלֹא נִקִּיט שֵׁטֶר'.

וְנ"ד אֵינוֹ דוֹמָה אֶלָּא לְמֵאֵי דְאִיתִי שֶׁם ס' ב' הַחֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבוּעָה וּמוֹצִיא שְׁטֵר עַל הִתּוּמֵי וְכוּ' וְהוּא אֵינוֹ יְכוֹל לְשַׁבַּע יַפְסִיד גַם מֵה שְׁרוּצָה מַכ"ת לְחַלְקֵי שֶׁיֵּשׁ לְהַחֲמִיר וְלֹא לִיתֵן לְאִשָּׁה הַנִּזְ' לְשְׁבוּעָה כִּי בִלֹא"ה שְׁבוּעָה זֶה קֵלָה בְּעֵינֵי נָשִׁים וְנִסְתַּיֵּיעַ לְסַבְּרָא זֶה מֵהָא דְכַתֵּב הָרִיב"ש הוֹבָא בַּא"ע ס' צ"ו אֶלְמַנָּה שְׁנִשְׁבַּעַת עַל כְּתוּבָתָּה' יְכוֹלִים הִתּוּמֵי לְהַחֲרִים עַל כָּל מִי שֶׁיִּזְדַּע שֶׁהִפְקִידָה הָאֶלְמָנָה פְּלוּם.

וּב"ח מ' ס' צ"ב הֵבִיא בַּש"ע בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"א מִי שְׁמַבְקֵשׁ לְהַחֲרִי' בַּב"ה עַל מִי שֶׁיִּזְדַּע שְׁזָה עֶבֶר שְׁבוּעָה הַשְּׂוֹאֵל כִּן רְאוּי לְנִזְיָפָה אֶלָּא ע"כ יֵשׁ לְחַלְקֵי בֵּין שְׁאֲרֵי שְׁבוּעוֹת לְשְׁבוּעוֹ' אֶלְמַנָּה בְּמַחֲלָה אֵין זֶה חֲלוּקָא דְרַבָּנָן.

כִּי הַדְּבָרֵי בְּרוּרֵי שֶׁיֵּשׁ חֲלוּקֵי גְדוֹל בֵּין אִם מְכַרִּיזִין מִי שֶׁיִּזְדַּע שְׁרָאוּבֵן חֲשׂוֹד שֶׁהוּא בְּזִיוֹן מְאֹד וּבֵינֵן מִי שֶׁיִּזְדַּע אִם הָאֶלְמָנָה הִפְקִידָה פְּלוּם וְכוּ' וְק"ל עוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הָרִיב"ש שֶׁהָאֶפְטֵרוֹפֶס טָעַן וְדָאֵי שֶׁיֵּשׁ עַדִּי דָּאֵז גַם הַרְשֵׁב"א מוֹדָה.

אָבֵל לְפִי מ"ש מוֹח"ז שְׁצָרִיךְ לְהֵבִיאָם לַב"ד דְּלֹא אֶתִי שְׁפִיר כִּי מְדַבְּרֵי רִיב"ש לֹא מְשַׁמַּע כִּן וְהִנֵּה אֵין עַת לְהֶאֱרִיךְ עַד אֲשֶׁר נִזְכַּר וְנִחְלֵי וְנִרְאָה פְּנִים בְּפְנִים וְאֵז פִּא"פ נִדְּבַר בּוֹ אֵי"ה וּבְזָה אֵצֶא וְאוֹמֵר שְׁלוּם מ"ה צְבָאוֹ'.

וְהוּא יִצְיָלְנוּ מְשַׁגִּיאוֹ וְיִשִּׁים עִמָּנוּ לְטוֹבָה אוֹת וְיִרְאִינוּ מִתּוֹרְתוֹ נִפְלְאוֹת כִּן נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי: שְׂאֵלָה כַּט פְּלֵב כִּן יַפְצ"ה פִּיהוּ בַּשְּׁעַר יַפְתַּח בְּדוֹרוֹ עֲתִיר נְכֹסֵי עֲתִיר פְּנוּמְבֵי אוֹצֵר פְּלוּם וּבְלוּם אוֹצֵרוֹ.

הַטּוֹב מְטִיב מְבָרְכִין בְּרַפְתִּי הַנְּהַנִּין מְאוּרוֹ. ה"ה אֶהוּבֵי הָרַב הַגְּדוֹל מְעוֹז וּמִגְדוֹל.

פּוֹרַח עָלָיו עוֹף נִשְׂרָף בְּקִי וְחֲרִיף נ"י ע"ה פ"ה וַאֲב"ד כְּמֵה"רר פְּלֵב פִּינְיָבֵל נר"ו וְלֹא יְכַבֵּה מְחוּל יָמִים יְרַבָּה. אֶהוּבֵי יְדִידֵי בְּאִתִּי לְהוֹדִיעַ וְלִזְדַּע לְמַכ"ת שֶׁג"י הַצְּהִירֵי הָאֵירוֹ אֵל מוֹל עֶבֶר פְּנֵי בְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי עֶבֶר לְעַת עָרַב וּמֵה מְאֹד חֲבִיבִין עָלֵי דְבָרֵי דוֹדִי כִּי

טובי' מיין עסיס ורמוני' וע"ד מה שביקש מכ"ת ממני לחוות דעי מרחוק בענין מעשה שהיה פה היה אנון פטומא ושמונה שנוצלה ונצמק ויפה לה בכלי שקורין ברא"ט בע"קין ונמצא בתוכה הלב דבוק.

והאנון היתה שלימה ולא חסר ממנה כי אם הראש והרגלי' והפני' סמוכי' לגוף אם יש לומר בזה אין לה עוף שאין בו ששי' נגד הלב או לא אמרינו פן אלא כשלא חסר מן העוף רק הראש והרגלים ולא הפני' שהרי מהרמא"י לא פתב בהנה' שיש להקל כי אם בחסרון הראש והרגלים ונחזיתן לדעת' שנוטה להקל גם בזה אף גם אם העוף כבר נאכל וליפא למיקם עלה דמלתא רק שידוע לו בבירור וראתה אותה קוד' שהיה שלם פנ"ל ונסתייע מכ"ת מתשובת ר"י מינ"ץ שדעת שפתי' ברור מללו שמנהג להקל גם בזה ורוצה מכ"ת לדעת פיצד אני מורה: תשובה הנה אהו' ידידי מה אומר ראה זה דבר חידוש הלא הפל גלוי וידוע לפני דמר ומבואר בהאחרוני' רק שלא יאמר מכ"ת שלא חששתי להשיבו ח"ו אמרתי להשיב מפני הכבוד אמנם בקצרה ולא אאריך פדרך' להשיב לשואלי דבר לצדד ולהראות פנים לכל צד באשר שאין הזמן מסכי' עמדי ומה גם שאין הנושא סובל באשר שאין לו שורש ועיקר בתלמוד הנה באמת הדין עם מכ"ת שכ"כ מהרר"י מינן ואין להרהר אחר מידותיו של המורה פן.

כי יש לסמוך על אילן גדול ולתלות בו אמנם דרך הוראתי פן אני מורה אם יבא העוף לפני עם הלב ואוכל לשפוט למראה עיני שהיא ס' נגד הלב אע"פ בחסר מן העוף חלק גדול אני מכשירו כי אין זה מן הנמנע שיהיה ג' רביעי' מן העוף או פחות ס' נגד הלב ניותר.

ולכן דקדק מהר"מאי בלשונו הצח ונה' וכתב ואם אין שלם וליכ' ס' וכו' משמע שאינו מוכח שאם אין העוף שלם דליכ' ס' יכול להיות שאין העוף שלם ואפ"ה יש בו ס' לכן הוצרך לומר ואם אין העוף שלם וליכא ס' וכו' וק"ל.

אבל אם אין העוף והלב לפני אין אני מכשירו אם לא שהעוף שלם ולא חסר ממנו כי אם הראש והצנואר והרגלים אבל פשחור ממנו עוד שום מה אינני מכשירו ואין אני סומך על תשובו' ר"י מינץ מכמה טעמי' חדא באשר שמה"רמאי גם או"ה הזכירו בהכשר שלו אם חסר מן העוף הראש והרגלי' ולא יותר הגם שאפשר שאנרח' דמלת' נקטו כי בתרגולי' אין דרך להסיר מהן הפני' מ"מ אינני סומך על זה כי יש לנו לקרב הדעות שלא יהיה ביניהם פלוגתא רחוקה כי מה שמהרי"ל ס"ל שצריך שיהיה העוף שלם עם הראש והרגליים מסתייע שצאמר שמהר"מאי מתיר בלא הראש והרגלים ולא יותר.

חדא ועוד קאמינ' שכל ראיותיו של הגאון מהר"י מינץ במחילה אינם מוכרחי' באשר עיני המעיין לנוכח יביטו בהבטה ראשונה הן אמת שראיותיו לענין זה נכונים שגם אם אין העוף שלם בלי שום חסרון מ"מ נקרא שלם אבל כמה יחסר ממנו ויהא נקרא עדיין שלם אינו מוכרח.

וביותר שעיקור היסוד שבנין נשען עליו הוא מ"ש המעשה שבא לפני מה"ר רק הזקן ראש של אנון שלא נפתח ונתבשל בשהוא שלם כו' ועינינו לנוכח יביטו שהב"י בסי' ס"ח השיג על הוראתו של מה"ר רק והת"ח סי' צ"א הסכי' עם הב"י באשר שחצי שיעור

דאורנית' ולא ניתא להו בישובו של מה"רי מינץ וא"כ הוא פשל עוזר וכו' ואם היסוד נופל אין לסמוך על הבנין.

אמנם אם יש עוד איזה צד היתר פגון שנתמלאה עוף אני מקיל אע"פ שבלא"ה אין אנו מצטרפין המןלייתא כמ"ש הפוסקים אבל באשר שגם זה הוא חומרא ע"כ אני מקיל וכמ"ש מהר"ך בי"ד בפרישה ע"ש. וע"ד מה שרוצה מכ"ת לסמוך על מה שהיה עסקן בדברי' ושקל במאנני צדק ומצא שהאנוז פנה היתה יותר מצ"ח נגד הלב במקילה מכבודו אין זה ראי' כלל שאין כל הלבבות שוות הגע את עצמה מה לו להרא"ש ולרא"ביה לקבלתם שאין עוף שאין בו ס' נגד לבו הרי ידיהן לא היו אסורי' לשקול במאנני צדק כמה אנוזי' ותרנגולים נגד לבם וגם הם יביטו ויראו בעיני פקיאא שלהם שיש בעוף ס' נגד לבו אלא האמת יעשה דרכו שאין לסמוך על הנסיון לדבר בפרטו' לעשות ממנו כלל אם לא מחמת הקבלה והקבלה הוא אף אם אנו רואין למראה עינינו שהלב גדול והוא יותר מחלק ס' בכל העוף מ"מ הקבלה שאין טעם הדם שבו חלק ששי' מן העוף וכמ"ש לענין תולעת בפירי ועיני' בת"ה בסי' קע"ב.

גם מ"ש הט"ז שיש להתיר אפילו נקלה העור אין אני סומך עליו כלל כי סברתו קלושה ודקה לדחות בה דברי מהרש"ל המפורשים שאין להקל אם הופשטה העור. גם הט"ז בעצמו הביא דבריו (בסי' ע"ב ס"ק ו') ולא השיג עליו כלל וקרוב: בעיני שגם הט"ז מסכים עם מהר"ש של ומ"ש בס"ק ט' ונ"ל עוד דגם בלא עור יש להקל כו' היינו אם יש עוד איזה צד היתר ונדבר זה נלמד מעניינו שפסוק לו הביא דברי הפרישה שכתב שיש להקל אם יש עוד איזה צד היתר וע"ז פתב ונ"ל עוד וכו': כלל דמלתא אני מורה ובא אם העוף חסר והלב שלם בא לפני אני שופט למראה עיני אם יש ספק בעוף אם לא ואם אין לפני העוף והלב שאוכל לשפוט למראה עיני אם יש ס' בעוף נגד הלב והעיקר חסר יותר מן הראש והרגלי' או הופשט העור אין אני מקיל כי אם שיש עוד איזה צד היתר.

מ"מ אין אני אומר קבלו דעתי והמקיל בדברי מה"רי מינץ לא הפסיד ובפרטות במקום הפסד מרובה או בערב שפת לכבוד השבת פנ"ל גרשון אשכנזי: שאלה ל ברה לקחתי וברה אשיבנו לשואל כענין ומשיב דברי' נכוחי' ערבי' כעול' מחים ה"ה הרב הגדול המנופלא כמה"ר אפרים יכהן פאר נרי': מה דבדק לן מר במעשה שהיה כף היה איש אחד קנה במקולין של נכרי שלישי ליטראות בשור פשר והנכרי נתן לו חצי ליטר' בשור נבילה להכרעה ואח"כ נמלח בשור הפל ביחד והנה למראית העין אין ששי' בבשר פשר אעפ"י שהוא ס' במשקל והמין שואל אי אזלינן בתר המשקל או בתר מראות העין.

תשובה הנה דבר זה הוא דבר פללי בענין שיעור הוראות ששי' פיצד משערינו אם במשקל אם במדידה דהיינו שממלאין כלי מלא מים ומכניסין את האסור לתוכו וכנגד המי' היוצאי' ע"י הכנסת האסור משערינו ס' בהיתר ומכ"ת האריה למעניתו והרא' פנים מסבירות לכל צד פמראה האופן וכמעט שלא הניח מקום להתגדר בו אעפ"כ אענה גם אני את חלקי להפיק רצון מכ"ת והנה באמת לכאורה דבר זה מבואר במדכי ס"פ ג"ה והב"י הביאו בסי' צ"ח ונ"ל היא משערינו ששי' נגד כל הפלי האסור ממלאים כלי גדול מלא מים ומכניסין כלי האסור תוך אותו כלי והמים היוצאים הוא שיעלה דופןי

הקדירה וישער בהיתר נגד אותן המים עכ"ל ב"י וכ"כ האגודה בפ' ג"ה וא"כ הרי מלתא אמורה שמשערינו על ידי מדידה פנ"ל.

אמנם אפשר לשדות בו נרצא ולומר דוקא התם גבי פלי שא"א לומר שמשקל הכלי ונצטרף ששי' נגד כל המשקל הלא הפלי חרס או מתכת אינו אסור מצד עצמו אלא מה שבלוע בו אסור ולא ידעינו כמה בלע ואין סברא לומר שאותו האסור יתא לו המשקל של המתכת או של חרס אלא אנו רואין פאלו כל דופןי הפלי הם חלב ממש וכיצד אפשר לשער זה במשקל לכן משערינו במדידה פנ"ל אבל במקום שאפשר לשקול האסור בעצמו ודאי אנו הולכין אחר המשקל בין לקולא בין לחומרא ולכאורה הנה חלוק זה מןכרע דאל"כ קשה למה כתב ראב"י והרוק"ח דין זה גבי פלים ולא כתבו פנ גבי שארי דיני' אסו' שנפל לתוך היתר שמצריכין ס' כיצד משערינו אלא ודאי במקום שיש לשקול האסור וההיתר אין שאלה כיצד משערינו אבל היכא שהאסור בלוע דא"א לשקול התם צריף לפרש אבל באמת אין פאן הכרעה כלל דאפשר לומר דה"ה בכל שיעורי ששי' משערינו כה"ג והא דלא כתב פנ ראב"י והרוק"ח בכל שיעורי ס' היינו משום דבשאר שיעורי ס' הוא פשוט אבל גבי פלים דאית בי' חלל הוצרף לומר כיצד יעשה שימלא הפלי מים וכו' ממילא אין ראי' מדברי הרא"ב ונהרוק"ח הנ"ל כלל אמנם לע"ד הדבר פשוט משערינו במדידה מהא שכתב הר"ן בפג"ה והובא בב"י ס"ס צ"ח ונ"ל כתב הר"ן בפ' ג"ה בשם הרא"ה פמשערינו ברנטב משערינו לכזית ביצה ומחצה של רנטב שפן שעורו אם יקרוש יעמיד על כזית והוא ז"ל כתב שאין דבריו נראה לו פינון שאמרו בגמרא משערינו ברנטב סתמא משמע פמות שהוא משערינו אותו וכדברי הר"ן כתב הרשב"א ז"ל שם בשם בעל העיטור עכ"ל ב"י ועיין בר"ן שכתב מלתא בטעמא ונ"ל שפך שיעורי חז"ל שאין לה שנותן טעם יותר מששי' אפ"ל ברנטב דאל"כ היינו צריכין לחוש ולתת הדבר לשיעור לעיין באיסור זה אם הוא עב או דק הרי קמן שאין משערינו במשקל לפי דעת הר"ן והרשב"א דהא החוש מעיד שפזית רנטב לא יתא משקל במשקל כזית קרוש אלא ודאי אנו לא אזלינו בתר המשקל בין לקולא בין לחומרא ונה נלע"ד ראיה שאין אחריה תשובה.

ועוד נלע"ד להביא ראיה מהא דאיתא בפג"ה (דף צ"ז ע"ב) אר"ח פמשערינו משערינו ברנטב ובקופה ובחתיכות ובקדירה א"ד בקדירה עצמה וא"ד כמה שבלעה הקדור' ורש"י מפרש בקדירה היינו חרסי הקדירה (כמ"ש המפרשי' משמ'') ואם באנו לומר שניזול בתר המשקל א"כ אם יתא הקדור' משל מתכת שמשקלו כבד פששי' זית' והפלי מחזיק מדה אחד רנטב שמשקלה ג"כ ששי' זתים א"כ נפל שם ב' זית' אסור הפל שרי ואם יש פלי אחר שגדול ממש פמו זה הפלי ובכל דבר דומה לו רק שהוא ממתכת אחר שאינו כבד כ"כ ונפל לתוכו ב' זתי' של אסור יתיה אסור ונה ודאי דבר שאין לו שחר וכי מפני שהמתכת מצד טבעו כבד יותר יבלע יותר בשלמא גבי בשר וכיוצא בו שיש לו טעם אפשר לומר משקל ליטר יש לו טעם לנגד משקל א' מששי' בליטר' אע"פ שלמראות עין הוא גדול יותר בא' פששי' של ההיתר אבל קדירה שאין לו טעם מצד עצמו א"א לומר אלא שהוא בולע יותר מצד שהוא כבד יותר במשקל ודאי זה אינו אעפ"י שלא פסקינו כא"ד זה גם התו' מפרשי' בע"א מ"מ אין סבר' לומר שיחלקו כיצד אנו משערינו במדה או במשקל: ועתה באתי למיקם עלה דמלת' כמה שהביא מכ"ת ראיות באמת ומה

שְׂרָצָה לְהִבִּיא רְאִיּוֹת לְהִיפֹךְ וְאָשִׁיב עַל רֵאשׁוֹן כּו' וְלֹא לְסִתּוֹר דְּבָרָיו רַק דְּרָף פְּלִפּוּלָא בְּעֵלְמָא וְהִנֵּה מ"ש מ"כ"ת לְהִבִּיא רְאִיָּה דְאֶזְלִינָן בְּתֵר מְשַׁקְל מִמְשַׁנָּה פ"ד דְּתֵרוּמוֹת הַמוֹנָה הֲרִי זֶה מְשַׁנְבַּח וְהַמּוֹדֵד הֲרִי זֶה מְשַׁנְבַּח וְהַשּׁוֹקֵל הֲרִי זֶה מְשַׁנְבַּח מְשַׁלְשְׁתָּן תְּמַהֲנִי מֵה עֲנִין מַעֲשֵׂר לְבַטֵּל אֲסוּר שֶׁהוּא בְּנוֹתָן טַעַם פִּי וְדַאי לְעֲנִין הַמַּעֲשֵׂר לְכוּנִין הַמַּעֲשֵׂר בְּצַמְצוּם וְלֹא יוֹסִיף וְלֹא יִגְרַע אִין מְשַׁנְבַּח כְּמוֹ הַשּׁוֹקֵל וְכֵן לְבַטֵּל הָאִסּוּר בְּהִיתֵר בְּשִׁשִּׁי אִם הָאִסּוּר וְהִיתֵר שְׁוִים מִמֶּשׁ כְּגוֹן חֶמֶץ וּמִצָּה וְדַאי הַשּׁוֹקֵל מְשַׁנְבַּח וְכֵמוֹ שֶׁכָּתַב בְּעֲנִין מִצָּה כְּפּוּלָה בַע"פ אַחַר תְּצוֹת אָבֵל לְעֲנִין בִּיטוּל בְּשִׁשִּׁי בְּדָבָר שְׁאִינֶם שְׁוִים יֵשׁ לוֹמֵר שְׁאִין מְשַׁגְיַחִין בְּכַף מֵאֲזַנִּים כָּלֵל.

הִנֵּה בְּאַמַּת מ"כ"ת אַחַר רֹב פְּלִפּוּלוֹ גַם הוּא שְׂדֵי בִּיהַ נִרְגָא שְׁאִין לְהִבִּיא מִמְנוּ רְאִיָּה אָבֵל תְּמַהֲנִי אִיף עָלָה עַל דַּעְתּוֹ שְׁיָהָא ה"א לְהִבִּיא רֵאִי מִשֵּׁם הָלֵא אִין הַגְּדוֹן דּוֹמָה לְרֵאִי' כְּעוֹקְלָא לְדָנָא מִן הַטַּעַם שֶׁכָּתַבְתִּי.

וְתוֹ כְּתַב מ"כ"ת וְהִבִּיא רְאִיָּה לְאִידָף גִּיסָא שְׁאִין מְשַׁגְיַחִין בְּמִשְׁקָל וַ"ל וְרֵאִי' מִגְּמָר' דְּחוֹלוֹן דְּרָף צ"ד אר' אִשִּׁי וְאָמַר רַב כְּהֵנָא הִנֵּה אִיבְעֵנִי לֹן פִּי מְשַׁעְרִינָן בְּדִידִיָּה מְשַׁעְרִינָן אוֹ בְּמֵאִי דְנִפְיָק מִיָּנִיָּה כּו' וּפְשֻׁט דְּבִדִּידִיָּה מְשַׁעְרִינָן דַּאי בְּמֵאִי דְנִפְיָק מִיָּנִיָּה מְנָא יְדַעִינוּ וְכַתַּב הַר"א שׁ פְּשִׁיטָא דְבִשְׁאָר אִסּוּרִים מְשַׁעְרִינָן בְּדִידִיָּה וְטַעֲמָא דְמִלְתָּ' כְּתַב הַמְרָדְכִי פַג"ה חִיָּשִׁינָן דְלָמָא גַּפְק כְּנִלָּה אַף שְׁחַתִּיכוֹת הָאִסּוּר שְׁלִימָה שְׁמָא בְּלַע מִן הִיתֵר וּמִן הַסְפֵּק אֶזְלִינָן לְחוּמְרָא וְאִם אִית' דְּבַנ"ד אִם חֲתִיכָה הָאִסּוּר גְּדוֹל בְּכַמוֹת נֶגֶד הִיתֵר עַד שְׁלֵא יִהְיֶה בְּהִיתֵר שְׁשִׁי נֶגֶד הָאִסּוּר וְאִם בְּאִנּוֹ לְמִשְׁקָל יִהְיֶה בְּהִיתֵר שְׁשִׁי נֶגֶד הָאִסּוּר כִּי הָאִסּוּר גְּדוֹל בְּכַמוֹת וְקִטְוִן בְּאִיכוֹת הַמִּשְׁקָל.

א"כ לְמָה פְּשִׁיט' לִיָּה דְבִשְׁאָר אִסּוּרִים דְּבִדִּיד' מְשַׁעְרִינָן דְּהִיָּנוּ מֵה שְׁתַּפְּלוֹט הַחֲתִיכָה ע"י מְדִידַת מֵים וְהִיָּנוּ לְחוּמְרָ' הָלֵא אַף אִם בְּדִידִי' מְשַׁעְרִינָן יִהִי קוֹלָא דְּהִיָּנוּ כְּמוֹ בַנ"ד דְּמְשַׁעְרִינָן בְּדִידִי' שְׁהוֹלְכִין אַחַר הַמִּשְׁקָל אַף שְׁאִין שְׁשִׁי בְּמִדִּידָה לְפִי שְׁתַּחֲתִיכָה גְּדוֹל א"כ אִם הִיָּנוּ מְשַׁעְרִינָן בְּמֵאִי דְנִפְיָק מִיָּנִי' דְלָמָא פּוֹלְטוֹת יוֹתֵר מֵה שְׁתַּעְלָה הַמִּשְׁקָל כְּמוֹ שְׁאִנּוֹ רֹאִין בְּחוּשׁ שֶׁהִיא גְּדוֹלָה בְּכַמוֹת וְכו' עכ"ל מ"כ"ת רַק קִצָּת בְּמִלּוֹת מִתְחַלְפּוֹת תְּמַה אֲנִי מֵאֵד עַל מ"כ"ת בְּדָבָרִים הָאֵלוֹ וְאֲמִינ' כִּד נִיִּי וְשָׁכַב רַב כְּתַב דְּבָרִי' כְּאֵלוֹ שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ דְלָמָא פּוֹלְטוֹת יוֹתֵר מֵה שְׁתַּעְלָה הַמִּשְׁקָל א"כ הַחֲלָק יִהְיֶה גְּדוֹל מִן הַפֵּל וְזֶה הוּא א' מִן הַנְּמַעוֹת וְהַדְּבָר מְבֹאָר בְּעֲצָמוֹ שְׁהֵאִיבְעֵנִי הִיא אִם בְּדִידִי' מְשַׁעְרִינָן בְּכָל הַחֲתִיכָה כְּמוֹ שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ אוֹ בְּמֵאִי דְנִפְק מִיָּנִי' דְּהִיָּנוּ שְׁנַשְׁעֵר בְּאִנּוֹמֵד יָפָה כְּמָה פֵּלַט הַחֲתִיכָה לְמַחְצָה אוֹ לְשִׁלִּישׁ אוֹ לְרִבְעִי א"כ אַף אֲנִי נֹאמַר בְּמֵאִי דְנִפְיָק מִיָּנִי' מְשַׁעְרִינָן לְפִי הַמִּשְׁקָל וְק"ל וְקָשָׁה אִיף אֲפֻשֵׁר שְׁיָהָא מֵה דְנִפְיָק מִיָּנִיָּה יוֹתֵר מִן הַחֲתִיכָה כְּלוּל: לְאַחַר שְׁבָאָה תְּשׁוּבְתִי אֵל הַרַב הַגְּזַפֵּר חֲזַר וְכָתַב לִי וְהוֹדָה וְלֹא בּוֹשׁ שְׁאִין דְּבָרָיו נְכוֹנִים בְּזֶה גַם כְּתַב לִי וַ"ל וְאֲשֵׁר הִבִּיא רוּם מַעַכ"ת רֵאִי לְדִין הַנְּ"ל מֵהָא דְכָתַב הַר"ן מִשֵּׁם הַרְא"ה וַע"פ דְּחִיַּית דְּבָרִי הַר"ן דְּמְשַׁעְרִינָן בְּרוֹטְב סְתָמָא וְהַחוּשׁ מַעֲיֵד שְׁכַחוּתִי קְרוּשׁ כּו' יָפָה כְּתַב מַעַכ"ת וְרֵאִיָּה זֶה רֵאִיָּה לְמִי שְׁאֲמָרָה אַף כְּאֲשֵׁר כְּתַב רוּם מ"כ"ת בֵּין לְקוֹלָא בֵּין לְחוּמְרָא יֵשׁ לְדַקְדָּק מְכַל מְקוֹם מְנָא לִיהִדְלָא אֶזְלִינָן בְּתֵר מְשַׁקְל לְקוֹלָא וְכו' רַק בְּאֲשֵׁר שְׁתַּלָּה לִי רוּם מ"כ"ת חַד מְרַגְנִיתָא אוֹסִיף קִצָּת לְהִבִּיא רְאִיָּה לְדְבָרָיו מִמְתְּנִיתִין דַּפ' כָּל הַבְּשֵׁר (דְּרָף ק"ח ע"א) מֵהָא דְטִיפַת חֶלֶב שְׁנַפְלָה עַל הַחֲתִיכָה כּו' מְשַׁעְרִינָן בַּס' וְאִם אִין ס' בְּחֲתִיכָה נֶגֶד

החלב אסור והלא חתיכת הבשר הוא קרוי וכו' חלב הוא דוגמת רוטב ואפ"ה צריך
ס' זתי' בחתיכת בשר נגד זית חלב ואם אין שם ס' זתים אסור הלא החוש מעיד שכוונת
בשר הוא יותר כבד במשקל מכוונת חלב שהיא דוגמת רוטב ואין צריך ס' זתים במשקל
מן החתיכה אלא ודאי שהמשקל אינו מעלה ומוריד עכ"ל ובמחילה מכבודו מרגנית'
דלית בי' טימא פלל אשכח מר הלא לשון המשנה כה הוא טפת חלב שנפלה על החתיכה
אם יש בנותן טעם באותו חתיכה אסור עכ"ל וכיון דסתם התנא וכתב אם יש בנותן טעם
וכו' אין הכרעה במאי משערינו אם יש בנותן טעם אם במדה או במשקל ואם בתרנונייהו
יחד דהיינו שנוכל לומר הן אם משערינו אותו הטפה ע"פ המשקל לא הנה ס' בפשר הן
שמשערינו אותו ע"פ המדה אין בו ס' ובזה אודה והלכה לה ג"כ הר"א ראוונה שהביא
מכ"ת להוכיח שאזלינו בתר מדידה ולא בתר המשקל מהא דכתב הטור בסי' צ"ח קדירה
שיש בה נ"ט זיתים של היתר ונפלו בה ב' זיתים א' של חלב וא' של דם כ"א מצטרף עם
הנ"ט לבטל חבירו וזה הוא פשוט שמשקל זית חלב ומשקל זית דם אין משקלו שנה
והחוש יעיד על זה ואפ"ה כל אחד וא' מצטרף עם הנ"ט זיתים לבטל את חבירו וכו' ע"ש
ואין מזה ראיה פלל כי איכא למימר דהכי קאמר הטור אם יש בקדירה נ"ט זיתים רוטב
של היתר דהיינו ששקלו הרוטב נגד הזית' ומצא שהרוטב הוא משקל נ"ט זיתים ואחר
כה נפל לתוכו משקל זית א' של דם ומשקל זית א' של חלב אזי מצטרף כל אחד ואחד
לבטל את חבירו אבל לא איירי הטור שנפל בתוכו זית חלב או דם בכמות וק"ל.

אבל באמת אין אנו צריכין למקו' אחר כי במקומו הוא מוכרח בהר"ן הן מצד הלשון הן
מצד הטעם דהא כתב הטעם דאל"כ היינו צריכין לחוש לתת הדבר לשיעורין ולענין
באיסור והיתר אם הוא עב או דק עכ"ל ואם נאמר שלקולא אזלינו גם בתר המשקל א"כ
כשפא השאלה לפני החכם מתחלה צריך לעיין אם האיסור וההיתר הוא עב או דק ואם
כיוון יפה אם הוא עב או דק ולפי אותו האומד אין בו ס' צריך לחזור ולעיין בפך המאזני'
אם לפי המשקל אין בו ס' או אם יש בו ס' א"כ נתת הדבר לשיעורין אלא ודאי אין
משגיחין בכף מאזנים כל עיקור בין לקולא בין לחומרא גם מצד הלשון מוכח כן שהרי
אמר חגיגה פשמשערינו משערינו ברוטב ובקופה וכו' משמע האם משערינו ברוטב
כמו שהיא וכו' (לפי משמעת הר"ן) ולא הנה ס' אסרינו ליה ולא משגיחין אח"כ במשקל
פלל.

ויפה כתבתי שזה הוא ראיה שאין עליו תשובה פלל. וידוע למר שמה שכתבתי בכתבי
הראשון כתבתי בנחיצה רבה מחמת רוב עסקי המדינה המוטלים עלי גם להפיק רצון
התלמידים המחודדי' וזאת היתה הסיבה האמיתית שלא השבתי לו מאומה על מה
שהקשה מכ"ת על העור בס"ס צ"ח והנה אחר שסלקתי מעלי רוב הטרידות חזרתי
ועינית בכתבו דמר במה שהקש' מכ"ת על הטון'למה פסק כר"ל דאמ' הפגול והנותר
והטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור הלא מסקינן בגמ' שם פ' התערוך דע"ט ופליג אדר"א
דאמר ר"א אין איסורן מבטלין זה אחר זה כו' ואחר העיון נלע"ד דהטור הי' גרסתו א"ר
יוחנן הפגול והנותר כו' וכן איתא בב"י אמר ר' יוחנן וכו' וכן מסיים הב"י ולא כר' יוחנן
(ודלא כנראה מדברי הכ"מ בהל' פסולי המקדשים פי"ח שהנה גרסתו אמר רב פפא גם
לא נראה מלשון רש"י שהנה גרסתו אמר ריש לקיש) או הנה גרסתו כנראה מתשובת
הראש פלל ד' סי' ב' שהנה גרסתו רי"ב לכן פסק הטור פהאי מימר' דהא ק"ל הילכת'

כרי"ב כל בכל מקום פדאית' בספר תנא' ואמוראי' פאשר כתבו התוספ' בןחולין פ' ג"ה דצ"ד ע"א ד"ה אמר רבא ואם הגרסא נכונה ר' יוחנן פמשמעוהו הב"י פשיטא שהלכה כר"י נגד ר"א שהיה תלמידו והסמ"ג במצנה ל"ת סי' קל"ח דף ג' ע"א הביא ג"כ הגרסא אמר ריש לקיש הפגול והנותר וכו' ומשמע שהוא פוסק פן עיין בבבאורי מה"ררשל על הסמ"ג דף צ"ז ע"א ודוק ואין להקשות למה לא הביא הטור דעת הרמב"ם שפוסק כר"א בהל' פ"ה פי"ח פי אין זה קוש' פי באמת לא ה"ל להטור להביא דין זה פלל פי לא נ"מ מזה אלא לענין מלקות אם אכלן אין לוקין עליו אבל לענין אכילה ליכא מאן דפליג שהוא אסור באכילה ואין דרכו של הטור להביא דיני מלקות ועונשין ולא כתבו אלא משום דמינן גמרינן שני דיני הראשונים דנפקא לן מינייהו טובא מכ"ש בתשו' הרא"ש פלל כ' ס' ב' לכן לא הביא דעת הרמב"ם ש"ל ש"לוקין עליו וא"ת מכ"ש ה"ל להטור להביא דעת הרמב"ם דכיון דפליג אמוצא מקור הדין מסתמא פליג נמי אהתולדה שפסקתעף ממנו זה אינו כי לענ"ד פשוט שאף ר"א דפליג אדין זה דהפגול והנותר וכו' מודה בשני דיני ראשונים ולא פליג ואמר אין איסורין מבטלין זא"ז אלא כגון שיש עדיין בנוותן טעם בשאינו מינו או בכדי נתינת טעם במין במינו אבל כשנתערב דרך משל פזית א' של פיגול בשאי' זתי' של נותר והותרו בו משום פגול ודאי אינו לוקה שהרי לא טעם טעם פגול וכן משמע מן הרא' שמביא ר"א מהא דאמר היכל הנה פורח וכו' פי ודאי אין המרור מבטל טעם המצה לגמרי אלא מכחיש פת הטעם.

אבל אם הוא מרור כל כף או מצה כ"כ עד שא' מבטל חבירו לגמרי עד שאינו טועם טעם מרור או מצה כלל פשיט' בהא לא אמר היכל אין המצ' מבטלות זו את זו. א"כ הה"נ פשהאסורין מבטלין זה את זה לגמרי עד שאין בא' מהן טעם של חבירו כלל ודאי הנה ביטול ואין לוקין.

ממילא זכינו לדין. שגם הרמב"ם אע"פ שהוא פוסק כר"א דאין איסורין מבטלין זה את זה מ"מ מודה בשני דיני הראשונים על פן לא הביא דעת הרמב"ם פלל.

פי אין בין הרמב"ם והטור אלא לענין מלקות ואין פנונת הטור להביא דיני מלקות וק"ל פנ"ל גרשון אשפנזי. שאלה לא נדרשתי לאשר שאלויני לחוות דעי הקלוש' בענין מעש' שהיה כף הי' שלוי בר אברהם חייב סף עצום לשמעון בן יצחק על פי הפסק בז"בלא וזבל"א.

והנה שמעון הי' רודף את לוי עד חרמה לשל' לו סף הנ"ל וחרו ויגדו לדין לפני הב"ד המרוצ' לשניה' והקימו קומפרמיס בת"כ בפ"מ לאשר ולקיים וכל אשר יצאו מפייהם יעשו. והנה יצא מפי הב"ד שלוי ישבע שבועה הנ"ל וכן עשה ועכשיו בא לוי לעורר מדנים דיני דינים ומורה היתר לעצמו להנקה מאלתו מחמת שפסר מודע' קודם שנשבע.

ועתה יורנו וילמדנו רבינו אם יש ממש בדברי לוי להפטר מעונש השבועה מחמת המסירת מודעא אם לאו ואם הוא ראוי לעונש שמקלו יגיד לו על שהקיל בעונש שבועה חמורה כזה זהו תנרף השאלה תשובה איבר' שאין פעת צאת לטייל בהננות אביי ורבא ובפוסקי' ישני' וגם חדשי' רק בדברי פבושים וכל איש ישראל יבא הביטה לחשוב חשבונות עם קוני"הו ובמסותרים תבכה נפשי מאימת יום הדין הנורא המשמש ובא

לקראתנו לשלום מ"מ לאפרושיא מדבר חמור וקשה לא אחשה אמנם בקצרה ותן לחכם ויחכם עוד ומדעתו יעשה פרושה.

והנה לע"ד נראה פשוט לוי צלול במים אדירים והעלה בידו חרס מחרסי האדמה ובוקא סריקי. ומאל' לא יהא נקי פתיב חנ"קי ושתי תשובות בדבר שלוי אינינו יוכל ורשאי לעורר עוד מדנים דיני דיני חקא שמתוך לשון השאלה משמע שלוי לא מסר מודעה על הקומפרמיס רק על השבועה שנשבע א"כ איך יעלה על דעתו לעורר מדנים ולעבור על פסק של דיניי אחרים אשר קיים וקיבל עליו בת"ב בפ"מ לאשר ולקיים כל מה שיצא מפי הדיינים בלי שום אונס והכרח כלל רק מרצונו הטוב ואפי' היה בקצת אנוס בקבלת הדיינים מ"מ מחוייב לאשר ולקיים פסק הדייני במבואר בתשובו' הרשב"א הובא בב"י סי' רל"ב ב"ד ובש"ע סי' י"ח ע"ש מכ"ש וק"ו אם לא היה אונס כלל בקבלת הדייני כמו בנ"ד שמחוייב לאשר ולקיים פסק הדיינים בלי פקפוק הרי שלוי אינינו יוכל להתגלע ריב ולעורר מדנים מחמת הת"כ בפ"מ אשר תקע ונקש באמרי פיו: חקא ועו' קאמינא שאינו יוכל לעורר עוד מדני' מחמת השבועה החמורה אשר נשבע ואסר איסר על נפשו ואין פח בהמודעי לבטל השבועה ודבר זה מבואר באר היטב במהרי"ק שורש קס"ו בראיו' ברורות ע"ש וגדולה מזו כתב הרב הגדול ר' אהרן ששון בתשו' סי' פ"ו שאפי' אם היה לוי אנוס בשבועתו אונס ממון וגם מסר מודעה מ"מ מחוייב לקיים שבועתו ע"ש דבריו בטעם לשבח.

הן אמת שלא נעלם מעיני מ"ש הרב הגדול המפורס' מהרר"מ מלובלין בתשובו' סי"א שהוא חוכה להקל אם יש מסירת מודעה עם אונס ממון מ"מ נראה לענ"ד דברי הרא"ש נכונים וטעמו ונימוקו עמו ודברי מהר"מ דחוקי' באשר יראה המעיין במעט עיון ולא יהא אלא פלוגת' דרבנות' יש לנו לילה לחומרא באיסור שבועה דאוריית' וביותר שאפשר שגם מהר"מ מודה בנ"ד באשר שנשבע על ביטול המודעי ופסל כל עידי מודעות והכי דייקא דברי מהר"ם למעיין שם.

ואין כאן מקום להאריך שלא לצורך באשר שבנ"ד לא היה כאן אונס ממון כי לא מקרי אונס ממון אלא הפסד מכיסו ולא מניעת הטובה במבואר במהרי"ק שורש הנ"ל: כלל לא דמלתא שלע"ד פשוט וברור שלוי עומד בקום קבל וקיים כל מה שיצא מפי הב"ד ולא יערער ולא יתרה אחריו הן מצד הת"כ בפ"מ אשר תקע הן מצד השבועה החמורה אשר נשבע אשר כל שומעיה תצלנה שתי אוניו ותסמר שערות ראשו ויאחזנו פלצות ואם היתר לעצמו יורה שלא כדת של תורה לעבור על א' מפרטי השבועה מרב' ועד זעיר' ליקום בארור והיא גברא ונקה לא ינקה הוא ומשפחתו ודבר שאין אש ומים מכלין ש"ש מכלה (זו מב"ד שלמעל') גם ענוש יענש מב"ד של מטה כאיש אשר יחטא.

ויאונה אליו רעה לפסלו לעדות ולשבועה וכל מי על דבר ה' חרד. ממנו יהא נבדל ונפרד. ובכל זה אין אנו משגיגין גבול דת ודין של השררה יר"ה פלוגה נראה בעיני פשוט וברור. ומה גם שאין הזמ' מספים להאריך לכן לא הקפתי בהלכות ובראיות ואם המצא ימצא מי שיפקפק ויהסס בדברינו אלו יש לנו פה להשיב ומצח להרי' ראש לברר וללבן הפל פשמש בראיות ברורות למבין דבר בקל נ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה לב ברה לקחתי וברה אשיב לשואל פגענו ומשיב דברי נכוחים. חוצד בתקל תפוחים ה"ה אהובי האלוף התורני עדני עצני כהר"ר איצק נר"ו ולקאש"ל שלום עד בלי גרם אהובי ידידי דברי קדשו י"ג הצהירים האירו אל מול עבר פני יום ה' העבר והיו לי לנחת.

והנה ע"ד שאלתו שאלת חכם האמת אגיד אם לא את פני מכ"ת אני נושא לא הייתי מזדקק להשיב לו אע"פ שהוא דיין בדבר באשר שאין דיין יחידי כ"א בורר לא מן הצדדים ועדיין יש לחוש שלא להשיב פי אם לשני הבוררים יחד.

אבל מאחר שמכ"ת מוחזק אצלי שאיננו מן פת הטועי בדברי רש"י ח"ו ע"כ אמרתי להשיב לו מפני הפבוד. אמנם בדרך קצרה כי אין הזמן מספיק עמדי מכל צד להאריך בראיו' ולהראות פנים לכל צד כמראה האופן פדרכי להשיב לשואלי דבר.

ומה גם שאין הנושא סובל כל כך והנני אשיב על ראשון ראשון ועל אחרון אחרון. ע"ד שהא' מן הג' ב"ב שמקורב באו בפעם א' סבר שהסגן בחודש השלישי שיניף לו משורת הדין באשר שחבירו שניהם קשילו מיניה תשובה נלע"ד שאין הדין עמו באשר שהסגן בחודש השלישי הוא תשרי והסגן בחודש תשרי הוא משנפח פידוע הנה ודאי הזמן יוכל לומר לא יקרייכו בעינא ולא זילותייכו בעינא רק אהיה כא' מכם ונטיל גורל מי יעלה ראשון לסגן ומי אחרון באשר שעדיין לא נהגו לילה אחר הזקנה אע"פ שלפי מ"ש הגאון ר"ד ו' זמרא בתשו' סי' י"ג שיש לאדם לבחור במצוה ראשונה שפגע בה ולא ישגיח בקמה שהמצוה הבאה אחריה היא משנפחת יותר שאין אתה יודע מתן שקר של מצות א"כ י"ל שהסגן הראשון שיניף להזקן והוא כבודו אע"פ שהג' הוא משנפח.

מ"מ נלע"ד שבעל ת"ה ל"ל האי סברא בסי' ל"ה לענין קדוש הלבנה שאע"פ שאמרין שהיני מצוה לא משהינן אפ"ל לעשותו מן המוכחר ה"מ היכא דאיכא למיחש שמא תיבטל המצוה ע"י שהיני פגון קדוש הלבנה אם ימתין עד מ"ש יש לחוש שמא יהיה מעונן ב' או ג' לילות עד שיעבור הזמן אבל כשמ"ש הוא ז' או ח' בחודש אזי אף גם אם יהיה ב' או ג' או ד' לילות מעונן עדין יש זמן לברה עד סוף ליל ט"ו בכה"ג יפה להמתין עד ליל מ"ש ע"ש שהביא ראיות נכונות.

א"כ לפי דעת ת"ה הסגן השלישי הוא עדיף ואם היו רוצין להדר להזקן ה"ל להניח לו סגן השלישי ממילא לא יפה פגון אותו הב"ב שהחליט שהסגן הא' הוא שיניף להזקן וגדולה מזו נראה לע"ד אם הנה הזקן בוחר ליקח סגן בחודש השלישי שהוא משנפח יותר בשביל שהוא תשרי לא היו הב' האחרים מחונייבים להניח לו הסגן מאחר שהוא משנפח יותר וחילי מהא דאית' בפ' הגזקין דף נ"ט ע"ב וז"ל תנא דבי ר"י וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברה ראשון וליטול מנה יפה ראשון.

(ופ"י רש"י ליטול מנה יפה ראשון אם בא לחלוק עם ישראל ולאחר שחלקו בשנה אומר לו ברור וטול איזה שתראה עכ"ל) הרי מבואר שאם הנה לפנינו שני חלקים נפרדים שאינה שונים שהא' הוא משנפח יותר אין הישראל מחונייב ליתן להכנה המוכחר והמשנפח אע"פ שהתורה הקפידה הרבה לקדשו ואם לפהו אין לו זכות זה לבחור חלק

המנובחר אע"פ שהתורה הקפידה מאד בכבודו להקדישו מכ"ש זמן שלא מצינו שהקפיד התורן כ"כ כי אם בקימה והידור וכן מוכח יותר מדברי התוספו' והרא"ש עינין שם.

כללא דמלתא ששורת הדין הנה שהג' ב"ב אשר באו כא' היו להם להפיל גורל מי א' ומי ב' ומי ג' פן הנה דינם מתחלה ולאחר שעברו ב' קדשים ועדיין לא הטילו גורל הנה שורת הדין שיטילו גורל מי שיזכה בחודש השלישי דהיינו אותו ב"ב שגילה דעתו שאינו מוחל חודש השלישי הוא עכ"פ תוף הגורל.

אבל אם יטיל גורל עם שני חביריו שפאו עמו כא' או עם ב"ב א' מן הקודמים שמגיע לו הסגן ע"פ סידורם בהא יש לפקפק ובהיות מה שעבר אין ואין לנו נ"מ בזה פיון שזכינו לדין שעכ"פ לא שום א' מן כולם הנה יוכל לזפות בסגן בחודש השלישי כי אם ע"י גורל.

ממילא אותו ב"ב מן הקודמי שהחזיק בסגן ואותו ב"ב מן המאוחרים שרצה להחזיק בסגן בלא גורל שניהם כא' לא טוב עשו להחזיק במחלוקת ומעתה נבא לבאר על מי מוטל לשלם הקנס מה שנתנו להשררה יר"ה.

ונלע"ד ברור ופשוט שאותן ב"ב שהלכו ואכלו קורצ' בי שררה יר"ה הם מחוייבים לשלם מה שהזיקו דהיינו הקנס בלי פקפוק אע"פ שאין אני נותן עליהם דין מוסרי' כי מוטעין היו שהיו סוברי' מצוה קעבדו כדי למנוע שלא יבואו לידי מחלוקת או היו סבורים שמוותר להם למיעבד דינא לנפשיהו אפי' ע"י השררה מ"מ מחוייבי' לשלם מה שהזיקו כי אדם מועד לעולם ועינין ביש"ש פ' המניח סי' ז': וע"ד השאלה השנייה אם יוכל לקרוא פעם הפל לזים ופעם מקצת לזים ומקצת ישראלים.

נלע"ד שנדאי יוכל לקרא כולם לזים והוא יותר נכון מלקרא קצתן לזים ומקצתם ישראלים עינין במ"ש מוח"ז בב"ח שלו סי' קל"ה והאריף אבל מ"מ אין למחות ביז מי שקורא מקצת לזים ומקצת ישראלים כי יש להם על מי שייסמכו ולא שייך בזה לא תתגודדו וק"ל א"כ יוכל ורשאי א' לקרא בכל פעם פאנות נפשו: ועל דבר השאלה השלישי נלע"ד פשוט מצד הדין שאין הב"ב הבא לאחר המעשה מחוייב ליתן פלוס אם לא באותו שעה כשפא לדור שם הנה עדין חמת השררה בערה בו ויש לחוש שאם לא יפייסו אותו בריצוי פסוף שיצא קצף על פל היהודים הדריים במקום שהוא ועינין בתשו' משפטי שמואל סי' צ"ט שהאריף שם ופילפל בחכמה בתשו' מהר"ק סי' א' וסי' קפ"ב פן נלע"ד שהוא שורת הדין אבל כמזנומה לי שהמנהג בכל מקום מי שפא לדור בקהלה מחוייב לשלם לפי ערכו גם החיובים שחייבים הקהל מימי קדם ולעומת זה יש להם חלק בכל חזקות הקהלה ב"ה ובית הקברות וס"ת וכיוצא בהן נ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה לג בני ק"ק אחת אשר מנהגם מימי עולם ומשנים קדמניות מדי שנה בשנה הנה בוררים שלשה אנשים פשרים אשר ישומו ויעריכו לכל בני הקהלה פמה יתן פל אחד ואחד למס ועולים לפי ראות עיניהם וע"פ השבועה חמור' שיעריכו פל א' וא' לפי אומד דעתם ועוד זאת להם שיוסיפו עוד א' על השלשה אנשים הנ"ל וזאת משפט' באם שיהנה א' מהשלשה אנשים המבוררים הנ"ל פסול דאורייתא לא' מבני הקהלה אזי יצא אותו הקרוב ויכניס האחר תחתיו ויעריכו אותו קרוב השני הנותרים עם הנכנס פן מנהגם ומשפטם מימי עולם והנה בהיות שבמנהגם נהגו ואירע במקרה והזדמן שא' מג'

מבן־ררים הוא מְשׁוֹתֵף עִם אֶחָד מִיִּנְחָד מִבְּנֵי הַקְּהֵלָה בְּמִשְׁאָ וּבְמִתָּן כְּמַעֲט בְּכָל עִסְקֵיהֶם
רַק שְׁחֵלוּקִים הֵם בְּעִסְתָּם שְׁכָל אֶחָד וְאֶחָד מוֹצִיא הוֹצָאוֹת מִשְׁלוֹ כְּפִי מִסַּת יָדוֹ וְאִנְתָּ
נִפְשׁוֹ וְהִנֵּה נִשְׁאָל נִשְׁאֵל מִשְׁאֵל מֵאֵת פְּנֵי הָאֱלוֹפִים הַיִּקְרִים רְאִשֵׁי וְטוֹבֵי הַקְּהֵל יצ"ו אִם הַדִּין
עִמָּהֶם שְׁיִפְסְלוּ הַשְׁוֹתֵף הָאֶחָד לַעֲרוֹךְ וְלֶאֱמֹד אֶת שְׁוֹתֵפוֹ הַשְּׁנִי מִחֲמַת שֶׁהוּא אוֹהֵבוֹ וְרַעְהוּ
אִם לֹא ע"פ דַּת וְדִין תּוֹרַתֵינוּ הַקְּדוֹשָׁה שְׁוִיִּתְנוּ לָנוּ מְוֹרְשָׁה תְּשׁוּבָה לְכַאוֹרָה נִרְאָה
שֶׁהַקְּהֵל יצ"ו יְכוּלִים לְפָסְלוֹ שְׁוֹתֵף הָאֶחָד מִלְּעֲרוֹךְ אֶת חֲבִירוֹ וְשְׁוֹתֵפוֹ עִמּוֹ בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן מִק"ו
אִם פְּסוּל הוּא לְהַעֲרִיף פְּסוּלוֹ מִחֲמַת קְוֹרְבָה מִכ"ש שֶׁהוּא פְּסוּל לְהַעֲרִיף אֶת רַעְהוּ וְרַגִּיל
עִמּוֹ בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן וְהִרְאָנִי מֵהָא דְאֶמְרִינוּ בִּפ' הַפּוֹתֵב (דָּף פ"ה) גִּבְיֵי הַהוּא דְאָמַר נִכְסֵי
לְטוֹבֵי כו' אֲבַעֲנִי לְהוֹ א' שְׁכֵן וּא' קְרוֹב מֵאֵי ת"ש טוֹב שְׁכֵן קְרוֹב מֵאֵח רְחוֹק וְכַתֵּב הִרְאָנִי ש'
ז"ל בְּפִסְקֵי וְז"ל וְהָא דְאֶמְרִינוּ דְשִׁכְוֹן קוֹדֵם לֹא בְּעֵי לְמִימַר שְׁכִינּוֹ הַדֵּר אֲצִלוֹ דְכַמָּה
אֲנָשִׁים דְרִים זֶה אֲצִל זֶה וְאֵין לָהֶם שְׁוִיכוֹת יַחַד אֲלֵא שְׁכֵן הֵינּוּ שֶׁהוּא חֲבִירוֹ וְרַגִּיל עִמּוֹ
בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן ע"ז אָמַר הַפְּסוּק טוֹב שְׁכֵן קְרוֹב מֵאֵח רְחוֹק עכ"ל הִרְי לְפָנֵינוּ שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל
אָדָם מְקַרְבָּה יוֹתֵר לְרַעְהוּ אֲשֶׁר דְּבַק לוֹ מֵאֵח וְאֵין לְדַחֵי וְלוֹמַר דִּהְתָּם אֵינִירִי בְּקְרוֹב שְׁאֵינוֹ
קְרוֹב לוֹ כ"כ עַד שֶׁיְהִי פְּסוּל לוֹ לְדוֹן עַל כֵּן שְׁכֵן קְרוֹב טוֹב מִמֶּנּוּ אֲבָל קְרוֹב שֶׁהוּא פְּסוּל
לְדוֹן מִחֲמַת קְוֹרְבָה הוּא טוֹב מִשְׁכֵּן קְרוֹב ז"א מִלְּבַד מֵהַ שְׁלִישְׁנָא דְקָרָא לֹא הֵכִי דִיִּיקָא
דְּכַתִּיב טוֹב שְׁכֵן קְרוֹב מֵאֵח רְחוֹק מִשְׁמַע אִפִּי מֵאֵח מִמֶּשׁ הוּא יוֹתֵר טוֹב וְאָף אִם נֹאמַר
שְׁאָח ל"ד אֵח מִמֶּשׁ רַק הוּא לְשׁוֹן קְרוֹב כְּמוֹ כִּי אֲנָשִׁים אֲחִים אֲנַחְנוּ אֲשֶׁר פִּירוּשׁוֹ קְרוֹבִים
כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ רש"י בַּחֲוָמָשׁ (הֵגֵם שְׁדוּחַק הוּא) מ"מ אֵי אֲפִשְׁר לֹמַר כֵּן פְּשִׁיט' לְפִי דַעַת
הַטּוֹר שְׁאֵינוֹ מְחַלֵּק כָּלֵל בֵּין קְרוֹב לְקְרוֹב רַק כָּל קְרוֹב בְּמִשְׁמַע בֵּין רְאִי לְיִוֹרְשׁוֹ בֵּין אֵין
רְאִי לְיִוֹרְשׁוֹ וְנֹדֵאי אֵין לְחַלֵּק ג"כ חֵלוּק זֶה (הֵגֵם שְׁאֵין דְּבָרֵי הַטּוֹר מוֹבִנִי לִי בְּזֶה כִּי גַם
דַּעַת הִיא הֵכִי ס"ל אֲלֵא הִיא מִיִּירִי כִּשֶׁהוּא רְאִי לְיִוֹרְשׁוֹ רְאִי דִיִּיקָא אֲבָל בְּאַמַּת אֵינוֹ
יִוֹרְשׁוֹ מִמֶּשׁ כִּי יֵשׁ גּוֹאֵל קְרוֹב מִמֶּנּוּ בַּכּה"ג קָאמַר שֶׁהוּא קוֹדֵם לְשִׁכְוֹן פִּינּוֹן שְׁקְרוֹב לוֹ כ"כ
עַד שְׁרְאִי לְיִוֹרְשׁוֹ יֵשׁ לוֹ קִירוֹב הַדַּעַת אֲתוֹ יוֹתֵר מִמֶּה שְׁיֵשׁ לוֹ קִירוֹב הַדַּעַת עִם הַשְּׁכֵן
קְרוֹב אֲבָל בְּשְׁאֵין קְרוֹב יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וְנֹדֵאי גַם הִיא מוֹדִים שְׁלֵאוֹ לְהַהוּא טוֹבִיָּה קְמַכּוֹן
וְלֹא דַעַתוֹ עָלָיו פִּינּוֹן שְׁבֵלֵא"ה רְאִי לְיִוֹרְשׁוֹ כֵּן נִלְעַד"ד בְּרוּר בְּלִישְׁנָא דֵהִיא אֲלֵא שְׁאֵין
כָּאֵן מְקוֹם לְהַעֲרִיף: אֲלֵא אִפִּי לְפִי דַעַת הִיא אֲשֶׁר הַטּוֹר מְבִיאֵו בְּסִי רנ"ג סמ"ו אֲשֶׁר
חִזְקָא בֵּין קְרוֹב לְקְרוֹב דֵּהֵינִי בֵּין קְרוֹב הַרְאִי לְיִוֹרְשׁוֹ לְקְרוֹב שְׁאֵינוֹ רְאִי לְיִוֹרְשׁוֹ א"א
לְחַלֵּק בֵּין קְרוֹב שְׁפִשְׁר לְדוֹן לוֹ לְקְרוֹב שְׁאֵינוֹ רְאִי לְדוֹנוֹ כִּי הִיא אֵינוֹ מְחַלֵּק אֲלֵא בֵּין
רְאִי לְיִוֹרְשׁוֹ לְאֵינוֹ רְאִי לְיִוֹרְשׁוֹ אֲבָל לֹא עָלָה עַל דַּעַתָּם לְחַלֵּק בֵּין רְאִי לְדוֹן אוֹ לֹא
מִמִּילָא לְפִי הַנִּרְאָה יֵשׁ כָּאֵן רְאִיָּה בְּרוּרָה שְׁשׁוֹתֵף א' פְּסוּל לְדוֹן חֲבִירוֹ שְׁשׁוֹתֵף עִמּוֹ בְּמִשְׁאָ
וּמִתָּן אֲבָל כַּד מְעִינִין שְׁפִיר אֵין כָּאֵן רְאִיָּה כָּלֵל פְּשִׁיטָא לְפִי מֵהַ שֶׁהֵבִין הֶרֶב ב"י דְּבָרֵי
הַטּוֹר שְׁתַּרְתִּי בְּעֵינֵינוּ שְׁכֵן אֲצִלוֹ בְּכַתִּים וְגַם רַעְהוּשְׁרַגִּיל עִמּוֹ בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן אֲזִי הוּא טוֹב
מֵאֵח רְחוֹק אֲבָל בְּחַד מִיִּנְיָהוּ לֹא פְּשִׁיטָא שְׁאֵין מְכָאֵן רְאִיָּה לְנִדּוֹן דִּידָן אֲלֵא אָף לְפִי כִּי
הָאֵמִיתִי בְּדְבָרֵי הַטּוֹר שְׁאֵינוֹ צְרִיף לְתַרְתִּי אֲלֵא חֲדָא קָאמַר כְּמוֹ שְׁפִירֵשׁ הַב"ח וְמַה"רֵרֵךְ
אֶת דְּבָרֵי הַטּוֹר וְהוּא מְוֹסְכֵם עִם דְּבָרֵי הִרְאָנִי ש' מ"מ אֵין כָּאֵן רְאִיָּה לְנִדּוֹן דִּידָן כִּי אֲפִשְׁר
לֹמַר לְעוֹלָם לְעַנְיָן קִירוֹב הַדַּעַת לְאֶמֶד דַּעַתוֹ לְמִי שְׁיִרְצָה לִיתֵן מִתְּנָה וְנֹדֵאי יוֹתֵר קְרוֹב
דַּעַתוֹ לְשִׁכְוֹן הַרְגִּיל עִמּוֹ בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן אֲבָל מ"מ לְעַנְיָן פְּסוּל לְדִינָא אֵין לְמִידִין מִמֶּנּוּ כִּי
טַעְמָא דְפְּסוּל לְדוֹן לֹא מִשׁוּם קִירוֹב הוּא אֲלֵא גְזִירַת הַמְּלִיךָ כְּדֵאִית' בִּפ' מִי שְׁמַת (דָּף

קנ"ט) גבי פסול להעיד דאל"כ משה ואהרן יהיו רשאים לדון לקרוביהם ממילא אין ללמוד שיהא אדם פסול לדון לרעהו מק"ו של קרובו פי קרובו שפסול לו הוא גזירת המלך פאמור ואף ממקומו מוכרח לומר פן דאם לא פן יש להקשות על מה שאמר ת"ח וקרוב ת"ח קודם א"כ נאמר שמכ"ש שיהא פסול לדון לת"ח מק"ו ואם פן כ"ע יהי פסולים לדון לת"ח שהוא דבר שאין לו שחר כלל אלא ודאי אין ללמוד לפסול לדינא מק"ו דקרוב פי קרוב הוא גזירת המלך פנ"ל הגם שיש לדחות ולומר מה שאמרי' ת"ח קודם לאו משום קרוב הדעת הוא אלא הטעם הוא כמו שפירש רש"י לשם מסתמ' אדם מצדיק מעשיו לזכות בשעת מיתה דאמר מר פל הנביאי' לא נתנבאו אלא למי שמהנה ת"ח מנכסיו ע"כ וטעם זה א"א לומר שיהא פסול לדון לת"ח בשביל זה כי בשלו הוא רשאי ואינו רשאי בשל חבירו משא"כ מה שאמרינו שפן וקרוב שפן קודם אין לו טעם אחר פי אם מחמת קרוב הדעת ממיל'יש ללמוד ק"ו שפסול לדון מ"מ האמת יעשה דרכו שאין ללמוד ק"ו פנה משום דמ"ש שקרוב פסול לדון לאו משום קרוב הדעת הוא אלא גזירת המלך פאמור באופן שאין פאן ראי' לגדון דידן אף שנאמר שהוא ממש דומה לדין כדאמרי' בפ' קמא דב"ב ת"ר קנפה של צדקה נגבות בשנים ומתחלקת בשלשה כדיני ממונות תמחוי נגבית בג' ומתחלקת בג' שגבי' וחלקה שוי' עכ"ל ופירשו המפרשי' זולת רש"י ז"ל לפי שתמחוי הוא דבר שאינו קצוב וצריכין לעיין על פל א' וא' פמה יתן הרי מבואר שכל דבר שצריף עיין פמה יתן פל א' וא' דיני ממונות הוא והוא ממש גדון דידן מ"מ אין פאן ראיה כמ"ש ועו' הנה נראה להבי' ראי' ששנתף א' פסול לדון לשנתף חבירו מהא דאמרי' פ' זה בורר (דכ"ז ע"ב) במתניתי' איז' אוהב זה שושבינו שונא כל שלא דבר עמו ג' ימים מתוך איבה א"ל לא נחשדו ישראל על פה ע"כ ת"ר והוא לא אויב לו יעידנו ולא מבקש רעתו ידינו אשפחן שונא אוהב מנ"ל כו' אלא סברא הוא אויב מאי טעמא משום דמרחק דעתו אוהב נמי מקרבה דעתיה ורפנו האי לא אויב לו ולא מבקש רעתו מאי דרשי בי' חד לדנין (פי' רש"י דדינין מודה רפנו ששונא לא ידון דלא מצי חזי ליה זכותיה) ואידך כדתני אמר ר' יוסי בר' יהודה והוא לא אויב לו גו' מפאן ששני ת"ח השונאי' זה את זה שאין יושבין בדין כא' עכ"ל ופסקו כל הפוסקים פרפנו הרי לפנינו שאוהב פסול לדון לחבירו ד"ת וכבר אמרנו שגדון דידן דומה לדין א"כ מילתא דא אמורה ששנתף א' לא יערוף לשנתף השני הרגיל עמו במשא ומתן תמיד וא"ל דוקא שושבין הוא דמקרי אוהב ולא חבירו ורעהו זה אינו שהרי הטור פתב בסי' ז' אין הדנין יוכל לדון את אוהבו שהו' חבירו הרגיל אצלו ומכ"ש לפי דעת הרמב"ם שמשנוה מידותיו שפתב אסור לדון למי שהוא אוהבו אע"פ שהוא אינו שושבינו ולא רעהו כנפשו הרי לפנינו ששושבינו לאו דוקא אלא ר"ל מי שהוא אוהבו ואפשר שרבות נקט שושבינו אע"פ שאינו אוהבו כ"כ רק הוא שושבינו לפי שעה ומצפה לתשלום גמול שיחזור ויעשה לו או לבניו שושבינו מ"מ הוא פסול להעיד לר"י ולדון אליבא דרפנו ומכ"ש רעהו ואוהבו כנפשו ואין לחלק ולומר עד פאן לא מודו רפנו אלא ששונא פסול לדון כדמשמע קרא והוא לא אויב לו אבל לעולם הוא מותר לדון את אוהבו וטעמא רבה יש לחלק בין אויב לאוהב פי לאויבו הוא פסול לדון פי מפני ריחוק דעתו וסייבנו ואין הדין בזה לאחר זולת שונאו ואדרב' הוא מנכה לאדם אחר שאינו לא אוהבו ולא שונאו משא"כ משנאמ' שיה' פסול לדון לאוהבו פי מחמ' קרוב דעתו וסייב מכת זה

לְאִישׁ אַחַר אֲשֶׁר לֹא אוֹיֵב לוֹ מְעוֹלָם זֶה אֵין סִבָּרָא שְׁתֵּהָא אַהֲבָה מְקַלְקֵלַת הַשׁוֹרָה כ"כ
לְעִשׂוֹת תְּרַמֵּי לְרִיעוּת' מִשָּׂא"כ אַף אִם הַשְּׁנֵאָה מְקַלְקֵלַת הַשׁוֹרָה אֵין פֶּאן אֶלָּא חֲדָא
לְרִיעוּת' שְׁהוּא מְחַיֵּב אֶת שׁוֹנָאוּ.

ולעד"נ שְׁסִבָּרָא נְכוּנָה הוּא זֶה וְאֶפְשָׁר שְׁלִזָּה פִּינּוֹן רִש"י בְּאוּמְרוֹ דְּבַדְיִין מוּדוֹ רַבְּנָן דְּשׁוֹנָא
לֹא יְדוּן וְכוּ' ע"כ וְלֹא נִקֵּט מוּדוֹ רַבְּנָן שְׁשׁוֹנָא וְאוֹהֵב לֹא יְדוּנוּ וְכֵן בְּמַתְנֵיתִין פִּירֵשׁ רִש"י
שְׁרַבְּנָן מוּדוֹ בְּשׁוֹנָא וְלֹא נִקֵּט אוֹהֵב אַעפ"י שֶׁר"י לִית לִי הָאִי חִילּוּק פְּלִל שְׁמִשְׁנִי
מִיְדוּתִיו בֵּין אוֹהֵב בֵּין שׁוֹנָא לֹא יְעִידוּ וְלֹא יְדוּנוּ מ"מ אֶפְשָׁר לִומר שְׁחֲכָמִים לֹא יוּדוּ כִּי
אִם בְּשׁוֹנָא שְׁלֹא יְדוּן אֲבָל לֹא בְּאוֹהֵב זֶה אֵינוֹ שְׁהָרִי כָּל הַפּוֹסְקִי פֶּסְקוֹ דל"ש אוֹיֵב ול"ש
אוֹהֵב פְּסוּלִי הֵם לְדוּן וְא' מֵהֶם לֹא נִעְדָּר הֶרְמֵב"ם וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר וְכָל הָאֲחֵרוֹנֵי וְאָף
רִש"י אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דס"ל דְּאֵין חִילְק בֵּין אוֹהֵב לְשׁוֹנָא וּמָה שְׁנִקֵּט רִש"י דְּשׁוֹנָא לֹא יְדוּן
לְאוּ לְמִידָק מִינֵי לְאֶפּוֹקִי אוֹהֵב אֶלָּא נִקֵּט שׁוֹנָא לְיִשְׁנָא דְקָרָא לְפִי שְׁהַפְסוּק מִיְיָרִי בְּשׁוֹנָא
דְּכַתִּיב וְהוּא לֹא אוֹיֵב לוֹ וְכוּ': כִּלְלָא דְמִלְתָּא דְמוֹכַח שְׁפִיר שְׁאוֹהֵב פֶּסֶל לְדוּן דְּבַר תּוֹרָה
וְאוֹהֵב הוּא אוֹהֵבוּ וְרַעְהוּ וּמִסְתַּמָּא אֵין רַעְהוּ יוֹתֵר מִמֵּי שְׁהוּא רְגִיל עֲמוּ בְּמִשָּׂא מִתָּן וְהוּא
מָה שְׁרַצִּינוּ.

אֲבָל כַּד מְעִינִין שְׁפִיר לִיתָא כִּי מְוַכְרְחִי אָנוּ לִומר שְׁאוֹהֵב וְשׁוֹנָא אֵינָם פְּסוּלִי לְדוּן אֶלָּא
מְדַבְּרִיהֶם וְהַפְתּוּב לֹא אוֹיֵב וְגו' אֵינוֹ אֶלָּא אִסְמַכְתָּא בְּעִלְמָא וְהוּא זֶה פְּשִׁטָּא לְפִי דַעַת
הֶרְמ"ב דס"ל ל"ש שׁוֹשְׁבֵינוּ וְאוֹהֵבוּ כְּנִפְשׁוֹ ל"ש אוֹהֵבוּ אֲשֶׁר אֵין אָהוּב לוֹ כ"כ אֶלָּא
דְּרַחֲמִים לִיה בְּמַקְצָת לְעוֹלָם הוּא אָסוּר לוֹ לְדוּנוּ לְכַתְחִלָּה אֲבָל בְּדִיעֵבַד דִּינוּ דִּין כְּמוֹ
שְׁדַקְדָּק הֶרֶב ב"י בְּדַקְדוּק נְכוּן בְּדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם שְׁלֹא כְּתַב אֶלָּא אָסוּר לוֹ לְדוּן וְלֹא כְּתַב
אִם דְּנוּ אֵין דִּינֵיהֶם דִּין גַּם לֹא כְּתַב לְשׁוֹן פְּסוּל אֶלָּא לְשׁוֹן אָסוּר מִשְׁמַע דְּוָקָא לְכַתְחִלָּה
אֲבָל לֹא בְּדִיעֵבַד מִמִּילָא פְּשִׁטִּי מְוַכְרְחִי אָנוּ לִומר שְׁאֵין אָסוּר בְּדַבְּרֵי אֶלָּא מְדַבְּרֵיהֶ' נ"ל
גְּרִשׁוֹן אֲשֶׁפְּנִי: שְׁאֵלָה לְד גְּדַרְשָׁתִי לְאֲשֶׁר שְׁאֵלוֹנֵי לְחוֹת דְּעֵי מְרַחוּק בְּעֵנִין מְעִשָּׂה שְׁהִיָּה
כְּפִי הִיָּה רְאוּבֵן הַפְּהֵן נִשְׁתַּדָּד עִם שְׁמַעוֹן דְּהִיָּנוּ בְּן רְאוּבֵן יִשָּׂא בְּתוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן וְכַתְּבוּ
תְּנָאִים וְקִצְבוּ קִנְס שְׁיִתָּן צַד הָעוֹבֵר לְצַד הַמְקִיָּים כְּנֵהוּג וְלֵאחַר אֵיזָה יְמִי בְּאֲחֹר א'
לְפָנֵי הַב"ד שְׁבְאוֹתָהּ הָעִיר וְשִׁיחַר פְּנִיָּהֶם שְׁיִקְבְּלוּ עֲדוּת שְׁיִשׁ לוֹ שְׁהוּא קִידָשׁ אֶת בֵּת
שְׁמַעוֹן הַבְּתוּלָה הַנ"ל וְהַב"ד גְּתוֹנְעָדוּ בְּמוֹתַב תְּלַתָּא וְהַבְּחוּר הַבִּיא שְׁנֵי עַדִּי וְלֵאחַר
הַדְרִישָׁה וְהַחְקִירָה וְהָאִיּוֹם וְהַגִּזּוּם בְּחֶרֶם וּבְשִׁבּוּעָה הָעִידוּ הַשְּׁנֵי עַדִּי כָּל א' וְא' בְּפָנֵי
עֲצָמוּ וְכִינּוּ עֲדוּתָן שְׁהַבְּחוּר הַנ"ל קִידָשׁ לְפָנֵיהֶם הַבְּתוּלָה הַנ"ל בְּטַבְּעַת שֶׁל זָהָב וְאָמַר
לָה הָרִי אֶת מְקוֹדְשָׁתְּ לִי בְּטַבְּעַת זֹו וְהִי קִבְּלָתוּ מִמֶּנּוּ בְּרִצּוֹן נִיְהִי כְּשְׁמַעוּ שְׁמַעוֹן אֶת הַדְּבָר
הַזְּמִין אֶת הַבְּחוּר וְשְׁנֵי עַדִּים הַנ"ל לְפָנֵי ב"ד בְּאוֹתָהּ הָעִיר (כִּי יִשׁ שְׁם שְׁנֵי ב"ד) וְכֵאֲשֶׁר
בְּאוּ הָעַדִּי לְפָנֵי ב"ד הַשְּׁנֵי עָנוּ וְאָמְרוּ מְבֹדִים הֵיָּינוּ וְכָל מָה.

שְׁהַעֲדָנוּ בַב"ד הָרָאשׁוֹן שְׁקַר עֲנִינוּ בְּשִׁבְלִי הַנָּאֵת מְמוֹן שְׁנַתָּן לָנוּ הַבְּחוּר וְאָנוּ מְבַקְשִׁים
וּמְחַלִּים פְּנֵי הַב"ד שְׁיִסְדְּרוּ לָנוּ תְּשׁוּבָה שְׁלִימָה עַל הַמְעִשָּׂה הָרַע שְׁעִשִּׂינוּ וְהַעֲדָנוּ שְׁקַר
עוֹד בְּאוּ שְׁנֵי עַדִּי וְהָעִידוּ עַל א' מְשִׁנֵּי עַדִּי הַנ"ל שְׁרָאוּהוּ אוֹכַל בְּשֶׁר חֲזִיר זְמַן רַב קוֹדֵם
שְׁהָעִיד עֲדוּת הַנ"ל וְהָעַד הוֹדָה וְלֹא בּוֹשׁ וְאָמַר אָמַת הוּא שְׁאֲכַל בְּשֶׁר חֲזִיר וּמְבַקֵּשׁ ג"כ
תְּשׁוּבָה עַל זֹאת.

עוד באו עדים והעידו שהבחור הנ"ל הִיה מְהֵרָה לְשֹׁפָר עֵדִי שֶׁעִידוֹ שֶׁהוּא קִידָשׁ הַבְּתוּלָה בַּת שְׁמֵעוֹן הַנָּ"ל וְע"פ הַדְּבָרִי הָאֵלֶּה הִתִּירוּ הַב"ד הַשְּׁנִי אֶת הַבְּתוּלָה הַנָּ"ל לְהַתְּנִסָּבָא לְכָל גָּבֵר וְכוּ' וְכֵדִי לַעֲשׂוֹת חִיזוּק לְדְבָרֵיהֶם הַכְּרִיזוּ בְּחֵיל בַּב"ה ע"י שְׁמֵשׁ דְּמִתָּא וְגִזְרוּ בְּחֵרֵם שְׁשׂוּם אָדָם בְּעוֹלָם לֹא יִזְכִּיר עוֹד שׁוּם דְּבָר מִן הַקִּדּוּשִׁין הַנָּ"ל כִּי אֵין בָּהֶם מִמֶּשׁ וְהַבְּתוּלָה הַנָּ"ל מְוַתֵּרֶת כַּנָּ"ל.

והב"ד שֶׁקָּבְלוּ הָעֵדוּת בְּרֵאשׁוֹנָה עוֹמְדִי עַל עֲמָדָם וְאוֹמְרִי שֶׁהַבְּתוּלָה הַנָּ"ל הִיא בְּחֻזְקָתָא מְקוֹדֶשֶׁת ע"פ מַה שֶׁהִעִידוּ הָעֵדִי לְפָנֵיהֶם. וְעוֹד ב"ד חָשׁוּב אַחַר כֵּן בָּאוּ אַחֲרֵיהֶם וּמְלֵאוּ אֶת דְּבָרֵיהֶם וְהִסְפִּימוּ עִמָּהֶם וְנָתְנוּ טַעַם לְשִׁבְחָא שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ לְמָה שֶׁהִעִידוּ בְּרֵאשׁוֹנָה אַע"פ שֶׁהִיהָ שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד וְכֵדִי לְפָרְסָם אֶת הַדְּבָר וּלְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא חֲקִיקוּ דְּבָרֵיהֶם בְּעַט בְּרִזָּל וְעוֹפְרֶת בַּק"ק אֲמַשְׁטָרְדִי וּלְאַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה רְאוּבֵן וְשְׁמֵעוֹן מְדִינְיָנִי זֶה עִם זֶה מִחֻמַּת הַקֶּנֶס הַמְּבֻרָא בְּהַתְּנָאִים דְּהִינְנוּ רְאוּבֵן רוּזָה לְבַטֵּל הַשְּׁיָדוּף בְּאַמְרוֹ שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ לְמָה שֶׁהִעִידוּ הָעֵדִים בְּרֵאשׁוֹנָה ע"פ מַה שֶׁפָּתְבוּ וְחֲקִיקוּ שְׁנֵי ב"ד הַנָּ"ל שֶׁהַבְּתוּלָה הַנָּ"ל הִיא בְּחֻזְקָתָא מְקוֹדֶשֶׁת וְצָרִיכָה גַט מְרֵאשׁוֹן וְלִגְרֵשׁ רֵאשׁוֹן וְלִכְנוּס שְׁנֵי אֵי אֲפָשֶׁר בְּאַשְׁרָא שֶׁהַשְּׁנֵי הוּא כְּהֵן מְמִילָא הוּא פְטוּר מִן הַקֶּנֶס עוֹד טַעַן רְאוּבֵן טַעֲנָה אַחֲרֵת שֶׁהוּא רוּזָה לְבַטֵּל הַשְּׁיָדוּכִין בְּאַשְׁרָא שֶׁשְׁמֵעוֹן נַעֲשֶׂה בּוֹרַח מִחֻמַּת מָמוֹן רַב וְגַרְם הִיזָק לְיִהוּדִי וּבְמִקּוּם הַהוּא יִחְשַׁב חֲרָפָה גְדוֹלָה מְאֹד.

בְּכֵן פְּשִׁיט' לִיהָ שְׁאִינְנוּ חֵיִיב לִיתָן קֶנֶס לְשְׁמֵעוֹן אֲלָא אִף זֶה הוּא מְבַקֵּשׁ הַקֶּנֶס הַקְּצוּב מִן שְׁמֵעוֹן כִּי הוּא גוֹרֵם הַפְּיּוּד וְשְׁמֵעוֹן טוֹעֵן אֲדַרְבָּה הוּא מְבַקֵּשׁ הַקֶּנֶס מִן רְאוּבֵן כִּי הוּא נוֹתֵן אֲצַבַּע בֵּין שְׁנֵינּוּ לְהַפְרִיד בֵּין הַדְּבִיקִי בְּלֹא דְבָר כִּי מַה שֶׁהוּא חוֹשֵׁשׁ לְקִידּוּשִׁין שֶׁהִעִידוּ הָעֵדִי הֲלֹא כְּבָר נִתְבַּטְּלוּ כַּנָּ"ל וְאֵי מִשׁוּם שֶׁנַּעֲשֶׂה בּוֹרַח מִהָ אִיכַפֵּת לִיהָ הָרִי יִתֵּן לְבַתּוֹ כֹּל מַה דְּפָסַק אֲנִפְשֵׁיהָ בְּלִי שׁוּם גְּרַעוֹן כְּסָף אוֹ שְׁנָה כְּסָף הֵן הֵן תוֹנְרָא דְּבָרֵי הַשְּׁאֵלָה רַק בְּמַלּוֹת מִתְחַלְפוֹת.

תְּשׁוּבָה נִרְאָה מִדְּבָרֵי הַשְּׁאוּל שֶׁעִיקָר שְׁאֵלְתוֹ הוּא לִידַע בְּעֵנֵן הַקֶּנֶס הַדִּין עִם מִי וְלֹא נִעְלַם מֵעֵינֵי וְנִפְשֵׁי יוֹדַעַת מְאֹד מ"ש הַגְּאוּנִים רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שְׁאֵין לְהַשִּׁיב בַּד"מ לֹא מִן הַצְּדִידִים וְטַעַמָּם וְנִימוּקָם מְפוֹרָשׁ וְשׁוּם שְׁכָל בְּתִשְׁבוּתֵיהֶם וּמְחֻנְיָיִבִים אָנוּ לִילָף בְּעַקְבוֹתֵיהֶם הַנּוֹדְעִים וְלֹא לְהַשִּׁיב אִף וְרַק בְּאַשְׁרָא שֶׁיֵּשׁ בְּדְבָר הַזֶּה שֶׁיִּכּוֹן אֲפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא אֲמַרְתִּי לֹא אֲמַנַּע וְאַשִּׁיב כְּאַשְׁרָא יוֹרוּנִי מִן הַשְּׁמַיִם אֲמַנֵּם בְּקַצְרָה נֹאעֵן וְאוֹמֵר אִף גַּם אִם הַדִּין עִם הַב"ד הַשְּׁנֵי מ"מ אֵין לָנוּ לְכוּף לְרְאוּבֵן לִיתָן קֶנֶס כִּי יֵשׁ לוֹ לֹמֵר קִים לִי כְרֵא"ב וְסִינְעָתוֹ דַּס"ל עֵדוּת שְׁנַגְבָּה בְּדִיעֵבַד שְׁלֵא בְּפָנֵי בַע"ד דְּנִין עַל פִּיהֶם.

וְהִסְפִּימוּ עִמּוֹ כְּמָה גְּאוּנִים. אֵיבְרָא שֶׁהַגְּאוּן מֵהַר"שׁ בִּיש"ש וּבְתִשְׁבוּתוֹ סִי י"א פָּסַק דְּלֹא כְרֵא"ב.

גַּם אֲנִי הִקְטַן כְּתִבְתִּי בְּתִשְׁבוּבָה אַחַת כְּעֵנֵן זֶה הַרְבֵּה וְנִדְחִיתִי דְּבָרֵי הַי"א שֶׁהִבִּיא הַמְּרַדְכֵי ע"פ תְּלִמוּד עֶרְוֶה בַּפ' ג"ה דָּף צ"ח ע"ב לְעֵנֵן בְּטוּל בַּס' אוֹ בְּמֵאָה דִּילְפִינָן מְזוּרְעָ בְּשִׁלָּה וְתִמְהָתִי עַל מַה רָשָׁל שֶׁשָּׁבַק תְּלִמוּד עֶרְוֶה וְהִבִּיא רֵא"י מִן פִּיר"שִׁי בַּפ' ב"ה וְאֵין כָּאֵן מְקוּם לְהַעֲרִיף מ"מ יוֹכֵל רְאוּבֵן לֹמֵר קִים לִי כְּרֵאב"ן וְסִינְעָתוֹ וְכ"כ הַגְּאוּן מֵהַר"רם פְּאֵדוּוּהָ בְּתִשְׁבוּבָה סִי ע"ג וְז"ל מָה חֲזִית לֹמֵר קִים לִי כְּרֵיב"א יוֹתֵר מְרַאב"ן ע"ש וְעוֹד יוֹכֵל רְאוּבֵן לֹמֵר קִים לִי כְר"י דַּס"ל בְּנִדּוֹן כְּזֶה שֶׁאֵע"פ שְׁאֵין הָאִשָּׁה צָרִיכָה גַט מִן הַדִּין

מ"מ צריכה גט להסיר הלעז דאית' בַּמְרָדְכִי ר"פ א' ד"מ וז"ל נִשְׁאֵל לר"י על א' שְׁהֵטְעָה להעיד עדות שְׁקָר וְהַשְׁבִּיעַם בְּטַעוֹת לְהַעֲדֵי מַה שִׁיאָמַר וְאָמַר לָהֶם לְהַעֲדֵי שְׁקִידוֹשׁ אִשָּׁה אחת ולבסוף חזר בו א' מן העדי' והשיב ר"י להצריף גט להסיר הלעז ולולא פן לא הייתה מְזַוְּזָה לְכַף פִּי מִן הַדִּין יֵשׁ לְפִוְטְרָה בְּלֹא גִט וכו' וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִחְקְרָה עֲדוּתוֹן יְכוּלִין לומר מְבוּדִים הֵינּוּ כו' ע"ש וְעֵינֵינוּ בְּרִיב"ש סי' רס"ו ובמשאאת בנימין סי' ק"ו מ"ש בְּעֵנֵינוּ מְבֹטְלִים קָלָא וּבְעֵנֵינוּ אֲמַתְלָא עִם הַקּוּל וְתַמְצָא שֶׁק"ל פְּזָה הוּא ק"ל טוֹב.

וְעֵדֵינוּ יֵשׁ לְבַעַל דֵּן לְחֻלּוֹק וְלוֹמַר שְׁאִין לְחוּשׁ לְקִידוּשֵׁינוּ פִּי עַד א' מִן הָעֵדִים נִמְצָא פְּסוּל מִחֻמַּת עֲבִירָה וְאִין פֶּאֶן פִּי אִם ע"א גַם י"ל עֲדוּתוֹן בְּטֵלָה לְגַמְר' מִמִּילָא הַבְּתוּלָה מְוַתְרַת בְּלֹא גִט. אָבֵל זֶה אֵינוֹ פִּי לְדַבְרֵי ר"י הַנֶּז"ל וְשֶׁאֲרֵי פּוֹסְקִים צְרִיכָה גִט מִפְּנֵי הַלְעוֹז וְיֵמָּה גַם שְׁיֻכַּל רְאוּבֵן לומר קִים לִי פְּדַעַת הַגָּאוֹן מֵהַר"רִי מִינ"ץ שְׁחֹשֵׁשׁ דִּילְמָא הִרְהַר בְּתִשׁוּבָ' וְדִלָּא פְּדַעַת מֵהַר"רִם פְּאֲדוּנָה פִּי מֵהַר"רִם אִי הִבִּיא ב' הַדְּעוֹת בְּסִי' מ"ב אע"פ שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁלֹּא פְּלִיגֵי מֵהַר"רִי מִינ"ץ וְר"מ פְּדוּנָן' פִּי לְפַעְמִים חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא עָשׂוּ תִשׁוּבָ' וְלְפַעְמִים אִין חוֹשְׁשִׁין וְכ"כ בַּעַל חֻלְקַת מְחֻזְקָה מ"מ מֵהַר"רִמָּאֵי תַּפְס בְּפִשְׁטוּת שְׁפִלִּיגֵי מִמִּילָא יוֹכַל רְאוּבֵן לומר קִים לִי כַר"י מִינ"ץ פְּלִלָּא דְמִלְתָּא שֶׁלְעַד"נ שְׁאִין לְחַיִּיב פְּלִל לְרְאוּבֵן שְׁיִתְּנוּ קִנְס לְשִׁמְעוֹן פִּי יוֹכַל לְפִטוֹר אֶת עֲצָמוֹ ע"י טַעֲנוֹת קִים לִי.

וְיֵשׁ עוֹד כַּמָּה צְדָדִים לְפִטוֹר אֶת רְאוּבֵן מִן הַקִּנְס רַק לְקַצֵּר אֲנִי צְרִיף. וּמִטַּעַם קִים לִי יֵשׁ לְפִטוֹר גַּם אִם שְׁמַעוֹן מִן הַקִּנְס פִּי גַם הוּא יוֹכַל לומר ק"ל פְּאִידָה רַבְּנוֹת' דְּפִטְרֵי הַבְּתוּלָה בְּלֹא גִט אֲף גַם זֹאת אִם הִיא וְדֹאֵי מְקַוְדָּשֶׁת מַה פִּשְׁעוֹ וְחֻטְאוֹ שְׁנַחֲטֵיב אוֹתוֹ הַקִּנְס אִם לֹא שְׁנַבּוּא עָלָיו לְחַיִּיבוֹ קִנְס מִשׁוּם שְׁנַעֲשֵׂה בּוֹרַח אָבֵל אִין זֶה סְבָרָא פְּלִל גַּם לְעֵנֵינוּ הַקִּנְס יוֹכַל שְׁמַעוֹן לְפִטוֹר אֶת עֲצָמוֹ וְלוֹמַר גַּם אֲנִי חוֹשֵׁשׁ לְהַעֲדִים שְׁהַעֲדוֹ בְּרִאשׁוֹנָה מִמִּילָא נִתְבַּטְּלוּ הַשְּׁדוּכִין וּמִשׁוּם הַקִּדוּשֵׁין אִין מְקוּם פְּלִל לְחַיִּיבוֹ קִנְס כְּאִמּוֹר הַגַּם שֶׁיֵּשׁ לְחֻלְקָה בֵּין ק"ל דְּרְאוּבֵן שֶׁהוּא לְעֵנֵינוּ מְמוֹן גְּרִידָא מִשֶּׁא"כ ק"ל דְּשִׁמְעוֹן דְּשִׁינָה בִּי אִיסוּרָא וְעוֹד יֵשׁ בּוֹ כַּמָּה חִילּוּקִים מ"מ מִלַּת דְּפִשְׁטָא הוּא יוֹתֵר מִבִּיעַ' בְּכוּתְחָא שְׁאִין לְחַיִּיב שְׁמַעוֹן קִנְס מִשׁוּם קִידוּשֵׁין הַנֶּז"ל אֲף אִם הִנֵּה קִידוּשֵׁין גְּמוּרֵי' בְּלִי שׁוּם פְּקוּקוֹ: וְעֵדֵינוּ יֵשׁ לִב"עַד מְקוּם לְחֻלּוֹק וְלוֹמַר שְׁאִין מִמֶּשׁ בְּקִידוּשֵׁין פִּינוֹן דְּאִיכָּ' עַדִּי שְׁהַבְּחוּר הִנֵּה מְהַדָּר לְשַׁכְּנֵי עַדִּי שְׁיַעֲדוֹ שֶׁהוּא קִידוּשׁ הַבְּתוּלָה הַנֶּז"ל אָבֵל ז"א מִכַּמָּה טַעֲמֵי' חֻטְא דְּכָבֵר אִיפְסָקָא הַלְכַת' בַּפ"ק דְּמַכּוֹת כַר"י דְּאָמַר אִם הוּא הַחֻזְזוֹק כ"ע מִי הַחֻזְזוֹקוֹ וְעֵינֵינוּ בְּתִשׁוּבוֹ' רִי"ט חֻלְקָה אֵה"ע סִי' מ' שְׁהֶאָרִיף בְּזָה חֻטְא וְעוֹד קְאָמִינָא מִיָּדִי קָלָא לֹא נִפְקֵי כַּמ"ש לְעֵיל וְלֹא דְמִי לַמ"ש הָרֵא"ש בְּתִשׁוּבָ' פְּלִל ל"ה סִי' ד' דְּשָׁם לֹא הָיוּ קוּל מִתְחַלְּהָ כְּמוֹ שְׁהֶאָרִיף שָׁם בְּכַמָּה רִיעוּת' שְׁהִנֵּה בְּנִדּוֹן הַהוּא וְהִנֵּה בְּעִיקָר הָעֵנֵינוּ נִפְשֵׁי נִבְהַלָּה מְאֹד שְׁרִאִיתִי שְׁהַתוֹרָה נַעֲשִׂית פְּשִׁתִּי תוֹרַת בַּעו"ה וְאִין לְנוּ פֶּה לְהַשִּׁיב לְהַמְלַעֲיָגִים וּלְפִי דַעֲתִי הַב"ד הָרֵאשׁוֹן הֵם שְׁלַחוּ לְהַב"ד הַשְּׁנִי שְׁיִתְּנוּ עֲדוֹ יַחַד וְלִישׁ' וְלִיתְּנוּ בְּעֵנֵינוּ זֶה וְלֹא הַשְּׁגִיחוּ בָהֶם מַה מְאֹד אֲנִי תַמָּה עַל הַב"ד הַשְּׁנִי מֶה רְאוּ עַל כַּכָּה אֲף אִם נֹאמַר אֲגַמְרֵיהוּ סְמְכֵי מ"מ לֹא יָפוּ עָשׂוּ (וְעֵינֵינוּ בִיש"ש פ' א"ט סִי' ח' שְׁהֶאָרִיף בְּזָה) וְלִבִּי בּוֹעֵר וְסוֹעֵר עַל כְּבוֹד הַתּוֹרָה שְׁבִטְלָה אָבֵל בְּאֶשֶׁר שְׁאִנִּי לֹא נִקְרָא' לְכַף וְגַם אֲנִי מְכִיר אֶת מֶה עָרְכִי שְׁאִינֵנִי בְּהַשְׁגֵּי יָד לְהַכְנִיס רֵאשִׁי כְּצִפּוֹר דְּרוֹר בֵּין הָרִים גְּדוּלִים הַמְרַקְדִּי' פְּאִילִי בְּשֵׁן ע"כ אֵינִי קְנָאָה זֹו לְגְדוּלֵי הַדּוֹר וְאֲנִי לֹא אֲשִׁיב פִּי אִם עַל שְׁנַשְׁאֲלַתִּי וְכָבֵר פְּתַבְתִּי לְמַעְלָה שְׁגַם זֶה אִין צְרִיף חֻשְׁשׁ בְּדָבָר שְׁרְאוּבֵן תּוֹבַע קִנְס מִן שְׁמַעוֹן שְׁאִין לְחַיִּיב אֶת שְׁמַעוֹן שׁוּם דְּבָר פִּי אֲף אִם הָיוּ עַדִּי

נְאֻמְנִי שְׁנִתְקַדְשָׁה בְּתוֹ לְאַחַר בְּלִי פִקְפוּק מ"מ הוּא לֹא פָעַל וְעָשָׂה שׁוּם דְּבָר לְחִיבּוֹ קִנְס מַכ"ש בְּאֲשֶׁר שָׁיֵשׁ לְפִקְפֹק בְּקִדּוּשֵׁי הַנֶּ"ל וְהַדְּבָר תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָּהּ הַפּוֹסְקִי הַנֶּ"ל וְיֻכַּל לֵאמֹר מַמ"נ אִם קִדּוּשֵׁי בְּתוֹ הֵנּוּ קִדּוּשֵׁי מְעַלְיוֹת' אִין לְחִיבּוֹ קִנְס וְאִם קִדּוּשֵׁי בְּתוֹ לֹא הֵנּוּ קִדּוּשֵׁי מַכ"ש שְׂאִין לְחִיבּוֹ קִנְס וְזֶה פְּשׁוּט גַּם ע"ד טַעֲנַת רְאוּבֵן שְׁמִבְקָשׁ קִנְס מִן שְׁמַעוֹן עֲבוּר שְׁנַעֲשֶׂה בּוֹרַח מִחֲמַת מְמוֹן רַב וּבְמִקּוּם הַהוּא יִחַשְׁבֵׁ לְחֶרֶף גְּדוּלָה מְאֹד כְּבָר כְּתַבְתִּי שְׁגַם בְּזֶה לֹא דְבָר נְכוֹנָה כִּי אִין טַעַם זֶה מְסַפִּיק כִּי אִם לְפִטוֹר עֲצָמוֹ מִקִּנְס אָבֵל לְחִיבֵי אֵת שְׁמַעוֹן בְּקִנְס זֶה לֹא מְצִינּוֹ וּק"ל חֲדָא וְעוּד קְאָמִינָא שְׂאִין לְחִיבֵי אוֹתוֹ דְּהִלָּא כְּבָר אֲמַרְנוּ לְעֵיל שְׂאִם הַקִּדּוּשֵׁי הֵם קִדּוּשֵׁי מְעַלְיוֹת' אִין לְחִיבֵי אֵת שְׁמַעוֹן לִיתֵן קִנְס כִּי הוּא לֹא פָעַל עוֹלָה א"כ יֻכַּל שְׁמַעוֹן לְפִטוֹר אֵת עֲצָמוֹ מִן הַקִּנְס בְּטַעֲנַת ק"ל פְּהֵנִי פּוֹסְקִי דְּאֵלִיבֵייהוּ הֵנּוּ הַקִּדּוּשֵׁי מְעַלְיוֹת' וּמְמִילָא אַף אִם עָשָׂה שְׁמַעוֹן אִינְזָה פְּעוֹלָה שְׁהוּא גוֹרֵם לְהַפְרִיד אִין לְחִיבּוֹ פִּינּוֹן שְׁכָבֵר מְפּוֹרְדִי וְעוֹמְדִי הֵם מִחֲמַת הַקִּדּוּשֵׁי וּק"ל.

אָבֵל אִין שְׁמַעוֹן צָרִיף לְטַעֲנֵי ק"ל דְּבִלְא"ה אִין לְחִיבּוֹ כַּמ"ש כְּבָר וְאֵת"ל שְׁיֵשׁ מִקּוֹ לְחֶלְקֵי אִם אִין שְׁמַעוֹן צָרִיף לְפִטוֹר אֵת עֲצָמוֹ מִטַּעַם ק"ל א"כ חֲזוֹר וְנִיַּעַר תְּבִיעֵתוֹ עַל רְאוּבֵן לִיתֵן קִנְס וְאִין לְפִטוֹר אֵת עֲצָמוֹ בְּטַעֲנַת ק"ל כַּנֶּ"ל כִּי יֻכַּל שְׁמַעוֹן לְטַעֲנֵי שְׂאִין מִמֶּשׁ בְּקִדּוּשֵׁי הַנֶּ"ל פִּינּוֹן דְּאִיכָּ עַדִּי שְׁהַבְּחוּר מְהֵדֵר לְשִׁפּוֹר עַדִּי שְׁיַעֲדוּ שְׁהוּא קִדְּשׁ אֵת הַבְּתוּלָה אָבֵל ז"א מְכַמָּה טַעֲמִים חֲדָא כְּבָר אִיפְסֹק הַלְכְתָּ בַּפ"ק דְּמַכּוֹת כַּר"י דְּאָמַר אִם זוֹ הַחֲזוּקָה כָּל יִשְׂרָאֵל מִי הַחֲזוּקָה וְעוּד קְאָמִינָא ס"ס אִין לְהַתִּיר הַבְּתוּלָה הַנֶּ"ל בְּלֹא גִט מְפִנֵי הַלְעֵז כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ וְכַתְּבָנוּ לְעֵיל וְהִנֵּה לֹא נַעֲלַם מֵעֵינֵי מַה שְׁכַתְּבֵי הָרָא"ש בְּתַשׁוּ' כָּלֵל ל"ה ס' ד' וְז"ל וְעוּד שְׁכָבֵר נִמְצָא שִׁקְרָן שְׁהַשְׁפִּיר עֲדִים וְעַדִּים שְׁהַבִּי הַכְּחִישׁוּ אוֹתוֹ וְאֲשַׁתְּכַח דְּאִסְתְּהִי שִׁקְרָא קְמַהֲדֵר וְאִפְי' הִנֵּה מְבִיא אַח"כ עוּד עֲדִים הִנֵּה צָרִיף לְדַקְדֹק אַחֲרֵיהֶם בְּכָל מִינֵי דְרִישָׁה וְחִקִּירָה גַּם שְׁיִהִיו ב' אֲנָשִׁי שְׁלֹא יֵצֵא עֲלֵיהֶם שֵׁם רַע מִעוֹלָם וְכו' עכ"ל וְהִנֵּה מְשַׁמַּע מִלְּשׁוֹנוֹ אִם יֵצֵא שֵׁם רַע עַל הָעַדִּי וְהוּא הִנֵּה מְהֵדֵר אַחַר עַדִּי שְׁקָרִים אִין מְשַׁגְּיחִין בְּעַדִּי שְׁהַבִּיא עוּד.

וְלְכַאוּרָה הוּא סְתִירָה לְדְבָרֵינוּ אָבֵל הַמְעִינֵן שֵׁם יִרְאֶה לְנוֹכַח שְׁבַנְדוֹן שֶׁל הָרָא"ש לֹא הִנֵּה שֵׁם קוֹל מַש"א כַּבְּנָדוֹן דִּין וּק"ל כַּנֶּ"ל גְּרָשׁוֹן אֲשַׁפְּנִי. שְׂאֵלָה לֵה מְפַתַח דְּבָרֵינוּ יֵאִיר ה' עֵינֵינוּ מַה דִּינָה שֶׁל רִיב' שְׁבָאָה בְּטַעֲנָה שְׁהַבְּעַל יִשְׁעָן עַל בֵּיתוֹ וְכו' וְאִינְזָה תּוֹכַעַת כְּתוּבָתָה וְהַבְּעַל מְכַחֵשָׁה אִם הִיא נְאֻמְנַת אוֹ לֹא.

וְאִם הִיא נְאֻמְנַת וְכוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא אִם כּוּפִין אוֹתוֹ בְּמִילֵי אוֹ בְּשׁוּטִי. תְּשׁוּבָה הִנֵּה לְעַנְיֵן נְאֻמְנֵי הַסְּפִימוֹ הָאֲחֵרוֹנִים אִם אִינְזָה תּוֹכַעַת כְּתוּבָתָה הִיא נְאֻמְנַת אֲמָנָם בְּעַנְיֵן הַסְּפִי' אִם כּוּפִי אוֹתוֹ בְּמִילֵי אוֹ בְּשׁוּטִי דְּבָר זֶה תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָּהּ דְּרַבְּנוֹת' אִם נְאָמַר שְׁכָבֵל עַנְיֵן שְׂאֲמָרוּ חֲכָמֵי יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה פִּי יוֹצִיא ע"י כְּפִיָּה בְּשׁוּטִי אוֹ נְאָמַר שְׁפִינּוֹן שְׁלֹא אָמְרוּ חַו"ל בְּפִי כּוּפִין אִין כּוּפִין אוֹתוֹ בְּשׁוּטִי רַק בְּמִילֵי וְהִנֵּה רַש"י וְהַר"ף וְהַרְמַב"ם כְּמוֹ שְׁכַתְּבֵי ה"ה בְּשֵׁמוֹ ס"ל בְּכָל מְקוֹם שְׂאֲמָרוּ יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתוּבָה כּוּפִין אוֹתוֹ בְּשׁוּטִי וּר"ח וְסִייעֵתוֹ ס"ל שְׂאִין כּוּפִין אוֹתוֹ אֲלֵא בְּמִילֵי וְהַדְּבָרִים אֲרָנְכִי בְּתוֹ ר"פ הַמְדִיר וְהַר"א ש' פ' הַבָּא עַל יְבָמָתוֹ הָאֲרִיף מְאֹד וּמְסַקְנָתוֹ פִּינּוֹן דְּפִלְגִי רַבְּנוֹת' רַאוּי לְהַחְמִיר שְׁלֹא לְכוּף בְּשׁוּטִי דְּלֹא הִנֵּה גִט מְעוֹשָׂה וְכ"כ הַטּוֹר בְּשֵׁמוֹ בְּסִי' קַנ"ד וְהִנֵּה יֵשׁ לִיִּשְׁבֵי בְּדְבָרֵי הָרָא"ש אִם

פּוֹנוֹתוֹ לְהַחֲלִיט דְבָרֵי ר"ח וְסִיּוּעָתוֹ לְעֵנִין אִם בְּדִיעֲבַד שְׁכַפּוֹ בְּשׁוּטֵי כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ יוֹצֵי וַיִּתֵּן כְּתוּבָה וְנִשְׁאֵאת ע"פ אוֹתוֹ הִגֵּט אִם נֹאמַר תִּצָּא שְׁהִגֵּט הֵנָּה גִּט מְעֻשָּׂה שְׁלֹא כְּדִין וְאִינוֹ גִּט אוֹ פּוֹנוֹתוֹ לֹאמַר שְׁרָאוֵי לְהַחֲמִיר אַבְּל אִם כְּבָר נִשְׁאֵאת לֹא תִצָּא וְכֵן בְּמָקוֹם עֲגוּן תִּנְשָׂא אֶפְיָלוֹ לְכַתְּחִילָה וְלַעֲד"נ שְׁלִשׁוֹן וְרָאוֵי לְהַחֲמִיר מוֹרָה עַל חוּמְרָא בְּעֵלְמָא.

דְּהֵינּוּ דְּנִקְא לְכַתְּחִילָה אוֹ אָף גַּם שְׁנַתְּגַרְשָׁה כְּבָר וּבְקַל תּוּכַל לְהַשִּׁיג גִּט אַחַר אֲזִי יֵשׁ לְהַחֲמִיר וְלֹא תִנְשָׂא ע"י גִּט זֶה אַבְּל אִם כְּבָר נִשְׁאֵאת לֹא תִצָּא אוֹ אֶפְיָל לֹא נִשְׁאֵאת וְהוּא בְּמָקוֹ עֲגוּן אֵין לְהַחֲמִיר וּכְדָאֵי הֵם הַר"ף וְרַש"י וְהַרמ"ב בְּסִמְנָה עֲלֵיהֶם גַּם ר"י בְּעַל תּוֹס' מִסְכֵּי לְדְבָרֵיהֶם לְפָחוֹת כְּמוֹ בנ"ד שְׁמַתְנַהֵג עִם הָאִשָּׁה שְׁלֹא כְּדִין.

וְלַע"ד זֶה הוּא דְּעַת הַב"י שְׁכַתְּבַב בַּש"ע דְּעַת רִי"ף וְרַש"י וְהַרמ"ב בְּסִתְּמָם וְדַעַת ר"ח כְּתַב בְּלִשׁוֹן י"א וּמְסוֹנֶרֶת הוּא בְּיַדְנוֹ כֹּל מָקוֹם שְׁכַתְּבַב הַב"י בַּש"ע שְׁלֹו דְּעַת הַא' וְדַעַת הַב' בְּשֵׁם י"א דְּעַת רֹאשׁוֹנָה הִיא עֵיקָר מִמִּילָא תְּפִס כְּאֵן דְּעַת רִי"ף וְרַש"י וְהַרמ"ב עֵיקָר וְזֹאת לֹא זֹאת כִּי אִם ש"ס ל' שְׁנָה הוּא כְּפּוֹנוֹת הַר"א אִש כַּמ"ש וְרָאוֵי לְהַחֲמִיר וְלַעֲד"נ שְׁגַם הַר"ן ס"ל כֵּן שֶׁה"רֵן כְּתַב בְּסוּף גִּטֵּינָן עַל מַתְּנֵי גִּט מְעֻשָּׂה כו' וְנ"ל בְּיִשְׂרָאֵל כְּשֶׁר כְּשׁוֹכֵפִין אוֹתוֹ בְּדִין כְּהֵנָּה דְּאִמְרֵינוּ בְּהוּ יוֹצֵיא עַכ"ל וְקִשָּׁה דְּהִקָּא מְשַׁמַּע שְׁכַל מָקוֹם שְׁאָמְרוּ יוֹצֵיא כְּיִפְיֵינוּ לִי וְהוּא בְּעַצְמוֹ וּכְבוֹדוֹ כְּתַב בַּס"פ הַמְּדִיר כְּדַעַת ר"ח שְׁאֵין כּוֹפִין בְּשׁוּטֵי רַק בְּאוֹתוֹ שְׁאָמְרוּ רז"ל בְּפִי כּוֹפִין אֶלָּא וְדָאֵי שְׁדַעַת הַר"ן שְׁלַכְתְּחִילָה יֵשׁ לְחוּשׁ לְדְבָרֵי ר"ת אַבְּל בְּמַתְּנֵי דְּהַמְּגַרְשׁ קְתַנֵּי כְּשֶׁר מְשַׁמַּע בְּדִיעֲבַד אַבְּל לְכַתְּחִילָה אֵין מְעוֹשִׁין וְאֵין זֶה כִּי אִם אֵלוֹ שְׁאָמְרוּ בְּהֵם חֲכָמִים יוֹצֵיא אַבְּל אֵלוֹ שְׁאָמְרוּ חז"ל בְּהַדְּלָה כּוֹפִין פְּשִׁיטָא שְׁהוּא כְּשֶׁר שְׁהָרֵי מְצֻנָה עַל כֹּל ב"ד וּבְכָל זְמַן לְכַוֵּן אוֹתוֹ מִמִּילָא בנ"ד שֶׁהִי חֲשֵׁשׁ עֲגוּן יָפָה עֲשָׂה הַמּוֹרָה שְׁכֵינָף לִיהַ לְבַעַל.

אַבְּל לְבִי מְהַסֵּס בְּדְבָר מְאוּד שְׁמִשְׁמַעוֹת הַרִי"ב בַּשׁ וְהַאֲחֻרוֹנֵי הוּא שְׁדְּבָרֵי ר"ח עֵיקָר וְאִם כְּפּוֹ בְּשׁוּטֵי מִי שְׁלֹא אָמְרוּ בּוֹ חֲכָמֵי בְּפִי כּוֹפִין כְּגוֹן נִשְׁעֵן וְכו' הֵנָּה גִּט מְעֻשָּׂה שְׁלֹא כְּדִין. אֲמַנָּם לַע"ד נִרְאָה אַע"פ כִּי שְׁהִיא נֶאֱמַנָת מְדַרְב הוּנָא מ"מ לֹא הֶאֱמִינוּ לָהּ חֲכָמִים שְׁעַל כִּי דְּבָרֵיהֶם נִכּוּף אוֹתוֹ בְּשׁוּטֵי רַק אוֹמְרֵי לוֹ שְׁחֲכָמִים חִיבִיבוּהוּ לְגַרְשׁ וְאִם אֵינוֹ מְגַרְשׁ מוֹתֵר לְקִרְוֹתוֹ עֲבָרֵינָי אַבְּל כְּשֶׁהִבְעַל מוֹדָה שֶׁא"י לְהַזְדַּק עִמָּה כ"ע מוֹדֵי שְׁכּוֹפִין אוֹתוֹ בְּשׁוּטֵי כִּי מוֹם גְּדוֹל הוּא זֶה יוֹתֵר מִבְּעַל פּוֹלִיפּוֹס וְחֲבִירֵי הַשְּׁנוּי בְּמִשְׁנָה ס"פ הַמְּדִיר וְכ"כ הַרִיז"ב אַבְּל הוּבָא בְּתִשׁוּבָה מִיְּמוֹנֵי פ"ט מְהַלְכוֹת אִישׁוֹת שְׁהֶאֱרִיף שָׁם בְּעֵנִין טַעַנַת א"י וּלְבַסּוּף כְּתַב לְעֵנִין תּוֹ וְז"ל.

מִיְּהוּ לְעֵנִין תּוֹ אֵין לִי לְלַמְּד מִפִּי ר"ח וְלְדַמּוֹתוֹ הַדִּין שֶׁא"י לְבַעוֹל לְבָאָה מִחַמַת טַעַנָּה כִּי לְכַאוֹרָה לֹא שְׁיִיף לְמִימַר הִקָּא אַדְּעַת' דְּהַכִּי לֹא אוֹסִיפּוֹת וְכו' דְּהַא מִיְּדַע הֵנָּה יְדַע שְׁנִשְׁאֵאת לְכַתְּחִילָה לְכַוֵּן וְעַדִּיף טוֹבָא מִבְּעַל פּוֹלִיפּוֹס דִּיּוֹצֵיא וַיִּתֵּן כְּתוּבָה כְּדָאֵי בַתּוֹ וְהִי סוֹבֵר ר' יַעֲקֹב דְּאֶפְיָל תּוֹ יֵשׁ לָהּ כו' עַכ"ל הַרִי שְׁכַתְּבַב הַרִיז"ב אַבְּל לְהַדְּאֵי הִיכָא שְׁהִבְעַל מוֹדָה שֶׁא"י לְבַעוֹל הֵנָּה גְּרַע טְפִי מִבְּעַל פּוֹלִיפּוֹס וְא"כ כִּינּוֹן שְׁבַעַל פּוֹלִיפּוֹס כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּשׁוּטֵי כ"ש א"י וְכֵן מְצִאתִי בְּתִשׁוּבָה ר"מ דְּפּוֹס קְרִימוֹנֵי סִי' ק"ן וְנִרְאָה כְּאֵלוֹ הִיא תִשׁוּבָה שְׁל רַב הַאֵי גְּאוֹן וְז"ל תִּשׁוּבָה לֹא שֶׁא"י לְזַקֵּק אִם אִשְׁתּוֹ נִרְאָה דַּק"ל כְּרַשְׁבִּי"ג מוֹם זֶה גְּדוֹל מִבְּעַל פּוֹלִיפּוֹס הוּא דְּהַתֵּם דְּאִשָּׁה בְּכָל דְּהוּא נִיחָא לָהּ כּוֹפִין כ"ש בְּמוֹם זֶה דְּאֶפְיָ

כָּל דָּהוּ לִיכָא וּמִתְחַלָּה נִשְׂאֵת לְשֵׁם כְּדָּ כְּדִתְגִי בְּמִכְלִית' מִקְרָא שְׂאֲרָה כְּסוּת' וְעוֹנָה וְאָפִי אֲגָרַת מְרָד לֹא שִׁינָה הֶכָא וְכו' עכ"ל.

הָרִי לְפָנֵינוּ נִשְׁכַּתְבַּ לְהִדְיָא שְׁמוֹם גְּדוּל הוּא זֶה יוֹתֵר מִשְׂאָרֵי מוּמִין וְא"כ כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּשׁוּטֵי אֲבָרָא שְׁלִכְאוּרָה נִרְאָה שְׂאִין רְאִיָּה מִתְּשׁוּב' זֶה דְנִרְאָה שְׁהַגְּאוֹן בְּעַל תְּשׁוּבָה זֶה תְּלָה פְּסָקוּ בְּמֵאֵי דִק"ל בְּכָל מוּמִין גְּדוּלִי פְּרִשְׁבִּ"ג וְכוֹפִין אוֹתוֹ בְּשׁוּטֵי וּמוֹם א"י הִיא גְּדוּלָה מְאוּתָן מוּמִין פְּגוֹן נִסְמִית עֵינוּ ע"כ כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּשׁוּטֵי אֲבָל אֲנִן דְלֹא ק"ל פְּרִשְׁבִּ"ג כְּמוֹ שְׁפָסֵק הָרִי"ף וְהֶרְמַב"ם וְהַר"אש וְיִתֵּר הַפּוֹסְקִי פְּרַבְּנִן שְׂאִין כּוֹפִין אִפִּי בְּמוּמִין גְּדוּלִי א"כ יֵשׁ לוֹמֵר נְמִי שְׁבָמוֹם א"י ג"כ אִין כּוֹפִין מ"מ נִרְאָה דְמֵאֵי שְׁתְּלָה פְּסָקוּ בְּמֵאֵי דִק"ל הִלְכָה כְּרַבָּן שְׁמַעוֹן בְּן גַּמְלִיאֵל אִין פְּנוּנְתוֹ הוּא אֵלּוּ לֹא קִיָּמָא לֵן כְּרַבָּן שְׁמַעוֹן בְּן גַּמְלִיאֵל אִין כּוֹפִין אוֹתוֹ.

דְּנִדְאֵי מוֹם א"י הוּא מוֹם יוֹתֵר גְּדוּלָה מְבַעַל פּוֹלִיפּוֹס כְּדִמְסִיק בְּטַעְמ' שְׁכָאן אִפִּי כָּל דָּהוּ לִיכָא וּמִתְחַלָּה נִיסַת לְשֵׁם כְּדָּ. וּמ"ש פִּינֵן דִק"ל פְּרִשְׁבִּ"ג קוֹשְׁטָא דְמִלְת' קְאָמֵר לְפִי דַעְתוֹ אֲבָל אִין תְּלָה בְּזֶה וְנִכּוֹן לוֹמֵר כֵּן כְּדִי שְׁלֹא נִרְבָּה בְּמִתְלִנְקַת וְלוֹמֵר שְׁהַר"י צַבָא ס"ל שְׁהוּא מוֹם יוֹתֵר מְבַעַל פּוֹלִיפּוֹס וְהַגְּאוֹן הַנְּ"ל ס"ל שְׁהוּא פְּחוּת מְבַעַל פּוֹלִיפּוֹס כְּלָלָא דְמִלְתָא שְׁלַעַד"נ אִף גַּם שְׂאֲנִן ס"ל שְׂאִין הִלְכָה פְּרִשְׁבִּ"ג מ"מ בְּמוֹם א"י כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא שְׂאִין לְנוּ מוֹם גְּדוּל מְזָה וּמ"ש מְקַצַּת הַפּוֹסְקִים שְׂאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא בְּטַעְנַת א"י הִיָּינוּ כְּשְׂאִין הַבַּעַל מוֹדָה אַעפ"י שְׁהִיא נְאָמְנַת מְדַרְבַּ הַמְּנוּנָא מ"מ אִינוּ מִן הַדִּין לְכַרְף אוֹתוֹ בְּשׁוּטֵי פִינֵן שְׁהוּא מְכַחִישָׁה יְצוּנַת שְׁמוֹם אִין בּוּ.

וְהִנֵּה לֹא נַעְלָם מֵעֵינֵי מ"ש הַר"ש בַּסִּי קל"ט בְּמִינְחָסַת שְׂאִין כּוֹפִין בְּטַעְנַת א"י וְנ"ל וּבְטַעְנַת א"י כְּלָל לְשִׁמְשׁ נְאָמְנַת וְכוֹפִין אוֹתוֹ לְגִרְשֵׁי אֲבָל וְכו' אִין כּוֹפִין וְכו' אִפִּי בְּטַעְנַת א"י וְדַע שְׂאֵמ"תִּי בְּמִקּוֹם שְׁהִיא נְאָמְנַת וְרוּצָה לְהַתְּגַרְשׁ אֲמַרִּינֵן לָהּ לְמָה אַתָּה רוּצָה לְהַתְּגַרְשׁ וּמָה לָּהּ לְבָנִים כּו' וְאִין הָאִשָּׁה מְצַנּוּה וְכו' וְאִם הִיא טוֹעֵנַת אַעפ"י כֵּן הִיא רוּצָה לְהַתְּגַרְשׁ לְפִי שְׁהַפֵּל יוֹדְעִין כְּלָה לְמָה נִכְנָסַת לְחוֹפָה אִין מִשְׁגִּיחִין לְדַבְּרִיָּה כְּמוֹ שְׁמוּכַח בַּפ' אַעפ"י גַּבִּי כּוֹתְבִין אֲגָרָא מְרָד עַל אַרוּסָה וְאִם טוֹעֵנַת אִף עַל פִּי כֵּן רוּצָה אֲנִי לְבָנִים כְּדִי שְׁיִסְיֵיעוּנִי לִימֵי הַזְּקֵנָה כּו' שׁוֹמְעִין לָהּ הָרִי לְפִי הָרִאִי שְׁמַבִּיא מִשְׁמַע שְׂאֲפִי אִם הַבַּעַל , מוֹדָה מ"מ אִין מִשְׁגִּיחִין לְדַבְּרִיָּה.

אֲבָל לַע"ד שְׂאִינוּ כֵּן דְּנִדְאֵי אִם הַבַּעַל מוֹדָה שְׂאֵי כּוֹפִין אוֹתוֹ לְגִרְשׁוֹ וְהָאִין כּוֹתְבִין אֲגָרַת מְרָד לְאַרוּסָה אַעפ"י שְׂאֵנוּ יוֹדְעִין דְּהוּא מוֹנֵעַ מִמְּנָה תְּשִׁמִּישׁ שְׂאֵנִי הֵתֵם דְּנִדְאֵי הֵתֵם אִינוּ אֵלָא כְּמוֹ סְפָק פִּינֵן שְׁפִידוֹ לְקִיָּים מְצַנַת עוֹנָה אֵלָא שְׁהוּא פּוֹשַׁע נִגְדָה אִין זֶה אֵלָא כְּמוֹ סְפָק דְאִיכָּ לְמִימֵר הַיּוֹם אוֹ לְמַחֵר יִתְפָּיִיס וְלֹא יִפְשַׁע עוֹד מִשְׂא"כ בַּא"י אַעפ"י שְׂאֲפִשֵׁר שִׁישׁ תְּקוּנָה שְׁיִתְרַפָּא הַלְזָה תְּעַגְגָּה עַל כְּרַחֲדָּ כּוֹפִין אוֹתוֹ וְכֵן מִשְׁמַע בְּמַהֲרִי"ק שְׁנִרְשׁ ק"ח וְנ"ל דְּפִשִׁטָּא לְעַנְנֵן מְמוֹן יֵשׁ כַּח בִּינַד חֲכָמִים שְׁהִרִי הַפְּקָרִם הַפְּקָרָא אַעג"ב דְּלַעְנָן אִיסוּר א"א הַחֲמוּר אִין כַּח בִּינַד חֲכָמִים לְכוּפּוֹ מְאַחַר שְׂאִין אֵלָא פּוֹשַׁע בְּעֵלְמָא כּו' עכ"ל וְהוּא בְּעַצְמוֹ וְכַבּוּדוֹ כְּתַב בְּשְׁנִרְשׁ ק"ג שְׁכוּפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא בְּטַעְנַת א"י וּמִשְׁמַע שְׁכּוּנְתוֹ שְׁכוּפִין אוֹתוֹ בְּשׁוּטֵי אֵלָא וְדֵאִי ס"ל כְּמ"ש שִׁישׁ לְחַלְקֵי בֵּין לְפוֹשַׁע וּבֵן לַא"י שְׂאִין לוֹ תְּקוּנָה כ"כ וְעו' נַלְע"ד שְׁבַנ"ד יֵשׁ לְכוּפּוֹ אוֹתוֹ בְּשׁוּטֵי אִף אִם נְאָמֵר שְׁבָמְקוֹם אַחַר אִין כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּטַעְנַת א"י מְאַחַר שְׁכָבֵר נִתְקַשֵּׁר בְּשִׁידוּכִים וְיִצָּא הַקּוּל שְׁהוּא בְּעַל

מום הַנִּלְוֵה לְרַצְוֵי לְנַתֵּק הַקִּישׁוֹר וְהוּא הַתְּחִיב בְּעֶצְמוֹ כְּמִבְּרָאָר לְעִיל וְדַאי אֲדַעַת' דְּהַתְּחִיב' דִּידְיָה נְכֻסָּה עֲמָה לְחֻפָּה וְאִם לֹא יִתְקַיֵּם הַהַתְּחִיבּוּת הָיָה כְּמוֹ קִידוּשִׁי טְעוֹת וְכַעֲנִן זֶה כָּתֹב הַרְאָה בְּסִי' ק"ח שְׁהֵבִי שֵׁם דְּבָרֵי הַרִי"טבא שֵׁם"ל שְׂאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְחַלּוֹץ אַע"פ שְׁנִשְׁבַּע הַיָּבָם לְחַלּוֹץ וְכָתֹב וְז"ל הֵן אֲמַת שְׂיֵשׁ הַפְּרֵשׁ לְפִי דַעַתִּי בֵּין גְּדוֹן הָרֵב ז"ל לְנ"ד שְׁבִנְדוֹן הָרֵב ז"ל נִרְאֶה שְׁלֹא הִיָּתָה הַשְּׁבוּעָה בְּזִמְנֵי הַנְּשׂוּאִין רַק אַחַר מִיתַת הָאִח אֲבָל בְּנ"ד שְׁהִיָּת' הַשְּׁבוּעָה בְּשַׁעַת הַנְּשׂוּאִין הִנֵּה הוּא רָאוּי לְעוֹנֵשׁ גְּדוֹל שְׁהָרִי הַטְּעָה אוֹתוֹ וְכַמְעַט נִרְאֶה שְׁהִיא קִידוּשִׁין עַל תְּנַאי וְהִי רָאוּי לְכַפֵּי אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה שְׁהָרִי כָּל רַבּוֹתֵינוּ כּו' כּוֹלֵם הֶרְחִיקוּ הַכַּפֵּי כּו' עכ"ל הָרִי שְׁפָתֵי שְׂיֵשׁ לְכוּפּוֹ מִשּׁוּם דְּהָיָה קִידוּשִׁין עַל תְּנַאי אַע"פ שְׁשָׂדָא בֵּיה נִרְגָּא שְׁרַבּוֹתֵינוּ הֶרְחִיקוּ הַכַּפֵּי הִיָּנּוּ דּוֹקָא בְּנִדּוֹן שְׁלֵהֶם אֲבָל נ"ד עֲדִיף מִיָּנִי טוֹבָא כִּי בְּאַמַּת בְּנִדּוֹן שְׁלֵהֶם יֵשׁ לְתַמּוּהָ אִיף עֲלָה עַל דַּעַתוֹ שְׁהִיא נִרְאִין כְּקִידוּשִׁין עַל תְּנַאי הֲלֹא תִלְמוּד עָרוּף הוּא בְּסוּף הַגּוֹזֵל קָמָא וְז"ל אֲלֵא מַעַת' יָבִמָּה שְׁנִפְלָה לְפָנֵי מְוִכָּה שְׁחִין תִּפּוּק בְּלֹא חֲלִיצָ' דְּאֲדַעַתָּה דְּהָכִי לֹא קִידוּשׁ עֲצָמָה הָתָם אֲנִן סְהָדִי דְּמִיָּנַח נִיחָא לֵה בְּכָל דְּהוּ כַר"ל דַּאר"ל טָב לְמִיתָב טָן דּוּ כּו' וּפִירֵשׁ"י דְּמִיָּנַח נִיחָ' לֵהוּ לְהַתְּקַדֵּשׁ לְרַאשׁוֹן שְׁהוּא שְׁלֵם עַל סְפֵק זֶה שְׂאֵם יָמוּת תִּזְקַק לְאַחֵיו עכ"ל מִמִּילָא אֲנִדָּא לִי סְבָרְתוֹ שְׁל רַא"ה גַּבִּי נ"ז אֲבָל בְּנ"ד שְׁהוּא מוּם בְּבַעַל גּוֹפָא וּמַה גַּם שְׁבַמּוּם זֹו אִפִּי כָּל דְּהוּ לִיכָּא כַּמ"ש לְעִיל בְּשֵׁם גָּאוֹן א' וְדַאי שְׁנִרְאָ' כְּקִידוּשִׁי טְעוֹת וְיֵשׁ לְכוּפּוֹ וְאִפִּי' לְדַעַת הַתּוֹס' שְׁחַלְקוּ בֵּין אָדָם שְׁקִנְהָ מְחַבְּרֵיו שׁוּם דְּבָר וְנִתְקַלְקַל וּבֵין קִידוּשִׁין וְכו' מ"מ בְּנ"ד גַּם דַּעַת הַבַּעַל הִיָּה כְּדַעַת הָאִשָּׁה כִּי כֵן הַתְּחִיב אֶת עֶצְמוֹ וְכו' וְק"ל: אֲבָרָא שְׂיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַנְּדוֹן שְׁל מֵהֶרְרָא"ה וּבֵין גְּדוֹן דִּינֵן דְּהָתָם נִשְׁבַּע הַיָּבָם בְּשַׁעַת הַחֻפָּה ה"ל ע"כ כְּקִידוּשִׁי טְעוֹת אֲבָל בְּנ"ד שְׁבַשַׁעַת הַחֻפָּה לֹא הִזְכִּירוּ כְּלוּם מִן הַמְּתַחֲיִיבּוּת שְׁהוּקָם בֵּינֵיהֶן אִיכָּא לְמִימַר שְׁמַחְלָה הַכָּל וְדַמִּי' הָא מְלִתָּא לְהָא דְאַמְרִינּוּ לְעַנְנֵן מְמוֹן ג' דְּבָרִים א' אִינוּ צָרִיף אִפִּי' גִּילּוּי דַּעַת כִּי אֲנִמְדַּנְי הוּא וְקִצַּת דְּבָרִים צָרִיכִין גִּילּוּי דַּעַת בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה וְקִצַּתוֹ צָרִיכִין תְּנַאי כְּפוּל וְכֵן כְּתִבוּ הַתּוֹס' וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר וְעֵינֵן בְּתִשׁוּב' ר"מ אֲלֵשִׁיף סִי' ק"ח שְׁהָרִיף בְּזֶה מ"מ נִלְע"ד שְׁבַמְקוֹ הַתְּקַשְּׁרוֹ וְהַתְּחִיבּוּת כְּמוֹ בְּנ"ד אִין צָרִיכִין לְהַזְכִּיר בְּשַׁעַת מַעֲשֶׂה כִּי מֵהִי תִיִתִי שְׁתַּמְחֻל הַהַתְּחִיבּוּ וְהַתְּקַשְּׁרוֹ וְכֵן אִי בְּכֶרֶק הַמְּדִיר דַּע"ג ע"א אֲמַר אַבְיִי לֹא תִימָא טַעְמָא דְרַב כִּינֵן שְׁכֻסָּה סְתָם אַחֻלִי מְחַלָּה לְתַנַּאי' אֲלֵא טַעְמָא דְרַב לְפִי שְׂאִין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִלְתוֹ זְנוּ וְע"כ בְּנ"ד דְּלִיכָּא לְמִימַר הָאִי טַעְמָא וְדַאי לֹא מְחַלָּה הַהַתְּקַשְּׁרוּתָה אֲלֵא הִיָּה תְּנַאי גְּמוּר וּמֵהָאִי טַעַמ' לִיכָּא נְמִי לְמִימַר אִין תְּנַאי בְּנִישׁוּאִין וְאִין תְּנַאי בְּחֻפָּה אִפִּי' מֵאֵן דַּאִית לִי כֵן בְּעֵלְמִי' כִּינֵן שְׂאִין כָּאֵן בִּיאָה וְעִיקַר הַהַתְּחִיבּוּ וְהַתְּקַשְּׁרוּת נַעֲשֶׂה אִם לֹא הִי' כָּאֵן בִּיאָה וְק"ל כְּלָלָא דְּמִלְתָּ' בְּנ"ד סְבָרְתוֹ שְׁל רַא"ה סְבָרָא אֲלִימְתָּ' הִיא שְׂיֵשׁ לְכוּפּוֹ בְּשׁוּטִי' כִּי דוּמָה הוּא לְקִידוּשִׁי טְעוֹת בְּלִי סְפֵק.

הֵן אֲמַת שְׁלֹא נַעֲלָם מַעֲיָנִי מ"ש בְּתִשׁוּבָ' מִיָּמוּנִי (רִישׁ סְדֵר נִשִׁי) הוּכָא בִשׁ"ע סִי' מ"ב שְׂאִין הוֹלְכִין בְּעַנְנֵן קִידוּשִׁין אַחַר אֲנִמְדַּנְי וְהוּכָחוּ מוֹכִיחוֹ' שְׁלֹא כְּפוֹנָה לְשֵׁם קִידוּשִׁין וְז"ל וְאַע"ג דַּא"ל אֲנִן סְהָדִי דְּלֹא נִתְכַּוְּנָה אֲלֵא לְהַתְּלוּצֵץ וְכָל כַּה"ג אֲזִלִּין בְּתַר מְחַשְׁבָּה כְּגוֹן גַּבִּי מְכַרְחַת וְכַר"ש כֵּן מְנַסֵּי הַכּוֹתֵב כָּל נְכֻסֵי' לְאַח' וְכו' וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה רַבּוּ בְּתַלְמוּד דְּאֲזִלִּין בְּתַר אֲנִמְדַּנְי גַּבִּי קִידוּשִׁין נְשִׁים חֻמְרָ' דַּא"א לֹא נְסַמּוּף עַל אֲנִמְדַּנְי דַּעַת לִיכָּא אֲנִמְדַּנְי דַּעַת דְּמוּכָח כִּינֵן דַּאִיכָּא נְמִי לְמִימַר אִיָּתָת' בְּכָל דְּהוּא נִיחָא לְהוּ כּו' עכ"ל הָרִי דַּס"ל לְמַהֲר"מ שְׁלַעֲנִין קִידוּשִׁין לִיכָּא לְמִיזֵל בְּתַר אֲנִמְדַּנְי מ"מ בְּנ"ד יֵשׁ לָנוּ לְמִיזֵל בְּתַר אֲנִמְדַּנְי דְּזִיל

בְּתֵר טַעֲמָא דְלֵא אֲזֵלִינָן בְּתֵר אֲנֻמְדָנָן מִשׁוּם דְּאַתְתָּן בְּכָל דְּהוּ נִיחַ לִי וְגַבֵּי נַ"ד אִפִּי כָּל דְּהוּא נְמִי לִיכָא כַּמ"ש לְעִיל.

וְעוּד בַּנ"ד לִיכָא לְמִימַר כָּל דְּהוּ נִיחָא לְהוּ שְׁהַרֵּי הַקְפִּידָה וְנִצְאָה לְהַפְרֵד מִמְּנָה עַד שְׁנַתְחַיֵּיב וְנִתְקַשֵּׁר נִגְדָה: כָּלֵלָא דְמִלְתָּא שְׁלַעַד"נ שְׁהִיָּה מִן הַדִּין לְכוּף לְאִישׁ הַנ"ל בְּשׁוֹטֵי מִק"ו מְבַעַל פּוֹלִיפּוֹס חָדָא וְעוּד קְאָמִינָא בֵּינָן שְׁנַתְקַשֵּׁר נִגְדָה כַּנ"ל דְּמִי לְקַדוּשִׁין טַעוֹת וְיֵשׁ לְכוּפּוֹ בְּשׁוֹטֵים וְעוּד בְּהַ שְׁלִישִׁי בֵּינָן שְׁהַרְוִיחַ מְמוֹן ע"י הֶגֶט וְדַאי גָּמַר וּמְגַרֵּשׁ וְכַמ"ש הַרְשָׁב"א בְּתֵשׁוּבָא וְהָא דְכַתְבֵּי הַרִיב"ש בְּתֵשׁוּבָה בְּסִי' קַכ"ז אֵין דְּמִי לְאִשָּׁה נִלְע"ד דְּוִקָא אִם הָאִשָּׁה מְחַוֵּיבָת לְהִיּוֹת יוֹשֶׁבֶת תַּחְתּוֹ וְלִנְהַגַּע עִמּוֹ כָּל מֵינֵי אִישׁוֹת וְאִם מְמַאֲנַת יֵשׁ עָלֶיהָ דִּין מוֹרְדָת בְּהָא אִיכָא לְמִימַר אֵין דְּמִי לְאִשָּׁה אֲבָל בְּמִקּוּם שְׂאִין לְכוּף אוֹתוֹ לְהִיּוֹת עִמָּה וְאֵין לָהּ דִּין מוֹרְדוֹת כַּמ"ש הַרְמ"ב בְּשְׂאָרֵי פּוֹסְקִים בְּהָא א"ל אַגַּב אֲוֹנָס' וְזוּזֵי גָּמַר וּמְגַרֵּשׁ וְהִנֵּה לֹא נֶעְלַם מֵעֵינַי מ"ש הַרִיב"ש בְּתֵשׁוּבָה הַנ"ל שְׁמִי שְׁהַתְחַיֵּיב עֲצָמוֹ בְּקִנְסֵי אֶלְפֵי דִּינָרִין אִם לֹא יִגְרֵשׁ וְחִיֵּשֵׁב זֶה שֶׁהוּא דוֹמָה לְגֵט מְעַוְשָׁה וְאֵין זֶה כְּמִקְבֵּל מְעוֹת רַק כְּמִי שְׁנִיצֵל מִן הַהֶפְסֵד נִלְע"ד שְׂאִין הַנְדוּן דוֹמָה לְרֵאָנִי דְשְׂאֵנִי הַתָּם בֵּינָן שְׁמַתְחִלָּה תְּלָה הַקִּנְסֵי בְּנִתְיַנֵּת הֶגֶט וְאֵין הַדְּבָר תְּלוּי אֶלָּא בּוֹ אִם יִרְצָה לִיתֵּן גֵּט נִיצֵל מִן הַמְּמוֹן נִרְאָה לְהִדְיָא שְׁמַגְרֵשׁ כְּדִי לְהַצִּיל עֲצָמוֹ מִן הַהֶפְסֵד מִשְׂא"כ כְּשֶׁחָל עָלָיו חוֹב מִמְּקוּם אַחַר שְׂאִינוֹ נִיצֵל מִן הַחוֹב אַע"פ שְׁיִרְצָה לִיתֵּן גֵּט וְהוּא צָרִיף לְדַעַת הָאִשָּׁה שְׁתַּתְרַצָּה לְנוֹתֵר הַחוֹב כְּוָלוֹ אוֹ מְקַצְתוֹ וְהָאִשָּׁה וְיִתְרֵי לּוֹ אִם יִגְרֵשׁ בְּהָא א"ל אַגַּב אֲוֹנָסָא וְזוּזֵי וְדַאי גָּמַר וּמְקַנְנֵי וְק"ל.

אַמְנָם עַדִּין יֵשׁ לְפַקְפֵּק בַּנ"ד שְׁמַתוּף כְּוָתְלֵי הַשְּׂאֵלָה נִרְאָה קִצַּת שְׁהַעִישׂוּי הִי ע"י נְכָרֵי וְיָדוּעַ גֵּט מְעַוְשָׁה ע"י עַכּוּ"ם אִפִּי כְּדִין הֶגֶט פְּסוּל אֲבָל זֶה אֵינוֹ דַּע"כ לֹא אֲמַרִּין כִּן אֶלָּא בְּמִקּוּם שְׂאִין שֶׁם מְמוֹן אֲבָל לֹא בְּמִקּוּם שְׂיֵשׁ שֶׁם מְמוֹן דְּזִיל בְּתֵר טַעֲמָא שְׁהַתּוֹס' כְּתַב בַּכ' חֲזַקַת הַבְּתִים שְׂאִין לָנוּ לומר שְׂאֵגַב אֲוֹנָס' גָּמַר וּמְגַרֵּשׁ אַעפ"י שְׁהַעִישׂוּי הוּא שְׂלָא כְּדִין כִּי אֵין עִישׂוּי לְגוּי' אֲשֶׁר תְּשִׁים לְפָנֶיהֶם כְּתִיב וְלֹא לְפָנֶי כְּוָתְלֵי אֶלָּא בְּמִקּוּם שְׂאִין שֶׁם מְעוֹת אֲבָל בְּמִקּוּם מְעוֹת הִנֵּה הַרְצוֹן מִשׁוּם מְמוֹן בְּצִירוּף שֶׁהוּא כְּדִין: גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִזֵי: שְׂאֵלָה לּוֹ מְעַשָּׂה שְׁהִיָּה כְּוָה הִיָּה תַלְמִיד וְתִיק א' הִיָּה לִי שְׁמוֹ הַמְעַוְלֵי בְּמַהֲרָ"ר יוֹאֵל מְמַדִּינַת אוּקְרִינֵי שְׂבָא מְפִלִיטַת חֶרֶב לְמַדִּינַת מְעַרְרִין לִק"ק הַעֲלִישׂוּיָא וְאִשְׁתּוּ וְנִשְׁבִּית בֵּין הַקְּדוּרִים וְעַדִּים כְּאוֹ שְׁנַשְׁתַּמְדָּה מִחֲמַת אֲוֹנָס וּבִהִיּוֹת שְׁתַּלְמִיד וְתִיק הַנ"ל הִיָּה צְנוּעַ וּמְעַלִּי וְלַמְדוֹן מְוַפְלֵג חֲרִיף וּבְקִי וּמְקַשָּׁה מִתְנִי וּמְסִיק נִתְּן עֵינָיו בּוֹ אַחַד מִיּוֹחַד מִן הַנְּדִיבִים וְרוֹצָה לְדַבֵּק בּוֹ וְלְהַשִּׂיאוֹ בְּתוֹ וְלִיתֵּן לִוְדוּנָנִי הַגּוֹנָה רַק שְׁהִיָּה לְבוֹ מְהַסֵּס אִם הוּא מוֹתֵר לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת מְחַמַּת חֶרֶם רַגְמ"ה וְהִנֵּה הַגָּאוֹן מוֹהַרֲר"ד סָג"ל בַּעַל ט"ז עֶבֶר דְּרַף ק"ק הַעֲלִישׂוּי וְשְׂאֵלוֹ מִמְּנֵוֹ אִם הַתַּלְמוּד הַנ"ל רִשְׁאֵי לִיקַח אַחֲרַת אִם לֹא וְהַשִּׁיב שְׁרִשְׁאֵי לִיקַח אִשָּׁה אַחֲרַת וְאֵינוֹ צָרִיף לְזַכּוֹת גֵּט לְאִשְׁתּוֹ הַרְאִשׁוּנָה ע"י אַחַר וְלֹא נִתְּן טַעַם לְדְבָרֵי רַק הַשִּׁיב לְשׂוֹאֵל בַּע"פ כְּמוֹ שְׁמַשִּׁיב הַחֶכֶם לְשׂוֹאֵלֵי הוֹרָאָה שְׁכַתְבֵּי בְּקַצְרָה שְׁמַהֲרָר"י הַנ"ל מוֹתֵר לִישָׂא אִשָּׁה אַחֲרַת וְאֵינוֹ צָרִיף לְזַכּוֹת גֵּט לְאִשְׁתּוֹ הַרְאִשׁוּנָה ע"י אַחַר וַעפ"ז סָמַף הַנְּדִיב הַנ"ל וְנִשְׁתַּדַּף עִם הַתַּלְמִיד הַנ"ל וְלֹאֲחַר הַמְעַשָּׂה הָיוּ אֵינָה רַבָּנִים מְהַרְהֵרִין אַחַר הוֹרָאָת הַגָּאוֹן מוֹהַרֲר"ד הַנ"ל וְלָבֶם יִחַשְׁבֵּי שְׂלָא הוֹרָה טַב לֹא זֶה בְּלַבַּד שְׂאִינוֹ יוֹכֵל לִישָׂא אַחֲרַת אִם לֹא שְׁיִזְכָּה גֵּט לְאִשְׁתּוֹ הַרְאִשׁוֹנֵי ע"י אַחַר מִשׁוּם חֶרֶם רַגְמ"ה אֶלָּא אַף גַּם זֹאת שְׂאִינָה יְכוּל לְזַכּוֹת לָהּ גֵּט ע"י אַחַר בַּע"כ וּבִהִיּוֹת שְׁתַּלְמִיד הוֹתִיק הַקְּדוּשׁ

והטהור מה"רר יואל הנ"ל הוא א' מְנוּחָד מִתְלַמְּדֵי וְשָׂקֵד עַל דְּלִתֵי יְשִׁיבְתֵי אֲמֶרְתִּי לֹא אֲמֻזֵּג רִישָׁא אַבִּי סִדִּי עַד דְּקָא מְהַפְכִּינָא בְּזִכּוּתִי וְנִגְעַתִּי וּמְצַאֲתִי לַעֲדֵינָא שְׁעֵכ־פּ יוּכַל וְרִשָׁאֵי לְזִכּוּת לֵה גִט לֹאֲשֵׁמוּ הִרְאִישׁוּנָה עִי אַחַר אַע"פ שְׁאִין לֹו לְשִׁלְמֵ פְתוּבְתָהּ: וְזֵהוּ הַחֲלִי בְּעֻזְרַת ה': תְּשׁוּבָה הֵן אֲמַת שְׁאִין אֲשֶׁה שְׁהַמִּירָה דְתָה בְּשַׁעַת הַזַּעַם וְהֵרֵג רַב נְאֻסְרַת עַל בְּעֻלָּה וְלֹא חִיָּישִׁינוּ שְׁמָא נְתַרְצִית כְּמִבְּנָא' בַּש"ע סִי ז' סִי"א מ"מ נל"ע עַד שְׁיִוְכַל הַבַּעַל לְגַרְשָׁה שְׁלֹא מִדְּעַתָּה בַּע"כ וְחִילִי דִּידִי מְהָא דְכָתַב הָרַא"ש בְּתְשׁוּבָה כָּלֵל ל"ב ד"ה אַעפ"י שְׁלֹא נְאֻסְרָה עַל בְּעֻלָּה (כְּאֲשֶׁר הָאָרִיז שְׁם בְּטַעֲמָא שְׁל דְּבָר) מ"מ עוֹבְרַת עַל דָּת הִיא וּמַהֲרֵר מַא"י הִבִּיא דְּבָרֵיו בְּקִצּוֹר בְּסִי' קט"ו ס"ג וַא"כ הוּא שְׁעוֹבְרַת עַל דָּת אַף שְׁהַמִּירָה בְּאֻנְסֵי מְמִילָא מְלִתָּא אֲמֹר' דְּמִתְגַּרְשַׁת בַּע"כ וְאִינְנָה יוּכַל לְעַכַּב עַל יָדוֹ וְאִין בְּזָה מְשׁוּם חֲרָם רַגְמ"ה כְּמִבְּנָאָר בְּמֶרְדְּכִי רִישׁ פְּרָק הַמְדִיר וּבְתְשׁוּבַת הָרִשְׁבָּ"א סִי' תְּקַנ"ז (הוּבָא בַּש"ע סִי' קט"ו ס"ד בְּהַגְהָה) בְּקִצְרָה וְאֲמַת נְכוּן הַדְּבָר שְׁלֹא הִפְסִידָה פְתוּבְתָה' כְּמִבְּנָאָר שְׁם בְּתְשׁוּבָה' הָרַא"ש פִּינוּ שְׁלֹא הִתְרָה בָּהּ מ"מ אִין חַיִּיב פְתוּבְתָהּ מְעַפְכַּת אוֹתוֹ לְגַרְשָׁה בַּע"כ בְּמָקוֹם שְׁיִוְכַל לְזִכּוּת לֵה גִט לֹאֲשֵׁמוּ רִישׁוּנָה וְלִישָׁא אֲשֶׁה אַחֲרַת אַף עַל פִּי שְׁאִינוּ בְּהַשְׁגֵּי יָד לְהַשְׁלִים לֵה פְתוּבְתָהּ וּמַה שְׁהַתִּיר הַגְּאוֹן מַהֲרֵר"ד סג"ל לִישָׁא אֲשֶׁה אַחֲרַת כְּלִי זִכּוּי גִט לֹאֲשֵׁמוּ הִרְאִישׁוּנָה נַלְע"ד שְׁטַעֲמוּ וְנִימְזוּקוּ עִמּוֹ דַּס"ל שְׁנַדְאֵי בַכַּה"ג לֹא תִיקֵן הַגְּאוֹן רַגְמ"ה שְׁלֹא לִיקַח ב' נְשִׁים רַק שְׁמַנְהֵג אִישְׁטֵרִיךְ הוּא לִיתֵן לֵה גִט קוֹדֵם שְׁיִשָּׂא אֲשֶׁה אַחֲרַת כַּמ"ש מַהֲרֵר"י בְּפִסְקֵי סִי' מ"ד וְסִי' רנ"ו וְכִינּוּן שְׁבַמְדִּינוֹת מְעַרְהֵרִין וְגַם בְּמְדִינוֹת פּוֹלִין אִין שְׁם מְנַהֵג יָדוּעַ מְמִילָא מְחַמַּת סַפְק מְנַהֵג לֹא הַנְּצָרָה לְזִכּוּת גִּט לֹאֲשֵׁמוּ הִרְאִישׁוּנָה וְהַצַּעַתִּי דְבָרֵי הַנְּ"ל לְפָנֵי הַגְּאוֹן מוֹרֵי חַמֵּי רַב הַמְדִינָה מַהו"ר רַר מְעַנְדִּיל נַר"ו כִּי הוּא הִזְהֵ רֹאשׁ הַמְדַבְּרִים עַל הַגְּאוֹן מַהֲרֵר דּוֹד הַנְּ"ל וְהַשִּׁיב לִי וְנ"ל.

הִנֵּה כָּלֵל דְּבָרֵי מַכ"ת הֵם שְׁאֵעַפ"י שְׁהַמִּירָה מְאֻנְסֵי נְקֻרָא עוֹבְרַת עַל דָּת וְכִינּוּן שְׁנִקְרָאֵת עוֹבְרַת עַל דָּת מִתְגַּרְשַׁת בַּע"כ וְהָא לִיתָא דְלֹא נְקֻרָאֵת עוֹבְרַת עַל דָּת כְּשֶׁהַמִּירָה מְאֻנְסֵי לֹא לְעַנְיָן לְהַפְסִיד פְתוּבְתָהּ וְלֹא לְעַנְיָן לְגַרְשׁ שְׁלֹא מִדְּעַתָּה בַּע"כ אַעפ"י שְׁבַאֲמַת הִיא עוֹבְרָה' עַל דָּת כְּשֶׁהַמִּירָה שְׁתַּנְּצַל מִן הַמִּיתָה שְׁלֹא הִזְהֵ לֵה לְעֻשׂוֹת כֵּן מ"מ לֹא נְקֻרָאֵת עוֹבְרַת עַל דָּת שְׁדַבְּרָה בָּהּ חז"ל הֵן לְעַנְיָן הַפְסֵד פְתוּבְתָהּ הֵן לְעַנְיָן גְּרִוּשִׁין בַּע"כ פִּינוּ שְׁמִיד לְאַחַר אֻנְסֵי חֲזָרָה בָּהּ דְּזָה מְבֻנָּאָר דְלֹא נְקֻרָאֵת עוֹבְרַת עַל דָּת שְׁתַּפְסִיד פְתוּבְתָהּ לְאַחַר הַתְּרָאָה אוֹ שְׁתַּתְּגַרְשׁ בַּע"כ אַפִּי' בְּלֹא הַתְּרָאָה כְּמִבְּנָאָר בַּש"ע סִימ' קט"ו ס"ד בְּהַגְהָה' אֵלֹא דְוָקָא בְּאֲשֶׁה שְׁרִגִּילָה בְּכָף שְׁמַאֲכִילְתוֹ שְׁאִינוּ מְעוֹשֵׁר וְכו' וְלֹא בַכַּה"ג שְׁנַפְלָה בְּפַעַם אַחַת בְּשַׁעַת הַזַּעַם וְהֵרֵג רַב אַע"פִּי שְׁעַשְׂתָּה עֲבִירָה חֲמוּרָה שְׁבַחֲמוּרָה לִית לֵן בָּהּ פִּינוּ שְׁמַאֻנְסֵי עֲשְׂתָּה כֵּן וַע"י תְּשׁוּבָה קָלָה תִּתְּכַפֵּר לֵה דְאִי לֹא תִימָא הִכִּי אֵלֹא תְהֵא נְקֻרָאֵת עוֹבְרַת עַל דָּת אַפִּי' בְּפַעַם רִישׁוּנָה שְׁהִיא עוֹבְרַת עַל דָּת הַשְּׁנוּי' בְּמִשְׁנָה לְעַנְיָן שְׁתַּתְּגַרְשׁ בַּע"כ אַפִּי' בְּלֹא הַתְּרָאָה לֹא הַנְּחַת בַּת לְאַבְרָהִם אֲבִינוּ שְׁיִוְשְׁבַת תַּחַת בְּעֻלָּה אֵלֹא ע"כ בְּרִגִּילָה בְּכָף מִיָּרִי הַתָּם.

וְכֵן הוּא מְבֻנָּאָר בְּתְשׁוּבָה' הָרִשְׁבָּ"א סִי' תְּקַנ"ע אֵלֹא וְהוּבָא בְּסִי' קמ"ו ס"ד בַּהַגְהָה קִצְרָה בֵּין הַדְּבָקִי וּמַה שְׁנַתְּלָה מַכ"ת בְּתְשׁוּבַת הָרַא"ש כָּלֵל ל"ב ד"ח שְׁכַתַּב עַל אֲשֶׁה שְׁהַמִּירָה מְאֻנְסֵי שְׁנִקְרָאֵת עוֹבְרַת עַל דָּת וְכו' אַגַּב חוֹרְפִי' לֹא דַק מַכ"ת שְׁפִיר כִּי גַם דְּבָרֵי הָרַא"ש מְכֻוֹנִים כֵּן דַּה"ק הָאֲמַת כֵּן הוּא שְׁהִיא עוֹבְרַת עַל דָּת שְׁהַרִי הַמִּירָה וְהִתְהַ צְרִיכָה לִיקְרָג וְלֹא לְעַבֹּר מ"מ אִין לֵה דִין עוֹבְרַת עַל דָּת כִּי הִנֵּה כְּתַב וְנ"ל וַיֵּשׁ שְׁרוּצִין לֹמַר שְׁיֵשׁ לְהֵן

דין עוברת ע"ד להפסיד פתובתה ואמת הדבר כי עוברת על דת וכו' מ"מ נראה לי דלא הפסיד פתובתה וכו' פי' דבריו אע"ג דבאמת עברה על דת מ"מ אין לה דין עובר' על דת שדיבר' בה חכמים ו"ל אף על גב דבסוף התשוב' כתב ונ"ל שלא הפסיד פתובתה מפני שלא התרה בה וכו' משמע מלשון זה דיש לה דין עוברת על דת אלא לפי שלא התרו בה לקף לא הפסידה פתובתה ממילא נשמע דתתגרש בע"כ דהרי לעננו גירושין בע"כ לא צריכה התראה פמבואר בסי' קט"ו הא ליתא דלא כתב הרא"ש פן לתלות הטעם בלא התרה בה אלא היכא דעשאה פן פעמים הרבה ורגילה בכך דאותה נקראת שפיר עובר' על דת לקף הוצרך לתלות הטעם בלא התרה בה ובאמת אותה יכולין לגרש בע"כ אפי' בלא התראה אבל בלא עשתה פן אלא פעם אחת אע"פ שעברה על עביר' חמור' בהמיר' דתה פינון שלא עשת' כן אלא בשעת הזעם והרג רב אונס גדול ומפורסם ומיד שעבר האונס חזרה לדתה ודאי שאין הבעל יכול לגרשה בע"כ ושא לא מדעתה יעיין מכ"ת בתשובת הרא"ש שפי' וימצ' פי כן הוא ואם יהי' למ"כ כת להשיב על זה ישיב ואם יהי' דבריו נכונים אקבלם.

תו כתב מכ"ת פהתנצל על הגאון מהר"ר דוד סג"ל על שהתיר לישא אחרת בלא שיה' מזוכה גט לראשונה ע"י אחר מפני שמבואר בת"ה ומהריטב"א הביאו שהדבר תלוי במנהג ואפשר שבמדינה זאת המנהג היא לישא אחרת בלא שיהא מזוכה גט לראשונה עכ"ל מכ"ת גם פה שגה מכ"ת ברואה כי הנה התם בת"ה בפסקיו סי' ר"פ מבואר בהדיא שמנהג איס' טרייד ואגפי' שצריך לגרש ראשונה ע"י אחר ואנו פה בקהלות פולם אגפי' איס' טרייד הם ואפי' בכל מלכות פולין לית עיקר ושורש לנה לומר שהמנהג היא להתיר לישא אחרת בלא שיגרש לראשונה ע"י אחר ואם יש ביזו קבלה שהמנהג פן הנה לו לבאר בפסק הקצר שלו על פן אומר אני כי במרוצה כתב פן ולא שם על לבו לעיין בפוסקים ונה אשר השבתי לו להעמיד דברי הראשונים ומה שיש לזקק בדבריו.

אהו' אדוני מורי חמי הגאון נר"ו ג"י הצהירים האירו אל מול עבר פני ומה מאד חביבין עלי דבריו דברי דודים המקודדי' על אדני פז ואמת והשכל מיןסדי' ומטובו קאמינ' להשתעשע בהם לא לחלוק עליהם רק דרו פלפולא בעלמא ונה יצא ראשונה מכ"ת כתב ונ"ל דהרי לעננו גירושין בע"כ לא צריכה התראה פמבואר בסי' קט"ו ס"ד בהגה' וכו'.

ולענ"ד ממוצא מקור ההגה' בסעיף ד' אין הכרעה שלעננו לגרשה בע"כ אינה צריכה התראה מ"מ אינני רוצה לפלפל באשר שהדין אמת פמבואר בת"ה סי' רמ"ב שלעננו שתהא נקראת עוברת על דת אינה צריכה התראה (וממילא מצוה לגרשה) וכן כתב מהר"מ פדנוא בפשיטות בסי' י"ג: הן אמת שיש לי הרהורי דברי' על מה שכתב הגאון מהר"מ פדנוא ונ"ל ובזה אל יטעה אדם לומר הלא בדין עוברת על דת הוזכר שצריכה התראה וזהו דוקא אם רוצה להפסידה פתובתה וכו' אבל פשיטא שמצוה לגרשה אף כי לא התרה בה וימן פתובה וכ"כ הטור א"ע בהדיא בסי' קט"ו שאף אחר שנשבוע שלא עברה על התראתו שאין כופין אותו להוציא אף מצוה לו להוציאה עכ"ל ולע"ד נראה שאין מדברי הטור ראי' לעננו זה אם ודאי לא התרה בה פי הטור אינרי שיש עדים שהתרה בה על התראתו או פשהתרה בה שלא בעדים ועברה אבל מ"מ הוא יודע האמת שהתרה בה ועברה על פן יש מצוה לגרשה.

אבל אם באמת לא התרה בה אפשר לומר שאין מצוה לגרשה דדלמא אם יתרה בה לא תשוב לכסלה ולאנלתה עוד ותחת גערה במבינה. וזהו מה שנתקשה לי בדברי הגאון בדברי מהר"מ פדנוא מ"מ הדין דין אמת שענין מצוה לגרשה לא תלה בהתראה כלל.

הן אמת שגרא' מדברי הרמב"ם שהוא מפרש האיבעי' בפ' הארוס' אם עוברת על דת מותר לקיימה אם לאו היינו בהתרה בה שכתב בפ' כ"ד מהל' אישות וז"ל עוברת על דת משה או על דת יהודית וכן זו שעשתה דבר מכווער אין כופין את הבעל להוציא אלא אם רצה לא יוציא ואע"פ שלא הוציא' אין לה כתובה כו' ונ"ל משמע שאיירי בתר התראה דאי קודם התראה לא הפסידה פתובה מכל מקום נוכל לומר שגם קודם התראה מיבעיא ליה ואף אם נאמר שפשיט' לי' שקודם התרא' רשאי לקיימה מ"מ מצוה מיהא איפא לגרשה כללא דמלתא עוברת על דת מצוה לגרשה אע"פ שלא התרה בה וכיון דאיפא מצוה ליפא למיחש לחרם רגמ"ה פי במקום מצוה לא גזר פיון שעברה על דת אע"פ שאנוסה הייתה כמו שכתב הרא"ש בתשוב' הג"ל ומה שרום מכ"ת שדא בי' נרצא וכתב שתשוב' הרא"ש מייירי שנקראת עוברת על דת לענין זה דאם עברה כמה פעמים ורגילה בכך אזי יכול לגרשה בע"כ אע"פ שלא התרה בה אבל אם לא רגילה בכך אין לה דין עוברת על דת כלל.

הן אמת שלע"ד נראה דחוק גדול לומר שפוננת הרא"ש הוא שאם המירה פעם אחת באונס לא נקראת עוברת על דת שפיהא רגיל' להמיר באונס גם לשונו אינו מורה כך פוננתו דזה הוא דבר דלא שכיח כלל.

הן אמת שהרש"בא כת' בתשוב' סי' ת"ק ע"א ומהרמ"י מביא דבריו בסי' קט"ו ס"ד דהיינו שהב"י כתב סתם או שטובה בשוק ומראה זרועותיה לבני אדם ומהרמ"י הוסיף ורגילה בכך ומשמע לי' למכ"ת שה"ה נמי בכל עוברות על דת אין לה דין עוברת על דת אם לא שרגילה בכך.

והנה לכאורה היה אפשר לחלק בין עוברות על דת יהודי' ובין עוברות על דת משה. אבל האמת יעשה דרכו שאין הראי' שמביא הרשב"א משמע פן שכתב וזהו ששנינו יוצאה וראשה פרועה כו' משמע שאין לחלק בין דת משה לדת יהודית לענין זה דהא גבי דת משה שנינו ג"כ מאכילתו שאינו מעושר וכו' שהוא לשון הו' מדלא נקט שהאכילתו כו' (לשון עבר) מ"מ נלע"ד שגם הרשב"א לא כתב פן שצריכה להיות רגילה בכך אלא לענין הפסד פתובה אבל לענין מצוה לגרשה נדאי אינה צריכה להיות רגילה בכך.

רק אם האכילתו דבר אסור בזדון לבה במרד ובמעל נדאי רשעה נקראת ומצוה להוציאה מביתו פי יש לחוש שתכשילנו עוד ואף אם נאמר שדעת הרש"בא שכלל ענין איננה נקראת עוברת על דת מ"מ נלע"ד שאין דבריו מנספמים מן שארי פוסקים וגם אי' בתשובת הרשב"א סי' תת"סד וז"ל ומה שכתבת דומי' דמשמשתו נדה משמשות נדה נמי לא בעינן להתרות בשעת עבירה אלא פשע עוברת פעם אחת שוב מתרין בה בעדים הזהרי שלא מעבורי עוד ואם מעבורי עוד תפסדי פתובה כו' הרי קמן שכת' גם אם עוברת פ"א אם מעבור עוד הפסידה פתובה ואיננה צריכה להיות רגילה בכך ונרא' לע"ד אם מ"ש אם עוברת פ"א שוב מתרין בה כו' לאו דוקא אם עברה בנדאי פעם א' אלא אף גם אם עדיין לא עברה רק שהבעל חושש שמתעבור ומתרה בה נאחר כך עוברת תצא שלא בכתובה

והא דנקט פשהיא עוברת פ"א אורחא דמלתא נקט וכן נלע"ד מבואר בתשובה הרא"ש סוף פלל ל"ב וז"ל: שאלה ראובן השביע לאשתו שבוע' התורה שלא תדבר לפלוני ופלוני ולא תפגס עמהן בבית אחד אם עברה על שום דבר משבועה זו הפסידה פתובתה תשובה כו' מיהו אע"פ שאינה נאסרת על קינוי וסתירה ודבור מ"מ עוברת ע"ד היא פיון ששבועה שלא לדבר עמו ועברה על שבועת' ודברה עמו ויוצאת שלא בכחנב' דלא גרעה מנודרת ואינה מקנימת ומ"ש שהפסידה פתובתה היינו דוקא שהתרה בה תחלה אם תעברי על שבועתך תפסידי פתובתך כו' עכ"ל הרי קמן דהיא איתתא לא עברה כי אם פעם אחת והתרה בה קודם שעברה אעפ"כ נקראת עוברת ע"ד ואבדה פתובתה אע"פ שאינה רגילה בכך גם בש"ע ס"ס קט"ו העתיק הב"י תשובה זו ומהררמ"א לא הגיה עליו פלום משמע שהפי ס"ל ע"כ והמזכה אומר מזכה אני במקומי שלעגנו מצוה לגרשה אין אנו צריכין שתהיה רגילה בכך רק אם האשה האכילה לבעלה דבר איסור בזדון לבה רשעה נקראת ומצוה להוציאה מביתו וכן אם נשתמדה פעם א' נקראת רשעה אע"פ שהיה באונס וכ"כ הרש"בא בתשובה סי' אלף רל"ז בסופו לעגנו מי שבא על א"א באונס מ"מ רשע הוא משום דה"ל ליהרג ואל יעבור ע"ש וה"ה באשה רשעה נקראת ועליה נאמר שמצוה להוציאה מביתו וק"ל נ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה לז נשאלתי שאלה אודות בתולה אחת תומה בלי אב ואמה נאחותה של היתומה הלכה לבית טטריאות או קרקסאות והכינו שם סעודה והזמינו לשם בחור א' בן י"ז שנים בן יחיד לאביו ולאמו ואביו ואמו אהבו פידוע והבתולה הנ"ל וקרוביה פיתוהו להבחור הנ"ל שיקדש את הבתולה והיא אח"כ עמדו שניהם לכסא המשפט הוא צעק פכרוכי' באמרו שלא קדשיהו והיא צנונת ואומרת שקיבלה ממנו הטבעת לשם קידושין וגם הביא' עד א' שמעיד כדבריה שנתן לה טבעת א' ועד השני לא הביאה ועל כל אלה צונח הוא באמרו נתתי לה טבעת אבל לא לשם קידושין כדבריה וגם הבחור טען שהיה כופין אותו ליתן לה טבעת.

ואחר כך יצא הדבר מכסא המשפט שמחויב לכנס אותה או לפטור אותה בגט גירושין ובכן רוצה הבחור לגרש אותה בע"כ באמרו שאינה רוצה לכנס אותה מחמת שפכר יצא עליה קלא בישא את אשר לא ניתן לכתוב וכדבריו פן הוא ע"כ השאלה יורינו מורינו דעתו בנדון הזה: תשובה מיראה אני בדבר קל.

קל וחומר בדבר חמור ואני אניח הדברים לגדולי הדור אשר עליהם יאמר חכמה וזקנה יש פאן אף ורק להפצרת השואל אמרתי להשיב מפני הכבוד והנה על דבר הב"ד שזרקתה מפיהן שהיא מחויב לכנסה או לפטור אותה בגט פטורי' הרהורי דברים יש לי עליהם מכמה טעמים נימוקים הן מצד שמלשון השאלה משמע שאותו העד שהביאה לא אמר שנתן לה טבעת לשם קידושין הן מצד הכפי' אם אמת הוא כמו שבא בשאלה שהיו כופין אותו ליתן לה הטבעת אין פאן קידושין פלל אע"פ שאנו פוסקין איש שאנסוהו לקדש קידושיו מספק כמ"ש בש"ע סי' מ"ב וכן הסכים מורי חמי זקני בב"ח שלו מ"מ אפשר לומר היינו דוקא פשהאיש יוכל להפקיע את עצמו ממנה בע"כ אבל בזמן הזה שגם האיש אינו יוכל להפקיע את עצמו ממנה בלתי רצונה ודעתה משום חרם רגמ"ה לא הוי קידושין ועיין בהרב המגיד ריש פ"ד מהל' אישות שכתב דטעמו של

הַרְמַב"ם שס"ל הָאִישׁ שְׁאֲנָסוּהוּ עַד שְׁקִידָשׁ הָיִי קִידוּשׁוֹ קִידוּשֵׁי הַיָּינוּ טַעְמָא מְשׁוּם שְׂיָכוּל לְגַרְשָׁה בַּע"כ מִשְׁמַע שְׁבִזְמָן הַזֶּה שְׂאִין הַבְּעַל יוּכַל לְגַרְשָׁה בַּע"כ אֵת הָאִשָּׁה גַם הַרמ"בם מוֹדָה לְדַבְרֵי הַר"ף וְהַעֲטוּר דְסָבִירָא לְהוּ כְּשֵׁם שְׂאִין הָאִשָּׁה מְתַקְדָּשֶׁת בַּע"כ כִּי הָאִישׁ שְׁאֲנָסוּהוּ לְקַדְּשׁ אִין קִדּוּשׁוֹ קִדּוּשֵׁי וְעַדִּין הַדְּבָר צָרִיךְ עֵינֵן אַע"פ שְׁסָבְרָא נְכוּנָה הִיא: אָמְנָם ב"ד בְּתַר ב"ד לֹא דִיִּיקָא וְגַם מִשְׁמַעוּ' הַשְׁוֹאֵל הוּא שְׁעִיקָר שְׁאֲלָתוֹ הִיא אִם יוּכַל לְגַרְשָׁה בַּע"כ וְאֵל זֶה אָשִׁיב כִּי ה' הַטּוֹבָה עָלַי וְכֹאשֶׁר יוֹרוּנִי מִן הַשָּׁמַיִם.

וְהִנֵּה נִרְאָה פְּשׁוּט אִם יֵשׁ לְהַנְעֵר אֲמַתְלָא מְסַפְקַת מְחַמַּת הַקְּלָא בִּישָׁא שְׂיֵשׁ בָּהּ מִמֶּשׁ וְלֹא אוֹיְבִי אֶפְקוּהוּ אֲזִי יֵשׁ לוֹ רְשׁוּת לְגַרְשָׁה בַּע"כ אַע"פ שְׁהִיָּה מִמֶּשׁ בְּקִידוּשֵׁי וּכְבָר פֶּסֶק הַגָּאוֹן מֵהַר"ק בְּשׁוֹרֵשׁ ק"א שְׁתַּקְנַת הַגָּאוֹן לֹא שְׂיָיִךְ' כָּלֵל בְּאַרוּס' אֵלָא דְוָקָא בְּנִשְׁוֹאָה אֲבָל הִיכָא שְׂלֵא נִשְׁוֹאָה מִי יְכַרְיִחְנוּ לְכַתּוּב לְהַ פְּתוּבָה בַּעַל פְּרָחָה וְלִהְתַּחֲזִי' לְהַ בְּשִׁאֲר' פְּסוּתָהּ וְעוֹנָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו דְבָר פְּשׁוּט הוּא דְלֹא כְּפִינֵן לִי לְכַנּוּס כּו' עכ"ל הַרִי קָמֵן שְׂלֵא תִיקֵן הַגָּאוֹן פְּלוּם גַּבִּי אַרוּסָה וְעַדִּין יֵשׁ לְבַע"ד מְקוּם לְחֻלְקָא וְלוֹמַר שְׁמַהֲרִי"ק לֹא כְּתִב רַק שְׂאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְכַנּוּס אֲבָל לֹא הִתִּיר לְגַרְשָׁה בַּע"כ דְלִמָּא דַּעְתּוֹ לֹמַר שְׂאִין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְכַנּוּס וְאִין כּוֹפִין אוֹתָהּ לְקַבֵּל גִּט וּמְלֻבֵד שְׂאִין דְבָרֵי מֵהַר"ק מוֹכִיחִין כֵּן מֵרֵאשׁ וְעַד סוּף לְמַעֲיָין שְׁם בְּהַבְטָה רֵאשׁוּנָה) יֵשׁ לָנו עו' לְסַתּוּם פִּיּו שְׁל הַחֻלְקָא מִמְּקוּם אַחַר שְׁכַתֵּב מֵהַר"ק בְּשׁוֹרֵשׁ ס"ג עֲנָף ה' וְז"ל אָמְנָם עַל אוֹדוֹת הָאִישׁ אֲשֶׁר הִתְנָה עִם אַרוּסָתוֹ וְאָבִיָּה לִיתֵן לוֹ נְדוּנָה וְעַכְשָׁיו פּוֹשְׁטִין לוֹ הַרְגֵל הַנְּרָא' בְּעֵינֵי נְכוּן שְׂיַעֲמִידֵם לְפָנֵי טוֹבֵי עִירוֹ אוֹ עִירָה וְאִם יִסְפִּימוּ טוֹבֵי הָעִיר שְׁהִיו מְעוֹנֹת' אוֹתוֹ יִבְקֶשׁ אֲזִי מֵאִתָּם שְׂיִכְתְּבוּ הַדְּבָרִים לְפָנֵי מוֹרֵה צְדָק וְהֵם יַעֲיָנוּ בְּדָבָר וְגַם יַעֲיָנוּ לְהִתִּיר לוֹ לְגַרְשָׁה בַּע"כ אוֹ לִישָׁא אַחֲרַת דְּמֵאחַר שְׂיַעֲשֶׂה הַדְּבָר ע"פ רֵאשִׁי הַקְּהֵל לֹא יָבֵא כ"כ לִידֵי קְלוּת רֵאשׁ עכ"ל.

הַרִי קָמֵן שְׁהִתִּיר לְגַרְשׁ בַּע"כ אֶפִּי' מְחַמַּת סִיבַת מְמוֹן שְׂאִינוּ שְׁל יוֹשֶׁר עֵאכ"ו שְׁהַרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה בַּע"כ מְחַמַּת סִבַּת קְלָא בִּישָׁא שְׂלֵא יִרְצָה לְהַשְׁחִית אֵת נַחֲלָתוֹ וְהִנֵּה לֹא נַעֲלַם מִעֵינֵי מ"ש הַגָּאוֹן מוֹרֵי חֲמֵי זְקִנֵי בַב"ח ס' א' שְׁקַבֵּל מְרִבּוּתֵי שְׂאִין לְהִתִּיר לִישָׁא אִשָּׁה אַחֲרַת אֵלָא בְּהַסְפָּמ' מֵאָה רַבָּנִים וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי שְׁקֵאֵי אֲכַל מֵה שְׁכַתֵּב מֵהַרְרֵמָא"י בְּהַגָּה' שְׁם דְהֵינּוּ כְּגוֹן שְׁנִשְׁתַּטִּית אוֹ שְׁהוּא מִן הַדִּין לְגַרְשָׁה וְכו' וַא"כ יֵשׁ לֹמַר ג"כ בַּנ"ד דְּבַעֲי מֵאָה רַבָּנִים.

מ"מ נִרְאָה לַע"ד שְׁדוּקָא הִיכָא שְׁהוּא מִן הַדִּין לְהוֹצִיא' אֲבָל לֹא מִן הַחַיִּיב. אֲבָל הִיכָא שְׁהוּא מִן הַחַיִּיב לְהוֹצִיאָה בְּזָה לֹא קִיבֵל הַגָּאוֹן פְּלוּם.

וְאִם כֵּן אִם קְלָא בִּישָׁא הַנְּ"ל הוּא מִן הַדְּבָרִים הַמְּכַוְּעִרִים שְׁמַצְנָה לְגַרְשָׁה פְּשִׁיט' שְׂלֵא בְּעֵינֵן ק' רַבָּנִים וְאִם אִין קְלָא בִּישָׁא הַנְּ"ל כִּי כָּד מִן הַחַיִּיב לְגַרְשָׁה מ"מ נִרְאָה לַע"ד שְׁכָּל זֶה לֹא כ' הַגָּאוֹן אֵלָא אִם בָּא לִישָׁא אַחֲרַת אֲזִי לֹא יִקַּח כ"א בְּהַסְפָּמַת ק' רַבָּנִים אֲבָל לְעַנְיָן לְגַרְשׁ בַּע"כ לֹא בְּעֵינֵן כְּוִלֵי הֵאִי וְחִילּוּק זֶה כְּתִיב לְהַדְּיָא הַגָּאוֹן מְהַר"ם פְּדוּנָא ס' ר"ג ע"ש וְיֵשׁ סְבָרָא נְכוּנָה לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם.

כִּי זֶה לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתֵי נִרְאָה לְהַלְכָה דְהֵינּוּ שְׂרֵאשִׁי טוֹבֵי עִירוֹ אוֹ עִירָה יִרְאוּ הַעֲנָנֵן אִם הַקְּלָא בִּישָׁא הַנְּ"ל הוּא כְּדֵאִי לְחַוֵּשׁ לוֹ וְיִרְאוּ לְעַשׂוֹת פֶּשֶׁר דְבָר לְפִיִּיסָה אֵת הַמְּקוֹדְשֶׁת בְּרִיצוּי פְּסָף לְפִי רֵאוֹת עֵינֵיהֶם שְׁתַּקַּבֵּל הַגִּט מְרִצוּנָה הַטּוֹב' וְאִם לֹא תִתְרַצָּה בְּכָד כְּבָר

מִיִּלְתָּא אַמּוּרָה לְגֵרְשָׁה בַּע"כ אָבֵל לְמַעֲשֵׂה רַב פִּינּוֹן שֶׁהוּא דְבַר חֲדָשׁ שְׁלֵא רְאִיתִי וְלֹא קִבַּלְתִּי מִרְבוּתִי עַל פֶּן אֵין אָנִי אוֹמֵר קִבְּלוּ דַעְתֵּי עַד שְׂיִסְפִימוּ שְׁנֵי גְדוּלֵי בַּעֲלֵי הוֹרָאָה וְרַבָּנִים מְפֹרָסִימֵי וְאִזִּי אַעֲשֶׂה דְבָרֵי סְנִיף לְדַבְרֵיהֶם הַנְּאָמְרִים בְּאַמְת וְצָדֵק אָבֵל כָּל זְמַן שְׁלֵא יִסְפִימוּ ב' רַבָּנִים מְפֹרָסִימֵי פִנ"ל אִזִּי דְבָרֵי חֲלוּמוֹת שְׁלֵא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין: אַחַר כַּמָּה שְׁנֵים לְכַתִּיבְתִי זֹאת מְצֵאתִי תִשׁוּ' ר"י לְבֵית לְוֵי סִי' קַכ"ג שְׁדִיבְר ג"כ מַעֲנִן כְּזֶה וּבְכָלֵל דְבָרָיו דְבָרֵי זוּלַת שְׁלֵאֲוֹרָה גֵרְשָׁה שְׁלֵא רְאָה תִשׁוּ' מֵהַר"ק שְׁוֹרֵשׁ ס"ג הַנְּל"ל נ"ל גֵרְשׁוֹן אֲשַׁפְּנוּזִי: שְׁאֵלָה לַח אֶלְפָּא לְשָׁמֶן שְׁמֶן תוֹרֵק שְׁמוּ מְפֹאֲרֵי אוֹתוֹ בְּדִאֲוֹרֵי' בְּעֵינֵיךָ טַעְמוֹ.

לְשִׁבְחָה בְּדוֹרוֹתָיו כַּר"י גִּימּוּקוֹ עִמּוֹ ה"ה אַהוּ אֲדוּנֵי מ"ו מְאוּרֵי חַמֵּי הַגְּאוֹן הַגְּדוּל הַמְּפֹרָסִים עֲשִׂיר בְּדַעַת כַּר"א בֶּן חַרְסוֹם. נ"י ע"ה פ"ה ר"מ וַאֲב"ד הַיִּשְׁרָאֵלִי.

אוּנִי וְעוֹצֵם חִילֵי כַמֵּהר"ר מַעֲנָדֵל נר"ו לֹא יִכְבֶּה מַחֲוֵל יָמִים יִרְבֶּה. וְלִכְל הַעוֹמְדִים צְפוּפֵי וּמְסוּתוֹפְפִים בְּצִלּוֹ צֵל הָרִים וְהַמַּעֲלוֹ שְׁלוֹם עַד בְּלֵי יָרֵחַ: הִנֵּה אַהוּ אֲדוּנֵי אֵין הַזְּמַן מְסֻפִּים עֲמָדֵי לְהַאֲרִיךְ וְלִאֲרוֹג מְלִיצַת וְתוֹנָאֲרֵי כְּרֵאוּי רַק עֲתָה בְּאִתִּי כְּדֵי שְׁאֵילַת שְׁלוֹם תְּלַמִּיד לְרַב גּוֹבְרָא וְלִכְל הַנְּלוּי' אֵלָיו כִּי בְּאֵלָה חֲפְצָתִי מְאֵלְפֵי זְהָב וְכֶסֶף נִבְחַר וּבִיּוֹתֵר שְׁאֲרָכוּ לִי הַיָּמִים שְׁלֵא רְאִיתִי מְרוֹם מַע"כַּת שׁוֹם אוֹת אוֹ תְּמוּנָה נְפִשֵׁי צְמָאָה כַּמָּהָה וּמִשְׁתוֹקֵקוֹ לְשִׁמּוֹעַ אֶל הַרִינָה בְּרִיאוֹתָיו וְשִׁלּוֹתוֹ כִּי יִשְׁגָּא.

תוֹ אַהוּ אֲדוּנֵי עֲתָה בְּאִתִּי לִידַע וְלַהוֹדִיעַ שְׁנֵה חֲלָף עֶבֶר כְּמִשְׁלֵשׁ חֲדָשִׁים שַׁג"י רוּם מַכ"ת הַאִירוֹ אֶל מוּל עֶבֶר פְּנֵי מַגְלָה עֶפְהָ מְנוּפָה עֶבֶה וְעֵרוּכָה בְּכָל הַיָּא בְּעֵנִין הַגֵּט שְׁנִישְׁתַּלַּח מְמַדִּינַת אֲשַׁפְּנוּזִי וּמְצֵאתִי בּוֹ כַּמָּה גְּמֻגּוּמֵי וְתוֹרֵף דְבָרֵי מַכ"ת שְׁהַרְשָׁא פְּסוּלָה וְאֵין הַשְּׁלִיחַ יוֹכֵל וְרִשָׁאֵי לְגֵרֵשׁ בְּגֵט זֶה שְׁהָרֵי עַדִּי הַהַרְשָׁא מְכַחֲשִׁין אוֹתוֹ וְאוֹמְרֵי שְׁלֵא עַל גֵּט זֶה שְׁבִידוֹ נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ רַק עַל גֵּט אַחַר חֲתוּם בְּעַדִּי אַחֲרֵי וְאֵף אִם נֹאמַר שְׁהַעַדִּי הִי מַעֲמֵי הָאֲרֵץ וְלֹא הָיוּ מְבִינִים שְׁמָה שְׁפָתוֹב בְּהַרְשָׁאָה וְעַדִּי הַחֲתוּמִים בּוֹ כּו' שְׁקָאֵי עַל הַגֵּט רַק הָיוּ סְבוּרִים שְׁקָאֵי עַל הַהַרְשָׁאָה הַגֵּט שְׁאֵין לוֹ חֲבוּר וְקִשׁוּר כְּלָל וַא"כ הוּא שְׁהָיוּ מְבִינֵי מ"ש וְעַדִּי כּו' קָאֵי עַל הַהַרְשָׁאָה אֵין עַדִּי הַהַרְשָׁאָה מְכַחֲשִׁין אֶת הַשְּׁלִיחַ.

מ"מ הַגֵּט פְּסוּל מִשׁוֹ דְמוּכַח שְׁהַמְסַדְרֵי הָיוּ ע"ה וְלֹא בְּנֵי תוֹרָה כְּלָל. (זֶהוּ וְדֹאֵי פְּנוּנַת רוּם מַע"כַּת אַע"פ שְׁמִלְשׁוֹנוֹ לֹא מְשַׁמַּע פֶּן קִצָּת) וְרוּם מַכ"ת בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת לְמַבִּין נִקְל הַבִּיא רֵאִי לְדְבָרָיו מִתְשׁוּב' ר"א מְזַרְחֵי שְׁהוּבָא בַב"י בַּס"ס קַמ"א: תְּשׁוּבָה עֲנִיתִי וְאִמְרֵתִי וְנוֹמִיתִי לְהַשְּׁלִיחַ כְּאֲשֶׁר בְּדְבָרֵי קִדְשׁוֹ כְּתוּב לְאִמַר שְׁאֵין לְגֵרֵשׁ כְּלָל בְּגֵט זֶה וְאִנִּי פִי מְלִיךְ אֲשַׁמּוֹר וְלֹא אֲדַקְדַּק בּוֹ יוֹתֵר וְהַשְּׁלִיחַ הַשִּׁיב אוֹתִי מְלֵא דְבַר שֶׁהוּא רוּצָה לְהַבִּיא כְּתוּב וְחֲתוּם שְׁהַעַדִּי בְּעַצְמָם תְּנִינוּ עַדִּיהֶן וְיִצְדָּקוּ יִגִּידוּ וְיִאֲמְרוּ אֲמַת שְׁטַעוּ וְנִתְחַלַּף לְהֶם שְׁמוֹת עַדִּי הַהַרְשָׁאָה בְּשְׁמוֹת עַדִּי הַגֵּט.

וְדַחֲתִי אוֹתוֹ שְׁלִיחַ אֶל רוּם מַכ"ת כִּי מְמַנּוּ תַצֵּא תוֹרָה וְהוֹרָאָה לְכָל יִשְׂרָאֵל. וְכַאֲשֶׁר בָּאוּ הַדְּבָרִים אֶל הָעַנְי' הָאֲוִמְלָלָה הַיּוֹשֶׁבֶת גְּלוּמִידָה גְּמוּלָה מְבַעֲלָה זְמַן רַב וְהִיא רַכָּה בְּשָׁנִים בָּאָה אֵלַי וְנִתְנָה עָלַי בְּקוּלָה קוּל עֲנוֹת בְּכִי וְנִהֵי וְדַחֲתִי אוֹתָהּ ג"כ מַצֵּד זֶה וְחֲזָרָה וּבָאָה מַצֵּד אַחַר עַד שְׁנַכְמְרוּ רַחֲמֵי עָלֶיהָ וְלֹא יְכוּלְתִי לְהַתְּאֵפֵק וּלְגַלּוֹת אֶת אֲזַנֵּי רוּם מַע"כַּת עוֹד הַפַּעַם בְּהִיּוֹת שְׁיָדוּעַ לְמַכ"ת שְׁסֻבּוֹר הַיִּיתִי שְׁהַשְּׁלִיחַ בְּעַצְמוֹ עִם הַגֵּט וְהַהַרְשָׁאָה שְׁבִידוֹ יְבֵא אֶל חֲצֵרוֹת קִדְשׁוֹ וְעֵינָיו עֵינֵי פְּקִיחָא לְנוּכַח יְבִיטוּ וְיִרְאוּ הַגְּמֻגּוּמֵי שְׁבָהֶם ע"כ

לא פתבתי למע"כת פי אם דרף כלל ההרשאה עלתה פולה קמשוני בענייני שונים משונים לא ראיתי פהנה לרוע.

ובאשר שהשליח מעל מחמת אינה סבה ולא בא בעצמו אל רום מע"כת וגם לא שלח לו הגט וההרשאה ע"כ באתי לידע ולהודיע לרום מעכ"ת שאין ההרשאה מקנימת כלל רק היא חתומה בעדים שאינם ידועי ניקרי לנו כלל.

וא"כ הוא יש לנו לומר קלקלתה היא תקנתו של הגט פי מ"ש רום מכ"ת לפסול הגט משום שמוכח שמסדרי הגט היו מעמי הארץ. זאת לא זאת פי אם שמכ"ת הי סובר שההרשאה היא מקנימת ע"י מסדרי הגט פנהוג.

אבל באשר שאין ההרשאה מקנימת אין פאן מקום לומר שהמסדרים היו ע"ה אעג"ב שלא טוב עשו ששינו המנהג שנהגו כל מסדרי גיטין לקיים ההרשאה בח"י מ"מ אין לנו להשוותן בשביל זה לעמא דארעא.

פי מי יודע מחמת אינה טעם וסיבה שלא קיימה פאשר באמת השליח נותן אמתלאו' למה לא נתקיים ההרשאה פנהוג: וגדולה מזו היה נראה לענ"ד הקלושה לומר שאף אם היתה מקוימת ע"י מסדרי הגט פנהוג ונמצא בה פמה שיבושים וגמגומי עד שנראה מתוכה שע"ה פתובה וחתמוה.

מ"מ אין לנו לתלות חסרון ידיעה במסדרי הגט פי יש לנו לומר רוב המצויין אצל גיטין בקיאים ומקחי הם ומה שלא הרגישו בהגמגומים שבהרשאה היינו משום שלא קראוה כלל או קראוה בהעברה בעלמא שלא בדקדוק הלא תלמוד ערוף הוא בידינו בפ' ב' דיני גזירות אין העדים חותמים אלא א"כ קראוהו.

אבל הדיינים חותמים אע"פי שלא קראוהו. וכן פסקו הפוסקים.

ומ"ש בתשו' הריב"ש סי' שפ"ח ושפ"ט ובב"י בשם מהר"ר א"מ וכן ביתר הפוסקי שפסלו גיטין משום שהמסדרי היו ע"ה אין משם ראי' פי הם מיירי בענין שמוכח שהמסדרי היו ע"ה מש"אכ בנ"ד כנלע"ד הקלושה אבל בנ"ד אין אנו צריכין לנה פיון שאין ההרשאה מקנימת ואף גם זאת שאני יודע ומפיר אחד המיוחד שבמסדרי שהוא למדן חשוב ויראת חטאו קודמת לחכמתו וירא את ה' מרבים כללא דמלת' שאין לנו לפסול הגט משום חשש שמא היו המסדרי עמי הארץ.

אמנם מ"ש רום מעכ"ת בטוב טעם ודע' שאין השליח יוכל לגרש את האשה בגט זה פיון שעדי ההרשאה מכחישין אותו שהשליח אומר שמעולם לא נעשה שליח מבעל זה רק על גט זה שבידו ועדיו הם ראובן ושמעון ועדי ההרשאה מעידים שנעשה שליח מבעל זה על גט אחר שעדיו הם לוי ויודא.

נדמ' ממש לנדון של מהררא"מ כמ"ש רום מעכ"ת ואע"פ שאם באנו לומר שהעדים היו ע"ה ולא הבינו לשון ההרשאה והמסדרים לא קראוה אין פאן הכחשה ואין פאן ריעותא בהמסדרים אבל לע"ד רחוק הוא לומר שעדים שהם ע"ה גמורים ואינם מבינים יתעסקו בענייני גיטין ע"כ אין לנו להכשיר הגט והשליחות מטעם זה אלא דנין אותן כמכחישין את השליח.

ואין לומר שיש להכשיר הגט והשליחות אע"פ שהשליח מוכחש מן עדי ההרשאה במה שאומר שלא נעשה שליח על גט אחר שהרי העדים מעידים שנעשה שליח על גט אחר מ"מ במה שאומר שנעשה שליח על גט זה שבידו לא אתכחש ואפשר דקושטא קאמר כגון שמתחלה נעשה שליח על גט שנזכר בההרשאה ואירע בו מילתא והנזכרו לכתן' גט אחר חתום בעדים אחרים והוא הגט שביד השליח (וכעין זה הקשה בד"מ אדברי מהררא"מ הג"ל) אבל פד מעיינין שפיר לאו מלתא היא משום דכינן שהשליח אומר שמעולם לא נעשה שליח על שום גט אחר כ"א על זה שבידו והעדים החתומים בההרשאה היו עדיו שנעשה שליח על גט זה נעשה פאלו העדים מעידים להדיא שהוא משקר כי הם אומרים שבאותו הגט שנמסר לו בפניהם היו חתומים עדים אחרים ולא אלו העדים החתומים בגט שביד השליח.

ואפי' פלגינן דבוריה אין שינוי פאן פללא דמלתא שהשליח מוכחש ע"פ עדי ההרשאה ולא כל פמיניה לומר שהעדים טעו ונתחלף להם שמות בשמות: הן אמת נצדק שלכאורה היה נראה לומר שיהא השליח נאמן לומר שהעדי' טעו ונתחלף להם שמות עדי ההרשאה בעדי הגט במגו אלו הי' רוצה היה כובש להרשא' והי' נאמן בע"פ על השליחות כמ"ש מהרי"ק בשורש כ"ו וכן יתר הפוסקים ואין זה מגו במקום עדים פיון שאינו אומר שהעדים סהדי שקרי וכותבי פלסתר הם אלא אומר שטעו בטעות שאינו רחוק כל כך ויש בכדי שהדעת טועה ואין טעות זה דומה למ"ש התו' והרא"ש בפ"ק דגיטין גבי הנהו גיבאי שאינו נאמן לומר שטעו במגו.

כי התם אנו סהדי שאין אדם מודה בפני עדים אם לא שמדקדק בחשבונו מקודם. משא"כ בנ"ד שאינו רחוק כ"כ ודומה קצת למ"ש הרא"ש שם ש"מ נאמן לומר שטעוהו כו' ע"ש.

וראיה לזה שהב"ע ד בעצמו נאמן לומר שהעדים טעו אם יש לו מגו מהא שכתב הב"י בח"מ סי' מ"ג מחו' ס"ה בשם הרש"בא על שטר מתנה דה"ל לכתוב בשנת נ"ח וטעה וכתב בשנת נ"ז כו' מ"מ ראובן נאמן לומר טעות היה במגו דאי בעי אמר ודאי שטר מעלי' הוא כו' עכ"ל הרי לפנינו שהבעל דבר נאמן לומר שהעדי' טעו במקום שיש לו מגו הן אמת נצדק שיש לשדות נרגא בראיה זו ולומר שאני התם שהי' קצת מוכח מתוך השטר שהעדי' טעו שהיו כתוב בו חתנו ובשנת נ"ז עדין לא היה חתנו ועוד התם אמרו העדים בעצמם שטעו משא"כ בנדון דידן אבל לע"ד נראה פיון שאין העדים נאמנים לומר שטעו אין דבריהם מעלה ומוריד כלל גם ההוכחה של חתנו אינו מוכרעת כלל והא ראי' שאין העדים נאמנים לומר שטעו ולא מהנאי הוכחה זו כי יש ליישב ולומר פיון שהי' ארוס בשנת נ"ז (כמ"ש האחרונים שמצאו פן להדיא בתשו' הרשב"א) לכן קראהו חתנו א"כ גם לגבי בע"ד אין הוכחה זו מוכרעת להאמינו אלא משום מגו נגעו בו להאמינו וא"כ אף אנו נאמר שיש להאמין השליח בנ"ד במגו אי בעי פביש לההרשא' וגדולה מזו נראה לע"ד שאפי' אם הבע"ד בעצמו יאמר שהעדים כתבו שטר אמנה או שטר פסים שהוא עולה שהוא נאמן אעפ"י שאין העדים נאמנים לומר פן לפי שאין אדם משים עצמו לרשע מ"מ הבע"ד נאמן במקום שיש לו מגו ואין זה מגו במקום עדים פיון שאינו אומר שהעדים כתבו שקר ופלסתר אלא אומר שכתבו דבר ע"פ ציווי רק שהוא אמנה שהוא

עולה: וראוי לזה ממה דאיתא בפ' מי שמת (דף קנ"ה ע"ב) שאל רשב"ל את ר"י זו ששנוי' במשנת בר קפרא הרי שהיה אוכל עדה בחזקת שהיא שלו וקרא עליו א' ערער לומר שלי הוא אם אמר שטר פסים הוא זה או שטר אמנה הוא שמכרתי ולא נתת לי דמי' אם יש עדי' כו' לימא ר"מ היא דאמר מודה בשטר שכתבו אינו צריך לקיימו ולא רבנן כו' עכ"ל משמע דוקא למ"ד מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו הוא דאינו נאמן אבל למ"ד מודה שכתבו צריך לקיימו (כמו שאנו ק"ל) נאמן לומר שטר אמנה הוא אם יש לו מגו איברא דהתוספו' כתבו בפ' ב' דכתובות (דף י"ט ע"ב ד"ה אר"נ כו') שר"נ מוקי לה להא דבר קפרא ככולא עלמא היינו משום דר"נ ס"ל הא שאמרו אמנה היה דברינו או מודעי היה דברינו אינם נאמני' משום דלא אתי ע"פ ומרע לשטרא וא"כ אם העדים אינם נאמני' לגרע בשטר בע"פ מכ"ש הבע"ד בעצמו.

אבל אליב' דמר בר רב אשי דס"ל מודעי היה דברינו נאמנים משום שניתן לכתוב ואמנה היה דברינו אינם נאמנים לפי שאינו ניתן לכתוב יש לנו לחלק יפה שהעדי' אינם נאמנים לפי שלא ניתן לכתוב ואין אדם משים עצמו רשע.

אבל הבע"ד נאמן לומר שהעדים כתבו אמנה אם יש לו מגו: וכן משמע לי ממה שכתב הנ"י בפ' מי שמת בשם הראשונ' גבי הא דמשנת ב"ק הנ"ל ורמ"א מביא דבריו בסי' פ"ב בח"מ שאם אין השטר מקוים נאמן לומר קטן היה במגו דמזיוף אע"פ שחזקה אין העדי' חותמין על השטר אלא א"כ נעשה בגדול.

והלא העדי' עצמם אינם נאמנים לומר כן כמ"ש הרשב"א והב"י פסק כן בס"ס מ"ו עדי' שאמרו קטן היה אינם נאמנים שאין אדם משים עצמו לרשע. אלא עכ"ל ולחלק בין העדי' ובין הבע"ד כנ"ל פי דוסק הוא לומר שהא דהנ"י והא דהרשב"א פליגי פיון שהש"ע מביא דברי שניהם בלי מחלוקת: הו' אמת שאפשר לומר שהנ"י איירי וגם סוגי' דהתם בענין שאין העדים עשו עולה בכוננה מכוננת רק שטעו בשומא גבי קטן או לא ידעו שהיה אמנה וכענין זה גם העדי' נאמנין אבל המעיין שם בסוגי' ובנ"י יראה בנקל שלא איירי בענין זה ואין זה פנונת הנ"י וק"ל.

פללא דמלתא היה נראה לכאורה שהשליח נאמן לומר שהעדי' טעו ונתחלף להם שמות בשמות במגו דאי בעי הוי פביש את ההרשא' ועדין יש לבע"ד לחלוק ולומר שאין להאמין השליח במה לי לשקר להוציא את האשה ומחזקת א"א פיון שהחזקה בא"א על פי עדים ולא אתי מל"ל להוציא חזק' אלימת' פי האי וראוי לזה ממ"ש הטור א"ע סי' קנ"ו וז"ל האומר זה בני או יש לי בנים נאמן לפטור את אשתו מן היבום אפי' החזק באחים אבל אם יש עדים שיש לו אחים אינו נאמן לומר יש לי בנים להתירה כו' עכ"ל והוא מדברי הרשב"ם בפ' י"נ כמ"ש הב"י וכן משמע מדברי רש"י בפ' האומר בקידושין (דף ס"ד ע"ב) ד"ה דמוחזק לן כו' הרי קמו דלא אתי מ"ל לשקר להוציא אשה מחזקתה שיהא זקוקה לזבם שהיא חזקה אלימתא ע"פ עדים ואפילו מל"ל שהוא טוב דהיינו דבר שיש בידו לעשו' כגון התם שבידו לגרשה מכ"ש מל"ל גרוע שהוא ע"י טענה שאינו נאמן כמו שחילק הר"ן בפ' הנ"ל בין מל"ל ע"י טענה למ"ל ע"י דבר שהוא בידו: אבל לע"ד נרא' שלא מילת' היא חזקת שאין דין זה מוספ' והדברי' עתיקי' ועמוקי' לפי פירושו הסוגי' דפ' האומר ואין אני רוצ' להכניס את ראשי בזה.

אָבֵל מִכָּל מְקוֹם נִלְע"ד דָּלָאוּ כָּלֵלָא הוּא דְלֵא אַמְרִינן מ"לל בְּמִקּוֹם חֻזְקָה אֲלִימְתָּ' שֶׁהוּא ע"י עֵדִים. דְּהָא אַמְרִינן בִּפ' הָאוּמַר בְּגִיטִין (דס"ד ע"א) וּמוֹדָה רַב הוֹנָא אִי אַמְרָה קִמִּי דִּידִי לְגִירוּשֵׁין יִהְיֶה נִיְהַלְיָה מְהִימָנָא מְגוּ דְאִי בְּעֵיָא אַמְרָה לְדִידָה יִהְיֶה נִיְהַלְיָה בְּעַל עכ"ל וּפְשׁוּט הוּא דְאִיְרִי אִפִּי' בְּרוּר לְנוּ ע"פ עֵדִי' שֶׁהִיא א"א כִּי לֹא אֲשַׁתְּמַט א' מִן הַפּוֹסְקִים לְחֻלְק בְּכָף.

א"כ אֲתִי מ"לל וּמוֹצִיא אֲשֶׁה אַחְזֶקֶת א"א אַע"פ שֶׁהִיא חֻזְקָה אֲלִימְתָּ' אֵלָּא עַל כְּרַחֲמֵינוּ לְחֻלְק א' מִן הַחֲלוּקִים וְלַע"ד נִרְאֶה לְחֻלְק דְּנוֹקָא הֵתָם הוּא דְאֲמַרִּין דְּלֵא אֲתִי הַמְּגוּ לְהוֹצִיא הָאֲשֶׁה מִחֻזְקַת א"א מִשׁוּם דְּהִנְהּ הַמְּגוּ גְרוּעַ כַּמ"ש הַתּוֹס' שָׁם בִּפ' י"נ אָבֵל בְּמִקּוֹם שֶׁהַמְּגוּ הוּא טוֹב אַמְרִינן מְגוּ.

וְעוֹד יֵשׁ לְנוּ לְחֻלְק וְלוֹמַר דְּנוֹקָא הֵתָם לֹא אֲתִי ע"פ וּמְרַע לְהַחְזִיקָה אֲלִימְתָּ' אָבֵל כְּשֵׁישׁ לְפָנֵינוּ גִט פְּתוּב וְחֻתוּם בְּזָה אָנוּ אוֹמְרִים מְל"ל אִף לְהוֹצִיא מִחֻזְקָה אֲלִימְתָּא וְסָבְרָא זֹו מְצִינוּ בְּדוֹנְקָתָ' טוֹבָא כֵּן נִלְע"ד הַקְּלוּשָׁה.

אָבֵל מ"מ לֹא מְפָנִי שְׂאֲנִי מְדַמָּה אַעֲבִיד עֲוֹבָדָא ח"ו לְמַסְמָה אֲשַׁנּוּי' הֲלֵא שְׁעָרֵי חֲלוּקִי' וְחִירוּצֵי' לֹא נִנְעָלוּ חֻזְקָה וְעוֹד קְאָמִינָא שְׂאִין לְהֶאֱמִין הַשְּׁלִיחַ הַנָּ"ל בַּמ"ש שֶׁהָעֵדִים טְעוּ בְּמִגּוּ דְאִי בְּעֵי כְּבִישׁ כו'.

כִּי הַמְּגוּ הוּא גְרוּעַ מִכָּל צַד חֻזְקָה דְאֲפָשֶׁר שֶׁהַשְּׁלִיחַ הֵנּוּ רוּצָה לַעֲשׂוֹת וְלִמְנוֹת שְׁלִיחַ אַחֵר. וְאִם הָיָה כּוֹבֵשׁ לְהַהֲרִשָּׂאָה לֹא הֵנּוּ מְצִי לְמְנוֹת שְׁלִיחַ אַחֵר ע"כ הִרְאָה הַהֲרִשָּׂאָה שְׁפָתוּב בָּהּ שְׁיֻכַּל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְאִי מִשׁוּם דְּעֵדֵי הַגִּט הַנּוֹזְכִּים בְּהַהֲרִשָּׂאָה אֵינָם הָעֵדִי' הַחֲתוּמִים בְּאֲמַת בְּגִט סְבוּר הָיָה שְׁיֻצְלִיחַ בְּטַעֲנָתוֹ שֶׁהָעֵדִי' טְעוּ: וְעוֹד מָה אַמְתָּלָא יֹאמַר הַשְּׁלִיחַ אִם אֵין הַהֲרִשָּׂאָה בְּיָדוֹ אִם יֹאמַר שֶׁלֹּא הֵנּוּ לִי מְעוֹל' שֶׁטַר הַהֲרִשָּׂאָה הָאֵי וְדִאִי טַעֲנָה גְרוּעַ מְאֹד וְלֹא יֵאוּמֵן כִּי יִסְפֹּר לְפִי שֶׁכֶּבֶר נִהְיָו בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן לְהִבִּיא גִט בְּלֹא הַהֲרִשָּׂאָה וְדוּמָה קִצָּת לַמ"ש מַהֲרִי"ק בְּשׁוֹרֵשׁ י"ט ס"ב הַטּוֹעֵן נֶגְדַּת הַמְּנַהֵג אֵינּוּ נֶאֱמָן אִפִּי' יֵשׁ לוֹ מְגוּ אַע"פ שֵׁישׁ לְחֻלְק דְּהֵתָם מִיְיָרִי כְּשֵׁישׁ אַחֵר שֶׁמְכַחֵישׁוּ מ"מ טַעֲנָה גְרוּעַ הִיא זֹו.

וְאִם יַעַן וְיֹאמַר שֶׁנֶּאֱבָדָה מִמְּנוּ הַהֲרִשָּׂאָה גַּם זֹו טַעֲנָה גְרוּעַ הוּא כַּמ"ש הַטּוֹר בַּח"מ ס' ר"ן בְּשֵׁם ר"י שְׂאִין אוֹמְרִי' שֶׁהִיא נֶאֱמָן שֶׁנֶּאֱבַד הַשְּׁטַר בְּמִגּוּ כו' כִּי נֶאֱבַד הוּא טַעֲנָה גְרוּעַ בְּשֶׁטַר שֶׁצָּרִיף לוֹ וְהוּא עוֹמֵד לְגַבֵּינָ' וְאִפִּי' לְדַעַת הַרִי"ף ש"ס ל' שֶׁהוּא נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁנֶּאֱבַד הַשְּׁטַר בְּמִגּוּ מ"מ לֹא ס"ל דְּלֵאוּ טַעֲנָה גְרוּעַ הוּא אֵלָּא אַע"פ שֶׁטַעֲנָה גְרוּעַ הוּא מ"מ הוּא נֶאֱמָן בְּמִגּוּ וְלֹא נִשְׂאָר לְנוּ מְקוֹם לְהֶאֱמִינוּ בְּמִגּוּ רַק בְּעֵנִין זֶה לוֹמַר אִם הָיָה מְשַׁקֵּר וְגִט זֶה לֹא נִתְּנוּ לוֹ הַבְּעַל לְשֵׁם גִּירוּשֵׁין רַק הוּא זִיְיָפוּ וְגִט שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ הַבְּעַל בְּאֲמַת וְעֵשָׂאוּ שְׁלִיחַ עָלָיו נֶאֱבַד מִמְּנוּ.

א"כ הֵנּוּ לִי לְזִיְיָף גִּט אַחֵר וְלְזִיְיָף גַּם שְׁמוֹ הָעֵדִי' (כִּי לְשֵׁמָא מְצִאוּ בְּשׁוּק וְהוּא לֹא זִיְיָפוּ לְנִפְיָל' כְּזֹו לֹא חִיְיָשִׁין כְּדִי לְכוּיִן שְׁמוֹ הָעֵדִים הַנּוֹזְכִּים בְּהַהֲרִשָּׂאָה עִם שְׁמוֹת הָעֵדִים שֶׁבְּגִט.

אָבֵל גַּם זֶה אֵינּוּ מְגוּ טוֹב כִּי אֲפָשֶׁר לוֹמַר שֶׁהוּא לֹא הָיָה יָכוֹל לְכַתּוּב גִּט כָּלֵל רַק שֶׁהוּא צָרִיף לְאַחֲרִים שְׁיֻכְלוּ לְכוּיִן כְּתָב מִיּוֹשֶׁר כְּמוֹ שְׂאֲנוּ רְגִילִים לְכַתּוּב וְדָבָר שֶׁתּוֹלָה בְּאַחֲרֵי לֹא שְׁיָיָף מְגוּ כִּי אֲפָשֶׁר שְׂאוֹתָן הָעֵדִים לֹא הָיוּ רוּצִים לְשַׁנּוֹת שְׁמוֹתָם עָלָי אֲדַמָּה כִּי כּוֹלִי

האי לא עבדי ודמני למה שאמרין בפ"ב דכתובו' שגבי שנים לא אמרינן כללא דמלתא שלעד"נ שאזל לי ההואיל אלו בעי הנה כובש שטר ההרשא' ועוד הא פתב הר"ן בהדיא בפ' האומר בקדושין בסוגי' הנ"ל במקום שאיכא למיקם עלה דמילת' אע"פ שהעדים הם במדינת הים א"א מה לי לשקר באסור א"א וזהו הטעם מ"ש אבני בפ' י"נ חיש לה גבי והא אמרי דאיכא עדים במדינת הים כו': אמנם אם יברר השליח ע"י עדי ההרשא' בעצמם שיגידו ויאמרו אמת שטעו צריף פנים אם נאמני' אם לא משום דעדים החתומים על השטר נעשה כמי שחקרה עדותן בב"ד דמי וכיון שהגידו אינם חוזרים ומגידים אע"ג דאית' פ"ב דכתובות פשאין פתב ידם יוצא ממקום אחר נאמנים לומר אנוסין היינו או קטנים היינו היכא שאנו צריכים להעדתן ואלו שתקי הנה השטר בטל ממילא הם נאמנים במגו אלו בעי שתקו אבל היכ' שאינו צריכי' לעדותן שיאמרו בפ' טענינו ואם לא יאמרו פלום השטר קנים כמו בנ"ד פיון שהשליח פבר הודה שכ"י הוא זה ואינו נאמן במגו כמ"ש לעיל א"כ אין העדי' נאמנים לומר שטעו דהנה פאלו כ"י יוצא ממקום אחר אבל לע"ד צריף עיון פי קרוב הדבר לומר גבי שטר כזה לא אמרינן נעשה כמי שחקרה עדותן בב"ד פן נ"ל גרשון אשפנזי והא יש למכ"ת העתק מתמצית כתבו בקצור והעתקתיו מדאגה מדבר שפאבד כתבו מה שפתוב אלי ונעשה זאת ממני כדי להבין דברי על פוריו ונ"ל הנה מה שנמצא כתוב ליכי חסר יו"ד ראשונה לא הנה פדאי לפסול הגט שאין הענין משתנה מחמת זה ובשביל חסר או יתיר אות א' לא פסלינן אם אין במשמעו שינוי.

וכבר הביא הרב ב"י ס"ס קכ"ו מטור א"ה ונ"ל ליכי פתוב בכלבו בשני יודין והאורבלי פתב לכ"י בלא יו"ד כו' עכ"ל וכיוצא בזה ידוע שנוהגין לכתוב בפראג בנפשכי חסר יו"ד ראשונה בין שין לכף לקף הנה נראה להקל בדיעבד אפי' שלא במקו' עגון ומכ"ש במקום חשש עגון או דרף רחוקה וכיוצא בזה.

אמנם מצד זה שמצא מכ"ת בהרשא' שכתבו על עדי הגט שמות אחרות ודאי דיש לפסול ההרשא' וגם הגט גופא משום דחיישינן דלמא באמת עשוהו הבעל שליח לגרש את אשתו בגט שחתומים עליו פב"פ שהזכירו בהרשא' ושמותיהם היו שונה לשמות העדים החתומים בהרשא' ונהרי אין אותו הגט בידו של השליח ובמה תתגרש ובגט זה שפידו של השליח שחתומים עליו עדי' אחרים אינו יכול לגרשה פיון שאין לו עדים שנעשה שליח לגרש בגט זה.

ואע"גב דלדעת כל האחרונים בח"ל נאמן לומר שהבעל עשאו שליח פראוי דכיון שצריף שיאמר בפני נכתב ובפ"נ אין צריף עדים על השליחות אלא נאמן לומר שהבעל עשאו שליח כמ"ש הטור א"ע ר"ס קמ"ב ס"ה והרב מיייתי בב"י התם פל דעת האחרונים פולם שונים בזה דמהימן ומטעם זה כתבו האחרונים שאם נאבד ממנו שטר הרשא' או נפסל והוא נשעת הדחק נותנים הגט בלא הרשא' הביא' הרב בהגה' ש"ע סי' קמ"א סכ"ד משום שאין צריף הרשא' אלא בשביל שנותן לו הבעל רשות לעשות כמה שלוחין כמ"ש הטור סי' קמ"א בשם הר"ף וא"כ ה"ה בנ"ד מהימן לומר שהבעל עשאו שליח לגט זה שפידו שאלו העדים חתומים בו.

הא ליתא דע"כ דמהימן השליח היינו דוקא היכא שאין שטר הרשע' סותר דברי השליח אלא שנמצא פסול בו בדילוג אות או תיב' וכיוצא בזה התם הוא דסמכינן על דבריו ומהימן לומר שהבעל עשהו שליח פראוי אבל היכא שדברי השליח המביא גט סותר' דברי ההרשע' שהביא הוא עצמו כמו בנדון זה שהוא אומר שנעשה שליח על גט זה שבידו שחתומי בו פב"פ ולא על גט אחר וההרשע' מכחש' אותו שנעשה שליח על גט אחר שחתומים בו פב"פ ואין אותן שחתומים על הגט ודאי דאין להאמינו דנהי שנאמן על שליחותו היכא שאין עדים מכחישין אותו אבל היכא שמכחישין אותו עדים לא מהימן וכ"כ הטור בהדיא ר"ס קמ"ב לענין בפני נכתב ובפ"נ הא דמהימן פשהבעל מערער היינו דוקא דליכא עדים המכחישין אותו אבל פשעדים מכחישין אותו לא מהימן ויש לפסול נמי לגט גופי' דמוכח שמסדרי הגט היו ע"ה שלא היו מבינים לשון שטר הרשע' שפתוב בו ועדיו החתומים בו כו' שקאי על הגט אלא היו סבורי' דקאי על ההרשע' אף שאין לו חבור וקשור כלל אין זה אלא שלא מצאו ידיהם ורגליהם לכך יש לפסול הגט הזה.

ויש לדמות נ"ד לעובדא דרא"מ שהביא הרב ב"י ס"ס קמ"א והרב בהגהות ש"ע סי' קמ"א ס"ל בהרשע' שהיה פתוב בה שהוא שליח קבלה והוא אומר שהוא שליח הולכה שהי' פוסל את ההרשע' מטעם דמכחיש אותו וגם הגט מפני שמסדרי הגט היו ע"ה ע"ש: ונדון זה נראה דגרע טפי לכו יש לפסלו.

עכ"ל מע"כ את אות באות ואת גוף הפתב שלו עפכתי לעצמי כי חביבי עלי דבריו ואותיותי מחפיות: שאלה לט ע"ד השאלה אשר שאלני מעכ"ת בענין מומר א' שנתן גט לאשתו ובתחלה הי' מהסס ואמר שאינו נותן גט כי אם באופן שישנולם לו מה שחייב לו חמיו ומכ"ת וב"ד השיבו שבגט לא יהא תנאי אלא צריף להיות גט פרייתות ואם יש לו דין על חמיו יתעביד לו דין בכל מקום ולי"ב יתחייב בן חמיו בפני ההגמון בת"כ אף לא יתלה הדבר בגט וייטב הדבר בעיני ההגמון ואמר ההגמון שיפה דיבר מכ"ת ואח"כ סידר מע"כ הגט פדת וכהלכה ובביטול מודעות ע"י שליח קבלה והולכה הפל פראוי ע"פ חז"ל והאשה קבלה הגט מיד השליח ולאחר שקבלה הגט כמו ג' ימים אומר המומר לב"י א' שפל מה שעשה לא עשה בלב רק למען ההגמון עשה.

זה הוא תנרף המעשה שהי' ונסתפק מכ"ת אם לא יש לפקפק בגט הנ"ל מחמת הלעז והדיקה אשר הוציא הוא הכסיל המומר ואמר שפל מה שעשה לא עשה בלב שלם ועוד נסתפק מע"כ את אם לא יש לחוש שהגט הוא גט מענושה ואנוס על פי הדבור של ההגמון שאמר שיעשה מה שהב"ד אומרים לו והנה צידד מכ"ת שאין לחוש לכל החששות הללו רק באשר שמכ"ת היא מיראה הוראה אינו רוצה לסמוך על הוראתו להתיר האשה הנ"ל וביקש ממנו לתקוע את עצמי לדבר הלכה זו.

תשובה האמת אגיד שגם אני כמוהו מיראה הוראה בדבר קל וקל וחומר בדבר חמור באסור אשת איש אף ורק באשר שחביבים עלי ביותר דברי דודים של מכ"ת למענו אעשה ואחנה דעתי הקלושה באשר שמכ"ת כל רז לא אנגיס לי' והרגיש בכל מה שיוכל להרגיש מי שהוא חד ההרגש' ע"כ אבוא בקצרה.

בְּעֶזְרַת הַבּוֹרָא. וְהִנֵּה אֱהוֹ בְּעֵנֶן אִם כּוֹפֵין לְמוֹמֵר ע"י נְכָרִי לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אִם לֹא צָרִיךְ יִשׁוּב הַדַּעַת וְעִיּוֹן כִּי לְכֹאזְרָה נִרְאָה שְׂאִין לְכוֹף הַמוֹמֵר לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וּרְאֵנִי לְדַבֵּר מִמֶּה שֶׁפֶתַב הַרְמַב"ם ב'פ' ב' מֵהַל' גִּירוּשֵׁין וְז"ל וְכֵן אִם הִנְיָהוּ גוֹי' וְאָמְרוּ לוֹ עֲשֵׂה מִה שִׁישְׂרָאֵל אוֹמְרִים לָךְ וְלִחְצוֹ אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל בְּיַד גּוֹיִם עַד שִׁישְׂרָשׁ הָרִי זֶה כִּשְׂרָ כו' וְלָמָּה לֹא בָטַל גַּט זֶה שֶׁהָרִי הוּא אָנוֹס בֵּין בְּיַד גוֹי' בֵּין בְּיַד יִשְׂרָאֵל שְׂאִין אוֹמְרִים אָנוֹס אֲלֵא לְמִי שֶׁנִּלְחֵץ וְנִדְחַק לַעֲשׂוֹת דְּבָר שְׂאִינוֹ מְחֻיָּב בּוֹ מִן הַתּוֹרָה כו' אֲבָל מִי שֶׁתִּקְפוּ יִצְרוּ הָרַע לְבַטֵּל מִצְוָה אוֹ לַעֲשׂוֹת עֲבִירָה וְהוֹפָה' עַד שֶׁעָשָׂה דְּבָר שֶׁחַיִּיב לַעֲשׂוֹתוֹ כו' אִין זֶה אָנוֹס מִמֶּנּוּ אֲלֵא הוּא אָנוֹס אֶת עֲצָמוֹ בְּדַעַתוֹ הָרַעָה לְפִיכָה זֶה שְׂאִינוֹ רוֹצֵה לְגַרְשׁ מֵאֶחָר שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהִיּוֹת כִּישְׂרָאֵל וְרוֹצֵ' לַעֲשׂוֹת כָּל הַמִּצְוֹת כו' וְיִצְרוּ הוּא תוֹקְפוֹ וְכִינּוֹן שֶׁהִנְיָה עַד שֶׁתִּשָּׁשׁ יִצְרוּ וְאוֹמֵר רוֹצֵה אֲנִי כְּבָר גִּירָשׁ לְרִצּוֹנוֹ עכ"ל.

מִלְשׁוֹן הַזֶּה מִשְׁמַע דְּנִקָּא מִי שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהִיּוֹת כִּישְׂרָאֵל וְלַעֲשׂוֹת כָּל הַמִּצְוָה עָלָיו נֶאֱמַר שֶׁע"י הַהֲכֹאוֹ תִּשָּׁשׁ יִצְרוּ וְגִירָשׁ לְרִצּוֹנוֹ אֲבָל מוֹמֵר שְׂאִינוֹ רוֹצֵה לְהִיּוֹתוֹ כִּישְׂרָאֵל וְלִקְנִיִּים מִצְוֹת אִין שִׁינְיָה בּוֹ לּוֹמֵר שֶׁתִּשָּׁשׁ יִצְרוּ וּמְגַרְשׁ לְרִצּוֹנוֹ רַק כָּל מִה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִיִּרְאֵת הַהֲכֹאוֹ הוּא עוֹשֶׂה אִם כֵּן אִין תִּקְנָה לְאִשְׁתּוֹ מוֹמֵר: אֲמַנְם לַענ"ד יֵשׁ לְשִׁדּוֹת בִּי נִרְגָּא בְּדַקְדוּק זֶה פִּינּוֹן שֶׁמֵהֲרִי"ק בְּשׁוֹרֵשׁ ס"ג כְּתַב וְז"ל וְאֲשֶׁר דִּקְדַּקְתָּ מִלְשׁוֹן רַבִּינוֹ מִשֶּׁה בְּעֵנֶן כִּפְיִית הַמוֹמֵרִי לְגַרְשׁ לְפִי הַנִּרְאָה לַענ"ד יָפָה דִּקְדַּת וְלְכֹאזְר' אִין תִּקְנָה לְאִשְׁתּוֹ הַמוֹמֵר לְפִי דְבָרָיו.

וְאוּלַי בְּכַה"ג סִבֵּר רַבִּינוֹ מִשֶּׁה דְּאִפְקַעִינָהוּ רַבְּנָן לְקִידוּשֵׁין מִיָּנָה ע"י גַּט זֶה שְׁנוֹתֵן הַמוֹמֵר בְּכַפְּי' דְּמִשׁוּם עֲגוּנָא חֲשִׁשׁוֹ רַבְּנָן טוֹבָא עכ"ל הָרִי קָמֵן שְׁלִפִי דַעַת מֵהֲרִי"ק אִין רֵאִי כָּלֵל מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם שְׂאִין כּוֹפֵין לְמוֹמֵר לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְעוֹד נִרְאָה לַענ"ד שְׂאִין דְּבָרֵי הַרְמ"בִּם מְוַכְרְחִי כִי יֵשׁ לּוֹמֵר שֶׁמִּהֲנִי הַכִּפְּי' ע"י גּוֹיִם אוֹ ע"י יִשְׂרָאֵל דְּאִמְרִינּוּ מִתּוֹךְ אָנוֹס גּוֹמֵר וּמְגַרְשׁ פִּינּוֹן שֶׁהַכִּפְּי' הִיא בְּדִין כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּשֵׁם ר"י ב'פ' חֲזַקַת הַבְּתִיּוֹת בַּד"ה דְּלָמָּה מֵהָא (דף מ"ח ע"א ע"ש) וְלִפִּי טַעַם זֶה אִין חִילּוּק בֵּין יִשְׂרָאֵל לְמוֹמֵר בְּעֵנֶן כַּפִּי.

כָּלֵלָא דְּמִלְתָּא שְׂאִין רֵאִי מִכָּאֵן שְׂלֵא לְכוֹף מוֹמֵר לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אֲמַנְם אִית' בְּהַגְהוֹת מִיָּמִינוֹי סוֹף הַל' אִישׁוֹת וְהוֹבָא ב"י ס' קל"ד וְז"ל עוֹבֵר עַל דָּת אוֹ אִפִּי מוֹמֵר אִין כּוֹפֵין אוֹתוֹ לְהוֹצִי' וְתַדַּע מִדְּלָא מְנָה רִשְׁעָה שְׁכּוֹפֵין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וְטַעַמָּא דְּטַב לְמִיתַב טַן דוֹ כו' עכ"ל הָרִי מְבַנְיָר בְּאֵר הַיֵּטֵב שְׂאִין כּוֹפֵין לְמִשְׁוֹמֵד הַגַּם שְׂאִית' בְּמִרְדְּכִי ס"פ הַמְגַרְשׁ שְׁכּוֹפֵין הַמְשׁוֹמֵד ע"י נְכָרִי ע"ש מ"מ פִּינּוֹן דִּהְיָה פְּלוֹג' דְּרַבְּנוֹת' אִין לָנוּ לְהַקֵּל כִּי סְפִיקָא דְּאוֹרֵיית' הוּא נ"ל גִּרְשׁוֹן אֲשֶׁכְּנִזִּי: שְׂאֵלָה מִמַּעֲשֵׂה שְׁהִיָּה בֵּא' שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחַ הַלְכָה וּמִסֵּר לוֹ הַגַּט כְּרֵאוֹי ע"פ תִּיקוֹן חֲכָמֵינוּ ז"ל וְהַלְךְ לְדַרְכּוֹ וְהִנֵּה כְּאֲשֶׁר בֵּא הַשְּׁלִיחַ לְפָנֵי בֵּית דִּין לְמִסְתָּר הַגַּט לִיד הָאִשָּׁה קְרָאוּ הַב"ד גַּט כְּאֲשֶׁר הוּא מִן הָרֵאוֹי וְהִרְגִּישׁוּ שֶׁהִיוּ ד' שֶׁע"ג הָאֲל"ף שֶׁל וְהִרְי' א"ת כו' לְכָל אֲדָם נִרְא' שְׂאִינָנּוּ נּוֹגַעַת בְּגוֹף הָאֲלָף אֲבָל עכ"פ אִין רִינּוֹחַ בֵּין הִיוּ ד' וְהוּו' שֶׁתַּחְתִּי אֲלֵא כְּחוֹט הַשְּׁעָר' דִּקְהָ.

וְהַבְּעַל הַלְךְ לוֹ לְדַרְכּוֹ שְׁעִירָה וְקִשָּׂה הַדְּבָר מְאֹד לְהַשִּׁיג מִמֶּנּוּ גַט אַחֵר, וְהָאִשָּׁה הִיא יִלְדָה וְיֵשׁ לַעֲיִין מִה דִּינָה שֶׁל רִיבָה זוֹ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה מִתַּחֲלָה מִפְּתַח דְּבָרֵינוּ יֵאִיר מִה דִּינָה.

אִם הִיָּה בְּנִקֵּל לְהַשִּׁיג גַּט אַחֵר וְנִרְאָה לְכֹאזְרָה שְׂאֵז הִיָּתָה צָרִיכָה גַט אַחֵר וְלֹא נִעְלַם מֵעֵינֵי מִה שֶׁפֶתַב הַב"י בְּסִי' קכ"ו שֶׁמִּחְלַק בֵּין אִם הַפִּירוּד הוּא בְּאוֹתִיּוֹת הַטּוֹפָס אוֹ אִם הוּא

בתנורף וז"ל אחר שְהביא דְבְרֵי הַת"ה וּל"נ שְאָם הוּא בְטוֹפְס פְּשִׁיטָא דְכָשֶׁר דְלֵא גְרַע מְאֵלו חסר' פֶּל הָאוֹת דְכָשֶׁר וְאֶפְי' אִם הוּא בְתַנְרָף נִרְאָה לְהַכְשִׁיר בְּדִיעֵבַד בְּמִקּוֹ עֵיגוֹן מִיָּהָ פִּינּוֹן דְתַנּוּק קוֹרָא אוֹתָהּ יָפָה עַכ"ל מְשַׁמַּע שְאָם הוּא בְתַנְרָף שְלֵא בְמִקּוֹם עֵיגוֹן אִין לְהַכְשִׁיר אִפִּי בְדִיעֵבַד וְעֵינּוֹן בְּהִגָּה' סִי"ו (וְאֶפְשֶׁר בַּנ"ד פִּינּוֹן דְעֵדוֹן לֹא נִמְסַר לִיד הָאִשָּׁה אִפִּי בְטוֹפְס אִין לְהַכְשִׁיר אִם לֹא בְמִקּוֹם עֵיגוֹן אַע"פ שְכָבֵר נִכְתָּב וְיָצָא מִתַּחַת יַד הַב"ד בְּהַכְשֶׁר וְעֵדוֹן נִדְבָר מִזָּה לְהַבָּא) אָמְנָם עַל דָּא אָנוּ מְדִינְיָן אִם נ"ד נִקְרָא תַנְרָף אוֹ תוֹפְס פִּי מִחֲלוּקַת יְשָנָה הוּא אִם הָרִי אֶת כּו' הוּא תַנְרָף אַע"פ שְנִכְתָּב לְמַהֲרָה לְהַתְנַסְבָּא וְכו' אוֹ לֹא וְהַדְבָרִים אֲרֻכִּי בְתַשׁוּ' מֵהַר"רמאי סִי' קכ"ו וְכו' וְכו' ח כ"ט וְכו' ע"ש וְהַסְפַּמַת מֵהַררמ"אִי שְאִינוּ מִן הַתַנְרָף וְכֵן פְתַב בַּהַג"ה ר"ס קכ"ו מְמִילָא מְשַׁמָּא שַבַּנ"ד אִפִּי שְלֵא בְמִקּוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְהַכְשִׁיר לַפ"ד הַב"י אָמְנָם רְאִיתִי וּמְצָאתִי בְתַשׁוּ' מְהַר"י ו' לַב.

בְּחֻלְקָ ג' סִי' ס"ט שְקָשׁ לְדְבְרֵי הָר"ן וְהַרְמַב"ן דַּס"ל דְהָרִי אֶת כּו' הוּא מִן הַתַנְרָף ע"ש פִּי הָאֲרִיף מְמִילָא לַפ"ד אִם נ"ד הוּא שְלֵא בְמִקּוֹם עֵיגוֹן יֵשׁ לְהַחְמִיר וְלִפְסוֹל הַגִּט הֵן אָמַת שְׂיֵשׁ אֶתִי מְקוֹם לֹמַר אֶף גַּם לַפ"ד הַסּוֹבְרִים הָרִי אֶת מוֹתֶרֶת כּו' הִנֵּה תַנְרָף אֶף גַּם שְנִכְתָּב לְהַתְנַסְבָּא לְכָל כּו'.

מ"מ מֵלַת אָדָם אִינוּ מִן הַתַנְרָף כ"א אֶפְשֶׁר לֹמַר שְאָם לֹא נִכְתָּב כָּל תִּיבַת אָדָם מ"מ הִנֵּה הַגִּט פְּשֶׁר וְטַעַמ' דִּידִי הוּא זֶה דְאִית' בַּנ"י ר"פ הָאִשָּׁה שְהֵלֶף וְז"ל וְאִי ז"ל דְאֶפִּי לְהֵאִי לִישָׁנָא. אַע"ג"ב דְכְתִיב בְּגִיטָא וְדָן דִּי כּו' לֹא סָגִי עַד שְׂיִכְתּוּב הָרִי אֶת כּו' דְדִלְמָא אִיהוּ לֹא שְרִיָּא אֲלֵא לְהַתְנַסְבָּא אֲבָל לֹא לְזַנוּת וְה"ל כְּאוֹמַר הָרִי זֶה גִיטָא חוּץ מִזַּנוּתָהּ כּו' וְכו"כ הָר"ן בַּפ' הַמְגַרֵּשׁ ע"ש עוֹד שְפַתַּב וְז"ל אַע"פ דְכְתָב וְהָרִי אֶת כּו' צָרִיף נְמִי לְמִיכְתָּב לְמַהֲרָה לְהַתְנַסְבָּא דְאִי לֹא מְשַׁמַּע שְתֵהָא פְנוּיָה וּמוֹתֶרֶת לְכָל וְלֹא שְתִינְשָׂא לְאַחַד וְתִיאָסַר לְכּוֹלָם עַכ"ל וְא"כ הו' שְצָרִיף לְכְתּוּב הָרִי אֶת כּו' פְדִי לְהוֹרוֹת שְמִתֶּרֶה גַם לְזַנוּת א"כ אֶף גַּם אִם לֹא נִכְתָּב אָדָם רַק מוֹתֶרֶת לְכָל הִנֵּה נְמִי מְשַׁמַּע שְהוּא מִתִּירָה לְזַנוּת וְעֵינּוֹ ג"כ בְּתו' ר"פ הָאִשָּׁה נִקְנַת ד"ה וְהָרִי אֶת כּו' וְזֶה נ"ל בְּרוּר גְרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי: שְאֵלָה שְטֶר שְפַתּוּב בְּלִשׁוֹן הִנֵּה הִיו' יוֹם פְלוֹנִי עֲשֵׂתָה ק"ס אֲלִמְנָה פְלו' שְקַבְלָה עֲלֶיהָ בַק"ס בְּאוֹפֵן הַיּוֹמֵר מוֹעִיל וְטוֹב לְטוֹבַת פְלו' שְנִתְחַיְיְבָה לְשַׁלֵּם אֶת כָּל מַה שְּׂמִבְנוֹאֵר לְעִיל (דְהֵינּוּ לְמַעֲלָה מִזָּה הִנֵּה כְתוּב שְטֶר הַתְחַיְיְבוּת אִיזָה פְרָטִי') תוֹף שְנָה מֵהַיּוֹם בְּלִי שׁוּם טַעֲנָה וְאִמְתָּלָא בְּעוֹלָם וְלַעַת הַצְנוּרָה יִכְתָּב ע"י נְאָמֵן הַקְהֵל בְּאַרִיכו' עִם כָּל לִשׁוֹן זְכוּת וְיִפּוּי כַח.

נַעֲשֶׂה וְנִגְמַר יוֹם הַנִּזְכָּר וְהַנֵּה מֵת הַלְנָה בְּחַיֵּי הַמַּלְנָה וְאַח"כ מֵת גַּם הַמַּלְנָה וְעַכְשָׁיו בְּאִים יוֹרְשֵׁי הַמַּלְנָה לְגַבּוֹת חוּב אֲבִיהֶם מַעֲזוּבוֹן הַלְנָה וְיוֹרְשֵׁי הַלְנָה טוֹעֲנִין שְאִין לְשְטֶר זֶה דִין שְטֶר כָּלָל.

פִּי אֶפְשֶׁר שְנִכְתָּב שְטֶר בְּאַרִיכו' ע"י נְאָמֵן הַקְהֵלָה כְּאִשְׁרֵי הִנֵּה רְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְאוֹתוֹ הַשְטֶר נִכְרַע וְנִקְרַע. וְעוֹד אֶף אִם נְאָמַר דַּה"ל לְשְטֶר זֶה דִין שְטֶר מ"מ לֹא הִנֵּה הַמַּלְנָה גּוֹבָה פְלוֹם בְּלֹא שְבוּעָה.

א"כ אִין יוֹרְשָׁיו גּוֹבִין פְלוֹם פִּי אִין אָדָם מוֹרִישׁ שְבוּעָה לְכַנְיָו. אֵלּוּ הֵן תַנְרָף טַעֲנוּתֵיהֶן שְלַ יוֹרְשֵׁי הַלְנָה.

ויצריכין אָנוּ לְבָאָר הַדִּי עִם מִי. תְּשׁוּבָה הִנֵּה מִפְתַּח דְּבָרֵינוּ יָאִיר לְבָאָר אִם יֵשׁ לְשֹׁטֵר זֶה דִּין שֹׁטֵר גָּמוּר לְכָל הַלְכוּתוֹ אִם לֹא הִנֵּה לְכַאוּרָה נִרְאָה פְּשׁוּט בְּלִי חוּלְק שְׂיֵשׁ לְשֹׁטֵר זֶה דִּין שֹׁטֵר גָּמוּר לְכָל הַלְכוּתוֹ כִּי הוּא מִמַּשׁ הַנִּדּוֹן שֶׁל תְּשׁוּ' הָרָא"שׁ כָּלֵל ס"ח וְהוּבָא בְּטוּר ס' ס"א וְז"ל וְשִׁשָּׁאֵלֶת שֹׁטֵר שְׁפָתוֹב בּוּ נִתְחַיֵּב פְּלוּנִי לְפְלוּנִי כֶּף וְכֶף שְׂיִתְנָם לוֹ לְזִמְן פְּלוּנִי בְּנֶאֱמָנוּ וּבְאֲחֵרֵי' וּבְכָל יְפוּי שְׂיִיפָה הַסּוֹפֵר: תְּשׁוּבָה אִם אֵין תִּקְנָה בְּעִיר שְׁלֹא יִגְבֶּה בְּזִכְרָה יִרְאָה שְׁגוּבִין בּוּ שְׁהָרֵי הָעֵדִים מְעִידִים שְׁנַעֲשׂוּ הַקְּנִין בְּפְנֵיהֶם ע"מ שְׂיִכְתּוּב הַסּוֹפֵר הַשֹּׁטֵר בְּכָל יְפוּי כַח שְׁרָגִיל הַסּוֹפֵר לְכַתּוּב שֹׁטְרֵי הָעִיר וְכֵן מוּכַח הַלְשׁוֹן שְׁנִקְרָא זְכִירָה לְפִי שְׁפּוֹתֵבִין הָעֵדִים הָעֲנִין מִיָּד כְּדִי שְׁלֹא יִשְׁפַּחְהוּ וְאַח"כּ הוּלְכִין לְסוֹפֵר וְהוּא כּוֹתֵב הַשֹּׁטֵר ע"פ דְּבָרֵיהֶם הַלְּפָדָה אִם אֵינְרַע כֶּף שְׁלֹא נִכְתַּב הַשֹּׁטֵר מ"מ כִּלְפָדָה אַחֵר עֲדוּת הָעֵדִים הַחֲתוּמִים עַל הַזְּכִירָה וּבַחֲתִימָתָן יִצָּא הַקּוֹל וְהוּי מְלוּנָה בְּשֹׁטֵר וְנִדּוֹן בּוּ כְּפִי יְפוּי כַח שְׁרָגִילִי לְכַתּוּב הַסּוֹפֵרִי בְּשֹׁטְרֵי הָעִיר עכ"ל.

הָרֵי קָמֵן מִמַּשׁ כְּמוֹ נִדּוֹן דִּינָן שְׁפָסַק הָרָא"שׁ שְׂיֵשׁ לוֹ דִּין שֹׁטֵר גָּמוּר וְלִיכָּא לְמִימַר שְׂאִין דִּין זֶה שֶׁל הָרָא"שׁ מִן סִפְסָם אֲלָא הָרֵי"ב שׁ חוּלְק עָלָיו שֶׁהָרֵי"ב שׁ כְּתֵב בְּסִי' ר"י וְז"ל וְנִרְאָה שְׂמֹן הַדִּין שְׂאִין הַטּוֹנָפֶס שְׁבִיד הַסּוֹפֵר בְּשֹׁטֵר גָּמוּר אַע"פ שֶׁהַחֲתוּם מִיָּד הָעֵדִים לְפִי שְׁלֹא נִכְתַּב אֲלָא כְּדִי שְׂיִסְדֵּר הַסּוֹפֵר הַשֹּׁטֵר מִתּוֹכוֹ.

וְשְׂיִזְכְּרוּ הָעֵדִים עֲדוּתָן מִתּוֹכוֹ וְיַעֲיֵדוּ עָלָיו כּו' עכ"ל וְע"שׁ כִּי הָאָרִיף ז"א שֶׁלְעַד"נ שְׁגָם הָרֵיב"שׁ מוֹדָה שְׁבִנְדוֹן שֶׁל הָרָא"שׁ יֵשׁ לְהַזְכִּירָה דִּין שֹׁטֵר גָּמוּר לְגַבּוֹת בּוּ מִמַּשְׁעָבְדֵי דְכִינּוּן שְׁהִיָּה בְּקִנְיָן כְּמוֹ שְׁמַשְׁמַע מְדַבְּרֵי שְׁפָתָב שְׁהָרֵי הָעֵדִים מְעִידִים שְׁנַעֲשׂוּ הַקְּנִין כּו' וְא"כּ הוּא שְׁהִיָּה קִנְיָן דַּל מִהֵכָּא כְּתִיבַת הַזְּכִירָה'.

שְׂאִין לָהּ דִּין שֹׁטֵר כָּלֵל (דַּאל"כּ לֹא הִי' לְעֵדִים לְחַתּוּם שֹׁטֵר אַחֵר כִּי עָשׂוּ שְׁלִיחוּתָן) מ"מ יֵשׁ לָנוּ לְהֵאֱמִין לְהָעֵדִי שְׁנַעֲשׂוּ קִנְיָן בְּפְנֵיהֶם וְכִינּוּ שְׁנַעֲשׂוּ קִנְיָן בְּפְנֵיהֶם יֵשׁ לוֹ דִּין שֹׁטֵר גָּמוּר כְּאֵלוֹ נִכְתַּב וּכְמ"שׁ הַמְרַדְּכֵי וּבַה"ת וְהַב"י מְבִיאֵם רִישׁ ס' ל"ט.

וְנִדּוֹן שֶׁל הָרֵיב"שׁ אֵינְרֵי שְׁלֹא הִיָּה שָׁם קִנְיָן אֲלָא שְׂאֵמֵר לְהָעֵדִים כְּתֵבוּ וְתִנּוּ לוֹ שֹׁטֵר וְכִינּוּן שְׁהַזְכִּירָה לֹא נִכְתְּבָה בְּתוֹרַת שְׁטָרָאִין לָהּ דִּין שֹׁטֵר כָּלֵל וְהָא שְׁפָתָב הַב"י בְּסִי' ס"א וְכֵן רַמ"א שֶׁהָרֵי"ב שׁ חוּלְק עַל הָרָא"שׁ הֵינּוּ מִשׁוּ' שְׁהָרָא"שׁ תְּלָהּ הַטַּעַם שְׁבַחֲתִימָתָן יִצָּא הַקּוֹל וְזֶה לֹא ס"ל הָרֵיב"שׁ אֲבָל מ"מ מוֹדָה בְּנִדּוֹן שְׁלֹו שְׂיֵשׁ לוֹ דִּין שֹׁטֵר מִחֲמַת הַקְּנִין וְהָא שְׁתְּלָהּ בְּאֵמַת הָרָא"שׁ הַטַּעַם בַּחֲתִימָתָן וְלֹא תְּלָהּ הַטַּעַם בְּקִנְיָן יֵשׁ לוֹמַר דַּס"ל שְׂאִין לְקִנְיָן דִּין שֹׁטֵר גָּמוּר עַד שְׁנִכְתַּב הַשֹּׁטֵר וְלִהְסַמ"ע שְׁפָתָב בְּסִי' קכ"ט ס"ק י"ז וְגַם הָרָא"שׁ מוֹדָה שְׁהַקְּנִין יֵשׁ לוֹ דִּין שֹׁטֵר וְלֹא פְּלִיג רַק בְּעֵרְבוּ' צָרִיכִין לוֹמַר שְׂאִין הָרָא"שׁ רָצָה לְיַרְדַּ לְחַלּוֹק זֶה וְק"ל.

כֵּן יֵשׁ לוֹמַר לְכַאוּרָה שְׁגָם הָרֵיב"שׁ מוֹדָה בְּנִדּוֹן שֶׁל הָרָא"שׁ וְלֹא מִטַּעֲמִיָּה אֲבָל כַּד מְעִינּוּן שְׁפִיר נִרְאָה שֶׁא"א לוֹמַר כֵּן שְׁהָרֵי הָרֵיב"שׁ מְבִיא רְאָיָה מִהָא דְאֶמְרֵינוּ בַּפ' ד' אַחִין וּמוֹכִיחַ מַשָּׁם שְׁשֹׁטֵר שְׁלֹא נִכְתַּב לְתַתְּנוּ לִיד הַמְּלוּנָה לֹא מְקַרֵי שֹׁטֵר וְקוֹרָא בּוּ מְפִיָּהֶם וְלֹא מְפִי כְּתָבָם וְכִינּוּן שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעֵי הַקְּנִין כִּי אִם ע"פ הַזְּכִירָה.

א"כ אין לנו לפסוק כלום על הקנין זה נ"ל ברור גרשון אשפנזי: שאלה מא מי כמוהו מורה צדק בהוראתו. אור תורתו מאיר ומבהיק פצאת השמש בגבורתו חביריו רצון אחריו ואינם מגיעין אותו.

ה"ה האלוף הגאון המופלג נ"י פ"ה ע"ה ר"מ ואב"ד הישראלי כמהר"ר מענדיל נר"ו לא יכבה מחול ימי ירבה: ולכל העומדי צפופים ומסתופפי בצלו צל המעלות צל החכמה שלום עד בלי ירח ואור תורתו עליהם יזריח.

עד כי יבא שילה מלך המשיח תו אהו ידידי ידיד עליון אין הזמן מסכים עמדי להפיק זממי להאריך במילין אף ורק באתי לבשר שלום פן ישמיעני ה' שובע שמחו' בימינו נצח ועד תו מנדע למכ"ת שג"י הצהירי והבהירי מגילה עפה מעולפת בספירים.

נדברי דודים תוכה רצופה אהבה עזה האירה אל מול עבר פני ונתמלא ביתי אור יקר הולך פי דבורו חביב עלי ביותר מאלפי זהב וכסף נבחר. והנה ע"ד מה שביקש מכ"ת ממני לחוות דעי מרחוק בענין איש א' שמו אשר המכונה אנשיל בן נפתלי.

ויש עוד א' שמו אשר המכונה אנשיל בן נפתלי המכונה הירש ונסתפק מכ"ת אם יש די סימן זה שיש הפרש בין שם אביהם. או אם צריך לשלש ודעתו רמה נוטה שאין צריך יותר ומסתניע ממ"ש מהרר"א בפסקים וכתבים סי' ו: תשובה הנה אהובי ידידי נפשי יודעת מאד שאין מכ"ת צריך לא לגמרא ולא לסברא דידי כי כל יקר ראו עיני פקיהי מפל מקום אמרתי להפיק רצון מכ"ת ולבטל רצוני כי אין דרכי לתקוע עצמי לדבר הלכה בפרט בדבר חמור מיראה הוראה אני אם לא בהכרח גדול אף ורק לאהבתו אצא לחוץ לגמרי אכן בקצרה.

וראשית דברי יאיר לע"ד הקלושה נראה שאין ראי' מדברי מהרר"א פלל ואין דומה לגדון דינו. כי י"ל הגאון שכתב אם המגרש ישראל והשני פהן או לוי אין צריך לכתוב שום הפרש אע"פ שמתוך הגט לא ניכר שום הפרש היינו משום דאזל לשיטתו דס"ל אם לא נכתב פהן או לוי יש לפסלו.

וא"כ הוא יש הפרש גדול בין זה לזה ומעולם ליכא למטעי. ואע"ג שהגאון כתב שמתוך הגט לא ניכר שום הפרש היינו שבתוך הגט לא ניכר רק יש להוכיח פן מפני שלא כתב פהן ואלו הנה פהן הנה צריך לכתוב פהן בגט משא"כ בנ"ד שאם לא נכתב הפינוי של אבי המגרש לכ"ע אין הגט נפסל בכך לכן י"ל שאין זה הפרש.

הן אמת שלא נעלם מעיני מ"ש הרב ב"י בסי' שכ"ט בסופו שרצה להוכיח מדברי מהרר"א שבידיעבד יש להכשיר היכא דלא כתב הפהן ונ"ל וכן נראה שהוא דעת מהרר"א להכשי' היכא שלא כתב פהן שכתב בסי' ו' ועוד אמר הגאון אם המגרש ישראל והשני פהן או לוי אין צריך לכתוב שום הפרש אף על פי שמתוך הגט לא ניכר שום הפרש עכ"ל וביאור דבריו שום הפרש משמע שאע"פ שהי' פהן ולא כתב פהן פשר בדיעבד דאלת"ה אלא אם לא נכתב פהן פסול בדיעבד א"כ הרי מוכח שהוא ישראל ואין הפרש גדול מזה אלא ודאי בדיעבד פשר מ"מ פיון שרגילין לכתוב פהן אין צריך לכתוב שום הפרש אחר.

וא"כ הוא ה"ה בנ"ד פִּינּוֹן שְׁרָגִילִין לְכַתּוֹב הַפִּינּוּי בְּשֵׁם אָבִיו תּוֹ לֹא צָרִיךְ לְכַתּוֹב שׁוּם הַפְּרֵשׁ. אָבֵל לַע"ד הַקְּלוּשָׁה דְּבָרֵי הַב"י בְּמַחֲזִילָה מִכְבוֹדוֹ אֵינָם עוֹלִים יָפָה.

כִּי אִיךְ אֶפְשֶׁר לֹאמַר לְפָרֵשׁ כֵּן דַּעַת הַגָּאוֹן שְׁבָדִיעֵבֶד פֶּשֶׁר אִם לֹא נִכְתַּב פֶּהוּ הֲלֹא בְּסִי ז' פֶּתַח מֵהֶרְרָא"י בְּשֵׁם הַגָּאוֹן שְׂיִישׁ לְפֶסְלוֹ אִם לֹא נִכְתַּב פֶּהוּ. אֲלֹא לַע"ד הַדְּבָרֵי בְּרוּרֵי דַמ"ש דַּאֲע"פ שְׁמַתוּךְ הַגֵּט לֹא נִיפְרָ שׁוּם הַפְּרֵשׁ.

הֵינּוּ שְׁמַתוּךְ הַגֵּט אֵינּוּ מוֹכַח מִפְּנֵי שְׁלֹא נִכְתַּב בּוֹ בְּהַדְּנָה יִשְׂרָאֵל. וְא"כ הוּא אֵין רְאָיָה מִפְּאֵן לַנ"ד וּבְאַמַּת לַעַד"נ שְׁפָל הַחֲשׂוֹת יֵשׁ לְחֹשׁ בַּנ"ד פֶּאֵלוֹ שְׁנִיָּהֶם שְׁוִים וְאֵלוֹ הִי הַמַּעֲשֶׂה בָּא לְיַדֵי הֵייתִי נוֹתֵן הַגֵּט זֶה בְּפָנֵי זֶה וְתוֹ לִיפֹא לְמִיחַשׁ לְמִיָּדֵי נ"ל גְּרֵשׁוֹן אֶשְׁכַּנְוִי.

שְׁאֵלָה מִבַּ הֵנָּה ע"ד מַה שְׁכַּתְּבֵי מַכ"ת בְּשֵׁם שֶׁל מַרְקִיל הַאֲמַת אֲגִיד וְלֹא אֶכְחַד שְׁנִשְׁאֵלְתִי מִן הָרַב דְּקַרְעָמְזִיר פִּיצֵד לְכַתּוֹב וְהַשְׁבָּתִי אוֹתוֹ מְלֹא דְבָר שְׁאִם הִנֵּה בָּא לְיַדֵי הֵייתִי פּוֹתֵב מַרְקִיל בְּלֹא עֵי"ן לְפִי לְשׁוֹן מְדִינַתְּנוּ שְׁאֵין נִיפְרָ כָּלֵל הַבְּרַת הָעֵי"ן בְּשֵׁם שֶׁל מַרְקִיל וְהֵייתִי סוֹמֵךְ עַל מֵהֶרְרָא"א שְׁכַתְּבֵי בְּסוֹף סִי' קַכ"ט שְׁהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּמְדִינָה שְׁנוֹתְנִי בּוֹ הַגֵּט וְאֵין לְהַקְפִיד בְּזֶה אִיךְ נִמְצָא הַשְּׁמוֹת וְהַכְּנוּיִן פְּתוּבִים כִּי כָּל א' פֶּתַח כְּפִי לְשׁוֹן מְדִינַתּוֹ לְכֵן סִדֵּר לְגִיטִין מְשׁוּנָן' זֶה מְזִה בְּעֵינָיִן זֶה וְהַעֲיָקֵר פֶּאֶשֶׁר פְּתַבְתִּי כֵּן נִרְאָה לִי לְהוֹרוֹת: אֲמַנָּם אִם אֵין יְדוּעַ לְשׁוֹן הַמְּדִינוֹת אֵין לְשִׁנוֹת מִמֶּה שְׁנִמְצָא בְּדְבָרֵי הַקְּדוּמוֹנִי עַכ"ל אָבֵל מ"מ פְּתַבְתִּי לוֹ שְׁאֵין לוֹ לְסַמְּךְ אֲדַעַתִּי כִּי בְּאַמַּת פְּנוּנְתִי הִיָּתָה שְׂיִמְשׁוּךְ יָדוֹ לִיתֵן הַגֵּט שֵׁם קַרְעָמְזִיר כִּי הִנֵּה מְסוּפֵק בְּשֵׁם הָעִיר הָאִיךְ פּוֹתֵב' שֵׁם דִּינְהוּ וְעַרְלִים לְהַבְדִּיל אָבֵל הוּא סַמְּךְ עָלַי וְסִדֵּר לְכַתּוֹב מַרְקִיל' וְכֹאֶשֶׁר שְׁמַעַתִּי הַדְּבָר חָרָה לִי עַד מְאֹד כִּי מַה לִּי לְהַכְנִיס רְאִשֵׁי בְּדְבָר חָמוּר הַגֵּם שְׁכַתְּבֵי בְּדִיעֵבֶד אִם שִׁנְיָה בֹא מְאֵלוֹ הַדְּבָרִים פֶּשֶׁר כַּמ"ש רַמ"א בַּהֲג"ה הַנ"ל.

מ"מ מַה לִּי לְצַרְהָ הַזוֹ וּמַכ"ש פֶּעַת שְׁרָאִיתִי דַּעַת מַכ"ת שְׁפֹשׁוּט לוֹ שְׁהִנֵּה לוֹ לְכַתּוֹב מַעֲרָקִיל אֲמַנָּם תּוֹרָה הִיא וְלִלְמֹד אֲנִי צָרִיךְ כִּי לַע"ד בְּמְדִינוֹת אֵלוֹ שְׁאֵין הַבְּרַת הָעֵין נִיפְרָת כָּלֵל בְּשֵׁם מַעֲרָקִיל נִרְאָה נִכּוֹן לְכַתּוֹב מַרְקִיל בְּלֹא עֵי"ן כַּמ"ש רַמ"א שְׁהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּמְדִינָה שְׁנוֹתְנִין בּוֹ הַגֵּט הַגֵּם שְׁלֹא הַזְכִּיר לְדוּגְמָא שֵׁם שֶׁל מַרְקִיל.

הֲלֹא הַזְכִּיר שֵׁם שֶׁל מְעַנְדֵּל שְׂיִישׁ מְדַבְּרִים מְעַנְדֵּל וְיֵשׁ מְנַדִּיל וְלַע"ד דָּא וְדָא חָדָא הִיא וְכַשֵּׁם שְׁכַתְּבֵי שֶׁל מְעַנְדֵּל הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי הַמְּדִינָה ה"ה בְּשֵׁם שֶׁל מַעֲרָקִיל וּבְאַשְׁרֵי שְׁבַמְדִינָה זֹו אֵין הַבְּרַת הָעֵין נִיפְרָת בְּשֵׁם מַעֲרָקִיל יֵשׁ לְכַתּוֹב מַרְקִיל.

וְאֵי מְשׁוּם מַה שְׁכַתְּבֵי מַכ"ת וְהַאֲמַת אוֹתוֹ דְּלֹא נִיפְרָ בְּמַבְטָא חִילּוּק גְּמוּר בֵּין מַרְקִיל לְמַעֲרָקִיל דְּכִינּוֹן שְׁקוֹרִין בְּחֻטָּף פְּתַח אוֹ בְּחֻטָּף סְגוּל הֵנָּה לַעַד"נ מְשִׁם רֵא"י שְׂיִישׁ לְכַתּוֹב בְּלֹא עֵין כִּי בְּלֹא עֵין נִקְרָא יָפָה בְּחֻטָּף סְגוּל וְגַם נִקְרָא בְּחֻטָּף פְּתַח וְהוּא כְּמוֹ שְׁמַדְבָּרֵי בְּמְדִינָה הַזוֹ.

מִשָּׂא"כ כְּשִׁפּוֹתְבִין בְּעֵי"ן אֵין לְקַרָא חֻט"ף כִּי אִם בְּסְגוּל גְּמוּר וְרְאָיָה לְדְבָר מַה שְׁקוֹרָאִין בְּחֻטָּף סְגוּל שְׁאֵין לְכַתּוֹב פְּלוּם לְהוֹרוֹ' עַל הַנְּקוּדָה אִפִּי' בְּמִלּוֹת אֶשְׁכַּנְוִי מַמ"ש מֵהֶרְרָא"מ מִינֵץ בְּתִשׁוֹ' סִי' ל"ז בְּסוֹפ' שְׁהִבִּיא תִשׁוֹ' הַרִיצַב"א שְׁהִבִּיא הַמְּרָדְכִי בַפ' הַמְּגַרֵשׁ עַל גֵּט שְׁהוּבָא מְאַרְץ הַגֵּר דְּכַתְּבֵי בִי עַל נְהַר שְׁנָא וְה"ל לְמַכְתַּב שְׁיוֹנָא כּו' וְגַבִּי נְהַר שְׁנָא אַעג"ב דְּלַפְעָמִים קוֹרִין בְּלֹא יו"ד מ"מ קוֹרִין אוֹתוֹ קְרוֹב לְצִירֵי וְלֹא לְגַמְרֵי בְּשָׂבָא אֲלֹא כְּמוֹ חֻטָּף

סגול כו' עכ"ל הרי קמן שמה שאנו קורין כמו חטף סגול אפי' בלשון אשכנז כותבין אותו בלא עי"ן ואי משום מה שכמהר"ר מרקיל חותם את עצמו מערקיל בעי"ן לפע"ד אין ראי' פלל פי נדאי כשאנו מסנפקים על שמו מה הוא כגון אליה או אליהו שהם שני שמות או גרשון או גרשם בהא אזלינן בטר חתימתו פי אין לנו אלא שם שהחזיק בו את עצמו אבל בני"ד שהשם הוא אחד רק שבמדינה הזו קוראין אותו מרקיל ובמדינה אחרת קורין מערקיל אין אנו הולכין אחר חתימתו פי הוא חותם את עצמו אחר אביו וקנו שהי' במדינה שקורין אותו מערקיל בסגול וגדולה מזו נלע"ד אפי' פרי לנו שאבי' חותם את עצמו בעי"ן וגם במקו' אשר הוא שם קורין אותו בסגול ובמקו' הנתינה קורין אותו מרקיל בלא עין הולכין אחר לשון מקום הנתינה ואין משגיחין בחתימתו.

לכן לא הזכיר רמ"א בהגה' הנ"ל אם ידוע חתימתו שהולכין אחר חתימתו כמ"ש בסי' קכ"ט ס' כ"ב גבי שם של אליה פי אין לנו להשיג בחתימתו פי אם במקום שיש להסתפק בשמו אבל במקום ששמו ידוע רק ההתחלפות הוא לפי לשון המדינה אין אנו משגיחין בחתימתו פי אף גם שיבא הגט למקו' שקורין אותו מערקיל לא יוציאו לעז פי מוכח מתוך הגט שנכתב במקו' ידוע ושם קורין אותו מרקיל כמ"ש בת"ה סי' ל"א ע"ש וכן נלע"ד להוכיח ממה שהביא בס"ג שמהר"ר מרקיל גירש את אשתו כו' ומסתמא הנה יודע לחתום את עצמו ומ"מ נפל מחלוקת ביניהם אלא נדאי אין להשיג בהחתימה וק"ל: נ"ל גרשון אשכנזי שאלה מג מאיר עיני העדה תודה ותעודה וכל פלי חמדה.

מדה שהיא מדה מבין חידה ה"ה הרב הגדול המנפל' שמו נודע בישראל ויהוד' נ"י פ"ה ע"ה ר"מ ואב"ד כמהר"ר מאיר נ"רו לא יכפה מחול ימי' ירבה אהו' ידידי אין הזמן מספי' עמדי לארוג מליצו' ולתארו' בתוארי' הראוי לו רק באתי לגלות את אזניו שכמ"ר דוד בר שלמה הלוי בא לכאן והביא גט להאשה מרת שבע בת מנחם המכונה מענדלן שהבעל אברהם בר יהודא עשאו שליח להולכה והביא אתו הרשאה מקנימת ומכ"ת סידר הגט קנים השרשא' ובאשר שראיתי תהיות בו ושינוי לגריעות בהרשאה אמרתי כגון זו צריכי' אנו למודעי' ואם יש טעמו ונימוקו עמו יודעיני.

ויהנה לי לנחת או אם שגגה יצאה מלפני השליט וזה מעשה מקשה א' שהשליח הוא לוי ובהרשאה לא נזכר פלל שהוא לוי ואנו נוהגי' לכתוב אף פינוי השליח מכ"ש שיש לכתוב פה או לוי זאת ועוד אחרת שבמקו' פתיבת השרשאה הזכיר שמות של הנהרות ולא מעינות וז"ל דיתבא על נהר מאט"י ועל נהר ברוי"ן ב"ד ועל נהר ואל גראבן מסר כו' עכ"ל.

הן אמת שיש פלוגת' במרדכי אם יש לכתוב על מי מעינות במקום שיש שם נהרות מ"מ אנו נוהגי' לכתוב ועל מי מעינות גם מכ"ת סידר לכתוב פן בגט. ועוד שלישי' שפתו' בהרשאה וז"ל והגט שנעשה עליו כו' נכתב ונחתם במדינת הגנויא באחד בשבת כו' עכ"ל ולא הזכיר שם הנהרות ולא המעינות פלל והנסחא האמיתית הוא להזכיר הנהרו' והמעינות כאשר הם כתובי' בגט הן אמת שבלבוש פתוב וז"ל נכתב ונחתם בפלונית מתא מלשון זה משמע לכאור' שאינו צריך להזכיר הנהרות והמעינות אבל לעד"נ שאין זה פנונת מהר"ם יפה רק פנונתו בפלונית מתא על העיר ועם סימניה שהם הנהרות והמעינות וילמוד סתום מן המפורש שבנוסח השרשא' מן השליח ראשון כשממנה שליח

שני כתב להדיא נכתב ונחתם בכתא פלונית דמתקרי' פלונית דיתבא על נהר פלונית ועל מי מעינות גם נוסח זה איננה נכונה לע"ד דכתב בכך אשרנוהי וקיימנוהי אלו הן התייהות שראיתי בהרשאה הנ"ל ובחיי נשבעתי לולא פניה הייתי נושא ונשתי לכבודו ומה גם שהדרכים משונפשי בגניסות לא הייתי מסדר קבלת הגט ע"פ הרשאה זו ע"כ אם יש למכ"ט טעמים נמוקים על כל הנ"ל יודיעני ויהי לי לרצון ותו לא מידי פעת.

וה' הצבאות. יראנו מתורתו נפלאות ויעשה עמנו לטובה אות.

ויצילנו משגיאות. פעתירו' אהו' פנפשו ד"ש הטרוז מאוד יו' א' לסדר והותירך ה' אלהיך בכל מעשה ידיך גו' גרשון אשפנזי: שאלה מד נדרשתי לאשר שאלוני לחיות דעי מרחוק מקום בענין מעשה שהיה ונ"ל השואל פענן ירניו מ"ו ראובן צינה בצנאות פריא וזה נוסח הצנאות כו' ששית לאחותי לאה מחויב אני בחוב גמור לשלם לה כו' שעה אחת קודם מותי כו' או יורשי הנ"ל יתנו לאחותי הנ"ל חלק השביעית תכף ומיד אחר מיתתי מכל עזבוני כו' שהנחתי אחרי בשעת מיתתי באופן קודם שנתמעט שום דבר מכל עזבוני שהנחתי אחרי בשעת מיתתי יהיה המיעוט מחמת איזה דבר שהיה מה שיגיע לאותו הפעם חלק השביעית יתנו לאחותי הנ"ל כו' אזי באותו חלק הנ"ל השטר פרוע כו' עכ"ל הצנא' ועתה נפלו איזה הפכשות בין היורשים דאורייתא ובין אחות הנעדר הנ"ל באשר שעתה נגלה שהנעדר הנ"ל התחייב את עצמו נגד אחרים כמה אלפים לשלם שעה אחת קודם מותו גם נתחייב פתובת אשתו גם הקהל יצ"ו נטלו סך מסנים מחמת שהנעדר הודה בחיים חיותו שהוא חייב להקהל סך שהוא גם העירנים נטלו סך מה והעזבון בכלל הי' בספנה גדולה שלא יצא לטמיון נאבדון ח"ו כי על הפלל העזבון יצאו ובאו ודבר זה נתהווה ע"י אכלי קורצי ומגלי מסתורי' ובהשתדלות נמרץ שהשתדלו והרבו היורשים והוציאו הוצאות סך מה נמלט העזבון ועתה טוענים שכל מה שנתחייב הנעדר אינו בכלל העזבון והלשון מוכיח עליו ומפורש במלת עזבון שפירושו מה שנעזב מן הנעדר אבל מה שחייב קודם מותו לא יפול עליו לשון עזבון כי כבר נעזב ממנו בחייו בכך רוצים ליתן לאחות הנעדר חלק ז' מהעזבון שהיית הנעדר אחר נכחי חובות והוצאות הנ"ל באחות הנעדר טוענת שלישנא יתיר' בהצנאות הנ"ל לאטפויי אתא לרבות ג"כ מה שהוא חייב בחוב גמור והיורשים טוענים שפא לרבות דוקא צרכי קבורה ומה שצינה לתת לעניים זה לא ינופה לה אבל החובות ינופה לה ועוד האריכו למעניתם והיורשים הנ"ל הםה יתומי' קטני' ע"כ ירניו מ"ו הדין עם מי ושכרו כפול מן השמים עכ"ל השואל: תשובה אען ואומר מן הידוע שכל העדיפו מנביאי ראשוני' ואחרונים התנבא בסגנון אחד שאין להשיב על דיני ממונות לא' מן הצדדים וטעמם ונמוקם עמם ומוטל עלינו לילך בעקבותיהם ובתר רישא גופיה גריר אמנם כאשר ראיתי שהיכא מצאו איזה סיבה ועילה השיבו תשובת הרמ"תיים ובהיות שגם אני עיקלה מצאתי שהדבר נוגע ליתומים קטנים (פידוע לי) ע"כ אמרתי לא אמזוג רישא אבי סדיא עד דאהככינא בזכותייהו בעזרת אבי היתומים האמיתי והדין דין אמת לאמותי אבל דין תורה לא ידעתי וזה החלי בעזרת ה' צורי וגואלי: נראה לע"ד שמטרים וקודם שנבוא לחתוך הדין בנ"ד צריכין אנו למודעי היאך הדין נוטה אם לא היה פתוב בהצווא' תנאי ולשון זה באופן קודם שנתמעט כו' ולאחר שנתלבן ונתברר דין זה נבוא לברר נ"ד אי"ה והנה לע"ד פשוט וברור שאם לא נכתב התנאי היה בהצנאות אזי היה מוטל על אחות הנעדר לשלם החובות וההוצאות

הנ"ל לפחות לפי חלקה הן שתקבל סף החוב המבואר הן שתקבל חלק ז' מן העזבון וטעמא דמילתא אמינא משום שאותן הנוטלים העזבון פולו או ששה חלקים יטלו מה שיטלו אינם נוטלים אותו הסף מחמת ירושה פי באמת הם אינם יורשים מן הדין רק אביהם קודם לכל יוצאי יריכו וכאשר גם המצונה הרגיש זה בעצמו וכתב בהצוואה בפרט הד' ונ"ל ויתקן בכל א"ה ומספיק ע"פ תחז"ל ע"י ש"ח הן באיזה אופן שיהיה כו' ע"כ אלא עכ"ל שהם זוכים בהנכסים ע"י שטר חובות או מתנות ומה שהמצנן גם השואל קורא אותם יורשים אינו אלא שם המושאל.

וא"כ הוא שגם הם נוטלים מה שנוטלים לא משום ירושה אלא משום ש"ח או שטר מתנות אין סברא פלל לומר שיגורע פחם מפח אהות הנעדר ולכל הפחו' מחויבת אהות הנעדר לשלם ג"כ לפי חלקה פי תלמוד ערוך בידינו בפ' י"ב (דף קל"ח ובגיטין דף נ') ונ"ל ש"מ שאמר תנו מאתיים וזו לפלוני וישלש מאות לפלוני וד' מאות לפלוני אין אומרי' כל הקודם בשטר זכה לפיכך יצא עליו ש"ח גוב' מןולם אבל אם אמ' וכו' ואחריו לפלוני אומרים כל הקודם זכה לפיכך יצא עליו ש"ח גוב' מן אחרון כו' עכ"ל והנ' אם נאמ' שגדון דינן דומ' לרישא שלא אמר ואחריו מ"מ מחויבת האהות הנעדר לשלם לפי חלקה ובאמת לכאור' הנה נראה לע"ד לומר שנ"ד דומ' לסיפא שאמר ואחריו באשר שהמצנן מנה והלך פרטים בהצוא' וסימנם בסדר אלף בית כו' וי"ל ודאי לא לחנם אמר אצל כל פרט ופרט כמה הוא למנין הפרטים אלא להורות בא על קדימתו ואחירתו ונהו פאילו אמר ואחריו ובהיות שזכות של הזוכים בכל העזבון אמר המצנן בפרט הרביעי וזכות של אחו' הנעדר אמר בפרט הששי ממילא יש לנו לומר אם לא הנה כתוב התנאי הנ"ל בהצואה שהאחות הפסידה שהיא אחרונה דומיא דסיפא דברית' גבי ואחריו פן נראה נכון לע"ד אבל לא מפני שאנו מדמין נעביד עובדא אבל עכ"פ בהא לית ספיקא שהאחו' היתה צריכ' לשלם לפי חלקה (ועיי' בתוספת גיטין דף נ' ע"ב בד"ה תנו מאתיים וד"ה גובה מןולם) ומעת' נבוא לנ"ד ונאמר פיון שזכינו לדין שאם לא התנ' המצנן תנאי זה באופן כו' הי' מוטל על האחות שתשל' החובו' לפי חלק' אין בידינו לפטר' מן החובות מחמת לשון זה שצנה המצנן באופן מקודם שנתמעט שום דבר מפל העזבון כו' פי אין בכלל ל' מיעו' העזבון מה שיגבו להב"ח מן העזבון פי אותו הסף פטר חסר הוא בחייו של המצנן אע"פ שעדיין לא נגבה וראיה לדברינו מהא דאית' בריש פרק מי שמת במתני' מי שמת והניח בנים ובנות בזמן שהנכסי' מרובין כו' נכסי' מועטין הבנות יזונו כו' ובגמ' בעי רבי ירמיה מר' אבא אלמנתו מהו שתמעט כו' ב"ח מהו שימעט מי אמרינן פיון שמחוסרי גבינא לא ממעט כו' ואיכ' דבעי' לה לאידך גיסא ב"ח מהו שימעט כו' ע"ש עוד איתא התם פשיטא מרובין ונתמעטו פטר זכו בהן יורשין כו' וכתב שם הר"ן ונ"ל ודוקא מלנה בע"פ הוא דמספקא לן אבל במלנה בשטר פשיטא לן דמעט דמלנה בשטר פמאן דגביה דמיא וה"ה דלא מספקא לכתובת אלמנה דהנה ליא כב"ח כו' עכ"ל ובהכי א"ש דליכא פלוגתא רחוקה בין תלמודא דידן ולהירושלמי דאית' בירושלמי הובא ברא"ש שם ונ"ל והו' שיהי' מזון כו' חוץ ממלנ' בעדי' חוץ ממלנ' בשטר כו' וק"ל וכדעת הר"ן נ"ל לעד פן הו' דעת הרא"ש והא דכתב הרא"ש ונ"ל והא דלא אבעי לי' בכתובת אלמנה אי ממעטינן משום דפשיט' ליה פיון דבתנאי ב"ד אית לה פמאן דגביל' דמיא וממעטא עכ"ל הא דצריך לתנאי ב"ד היינו משום דבעי לכלול גם באתרא דלא פתבי

פתובה וק"ל פללא דמלתא שזכינו לדין שחוב בשטר הנה פגבוי מחיים ונקראו הנכסים מועטים בשעת מיתתו דאלו הי' נקראים מרובים בשעת מית' ואח"כ נתמעטו.

א"כ הווי מרובין ונתמעטו וכבר זכו בהו היורשים ולמה סבירא להר"ן שדין נכסים מועטין אית להו אלא עכ"ל שכב' עמדו ונתמעטו קרינו בהו הה"נ בנ"ד מה שהמצנוה חייב בש"ח פבר נתמעט העזבון מחייו ואין לשון שכתוב בהצווא' שנתמעט שום דבר מפל עזבוני שהנחתי אחרי כו' נופל על מה שחייב בחייו בשטר אלא על פרחינו לומר שלא נתפונן המצנוה על מיעוט זה אלא כפונתו הנה אם יתמעט העזבון ע"י שיתיאשו חובות או יונלו הסחורות וכיוצא בזה אבל פרועון החובות בשטר לא מקרי מיעוט העזבון שהניח אחריו וכינון שאין פרועון החובו' בכלל זה ממילא קם דינא שאחו' הנעדר מחויבת לשלם חלקה לחובות שבשטר וק"ל וא"כ פשיטא הזוכי' בעזבון ליתן לאחות הנעדר חלק ז' מן העזבון אחר פרועון החובות שבשטר הרי החוב שבצוואה פרוע: ועדיין יש לבעל דין מקו' לומר אעפ"י שפן הוא האמת שהזוכי' בעזבון אינם יורשין ממש כמו שכתבנו למעלה מ"מ פיון שהמצווי' קרא אות' יורשי' יש גילוי דעת שפונתו הנה שיהיה להם בזכות' פדין יורשים הזוכים בירושה וא"כ הוא אף אם לא נזכר תנאי זה ובאופן כו' בהצווא' מ"מ מוטל על הזוכי' בתור' ירושה לשלם החובו' כמו שכת' הרא"ש בתשוב' הוב' בטור סימן רנ"ג ונ"ל יעקב שצינ' מחמ' מיתה שיתנו מנכסיו לבתו שני שלישי' והשליש ישאר למי שראוי לירשו ויש לו בן ויצא עליו ש"ח ואמר הבן שתפרע הבת ב' שלישי' ממה שקיבלה תשובה אין שומעין לו פיון שהבן יורש הוא צריף לפרוע הכל כו' עכ"ל הרי שפסק הרא"ש שהיורש הוא מחוייב לשלם חוב אביו א"כ בנ"ד אם אנו נוהגין להזוכים בהעזבון דין יורשים מחוייבים הם לפרוע חובות של הנעדר הן אמת שהנה דרף אתי לפרש תשוב' הרא"ש הנ"ל בדרף שאין משם ראי' לנ"ד אבל אין דרכי' להוציא דברים מפשטן וא"כ יש מקו' לחלק ולומר שעל הזוכים בהעזבון מוטל לפרוע החובות אף אם לא נכתב בהצווא' התנאי באופן קודם שנתמעט כו' מכ"ש בנ"ד שכתוב התנאי בפירו' באופן קודם כו' אבל בתר העיון נלע"ד שאין ממש בדרבי החולק הנה אף אם נודה להנחתן שיש להזוכים בהעזבון דין ותורת יורשים מ"מ לאעליהם לבדם מוטל לשלם חובות הנעדר פי פסקא מהר"ר פדון' בתשובותיו סי' נ"א שחילק בין מ"ש מהרי"ק סימן ע"ח שעישור נכסי גורעין זכות הבנות שיש להן שטרי ירושות והבנות והבנות יפרעו יחד העישור.

ובין תשובות הרא"ש וכתב דשאני התם שאמר יתנו ב' שלישי' לבתו מנכסיו וישאר השליש למי שראוי לירשו דנראה מדעתו דמתנת הבת עיקר לו והנשא' לבד יהי' לירש כו' אבל בנ"ד שאמר שיבואו לחלק' כו' פי במתנה אנו הולכי' אחר אומדנ' פנ"ל הגע את עצמך אם יהיה הרב' בנות שיטלו כל אחת עישור נכסים ויהי' הפל מחלק הזכר יעדיף אז חלק הנקבה כו' ע"ש פלל הדבר שהוא תולה טעמ' דתשובת הרא"ש שהטיל פרועון חוב על היורש מפח אומדנ' א"כ בנ"ד אם לא נכתב בהצווא' התנאי באופן מקודם שנתמעט כו' הנה לנו לומר מפח אומדנ' שעכ"פ לא הנה פונת המצנ' שהזוכי' בהעזבון לבד ישלמו חובותיו פי זיכה המזכר' בששה שביעיות ולאחותו חלק ז' דנראה מדעתו דמתנתם הוא עיקר וכמ"ש מה"רם לעגנ' גדון של תשובת הרא"ש פללא דמלתא שאם לא הנה כתוב בהצווא' תנאי הנ"ל הנה פשוט שגם אחות הנעדר מחוייבת לשלם לפי חלקה

לפחות מִכַּח אֲנִי מְדַבֵּר וְכַמֵּ"ש מֵהָרֶם פְּדוּן וְכַכְמָ' תְּשׁוּבַת רֵאשׁוּנִים וְאַחֲרוֹנִים וְעֵינִן בְּתִשׁוּבָ' ר"א וְ"חֵיִים סִימָן ל"א וְכִינִן שְׁזַכִּינוּ לְדִין שְׁאֵם לֹא נִכְתַּב הַתְּנַאי הַנֶּ"ל בְּהַצּוּא' הִ' מוּטָל גַּם עַל אַחֲוֹת הַנְּעֻדָּר לְשֵׁלֶם לְפִי חֶלְקָה מִמִּילָא גַּם הַיּוֹם שֶׁנִּכְתַּב הַתְּנַאי אִין לְכָלֵּל בְּהַתְּנַאי הַמֵּיֶעוּט ע"י חוֹב שֶׁבִּשְׁטָר שְׁאִין הַלְּשׁוֹן מֵיֶעוּט נּוֹפֵל עָלָיו כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ לְעִיל מִסְנֵגִיא דְּמֵי שְׁמַת: וְלִפִּי שִׁטָּה זֹו שְׁאֵנוּ נוֹתְנִים לְהַזְכִּים בְּעֻבּוֹן דִּין יוֹרְשִׁים גְּמוּרִים מֵאַחַר שֶׁהִמְצִין גִּיל' דַּעְתּוֹ שִׁיְהִי לָהֶם דִּין וְזִכּוֹת שֶׁל יוֹרְשִׁי גְּמוּרִים לְעֵנִן זְכוּיֹתוֹ בְּהַנְּכָסִים נִלְע"ד שְׁמַחְוִיבָת אַחֲוֹת הַנְּעֻדָּר לְשֵׁלֶם ג"כ חוֹבוֹת בַּע"פ לְפִי חֶלְקָה שֶׁלְעֵנִן הַמְּזוּן הַבְּנוֹת פְּסָקוֹ הַפּוֹסְקִי שֶׁלֹּא תִשְׁבִּינֵן כְּאֵלוֹ נִתְמַעְטוּ הַנְּכָסִים בְּחִיּוֹ מַחְמַת חוֹב בַּע"פ א"כ יֵשׁ לוֹמַר ג"כ בְּנִדּוֹן דִּין שֶׁנִּכְלָל בְּלִשׁוֹן הַתְּנַאי כַּנֶּ"ל שֶׁפְּנוּנְתּוֹ הִ' ג"כ קוֹדֵם שִׁיתְמַעְטוּ הַנְּכָסִי ע"י חוֹב בַּע"פ ז"א דַּע"כ לֹא פְּסָקוֹ הַפּוֹסְקִים כֵּן אֲלֹא מִשׁוּם דִּהְנֵה אִיבְעִי' דְּלֹא אִפְשִׁיט' (כְּמִבְּנָר הַטַּעַם בַּפּוֹסְקִי) וְאַמְרִינוּ הַנְּכָסִים בְּחֻזְקַת הַבְּנִים קִימֵי שְׁהֵם הַיּוֹרְשִׁים מִמִּיל' שְׁמַעִינֵן אִי.

הַיּוֹם אִיפְכָּא שְׁהִיָּה זְכוּת לְהַבְּנִים שִׁיִּחְשְׁבוּ הַנְּכָסִים כְּאֵלוֹ כְּבָר נִתְמַעְטוּ בְּחִיּוֹ ע"י חוֹב בַּע"פ הֵיִינוּ אוֹמְרִים כֵּן לְזִכּוֹת הַיּוֹרְשִׁים א"כ בַּנֶּ"ד נְמִי אִם אָנוּ נוֹתְנִי לְהַזְכִּים דִּין יוֹרְשִׁים לְעֵנִן הַנֶּ"ל יֵשׁ לָנוּ לִיתֵן לָהֶם דִּין יוֹרְשִׁים לְכָל מִיְלֵי וְכַמוֹ שְׁאֵם הִיּוּ יוֹרְשִׁים בְּאַמַּת הֵיִינוּ חוֹשְׁבִים לְטוֹבָתָם כְּאֵלוֹ נִתְמַעְטוּ הַנְּכָסִים בְּחִיּוֹ ע"י חוֹב בַּע"פ כֵּן יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר ג"כ בַּנֶּ"ד וְדוּק וְהִנֵּה לֹא נִעְלַם מֵעֵינֵי מ"ש הַגְּאוֹן רַמ"א בְּתִשׁוּבָ' בְּסִי' ג' וְ"ל הַתְּשׁוּבָה אִית' בְּהַר"ן בְּקִדּוּשֵׁין פ' הָאוֹמֵר הַמְּקַדֵּשׁ ע"ת שִׁישׁ בּוֹ קוּם וְעֲשֵׂה אִינוּ בְּדִין שֶׁתְּהֵא מְקוֹדֵשֶׁת עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁקִיָּים תְּנָאוֹ עַכ"ל וְא"כ בַּנֶּ"ד שֶׁצָּרִיכִים הַיּוֹרְשִׁי לְקַיֵּי' הַתְּנַאי בְּקוּם וְעֲשֵׂה וְאִם לֹא הִמְעַשֵּׂ' שֶׁהוּא הַשְּׁטָר קִיָּים וְהַתְּנַאי בְּטָל א"כ כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מְבִיאִין רֵאִי' שְׁקִיָּימוּ הַתְּנָאִים צָרִיכִי לְקַיֵּי' הַמְעַשֵּׂ' וְא"כ עֲלִיָּיהוּ לְבָרַר שֶׁלֹּא כִּינֵן הַנּוֹתֵן בְּכָל רְאוּי וְשְׁקִיָּימוּ הַתְּנַאי כּו' עַכ"ל וְא"כ י"ל ג"כ בַּנֶּ"ד אִם נִחְשְׁבִינְהוּ לְהַזְכִּים לַיּוֹרְשִׁים מִמֵּשׁ מ"מ עֲלִיָּיהוּ רַמְיָא לְבָרַר שְׁקִיָּימוּ הַתְּנַאי וּבְאַשְׁרֵי שֶׁהוּא סָפֵק אִם יֵשׁ לְכָלֵּל בְּלִשׁוֹן קוֹדֵם שְׁנִתְמַעְטָה הַעֻבּוֹן גַּם הַמֵּיֶעוּט ע"י חוֹב בַּע"פ אִם לֹא עֲלִיָּיהוּ רַמִּי' לְבָרַר שֶׁלֹּא נִכְלָל בַּל' הַתְּנַאי חוֹב בַּע"פ אֲבָל לַעֲד"נ שֶׁלֹּא סָמַךְ הַגְּאוֹן עַל תְּשׁוּבָ' זֹו לְהוֹצִי' מִמּוֹן מִן הַיּוֹרְשִׁים כִּי כּוֹשֵׁל רְאִיָּיתוֹ וְאִין הַנִּדּוֹן דּוּמָה לְרְאִיָּה כִּי טַעְמוֹ שֶׁל הַר"ן הוּא זֶה דְּלַעוֹל' מוֹקְמִינֵן מִסְתַּמָּ' נִשְׁאַר הַדְּבָר כְּמוֹ שֶׁהִנֵּה מֵעִיקְרוֹ מ"ה צָרִיךְ לְהַבִּיא רְאִיָּה שֶׁנִּשְׁתַּנֵּה הַדְּבָר וְכַמֵּ"ש מֵהַר"ן בַּסַּמ"ע סִימָן רַמ"א ס"ק כ"ג ע"ש וְטַעַם זֶה אִינוּ שִׁיָּיךְ בְּנִדּוֹן שֶׁל מֵהַרְרַמ"א (וְלֹא בַּנֶּ"ד) שֶׁהַסָּפֵק הוּא בְּלִשׁוֹן אִם הוּא כּוֹלֵל אוֹתוֹ דְּבָר אִם לֹא אֲלֹא וְדֹאִי לֹא עֲשֵׂה הַגְּאוֹן תְּשׁוּבָה זֹו אֲלֹא סְנִיף לְשִׁאֲרֵי הַתְּשׁוּבוֹת שֶׁכְּתַב שֵׁם וְכֵן מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנוֹ לְשׁוֹן הַזֶּהב שְׁפִיָּים וְכַתַּב אַחַר כָּל הַד' תְּשׁוּבוֹת וְלָכֵן מְכָל אֵלוֹ הַדְּבָרִים נִרְאֶה כּו' מִשְׁמַע דּוֹקָא מְכָל אֵלוֹ הַדְּבָרִים וְלֹא רְצָה לְסַמּוֹךְ עַל א' מִהֵן וַיֵּשׁ עוֹד דְּקִדּוּקִים כְּאֵלוֹ בְּאוֹתָהּ הַתְּשׁוּבָה וְאִין רְצוֹנִי לְהַאֲרִיךְ בְּדִקּוּקִים וְעוֹד יֵשׁ לְחַלֵּק קֶצֶת בֵּין גְּדוֹן שֶׁל רַמְ"א שֶׁאוֹתוֹ הַסָּפֵק נוֹלַד הוּא ע"כ אִין לְאִמָּד דַּעַת הַנּוֹתֵן אֵל מַה כִּינֵן אֲבָל בַּנֶּ"ד שֶׁהַסָּפֵק הוּא מִשׁוּם דִּהְנֵה אִיבְעִי' דְּלֹא אִפְשִׁיטָא כְּמוֹ שֶׁכְּתַבְנוּ לְעִיל יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר שֶׁסָּפֵק זֶה יִדַּע הַמְּצוֹו' וְלֹא פִּירֵשׁ דְּבָרָיו וּמִסְתַּמָּא הִנֵּה דַּעְתּוֹ שִׁיְהִי הַנְּכָסִים בְּחֻזְקַת הַיּוֹרְשִׁים וְלִיכָּא לְמִימַר בְּזֶה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה לֹא כּוֹלֵי עֲלָמָא דִּינֵי גְּמִירֵי (וְעֵינִן בְּתִשׁוּבָ' רִיב"ש גַּם אֲנִי בְּעֵינֵי הַאֲרֻכְתִּי בְּעֵנִן זֶה בְּתִשׁוּבָ' א' אִימְתִי אֲמַרִּינוּ אִטּוֹ כּוֹלֵי עֲלָמָא דִּינֵי גְּמִירָא וְאִימְתִי לֹא אֲמַרִּינוּ וְאִין כָּאֵן מְקוּמוֹ) וּמֵאַחַר שֶׁזְּכִינוּ לְדִין

שִׁיפָה פָּחַם שֶׁל יְתוּמִים קִטְנֵי אִם הֵם בָּאִים מִפֶּחַ יְרוּשָׁה שָׂאז אַחוֹ הַנְּעֻד מְחֻיָּב לְשַׁלֵּם לְפִי חֶלְקָה גַם לְחֻבּוֹ בַע"פ שֶׁהִי חֵיִב הַמְצוּוֹ בְּחֻיָּו א"כ נֹאמַר שֶׁבְּאַמְת' שֶׁל תוֹר' בְּאַמְת הֵם יוֹרְשִׁים גְּמוּרִים מִטַּעַם שֶׁבְּכָל לְשׁוֹן הַצְּנוּא' לֹא נֹזֵכ' שֶׁהַקְנ' הַנְּכָסִי בַק"ס אֲלֵא עֲשֵׂה ק"ס לְתַקֵּן הַפֶּל ע"י שְׁטָרוֹת וּא"כ הוּ' כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָּאוּ הַשְׁטָרוֹת לִיד הַזּוֹכִים הֵיָה יוֹכֵל לְחַזֵּר בּוֹ עַיִן סִי רמ"ג וְכִינּוֹן שֶׁלֹּא בָּאוּ הַשְׁטָרוֹת לִידֵם עַד שֶׁבִינֵי וּבִינֵי מֵת אָבִיהֶם א"כ בְּאַשֶׁר שֶׁעֲדִינּוּ לֹא זָכוּ בְּהַנְּכָסִים יְכוּלִים לֹאמַר דֵּל אַנְתָּ וְדֵל מִתְנַתָּה.

וְאַנּוּ חִפְצִין לְזַכּוֹת בְּהַנְּכָסִים מִפֶּחַ יְרוּשָׁה אַף אִם תֹּאמַר שֶׁאֵין לָהֶם לִירֵד לְנַחֵל' מִפֶּח אָבִיהֶם פִּי דוּדָם זָקָנָם הַעֲבִיר הַנַּחֲלָה מֵאָבִיהֶם (וַיֵּשׁ מִמֶּשׁ בְּהַעֲבָרְתוֹ) מ"מ הֵם בָּאִים מִפֶּח אָבִא דְאַבָּא וְכִינּוֹן שֶׁזְּכִינוּ לְדִין שֶׁהִיְתוּמִים הַנְּ"ל הֵם יוֹרְשֵׁי דְאוֹרְיִיתָא מִמִּילָא מְחֻיָּבֵת הַבַּת לְשַׁלֵּם לְפִי חֶלְקָה גַם לְחֻבּוֹת בַע"פ שֶׁהֵיָה חֵיִב אַחִיהָ הַמְצַנּוּה בְּחֻיָּו פִּי כָּל הַסְּפִיקוֹת שִׁינּוּלְדוֹ בִּינָה לְבִין הִיְתוּמִים הֵם נִקְרָאִים מְחֻיָּבִים כְּמוֹ שֶׁפְּתַבְּנוּ לְעִיל.

וּלְעַנּוֹן שְׂאָרֵי דְבָרִים שֶׁנִּתְמַעַט הַעֲזָבוֹן עַל יָדָם נִרְאָה לַע"ד אִם הֵם דְּבָרִים דְּלֹא שְׂכִיחֵי גַם לָהֶם צְרִיכָה הָאֲחוֹת לִיתֵן לְפִי חֶלְקָה פִּי יֵשׁ לְאִמָּד דַּעַת הַמְצַנָּה שֶׁמְעוֹלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַתוֹ שֶׁאִם יִתְמַעַט הַעֲזָבוֹן ע"י דְּבָרִים דְּלֹא שְׂכִיחֵי שֶׁלֹּא יִגּוֹרַע פֶּח אֲחוֹתוֹ ע"י כֶּף רַק הַזּוֹכִים יִהְיוּ מְחֻיָּבִים לְשַׁלֵּם לָהּ כָּל סֵף הַחֻב אוֹ יִתְנוּ לָהּ חֶלֶק ז' מִשְׁלָם מִן הַעֲזָבוֹן בְּלִי שׁוּם נִיכּוּי כָּלֵל דֹּאֵל"כ אֲפָשֶׁר שֶׁיִּלְכוּ הַזּוֹכִים שֶׁהַשְׁוָה אוֹתָם לְיוֹרְשִׁים בְּפַחֵי נֶפֶשׁ פִּי מִילְתָּא דְּלֹא שְׂכִיחֵי הֵם דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁיעוֹר וְקַצְבָּה אֲלֵא עכ"ל שֶׁדַּעַת הַנּוֹתֵן הֵיָה שֶׁהַזּוֹכִים יִשְׁלְמוּ לְאֲחוֹתוֹ סֵף הַחֻב הַקְּצוּב אוֹ יִתְנוּ לָהּ חֶלֶק ז' מִן הַעֲזָבוֹן בְּלִי נִיכּוּי אַף אִם יִתְמַעַט הַעֲזָבוֹן אִיזָה מִיעוּט ע"י דְּבָרִים הַשְׂכִּיחִים אֲבָל ע"י דְּבָרִים שֶׁאֵינָם שְׂכִיחִים לֹא עָלָה מְעוֹלָם עַל דַּעַתוֹ וְעִי"כ נִגְרַע פֶּח הָאֲחוֹת גַם עֲבוּר שֶׁלְקַחוּ הַעֲרִינֵי פִּי לַעַד"נ שֶׁגַם זֶה לֹא שְׂכִיחֵי שִׁיגִידוּ מִסְתוּרֵי שֶׁל יִשְׂרָאֵל ח"ו וְאִם הוּא מִילְתָּא דְּשְׂכִיחֵי ע"ז יִדְנוּהָ כָּל הַדְּוָה יִרִיעַ אַף יִצְרִיחַ נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשֶׁפְּנִזִי שֶׁאֲלָה מַח ע"ד מַה שֶׁבִּדַּק לָן מֵר בְּעַנּוֹן שֶׁאֲלָה אַחַת שֶׁנִּשְׁאָל וְאֵת תְּשׁוּבָתוֹ הֶרְמָה בְּצַדָּה שֶׁם שֶׁם לוֹ חֵק וּמִשְׁפֵּט צָדֵק וּמֵר הוּא רַבָּה וְאִינוּ צְרִיכָה לֹא לְגַמְרָא וְלֹא לְסַבְּרָא דִּידֵי רַק בְּמִקּוּם גְּדוּלְתוֹ עֲנוּתוֹתוֹ תְּרַבְּנֵי וּבִיקְשׁ מֵאִתִּי לְחַוּוֹת גַּם אֲנִי אֵת דַּעַתִּי הַקְּלוּשָׁה וּבִהִיּוֹת שֶׁאֵין מְסַרְבִּין לְגְדוֹל ע"כ שִׁיחֵי' דִּהֵן הֵן נִקְטְנֵי לְהַרְפִּין לוֹ רֵאשִׁי וְרַבּוֹ לְעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ רְצוֹן יִרְאִיו וְהֵיָה עַדִּי בְּשַׁחַק נֶאֱמָן שֶׁטְרִידְנָא טוּבָא בְּכַמָּה דְּבָרִים וּבְפֶרֶט בְּעֶסֶק שֶׁאֲלָה אַחַת דְּבַר גְּדוֹל וְנַחוּץ מ"מ מִשׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּמֵר אֲמַרְתִּי אֲפָנָה לְהַשִּׁיב לוֹ מִפְּנֵי הַכְּבוֹד מַה שֶׁנִּלְע"ד לְדִינָ' אֲבָל אֵינְנִי אוֹכֵל לְפַלְפֵּל וּלְהִרְאוֹת פְּנִים לְכָל צַד וְאִפְּן כְּמִרְאָה אִנְפֵּן כְּדֹרְכֵי לְהַשִּׁיב לְשׁוֹאֵל דְּבַר מַחֲמַת אֲפִיסַת הַפְּנָאִי גַם לֹא רְצִיתִי לֹאמַר אוֹת הֵיָה יִהְיֶה לְמַחַר כְּדֵי שֶׁלֹּא אֲעַבְּרוּר עַל בַּל תִּאָּחַר בְּאַשֶׁר מֵר צְנָה לְהַשִּׁיב לוֹ מַעֲנָה ע"י הַפְּאִשְׁט הַקְּדוּמָה אֲמָנָם בְּאַשֶׁר שֶׁחֲבִיבִים עָלֵי דְּבָרֵי דְּבָרֵי דוֹדִים חִיבָה יִתְיַרְה אֵינְנִי אוֹכֵל לְהַתְּאַפֵּק מִלְּהַשְׁתַּעֲשַׁע וּלְנוֹכַח עֲמוֹ בְּמִקְצַת אֲמָרֵי אֲמָרֵי נִנְעָם וְהַחֲכָמָה מֵאֵין תְּמַצָּא וּמִינֵי וּמִינֵיהָ תְּרוּחַת תְּשׁוּבַת שֶׁאֲלֵתִּינוּ וְזֶה יִצָּא רֵאשׁוּנָה מֵר כְּתַב וְנ"ל וּמַעֲתָה נִרְאָה לְדַקְדָּק מִלְּשׁוֹן הַשְּׁטָר הַמְּוַקְדָּם כו' אִזּוֹ יִקַּח אוֹתוֹ ז"ק כָּל הַנְּ"ל וּלְשׁוֹן יִקַּח הוּא לְשׁוֹן מִתְנָ' כְּדֹאמַר ר"ש בַּפ' מ"ש כו' וּא"כ פִּינּוֹן שֶׁהוּא"ק בָּא לְזַכּוֹ מִפֶּח מִתְנָה א"כ צְרִי' שִׁיחֵי' מְבוֹרָר שֶׁהוּא"ק שֶׁאֵינוּ דְּנִין בּוֹ מְקַרֵי בְּלְשׁוֹן ב"א ז"ק אַחֲרֵי שֶׁהוּא חוֹלְנֵי כו' עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ: תְּשׁוּבָה מְמוּצָא דְּבָרֵי נִשְׁמַע שֶׁהוּא סוֹבֵר שֶׁהַמְּתָנָה שֶׁנִּתְנָה לְאַחִיהָ הִיא כּוֹלֶלֶת וְאִח"פ בָּא הַתְּנָאִי אִם יִהְיֶה לָהּ ז"ק וְכו' וְכֵן בְּאַמְת מִשְׁמַע לְשׁוֹן הַשְּׁטָר וּכְבָר כְּתַבְתִּי בְּאַחַת מִתְּשׁוּבָתֵי שׁו"א דְּלֹא

עדיף שְׁטַר שְׁשׁוּבְרוּ עִמוּ מְשׁוּטַר וְשׁוּבְרוּ בְּפָנַי עֲצֻמוּ וַיִּשְׁבַּתִּי תְּשׁוּבַת הָרִמְבּוּן סִימָן יו"ד
וּתְשׁוּבַת רַמ"א סִימָן ז' אֲבָל קִשָּׁה אִם מַכ"ת תּוֹפ' לְשׁוֹן הַשְּׁטַר כְּמִשְׁמַעוּ א"כ לְמָה לוֹ לְמַר
לְזִכּוֹת אֶת אַחֵי הָאִשָּׁה מִשׁוּם שֶׁהִזְרַע צָרִיף לְבָרַר שְׁנִקְרָא ז"ק ת"ל שְׁבִלֵא"ה אֵין מִמֶּשׁ
בְּהִתְנַאֵי מִשׁוּם דְּהָוִי מַעֲשֵׂה קוֹדֵם לְהִתְנַאֵי וְהִתְנַאֵי בְּטַל אֲבָל לַע"ד נִרְאֶה שְׁאֵין לְזִכּוֹת אֶת
הָאֵחַ לֹא מִשׁוּם טַעֲמָא דִּידֵי וְלֹא מִשׁוּם טַעֲמָא דְמַר מֵאַח' דְּנִהְיִי לְכַתְּנָא בְּכָל הַשְּׁטָרוֹ וְכָל
הִתְנַאֵים כְּתוּבֵי ב"ג וּב"ר כו' א"כ נִתְקַן הַפֶּל וּק"ל חֲדָא וְעוֹד קְאָמְיָנ' מַכ"ת תְּפַס בְּמִןּוּשְׁלָם
שְׁלִישְׁנָא דִּיקַח הֵנָּה מִתְּנָה אֲפִילוּ בְּבָרִיא כְּאֵלוּ הֵנָּה הִלְכָה פְּסוּקָה בְּלֹא מַחְלֻקָת (דְּהָא
בַּנ"ד מ"ב הִיא) וְנָה אֵינוֹ דְּהָא הַטּוֹר מְבִיא בְּסִימָן רַכ"ג דְּעַת הַרַמ"ה דַּס"ל שְׁלִישׁוֹנוֹת אֵלוּ
אֵינוֹ מוֹעִילִים בְּבָרִיא וְנִרְאֶה שְׁלִדְעַת הַב"י הָוִי סְפִיקָא דְדִינָא שְׁפַתְבּ וְנ"ל לְשׁוֹנוֹת אֵלוּ כו'
י"א שֶׁה"ה שְׁמוֹעִילִים בְּבָרִיא וִי"א שְׁאֵינָם מוֹעִילִים ע"כ וְכָלֵל זֶה מְסוּר בְּיַדֵינוּ מִן הָרַב
הַגְּדוֹל ר' מְנַחֵם עֲזַרְיָה בְּתְשׁוּבָה בְּדַבְרֵי ב"י בַּש"ע אִם כּוֹתֵב דְּעָה א' בְּסֵתָם וְאַח"כ כּוֹת'
דְּעָה ב' בַּש"ם י"א אֲזִי הוּא תּוֹפֵס הַדְּעָה הָרֵאשׁוֹנ' אֲבָל אִם כּוֹתֵב הַב' דְּעוֹת כ"א בְּלִשׁוֹן
וִי"א אֲזִי אֵין הַכְרַעָה אֵינָה מִן הַדְּיַעוֹת הוּא עֵיקַר א"כ הַדְּרָא קוּשְׁנִי לְדוֹכְתִי לְמָה לִיָּה לְמַר
לְזִכּוֹת אֶת הָאֵחַ מִשׁוּם דְּעַל הַזְרַע לְבָרַר שְׁנִקְרָא ז"ק הֵלֵא אַף אִם יִהְיֶה וְדַאי ז"ק מ"מ
אֵינוֹ זוֹכֶה בְּהַנְכָסִים מִשׁוּם שְׁעָלְיוּ לְבָרַר (לְפִי דְּעַתוֹ דְּמַר) שְׁיִקַּח הוּ' לְשׁוֹן מִתְּנָה: וְהֵנָּה
לְכַאוּרָה הֵיךְ נִרְאֶה לְהוֹכִיחַ שֶׁהַב"י ס"ל דְּסִבְרַת הָרַא"ש דַּס"ל שְׁלִישׁוֹנוֹת אֵלוּ מוֹעִילִים
נְמִי בְּבָרִיא הִיא עֵיקַר דְּהָא הוּא פּוֹסֵק שְׁלִישׁוֹן מְנִיחַ מוֹעִיל בַּש"מ דְּהֵנָּה לְשׁוֹן מִתְּנָה מִמִּילָא
מוֹכַח דַּס"ל שְׁלִישׁוֹנוֹת אֵלוּ מוֹעִילִים נְמִי בְּבָרִיא דַּא"ל"ת הֵכִי קִשָּׁה לְמָה לֹא קִחְשִׁיב ר"ש
בַּפ' מ"ש נְמִי לְשׁוֹן מְנִיחַ בְּהַדִּי הֵנָּה לִישְׁנֵי יִקַּח יִטּוֹל כו' אֲלָא עַכ"ל שַׁר"ש אֵיירִי בֵּין
בְּבָרִיא בֵּין בַּש"מ עַל כֵּן לֹא נִקַּט לְשׁוֹן מְנִיחַ בְּהַדִּיָּהוּ פִי וְדַאי לְשׁוֹן מְנִיחַ לֹא מוֹעִיל בְּבָרִיא
וְעֵינָן בְּמַהֲרִי"ק שׁוֹרֵשׁ צ"ד שְׁפַתְבּ כֵּן לְהַדְּיָא וְהַאֲרִי שֵׁם לְבַא' דְּהָא בְּהָא תְּלִיא א"כ יָפָה
כִּינּוּן מַר שַׁתַּפ' בְּמִןּוּשְׁלָם שְׁלִישׁוֹן יִקַּח הָוִי לְשׁוֹן מִתְּנָה שְׁכַן דְּעַת הַב"י בְּהַכְרַח אַע"פ שְׁפַתְבּ
הַשְּׁנִי דְּיַעוֹת בְּלִשׁוֹן י"א מִשׁוּם דְּפַסֵּק לְשׁוֹן מְנִיחַ מוֹעִיל בַּש"מ וְכַמ"ש וַא"כ פֶּלַט מַר
מִהַשְּׁגָזוּ הַשְּׁנִיָּה מ"מ הַהִשְׁגָּה הָרֵאשׁוֹנָה בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת: וְהֵנָּה לְכַאוּר' נֵרֵא' שֵׁישׁ
לְשׁוֹנוֹת נִרְגָּא בְּהִתְנַאֵי שֶׁהִתְנָה הָאִשָּׁה אִם יִהִי לָהּ ז"ק כו' דְּלִית בֵּיהּ מִמֶּשׁ דְּהָא אֵין זְכוּת
לְהַז"ק בְּהַנְכָסִים כִּי אִם מִפְּחַ הַמִּתְּנָה שְׁנִתְּנָה לוֹ אִמוֹ בְּלִשׁוֹן יִטּוֹל א"כ אֵין לוֹ זְכוּת בְּהַנְכָסִי
כָּלֵל דְּהָא ק"ל הַמְזוּכָ' לְעוֹבֵר אֲפִי לְעוֹבֵר דִּידִי לֹא קָנָה אִם לֹא שְׁהִיתָה אֲשֶׁתוֹ מְעוֹבְרַת
בְּשַׁעַת הַמִּתְּנָה וּמִמִּיל' מִתְּנָתוֹ שֶׁל אַחֵי קִיְיִמַת אֲמַנָּם יֵשׁ לְדַחוּ' וְלוֹמַר שְׁעִיקוּר סְמִיכ' הִתְנַאֵי
הוּא מַה שְׁמִסִּי' וַיֵּד אַחֵיהּ הַנְּ"ל וַיִּוְרְשִׁיו יִהְיוּ מְסוּלְקִי' כו' דְּאִם יִהִי יְדִיהֶם מְסוּלְקִי' כו'
מִמִּיל' יוֹרֵשׁ הַז"ק אֶת הַנְּכָסִים דְּאִטּוּ בַר קִשָּׁא דְמִתָּא לִירוֹת (וַעֲפ"ז אֲזִידִי לְהוֹ ג"כ דְּבָרֵי
מַר) אֵיבָר' לְשׁוֹן הַשְּׁטַר לֹא מִשְׁמַע הֵכִי גַם יֵשׁ לְפַקְפֵּק טוֹבָא אִם לְשׁוֹן יִהְיוּ מְסוּלְקִי' כו'
מִהֵנִי אִם לֹא מ"מ יֵשׁ לְבַע"ד מְקוֹם לְחֻלּוֹק וְלוֹמַר כֵּן כְּדִי לְהַחֲזִיק יְרוּשָׁה דְּאוֹרֵיית' מִמִּיל'
אֵין דְּבָרֵינוּ אֵלוּ מְסִפִּיקִים לְזִכּוֹת אֶת הָאֵחַ אֲבָל לַעֲד"נ שֵׁישׁ לְזִכּוֹתוֹ מְקוּ' אַחַר וְהוּא זֶה
מֵאַחַר שֶׁהוֹלֵד הֵיךְ חוֹלְגֵי וְכֵן ח' וְכַמ"ש ג"כ מַר אֲלָא שַׁמ"כְּת פְּתַב שֶׁהוּא סְפַק אִם נִקְר'
ז"ק אִם לֹא (וְלַע"ד אִם הִי סְפַק לֹא זָכָה הָאֵחַ וְכַמ"ש לְעִיל) אֲבָל לַעֲד"נ וְדַאי שְׁלֵא נִקְר'
בַּל' ב"א מִן הַסֵּתָם וְלֵד כְּנֵה ז"ק כִּינּוּן דְּאִית בֵּיהּ כָּל כְּפֹ רִיעוּתִי' בֵּן ח' וְתַאוּמִים וְחוֹלְגֵי
וּמַת א' מִהֶם תּוֹף שְׁלִישִׁי לְלִידְתוֹ וְרֵאזִיה לְדְבָרֵינוּ מִהָא דְּאִית' בְּתִשׁוּ' מִהוֹר"מ מְלוּבָלִין
סִימָן ס"ז שֶׁהִשִּׁיב עַל מַעֲשֵׂה שֶׁהִי שְׁאִשָּׁה אַחַת יְלָדָה תַּאוּמִי' וְלֹא כָּלָה חֲדָשִׁיו וַא' מִהֶם מַת

מִיָּד וְלֹא מֵהֶם הִמְתִּינוּ לְמוֹלוֹ עַד שֶׁפָּלוּ לוֹ חֲדָשָׁיו וְהִיָּה מִתְנַנֵּן וְהוֹלֵךְ וְהִי תִמִּיד חוֹלָה וְיָמָת לְאַחַר שְׁלֵשִׁי לְלִידָתוֹ וּפְסֻקָּה מֵהָרִם שְׁאִין הָאֵב חֲזִיב לְהִתְאַבֵּל עָלָיו.

וְלֹא אֶמְרִינוּ בְּכֹהֵג הָאֵי בֵּר ז' הוּא וְאֲשֶׁהוּי אֲשֶׁתְּהִי דְהוֹאִיל דְהוּ' מִתְנַנֵּן וְהוֹלֵךְ גַּם הָיָה תְּאוּמִי אֶמְרִינוּ כִּינּוֹן דְּשִׁנְיָה נְחֻשְׁבִּין וְלֹד א' וְהוֹאִיל א' נִפְלָא שְׁהָרִי הוּא מֵת תּוֹף ל' יוֹם גַּם הַשְּׁנִי הָיָה נִפְלָא אַע"פ שְׁחִי עַד אַחַר שְׁלֵשִׁים ע"ש כִּי הָאֵרִיף עוֹד מִלְתָּא בְּטַעְמָא.

וְהִיָּה נִדּוֹן שֶׁל מֵהֶרֶר"מ הוּא מִמֶּשׁ כַּנ"ד אַע"פ שְׁבַנ"ד מֵת א' מֵהֶם מִיָּד וּבְגִדוֹן דִּידוֹן לֹא מֵת מִיָּד גַּם נִרְא' שְׁהִי בְּרִיא שְׁהָרִי מְלוֹ אוֹתוֹ מ"מ כִּינּוֹן שְׁמֵת מִתּוֹף ל' לֹא יֵצֵא מִכְּלָל נִפְלָא וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן מֵהֶר"ר מִשְׁכַּת שְׁהָרִי מֵת תּוֹף ל' וְלֹא כ' שְׁהָרִי מֵת מִיָּד אֲלֵא וְדָאִי אִין חִילּוּק בֵּין מֵת מִיָּד לְמֵת תּוֹף ל' וְלַעֲד"נ אִם יָבֵא הָאֵב לְשֶׁאֵל אִם יִתְאַבֵּל עַל וְלֹד כְּמוֹ בַּנ"ד מְשִׁיבִי לֹא צְנוּרוֹנִית קְבָעִי לְמִיכ' וְהִיָּה לֹא נֶעְלַם מְעִינִי מ"ש הָאֲחֲרוּנִי וְהַשִּׁיגוֹ עַל מֵהֶר"ר יָפָה בַּמ"ש בְּסִימָן שַׁע"ד אִם מֵת א' מִן הַתְּאוּמִי תּוֹף ל' אַפ"ע שְׁהַשְּׁנִי מֵת לְאַחַר ל' אִין מִתְאַבְּלִין עָלָיו וְהֵם כְּתָבוּ שְׁיֵשׁ לְהִתְאַבֵּל עָלָיו וְאַפְּי' מֵהֶר"ר יָפָה לֹא כְּתָב שְׁאִין לְהִתְאַבֵּל עָלָיו אֲלֵא כְּשֵׁמֵת תּוֹף שְׁלֵשִׁים לְמִית' הָא' ע"ש א"כ בַּנ"ד שְׁחִי הַנִּלְדָּ עֲשָׂרָה שְׁבֻעוֹת לְכַאוּר' גַּם מֵהֶרֶר"מ מוֹד' שְׁיֵשׁ לְהִתְאַבֵּל עָלָיו מ"מ אֲנִי אוֹמֵר בְּטַח שְׁבַנ"ד וּבְגִדוֹן שֶׁל מֵהֶר"ר מְלוֹבְלִין כ"ע מוֹדִים שְׁאִין לְהִתְאַבֵּל עָלָיו כִּינּוֹן שְׁהַתְּאוּמִים נוֹלְדוּ לַח חֲדָשִׁים וְהֵם לֹא אֵיבְרִי אֲלֵא כְּשֶׁנוֹלְדוּ לַח חֲדָשִׁים דְּלִית בֵּיהּ רִיעוּתִי.

כ"כ כְּמוֹ בַּנ"ד אַע"פ שְׁהַאֲחֲרוּנִי מְגִיָּהִים הִג"א וְע"פ הִגְהָתָם אִין רְאָיָה לְדִינוֹ שֶׁל מֵהֶרֶר"מ מ"מ הִדִּין דִּין אֶמֶת וְלַעֲד"נ שְׁפָן יֵשׁ לְהוֹרוֹת שְׁהַלְכָה כְּדַבְּרֵי הַמִּיקָל בְּאֵבֶל וְכִינּוֹן שְׁזָכִינוּ לְדִין שְׁאִין לְהִתְאַבֵּל עַל וְלֹד שְׁיֵשׁ בּוֹ רִיעוּתִי כֹּל כֹּף כְּמוֹ בַּנ"ד אִיף יַעֲלֶה עַל דַּעַת שׁוּם בֵּר דַּעַת שְׁזָרַע כְּזֶה יְהֵא נִקְר' בְּלִשׁוֹן ב"א מִן הַסֵּתָם ז"ק אַע"פ שְׁאֲנוּ מִחֻשְׁבִּי אוֹתוֹ לז"ק בְּמִקְצַת עֲנִינֵי לְחוּמְר' מ"מ בְּלִשׁוֹן ב"א לֹא מְקָרוּ ז"ק סֵתָם וְקָרוֹב בְּעִינֵי לְוֹמֵר שְׁגַם לְעַנְנֵי חוּז' נְדוּנָא לֹא מְקָרִי ז"ק וְאַף אִם נוֹדָה שְׁלַעֲנִין חֲזָרָת נְדוּנָא מְקָרִי ז"ק מ"מ בַּנ"ד לֹא מְקָרִי ז"ק כִּי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם בְּשֶׁלֶמ' גְּבִי חֲזָרָת הַנִּדּוֹן יֵשׁ לְוֹמֵר שְׁכּוֹתֵבִים תִּיבַת קִימָא לְמַעוּטֵי נִפְלָא בַּל חֲזִי שְׁמֶשׁ כְּדִי שְׁלֹא נִטְעָה לְוֹמֵר חֲזִיבַת הַהֲרִיזוֹן גּוֹרֵם בְּרוּשַׁת הַבַּעַל אֲבָל לֹא בָּא לְמַעַט זָרַע כִּינּוֹן דִּידוֹן שְׁכָבֵר יֵצֵא קֶצֶת מִכְּלָל נִפְלָא אֲבָל בַּנ"ד אִף אִם לֹא הָיָה כְּתוּב תִּיבַת קִימָא לֹא הָיָה מְקוּם לְטַעוֹת וְלְוֹמֵר שְׁנִפְלָא בַּל חֲזִי שְׁמֶשׁ יִטּוֹל הַנְּכָסִים וְא"כ תִּיבַת קִימָא לְמָה לִיָּה לְמַכְתָּב אֲלֵא וְדָאִי אֲתִי לְמַעוּטֵי וְלֹד שְׁיֵשׁ בּוֹ רִיעוּת' כְּמוֹ בַּנ"ד וְק"ל כְּלָלָא דְּמִלְתָּא הַתְּנָאִי שְׁהַתְּנָה הָאֵשׁ לֹא נִתְקַיֵּים וּמִמִּילָא הַמְתָּנָה שְׁנַתְּנָה לְאַחִיָּה קִימָת תּוֹ כְּתָב מֵר לְזַכּוֹת אֶת אַחִיָּה שְׁיִזְכָּה בְּהַנְּכָסִים מִכַּח אֲנִמְדָּנָא וְכּוֹנוֹת הַנּוֹתָן שְׁנַתְּכּוֹנוֹן שְׁיִהְיֶה זָרַע מֵהֶם בְּהָא וְדָאִי מוֹדִינָא שְׁדַבְּרִי נְכוּנִים וְרְאִיוֹתִי וְיִשְׂרִים וְכְדִי שְׁלֹא יֵאמֵר מֵר וְכִי עַד הָאִידָנָא לֹא יִדְעָנָא שְׁשִׁפִיר קְאָמִינָא קְאָמִינָא לְהוֹסִיף נִזְכָּר מְשִׁלִי לְהִבִּיא רְאָיָה שְׁאֲזֵלִינוּ בְּתֵר כְּנוֹנַת הַנּוֹתָן אִפִּי לְהַחֲזִיק הַמְתָּנָה אִפִּי בְּלִשׁוֹן גְּרוּעַ מְכ"ש שְׁיֵשׁ לִילָף בְּתֵר כְּנוֹנַת הַנּוֹתָן וְאֲנִמְדָּנָא לְבַטֵּל הַמְתָּנָה (כִּי יֵשׁ סְבָרָא יוֹתֵר לְבַטֵּל מִלְקִינִי כְּמ"ש הָרָא"ש בְּתִשְׁבָּה הוּבָא בַּח"מ סִימָן רפ"א) וְהוּא זֶה דְּכָבֵר כְּתָבָנוּ שְׁהַב"י פּוֹסֵק כְּדַעַת הָרָא"ש שְׁלִשׁוֹן מִנִּיחַ מְהִנֵּי בַּש"מ אַע"פ שְׁאִין בְּמִשְׁמַעוֹתוֹ לֹא לְשׁוֹן קִנְיָן וְלֹא לְשׁוֹן זְכִיָּה וְהִיָּנוּ טַעְמָא מְשׁוּם דְּאֲזֵלִין בְּתֵר כְּנוֹנַת הַנּוֹתָן כְּמוֹ שְׁכָבֵר מֵהֶר"ר ק בְּשׁוֹרֵשׁ הַנְּ"ל הָרִי קָמוּן שְׁאֲזֵלִינוּ בְּתֵר כְּנוֹנַת הַנּוֹתָן לְהַחֲזִיק לְשׁוֹן גְּרוּעַ מְכ"ש שְׁיֵשׁ לְנוֹ לִילָף בְּתֵר כְּנוֹנַת הַנּוֹתָן

לבטל מתנת הנזע אמןם עדיו יש לבע"ד מקום לחלוק ולומר דוקא גבי ש"מ אזלינו בטר פוננת הנותן אבל לא בבריא אע"פ שאין סברא לחלק ביניהם מ"מ להוציא מלב החולק נביא ראיה אחרת והוא זה דאית' בפסקי מהררי"ו הקצרים סימן ט"ז ונ"ל שטר ירוש' שכתוב בו ואם בתי תלך לעולמה בלי ז"ק אז החוב בטל ואם"כ מתה הבת בתיי אביה והניקה ז"ק ואם"כ מת הנזע בתיי אבי הבת ואם"כ מת אבי הבת נראה שבעל הבת יורש זרעו וצריכים לשלם החוב אע"ג דאומדנא דדעת' הוא שאבי הבת לא הי' פוננתו אלא על בתו וזרעה פינו שהודה שחייב להבת לא אמרינו אהודאא אומדנא דדעתא כו' עכ"ל הרי לפנינו מבואר נגלה שאם לא היה נכתב החוב דרך הודאה הנה אזלינו בטר אומדנא לבטל החוב אע"פ שמלשון השטר היה משמע שהחוב קיים ה"ה נמי בנדון דידן יש לבטל מתנת של האשה שנתנה לזרעה מפח אומדנא דדעתא איברא שיש עדיו לפקפק ולומר שאין הנדון דומה לראיה דשאני התם פינו שמת הז"ק קודם מיתת המתחייב אזלינו בטר פוננת המתחייב ששוב לא התחייב פינו שמת הז"ק משא"כ בנדון דידן שמת הנותן בתיי של המקבל מתנה ודומה לאלו מת אבי הבת בתיי הז"ק ואם"כ מת הז"ק והתם ודאי הבעל יורש את זרעו דהנה דומה לנדונית חתני' שכבר ניתנה ליד החתן ואם"כ מתה האשה בטלה האומדנ' א"כ הה"נ בנ"ד פיוצא בזה כשמתה האשה בעדיין הז"ק קיים בטלה תו האומדנ' מ"מ נלע"ד בנ"ד דהנה אומדנ' דמוכח טובא אזלינו בתרא דהא עכ"פ יש לצרף להאומדנא מה דהנה כ"כ ריעותיה בהולד ועוד יש גילוי דעת גדול ע"י הסיפור שסיפרו הממוצעים שהקפידה האשה טובא שלא תעבור נחלתה מן אחיה לבעלה כמו שכתב גם מכ"ת בתשובתו וגדולה מזו כתב הגאון חמי מהרר"מ שהיה אב"ד ור"מ בק"ק נ"ש ומדינת מערערין בתשו' שנדפסו מקרוב נקרא צמח צדק סימן צ"ה אם איפא אומדנא דמוכח אזלינו בתרא אפי' במקו' הודא' ומחלק בין נדון של מהררי"ו ונ"ד (אבל אין דבריו מוכרחים) גם אני הארכתי בענין זה בתשובה אחרת ואין הזמן מספיק פעת להאריך פללא דמילתא נלפ"ד הנני מסכים עם מכ"ת לדינא שמתנתה שנתנה לאחיה היא שרירא וקיימת והדין דין אמת קצת מן הטעמים והראיות שכתב מר וקצת מן הטעמים והראיות שהוספתי משלי וכולם שוים לשבח נ"ל גרשון אשפנזי: שאלה מו ע"ד עסקי ריבה אחת שמה גיטלין בת קויפמן עם נער א' שמו וייבלמן בר משה מבערנבורג שהנער אומר שהוא קידש הבתולה הנ"ל מרצונה בפני עדים והבתול' מכתשת אותו ותוקף דברי טענותיו של הנער ותשובת הבתול' ולשון העדים ומהותן שא' מהם הוא בעל אחותו של הנער משה הנ"ל הפל מבואר באר היטב בהשאלה.

תשובה הנה ראיתי שלשה מטיבי צעד בעלי תריסין בעל קרנים קרני הוד מגיחים קרבא ועומדים בקשרי מלחמה של מצנה הראשון החכם הפוסק תפס במושלם שאין לחוש לקידושין הנ"ל פלל ואינה צריכה גט והחכם השני השונ"ה בשער יוכיח שיש לחוש לקידושין ואת והב בסופו הסכים להיתר אם הנבל אשר נבלה עשה לא ישמע לקול מלחשים לפטור הבתולה הנ"ל בגט תוך זמן מה אשר הגביל וירחיק נדוד עד שיש לחוש לעיגון אזי דעתו מספמת שבתולתא דא רשאי להתנסבא לכל גבר בלא גט מן הנבל (וכבר עבר המועד וזמן המוגבל אשר הגביל החכם והנבל עומד במרדו והרחיק נדוד) והחכם השלישי בא והכריע ביניהם בהכרעה שלישית שאין להתיר הבתולה בלא גט אפי' במקום שיש לחוש לעיגון וכל א' וא' מן החכמים הנ"ל נתן טעם לשבח והרא' פנים

לדבריו וסברותיו והאריכו מאד הנה שמן של מטיבי צעד הנ"ל נעלם ממני ואינני מכיר מי הם כי לא באו על החרתו בהעפתה שנושלה אלי ע"כ אצפה בשפטי ואצדק כי אם אין הדין מכיר לשום א' מן הצדדים אין לה דין צדק כמוהו הנה באמת פאשר בא אלי השאלה ובקשו שאחנה גם אני דעתי הקלושה עליה ברעיוני שלא לתקוע את עצמי לדבר הלכה זו כי מיראה הוראה אני בדבר קל קל וחומר בדבר חמור כזה איסור א"א אמנם אחר שובי נחמתי ולדמעות העשויה שערי רחמי פתחתי ובפרט פאשר שפבר קדמוני שני חכמים הנ"ל והסכימו פשיש חשש עיגון להתיך בלא גט ממילא לא חל עלי אחריות כל העריות כי אם שיבא מפשוך ע"כ אמרתי אצפה גם אני ואהיה נטפל לעושי מצוה ואקבל שכר פעושה מצו' פי כמה שקדו חכמים על תקנו' בנות ישראל כו' ומאת חונן לאדם דעת זה אלי אבקש לאורייתא יישר פחי לחילי שלא אכשל ח"ו בדבר הלכ' וישמחו אויבי לי וזה החלי בעזרת ה' חילי: והנה פאשר שאין הזמן מסכים עמדי להראות פנים לכל צד ואופן פמראה האופן פדרכי להשיב לשואלי דבר ומה גם שהחכמים השלימים הנ"ל פבר נשתטחו בכל זויות התלמוד והפוסקי' פמעט שלא הניחו לנו מקום להתגדר בו ע"כ אבוא בקצך' ואען ואומר הנה ההיתר של בתולתא דא להתירה בלא גט נשען על שני עמודים העמוד הימיני הוא זה שנאמר כל מה שנלמד ממדרש חכמים פגון פסול של קרובים ע"י אישות דינן פדין פסולי דאורייתא עמוד השני הוא שנאמר המקדש בע"א אין חוששין לקידושין ואם שני העמודים האלו יעמדו יחדיו אזי בתולתא דא שריא להתנסבא בלא גט בלי ספק פלל והנה העמוד השני פבר העמידו הרש"בא ז"ל בעדותו שהעיד וכתב בתשובה אחת (הובא בב"י סימן מ"ב) לתלמיד א' שהיה רוצה לסמוך אדברי סמ"ג לחוש לקידושין שנתקדשו בע"א וז"ל מי סנו ה"ג והרי"ף והרמב"ם וכל הגאונים וכל האחרונים שאמה מחמיר על עצמה יותר מפל אלו עכ"ל הרי העיד הרשב"א שפל הגאונים והאחרונים שקדמוהו ס"ל שהמקדש בע"א אין חוששין לקידושין ונאמן עלינו הדין הגדול פבי תרי (גם לדעת הס"מג שס"ל חוששין נדבר בו פסוף א"ה) והנ' לבנות בית ההיתר הנ"ל צריכין אנו להעמיד עוד את עמוד הימיני שפל מה שנלמד ממדרש חכמים פגון פסולים מחמת קורבא ע"י אישו' יש להם דין פסולי דאורייתא וכדי לברר דבר זה נעורר ונסדר זה אחר זה דברי הגאונים ראשונים ואחרונים דס"ל הכי (ואח"כ נוכן פדעת הרמ"בם א"ה) פאשר מצאנו דעתם מפוזרים בדברי תשובת האחרונים: הראשון בזמן ה"ה רב שרירא גאון פתב בתשובה הביאה מהרר"מ אלשקר פסימן ס"ח ז"ל ואלו הן הקרובים מן התורה אחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו כו' וכל מי שאשתו קרובה לו בעלה פמותה ופסול לו כו' השני למנין וראשון פמעלה שהעידו עליו שפכל הגאונים שהיו לפניו לא היה פמותו ה"ה רב האי גאון והוא סוף הגאונים שפכת הרמ"בן בשמו בתשובה סימן קנ"ה ז"ל הרמ"בן וכל אותן הקרובים פמשנת ז"ב פסולי דאורייתא הן וכמו שפכתתי (ר"ל בתחילת התשובה פתב כל מה שפא ממדרש חכמים דאורייתא הוא כו') והנה רואה שגם הרי"ף סובר פן (ר"ל שבתחלת התשובה פתב תשובת הרי"ף שמבואר בה שגם הוא ס"ל פן) וכן דעת רב האי גאון ז"ל ודבריו מכוננים הרבה עכ"ל וכ"כ הריב"ש פסימן י"ד בשם תשובת הרש"בא שכ"כ בשם רה"ג ועפ"ד אלו מבואר שרב ה"ג והר"ף והרמ"בן פיונונו לדעת אחת דעת קדושי' שפל מה שפמדר' חכמים הוא דאורייתא הר"ש פן חפני הפהן פתב בשערי' הביאו דבריו המרדכי

והאגודה בפ' ז"ב וז"ל פשטינו ממתניתין שהקרוכים הפסולים להעיד הם שמנה והם ד' מעלות ג' מעלות מן התורה וא' מדרבנן כו' וג' מעלות ראשונות מדאורייתא אם קידש אשה אחת בעדות א' מהם אינה מקודשת ואינה צריכה גט ומותרת לעלמא ומעלה רביעית (היינו שלישי בראשון) מדרבנן וצריכה גט משום ספיקא כו' עכ"ל הרי משמע להדיא שכל מה ששנוי במתניתין בין קרובים מצד האב בין קרובים מצד האם או מחמת איש' פולן שוין ופסולי דאוריית' הם זולת א' בג' שהוסיף רב בגמרא דאלו ס"ל לר"ש שגם קרובים מצד אם או מחמת אישות לא הוי כי אם פסולי דרבנן לא ה"ל לשחוק אלא לפרש וכיון שזכינו לדין שפן דעת מהרר"ש ממילא האגוד' והמרדכי שהביא דבריו בלי חולק ס"ל ג"כ הכי בעל ה"ג פתב בסימן נ"א וז"ל אלו הן הקרובים כו' כל אלו פסולין לכל עדיות שבתורה אבל בן בן ראובן להעיד לשמעון (היינו ג' בראשון) למזון פסול לקידושין צריכה גט תפוס גמרא ביצה כל היכא דאיכא אחים ראשון בראשון ושני בראשון כו' דאורייתא פסול שלישי בראשון דרבנן פסול שלישי בשני פשר אפי' מדרבנן כו' עכ"ל הרי משמע שגם הוא ס"ל שכל השנויים במשנה הם פסולי דאורייתא דאל"כ ה"ל לפרש וכן משמע עוד מלשוננו שפתב בעמוד השני וז"ל ודוקא חתנו דגזירת המלך הוא דרחוק הנה ונתקרב כו' עכ"ל והוא תלמוד ערוך ב"ב דף קנ"ט משמע ששקורבא מחמ' אישות גזיר' המלך הי' ופסולין מן התור' ומ"ש בעל ה"ג וז"ל היכא דקדש איתתא בפסולי עדו' דרבנן לא הוי קידושי מעליא עד דקדיש לה בעדים פשרים ואפ"ה לא מישתרי' לעלמא אלא בגיטא כו' עכ"ל ר"ל מ"ש בפסולי עדות דרבנן פגון משחוק בקוביא ודומיהו.

הראב"ן פתב (דף קי"ב ע"ב) וז"ל ב' בב' ותרי בעל פשרי זה לזה מדאורייתא וכו' ע"ש הרי מבואר אבל ב' בב' וחד בעל הנה פסולי דאורייתא. הסמ"ג כ' בסי' רט"ו וז"ל פוסק רבינו יעקב שאין הלכ' שמכשיר ראשון בשלישי כו' וכן פסק בה"ג דג' בראשון פסול מדרבנן ונראה דהאי מדרבנן ט"ס אלא כתוב הנה שם מדרבן שדורש מיתורא דו"יו ובגנים לרבות דור שלישי לפסול על הראשון עכ"ל הרי להדיא דס"ל כל מה שפא ממדרש חכמים דין דאורייתא יש לו.

איברא שהב"י חולק עליו וס"ל דלאו ט"ס הוא כי באמת א' בראשון הנה מדרבנן ממילא אין להוכיח מפאן שדעת ה"ג הוא כל מה שפא ממדרש הנה דאורייתא מ"מ מדלא פתב גם קרובי אם וקרובי ע"י אישות אם הם מדרבנן משמע שפולם דין תורה יש להם וכמ"ש לעיל.

התוספת פתבו בב"ב דף קנ"ט ע"א ד"ה אי לאפוקי כו' בשם ר"ת בספר הישר שהוא פוסל ראשון בג' מן התורה כדפסל רב בז"ב (ורב נפקא ליה מן נ"ו יתיר') ש"מ דס"ל מה שפא ממדר' חכמים הוא מן התור' וכן משמע בתוספו' פ"ק דקידושין דף כ"ד ע"א ד"ה מדרש חכמים הוא ע"ש הגהת אשרי בפ' שבועות העדות פתבו על הא דאמר התם אמר רבינא הב"ע שהיה שניה בשעת פפירת הראשון' קרובי' בגזירהו כו' וכגון שבשעת ראית העדות היו רחוקים דבעינן תחילתו וסופו בכשרות וגבי בני עיר שנגנבו להם ס"ת כו' אע"ג שאין תחילתו בכשרו' אין לדמו' פסול מחמת שנוגעין בעדו לפסול דקורב' או לפסול שארי פסולי עדו' מה"ת עכ"ל הרי משמ' שקרובי' בגזושתיהו הנה פסולי

דאורייט' הרי לפנינו חבל נביאים ראשונים ואחרונים שמעמידין לנו גם העמוד הימיני והוא שכל מה שבא ממדרש חכמים יש לו דין תורה ממש.

והנה נפשי יודע' מאד את מה ערכי שלא שמשתי כל צרכי וקוצר השגתי ומיעו' ידיעתי ואיננו בהשג יד לסייע לדברים הנ"ל וסייעתי אינה אלא כזורע ורוח מסייעתו שאין בו ממש ואפשר ע"י מה שאני מוסיף אני גורע מ"מ ראיתי בתשובת ר"ש גאון שכתב וחקמת הגאונים ופולפוליהן הוא הדבר אשר צנה ה' את משה אע"פ שאומרי' הכי הוא ואין מביאין ראי' באינ' מקו' הוא כו' ע"כ אמרתי מטובייהו קאמינא אעפ"י שאני קטן נפל אשת בל חזי שמש ואור תורה מימי מ"מ הרשו' נתונה לי למשש כענין אולי אמצ' פסומא בארובה איזה מקו' (מלבד מ"ש הראשונים) שמוכח שכל מה שבא ממדרש חכמי דין תור' יש לו ויגעתי ומצאתי שהמדרש מביא בפ' ז"ב ירושלמי ונ"ל המדרש וה"ה (בעל חורגתו פסול) וכן משמע בירושלמי דמייתי מק"ו דמתן אחרתו ומה חתן אחרתו פסול לו בעל חורגתו שהוא חתן אשתו לכ"ש ע"כ הרי מוכח שפסולין האלו הם פסולי דאורייט' דאי לא פסולין רק מדבריהן אין ללמוד זה מזה בק"ו דהא ק"ל אין למדין ד"ת מד"ס ולא ד"ס מד"ת ולא ד"ס מד"ס כמ"ש הרא"ש בתשו' פלל נ"ד להדיא ע"ש וזו משלי הבאתי לסיוע להעמיד עמוד הימיני וכיון שזכינו להעמיד שני עמודים הנ"ל על עמודים ע"פ רוב מנין ורוב בנין ממילא רנוחא שמעתתא שבנ"ד בתולתא דא שריא להתנסבא בלא גט פיון שהע"א הוא בעל אחרתו של הנער והוא פסול מן התורה נמצא שלא נשאר כי אם עד אחד פשר וכל הגאונים ראשונים ואחרונים ס"ל שהמקדש בע"א אין חוששין לקידושין (זולת הסמ"ג) איברא לא נעלם מעיני מ"ש הה"מ בפ"ד מה' אישות ונ"ל ודע שבפסולי עדות יש מחלוקת בין המפרשים אי אלו הן מד"ת או אלו הן מד"ס שקצת מן הגאונים סוברים שכל אותן הנלמדין מן המדרש פקרובי האם הם מד"ס כו' וכבר חלקו עליהם ו"ל ואמרו שכל הבאים מן המדרש הן מן התורה כו' וזה דעת הרמב"ן והרשב"א ו"ל עכ"ל הרי קמן שאין הרמב"ם יחיד בסברא זו וממילא יש לנו לחוש בנ"ד לסברת הרמב"ם והגאונים הנהם מ"מ אפשר לומר שגם הגאונים הנהם מודים בנ"ד שאין לחוש לקידושין דאיכא למימר שס"ל פדעת הרי"ף והעטור ויתר הפוסקים דס"ל המקדש בפסולי עדות דרבנן אין חוששין לקידושין משום דכל המקדש אדעתא דרבנן מקדש וא"ת א"כ דס"ל להגאונים הנהם שהמקדש בפסולי עדות דרבנן אין חוששין לקידושין א"כ למאי נפקא מיניה אם מה שגלמד ממדרש חכמים הוא מד"ת או מד"ס הלא בשניהם אין חוששין לקידושין שנתקדשו בפניהם יש לומר שנ"מ לענין גיטין שנמסרו בפניהם דגבי גיטין ליכא למימר כל המגרש אדעתא דרבנן מגרש וסברא זו פתבה הרמב"ן בתשוב' סי' קכ"ה הנ"ל ממילא יצא לנו שאין שום א' מהגאונים שמבואר בדבריו שיש לחוש בנ"ד לקידושין וא"כ הוא אין לנו להניח דעת כל הגאונים הנ"ל שלע"ד אין חשש קידושין בנ"ד ולתפוס הספק שמה הגאונים הנזכרים כהה"מ ס"ל ג"כ שהמקדש בפני פסולי עדות דרבנן חוששין לקידושין כדי לעגן הבתולה הנ"ל אע"פ שהרמב"ם שפתותיו ברור מללו שמה שגלמד ממדרש הנה מד"ס (לפ"ד קצת מפרשים גם כתב להדיא המקדש בפסולי עדות דרבנן חוששין לקידושין מ"מ פיון שהוא לבדו זר ולא מצאנו לו חבר שס"ל שניהם יחדיו שמה שגלמד ממדרש ה"ל מדרבנן גם המקדש בפניהם שחוששין לקידושין אין לחוש לדבריו נגד הגאונים הנ"ל ולא נעלם מעיני מה

שְׁהֶעֱתִיקוּ הַחֲכָמִים הַנְּלִי מִן סֵפֶר תְּנֻמַּת יִשְׂרָאֵל וְנִ"ל (לְפִי הַעֲתָקְתֶּם אֶבֶל גּוֹף אֵין אֶתִי פֶה) אֶף אִם נִגַּשׁ מִשָּׁה לְבַדּוֹ בְּסִבְרָא זֶה אֵין אֲנִי רִשְׁאֵין לְהַתִּיר לְשׁוּק שְׁלֵא מִדַּעְתּוֹ כּוֹ עַכ"ל מִשְׁמַע שֵׁס"ל אֶף אִם הֶרְמַב"ם הוּא יַחִיד בְּסִבְרָא זֶה מ"מ אֵין לְהַתִּיר שְׁלֵא מִדַּעְתּוֹ אֶבֶל לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעֲתִי נִרְאָה שְׁאֵין רְאִיָּה כָּלֵל מִדְּבָרֵי הַת"י שֶׁהוּא הִיָּה בְּמַלְכוּת שְׁפָבֵר קִיָּמוֹ וְקִבְלוּ עֲלֵיהֶם שְׁלֵא לְזוּז מִדְּבָרֵי הֶרְמַב"ם וְאַחַר דְּבָרָיו לֹא יִשְׁנוּ אֶף שְׁרַבִּים חוֹלְקִים עֲלָיו וְהָכִי דִּיִּיקָא לִישְׁנָא מ"ש אֵין אֲנִי רִשְׁאֵין לְהַתִּיר לְשׁוּק שְׁלֵא מִדַּעְתּוֹ אֶבֶל בְּמַלְכוּת שְׁלֵא קִבְלוּ לְהוֹרוֹ ע"פ פְּסָקֵי הֶרְמַב"ם אֲזִלִּי בְּתֵר רֹב מְנִין וְכֹן מ"ש בְּסוֹף דְּבָרָיו וְקוֹלָא גְדוּלָּה כּוֹ אֲזִל נְמִי לְכוּנָא זֶה שְׁבַמְלָכוֹ שְׁקוּבְלוּ עֲלֵיהֶּ שְׁלֵא לְזוּז מִדְּבָרֵי הֶרְמַב"ם א"כ ה"ל כְּאֵלוֹ אֵין חוֹלֵק עֲלָיו וְדָאִי אֵין לְהַקְלֵל כ"כ מְסִבְרָא לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו לְקוֹלָא אֶבֶל בְּמַלְכוּת שְׁלֵא קִבְלוּ עֲלֵיהֶם תּוֹרַת מִשָּׁה וְהוֹרְאוֹתָיו אֵין נִזְק אִם נִפְרַשׁ דְּבָרָיו לְהַקְלֵל כִּינּוּן שְׁבַלְאוֹ הָכִי רַבִּים קָמִים עֲלָיו לְחַלּוֹק מִמֵּילָא הָדַר דִּינָא שְׁאֵין לְחוּשׁ בְּנ"ד לְדְבָרֵי הֶרְמַב"ם כִּינּוּן שְׁיַחִיד הוּא.

חָדָא וְעוּד קְאָמִינָא הֵלֵא הֶרְשֵׁב"ץ וְהָרִיב"ש בְּתַשׁוּבָה סִימָן י"ד מְפָרְשִׁים דְּבָרֵי הֶרְמַב"ם מ"ש כֹּל מַה שְׁבָא מִמְדַּרְשׁ חֲכָמִים נִקְרָא מִד"ס אֵין כְּנֻנְתּוֹ שְׁלֵא יִהְיֶה לוֹ דִּין תּוֹרָה בְּמִן שְׁלָם רַק רְצוֹנוֹ לֹמַר שְׁאֵין עוֹלִים לְמִנְיָן תְּרַנְי"ג מִצּוֹת אֶבֶל זוּלַת זֶה דִּין תּוֹרָה מִמֶּשׁ יֵשׁ לוֹ וְהֶרְשֵׁב"ץ הוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי הֶרְמַב"ם בְּעֶצְמוֹ וְכַבּוּדוֹ שֶׁזֶה הוּא הַפִּירוּשׁ הָאֲמִתִּי בְּדְבָרָיו א"כ פְּשִׁיטָא אֵין עֲדוּתוֹ שְׁלֵא בַעַל אַחֻתּוֹ שְׁלֵא נַעַר הַמְקַדֵּשׁ נִחְשָׁב לְכֹלִים וְלֹא נִשְׁתַּיֵּיר רַק ע"א כְּשֶׁר וְאֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁין.

וְלֹא נַעֲלָם מֵעֵינַי מַה שְׁהֶעֱתִיקוּ הַחֲכָמִים הַנְּלִי דְבָרֵי הַת"י שְׁשָׂדָא נִרְגָּא בְּהוֹכְחָה זֶה מִחֻמַּת שְׁיֻנוּי הַלְשׁוֹן שְׁלַעֲנִין קִידּוּשֵׁין נִקְט לְשׁוֹן מִד"ס וְלַעֲנִין עֲדוּת נִקְט לְשׁוֹן מִדְּבָרֵיהֶם מ"מ מִזְכָּה אֲנִי בְּמִקוּמֵי דְאֶף אִם נִקְבַּל דְּבָרֵי הַת"י שְׁיֵשׁ לֹמַר כֹּן וְלִדְחוּת הַהוֹכְחָה שְׁלֵא הֶרְשֵׁב"ץ מ"מ אֵין הֶכְרַח לְהַפְּדֵי שֵׁא"א לְפָרֵשׁ כֹּן דְּבָרֵי הֶרְמַב"ם וְכַנּוּנְתּוֹ וְמַה שְׁשִׁינָה בְּלְשׁוֹן אֵין זֶה כְּדָאִי לְהַכְרִיחַ שׁוּם כְּנֻנְהָ הֵלֵא תְּרַאָה שֶׁהַכ"מ הַסְּפִים שְׁהַגִּירְסָא הַנְּכֻנָה בְּדְבָרֵי הֶרְמַב"ם בְּפ"ג מֵהַל"א אֶבֶל הַפְּסָף הוּא מִדְּבָרֵיהֶם שֵׁנָא כִּי יִקַּח אִישׁ וְגו' הָרִי לְפָנֵינוּ שְׁגַם בְּקִידּוּשֵׁי כְּסָף נִקְט נְמִי לְשׁוֹן מִדְּבָרֵיהֶם גַּם הַה"מ כְּתַב בְּפ"ד וְנ"ל וְדַע שְׁבַפְסוּלֵי עֲדוּת יֵשׁ מִחַלּוֹקַת כּוֹ שְׁקִצָּת מִן הַגְּאוּנִים ס"ל שְׁכָל אוֹתָן שְׁנַלְמָדִים מִן הַמְדַּרְשׁ פְּקוּרֵי הָאֵם הֵם מִד"ס וְכ"כ רַבִּינוּ בְּפִי"ג מַה ע"כ כּוֹ הָרִי שֶׁהוּא נִקְט בְּלְשׁוֹן הַגְּאוּנִים לְשׁוֹן ד"ס וְכַתַּב שְׁכֹן כְּתַב רַבִּינוּ מִשְׁמַע דְּלִית לִיָּה שְׁיֵשׁ לְחַלּוֹק בֵּין לְשׁוֹן מִדְּבָרֵיהֶם וּבֵין לְשׁוֹן מִד"ס וְיֵשׁ לִי לְהַבִּיא חֲבִילוֹת רְאִיוֹת מִדְּבָרֵי הֶרְמַב"ם עֶצְמוֹ רַק יֵשׁ לָנוּ דִּי בְּמ"ש.

מִמֵּילָא זְכִינּוּ לְדִין שְׁאֶפְשֵׁר לְפָרֵשׁ כְּנֻנְתּוֹ הַרְמ"ב ע"פ דְּבָרֵי הֶרְשֵׁב"ץ וְהָרִיב"ש וְכִינּוּן שֶׁהוּא אֶפְשֵׁר קְרוֹב הַדְּבָר לֹמַר שֶׁהוּא מְוַכְרַח דַּא"כ קִשָּׁה לְפָה בְּאַמַּת מַחְלָק וְס"ל לְהֶרְמַב"ם שְׁקִידּוּשֵׁי כְּסָף שְׁבָא מַג"ש אֵית לָהּ דִּין תּוֹרָה מִמֶּשׁ וְקוּרְבִים מִצַּד אִם שְׁבָא מְלִימוּד אִם א"ע לִית לָהּ ד"ת וְנִהְפָּדֵי הוּא כִּי הַלִּימוּד אַא"ע עֲדִיף טְפִי כַּמ"ש בְּסִפְרָא פְּרִיתוֹת בְּחַלּוֹק נְתִיבוֹת עוֹלָם סִי' כ' וְנ"ל אִם תְּמַצָּא אִם א"ע לְכַד תְּנַהוּ עֲנִין לְכַד לֹא חָשִׁיב דְּרָשָׁה אֶלָּא מְקָרָא מְלָא וְנִהְיָה יוֹתֵר מִהִיקָשׁ דְּלֹא חָשִׁיב מִשׁוֹ דְּחָשִׁיב כְּאֵלוֹ נִכְתַּב בְּהִדְיָא עַכ"ל (וּבְזֶה נִסְתַּר תִּירוּצוֹ שְׁלֵא הַל"מ גַּם מַה שְׁכַתּוּב מִחֲכָם הַשְּׁלִישִׁי): כְּלָלָא דְּמִקְלָת' שַׁע"כ"פ אֶפְשֵׁר לֹמַר שְׁבַנ"ד גַּם לְדַעַת הֶרְמַב"ם אֵין חוֹשְׁשִׁין לְקִידּוּשֵׁין אֲמָנָם יֵשׁ עֲדִינּוּ

לבע"ד מקום לחלוק ולומר שרמ"א תופס דברי הרמב"ם בפשטן וחושש לדבריו כמבואר בש"ע ע"ז אשיג הלא ידוע שבכל מקום שאין מהרמא"י פותב וכן נ"ל להורות רק פותב סתם י"א אינו בא להחליט הדעה ההיא רק שיש לחוש לה לענין לכתחלה ושללא בשעת הדחק אבל בדיעבד או בשעת הדחק אין לחוש לאותו דיעה וכן דעת הב"י בטא"ה ס"ס מ"ב שלכתחלה יש לחוש לדעת הרמב"ם אבל לא בדיעבד ונלע"ד שבמקום חשש עיגון בדיעבד דמי כמו שמצינו בכמה דוכתא: ובזה אנדא לה מה שתמה הש"ך על רמ"א כי ס"ל אע"פ שאין להרמב"ם חבב בדבר זה מ"מ לכתחלה שלא במקום חשש עיגון יש לחוש לסברתו וראיתי להחכם ראש השלישי שמשונו הש"ך לאבגר ועמשה שדרשו רקים שגם הוא דריש על דברי מהר"ר מא"י כמ"ש ובמחילה מפורסם אני אומר שדבר רק הוא ואין זה דרך הלימוד מלבד שאין לשון הש"ך מורין פן ואם באנו לדקדק בדברי מהרמ"א דקדוקי קלים פאלו ה"ל לדקדק מ"ש וי"א דקרוכי אם נמי אינם פסולים רק מדרבנן מדכתב נמי משמע שי"א זה ס"ל תרנוניהו שא' בג' פסול מדרבנן וקרוכים מהאם נמי פסולים ויש לדקדק מאן הוא מן הפוסקים דס"ל הכי אם פנונתו על הרמב"ם הלא ס"ל שא' בג' פשר אפי' מדרבנן אלא נלע"ד שפנונתו הוא על ר"ת שלדעתו של רמא"י ס"ל לר"ת שג' בא' הנה מדרבנן וכן קרוכי אם וכ"כ להדיא בד"מ ונ"ל וכתב ב"י דלר"ת דפוסל ג' בא' ה"ה דפוסל בקרוכי אם ולא ידעתי ל"ל פתב פן עכ"ל ואפשר לומר דאף ר"ת מכשיר בקרוכי אם דתרי דרבנן לא אמרינו דהיינו ג' בא' וקרוכי אם שהו מדרבנן עכ"ל הד"מ הרי מבואר שס"ל שר"ת ס"ל שג' בא' הוי מדרבנן וקרוכי אם נמי לא פסולים רק מדרבנן ועפ"ד אלו מינסדים דברי ההגה' מ"ש וי"א קרוכי אם נמי כו' ונראים הדברים שפך פנונתו של מהרמא"י וא"כ י"ל אם לא הוי סובר שר"ת אגיל בשיטתיה דהרמב"ם לא הנה חושש לדברי הרמב"ם שהוא יחידאי ואם פך פנונתו נדאי אין לסמוך על דברי הג"ה זו שהרי מהררו"כ השיג אדבריו בהגהות ד"מ וכתב שז"א שהרי התוספת פתבו להדיא שר"ת ס"ל ג' בא' פסול מדאורייתא (ויכבר העתקנו דבריהם לעיל) ועוד דאל"כ ה"ל לרבינו לכתוב שהוא פשר ולא לסתום ולכתוב פשם שקרוכי אב כו' לכן נראה דאין לחלק ולזה לא הוצרך לרבינו לכתוב מאחר שכתב שאין חילוק בין קרוכי אב וכו' ע"כ לו' נראין דברי מהררו"ך ממילא אין לחוש להגה' זו וק"ל אבל אין אנו צריכין לדקדוקים קלים פאלו כי פכר יצא הדבר בהכשר בלתי דקדוק זה שגם לפ"ד הרמב"ם אין לחוש לדין רק שעדיין עומד לנגדנו דעת הסמ"ג שחושש לע"א אבל גם לזה אין לחוש כי פכר פתבו פל האחרונים שבמקום הכחשה אין לחוש לע"א פלל פללא דמלתא שדעתי הקלוש' מסכמת להתיר בתולתא דא לכל גבר בלי גט מן הנבל אשר עשה הנבלה הנ"ל נ"ל גרשון אשכנזי: והנה אחר זה נשתנה השאלה קצת בכך השבתי לו שנית על שאלתו וזהו ע"ד מ"ש מר ונ"ל במלות מתחלפו' קצת ועתה לפי הנשמע יעמדו עדים שרוצים לומר בתורת עדות איה' שהבתולה הודית בפניהם לאחר שפאתה למדינה זו שאמת הוא שנתקדש' מן הנער הנבל ומכ"ת ביקש מאתי לחיות לו דעתי הקלושה אם אמת נכון יתברר בעדים שהבתולה הודית בהודאה גמורה שנתקדשה להנבל הידוע מה דינה והנה ראיתי את דעתו הרחבה והמלאה חכמה ודעת נוטה שאין ממש בהודאתה אחרי שפכר קיבלה עליה בחרם ובגידוי' שלא נתקדשה ובפרט שהיא מכחשת ואומרת שלא הודית מעולם ועוד פתב מכ"ת והארי' בטעמים לשבח שאין לחוש לקידושין פלל

ולע"ד הקלושה יש לי הרהורי דברים על כל דבריו והנ' יעברו לפנינו כבני מרון ראשון ראשון ואחרון אחרון מ"ש מר ראשון פיון שפבר קיבלה עליה בחרם כו' לפי לא כן יחשב מה בכך שפבר קיבלה עליה בחרם כו' סוף סוף עכשיו שהודיתה שוית נפשה חתיכה דאיסורא לעלמא ואם דעת מכ"ת שאינה נאמנת משום דק"ל אין אדם משים עצמו לרשע והבתולתא דא בהודאתה זו משוית עצמה רשעה שעברה על חרמות ונדוים שגזרו עליה הב"ד ואי משום הא לאו מילתא דלא אמרינן אין אדם משים עצמו רשע אלא לענין פלוני רבעני לרצוני וכיוצא בזה אבל לענין שויה לנפשה חתיכה דאיסורא ודאי חוששין לדברים פגון אשה שאמרה שזינתה תחת בעלה לרצונה לולא למשנה אחרונה שחיישינן שפא עיניה נתנה באחר היתה נאמנת ואסורה לבעלה אע"פ שמשוני' עצמה רשעת וזלענ"ד פשוט ובזה אזד' נמי מ"ש מכ"ת ונ"ל דאל"כ לא נניח בת לא"א שיושבת תחת בעלה היום תאמ' כף ולמחר כף כו' עכ"ל כי ודאי לענין זה להפקיע זכות בעלה אינה נאמנת אבל פנויה שעדיין אין לשו' אדם זכות בה ודאי נאמנת לשוני' לנפשי' חתיכה דאיסורה וק"ל.

תו כת' מר ונ"ל ומלבד זה אפ"י לא אמרה מתחילה לא נתקדשה אלא הנה מקדש בע"א כו' הלא הספמת רוב הפוסקים שהמקדש בע"א אינה פלום כו' ע"כ איברא כף הוא שרוב הפוסקים ס"ל פן מ"מ אנו אין לנו אלא דברי רמ"א שפכת שבמקום עיגון ודחק יש לסמוך אדברי המקילין משמע אבל שלא במקום עיגון ודחק אין לסמוך אדברי המקילי' וכן משמע מדברי מהר"מ מלובלין בתשובה סימן ס"ד כמ"ש ומ"ש מר שמהר"מ לא נחית לפרושי דברי בעל ת"ה אף העלה כו' לא ידעתי מה נתקשה לו הלא דבריו מבוארים שכל מה שפכת מתחילה דאם היא מודה לע"א האומר נתקדשה שויה לנפשה חתיכה דאיסורא היינו משו' דתפס במושלם שאשה מתקדשת בע"א אם אינה מכחישתו כא' מן המ"ד בקידושין והוא דעת הסמ"ג ומ"ש הת"ה אח"כ תדע אפ"י שגיהם מודים כו' דאין דבר שבערנה פחות משנים כו' היינו אליבא הגאונים דס"ל דהמקדש בע"א אינו פלום ודלא כסמ"ג וזה פשוט וברור.

ומ"ש מכ"ת עוד דלא מקרי שויה נפשה חתיכה דאיסור' דאמרינן פיון שידעה שדרך לקדש בפני שנים אמרינן דרך שחוק והיתול קבלה ודומה לזה סיים מהר"מ מלובלין כו' ע"כ איברא שכ"כ מהר"מ מ"מ יש לפקפק בו טובא ודאי אם היא תאמר שקיבלה הקידושין דרך שחוק והיתול נאמנת לומר פן אבל כשהיא מכחשת ואומרת שלא קיבלה קידושין פלל אינה נאמנת אחרי שהודית כבר בפני עדים וכמ"ש כעין זה מהר"ם פדנא סימן ל"ב פללא דמילת' גלע"ד אם שני עדים מעידים שהודית בפניהם שנתקדשה להנבל הנ"ל והיא מכחשת ואומרת שלא הודית בפניה אינה נאמנת גם אין אנו אומרינן שמה שקיבל' הקידושין הנה דרך שחוק והיתול פיון שהי' מכחש' וכמו שפכת מהר"ם פדנא אמנ' אם נותנ' אמתלא מספקת למה אמרה שנתקדשה מקבלינן ממנה אעפ"י שדעת הרא"ה פיון שהזכירה למי שנתקדשה לא מהני לה תו אסמכתא כבר כתב מהר"י ו"לב שלא ראה לחוש לדעתו אבל אם לא נותנת אמתלא מספקת למה אמרה שנתקדשה לו הרי הוא מקודשת בע"א ויש לחוש לדעת הסמ"ג אם לא במקום חשש עיגון אמןם באשר שבנ"ד יש חשש עיגון דעתי מספקת להתיירה לעלמא בלא גט אע"פ שבנ"ד ליכא ודאי עיגון רק חשש עיגון מ"מ יש להתיירה וכן דייקא לישא דמהרמא"י שפכת במקום עיגון

וְדָחַק יֵשׁ לְסִמּוֹן אֲדָבְרֵי הַמַּתִּירִין מִדְּקֹאֲמֵר בְּמִקּוֹם עֵיגוֹן וְדָחַק וְלֹא קֹאֲמֵר סֶתֶם וּבְמִקּוֹם עֵיגוֹן כּוֹ' מִשְׁמַע שֶׁה"ק וּבְמִקּוֹם עֵיגוֹן דֵּהֵינּוּ בְּמִקּוֹם דָּחַק שְׂיֵשׁ לְחֹשׁ לְעֵיגוֹן יֵשׁ לְסִמּוֹן אֲדָבְרֵי הַמַּתִּירִין וְכֵן כָּתַב מֵהַר"ם יָפֵה לְהִדְיָא וְנ"ל וּבְמִקּוֹם דָּחַק שְׂיֵשׁ לְחֹשׁ לְעֵיגוֹן נ"ל גְּרֵשׁוֹן אֲשַׁכּוּזִי: שְׂאֵלָה מִזְּנִדְרִשְׁתִּי לְאֲשֶׁר שְׂאֵלֹנֵי קַהֲל' אַחַת מִדֵּיִנְתָּ עִם קַהֲל' אַחֲרַת וַיֵּשׁ לָהּ דִּין וּדְבָרֵי עָלֶיהָ וּבְקַהֲל' הַהִי שֶׁל הַנְּתַבְעֵי אֵין שֵׁם ב"ד קְבוּעַ וְאָף גַּם זֹאת שְׂפֹנְל' נִוְגְעֵי בְּדָבָר בְּכֵן הַתּוֹבְעֵי רוֹצִי וּמְבַקְשִׁים שֶׁהַנְּתַבְעֵי יִרְדּוּ עִמָּהֶם לְדִין לְפָנֵי הַב"ד הַסְּמוּךְ אוּ בַזְבֵּל"א וּזְבֵל"א בְּמִקּוֹם הַמְּמוֹנָצֵעַ וּמְרֻנָּצָה לְשִׁנְיָהֶם וְהַנְּתַבְעֵי עוֹנִים וְאוֹמְרִים שֶׁהֵם מוֹכְנִים וּמְזַמְּנִים לְדִין בַּזְבֵּל"א וּזְבֵל"א רַק שְׂמִקּוֹם יְשִׁיבַת הַדֵּיִנְיָ יֵהִי בְּמִקּוֹמָם וְהַתּוֹבְעֵי וְהַבּוֹרֵר שְׂלֵהֶם יָבֹאוּ אַחֲרֶיהָ פְּדִין הַתּוֹבֵעַ הוֹלֵךְ אַחַר הַנְּתַבְעֵי וְהַתּוֹבְעֵי מְשִׁיבִים מַעֲנֶה שְׂאֵינָם רוֹצִין לְדוֹן עִמָּהֶם בְּעִירָם וּגְבוּלָם בְּאֲשֶׁר שֶׁהֵם תְּקִיפִין בְּעִירָם וַיֵּשׁ לָהֶם יָד וְשֵׁם אֲצֵל הַשְּׂרָרָה יר"ה יִרְאִי לְדוֹן שֵׁם וּמְסַתְּמִים טַעֲנוֹתֵיהֶם גַּם הַבּוֹרֵר שְׂלֵהֶם לְבוֹ נִוְקָפוּ שֵׁם לְהוֹצִיא הַדִּין לְאִמְתּוֹ הַדִּין עִם מֵיהוּ זֶה תִּנְרָף הַשְּׂאֵלָה וּבְמַלּוֹת מִתְחַלְּפוֹת קִצָּת: תְּשׁוּבָה אֵיבְרָא שְׂגֹדוּלֵי רֵאשׁוֹנִים לֹא הָיָה מְשִׁיבִים בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת לֹא מִן הַצְּדָדִי שְׂמָא מִתּוֹךְ דְּבָרֵיהֶם יִלְמְדוּ לְשַׁקֵּר וְאֵנְחָנוּ חֲיִיבִים לִילָךְ בְּעַקְבוֹתֵיהֶם וּבְחַר רִישָׁא גּוֹפִיָה גְּרִיר אָף וְרַק בְּאֲשֶׁר שֶׁבִנ"ד אִם אֵין אָנוּ מְשִׁיבִים לְהַתּוֹבְעֵי לֹא יִשְׁלִיגוּ לְבָרִירַת דֵּיִנְיָ כִּי עַל דָּא הֵם מִדֵּיִנְיָ וַיִּהְיֶה שׁוֹרַת הַדִּין נִלְקָה וַיֵּשׁ נִסְפָּה בְּלֹא מִשְׁפָּט מְקוֹמוֹ ח"ו ע"כ אֲמַרְתִּי לֹא אֲחַשֶׁה וְאֲחַנּוּה דְעַתִּי הַקְּלוּשָׁ' כְּאֲשֶׁר הוֹרְנֵי מִן הַשְּׂמִי' ע"פ הַתּוֹר' אֲמָנָם בְּדָרְךָ קִצָּר: וְהִנֵּה לַעֲנֵד פְּשׁוּט וְנִיפְרִים דְּבָרֵי אֲמַת וְצָדֵק שְׂיֵשׁ חֲשֵׁשׁ סִיתוּם טַעֲנוֹת בְּנִדּוֹן הִנֵּה וּא"כ הוּא הַדִּין עִם הַתּוֹבְעִים וְהַנְּתַבְעֵי מְחֻיָּבֵי לְצִיִּית עִמָּהֶם לְדִין בַּב"ד הַסְּמוּךְ אוּ בַזְבֵּל"א בְּמִקּוֹם הַמְּמוֹנָצֵעַ כִּי הֵיכָא דְלֹא יִסְתַּמּוּ טַעֲנוֹת הַתּוֹבְעֵי וּפּוּק חֲזִי כְּמָה שְׂקִדוֹ חֲכָמִים וְכְמָה חֲשׂוֹ לְסַתִּימַת טַעֲנוֹת שֶׁל א' מֵהֶם מִבְּעַלֵּי דֵינִין עַד שְׂאֲמָרוּ בַּפ' שְׁבוּעוֹת הָעֵדוּת (דָּף ל"א) תְּנוּ רַבְּנָן מִנִּין שְׂשֻׁנִים שְׂבָאוּ לְפָנֶיהָ לְדִין א' לְבוּשׁ סְמֵרְטוּטִין וְא' לְבוּשׁ אֵיִצְטְלִית בַּת מֵאָה מְנָה שְׂאוֹמְרִים לְבוּשׁ כְּמוֹתוֹ אוּ הַלְבִּישׁוּהוּ כְּמוֹתָהּ ת"ל מְדַבֵּר שְׂקֵר תִּרְחַק כִּי הִנּוּ אָתוּ לְקַמְי' דְּרַבְּהָ בַר ר"ה א"ל שְׁלוּפוֹ פְּזַמְקִיכִי וְחֹתוֹ לְדִינָא ע"כ וּפְרַשׁ"י לְבוּשׁ כְּמוֹתוֹ שְׂלֹא תִגְרוֹם לָנוּ לִישָׂא לָהּ פְּנִים אוּ יִסְתַּמּוּ דְבָרֵי שְׂפִנְגֵדָה מְפָנֵי חֲשִׁיבוֹתָהּ כּוֹ' ע"כ וְנִרְאֶה לַע"ד שֶׁהַדְּבָרִים ק"ו מָה הֵתָם גַּבֵּי שְׂיִנּוּי מִלְּבוּשֵׁי הוּא חֲשִׁשָׁא רְחוּקָה שְׂיִשָּׂא לוֹ פְּנִים כִּי מֵאַחַר שֶׁהַדֵּיִנְיָ יוֹדְעִים וּמְפִירִין הַבְּעֵלֵי דֵינִין שְׂזָה עֲנִי וְזָה עֲשִׂיר מַה לִּי אִם יִלְבָּשׁוּ שְׂנִיָּהֶם סְמֵרְטוּטִין אוּ אֲצֵטְלָאוֹת אִם יִשָּׂאוּ פְּנִים לְעֲשִׂיר ח"ו יִשָּׂאוּ אַע"פ כֵּן חֲשִׁשׁוֹ חֲכָמִים שְׂמָא מִחֲמַת לְבוֹשֶׁת הָאֲצֵטְלָא יִשָּׂאוּ פְּנִים ח"ו אוּ יִסְתַּמּוּ טַעֲנוֹת צַד שְׂפִנְגֵדוֹ בְּנִדּוֹן דִּינֵי שְׂיֵשׁ קִפִּיד' גְּדוּל' עֵאכ"ו שְׂיֵשׁ לָנוּ לְחֹשׁ לְסַתִּימַת הַטַּעֲנוֹת.

וְעֵדִין יֵשׁ לְבַע"ד לְחַלּוֹק וְלוֹמַר וְדַאי לְכַתְּחַל' יֵשׁ לְהַשְׁוֹת הַבְּעֵלֵי דֵינִין בְּכָל הַיְכֻלֹת וּמִהִיּוֹת טוֹב גּוֹ' אֲבָל לְכֹנֵף לֹא מִן הַצְּדָדִים לְהוֹצִי מִמּוֹן וּלְהַרְבּוֹת בְּהוֹצָאוֹת פְּדֵי שְׂלֹא יִסְתַּמּוּ טַעֲנוֹת חֲבִירוֹ זֶה לֹא אֲמָרִינוּ וּבִנ"ד אֲפִשֶׁר שְׂיִצְטָרְכוּ הַנְּתַבְעֵי לְהַרְבּוֹת בְּהוֹצָאוֹת אִם יִלְכוּ לְב"ד הַסְּמוּךְ אוּ יִרְדּוּ לְדִין בַּזְבֵּל"א בְּמִקּוֹם הַמְּמוֹנָצֵעַ מֵאֲשֶׁר יִצְטָרְכוּ לְהוֹצִיא מִמּוֹן אִם יָבִיאוּ הַבּוֹרֵר לְמִקּוֹמ' וְדַמְי' לְהָא דְאֲמָרִי בַּס"פ ז"ב כִּי אֲתָא רַב דִּימֵי אַר"י הַתּוֹקֵף אֶת חֲבִירוֹ בְּדִין א' אוֹמֵר נִדּוֹן כָּאֵן וְא' אוֹמֵר נִלְךָ לְמִקּוֹ' הַנוֹעֵד כּוֹפִין אוֹתוֹ לִילָךְ לְמִקּוֹם הַנוֹעֵד אֲמַר לְפָנָיו ר"א מִי שְׂנוֹשָׁה בְּחִבְרֹו מְנָה יוֹצִיא מְנָה עַל מְנָה אֵלָא כּוֹפִין אוֹתוֹ וְדָן בְּעִירוֹ וּפִי רַש"י הַתּוֹקֵף אֶת חֲבִירוֹ בְּדִין ב"ד קָשָׁה וּמְטָרִיחַ אֶת חֲבִירוֹ וְאֵינוֹ

רוצה חבירו לדון פאן אלא למקום הנועד ת"ח הרבה שיהא זה בוש מהם עכ"ל הרי קמן שלא חששו חכמים שיהא זה בוש ולא יהיה בעל דין קשה כדי שלא להרבות בהוצאות ה"ה נמי נאמר שאין לנו לחוש לסתימת טענות כדי שלא להרבות בהוצאות פה יש לומר לכאורה אבל האמת יעשה דרכו שזה אינו ואדרבה ממקום שבאת משם ראיה שהרי מסקינן שם ה"מ היכא דקאמר לנה למלנה אבל מלנה עבד לנה לאיש מלנה שמעינן מהא שאין אנו חוששין לרבויה הוצאות הלנה כדי שלא יהא הבע"ד פמה קשה ויצא הדין לאמתו ה"ה נמי בנ"ד נאמר שלא נחוש לרבויה הוצאות של הנתבעים כדי שלא יסתמו טענות התובעים ויצא הדין לאמתו ולא מבצע לפי דעת רוב הפוסקים דס"ל לאו דוקא לנה ומלנה אלא אפילו גזילות מקח וממכר ומתנות וירושות וכל דבר שיש בו תובע ונתבע דינא הכי שהתובע יכול לומר גיזל למקום הנועד ולא הנתבע פשיטא שבנ"ד יפה פת התובעים והנתבעים מחוניבים לילך לב"ד במקום הממוצע ומרנצה לתובעים אלא אפי' לפי דעת קצת פוסקים דס"ל דוקא לנה פניפינו לילך למקום הנועד אבל לא בשאר דינין דלא שייך בהו עבד לנה אלא כל א' כופה את חבירו לדין בעירו ממילא בנ"ד דליכא מלנה ולנה י"ל דלא יפה פת התובעים מפת הנתבעים כלל מ"מ נראה לע"ד שבנ"ד הדין עם התובעים כי אם יש טענת סתימת טענות לנתבע שומעין לו ג"כ אפילו במקום שיצטרף התובע להרבות בהוצאה עבור זה פי אלים ועדיף טענות סתימת טענות מטענת גלף למקום הנועד כדי שיתבייש חבירו מהם וראיה לזה ממ"ש הרשב"א בתשובה סימן אלה ק"ז והוא ג"כ תשובת מהר"ם הובא במרדכי פרק שבועות העדו' רק שבתשוב' הרשב"א (האריף) וז"ל אשר שאלני אדוני אם שמעון הנתבע אומר רצוני שישבו אהבי אצלי פשאטעון עמכם שלא יסתמו טענותי פי אתם הרבים כו' ודבר פשוט דלא גרע מא' לבוש אצט"ל וא' לבוש סמרטוטין שאומרים לו לבוש פמותו כו' וחכמי התלמוד לא יוכלו לברר כל הדברים הגורמים לסתום טענות בעלי הדינין אלא פתבו לנו קצת ותן לחכם ויחפם עוד בזה וכיוצא בזה ויחושו לעצמן הדינין כו' ואם יש טורח לב"ד לזכור כל הטענות יבררו ג' או ד' בתי דינין או יכתבו שטרי טענות כו' עכ"ל הרי שפתב הרשב"א שגם להנתבע שומעין להרבות הוצאות שכר הכתיבה של שטרי הטענו' (פי ודאי לא מייירי הרשב"א היכא שיש להם סופר בחנם) אע"פ שאפשר שיעלה לסוף גדול לפי רבויה הטענו' כדי שלא יסתמו טענו' הנתבע מה שלא אמרי' פן לענין גיזל למקום הנועד שלא שומעין לנתבע לשום א' מן הפוסקים לומר גלף למקו' הנועד אלא ודאי טענות סתימת טענות עדיף טפי מטענו' גיזל למקו' הנועד לכן שומעין אפי' לנתבע לומר שלא לדון פאן משום סתימת טענות מכ"ש לתובע ולאחר פתיבתי זאת מצאתי לתשובה בנימן זאב סימן תי"ח שפתב ג"כ שמוציאין אדם מבית דינו לבית דין אחר משום סתימת טענות והביא ראיה מן מרדכי הארנף וע"ש פי האריף גם מורי חמי זקני הגאון בב"ח סי' י"ד העתיק המרדכי הארנף שהוא ומשמע מלשונו שחוששין לאימת הדיינים גבי לסתימת הטענות וא"כ בנ"ד שפנרים דברי אמת שיש לחוש לאימת הדיינים ולסתימת הטענות פשוט הוא שמחוניבים הנתבעים לירד לדין במקום הממוצע בזבל"א או בב"ד הסמוך ולא כל פמינייהו של הנתבעים לומר שהתובעים יבואו אחריהם למקומם ומלבד טענה זו שטוענים התובעים שחוששים לסתימת טענותיהו וליראת הדיינים נראה שטענת לב"ד הסמוך גלף עדיף מזבל"א וזבל"א בפרטות בדורות הללו שיש טועין

בדברי רש"י והכי משמע בכמה תשוב' אחרונים שפיתבו שבמקום שאין שם ב"ד קבוע ילכו לב"ד הסמוך ולא הזכירו כלל שיירדו לדין בזבל"א וזה אשתקד ראיתי פסק א' שיצא מפי קדוש הגאון מהרר"מ שפסק בגדון דידי' דומה ממש לב"ד שאין א' מן הצדדים יוכל להכריח לזבל"א במקומו רק ילכו לב"ד הסמוך וטעמו ונמקו עמו ואני הצעיר נעשיתי סניף לפסק ההוא וכתבתי ג"כ שעכ"פ לא נאה ולא יאה שיעמדו בזבל"א במקום שייד של צד א' מהם תקיפים והמזפה אומר מזפה אני במקומי ואל יקשה המקשה על הגאון הנ"ל מ"ש מהרי"ק בשורש נ"ז בסופו ונ"ל ואם יש לה שום טענה על אשתך ברור לה דיין א' בעבורך והיא גם היא תברור לה דיין א' בעבורה בעיר פסויה כו' ואם באולי לא ימצא בעיר פסויה אנשים ממוצעים ירדו לב"ד הסמוך פאשר לב"ד הסמוך משפט הגאולה עכ"ל משמע שדין זבל"א עדיף מב"ד הסמוך לכן הקדימו אף אתה אומר שאין משם ראיה כלל ומהרי"ק לא נשאל זה כלל רק הוא כתב דרך עצה טובה שיבררו בוררים בעירם ולא יצטרכו לילך לב"ד הסמוך וק"ל נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה מח נדרשתי לאשר שאלוני מעשה שהיה כף היה איש אחד מיוחד שבועדו צאן קדשים מוחזק בכשרות ומנוסה כמה שנים ועולה לא נמצא בשפתיו והאיש הישר ההוא באשר שהיה יקר ונכבד נמנה לראש ומנהיג בקהלתו קהילה הקדושה עיר של חכמים וסופרים כמה ימים ושנים והיה עוסק בעסקי צרכי צבור באמונה רבה ובאשר שאין הדור יפה כל כף מהם טרחנים וסרבנים ע"כ לפעמים נעתיים רחוקים לפי תואר הענין זרק מרה באיש אשר ימרה לעשות שלא פשוה בנדון ועברה אבל מ"מ לא הרע לא מהם ולא העביר עליו הדרך דרכו של תורה אפ"ל פחות השערה והנה קם מורה חדש וחדש גזירה שאינה שנה להניחה ונתן רשות לאחד מן המסתבליים את הפרמים פרמי עין גדי שילך ויקבול אצל השררה יר"ה על האיש הישר הולך הנ"ל ומשניתן רשות למשחית הפיק זממו אשר זמם וכאשר עשה מסירה וגילה מסתורין על האיש הנ"ל לענשו ולקנסו כל ממונו מלבד תפיסת ומרדיו שאין להם קצבה ומעשה שטן הצליח ולדבר עבירה נעשה שליח ולולא רחמי ותסדי ה' כי לא תמנו היה הצדיק בצדקו אבד גופו וממונו וברוך ה' שלא יצא נקי מנכסיו אבל מ"מ לא יצא נקי לגמרי ומה שנעשה לו אין מגלין אלא לצנועין אשר דברים מכסין ולא זו בלבד אלא אף זו מן התוכחה פרץ וצונח' פי הקהל' הקדוש' הנ"ל אע"פ שאין כל דרי' יושבי' תחת שרר' אחת מ"מ לא הי' השררו' מקפידות והיו כול' לאחד' לתור' ולתעוד' מיום הוסד' ומכח המלשינות הנ"ל החבילה נתפרדה ונעשה אגודה אגודה והשררה גזרה שכל היהודי הדר' תחת ממשלתו לא יהיו סרים למשמעתו של המורה צדק בהוראתו הוא רב הגאון ר"מ ואב"ד דק"ק הנ"ל רק פי יהיה להם דבר יבואו לפני המורה אשר נתקבל לכל בני מדינתו הוא המור' אשר נתן רשות למסור האיש הישר הנ"ל והנה מסתייע מלתא שנשאל המורה הנ"ל מה ראה על פכה להורות שלא פהלקה ולפרוץ פרצה פן יהיה לשמצה ויען ויאמר טוב הוריתי ובנימוקי מוהרר"ם מריזבורק כף מצאתי ונ"ל דין אדם המגזם לחבירו בקהל ובב"ד ובפרהסיא ואינו רוצה לקבל דין אע"ג דגזים אינש ולא עביד ה"מ בצנעא אבל בפרהסיא ובב"ד גזים ועביד לכן מותר להנצל מן המגזם לו אפ"ל ע"י כותים ויבקש מן השר לעשות לו שלום עכ"ל זהו תורף השאלה ולכוננה זו פני השואל פונות רק במלות מתחלפות ושונות השואל פענן וביקש מאתי לחיות דעי מרחוק אם המור' הנ"ל דיבר נכונה או טעה בדבר

משנה: תשובה הנה עדי בשחק נאמן שפן דרכי וטבעי שלא לתקוע את עצמי לדבר הלכה ואני מניח הדברים לגדולים חקרי לב בחקמה ובמנון ואני רואה את נגעי עצמי שחקמה אין פאן וזנאן'אין פאן אף ורק באשר הענין הזה הוא הרמת יד בתורת משה לא אחשה ובמקום חילול השם אין חולקין כבוד ולית בה מצנות פרישה ע"כ אענה חלקי אשר נמסר לי בלחישת ובלבי תרושה.

אמנם בדרך קצרה וכבושה ולא אעשה פדרכי וכדרך משיבי תשובה לברר פל חלקי הסותר לבנות ולסתור מפמה טעמים נמוקים חדא שלא יקרב המורה הדיעות אשר אצלי הם רחוקים ודחוקים ועוד קאמינא שבכמה ענינים מילי דעלמ' ודשמי' אנו טרודין ועסוקין וזה החלי בעזרת ה' צורי וגואלי.

מפתי הוראת זה המורה נקרא שהוא מבין דברי מוהרר"מ מריזבורק מה שכתב אדם המגזם לחבירו פוננתו שמגזם לו ומקנטר אותו בדברי קנטורין אע"פ שלא גיזם לו בעניני מלשינות מ"מ יש לו רשות להנצל ממנו ע"י פותים דאי לא תימא הכי אלא תאמר שהמורה הנ"ל מפרש ומביא דברי מהורר"מ במ"ש המגזם לומר שמגזם לו באלף ואמסור א"כ אין הנדון דומה לראי' פלל לפי מה שבא בשאלה שמעולם לא נשמע מן האיש הישר הנ"ל ולא השמיע לאזניו שילך וימסור ח"ו אלא עכ"ל שהמורה הנ"ל מפרש והבין דברי מהורר"מ מ"ש המגזם וכו' היינו שמגזם בדברי קנטורים ועל זה נשיב ונאמר שלא כיון יפה פאמרת אלוה צרופה מפמה טעמים שונים פאשר יבאו לפנינו: חדא מי לנו גדול ממשה ה"ה הגאון מהור"ר משה איסרלש אשר מימיו אנו שותים ובקי בדברי מהרר"מ מ"ש מינן והוא הבין שמ"ש מוהרר"מ המגזם לחבירו רצה לומר המגזם לחבירו באלף ואמסור שהרי כתב בסי' שפ"ח ס"ח בהג"ה וז"ל ואפילו לא מסרו וכו' ואפי' לא יודעין אם רגיל בכך אם לא מ"מ יכול זה שפנגדו לעמוד ולהציל את עצמו ע"י פותים וכו' עכ"ל ומהרמא"י הוציא דין זה ואפילו לא וכו' מתוך דברי מוהרר"מ פמבואר בס' דרכי משה שלו וכן נרשם בספ' ש"ע וא"כ מה ראה אותו המורה לפרש דברי מוהרר"מ היפוד הבנת הגאון מהורר"מ אי ולא זו בלבד אלא שפמך ונשען על הבנתו ובינתו למעבד עובדא נגד מוהרמא"י אשר מפיו אנו חיים וכל הפורש ממנו פאלו פורש מן החיים אם לא בראות ברורות שבראות לעינים ועכ"פ בהספמו' בעלי תריסין בעלי קרנים זאת לא זאת כי אם מחשבה רעה או עני בדעת הנה המורה באותה השעה והנה לכאורה נראה ללמד זכות קצת וסניגרו' לדברי המורה הנ"ל שלשון מהורר"מ דחקתו להבין דבריו שמ"ש המגזם וכו' ר"ל שמגזם באיומים וגיזום בעלמא ולא באלף ואמסור שהרי הוא סיים וכתב ויבקש מן השר לעשות לו שלום ומלשון זה משמע שלא יבקש מן השר רק לעשות לו שלום אכל לא יסבב לו היזק בדברים אחרים ואם הנה פוננת מהרמ"מ במה שכתב המגזם וכו' פגון שאומר אלף ואמסור א"כ ה"ל רודף וניתן להצילו פנפשו פמעשה דר' שילא וכמעשה דרב פהנא מכ"ש שניתן להצילו פמסירות ולסבב עליו ערעורי' ובלבולי' אחרים אלא ודאי מ"ש המגזם ר"ל בדברי קנטורין לכך אין לו רשות רק לומר להשר לעשות לו שלום פך נראה לכאורה אכל פמעט עיון נראה שדברים דחויים הם פי אפשר לומר שמה שכתב מהורר"מ המגזם לחבירו וכו' פוננתו לומר המגזם לחבירו שאומר אלף ואמסור והא דמסיים ויבקש מן השר רק שיעשה לו שלום היינו משום שגם במי שאומר אלף ואמסור לא יבקש מן השר רק שיעשה לו

שְׁלוֹם וְלֹא יִסָּבּ וַיִּגְלַגֵּל עָלָיו עֲרֵעוּרִים וּבִלְבוּלִים אַחֲרֵים אִם אֶפְשָׁר לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ בְּשֵׁאלוֹת שְׁלוֹם לְבַד וְכֵן כָּתַב הַמְּרַדְכִי בַּפ' הַגּוֹזֵל גַּבִּי מַעֲשֵׂה דַר"א וּר' יוֹאֵל ע"ש וּמֵהֶרֶם"אִי הִבִּיאוּ בְּהַגְה"ה ס"ט וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כָּתַב הַגָּאוֹן מְהַר"ל בְּתִשְׁבֵּב' סִי' צ' מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה רְאוּבֵן גִּיזָם לְשִׁמְעוֹן עַל נִפְשׁוֹ וְשִׁמְעוֹן הִתְפִּיסוֹ לְהַכְרִיחוֹ לִישָׁבַע או"ר וּרִי"ד סֵתָם וּמִתּוֹךְ זֶה בָּא רְאוּבֵן לִיְדֵי הַיִּזְק גְּדוֹל וּפְסַק שִׁשְׁמִעוֹן דִּין מְסוּר יֵשׁ לוֹ עַל פְּכָה וְכו' וְכ"ש שְׁלֹא הִיָּה לוֹ לְכוּפּוֹ עַל או"ר וּרִי"ד סֵתָם אֲלֵא שְׁהִיָּה לוֹ לְהַשְׁבִּיעוֹ לְבִלְתִּי הַזִּיקוֹ בְּגוּפוֹ ע"י כּוֹתֵיִם וְכו' ע"ש כִּי הָאֲרִיף בְּדִין מְסוּר וְצִירֵף כְּמָה טְעָמִים מ"מ מְרִיָּהטָא מִשְׁמַע שִׁשְׁמִטָעִם זֶה לְבַד שְׁלֹא הִי' לוֹ לְהַשְׁבִּי' עַל או"ר וּרִי"ד סֵתָם נְמִי נָתַן לוֹ דִּין מְסוּר לְעֲנִין תְּשִׁלוּמִין כִּי אֵין לוֹ לְאֵדָם לְקַבּוֹל כִּי אִם מֵה שְׁצָרִיף לְעֲנִינּוֹ לְעֲשׂוֹ' לוֹ שְׁלוֹם וְהֵם מִמֶּשׁ דְּבָרֵי מֵהֶרֶם"מ הֵגֵם שִׁישׁ לְחֻלְק וְלוֹמֵר דְּשָׂאֲנִי בְּדִין שֶׁל מְהַר"ל שְׁגִיזָם לוֹ עַל גּוּפוֹ ע"י כּוֹתֵיִם ר"ל שִׁישְׁפִיר לוֹ גוּיִם שִׁיפּוּהוּ אוֹ פִּיּוֹצֵא בְּזֶה אֲבָל לֹא גִיזָם לוֹ אֲלֵף וְאֶמְסוּר אֲבָל הַמְּגִזָם אֲלֵף וְאֶמְסוּר גֵּרַע טְפִי.

אֲבָל זֶה אֵינוֹ דְּלֹא גֵרַע אִם אָמַר בְּפִירוּשׁ וְגִיזָם לוֹ עַל גּוּפוֹ מִשְׁגִּיזָם לוֹ אֲלֵף וְאֶמְסוּר שְׂאִין בּוֹ חֲשֵׁשׁ אֲלֵא סִפְנַת גּוּפוֹ וּק"ל וְכִיּוֹן שְׁזָכִינוּ לְדִין דִּין אָמַת שְׂאֵפְלִי הָאוֹמֵר אֲלֵף וְאֶמְסוּר אֵין רְשׁוּת לְשִׁפְנָגְדוֹ רַק לְבַקֵּשׁ לוֹ שְׁלוֹם כִּיּוֹן שְׂאֵפְשָׁר לְהַנְצִל ע"י כְּפָה א"כ דְּבָרֵי מֵהֶרֶם"מ נְכוּנִים אִף אִם כְּנֻנְתּוֹ הַמְּגִזָם הִיָּינוּ שְׂאוֹמֵר אֲלֵף וְאֶמְסוּר וְתִמְיָהֲתִי קוֹרֵאת עַל הַמּוֹרָה לְמָה נִמְר טְעָמוֹ וְלִקְחַ מְקַח רַע לְעַצְמוֹ בְּהִבְנַת דְּבָרֵי מֵהֶרֶם"מ שְׁלֹא פְּהִבְנַת מֵהֶרֶם"אִי וְכֵן מִשְׁמַע לִי מִדְּבָרֵי הַגָּאוֹן מְהַרְשֵׁ"ל שְׁהִבִּין דְּבָרֵי מֵהֶרֶם"מ כְּמוֹ שְׁהִבִּינָם מֵהוֹרֶם"אִי שְׁכָתַב בָּיָם ש"ש פ' הַגּוֹזֵל בְּתָרָא סִי' נ' לְאַחַר דְּבָרֵי הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם (שְׂאֵבִיא לְהַבָּא) סִיִּים וְכָתַב וְדִלֵּא פִּישׁ מוֹרִים בְּזַמְנֵינוּ בַּעו"ה פִּישׁ לְהֵם מְחֻלְקָתָם עִם בֶּן אָדָם מִתִּירִים הֵם עִם צַד שְׁלֵהֶם לְמְסוּר אוֹתָם שְׁכָנְגָדָם וְכו' עכ"ל וְאִם אֵיתָא שְׁמֵהֶרֶשׁ"ל הִבִּין דְּבָרֵי מֵהֶרֶם"מ שְׁהִבִּינָם לְחֻבְרִיּוֹ בְּדְבָרֵי קִנְטוּרִים יוֹכֵל לְהַנְצִל מִמֶּנּוּ ע"י כּוֹתֵיִם ה"ל לְהִבִּיא דְּבָרֵי וְלְחֻלְקָתָם עַלֵּיהֶם כִּי כֵן דִּרְכוֹ בְּסִפְרוֹ זֶה וְלֹא הִנֵּה שְׁתִּיק מִנִּיָּה אֲלֵא בְּרוּר לִי שְׂאֵף מְהַרְשֵׁ"ל הִבִּין דְּבָרֵי מֵהֶרֶם"מ כְּמוֹ שְׁהִבִּין מֵהֶרֶם"אִי כִּיּוֹן שְׁזָכִינוּ לְדִין שְׁהִבְנַת מֵהֶרֶם"אִי בְּדְבָרֵי מֵהֶרֶם"מ מִצַּד הַדִּין וּמִצַּד הַלְשׁוֹן הוּא נְכוּן וְאֶפְשָׁר מַעֲתָה נָשׁוּב וְנֶאֱמַר שְׁהוּא מוֹכַח וּא"א לְפָרֵשׁ וְלִהְבִּין דְּבָרֵי מֵהֶרֶם"מ כְּמוֹ שְׁהִבִּין הַמּוֹרָה הַנִּזְ"ל שְׁהַרִי הַרִי"ף כָּתַב בְּפָרֶק הַגּוֹזֵל בְּתָרָא לְאַחַר שְׁהִבִּיא עֲנוּבָדָא דְשִׁלַּח מֵר עוֹקְבָא לִר"א בְּנֵי אָדָם הַעוֹמְדִים עָלֵי וְכו' דַּפ"ק דְּגִיטִין סִיִּים וְכָתַב שְׁמַעִינוּ מִנִּיָּה דְאֵפְלִי בְּמִקּוּם צַעַר אֲסוּר לְמְסוּר בַּר יִשְׂרָאֵל בְּיַד כּוֹתֵיִם בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמִמוֹנוֹ וְכֵן כָּתַב הַרְמַב"ם בַּפ"ח מֵהַל' חוֹבֵל וּמִזִּיק וְז"ל וְאֲסוּר לְמְסוּר ב"י וְכו' וְאֵפְלִי הִנֵּה רָשָׁע וּבַעַל עֲבִירוֹת וְאֵפְלִי הִנֵּה מַצַּר לוֹ וּמִצְעָרוֹ וְכָל הַמּוֹסֵר לְיִשְׂרָאֵל בְּיַד כּוֹתֵיִם בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמִמוֹנוֹ אֵין לוֹ חֻלְקָתָם לְעוֹלָם הַבָּא עכ"ל וְנֶרְאָה לִי שֶׁמ"ש הַרְמַב"ם וְאֵפְלִי הוּא רָשָׁע וּבַעַל עֲבִירוֹת וְכו' לְמַד כֵּן מֵעוּבָדָא דְמֵר עוֹקְבָא אַע"ג שְׁהִמְצִיר לוֹ הִנֵּה גְּנִיבָא וְלֹא הִנֵּה רָשָׁע מ"מ מְדַשְׁלַח לִיהֵ ר"א אֲמַרְתִּי אֲשֶׁמְרָה דְרָכֵי לְפִי מִחֲסוּם בְּעוֹד רָשָׁע לְנִגְדֵי מִשְׁמַע אֶפְלוֹ הַמְצַעֵר לוֹ הוּא רָשָׁע מ"מ אֲסוּר לְמְסוּר בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמִמוֹנוֹ וּבִלְתִּי סִפְק שְׁגָם הַרִי"ף סוֹבֵר כֵּן וְהָא דְלֹא כָּתַב כֵּן בְּהַדְּתָא וּבְפִירוּשׁ הִיָּינוּ מְשׁוּם שְׁהוּא הִבִּיא עֲנוּבָדָא דְמֵר עוֹקְבָא כְּהוֹנִיָּתוֹ וּמִפְּלֵא מִשְׁמַע מִנִּיָּה אֶפְלוֹ הַמְצַעֵר הוּא רָשָׁע אֲבָל הַרְמַב"ם שְׁלֹא הִבִּיא הַעוּבָדָא כְּהוֹנִיָּתוֹ הַנּוֹצֵרֵף לְפָרֵשׁ אַע"פ שְׁהוּא רָשָׁע וּבַעַל עֲבִירוֹת וְכו' גַּם מִשְׁמַע לִי שֶׁמ"ש הַרְמַב"ם כָּל הַמּוֹסֵר לְיִשְׂרָאֵל וְכו' אֵין לוֹ חֻלְקָתָם לְעוֹלָם

הבא קאי גם אמסור לישראל רשע ובעל עבירות שמצערין ואין לדחוי' ולומר שמה שכתוב וכל המוסר וכו' הוא בבא בפני עצמו וקאי אמסור דעלמ' אבל המוסר לרשע ובעל עבירות המצער לו אע"פ דלא שפיר עביד מ"מ יש לו חלק לעולם הבא דהא מהרי"ק פתב ככ"ו ומדקדק פנין שלא פתב הרמב"ם בבבא הראשונה גבי האומר אלה ואמסור אין לו חלק לעולם הבא משמע ליה שהאומר אלה ואמסור אף שמותר להרגו מ"מ יש לו חלק לעולם הבא דאל"כ ה"ל למכלל אלה ואמסור ג"כ בבבא ראשונה א"כ משמע להדיא שכל מה שנזכר בבבא הראשונה אין לו חלק לעולם הבא וק"ל.

וכיון שבררנו שדעת הרי"ף והרמב"ם (וכן פתב הסמ"ג) שנה שאסור למסור בר ישראל אפילו הוא רשע ובעל עבירות ומיצר לו הרבה (והרמב"ם הוסיף שאין לו חלק לעולם הבא) וראייתם מבנרת מן תלמוד ערוף עובדא דמר עוקבא איה יעלה על דעת שום בר דעת לומר שמהר"ם מרינבורק יחלק עליהם בלי טעם וראי' אלא הדבר פשוט שמ"ש מהורמ"ם שמותר להנצל ע"י פותים מיד המגזם לו היינו שמגזם לו באלה ואמסור אבל המאנים בדברי קנטור לחבירו ומצער לו אין לו רשות להנצל ממנו ע"י פותים וכדעת הרי"ף והרמב"ם ואין לחלק את השני' ועדיין יש מקום להמורה הנ"ל לומר שלעולם מותר לאדם להנצל מן המצער אפי' ע"י פותים אע"פ שיגיע לו היזק ממנו מזה ע"י גרם והא שפתב הרמב"ם והרי"ף שאסור למסור אפילו לרשע ובעל עבירות אפי' מצער לו הרבה היינו אם א"א לו להנצל ממנו אלא ע"י מסירות ועלילות אחרים אזי ישא ויטבול ולא ימסרו אבל לקבול להשררה לעשות לו שלום שרי אע"פ שיגיע לו היזק ע"י גרמתו ואין לסתור סברא זו ממה שלא ביקש מר עוקבא או למה לא נתן לו ר"א רשות לעשות כן דאיכא למימר שלא היה לו אפשר להנצל מן גניבא ומצערין כי אם ע"י מסירות אחרות וא"כ אם המורה הנ"ל לא נתן רשות רק לקבול להשר שייעשה לו שלום היה מקום להוראתו קצת אבל כד מעיינין שפיר גם זה אינו אלא דברי ריח והוא זה דאם נאמר לעשות לו שלום מותר לקבול אפי' ע"י דברי קנטורי' ואעפ"י שיגיע לו היזק מזה ואין איסור להנצל ממנו ע"י פותים כי אם ע"י מסירות ובלבולי' אחרים.

ולפי זה מוכרחי' אנו לומר שהמגזם לו באלה ואמסור יש לו רשות להנצל גם ע"י מסירות אחרות אעפ"י שיגרם לו היזק ממנו ע"י כף נזה אינו כמו שכתב המרדכי בפ' הגזול ונ"ל אע"ג דאמרינן המסורות מורדין ולא מעלין אפ"ה לא היה לר' יואל להפסיד ממון לר' אפרים אפי' מסרו לו ר"א תחלה דק"ל ממון מסור אסור לאבדו בידיים וכו' הרי קמן שאפי' מסור גמור אסרו לחזור ולמסרו ונפשי יודעת מאד שיש לחלק ולומר שנדאי כדי להנצל מן המסור שרי לאבד ממנו ואין איסור אלא אם אינו ניצל ע"י איבוד ממנו וכן משמע באמת מלשון המרדכי אבל מ"מ נלע"ד שבשום ענין אין היתר לאבד ממנו של מסור אפי' להנצל ממנו ע"י כף אעג"ב דגבי רודף אינו כף שהנרדף יכול להציל את עצמו במקום הרודף כדאיתא בפ' הגזול ובסנהדרין מ"מ גבי מסור אינו כן שאינו ממש רודף וראייה לדברי שהרי המ"ד ששמון מסור מותר לאבדו היינו דוקא להנצל ממנו דהא הוא לומד ההית' שלא תהא ממנו חמור מגופו וא"כ דיו לבא מן הדין להיות כבודן מה גופו מותר לאבדו כדי להנצל ממנו כף ממנו מותר לאבדו כדי להנצל ממנו וע"ז פליג המ"ד האחר וס"ל כפונתיה דאסור לאבד ממנו משמע אפי' להנצל ממנו אסור לאבד ממנו כף נראה לע"ד נכון וברור אף מאחר שבפוסקי' לא משמע כן לא

אחליט דין זה להעמיד עליו יסוד ובגן להכריח שמהרמ"מ איירי בהמגזם אלף ואמסור
כמו שהבין מהורמ"א רק נאמר שאף אי יתבינו להמורה הנ"ל כל טענותיה' ולפרש דברי
מהרמ"מ בהמגזם לחבירו בדברי ריבות וקנטורים מ"מ לא מצא ידיו ורגליו במהר"מ
לתרץ וליתן טעם להוראתו לפי שבא בשאלה שהוא התיר למסור האיש הישר הנ"ל
לענישו ממון ולגלות עליו מסתורין גם בא בשאלה שמעולם לא אמר האיש הנ"ל שאינו
רוצה לקבל דין רק אדברא הוא מוחזק בכשרות לקבל דין ומשפט כאשר יורוהו המורים
ובכניצא בזה לא יעלה על לב שום אדם בעולם להתיר לעשות אויביו פלילים כי
מהרמ"מ לא דובר כי אם במי שאינו רוצה לקבל דין ועוד יש לע"ד חבילות ואגודת
ראיות שאם איש ישר מוחזק בכשרות אמר אלף ואמסור שאין להענישו על כף וא' מהם
הוא מה שכתב הב"י בס"ל ל"ד לאחר שהביא הגהו' אשרי דז"ב ומה שסיים ג"כ בדרך
הבית שלו (ומוח"ז הביא דבריו בסעיף ל"ב) רק שאין הזמן מסכים עמדי פלל: כלל לא
דמילתא חזרתי על כל צדי צדדים למצוא מקום זכות להמור' הנ"ל ולריק יגעתי ולא
מצאתי אפי' משענת קנה רצוץ שיסמוך עליו ובהא סלקא ונחתי שלא הורה טב ועיניו
הטעתו וני להוראת שעה לפרוץ פרצה בבקעה להתיר דמן של ישראל ולבלעם חנם ואם
המורה או המלשין מחויב לשלם לאיש המגזם את נזקו במיטב כסף מלא מזה לא אדבר
כי לא בשאלתי על זה אבל הא ודאי שהמורה הנ"ל מחויב להשתדל בכל עז ולכרפר
להחזיר העטרה על יושנה בק"ק הנ"ל ולא ישגי גבולו של המורה צדק הנ"ל ויסלק ידו
מגבולו כדי שלא יהא החוטא נשפר והמשכן יהיה אחד כמאז ומקדם ואז יסלח ויכפר לו
מעונה אלהי קדם מה שנראה לע"ד הקלושה והנמוכה על פי האמת והדין בלי שום צד
נטיה אהבה או שנאה כי אינני מפיר לשום א' מן הצדדים והשאלה בדרך ראובן ושמעון
אלי כתוב וכתבתי וחתמתי שמי היום יום השני לסדר כי גאה גאה נאום הקטן והטרווד
גרשון אשכנזי: שאלה מט נדרשתי לאשר שאלוני לחיות דעי מרחוק בענין משפחת
ראובן ומשפחת שמעון שהם מחולקי' בהעסקו' בב"ה ונ"ל וכו' והנה כפר כתבו
הראשונים והאחרונים שאין להשיב לשום א' מן הצדדים פן ילמדו לשקר מתוך התשובה
שישיבו להם אמנם מי שהביא לפנינו השאלה הוא איש ישר וכדאי לסמוך עליו
ואמר ששני הצדדי' בקשו מאתנו להורות להם הדין עם מי ומה גם שראין הדברים
שהוא מחלוקת לשם שמים ואין לחוש שפא ילמדו לשקר מתוך דברינו ע"כ לא אמנע
לגלות דעתי הקלושה כאשר יורוני מן השמים אמנם בקצרה כי עת לקצר וה' יצילנו מן
המצר: תשובה הנה דברי הראובנים סובבים על שני קוטבים שהם רוצי' לדחות
השמעונים משני טעמים א' משום שיש פגם למשפחתם אם יתערבו השמעוני' עמהם
בהתעסקות בב"ה ב' שהם חוששין שפא היום או למחר לאחר זמן ישנו השמעונים
מנהגם של הראובנים כמבואר באריכות בשאלה הנ"ל שטוענים אף אם יקבלו עליה'
השמעוני' בשבועה וחומרא גדולה שלעולם לא ישנו מנהגם מ"מ אינם מאמינים להם
והנה אחר אחרון אני בא נאען ואומר אם ישבעו השמעונים שלא ישנו מנהגם של
הראובנים אז אין לחוש שפא יעברו על שבועתם כי לא נחשדו ישראל על כף לעבור
על לאו לא תשא החמור טפי והנה לכאורה היה נראה שיש לראובנים על מה שיסמכו
במה שאינם רוצים להאמין לשמעונים על שבועתם כי חוששין שפא לא יקיימוהו מהא
דאימתא במרדכי ובאשר"י ריש פרק החולץ וכן בטור א"ע סי' י"ג בשם מהר"ם אם נשא

מְעוֹפְרֵת חֲבִירוֹ אִם הַדִּיר הַנָּאֵת תְּשִׁמִּישָׁה עָלָיו ע"ד רַבִּים עַד שִׁיגִיעַ זְמַן לַכְּנוּס דְּהַשְׁתָּא אַסּוּרָה לּוּ מְדַאֲרֵינָא אַפ"ה צָרִיךְ לְהוֹצִיאָהּ וְלֹא דְמֵיָא לְסוּטָה דְּשִׁאֲנֵי הָתָם דְּסוּגֵי לָהּ וּמֵאִוְסָה עָלָיו שְׁהָרֵי קוֹנָא לָהּ וְנִסְתְּרָה הַלְפָה לֹא חִיִּישִׁינָן שְׁמָא יָבֵא עָלֶיהָ וּלפ"ז מִשְׁמַע אִם הַדִּיר הַנָּאֵת תְּשִׁמִּישָׁה עָלָיו מ"מ חִיִּישִׁינָן שְׁמָא יָבֵא עָלֶיהָ וְיַעֲבֹר נִדְרוֹ א"כ בנ"ד ג"כ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יַעֲבֹרוּ הַשְּׁמַעוֹנִים עַל שְׁבוּעָתָם.

אַבְל כַּד מְעִינִינָן שְׁפִיר אֵין מִשְׁם רְאָיָה פְּלִל. דְּשִׁאֲנֵי הָתָם דִּיִּצְרוּ תְּקִפוֹ עָלָיו לְפִיכָה אָנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא יַעֲבֹר עַל שְׁבוּעָתוֹ מִשְׁא"כ בְּגִדוֹן דִּינָן וְרְאָיָה לְדָבָר שִׁישׁ לְחוּשׁ וְלִהְחֲמִיר יוֹתֵר בְּמָקוֹם שִׁיִּצְרוּ תְּקִפוֹ מְהֵא דְּאִתָּא בַּפ' אֱלוּ מוּמִין בְּמַתְנִיתִין הַנוּשָׂא נְשִׁים בְּעֵבְרָה פְּסוּל עַד שִׁיִּדְרִנְהָ הַנָּא' וְהַמְטָמ' פְּסוּל עַד שִׁיִּקְבֵּל עָלָיו שְׁלֵא יְהֵא מְטָא לְמַתִּי' וּמְפָרֵשׁ בַּגְּמ' מ"ש הֵכָא דְּסָגִי לִיָּה בְּקַבְלָהּ וּמ"ש הָתָם דְּמִדְרִינָן לִיָּה הָתָם יִצְרוּ תְּקִפוֹ עָלָיו ע"כ הָרֵי מְבֹנָאָר שְׁאָנוּ מִחֲמִירִין בְּמָקוֹ' שִׁיִּצְרוּ תְּקִפוֹ וְאֵין לְהַקְשׁוֹת יִצְרוּ תְּקִפוֹ אִיִּצְרוּ תְּקִפוֹ כִּי גְבִי נוּשָׂא נְשִׁים בְּעֵבְרָ' סָגִי' לִי' בְּמָה דְּמִדְרִינָן לִיָּה אַע"פ שִׁיִּצְרוּ תְּקִפוֹ וְגְבִי נוּשָׂא מִיִּנְקַת חֲבִירוֹ לֹא סָגִי בְּמָה דְּמִדְרִינָן לִיָּה כִּי שְׁאֲנֵי הָתָם גְּבִי הַנוּשָׂא נְשִׁים בְּעֵבְרָה אַע"פ שֶׁהוּא פְּסוּל לְעֵבֹד מ"מ אִם עֵבֵד עֲבוּדְתוֹ כְּשִׁירָה כַּמ"ש הַרְמַב"ם בַּפ"ו מֵהַל' בִּיאַת מְקַדָּשׁ עַל כֵּן לֹא רְצוּ חֲכָמִים לְהַחֲמִיר עָלָיו וְלְפָסְלוֹ לְעוֹלָם אִם הַדִּירָהּ הַנָּאֵה אַבְל גְּבִי מִיִּנְקַת חֲבִירוֹ אִיכָּא חֲשֵׁשׁ סְכָנוֹת נְפֻשׁוֹת דְּחֲמִיר טְפִי גַם לֹא יוֹצִיאָנָה לְעוֹלָם רַק עַד שִׁיגִיעַ זְמַן שִׁירָאוּי לְכַנְסָהּ לֹא רְצוּ חֲכָמִים לְסַמְנָהּ עַל נִדְרוֹ כִּינּוּן שִׁיִּצְרוּ תְּקִפוֹ וְלַעֲד"נ שְׁמוֹכְרָחִין אָנוּ לְחַלֵּק בֵּין יִצְרוּ תְּקִפוֹ לְמָקוֹם שִׁאֵין יִצְרוּ תְּקִפוֹ דְּהֵא הָרָא"ש פְּתַב וְכֵן הַטּוֹר בַּא"ע סִימָן י"ג אִם נִתְנָה בְּנָה לְמַנִּיקָה חוֹשְׁשִׁין לְחֻזְרָה אַפִּי' הַשְּׁבַענֻהָ ע"ד רַבִּים שִׁאֵין לְחוּשׁ לְחֻזְרָה מ"מ לֹא תִּנְשָׂא מִשׁוּם דְּאִתִּי לְאַחֲלוּפִי וְעִינָן בַּב"י מִשְׁמַע שֶׁהַחֲלִיט הָרָא"ש וְהַטּוֹר כִּינּוּן שֶׁהַשְּׁבַענֻהָ תּוֹ לִיכָּא לְמִיחָשׁ לְחֻזְרָה וְלֹא חִיִּישִׁינָן לְשְׁמָא תַּעֲבֹר הַמִּינְקַת עַל שְׁבוּעָתָהּ וְקָשָׁה הָלֹא הָרָא"ש פְּתַב גְּבִי הַנוּשָׂא מִיִּנְקַת חֲבִירוֹ אִם הַדִּיר הַנָּא' תְּשִׁמִּישָׁה עָלָיו חִיִּישִׁינָן שְׁמָא יָבֵא עָלֶיהָ אֱלֵא מְוֹכְרָחִים אָנוּ לְחַלֵּק בֵּין מְקוֹם שִׁיִּצְרוּ תְּקִפוֹ לְמָקוֹם שִׁאֵין יִצְרוּ תְּקִפוֹ כִּמוֹ שְׁפַתְבְּתִי לְעֵיל מְמִילָא לֹא זֹו שִׁאֵין רְאָיָה לְדַבְרֵי הַרְאֻנְבָנִים שְׁרוּצִים לְדַחוֹת הַשְּׁמַעוֹנִים וְלֹא רוּצִים לְסַמְנָהּ אֲשְׁבוּעָתָם אֱלֵא אִם זֹו מְצָאנוּ סְתִירָה לְדַבְרֵיהֶם בְּדַבְרֵי הָרָא"ש וְהַטּוֹר בְּמָה שְׁפַתְבוֹ אַפִּי' הַשְּׁבַענֻהָ ע"ד רַבִּים שִׁאֵין לְחוּשׁ לְחֻזְרָ' כּו' וְדִי בְּזָה לְסַטּוֹר טַעֲנַת הַרְאֻנְבָנִים הַשְּׁנִי' וּמַעֲתָה נְבוּאָה לְטַעֲנַת הַרְאֻנְבָנִים הַרְאֻנְבָנִים שְׁרוּצִים לְדַחוֹת הַשְּׁמַעוֹנִים מִטַּעַם פְּגָם מִשְׁפָּחָה וְהִבִּיאוּ רַאִי' לְדַבְרֵיהֶם מְהֵא דְּאִתָּא בַּטּוֹר י"ד סִימָן שס"ז בְּשֵׁם אַבְל רַבְתִּי אִשָּׁה שִׁירְשָׁה קָבֵר נִקְבְּרַת הִיא בְּתוֹכּוֹ אַבְל לֹא יוֹצֵאִי יְרִיקָה וְטַעֲמָא דְּמִילְתָּא מְפָרֵשׁ הַטּוֹר מִשׁוּם פְּגָם מִשְׁפָּחָה דְּגִנְאִי הוּא לְמִשְׁפָּחָתָהּ שִׁיְהִי נִקְבְּרִים עִמָּהֶם זָרִים שְׁאֵינָם מִתְּיַחֲסִים אַחֲרֵיהֶם וְלִפִּי דְּעַתִּי אֵין לְחַלֵּק בֵּין גְּדוֹן שְׁלָהֶם וּבֵין הֵא דְּאֵבֵל רַבְתִּי בְּזָה אָנוּ צָרִיכִים לְהַרְחִיב הַדְּבוּר: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה נִרְאָה דְּדָבָר זֶה אִם יֵשׁ לְדַמּוֹת דְּבָר אַחֵר לְהֵא דְּאֵבֵל רַבְתִּי אִם לֹאוּ הוּא מִן פֶּת שֶׁל קוֹדְמִים וּבְמַחֲלוּקַת שְׁנוּיָה דְּאִתָּא בְּמִרְדְּכִי פ' הַמוֹכֵר פִּירוֹ' וְז"ל הַמוֹכֵר קִבְרוֹ כּו' כ' רַאבְּנִי"ה ה"ה דְּאֵינּוּ יָכוֹל לְמַפְּוֹר וְלִיתָן מְקוֹם אַבּוּתִיו בַּב"ה מִיְהוּ הַדְּמִי' יַחֲזִירוּ בֵּין בַּב"ה בֵּין בְּקָבֵר שְׁלֵא יִפְסִיד הַלּוֹקַח וְרַבִּינוּ הֵא גְּאוֹן כְּתַב שְׁמִכִּירוֹתוֹ מְכִירָה עַכ"ל וּמִשְׁמַע לְכַאוּרָה שָׁרַב ה"ג פְּלִיג אַרְאבְּנִי"ה בְּזָה שְׁרַאבְּנִי"ה מְדַמָּה דִּין הַמוֹכֵר מְקוֹם אַבּוּתִיו לְדִין הַמוֹכֵר קִבְרוֹ וְרַב ה"ג אֵינּוּ מְדַמָּה דִּין הַמוֹכֵר מְקוֹם אַבּוּתִיו לְדִין הַמוֹכֵר קִבְרוֹ וְכֵן הִבִּינוּ הַגְּאוֹן בְּעַל הַמְּפָר' שְׁזָה הוּא

הפלוגתא וא"כ צריכין אנו ליתן טוב טעם ודעת למה לא מדמה רב האי גאון דין המוכר מקום אבותיו בב"ה לדין המוכר קברו אלא על פרחינו לומר דס"ל לרה"ג דנקא המוכר קברו באים בני המשפחה וקוברים אותו בעל פרחו משום פגם משפחה דלענן קבורה יש קפידא טובא שערב לאדם שיהא נוח אצל אבותיו כמו שכתבו הפוסקים אעפ"י שאין מפנין המת מקבר לקבר אפי' מבזוי למכונד אבל מקבר מכונד לקברות אבותיו מפנין אפי' קברות אבותיו הוא קבר בזוי.

משום שערב לאדם שיהא נוח אצל אבותיו וכיון שיש קפידא טובא בזה לפיכך מי שמזלזל ואינו חושש להיקבר בקברות אבותיו הוא פגם משפחה אבל במקום אבותיו בב"ה שלא מציינו קפיד' כ"כ ע"כ אם מזלזל אדם במקו' אבותיו בב"ה ומכרו לאח' אין בזה פגם משפחה וזהו דעת רה"ג לכן ס"ל המוכר מקום אבותיו מכירתו מכירה וא"כ הוא פלוגתא ראב"ה ורה"ג ממילא נדון דידן תלוי ג"כ בפלוגתא זו לראב"ה שמדמה דין מקום אבותיו בב"ה למוכר מקום קברו ה"ה נמי מדמינן נדון דידן למ"ש הטור בסימן שס"ו ולרב ה"ג שאינו מדמה המוכר מקום אבותיו בב"ה למוכר קברו ומחלק כמו שכתבנו ה"ה שאין מדמין נדון דידן להא דאיתא בטור סימן שס"ו וק"ל ממיל' הנה פלוגתא דרבנותא אם יש לדמות נ"ד למ"ש הטור בסימן שס"ו אם לאו פן משמע לכאורה אבל פד מעיינינו במקום מוצא מקור דברי רב האי גאון שהוא בשעריו שער ד' כמו שכתב האגודה בס"פ המוכר פירות נראה עין בעין שההבנה בדברי רה"ג שכתבנו לעיל איננה אמיתית כי זה לשון רה"ג בשער ד' הדרך התשיעי מי שמכר מקום קברו אעפ"י שממכרו קיים פשימות המוכר יקבר באותו קבר עכ"ל הרי מבואר נגלה מה שכתב המרדכי והאגודה בשם רה"ג שמכירתו מכירה קאי אמוכר מקום קברו ולא אמוכר מקום אבותיו בב"ה והא דמשנה המרדכי גם האגודה פלוגתא בין ראב"ה ורה"ג הוא זה כי ממה שכתב ראב"ה לשון אינו יכול למכור גם ממה שכתב ומחזירין הדמים משמע שהמקח בטל לגמרי ומחזירין כל הדמים על זה פליג רה"ג וס"ל דמכירתו מכירה רק פשימות המוכר קוברי' אותו באותו קבר ולפי זה אינו מחזירין לו כל הדמים ואפשר שאין מחזירין לו דמי' כלל דה"ל כאלו מכרו לו בפירוש עד שימות וטעמא דמילתא שהמקח קיים עד שימות המוכר כי כל זמן שהמוכר חי אין כאן פגם משפחה אעפ"י שאיש אחר משתמש במקום קברו זה נלע"ד פשוט וברור ואמיתי בהבנת דברי רה"ג ומה שהגאון בעל המפרש לא פיון בזה האמת אין זה מצד חסרון הבנתו חלילה רק מצד חסרון הספר ששעריו של רה"ג לא נדפסו בקמיו פי הגאון נתבקש בישיבה של מעלה.

אמנם נראה לע"ד שמצד אחר הדין עם הראובנים והוא זה שצנראה שב"ה זו דין ב"ה של פרשים יש לה שבאים לשם ממקומות אחרים א"כ אין למשפחות ראובנים שום זכות בב"ה כי אם טובת הנאה ומבואר הוא במהרי"ק שורש קס"א ענף ג' (והובא בהגהת ש"ע ח"מ ס"ס רע"ו) שאין אדם מוריש טובת הנאה לבניו אלא אם באנו לזכות השמעונים צריכים אנו לומר שדבר זה מה שמתעסקים בב"ה דין שררה יש לו ושררה מוריש אדם לבניו כמו שכת' מהרי"ק בשורש הנ"ל וז"ל וה"ה בנ"ד פיון שאינו ממון לא יורישו לבניו ואע"ג דלענן שררה מציינו שאם בנו ראוי קודם הוא לכל אדם ע"כ צריף לחלק בין שררה להד דהכא כו' עכ"ל ואם פן הוא שבאים השמעונים להתעסק ולהשתמש בתגא ולנהוג שררה בשביל נשומיה' נראה לע"ד שלא דברו נכונה כי אין

לבנות לירש גדולת ושררת אביהן כי עיקר מוצא מקור דין זה שיוכל אדם להוריש גדולתו לבניו הו' מהא דאית' בת"כ פ' צו (והמענין שם יראה באר הטיב שאין לבנות לירש גדולת אביהן ולענין חפצי קודש משמעות השאלה שהשמעונים רוצים ליקח חלקם ולהוליקם לב"ה אחרת ולהניחם בקדושתם רק שיהי' להם טובת הנאה וא"כ הוא גם בזה לא דברו נכונה כמו שפתי ליעיל בשם מהרי"ק וענין שם פי כל דברי שאלה בענין זה מבואר שם.

ולא נעלם מעיני מ"ש הגאון ר' אלימזרחי בתשו' סי' נ"ג שחולק בזה אמהרי"ק (אע"פ שלא הזכיר המהרי"ק) וס"ל דאומד הדעת הוא של המקדיש שיהיה הפלי קודש בב"ה שהוא מתפלל בו הוא ובניו כדי שישגיחו עליהם ע"ש פי האריה מ"מ נראה לע"ד שגם מהררא"מ מודה בנ"ד שאין לשמעונים זכות להוציא חפצי קודש מב"ה של הראובני כי יותר יש אומד דעת המורישי שלא יוציאם משם וק"ל אמנם אם מנהג מקום קבוע הוא מי שנותן פלי קודש או חפצי קודש אחר הוא מוציא לב האחרת או עושה בהם פיצונו ואות נפשו אזי פשוט הוא שיכולים השמעונים ליקח חלקם וענין כל זה במהרי"ק שורש קס"א ותמצא הכל באר היטב נ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה נ' למדנו רבינו על ראובן שהיה סרסור ושדכן עד שיגיע ומצא לשדך ולקשר אשה שנתארלמה לבן גילה והלכה והיתה לאיש שהוא והכניסה כל אשר לה לבעלה ולא שייקה לעצמה אפילו כאיסור שמן ואחר הנשואין תובע ראובן שכר שדכנות מן האש' והיא פשטה לו את הרגל באומרה שאין לה לשלם והבעל אומר שראובן לאו בעל דברים דידיה ושאין שורת הדין יתן שהוא ישלם חובות אשתו והנה באו לפני לדין ונתתי את לפי לתור ולדרוש להצדיק את הצדיק ולחייב את החייב ועלה ברשת עיוני כאשר בינותי בפסרים שהבעל חייב לשלם את ראובן בראיות אשר יעברו לפנינו ועכ"ז לא מלאני לפי לעשות מעשה עד כי יבא דברי קדשו דברי אלקים חיים כאשר עיני כל ישראל על רבינו תלויים עד ביאת הגואל.

והנה לכאורה נראה דשכר שדכנות בזה כמלנה בשטר דמאי ולדברי הפל גובה מן הבעל פשיט' אי בעל יורש הני אפילו מלו' על פה נגבית מן היורשין אלא אפילו אמרינו בעל לוקח הני אפילו הכי בעל חייב לשלם בנדון דידן מפני שפמלנה בשטר דמי ואין להקשות מזה דכתב רמ"א בסמ"ן צ"א בא"ה בשם הרמב"ן דאפילו כמלנה בשטר לא אמרינו גובה מבעל אלא דוקא היכא שהכניסה לו קרקע או מטלטלי אגב קרקע.

הלא המענין בתשובה עצמה יראה עין בעין כי אותו פה קדוש כל דבריו בנויים על עמוד הברזל אם אמרינו דמטלטלי דיתמי אין ב"ח גובה מהם אכן אחר תקנות הגאונים דתקינו דמטלטלי דיתמי משועבדים הם לב"ח דבר פשוט הוא יותר מביעמה בכותחא דבעל חייב לשלם אף שלא הכניסה לו רק מטלטלי שהרי הרמב"ן רוצה להוכיח דאותו איבעניה דלותה ואכלה ועמדה ונשאת מיירי כמלנה על פה דאלו בשטר היא גובה מן הבעל בין שעשוהו פירוש או פלוקח דמלנה בשטר גובה מן הקוחות ומסיק שם דמיירי שהכניסה לו קרקע דאלו הכניסה לו מטלטלי אינו גובה דמטלטלי דיתמי לב"ח לא משמעבדי עכ"ל נמצא אנו אחר תקנות הגאונים אפי' ממטלטלי שפיר גובה אכן לברר כשמלה עכ"ל נמצא אנו אחר תקנות הגאונים אפי' משטר דמי יש להוכיח ראשון מדברי מהר"ם מפדוואה תשובה

נ"ה (ויקצת מה עושה ר'נשם מזה רמ"א בסי' צ"א) אכן הגאון מהר"ם פאדוואה ירד לעומקה של הלכה וצלל במים אדירים והעלה בידו מרגניתא דשכר שתדלנות פמלנה בשטר דמי מפת ג' טעמים חדא דבכל מקום דלא נוכל לומר איהו דאפסיד אנפשיה שויהו רבנן לבעל פירוש דדוקא בתקנת אושא דלא שכית שיהא פסידא לאתריני שויהו פלוקת ראשון ומוציא מיד הלכות אכל על כה"ג מה הנה ליה למעבד דשכירות כזה אינו משתלמת אלא לבסוף דלא דמי לאשה שלותה ואכל' דמסיק בגמ' דלא הנה ליה להניח מעותיו על קרן הצבי להלוות בלא שטר וגם גבי תקנו' אוש' איהו דאפסי' אנפשי' דלא הנה ליה למזבן מאיתת' דיתבא תותי גברא פדאיתא התם וכן הוא סברת התוספת והנה הטעם השני שכתב מהר"ם מפדאווה דמאן דיזיף בצנעה יזיף ולית ליה קלא אכל שכר שתדלנות בפרהסיא הוא וכמלנה בשטר דמאי כמו פרנסה דמקשי סתמא דתלמודא דלמא שאני פרנסה דאית ליה קלא א"כ גם בנדון דידן קלא אית ליה כי המקשר והמשוחד יודע מי הוא השדכן.

והפסדור. אכן ראיה אחרונה שהביא אותו פה קדוש ונ"ל אף אם נאמר שהוא פמלנה על פה גמור הנה נראה לפסוק שתמכרה כתובת הנאה עכ"ל מחילה מעצמותיו הקדושים כבר דחה הגאון רש"ל בספרו יש"ש בפ' החובל מילת' בטעמ' דהאידין' לא אמרי' תמכרה כתובת' בטובת הנאה ודבריו טובים נכוחים וישרים למוציא דעת.

ואין לדחות כל דברי מזה שכתב רמ"א בסוף סימן צ"ו שהבעל אינו חייב לשלם בשביל אשתו דהתם מייירי בנודאי בפקדון כאשר הלשון מוכח עליו יע"ש וק"ל. אף את זה יורה לי צדק חקמתו וענותנותו על מה שכתב הטור וגם הש"ע ס"ס קי"ב נושא דגלו דבעל בנכסי אשתו לוקח הוי וכן כתב בס"י ק"ג ס"ס י' והטור כתב כף בשם בעל התרומות ונ"ל של בעל התרומות בשער מ"ג על הגמ' דפרק י"ג לות' ואכלה וכו' ואסיקנ' דבעל לוקח הוי וכו' ותימא הוא מהיכ' פסיקא להו מילתא פאלו אמרינן בכל מקום כן והלא בגמ' בעינין לא איפשטה הוא דאמר רב אנשי שויהו פלוקת וכיורש וכן כתב הרי"ף בעינין לא אפשטה.

וכן כתב מהר"ם מפדאוו'. באותה תשוב' דאיבעי' ולא איפשטה הוא ובעל התרומו' כתב ואסיקננה דלוקח הוי וע"ק מהא דאמרינן בפרק מי שיהיה נשוי אמר אביי נכסי לה ואתריה לפלוגי ומכרה נמתה הבעל מוציא מיד הלכותו' ואתריה מיד בעל לוקח מיד אתריה ואוקימנ' בידא דלוקח ופריה התם מאי שנא מהא דתנן דיעשו פשרה ביניהם ומשני התם אית ליה פסידא לכולהו וכו' הקא לוקח אית ליה פסידא וכו' וא"כ קשה לדברי בעל התרומות אי בעל לוקח הוי למה לוקח זה מוציא מיד בעל הרי בעל הוא לוקח ראשון ומאי אוקמינה פח לוקח זה מלוקח זה אף שיש לצדד בעינין כזה לפי סברת התוספת הלא אצפה לתשובת של רבינו אכן בדבר שכר השדכנות יודיעני דעתו הרמה.

וינקה לראות בנים ובני בני עוסקי' בתור' ה' תמימה ולהעמיד תלמיד' המעניקי' בקומתן את החמה ויאריו ימים על פסא ממלכתו פרצון תלמידו המתפלל על אריכת ימיו אמן: נא אהו' הנה נא הואלתי לדבר אל רבינו אגב אורחא יודיעני דעתו על הא דאמרינן בפרק האורג דף ק"ה על המשנה דכל המקלקלין פטורין ופריה בגמרא ורמינהי הקורע באבלו ובחמתו וכו' עד דמסיק אמתו נמי לא קשיא הא ר' יהודה דאמר מלאכ' שאינה צריכה

לגופה חייב עליה וְהָא ר"ש דְאָמַר משצל"ג פְּטוּר עָלֶיהָ וּפְרִיָּהּ אֵימַר דְשָׁמַע' לִיה לר' יהודא בְּמַתְקָן בְּמַקְלָקַל מִי שִׁמְע' לִיה וּמְסִיק הָאֵי נָמִי מְתַקֵּן הוּא דְעֵבִיד נַחַת רוּחַ לִיְצֵרוֹ וְכו' עַד דְעֵבִיד לְמִרְמ' אֵימַת' אַאֲנָשִׁי בֵּיתִי' וְקָשָׁה מְהֵא דְאִמְרִינֵן בְּכַתּוּבוֹת פֶּרֶק א' אִיבְעִיָּה לְהוּ מְהוּ לְבַעֲוֹל בְּתוּלָה בְּתַחֲזִילָה בְּשַׁבָּת וְכו' עַד אַת"ל הִלְכָה כַר' יְהוּדָא מְקַלְקַל הוּא אֲצֵל הַפְּתַח וְכו' מְשָׁמַע דְאֵי מְקַלְקַל הוּא אִפִּי' לר' יְהוּדָא שְׂרִי הֲלֵא גַם מְתַקֵּן הוּא שְׁעוּלָה נַחַת רוּחַ לִיְצֵרוֹ וְקָשָׁה ר"י אר"י וא"כ קָשָׁה לְמָה בְּאֲמַת הַתִּירוֹ חֲכָמִים לְבַעֲוֹל בְּתוּלָה בְּתַחֲזִילָה בְּשַׁבָּת הֲלֵא מְתַקֵּן הוּא אֲצֵל יְצֵרוֹ וְנִי בְּזוֹ תְּשׁוּבָה ע"ד מַה שְׂפִיקֵשׁ הוּד מְעַלְתוֹ לְחַוּוֹת דְעַתִּי הַקְּלוּשָׁה בְּעֵינֵן הַשְּׂדֵכְנֹו' אִם נִגְב' מִן הַבְּעַל אִם אֵין לָהּ לְהֶאֱשִׁי' לְשַׁל' מְחַמַּת שְׁהַכְּנִיסָה כַּא"ל לְהַבְּעַל הֲלֵא מַכ"ת אֵינוֹ צָרִיף לְגַמְר' וְלִסְבָּר' דִּידִי שְׁהַפְּלֵ גְלוּי וְנִדְוַע לְפָנֵי כֶּסֶף פְּבוּדוֹ רַק בְּמִקּוֹ' גִּדְוֹלְתוֹ עֲנֻתְנוֹתוֹ תְּלָה הַדִּין בִּי וּבְהַסְפְּמַתִּי וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנִי רְצוֹן יִרְאִיו חֲפָצַתִּי ע"כ אַעֲן וְאוֹמַר יָפָה זִיפָה וְיָפָה חֲזִיב מִר לְהַבְּעַל לְשַׁלֵּם הַשְּׂדֵכְנִים וְרִאֲוִיתִי יְשׁוּרוֹת וּבְרוּרוֹת אֲמָנָם הָאֲשָׁה צָרִיכָה לְיִשְׁבַע שְׂאִין לָהּ לְשַׁלֵּם גַּם צ"ל בְּעֵינֵן דְלִיפָא לְמִיחַשׁ לְפִירְעוֹן (כְּמוֹ שְׂרַמְזוֹ מִר בְּלִשׁוֹנוֹ הַצַּח בַּמ"ש וּשְׂכִירוֹת הִנֵּה אֵינָה מְשַׁתְּלֶמֶת אֲלֵא לְבַסּוּף דְהֵינֵנוֹ אַחַר הַנִּישׁוּאִין דְתוֹ לִיפָא לְמִיחַשׁ לְחֻזְרָה וְעֵינֵן בִּיש"ש פ' הַגּוֹזֵל בְּתָרָא ס' ל"ט) כְּגוֹן תוֹף זְמַנּוֹ דְהֵינֵנוֹ בְּמִקּוֹם שְׂאִין מְשַׁלְמִין הַשְּׂדֵכְנֹוֹת עַד לְאַחַר הַנִּישׁוּאִין כְּמִנְהַג גְּלִיל עֲלִיוֹן וְכַמ"ש הַת"ה בְּכַתְּבֵיוֹ וְע"ד מַה שְׂפָתָב מִר וְתַמָּה עַל בְּעַל הַתְּרוּמוֹת בַּמ"ש בְּשַׁעַר מ"ג עַל הָא דִּישׁ נוֹחֲלִין יְלַמְדֵנוּ רַבִּינוּ לוֹת' וְאֲכַלָּה כו' בְּעַל לוֹקַח הֵנִי אוֹ יוֹרֵשׁ הוּ' וְאַסִּיקְנָא דְלוֹקַח הֵנִי מְשָׁמַע דְהֵכִי הֵנִי מְסַקְנָא וְזֵה אֵינוֹ דְהָא הֵנִי אִיבְעִי' דְלֵא אִיפְשָׁטָה כַּמ"ש הָרִי"ף גַּם מִהַרְרַמ"פ וּשְׂאָרֵי פּוֹסְקִים עַכ"ל הִנֵּה אַהוּ' וְדַאי תְּמִיחְתוּ תְּמִיחָה אֲבָל אֵינָה קִינִימַת וּבַתְּחִלַּת רַעֲיוֹנִי עָלָה בְּדַעַתִּי שְׂדַעַת הַבַּע"ת הוּא אַע"פ שְׁהֶאֱיַבְעִיָּה זֹו לֵא אִיפְשָׁטָא בְּמִקּוּמָה אִיפְשָׁט' בְּמִקּוּם אַחַר (וְכִיּוּצָא בְּזֵה מְצִינּוֹ בְּכַמָּה דְנֻכְתָּא בַּתְּלִמוּד) מְהֵא דְאִמְרִינֵן בַּפ' מִי שְׁהִיָּה נְשׁוּי אֲמַר אַבְיִי נְכָסִי לָהּ וְאַחֲרֵיהּ לְפָלוּנִי וְעַמְדָּה וְנִשְׂאָת בְּעַל לוֹקַח הֵנִי וְאֵין וְאַחֲרֵיהּ בְּמִקּוּם בְּעַל כְּלוּם מִדְר"י ב"ח כו' מְשָׁמַע דְבַעַל לוֹקַח הֵנִי אִפִּי' בְּמִקּוּם דְלִיפָא לְמִימַר אֵיהוּ דְאַפְסִיד אֲנַפְשִׁיהָ וְכֵן מִן הָא דְאִמְרִינֵן בַּפ' הַמְּפָקִיד שְׂמוֹ לָהּ לְאַיְתָתָא וְאַיְנִסְבָּה אוֹ שְׂמוֹ מִינָה דְאַתָּתָא וְאַיְנִסְבָּא בְּעַל לוֹקַח הֵנִי לֵא מְהִדֵּר וְלֵא מְהִדְרִינֵן לִי מְשָׁמַע שְׂאָפִי' בְּמִקּוּם פְּסִידָא בְּעַל לוֹקַח הֵנִי.

אִיבְרָא שְׁהֶאֱחָרוּנִים חִילְקוּ בֵּין פְּסִידָא לְפְסִידָא מ"מ יֵשׁ לוֹמַר שְׁבַע"ת לִית לִיה הֵנִי חִילְקִי וְתַפְס בְּמִנְשָׁלָם בְּעַל לוֹקַח הֵנִי אֲפִילוּ בְּמִקּוּם פְּסִידָא וְלִיפָא לְמִימַר אֵינְהוּ אֲפְסִידוֹ לְנַפְשִׁיָּהוּ כֵּן הִנֵּה נִלְע"ד לְכַאוּרָה בְּתַחֲלַת רַעֲיוֹנִי אֲבָל בְּאֲמַת זֵה אֵינוֹ דְהָא בְּעַל הַתְּרוּמוֹת בְּעַצְמוֹ וּבְכַבּוּדוֹ הַעֲתִיק לְשׁוֹן הָרִי"ף בְּשַׁעַר נ"ח וְ"ל וְכַתְּב הָרִי"ף דַּה"ל בְּעֵינֵן לֵא אֲפְשִׁטָא הַלְכָּה מְלוּהָ ע"פ הִיא וְלֵא גְבָה מִינְיָה דְבַעַל כְּלוּם דְאֵיהוּ אֲפְסִיד אֲנַפְשִׁיהָ דְלֵא אַבְעִי לִיה לְאַזּוּפִי זּוּזִי בְּלֵא שְׂטָרָא עַכ"ל ע"כ נִלְע"ד מ"ש בַּע"ת וְאַסִּיקְנָא כו' ר"ל כִּינֵן דְהֵנִי אִיבְעִיָּה דְלֵא אִיפְשָׁטָה ה"ל כְּאִילוּ מְסַקִּינֵן שְׂבִסְפֵק לֵא מְפָקִינֵן מְמוּנָא וְעֵינֵן בְּש"ף סִימָן קי"ב ס"ה סק"י וּבְגִדּוּלֵי תְּרוּמָה מ"ש בְּזֵה: וְע"ד מַה שְׁהַקְּשָׁה מִר אַבְעָה"ת שְׂפָתָב דְבַעַל לוֹקַח הֵנִי מְהֵא דְאִמַר אַבְיִי נְכָסִי לָהּ וְאַחֲרֵיהּ לְפָלוּנִי וּמְכָרָה וְמִתָּה הַבְּעַל מוּצִיא מִיַּד הַלְקוּחוֹת כו' תְּמַהֲנִי לְמָה הַקְּשָׁה מִר אַדְבָּרֵי בְּעַל הַתְּרוּמוֹת שְׂפָתָב בְּעַל לוֹקַח מְהֵא דְאַבְיִי אֲמַאי לֵא הַקְּשָׁה דְבָרֵי אַבְיִי עַצְמוֹ אֲהַדְּדִי הֲלֵא אַבְיִי אֲמַר שָׁם נְכָסִי לָהּ וְאַחֲרֵיהּ לְפָלוּנִי

ועמדה ונשאת בעל לוקח הוי ואין לאחריה במקום בעל כלום כו' והא התם הנה פסידיא לאחריה.

אבל באמת ל"ק מידי דהא תירץ רב אשי התם פשאמר לה פשהיא פנויה והכא פשאמר לה פשהוא נשואה כו' ואפשר לזה פנון מר במה שפתב אף שיש לצדד בענין זה לפי סברת התוספת: וע"ד מה שפתב מר והקשה הא דאמרינו בפ' האורג על המשנה דכל המקלקליו פטורין ורמינהו כו' ל"ק הא ר"י דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה הא ר"ש דאמר מלאכה שצל"ג פטור עליה כו' ומסיק הא נמי מתקן הו' דעביד נחת רוח ליצרו כו' מהא דאמרינו בפ"ק דכתובות איבעי' להו מהו לבעול בתולה בתחלה בשב' כו' עד אם תמצא לומר הלכה כר' יהודא מקלקל הוא אצל הפתח כו' משמע דאי מקלקל הוא אפילו לר' יהודא שרי הלא גם מתקן הו' שעוש' נחת רוח ליצרו וקשה ר"י אר"י כו' ע"כ גברא קחזינא וקושיא קחזינא ברם אמינא' ליישב' בכמה אנפי לפי פירוש הסוגיא אליבא דהרמ"בם ולפי שיטת ר"שי והאחרונים יענין מר בה"ה פ"ח מהל' שבת אמנם באשר שאין הזמן מסכים עמדי אמרתי אנקוט בידי קדא משנלע"ד על פי האמת והוא זה פי בלא"ה קשה קוש' רש"י אליב' דר"ש אמאי שרי הא ה"ל פסיק ריש' כו' אלא עכ"ל דלא הנה פסיק ריש' משו' שיש בקיאיין בהטייה ואין דם יוצא ואף אין הפתח נפתח א"כ מה שהוא מקלקל בפתח אין בזה עוש' נחת רוח ליצרו כי אפשר לעשו' נחת רוח ליצרו שלא ע"י קילקול ע"י הטייה משא"כ התם גבי הקורע בתחתו שאין נחת רוח ליצרו כי אם ע"י קילקול וק"ל ומ"ש מר עוד ונ"ל וא"כ קשה למה באמת התירו חכמים לבעול לכתחלה בשבת הלא מתקן הוא אצל יצרו עכ"ל לעד"נ ל"ק ול"מ דאנן קי"ל כר"ש לרוב הפוסקים אפי' בשצ"ל ולכ"ע קי"ל כר"ש בדבר שאין מתכוין א"כ א"ש שהתירו חכמי' לבעול לכתחלה בשבת וק"ל וזה מה שנלע"ד להשיב לרום מכ"ת פעת.

וה' יצילנו משגיאות ונזפה לכעת שיאמר ליעקב וישראל מה פעל אל: נ"ל גרשון אשכנזי. שאלה נא למב"י ינצרהו הגואל.

וינזפה לראות בבנין בית אריאל לאהו' אדוני מ"ו הגאון הגדול אב"ד ור"מ נ"י פ"ה ע"י פבזד כמהור"ר גרשון נר"ו אהו' אדוני מ"ו הגאון מה אני ומה חיי ומי אנכי לעלו' למעונות אריות להררי נמרים העלו ספרים מתנירא אני שמא ירוצו את גלגלתי אף מפני ההכרח שאתי לא יכולתי להתאפק אעפ"י שהוקשה עלי להתחמ' נגד אור יקרותיו נושא גחלתו ורצפתו לגע' אל פנמי רצוף פה אבל בטחתי בצד"ק המלנפש ובמעיל הצנוף והטהור שגם בקטנותי הייתי שוקד על דלתותיו ומבארו באר מים חיים שתיתי ולא קבלתי אפילו כפלב המלקק מן הים ואתיתי מרחוק בהשתחווי' פכד ראש ושח עינים לפנס לפני ולפנים לעבוד עבוד' אשר לא פדת ממש פשואל מפני היראה מן הפבזד כי תורה לא גמריתי למדינו מורי ורבי הדין מהו כי תורה היא וללמוד אני צריך ראובן תבע לשמעון בב"ד חשוב שח"ל מנה ושמעון השיב שאינו ח"ל והאריכו בטענותיהן מערכה מול מערכה ויצא הדין לאמתו איה שחייב שמעון לראובן מנה הנ"ל מאחר שתבע מאתו פדת וכדין וכן כתבו הב"ד שהוא הפסק דין לראובן על שמעון שמתחייב שמעון לפרוע מנה הנ"ל לזמן פרעון וראובן הנ"ל תבע מנה הנ"ל משמעון כמה פעמים

והיה צועק ככרוכיא לאמר תנה לי אותה מנה שאת' ח"ל כמשמעו' הפסק דין שיש בידי עליה.

ושמעון לא השגיח כלל בדברי ראובן ולא פרע לו אפילו שנה פרוטה אחת מאותן מנה ונשאר חוב שהוא לעמוד בתקפו ימים ושנים רבים ופסק דין הנ"ל נשאר בידי ראובן ויהי היום הלה שמעון לדרך ונסע לעבר הים כי שם היה לשמעון ב"ח שהיה ח"ל מנה והגיע זמן חוב שהוא להיפרע לשמעון לאחר ימים נודע הדבר שהוא לראובן שיקבל שמעון מנה מב"ח בעבר לים והיה לראובן פלוני אוהב מע"ל שהיה דר במקום דירת ב"ח של שמעון וכת' ראובן לפלוני אוהבו מע"ל את כל מה שעש' לו שמעון זה ימים רבים וא"א לו להפרע ממנו ועכשיו נודע לו שיקבל שמעון מנה מב"ח מע"ל ואם אמת הדבר אזי בקשתו מאתו שיודיע לו שורש הדבר ויראה בינו ובינו אם אפשר לו להגיע ע"כ לתשלומיו מנה שח"ל זה כמה ימים ושנים רבים כמשמעות הפסק דין שבידו וכשבא אותו הכתב ליד פ' אוהבו של ראובן מע"ל נודע הדבר לשמעון מה שכתב ראובן לאוהבו בשביל חובו הנ"ל והלה שמעון וכתב לבנו שדר ג"כ במדינת ראובן המעשה שאירע לו בכתב זה שכ' ראובן לפ' אוהבו בשביל חובו וכשהגיע כתב לבנו של שמעון כתב בנו של שמעון לראובן לפ' אוהבו בשביל חובו וכשהגיע כתב לבנו של שמעון כתב בנו של שמעון לראובן בזה הלשון נודע לי ע"י כתב של אבי המעשה שעש' לו בדבר החוב שלו במדינ' הים לכן בטוח תהיה שאתנקם ממה בכל מה דאפשר לי והנ' הדבר עמד כף ימים ושנים רבים ושמעון לא בא עוד למדינת ראובן רק נשתקע שמה מעבר לים עד היום הזה ולא נודע לשום אדם במדינת ראובן אם שמעון עודנו חי או אם הוא מת שמה מעבר לים עד עתה ועד בכלל וראובן לא נתפרע לו אפ' פרוטה אחת משמעון על מנה הנ"ל שח"ל כמשמעות הפסק דין שיש בידי ראובן והיה צועק ככרוכיא עם אשת שמעון ובנו הנ"ל שישלמו לו מנה כמשמעות הפסק דין כי שמעון הניח אחריו במדינת ראובן נכסים מרובין מטלטלי וקרקעות שיהי' ביכולתם לפרוע לו מנה הנ"ל עכ"ז לא רצו בנו ואשת שמעון לפרוע לראובן אפ' פרוטה אחת על מנה הנ"ל רק דחוהו בלה ושוב גם לא היה ביכולתו דהיינו בידי ראובן להגיע עמהם לדין ישראל ועמד פן הדבר ימים רבים ויהי היום נזדמן הדבר שבא ראובן עמהם לדין ישראל ותבע מהם את מנה והשיבה לו אשת שמעון שאינה מחייבת לשלם לו לפי שאין כאן אפילו לגבות כתובתה והשיב ראובן השבע לי שבועות אלמנה שאין לה כדי כתובתה וע"פ טענותיהן הים פסקו הב"ד שהוא לצדדין שיתזרו ויבאו לדין ישראל תוך חודש ימי' והדין יקוב את החר ובכן איש לדרך פנו ועמד הדבר כף ימים רבים ולא באה אשת שמעון ובנה הנ"ל עוד לדין ישראל עם ראובן הנ"ל גם לא היה יכולת בידי ראובן לכוף אותם לבא לדין ישראל ובתוך כף מתה ג"כ אשת של שמעון הנ"ל ולא עשתה מעולם השבעת כתובתה לאחר ימים נזדמן הדבר שהגיע ראובן לדין עם בנו של שמעון לאחר מיתת אמו הנ"ל ותבע חובו מנה הנ"ל והשיב בנו של שמעון מאחר שלא ידעתי שיתבע ממני שום תבוע' מתביעת הנ"ל א"א לי להשיב עתה וביקש מהב"ד שיתנו לו זמן למ"ד יום לתפוש בפנקס אביו אוילי ימצא בתוכם זכות או תשובה על תביעת ראובן ולעדות כתבו וחתמו הב"ד והנה עמד הדבר כף ימים ושנים רבים עד עתה ועד בכלל וכל הפסקי' עדין נשארו בחזקתו בידי ראובן הנ"ל ולכן הדין עם מי גם השאלה אם יוכל בנו של שמעון לטעון שמא בין כף וכף פרעו אבי או אמי או אם יוכל ראובן להשיב אם יטעון שמא פרעו טענותיה אינו פלום מחמת

שְׁאֵבֶיךָ עוֹד הַיּוֹם סֹפֵק חַי סֹפֵק מֵת וְהַחֲזִיקָה אֵין אָדָם מְשִׁים עֲצָמוֹ רִשְׁעֵי וְלִהְיוֹתוֹזֵק פִּפְרוֹן כ"כ לְתַבְנוּעַ חוֹב שְׁנֹפְרָע עַל אִישׁ שְׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּנֹדָאֵי שֶׁהוּא מֵת מִדְּאָגָה שְׁמָא יוֹחֲזֵק פִּפְרוֹן אִם הוּא יְהִי נִמְצָא עוֹד חַי וְהֵנּוּ אִק"ו לֵה' שִׁמ"ו הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל יוֹרִינוּ לָנוּ אֵת הַדְּרָךְ ע"צ הַקְּדוּם שְׁאֵפְשֵׁר וְאִם תְּעִיתִי בְּגִמְגוּם לְשׁוֹנֵי יָדִין לִי מ"ו לְכַף זְכוּת פִּי בְּעֲצָמֵי שְׁיַעֲרִתִּי שְׁלַכְלֵל בִּינָה עֲדִין לֹא בָאתִי וְצוֹרְתָא דְשְׁמַעְתָּא אֵלֵיבָא דְהַלְכַתְּ עֲדִין לֹא יָדַעְתִּי רַק לִפְנֵי הַגָּאוֹן מ"ו בְּקַרְקַע דְנָתִי לְשִׁאוֹל מְמַנּוּ שְׁאֵלְתִּי וְאִם אָנָּא חֲסִפָּא דְלִיתִי הֲמַעֲיִין הוּא מ"ו הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל יִמְצָא תוֹתִיָּה מְרַגְנִיתִיָּה כ"ד הַקְּטָן תִּלְמִידוֹ הַדוּם רְגֵלוֹ אֵלְתַנּוּ בֵּן א"מ יְקוּתִיאֵל זִלְמָן ז"ל: תְּשׁוּבָה בְּרַף לְקַחְתִּי וּבְרַף אֲשִׁיב לְשׁוֹאֵל כְּעִנְיָן וּמְשִׁיב ה"ה אֵהוּ תִלְמִידֵי יְדִידֵי בְּחוּר חָשׁוּב וְנִחְמָד לֹמֵד וּמְלַמֵּד כְּהוּר אֵלְתַנּוּ נר"ו אֵהוּ יְדִידֵי אֵינְנֵי אוֹכֵל לְהַאֲרִיף פִּי טְרִידָנ טוֹבָא שְׁיֵשׁ לִי לְהַשִּׁיב לְשׁוֹאֵלֵי דְבָר מְמַדִּינ' אַחֲרַת שְׁקַדְמוּף וּמָה גַם עַת הַזְּמַי" הַגִּיעַ לְהַפִּיק רְצוֹן הַתִּלְמִידֵי בְּלִימוּד הַשְּׁנוֹן רַק בָּאתִי לְבָשׁוֹר שְׁלוֹם לְגִלוֹת אֵת אֲזוּבֵיךָ שִׁג"י הַאֲירוּ אֵל מוֹל עֶבֶר פְּנֵי כַּיּוֹם אֲתַמּוּל פִּי עֶבֶר וְתוֹפֵם רְצוּף שְׁאֵלוֹת חֲכָם וְהִנֵּה מִפְּנֵי טְרִדוֹת הַנְּ"ל אֵינְנֵי אוֹכֵל לְאַחֲזוֹן דְרָכֵי לְהַשִּׁיב לְשׁוֹאֵלֵי מְלֵא דְבָר בְּפִלְפוּלָא וְלִהְרָאוֹת פְּנִים לְכָל צַד כְּמַרְאֵה הָאֲנֹפֶן רַק אֵלְמוּד דְרַף קְצָרָה מָה שְׁנַרְאָה לַע"ד לְדִינָא וְהִנֵּה ע"ד הַפֶּסֶק דִּין שְׁבִיד רְאוּבֵן עַל שְׁמַעוֹן מְסֻף מְנָה וְשְׁמַעוֹן הִלֵּף לְמַדִּינַת הַיָּם זֶה יָמִים רַבִּים שֶׁל צַעַר וְעַד הַיּוֹם לֹא נוֹדַע מָה הִיָּה לוֹ כְּאֲשֶׁר בָּא בְּשִׁאֵלָה בְּאַרְנֹכָה נ"ל ע"ד שֶׁהָדִין עִם רְאוּבֵן וּבְנוֹ שֶׁל שְׁמַעוֹן חֲיָיִב לְשַׁלֵּם לְרְאוּבֵן מְנָה מְנַכְסֵי אָבִיו לְאַחַר שְׁיִשְׁבַע רְאוּבֵן שֶׁלֹּא נִפְרַע כְּלוּם עַל הַפֶּסֶק ד"ד הַנְּ"ל הַגַּם שְׁלַכְאוּרָה יֵשׁ לְבָנוּ שֶׁל שְׁמַעוֹן לְפִטוֹר אֵת עֲצָמוֹ בַּג' טְעֻנוֹת א' שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַחֲזִיק הַנְּכָסִים מִפֶּחַ פְּתוּבַת אִמּוֹ ב' שְׁמָא נִפְרַע רְאוּבֵן ע"י אִמּוֹ.

שְׁלִישֵׁי שְׁמָא נִפְרַע מִן אָבִיו עֲצָמוֹ אָבֵל בְּמַעַט עֵינֵי יִרְאָה הֲמַעֲיִין שֶׁהַחוּט הַמְּשׁוֹנֵלֵשׁ בְּמַהֲרָה יִנְתַּק. טַעַנ' רֵאשׁוּנָה שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַחֲזִיק הַנְּכָסִים מִפֶּחַ פְּתוּבַת אִמּוֹ כְּאֲשֶׁר טַעַנָּה בְּאַמַּת אִמּוֹ בְּחַיִּים חַיּוּתָה אֵין בָּהּ מְמַשׁ כָּלֵל כִּי פְּשׁוּט הוּא שְׁאֵין הָאִשָּׁה יְכוּלָה לְגַבּוֹת פְּתוּבַתָּה בְּלֹא רְאִיָּה שְׁמַת בַּעֲלָה וְאֵלֵיבָא דב"ה קוֹדֵם חֲזָרָה הִיָּתָה צְרִיכָה שְׁנֵי עֲדִים אָבֵל לְאַחַר חֲזָרָה אֵינָה צְרִיכָה ב' עֲדִים רַק כְּשֶׁהִיא בְּעֲצָמָה אוֹמְרַת וְדַאי מֵת בַּעֲלֵי אוֹ שְׁיֵשׁ לָהּ ע"א שְׁמַת בַּעֲלָה כְּמִבּוֹאָר בְּמַתְנִיתֵן פ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹם אָבֵל כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּעֲצָמָה אֵינָה יְכוּלָה לֹמֵר שְׁמַת בַּעֲלָה גַם אֵין לָהּ אִפִּי עַד אֶחָד אַע"פ שֶׁהַקּוֹל הוֹלֵף שְׁמַת אֵינְנָה יְכוּלָה לְגַבּוֹת פְּתוּבַת' כְּמִבּוֹאָר בְּפוֹסְקֵי' כָּל זֶה אִפִּי אִם הִיָּתָה אִמּוֹ נִשְׁבַּעַת בְּחַיָּיָה לֹא הִיָּתָה יְכוּלָה לְגַבּוֹת פְּתוּבַתָּה מִכ"ש בנ"ד שֶׁלֹּא נִשְׁבַּעָה שְׁאֵין לְבָנָה שׁוּם זְכוּת בְּנְכָסִים מִחַמַּת פְּתוּבַתָּה נִגְדַּ הַב"ח וְהוּא פְּשׁוּט מְאֹד.

אֵיבְרָא בְּחַיִּים חַיּוּתָה אֵלוֹ הִיָּתָה טוֹעֵנַת שֶׁהִיא תוֹפְסַת הַנְּכָסִים לְמִזוּנְתֵיהָ אֲפֹשֶׁר שֶׁהִיָּה לָהּ אֵינָה זְכוּת ע"פ מ"ש הַסֵּמ"ע בְּסִימָן נ"ז בַּח"מ ס"ק נ"ז גַם זֶה בְּדְרָף אֲפֹשֶׁר וּבְאֲשֶׁר שְׁאֵין זֶה שְׁיִיף לנ"ד נִינִים מְזֵה מִמִּילָא אֲזַדָּא לָהּ הַטַּעַנ' הָרֵאשׁוֹנ' וְחִלְף לָהּ כְּעִנְיָן בְּנוֹקָר.

ע"ד הַטַּעַנָּה הַשְּׁנִיָּה שְׁטוּעֵן בֵּן שְׁמַעוֹן שְׁמָא אִמּוֹ פִּרְעָה לְרְאוּבֵן קוֹדֵם מוֹתָה הָא וְדַאי לֹא מִקְלָתָא הִיא מְאַחַר שֶׁהִיָּתָה לִפְנֵי הַב"ד וְטַעַנָּה שְׁאֵינְנָה מְחַוֵּבַת לְשַׁלֵּם כְּלוּם בְּאֲשֶׁר כָּל הַנְּכָסִים אֵינָם מְסַפִּיקִים לְכַתּוּבַתָּה וְהַב"ד לֹא אָמְרוּ לָהּ צֵא תֵן לוֹ אוֹ חֲיָיִב אֲתָה לִיתֵן לוֹ אֲנִי סְהַדִּי שֶׁלֹּא פִּרְעָה לְרְאוּבֵן כְּלוּם וְאִפִּי הִיָּתָה בְּחַיִּים וְטוֹעֵנַת שְׁפָרְעָה וַיֵּשׁ לָהּ מְגוֹ אֵינָה נְאֻמַּת (וְעִיֵּן בַּש"ע ח"מ סִימָן ע"ב ס"ח בַּהג"ה) מִכ"ש בנ"ד שְׁאֵינְנ' לִפְנֵינוּ וְאֵין כָּאֵן

מגו שאין אנו חוששין כלל שמא פרעה ופשוט הוא אמנם מצד הטענה השלישי שטען שמא פרע אביו שמעון לראובן קודם שהלה למדינ' הים או שלח לו ע"י אחר לאחר שהלה למה"י ולא חשש להניח בידו הפס"ד נראה לכאור' לזכותו באשר שהמחלוקת ישנה היא בין הפוסקי' קדמאי ובתראי אם אדם נאמן לומר פרעתי נגד פסק דין א"כ יש לומר המוציא מחבירו ע"ה באשר ספיקא דדינא היא מ"מ לעד"נ אם כדברי השואל פן הוא בבירור' שראובן תבע משמעון המנה פמה פעמים ושמעון אטם אָנו כפתן חרש ופשוט לו את הרגל ואף גם זאת שמתו' כתב גיזו' שכת' בנו של שמעון לראובן באשר בא בשאלה נראה שבאותו פעם עדיין לא שילם שמעון לראובן כלום נראה לע"ד שבנו של שמעון מחויב לשלם המנה מנכסי אביו לאחר שישבע ראובן כנ"ל וטעמא דידי הוא כי האחרון שבאחרונים ה"ה בעל שפתי פהו אסף וקניבץ כל הפוסקים ראשונים ואחרונים והכריע שאין אדם נאמן לומר פרעתי נגד פס"ד (בח"מ סימן ל"ט ס"ק כ"ו ובסימן פ"ט ס"ק ל"ב) וכדאי הוא לסמוך עליו בנ"ד שגראין הדברים שלא שילם שמעון כלום כמו שבא בשאלה אומדנות כנ"ל ומה גם שאין כאן טוען ודאי שפרע שמעון כלל דמילתא אם יש בירור על מה שבא בשאלה ששמעון נתן פתח סוררת לשלם אזי מחויב בנו לשלם המנה מנכסי אביו אמנם אם אין בירור שראובן תבע מעותיו משמעון פמה פעמים אזי אנו אומרים מדשתק פולי האי ולא תבעו סברא הוא שפרעו כמבואר בש"ע ח"מ סימן ל"ט סעיף יוד.

פן נ"ל גרשון אשפנזי: שאלה נב נדרשתי לאשר שאלוני חכם א' לחוות דעי מרחוק שאלה א' נחלקת לד' חלקים וזה יצא ראשונה אלמנה אחת במדינת ריינוס שיש לה פתובה פנהוג חמשין ליטרין כו' ואין לה שטר תוספת פתובה כמו שרגילין לכתוב לבתולה רק יש לה תנאים בשעת החופה וכתב בהם ונ"ל מתמת עידור ח"ו אם יעדר הוא בשנה ראשונה כו' ואם יעדר בשנה שניה ומשם עד עולם כו' תקחי פתובה ותוספת משלם ככל פתובת אלמנ' עכ"ל ונפל הפרש בין האלמנ' והיורשין שהאלמנ' רוצה לגבות שני מאות ר"ט ובאה על היורשי' משני צדדים א' שבמדינת ריינוס סתם פתובת אלמנה היא שני מאות ר"ט ב' שאמרה שהתניתה בפירוש עם בעלה שתהיה פתובה שני מאות ר"ט והיורשי' עונים ואומרים שאין לה כי אם סף מאה זהו' שהכניסה לו ועוד נוסף עליהן סף מה שמגיע לאלמנה בפתובה ע"פ הדין ורוצים לפרש פן לשון הת"א זהו הוא תמצית טענותיהם בחלוק זה: תשובה נראה לע"ד שאם כדברי האלמנה פן הוא שבמקום שכנסה הבעל המנהג פשוט להגבול' לאלמנה שני מאות ר"ט צריכ' היורשי' ליתן לה ב' מאות ר"ט ומה שרוצים היורשי' לפרש לשון הת"א בדרך רחוקה לגרע פח האלמנ' אין בהם דברי ממש אמנם אם מגבי' לאלמנה במקום ההו' פחות משני מאות ר"ט מן הסתם אזי גם להאלמנה הנ"ל אין לה כי אם הסף שיש לאלמנה אחרת ובאותה הסף נכלל החמשין ליטרין דחזי לה גם מה שהכניסה לו ומה שהוסי' לה.

ומה שטוענת האלמנה שהתנית' עם בעלה בפירוש שתהיה פתובה שני מאות ר"ט לא מפיה אנו חיינ אם לא שתביא ראי' לדבריה שני עדים פשרים או אם היא מוחזקת ויש לה מגו וע"ד מה שטוענת האלמנה שיתנו האחים לה בטחון מהיכן שתגבה לבתה מזונות ופרנסה עד שתגדיל גם נדוניה לפי דעתו של אביה ונ"ל כו' נלע"ד שיש לחלק עם הנכסים מרובין שמספיקין כדי שיוכלו להתפרנס מהן הבנים והבת עד שתבגרה אזי אין האחים

מְחַנְיָבִים לַעֲשׂוֹת בְּטַחֲוֹן לְהִבְתּוֹת רַק יִתְפָּרְסוּ בְּיַחַד הַבְּנִים וְהִבְתּוֹת אִם לֹא שֶׁהִב"ד רוֹאִין שֶׁהַבְּנִים מְכַלִּין הַמָּמוֹן וְאִין עוֹסְקִין בְּיִשׁוּבוֹ שֶׁל עוֹלָם אֲזַי מְחַנְיָבִים הִב"ד לְהַשְׁגִּיחַ בְּתִיקוֹן הִבְתּוֹת לְהַפְרִישׁ לָהּ חֶלְקָה וְאִם הַנְּכָסִים מוֹעֲטִין שְׂאִינָם מְסַפִּיקִין לְהַתְפָּרְסוֹת מִהֵן הַבְּנִים וְהִבְתּוֹת עַד שֶׁתִּבְגְּרָה אֲזַי מוֹצִיאִין מִהֵן מְזוֹנוֹת לְהִבְתּוֹת עַד שֶׁתִּבְגְּרָה וְלַעֲנִין נְדוּנָיָא ג"כ אִין הָאֲחִים מְחַנְיָבִים לִיתָן עַד שֶׁתִּינָשֵׂא אֵע"פ שֶׁמֵּאֲמָדִין דַּעַת הָאָב אוֹ מְחַשְׁבִּין מָה הוּא הָעֵינְשׁוֹ מִיָּד אַחַר מִיתַת הָאָב מ"מ אִין הָאֲחִים מְחַנְיָבִי לְהוֹצִיא מָמוֹן מִתַּחַת יָדָם עַד שֶׁתִּינָשֵׂא אֲמָנָם אִם יֵשׁ לְחֹשׁ שֶׁהָאֲחִים יְכַלּוּ הַמָּמוֹן חַיָּבִים הִב"ד לְהַשְׁגִּיחַ שְׂיִהְיֶה הִבְתּוֹת בְּטוֹחַ.

וּע"ד מָה שֶׁמְחַנְיָבִים בְּעִיקָר סָף הַנְּדוּנָיָא אִם לִיתָן לָהּ עֵינְשׁוֹר נְכָסִי אוֹ אִם אֲמָדִין דַּעַת הָאָב לִיתָן לָהּ יוֹתֵר נִלְע"ד שֶׁהַבְּנִים זְכָרָי יִתְנוּ לְהִבְתּוֹת בְּשַׁעַת הַנִּישׁוּאִין סָף חֲמִישִׁי ר"ט וְהוּא ע"פ אֲנֻמָּד דַּעַת הָאָב וְלִפִּי הַנְּכָסִים שֶׁהֵנִיחַ אַחֲרָיו שֶׁמֵּצַד הַדִּין אִין לִיתָן לָהּ ע"י אֲנֻמָּד דַּעַת הָאָב יוֹתֵר מִן הָעֵינְשׁוֹר כִּינּוּ דְהִנּוּה פְּלוּגְתָּ דְרַבְּנֹתָא אִין מוֹצִיאִין מָמוֹן מִן הָאֲחִים רַק מֵצַד הַמְּנַהֵג נִהְיֵה הָאֲפֻטְרוּפְסִי וְהִב"ד לִיתָן לָהּ יוֹתֵר מֵעֵינְשׁוֹר כִּמ"ש הָאֲחֵרוֹנִים א"כ בִּנ"ד אִין לֵאמָד עכ"פ דַּעַת הָאָב יוֹתֵר וְלִיתָן לָהּ ג"כ מֵאָה ר"ט כְּמוֹ שֶׁנִּתְּן ע"פ צְנוּנָתוֹ לְבַת אַחַת כִּינּוּ שֶׁכָּל הַיְרֻשָׁה שֶׁיִּרְשׁוּ הַיְרֻשִׁין אִינוּ מְגִיעַ לְסָף יוֹתֵר מִן מֵאָה ר"ט (כִּן פְּתַב הַב"ח) וְלְכַאוּרָה הִנּוּה נִרְאָה הַטַּעַם שֶׁיִּתְנוּ לָהּ הָאֲחִים סָף חֲמִישִׁים ר"ט כִּינּוּ שֶׁכִּשְׁנֵיתָן לְהִבְתּוֹת ע"פ צְנוּנָתוֹ מֵאָה ר"ט הִנּוּה יְכוֹלֵת שְׁלוֹ שְׁנֵי מֵאוֹת ר"ט דְּהִינּוּ חֲצִי מִן מָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּאוֹתוֹ פַּעַם נִתְּן הַנִּישׁוּאִין לִישׁ לִיתָן לְהִבְתּוֹת הַזֹּאת חֲצִי מִן מָה שֶׁנִּישׁוּאִין לוֹ הִינּוּ חֲמִישִׁים ר"ט וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה פְּתוּב מֵהַר"ק בְּשׁוֹרֵשׁ ע"ח שֶׁיֵּשׁ לֵאמָד בְּעֵרְףָּ זֶה אֲבָל בְּאֲשֶׁר שְׂאִינֵי יוֹדַע וּמְפִיר אֵת הָאִישׁ וּמָה שֶׁיַּחֲוֶה אִם הִנּוּה נִתְּרָן אוֹ עֲצָרָן אִינֵי מְחַלִּיט עֵרְףָּ זֶה רַק נִרְאָה לַעֲשׂוֹת פֶּשֶׁר דְּבָר בֵּין חֲמִישִׁים ר"ט לְעֵשְׂרִים ר"ט כִּי עֵשְׂרִים ר"ט מְגִיעַ לָהּ עכ"פ שֶׁהוּא עֵינְשׁוֹר נְכָסִים מִן ר' ר"ט וּע"ד שֶׁהָאֲחִים רוֹצִים לְפָרְסוֹת אֵת הִבְתּוֹת אֲצֵל אַחֲוֹתָם מִן הָאָב וְהָאִם.

(וְהִיא אַחֲוֹת הִבְתּוֹת מִן הָאָב וְלֹא מִן הָאִם) וְהָאִם טוֹעֵנָת שֶׁהִבְתּוֹת צָרִיכָה לֵאמָה מְכַמָּה טַעְמִים גַּם אַחֲוֹתָהּ שׁוֹנָאוֹ אוֹתָהּ נִלְע"ד שֶׁהִדִּין עִם הָאִם שֶׁהִלְכָה פְּסוּקָה שֶׁהִבְתּוֹת אֲצֵל אִמָּה לְעוֹלָם אֵע"פ שֶׁפֶּשֶׁטָא הַגְּמָרָא הוּא שֶׁתִּהְיֶה נִיזוֹנָת מִשְׁלַחַן אִמָּה וּבִנ"ד מִשְׁמַע שְׂאִין הָאִם רוֹצָה לְזוֹנָה עַל שְׁלַחְנָה רַק שֶׁתִּהְיֶה עַל שְׁלַחַן אַחַר וְטוֹעֵנָת שֶׁתִּהְיֶה בְּמִקוֹם שֶׁהִיא דְרָה כְּדֵי שֶׁתוּכַל לְהַשְׁגִּיחַ עָלֶיהָ מ"מ הַדִּין עִם הָאִם כִּי זֵיל בְּתֵר טַעְמָא כָּל הַנְּ"ל נִלְע"ד לְדִינָא וְטַעְמֵי וְנִימוּקֵי עַמִּי עַפ"י פּוֹסְקֵי קִמְאֵי וּבְתֵרָאֵי רַק בְּאֲשֶׁר שֶׁהַחֲכָם הַשּׁוֹאֵל בִּיקָשׁ מִמֶּנִּי לְחַוּוֹת לוֹ דַּעַת בְּקִצְרָה בְּלֹא טַעַם וְרֵאוּת עֲשִׂיתִי כְּאֲשֶׁר צִינּוּנֵי וְאֵלְקֵי הַצְּבָאוֹת יִצְיָלְנֵי מִשְׁגִּיאוֹת נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי.

שְׂאֵלָה נֶגְדְרִשְׁתִּי לְאֲשֶׁר שְׂאֵלוֹנֵי בְּעֵנֵן מַעֲשֶׂה שֶׁהִנּוּה כָּף הִנּוּה אִישׁ א' מִתּוֹשְׁבֵי ק"ק נִיקְלִשְׁפּוֹרֵג שְׁמוֹ נוֹדַע יְצָחָק אֵינִי בֶן הַר"ר תַּנְחוּם נִשְׁבָּה אֲשֶׁתוֹ עִם יָלָד קָטָן אֲצֵל הַקְּדָרִים וַיִּשְׁמַעֲלִים בְּרַעַשׁ מִלְחָמָה בְּמַדִּינַת מַעְרָרִין בְּשָׁנַת תַּכ"ד לִפ"ק תוֹף שְׂאֵרֵי שְׁבוּיִים וּשְׁבוּיֹת אֲשֶׁר גָּרְבוּ כְּמָה נְפֻשׁוֹת מִיִּשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים וְטָף וְנָשִׁים עַד מִדְּהִבָּה וְהִנּוּה בְּחֻמְלַת ה' נִפְדּוּ רַבּוֹ דְּמִינְכֹר מִן הַשְּׁבוּיִים הַנְּ"ל וְחִזְרוּ לְמַדִּינָתָם וְכִמְר יְצָחָק הַנְּ"ל שְׂאֵל וְחִקֵּר וְדַרְשׁ הֵיטֵב אַחַר אֲשֶׁתוֹ וְהִילָד הַקָּטָן שְׂאִינּוֹ אֲצֵל הַשְּׁבוּיִים שֶׁחִזְרוּ לְמַדִּינָתָם וְכוּלָם כֹּא עָנוּ וְאָמְרוּ שֶׁיֵּשׁ לָהֶם יָדִיעַ מִתַּחֲלָה אֲבָל לְבִסּוֹף אִינָם יוֹדְעִים מָה הִנּוּה לְהַאֲשֶׁה וְהִילָד הַנְּ"ל וּבְאֲשֶׁר שְׂאֵל הַשִּׁיג שׁוּם יָדִיעָה ע"פ הַחֲקִירָה גַּם לֹא ע"י כְּמָה דִּיּוֹ שֶׁנִּשְׁפָּכוּ וְנִכְתְּבוּ

קְתִיבִים מִהֵכָּא לְהֵתֵם לְמִדִּינַת תּוֹגְרֵמָא אָמַר יַעֲבֹר עָלַי מָה אַרְוֶצָּה וַיִּשְׁנֶס אֶת מִתְּנֵיו וְשָׁם נִפְשׁוּ בְּכַפּוֹ וַיִּלְךָ יִצְחָק לְשׁו"ח בְּשֵׁד"ה לְבֹן (שְׁקוֹרִין בִּילְגְרָאד) אוֹלֵי יוֹכֵל לְהַשְׁיֵג שָׁם אֵינָה יְדִיעָה אֲמִיתַת וְגַם שָׁם לֹא עָשָׂה מְאוּמָה וְלֹא הִשְׁיֵג וְלֹא אִפִּיק אֶלָּא כַּמָּה דְאַסִּיק כּו' וְלִרְיֵק יִגַע וְהֵגָה בְּחֻזְרָתוֹ מִמִּדִּינַת תּוֹגְרֵמָה זֶה כְּמוֹ שֶׁנֶּה נִחְצִי לְעֶרְךָ וְעֵקֶתוֹ בָּא אֵלַי קָרִי בְּמַר נִפְשׁוּ אוֹי לֹו עַל אֲשֵׁתוֹ.

וּמְרֻבָּה בְּנִשְׁתּוֹ וְעֵדִין לֹא יִצָּא יְדֵי חוֹבְתוֹ ע"כ שְׁיִחַר פְּנֵי וּבִקְשׁ מִמֶּנִּי לְחַוּוֹת לֹו דְעֵתִי הַקְּלוּשׁ' אִם יֵשׁ תְּרוּפָה וּמְזוֹר לְמַכְתּוֹ אֲנוּשָׁה שְׁיִשְׂא אִשָּׁה אַחֲרַת לְקִינִים מָה שְׁנֹאֲמ' פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ וּכְבֻשָׁה וּבְאֲשֶׁר שְׁמִירָאָה הוֹרָאָה אֲנִי וּמָה גַם שְׁעָלָה עַל לֵב בְּאֲשֶׁר שְׁעֵדִין לֹא אָרְכוּ לֹו הַיָּמִים כֹּל כֶּף שֶׁהוּא יוֹשֵׁב אֶטְלִיז אוֹלֵי יֵשׁ עוֹד תְּקוּ'שְׁיוּדָע הַדְּבָר אֵינָה אִיפָּה הִיא רוּעָה ע"כ הוֹצֵאתִיו בְּנִינִי חֶלֶק וּדְחִיתִיו שְׁיִלְךָ בְּקַהֲלָתוֹ אֶצֶל הַמּוֹרָה צְדֵק כִּי לֹו מְשֻׁפֵּט הַגָּאֹן' וְהַתְּמוֹר' וְהֵגָה כְּעַת חֻזַר וּבָא אֵלַי כְּמַר יִצְחָק וַיַּעֲתַר שְׁפָךְ תְּפִלָּה כְּעֵתֵר בְּעֶשֶׂר לְשׁוֹנוֹת לְגִלוֹת צְפוֹנוֹת.

מָה מְשֻׁפֵּט הַחֲרָם וְהַתְּקֵנוֹת. וְעַל רֹוב בְּקִשְׁתּוֹ וְנִעְתָרוֹת נְשִׁיקוֹת.

נִכְמְרוּ רַחֲמֵי עָלָיו וְלֹא יִכְלֹתִי עוֹד לֹוּמַר נוֹאֲשׁ לְדַבְּרֵיו ע"כ אֲמַרְתִּי לְחַוּוֹת דְעֵתִי הַקְּלוּשָׁה לְהֵלְכָה וּלְמַעֲשָׂה בְּעֻזְרַת רְצוֹן יְרָאִיו יַעֲשֶׂה וְהוּא יַצִּילֵנִי מִשְׁגִּיאוֹת וַיְרָאֵנִי מִתּוֹרָתוֹ נִפְלְאוֹת תְּשׁוּבָה הֵגָה לְהֵאָרִיךְ בְּפִלְפוּלָא לְהוֹכִיחַ שְׁלִפֵי דֵינָא דְגַמְר' יוֹכֵל אָדָם לִישָׂא כַּמָּה נְשִׁים הוּא דְבַר שְׁפִתֵינִים אִךְ לְמוֹתֵר בְּאֲשֶׁר שְׁכָבַר פְּסְקוּ הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרָא"ש וְהַטּוֹר וְכָל הַמְּחַבְּרִים הַלְּכָתָא כְּרָבָא שֶׁהוּא בְּתָרָא דְאָמַר נוֹשָׂא אָדָם כַּמָּה נְשִׁים וְהוּא דְאֲפִשֶׁר לִיהַ לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵינָהוּ וְלֹא נַעֲלָם מֵעֵינֵי מ"ש מְהַר"י מִינ"ץ בְּתִשְׁבּוּבָה ס"י וְנ"ל וְלִכְאוּרָה נִרְאָה דַס' הַתְּרוּמָה ס"ל דְהֵלְכָתָא כַר' אֲמִי וְלֹא כְרָבָא שְׁהַרִי לֹא הִבִּיא אֶלָּא דְבַרִי ר' אֲמִי וְלֹא דְבַרִי רְבָא וְכו' וְכִי תִימָא מְאִיזָה סְבָרָא פְּלִיג עַל ר"י אֶלְפֵס דְפִסְק כְּרָבָא וְהָא רְבָא בְּתָרָא הוּא וְהֵלְכָתָא כְּבִתְרָא וִי"ל מְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא דְקָאֲמַר בַּפ' הַב"עִי עַל דְבַרִי ר' אֲמִי רְבָא אָמַר וְלֹא קָאֲמַר וְרְבָא אָמַר שְׁהִיָּה מְשֻׁמַּע שֶׁהַגְּמָרָא הִבִּיאָה רְבָא כְּחוֹלֵק וְאִז שְׁיִיךְ לֹוּמַר דְרְבָא פְּלִיג עָלֶיהָ וְהֵלְכָה כְּבִתְרָא מִשָּׂא"כ שְׁאֲמַר רְבָא אָמַר וְק"ל עַכ"ל א"כ הַרִי לְפִנְיֵנו דַס' הַתְּרוּמָה פִּסְק כַר' אֲמִי מ"מ בְּאֲשֶׁר שְׁבַעֵל הַתְּרוּמָה הוּא יַחֲדָאָה בְּדַבְּרַת הֵגָה וְלֹא מְצָאתִי לֹו חֶבֶר בְּטִלָּה דְעֵתוֹ אֶצֶל כָּל הַפּוֹסְקִים הַנִּזְ"ל שְׁפִסְקוּ כְּרָבָא וְלֹא כַר' אֲמִי מְלַבֵּד שְׁאִין הַדְּבָר מְוַכְרַח כ"כ שְׁבַעֵל הַתְּרוּמָה פּוֹס' כַר"א כִּי דְקָדוּקוֹ שֶׁל מַהֲרִי"מ הוּא דֵק מְאֹד לְמַעֲיָין שָׁם וְלָכֵן כְּתַב וְלִכְאוּרָה וְק"ל).

וְהֵגָה ע"ד הַדְּקָדוּק שְׁדָקָדָק מְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא דְקָאֲמַר רְבָא אָמַר וְלֹא קָאֲמַר וְרְבָא אָמַר כּו' נִלְע"ד שֶׁהוּא דְקָדוּק נִכּוֹן אֲבָל אֵינְפִּנּוֹנַת הַגְּמָרָא לְהוֹרוֹת דְלִית הֵלְכָתָא כְּרָבָא אֶלָּא לְהוֹרוֹת בָּא שְׁרָבָא לֹא קָאִי אֲמִילְתָא דַר' אֲמִי אֶלָּא מִילְתָא בְּאִפְיָה נִפְשִׁיָה קָאֲמַר דְאֵלוֹ קָאִי אֲמִילְתָא דַר' אֲמִי הֵיָה מְקוּם לְטַעוֹת וְלֹוּמַר שְׁרָבָא לֹא אָמַר נוֹשָׂא אָדָם וְכו' אֶלָּא הִיכָא דְלֹא קִינִים פְּרִיָּה וְרַבִּיָּה וְאֵע"פ כֵּן לֹא שְׁרִי אֶלָּא הִיכָא דְאֲפִשֶׁר לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵינָהוּ (וְאִין סְבָרָא כָּלֵל שְׂאֵם לֹא קִינִים פ"ו מְחֻנֵּיב לִישָׂא אִשָּׁה אֵע"פ דְלֹא אֲפִשֶׁר לְמִיקָם בְּסִיפּוּקֵינָהוּ כִּי וְחִי בְהֵם כְּתִיב וְלֹא שְׁיָמוֹת הוּא וְאֲשֵׁתוֹ בְּרַעֵב וְק"ל) אֲבָל בְּמְקוּם שְׁכָבַר קִינִים פ"ו מוֹדָה רְבָא לַר"א שְׁאֲמַר שְׁגַם בְּזָה יוֹצִיא וַיִּתֵּן כְּתוּבָה אֲבָל הַשְׁתָּא דְנִקְטַת מְלִיטָנָא רְבָא אָמַר מְשֻׁמַּע שְׁרָבָא מְלִתָּא בְּאִפְיָה נִפְשִׁיָה קָאֲמַר וְאִפְי' בְּמְקוּם שְׁקִינִים כְּבָר פ"ו נוֹשָׂא כַּמָּה נְשִׁים כּו'

ולא קאי אמילתא דר' אמי דוקא (וזה נלע"ד טעם של הפוסקים שפסקו סתם הלכתא כרבא ומיאנו לפרש דברי רבא כמו שפירש הר"ן ומהר"ל של בתשובה סימן י"ד שרבא לא קאמר אלא היכא שלא קנים פ"ו וק"ל) פלגא דמילתא שברור ופשוט הוא שלפי דינא דגמרא נושא אדם כמה נשים כשאפשר למיקם בסיפוקניהו אמנם הקוטב שהשאלה סובבת עליו הוא זה אם כמר אייזק הנ"ל אסור לישא אישה אחרת.

משום ארי' דאיסורא של חרם רבינו גרשון מאור הגולה דרביע עלינו אף במקום דיהוי מצנה או אם נאמר שר"ג לא גזר כי אם שלא במקום מצנה אבל במקום דיהוי מצנה לא גזר והנה ידוע שדבר זה מן פת של קודמים הוא כמו שהבי' מהרר"מאי בהגה' בסימן א' שני הדעות ועל דא אנו מדיינים והנה מהר"ל של פסק בתשובה סימן ס"ה שגזר אף במקום מצנה ולעד"נ שגם רמ"א חוכך בזה להחמיר פי פתב וז"ל אמנם יש חולקים וס"ל דחרם ר"ג נוהג אף במקום מצנה כו' משא"כ דרפ"ו לכתוב אמנם רק ויש חולקים וא"כ פסקו של מהרש"ל ורמ"א אשר הם העמודים אשר נשען עליהם כל הוראותינו מי יקל ראשו נגדם בלי ראיה ברורה אף גם נמצא תשובת אחרונים שהקילו אפשר שלא ראו ולא ידעו תשובת הגאון מהרש"ל ואלו ידעו אותה לא חלקו עליו ואף גם אם לא יתנה אלא מחלוקת ולא נפסקא הלכתא אי גזר אף במקום מצנה אם לא ה"ל ספיקא דאוריית' ולחוקרא וספק חרם אסור נ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה נד אהו' ידידי ג"י הצהירים תחילתן ד"ת והחתימ' מעין הפתיחה האירה אל מול עבר פני ונתמלא ביתי אור יקר הולך ונחביבי' עלי דברי דודים והנה מה אנמר ומה אדבר להשיב על שאלותיו שאלת חכם הלא תשובתו הרמה בצדה שם שם משפט צדק וכל יקר ראו עיניו עיני פקיהי וכל רז לא אנסיס ליה ולא הניח מקום להתגדר בו אע"פ כן פדי לעשות רצונו רצון יראיו אשיב למכ"ת שיפה פיון להלכה ולמעשה בענין שהוא צ"מ שיצא מכשלה תחת ידו ששחט ד' עגלים ובדקו ובדקו והכשירו ובעגל שפדק ראשון נמצא אחריו סירכ' ע"י בודק אחר וכאש' הראה לו הסירכ' הודה ולא בוש ואמר שגגה היא בנדי שלא הרגשתי בסירכא ע"כ לשון השאלה תשובה אין להטריף העגלים אחרים אע"פ שפדקו לאחר שאיתרע חזקתיה וראיותיו דמר מתשובת הש"י ושאר תשובת הם חזקים פראי מוצק ואינם צריכים חיזוק אע"פ כן אמרתי לתקוע יתדות בדברי קדשו לפי שראיתי בתשובת מו"ח נקראים צמח צדק סי' ע"ג דברי' שמתוכנש מקו' לטעו' ולומר שיש להטריף גם שאר העגלי וז"ל אע"פ שאין מעבירין אותו אלא פשהו מזיד אבל לא פשהו' שוגג אלא שהרשב"א כ' שאינו יכול להתנצל ולומר שוגג הייתי שא"כ לעול' יאמר כן כו' והיינו דוק' היכא דליכא הוכחה שהוא שוגג אבל היכא דאיכא הוכחה שהוא שוגג לא מופסל וב"נ דאיכא הוכחה שהיה שוגג דאי היה מזיד לא היה מניח הסירכא פמות שהיא כו' ושוגג לא מופסל הא לאו מילתא אע"ב דלא הנה מזיד מ"מ מקרי פושע שפשע ולא בודק שפיר למצוא הסירכות ואינו מדקדק בין איסור להיתר או שאינו בקי בידי לחפוש כו' ולא מקרי שוגג אלא היכא דנתחלפה או נתערבה לו טריפה בכשירה בשוגג או שפבר שפבר בודק ונמצא כשר ונמצא שעדין לא בודקו וכיוצא בזה ובענין זה לא שגג בתלמודו ולא בפעולתו כו' אבל בנ"ד שנמצא ששגג בבדיקתו ולא בודק שפיר כו' מ"מ פיון שלא בודק שפיר פושע דאינו מדקדק בין איסור להיתר כו' וכה"ג פתב הרשב"א בתשובה הביאו הב"י בד"ה פתב הרי"ב שכו' ע"ש אם יש הס' בידו דמר והנה

משמע לכאורה שבנ"ד איכא נמי למיחש שלא בִּדְק שפיר גם בשאר עגלים שְׁבִדְק לאחר מפאן איברא שמ"ח פתב בסוף דְּבָרָיו ודאי בְּמִי שְׁשַׁחט וּבְדְק לְאַחֲרִים אֶפְשֵׁר לוֹמַר דְּאִין חוּטא וְלֹא לֹו וְאוּקְמִינֵן אַחְזַקְתִּיה דְּבִדְק שפיר וְלֹא אֶסְרִינֵן הַפְּלִים לְמַפְרַע אֲבָל זֶה שְׁשַׁחט וּבְדְק לְעֶצְמוֹ יֵשׁ לְאַסּוֹר הַפְּלִים לְמַפְרַע דְּדִינִינֵן לִיהַ כְּפִשְׁיַעַה עכ"ל הרי שחילק בין בִּדְק לְעֶצְמוֹ וּבִין בִּדְק לְאַחֲרִים נלע"ד הִינּוּ דְּנִקָּא לְעִנְיָן זֶה דְּלֹא אֶסְרִינֵן הַפְּלִים לְמַפְרַע אֲבָל לְעִנְיָן זֶה לְהַכְשִׁיר מַה שְׁבִדְק לְאַחֲרֵי שְׁאִיתְרַע חֲזַקְתִּיה לֹא מְחַלְקִינֵן פִּי בְּאַמַּת סְבָרָא קְלוּשָׁה לְחִלְק בְּכַף לְעִנְיָן שׁוּגְג נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשֶׁפְּנִזִי שְׁאַלְה נַה ע"ד הַשְּׁאַלְה שְׁשָׂאֵל מַכ"ת מֵאִתִּי לְחִוּוֹת דְּעֵי מְרַחֵק בְּעִנְיָן גֵּט שְׁנִשְׁתַּלַּח מִמְּקוֹם רַחוּק וְנִשְׁתַּנָּה בּוֹ שֵׁם אָבִי הַמְתַּגְּרֶשֶׁת שְׁהִיא בַת רֵאוּבֵן וְכַתְּבוּ בְּגִט בַּת שְׁמַעוֹן וְגוֹפֵא דְּעוּבְדָא הִכִּי הִנֵּה אִשָּׁה אַחַת גִּישָׁאת לְאִישׁ זֶה לְעַרְףָּה חֲמֵשׁ שָׁנִים וְתַכְּף אַחֲרֵי הַנִּישׁוּאִין פְּנֵה הַבַּעַל הַבְּלִיעֵל עוֹרְףָּה וּלְכַשְׁתּוֹ רוּחַ אַחֲרַת וְהִלֵּף לֹו לְמַדִּינַת הַיָּם מְמַדִּינָה זֹו לְמַדִּינָה אַחֲרַת וְלַקַּח שֵׁם אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ הִרְאִישׁוּנָה וּבְגִד בְּאַשְׁתִּי וְעוֹרְיוֹ וְהִנֵּה זִמְנָן ה' לְפִנְדְּק א' אֵת הַבַּעַל הַבְּלִיעֵל הַנְּ"ל עִם אִישׁ א' יֵשֶׁר וְכַשֵּׁר מְמַדִּינָה זֹו אֲשֶׁר הַכִּיר אוֹתוֹ שְׁהוּא בַעַל הָאִשָּׁה הַעֲלוּבָה הַגְּלֻמוֹד' הַנְּ"ל וְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ עַל פְּנִי תוֹכַחַת מְגוּלָה מַה רָאָה עַל כִּכָּה לְעַגּוֹן בַּת יִשְׂרָאֵל אִם אֵינְנוּ חֲפִץ בָּהּ יִשְׁלַח לָהּ גֵּט פְּטוּרִין פְּדַת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל וּבְרוּב הַשְּׁתַּדְּלוּ שְׁלַח גֵּט ע"י שְׁלִיחַ פְּדַת מִשָּׁה וְיִשְׂרָאֵל רַק שְׁלֹא הִנֵּה יוֹדַע הַבַּעַל וּל' אַחֲרֵי זוּלְתּוֹ שֵׁם אָבִי הַמְתַּגְּרֶשֶׁת רַק אִישׁ א' נִמְצָא שֵׁם שְׁהִנֵּה מַכִּיר ג"כ אֵת הָאִשָּׁה הַנְּ"ל וְאָמַר שְׁשֵׁם אָבִיָּה הִנֵּה יִצְחָק וּבְאַמַּת שֵׁם אָבִיָּה הִנֵּה נָתַן וּבְנִדּוֹן הִנֵּה יֵשׁ קִצַּת חֲשֵׁשׁ עֵיגוֹן בְּאַשֵּׁר שְׁהַבְּלִיעֵל הַנְּ"ל מוֹכַתָּב בְּאַסְטְרִטִי שֶׁל מְלֵךְ לְבַעַל מְלַחְמָה (וְהַשְּׁלִיחַ אָמַר שְׁתַּכְּף אַחֲרֵי הַגֵּט חֲזוֹר אֶל מַעְרַכַת הַמְּלַחְמָה) וְקִשָּׁה הַדְּבָר מְאֹד מְאֹד לְהַשְׁיֵג גֵּט אַחֲרֵי תְּשׁוּבָה הִנֵּה אַהוּ יְדִידִי קִשָּׁה עָלַי הַדְּבָר בְּמֵאֹד מְאֹד לְהַכְנִיס רֵאשִׁי וְרוּבִי לְהַתְּעַסֵּק בְּגִיטִין דְּחַמִּירָא טוּבָא וְקִשָּׁה לְעוֹלָם יוֹתֵר מְדוֹר הַמְּבוּל וּבִיּוֹתֵר בְּדְבָר שְׁמַחְלוֹקַת יִשְׁנָה הִיא בֵּין הַפּוֹסְקִים קְמָאִי וּבְתַרְאִי אֲמַנְם לְהַפִּיק רְצוֹן מַכ"ת אֲמַרְתִּי לְבַטֵּל רְצוֹנִי לְהַלְכָה וְלֹא לְמַעֲשֵׂא אִם לֹא שְׁיִסְכִּימוּ שֵׁלֵשׁ גְּדוּלִי בְּעָלִי הוֹרָא' וְחַד מִיָּנְהוּ מוֹרִי חֲמִי הַגָּאוֹן נַר"ו לְגַרֵשׁ בְּגִט הַנְּ"ל אִזְ אֲעֲשֶׂה סְנִיף לְגְדוּלִים תְּחִילַת כָּל דְּבָר צְרִיכִי אֲנִי לְחַקוֹר אִם לֹא נִכְתַּב שֵׁם אָבִי הַמְתַּגְּרֶשֶׁת אוֹ הַמְתַּגְּרֶשׁ אוֹ הַנְּ"ל אִם הַגֵּט כָּשֶׁר אִם לֹא בְּדִיעְבַד וְהִנֵּה נִרְאָה לְע"ד שְׁהַדְּבָר פְּשוּט אִם לֹא נִכְתַּב כָּלֵל הַגֵּט כָּשֶׁר אִם לֹא בְּדִיעְבַד וְהִנֵּה נִרְאָה הַרֵשׁ"ב אִם סִימָן י' וְכ"כ הִרְאִישׁ בְּתְּשׁוּבָה כָּלֵל מ"ה ס' כ"ה וְלַעֲד"נ שְׁאִין בּוֹ מְחַלְוֹקַת כָּלֵל וְדִלֹא כְּדָבָרִי רַמ"י שְׁפַתְּב בְּזֶה י"א שְׁהוּא פְּסוּל וְאֶפְשֵׁר שְׁפִינֵן אֶל מַה שְׁפַתְּב הַב"י שְׁמִשְׁמַעוֹת הוּא בְּדָבָרִי הַת"ה שְׁאִם לֹא הִזְכִּיר שֵׁם אָבִי הַבַּעַל פְּסוּל וְלַע"ד נִרְאָה שְׁכָּל דְּבָרִי הַת"ה וּוְיִכּוּחוֹ אֵינּוּ אֶלֶּא אִם לְכַתְּחִילָה צְרִיף לְכַתּוּב שֵׁם אָבִי הַמְתַּגְּרֶשׁ אוֹ אָבִי הַמְתַּגְּרֶשֶׁת אֲבָל בְּדִיעְבַד לִיכָּא מֵאֵן דְּפִלִּיג דְּהַגֵּט כָּשֶׁר הוּא וְהִכִּי מוֹכַח שֵׁם שְׁכַשֵּׁר לְכַתְּחִילָה לְכַתּוּב שְׁמוֹ בְּלֹא שֵׁם אָבִיו וְכֵן הִיוּ נִקְיִי' הַדְּעַת וְכו' וְגְדוּלָה מְזוֹ כְּתוּב בְּמַרְדְּכִי רִישׁ פ' כָּל הַגֵּט וְנ"ל כְּתַב רַבִּינוּ יוֹאֵל הַלּוּי (וְהִכִּי מוֹכַח מֵהוּא אֲנָא אֲנִדְרָלֵאִי אֲבָל בְּמַרְדְּכִי מִשְׁמַע שְׁגַרְסָתוֹ אֲנָא דּוֹד כּו' עֵינֵן פ' הַשּׁוֹלַח) אִי לֹא דְּמַסְתְּפִינָא מִחְבְּרָא ה"א אפ"י לֹא הִזְכִּיר שֵׁם הָאִישׁ וְהָאִשָּׁה בְּגִט כָּשֶׁר רַק שְׁהִיא כְּתוּבָה לְר' אֶלְעָזָר דְּאָמַר עַדִּי מְסִירָה כְּרַתִּי וְכ"ל כְּנוּתִיה דְּכִינּוֹן דְּקִינָא עַדִּים קָמֵן וְאָמַרִי נְמַסֵּר לְזוֹ שְׁהַגֵּט בְּיַדָּה מִיַּד בְּעֵלָה מַה לְנוּ לְהַזְכִּיר שְׁמוֹתֵם וְרָאִיָּה כּו' עכ"ל ע"ש כִּי הָאִישׁ לְהַבִּיא רֵאיוֹת הֵן אֲמַת שְׁחוֹלְקִי עָלָיו הַתּוֹסְפֵת פ"ב דְּגִיטִין (דָּף כ' ע"א ד"ה הָא בְּעֵי) וְהִגַּהַת אֲשֶׁר"י וְס"ל שְׁהַגֵּט פְּסוּל

מ"מ אם נכתב שמו ושמה רק שלא נכתב שם אביהם משמע שליכא מאן דפליג וכיון שזכינו שכן הדין אם לא נכת' שם אבי הבעל כלל פשר א"כ באנו למחלוקת בשינה שם מקום לידה אם הוא פשר אם לאו כמ"ש המרדכי פ' השולח ולפי דעת שס"ל אם שינה שם הלידה פשר כיון שאינו צריך לכתבו ה"ה בנ"ד פשר כיון שאינו צריך לכתוב שם אביה ולדעת שפוסל במקום הלידה ה"ה בנ"ד וכמו שפתוב בפסקי מהרר"א שחקם א' דימה שני דיגין אלו להדדי.

איברא שלא נעלם מעיני מ"ש בפסקי מהרר"א וגם מה שכתב הב"י לחלק בין נ"ד לשינה מקום הלידה מכל מקום נלע"ד שלכאורה משמע דנהיגו להכשיר בדיעבד במקום עיגון כי איתא בתוס' בפ' הזורק וז"ל אמר ר"י דוקא עיר שדרין בה אבל עיר שנוולד בה אפי' שינה פשר כו' ותדע כי כמה פעמים פותבים הלידה ע"פ הבעל או האשה ואם שינה פסול לא הנה נכון לכתבו אלא על פי עדים כו' עכ"ל והנה אנו נמי נהיגו לכתב' שם אבי המגרש או אבי המתגרשת ע"פ עצמם כמ"ש רמ"א בהג"ה סי' ק"כ ס"ג ואם איתא שהשינה פסול בה לא הנה נכון לכתבו ע"פ עצמם אלא ודאי אף אם שינה בשם אבי המגרש או המתגרשת אין קפידא בדיעבד והוא מה שרצינו ועדיין יש לבעל דין לחלוק ולומר לעולם אם שינה בשם אבי המגרש הגט פסול ומה שאנו נוהגים לכתבו ע"פ עצמם היינו משום דהנה מילתא דעבידא לאגלוני שם אביו מה הוא ודמאי ממש להא דאמרין בהחולץ ואישתמודעינהו דאחנה דמותנא מאבא ניהו כו' ע"ש ומסקינן היילכתא גילוי מילתא בעלמא היא ואפי' קרוב ואפי' אשה אמןם ז"א כי מ"מ לא הנה לן למסמך אפומה דנפשה אע"פ שהוא מילתא דעבידא לאגלוני כמ"ש שם גבי אישמודעינהו דאחנה כו' שצריכים עכ"פ ע"א או אשה אבל ע"פ עצמו לא והשתא לפי מה שחלקו התוספת וכתבו וז"ל ועוד דאישתמודעינהו צריכין להעיד כדי שלא תתעגן אבל פאן מה לנו לתמן לכתב' מקו' הליד' בחנ' כיון שיכו' לבוא לידי פסו' כו' ע"ש ה"נ בנ"ד ל"ש ודו"ק והנה מצאתי פתוב בתשובת מהררי"ו בסדר הגט שהרגיש בזה ואזל לשיטתיה דס"ל שאם לא כתב אבי המגרש שהוא פסול וא"כ לא הנה לנו לכתוב שם אביו ע"פ עצמו וכתב וז"ל ורפיא דכי דייקת לשון התוספת משמע דאי עביד לאגלוני ל"ק מידי הא דכותבין ע"פ עצמו עכ"ל ולעד"נ הדבר דחוק ורחוק שנאמין לו ע"פ עצמו ובהדיא אמרינן בגמרא אפי' קרוב וכו' ואלו ע"פ עצמו לא קאמר משמע שאע"פ גבי מילתא דעבידא לאגלוני אינו נאמן ע"פ עצמו ודו"ק ועיין ברי"בש ועיין בפירוש סדרחליצה כלל דמילתא שהנה נלע"ד כיון שנהיגין לכתוב שם אבי המגרש ע"פ עצמו משמע דס"ל אם שינה פשר וזה ברור נ"ל גרשון אשכנזי שאלה נו ברך לקחתי וברך אשיב לשואל פענין ומשיב דברים נכוחים אלקים ואנשים משמחים.

ה"ה אהו' חתני ידי הרב הפופלא עושה פלא כמהר"ר אברם פ"ץ נר"ו אהו' ידידי אין הזמן מספים עמדי כלל להאריך רק באתי לפשר שלום ולגלות את אונגיה שג"י קבלתי והיו לי לנחת והנה ע"ד מ"ש לתרץ קושניית הש"ך בסימן קנ"ה ס"ד.

תשובה האמת אגיד שהם דברים עתיקין וכבר הרגשתי בקושניא זו זה נא לי לערף שלשים שנה ופותר אין לי דברים המתנישבים לא בזה ולא בשארי דברים בב"י פענין זה אשר השיג עליו מוח"ז בב"ח גם בת"י השיג עליו ואין הזמן מספים להאריך בזה רק

בְּאֲשֶׁר שְׁחַבִּיבִים עָלַי דְּבָרֶיךָ לְטַיִל בְּהֵם אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב לְךָ בְּקִצְרָה וְהִנֵּה בְּלַתִּי סֶפֶק שְׁפָל
הַשׁוֹמְעִים דְּבָרֶיךָ בְּשִׁמְעֵתָא דְחֵרֶדְל שְׁהוּדוּ וְאֲמַרוּ אֲמַת גַּם הֵם יוֹדוּ וַיִּכְרְכוּ וַיֹּאמְרוּ אֲמַת
ג"כ עַל מַה שְׁתִּירְצָתָ בְּקוֹשְׁיָא הַנָּ"ל מ"מ אֵין אֲנִי מְשַׁגִּיחַ בְּהוֹדָאָתְם שְׁחוּזָא לַב"ד וְאוֹמַר
הֵן אֲמַת יָפָה דְקִדְקֵת בְּגַמְרָא שְׁסַבְרְתָּהּ יִשְׁרָה אַבְל א"א לֹוֹמַר שְׁלִכְךָ גַּתְפוּנָן הַב"י בַּש"ע
דַּא"כ מַה זֶה שְׁפִיגִים וְכַתְבֵּן אוֹ סַד בְּסִיד הָלֹא לְפִי סַבְרְתָּהּ גַּבִּי חוּל הֵלַח לֹא מַעְלָה וְלֹא
מוֹרִיד הַסִּיד פְּלֵל בְּפִנְתֵּל פִּי הַמְתוּנָת' מְקַלְקֵל הַיְסוּד (אִם לֹא שְׁתֹּאמַר מ"ש אוֹ סַד בְּסִיד
קָאִי אֶלְפִנֵי פְּנֵי אֲגַפְתָּ וְזָבֵל כו' וְלֹא אֶלְפִנֵי שְׁהוּא חוּל הֵלַח פִּי זֶה דְּוָחַק גְּדוּל) וּבְפִרְטוּת
שֶׁהַב"י הִרְגִישׁ בְּדְבָרֵי הַטּוֹר שְׁאִינֵם מְכֻוֹנִים בְּמַה שְׁפִיגִים אוֹ סַד בְּסִיד אַחַר זְרַעִים
וּמְחַרְיֵשָׁה ע"כ תִּיקוּן הוּא הִלְשׁוֹן וְכַתְבֵּן אוֹ סַד בְּסִיד קוֹדֵם זְרַעִים וּמְחַרְיֵשָׁה פִּי לֹא נִיחָא
לִיה לְנִקְנֹט לְשׁוֹן שְׁיֵהָא מְוָכַרַח לֹוֹמַר שְׁקָאִי אֶלְפִנֵי פְּנֵי וְא"כ אִיךָ יַעְלָה עַל הַדְּעַת שְׁיִנְקוּט
הוּא לְשׁוֹן פְּזָה וַיְהִי תַקְנָתוֹ קְלַקְלָתוֹ מָה הָיָה חֶסֶר אִם נִקְט חוּל הֵלַח עִם זְרַעִים
וְהַמְחַרְיֵשָׁה שְׁהֵם שְׁוִים בְּדִינָם מִמֶּשׁ וּק"ל תְּדַא וְעוֹד קָאֲמִינָא שְׁאִין הַתּוֹסֶפֶת סוֹבְרִים פְּלֵל
סַבְרְתָּהּ פְּדִמוּכַח בְּדָרְךָ י"ז ע"ב ד"ה מְרַחֲקִין אֶת הַגְּפָת כו' שְׁכַתְבוּ לְחַד שְׁיִנְוִיָא שְׁגַפ' וְזָבֵל
מִזִּיקִים וּמְקַלְקֵלִין אֶת הַקְּרַקַע בְּאֲנֹפֶן שְׁאֲפִי יְסִיד אוֹתָן אַח"כ ע"ש וְאַפ"ה שְׁנֵי חֲכָמִים
בְּמַתְנִיתִין וְסַד בְּסִיד ש"מ שְׁאֲפִי לִיסוּד הַקְּרַקַע מוֹעִיל הַסִּיד גַּם בְּדָרְךָ י"ט ע"א ד"ה מְשׁוּם
דְּמִשְׁתַּכִּי הַסְפִּימוֹ הַתּוֹסֶפֶת עִם פִּירְשׁ ר"ח שְׁפִי שְׁהִרְחַקְתָּ סְלַעִי הוּא מְשׁוּם דְּמִשְׁתַּכִּי
וּמְלַקִּין אֶת הָאֲרֵץ (ר"ל הַיְסוּד) גַּם מַה שְׁהִבְאֵת רְאִיָּה לְדְבָרֶיךָ מִדְּבָרֵי הַתּוֹסֶפֶת אֵין אֲנִי
רוֹאָה דְמוּת רְאִיָּה פְּלֵל פִּי בְּאֲמַת צְרִיכִין אֲנִי לְמוֹדְעֵי לְפִי דְבָרֵי הַב"י שְׁחוּל הֵלַח דִּינוֹ
שְׁיִרְחִיקוּ ג"ט וְא"צ סַד בְּסִיד קֹשָׁה קוֹשְׁיָא אֶלִימְתָא מַה מְקֹשָׁה בְּגַמְרָא הַל"ל לְמַתְנִיָּה
וְלִיקְמָה בְּמַתוּנָא הֵלֹא אֵין דִּינוֹ שְׁנָה עִם שְׁאֲרֵי מַתְנָא וְא"ל שְׁקוֹשְׁיַת הַגְּמָרָא שְׁלִיתְנִי עִם
גְּפָת וְזָבֵל כו' דַּא"כ לֹא הָוִי לִיה לְשְׁנוּיָיָה הָא תְּנִי לִיה נְבִרְכַת כו' אֶלֹא עַכ"ל שְׁהַמְקֹשָׁה
הַקֹּשָׁה בְּאֲשֶׁר שְׁהִאֲבַעִי דְלַעִיל לֹא אֲפִשְׁיט' וְא"כ לְפִי הַצַּד שְׁגַם בְּכַבָּא קָמָא אוֹ סַד שְׁנִינוּ
קֹשָׁה לְמָה לֹא תְּנִי נְמִי חוּל הֵלַח אַבְל לְפִי הַאֲמַת לַפ"ד שְׁאֲרָא שְׁהִאֲבַעִיָּה לֹא אֲפִשְׁיטָא מ"מ
אֲנִי תּוֹפְסִין לַעֲיָקֵר שְׁשְׁנִינוּ וְסַד בְּסִיד בְּאֲמַת תַּחְלַת הַקּוֹשְׁיָא לִיתָא דְלַתְנִי חוּל הֵלַח וּק"ל
וְא"כ הוּא הַדְּרָא קוֹשְׁיָא לְדוֹכְתָא מַה מְבִיאִים הַתּוֹסֶפֶת רְאִיָּה לְקוֹשְׁיֵיתָם שְׁלֹא ה"ל לְמַנְקֵט
מִי רְגָלִים אִי אֵיירִי בְּשׁוֹפְכִין כְּמוֹ שְׁלֹא תְּנִי חוּל הֵלַח הֵלֹא חוּל הֵלַח דִּינוֹ שְׁנָה עִם שְׁאֲרֵי
מַתְנָא מִשָּׂא"כ מִי רְגָלִים שְׁאִינוּ שְׁנָה עִם נְבִרְכַת כו' אֶלֹא עַכ"ל שְׁלַפִּי הַצַּד שְׁגַם בְּכַבָּא
הִרְאִשׁוּנָה אוֹ שְׁנִינוּ גַם בְּכַבָּא בְּתָרָא דִּינוֹ שְׁנָה אֶלֹא פִּינּוֹן שָׂא"א לֹוֹמַר שְׁיִסִּיד דְּבָר הַמְזִיק
ע"כ דִּי בְּהִרְחַקָה וּמַה שְׁפִסְק הַרְמַב"ם בַּפ"ט מֵהַל' שְׁכָנִים לֹא יַחְפּוֹר אָדָם בּוֹר כו' אֶלֹא
א"כ הִרְחִיק מִפְּנֵתֵל ג' טְפָחִים וַיְסִיד סִיד בְּכֹתֵל בּוֹר זֶה כו' מְבֹאָר דְּמַרְתִּי בְּעֵינָן הִרְחַקָה
וְסַד בְּסִיד אַע"פ שְׁהוּא אֵיבְעֵיָה דְלֹא אֵיפְשְׁטָא נ"ל ע"ד דְּסַבִּירָא לִיה לְהַרְמַב"ם שְׁהַמְזִיק
נִקְרָא מוֹצִיא מִחֲבִירוֹ פִּי אֵין לוֹ לְהַזִּיק לְחֲבִירוֹ מְסַפֵּק בְּיָדִים וְהַחֹפֵר בּוֹר סְמוּךְ לְכֹתֵל
חֲבִירוֹ מְזִיק בְּיָדִים הוּא וְע"פז אֲתִי שְׁפִיר מַה שְׁלֹא כָּתַב הַרְמ"ב בַּד"י שְׁצָרִיךָ ג"כ לְסוּד
בְּסִיד דְּהֵתָם אֵיירִי שְׁעֵדִין אֵין הַפְּנֵתֵל בְּנוִי מְמִילָא לֹא הָוִי מְזִיק בְּיָדִים וְסָגִי בְּהִרְחַקָה לְבַד
דְּאֵין מְחַיִּיבִים אוֹתוֹ מְסַפֵּק וְזֶהוּ פְּנוּנָת הַב"י בַּס' בְּדָק הַבֵּית וּבַכ"מ וּמ"ש דְּלִיכָא פְּנֵתֵל
בְּנִין צ"ל פְּנֵתֵל בְּנוִי וּבְמַחֲחִילָה מְכַבּוּד מוּח"ז בַּב"ח סִי"ז חִיֵּשֶׁב עַל הַכ"מ דְּבָרִים שְׁלֹא עָלוּ
עַל לְבוֹ מַעוֹלָם וְחֲלִילָה לְחַשׁוֹב לְהַב"י טוֹעָה בְּגַמְרָא וּבְסַבְרָא בְּסַבְרָא כְּמוֹ שְׁכַתְבֵּן הַב"ח

ובגמ'ר' הלא כל הסוגייה ריקה מן המנהגים שיש להם חשיבות רבה ב"ב"ב כ"מ וב"ס ב"ה כמו שכתבתי וק"ל נ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה נז אהו' ידידי אין אתי לחדש דבר רק באתי לגלות את אוננו שג"י הצהירים תחילתן וסופן ד"ת האירו אל מול עבר פני וקבלתם בשמחה ונחביבים עלי דברי דודים והנה מה דבדק לן מר בג' דברי' לחיות לו דעתי הקלושה.

לא ידעתי מה אדון בו למה דלק אחרי הלא כל רז לא אגיס ליה והפל גלוי וידוע לפניו כשלחן ערוך מ"מ אמרתי לעשות רצונו רצון יראיו ואשיב לו מפני הפבוד כאשר הורוני מן השמים אמנם כאשר שטרנדא טובא להשיב לשואלי דבר אשר קדמוהו למר מלבד שארי טרדות אשר מקיפים אותי ע"כ אינני אוכל להאריך בפלפולא ולהראות פנים לכל צד ואופן כמראה האופן פדרכי להשיב לשואלי מלא דבר.

רק אבוא בקצרה ומה גם אין הנושאי של שאלות סובלים פלפולא רבא כ"כ והנה ב"מ דסיים מר אפתח ואומר מה שנסתפק מכ"ת בני הפנסת שמתעניין בה"ב שאחר פסח וסוכות ואין ביניהם רק ו' או ז' שמתעניין אם יש להם רשות לומר סליחות תוף י"ח ולקרות ויחל ומכ"ת פותב שתפילת ענינו פשיטא ליה למר שאין קובעין ברכה לעצמן תשובה אני אומר פנין דפשיטא ליה למר שאינם יכולים לומר ענינו בין גואל לרופא והדין עמו כמבואר בטור סי' תקס"ו א"כ גם איבעיה זו לענין ויחל נפשטה שאין לאומרו פי דיניהם שנה כמבואר בב"י בסי' ה"ג ולכאורה משמע שם בב"י שיש יותר סברא שלא לומר ויחל מלקבוע ברכות ענינו בין גואל לרופא שהרי הב"י מתחבט להביא ראיות שפשמ' ויכולים לקבוע ברכה לעצמן (בב"ה לדעת הרא"ש) פן יכולין לקרות ויחל משמע שיש מקום לומר שיקבעו ברכה לעצמן ולא לקרות ויחל.

אבל עכ"פ לא גרע קריאת ויחל מקביעת ברכה ע"ש וק"ל ולא מיבעי' שאינם יכולין לקרות ויחל במנחה פנין שבלא התעניית אין קורין בתורה כלל אלא אפי' בשחרית שבלא התעניית נמי קורין בתורה ה"א שיש לקרות ויחל במקום פרישת דיומא מ"מ נלע"ד שאין לשנו' פי תקנתא דרבנן לקרות בפ' דהיא שבווע לכה אין לשנו' במתעניין פחות מעשרה ואפי' בעשרה שמתעניין יש אומרים שאין לשנות פי תדיר קודם אע"פ שאין אנו נוהגין פן מ"מ בפחות מעשרה אין לשנות כלל.

ולענין שנסתפק מר אם יכולים לומר סליחות תוף י"ח נלע"ד אם יאמרו לא הפסידו. פשיטא לפ"ד ר"י שהביא הטור ששפרש מ"ש ריב"ל שייכול לומר אחר תפלתו כו' לא בא למעט בסוף כל ברכה וברכה אם התחיל מעין הברכה אלא שלאחר התפלה יכול להתחיל ולומר היאך שירצה כו' משא"כ תוף התפילה צריך שיתחיל מעין הברכה ואז א' ציבור וא' יחיד יוכל להאריך בדברי ריצוי ותחנונים כפי רצונו ע"ש פשיטא שייכול לומר סליחות בסלח לנו אלא אפי' לפ"ד התוס' דס"ל שאין היחיד יוכל להאריך פי אם צבור דוקא (ועיין בב"י) מ"מ בנ"ד יכולי' לומר סליחות פנין דאיכא עשרה אע"פ שאין מתעניין כולם פי סליחות אינו פרוך בתענית ואינו תלוי בו כלל.

אמנם במקצת מקומות אומרים סליחה זו המתחלת תענית צבור נלע"ד שאין לאומרה אם אין בב"ה עשרה שמתעניין (וכן אני מהסס שבמקצת מקומות אומרי' סליחה זו בימי

הסליחות אע"פ שאין בהם תענית ציבור) וע"ד השאלה שני' שהיה בחביו' א' לערף שלשים מדות יין פשר והי' חסר לערף ח' מדות ומקלא אותו ביני א' לא' בכל פעם לערף חצי מדה ע"י משפך וחד מצורבא רבנן דיקמה אותו לצרצור דראשון ראשון בטל עכ"ל אומר אני להווא צורבא מרבנן אל ילך בני עמו אף אם הדין עמו שדומה לצרצור קטן כיון שהקנה שהיין זב ממנו הוא צר מ"מ כיון שאין בהיתר אפ"י חמיושי' לבטל האיסור אמרינן חוזר ונגיעור וכמ"ש מהר"מאי בסי' קל"ד שפן עיק' שאמרינן האיסור חוזר ונגיעור והקשה דברי הש"ע שפותרים זה את זה.

איברא שלא נעלם מעיני מ"ש מ"ו חמי זקני בב"ח והט"ז לנישב דברי הש"ע שלא יהיו סותרים זה"ז מ"מ לענין דינא נראה שאמרינן חוזר ונגיעור שפן הסכמת רוב הפוסקים וכ"כ הש"ך וכן אני מורה ובא לעיקר דינא ומה גם להתיר תערובו' כל כף שהווא מלתא דתמיה' בעיני המוני' שאינם בני תורה ואתי לזולתא באיסור יין כי בלאו הכי כמעט נעשה להם כהיתר וע"ד השאלה הראשונ' בענין יהודי א' שלח חביו' עם יין בפסיג' ליהודי אחר למרחקים ובאמצע הדרך מוכרחי' הספנים לפרוק משאם ולשום אותם בפסיג' אחרת ששייך לאותו המקום ובאותו המקום לא דרים בני ברית בכו פתב היהודי השולח היין לסוחר א' נכרי מפירו שהוא נושא ונותן עמו שיטפל עם החבית היין וישלחהו ליד יהודי האחר והנכרי ההוא פתב להיהודי שגשתלח לו היין ונ"ל דדוע תדע שקבלתי חביו' יין ששייך לך וכשהגיע לשפת הנהר הי' מטפטף כמעט ד' רביעי' והייתי רוצה לערות אותו לחבית אחרת רק ידעתי מנהגכם שאז היה נסך ע"כ הייתי מוכרח לתקן אותו עם נעורת של פשתן ולהדקו גם לתתם המקומות בחות' שלי כאשר נראה באמ' בעין פשקיבל היהודי היין זה תנרף המעשה שהי' ומכ"ת ביאר ספיקתו ונ"ל מאחר שהיין היה ברשות הנכרי לעשות בו כרצונו כאשר בא במקב שכתב שהיה רוצה ליקח חבית חדשה רק שהיה מתירא כו' עכ"ל שותא דמר לא ידענא אדרבא מקו' שפאת משם ראי' שלא נמסר היין בידי הנכרי לעשות עמו כרצונו ולעבור גימוסי ישראל רק נמסר לו לפרקו מספינה זו ולהטעינו לספינה אחרת והנה כמו שפסר לו שמיר' המפתח.

ומ"ש עוד מכ"ת ונ"ל גם החותמות היו מקולקלי ואין אנו יכולים לתלות בשום דבר כי החותם של נכרי מוכיח שהוא חותמו והנכרי אינו נאמן לא לאיסור ולהיתר רק כל מה שהוא אומר הוא למצוא חן בעיניו עכ"ל גם דבריו אלו אינני אוכל להולמם למה אין לנו לתלות שע"י פריקה וטעינ' וגלגול נתקלקלו החותמות דשכיח טובא ואח"כחתם אותו הנכרי בחותמו ואין כאן הוכחה כלל שלא נתקלקלו ע"י גלגול כמ"ש הנכרי ואם נפשך לומר אף שהי' פן ס"ס היה בידי הנכרי לפתוח את המגופה ולעשות עם היין כרצונו ואחר כך שתמנו בחותם שלו ויתנצל לומר שהנכרי לתתמו עבור שנתקלקלו החותמות פן נראה לי גם זה אין לחוש כי ודאי כשמשלחין היין למרחקים וידע שאצריכי' לפרקו ולהטעינו מהדקי' המגופה היטב כפיטורא בפי נשט א"כ ה"ל חותם א' ויעיין מר בתשו' מהר"ל סי' ל"ח ושם הפל מבוא' נ"ד לא גרע מגדון דידן' ועדיף מינייה כי בנ"ד לפי דברי הנכרי נפתח המגופה משא"כ בגדון דידן וק"ל ועיני פקחי דמר ראו את כל דברי מהרי"ל רק שהוא מהסס באשר שפיים בדבריו שאין לסמוך עליו לבדו זה הוא לשונו דמר ומשמע ליה למכ"ת שלא רצה מהרי"ל להתיר כי אם דוקא ע"י הסכמת אחר אבל לדידי לא משמע הכי אלא הכי פוונתו שאם יחלוק עליו השואל ולא יסכים עמו אזי לא

יסמוך עליו לבדו כי גם השואל גדול בתורה בדורו הי' שמקרי"ל כתב לו ומי כמות מורה ומרוב ענותנותו במקום גדולתו כתב לו שאם לא יספיק עמו השואל הוא לא יסמוך עליו לבדו אבל לא משום שהי' מסופק בהוראתו וכן משמע בלשונו שכתב ס"ד חזרתי על כל צדדים וצדי צדדים ואינני רואה בו צד איסורא ע"כ וק"ל ע"כ אני אומר בטח אם יש צורך מצוה לקדושה ואבדלתא או הפסד אם ימכרנו לנכרים יש להכשירו זה הוא מה שנלע"ד בג' שאלותיו שאלת חכם ואם יפקפק או יהסס מכ"ת בדברי בכולם או במקצתם יודיעני ויהיה לי לרצון ואם יש לי לעשות סניגורין לדברי ע"פ אמתתו של תורה מוטב ואם לאו אודה ואומר אמת כי באמת לא היה לי פנאי לעיין כל צרכי פאשר כתבתי כבר ואלהי הצבאות.

יצילנו משגיאות ויראנו מתורתו נפלאות. כ"ד אהבו דמר נאמן בכריתו הטריד מאד הזמן זה קנ"ה רצוי גרשון אשפנזי: שאלה נח נדרשתי לאשר שאלוני לחיות דעי מרחוק בענין מעש' שהיה וז"ל השאל' למדינו רבינו יעקב שמת וציונה על ראובן שהוא אחד מיורשיו שלא ירד לנחלה עד שיתקן ש"ח ללאה ולרחל לשלם לכל אחת סך ק' זהובי לכשיעדר שמעון בלי ז"ק מאחר שהוא יורש של שמעון אם לא יהיה לו ז"ק אכן באם אז ראובן זאלט ח"ו ניט ת' זהובי פון שמעון עזבון ביקמן ינופה לכל אחת כפי ערה וכן עשה ראובן ותיקן ש"ח ללאה ולרחל הנ"ל ונוסח הש"ח בנוסח כל ש"ח רק בסוף הש"ח כתוב בזה"ל והנתנה בפנינו עח"מ בפני מאחר שראובן הנ"ל הוא יורש של שמעון באם שלא יניח ז"ק אחריו בכן באם שראובן הנ"ל לא יקבל מעזבון של שמעון סך של ת' זהובים אזי ינופה לפי ערה מסך דמי החוב הנ"ל אכן באם יקבל ת' זהובים מעזבון של כמ"ר שמעון הנ"ל אזי מחויב ראובן הנ"ל ויורשיו לשלם ולפרוע כ"כ החוב הנ"ל ללאה ולרחל וליורשיה' שהם י"ח לזמן הנ"ל ובמזמני' כמשמעות צוואת יעקב אשר גם הוא התחייב ראובן הנ"ל לשלם סך חוב הנ"ל לפי משמעות הצוואה הנ"ל עכ"ל ואח"כ מת שמעון בלי ז"ק וציונה בז"ה לראובן זאל פלל וכלל ניט יותר ממני ירשון אלו ק' זהובים אבר דא מיט דיא ת' זהובים דיא בתוך צוואת יעקב וז"ל שטיין גהלטין ווערן זאל זא זאל ראובן הבין חוב פלוני המתזיק ש' זהובים גם ק' זהובים פון מייני בעשטן חובות שיש לי זאל מן אים געבן צו דעם חוב של ש' זהובי דאמיט זאל אים גיצאלט זיין הת' זהובי של צוואת יעקב וייטר זאל ער קיין פרוטה ממני ירשון כו'.

ועזבונו של שמעון לא נתחלק עד שמת ראובן ג"כ. ועכשיו באו רחל ולאה הנ"ל לתבוע מבני ראובן שט"ח שלהם או ליתן לכל אחת חלק רביעית מה שציונה שמעון ליתן לראובן דהיינו מן הק' זהובים ומן הת' זהובים חובות כי אע"פ שמת ראובן לפני התחלקות נכסי שמעון מ"מ תקף לאחר שמת שמעון נפלו הנכסים לפני ראובן מאחר שהוא יורש דאורייתא שלו והיו בחזקתו בכל מקום שהו.

ובני ראובן אומרים שאינם חייבים לשלם פלוס באשר שאביהם לא קיבל לידו עדין שום דבר ואף אם יתחייבו ליתן הרביעית מן החובות שציונה שמעון ליתן לראובן לא יתחייבו ליתן מהק' זהובים שציונה שמעון ליתן לראובן בתורת ירושה בכן למדנו רבינו הדין עם מי עכ"ל השואל פענן תשובה אען ואומר מאחר שכל הראשונים ואחרונים התנבאו בסגנון א' שאין להשיב בדיני ממונות לאחד מן הצדדים וטעמם ונימוקם עמהם

ובהיות שְׁנֵרָאִים הַדְּבָרִים שְׁשׂוֹאֵל הֵנָּה הוּא א' מִן הַצְּדָדִים ע"כ הֵנָּה מִן הַרְאִי לְשׁוּם יָדִי לְמוֹ פִּי וְלֹא לְהַשִּׁיב אִמְנָם בְּאֶשֶׁר שְׁאֲנִי קִצַּת מִבְּפָנַי בְּעֶסֶק הֵנָּה וְכַדּוּמָה שְׁאִין לְחַוֵּשׁ בּוֹ לֹא מִן הַטְּעָמִי שְׁכִתְבוּ חֲכָמִים שְׁלֹא לְהַשִּׁיב עַל כֵּן מִלְּאֲנִי לְבִי לְהַשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וְהַמְּלָךְ הַכְּבוֹד יִנְחֲנִי בְּמַעְגְלֵי צְדָק כַּדָּת שֶׁל תּוֹרָה שְׁנִקְרָאת כְּבוֹד: וּבְהִיּוֹת שְׁפַעַת אֵין מִזְגֵי שְׁנֵה וְחִגְרָנָא צְעָדָי מִפְּיִסְחָא עַד עֲצַרְתִּי אַ עֲצַרְתִּי פַח כְּחוּשׁ ע"כ אֵינְנִי אוֹכֵל לְטַיִל אֲרַנְפוֹת עֲרוּכוֹת לְהִרְאוֹת פָּנַי לְכָל צַד כְּמִרְאֵה הָאֲנֹפִן.

כְּדַרְכֵי לְהַשִּׁיב לְשׂוֹאֲלֵי דְבָר. דְּבָר דְּבָר עַל אֲנֹפְנֵי בְּכֵן אָבוּא בְּקִצְרָה כִּי קִלְנִי מִזְרוּעֵי וְיָדֵי קִצְרָה וְאוֹמֵר שׂוֹאֵל קִיֶּצֶר מְאֹד בְּמִקּוֹ שְׁהֵינָה לוֹ לְהִאֲרִיךְ קִצַּת בְּטַעֲנַת בְּנֵי רְאוּבֵן בְּאֵיזָה צַד הֵם בָּאִים לוֹמֵר שְׁאֵינָם חַיִּיבִים לְשִׁלְּם כֻּלּוֹ בְּאֶשֶׁר שְׁאֲבִיחָם לֹא קִיבֵל לִידּוֹ עֲדִין שׁוּם דְּבָר כִּי יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵיהֶם בְּשֵׁנֵי פָּנַי הַפִּי הָאֶחָד שְׁכִנּוּנְתָם הוּא שְׁמָה שְׁצִינָה שְׁמַעוֹן שְׁיֵהֵי לְאֲבִיחָם הַחֹבּוֹ' כְּפִינְתוֹ שְׁיֵהֵי ג"כ בְּתוֹרַת יִרְנֹשָׁה וְכֵאלוֹ אָמַר שְׁרְאוּבֵן יִירֵשׁ ק' זְהוּבִי וְלֹא יוֹתֵר אִמְנָם כְּדִי לְקַיֵּם צְנוּנָת יַעֲקֹב יִירֵשׁ עוֹד הַחֹבּוֹת הַנִּלְוֵי וְאִף עַל פִּי כֵן אֵינָם רוֹצִים לְשִׁלְּם כְּלוּם כִּי ס"ל שְׁאֵין הַיּוֹרֵשׁ זֹכֶה בִּירְנֹשָׁתוֹ עַד שְׁתַּבָּא לִידּוֹ זֶה הוּא פָּנַי א' וְעוֹד יֵשׁ לְפָרֵשׁ כְּפִינְתָם שְׁהֵם סוֹבְרִים שְׁהַחֹבּוֹ' שְׁצִינָה שְׁמַעוֹן שְׁיֵהֵי לְרְאוּבֵן כְּפִינְתוֹ שְׁיֵהֵי לוֹ בְּתוֹרַת מִתְנָה.

וְלֹא בְּתוֹרַת יִרְנֹשָׁה כָּלָל ע"כ אֵינָם רוֹצִים לְשִׁלְּם כְּלוּם כִּי ס"ל שְׁהַמְקַבֵּל מִתְנָ' אֵינּוֹ זֹכֶה בְּמִתְנָתוֹ עַד שְׁתַּגִּיעַ הַמִּתְנָה לִידּוֹ וּבְכִפְרֵט שְׁטָרֵי חוֹבוֹת אֶצֶל אַחֲרֵים צְרִיכִין כְּתִיבָה זֶה הוּא הָאֲנֹפִן הַשֵּׁנִי: וְהֵנָּה אֲשִׁיב יָדֵי עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְאוֹמֵר אִם כְּפִינְתָם בְּנֵי רְאוּבֵן לְאוֹפֵן הַא' הֵבֵל יִפְצָה פִּיחָם וְאֵין מִמֶּשׁ בְּדְבָרֵיהֶם וְיִפָּה טַעֲנוּ רַחֵל וְלֵאָה שְׁהַיּוֹרֵשׁ זֹכֶה מִמִּילָא בְּנִכְסֵי מוֹרִישָׁיו בְּכָל מְקוֹם שְׁהוֹ.

וְכֵן כְּתִב הַטּוֹר לְהִדְלִי בְּסִי רַע"ח בְּשֵׁם ה"ר יוֹסֵף הַלּוֹי שְׁבַחֲלֵק הַפְּשִׁיטוֹ' אֵינּוֹ יוֹכֵל לְסַלֵּק אֶת עֲצָמוֹ וְלוֹמֵר לְב"ח שֶׁל מוֹרִישָׁיו הֵנָּה הַנִּכְסֵי לְפָנֵיכֶם אֵינִי רוֹצֶה לִירֵשׁ וְלֹא לְפָרְוֵעַ כְּלוּם אֶלָּא כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהִטְפִּיל בְּדְבָר וְלִמְכֹּר אוֹתוֹ וּלְהַגְבוֹתוֹ אוֹ לְשׁוּמֵן כִּי הוּא בְּמִקּוֹם מוֹרִישָׁיו כּוֹ.

וְטַעֲמוֹ שֶׁל הַר"י הַלּוֹי הוּא שְׁדַיִיק מֵה שְׁאֲמָרִינֵן בְּגַמ' גְּבִי בְּכוֹר וְאִם אָמַר אֵינִי נוֹטֵל וְאֵינִי נוֹתֵן רֵשָׁאִי מִשְׁמַע דְּנִקָּא בְּחִלְקָא בְּכוֹרָה הוּא דְרֵשָׁאִי לוֹמֵר כֵּן דְּמִתְנָה קִרִי רַחֲמָנָא וְאֵין מְזַפִּין לְאָדָם בְּעַל כְּרַחוּ אֲבָל לֹא בְּחִלְקָא פְּשִׁיטוֹת שְׁהוּא יִרְנֹשָׁה וְיוֹרֵשׁ הוּא בַע"כ וְהַדְּבָרִים מְבִנְיָרִים בְּאֵר הַיֵּטֵב בְּרֵשָׁב"ם פְּרָק י"ג (דָּף קכ"ד ע"א ע"ש) וְאֶפִּילוּ הַרְשָׁב"א וְהַרְא"ב דְּפִלְגִי אַר"י הַלּוֹי וְס"ל שְׁגַם בְּחִלְקָא פְּשִׁיטוֹת אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהִטְפִּיל בְּהַנְכָסִים וְלְפָרְוֵעַ חוֹבוֹת מוֹרִישָׁיו וּפְיִרְשׁוּ הַדְּיוּק שְׁיֵשׁ לְדַיִיק בְּהַגְמ' בַּע"א ע"ש גַּם הֵם ס"ל שְׁהַיּוֹרֵשׁ יוֹרֵשׁ חִלְקָא פְּשִׁיטוֹתוֹ מִמִּילָא בְּעַל כְּרַחוּ.

רַק שְׁאֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְהִטְפִּיל בְּהַנְכָסִים מִשׁוּם דְּס"ל שְׁגַם לְלוֹנָה עֲצָמוֹ אֵין כּוֹפִין לְהִטְפִּיל לְשׁוּמֵן אוֹ לְמַכְרוֹ דְּלִית לְהוּ הָא דַּאֲר"ה כּוֹפִין אוֹתוֹ בְּשׁוֹטִי אֲבָל לְעַנְיָן זֶה אִם הֵנָּה הַיּוֹרֵשׁ חַיִּיב לְאַחַר וְהַב"ח רוֹצִים לְטַבֵּל בְּהַנְכָסִי זֹכִיִם בְּהֵם אִף גַּם שְׁאֲמַר הַיּוֹרֵשׁ אַחַר מִיתַת הַמּוֹרִישׁ אֵינְנִי רוֹצֶה לִירֵשׁ וְכֵן הוּא לְפִי פִירֵשׁ ר"ת שְׁהַבִּיאוּ הַתּוֹס' לְשֵׁם ע"ש וְהֵן אֲמַת שְׁלִפִי פִי הַרְשָׁב"ם שְׁפִי מֵה דְאֲמָרִינֵן בְּהַהוּא עֲנֻבָדָא דְהַהוּא בְּנִכְרָא דְאֵזֵל וְנִבְיָן נִכְסֵיהָ וְדִפְשׁוֹ דַּאֲת' לְקַמִּי דְרָבָא כּוֹ מֵר סָבַר לֹא עֲשָׂה וְלֹא כְלוּם בְּפִלְגָא.

שפוננת ר"פ הוא שלא עשה ולא כלום בפלגא דפשיטות כו'. אבל בחלק בכור' יפה מכר דיש לו לבכור קודם חלוקה וע"ש לפני זה שפכת טעמו של דבר.

וכיון שס"ל לרשב"ם שאין היורש יוכל למפור חלק פשיטותו כי אין לו קודם חלוקה כלום ממילא משמע שלא זכה היורש בחלק ירושתו עד אחר חלוקתו ויוכל להסתל' ממנו בדיבור בעלמ' ממילא לפי דברי רשב"ם הנה קצת מקום לבני ראובן לומר שלא זכה אביהם בירושתו פינון שלא בא לידו כלום אבל אין ממש בדבריהם כי כבר דחו דברי הרשב"ם התוס' והטור בסי' ה"ל והנ"י כתב שפדעת התוס' הוא דעת כל הפוסקי' (הגם שאני בעניי מצאתי און ליישב דברי הרשב"ם ולהצילו מהשגתם מפל מקו' לדברי כל הפוסקי' אנו שומעין) ולעד"נ שגם הרשב"ם לא ס"ל שאין ליורש בירושתו כלום עד אחר חלוקה לענין זה שיוכל להסתלק ממנה בדיבור בעלמא אלא דס"ל שאעפ"י שהוא שלו מ"מ פינון שעדין לא נתברר חלקו איננו יוכל למכרו אבל במקום שאין שם אלא יורש א' דרוף משל או פשהחלק של היורש הוא דבר מסוים כמו בנ"ד גם הרשב"ם מודה שאם מכרו המכר קיי' כי יש לו בו מיד אחר מיתת המוריש פללא דמלתא אם דעת בני ראובן הוא במה שאמרו שאין אביהם קבל לידו כלום ר"ל אע"פ שהי' לו לזכות משום ירושה אין בדבריהם ממש פלל ועיקר.

והאריכות בזה אף למותר: אמנם אם פנונתם הוא שלא זכה אביהן פינון שלא בא לידו שום דבר היינו משום דס"ל שמה שצינוה שמעון שיהי' לראובן החובות ה"ל פנונתו הנה שיהיו לו בתורת מתנה לכאורה צדקו דבריהם בזה כי הדין דין אמת שאין המקבל מתנה זוכה בהמתנה אלא באחד מהדרכי' שהקונה זוכה בהם וידוע שש"ח אינם נקני' אלא בכתיב' ומסירה ולפי' הלשון שפא בשאלה לא הנה פאן לא פתיבה קני' לה איהו וכו' ולא מכירה.

וביותר שפלשון הצנואה לא הזכיר שט"ח פלל הן אמת אלו הנה המצווה ש"מ או מצוה מחמת מיתה הנה מקום לומר שזכה בהן המקבל אעפ"י שהאביאסף כתב שש"מ אינו יוכל להקנו' החוב שיש לו על נכרי מ"מ אין דבריו מוספמי' בדעת האחרוני' ואני בעניי עני בדעת העלתי בתשוב' א' שאפ' לדעת האביאסף היינו דוקא בש"מ שנתן מתנה למי שאינו ראוי ליורש שאינו קונה אלא מדרבנן אבל למי שהוא ראוי ליורשו שהוא מדאורייתא.

שהתורה נתנה רשות להנחיל למי שירצה אם הוא ראוי ליורשו בזה הלכת' פרב פפא דאמר הואיל והיורש יורשה והארכתי למעניתי אבל באשר שפראי' הדברים שמתנה זו לא הנה מתנת ש"מ אלא המצווה הנה פריא א"כ אין פאן מקום להאריף בדיני ש"מ פללא דמלת' שלפי משמעות לשון השאלה צדקו דברי בני ראובן בזה שאמרו שאביהם לא זכה בהמתנה פינון שלא בא לידו כלום.

מ"מ לא יצאו זכאי בדינם להיפטר מן החוב שחייב ראובן אביהם לרחל ויללאה ואדרבה ממקום שפאו לבקש זפותייתו שם תבריייהו פינון שאביהם לא קיבל כלום ולא הי' ממש בהמתנה א"כ נשארו החובות לשמעון ומיד שמת שמעון נפלו החובות לראובן בתורת ירושה ואין לומר שפינון שלא זכה ראובן בהחובות זכו בהו אותן שזכו בשארי נכסי שמעון והם בני ראובן כי לא ידענא במה יזכו בהו אותן הזוכי' כי שמעון לא עלה לבו

וְדַעְתּוֹ לְזָכוֹת בָּהֶם אוֹתָם הַחֹבֵבוֹ כִּי הוּא הָיָה סְבוּר שְׂזָכָה בָּהֶן רְאוּבֵן ע"פ מִתְנַתּוֹ שְׁנֵתָן לוֹ א"כ בְּמֵה לְמָה יִזְכּוּ בָּהֶן וְאִין לֹא מְרִי פִינּוֹן שְׁשִׁמְעוֹן אָמַר שְׁלֵא יִירֵשׁ רְאוּבֵן כִּי אִם סָדָק זֶהוּ מִמִּילָא גִילָה דַּעְתּוֹ שְׁלֵא יִזְכּוּ עוֹד פְּלוּם מְשׁוּם יִרְוֶשָׁה וְא"כ אַף גַּם שְׁלֵא זָכוּ הַזֹּזִכִּים בְּשִׁאֲרֵי הַנְּכָסִים מִצַּד הַזְּכוֹת שְׂזִיכָה לָהֶם שְׁמַעוֹן כִּי חוֹבוֹת אֵלָיו לֹא הָיוּ בְּכָלֵל זְכוּתָם כְּמוֹ שְׁפָתְבָנוּ מ"מ פִּינּוֹן גַּם רְאוּבֵן לֹא זָכָה בָּהֶם מִצַּד מִתְנַתּוֹ א"כ הִנֵּה לָהֶן הַפְּקָר וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶם זָכָה ז"א דְּאִיפָּא אֲנִימְדִּין דְּמוּכָח שְׁפָנוֹנְתָּ שְׁמַעוֹן הָיָה שְׂזִיכָה רְאוּבֵן בְּחוּבוֹ הַנִּזְכָּר בְּאִיזָה אֲנִיפּוֹן שְׂזִיכָה וְלֹא סִילַק מִמֶּנּוּ זְכוּת יִרְוֶשָׁתוֹ בְּחוּבוֹ הַנִּזְכָּר וְנִתְּן אוֹתָן לוֹ לְשֵׁם מִתְּנָה אֲלֵא שְׂזִיכָה סְבוּר שְׁהוּא זֹכָה בָּהֶן מְשׁוּם מִתְּנָה וְאִפְשָׁר שְׁפָנוֹנְתּוֹ הָיָה לְיִיפּוֹת פָּחוּ כְּדִי שְׂזִיכָה צְנוּאָת אָבִיו כִּי יֵשׁ זְכוּת יוֹתֵר בְּהַמִּתְּנָה מִבִּירְוֶשָׁה לְעַנְיָן אִם הוּא נִתְּן גַּם לְאַחֲרֵי מִתְּנָה וְהוּא חֲזִיב לְאַחֲרֵים וְק"ל אֲבָל מְעוּלָם לֹא עָלָה עַל דַּעַת שְׁמַעוֹן לְסַלֵּק זְכוּת יִרְוֶשָׁתָּ רְאוּבֵן מִן הַחֹבֵבוֹ הַנִּזְכָּר בְּאֲנִיפּוֹן שְׁאִם לֹא יִזְכּוּ בָּהֶן מְשׁוּם מִתְּנָה לֹא יִזְכּוּ בָּהֶם כְּלָל וְהַדְּבָרִי בְּרוּרִים וּפְשׁוּטִים עַד שְׁאִינָם צְרִיכִים רְאוּבֵן מ"מ לְהַגְדִּיל תּוֹרָה אָבִיא רְאוּבֵן לְדְבָרֵינוּ מִתְּשׁוּיָה הָרֵא"ש בְּכָלֵל ע"ה ס' ב' ו' הַשְּׂאֵלָה רְאוּבֵן נִתְּן לְלֵאָה אֲשֶׁתּוֹ כָּל נְכָסָיו בְּמִתְּנָתָּ בְּרִיא כו' וְכָל דְּבָר דְּמַקְרִי נְכָסִי וְלֹא שְׂזִיכָה לְיִוְרֶשִׁי כ"א ה' דִּינָרִין וְהָיָה לְרְאוּבֵן שְׁטָרוֹת כו' וְכֵא"ל לְדוֹן עַל הַשְּׁטָרוֹת כו' הִילְכָף לֹא קָנְתָה הַשְּׁטָרוֹת וְכו' וְמֵה שְׁנִסְתַּפֵּק אִם הַשְּׁטָרוֹת הֵם שֶׁל הַיּוֹרְשִׁים אוֹ שֶׁל הַפְּקָר פִּינּוֹן שְׁלֵא נִתְּן לָהֶם אֲלֵא ה' דִּינָרִין סִילְקוֹן מְכָל שְׂאָר הַנְּכָסִים וְהָרִי הֵן הַפְּקָר וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶם זָכוּ.

הָא מִיִּלְתָּא דְּפִשְׁטָא הִיא שְׁלֵא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהַפְּקִירָן שְׁלֵא סִילַק הַיּוֹרְשִׁי מֵהֶם אֲלֵא אֲדַעְתָּא שְׁתַּקְנָם הָאֲשֶׁה. וְאִם לֹא קָנְתָם וְשִׁאֲרוֹ בְּחֻזְקָתוֹ וְזָכוּ בָּהֶם הַיּוֹרְשִׁי וְנִדְמִי לְהֵהוּא דְּהַגְזוּל בְּתָרָא רַב סָפְרָא הָיָה אֲזִיל כו' דְּאֲדַעְתָּא דְּאֲרָגִי אִפְקָרָא וְלֹא אֲדַעְתָּא דְּכ"ע כו' עכ"ל הָרִי קָמֵן שְׁאֲנוּ אוֹמְדִין דַּעַת הַנּוֹתָן אַע"פ שְׁסִילַק זְכוּת הַיּוֹרְשִׁים מִן הַמִּתְּנָה שְׁלֵא הָיְתָה כְּפִינּוֹנְתּוֹ אֲלֵא אִם יִתְעַבֵּיד מִחֻזְקָתוֹ וְיִזְכּוּ בְּהַמִּתְּנָה מִי שְׁהוּא רוּצָה שְׂזִיכָה בָּהּ אֲבָל אִם לֹא מְהִיבִי מִתְּנָתּוֹ ע"פ הַדִּין שְׂזִיכָה בָּהּ מִי שְׁהוּא רוּצָה וְשִׁאֲרוֹ הַנְּכָסִי בְּחֻזְקָתוֹ וְהַיּוֹרֶשׁ יוֹרֶשֶׁן וְה"נ בְּנ"ד נִאמַר שְׁמַעוֹלָם לֹא סִילַק שְׁמַעוֹן זְכוּת יִרְוֶשָׁתָּ רְאוּבֵן מִן הַחֹבוֹת הַנִּזְכָּר אֲלֵא כְּדִי שְׂזִיכָה בָּהֶן מִפְּחַ מִתְּנָה וְדַטְבָּא לִי עֵבִיד כַּמ"ש לְעֵיל אֲבָל אִם לֹא יִזְכּוּ בָּהֶן מִצַּד הַמִּתְּנָה יִשְׁאָרוּ בְּחֻזְקָתוֹ וְהַיּוֹרֶשׁ יוֹרֶשֶׁן כְּדִי שְׂזִיכָה צְנוּאָת יַעֲקֹב וְהוּא פְּשׁוּט לַע"ד: וְכָל זֶה הוּא אַף אִם אֲנוּ נוֹתְנִים לְבְנֵי רְאוּבֵן טַעֲנוּתֵיהוֹן שְׁמָה שְׂזִיכָה שְׁמַעוֹן שְׂזִיכָה לְרְאוּבֵן הַחֹבוֹת הַנִּזְכָּר פְּנוֹנְתּוֹ הָיָה שְׂזִיכָה לוֹ לְשֵׁם מִתְּנָה אֲבָל בְּאֲמַת אִין זֶה מְוֹכְרַע כְּלָל וְאֲדַרְבָּא יוֹתֵר נִלְע"ד שְׁפָנוֹנְתּוֹ הָיְתָה שְׂזִיכָה לְרְאוּבֵן הַחֹבוֹת הַנִּזְכָּר בְּתוֹרַת יִרְוֶשָׁה דְּהִינּוּ שְׁהוּא מוֹצִיאָן מְכָלֵל שְׂאָר הַנְּכָסִים שְׁנוֹתָן לְאַחֲרֵים וְיִשְׁאָרוּ בְּחֻזְקָתוֹ וְהַיּוֹרֶשׁ יוֹרֶשֶׁן מִמִּילָא וְהָכִי מְשַׁמַּע לִי הַלְשׁוֹן שֶׁא"ל אֲבָר דָּא מִיט דְּיָא ת' זְהוּבִי דְּיָא תוֹף צְנוּאָת יַעֲקֹב שְׂטִינָן כו' שְׁפָנוֹנְתָּ שְׁמַעוֹן הוּא כְּפֵךְ שְׁבָאָמַת לֹא עָלָה עַל לְבוֹ שְׂרְאוּבֵן יִירֵשׁ רַק ק' זֶהוּ וְלֹא יוֹתֵר אֲבָל כְּדִי שְׂזִיכָה צְנוּאָת יַעֲקֹב יִירֵשׁ יוֹתֵר וְכֵא"ל אֲתִי שְׁפִיר לְשׁוֹן אֲבָר כו' שְׁהוּא לְשׁוֹן אֲבָל אֲבָל אִם פְּנוֹנְתּוֹ הָיָה שְׁהוּא נוֹתָן לוֹ סָדָ הַחֹבוֹת בְּלִשׁוֹן מִתְּנָה לֹא שְׂזִיכָה לְשׁוֹן אֲבָל אֲלֵא מִיִּלְתָּא בְּאִפְלִי נְפִשִׁי הוּא וְק"ל.

וּפְשִׁטָּא הַלְשׁוֹן שְׁכַתוּב בְּהַצְנוּאָה דָּא זָאל רְאוּבֵן הָאֲבִין כו' חוֹב פְּלוּנִי שְׁמַחְזִיק ג"מ יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׂזִיכָה לוֹ מִצַּד הַיּוֹרְשָׁה. וְהוּא יוֹתֵר מְשַׁמַּע לְשׁוֹן יִרְוֶשָׁה מִלְשׁוֹן מִתְּנָה.

אָלא אַפילו הלשון שפּתוב גבי הק' זהובים מן זאל אים געבין שלכאורה הוא משמע לשון מתנה יותר מלשון ירושה מ"מ יותר יש לנו לומר שהוא נתפנון שינתנו לו המחלקי בתורת ירושה כי גם חוב זה הוציא מפלל שאר נכסי פדי שיירש אותו ראובן.

וראוי לדבר ממה שפּתבו רוב הפוסקי שמה שאמרין שש"מ שאמר נכסי לפלוגי אם הוא ראוי לירשו נוטלין משום ירושה היינו אפי' אמר לשון מתנה להדי' וכן פסק מ"ו חמי זקני בב"ח סי' רמ"ח שמעינן מינה שאנו מפרשים לשון מתנה לגבי ראוי לירשו שהוא כמו לשון ירושה הה"נ בנ"ד יש לפרש מ"ש זאל מען אים געבין שר"ל בירושתו.

והנה לא נעלם מעיני שלענין גוף הדין יש לחלק בין מתנות ש"מ למתנות בריא והדברים עתיקי ואין פאן מקום להאריך ע"כ אין פונתי להביא ראי' לענין דינא רק לענין הלשון וק"ל פללא דמילת' שלע"ד נראה מכל הלין טעמא שפתיבנא שבני ראובן לא יצאו זכאי וסייבי' ליתן לרחל וללאה עכ"פ חלקן מן החובות הנ"ל: ומעתה נבוא לטענה השני' שטענו בני ראובן שעכ"פ אין להם ליתן לרחל וללאה חלק בהק' זהו' שצינה ליתן לראובן בתורת ירושה נלע"ד שגם בזה לא זכו בדין כי מלשון צנואת יעקב שכתב מאחר שהוא יורש כו'.

אכן באם דז ראובן זאלט ח"ו ניט ת' זהו' פון שמעון ביקומן כו' משמע פל מה שישגי ראובן מעזבון שמעון יהי' באיזה אופן שיהיה מחויב לחלק עם רחל ולאה ליתן לכ"א חלק ד' וכן משמע לשון השטר שפּתוב בו אם לא יקבל ראובן מעזבון של שמעון.

איברא שמלשון שמעון המצווה משמע לכאורה שפוננתו הנה שהק' זהובי' יהיו לראובן עבור ירושתו ולא יקום בהם צנואת יעקב מ"מ מאחר שכתב בהצנואה בזה"ל אבר דא מיט דיא ת' זהו' דיא דא שטינן של צנואת יעקב זאל גיהאלטין ווערין כו' משמע שבא לקיים הצנואה ולא לסתרה ע"כ על פרחינו יש לנו לומר שהוא הנה סובר שהחובות הנ"ל המה טובים כמו מעות מזומנים פלי נכוי פלל אכל אם הם באמת אינם שונים סוף ת' זהובי' גם דעתו ומחשבתו שלא להוציא סוף ק' זהו' הראשונים מן הפלל שנקלל הצנואה של יעקב או פונתו במ"ש אונ דא מיט זאל אים גיצלט זיין הת' זהובי' של צנואת יעקב ר"ל שעם החובות של ת' זהובים וסוף ק' זהובי' הראשונים יהי' נפרע הת' זהובי' של צנואת יעקב כי הוא ידע בעצמו שהחובות של ת' זהובים אינם שונים כי אם לערוך ש' זהובי'.

הן אמת שהוא דוחק אבל פדי לקיים שלא יהי' הדברים סותרים זא"ז שבקנייהו ואוקמו בפשייהו. פן נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה נט נדרשתי לאשר שאלוני לחוות דעי מרחוק בענין אשה אחת עלובה גלמודה גמולה מבעלה יושבת במחשפי' כאלמנה והנה מראה הוראה אני בדבר הקל קל וחומר בדבר חמור חומר דא"א ע"כ זחלתי ואירא ומה גם שאפשר להתקיים הדבר ע"י אחרים בעלי תריסין בעלי הוראה פי השואלים בעצמן המה אנשי מופת מופתי הדור זיני והדרי יושבי ראשונה במשפט צדק מ"ש בעיר ואם בישראל ק"ק פראג ואינם צריכן לא לסברא ולא לגמרא דידי רק במקום גזולתן עונותותן לא רצו לאחזוקי טיבותא לנפשייהו לתקוע עצמן לדבר הלכה ע"כ הנה מן הראוי לומר אי דלית דורא דל נא נא לא לא דלינא.

ומה גם שבעו"ה אפרע בי מלתא ושכב לי ילד שעשועי ועדיין אני טרווד באבלי ולבי אטום ולא צלאי דעתאי מ"מ לא יכולתי לסרב לגדולים פמומן ירבה ולכבודם יצאתי חוץ לגדר מחיצתי ושיחי דהן הו פקטנה ופקודתן ישמור נפשי ובחסדי השם אשר חונן לאדם דעת אני בוטח שלא אכשל בדבר הלכה גם תמכתי יתדותי שיש לנו אילן גדול לתלות בו ה"ה מורינו ורבינו רבן של כל בני הגולה הגאון תפארת ישראל רבינו אהרן שמעון אשר אור תורתו אור נערב זרח בק"ק הג"ל והבהיק והאיר כל בני תבל ממזרח עד מערב שיצא הדבר לפניו להתיר והוא באחד ומי ישיבנו ומי יבא אחר המלה ודתו וכל הפורש מדבריו פאלו פורש מן החיים כי עליהן אין להוסיף ואין לגרוע ומה שתלה התימר בהסכמת כל בעלי הוראה.

זאת לא זאת כ"א במקום גדולתו ענותנותו וחסידתו חלק פבוד לתלמידים במקום הרב ואף גם זאת מדעת קונו הנה בו שילמדו הקטנים ק"ו מן הגדולים כמוהם שעל בינתם לא ישענו לבדם רק יתלו הדבר בגדולי הארץ כמ"ש הריב"ש בס"פ וע"ד נעשה אדם וגו' וכמדקדשו זאת נעוד אחרת ראיתי שהגאון מהרר"י מפונזא הסכים להתיר האשה העלובה הג"ל בכן אמרתי אין לי אחריות.

להיות סניף ונזב לאריות ולהסכים לע"ד הקלושה הקטומה והגרופה לכחם פח גדול בהיתרא עדיפא: והנה מרוב התלאות הג"ל אינני אוכל לטייל ארנכות וקצרות ולהראות פנים לכל צד ואפון כמראה האפון פדרכי להשיב לשואלי דבר ובפרט לשואלים המופלגים הג"ל הנה מן הראוי לבשם עמהם בהלכה אמנם מטיבותיהו קאמינא לבא בקצרה וזה החלי בעזרת ה' חילי.

צורי וגואלי: תשובה הנה אנכי בדעת ענה. עברתי בעי עיונה.

בדברי כל העדים אשר העידו ע"פ נכרים מסל"ת פאשר נשתלחו לידי על מיתת פמר אהרן וועל"י ולכאורה מצאתי לכולהון פרכא ולא שרינו ולא קנימין להתיר על פיהן אשתו של פמר אהרן הג"ל והנה עברו לפנינו פבני מרון ראשון ראשון ואחרון אחרון ונה יצא ראשונה מה שהעיד כמ' זנווי"ל בשם נכרי שאמר לו שהיו ג' יהודים דהיינו ב' אחים גם יחד והשלישי גיסם מן מנגיל דינמ"ן במצור והיו מניחין א' מן האחים פחת שית אחד וראה אותו מונח שם מת והעורבלי עומדים עליו.

בעדות זה יש לפקפק טובא חדא יש לחוש שאם לא ראה הנכרי הג"ל המת פחת אילן כ"א ג' ימים אחר מיתתו ומשנה שלמה אין מעידין אלא עד ג' ימים. אכרא שהרא"ש פכת היינו דוקא אם אנו יודעי ודאי שאשתהי ג' ימים אזי אין מעידים אבל בספק אשתהי אזלינו לקולא.

מ"מ דעת הרשב"א אינו פן וס"ל אפי' בספק אשתהי אזלינו לחומרא דהנה ספיקא דאוריית' ודייק פן מלשון המשנה שנקט לשון שלילה אין מעידין אלא עד ג' ימים והספיקו לדבריו הריב"ש א והריב"ש.

הן אמת שרבים חלקו עליו מ"מ האחרוני חששו לדבריו שלא להקל נגדו ונגד סייעתו גם אין לומר שאין לחוש לאשתהי ג' ימים פינו שלא הנה חבול בפניו ועפ"ד י"א בשם ר"ת דס"ל אם אינו חבול בפניו מעידין עליו אפי' אחר פמה ימים.

כי הבאים אתריו חלקו עליו הרשב"א והריב"ש ורמו עליו גודא רבה מן סוגיא דגמ' דההוא דטבע בדגלת ומההוא דטבע בחוששת' בפ' האשה בתרא דמיתתי מניהו ראי' דר"י לקולא פליג ולענ"ד שגם דעת רש"י שם לפי מסקנת הסוגיא דלא כר"ת שרש"י פי' על מה שאמר הספר ה"מ היכא דאיכא מפה וכו' מקום המפה מרזו מכבידין הפאב ונופח עכ"ל ולענ"ד מבואר נגלה שקשה לרש"י על לשון הספר מאחר שהקש' המקשן והא אמרינן מיא מרזא מפה ה"ל להתרצן לתרץ שאני מפה דמי' מרזו לה ולא לומר ה"מ היכא דאיכא מפה לכן פי' רש"י שהספר בא להורות שאף גם אם אין המפה בפנים אלא דאיכ' מפה בשאר הגוף מ"מ אמרינן מקום המפה בכל מקום שהוא מכביד הפאב וע"י הפאב מתפח תפח גם פרצוף הפנים לכן דקדק הספר לומר היכא דאיכא מפה משמע דבכל מקום שהוא אמרינן מתפח תפח וא"כ הוא פנונת רש"י מוכרחים אנו לומר מה שאמר במתניתן אין מעידין אלא עד ג' ימים איירי אפי' אינו חבול כלל מ"מ כיון דליכא מיא דמצמתא ליה מתפח בתר ג' ימים ודלא כר"ת כללא דמילתא שיש לפקפק בדברי הנכרי שאמר לכמר ונוויל שראה אהרן הנ"ל שמת שמה לא ראה אותו תוך ג' ימים ולכאורה יש לפקפק עוד בדבריו שמה לא אמר כן אלא להתפארות כי משמעות לשונו הוא שבה לגנות את היהודים שהם אכזריי' שהניחו האח האחד מונח תחת א' השיחים וממוצא דבריו נשמע שלא שם אותנו בני ישראל כגויי הארצות כי הם רחמני' בני רחמני' ואנו בני ישראל אכזריים (הפך האמת) אבל לענ"ד שאין לחוש לזה כלל פשי' לפי דעת הרמב"ם שס"ל דוקא אם המקומטרסים אמרו שהם הרגו לפלוני אינם נאמנים אבל אם אמרו שנהרג בדין שלא על ידם נאמנים (וכן משמע להטור מלשון הרמב"ם) וקש' למה יהי' המקומטרסי' נאמנים הלא יש לחוש דמשקרי כדי להגדיל המקומטרסי' שהם הורגים בדין כמו שאנו אומרים אם אמרו המקומטרסים אנו הרגנו בדין אינם נאמנים משום שאנו חוששין שלא אמרו כן אלא להתפארות.

אלא ודאי דלא חוששין להתפארות אלא אם ההתפארות נוגע בעצמן אבל אין אנו חוששין שפנונתו הנה להתפאר כל המקומטרסים וא"כ הוא הדין נמי בנדון דידן אין לנו לחוש שפנונתו של הנכרי הנה להתפאר כל בני אומתו שהם גומלי חסדים וזה פשוט לפי דברי הרמב"ם.

אלא אפי' לפי משמעות דברי הרא"ש שס"ל אפי' אמרו המקומטרסים פלוני נהרג ע"י קומטרסים אחרים אינ' נאמני' מ"מ גבי נדון דידן ליכא למיחש להתפארות דהא גם לפי דברי הרא"ש מוכרח לומר דוקא שמע מקומטרסים שפלוני נהרג מקומטרסי' אחר' הוא דאינו נאמנים משום דהנה להו התפארות (כי כמו שחבריהם הרגו בדין גם הם הרגו בדין אבל גוי סתם שאמר פלוני נהרג בקומטרסים הוא נאמן כמ"ש בכתבי מהררא"י סי' ל"ד והוכיח כן מן הגמרא ולא אמרינן שסתם גוי נמי משקר כדי לשבח אומות ושהם דנין דין אמת וה"ה נמי בנ"ד אין לחוש שאומר כן להתפארות הן אמת שיש לחלק קצת בין נדון דידן לההוא דשמע מן המקומטרסים אבל האמת יעשה דרכו שאין מוציאין דברי הנכרי ממסל"ת כי אם בהוכחה כמ"ש פל האחרונים והמקור הוא רש"י ומור"ם ואין מן הצורך להעתיקם מפילא אין לחוש שהנכרי הנ"ל אמר דבריו להתפארות.

אָבֵל מ"מ הַחֲשֵׁשׂא רֵאשׁוּנָה שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ מִמֶּסֶל"ת שְׁלֵא רָאָה הַמֵּת פִּי אִם אַחַר ג' יָמִים בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת: וְעוֹד בָּהּ שְׁנִית יֵשׁ לִפְקֶפֶק בְּעֵדוֹת הַנָּ"ל שְׁיֵשׁ לְחוּשׁ אִימֵר בְּדָדְמִי אָמַר שְׁרֵאוּהוּ מֵת פִּינּוֹן שְׁרֵאָה הָעוֹרְבִים עוֹמְדִים עָלָיו שְׁפֹט בְּדַעְתּוֹ וְדַאי מֵת הוּא פִּי אֵין דְּרָךְ הָעוֹרְבִים לְעֵמוֹד עַל אָדָם חַי וּא"כ הוּא שְׁלֵא רָאָה אוֹתוֹ מֵת מִמֶּשׁ רַק שְׁהָעוֹרְבִים עוֹמְדִים עָלָיו אֵין לְהַתִּיר הָאֵשׁ' פִּי עֲמִידַת הָעוֹרְבִים עָלָיו לֹא עֲדִיפָא מִמ"ש בְּמִשְׁנָה אֵין מְעִידִין עַד שְׁתַּצָּא נַפְשׁוֹ וְאַפְּי' רֵאוּהוּ מְגוֹיָד אוֹ צְלוּב וְחִזָּה אוֹכְלֵת בּוֹ (וְהַרְמַב"ם גֵּרַס וְהַעוֹף וְכו') אִיבְרָא אִם אָמַר הַנְּכָרִי שְׁרֵאָה הָעוֹרְבִים אָכְלוּ מִמֶּנּוּ בְּמִקּוּם שְׁנַפְשׁוֹ יוֹצֵאָה כְּגוֹן בְּלֵב אוֹ בְּמוֹחַ אֲזִי הִיָּה עֵדוּתוֹ מְסַפֵּיק כְּמוֹ שְׁאָמַר ר"י בְּהִדְיָא בְּגִמְרָא אָבֵל מֵאַחַר שְׁלֵא אָמַר רַק שְׁהָעוֹרְבִי עוֹמְדִים עָלָיו אֵין זֶה מְסַפֵּיק חֲדָא שְׁיֵשׁ לִפְקֶפֶק בְּעֵדוּתוֹ שֶׁל הַנְּכָרִי הַנָּ"ל עוֹד יֵשׁ לִפְקֶפֶק חֲשֵׁשׂא אַחֲרֵינָא דְשִׁמְא לֹא הִפִּיר הַנְּכָרִי לְכַמַּר אַהֲרֹן כָּלֵל לְאַחַר מִיתָה וְהָא דְאָמַר שְׁרֵאוּהוּ מֵת תַּחַת אֵילָן בְּדָדְמִי אָמַר כֵּן פִּינּוֹן שְׁהִיָּה יוֹדַע שְׁפָמַר אַהֲרֹן הִיָּה מְוַנַּח בְּאוֹתוֹ מְקוּם הוֹלָה וְאַח"כּ מְצָא.

מְכַל הַלִּין חֲשֵׁשׁוֹת אֵין לְהַתִּיר הָאֵשָׁה הַנָּ"ל וּבְאַשְׁרֵי שְׁפִשׁוּט הוּא קַצְרֵתִי נ"ל גְּרֵשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי. שְׁאֵלָה ס' לְמַדְנּוּ רַבִּינוּ בְּדָבָר פְּרָשִׁיּוֹת הַתְּפִילִין שְׁדִינָם לְהִי' כְּסִדְרָן וּבְאִם הַנְּדָמָן שְׁנַפְסֵל פֶּרֶשׁ' רֵאשׁוּנָה אוֹ שְׁנֵי פְרָשִׁיּוֹת רֵאשׁוּנִים וְהַבֵּעַל דָּבָר בְּעֵצְמוֹ מְעִיד שְׁהוּא רָאָה שְׁהַסּוֹפֵר כְּתָבָן אוֹתָן פְּרָשִׁיּוֹת וּבְפִנְיֵו הַנִּיחָם לְתוֹף הַבְּתִים דְּרָךְ מְשַׁל תוֹף שְׁנָה אוֹ שְׁנִיתִים וּבִיַד הַסּוֹפֵר יֵשׁ כְּפָרִי' פְּרָשָׁה רֵאשׁוּנָה וּשְׁנֵי' דְּוָגְמַת הַנְּפִסְלִים אֲשֶׁר בְּלִי סֶפֶק הֵן יִשְׁנִים חֲמֵשׁ אוֹ שֵׁשׁ שְׁנִים וְיֹתֵר כְּגוֹן שְׁהִיּוּ מְוַנַּחִים בְּיַד הַסּוֹפֵר לְעַרְךָ זְמַן הַנָּ"ל אִם מְוַתֵּר לְצַרְפֵּן אֶל שְׁנֵי פְרָשִׁיּוֹת הָאֲחֵרוֹנִים שְׁנַשְׁאָרוּ בְּכַשְׁרוּתָם.

תְּשׁוּבָה לַע"ד הַקְלוּשָׁה לִית דִּין צְרִיף בְּשֵׁשׁ וְחֲשֵׁשׁ וְאִינָה צְרִיכָה לְפָנֵי אִם הֵם כְּתוּבֵי כְּסִדְרָן לְמָה לֹא יִצְרְפוּ הַפְּרָשִׁי' אֵלּוּ לְאֵלוּ וְלֹא יָבֵאוּ לִידֵי גְּנִיזָה וְאִי מִשׁוּם שְׁלֵא נִכְתְּבוּ פְרָשִׁיּוֹת הַשְּׁנִיּוֹת מִתַּחֲלָה לְצַרְפָּם לְאֵלוּ הַפְּרָשִׁיּוֹת כִּי אִם לְפְרָשִׁיּוֹת אַחֲרוֹת פְּסוּל זֶה לֹא מְצִינּוּ בְּשׁוּם מְקוּם וְאֵין לוֹ סִמְךָ כָּלֵל.

וְאֵעִפ"י כֵּן לְמִלְאוּת בְּקִשְׁתּוֹ דְּמַר אָבִיא לוֹ רֵאִי' א' וְהוּא זֶה דְּאִית' בַּפ' הַקּוּמֵץ (דָּף ל"ב) ס"ת שְׁבַל' וְתַפְּיִלִין שְׁכָלוּ אֵין עוֹשִׂים מֵהֶם מְזוּזָה לְפִי שְׁאֵין מוֹרִידִין מִקְדוּשָׁה חֲמוּרָה לְקַדוּשָׁה קְלָה כו' עכ"ל הִרִי לְפָנֵינוּ בְּהִדְיָא אִי לֹא טַעְמָא שְׁאֵין מוֹרִידִין הֵינּוּ מְצַרְפִּין פ' שֶׁל סֶפֶר תוֹרָה אוֹ שֶׁל תְּפִילִין לְמְזוּזָה אַע"פ שְׁלֵא נִכְתְּב' פ' זוֹ לְצַרְפָּה לְמְזוּזָה כִּי אִם לְתַפְּיִלִין אוֹ לְסֶפֶר תוֹרָה.

אֵלּא וְדַאי אֵין קַפִּידָא כָּלֵל בְּזָה. וְאִם לְחֲשׁוֹן אָדָם לֹאמַר שְׁאֵין תְּפִילִין דְּחֲמִירָא מְמִזוּזָה ע"כ יֵשׁ לְהַקְפִּיד בָּהֶם יוֹתֵר עָלָיו לְהַבִּיא רֵאִי' מְפִרְשֵׁת כִּי מְצִינּוּ הַרְבֵּה דִּינִין שְׁהַחֲמִירוּ בְּמְזוּזָה כְּגוֹן שְׁרֵטוּט דְּאַפְסִיקָא הַלְכְּתָא בַּפ' הַקּוּמֵץ תְּפִילִין לֹא בְּעֵינָא שְׁרֵטוּט וּמְזוּזָה בְּעֵינָא שְׁרֵטוּט.

וְלִהְיוֹת שְׁהַדְבָר פְּשׁוּט לֹא שְׁמַתִּי עֵין עֵיוֹנִי לְעֵינִין בְּפּוֹסְקִים בְּדָבָר הַזֶּה רַק מֵה שְׁעָלָה בְּזַכְרוּנֵי בְּהַבְטָה רֵאשׁוּנָה כְּתַבְתִּי לְמַעַכ"ת וְאִם מְעַט הוּא אוֹסִיף עוֹד עֵין עֵיוֹנִי לְהַשִּׁיב לְמַכ"ת כְּפֵאוֹי כָּל זֶה הוּא ע"פ הַדִּין אִם בְּרוּר הַדְבָר כְּשִׁמְשׁ שְׁנַכְתְּבוּ כְּסִדְרָן וְאַפְּי' עַד אֶחָד נְאֻמָּן אָבֵל בְּמִקּוּם שְׁיֵשׁ לְסֶפֶק אִם נִכְתְּבוּ כְּסִדְרָן אִם לֹא לֹא תִּהְיֶה כְּזֹאת לְצַרְפָּם יַחַד ח"ו כ"ד הַטְּרוּד גְּרֵשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי.

שאלה סא נדרשתי לאשר שאלוגי לחיות דעתי הקלוש' בענין ראובן עשה צנואה קודם מותו. וזה לשון הצנואה הצורה לענינו.

חלוקה יעשה ביניהם פדת וכהלכ' במזמנים ובמטלטלי אשתו לא תזוז מביתו רק תהיה עקרת הבית כמאז ומקדם. הבית לא יומפר לעולם רק יקרא על שמו על שם בניו בכלל ובפרט הן אותם שבתים או בני בניו שמתו כולם שולי לטובה.

ויחזיקו בבית לעולם אונ' וועלכר חלוקה ביגערט זאל גאר נדחה ווערן וכו' עכ"ל הצנואה הצורה לענינו. והנה נפל מחלוקת בין היורשים בענין תשמיש של הבית הנ"ל פי א' מן היורשים הוא בנו של בכור ראובן שהלה לעולמו והוא רוצה להשתמש פי שנים בבית הנ"ל כי הוא קם תחת אביו הבכור.

ושארי היורשים טוענים שאביהם השנה להם הבכור בענין תשמישו של הבית הנ"ל באמרו כלם שוין לטובה כמבואר בשטר הצנוא' ונעשה באופן המועיל. ככן שחרוני בקשוני לחיות דעי מרחוק הדין עם מי: תשובה האמת אגיד ולא אכחד שלא רציתי להשיב לשואלי דבר ולא חצי דבר כי אין מדרכי להשיב בדיני ממונות לא' מן הצדדים כי יש לחוש שמא ילמדו מתוכו לשקר כאשר כתבו ראשונים ואחרונים בתשובותיהם הרמות.

אף ורק באשר שבנ"ד ליכא למיחש כ"כ לשמא ילמדו כו' באשר שעיקר השאלה הוא לפרש לשון שטר הצנוא' ע"כ אמרתי לא אחשוף ולא אמנע בר ואענה חלקי כאשר ירוני מן השמים רק בקצרה וזה החלי בעזרת ה' חילי.

הנה לכאורה נראה שהדין עם בנו של הבכור שישמש פי שנים בהבית הנ"ל פדת של תורה. ומה שטוענים שארי היורשים שאביהם השנה להם את הבכור וראית' ממה שכתוב בשטר הצנואה כלם שוין לטובה.

לעד"נ שאין ממש בדבריהם אלו כי נראה וניכר מהמשפך לשון הצנואה שלא נחית המצווה להכי להשוות בכור לפשוט רק שפוננתו שלא ימכר הבית ויקרא על שם כולם. ומ"ש כולם שוין לטובה על הקריאה קאי ולישנא מעליא נקט.

אבל אין מפאן הכרע' כלל שיהיו שוין בחלקי תשמישי הבית. וא"כ שאין הכרעה בלשון המצווה שהשנה הבכור לפשוט נשאר הדבר עפ"י דת ודין תורתנו הקדושה שהבכור נוטל פי שנים וכן הבכור קם תחת אביו.

אמנם כד מעיינין שפיר בלשון הצנואה נראה שהדין עם היורשים פי כלל הוא בדיניו כל לישנא יתירה לטפויי קאתי ובהאי שטרא הוה לישנא יתירה מה שאמר המצווה ויחזיקו בבית לעולם פי מה הנה חסר אלו לא נכתב רק הבית לא יומכר לעולם.

וממילא הנה שמעינו שיחזיקו בו לעולם חדא ועוד קאמינא שיחזיקו הוא לשון מתנה כמבואר בגמרא ובפוסקים ואם היתה פוננת המצווה שיהיה לבכור פי שנים ל"ל למימר לשון מתנה אלא ודאי פוננת המצווה הנה להשוות הבכור לפשוטי' בענין תשמיש הבית וזה נראה לי פשוט ואין צריך לפנים.

מ"מ שלא תוציא המעיין חלק בלי ראי' אמרתי להעתיק פה תשובות מהר"ר ש"מ בחלק ח"מ סי' שע"ה וז"ל השאלה עוד צינה מחמת מיתה ששפחתו תהי' משונעבדת לג' בנותיו הפנויות ותשרת להן עד היותן נשואות ואחרי היותן נשואות תהיה השפחה משונעבדת לשני בניו וכו' עוד טוען ראובן הבכור ואומר ששפחה יש לו פי שנים באשר יש לו בשארי מטלטלים שהניח להם אביהם ושמעון אחיו טוען ואומר שאין לו לראובן הבכור בשפחה הגזפר' אלא שנה בשנה יען בצנואה הוא אומר בסתם תהיה משונעבדת לשניהם וכו' תשובה הדין עם שמעון והטעם פיון שיעקב לא הניח הירושא על הסתם לדין תורה שהבכור נוטל פי שנים כמו שפכתוב בשטר הצנואה (ר"ל שפירש בפירוש שהבכור יטול פי שנים) ובשפחה פתב סתם שתהי' משונעבדת לשניהם ודאי הכי משמע שנה בשנה שכן פתב הריב"ם בח"מ סי' רמ"ז וז"ל ואם פתב שני שלישי נכסי לבני והשליש לאחר כו' וכן יתברר זה מהא דאמרין בגמ' בפ' מי שמת והוא דאמר לדביתהו נכסי לה ולבניהו אר"י אשתו קנאה פלגא אר"י מנא לי' א"ל דתנאי והיה לאהרן ולבניו מחצה לאהרן מחצה לבניו ע"כ והביא בטור סי' רמ"ח הנותן מתנה לחבירו ואמר לו לה ולבני פלוני הוא נוטל החצי ובנו פלוני החצי אעפ"י שהם רבים משמע ודאי שאפ"י שאין הדעת נותן אלא לכל אחד חלק שנה עכ"ז אנו אומרים פיון דלישנא משמע הכי נקטינן א"כ הכי נמי משמע משמעו גמור כשאמר דבר זה לפלוני ולפלוני שי"ל שנה בשנה כו' עכ"ל והמעיין שם יראה עין בעין שכל פרטי הדברים וכל ראיותיו שכתב לזכות שמעון שלא יטול ראובן פי שנים בשפחה שייכי' ג"כ בנ"ד ממש דומה בדומה שאין בנו של הבכור שמת נוטל פי שנים בבית הנ"ל ומכ"ש הוא למעיין היטב.

ועוד יש לאלוה מילין ולהאריף בראיות אף ורק באשר שאין הזמן מספיק עמדי פעת לטייל ארנכות אמרתי הקיצור יפה ופשוט הוא שפוננת המצווה היה להשוות הבכור להפשוטים בבית הנ"ל.

ודבריו קיימים באשר שייחזיקו הוא לשון מתנה ואף גם אם הנה לשון ירושה הנה דבריו קיימים לפי דעת הרמב"ן שפירש בפירושו בחומש שאם מת הבכור בחיי אביו יוכל האב לבטל חלק בכורתו מדכתיב על פני בן השנואה.

ומהר"מ פדוואה הביא דבריו בתשוב' סי' מ"ד ע"ש פללא דמילתא לפי ע"ד נראה שהדין עם שאר היררשים ואין בנו של הבכור נוטל פי שנים בבית הנ"ל. ומה שנראה לע"ד שמתתי לאות.

וה' יצילנו משגיאות. ויראנ' מתורתו נפלאות פן נ"ל גרשון אנשפנדי.

שאלה סב ילמדנו רבינו באחד שאיתרע בו מילתא בר מינן ונעשה אוגן ובאותו יום אירע לו יום שמת בו אביו או אמו שקורין יאר ציי"ט אם מותר לו לילף לב"ה ולומר קדיש יתום או לא פי רבו בו דעת התלמידים והלומדים שפחבורה זה אוסר וזה מתיר ע"כ ילמדנו רבינו כפי אשר יורו אותו מן השמים ע"כ השאלה בקיצור.

תשובה תשובה חצובה. מלמד חכמי ישיבה ובעזר דגול מרובה בבכי תרי ותלת בקצרה והנה בעיקרא דדינ' שהאוגן פטור מפל המצות אם פירוש פטור ואסור או פטור ומותר שלש מחלוקות בדבר בין הפוסקים דעת רש"י והרמב"ם שהוא פטור שהחכמי הקילו

על האונן שיהא לו פנאי להתעסק בצרכי קבורה של מת אבל אם ירצה להתמיר על עצמו באיזה מצוה הרשות בידו ודעת התוספו' והרא"ש ור"י שהיא פטור ואסור להתמיר על עצמו וטעמן ונימוקן מבואר במקומן והנה שני דעות לא חלקו כלל בין שהמת מוטל עליו לקברו ובין שאין המת מוטל עליו לקברו אם יש לו מי שישתדל בעבורו בצרכי הקבורה רק לרש"י ורמב"ם לעולם רשאי להתמיר על עצמו אם ירצה ולהתוספות והרא"ש לעולם אינו רשאי להתמיר על עצמו.

ועוד בה דעה שלישית היא שמביא הרא"ש בפרק מי שמתו שמחלק בין אם עדין מוטל עליו לעסוק בצרכי המת ובין אם כבר עסק או אם יש לו מתעסקים אחרים דהיינו אם יש לו מתעסקים או עסק כבר יוכל לברך ואם אין לו מתעסקים ולא עסק עדין אינו רשאי להתמיר על עצמו והרא"ש דחה שם גם דעה זו וכתב שכל מי שמוטל עליו האבילות אסור להתפלל ומפאן יצא לו להטור לפסוק פן פדעת אביו.

ואין צריך לומר שהטור מדמה דין פטור ק"ש לדין אכילת בשר ושתית יין כמ"ש הב"י אלא שהרא"ש כתב להדיא שאסור להתפלל כל מי שמוטל עליו להתאבל הן הן הדעות הנאמרים באמת וצדק בענין זה: ולענין הלכתא פסק הב"י בש"ע פדעת התוספות והרא"ש אף על פי שיש לו מתעסקים אחרים או אפילו אינו מוטל עליו לקברו כלל כגון אחותו נשואה מ"מ אינו רשאי להתמיר ע"ע וטעמא משום פבודו של מת פדאיטא בירושלמי דהיינו אם הוא מתעסק בדבר אחר נראה שהוא מתעצל בהספדו ואין חושש בכבודו ובאמת הסי מחויב ליתן על לבו אלו דברים של מת ולהחם בהספדו בשרו עליו יכאיב ונפשו עליו תאבל ע"כ מן הראוי שהאונן לא יתמיר על עצמו לענות אמן או לקרות ק"ש אמנם אם האונן מדעתו דנפשיה מחמיר על עצמו אין מוחין בידו וזה שפיימ הש"ע ואם יש לו מי שישתדל עבורו בצרכי קבורה של מת ורצה להתמיר על עצמו אין מוחין בידו עכ"ל ואין זה סותר למ"ש בתחלה אפי' אינו מוטל עליו לקברו פטור כו' ואפי' אם רוצה להתמיר כו' כי מתחלה פתוב הדין איך יתנהג האונן שאינו רשאי להתמיר ולבסוף כתב שאם האונן לא נהג עצמו פן רק החמיר על עצמו אין מוחין בידו והדברים ברורים למבין שזאת היא פנונת הרב ב"י בש"ע ש'לו ואין סתירה בדבריו: ובמחילה מכבודו של מהר"מ יפה שהרבה להקשות דברי הש"ע מרישא לסיפא והניחם בתני' ולא ש'ת לבו להבין דברי הרב פפשוטן כמ"ש הרב במעדני מלך שנמשך אחריו והקשה דברי הש"ע פנ"ל ומפח קושיא הגיה בדברי הש"ע וכצ"ל ואפילו אם רוצה להתמיר על עצמו אינו רשאי וי"א אם יש מי שישתדל וכו' גם פבודו במקומו מונח שגה בראיה כי הדברים ברורים כמ"ש ואין צורך להגיה כלל: אחר ברור דברים אלו לכאורה אין שאלתינו צריך פנים שאין האונן רשאי להתמיר על עצמו אף אם אין המת מוטל עליו לקברו ואם החמיר על עצמו אין מוחין בידו ואם מוטל עליו לקברו ואין לו מי שישתדל עבורו מוחין בידו ומה שרוצה מכ"ת לצדד ולחלק בין מצוה זו לומר קדיש ביום שמת בו אביו כי ודאי לא יסיח דעתו פיון שעיקר טעמו של קדיש הוא להגין עליו ביום שריע מזלי'.

טעם קלוש ונחלוש הוא כי מה לנו שהוא חש לקמחיה ורוצה להגין על עצמו באמירת הקדיש מ"מ בו בשעה אינו מאונן ומקונן על מתו שמוטל לפניו רק הוא מתעצל בהספדו ואין זה פבודו של מת חדא ועוד קאמינא שלעניות דעתיה נראה שאין טעם לקדיש ביום

שמת בו אביו כ"א שיהא לאביו נחת רוח ולהצילו מן עונש של גיהנם כמו שהוא הטעם של עיקר הקדיש שאומר על אביו או אמו פדאיתא במדרש.

הגם שהטעם של הצום ביום שמת בו אביו ואמו יש דעה א' שהוא משום ריע מזליה ולא משום נחת רוח לאביו מפל מקום לענגן המנהג לומר קדיש הוא משום נחת רוח לכפר על נפשם וא"כ הוא פמעט שאזל ליה טעמו של מכ"ת ולא נשאר ממנו רשם: אמנם בתר העיון קצת מצאתי אגן למכ"ת שיעה הורו לאונן שיאמר קדיש ביום שמת בו אביו והוא זה שמהרש"ל פתב בתשובותיו סי' ע' על מעשה אחד שהיה אונן על אמו והיה לו בן לימול ביום אגניתו וצדד שם שלכאורה ראוי שימול אותו אחר שיקברו את מתו דקודם שקברו המת הני אונן ופטור מכל המצות ואיתא בירושלמי שאפילו ירצה להחמיר על עצמו אינו רשאי ובסוף דבריו כתב ומסיק שם גבי מילה דמצוה רמא עלי' בפרט ויש לה זמן לא נפטור ממנה כלל בפרט שמלין אותו בב"ה שהוא לעולם קודם הוצאות המת כו' והביא ראיה לדבריו: הנה עינינו רואות שהוא פוסק שהאונן מסייב למול את בנו משום שהיא מצוה דרמא עליה ויש לה זמן אף אגן נאמר בגדון דידן שהאונן חייב לומר קדיש ביום שמת בו אביו שהיא מצוה דרמא עליה ויש לה זמן ואע"ג שיש אבלים בעיר על אביהם ואמותיהם שאומרים קדיש מ"מ המצוה רמא עליה קרינן ביה פי היאר ציי"ט יש לו קדימה אפילו לכן שלשים כמ"ש במנהגים וכמ"ש המשאת בגימין בתשובותיו סי' ע"ג ולפי הטעם האחר שכתב מהרש"ל שכתב בסוף התשובה שהוא חייב למול את בנו אף על פי שהוא אונן משום שעיקר הטעם שפטרו חכמים האונן מכל המצות הוא משום כבודו של מת.

ונהו כבודו של מת כמ"ש בירושלמי מת אחד מן המשפחה ידאגו כל המשפחה נולד בן זכר נתרפאה כל המשפחה והכנסתו לברית היא לידתו כו' עכ"ל: גלע"ד כ"ש בגדון דידן שהיא חייב לומר קדיש ביאר ציי"ט והוא כבודו של מת יותר מהכנס' הגלד לברי' מילה לפי שכל הטעמי נאמרים באמת וצדק באמירת הקדיש פנ"ל וק"ל: והנה נפשי יודעת מאד שיש לו לפקפק ולחלק בין מצות מילה שהיא חמורה שנכרתו עליה י"ג בריתות לאמירת קדיש ביום שמת בו אביו ואמו שאינו אלא מנהגא בעלמא.

מ"מ נראה לעניות דעתי הקלושה מה שכתבתי אם יש מתעסקים אחרים או שאין המת מוטל עליו לקברו המחמיר על האונן לומר קדיש פנ"ל לא הפסיד כלל כי בלאו הכי פסק הב"י שאין מוחין בידו של האונן כמ"ש לעיל א"כ במקום שיש עוד כל דהו טעם לחייבו מורין לו פן כללא דמילתא בהא נחיתנא שמכ"ת שהורה לומר קדיש לא הפסיד כלל ויפה כיון.

הן אמת שמצאתי כתוב בס' טורי זקב שחיבר הגאון מוהר"ר דוד סג"ל. ונ"ל בסי' שע"ו כל מי שמת לו מת בשבת או בי"ט וא"א לקברו בו ביום דעכ"פ יאמר קדיש תכף אחר המיתה דאין אמירת קדיש תלוי באבילות כלל אבל בחול אין לעשות פן דהא פשהוא אונן הוא פטור מן התפלה עכ"ל הרי בהדיא קמן דס"ל שאין לאונן לומר קדיש על אותו מת שהוא מוטל לפניו כגון אביו או אמו ולע"ד נראה שכ"ש הוא דס"ל שאין לאונן לומר קדיש על מת אחר כגון יאר ציי"ט: מפל מקום גלע"ד מה שכתבתי בטוב טעם ודעת וברור הוא בעיני שאם לא היה טעם אחר בדבר שהיה לאונן לומר קדיש על אביו או אמו

שמוטלים לפניו כי אין לה כבודו של מת יותר מזה לעשות לו נחת רוח ולהצילו מדינה של גיהנם כי אין צדיק בארץ וכו' רק בזה אני חולק על הוראות הרב המורה ולא רבינא ורב אשי חתימי עליה כי נ"ל שמשמע אחר אין לומר קדיש עד אחר סתימת הגולל כי אז יש לחוש לדיני של גיהנם ולא קודם לכן ולא משום אנינות.

והנה לא נעלם מעיני מה דאיתא בס' הזוהר פרשת ויקהל ע' ש"ן ונ"ל שבבעה דיניו נחלפון עלה דבר נש כד נפיק מהאי עלמא חד ההוא עילאה כד נפיק רוחא מן גופא ב' כד עובדי ומילין אגלין קמיה ומכרזנא עליה ג' כד עייל לקברא ד' דינא דקברא ה' דינא דתולעת ו' דינא דגיהנם כו' עכ"ל: הרי קמן שאדם נידון קודם שיוכל לקבר ממילא הנה נראה שיש מקום לומר קדיש קודם הקבורה כדי להצילו מאותן הדינים שהם קודם הקבורה: מ"מ נלע"ד שאין לומר קדיש קודם הקבורה כי עיקר הטעם שהאבל יאמר קדיש הוא להצילו מן ענשו של גיהנם כמעשה שהיה כדאיתא במדרש ודינא של גיהנם ליחא עד אחר הקבורה ואיתא נמי בזוהר נחמי עמוד תס"ה בסופו ונ"ל בשעתא דנפק נשמתו כולהו קרבינו כו' ואי לא הוי זפאה אשתארת ההוא נשמתיה בהאי עלמא עד דאיטמר גופא בארעא פיון דאיטמר כמה גרדיניו דנימוסין אסדין ביה עד דמטא לדומה ועאלין לה במדור דגיהנם עכ"ל.

הרי קמן דלית דין גיהנם עד אחר הקבורה (ועיין עוד בזוהר פ' במדבר עמוד רמ"א) וכן משמע לשון מהרמ"א בס' שע"ז ונ"ל ומונין ז' מיום הקבורה עכ"ל משמע שכל ענייני קדיש תלוין בקבור' ע"כ אין לומר קדיש עד לאחר הקבורה לא שגא בחול לא שגא בשבת ולא שגא ביום טוב: כלל דמילתא מי שהורה לאונן שיאמר קדיש ביאר צי"ט לא הפסיד על פי טעמים הנ"ל אף לאחר הקבורה דוקא וזה נ"ל פשוט וברור גרשון אשכנזי: שאלה סג נדרשתי לאשר שאלוני לחוות דעי מרחוק בענייני קדיש ותפילה לתושבים ולאורחים וזה לשון השואל ראובן דר בעיר פלוני והקהל בנה ב"ה וראובן נתן סף עצו לבני ב"ה גם בני ראובן הנה מסייעים בכל יום במלאכה בקביעות בבנין בית הכנסת ואח"כ מת השר שהרשה להקהל לבנות ב"ה ובא שר אחר ולקח בית הכנסת וברוב השתדלות שראובן הנ"ל הלך למרחקים להשתדל אצל השר חדש לקיים הבית הכנסת והוציא ממון רב עד שהגיע על חלקו סף עצום גם קיבלו הקהל עליהם ליתן להשררה מס קצוב כדי לקיים הב"ה גם הניח ראובן ס"ת עם כמה כלי קודש בתכלית היפוי ומצופה בכסף עד מאד בב"ה ועכשיו מת ראובן וחש"י והניח בנים גשואים במקומות אחרים ובנים הנזכרים באים לעיר ראובן תוך י"ב חודש למיתת אביהם ראובן ורוצים להתעכב עד שישוו ויסדרו סדר הנחלה בעזבון אביהם ו"ל שהניח אחריו ברכה ובני הנזכרים רוצים להתפלל ולומר קדיש כשארי תושבים ובאים בטענה ונותנים טעמים לשבח לדבריהם חזא משום שהם עצמם היו מסייעים בבנין ב"ה ועוד אחרת כשלקח השר הב"ה היו הבנים הנ"ל נותנים נדבה לפדות הב"ה מיד הערלים מלבד סף עצום שהנה נותן אביהם ראובן ועדיין הם נותנים מס הקצוב אפילו יותר מן א' משארי ב"ב זהו תנורף טעמם של בני ראובן ושאר אבלים התושבים אינם רוצים להניחם לומר קדיש ולהתפלל כתושבים כי אם כמו שנותנים לשארי אורחים עוברי ושבים באשר שיש דירת קבע במקומות אחרים והאבלים התושבים באו לעיר פלוני הנ"ל ממקומות אחרים ואבותיהם מתו במקומות אחרים ולא סייעו כלום בבנין ב"ה לא הם ולא

אבותיהם וכ"ש שאין להם חלק בב"ה ע"כ יורינו רבותינו את הדרך אשר ילכו בה כדי שלא יבואו לידי קטט וגדול השלום עכ"ל השואל פענן: תשובה אין הזמן מסכים עמדי להאריך ולהראות פנים לכל צד ואנפן פמראה האנפן פדרכי להשיב לשואלי דבר ומה גם שאין הנושא הזה סובל אריכות כ"כ ע"כ אבוא בקצרה הן בפלפול הן בסברא.

ומעם העוזר האמתי אבקש עזרה להורות פשוטה. ואני מתפלל תפלה קצרה.

בעד כל מיטי ישראל שתהא נשמתם בצרור החיים צרורה. ואען ואומר מבואר נגלה בתשובות האחרוני' שבמקצת מקומות נוהגים שאין לתושב שום יתרון על האורח משפט א' לגר ולאורח פתיב ויש מקומות דאורח נדחה מפני התושב פי יציבא בשמי שמיא וגירא בארעא ונהרא נהרא ופשטא והנה נראה מתוך השאל' שבועיר ראובן המנהג שהאורח נדחה מפני התושב א"כ לכאורה הדין עם התושבי' המעפבי' לבני ראובן לומר קדיש ולהתפלל פתושבי' דאית' בתשובו' ר' משה מינץ סי' פ' ו"ל מי שדר בקהלה ומת שם ותיים שבק לכל ישראל ויש לו בנים גדולי' הנשואי' ודרים במקום אחר והם באים תוך הקהלה שהאב או האם נקברי' שם על זה יש מפטפטים ואומרי' שהם תשובי' פתושבי' פיון שהאב נקבר שם באותו הקהלה ושילם שם קבורתו וזה אינו פיון דחויב התפלה והקדיש חובו' התיים הם פדלעיל לכן אין להם דין תושב רק אותן התיים הדרים תוך הקהלה כו' עכ"ל.

הרי לפנינו שלענן התפלה וקדיש אין אנו הולכין אחר זכות המת פי הקדיש והתפלה חובות התיים הוא א"כ אין לבני ראובן דין תושבים מצד אביהם שנקבר שם ושילם הקבורה וכיוצא בזה.

ואם באנו לזכותם מצד שהם עצמם סייעו בבנין ב"ה בפנפם ובמאדם שנתנו נדבות פנ"ל גם זה אינו דהא איתא בתשוב' ר"מ מינץ הנ"ל בהג"ה ו"ל ראיתי פסק מהורר"י מולין ו"ל דיהיב טעמא לשני מנהגים דהנהו דנהגי משפט א' כו' טעמיהו משום דאמרין פ' בני העיר אמר שמואל בר נחמני אר"י לא שנו אלא ב"ה של פפרי' אכל של פרכים פיון דמעלמא אתו ה"ל דרבי' ולא מצו לזבוגי כו' ואיתא במרדכי ו"ל אכל בשל פרכים מקום סחורה ורגילות לבוא שמה רבים מסתמא כ"ע נתנו בבנינו שהרי נתקנו לצורך רבים כו' ומעתה סתם ב"ה בקהלות חשוב פשל רבים פיון שבאו שמה אורחים אמרין מסתמא דכ"ע נתנו בבנינו לכן יש לאורח זכות בכל מילי דב"ה כמו תושב.

והנהו דסברי דאורח נדחה ס"ל דכל מילי דמתא מוטל על בני העיר לתקן פדק ב"ה וליתן מס של ב"ה בכל שנה וכן כל בני העיר צריכין ליתן לשרי העיר מסים ועולים להחזיק מעמד הקהלה דאל"כ בטלי ובא ב"ה בידי גוים לכן דין הוא דתושב דוח' את האורח כו' עכ"ל הרי לפנינו לפי הנוהגי' שהתושב דוחה את האורח אין אנו משגיחים במה שהאורח נתן ממון לצורך בנין ב"ה אלא מפל מקום תושבי העיר הם העיקר שהם מחזיקין מעמד הקהלה לכן דין הוא דתושב דוחה את האורח ממילא אין לנו לזכות בני ראובן וליתן להם דין תושבי' גם משום שסייעו בבנין ב"ה ונתנו נדבות לפדיון ב"ה ואזדו להנהו שני טענות של בני ראובן א' מה שרצו לזכות משום שאביהם נתן ממון הרבה לצורך ב"ה גם נתן מסים מדי שנה בשנה אזדא ליה פי אין משגיחין בזה פי תפלה וקדיש חובות התיים הוא ב' שרצו לזכות משום שהם בעצמם סייעו בבנין ב"ה ונתנו

נדבות לפדיון ב"ה אודו ליה פי אין אנו משגיחים רק במחזיקי הקהלה כנ"ל פן נראה לכאורה: אמנם באשר שבא בשאלה ונ"ל ועכשיו אחר מיתת ראובן עדן הם נותנים מס כו' נראה לע"ד שכל אפי שוין שיש לבני ראובן דין תושבים לענן קדיש ותפלה פי הם מחזיקי הקהלה בנתינת המסים כמו שארי תושבים.

אעפ"י שידוע שאינם רוצים להשתקע שם כי היום או למחר לאחר זמן יקחו את שלקם וילכו לקם מ"מ כ"ז שהם נותנים עדן מסים יש לקם דין תושבים וראו' לדבר שמהר"ר משה מינץ כתב בסוף התשובה הנ"ל ונ"ל וכן איפכא מי שעקר דירתו אז משעה שאינו חייב לישא בעול עם דרי הקהלה חשוב כאורח כו' עכ"ל משמע הא כל זמן שחייב עוד לישא בעול עם דרי הקהלה אע"פ שאנו יודעים שעוקר דירתו מ"מ דין תושב יש לו ממילא הדין עם בני ראובן פיון שנותני' עדיון מס עם דרי הקהלה דין תושבים יש לקם חדא ועוד קאמינא שיש לזכות לבני ראובן שהם נחשבי' כתושבים לענן הנ"ל מצד טענתם שטענו שלאביהם יש זכות זה ושיהיו בניו כתושבים לענן קדיש ותפלה ומה שדחינו זכות זה ממ"ש הר"מ מינץ דקדיש ותפלה חובת החיים הוא אגני אומר מה שנדחה חזר ונראה כשנדקדק יפה פי מהר"מ כתב ונ"ל יש מפטפטים כו' וז"א פיון דחייב התפלה והקדיש חובת החיים כדלעיל עד כאן לשונו באשר העתקנו לעיל משמע אם לא הנה החייב.

והתפילה. והקדיש חובת החיים משום.

כבוד יפה היו מפטפטים ושיהיה להבנים ההם דין תושבים פיון שאביהם נקבר שם ושילם הקבורה ואם נדקדק מי הכריחו לומר סברא זו נראה לע"ד שמהר"מ הראה ההכרח באצבע במ"ש כדלעיל ורצונו לומר שלעיל מיניה כתב שלשה אבלים בני איש א' וא' הוא בן יחיד נוהגים שהג' יאמרו ג' קדישים ויהפן יחיד יאמר קדיש א' וטעמא של המנהג הוא כי המצוה מוטל על החיים והוי בכלל כבוד אב ואם ע"ש וכן כתב מהר"ק בשורש ל' ונ"ל מצוינו שאמירת הקדיש תלוי בחיוב הפיבוד שהרי אמרו הפוסקים ששני אחים נוטלים ב' חלקים בקדיש משום שכל אחד חייב בכבוד אביו כו' עכ"ל הרי ההכרח לסברא זו הוא מהא דאמרין ששני אחים נוטלים ב' חלקים ממילא כשאמר טעם אחר מספיק על המנהג שנהגו ששני בנים נוטלים ב' חלקים אין סברא זו מוכרחת כלל ויפה מפטפטים ושיהיה להבנים שבאים שמה דין תושבים: ונהנה מצאתי וראיתי במהרי"ל בהלכות תפלה שכתב ונ"ל שאלו למהר"ל ז"ל על קדיש יתום שהי' שם שלשה אחים ואחר ושאל האחר אם יפיל גורל נגד כולם או כנגד אחד מהם ויפטור מכולם והשיב שצריך להגריל נגד כל א' וא' דזכות אביהם עומד לו שזכה לבנים הרבה עכ"ל הרי לפנינו שס"ל למהרי"ל לטעם אחר למהב' בנים יטלו ב' חלקים ולא משום שתלוי בחיוב הפיבוד א"כ יש לנו לומר לפי סברתו של מהרי"ל וטעמו שיפה מפטפטים ושיהיה להבנים שבאים לשם דין תושבים וא"כ הוא דס"ל למהר"ל יל פיש מפטפטים הנה דבר זה כספיקא דדינא ובמקום ספק נראה לע"ד לזכות בני ראובן פיון שמצד הדין התושב והאורח שוים פי משפט א' לגר ולאזרח פתיב ובמקום שאין שם מנהג כגון עיר חדשה שבאו שמה נקוטאי מעלמא ורצו לקבוע שם מנהג נכון הוא לקבוע מנהג משפט א' כו' כמו שכתב כל זה ר' משה מינץ בתשובות הנ"ל ע"ש א"כ במקו' ספיק' יש להעמיד הדבר על דין

שִׁיְהִי בְּבֵית שְׁעַל גְּבֵי הַמֶּרְתֵּף אַע"פ שִׁפְתַח הַמֶּרְתֵּף נְעוּלָה גַם אִין מְקוֹם טָפַח עַל טָפַח שִׁיִּצֵּא הַטְּוֹמָא מִן הַמֶּרְתֵּף מ"מ לֹא אֲמַרִּינָן שִׁיְהִי לְהַמֶּרְתֵּף דִּין קָבֵר סְתוּם שִׁיְהִי הַטְּוֹמָא בּוֹקְעַת וְעוּלָה כִּי לֹא אֲמַרִּינָן שִׁישׁ לְבֵית דִּין קָבֵר סְתוּם אֲלֵא פְּשָׁאִין לוֹ פְּתַח כָּלֵל וְגַם אִין מְקוֹם לְטוֹמָא לְצֵאת דְּרָף חוּר טָפַח עַל טָפַח אֲבָל כְּשִׁישׁ לְהַבִּית פְּתַח ד' עַל ד' אַעפ"י שִׁיְהִי נְעוּלָה אוֹ מְקוֹם טָפַח עַל טָפַח פְּתוּחַ אִין לוֹ דִּין קָבֵר סְתוּם שִׁיְהִי הַטְּוֹמָא בּוֹקְעַת וְעוּלָה.

ולעד"נ דְּבָר זֶה מְפֹרָשׁ בַּפ"ק דְּב"ב (דָּף י"ב) בֵּית סְתוּם אִינוּ מְטַמָּא כָּל סְבִיבֵי פֶרֶץ אֵת פְּצִימֵי כו' וּבְמַתְנֵי פ"ז דְּאֵהָלוֹת הַמַּת בְּבֵית וְבו פְּתָחִים הַרְבֵּה פְּנֻלָם טְמֵאִים נִפְתַּח א' מֵהֶם הוּא טְמֵא וְכֵלֵן טְהוּרֵי חִישָׁב לְהוֹצִיאָו בֵּית מֵהֶן אוֹ בְּחֵלוֹן שֶׁהוּא ד' עַל ד' טְפָחִים הֲצִיל עַל כָּל הַפְּתָחִים כו' עכ"ל וּפְיִרְשׁ הַרְמַב"ם וְנ"ל כִּי פְּאֲשֵׁר הָיוּ הַפְּתָחִים פְּנֻלָם נְעוּלִים וְהָיָה הָיָה הַבֵּית פְּנֻלוֹ פְּקָבֵר וְזֶה מְטַמָּא כָּל מָה שִׁיִּגַּע בּוֹ וְזֶה לְשׁוֹנָם בֵּית סְתוּם מְטַמָּא כָּל סְבִיבֵי וְכֹאשֶׁר נִפְתַּח א' מִן הַפְּתָחִים אוֹ חִישָׁב לְהוֹצִיאָ אֵת הַמַּת מִפְּתַח יְדוּעַ אַע"פ שֶׁלֹּא נִפְתַּח עַדִּין כו' וְסִבַּת זֶה הָיָה הַבֵּית יִצָּא מִדִּין קָבֵר וְנִשְׁאַר בֵּית וְאִינוּ מְטַמָּא כָּל סְבִיבֵי וְהֵבִין זֶה מְאֹד עַכ"ל.

הָרִי מְפֹרָשׁ דַּס"ל לְהַרְמַב"ם אִם יֵשׁ כָּאֵן בֵּית סְתוּם שֶׁמְטַמָּא כָּל סְבִיבֵי פְּדִין קָבֵר סְתוּם מִיָּד כְּשֶׁחֹשֵׁב לְהוֹצִיא הַמַּת דְּרָף פְּתַח יְדוּעַ אַע"פ שֶׁעַדִּין לֹא נִפְתַּחָה יִצָּא הַבֵּית מִדִּין קָבֵר סְתוּם וְאִינוּ מְטַמָּא כָּל סְבִיבֵי וְכ"כ הַרְמַב"ם לְהַדְיָא בַּפ"ז מֵה"ל ט"מ וְנ"ל בֵּית סְתוּם שֶׁהַמַּת בְּתוֹכוֹ אוֹ שֶׁהִי לוֹ פְּתַח וּפֶרֶץ אֵת פְּצִימֵי וְסִתְמוּ מְטַמָּא כָּל סְבִיבֵי וְהַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵאַחֲרָיו אוֹ מִגַּג טְמֵא שְׁבַעָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּקָבֵר סְתוּם נִפְתַּח בּוֹ פְּתַח אִפִּי סִתְמוּ אִם לֹא פֶרֶץ אֵת פְּצִימֵי הַנּוֹגֵעַ בּוֹ מֵאַחֲרָיו אוֹ מִגַּג טְהוּר כו' עכ"ל הֵן אֲמַת שְׁלִפֵי הַפִּירוּשׁ שֶׁל ר"ש שֶׁהֵבִיאוּ הַתּוֹסְפוֹת וְנ"ל דְּאִיִּירֵי שִׁישׁ זִיזִין הַרְבֵּה בּוֹלְטִין מִן הַבֵּית וְיֵשׁ פּוֹתַח לְכָל א' וְכֹשֶׁלֹא פֶרֶץ פְּצִימֵי אַעפ"י שֶׁסִּתְמוּ אִינוּ מְטַמָּא תַּחַת שְׁאַר הַזִּיזִין שֶׁסִּתְמָא שֶׁל מַת עוֹמֵד לְצֵאת דְּרָף פְּתַח אֲבָל פֶּרֶץ פְּצִימֵי כו' וְאִין כָּאֵן פְּתַח כָּלֵל מְטַמָּא כָּל סְבִיבֵי דְּכָל זִיז וְזִיז אִיכָּא לְסַפּוּקֵי דְשָׁמָא דְרָף תַּחַת אוֹתוֹ זִיז יִצָּא מִן הַבֵּית עַכ"ל לְפִי פִירוּשׁ זֶה לֹא אִיִּירֵי כָּלֵל בְּדִין טוֹמָא רְצוּצָה דְאֲפִשֶׁר שְׁאִיִּירֵי בְּעַנְנֵי שִׁישׁ לְבֵית מְקוֹם טָפַח עַל טָפַח לְצֵאת הַטְּוֹמָא מִשָּׁם וְאִין כָּאֵן אֲלֵא מִשׁוּם סוּף טוֹמָא לְצֵאת ע"כ אִם יֵשׁ הוֹכְחָה קִצַּת בְּאִיזָה מְקוֹם יוֹצִיאוּ סְגִי וְלֹא חִישָׁבִין בְּמִקְוֹמוֹת אַחֲרֵי שְׁמָא יוֹצִיא מִשָּׁם אֲבָל בְּמִקְוֹם שִׁישׁ קָבֵר אוֹ בֵּית סְתוּם שֶׁמְטַמָּא בְּמַגַּע כָּל סְבִיבֵי מִצַּד עֲצָמוֹ וְלֹא מִשׁוּם סוּף טוֹמָא לְצֵאת.

אֲפִשֶׁר לֵאמֹר שֶׁלֹּא סְגִי אִם יֵשׁ שָׁם פְּתַח נְעוּלָה מ"מ נִרְאָה לַע"ד אִף שְׁדִינּוּ שֶׁל מְהַר"ש הוּא כֵּן מ"מ הַדִּין שִׁיִּצָּא עַל פִּי פִירוּשׁ רַש"י הוּא אֲמַת אֲלִיבָא דְכּוֹלֵי עֲלָמָא וְכֵן מְפֹרָשׁ רִיב"ם הַבְּרִייתָא דְאִיִּירֵי שִׁישׁ לְבֵית דִּין קָבֵר לְטַמָּא כָּל סְבִיבֵי ד' אֲמוֹת לַעֲנֵן מַגַּע בֵּין מִן הַצַּד בֵּין עַל גְּבִי וְטַעֲמָא הֵנָּה מִשׁוּם קָבֵר סְתוּם וְאַפ"ה אִם לֹא פֶרֶץ אֵת פְּצִימֵי מוֹתֵר נ"ל גְּרָשׁוֹן אֲשַׁפְּנִי: שְׁאֵלָה סֵה יִלְמְדֵנוּ רַבִּינוּ אִם שָׂרִי לְכַתּוּב תְּפִילִין עַל קֶלֶף שְׁנַתְעַבֵּד לְשֵׁם ס"ת מִי אֲמַרִּינָן כֵּה"ג הַזְּמַנָּה מִקְלָתָא הִיא אוֹ לוֹ אֲמַרִּינָן הַזְּמַנָּה מִקְלָתָא הִיא: תְּשׁוּבָה הָא נִדְאִי דְהַזְּמַנָּה כֵּה"ג מִקְלָתָא הִיא אַע"ג דְאִיתָא בְּסוּף פ' נִגְמַר הַדִּין פְּלֹגְתָא דְאַבְיִי וְרָבָא אִי הַזְּמַנָּה מִקְלָתָא הִיא אוֹ לֹא וּפְסָקוּ כָּל הַפּוֹסְקֵי כְּרָבָא דַּס"ל דְלֹא אֲמַרִּינָן הַזְּמַנָּה מִקְלָתָא הִיא הַזְּמַנָּה דְנוֹקָא בְּהַזְּמַנָּה שֶׁהִיא בְּתַשְׁמִישׁ אֲבָל הַזְּמַנָּה בְּגוּף הַדְּבָר מְהִיבָא כְּגוֹן עַבּוּד עוֹרוֹת

לס"ת וכן פתב הר"ג בהקדמתו וז"ל ה'א דאמרינו הנמנה לאו מילת' היא היינו הנמנ' דמשמשיין אבל הנמנ' דגוף הדבר עצמו מהנניא כגון עבוד העור כו' ועבוד הקלף עצמו אי עבדינו לשמה אסור להשתמש בהן חול בהם הנמנה גרידת' עד פאן לשונו הרי קמן דהנמנ' כי האי גוונא מילתא הוא פינו דהנה בגוף הדבר אבל מ"מ איפא למידק אי אמרינו הנמנה מילתא שלא להורידו לקדוש' קלה מקדושה חמורה או לא אמרינו הנמנה מילתא אלא שלא להוציאו מקדושה לחול אבל מקדושה חמורה לקדושה קלה לעננו זה לא אמרינו הנמנה מילתא היא.

והנה באמת ממשמעות לשון הר"ג הנ"ל משמע דוקא לחולין הוא דאסור להוציאו אבל לא לקדושה קלה דאל"כ ה"ל לאשמועינו רבותא אסור להשתמש בהן בקדושה קלה מ"מ נראה דמה שנקט הר"ג אסור להשתמש בהן חול לאו דוקא חול אלא הוא הדין דאסור לשנותו לקדושה קלה והא דנקט אסור להשתמש בהן חול לפי שבהנמנה שיהא במשמשיין שרי לשנותו אפילו להשתמש בהן חול נקט נמי באסור תשמיש חול ונ"ל להביא ראיה ממה דאית' בפ' הקומץ (דף ל"ד ע"ב) אמר ר' יוסי ומודה לי ר"י בר' שאם אין לו תפילין של יד ויש לו שני תפילין של ראש שטולה עור על א' מהן ומניחה כו' איני והא שלח רב חנניא משמי' דר"י תפילה של יד עושין אותה של ראש ושל ראש אין עושין אותה של יד לפי שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה לא קשיא הא בעתיקא הא בתדתיא ולמאן דאמר הנמנה מילתא הוא דאתנני' עליהו מעיקרא עכ"ל הרי לפנינו בהקדמתו שלמ"ד הנמנה מילתא היא מהנניא הנמנה אפילו שלא להורידו לקדוש' קלה מקדושה חמורה והוא הדין נמי למ"ד הנמנה במשמשיין לאו מילת' אבל הנמנ' בגוף הדבר מהנניא היינו שמהנניא הנמנה אלפיא דמאן דאמר הנמנה מהנניא ודחוק לומר שהנמנה בגוף הדבר לא מהנניא אלפיא דרבא כמו שמהנניא הנמנה במשמשיין אלפיא דאבוי אמנם מה שנ"ל לדקדק בענין עבוד לשמה הוא זה כי שאלתי לכמה סופרי' דמעבדין הקלף לעצמן שמוציאין בפה מלא שמעבדין אותו לס"ת ולתפילין וקשה הלא אמרינו אם עובד הקלף לשם תפילין אסור לכתוב עליו ס"ת כי קדושת ס"ת חמורה משל תפילין א"כ כשפוחב אח"כ ס"ת מוכרחים אנו לומר הנכרר הדבר שזה הוא הקלף שעיבד לשם ס"ת וזה הוא הקלף שעיבד לשם תפילין.

והלא איפא בהגהו' מרדכי בהלכות ציצית דיש להסתפק אם עבוד לשמה הוא מדאוריין' וא"כ הוא אפשר דלא אמרינו ברירה כי בדאורייתא לא ס"ל ברירה. ואיברא דחילוק יש ברירה או אין ברירה נפישא טובא כי יש חילוק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחר' כדאיתא בגיטין פ"ג ועו' כמה חילוקים בתוס' שם ובתוס' בפ"ג דעירובין מ"מ כל הני גוונא דלא אמרינו יש ברירה שייכים בנדון דידן לכן נלע"ד שייאמר בפ"י שהוא מעבד העורות לשם ס"ת וניתנה אם ירצה אחר פן לשנותה לקדושה קלה שיהא רשות בידו ובהכי יצא ידי כל הספיקות זה נ"ל ברור גרשון אשכנזי.

שאלה סו ברך לקחתי וברך לו אשיב כענין שואל ומשיב על כל דבר טוב מקשיב הוא ניהו אהו' ידידי האלוף התורני התלמודי. מתוך ומסיק חריף ומקשה כברזל אדם קשה.

בין אצל לאצל טעינא מינייה תליסר גמלא דדרשה כמהור"ר איצק נר"ו לא יכפה מחול
ימים ירבה ולכל המסתופפים בצלו צל המעלות צל התקמה שלו' עד בלי ירח ואור תורתו
עליהם יופיע וינרית.

תו אהו' ידידי ידיד עליון אין הזמן מסכים עמדי להאריה בספורים ולארנג מליצות ישרות
פראוי לאיש כמוה ירבה בישראל. כי טרידנא טובא בטרידת העצרת ואי לאו האי יומא
כו' מלבד שארי טרדות.

חבילות ואגודות פידוע למכ"ת שעמוס התלאות אנכי אף נרק לרב אהבתו ודיבורו חביב
עלי ביותר מאלפי זהב וכסף נבחר לשון צדיק. אמרתי אפנה ואשנה להשיב לו מפני
הפבוד ע"ד השאלה דבדק לי מר הגם שתמני' לי טובא על מכ"ת שהיה לו לדרוש סמוכים
ולדרוש את אלקיים לרבות ת"ח שבעירו ה"ה האלוף המנפלא מר באתרא דמר.

מ"מ לא אמנע מלחנות דעי מרחוק באשר שתורה הוא אפס בקצרה מה שיעלה במצודות
זכרוני במעט עיון בהבטה ראשונה כי אין הזמן מסכים עמדי לחפש אמתחת הפוסקי'
קמאי ובתראי מחמת סיבות הנ"ל: והנה תנרף ספיקתו דמר בהדרא דכנת' של כבש
שנמלח בלי ניקור פלל באופן שאנו מצריכים לשער בששים (פי אנו נוהגין לשער אף
במליחה בששים ודלא כמקצת הפוסקים שפסקו שדי בקליפה או בנטילת מקום) ונסתפק
מכ"ת אם צריכים ששים נגד כל הקרום שעל הדקים והפנתא או סגי אם יש ששים נגד
החלב שיש על ריש מעי' באמת' זה הוא תנרף שאלתו דמר: תשובה הנה אשיב למכ"ת
על ראשון ראשון איתא בפ' ג"ה אר"י אמר שמואל ריש מעי' באמת' בעי גריא כו'
ופירש"י ז"ל פשהדקי' יוצאים מן הקיבה צריף לגרר חלב שעליהם באורף אמה וכו' וכן
פירש"י ז"ל בפ"ז מהל' מ"א אף נרק שיש חילוק בין פירש"י והרמב"ם כי רש"י
פירש באמתא באורף אמה והרמב"ם לא פירש פן ולכן לא הזכיר שום שיעור אלא פירש
באמתא לשון אמת המים כמ"ש רי"ו שהרמב"ם פירש פן: הן אמת שנפשי יודעת מאד
שאין דעתי הקלושה והאנושה מכרעת בפטרות בין שני הרים גדולים לולי זאת הייתי
אומר שדעת הרמב"ם מסתבר' יותר לפי שאין זה מן הסבר' להשוו' ראמים גדולים לדקה
שבדקה בשיעור זה כי היכא דאמרי' גבי חלחולת ארבע בטדי בתורא וכן בצנמת הגידין
ולפי זה משערינו בגדול לפי גדלו וקטן לפי קטנו ה"נ ה"ל לפירש אורף אמה למאי אי
לשור הגדול ולפי זה קטן לפי קטנו או אורף אמה בדקה ולפי שיעור זה בגדול לפי גדלו
צריף יותר אבל לפי דברי הרמב"ם אתי שפיר טפי והן אמת שגבי תורבץ הנושט גמי
אמרינו כמלא ד' בטדי ולא פירש מעי' אמה קאמר מ"מ קשה למה השוו' הפוסקי' מדותיהם
ולא חלקו בריש מעי' באמתא באשר חלקו בתורבץ הנושט כדאית' בסי' כ' ודי בזה הגם
שיש לאלוה מילין מ"מ באשר שאין פנונתי להכריע ע"כ יהיו דברי אלה מעטין בזה רק
נינקוט האי פללא שלפי פירש רש"י צריף לגרור בריש מעי' אמה שלקמה ולפי פירש
הרמב"ם אינו צריף אלא כ"ש ועוד יש פירש אחר והוא פירש מקצת גאונים והרמב"ם מביאם
ג כ מ"ש ריש מעי' אין פירושו היכא שהמעי' יוצאים מן הקיבה אלא פירושו היכא
שמתחילין סמוך לבית הרעי וכתב הב"י וירא שמים יוצא ודי שניהם להסיר אורף אמה
מפאן ואורף אמה מפאן והנה פשוט שמפח ספק אם ריש מעי' פירושו היכא שיוצא מן
הקיבה או פירושו סמוך לבית הרעי כ"כ אבל אין סברא פלל לומר הא דאמר שמואל

ריש מעיָא באַמַת' פּוֹנוֹתוֹ אַשְׁנֵי הַפְּרוּשִׁי יַחֲדָיו דְּהֵינּוּ בַתְּחִילַת הַמְּעֵי הַסְּמוּךְ לַקִּיבָה וְאַסּוּף הַמִּיַּעֲזָא וְאִין קְוֹשְׁלִי הַיַּאֲד קוֹרָא לְשַׁנְיָ רִישׁ אַם הָא' רִישׁ הַשְּׁנֵי הוּא סוּף הֵלֵא מְצִינּוּ פִּינְצָא בְּזַה אַתָּה אוֹחֲזֵי הַחֶבֶל בְּתַרְיִן רִאשִׁין וְכִיּוֹצֵא בְּזַה טוֹבָא פִּי מ"מ אִין זֶה סְבָרָא לְפָרֵשׁ כֵּן דְּבָרֵי שְׂמוּאֵל פִּי לֹא הוּ' לִיָּה לְסַתּוּם אֱלֹא לְפָרֵשׁ גַּם זֶה הוּא פִּי מְחַוְדֵשׁ אֲשֶׁר לֹא עָלָה עַל לֵב שׁוּם א' מִהַפּוֹסְקִי אֱלֹא עַל כְּרַתְּךָ לֹאמֵר שְׂמַפְחַ סַּפְקָא אֲמַר הַב"י יִרְאָ שְׂמִים יֵצֵא יָדֵי שְׁנֵיהֶם וַא"כ הוּא פְּשִׁיטָא וּפְשִׁיטָא שְׂאִין צָרִיךְ אֱלֹא שְׂשִׁים נֶגְדַּ אַמָּה א' אֲמַנָּם אִם הֶחֱלַב הַרְבֵּה בְּאַמָּה א' וּבְאַמָּה א' מְעַט מְצָרִיכִין שְׂשִׁים נֶגְדַּ הָאֵמָה שְׂהַחֲלַב בּוּ מְרֻבָּה וְלִית דִּין צָרִיךְ פְּנִים: אֲמַנָּם אִם מְצָרִיכִין שְׂשִׁים אַף נֶגְדַּ הַקְּרוּם שְׂעַל כָּל הַדְּקִים אִם לֹא לַע"ד נִרְאָה פְּשׁוּט יוֹתֵר מִבִּיעַת' בְּכוּתְחָא שְׂאִין צָרִיךְ כָּלל פִּי אִין בּוּ אִיסוּר כָּלל וְכִי בְּשִׁבִיל שְׂאִנּוּ נוֹהֲגִים כֵּן פִּי הֵיכִי דְלֹא לִיתִי לְהַנִּיחַ ג"כ עַל רִאשׁ הַדְּקִים מ"מ בְּדִיעֵבַד אִין לְאַסּוּר כָּלל וְלִרְבּוּב פְּשִׁיטוֹת' אִין צָרִיךְ לְרַאָל' כָּלל אֲמַנָּם שְׂלֵא לִינְצָא חֶלְקָא אֲמַרְתִּי לְהַבִּי רֵאִי א' מ"מ שְׂמִהַרְשִׁ"ל בִּישׁ"ש פ' ג"ה ס' ז' בְּאַשְׁרֵי שְׂהוּא מִן הַצָּרוּף לְגוּף הַדִּין וְנ"ל אֲכַן בַּא"ז כְּתַב אַע"פ שְׂמֵן הַדִּין אִין צָרִיךְ לִיטּוֹל אֶת הַקְּרוּ' שֶׁל יוֹתֵרַת הַכְּבֵד אֱלֹא מְצַד חוּץ וְלֹא מְצַד הַרִיָּא' מ"מ נִהְגוּ לִיטּוֹל מְכַל צַד דְלֹא אֲתִי לְמַטְעֵי וְכֵן הַמְּנַהֵג כּו' וּבְסוּף הַבִּי לְשׁוֹן הַמְּרַדְכֵי מַעֲשֵׂה בָּא לְפָנֵי רַבּוּתִי שְׂבַמְגַנְצָא שְׂנַמְלַחָה רִיָּאָה שֶׁל כְּבֵשׁ עִם כְּפָה חֲתִיכַת שֶׁל בְּשָׂר וְהִנֵּה מְצָאוּ בּוּ יוֹתֵרַת הַכְּבֵד דְּבוּק בְּרִיָּאָה שְׂלֵא נִיטַל הַקְּרוּם שְׂלֵה הָאֲסוּר מְשׁוּם חֶלַב וְהָיוּ רַבּוּתִי רוּצִי' לְהַתִּיר הַכָּל בַּס' לְפִי שְׂשִׁים בְּחֲתִיכוֹת שֶׁל בְּשָׂר יוֹתֵר מַס' לְבַטַּל אוֹתוֹ הַקְּרוּם וְאִנִּי דְנָתִי לְפָנֵיהֶם וְאֲמַרְתִּי שְׂאִין לְהַתִּיר חֲדָא שְׂפִסְקוּ הַגְּאוּנִי כָּל מְקוּם שְׂדְּבוּק הָאֲסוּר עִם הַהִיתֵר אֲמַרִּינוּ חֲתִיכָה נַעֲשֵׂה נְבִילָה וַא"כ צָרִיךְ לְשַׁעַר נֶגְדַּ כָּל הַרִיָּאָה כּו' וְכַתַּב מִהַר"ש ל' וּמ"מ נִרְאָה שְׂלֵא הִנֵּה ס' בְּכָל הַרִיָּאָה נֶגְדַּ הַקְּרוּם שֶׁל צַד הַחוּץ אֲבָל אִם יֵשׁ ס' כְּנֶגְדּוֹ שְׂרִי וְלֹא אֲמַרִּינוּ שְׂהִיוֹתֵרַת מִתְּחִילָה נַעֲשֵׂה נְבִילָה לְפִי שְׂהִיא קְרוּבָה לְבַלּוּעַ יוֹתֵר מִשְׂאָר בְּשָׂר זֶה אִינוּ כּו' עַכ"ל הִרִי קָמֵן שְׂלֵא חָשׂוּ אֱלֹא לְקְרוּם שְׂמַצַּד הַחוּץ שְׂהוּא אֲסוּר מְשׁוּם חֶלַב אֲבָל לֹא חָשׂוּ לְהַקְּרוּם שְׂמַצַּד הַרִיָּאָה אַע"פִּי שְׂמַפְחַ מְנַהֲגָא נוֹטְלִים גַּם אוֹתוֹ וְאֶפְשָׁר הִנֵּה לְדַחוּת שְׂשִׁים אֲיִרִי שְׂהַקְּרוּם א' נִיטַל וְלֹא נִשְׁתַּיֵּיר אֱלֹא א' הָאֲסוּר מְשׁוּם חֶלַב אֲבָל לִישְׁנָא לֹא מִשְׁמַע הֵכִי וּק"ל כָּללָא דְּמִקְלָתָא אִם יֵשׁ שְׂשִׁים נֶגְדַּ הֶחֱלַב וְהַקְּרוּם שְׂעַל אַמָּה א' דְּהֵינּוּ נֶגְדַּ הֶחֱלַב הַמְּרֻבָּה הַכָּל שְׂרִי אֲמַנָּם דּוֹקָא אִם יֵשׁ ס' בְּדַקִּין עֲצָמוּ נֶגְדַּ הַקְּרוּם וְהֶחֱלַב הַנְּ"ל אֲבָל אִם אִין שְׂשִׁים רַק ע"י צִירוּף בְּשָׂר אַחַר הַנְּמַלַּח אֲתוּ אִזִּי חַנ"נ וְצָרִיךְ ס' נֶגְדַּ כָּל הַדְּקִים שְׂהַחֲלַב דְּבַק בְּהֶם וְהַדְּקִים עֲצָמוּ אֲסוּרִי וְעִי' בַּס' צ"ב ס"ד גַּם צָרִיךְ לִיטּוֹל הַחוּרִידִין מִן שְׂוָמֵן הַכְּפֻתָא הַמְּסוּבְּכִי כְּעַכְבִּישׁ וְזֶה בְּרוּר נ"ל גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנֵזִי.

שְׂאַלָה סוּ גְּדַרְשִׁתִּי לְאַשְׁרֵי שְׂאַלוּנִי לְעֵינִן בְּשִׁרְיֹת' דְּהִיא אִיתְת' מַק"ק נִיקְלִשְׁפּוֹרְג שְׂהִיתָה זְכוּקָה לִיבָם אַחַד שְׂמוּ כַה"ר ר' הִרְצֵן בֶּן הָאֲז מַק"ק נ"ש וּמְקוּם דִּירְתוֹ הִי' בְּמַדִּינַת רוּסְיָא בַּק"ק שׁוּדְנָאב אִם הִיא מְוַתֵּרַת לְשׁוּק ע"פ הַעֲדוּת אֲשֶׁר הַעֲדִידוּ עַל כַה"ר הִרְצֵן הַנְּ"ל שְׂנַהֲרַג הִי' ד' בְּפָנֵי ב"ד הַגְּדוֹל ה"ה הָאֲלוּפִי הַתּוֹרְנִי' דְּזֵינִים דַּק"ק נ"ש יצ"ו כְּאַשְׁרֵי הִמָּה בְּכַתוּבִים וְחֲתוּמִין מַח"י הָאֲלוּפִים הַדְּזֵינִים הַנְּ"ל יצ"ו.

וְהִנֵּה הַלֵּב יוֹדַע מְרַת נְפִשׁוֹ. וְאַנְכִי רוּאָה אֶת נְגַעֵי עֲצָמֵי וְאִנִּי יוֹדַע אֶת מֶדְ עֲרַפִּי.

שלא שמשתי כל צרכי ולתקנע את עצמי לדבר הלכה למעשה רב מי אנכי. ובפרט באשר
שדבר זה נפתח בגדול ה"ה הגאון כמה"ר פייבוש ר"מ ואב"ד דק"ק ווינא יצ"ו אשר
כתב להלכה ולמעשה שהאשה הנ"ל אשת המת תהי' חוצה לכל גבר די תצביין ע"פ
העדיות הנ"ל אף ורק במקום גְדוּלְתוֹ עונותו ושדי בי' תנאי וז"ל באופן שיספיקו עמדי
עוד שני רבני' קשישאי ובתוכם הגאון הרב שבעירם עכ"ל והנה אין אני פדאי ליתול
עטרה לומר אני בעל הוראה ישיש וקשישי.

פי חכמה אין פאן פי צעיר אנכי לימים ע"כ זחלתי נאירא. ואף גם זאת שמיראה הוראה
אני אפי' בדבר קל.

וק"ו בדבר חמור אף ורק באשר ששלימים וכן רבים העתירו עלי במפגיע ונעותרות
נשיקות שבל אמןע טוב מלחנות דעתי הקלושה. בכן לא יכלתי לומר נואש לדבריהם
ובטלתי רצוני מפני רצונם והרפנתי להם את ראשי להעשות סניף לשני המאורות
הגדולי' ה"ה הא' הוא הגאון הגדול כמה"ר פייבוש הנ"ל אשר כפר גילה דעתו טפסנים
דהיא איתת' שריא והאחרון התביב ה"ה אדוני מ"ו חמי הגאון הגדול המופל' כמה"ר
מענדל נר"ו ר"מ ואב"ד ד"ק נ"ש והמדינ' יצ"ו אם גם הוא יגלה דעתו הרמ' דהיה
איתת' שריא אזי דעתי דעת פעוטות תעש' סניף לדעת' ובאם שאין דעת מורי חמי הגאון
נר"ו מסכמת להיתר הרי דעתי בטלה ומבוטלת כחרס הנשבר.

וכשטר שיש עמו שובר. כענן בוקר אשר חלף ועבר.

וכאלו לא אמרתי מעולם לא דבר ולא חצי דבר. וכדי להסיר העקמומית מן הלב בקול
רעם.

שלא יאמר האומר שיחאי דהו הו או דלאו לאו נקטאי בלא סברא וטעם. אברר ואלבן
דעמאי הו לאסור הו להיתר ע"פ יסודי ושרשי התורה המחליפי' גזעם וזרכיהם דרכי
נעם.

ונה החלי בעזרת ה' חילי צנרי וגואלי בענין עד אחד ביבמ' לשוק אי מהימן אי לאו:
תשובה מחלוקת ישנה היא הרי"ף בפ' האשה שלום פסק שעד אחד נאמן. כדפשט רב
ששת ורבא.

אע"ג דדחינו לפשיטות דרב ששת ורבא. הנה דחיות לאו דסמכי ניהו וכן פסק הרמב"ם
ויתר הפוסקים רבו מלמנותם זולת הרא"ש ורבינו ירוחם פסקו שאין עד אחד נאמן
ביבמה לשוק פי ס"ל שהאבביא לא איפשטה והוי לה ספק דאוריית' ולחומר' אולינו.

והנה הרבה אחרוני' פסקו וכתבו בתשובותיהם שבמקום עיגון אין אנו חוששין בזה
לדעת הרא"ש ורי"ו. כי בטלה דעתם ברוב מנין ובנין.

אם לא במקום שנהגו כמותם. וכן פסק הב"י בש"ע סי' קנ"ח ס"ג שעד אחד אפילו עבד
ושפחה או אשה או נכרי מסל"ת כו' נאמן ביבמה לשוק ע"ש.

הלכך אם העדיות הנ"ל היו מספיקי' להתיר על פיהם אשה דעלמא. אין צריך פנים
שהיבמה הנ"ל היתה גם כן מותרת להנשא על פיהם.

אָמַנְם לְפִי עֲנִיּוֹת דַּעְתִּי הַקְלוּשָׁה יֵשׁ לְפַקְפֶּק טוֹבָא בְּכָל א' וּא' מִן הַעֲדוּת וְלִכְאוּרָה אֵינָם מְסַפִּיקִים לְהַתִּיר עַל פִּיהֶם אִשָּׁה דְעֵלְמָא וּמכ"ש יְבָמָה לְשׁוּק (וְתַמָּה אֲנִי עַל הַגָּאוֹן הַגָּ"ל שְׁהַתִּיר הָאִשָּׁה הַגָּ"ל ע"פ הַעֲדוּת הַגָּ"ל וְלֹא הִרְגִּישׁ לְפַקְפֶּק בָּהֶם כָּלֵל) ע"כ צָרִיכִין אָנוּ לְבַרֵּר וּלְלַבֵּן אִיזְהוּ מִן הַעֲדוּת הַגָּ"ל יְכַשֵּׁר לְהַתִּיר אִשָּׁה דְעֵלְמָא.

וְהוּא הַדִּין לִיבָמָה. בְּעִזְרַת שׁוֹכֵן רוּמָה וְאַחַר אַחְרוֹן אֲנִי בָּא הוּא הַעֵד הַשְּׁלִישִׁי.

הַנֶּעַר כַּמ"ר אֱלִיעֶזֶר בֶּן הַר"ר יוֹסֵף אֲשֶׁר הַעֵיד וְנ"ל בל"א וּויא מִיר אַחַר הַגְּזֵרָה כּו' דָּא הָאֵט אֵינֶר גִּיהֵיִישׁן ר' הִירִץ בֶּן הָאָז מַק"ק נ"ש דָּא אִיז וַיֵּין מִיִּידִיל בְּאוֹתוֹ פֶּעַם אַז מִיר אוֹיף דָּיָא גְזֵרָה גְפָרְעֵגט הָאָבִין.

ג"כ דָּא גְוֹנְעֵזִין דָּא הָאֵט דָּאָס מִיִּידִיל גְזֵאָגט מִיִּין טָאָטִי אִיז צו פֿלאַנָאִי נִהָרָג גִּיווֹאֵרן דָּא הָאֵט מִן נִיט קֵעֵנן גִּין פֿאַר רִיבּוּי הַרוּגִים כּו' דָּא הָאֵט דָּאָס מִאָדִיל אִיר פֿאַטֵר ר' הִירִצְקָא הַגָּ"ל ג"כ דְעַר קֵעֵנֵט כּו' דָּאָס מִיִּידִיל אִיז אֵינֶן בֵּת שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁנַיִם גְּיוֹנְעֵזֵן כּו' עכ"ל: הִנֵּה לְכְאוּרָה הִיא נִרְאֵת שְׁעֵדוֹת זֶה מְעַלֵּיא הוּא בְּלִי שׁוּם פֶּקֶפּוּק.

כִּי לִיכָא לְמִיחַשׁ לְאַשְׁתַּהִי פֿאַשֶׁר חֲשִׁישׁוּ מְקַצַּת הַפּוֹסְקִי מִן הַסֵּתָם. כִּינֵן שְׁבֻפְנִי הַעֲיֵדָה הִילָדָה שְׁרָאָתָה אֶת אַבִּיהָ בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לְהִרְיָגָתוֹ.

גַּם לִיכָא לְמִיחַשׁ לְבַדְדָמִי, כִּינֵן שְׁהַעֲיֵדָה שְׁבֻפְנִיָה נִקְבֵּר אַבִּיהָ אָמַנְם כַּד מְעִינִינֵן שְׁפִיר נִרְאָה לַע"ד שְׁאִין לְסַמּוֹךְ כָּלֵל עַל הַעֲדוֹת שֶׁל הִילָדָה הַגָּ"ל דְאִיתָא בִּפ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹם (דָּף קי"ז ע"א) בְּמַתְנִיתִי וְנ"ל הַפֶּל נֶאֱמָרִין לְהַעֲיֵדָה חוּץ מִחֲמוּתָהּ וּבֵת חֲמוּתָהּ וְצָרְתָהּ וּיְבַמְתָּהּ וּבֵת בְּעֵלָה כּו' עכ"ל וְאִתָּ' בַגְמ' אָמַר רַב אַחָא בַר אֲנִיא בְּעֵי בְּמַעֲרָבָא חֲמוּתָהּ הַבָּאָה לְאַחַר מְפָאן מַהוּ מִי מְסַקָא אַדְעָתָה דְמִית בַּעַל וְנִפְלָה קָמִי יָבָם וְסָנְיָא לָהּ אוּ לֹא וּפִירֵשׁ"י חֲמוּתָהּ הַבָּאָה לְאַחַר מְפָאן מַהוּ אִם יְבָמָה וְלֹא אִם בְּעֵלָה מִי נֶאֱמָרֵת לֹא מֵת בְּעֵלָה וְהַתִּיבָמִי לְבָנִי אוּ חֲלָצִי וְהַנְּשֵׂא לְאַחַר מִי מְסַקָא הֵךְ אִם אַדְעָתָא דְלָמָּא מִיִּית בַּעַל וְנִפְלָה קָמִי יָבָם בְּרִי וְקֶאֱכָלָה לְגִירְסָנָא וּמַתְפּוֹנָת לְקַלְקֵלָה מְעַכְשָׁיו וְכו') וְכַתֵּב הָרָא"ש בְּפִסְקוֹ וְנ"ל בְּעֵיָא זֹו לֹא אִיפְשָׁטָא עכ"ל מִשְׁמַע דַּס"ל דְאֶזְלִינֵן לְחוּמְרָא כִּי סְפִיקָא דְאוּרִיָּיתָא הוּא.

וְחֲמוּתָהּ הַבָּאָה לְאַחַר מְפָאן לֹא תַעֲיֵד לָהּ. וְכֵן פֶּסֶק הַטּוֹר בְּסִי"ז וּבְסִימְנֵי אִשְׁר"י שֶׁם וְכֵן פֶּסֶק רַבִּינוּ יְרוּחֵם וְכֵן פֶּסֶק רַמָּא"י בְּס"ד.

וּמִשְׁמַעוֹ לְשׁוֹנוֹ הוּא דַּס"ל שְׁגָם הַב"י בְּש"ע פֶּסֶק כֵּן רַק שֶׁהוּא מַגִּיחַ שְׁכֵן צ"ל בְּש"ע. כִּי ז"ל אִפִּי' אֵינָה עֵתָה חֲמוּתָהּ רַק אִם יְבָמָה עכ"ל וְלֹא כְּתִב וִי"א אֶפְיָלוּ אֵינָה עֵתָה חֲמוּתָהּ כּו' אֶלָּא מִשְׁמַע דַּס"ל שְׁאִין כָּאֵן פְּלוּגָתָא כָּלֵל כִּי לִיכָא מֵאֵן דְּפִלִּיג בְּהַדְיָא עַל זֶה.

זוֹלַת שְׁהַרִיף וְהַרְמִב"ם הַשְּׁמִיטוּ בְּעֵיָא זֹו וְאֲנִי בְּעֵנִי בְּס"ד אֶפְרָשׁ דְּבַרִּיהֶם שִׁמ"מ ס"ל כְּהָרָא"ש. וְא"כ הוּא שְׁזַכִּינוּ לְדִין שְׁחֲמוּתָהּ הַבָּאָה לְאַחַר מְפָאן לֹא תַעֲיֵד לָהּ דְּמְסַקָא אַדְעָתָא דְלָמָּא מִיִּית בַּעַל וְנִפְלָה קָמִי יָבָם בְּרִי וְקֶאֱכָלָה לְגִירְסָנָא וּמַתְפּוֹנָא לְקַלְקֵל' מְעַכְשָׁיו נִלְע"ד הַקְלוּשׁ' דְהוּא דִּין וְהוּא הַטַּעַם שְׁבַת בְּעֵלָה הַבָּאָה לְאַחַר מְפָאן דְּהִינֵנוּ בֵּת יְבָמָה לֹא תַעֲיֵד לָהּ כִּי מְסַקָא אַדְעָתָ' דְלָמָּא מִיִּית בַּעַל וְנִפְלָה קָמִי יָבָם אַבִּיהָ וְתֹאכַל לְגִירְסָנָא דְאָמָה וְסָנְיָא לָהּ וּמַתְפּוֹנִית לְקַלְקֵלָה מְעַכְשָׁיו.

ואם לחפש אדם לומר אם פן היא שבת בעלה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה למה תני תנא חמש נשי' הא שית הניין אף אפה אמור לו. ולטעמה מאי בעי במערבא חמותה הבאה לאחר מפאן מהו.

הא פשיטא שהיא פשרה שתעיד לה. דאל"כ למה תני תנא חמש נשים הא שית הניין אלא על פרוקה לומר שאין זו קושיא כי אפשר לומר שתמותה הבאה לאחר מפאן נכללת בחמותה ששנוי' במתני' אף אנו נאמר שבת בעלה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה והיא נכללת בבת בעלה השנוי' במשנתנו ואין להקשות א"כ הוא שתמותה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה וכן בת בעלה הבאה לאחר מפאן והא דלא קתני להו במתניתין.

לפי שהן נכללות בחמותה ובבת בעלה א"כ יבמטה נמי לא ליתני כי היא נכללת בצרת' כי יבמת' היא צרתה לאחר מפאן כמ"ש רש"י וכל דכן הוא אם חמות' הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה כי מסקא אדעתא דלמא מניית בעל כו' אעג"ב דליכא אלא שנאת ממון מכ"ש שצרתה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה דמסקא אדעתא דלמא מניית בעל כו' שהיא צערא דגופא כי אין זה קושני' דאיכא למימר לעולם חמות' הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה דמסקא אדעתא דלמא מניית בעל כו' והא דלא קתני לה במתני' לפי שהיא נכללת בחמות' וכי תימא א"כ יבמת' נמי לא ליתני שהיא נכללת בצרת' שהיא צרת' הבאה לאחר מפאן אין זה קושיא דאי לא תני יבמת' לעולם לא הוה ידעינן דאש' מסקא אדעתא דלמא מניית כו'.

אבל פיון דתני תנא יבמת' וצרת' ויבמת' לא תעיד לה מטעם שהיא צרת' הבאה לאחר מפאן א"כ שמעינן מינ' דאש' מסקא אדעתא דלמא מניית בעל כו' ה"ה נמי שתמות' הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה דמסקא אדעתא דלמא מניית בעל ואין לחלק שאני התם דהוא צערא בגופא כי עכשיו אנו קיימינן בהך גיסא שאין חלוק בין צערא דגופ' לשנא' מחמת ממון וא"כ התנא נקט אחת מחמש נשים לארובי שאפילו הבאה לאחר מפאן לא תעיד והוא לאינה: ועדין יש לבעל דין לחלוק ולומר שיש לחלק בין חמות' הבאה לאחר מפאן ובין בת בעלה הבאה לאחר מפאן דהיינו בת יבמ' כי חמותה שונאת אותה משום גירסנא דנפש' ע"כ מסקא טפי אדעתא דלמא מניית בעל כו' כי מאד היא מקפדת אגירסנא דנפש' משא"כ בת בעלה ששונאת אותה משום דקאכל' לגירסנא דאמה לא מסקא אדעתא דלמא מניית בעל כו' כי אינ' מקפדת כ"כ אגירסנא דאמה זה אינו דהא כבר כתבנו לעיל אם נאמר שתמותה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה היא נכללת בחמותה ששנוי' במתני' א"כ שתמותה הראשון פירושו אפי' חמותה הבאה לאחר מפאן גם בת חמותה ששנוי במשנתנו פירושו בת של חמותה אפילו הבאה לאחר מפאן כי דוחק גדול לומר שתמות' הראשון והשני אין פירושם שנה וא"כ שבת חמותה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה מכ"ש שבת בעלה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה (ובזה מיושב ג"כ שלא הוצרך התנא לשנות במשנתנו בת בעל הבאה לאחר מפאן:) ולכאורה הנה לצדד ולומר שיש לסמוך על עדות של הילד' בת היבם הנ"ל אף אם נאמר שלפנים דינא דתלמודא בת היבם לא תעיד לה מ"מ בזמן הזה שלא נהגו ביבום כלל במדינות האלו אין לחוש דסניא לה ותכונן לקלקלה כי אי אפשר שתאכל לגירסנא דאמה אף אם תפול לפני אביה ליבום יפטר

אותה בחליצה וסבֵּרָא זו פְּתוּבָה בְּתִשׁוּבַת הַגָּאוֹן מְהֵרָא יי מִינֵן סִי י"ד בְּעֵינֵן עַד אֶחָד בִּיבְמָה וְנ"ל אפִּי לְדַבְרֵי הָרָא"ש דס"ל דע"א אינו נֶאֱמָן בִּיבְמָ' לְהַתִּירָ' לְשׁוּק.

מ"מ יש לְחַלּוֹק וְלוֹמַר הֵנִי מִלִּי מֵאֵן דס"ל מְצַנַת יבּוּם קוּדָם אוּ בְּמָקוּם שְׁנֵהֲגוּ לִיבָם דְּאִיבָא לְמִימַר זְמַנֵּי דְסִנְיָ לִיה אֶבֶל בֵּין הָאֲשֻׁפְנֻזִים כְּבָר פְּשׁוּט הַמְּנַהֵג וְיִתַּד הוּא שְׁלֵא תְמוּט וְקְבוּעַ בְּמִסְמוּרֵי נְטוּעִים.

שְׁאִין לִיבָם פִּי אִם לְחַלּוֹץ א"כ אִין לֹמַר זְמַנֵּי דְסִנְיָ לָה כו' עכ"ל פֶּה הִי נִרְאָה לְכַאוּרָה אֶבֶל פֶּד מְעֵינֵן שְׁפִיר נִרְאָה שְׁאִין לְסַמְוֵה אֶסְבָּרָא זו שְׁהֵרִי הַגָּאוֹן הַנְּ"ל בְּעֵצְמוֹ וּבְכַבּוּדוֹ זְקִיף דִּיקָלָא וְרַמְיָא שְׁסִינִים בְּדַבְרֵיו וְנ"ל שְׁאֲפִילוֹ אִם נֹאמַר שְׁמִסְבָּרָא זו אִין לְחַלּוֹק כו' הֵרִי קָמֵן שְׁהַגָּאוֹן בְּעֵצְמוֹ הִי מְסוּפָק אִם יש לְסַמְוֵה אֶסְבָּרָא זו וְלע"ד נִרְאָה שְׁגַם הַגָּאוֹן מֵהֵרָמ"א י ס"ל שְׁאִין לְסַמְוֵה אֶסְבָּרָא זו.

פִּי נְדָאֵי רָאָה וְיַדַע תְּשׁוּבָה הַנְּ"ל וּבְקִי בְהֵם טְפִי מִינֵן. וְכַמָּה פְּעֻמִּים בְּהַגְהוּתֵיו מְבִיא תְשׁוּבַת מֵהֵרָר"י מִינֵן בְּכָל ד' טוּרִים וְאֵלוֹ בְּסִי קַנ"ח קָא חֲשִׁיב הַש"ע הַנְּשִׁים שְׁלֵא יַעֲיֵדוּ לָה וְקָא חֲשִׁיב יְבֻמְתָּהּ בְּהַדְיָהוּ.

וּמֵהֵרָר"א לֹא הִגִּיהַ פְּלוּם לְחַלּוֹק וְנִקָּא בְּמָקוּם שְׁנֵהֲגוּ לִיבָם שָׁם יְבֻמְתָּהּ לֹא תַעֲיֵד לָה אֶבֶל בְּמָקוּם שְׁלֵא נִהְגוּ לִיבָם פְּלָל פִּי אִם לְחַלּוֹץ כְּגוֹן בֵּין הָאֲשֻׁפְנֻזִי פְּשָׂרָה הִיא לְהַעֲיֵד לָה אֶלָּא נְדָאֵי מֵהֵרָמ"א י לֹא ס"ל הֵאִי סְבָרָא פְּלָל לְסַמְוֵה עֲלֵי לְהַתִּיר מַה שְׁאָסְרוּ חֲכָמִים: וּבְאַמַּת תְּמַה אֲנִי עַל הַגָּאוֹן הַנְּ"ל אִיף עָלָה עַל דַּעְתּוֹ לְסַמְוֵה אֶסְבָּרָא זו לֹמַר כִּינֵן שְׁהַטְעַם בְּטַל בְּטֵלָה הַגְּזִירָה שְׁגָזְרוּ חֲכָמִים שְׁעַד א' לֹא יֵהָא נֶאֱמָן לְהַתִּירָה כִּינֵן דְּזִמְנֵן דְּסִנְיָ לָה הִלָּא בְּהַדְיָ פְּתַב הָרָא"ש בַּפ"ק דְּבִיצָה גְּבִי הָא דְאָמַר רַב יוֹסֵף כָּל דְּבָר שְׁבִמְנֵן צָרִיף מְנֵן אַחַר לְהַתִּירָה.

דְּבָר שְׁגָזְרוּ בְּמִנֵּן חֲכָמִים וְאִירַע דְּבָר שְׁיָדוּעַ שְׁהַגְּזִירָה בְּטֵלָה כְּגוֹן שְׁיָדוּעַ מֵאִזְהָ טַעַם נִגְזְרָה הַגְּזִירָה וְאוֹתוֹ טַעַם בְּטַל לוֹ. וְא"כ רָאוּי הִנְהָ שְׁתַּבְּטַל גַּם הַגְּזִירָה מִמִּילָא אִפִּי הֵכִי אִינָה בְּטִילָה ע"ש.

וְאִין לְהַבִּיא רְאִיָה מִמ"ש הַתּו' בַּע"ז דָּף ל"ה ד"ה חֲזָא קַתְנִי. וְנ"ל וְאִין לֹמַר דְּדַבְרָ שְׁבִמְנֵן הוּא וְצָרִיף מְנֵן אַחַר לְהַתִּירָה פִּי נְדָאֵי הוּא כְּשִׁאָסְרוּ תַחֲזִילָה לֹא אָסְרוּ אֶלָּא בְּמָקוּם שְׁהַנְחִשִׁי מְצוּיִים.

כְּמוֹ שְׁאֲפָרֵשׁ לְקָמֵן גְּבִי יִין נֶסֶף עכ"ל וּבְפָרְק ר"י דָּף נ"ד ע"ב ד"ה לְאִפּוּקִי מְדַרְב כו' פְּתַבוּ ג"כ כִּינֵן צָא בְּזָה וְיֹתֵר בְּאַרְיִכוֹת ע"ש. א"כ מְשֻׁמַע מְשֻׁם שְׁלֵא כְּדַעַת הָרָא"ש הַנְּ"ל אֶבֶל בְּאַמַּת אִינוּ כֵּן אֶלָּא כָּל דְּבָרֵי חֲכָמִים קִיָּמִים רַק שְׁהָרָא"ש בַּפ"ק דְּבִיצָה בְּשֵׁם הַתּוֹסֵף אִיָּרִי בְּעֵינֵן שְׁהַגְּזִירָה שְׁנִגְזְרָה שְׁיִיכָה בְּכָל מָקוּם וְאִין מָקוּם פְּנוּי בְּעוֹלָם שְׁלֵא יֵהִי טַעַם הַגְּזִירָה שְׁיִיכָא שָׁם וְדָאֵי גְזָרוּ בְּלִי שׁוּם שִׁיּוּר וְלֹא מְסָקוּ אֲדַעְתֵּינְהוּ שְׁבִדּוּרוֹת הַבָּאִים לֹא הִנְהָ טַעַם הַגְּזִירָה שְׁיִיף וְתַבְּטַל מִש"כ בְּנִדּוֹן שֶׁל הַתּוֹסֵף בַּע"ז כְּגוֹן גְּלוּי בְּשַׁעַת הַגְּזִירָה הִיוּ ג"כ מְקוּמוֹת שְׁלֵא הִיוּ נְחֻשִׁים מְצוּיִי שָׁם וְכֵן גְּבִי יִין נֶסֶף בְּשַׁעַת הַגְּזִירָה הִיוּ עֲפוּ"ם שְׁלֵא הִיוּ מְנַסְכִּים וְעַלֵּיהֶם לֹא גְזָרוּ.

א"כ בזמן הזה שכולם אינם מנסכים על פו אינם אוסרין בהנאה וכמזונה לי שמעתי או מצאתי סברא זו בשום ספר וכעת אין הפנאי מספיקי לחפש בספרים וא"כ בנ"ד בשע' שאמרו חכמים שאין עד אחד נאמן ביבמה לשוק משום זימנין דסני' לה.

לא ה' מקום פנוי שלא ה' שינוי טעם הגזירה. ע"כ אע"פ שבזמן הזה בטל הטעם האסור במקומו עומד הו' אמת שאפשר לומר שדעת הגאון הוא פינו' שלא נאמר בהדיא בגמרא שעד א' אינו נאמן ביבמה לשוק רק הוא איבעי' דלא איפשטה לא מתמירינו בה פולי האי ועוד דאפשר לומר שגם בנדון דידן בתחילה לא אמרו שעד א' אינו נאמן ביבמה לשוק אלא באותן שהם עולים ליבום דאיכא למיחש לזימנין דסניא ליה.

אבל כשהיא מן הפת דחולצין ולא מיבמין לא אמרו בו חכמים שאין עד אחד נאמן. וא"כ בזמן הזה בין האשפנזים הנה פולם כאלו שחולצין ולא מיבמין.

ע"כ לא חיישינו לזימנין דסניא לה מ"מ נראה לע"ד שסברא זו דחוקה ורחוקה היא פינו' דנאמן עד אחד באשה דעלמ' הוא מדרבנן כמ"ש התו' ר"פ האשה רבה ואפשר לומר שמעולם לא התירו ע"פ עד א' אלא אשה דעלמא.

אבל גבי יבמה לשוק לא תקנו פלום אפי' באותן שחולצות ולא מיבמות פינו' שרוב היבמות ראוי' ליבום ובאותן לא תקנו פלום פינו' דזימנין דסניא לה לא תקנו ג"כ מאומה באותן שחולצות ולא מיבמות אע"פ שליכא למיחש לזימנין דסניא לה פינו' דמיעוטא נינהו לא תקנו בהו' חכמים פלום.

וא"כ שאפשר לומר שחכמים ז"ל לא תקנו פלום בשום יבמה לשוק אנהנו מה להתיר בעד א' אשר לא פדת של תורה ועוד לאלוה מילין בזה רק מה שאינו שינוי לנדון דידן דקיימינו בי' האידנא אין רצוני להאריך: והנה לא נעלם מעיני שהרי"ף והרמב"ם השמיטו האיבעי' זו של חמות' הבאה לאחר מפאן.

משמע דלא ס"ל שתמותה הבא' לאחר מפאן לא תעיד לה. מ"מ אין מניחין פשיטות' של הרא"ש והטור ורבינו ירוחם שכתבו בפירושו לאסור משום סתימתן של הרי"ף והרמב"ם וכבר תמה הרב המגיד עליהם למה השמיטו בעי' זו והניח בצ"ע משמ' שגם הוא ס"ל פהרא"ש והטור וכ"כ בד"מ שדעת ה"ה פדעת הרא"ש ומה שרצה הב"י בסי' י"ז ליתן טעם להשמתם בעי' זו וז"ל ולי נראה דטעמא דהרי"ף והרמב"ם פינו' דרבנן קא מהדרי להקל בעדות אשה בכמה דברים בהא נמי דחששא בעלמא הוא שמא יקלקלנה במילתא דעבידי לגלויי נקטינו לקולא עכ"ל: נראה לע"ד דחשק גדול דהא מהרי"ק כתב בשו"ת ל' בסופו והב"י בעצמו מביאו ריש סי' י"ז דבכל מקום שהדבר תלוי בספק אפי' בעדות אשה הלכו בו חכמים להחמיר והביאו ראיות מוכרחות לזה.

וה' מנייהו הוא איבעי' דלא איפשטא של מים שאין להם סוף ע"ש: ויותר ה' נראה לע"ד הקלושה לומר שגם הרי"ף והרמב"ם ס"ל שגם חמותה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה ולית בה ספיקא פלל כי פשיטות' שפשט בגמ' ממתני' אמרה מת בעלי ואח"כ מת חמי תנשא ותיטול כתובתה וחמותה אסורה.

הוא פשיטו' מעליותא אע"ג דדחינו לה דלמא שאני התם דרגיש לה צערא לאו דסמכא הוא ואינו אלא דחי' בעלמא ובפרט להקל לא סמכינן אדחי' בעלמא רק מפשטא דמתני'.

אמרה מת בעלי כו' משמע שגם תמותה לאחר מפאן לא תעיד לה וכיון שהביא הרי"ף והרמב"ם מתנית' הג"ל שמשמעו' תמותה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה ע"כ לא היו צריכין להזכיר שתמותה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה פי הוא נכלל בדין של מתני' הג"ל הגם שקצת דוחק הוא פינון שלא פתב פו הרי"ף להדני' כמ"ש לעיל גבי בעיא דעד א' ביבמה.

מ"מ יש לחלק ביניהם בנקל כי התם הוא להקל והכא להחמיר. ונכון הוא לומר פן שדעת הרי"ף והרמב"ם שוים לדעת הרא"ש פדי שלא להרבות במתלוקת בין הפוסקים.

וכיון שזכינו לדין שתמותה הבאה לאחר מפאן לא תעיד לה וה"ה בת בעלה הבאה לאחר מפאן דהיינו בת יבמה לא תעיד לה על מיתת בעלה פי סניא לה ומתכונת לקלקלה ומכ"ש שבת היבם לא תעיד לה על מיתת אביה יבמה פי ודאי שונאת אותה ומסקת אדעתא שאביה יבם אותה פשאינה חסרה פי אם יבמה יבא עליה פי כפר מת בעלה ובזה ליפא מאן דפליג ולית ביה ספיקא פלל פי עד פאן לא קא בעי במערבא בתמותה הבאה לאחר מפאן אלא פשעדין הבעל קיים.

דאז אפשר לומר דלא מסקא אדעת' שימו' הבעל אבל אם אם היבם תעיד לה על מיתת היבם אם כפר מת הבעל והיא זקוקה ועומדת לבנה היבם הא לא קא מבעי' להו במערבא ופשיטא הוא דלא תעיד לה.

ה"ה גמי בת היבם פשיטא הוא שלא תעיד לה בכה"ג. וא"כ בנדון דידן פאשר בא בפשאלה כפר היתה זקוקה ועומדת פשאמרה בת היבם שאביה היבם נהרג.

פשיטא הוא שלא תעיד לה. ולית ביה ספיקא פלל: פללא דמלתא בהא סליקנא ובהא נחיתנא שלע"ד נראה שאין העדות של הילדה בת היבם הג"ל מספיק להתיר היבמה הג"ל אם בשעת הגדת הילדה כפר היתה האשה הג"ל זקוקה ועומדת פי כפר מת בעלה. פי ודאי שונאת אותה. ומתפוננת לקלקלה פינון שהיא זקוקה ועומדת לאכול גירסנ' דאמה ופשוט הוא בעיני וברור פשמ' בצקהרים.

ומזוקק שבעתים: ועל דבר העדות שהעיד כהר"ר אהרן פו הר"ר נפתלי ע"פ הנשים שהגידו מהריגת כהר"ר הירץ הג"ל וז"ל בל"א דא זענן מיר פיום ו' גנגין אונ האבין וועלין אונזרי לייט זוכין.

זענן מיר קומן אין איין גס האבין מיר גפונן ליגן ר' הירץ גנהרגת אונ' זיין ווייב אונ' אין קליין קינד פניא אים כו' עכ"ל: נראה לע"ד שגם בעדות זה יש לפקפק שאינו מספיק להתיר אשה דעלמא וה"ה ליבמה לשוק פינון שלא אמרו קברנוהו.

פי הספמת הפוסקים הוא שעד א' במלחמה אינו נאמן עד שיאמר קברתיו פי חיישינו לבדדמי. ונדון דידן אין לה שעת מלחמה גדולה מזו פי ידוע שנימולים וערלים היו מוכרחי לצאת ולבא נגד השונא בחרבם ובקשתם להרוג או להרג והני נשי פינון דלא אמרו קברנהו איפא למיחש לבדדמי: הו אמת שמשמעו התוספ' שקתבו בריש פרק האשה שלו' דף קי"ד ע"ב ד"ה זמנין דמחו לי' כו' משמע שלא אמרינו חיישינו לבדדמי

אלא אם גם האשה בספנה שיראה לעמוד שם עד שימות אבל במקום שאינה בספנה כמו
בנ"ד שפבר הכריזו שלא יעשו עוד שום דבר רע לשום אדם.

לא חיישינו לבדדמי. וכן כתב הר"ן להד"ל והביא ראי' לדבריו מהא דאמרינו ת"ש נפלו
עליו לסטים כו' ומשני שאני התם כר' אידי דא"ר אידי אשה פלי וינינה עלי'.

ש"מ היכא דאשה אינה יראה נאמנת ולא חיישינו לבדדמי: מ"מ נראה לע"ד מדסתמו
הפוסקי' וכתבו בסתם עד א' במלחמה אינו נאמן עד שיאמר קברתיו משמע בכל ענין
אע"פ שאין העד בספנה מ"מ חיישי' לבדדמי.

דזימנין דמח' לי בגירא או ברומחא כו' וסהדא רבה נ"ל מהא דאמר שם מפלת הרי הוא
במלחמה. ופי' רש"י שנפל הבית עליו והתם ודאי איננה בספנה אפי' הכי אינה נאמנת
דחיישינו לבדדמי כיון שרובן למיתה.

וכן כתב מהר"ר א ששון שמפאן משמע אפי' אינה בספנה חיישינו לבדדמי ועיין שם בסי'
י"ו והא דאמרינו שאני התם כדר' אבין כו' שמשמע שהיכא שהאשה אינה יראה לא
חיישינו לבדדמי היינו היכא שהחזיקה היא מלחמה מעולם שיש לה מגו אבל במקום
שאין לה מגו אע"פ שאינה בספנה חיישינו לבדדמי.

ותדע שכן הוא שאע"פ שאיננה בספנה מ"מ חיישינו לבדדמי. מהא דאמרינו התם נפלו
עלינו נכרים כו' שמשמע שהי' החזיק' מלחמה בעולם כמ"ש רש"י הלכך נאמנת ולא
קתני רבות' אפילו במקום שהוא ידוע שנפלו עליהם נכרי' נאמנת כיון שאינה יראה
לנפשה.

אלא ודאי אינו נאמנת אפילו במקום שאינה בספנה אלא משום מגו דאי בעי לא הייתה
אמרה אלא מת לחוד. וכן משמע להדיא מרבינו ירוחם שכתב בנתיב כ"ג חלק ג' ונ"ל
עישנו עליו בית עישנו עליו מערה (ר"ל שמת בשרפה) ואמרה מת נאני נצלתי אינה
נאמנת כמו במלחמה.

פי' ולא מבעי' אם אמרה עישנו עליו שעומדת היא בחוץ שאפשר דלא מת ולא ראתה
אותו אלא אפי' עישנו עלינו שעומדת היא בתוכו עמו וראתה אותו לא מהימנ' כי אמרה
מת. פי אמרינו פי היכא דאתרחיש לך נסא אתרחיש לי עכ"ל: הרי משמע להדיא
שחיישינו לבדדמי אפי' במקום שאינה בספנ' דאלת"ה מאי רבותא הוא זה אעפ"י
שעומדת בתוכו אפי' הכי אינה נאמנת.

אדרבה איפכא מסתברא אם עומדת בחוץ יש סברא שהיא נאמנת שאינה יראה ולא
אמרה בדדמי אבל פשהיא מבפנים טרודה להמלט על נפשה ואמרה בדדמי אלא ודאי
דס"ל לרי"ו כמ"ש דאפילו במקום שאינה יראה יש לחוש לבדדמי.

וכיון שכן הוא שאפ' במקו' שאין העד בספנה חיישינו לבדדמי ה"ה בנ"ד חיישינו
לבדדמי וכן משמע להדיא בתשוב' הרשב"א סי' תתק"פ שכתב ונ"ל מעיד על אשה צ"ל
מת וקברתיו אבל אם לא אמר שקברו אינו נאמן דכל שראה אותו שטבע או שירד
למלחמה או פינצא בזה סומך ואומר על דרך הדמיון כו' עכ"ל.

הרי משמע שאפילו מי שראה שירד למלחמה אומר בדדמי: ואין לומר ע"כ לא אמרין דתיישינו לבדדמי אלא בעד א' אבל בשני עדים לא תיישינו לבדדמי והגוי נשי ב' הן ע"כ אין לחוש לבדדמי זה אינו פי ודאי גבי ב' עדים פשרים לא תיישי לבדדמי לפי סברת רוב הפוסקים וזולת הרי"ף אבל גבי עדות פסולי אפילו ק' בעד אחד פשר דמיא.

וכדאי להקדיא בריש פירק האשה פלומר גבי מעשה בשני ת"ח שהיו באי עם אבא יוסי וכו' ועדין הי מקום אתי לומר שיש לסמוך ולהתיר האשה הנ"ל על פי. עדים אלו דאיתא במרדכי פירק האשה שלו בסופו וזה לשונו במקום שאמר העד אפילו בעת מלחמה ראיתי הרוג אח"כ והפרתיו יפה יפה בטביעו עין בהא לא איבעל להו בפ' האשה שלום דפשיטא דנאמן דלא גרע עד א' מאשה גופה דאי אמרה מת על מטתו נאמן דלא שייך למימר בה בדדמי דלא שייכי אלא בהריג' כו' עכ"ל ומהרמא"י מביאו בהגה' סעריף נ' רק במלות מתחלפות הרי קמן שאם עד א' אומר שראה את ההרוג אח"כ נאמן אע"פ שלא אמר קברתיו ובגדון דידן נמי אמרו הנשי הנ"ל שראו את כהר"ר הירץ הרוג ביו' השלישי להריגתו ע"כ אינם צריכין לומר קברנוהו מ"מ לא מלאני לבי לסמוך על עדות הנשים הנ"ל כיון שלא העידו בדבר ברור כל כך רק אמרו בהעברה ונ"ל האב"ן מי"ר גיפונד"ן ליג"ן ר' הירץ גהרג"ת עכ"ל כי משמעות לשון המרדכי שדקדק בלשונו לומר והפרתיו יפה יפה משמע שאמר העד לומר דבר ברור בלי פקפוק כלל כי אם אינו אומר דבר ברור יש עוד לחוש שאומר בדדמי ואין זה בעל האשה הזאת רק אחר הוא.

ובהיקר ובסימן כל שהו שאינו מובהק הוא אומר שהוא בעל האשה הזאת כיון שיעד שבעל'היה במלחמה זו. לכן דקדק לומר יפה יפה להורות שצ"ל בלי שום פקפוק וכיוצא בזה דקדקו הפוסקים אהא דאמר שמואל בפ' כל הבשר אין הבשר יוצא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה וכיון שבנ"ד לא העידו הנשים הנ"ל בדבר ברור כ"כ אע"פ שראו אותו אחר ההריג' מ"מ לא מלאני לבי לסמוך על עדותן ומי שדעתו רחבה ולבו שלם יותר ממני יוכל לסמוך עליה' ולא אני כי אני חוכה להחמיר אם לא שיש לנו עוד צדדים אחרים להיתר.

ועל דבר העדות שהעיד כהר"ר אהרן בשם האונסי' שחזרו לדת ונ"ל בל"א ני"ט לאנ"ג דע"ר נא"ד זיינ"ן למשפט קומ"ן דע"ן ר' היר"ץ שווע"ר ר' שמואל הא"ט וועל"ן מחזיק זיי"ן בבית של כה"ר הירץ הנ"ל בשודנאב דע"ן ע"ר הא"ט פי"ר געבין ד"ז ר' הירץ ווע"ר פא"ר נהרג גיאווארי"ן ואח"כ בתו אזו איז ער דער יורש.

ויורש א' מצד ר' הירץ האט פיר געבן דז אשתו של ר' הירץ איז פאר נהרג גיווארין אונ' דער נאך ער אזו איז ער דער יורש בכון האבן שני הצדדים כל א' גבראכט עדות אונסי' שחזרו לדת שפדבריו פן הוא ז"א הא"ט מ"ן ני"ט קענ"ן על בירור קומ"ן מי נהרג תחלה זא איז איין השוואה ביניהם גשעהו שייחלוקו ובין כך ובין כך האבן השני פתי עדים מעדי גוועזין אז ר' הירץ איז ודאי נהרג גיווארין כו' עכ"ל.

הנה לכאור' נראה שגם בעדו זה אין בו ממש באשר שלא אמרו קברנוהו ואיכא למיחש בדדמי. הגם שמשמעות הלשון הוא שהעידו בדבר ברור שר' אהרן העיד ונ"ל כיון כך ובין כך האבן השני פתי עדים מעיד גיוועזין אז ר' הירץ איז ודאי נהרג גיווארין ודאי

לשון דבר ברור הוא מ"מ מתוך הלשון מתחלה משמע שלא העידו שראו אותו אחר ההריגה רק שראו ההריגה ומי שנהרג תחילה.

ובפשטת ההריגה איכ' למיחש בכל ענין בדדמי ואין לומר פיון שהנהו אנוסים הנ"ל היו שנים אין צרכין לומר קברנוהו כי גבי שני עדים פשרים לא חיישינו לבדדמי. והנהו אנוסי בזמן שחזרו לדת פשרים הם לעדות כמ"ש הרא"ש פ"ל נ"ד ס"א והריב"ש בס"ד ובס"י י"א אע"ג שעברו על ונקדשתי בתוך בני ישראל ועל לא תעשה של לא תחלו את שם קדשי מ"מ לאו בני מלקות ניהו כי הם ממועטים מלנערה לא תעשה דבר.

וכיון דלאו בני מלקות ניהו לא מקרי רשעי ופשרי הם לעדות וע"ש פריב"ש כי האריה: מפל מקום נרא' לע"ד שהם פסולים מדרבנן פדאית' פריב"ש וירוחם במישרי' נ"ב ח"ד ומהרמא"י מביא דבריו בח"מ ס"י ל"ד ס"ב ונ"ל עבר עבירה שאין בה מלקות פסול מדרבנן עכ"ל וכיון שהאנוסי הם פסולים מדרבנן כל זמן שלא עשו תשובה כהוגן נהי שהם פשרים לעדות אשה כי פסולי דרבנן פשרים לעדות אשה.

מ"מ אפי' מאה מהם אינם חשובים כי אם פעד אחד פשר. ואיפא למיחש לבדדמי וא"כ לפי הנרא' גם בעדות אלו אין בהם ממש להתיר על פיהם האשה הנ"ל: אמנם פד דייקינו שפיר יש לסמוך אעדותן של האנוסי הנ"ל בלי פקפוק אע"פ שלא אמרו קברנוהו דכיון ששנים הם לא חיישינו לבדדמי אע"ג שפכתנו לעיל שהאנוסי הם פסולי מדרבנן ומאה מהם כע"א פשר דמי ה"מ שעדותן פסולה לאחר שהכריזו עליהם בבה"כ אבל קודם לכן עדותן עדות מעל' הוא כי הוא תלמוד ערוך בפ"ק ז"ב (דף כ"ו ע"ב) דגזלו דרבנן צריף הכרזה והוא מוספם מפל הפוסקי' וא"כ בנ"ד שלא הנה הכרזה לאלו האנוסי עדותן עדות מעליא הוא ולא חיישינו לבדדמי.

הגם שהנה לחלק ולומר גזלו דרבנן שהאיסור הוא של דבריהם צריף הכרזה. אבל עבר על עביר' של תורה שאין בה מלקות שהיא חמור' מאיסור של דבריהם כמ"ש הב"י בס"י ל"ד לאחר שהביא דעת רי"ו הנ"ל.

ונ"ל אע"פ שמדברי הרמב"ם ורבינו נראה שאינו פסול מדרבנן אלא העובר על דברי רבנן משמע מכ"ש הוא לעובר על דברי תורה. שאין בו מלקות עכ"ל.

א"כ אפשר לומר עבר עביר' של תורה שאין בה מלקות אינו צריף הכרז'. אבל לשון הגמ' ולשון הפוסקי' שסתמו וכתבו והפסול של דבריהם.

העדות שהעיד קודם שהכריזו עליו כשר'. משמע שבכל פסול של דבריהם דינא הכי בין שהאיסור הוא מדרבנן או מן התור' ולא בר מלקות הוא.

ועדו יש לבעל הדין לחלוק ולומר שאין ממש בעדות הנ"ל פיון שמכחישין זא"ז שפת אחת אמרה שהוא נהרג תחילה וכת אחת אמרה שהיא נהרג' תחילה ולכאורה הם מכחישין זא"ז בתקירות פי' א' אומרת שהבעל נהרג בפשעה ד' על היו' והאשה נהרגה בפשעה ח' על היום.

ואחת אומרת חילוף הדברים היא נהרגה תחילה בפשעה ד' והוא נהרג בפשעה ח' אם פן מכחישין זא"ז באיזה שעה שהוא מן התקירות. הגם שאפשר לומר שבהריגת הבעל אינם

מְחַנְּקִים כָּלֵל רַק שְׁנֵיהֶם מוֹדִים שֶׁהוּא נִהְרַג בְּשַׁעַה ד' דְּרָף מְשַׁל רַק בְּהַרְיַגַת הָאִשָּׁה הֵם מְחַנְּקִים א' אוֹמְרַת שְׁנֵהֲרָגָה קוֹנָם שַׁעַה ד' וּא' אוֹמְרַת אַחַר שַׁעַה ד' מ"מ פִּינּוּן שְׁבִנְדָאֵי הֵם מְכַחֲשִׁין זא"ז וּא"א לִישָׁבָם שְׁלֵא יִהְיֶה הַכְּחָשׁ בִּינֵיהֶם מֵאֵן לִימָא לָן בְּאִיזָה עֲנִנּוּ הֵם מְכַחֲשִׁין זא"ז וְאֶפְשָׁר שֶׁהֵם מְכַחֲשִׁין זא"ז בְּאִיזָה שַׁעַה שְׁל הַרְיַגַת הַבַּעַל שֶׁהוּא מִן הַתְּקִירוֹת.

וְלִכְאוּרָה נִרְאָה שְׁעֵדִים הַמְּכַחֲשִׁים זא"ז בְּתְקִירוֹת פְּסוּלִים בְּעֵדוֹת אִשָּׁה מִמָּה שְׁפַתְב הֶר"ן בְּתֻשׁוּבָה ס' מ"ז וְז"ל וְכ"ת אַפ"ה לִיפָא לְמַסְמָה אַהֲדָ סְהַדִּי דמ"מ הָא אֶתְכַחֲשׁ שְׁהַעִיד שְׁהִיָּה שְׁמוֹ אַבְרָהָם.

וְאֵלּוּ הַעִידוּ שֶׁהִי שְׁמוֹ שְׁמוּאֵל. מ"מ מְסַתְּבָרָא לִי דְלָא מְפָסֵל הֵךְ סְהַדָא מְשׁוּם דק"ל דְלָא בְּעִינּוּ בְּעַדֵי נָשִׁי דְרִישָׁה וְתַקִּיר' דְּכַדִּינִי מְמוֹנּוֹת דְּמִי פְּדָאִית' בְּסוּף יְבָמוֹת וְכִינּוּן שְׁכּוֹן מְסַתְּבָר' שְׁעֵדִים הַמְּנוֹכְחִשׁי בְּבִדְיָקוֹת בְּעֵדוֹת נָשִׁים כְּשֵׁרִים כְּשֵׁם שְׁפָשְׁרִים בּד"מ כו' עכ"ל הִרִי שְׁפַתְב הַנוֹכְחִשׁוּ בְּבִדְיָקוֹת כְּשֵׁרִים בְּעֵדוֹת נָשִׁים אַבְל לֹא בְּתְקִירוֹ' וְכֵן הִב"י בִּש"ע בְּסַעֲרֵף כ"א פְּתַב וְז"ל וְאֶפְי' הַנוֹכְחִשׁוּ בְּבִדְיָקוֹת כְּשֵׁרִים עכ"ל מְלִשׁוֹנוֹ נְמִי מְשַׁמַּע דְּנוֹקָא בְּבִדְיָקוֹת אַבְל לֹא בְּתְקִירוֹת.

אַבְל בְּתַר הָעִיּוֹן נִרְאָה שְׁזָה אֵינּוּ שְׁהִרִי מְשַׁנָּה שְׁלִימָה שְׁנִינּוּ בִּפ' הָאִשָּׁה שְׁלוֹ' אַחַת אוֹמְרַת מֵת וְאַחַת אוֹמְרַת נִהְרַג ר"י וּר"ש אוֹמְרִי הוֹאִיל זָזוּ וְזוֹ מוֹדוֹת שְׁאִינּוּ קִיָּים יִנְשָׂאוּ עכ"ל וְהִלְכְת' כּר"י וּר"ש כּמ"ש הַפּוֹסְקִים אַע"ג שְׁהַכְּחָשָׁה זֹו שְׁבִינִיָּהּ הִיא מִן הַתְּקִירוֹת לְפִי דַעַת הַרְבַּמְב"ם מ"מ מְקַבְּלִין עֵדוּתָן שְׁמַעֲינּוּ מִיָּנָה שְׁהַכְּחָשָׁה בְּתְקִירוֹ' בְּעֵדוֹת נָשִׁי אֵינָה פּוֹסְלָת.

וְהָא שְׁפַתְב הֶר"ן בְּתֻשׁוּבָה הַנ"ל וְהִב"י הַנ"ל עֵדִים שְׁהַנוֹכְחִשׁוּ בְּבִדְיָקוֹת כְּשֵׁרִים וּמְשַׁמַּע הָא אִם הַנוֹכְחִשׁוּ בְּתְקִירוֹת עֵדוּתָן פְּסוּלָה אֵינּוּ מְשַׁם רֵאִי כִּי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אִם הַמְּכַחֲשִׁים זא"ז שְׁנֵיהֶם מוֹדִים בְּמִית' וּבֵין אִם הַע"א מַעֲיֵד עַל הַמִּיתָה.

וְהַשְּׁנִי מְכַחֲשִׁיו בְּתְקִירוֹ' וְאֵינּוּ מַעֲיֵד עַל הַמִּיתָה שְׁכַּשְׁשְׁנֵיהֶם מוֹדִים עַל הַמִּיתָה אַע"פ שְׁמְכַחֲשִׁים זא"ז בְּתְקִירוֹת מְקַבְּלִין עֵדוּתָן. וְהוּא הַנְּדוֹן שְׁל מְשַׁנְּתִינּוּ הַנ"ל אַבְל כִּשְׂא' מַעֲיֵד עַל הַמִּיתָה וְא' שְׁאִינּוּ מַעֲיֵד עַל הַמִּיתָ' מְכַחֲשִׁיו בֵּא' מִן הַתְּקִירוֹת עֵדוּתוֹ בְּטִיל' דְּרָף מְשַׁל א' אָמַר פְּלוּנִי מֵת בְּיוֹם א' וְהָאֲחַר אָמַר רֵאִיתִיו חַי בְּיוֹם ב' בְּהָא וְדָאֵי עֵדוֹת הָא' בְּטִלָּה וְהוּא הַנְּדוֹן שְׁל הֶר"ן וְהַש"ע לְפִיכָף דְּקַדְק בְּלִשׁוֹנוֹ הַש"ע וְכַתְּב אֶפְיִלוּ הַכְּחָשׁוּ בְּבִדְיָקוֹת וְלֹא כְּתַב אֶפְי' מְכַחֲשִׁין זֶה אֶת זֶה בְּבִדְיָקוֹת.

כִּי מְכַחֲשִׁין זא"ז מְשַׁמַּע שְׁשְׁנֵי הָעֵדִים הַמַּעֲיֵדִין עַל הַמִּיתָ' מְכַחֲשִׁין זא"ז אַבְל הַנוֹכְחִשׁוּ מְשַׁמַּע מְאַחֲרִים שְׁאִינָם מַעֲיֵדִין עַל הַמִּיתָ'. וְכִינּוּן שְׁנֵדוֹן שְׁל הֶר"ן וְהִב"י מִיָּרִי בְּעִנְיָן שֶׁהֵם מְנוֹכְחִשִׁים מְאַחֲרִים ע"כ הַנְּצָרְכוּ לֹא מְרַמֵּז שְׁאִינָם פְּסוּלִי אַע"פ שְׁהַנוֹכְחִשׁוּ בְּבִדְיָקוֹת אַבְל אִם הַנוֹכְחִשׁוּ מְאַחֲרִים בְּתְקִירוֹת בְּאַמְת אֵינּוּ עֵדוּתָן עֵדוֹת וק"ל.

וְזֶה נִרְא' לַע"ד בְּרוּר וּפְשׁוּט בְּכּוֹנֵנַת דְּבָרֵי הֶר"ן וְהַש"ע. וְדִלָּא כּמ"ש מ"ו בּב"ח בּס"ד שְׁרָצָה לְשַׁבֵּשׁ הַסְּפָרִים וּלְהַגִּיחַ בְּדָבְרֵי הַש"ע אֶפְיִלוּ הַנוֹכְחִשׁוּ בְּתְקִירוֹת וּמָה שְׁרָצָה לְהַכְרִיחַ שֶׁהוּא ט"ס מְלִשׁוֹן הַש"ע שְׁפַתְב אֶפְיִלוּ וְז"ל מֵאֵי אֶפְיִלוּ בְּבִדְיָקוֹת דְּמְשַׁמַּע כ"ש

שָׁאָר הַכְּתוּבוֹת וְהֵלֵא כֹּל הַהִכְתָּשׁוֹת אֵינָן אֶלָּא שְׁנַיִם אוֹ הַכְּתָּשָׁה דְחִקִּירוֹת אוֹ דְבִדְיֻקוֹת כּו' עכ"ל.

בְּמַחֲלָה מִכְבוֹדוֹ דְקִדּוּק שָׁל עֲנִיּוֹת הוּא זֶה כִּי פְּשׁוּט הוּא שְׁהַמְשָׁךְ לְשׁוֹן הַש"ע פֶּה הוּא אֵין בּוֹדְקִין עַדִּי נְשִׁים בְּדַרְיָשׁ נְחִיר'. וְלֹא זֶה שְׁאֵין בּוֹדְקִים אוֹתָם אֶלָּא אֶפְּלוֹ אִם הַנְּכֻחֵשׁוּ בְּבִדְיֻקוֹת כְּשָׂרִים.

וְהֵאֲפִילוֹ קָאִי אִמ"ש בְּרִישָׁא אֵין בּוֹדְקִין. וְדַאי אִם פְּתַב הַש"ע בְּזֶה הַלְשׁוֹן אִם הַנְּכֻחֵשׁוּ אִפְּלִי בְּבִדְיֻקוֹ' אִזִּי הָיוּ מִשְׁמַע שְׁהַאֲפִילוֹ קָאִי אֶבְדִּיקוֹת.

אָבֵל בְּלְשׁוֹן זֶה שְׁכַתְּבַת הַש"ע בְּאַמְתַּת מִשְׁמַע שְׁהַאֲפִילוֹ קָאִי אֶהֱנְכֻחֵשׁוּ וְלֹא אֶבְדִּיקוֹת וּק"ל וְאֵין כָּאֵן ט"ס כִּלְל רַק דְבָרֵי הַש"ע הֵם בְּדִקְדוּק נְכוּן וְע"פ הַדִּין: כִּלְלֵא דְמִלְתָּא שְׁלַע"ד נִרְאָה שְׁאֵין לְפִסְוֹל הָעֵדִים הַנְּ"ל מִשׁוּם שְׁמַכְחִישִׁים זַא"ז בְּחִקִּירוֹת כִּינּוּן שְׁשִׁנְיָהֶם מוֹדִי שְׁאֵינוֹ קִיָּם גַּם אֵין לְפִסְוֹל מְדַרְבְּנָן מִשׁוּם שְׁעֵבְרוּ עַל עֲבִיר' שְׁאֵין בָּהּ לֹא.

כִּינּוּן שְׁלֵא הַכְּרִיזוּ. וְא"כ הִנֵּה לֵהוּ שְׁנִיָּה' כְּשָׂרִי' וְלֹא חִיָּשִׁינוּ בָּהֶם לְבִדְדָמִי אַע"פ שְׁלֵא אָמְרוּ קַבְרָנוּהוּ כִּי בְּתַר סִהְדוֹת' דְשִׁנְיָ עַדִּי כְּשָׂרִי' לֹא דִיָּקִינוּ ע"כ נִרְאָה לַע"ד בְּאִם הוּא יְדוּעַ שְׁהַאֲשָׁה הַנְּ"ל (אֲשֶׁר שְׁמָה נֶעְלַם מִמֶּנִּי כִּי לֹא פִרְט בְּהַשְׁאֲלָה מֵה שְׁמָה) הִיתָה זְקוּקָתוֹ שְׁל כַה"ר הִירְץ הַנְּ"ל הִי"ד וְגַם יְדוּעַ שְׁאֵין לֵה עוֹד יָבֵם אַחַר זוֹלַת כַה"ר הִירְץ הַנְּ"ל.

אִזִּי הִיא מְוַתֵּרַת לְהַתְנַסְבָּא לְכָל גְּבַר דִּי תִיַצְבִּינָן אֶמְנָם בְּתַנְאִי כְּפוּל בְּאִם שְׁגַם מוֹרֵי חֲמִי הַגְּאוֹן נִר"ו יִסְפִּים בְּשָׂרִיוֹתָא כִּי בְּתַרְיָה אָנִי גְרִיר וּמְשׁוּף נְפָשִׁי כִּי לַע"ד דְבָרֵי הַגְּאוֹן כַּמְהַר"פ הַנְּ"ל אֵינָם מְסַפִּיקִים בְּנִדּוֹן זֶה וּבִיחּוּד מֵה שְׁכַתְּבַת בְּסוּף דְבָרֵיו וְז"ל מֵה שְׁלֵא יַצְדֵק בְּהַפְרָדָה יַצְדֵק בְּהַרְכָּב' כּוּ וּמַעֲשֵׂה רַב שְׁהִי מִשְׁפֵּט בֵּין חֲמִיו שְׁל ר' הִירְץ בְּדָבָר הִירוֹשׁ' כּו' בְּמַחֲלָה אֵין מִשְׁם רְאִיָּה כִּלְל.

כִּי מֵה עֲנִין מְמוֹן לְאִיסוּר כִּי לַעֲנִין נַחְלָה יוֹרְדִין לְנַחְלָה ע"פ עֵדִים שְׁהַעִידוּ שְׁנֻטְבַע בְּמִים שְׁאֵין לָהֶם סוּף וְאֶבְד זְכָרוֹ אוֹ שְׁנַפְל לְגוֹב אַרְיֹת וְכִיּוֹצ' בּו אַע"פ שְׁאֵין מְשִׂיִּין אֶת אֲשֶׁתוֹ כְּמִבְּנֹאֵר בַּח"מ סִימָן רפ"ד ע"ש גַּם מֵה שְׁכַתְּבַת מְסַבְרַת הַלֵּב שְׁאֵן מְדָנָא דְמוֹכַח הוּא שְׁנַהֲרַג כִּינּוּן שְׁלֵא נִס לַעֲזָרָה לְקַרְוִבֵיו בְּמִדְיָנָה הַזֶּה אֵין דְרָף זֶה מוֹצִיא אֲשָׁה מִחֻזְקָתָה שְׁהִיא זְקוּקָה לְיָבֵם וְאֵין לָנוּ אֶמְדָּנָא גְדוּלָה מִמִּים שְׁאֵין לָהֶם סוּף וְאִפ"ה לֹא תַנְשָׂא וְאֵין אָנוּ סוּמְכִים עַל הָאֶמְדָּנוֹת בְּעֵדוֹת אֲשָׁה.

וּלְרִוּחָא דְמִלְתָּא קְאָמִינָא שְׁיֵשׁ עוֹד צַד הִיתֵר לְהַתִּיר הַאֲשָׁה הַנְּ"ל עַפ"י הָעֵדִים הַנְּ"ל אַע"פ שְׁלֵא אָמְרוּ קַבְרָנוּהוּ וְהוּא מִמ"ש הַגְּאוֹן מֵה"ר אֶהֱרֹן שְׁשׁו"ן בְּתַשׁוּבָה סִי' א' בְּשֵׁם תַּשׁוּבַת מֵהַר"ר ב"ל וְז"ל וְכַד מְעִיָּנִין שְׁפִיר יִרְאָה דְבָהָא נְמִי תְלִינָן לְהַקְל וּבְנִדְאִי אֵי לֹא הָיוּ סְגִי אֶלָּא דְלִימָא וּקְבַרְתִּיו מִמֶּשׁ לֹא הִי מְקוּם לְהַתִּיר זֹאת הַאֲשָׁה לְדַעַת הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם אָבֵל כִּינּוּן שְׁכַתְּבַת הַר"ן בְּתַשׁוּבָה דְלֹא דוֹקָא קְבַרְתִּיו כּו' וְכ"כ הַרִי"ב שׁ וְכו' וּדְבָרֵיו בְּרוּרִים הֵם.

וְכִינּוּן שְׁכַן דְסְגִי דְלִימָא נְגַעְתִּי בּוֹ אַחַר שְׁמַת אוֹ שְׁנִיתִיו מְקוּם לְמְקוּם אוֹ אַחֲרִים שְׁיָנוּ אוֹתוֹ לְפָנָיו מְקוּ' לְמְקוּם א"כ תְּלִינָן לְהַקְל דְדִלְמָא הָעַד הַרְאֵשׁוֹן הַמַּס"ל תַּשְׁנָה אוֹתוֹ מְקוּם לְמְקוּם אוֹ אַחֲרִים שְׁיָנוּ אוֹתוֹ לְפָנָיו וְלֹא חָשׁ לּוֹמֵר זֶה הַפְּרָטִיו' כְּשִׁפְרַת הַמַּעֲשֵׂה לַעַד הַשְׁנִי בְּשִׁלְמָא קְבַרְתִּיו הוּא דְבָר רְשׁוּם אַע"פ שְׁאֵין מְכַוֵּן לְהַעִיד אִם הִי מְקַבְרוֹ הִי

מספר אותו אבל אם שינה אותו ממקום למקום אינו דבר רשום שישפירונו פיון שאינו מתפנין להעיד ולע"ד זאת הסברה היא ישרה ונכונה וראוי לסמוך עליה ולומר שאפילו לדעת הרי"ף והרמ"בם תהיה זאת האשה מותרת להנשא ואם סברת הרי"ף והרמ"בם היתה מוסכמת מכל הפוסקים לא הייתי סומך על זאת הסברה להקל.

אבל פיון שכל גדולי ראשוני והאחרוני פתבו דוקא באשה עצמ' חיישינו לבדדמי אבל בעד א' סגי אפילו לא אמר וקברתי פדאי היא זאת הסברה לסמוך עלי' כו' עכ"ל הרי ממש כעין גדון דידן ולא הצריך הרב הג"ל לעד א' לומר וקברתי: הן אמת וצדק שלא נעלם ממני מ"ש שם עוד מהרר"א ששון בשם מהריב"ל בתשובה אחרת ונ"ל וכבר פתבתי על זה דדעתי והספמתי היכא דהוה תרתי לטיבותא חדא הא דאמרן שיהי' עד השומע ולא עד הרואה ועוד ששמע מעפונ"ם מסל"ת דכתבו הגהו' מיימוני בעפונ"ם מסל"ת פיון שאינו מתפנין להעיד לא חיישינו בי' דאמר בדדמי ואע"ג דלא עבדינו כסברת ההגהות מ"מ תהי' זאת הסברה סגיף לטעמא דכתבינו דתלינו להקל בעד השומע כו' אע"ג דלא אמר וקברתי פתבתי להיתר ונעשה מעשה על ידי וקצת מגדולי הדור פתבו באותו גדון וכוננתי לדעתם כו' מ"מ לא בא מעשה מעשה על ידי ולא דנתי להקל אלא היכא דהוי תרתי לטיבותא פדאמרן כו' עכ"ל הרי משמע שלא סמך אסברא זו אלא היכא דהוי תרתי לטיבותא ובנ"ד ליכא אלא חדא לטיבותא מ"מ נלע"ד להקל בנ"ד כי מה שכתבנו לעיל צדדי' להתיר אף אם אינם פדאי לסמוך עליהם לבדם מ"מ נעשה מהם סגיף לסברא זו כמו שעשה הרב הג"ל סגיף מהגהות מיימוני אע"פ דלא פסקינו פנוסייהו כללא דמלתא שדעתי הקלוש' והנמוכ' נוטה להתיר האשה זקוקתו של כה"ר הר"ר הג"ל באופן אם אין לחוש עוד ליבם אחר זולת כה"ר הר"ר הג"ל ועל כל אלה אם יסכי' בשריות' מורי חמי הגאון בר"ו זאת היא דעתי הקצרה ולא רחבה פי אין בו טעמא של סבא כ"ד הטרוד ששורה בלא שמחה ובלא טובה הצעיר גרשון אשכנזי: שאלה סח נדרשתי באשר שאלוני לחוות דעי מרחוק בענין מעשה שהיה כף הי' ראובן השיא' את בתו לשמעון והפריז לה גדון מסויים ובתוך שנה ראשוני' לנשואין ילדה בן וכמו ו' ימים אחר לידתה הלכה לעולמ' וחש"לי וכמו י"ד יום אחרי מות האם מת גם היילד מתוך החולי והיילד הזה נגמר בסימניו ונולד לתשע' חדשי' אחר טבילת' והנה ראובן ושמעון מדגיגי' זה עם זה ראובן רוצה ששמעון יחזיר לו כל מה שהכניס לו משום תקנת שו"ם וטוען פיון שלא שיהי' הנולד שלשים יום לא נקרא זרע של קיימא ושמעון טוען פיון שנגמרו סימניו ונולד לתשעה יצא מכלל גפול וזרע של קיימא נקרא ואינו מחויב להחזיר מאומה רק הבעל יורש את אשתו זה הוא תנורף השאלה: תשובה הנה מאפס הפנאי אינני אוכל להאריך ולהראו' פנים לכל צד ואופן.

כמראה האופן. ע"כ אבא בקצרה: הנה לכאורה נראה לדין הזה יש תשובה מתשובה ר' י"ן לב בשלישיי' סי' קי"ד שהשיב על מעשה ממש כנידון דידן שאין להוציא מן הבעל כלום ומתחלה צידד צדדים שהדין עם הבעל מצד הדין ולא משום דהנה ספיקא ואין מוציאין ממון מספק אבל לעד"נ שיש לפקפק בדבריו אלו טובא כי מה שרוצה לזכות את הבעל משום אונדנא דמוכח שלא פיון הבעל אלא על מה שהוא זרע ש"ק מן התורה דכיון שפון הדין הבעל יורש את אשתו ונתחייב במה שלא נתחייב אין לנו להפריז על הענין ולומר שנתפנין על מה שהוא זרע ש"ק אפי' מדרבנן לענ"ד נראה שאין כאן

אָנְמִדְנָא כָּלֵל וְאִין צ"ל שְׂאִינְה מוֹכְחָא כִּי הִתְנַאי' בְּעֵינֵינִי זְיוּגִים לָאוּ בְּחַד צַד תְּלִיא מִיְלְתָא
אֵלָא בְּשְׁנֵי הֶצְדְדִי' פְּאָשֶׁר יִתְפָּשְׂרוּ תְּלִיא מִיְלְתָא א"כ אִין פֶּאן אָנְמִדְנָא כָּלֵל אִפִּי' בְּנִדּוֹן
דִּידִן' מַכ"ש בְּנִדּוֹן דִּידִן שְׂתִלְיָא מִיְלְתָא בְּמִתְקֵנִי תְּקֵנו' הַשּׁו"ם וְהֵם תְּקֵנוּ הַתְּקֵנוֹת מְשׁוּם
וְתֵם לְרִיק גּו' פְּשִׁיטָא אִין פֶּאן אָנְמִדְנָא כָּלֵל וּבְדַבְרֵינוּ אֵלּוּ אֲנִדָּא לִיה נְמִי הֶרְאָנִי' שְׂהִבִּיא
מְדַבְרֵי הֶרְמִב"ם וְלִמְבִּין נָקַל לְהַבִּין שְׂאִין טְעָמִים הָאֵלּוּ מְסַפִּיקִים לְזַכּוֹת אֵת הַבְּעַל מְצַד
הַדִּין אִם לֹא מְצַד שְׂאִין מוֹצִיאִין מְמוֹן מְסַפֵּק וּמְהַר"י בְּעֵצְמוֹ הֶרְגִּישׁ שְׂיֵשׁ לְפַקְפֵּק בְּדַבְרֵי
וְכַתֵּב וְאָפִי' אִם יִהְיֶה מְקוֹם לְחִלְקָא וְלְפַקְפֵּק בְּהִנֵּי טְעָמֵי דְכְּתִבִּינוּ מ"מ אִין אָנוּ יְכוּלִים לְצַאת
מִיַּדִּי סָפֵק אִם נִקְרָא וְלָד שֶׁל קִיּוּמָא אִם לָאו כּו' ע"ש פְּלִלְיָא דְמִיְלְתָא שְׂהוּלָד הַנְּ"ל הֵנָּה
סָפֵק בֵּין קִיּוּמָא בְּלִי סָפֵק וְאָפִי' לְפִי דַעַת בְּעַל הַלְכוֹת שְׂהִבִּיא רַבִּינוּ זְרַחְיָה דִּס"ל הִלְכָה
כְּאֲבִי דְאָמַר פְּיָהֵק וּמַת כ"ע לֹא פְּלִיגִי דַּמַּת הוּא וְלֹא פְּלִיגִי אֵלָא בְּנָפֵל מִן הַגַּג אוֹ אֲכִלִי
אָרִי וּס"ל נְמִי דְלֹאֲבִי מַת מִתּוֹף חוּלִי הֵנִי לִיה פְּפִיָּהֵק וּמַת וְלֹא פְּלִיגִי רַבֵּנּוּ כּו' מ"מ נִרְאָה
שַׁע"כ כִּפּ מִיַּדִּי סָפִיקָא לֹא יֵצֵא רַק שִׁס"ל לְאֲבִי שְׂגַבִּי פְּיָהֵק וּמַת גַּם רַבֵּנּוּ מוֹדִים שְׂחֹשְׁשִׁין
לְסָפֵק נָפֵל וּכ"כ הַר"ז לְהַדְיָא לְדַעַת עֵצְמוֹ וְכִינּוּן שְׂזַכִּינוּ לְדִין שְׂהוּלָד הַנְּ"ל הֵנָּה סָפֵק בֵּין
קִיּוּמָא אִין לְהוֹצִיא מְמוֹן מִן הַבְּעַל מְסַפִּיקָא: אֲבָרָא רְאִיתִי מ"ש ר"מ גְּלֹאֲנִטִי בְּתַשׁוּבוֹתָיו
סִי' ק"ב וְז"ל אֲבָרָא שְׂאִם הָיָה כְּתוּב בְּתַנְיָא הַכְּתוּבָה אִם לֹא יְנִיחַ זְרַע שֶׁל קִיּוּמָא הֵגַם
שְׂלֵא פִּירְשׁוּ שְׂלֵשִׁי יוֹם הָא קִים לָן שְׂזַרַע ש"ק הוּא ל' יוֹם עַכ"ל הֶרִי הוּא תוֹפֵס בְּפִשְׁיטוֹת
כָּל שְׂלֵא שְׂהָה ל' יוֹם אִינוּ בְּכָלֵל לְשׁוֹן זְרַע זש"ק בְּלִי סָפֵק כָּלֵל מ"מ בְּאֲשֶׁר שְׂמָה"רִיבֵל
בְּתַשׁוּ"ל הַנְּ"ל כְּתִב שְׂלֵא יֵצֵא מְכָלֵל סָפֵק גַּם הִבִּיא תְּשׁוּבָ' הַרש"ב א (וְהִיא בְּדַפּוּס סִי'
תַּתְקַע"ו) שִׁס"ל הֵכִי בְּטִלִים דְּבָרֵי מֵהַר"ר מִג בְּרוּב בְּנִין וּמִנִּין וְאִין דְּבָרֵי שֶׁל אֲחַד בְּמִקְוֹם
שְׂנִיִּים בְּפִרְט לְהוֹצִיא מְמוֹן וְאִין זֶה צְרִיף פְּנִים וּמָה גַּם שְׂיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי מֵהַר"ר מִג שְׂלֵא
כְּתִב כֵּן לְהוֹצִיא מְמוֹן וְלָכֵן לֹא סִיִּים בְּדַבְרֵי שְׂזַכָּה הַבְּעַל דוּק בְּלִשׁוֹנוֹ שְׂקִיצַר בְּמִקְוֹם
שְׂהִנָּה לוֹ לְהַאֲרִיף: וְהֵנָּה רְאִיתִי שְׂהֶרֶב הַשּׁוֹאֵל צִיָּד לְזַכּוֹת רְאוּבֵן מִפְּחַד דְּקָדוּק לְשׁוֹן
הַתְּנַאיִם שְׂפִתוּב בְּהֵם וְז"ל מִחֲמַת עֵידוֹר הַתְּנָה וְכו' בְּשִׁנָּה רֵאשׁוֹנָ' בְּאִם ח"ו יַעֲדֵר הוּא
אוֹ הִיא יִקַּח חֲסִי מֵה שְׂהַכְנִיס כּו' כָּל זֶה פְּשָׁאִין לְהֵם ז"ק יַחַד אֲבָל אִם יֵשׁ לְהֵם ז"ק יַחַד
כו' עַכ"ל וְכִינּוּן שְׂזַכּוֹת הַבְּעַל הוּא מִמָּה שְׂפִתוּב בְּתַנְיָאִים אֲבָל אִם יִהְיֶה לְהֵם ז"ק יַחַד כּו'
עֲלִיו לְהִבִּיא רְאִיָּה שְׂנַתְקִיִּים הָאֲבָל וְכו' וְנִסְתַּיֵּעַ מִתְּשׁוּבָ' הֶרְמִב"ן סִי' י (גַּם בְּתַשׁוּבָ'
הַרש"ב"א הַנְּ"ל) שְׂפִתֵב וְז"ל וְאֵלּוּ הָיָה הַתְּנַאי כָּל שְׂיֵשׂאָר מְמַנָּה וְלָד ש"ק לֹא יַחֲזִיר כְּלוּם
לְיִוְרְשָׁה הָיָה עַל הַבְּעַל לְהִבִּיא רְאִיָּה לְפִי שְׂלֵא זָכָה בְּאוֹתוֹ שְׂטֵר אֵלָא אִם כֵּן יִשְׂאָר מְמַנָּה
וְלָד ש"ק וְעֲלִיו לְהִבִּיא רְאִיָּה כּו': וְלִכְאוּרָה נִרְאָה שְׂרָאָנִי נְכוּנָה הִיא זוֹ לְזַכּוֹת אֵת רְאוּבֵן
אֲבָל לַעֲד"נ שְׂאִין זֶה דִּין אֲמַת כִּי פְּשׁוּט הוּא שְׂזָה הַלְשׁוֹן שְׂפִתוּב בְּהַתְּנַאי אֲבָל כּו' לֹא
גִּרַע מְשׁוּבָר דְּהִינּוּ כְּאֵלּוּ הָיָה לְהַאֲשֶׁה שְׂטֵר מְתוּקֵן בְּכַא"ה שְׂהַבְּעַל הַתְּחִיב אֵת עֵצְמוֹ
לְהַחֲזִיר לְיִוְרְשָׁיָה בְּלִי הַזְּכָרָת שׁוּם תְּנַאי אִם יִהְיֶה לְהֵם ז"ק אוֹ לֹא נִאֲח"פ נְתַנָּה הַאֲשֶׁה
אוֹ יוֹרְשָׁיָה שְׂטֵר לְבַעֲלָה שְׂאִם יִהְיֶה לְהֵם זש"ק יַחַד אֲזִי לֹא יַחֲזִיר נְאִם הִי' כֵּן נִלְע"ד שְׂאִין
הַבְּעַל מְחַזֵּב לְהַחֲזִיר כְּלוּם מְסַפֵּק דְּאֲמַרִּינוּ יָדוּ עַל הַעֲלִיוֹנָה וְלֹא מוֹצִיאִי מְמוֹן מְסַפֵּק
אֵע"פִּי שְׂיֵשׁ לְהַאֲשֶׁה וְלְיִוְרְשָׁיָה שְׂטֵר מְתוּקֵן בְּכַא"ה כִּי כֵּן פָּסַק מֵהַרְמַא"י בְּסִי' מ"ב ס"ח
שְׂאֲמַרִּינוּ יָד בְּעַל הַשּׁוֹבֵר עַל הַעֲלִיוֹנָ' וְיָד בְּעַל הַשְּׂטֵר עַל הַתְּחַתּוֹנָ' ע"ש מַכ"ש שְׁבַנ"ד
שְׂפִתוּב בְּהַתְּנַאיִם אֲבָל וְכו' שְׂמִשְׁמַעוּ שְׂרַצ' לְפָרֵשׁ מֵה שְׂפִתוּב בְּתַחֲלָ' בְּסַתֵּם בִּשְׁנֵי רֵאשׁוֹנָ'
כו' שְׂאִין לָנוּ לֹאֲמַר יָד הַבְּעַל עַל הַתְּחַתּוֹנָ' וְיָד יוֹרְשֵׁי הַמַּת עַל הַעֲלִיוֹנָ' לְהוֹצִיא מְמוֹן: הֵן

אמת שיש מקום לחלק בין היכ' שבעל השובר טוען פרי ובין היכא שאיננו יוכל לטעון פרי כמו בנ"ד ולכאורה מוכרח לומר פן דא"לכ דברי רמ"א מ"ש בש"ע ומ"ש בתשוב' סי' ד' דף ז' לענין ראוי סותרים זא"ז (מלבד שתשוב' זו היא תמוה מפל צד וצ"ע וכבר עמדתי עליה במקום אחר באריכות פי המעיין בר"ן בפ' האומר לא משמע פדבריו גם הטעם שכתב הסמ"ע בסי' רמ"א לא עולה יפה למעיין שם לפ"ד מהרר"מאי בתשובה הנ"ל מ"מ נלע"ד שאין לחלק כלל חלוק זה רק אמרינו יד בעל השובר על העליונ' כמו בנ"ד אעפ"י שאינו יוכל לטעון טענת פרי פינון שהוא מוחזק ובהיתר פא לידו ובעל השטר טוען ג"כ שפא.

איברא דק"ל אם הלנה טוען שפא פרעתי השטר אע"פי שגם המלנה טוען שפא חייב לשלם כמבואר בסי' פ"ב ס"ב ע"ש מ"מ נלע"ד הני מקלי היכא דליפא שובר אכל היכא דאיפא שובר אין מוציאין ממון ועיין מ"ש בעל ש"ף בסי' מ"ב ס"ק י"ז י"ח.

ועוד לא לזה מילין לבאר פל זה בראיות רק שאין הזמן מסכים פעת: פללא דמילתא שנלע"ד שאמרינו יד בעל השובר על העליונ' אם שניהם אינם יכולין לטעון פרי ומכ"ש בנד"נ שלע"ד שאין להאשה וליורשיה פלל דין בעל השטר נגד הבעל פינון ששוברו בצדו ופירוש' קא מפרש מה שסתם תחילה וק"ל.

והא שכתב הרמב"ן והרשב"א אלו הנה התנאי פל שישאר ממנה ז"ק לא יחזיר פלוס ליורשיה הנה על הבעל להביא ראיה נלע"ד שאין פנונתו כמו שהבין השואל דכוננתו אם הנה פתוב מתחילה סתם שמתחייב להחזיר ואח"כ הנה מפרש אם לא יהי' כו' דז"א לענ"ד אלא פנונתו הוא אם הנה התנאי על דבר מה שאין הבעל יורש מן הדין פי יש דברים שאין הבעל יורש מן הדין כמבואר בא"ע סי' נ' שאז איננו זוכה בשטר פי אם בקיום התנאי אזי אמרינו עליו להביא ראיה ועוד יש לפרש פנונת הרמב"ם בע"א באופן שאין ממנו ראיה לנ"ד אכל מה שכתבתי נראה נכון בכוננתו.

פללא דמילתא שלעד"נ שאין לזכות את ראובן לא מההיא תשובה מהרר"מ ג גם לא מתשובת הרמב"ם. רק היגד הנה ספק בן קיימא ואין מוציאין ממון מספק: אמנם נראה לבא על הבעל מצד אחר לחייבו להחזיר פל מה שהכניס לו המת פאשר ידוע הוא שמקורו ושרשן של תקנות שו"ם הוא תקנת רשב"ם ור"ת אחיו שנתקנו בתקנות חמורות ואלות גדולות רחמנא ליצילן וידוע ג"כ שהרשב"א וכל הבאים אחריו פסקו שהחרם הוא מן התורה ואזלינן בספיקו לחומרא א"כ מחוייב הבעל להחזיר הפל מפח ספק חרם וכן משמע מתשובות רי"ן"לב הנ"ל שכתב וז"ל ומה שיש להסתפק בזה הענין שאם פתוב בכתובה שנשבע לקיים התנאי כו' אם נאמר נהי דמספיק' לא מפקינן ממונ' ה"מ היכא דליפ' שבווע' אכל היכא דאיפ' שבווע' אית לן למימר ספק שבוועה להחמיר עכ"ל ומה ששדא ביה נרגא בנדון דידנ' דאיפא למימר שלא חייב הבעל את עצמו אלא במה שיהנה חייב מן הדין הגמור ולהבטיחו שקיים מה שיהנה חייב מן הדין ויהנה צניית דינא עכ"ל דבר זה לא שייך בנ"ד פינון שפאין על הבעל מצד תקנות שו"ם וק"ל.

ממילא ממוצא דברינו נשמע שפח ספק חרם יש לחייב הבעל להחזיר הפל פי נדאי מידי ספק חרם לא יצא דאיפא למיחש טובא שר"ת וסייעתו חששו לתוכחה ותם לריק גו' פל זמן שלא יצא הולד מפלל ספק מפל וכל אליפא דכ"ע דהיינו ששהה ל' יום.

דכינן שיש לאמד דעת הנותן נדוניא שיש עצב עמו כל זמן שמת הולד עד שלא שקה ל' יום. כי חזינן שהלכו אחר אומדן דעתן שלא יהיה עצב להנותן נדוניא לפיכך תקנו החזרה על משך שנה א' ולא יותר כי לאח' שנה לא יוסיף עוד עצב כמבואר בתשובות מהרמ"מ סי' ע"ב ע"ש (וכ"כ התוספת בפ' מי שמת דף ק"ד) שבכל מקום תקנו חכמים לפי אומדן דעת של בני אדם והביאו ראיה (מפ' נערה ע"ש) הן אמת שאין לומר נדאי פוננתם הנה על זרע של קנימא וראי' לפי שסתם לשון זרע של קנימא הוא מורה על נדאי כמו שאמרנו ערלתו ערלה נדאי וכו' ולא ספק וכו' אמרינו זכר נדאי ולא ספק כי לכאורה נהפך הוא פי מה שדרשינ' ערלתו ערלה נדאי דרשינו מיתורא דני"ו וכו' זכר נדאי דרשינו מה' יתירה.

ממילא משמע מן זכר בלא יתור אין להוכיח זכר נדאי וכן מן ערלה סתם. אבל האמת יעשה דרכו שאין ללמוד מזה פלוגתא כי לשון תורה לחוד ולשון בני אדם לחוד כמ"ש התוס' בשבועות ומלבד זה שגם בלשון תורה אין מוכח פלוגתא ועיין בתוספ' ר"א דמילה ובגיזיה והדברים ארוכים ואין כאן מקומם כלל של דבר שספיקא אם מתקני תקנו' שו"ם הי' פוננתם במ"ש זרע של קנימא היינו ששקה דוקא ל' יום או לא פוננו רק למעט הולד שלא נגמרו סימניו.

וא"כ נלכד הבעל בספק חרם ומחויב להחזיר: אמנם לפי מהסס בדבר להוציא ממון דאיכא למימר ע"כ לא אמרינו ספק חרם לחומרא אלא לענין אסור במקום דלית בי' שייכות ממון דליכא למימר ביה המוציא מע"ה אבל במקום דאיכא צד ממון לא אמרינו ביה ספק איסורא לחומרא אלא אמרינו המע"ה.

ומצינו שהאחרונים מסתפקים בדבר זה ועיין בתשו' ר' אהרן לשון סי' קס"ב שהניח הדבר בצ"ע. אע"פ שדחה ראיה של ר"ש מדינה שכתב שאזלינו לחומרא מ"מ הניח הדבר בצ"ע.

גם מתשובות ר"י נ' לב ה"ל אין ראיה לנדאי אסור למענין שם בלשונו אלא הדבר בספק עומד. ולא נעלם מפני מ"ש מהרמ"א בפסקיו סי' ע"ג דאפי' בספק חרם אין מוציאין ממון וכן משמע בסי' נ"ג ע"ש מ"מ סי' דבריו וכתב.

אמנם מפני שאנו מדמי' לא נעשה מעשה ובעבור זה באתי לעבר הפשרה כו' ע"ש משמע שגם הוא מסתפק בדבר זה גם אין להוכיח מדברי מהרמ"א אי דלא אזלינו לחומרא ממ"ש בסוף פסקיו וז"ל ה"נ נוכל לומר שלא הנפירו כלל ר"ת בתקנת' ובחלוק כל דהוא אמרינו בהו הבו דלא לוסקי' עלה כו' עכ"ל דהתם קאי בדבר שלא שייך הטעם משום עגמות נפש גם הוא מילתא דלא שכיח ע"כ יש לומר הבו דלא לוסקי' אבל לא בענין אחר ע"ש ודו"ק ע"כ דעתי הקלושה נוטה שאין להחזיק הבעל כמחזיק גמור כי ספק חרם החמור אשר דידיה עביד ונכנס ברמ"ח איברים רחמנ' ליצילן מגרע חזקת הממון לכל הפחות וכן משמע מתשו' ר"א לשון ה"ל גם אין לזכות יורשי המת מפל וכל כו' עכ"פ גם הם אינם מוחזקים וכיצד דינין דינינים להאי דינא ע"כ אני אומר בטח שמצוה לבצוע ואין הדיני' נכללים בכלל דינא חצצתא ח"ו וכיצא בזה פתב ר' יקר והביאו בתשו' מהרי"ל סי' פ' וז"ל בחור יתום מאב ואם ונשא אשה ומת תוך שנתו ותבעו אחיותיו היתומי' להחזיר נדונייתו מפני תקנות הקהילות ונסתפקו אי שייכא התקנה גם כשמת הבעל כי

מסתמא לא תקנו להפקיע פתובת אשה משום חינוא או שמא מאחר שהפקיע ירושת הבעל דאורייתא כ"ש פתובה שאינה אלא מפח ששעבוד לה כו' והעיקר שיש לעשות פשרה לפי חכמי המקום עכ"ל מהרי"ק ו"ל הלוי הרי קמן שמשום ספיקא אי שייכא התקנה גם פשמת הבעל או לא דעתו לעשות פשרה והוא עיקר פן נלע"ד ג"כ גבי נ"ד שהוא ספיקא שהפשרה עיקר.

וכן עיקר. פן נראה לי גרשון אשכנזי: שאלה סט נדרשתי לאשר שאלוני לחוות דעי בענין אשה אחת אשר מקרה בלתי טהור קרה לה.

עבירה הרגילה. בעון ש"ד נכשלה.

מעשה ידיה חבלה. חטא חטאה כפולה.

והמעשה שהיה כף הנה אשה אחת יולדת בליילה ולאחר יום המילה לקחה הילד אצלה אל המטה אשר היא שוכבת בו והשכיבה אותו על זרועה כדי להניקו ולהשגים עליו ביותר (כי לא הנה לה אדם אחר להשגים עליו) והמניעה לא הנה מצידה כי עשתה את שלה שייחרה בקשה למצוא מאן דהוא שישגים על הילד ולא עלתה בידה והנה האשה הנ"ל חטפתה שינה ובהקיצה משנתה מצאה הילד מונח על זרועה כאשר הניח אותו.

והוא מת ולא ידעה מה הנה לו להילד אם שכבה עליו והמיתו או אם מת מחמת סיבה אחרת והאשה הנ"ל חוששת לנפשה שמא היא המיתו הילד או היתה סיבה קרובה למיתו ע"כ בקשה לסדר לה תשובה שלימה פראוי לה אולי יש תרופה ותקנה.

כי התשובה דומה לים ולא למקנה. וכדי שלא יהא נדח ממני אען ואומר: תשובה הנה כבר ידוע מ"ש הרמ"ב ב"ד מהל' רוצח ונ"ל אע"פ שיש עונות חמורות משפיכת דמים אין בהם השחתת העולם כשפיכו דמים כו' והרקח בסי' כ"ג הקמיר מאד בתשובת הרוצח ע"ש מכל מקום אין זה כי אם מי שהורג נפש בזדון אבל מי שהורג נפש בשגגה שגלו' מכפר לו אין להקמיר עליו כ"כ ולכאורה הנה נראה שמי שהורג נפש בשינה אפי' בר גלות לא הנה רק הנה קרוב לאונס וראי' לדבר מ"ש הר"ן אמתניתין אדם מועד לעולם ונ"ל בין ישן משום שוגג איצטרך דל"ת דלא מחייב שוגג אלא כשהוא ער אבל ישן אונס הוא קמ"ל דאפי' ישן נמי חייב עכ"ל ונראה לע"ד שר"ל קמ"ל דאפילו ישן נמי חייב אע"פ שפאמת הוא קרוב לאונס מ"מ פיון שלא הנה אנוס גדול חייב דאי ר"ל קמ"ל דלא הנה אנוס פלל אבל אי הנה באמת קרוב לאונס הנה פטור א"כ הא דאית' בגמ' תנא דבי חזקי' א"ק פצע תחת פצע כו' ועל האונס פרוצון כו' פליגי אמתניתין דידן אלא נדאי שר"ל אע"פ שהאמת פן הוא שישן הוי אונס קמ"ל דחייב פיון דלא הנה אונס גדול וכן כתב הר"ן להדלי' שבאונס קטן פגון היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הפיר בה (שהנה לו ליחוש שמא הניח לו אדם אבן בחיקו) אבל אונס גמור פטרי רחמנא פגון אם הנה ישן ובא חבירו וישן אצלו וא"כ הוא שנ"ד קרוב לאונס הוא אין לנו להקמיר כ"כ בתשובתה של האשה הנ"ל והנה ראיתי במ"ב סי' כ"ו שכ"ג"כ שפול שוכב' על בנה הנה שוגג ואנוס' רק שפי' אח"כ שכ"ל שוכבת על בנה הנה פמו מזיד דמאחר שידע'

שהתינוק מונח אצלה לא הנה לה לישן בעוד שהתינוק מונח אצלה והדבר קרוב לפשיעה ולעד"נ אם חטפתה שינה אין כאן קרוב לפשיעה כלל.

דאל"כ גבי נזיקין נמי נימא הכי אם שכב אצל פלים וישן ושיכרן תוה שנתו ינה קרוב לפשיעה ונאנו פתבינו לעיל שאנוס מיקרי ואי הנה קרוב לפשיעה לא ה"ל למקרי אנוס כלל. וע"כ איירי שהפלים הוו שם קודם ששכב שם לישן דאי הניח אצלו הפלים אח"כ אנוס גמור הוא ופטור כמ"ש התוס' בשם הירושלמי: הן אמת שהרמב"ם פתב בפ"ו מהל' רוצח ונ"ל שלשה הם ההורגי' שלא בכונן' וכו' ויש הורג בשגג' ותהי' השגג' קרובה לזדון והוא שיהי' בדבר כמו פשיעה או שהיה לו להזהר ולא נזהר ודינו שאינו גולה מפני שעונו חמור אין גלות מכפרת וכו' עכ"ל מ"מ נ"ל דאין משם ראיה פי הרמב"ם מפרש והולך מה הוא שהיה לו להזהר ולא נזהר כגון זורק אבן לרשות הרבים והרג או הסותר קותלו לר"ה ונפלה אבן והמית' כו'.

ה"ז קרוב למזיד ואינו נקלט מפני שזו פשיעה היא שהיה לו לעיין ואח"כ יזרוק או יסתור עכ"ל משמע דוקא בענין זה הנה קרוב לפשיעה פי מי עיכב בידו לעיין אבל אם חטפת שינה מה ה"ל למיעבד ומה גם שיש לחלק התם הנה כמו פשיעה דאם יש אדם ודאי ימית אותו ע"כ ה"ל לעיין' אבל כאן בנ"ד אף אם תישן אין ודאי שימות היגד כלל דמילתא שגרא לא לענ"ד שאין זה נקרא קרוב למזיד אפי' סתם שגגה לא הנה כ"א קרוב לאנוס הוא ומ"מ באשר שראיתי שכתב המ"ב הנ"ל שכן נמצא פתוב בשם מהר"ם מרוטנבורג אמרתי שאין להקל במקום שאמרו הראשונים להחמיר אבל מ"מ נראה לע"ד שאין להחמיר על האשה הנ"ל רק באשר פסק המ"ב בנדון דידן' כן תעשה האשה הזאת.

והוא רחום יכפר הגם שבנדון של המ"ב היו צדדים להקל פי בנ"ד הנה מקום לומר שמה השפחה הנכרית המיתה את היגד דא חדא ועוד שהשפחה אומרה. שנתנה היגד להאם והאם אומרת שאין לה ידיעה כלל מזה ממילא בנ"ד שאין בו תרתי לטיבותא הנה לנו להחמיר על האשה זו מ"מ יש גם בנ"ד צד קולא משא"כ בנדון של המ"ב פי בנדון דידן עדיין לא יצא הולד מן ספק נפל שהרי עדיין לא שהה ל' יום ואיתא בכמה דוכתא רשב"ג אמר כל ששהה באדם ל' יום אינו נפל הא לא שהה ספיקא הנה ואיפסק הילכתא פרשב"ג ומ"ש בפ' יוצא דופן בן יום אחד נהרגין עליו אוקמינן בגמרא בידוע שפלו לו חדשיו (פירש שבעל פירש ממנה ט' חדשים ולא בא עליה עוד) הא אם לא ידעינן אם פלו לו חדשיו ספיקא הנהאע"פ שנגמרו שערו וצפרניו ולא נעלם מעיני מ"ש הרב המגיד בפרק א' מהל' ביום שאם פלו שערו וצפרניו אפי' נולד לשמנה אמרינן אשתהה מן התורה.

וכתב כן לפרש דברי הרמב"ם. מ"מ משיטת הרמב"ן והתוס' לא משמע כן והדברים ארוכים ואין כאן מקום להאריך אמנם מה שכתבתי נ"ל ברור גרשון אשכנזי: שאלה ע"ד שרום מעכ"ת ביקוש מאתי לחוות דעתי הקלושה מה אדון ביה בענין ראובן שעשה איזה עסק עם שמעון דהיינו ששמעון חייב את עצמו להמציא לראובן איזהו סחורה וראובן התחייב את עצמו לקבל הסחורות ולשלם תמורתן מ"מ ולהיות שמעון בטוח שכשיביא הסחורה לראובן שישלם לו מעותיו העמיד ראובן את לוי לע"ק בעדו נגד שמעון לשלם לו תמורת הסחורה כנ"ל וראובן עשה שטר פיצוי ללוי לפצותו ולב"כ שלא יהיה להם הניזק וגרם הניזק בין בד"י ובין בדא"ה מפל מה שהפה וכו' גם נכתוב

בש"פ נאמנות פנהוג וכל זמן ששטר פיצוי זה קיים בדלא נכתוב עליו תכרא אין אני נאמן וא"י עליו לומר מפוצה מסולק הוא פרוע הוא מחילה ריב"י הוא ולא שום טענה בעולם אדרבא לוי וב"כ נאמנים כו' ויד בעל השטר על העליון כו' והנה לוי בירר בבירור גמור שהוא שילם לשמעון המעות בעד הסחורה שמסר שמעון לראובן בכו תובע לוי את ראובן שיחזיר לו את מעותיו וראובן השיב שקודם שפרע לוי לשמעון נתן הוא המעות ליד לוי שיתנם לשמעון גם טען ראובן שנודע לו אחר התחייבות פיצוי הנ"ל שלוי הי' שותף עם שמעון הנ"ל בסחורה הנ"ל ולוי משיב מה לה נ"מ אם הייתי שותף עם שמעון ונתן לי חלק בריוח או לאו וכי בשביל זה אין אתה מחויב לפצני הן הן תורף דברי השאלה: תשובה הנה מכ"ת כותב שפשוט הוא בעיניו שהדין עם לוי עד שאינו צריך לפנים כלל רק באשר שפנגדו חולק עליו וס"ל שהשטר פיצוי בטל.

ונאמן ראובן לומר שקודם ששילם לוי לשמעון נתן הוא המעות ללוי למסרם לשמעון והביא רא"י לדבר שממעטינו בענין נאמנות שהרי אינו קאי אלא על פרעון ולא על שארי דברים לכן נאמן ראובן לומר שהוא נתן המעות ללוי ליתנם לשמעון.

גם ס"ל לכשנגדו שהדין עם ראובן מחמת טענה השני' ע"כ ביקש מכ"ת מאתי לחוות דעתי הקלושה אע"פ שאין עוד צריך לנדון הנ"ל כי נתפטר הדבר כבר מ"מ ביקש מכ"ת לידע מה דעתי נוטה ונ"מ אם יסתייע פעם אחר נדון כנה.

והנה באמת קשה עלי להכניס ראשי בין הרים גדולי להכריע ביניהם הגם שמכ"ת לא פ"י מי הוא שפנגדו החולק עליו מ"מ מסתמא גם הוא גדול דכ"ע אית להו להא דאר"י א"ר וכדעת אנשי ירושלים לא היו יושבים וכו' אע"פ כן משום חביבות' דמר באתי להשיב מפני הפבוד אמנם בקצרה באשר שאני טרוד בשארי לימודים ההכרחים שגם המה פמיהו בדיני ממונו' והנה נלע"ד שראובן לא דיבר נכונה לבטל הש"פ בטענה זו שטוען שהוא פרע מקודם גם לא בטענ' שני' והנה באמת קיצר מכ"ת מאד בדברי שפנגדו שרוצה לבטל השטר פיצוי ומביא רא"י מהא מדמעטינו בענין נאמנות דלכאורה אין טעם זה מספיק אלא לענין שלא יהא לוי נאמן בלא שבועה אבל לבטל הש"פ לגמרי אין פאן אפי' דמות רא"י גם אין לומר שפוננתו של שפנגדו הוא לומר כשם שאנו ממעטינו בענין נאמנות שאינו קאי אלא על הפרעון כן יש לנו לומר ג"כ על השטר פיצוי בכלל שאין ההתחייבו' של השטר פיצוי אמור אלא אם נתברר שלא שילם לוי לשמעון ממזון של ראובן כ"א ממזון שלו רק ראובן אומר שאח"כ החזיר לו מעותיו אזי חל הש"פ עם כל תוקף ועוז של הנאמנות המפורש בו אבל אם יפול הפרש ביניהם אם שילם לוי מכיסו ומכספו על זה לא נעשה הש"פ כלל.

זה אינו דשטר פיצוי הוא העיקר לפצות את לוי שלא יתבע שמעון המעות ממנו כלל כי פיצוי הוא לשון הצלה כמו פצני והצילני הפוצה את דוד עבדו ועיין בערוף ערוף פז השני.

ובתרגום על הפוצה את דוד עבדו כו' ממילא משמע שראובן התחייב את עצמו להציל את לוי מן שמעון שלא יוציא שמעון המעות ממנו. וע"ז קאי הנאמנות אם יבא שמעון לתבוע המעות מלוי ולוי יבא לתבוע את ראובן שיפצנו מן שמעון וא"כ נדאי נכלל בש"פ נמי אם כבר פרע לוי את שמעון כי מאי נ"מ בזה אם פרע כבר או לאו ולא ידענא שום

טעם לומר שראובן יצא זכאי בדינו בטענתו ששילם ללוי מקודם ולא נעלם מעיני מ"ש מהררש"ל בתשוב' סי' צ"ג בענין שנים שלוו בשטר א' והא' פרע השטר והביאו בידו ותבע מחבירו חלקו וזה השיב לו פבר שלמתי לה חלקי כדי שתשלם לו כל החוב.

והשיב שהנתבע נשבע שפבר שילם לו חלקו מקודם ויפטר וא"כ יש מקום לומר גם כן"ד שהלנה נאמן לומר שפבר שילם להערב אבל באמת נהפך הוא משם ראי' שבנ"ד אין הלנה נאמן דהא מהררש"ל תלה טעמיה משום שאנ"ל שטרף בידי מה בעי משום תרי טעמא חדא ששטרא היה אז עדין ביד המלנה ב' אף אם השטר ביד אחר מ"מ פיון ששטר זה שבידו אין לו עליו שיעבוד אלא שנשמתעבדו שניהם פאחת ע"ש פי האריף א"כ בנ"ד שלא שייכו הגי' ב' טעמים ודאי אין הלנה נאמן לומר פרעתי מקודם פי הערב יוכל לומר שטרף בידי מאי בעי שהרי השטר היה ביד הערב וגם הוא שטר שיעבוד מן הלנה לערב וק"ל זה נלע"ד פשוט אפי' לפי דעת מהר"ר ש"ל.

מלבד שיש לפקפק בדברי מהררש"ל מה שמביא ראי' מבעה"ת שכתב שהאשה אינה נאמנת לומר שהבעל קיבל כל המעות אלא במגו דפרעתי כו' ופי' הוא דברי בעה"ת היכן מצינו שאין לה מגו היינו פשידוע שאין לה מעות לשלם הא בלא"ה לעולם אית לה מגו אפי' השטר ביד הבעל ש"מ שאין שטר כזה ראי' לומר שטרף בידי וכו' אבל אין דבריו מוכרחים כלל פי אפשר לומר מ"ש בעה"ת אם לא במקום מגו היינו כגון שאין השטר ביד הבעל אבל לעולם פשיש השטר ביד הבעל אינה נאמנת לומר פרעתי גם מהררו"ך בסי' ע"ד פ"ק ד"ך משמע שיש לפקפק בדברי מהררש"ל וצריכין ביאור ע"ש ואין כאן מקום להאריף פיון שבנ"ד גם מהר"ר ש"ל מודה שאין הלנה נאמן: כלל דמלתא שלע"ד נראה פשוט שהדין עם מכ"ת שאין ראובן נאמן לומר פרעתי מקודם וע"ד מה שטען עוד ראובן פיון שהיה לוי משותף אם שמעון יהיה השטר פיצוי בטל אין לי פה להשיב לא לזכות ולא לחובה פיון שלא כתב לי מכ"ת מאי טעם נותן ראובן לדבריו למה הוא רוצה לבטל הש"פ משום שהיה לוי משותף.

פי מה יתן ומה יוסיף לו אם לא היה לוי משותף עם שמעון: ועוד מה שביקש מכ"ת לגלות לו דעתי הקלושה להלכה ולמעשה אם כתוב בשטר נאמנות בדלא נכתב עליו תברא והלנה מוציא כ"י סתם שקיבל סך מה אם יוכל לטעון סיטראי אם לאו ודעת מכ"ת נוטה מ"ש הרשב"ן הוא כפשוטה שיוכל לטעון סיטראי כמו גבי אל תפרעני אלא בפני פ'ופ'כו' ולא נעל' מעיני עיני פקיהי מ"ש הש"ך וחילק בין אם אומר לא יהא הלנה נאמן או שהמלנה יהא נאמן ומכ"ת כותב שבנ"ד פיון שכתוב שאין אנחנו נאמני' כו' ה"ל כאלו אומר המלנה לא יהא הלנה נאמן ונהנה נמי כאלו אומר כו' נלע"ד שמשמעות לשון מהר"ר שך איננו מורה כן רק אם אומר הלנה אין אני נאמן כו' מ"מ אין אנו מפרשי דבריו שפוננתו של הלנה לומר אין אני פורעף אלא כשאכתוב הפרעון ע"ג השטר פי אין דרף הלנה שיאמר אין אני פורעף אלא בפני כו' אלא מפרשים דבריו כפשוטה שנתן להמלנה נאמנת כנגדו אבל לא נגד עדים אבל האמת יעשה דרכו שאין חילוקו של מהררש"ך מוכרח באמת יש ליישב דברי הרשב"ן בכמה אופנים) ומצאתי בהגהות ד"מ למהררו"ך שמינישב דברי מהרשב"ן בע"א אחר שהעתיק הד"מ דברי רשב"ן פתבו ז"ל לכאורה נרא' דשתי תשובת הללו סותרות זו את זו אבל אחר הדקדוק נראה דלק"מ

דבֿתשוב' הַראשונה שא"ל מלנה ללנה אם לא תכתוב ע"ג השטר לא תהא נאמן ע"כ
היתה פוננתו אפי' יביא עדי פֿרעון דאל"כ תנאי ל"ל דפשיטא שלא יהא הלנה נאמן פל
זמן שיש למלנה שטר בידו דמצי אמר שטרך בידי מה בעי ומש"ה פסק שדינו פאלו א"ל
אל תפֿרעני אלא בפני פלוני כו' דאינו נאמן לגירסת הרי"ף כו' אבל בתשובה השני'
שא"ל לנה למלנה אם לא יהא נכתב ע"ג השטר יהא המלנה נאמן ודאי פוננתו כ"ז שלא
יביא עדי פֿרעון והתנאי מועיל לענין לפטור המלנה משבועה פדין פל נאמנות דמהני
להכי מ"ה אפי' להרי"ף מהני פשמביא עדי פֿרעון עכ"ל: והנה לפי חלוקו של מהררו"ך
שפיר קאמר שגם בנ"ד שפֿתוב בו ואין אנו נאמנים כו' ודאי פוננתו אפי' בעדים.

אבל גם חלוקק זה אינו עולה יפה לענ"ד דא"כ הוא דס"ל להרשב"ן דמסתמא כשא"ל
מלנה ללנה אל תהא נאמן כו' אין פוננתו אלא אפי' בעדים ומוכיח זה דאל"כ תנאי ל"ל
א"כ לפ"ז ה"ל דין זה אליבא דכ"ע אפי' אליבא דעת הרמב"ם דע"כ לא ס"ל אם מביא
עדים אחרים אין המלנה נאמן אלא פשאמר המלן' ללנה אל תפֿרעני אלא בפני פלוני
ופלוני דאיבא למימר שלא פסול שארי עדים אלא אם א"ל אל תפֿרעני בפני פלוני כו'
פדי שלא יוכל הלנה לומר פֿרעתיך בפני עדים והלכו למדינת הים ולע"דנ שדברי
מהררו"ך מ"ש בסי' נ"ח שפֿאמנו' בשני עדים מועיל אפי' נגד כת"י סתם שרירי' וקנימים
ודלא פש"ף דמלתא דמסתבר הוא אע"פ דלא מהימנא לנה למלנה אלא נגד עדים אבל
לא נגד הודאות עצמו פדאית' בסי' ע"א היינו דוקא אם ההודאה על אותו השטר היא
מפונרשת אבל הודאה סתם שקיבל מעות ולא פירש על איזה חוב אהני' ליה נאמנותי'
שיוכל לומר סיטראי ומיהו דוקא לגבי נאמנות פבי תרי לא מהני כ"י סתם נגד סיטראי
וכן גבי אל תפֿרעני אלא בפני פלוני ופלוני דהנה נמי פמו נאמנו' פבי תרי אליבא דהרי"ף
ורש"י וילדעת הרמב"ם נמי אע"ג דלדידן' לא הנה פמו נאמנות פבי תרי מ"מ לענין
סיטראי הנה פמו נאמנות פבי תרי פמו שפֿתב רמ"א בסי' ע' ס"ד (וטעמא דמלתא הואיל
ולא פֿרעו בפני פלוני ופלוני שאמר לית לן לאיתרע שטרא וכ"ש שלא לבטלו לגמרי
ולומר מסתמא קיבל המעות על חוב זה דאיבא למימר אפכא מסתברא מסתמא לא פֿרע
חוב זה דאל"כ ה"ל לפֿרעו בפני פלוני ופלוני שאמר (וכלמה שפֿתב מהרר"שך בזה הם
דבר שפֿתים) (והכי דייק לישנ' דמהר"רמאי בפירוש המעיין שם) וזה נ"ל ברור גרשון
אשפניז: שאלה עא מי פמוהו מורה צדק בהוראתו אלהי מפעל חילק לו מחכמתו אין
שערי עזרה ננעלו על פמותו.

זיו הדרו מאיר ומבהיק פצאת השמש בגבורתו ה"ה אהובי אדוני מורי חמי הגאון הגדול
המנופלג פל סתום מברר ומלבן פשלג נ"י ע"ה פ"ה ר"מ ואב"ד הישראלי: אוני וחילי:
כמה"ר מענדל נר"ו יאיר ולא יכבה ומחול ימים ירבה.

וכל המסתופפים בצלו צל החכמ' והמדע שלום עד פלי ירח. ואור תורתו עליהם יופיע
ויזריח.

עד פי יבא מלך המשיח: אחר פריסות השלום באתי עד הלום לידע ולהודיע שמגיל' עפה
אל מול עבר פני האיר' בענין עדות אשה עגונ' גמול' מבעל' וצרוור' אשר הוד מכ"ת אינו
וחיקר בחקיר' עשה אננים לתור' בפלפול ובסברא לא הניח דבר קטן וגדול שם הוא
הניית אביי ורבא ושיטת הגאונים אשר פירש אותה בשפ' ברור' צידד בכל צידי צדדי'

וְצַלַל בְּמִים אֲדִירֵי כֹל חֲפָצוֹ בְּיָדוֹ הֵעֵל כֹּל אֶבֶן יִקְרָה עֲדִיף כַּח דְּהַתִּיר וְאֲשֵׁתוֹמ' עַל הַמְרָא' הַגְּדוֹל' וְהַנּוֹרָא' וְעֲנִיתִי וְאִמְרָתִי בְּהֶרְמוֹת קוֹל עֲנוֹת גְּבוּר' אֲשֶׁרִי הַדּוֹר אֲשֶׁר רַבִּינוּ בְּתוֹכָהּ שׁוֹרָה ה' יֵאָרִיף יָמָיו וְשִׁנּוּתָיו עַל כֹּסֵא מַמְלַכְתּוֹ בְּקִרְבִּי יִשְׂרָאֵל דָּדִין יִתִּיר וְיִוְרָה: הִנֵּה נִפְשֵׁי יוֹדְעַת מָאֵד אֶת מֶה עֲרָפֵי תוֹלְעַת וְלֹא אִישׁ אֶנְכִּי לֹא שְׁמֵשֵׁתִי כֹל צָרְכִי וּבִפְרֹט בְּעֲנִינִים עֲמֻקִּים כְּאֵלוֹ וְהַמֶּךְ' הַזֹּאת נְכוּנָה הִיא בְּעֵינַי שְׁאֵהָ' נִחְבָּא אֶל הַפְּלִים בְּלַתִּי לְצֵאת חוּץ לְגֵזֶר מְחִיצָתִי לְהִתְעַסֵּק בָּהֶם אֲפִי דְרָף פְּלִפּוֹל בְּעֵלְמָא אַע"פ כֵּן מִטּוֹבוֹ דְּמַר קְאָמִינָא תוֹרָה הִיא וְלִלְמֹד אֲנִי צָרִיף לְגִמְר' וְלִסְבָּרָא דִּידִי' בְּאִינ' דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא עֲמַדְתִּי עַל סוּף דַּעְתּוֹ הַעֲמֻק' וְלֹא בְּאִתִּי ח"ו לְהִשִּׁיב עַל דְּבָרָיו רַק לְהַבִּינֵם עַל עֲמָדָם וּמְקוֹר' וּבִטּוֹחַ אֲנִי בְּמַעֲלָתוֹ וּגְדוּלָתוֹ אֲשֶׁר שָׁם עֲנוּתָנוֹתוֹ שְׁלֹא יִזִּיחַ וְלֹא יִנְיַחְנִי וּבְמַעֲגָלִי צָדֵק יִנְיַחְנִי.

וְעַל אֲמִיתַת הַדְּבָרִים יַעֲמַדְנִי: הָאֵמֶת אֲגִיד וְלֹא אֶכְחַד שְׁעַדִּין לֹא הָיָה הַזְּמַן מְכִיל לִי לַעֲיִין בְּדַבְרֵי מַכ"ת מְרֵאשׁ וְעַד סוּף כִּי הַמְּלֶאכֶ' מְרֻבָּ' וְהַזְּמַן קֶצֶר כִּי הָאֵלוֹף כַּה"ר מִיכָל שִׁי' בָּא הִנֵּה בְּיוֹם ה' הָעֶבֶר סְמוּךְ לְמַנְחָ' מְלֶבֶד שְׁטְרִידָנָא טוֹבָא בְּשִׁאָרֵי לִימוּדִים אַעפ"י כֵּן אִמְרָתִי אֲפִנ' וְאֲשִׁנָּה עַל מַה שְּׁבָנָה מַכ"ת יְסוּד בְּנִינּוֹ בְּשִׁרְיוֹת' דְּהֵיִיא אִיתָת' וְנִסְתַּפְקִיתִי בְּאִינ' סְפִיקוֹת: וְזֶה יֵצֵא רֵאשׁוֹנָה שִׁמְכ"ת פְּלִפּוֹל בְּחֻכְמָה לְהִתְרָא ע"פ הָעֵדוֹת שֶׁל כְּמַר יוֹדָא בֵּן יַעֲקֹב וְהַקְּשָׁה לְשִׁאֲוֹל שְׁלִפִי הַנְּרָאָה אִין מִמֶּשׁ בְּעֵדוּתוֹ כִּינּוֹ שְׁלֹא רָאָה הָהָרוֹג מִיַּד אַחַר עֲלִיָּתוֹ מִן הַמִּים וְהַסְּכָמוֹ' כֹּל הַפּוֹסְקִים כֹּל שְׁלֹא רָאָה מִיַּד אַחַר עֲלִיָּתוֹ מִן הַמִּים אִין מְעִידִין עֲלָיו מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁתְּנָה וְנִיחָא לִי לַמַּכ"ת לְסַמְנָה אַמ"ש הָרָא"ש וְחִילֵק בֵּין מִי שְׁרָאָה הַטְּבִיעָה שְׁחִיָּשִׁינוּ שְׁאָמַר בְּדַדְמִי ע"כ צָרִיף לְהַעֲיִד מִיַּד שֶׁהַעֲלָהּ מִן הַמִּי' אֲבָל מִי שְׁלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה לֹא אָמַר בְּדַדְמִי וּמְעִיד אֲפִי' אַחַר כְּמָה יִמִּי' זֶהוּ תוֹרָף דְּבָרֵי מַכ"ת בְּזֵה: תְּשׁוּבָה נִסְתַּפְקִיתִי מִנָּא לִיָּה לַמַּכ"ת דְּלַעֲת הָרָא"ש מְעִיד עֲלָיו אֲפִי' לְאַחַר כְּמָה יָמִים בְּגִדוֹן דִּידִין דְּלָמָא ע"כ לֹא קְאָמַר הָרָא"ש שְׁלֹא חִיָּשִׁינוּ לְבַדְדְּמִי אֲלֵא הִכָּא שְׁלֹא יַדַּע כְּלָל מְטַבִּיעָתוֹ אוֹ מְאִבִּידָתוֹ שְׁנֶאֱבַד רַק מְצָא הָרוֹג א' אֲשֶׁר לֹא נוֹדַע עַד הַיּוֹם שְׁנֶטְבַּע אוֹ שְׁנֶאֱבַד וְאָמַר זֶה הוּא פְּלוּנִי אֲלִמּוֹנִי וְדַאי בְּכִינְצָא בְּזֵה לֹא חִיָּשִׁינוּ שְׁאָמַר בְּדַדְמִי אֲבָל אַם יַדַּע מְקוֹדֵם וַיֵּשׁ קָלָא דְּלֵא פֶסֶק שְׁפְלוּנִי נְהַרְג כְּמוֹ בַּנ"ד וּבְיֹתֵר שְׁמֻקְנֵם אָמְרוּ לוֹ לְהִיְהוּדִי הַנְּ"ל שֶׁר' זִלְמָן הַנְּ"ל הִי"ד הָיָה מְנַחַח בִּיעַר וְדַאי יֵשׁ לְחוּשׁ לְבַדְדְּמִי: וְכֵן מְצָאִיתִי כְּתוּב בְּרִיב"ש בְּסִי' שַׁע"ח שְׁמֶפְרָשׁ כֵּן דְּבָרֵי ב"ה שֶׁס"ל אֲפִי' לְמֵאן דְּבַעֲי קַבְרֵתִיו ה"מ כְּשֶׁרָאוּ הַטְּבִיעָה וְכו' יַעֲוִין שָׁם וְאִין לְהַקְשׁוֹת אַם כֵּן דַּעַת הָרָא"ש לְמָה נִקְט בְּלִישְׁנֵי' וַיִּרְאָה וְכו' הִיָּינוּ אוֹתָם שְׁרָאוּ הַטְּבִיעָה וְלֹא נִקְט בְּלִישְׁנֵי' רְבוּתָא טְפִי אֲפִי' מִי שְׁיַדַּע הַטְּבִיעָה אֲפִי' שְׁלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה וְלֹא קָשִׁיא כְּלָל כִּי יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּלֵא"ה לְפִי דַּעַת הָרָא"ש שְׁחִילֵק בֵּין מִי שְׁרָאָה הַטְּבִיעָה לְמִי שְׁלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה א"כ הוּא לְמָה תִּירֵץ הַגְּמָרָא בְּמַעֲשֵׂה בִּשְׁנֵי ת"ח שְׁהִיָּה בְּאִי' עִם אֲבָא יוֹסִי בֵּן סַמַּאי בְּסַפִּינּוֹת וְטְבַעָה וְכו' דְּאִסְקִינוּ וְחִזְנוּנוּ לְאַלְתֵּר וְכו' לִישְׁנֵי דְּלֵא אִסְקִינָהּ וְחִזְנוּהּ לְאַלְתֵּר וְהָא דְּהַתִּיר נְשִׁיָּהּ ע"פ נְשִׁים הִיָּינוּ ע"פ נְשִׁים דְּלֵא הָיָה בְּשַׁעַת הַטְּבִיעָה וְכו' הַקֵּשׁ הַרְמַב"ן עַל בַּעַל הַמְּאֹר וְהַרִיב"ש מְבִיאָו: אֲבָל לַע"ד הַקְּלוּשָׁה לֹא קָשִׁיא וְלֹא מִיָּדִי כִּי הַתְּרַצֵּן הַשִּׁיב לְמַקְשָׁן לְפִי סְבָרְתוֹ שְׁהִיָּה סוֹבֵר שֶׁהַנְּשִׁים רָאוּ הַטְּבִיעָה כִּי הִפְשִׁטוּן רָצָה לְפָשׁוּט שְׁלֹא אָמְרִינוּ בְּדַדְמִי בְּמַלְחָמָה וְהָא דְּאָמְרִינוּ בְּדַדְמִי הִיָּינוּ אַם מְסוּפְקִי' אַם מַת הוּא אַם לֹא אָמְרוּ בְּדַדְמִי שְׁמַת מִמִּילָא כְּשֶׁרָצָה לְפָשׁוּט מִמַּעֲשֵׂה דְּשִׁנֵּי ת"ח יִסְבּוֹר שְׁגַם שָׁם הִי' מְקוֹם לְחוּשׁ שְׁלֹא נִטְבְּעוּ מִמֶּשׁ וְאָמְרוּ בְּדַדְמִי כְּשֶׁרָאוּ הַטְּבִיעָה וַא"כ הוּא הַשִּׁיב לוֹ שְׁפִיר אֲפִילוֹ לְדְבָרִיף שְׁמִיָּרִי שְׁהַתִּיר נְשׁוֹתִיהֶן ע"י הַנְּשִׁים

שָׂרָאוּ הַטְּבִיעָה מ"מ אֵין פֶּאן פְּשִׁיטוֹת לְאַבְעָיָא כִּי הָתָם מִיָּגְרִי אֶסְקִינְהוּ קָמֵן וַחֲזִינְהוּ לְאַלְתֵּר וְכוּ' זֶה מַה שֶּׁנֶּ"ל לְתַרְזַן לְפִי דַעַת הָרָא"ש וְנִכּוֹן הוּא בְּעֵינַי וְא"כ שְׁפִיר נִקְט בְּלִישְׁנֵי מִי שְׂרָא' הַטְּבִיעַ אֲבָל לְעוֹלָם גַּם מִי שֶׁיִּדְעֵה מִהַטְּבִיעַ אֵינוֹ מְעִיד אֲלָא מִיָּד כִּי אֵיפֹא לְמִיחַשׁ לְבַדְדָּמִי זֶה הוּא סִפְק אֶחָד מֵהַ שְׁנֵסְתִּפְקֵי בְּדַבְרֵי הוּד רוּם כַּת"ר.

וּבְפֶרֶט בְּאֲשֶׁר שָׂרְבִים מִהֶאֱחָרוֹנִים לֹא חָשׂוּ לְדַבְרֵי הָרָא"ש כַּמ"ש הַגָּאוֹן מֵהַר"ר אֶהְרֹן שְׁשׁוֹן בְּתִשְׁבּוּתָיו בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי וְלֹאֲחֵר שְׁפַתְתֵּי זֹאת מְצִאתִי בְּתִשְׁבּוּ' מִשְׁאוֹת בְּנִימֵן סִי' מ"ו שְׁפַתְב ג"כ שְׂאִין לְסִמְנָה אֶהַר"אש בְּזֶה וְגַם פֶּתַב שֶׁהַר"אש מוֹדָה בַּנ"ד הֵגַם שֵׁישׁ לְחִלְק בְּמִקְצַת בֵּין נ"ד לְאוֹתוֹ נִדוֹן אֲבָל בְּאֶמֶת לְפִי הַסְּבָרָא שְׁוִים הֵם וְדַאי רַב גּוֹבְרָא הוּא מַכ"ת לְהַכְנִיס רֹאשׁוֹ בֵּין הָרִים גְּדוֹלִים וְלִהְכָרִיעַ בִּינֵיהֶם אֲמַנָּם זֹאת הִיא בְּקִשְׁתִּי שִׁיּוֹדֵיעֵנִי מַכ"ת מַה הִיא הַכְרַעְתּוֹ: חָדָא וְעוֹד קְאָמִינָא מַה שְׁפַתְב מַכ"ת וְנ"ל אֲמַנָּם ע"פ עֲדוֹת שְׁהַעִיד כְּמַר זְלָמָן וְכוּ' יֵשׁ לְהַתִּיר הָאִשָּׁה הַזֹּאת בְּהַרְנוּח' כִּי הוּא שְׁמַע מִגּוֹי מַסְל"ת שְׂרוּצָח אֶחָד נִדוֹן בְּעִיר גְּאֵלִיץ וְהוֹדָה עַל הָעֵינְוִי שְׂרַצַּח מִיָּמָיו י"ב בְּנֵי אָדָם בְּדַבְרֵי הָעֵד שְׁפַתְב לְפָנֵי לִיתָא שְׁהוֹדָה כֵּן עַל הָעֵינְוִי וְאֶפְשָׁר שְׁטַעוֹת סוֹפֵר הוּא בְּלִשׁוֹן הָעֲדוֹת) וְהוּד רוּם מַכ"ת פֶּלְפֵל בְּחֻקָּה וְדִיִּיק הֵיטֵב הַדָּק בְּדַבְרֵי הָרוּצָח שְׂאֵמֵר הִיְהוּדִי הָאוֹסְדִלְיָצֵר מִשְׁמַע הַיְדוּעַ וְאֵין זֶה כִּי אִם שְׁנֵהֲרַג בְּקִרּוּב וְלֹא בְּזִמְנֵי קְדָמוֹן וְאִסִּיק בְּסוֹף דְּבָרָיו אַע"פ דְּהָעֵד מִשָּׁה לֹא אָמַר שְׂאֵמֵר הָרוּצָח הִיְהוּדִי שְׁמִשְׁמַעוֹ הַיְדוּעַ מ"מ אֲזַלִּינָן בְּתַר רַב דַּעוֹת הַגָּה בְּאֶמֶת יֵשׁ לִי פֶּאן סְפִיקוֹת טוֹבָא וְלֹא אֲמַנָּע מִלְכַתּוּב א' מְנַהוּ וְלֹא יִדְעַתִּי מִנ"ל לְמַכ"ת הָא שְׂאֲזַלִּינָן בְּתַר רַב דַּעוֹת בַּכַּה"ג דְּהֵינְוִי שְׁהָעֵד הַמְעִיד הוּא יְחִיד רַק שְׁמַעִיד שְׁשִׁמַּע מִגּוֹיִם רַבִּים וְחָשִׁיב לְרַב דַּעוֹת וּמִמִּילָא גְּדוֹלָה שְׁמִיעַתוֹ מִרְאִיתוֹ כִּי אֵלוֹ עַד אֶחָד כְּשֶׁר שְׂרָאָה בְּאֶחָד שְׁמַת אוֹ נִהְרַג וְשְׁנֵים פְּסוּלִים מְכַחֲשִׁים אוֹתוֹ ה"ל כְּמַחְצָה עַל מְחָצָה וְסִפִּיקָא הוּא וְאֵלוֹ יֹאמֵר שְׁשִׁמַּע כֵּן מִשְׁלֵשׁ פְּסוּלִים יְהֵא נְאָמָן אַע"פ שְׁשִׁנִּים מְכַחֲשִׁים אוֹתוֹ וְאָמְרוּ לֹא מַת וְאָפִי אֶחָד פְּסוּל שְׁיֹאמֵר שְׁשִׁמַּע מַג' פְּסוּלִים שְׁפִלוּנֵי מַת יְהֵא נְאָמָן אִפִּי' שְׁנֵי פְּסוּלִים אֲחֵרִים מְכַחֲשִׁים אוֹתוֹ וְאוֹמְרִים לֹא מַת נִמְצָא שְׁמִיעַתוֹ גְּדוֹלָה מִרְאִיתוֹ דְּלָמָא לֹא הִיא ע"כ לֹא קְאָמְרִינָן שְׂאֲזַלִּינָן בְּתַר רַב דַּעוֹת אֲלָא כְּשֶׁהֵם בְּעַצְמָם בְּאֵין וּמַגִּידִים בְּפָנֵי הַב"ד אֲבָל לֹא בְּעֵינֵי אֲחֵר בְּפֶרֶט לְהַקְל כִּי לֹוֹלָא סִיפָא דְמַתְנִיתָן ה"א כִּי אֲזַלִּינָן בְּתַר רַב דַּעוֹת לְחֻמְר' אֲבָל לֹא לְקוֹלָא שְׁשִׁמַּע שְׁחִידוּשׁ הוּא וְאֵין לָהּ בּוֹ אֲלָא חִידוּשׁוֹ וּבִיּוֹתֵר מִגּוֹי מַסְל"ת שְׁחִידוּשׁ הוּא בְּלֹא"ה כַּמ"ש הָרִיב"ש בְּסִי' שַׁע"ז וְעוֹד יֵשׁ לִי לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁלֹא אֲמַרִינָן בַּכַּה"ג אֲזַלִּינָן בְּתַר רַב דַּעוֹת.

אֲמַנָּם בְּאֲשֶׁר לְפִי עַנ"ד נִרְאָה שְׂאִין תְּמִיָּה זֹו הַכְּרַח לְדַבְרֵי מַכ"ת פֶּלְל כִּי יֵשׁ לְתַרְזַן וּלְהַסֵּר סִפְק זֶה בְּרִינּוֹת כְּאֶבֶר ע"כ לֹא רְצִיתִי לְהַאֲרִיף כִּי יֵשׁ לִי לִישָׁב דְּבָרֵי הָעֲדִים בְּאִנְפֵּן שְׁלֹא יְהִיו סוֹתֵרִים זֶה אֶת זֶה כִּי יְדוּעַ שְׁשִׁמַּע הַגּוֹיִם לְעֵנּוֹת הַחֲיִיבִים מִיתוֹת יוֹתֵר מִפְּעַם אֶחָד כֵּן שְׁמַעַתִּי שְׁהוּא ע"פ הָרַב הֵגַם שְׂאִין כֹּל נִימוּסִיָּהֶם שְׁוִים וְהֵם מִשְׁתַּנִּי' לְפִי הַמְּקוֹם וְהַשְּׂרָרָה מ"מ שְׁכִיחַ הוּא וְלְכַאוּרָה מִשְׁמַע כֵּן מְדַבְרֵי הָעֵד כְּמַר שְׁלֵמָה שְׁהַעִיד וְנ"ל בְּל"א וְכוּ' דְז עַר הָאֵט מוֹדָה גִּיוּעָזָן אוֹף דֵּר עַרְשֵׁי עֵינְוִי וְכוּ' עַכ"ל מְלִשׁוֹן הַגָּה מִשְׁמַע שְׁעֵינְוִי אוֹתוֹ עוֹד וְא"כ הוּא יֵשׁ לִישָׁב דְּבָרֵי הָעֲדִים בְּאִנְפֵּן שְׂאִינָם מְכַחֲשִׁים זֹא"ז פֶּלְל כִּי כָּל אֶחָד וְאֶחָד הִגִּיד עַל עֵינְוִי אֲחֵרָת וּפְעַם אֶחָד אֲמַר הָרוּצָח הִיְהוּדִי מְאוּסְטְרִלִיץ וּפְעַם אֶחָד אָמַר יְהוּדִי אֶחָד סְתָם אֵף אִם יְהִי זֶה דֵּרָף רַחוּק הֵינְוִי מְתַרְצִים דְּבוּרֵיהוּ כְּדִי שְׁלֹא יִכְחִישׁוּ זֶה אֶת זֶה כַּמ"ש הַש"ע בַּח"מ סִי' כ"ט וְהוּא מְתִשְׁבּוֹת הָר"ן סִי' ל"ד (הֵגַם שְׁבִזָּה יֵשׁ לְפַקְקָא

ולחלוק כי הדבר זה אינו מוכרח בדברי הר"ן ומקראי שמביא מהא דאמרין שא' טעה בעיבורא דירקא ואין פאן מקומו להאריה) מכ"ש שיש לנישב דבריהם בדרך קרוב ושכיח ורגיל וא"ל בנדאי אלו היו הב' עדים מחולקי' איה ששמעו מגוי א' אזי היינו מתרצים דבריה' באופן שלא יכחישו זה את זה פי שארית ישראל לא ידברו פנב אבל מאחר שהם אינם מחולקים רק כל אחד ואחד אומר מה ששמע באופן שהם אינם מכחישים זה את זה רק שהגוים מכחישים זה את זה ואין אנו מתרצים דבריהם פי פיהם דבור שוא הא ליתא פנין שמסיחים לפי תומן נדאי לא משקרי ואומרים אמת ולכן האמינם חז"ל ע"כ מתרצינו דבריהם שלא יכחישו זה את זה וכן משמע במהרי"ק שורש קכ"ח שאף דברי גוים מתרצינו ע"ש ממילא אין פאן סתירה בדברי העדים כלל: איברא אעיקרא דדינא יש לי להסתפק פי מאן לימא לן שאמר הרוצח שהוא הרג היהודי מאויסטרליץ בלי שום שאלה כלל פי משמעות הלשון שאמר הרוצח שהרג היהודי מאויסטרליץ בלשון ידוע משמע שזה הוא תשובה על שאלה ששאלהו אם הרג היהודי מאויסטרליץ והשיב שגם היהודי ששאלהו אותו עליו הרג הגם שיש לומר שהוא מעצמו עשה אותו כידוע באשר שבקרוב עשה הרציחה באשר פי"מכ"מ"מ דוחק הוא שיעשה אותו כידוע בענין זה ויותר מן שב הלשון אם נאמר שהשיב על השאלה ששאלו אותו עליו וא"כ הוא שהשיב על השאלה אין זה מסל"ת אע"פ שמהר"א בת"ה כתב שאף אם השיב על שאלת גוי שלא בפני ישראל לא יצא מפלל מסל"ת ומקראי"א מביאו בהג"ה סעי' י"ד מ"מ יצא מתורת מסל"ת משום טעם אחר והוא זה פי איכא למימר שהוד' מחמת יראת יסורין ונדמ' להא דאמרין קטול אספסתא וקומנטריסן שיש אמתלא בדבר הזה ואין זה מסל"ת כמ"ש בתשובות מ"ב סימן ס"ח.

ומ"ש מכ"ת דרף העברה ומחמת יראת יסורין נמי ליכא. שהרי הודה בעינוי על הרבה רציחות וכו' עכ"ל ואנכי בער לא אדע מה דעתו נדאי אלו הוד' מעצמו בלי שאל' צדקו דברי מכ"ת פי מה לו להודות על מה שלא שאלהו אלא נדאי קושטא קאמר.

אבל אם שאלהו עליו יש לומר שהודה מחמת יראת יסורין פי אם לא יאמר פן יענו אותו עוד באולי יודה גם על היהודי משא"כ כשהודו לדבריהם יניחו אותו ויננויח לו וחסש לחיי שעה ואינו מפסיד בהודאה זו פי בלאו הכי בן מנת הו' אע"ג דאפשר דלמרדן האלו יש להם קצבה מ"מ די הוא לאמתלא ולומר שאינו מסל"ת.

ומה שהביאו הפוסקים ראי' מהא דאמרין אלמלא נגדוהו וכו' ששמע דוקא ביסורין ומרדן שאין להם קצבה י"ל שהודה מחמת יראת היסורי' אבל במרדן שיש להם קצבה לא אמרין שמחמת יראת היסורי' הודה היינו משום שיש לומר שנדאי קושטא קאמר.

דא"א לומר שהוד' כדי שינצל מיסורי' הלא יהי' לו יסורי' עד שערי מנת ממש אם יודה ויותר טוב לו שישפול היסורין אלו לפיכך אמרו שאלו היסורי' קשים יותר פדאמרין אלמל' וכו' אבל אם הוא בן מנת בלא"ה כמו בנ"ד נדאי יש לחוש שהודה לשאלתן כדי להפטור מן היסורין אע"פ שיש להם קצבה יחוש לחיי שעה וא"כ הוא יש לפקפק בעדים מסל"ת זה פשיט' לדברי הר"ן ומקראי"א מביאו שגוי מסיח לפי תומו מפי גוי צריך לומר שאותו הגוי אמר לו לפי תומו פשיטא אין פאן עדים כלל פי בכאן הי' הגוי מסיח לפי תומו מפי גוי פי הרוצח הוא הגוי הראשון.

והגוים שאמרו הדברים לפני העד הם השנייני". ובאשר שלא אמרו שהרוצח הודה מעצמו שהוא מסיח לפי תומו ונדאי אין בעדים זה ממש כי יש לחוש שהודה ע"י שאל' ואין פאן מסיח לפי תומו אלא אפי' לדעת מהררא"י שפכתב בסי' רל"ט גוי מסיח לפי תומו ששמע מפי גוי אחר אצ"ל בפ"י שגוי הראשון סיפר לו במסיח לפי תומו רק מסתמא דיינינ' ליה כמסיח לפי תומו אפ"ש לומר שלא קאמר שמסתמ' דיינינ' לי' כן אלא דוקא בגדון דידיה שאמר הגוי השני סתם ששמע מגוי הא' שנהרג פלוני ואין מוכרח כלל באותו הלשון לומר שאמר ליה לשום איזה פנונה לכה דיינינ' ליה כמסל"ת אבל בנ"ד שמתוך משמעו' הל' שאמר הגוי הב' בשם הגוי הראשון משמ' שלא אמר הגוי הראשון במסל"ת פי יותר קרוב לומר שהודה ע"י השאלה מאחר שאמר בלשון ידוע היהודי מאןסטרליץ ממילא לא הנה מסיח לפי תומו רק הודה מי'ראת היסורי' כנ"ל אף על גב שמהרא"י מביא ראיה מתשובות מור"ם שפכתב שלא תלינו להחמיר אלא היכא דמוכח ומשמע הוכחה ממש.

זה אינו פי נדאי הוכחה זו לאו דוק' הוכח' ממש פי מה ששמ' מקומנטריסין שנהרג פלוני אין זה הוכחה ממש פי אפ"ש לומר שלא אמרו להתפאר אלא לפ"ת אמרו שפלוני נהרג אלא לפי שקרוב הדבר יותר אמרינו שנה מיקרי הוכחה ה"ה אפ"ש לומר בגדון דידין אף על פי שיש לחלק קצת נכון הוא לומר כן שלא לעשות פלוגת' רחוקה בין הפוסקים שהר"ן יסבור אפילו במקום שאין הוכחה כלל חיישינו שמא לא אמר הגוי הא' לפ"ת.

ות"ה יסבור אפילו במקום שיש הוכחה קצת שאינו מסיח לפי תומו אף על פי כן דיינינ' כמסיח לפי תומו. ואף אם נאמר שאין זה דחוק לפרש דברי הרוצח שאמר בל"א דער צוועלפטי איז גועזן דער אויסטרליצר יוד שמשמעו היהודי הידוע אף על פי שלא שאלו אותו אם הרגו פינון שמקרוב נהרג אותו היהודי נודע לרבים ע"כ אמר בלשון ידוע ממילא לא יצא מכלל מסל"ת לפי דעת בעל ת"ה גם לפי לשון העדות שכתוב לפני שלא הזכירו שהודה על העינוי לא יצא עדות זה מכלל מסל"ת.

מ"מ אין להתיר אשה זו בעדות זו כי לפי דעת הר"ן אין זה מסיח לפי תומו פינון שאפ"ש לפרש דברי הרוצח עכ"פ ג"כ שהוא תשובות השאלה ממילא הנה ליה פלוגתא דרבנותא ומהרמ"א מביא דעת שניהן וכל היכא דאיכא פלוגתא בעדות אשה אזלינן לחומרא כמ"ש רמ"א בשם הריב"ש וביותר שהריב"ש לית ליה כלל להתיר ע"י גוי מפי גוי.

ואפי' אמר בפירוש לפ"ת שהגוי הראשון א"ל לפ"ת הוא ספק גדול בעיני באופן שגפול העדות של כמ"ר זלמן בבירא ואינו עושה רושם כאצבע בקירא בכל זאת יעמדני מכ"ת על האמת ואדעה שאהבה נפשי.

והנה באמת היה נראה לע"ד הקלושה והחלושה לא להלכה ולא למעשה פי עלי הדבר קשה להכניס ראשי להתיר בעדות האשה ולפי אטום בערלה פבושה. רק אדון לפני רבינו על קרקע קשה דרך פלפול לתאנה נפשי גרסא שיש מקום להתיר האשה לכל גבר ע"פ עדותן של עדים כשרים כמ"ר יודא בן יעקב.

וכמ"ר דוד בן יודא והוא זה: פי באמת הלשון שהעידו שניהם בשנה דיינינו שהעיד כמ"ר דוד וז"ל בל"א האב איך ניט אנדרשט קענן דר קענן אין זיינם פנים וגם אן זיינם בארט וכו'. ומה שהעיד כמ"ר יודא וזה לשונו בלשון אשכנז האב איך אים דער קענט אן זיין

פְּנִים וְגַם אֵן זַיִן בְּאַרְט כּו' ע"כ אֵלּוּ הַלְשׁוֹנוֹת יֵשׁ לְפָרֵשׁ אוֹתָם בְּשָׁנֵי פְּנִים וּשְׁנֵיהֶם קְרוּבִים לְשִׁמּוֹעַ הָאֶחָד שֶׁהַעִידוּ שֶׁהִפִּירוּ בְּפָנָיו בְּפָנָיו עֲצָמוֹ וְגַם בְּזַקְנוֹ הַפִּירָהוּ.

וְאֵלּוּ הֵיזָה פִּי זֶה מְוַכַּרְח לֹא הֵיזָה כָּאֵן מְקוֹם עֵינֵן כָּלֵל כִּי הֵיזָה כָּאֵן שְׁנֵי עֵדִים אַע"פ שְׁכַמ' דְּוֹד חֲזַר וְהַעִיד בַּע"א לָאוּ כָּל כְּמִינֵי שְׁכִינֵן שֶׁהִגִּיד שׁוֹב אֵינן חוֹזֵר וּמַגִּיד אֲבָל בְּאַמַּת יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי שְׁנֵיהֶם שֶׁחֲדָא קְאָמְרֵי שַׁע"י הַזְּקֵן הִפִּירוּ בְּפָנִים כְּמוֹ שֶׁבִּיָּאָר דְּבָרָיו הָעֵד כַּמ"ר דְּוֹד וּפִירֵשׁ נִכּוֹן הוּא שֶׁדְּבָרָיו סוּבְלִים אוֹתוֹ וְכֵן כְּתַב בְּתַשׁוּבוֹת הָרַא"ש ס' ט"ו כִּיּוֹצֵא בּוֹ בְּעֵנָן זֶה וְהִבִּיא רַא"י מְדַבְּרֵי מְהַרְיָב"ל ע"ש וַא"כ הוּא צָרִיכֵי אָנּוּ לְדַקְדָּק אִם עֵדוֹתָן עֵדוֹת אִם לָאוּ.

וּלְפִי רִיבֵהוּ לְפִי הַנִּרְאָה אֵינן כָּאֵן עֵדוֹת כָּלֵל דְּהָא תָּנּוּ בְּמַתְנִיתָן אֵינן מְעִידִים אֲלָא עַל פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחוּטָם מְשֻׁמַּע בְּלִי שׁוּם הַתְּעוֹרְרוֹת הַפְּרָה אַחֲרֵינָא. וְלָכֵן נִקְטַתְּ הַתְּנָא לְשׁוֹן שְׁלִילָא וְלֹא קַתְּנֵי מְעִידֵי עַל פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחוּטָ' וְלֹא עַל סִמְנֵים שְׁבַגּוּפוֹ וְשְׁבַכְלִיּוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה דְּיִיק הַרְשָׁב"א בְּסִיפֵי דְּמַתְּנִיתָן אֵינן מְעִידִין אֲלָא עַד ג' יָמִים וְלֹא קַתְּנֵי כָּל שְׁעֵבֵר עָלָיו ג' יָמִים אֵינן מְעִידִין עָלָיו.

וְהוֹצִיא מְזָה דִּין מְחַוְדָּשׁ שֶׁבְּסַפֵּק אִם הוּא תוֹךְ ג' יָמִים אוֹ לְאַחַר ג' אֲזַלִּינָן לְחוּמְרָא. וְהַדְּבָרִים כְּתוּבִים בְּדַבְּרֵי אַחֲרוֹנֵי אַף אִם אָנּוּ נְדִיּוּק לְשׁוֹן הַתְּנָא שְׁנִקְטַתְּ לְשׁוֹן שְׁלִילָא מִמִּילָא הָהּ מְשֻׁמַּע שְׁאֵינן עֵדוֹתָן שֶׁל הָעֵדִים הַנִּלְכָּל כְּלוּם אָמְנָם כַּד דְּיִיקִינָן שְׁפִיר אִיכָּא לְמִידָק אִיכָּא.

כִּי לְשׁוֹן מַה שֶׁכְּתַב אֵינן מְעִידִין אֲלָא עַל פְּרָצוּף פְּנִים וְכו' אֵינּוּ מְתַנִּישֵׁב שְׁפִיר כִּי הֵכִי הַל"ל אֵינן מְעִידֵי אֲלָא ע"י פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחוּטָם וְהֵנָּה מְשֻׁמַּע מְדַקְתְּנֵי בְּלְשׁוֹן שְׁלִילָא וְלֹא קַתְּנֵי מְעִידֵי ע"י פְּרָצוּף פְּנִים וְכו' מְשֻׁמַּע לְהוֹרוֹת דְּוָקָא ע"י הַפְּרַת פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחוּטָם בְּלִי שׁוּם הַתְּעוֹרְרוֹת הַפְּרָה אַחֲרָת הוּא מְעִיד וְלֹא בְּהַפְּרַת פְּרָצוּף פְּנִים וְכו' ע"י הַפְּרָה אַחֲרָת.

וּמְדַלָּא קַתְּנֵי הֵכִי רַק קַתְּנֵי אֵינן מְעִידִין אֲלָא עַל פְּרָצוּף פְּנִים וְכו' אֵינן מְשֻׁמַּעוּ כָּלֵל לְמַעַט הַפְּרַת פְּרָצוּף עַל יְדֵי הַתְּעוֹרְרוֹת הַפְּרָה אַחֲרָת רַק אַדְרַבָּא אֵינן הַתְּנָאֵי כ"א שְׁיַעִיד עַל הַפְּרָצוּף פְּנִים וְכו' אִיף שְׁיַהִיָּה.

וְזֶה נִרְאָה לִי דְּקְדוּק נִכּוֹן: וּבְאַמַּת מִילְתָּא דְּמַסְתַּבְּרָא הִיא שְׁלֵא יִגְרַע פַּח הַהִיכְרָ' מַה שֶׁמְפִיר הַפְּרָצוּף פְּנִים וְכו' ע"י הַתְּעוֹרְרוֹת הַפְּרָה אַחֲרָת וּבְפִרְט ע"י הַזְּקֵן כִּי עֵינֵי הַפְּרַת הַפְּרָצוּף הוּא ע"י הַזְּקֵן כְּדִאמְרֵינָן בְּכַמְהָ דְּנִוְכְתֵי וַיִּכְר יוֹסֵף אֶת אֶחָיו וְהֵם לֹא הִפִּירוּ מְלַמֵּד שֶׁהִנִּיחוּ בְּלֹא חֲתִימַת זְקֵן וְכו' מְשֻׁמַּע מַה שֶׁהִפִּירוּ וּמַה שְׁלֵא הִפִּירוּ אוֹתוֹ הִי הַכֵּל ע"י הַזְּקֵן וְדָאֵי אֵינן לְלַמֵּד מִהַפְּרָה הַזֶּה כִּי יִפִּיר לְחוּד וְהַפְּרַת פְּנִים לְחוּד כְּדִאמְרֵינָן בַּפ' יֵשׁ בְּכוֹר לְשׁוֹנֵי בְּתָרָא מ"מ לְפִי הַתִּי הַא' א"ש וְהַפּוֹסְקִים נִקְטוּ לְשׁוֹנֵי קַמָּא לְעֵינֵי קָמוֹ שֶׁכְּתַב מְהַר"ם פּוֹד"וּוּ א"י ל"ו.

וְלְכַאוּרָה הֵיזָה נִרְאָה לְהַבִּיא רַאָיָה מִמַּה שֶׁכְּתַבוּ תוֹס' בַּפ' הָאִשָּׁה שְׁלוּם דָּף קַט"ו ע"ב ד"ה וְקַאמֵר סִמְנֵים שֶׁהִתְּמַם כְּתַבוּ תוֹסְפוֹת שְׁעַל יְדֵי טְעָנוֹת עֲצָמוֹ לִיכָּא לְהַאמִּינָם דְּאָמְרֵי בְּדַדְּמֵי וְכו' וּבְסוּף דְּבַרְיָה' כְּתַבוּ הָא דְּסִמְכִינָן אִסְמִינָם אַע"פ שְׁאִינָם דְּאוֹרֵייתָא הֵינּוּ מְשׁוּם דְּאִיכָּא נְמִי ט"ע ע"כ מְשֻׁמַּע שְׁעַל ט"ע לְחוּד לֹא סְמִיכִינָן.

אָבֿל כשט"ע הוא ע"י סימני סמכינו עליו. משמע שט"ע ע"י סימני הנה יותר טוב מט"ע בלא סימנים וכן משמע בטור סי' י"ז).

אָבֿל בַּאֲמַת אֵין מִשֵּׁם רֵאִי דַאֲיִכָּא לְמִדְחֵי דְשִׁאֲנֵי הֵתֵם שְׁעֵד אָמַר שְׁמִפִּירוּ בַט"ע בְּלֵא סִימָנִים וְעוֹד יֵשׁ בּוּ סִימָנֵי ג"כ לְכֹן סְמִכִינוּ עָלָיו פִּינוּן שְׁמִחֻזִיק דְבָרָיו בְּסִימָנִים מְאָמִינִים לּוּ שְׁמָה שְׁאָמַר שְׁמִפִּירוּ בַט"ע אָמַר אָמַת וְלֵא בְּדָדְמֵי אָבֿל פְּשִׁהֶעֱד בְּעֶצְמוֹ אָמַר שְׁאִינוּ מִפִּירוּ בַט"ע כִּי אִם ע"י סִימָנִים שְׁמַעוֹרְרִים אוֹתוֹ.

אָפֿשֵׁר לֹמַר שְׁאִין הִפְרָה זֹ מוֹעֵלַת. אָבֿל נ"ל לְהִבֵּיא רֵאִיָּה מַת"ה שְׁפֶתֶב בְּסִי רַל"ט דְבָרֵי הָא"ז שְׁפֶתֶב בְּשֵׁם ר"ש ו"ל ור' נְתָן דָּאִין מַסֵּל"ת נְאָמָן אֵלֵא פְּשִׁאֲמַר נְהַרְג אוּ מַת מְשׁוּם דְלֵא צָרִיף ט"ע.

אָבֿל מְצִאֲתֵי פְלוֹנֵי הָרוּג עִם סִימָנִים הֵיכָא דַאֲיִכָּא לְמִיחֻשׁ וְכו'. וְכַתֵּב הוּא ו"ל אָמְנָם כִּי דְיִיקֵי שְׁפִיר נוֹכַל לֹמַר לְעוֹלָם עִם סִימָנִים שְׁאִינ' מְוִבְהָקִים קְאָמַר ור"ל ע"י אוֹתוֹ סִימָנִים הִפִּירוּ בַט"ע דְכִי הָאִי גִוְנָא גְבִי יִשְׂרָאֵל הַמְתַּכְפוּיִן לְהַעֲד מְהֵנִי וְכו' עכ"ל הָרֵי מְבִנְאָר שְׁגִבֵי יִשְׂרָאֵל מְהֵנִי הִפְרַת פְּנִים ע"י הַתְּעוֹרְרוֹת סִימָנִים שְׁאִינָם מְוִבְהָקִים.

וְנִלְע"ד לְהִבֵּיא רֵאִי עֲרוּכָה וְשְׁמוּרָה לְהָא דַאֲמָרִינוּ אַעפ"י שְׁאִין מִפִּיר הִפְרָצוּף פְּנִים אֵלֵא ע"י הַתְּעוֹרְרוֹת הִפְרָה אַחֲרַת מִיקָרֵי שְׁפִיר הִפְרַת פְּנִים וְזֶה הוּא. דַאֲמָרִינוּ בְּכַתְּוִבוֹת דְרַף כ' ת"ר כּוֹתֵב אָדָם עֲדוּתוֹ עַל הַשְּׁטֵר וּמַעֲיֵד עָלֶיהָ לְאַחַר כְּמָה שְׁנִים.

אָמַר רַבִּי הוֹנָא וְהוּא שְׁזָכְרוּ מַעֲצָמוֹ ור"י אוֹמַר אַעפ"י שְׁאִין זָכְרוּ מַעֲצָמוֹ וְכו' וּפִירֵשׁ הַנְּכוּן בְּשִׁיטָה זֹ הוּא מַה שְׁפִירֵשׁ הָרִי"ף וּפִי' רַש"י ו"ל שְׁאִין זֶה שְׁטֵר שְׁפִיד הַמְלִיָּה, אֵלֵא כְּגוֹן סִפֵּר אוּ שְׁמֵשׁ וְכו' וַאֲר"י אַעפ"י שְׁאִין זָכְרוּ מַעֲצָמוֹ אֵלֵא שְׁמֵן הַכְּתָב שְׁלוֹ נְזָכַר וְהוֹלֵף וּמַעֲיֵד וְכו' זֶהוּ פִי' הָרִי"ף וְרַש"י.

מִשְׁמַע לְהִדְיָא אַעפ"י שְׁאִין זָכַר לְדָבָר אֵלֵא ע"י דְבָר אַחַר שְׁמִזְפִּירוּ ה"ל זְכִירָה מְעֵלְיָא. וְלֵא חִיזִישִׁינוּ שְׁמָא יַעֲיֵד מִתּוֹף הַכְּתָב אַעפ"י שְׁלֵא יִזְכּוֹר הָעֲנִיָּן מִמֵּשׁ וְאֵז לֵא יִהְיֶה מִמֵּשׁ בְּעֲדוּתוֹ לְכ"ע פִּינוּן שְׁאִינוּ רֵאִוֵי לְהַגִּיד וְה"ל כְּאוֹלָם ה"ה גְּמֵי הִפְרָה שְׁמִפִּיר ע"י הַתְּעוֹרוֹת הִפְרָה אַחֲרִינָא הֵנּוּ הִפְרָה מְעֵלְיָא וְלֵא חִיזִישִׁינוּ שְׁאָמַר בְּדָדְמֵי אָף עַל פִּי שְׁאִינוּ מִפִּירוּ רַק ע"י הַזְּקָן אוּ סִימָן אַחַר שְׁאִינוּ מְוִבְהָקֵי וְלֵא חִזִּישִׁינוּ לְסִהְדֵי שְׁיִאֲמָרוּ בְּדָדְמֵי כַמ"ש הַתּוֹסֵס' בַּמַּס' יְבָמוֹת דְרַף קט"ו ד"ה טַעְמָא דַע"א דְלֵא חִזִּישִׁינוּ לְסִהְדֵי שְׁאָמָרוּ בְּדָדְמֵי וּנְסִבֵי וְלֵא דְיִיקַת.

וְעִדִּין יֵשׁ לְבַעַל דִּין לְחֻלּוֹק וְלֹמַר וְכִי יִלְפִינוּ אִיסוּר' מְמוֹנָא. כְּדַמְקָשִׁינוּ בַב"מ דְרַף כ' ע"ש אַעפ"י גַב דְּמָמוֹן חָמוֹר שְׁאִין מוֹצִיאִין מָמוֹן אֵלֵא בְּעֲדוֹת בְּרוּר וְלֵא אֲזִלִּינוּ בְּמָמוֹן בְּתַר רַב.

וְאֵלוּ בְּאִיסוּרָא אֲזִלִּינוּ בְּתַר רַבָּא. וְאִפְּלוּ בְּדִינֵי נְפִשׁוֹת אֲזִלִּינוּ בְּתַר רַבָּא.

כְּדַמוּכַח בְּסוּגְיָא בַפ"ק דְחֻלּוּיִן. כְּבָר הַקָּשׁוּ תוֹסֵפֶת לְשֵׁם גְּוִשְׁיָא זֹ וְתַרְצוּ לְחַד שְׁנוּי' דְבִאֲשַׁת אִישׁ הַחֲמִירוּ.

מִמִּילָא יֵשׁ לְבַעַל דִּין לְחֻלּוֹק וְלֹמַר אִיסוּרָא מְמוֹנָא לֵא יִלְפִינוּ. אָמְנָם יֵשׁ לָנוּ לְהִבֵּיא רֵאִיָּה מְפִוּרְשֵׁת שְׁבַדְבָר הֵנּוּ מָמוֹן וְאִיסוּרָא שׁוִי' הֵן שְׁאָף בְּאִיסוּרָא אָמָרִינוּ הָכִי דַאֲי'

בתוספת וְהָרִ"ן מְבִיאָה לְהַכְרִיחַ הַיְמִנָה שְׂפִי הָרִי"ף הוּא הַפִּי הַנִּכּוֹן וְז"ל מְצֵא פֶתַח בְּשֹׁטֶר מִת פְּלוּגֵי לֹא תִנְשָׂא אֶשְׁתּוֹ וְאִם אָמַר מִה שְׂפָתוֹב בְּשֹׁטֶר שְׂמַעְנוּ וְשִׁכְחָנוּ תִנְשָׂא אֶשְׁתּוֹ עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ וּבִיאָר הָרִ"ן מ"ש שְׂמַעְנוּ וְשִׁכְחָנוּ כְּלוּ' וְע"י רֵאִיִּת הַפֶּתַח נִזְכָּרְנוּ דְמַהִימָנִי עכ"ל.

הָרִי מְבִנְיָר נִגְלָה שְׁגָם בְּאִסְרֵי א"א סְמִכִינֵי אֶהֱזַכְרָה ע"פ הַשֹּׁטֶר וְלֹא חִיִּישִׁינֵי דְלָמָּא לֹא אִידְכָר שְׂפִיר דָּאֵז לֹא הָוּה עֲדוּת כָּלֵל כִּמ"ש הָרִ"ן בְּהִדְיָא אִפִּי לְפִי מַה דִּס"ל מְשִׂיאֵי ע"פ הַשֹּׁטֶר מְשׁוּם דְבַעֲדוּת אִשָּׁה הַקְּלוּ.

הִינְנוּ אֲפֻשֶׁר לֹמַר דְּנֻקָּא הֵיכָא שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעֵי אִם שְׂכַח אוֹ זָכַר הַפּוֹתֵב מִה שְׂפָתַב אָבֵל אִם בְּנוֹדָאֵי אִינוּ זֹכֵר דָּאִין רֵאוּי לְהַגִּיד אִין כָּאֵן עֲדוּת כָּלֵל וְאִם סְמִכִינֵי בְּאִסְוֹר א"א אֶהֱזַכְרָת הַשֹּׁטֶר לְהַעִיד נ"ל פְּשׁוּט שְׂסִמְכִינֵי ג"כ אֶהֱזַכְרָת הַסִּמְנִים שְׂאִינֵם מְוָבְהָקִים שְׂיִפִּיר פְּרָצוּף פְּנִים עִם הַחֻטָּם כִּי שְׂקוּלִים הֵם וְאִם בְּמֵאֲזֵנִים יַעֲלוּ יַחַד לֹא יִכְרִיעַ א' אֶת חֲבִירוֹ כְּמֵלֵא נִימָא.

וּא"כ הוּא שְׂזַכִּינוּ לְדִין ע"פ הַגַּמ' וְהַתּוֹסֵף (וְכֵן הוּא מְבִנְיָר בַּת"ה הַנִּזְ"ל) שְׂהַפְרָת הַפְּנִים ע"י הַתְּעוֹרְרוֹת סִי אַחַר הַפְּרָה מְעַלְיָא הִיא אִין כָּאֵן נְמִי מְקוּם לְחֻוּשׁ לְאִישְׁתַּהִי אַע"פ שְׂכָל הַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ דְחִיִּישִׁינֵי לְאִישְׁתַּהִי אִפִּי בְּסַפֵּק וְכָאֵן הוּא וְדָאֵי אִישְׁתַּהִי כְּאִשְׁרֵי פְּלִפְלֵי מַכ"ת וְהוֹכִיחַ כֵּן מְלִשׁוֹן הַעֲדִים.

מ"מ כִּינֵי שְׂיִישׁ כָּאֵן שְׂנֵי עֲדִים תּוֹ לִיכָּא לְמִיחַשׁ לְמִידי וְכִי חִיִּישִׁינֵי בְּאִישְׁתַּהִי דְּנֻקָּא בְּעַד א' דְּחִיִּישִׁינֵי שְׂיִישׁ בְּדַדְמִי אָבֵל שְׂנֵי עֲדִים לֹא דְיִיקִינֵי בְּתַרְיִיהוּ וְלֹא חִיִּישִׁינֵי דְּאִמְרֵי בְּדַדְמִי אַע"ג דְּהָרִי"ף פְּסָק אִפִּי בְּשְׂנֵי עֲדִים חִיִּישִׁינֵי שְׂיִיעִידוּ בְּאִנְדְּנֵי.

כְּבָר הַקְּשׁוּ וְחֻלְקוּ עָלֵיו כָּל הַפּוֹסְקִים וְלֹא מְצִאתִי לֹא חֲבֵר הַגַּם שְׂיִישׁ אִתִּי עִמִּי לַעֲנִיד תִּי מְסַפִּיק עַל הַקְּשׁוּיָא שְׂהַקְּשָׁה הָרֵא"ש (כִּפ' הָאִשָּׁה שְׂלוּם עַל הָרִי"ף בְּזָה מְסוּגָל דְּשְׂמַעְתָּא דְּהָוָה מְעַשָּׂה דְּשְׂנֵי ת"ח וְכו') וְהוּא מְנֻסָּד עַל אֲדָנֵי פִּז מ"ש הָרִיב"ש שְׂהָרִי"ף מְפָרֵשׁ הַבְּעִיָּא בְּעַד אַחַד כְּשֶׁאִמַר קְבַרְתִּיו.

מְכָל מְקוּם כִּינֵי שְׂכָל הַפּוֹסְקִים חוֹלְקֵי עַל הָרִי"ף אִין רְצוּנֵי לְהַאֲרִיף. וְאִין לֹמַר אַע"פ שְׂלֹא דְיִיקִינֵי בְּתַר תְּרֵי סִהְדֵי הִינְנוּ הֵיכָא דְּאִמְרוּ שְׂמַת בְּמַלְחָמָה אוֹ טְבַע בְּמִים.

אָבֵל בְּאִישְׁתַּהִי טַעְמָא אַחְרִינָא אִיכָּא דְּמַתְּפַח תְּפַח וְנִשְׁתַּנּוּ צוּרְתּוֹ עַד שְׂעֲדִים סְבוּרִים שְׂהוּא זֶה כִּי דְמִיָּא מְמַשׁ בְּכָל עֲנִינֵיו לְצוּרַת זֶה שְׂמַעִידִין עָלָיו. וְאִפִּי מֵאָה עֲדִים וְכוּלִים לְטַעוֹת בְּזָה וְאִינֵם אוֹמְרִים בְּדַדְמִי רַק מְכֻוֹנֵי צוּרְתּוֹ מְמַשׁ אַף עַל פִּי שְׂאִין זֶה הוּא שְׂמַעִידִין עָלָיו זֶה אִינוּ דָּאֵם כֵּן הוּא דְּאִיכָּא לְמִיחַשׁ לְהַכִּי מִה שְׂפָתַב הָרֵא"ש לְחַלְקֵי בֵּין מִי שְׂרָאָה הַטְּבִיעָה לֹא רָאָה הַטְּבִיעָה אִין לֹו טַעַם כָּל עֵיקָר אַע"פ שְׂרֻב פּוֹסְקִים אִינֵם מְסַפִּימ' עִם הָרֵא"ש כְּדַתְּבִינֵי לְעִיל הִינְנוּ שְׂחוֹלְקֵי עָלָיו מִכַּח הַדִּין וְלֹא מִכַּח הַטַּעַם כִּי סְבִירָא לְהוּ דַּאֲע"פ שְׂלֹא רָאָה הַטְּבִיעָה מְעִיד בְּדַדְמִי אוֹ הַעֲד לְעוֹלָם אִינוּ מְעִיד בְּדַדְמִי רַק הָאִשָּׁה לֹא דְיִיקִינֵי וּמְנַסֵּב' לְפִיכָּה אִין לְחַלְקֵי בֵּין רָאָה הַטְּבִיעָה לֹא רָאָה.

אָבֵל כְּוָלָם מוֹדִים וְסְבִירָא לְהוּ דְּלֹא חִיִּישִׁינֵי שְׂיִישְׁתַּנּוּ צוּרְתּוֹ כ"כ עַד שְׂאִי אֲפֻשֶׁר לְעַמּוּד עָלָיו בְּשׁוּם עֲנִין וְכֵן מְשַׁמַּע מְדַבְּרֵי הָרִי"ף שְׂגָם בְּאִישְׁתַּהִי לֹא סְמִכִי עָלֵיהוּ מְשׁוּם דְּמַסְהֵדִי לְפִי אֲנִימָד דְּעַתְּיִיהוּ יַעֲוִין שָׂם וּא"כ הוּא אֲפֻשֶׁר שְׂאִתַּת' הָדָא שְׂרִי' לְהַתְּנַסֵּב' לְכָל

גָּבַר וּבָאֵמֶת נ"ל פֿשוט שט"ע ע"י סִימָנִים שְׂאִינִם מְנַבְּהִים ט"ע מְעַלְלֵי הוּא וּמָה
שְׂהֶאֱרַכְתִּי בְּזָה לְפִי שְׂרָאִיתִי הָרַב הַגְּדוֹל מֵהֶר"ר אֶהָרֵן שְׁשׁוֹן בְּתִשְׁבּוּתָיו ס' ט"ו מִסְתַּפֵּק
בְּזָה הַגַּם שְׂאִין אֲנִי כְּדָאֵי לְחַלְקֵי עָלְיוֹ.

וְאִין מְשִׁיבִין אָרִי לְאַחַר מוֹתוֹ מְכַל מְקוֹם מָה שְׁנִרְאָה לַע"ד פְּתַבְתִּי לְהוֹד רוּם מַכ"ת בְּאוּלֵי
יִישָׁב דְּבָרָיו וְנִנְעָם לוֹ. וְעַדִּין יֵשׁ לְפַקֵּק וְלוֹמַר שְׂמָה שְׂבִיָּאָר כְּמַר דְּוֹד אֶת דְּבָרָיו הוּא
בְּעִנְיָו זֶה שְׂלֵא הִפִּירוּ בְּפָנִים כָּלֵל רַק מִפֶּתַח הַזָּקֵן חִישָׁב בְּעִצְמוֹ שְׂהוּא ר' זְלָמֵן הַגָּ"ל הִ"ד.

הָא לִיתָא בְּמִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹנוֹ. אִף אִם בִּיָּאָר דְּבָרָיו בְּהִדְיָא לְבִסוּף שְׂכַף הִיָּתָה פְּנוּנְתוֹ לְאוּ
כָּל כְּמִינָיָא פִּינָן שְׂהֶגִיד שׁוֹב אִינוּ חוֹזֵר וּמִגִּיד וּבִלְתִּי סָפֵק שְׂהֶגְדָּה אַחֲרִינָא הִיא זֹו שְׂפִסוּתְרַת
הַגְּדָה רֵאשׁוּנָה.

זֶה מָה שֶׁנ"ל דְּרַף פְּלפּוֹל בְּעֶלְמָא וְחִלְיָה לִי מָה לַעֲשׂוֹת אֲפִילוּ סְנִיף לְגְדוּלֵי בְּדָבָר הַזֶּה
וּבְכִיּוּצָא בְּזָה שְׂאִין אֲנִי כְּדָאֵי. וְכַתְבְּתִי זֹאת לְרוּם הוֹד מַכ"ת.

וְאִין לְזָרִי אֶתוֹ כִּי אִף גַּם אִם שְׂגִיתִי בְּאִיזָה דְּבָר פֿשוט עֲנוּתְנוּתוֹ תְּרַבְּנִי וְלִכְרַף זְכוּת יְדִינְיָנִי.
וְכִלְיָה יְכַסִּינִי שְׂהַנְחִץ הַשִּׂיאָנִי.

וּכְאִב אֶת בְּנוֹ יִרְצָנוּ. וְהַפֵּל עַל נְכוֹן יוֹדְעִינִי וְאִדְעָ אֶת שְׂאֶהְבָּה נְפִשִׁי: בְּאֵמֶת יֵשׁ לִי עוֹד
אִיזָה סְפִיקוֹ לְפוֹ רִיחָטָא שְׂאִינִם מִגִּיעִי אֶל הַדִּין לְכֹן קִצְרִתִי כְּעַת וּבְכַרְט שְׂאִין הַזָּמָן
מְכִיל וּבְזָה יִשִּׁים ה' לְטוֹבָה אוֹת וַיְצִילֵנִי מִכָּל שְׂגִיאוֹת.

וְיוֹרְנֵי מְתוּרְתוֹ נְפִלְאוֹת כַּע' חֲתָנוּ הַצְּעִיר הַמְתַּאֲבֵק בְּעַפְרָ שֶׁל ת"ח וּמְתַחַמֵּם מִגַּחֲלָתָן
וְנִהְיָה מְאֹרֵן ד"ש וְטוֹבָתָן גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי: שְׂאֵלָה עַב אֲשָׁה מֵרַת יַעֲנִטִיל שְׂהַעֲדוּ עֲדִים
עַל בְּעֵלָה שְׂנֶהְרַג וְהַעֲדוּ הַמָּה מְבֹנְאָרִים בְּתוֹף הַתְּשׁוּבָה וְנִתְבַּקֵּשׁ מֵאִתִּי לְחַוּוֹת דְּעַתִּי
בְּנִדוּן זֶה אִם הָאֲשָׁה מוֹתְרַת לְהַתְּנַסָּבָא לְכָל דֵּי תִיַצְבִּינָן אוּ לְאוּ: תְּשׁוּבָה הִנֵּה עֲבַרְתִּי בְּעִין
עִיּוּנִי עַל כָּל דְּבָרֵי הַעֲדִים הַגָּ"ל וְלִכְאוּרָה נִרְאָה שְׂכּוֹלָם אִינִם שְׁוִים לְטוֹבָה לְהַתִּירָה אֲשָׁה
מ' יַעֲנִטִיל הַגָּ"ל לְהַתְּנַסָּבָא לְעֶלְמָא כִּי אִית בְּהוּ תִיוִהוּת הַרְבֵּה וְהִנֵּה הַעֲדִיוֹת נִחְלָקִי לְשִׁתִּי
כַּתוּת כַּת אַחַת הַעֲדִידָה מָה שְׂשִׁמְעוּ מִן נְכָרֵי מְסִיחַ לְפִי תְּוֹמוֹ וְכַת אַחַת מְעִידִים מָה שְׂשִׁנְמָשׁוּ
יָדָם וּמָה שְׂרָאוּ עֵינֵיהֶם.

וְאַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא וְאַעֲן וְאוֹמַר שְׂאִין עֲדוּתָם שֶׁל כַּת הַשְּׁנִינְיָה מְסַפֵּקֶת לְהַתִּיר הָאֲשָׁה
מֵרַת יַעֲנִטִיל הַגָּ"ל אַע"פ שְׂהֶגִידוּ וְהַעֲדוּ שְׂהַפִּירוּ בַט"ע שְׂהֶהְרוּג הוּא כַמ"ר מִיִּזְיָשׁ פ"ץ
מְכַל מְקוֹם לֹא יוֹעִיל כִּי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא לֹא רָאוּ הַהֲרוּג עַד אַחַר שְׂלִשָּׁה יָמִים וּמִשְׁנָה
שְׂלִימָה שְׁנִינּוּ אִין מְעִידִין אֶלְא עַד ג' יָמִים וְעַל דְּעַת הַרְשָׁב"א שְׂדִיָּיק לִישְׁנָא דְּמַתְנִית'
לְהַחְמִיר שְׂאִין מְעִידִין אֶלְא כְּשִׁיּוֹדְעִי בְּבִירוֹר שְׂרָאוּ אוֹתוֹ תוֹף ג' יָמִים פְּשִׁיטָא שְׂאִין
לְהַתִּיר אֶת הָאֲשָׁה הַגָּ"ל עַל פִּי עֲדוּתָן שֶׁל כַּת הַשְּׁנִינְיָה הַגָּ"ל.

אֶלְא אֲפִילוּ לְדַעַת הָרָא"ש וְסִייעָתוֹ דְּסַבִּירָא לִיהַ בְּסַפִּיקָא אִם רָאוּ אוֹתוֹ תוֹף ג' יָמִים
לְהַרְיָגְתוֹ אוּ לְמִיתָתוֹ דְּנִין לְהַקֵּל וּמְעִידִין עָלְיוֹ כִּי שְׂמָא אַתְּפַח חֲשִׁשָׁא דְּרַבְּנָן הוּא נִרְאָה
לַע"ד בְּנִדוּן דִּיזָן מוֹדָה הָרָא"ש וְסִייעָתוֹ שְׂאִין מְעִידִין לְהַחְמִיר וְלֹא לְהַקֵּל כִּינּוּן שְׂיֵשׁ
רְגָלִים לְדָבָר שְׂרָאוּ הַהֲרוּג אַחַר ג' יָמִים לְהַרְיָגְתוֹ.

שְׁהָרִי ב' עֲדִים הַעִידוּ שֶׁהַיְשָׁחַר פָּנָיו שֶׁל הַהֲרוּג גַּם הָיָה מִסְרִיחַ עַד שֶׁפִּמְעַט בְּטֹבַע א"א
לְהַשְׁתַּנּוֹת וּלְהַסְרִיחַ כ"כ תוֹף ג' יָמִים אַע"פ שֶׁעַד אֶחָד הַעִיד שֶׁלֹּא הָיָה סְרַחוֹן כ"כ מ"מ
בְּטָלוּ דְבָרָיו לְגַבִּי ב'.

עַל פֶּן אֵין לָנוּ לְהַקְלֹל וְלוֹמַר שֶׁרָאוּ אוֹתוֹ תוֹף ג' יָמִים וְכֵן מִשְׁמַע לִי מִלְשׁוֹן הַרִיטָב"א
שֶׁהִבִּי הַר"ן בַּפ"ב דִּיבְמוֹת אַחַר שֶׁהִבִּיא דַעַת הַרְשָׁב"א שְׁחוּכָה לְהַחְמִיר בְּסַפִּיקָא וְזֶה
לְשׁוֹנוֹ וְהַרִיטָב"א פָּתַח לְקוֹלָא פִּינּוֹן שֶׁאֵין נִרְאָה לָנוּ שׁוּם שִׁינּוּי פָּנִים וְשָׂמָא נִתְפַּח חֲשִׁישָׁא
דְרַבְּנָן הוּא וְכַתֵּב שִׁישׁ שְׁחֻשְׁשִׁין לְהַחְמִיר אַף כְּזוֹ עַכ"ל הָרִי קָמוּן שֶׁאַף הַמְקִילִין אֵינָם
מְקִילִין אֱלָא כְּשֶׁאֵין אָנוּ רוֹאִים שׁוּם שִׁינּוּי פָּנִים.

אַבְל כְּשֶׁאָנוּ רוֹאִין שׁוּם שִׁינּוּי פָּנִים כְּמוֹ בְּגִדוֹן דִּינָן שֶׁנִּשְׁתַּנְּהַ לְשַׁחְרוּת אֵין לְהַקְלֹל וְלוֹמַר
שֶׁהוּא עֲדִינּוֹ תוֹף ג' יָמִים לְהַרְיִגְתּוֹ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה מְצִינוּ לְעַנְנּוֹ דִּינִי מְמוֹנּוֹת הַמוֹכֵר לְחַבְרִירוֹ
גְּבִינּוֹת וּלְאַחַר ג' יָמִים נִמְצְאוּ מְרוֹקְבוֹת כו'.

הֵן אָמַת שִׁישׁ לְדַחּוֹת וְלוֹמַר שֶׁבְּגִדוֹן דִּידָן יֵשׁ לְהַקְלֹל כִּי שִׁינּוּי מִרְאָה לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד
וּמָה שֶׁפָּתַח הַרִיטָב"א פִּינּוֹן שֶׁאֵין נִרְאָה לָנוּ שׁוּם שִׁינּוּי כְּפִינּוֹתוֹ לֹמַר כִּינּוֹן שֶׁאֵין אָנוּ רוֹאִים
שׁוּם שִׁינּוּי בְּפָנִים דְּהֵינּוּ שֶׁלֹּא נִתְפַּח כָּלֵל אַבְל אִם אָנוּ רוֹאִים שׁוּם שִׁינּוּי שֶׁנִּתְפַּח קֶצֶת
אֵין מְעִידִין עָלָיו אַבְל שִׁינּוּי פָּנִים לְשַׁחְרוּת לִית לָן בּו'.

כֵּן יֵשׁ לְדַמּוֹת אַבְל מִתוֹף דְּקָדוּק הַלְשׁוֹן שֶׁפָּתַח הַרִיטָב"א שֶׁאֵין אָנוּ רוֹאִים שׁוּם שִׁינּוּי
פָּנִים מִשְׁמַע שֶׁאֵין אָנוּ רוֹאִים שׁוּם שִׁינּוּי הֵן בְּתַפִּיחָה הֵן בְּמִרְאָה. וּמִלְתָּא דְּמִסְתַּבְּרָא הוּא
שִׁישׁ לָנוּ לְחֻוּשׁ לְשִׁינּוּי מִרְאָה לְעַנְנּוֹ זֶה שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁנִּהְרַג קוֹדֵם לִג' יָמִים כִּינּוֹן שֶׁכְּמַעַט בְּדַרְךָ
הַטֹּבַע אֵי אֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּנּוֹת כ"כ תוֹף ג' יָמִים.

וְכִינּוֹן שֶׁנִּהְרַג ג' יָמִים קוֹדֵם רֵאִי אֵין לְהַעִיד עָלָיו אַע"פ שֶׁאֵין אָנוּ רוֹאִים שׁוּם תַּפִּיחָה
בְּפָנִים אֲלִיבָא דַכ"ע. כָּלֵלֵא דְּמִלְתָּא שֶׁלְעַד"נ שֶׁגַּם הָרֵא"ש וְסִייעָתוֹ מוֹדִים בְּגִדוֹן דִּידָן
שֶׁאֵין מְעִידִין עָלָיו: וְהִנֵּה לֹא נֶעְלַם מֵעֵינֵי דַעַת ר"ת שֶׁמְפָרֵשׁ הַמְתַּנִּי אֵין מְעִידִין וְכו' הֵינּוּ
דוֹקָא כְּשֶׁהוּא חֻבֵּל בְּפָנָיו וְאֵין גּוֹפּוֹ שְׁלָם.

אַבְל כְּשֶׁגּוֹפּוֹ שְׁלָם וְאֵינוֹ חֻבֵּל בְּפָנָיו מְעִידִין עָלָיו אַפִּי אַחַר ג' יָמִים וְא"כ בְּגִדוֹן דִּידָן
שֶׁהִיָּה גּוֹפּוֹ שְׁלָם וְאֵינוֹ חֻבּוֹל בְּפָנָיו מְעִידִין עָלָיו אַבְל מָה מְאֹד נִפְשֵׁי וְלִבִּי נִקְפָּה לְמַעַבְד
עוֹבְדָא לְסַמּוֹךְ אַדְבָרֵי ר"ת בְּאַשְׁרֵי שֶׁהִיא חֲרוֹנִים פְּתִיבוּ שֶׁאֵין דְּבָרָיו מְחַנּוֹרִין בְּעֵינֵיהֶ' עֵינֵי
פְּקִיחֵי וְטַעַמֵי וְנִימוּקֵם עִמָּה' כְּמִבְּנֵי בְּחִיבוּרֵיהֶ': אַבְרָא שְׁרֵאִיתִי שְׁבַעֲלֵ מִשְׁאֵת בְּנִימִין פְּתַב
בְּסִי' מ"ד שְׁבַשְׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְסַמּוֹךְ עַל ר"ת בְּעַנְנּוֹ זֶה אַע"פ שֶׁהוּא יְחִיד אֶצְל רַבִּי מְכַל
מְקוֹם קִנְשָׁה עָלֵי לְסַמּוֹךְ עַל ר"ת כִּי נִרְאִי הַדְּבָרִים שְׁבַעֲלֵ מ"ב לֹא פְּתַב כֵּן אֱלָא לְרוֹנוּחָא
דְּמִילְתָּא כִּי בְּגִדוֹן דִּידֵיהּ הִנֵּה לִי כְּמָה צְדָדִים אַחֲרֵים לְהִתְרָא כְּמִבּוֹאֵר שָׁם.

שְׁהָרִי הוּא בְּעַצְמוֹ וְכַבּוּדוֹ פְּתַב בְּסִי' מ"ו בְּדַרְךָ הַחֲלֵט שֶׁהִסְפִּימוּ כָּל גְּדוֹלִים אַחֲרוֹנִים דְּלֹא
כְּפִי' ר"ת וּמִתְנִיתִין דָּאֵין מְעִידִין אֱלָא עַד ג' יָמִים מִיָּרִי בְּכָל עַנְנּוֹ אַפִּי הוּא שְׁלָם וְאֵינוֹ
חֻבֵּל בְּפָנָיו. וְעַפ"ז הַשִּׁיג עַל מְחַוְתָּנוּ הַגָּאוֹן מִהַרְר"מ ח"י מִשְׁמַע אֶפְילוּ בְּשַׁעַת הַדְּחָק אֵין
לְסַמּוֹךְ עַל ר"ת אֱלָא עַכ"ל מ"ש בְּסִי' מ"ד שְׁבַשְׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְסַמּוֹךְ אַר"ת לֹא פְּתַב כֵּן
אֱלָא לְרוֹנוּחָא דְּמִילְתָּא.

גם הגאונים מהרר"מ ח"י ומהר"ר מענדיל שהספימו בשריותא דההיא איתתא עם המ"ב ונדאי גם הם לא הספימו עמו משום שסמכו אר"ת אלא סמכו אשארי צדדי היתר. הן אמת שהמ"ב פתב שם עוד טעם אחר אשר נדאי גם עליו לא סמכו הגאונים הנ"ל כי לא דסמכא הוא ואינו נדאי לסמוך עליו והוא זה שפתב וזה לשונו גם אין לחוש לשמא לא ראו אותו תוך ג' ימים להריגתו מפני שבעדותן של כמ"ר אהרן ומענדיל פתוב שפיוס ו' הלכו היהודים לדרפם מן חברור' הישמעאלי ובעדותו של כמ"ר מיכל פתוב שהישמעאלי מצאו אותן נהרגים ביום א' שלאחריו עד פאן לשונו והנה במעט עיון יראה עין הרואה שדברים אלו אינם נכונים בטעמם כי עיקר החששא הנה שחוששין דלמא אותם היהודים שנפרדו מן חברות הישמעאלי אולי לעלמא והנה הרוגים שנמצא בבקעה אחרים ניהו וכבר נהרגו יותר משלשה ימים ונתפחו ונשתנה צורתם עד שנדמו צורתם לאותן אנשים שנפרדו מן הישמעאליים.

זה הוא החששא שאנו חוששין ונחששא זו אינו מסתלקת בעדותן של כמ"ר אהרן ומענדיל ועדותו של כמ"ר מיכל וק"ל ממילא נדאי לא הספימו הגאונים הנ"ל לשריות' דההיא איתתא מטעם זה.

כי טעמא פריכא הוא מכל מקום י"ל שגם אדברי ר"ת לא סמכו אלא סמכו אטעמין אחרים שכתב המ"ב שם שהם נכונים ע"ש. וע"ד מה שהגידו והעידו הפת השני הנזכר למעל' שהפירו הבגדי והמלבושי של ההרוג שהם הבגדים שהיה לבוש בהם כמ"ר מייזוש פ"ץ אין לסמוך כ"ל.

אע"פ שהפירו אותן המלבושים בטוב בט"ע ולא ע"י סימנים חינוכי וסומקי פאשר משמעות הלשון של קצת עדים. מכל מקום אין לסמוך על זה כי אנו חוששין לשאלה פמו שפסקו כל עמודי ההוראה הגם שהר"ן והנ"י פסקו שלא חיישינן לשאלה פבר דחה הב"י דבריהם וכתב שדברים אלו לא דסמכי אינון פיון שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש ובעל העיטור שהם עמודי ההוראה ס"ל שחוששין לשאלה: והנה נעבור חלוצים לעיין בקמה שהעידו הפת השנייה מה ששמעו מן נכרי' מסיח לפי תומ' וכד מעינינן בהו גם בהם אין ממש להתיר האשה הנ"ל והנה יעברו לפנינו כבני מרון ראשון ראשון ואחרון אחרון ונה יצא ראשון מה שהעיד כמ"ר גבריאל פ"ץ אינו מספיק להתיר האשה הנ"ל שהרי הרק לא הזכיר שם היהודי ולא שם עירו ואית' בתוס' אין מעידין אלא א"כ מפירין שמו ושם עירו או שמו ושם אביו.

הן אמת שהספימו האחרונים ששמו ושם עירו לאו דוקא אלא פשיש הוכחות אחרות שעל ידיהם אנו יודעים אל מי מתפנון המגיד מהני פמו שמו ושם עירו. מכל מקום בנדון דידן אין פאן שום הוכחה לומר שעל מייזוש פ"ץ אמר הרק שהרגו.

אף על פי שאמר בל"א וויא ער דען ב"י ארשאסין האט מדלא אמר אינו ב"י ארשאסין האט משמע שעד היהודי הידוע שהי' מוליך הסוסים קא מתפנון. וכיון שאנו יודעים שפמר מייזוש הנה מוליך סוסים וגם סוס א' הנה ניכר שהיה תוך הסוסים שהוליה מייזוש פמו שמשמע מלשון העדות אשתו של כמ"ר גבריאל ונ"ל האט גינעזין דען גראהן מאנטיל אויף דען אפפיל גרואה פפערד וכו' מדלא קאמר' אויף איינם אפפיל גרואה פפערד משמע שהאפפיל גרואה הנה ידוע וניכר להם אעפ"כ אין לסמוך ע"ז להתיר

האשה הנ"ל כי כבר פתבנו לעיל שאנו חוששים לשאלה ויש לחוש ג"כ למכירה שאם מכר מיזוזה הסוסים ליהודי אחר ואותו היהודי נהרג ולקחו ממנו הסוסים וכמ"ר מיזוזה הלך לו לעלמא.

וכ"כ המ"ב בסי' מ"ו בשם רבינו אליהו מזרחי שיותר יש לחוש למכירת סחורה ממה שיש לחוש לשאלה בכליו שהוא לבוש ע"ש. ודא ועוד קאמינא אף אם הרק הזה הזכיר מיזוזה בשמו ושם עירו מפל מקום אין דבריו מספיקין להתיר האשה הנזכרת לעיל כי מפניו בדבריו של גבריאל פ"ץ שהרק אמר דבריו בדרך התפארות (ו"ל בל"א ע"ר האט זיך ברימט) א"כ יצא מפלל מסיח לפי תנמו כמו שפירש בפוסקים ולא נעלם מעיני מ"ש מ"ב דהיכא דידעינן דקושטא קאמר אפילו שאלהו תחילה סמכינן אדבריו אע"פ שאינו מסל"ת.

אבל יש להשיב עליו ואין רצוני להאריך בזה פינן שבלא"ה איכא בנדון דידן חששות טובא ועוד בה שלישי' יש לפקפק בעדותו של פמר גבריאל שהרק לא אמר קברתיו ונכרי מסיח לפי תנמו צריך לומר קברתיו כמו שכתב הרמב"ם והאחרונים פתבו שאין להקל נגדו.

הן אמת שהאחרונים הרבו להשיב על הרמב"ם בזה וחילקו כמה חילוקי דקיי' לפי דעתו באיזה מקום שצריך נכרי מסיח לפי תנמו לומר קברתיו ובאיזה מקום שאינו צריך. מפל מקום אני בעניי לא מצאתי בנדון דידן שום צד היתר בלא קברתיו אליכא דכולי חילוקי שחילקו האחרוני' ו"ל מלבד את זה ראיתי שמהר"ם מלובלין בתשובו' סי' ק"י כתב שהרוצח עצמו אינו צריך לומר קברתיו א"כ בנדון דידן שהרק אמר שהוא הורגו אין צריך לומר קברתיו אבל מ"מ נראה לע"ד שגם מהר"ם לא כתב פן אלא לפי דברי הפוסקי' דס"ל שסתם נכרי מסיח לפי תנמו אין צ"ל קברתיו סבירא להו גם הרוצח אינו צ"ל קברתיו (לאפוקי מדעת השואל שעלה על דעתו לומר שאפילו הפוסקים דלא פהרמב"ם).

גבי סתם נכרי מסל"ת מ"מ גבי רוצח עצמו מודים שצ"ל קברתיו משום דכל רוצח נפש הוא בהול ונחפז לברוח להמלט על נפשו ומתוך כך אינו מרגיש היטב ודמי לגבי דידיה למלחמה) ועל זה סובבים כל ראיותיו שאין הרוצח גרע מנכרי אחר מסל"ת אבל שיהיה הרוצח עדיף משארי נכרים על זה אין ראי' פלל מפל ראיותיו ובפרט הראי' שהביא מן תשובת מהר"ם אינו ראי' פלל כי איכא למימר מה שלא הצריך למהר"ם לרוצח לומר קברתיו היינו משום דסבירא ליה שגם נכרי אחר מסל"ת אינו צ"ל קברתיו כמ"ש הוא בעצמו וכבודו שפן ס"ל למהר"ם בשם מהר"א"י אבל לפי דעת הרמב"ם וסייעתו שפצריכים נכרי אחר לומר קברתיו אפשר שלא עדיף רוצח מיזוזהו אלא על פרחינו לומר שאין פוננת מהר"ם מלובלין אלא להביא ראיה שרוצח עצמו לא גרע מנכרי אחר מסל"ת ודלא כסברת השואל.

ומה גם שאפלי' לענין זה אין פל ראיותיו מוכרחי'. ובפרטות מה שהביא ראיה מן הגהות מרדכי אינו ראי' פלל דאיכא למימר לעולם רוצח עצמו גרע טפי וצריך לומר קברתיו אליכא דכ"ע והא שלא הצריך בהגהות מרדכי שיאמר הרוצח קברתיו רק אמר סתם מעולם לא פשעתי כי אם פעם א' הרגתי יהודי א' שהיה מוליך י' ליתרות וכו' ששלחה

מ' יודית לאַחיה וכו' היינו טעמא משום שְנַרְאין הדְבָרִים שְרוּצָח הִיה מְכִיר הַיהוּדִי מְקוּדָם משום הִכִי לא הִצְרִיכו לומר קְבָרְתִיו אֲבָל רוּצָח אַחַר י"ל שְצָרִיף לומר קְבָרְתִיו וְכִיוּצָא בְזֶה חִילְקו הָרִיב"ש וְהָר"ן ומהרר"א"י לְפִי דְבָרֵי הַרְמַב"ם גְּבִי נְכָרִי אַחַר מְסִיח לְפִי תוּמוּ גַם עַל מַהרַר"אִי בְּסִימָן רכ"ג יֵשׁ לִי הַרְהוּרֵי דְבָרִים מִנ"ל לְהוֹכִיחַ שְמַהר"ם לֹא סְבִירָא לִיה פְּהַרְמַב"ם מֵהֵיא תְשׁוּבָה שְאָמַר הַנְּכָרִי לְמָה אֵין אַתָּם קוֹבְרִים שְמַעִינָן מִינְיָה שְלֹא קְבָרו הַנְּכָרִי דְלָמָּא לְעוֹלָם סְבִירָא לִיה לְמַהר"ם שְצָרִיף לומר קְבָרְתִיו אֲלֵא קְבָרְתִיו לֹא דוֹקָא כִּי אִם טְלִטוּלֵי הַמַּת מְמָקוּם לְמָקוּם הָוֵי כְמוֹ קְבָרְתִיו כִּמ"ש הָרִיב"ש מְמִילָא אֵין רֵאִי מִתְשׁו"ל הַנְּ"ל אִם לֹא שְנֹאמַר שְמַהר"אִי לִית לִיה סְבָרַת הָרִיב"ש וְאֵין פֶּאן מְקוּם לְהֶאָרִיף בְּדְבָרִים הָאֵלוּ שְאֵינָם שְיִיכִים כ"כ לְעַנְיָינֵנוּ וְכָבֵר הָאֲנַרְכְּתִי בְזֶה כְמוֹ ט"ו שְנֵי בְהִיּוֹתִי בְק"ק הָעֵנָא בְתְשׁוּבָ' א': בְּעֵדוּתוֹ שְל כִּמ"ר אֲבָרְהֵם יֵשׁ לְפַקְפַק כָּל הַחֲשׁוֹת הַנְּ"ל רַק שְפֻלְט מְחֻדָּא שְלֹא נִזְכָּר בּוֹ לְשׁוֹן הַתְּפָאָרוֹ וְנִפְל בְּרַבְרַבְתָּא נוֹסִיף עַל הַרְאִשׁוֹנִים שְאָמַר הַנְּכָרִי בל"א (זִיא הָעֵטָן דְּעָן סוֹחַר פּוֹן דְּעָן פֶּפְעָרְד נִיְדָר גִּישְאִסִין בְּלְשׁוֹן הִנֵּה יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק טוּבָא אִם הוּא מוֹרָה עַל מִיתָה נְדָאִית וְיוֹתֵר קְרוּב לומר שְפִירוּשׁוֹ שְיִוּרוֹ בּוֹ הַמּוֹרִין.

זִיקִים ע"י קְנָה שְל בְּרִזָל עַד שְנַפְל מִן הַסּוּס וּק"ל: כְּלָלָא דְמַלְת' שְלְכְאוּרָה נִרְאָה שְאֵין לְהַתִּיר הָאִשָּׁה הַנְּ"ל ע"פ כָּל הָעֵדוּת הַנְּ"ל כִּי אִם שְנַכְנִיס עֲצָמֵינוּ בְּדוֹחֻקִים. אֲמָנָם בְּאִשְׁר שְהַרְבּוּ שְקֻדּו חֲכָמִי עַל תְּקֻנּוֹת בְּנוֹת יִשְרָאֵל שְלֹא תִשְׁבּוּ פְאֵלְמָנוּ חִיוֹת וְהַרְמ"ם כְּתַב בְּתְשׁוּבָ' אֲחֻד שְאֵין מְדַקְדָּקִים בְּעֵדוּת אִשָּׁה עֲגוּנָה וְכָל הַמַּחְמִיר וְדוֹרֵשׁ וְחוֹקֵר בְּדְבָרִים אֵלוּ לֹא יָפָה הוּא עוֹשֶׂה וְאֵין דַּעַת חֲכָמִים הוּא נוֹחָה מִמֶּנּוּ גַם הָרֵא"ש כְּתַב בְּתְשׁוּבַת וְכֵן רֵאִוִי לְכָל מוֹר' לְחַזֵּר עַל כָּל צְדָדִין לְהַתִּיר.

וּבַעַל מ"ב בַּס"ס ק"י הָאֲרִיף בְּזֶה ע"כ אֲמַרְתִּי אֲתַבּוּנָן מְזַקְנִים לִילָף בְּעַקְבֵי רִאִשׁוֹנִים לְהַפִּיף בְּזִכּוֹת וּבְשִׁרְיוֹת דְהֵיִיא אִיתָת' מְרַת יַעֲנִיטִל בַּת מַהר"ר יַעֲקֹב וְיַגְעִתִי וּמְצָאִתִי אֹן לִי לְהַתִּירָה ע"י צִירוּף עֵדוּת שְל הַמְעִידִים שְהַפִּירוּ אוֹתוֹ בַּט"ע שְהוּא כְּמַר מִיִּזוּשׁ פ"ץ עִם אוֹתָן עֵדוּת שְהַפִּירוּ מִלְבוּשָׁיו בַּט"ע אַע"פ שְבְכָל א' וְא' לְבַד אֵין לְהַתִּירָה כְמוֹ שְכַתְּבֵנוּ לְעִיל מ"מ ע"י צִירוּף יֵשׁ לְהַתִּירָה כִּי חֲשָׁשׂא רְחוּקָה מְאֹד הוּא שְנִיחּוּשׁ שְמָא כְּמַר מִיִּזוּשׁ הַשְׂאִיל בְּגֻדָּיו לְאִישׁ אַחַר וְאוֹתוֹ הָאִישׁ נִהְרַג וְנִשְׁתַּפֵּה צוּרְתוֹ שְל אוֹתוֹ הַנְּהַרְג עַד שְנִדְחָה לְצוּרַת מִיִּזוּשׁ וְאֵלוּ הִנֵּה כֵּן קְרוּב לְדָבָר נִיְסִי מִמֶּשׁ ע"כ לֹא חִיִּישִׁינָן לְהִכִי אַע"פ שְאֵינּוּ מִן הַנְּמַנְעַ כִּי אֲפִשְׁר שְיִתְרַמִּי כֵּן מ"מ פִּינּוּ שְהוּא מְלִתָּא דְלֹא שְכִיחָא טוּבָא לֹא חִיִּישִׁינָן הֵלֵא גַם סִי' מוֹבְהָק בְּיוֹתֵר אֵינּוּ מִן הַנְּמַנְעַ שְיִתְרַמִּי כֵּן אֲלֵא פִינּוּ דְלֹא שְכִיחֵי טוּבָא לֹא חִיִּישִׁינָן הִכִי נְמִי דְכּוֹנְתָא וְנִרְאָה לַע"ד לְהַסְתִּייעַ לְסַבְרָא זוּ מְדִיוּקָא דְמַתְנִיתִי דְתַנּוּ אֵין מְעִידִין אֲלֵא עַל פְּרָצוּף פְּנִי' עִם הַחֻטָּם אִפִּי' יֵשׁ לוֹ סִימָנִים בְּגוּפוֹ וּבְכִילָיו כו' אֵין מְעִידִין אֲלֵא עַד ג' יָמִים כו' עכ"ל וְיֵשׁ לְדַקְדָּק לְמָה לֹא סִיְדָר רַבִּינוּ הַקְדוּשׁ בְּבָא זוּ אֲפִילוּ יֵשׁ לוֹ סִימָנִים אַחַר בְּבָא בְּתָרָא אֵין מְעִידִין אֲלֵא עַד ג' יָמִי' דְאָז הָוֵי קָאִי אֲתַרְתִּי בְבוֹת וְאָף אִם נֹאמַר שְאָז הָוֵי קָאִי אֲלֵפְנֵי וְלֹא אֲלֵפְנֵי פְנֵי מ"מ הִנֵּה מוּכַח הָרִישָׁא בַּמ"כ שׁ מְסִיפָא דְהָא ט"ע בְּגוּף שְלָם וְאֵינּוּ חָבוּל בְּפְנֵי אִפִּי' וְדָאִי אַחַר ג' יָמִים עֲדִיף טְפִי מַט"ע בְּפְרָצוּף חֶסֶר תוֹף ג' יָמִים כִּי פְרָצוּף חֶסֶר אֵין הַהֲפָרָה הַפָּרָה כְּלָל מְדֹאֹרֵיִתָּא כִּי הַפְּרַת פְּנִיָהֶם גו' כְּתִיב וְשְמָא נִתְפַח אֵינּוּ אֲלֵא חֲשָׁשׂא דְרַבָּנָן.

אָלָא וּדְאֵי הָאָמֶת כֵּן הוּא דְוָקָא בְּרִישׁ' דְּמַתְּנִי אִם אִין הַפְּרָצוּף פְּנִי שְׁלָם עִם הַחוּטָם אָזִי אִין מְעִידִין אִפִּי יֵשׁ לוֹ סִמְנִים בְּגוּפוֹ כּו' מִשּׁוּם דְּהַהֲפָרָה לֹא הִנֵּה הַפְּרָה כְּלָל אָבֵל אַחַר ג' יָמִים אַפְרָצוּף שְׁלָם עִם הַחוּט' מְעִידִין וְאִם יֵשׁ ג' כ' סִמְנִי בְּגוּפוֹ אוֹ בְּכִילִיו מְצַרְפִּינָן כִּי שְׂמָא תְּפַח אִינוּ אָלָא חֲשַׁשׁ' וְהִנֵּה וּדְאֵי שְׁעָרֵי תְּרוּצֵי לֹא נִנְעָלוּ וְיֵשׁ לִישָׁב דְּקָדוּק הַנְּז"ל בְּעֵנָן אַחַר מ"מ מַה שְׁפַתְבְּתִי הוּא נִכּוֹן בְּעֵינֵי שְׁיֵשׁ לְצַרְף סִמְנֵי כְּלִי עִם ט"ע אַחַר ג' יָמִי מְמִילָא בּוֹנ"ד שְׁיֵשׁ סִמְנֵי כְּלִי עִם ט"ע אַף אִם הוּא אַחַר ג' יָמִים יֵשׁ לְצַרְפָּם.

וְכּוּמְצָאֵתִי שֶׁהַמ"ב בְּסִי' מ"ד פֶּתַח לְהַדְיָא בְּפִשְׁיטוֹת שְׁמְצַרְפִּין ט"ע גְּרוּעַ עִם סִמְנֵי פְּלִים וְלֹא חִיָּשִׁינָן לְשִׂאָלָה וְז"ל אַעג"ב דְּחִיָּשִׁינָן לְשִׂאָלָה בְּסִמְנֵי פְּלִים כְּמוֹ שְׁפַתְבוּ כָּל הַמְחַבְּרִים הִיָּנוּ דְוָקָא הֵיכָא דְלִיכָא ט"ע רַק סִמְנֵי פְּלִים לְבַד אָבֵל הֵיכָא דְאִיכָא ט"ע עִם סִמְנֵי פְּלִים לִיכָא לְמ"ד שְׁחֹשֵׁשׁ בְּזָה עַכ"ל וְהוּא פֶּתַח כֵּן עַל ט"ע שֶׁל נְכָרֵי מַסְל"ת אֲלִיכָ' דְרַבִּינוּ שְׁמַחָה וְרַבִּינוּ נָתַן ז"ל ש"ס ל' דְלָא סְמְכִינָן עֲלֶיהָ בַט"ע שְׁט"ע צָרִיף עֵיוֹן וְנְכָרֵי מַסְל"ת שְׂאִין דְעֵתוֹ לְהַעֲיֵד לֹא מְעֵינָן יָפָה וּלְפַד"נ שְׂאֲלִיבִיָּהּ הִנֵּה ט"ע שֶׁל נְכָרֵי מַסְל"ת גְּרַע מַט"ע שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַמְעִיד אַחַר ג' יָמִים כִּי שְׂמָא אַתְּפַח חֲשִׁשָׁא הוּא וְאִם לֹא הַכְּשִׁירוּ חֲכָמֵי לְנְכָרֵי מַסְל"ת אָלָא כְּשִׂאוֹמֵר נְהַרְג פְּלוּנֵי אוֹ מַת אָבֵל בְּמַקּוֹם שְׁצָרִיף ט"ע לֹא הִימְנוּהוּ א"כ אִין כָּאן עֲדוּת כְּלָל מִן הַתּוֹרָה וְא"כ שְׁט"ע שֶׁל נְכָרֵי הוּא גְּרוּעַ וְאִפִּי" הֵכִי מְצַרְף הַמ"ב ט"ע זֶה עִם סִמְנֵי הַפְּלִים אֲלִיכָא דַר"ש וְה"רן מַכ"ש שְׁיֵשׁ לָנוּ לְצַרְף ט"ע שֶׁל אַחַר ג' יָמִים עִם סִמְנֵי הַפְּלִים וְלֹא נִיחֹשׁ לְשִׂאָלָה כִּי ט"ע זֶה הוּא עֲדִיף וּק"ל הֵן אָמֶת שְׁלֹא נְעֵלָם מְעֵינֵי מ"ש בַּעַל ת"ה בְּפִסְקִיו וּכְתָבֵיו סִי' רַכ"ד וְז"ל הָא דְבָאֵת לְהַתִּיר מִשּׁוּם סִמְנֵים בְּקוּמָה וְתוֹנָר וְשִׁעָר וְדַעְתָּהּ לֹמֵר דְוָקָא בְּסִי' אַרְוָה וְגוֹיָן לְחַוְדִּיהָ לֹא שְׁרִינָן אָבֵל הֵיכָא דְאִיכָ' בְּהַדְיָה ג' כ' סִמְנֵים מִתְּנָאָר וְשִׁעָר סְמְכִינָן עֲלֶיהָ לֹא מִשְׁמַע הֵכִי כְּלָל מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל שְׁפַתְבִּי שְׁהַעֲיֵד א' שְׂמַת יִשְׂרָאֵל בְּמַקּוֹם פְּלוּנֵי וְכָף וְכָף הִיָּתָה צוּרְתוֹ וְכָף סִמְנֵים הִיָּה בּוֹ אִין אוֹמְרִים מֵאֲנָמֵד דְעֵתִינוּ מִסְתַּמָּא אוֹתוֹ הָאִישׁ הוּא וְכו' מְדַכְתָּב כָּף וְכָף הִיָּתָה צוּרְתוֹ וְכָף סִמְנֵי הִיָּה בּוֹ מִשְׁמַע בְּהַדְיָא שְׁהַעֲיֵד עַל כְּפָה סִמְנֵים וְעַל כְּפָה צוּרוֹת אַף שְׂאִינָן מְוַבְּהָקִים וְאֵע"פ כֵּן פֶּתַח דְלֹא מְהַנֵּי אֲלִמָּא דְלֹא מְצַרְפִּינָן תְּרֵי וְתִלְתָּא סִמְנֵים לְהוֹעִיל הוֹאִיל וְכָל חַד לֹא מְהַנֵּי כּו' עַכ"ל: אִיבְרָא שְׁמַהר"ר אִרְאִי פֶתַח דְּבָרֵינוּ שְׁלֹא מְצַרְפִּינָן בּוֹנ"ד שְׁהִיוּ סִמְנֵים גְּרוּעִים מ"מ נִלְע"ד ש"ס ל' שְׂאֲפִי' סִמְנֵים אֲמָצְעֵי' טוּבָא לֹא מְהַנֵּי וְהֵכִי דִיִּיקָא לִישְׁנֵי' שְׁפִיִּים הוֹאִיל וְכָל חַד וְחַד לֹא מְהַנֵּי וְכו' וְטַעַם זֶה מְסַפִּיק נְמִי לְסִמְנֵים אֲמָצְעֵיִם חֲדָא וְעוֹד קְאָמִינָא שְׁמֹן כְּרַחֲמֵי אָנוּ לֹמֵר כֵּן שְׁהִרֵי הַטּוֹר מְבִיא דְבָרֵי הַרְמַב"ם הַנְּז"ל וְכַת' וְטַעַמָּא מִשּׁוּם דַּק"ל סִמְנֵים לָאו דְאוּרִיָּיתָא וְלֹא סְמְכִינָן בְּהוּ לְעֵנָן אִיסוּרָא עַכ"ל מִשְׁמַע שְׁהַטּוֹר מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם מ"ש וְכָף סִמְנֵים הִיוּ בּוֹ וְכו' ר"ל אִפִּי' סִמְנֵי בִּינוּנִים דְּאֵלוּ הִיָּה מְפָרֵשׁ דְּבָרֵינוּ שְׂאֲפִי' סִמְנֵי גְּרוּעִים ל"ל טַעַמָּא מִשּׁוּם דַּק"ל סִמְנֵים לָאו דְאוּרִיָּיתָא הִלָּא אִפִּי' אִי הִיוּ סִמְנֵי דְאוּרִיָּיתָא מ"מ לֹא סְמְכִינָן אִסִּימְנֵים גְּרוּעִים אָלָא וּדְאֵי הַטּוֹר מְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּסִמְנֵי בִּינוּנִים וְאִפִּי"ה פֶתַח וְכָף סִמְנֵים וְכו' ש"מ שְׂאֲפִי' סִמְנֵים בִּינוּנִים לֹא מְצַטְרְפִינָן לְפִי דְקָדוּקֵי שֶׁל מַהרַר"ר אִי וְזֶה נִרְאֶה לְעַד בְּרוּר בְּדַעַת מַהרַר"ר אִי וְדִלָּא כְּמוֹ שְׁפַתְבִּי הַמ"ב בְּסִי' ס"ג ש"מ מַהרַר"ר אִי שְׂאֲפִי' סִמְנֵים טוּבָא שְׂאִינָם מְוַבְּהָקִים לֹא מְצַטְרְפִי הִיָּנוּ דְוָקָא סִמְנֵי גְּרוּעַ כְּגוֹן אַרְוָה וְגוֹיָן כּו' עַכ"ל דְּזֶה אִינוּ לֹא עַל פִּי מִשְׁמַעוֹת הַלְשׁוֹן שֶׁל מַהרַר"ר אִי וְלֹא עַל פִּי הַרְאֵי' שְׁמְבִיא מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם כְּמ"ש לְעִיל וְהִנֵּה יֵשׁ מְקוֹם לִישָׁב דְּבָרֵי הַמ"ב שְׁגַם מַהרַר"ר אִי ס"ל שְׁפִימְנֵי

בינונים מצטרפין והרמ"בם איירי בסימני גרועי גם הטור מפרש דברי הרמ"בם שאירי בסימנים גרועים ומאי דאצטרף הטור לכתוב דטעמא משום דק"ל סימנים לאו דאורייתא היינו טעמא משום דהטור ס"ל שסימנים גרועים טובא מצטרפינו לענון זה שיהיו פולם יחזיו חד סי' בינוני וא"כ קשיא ליה להטור למה פתב הרמ"בם גבי נכף סימנים אין אומרים מאומד דעתנו מסתמא אותו האיש הוא כו' הרי יש לנו לצרף הרבה סימנים גרועים ולעשות מהם סימן א' בינוני ואי סימני דאורייתא חד סי' בינוני מהני ע"כ פתב וטעמא משום דק"ל סימני ל"ד כו' ממילא לא סמכינן אסימן א' בינוני אבל סימני בינוני הרבה מצטרפינו והוי סימן מובהק יותר מכל הסמני כן יש לישוב בדוחק אבל האמת יעשה דרכו שאין משמעות לשון הטור מורה כן גם הפסוק משנה ומ"ו חמי זקני בב"ח שלו פתבו להדני שהרמ"בם ז"ל איירי בסמני בינוני ממילא מוכרח לפי דבריהם שלפי דקדוקי של מהרר"אי גם סימנים בינונים לא מצטרפינו פיון שכל חד וחד לא מהני בפני עצמו וכיון שזכינו לדיו שאין מצטרפינו אפי' סימנים בינונים פיון שכל חד וחד לא מהני בפני עצמו יש לנו לומר ג"כ שאין לצרף ט"ע גרוע עם סימני פלים פיון שכל חד וחד לא מהני בפני עצמו ממילא נפל שריותא דהיא איתת' בבירא לכאורה.

אבל פד מעיינו שפיר נראה מה שנדחה חוזר ונראה מפמה טעמים וחד' שמהר"ר אליה מנרחי כותב בתשובותיו שסימני בינונים מצטרפינו. (כמו שכתב המ"ב בפשו ותשובות ר"א מנרחי אין אתי פעת) והוא בתראה יותר מן מהררא"י וראה דברי מהררא"י ע"כ יש לנו לומר הלכתא פבתראה: חדא ועוד קאמינא שנתראה לע"ד שגם מהררא"י ס"ל שמצטרפינו ט"ע גרוע עם סימני פלים אע"פ שס"ל שלא מצטרפינו סימנים בינונים.

פי יש לחלק ביניהם ולומר דוקא סימני בינונים לא מצטרפינו פיון דכל חד וחד לא מהני מדאורייתא אבל ט"ע גרוע עם סימני בגדי מצטרפינו פיון שט"ע אחר ג' ימים מהני מדאורייתא פי חששא שפא אפתק חששא דרבנן הוא.

(אליבא דרא"ש וסייעתו) ולעד"נ שמוכרחים אנו לומר שגם מהררא"י מודה שמצטרפינו ט"ע גרוע עם סימנים פלים ולא חיישינו לשאלה שהרי בתשו' נ' לב פראשונ' סי' ח' פתב שמהר"ר ישאל ברונ' הביא ראיה לסברא זו שמצטרפינו סימני מן הא"ז שפירש מתניתין דפ' כל הגט מצאו בחפיסא או בדלוסקמא אם מפירו אפשר דתתתי בעינו שיידע על ידי סימנים שזהו הפלי שלו גם שיפיר הגט בט"ע ש"מ אע"פ שכל חד בפני עצמו אינו מועיל ע"י צירוף מועיל ע"ש.

והנה הרמב"ם בפ"ה מהל' גירושין פירו' ג"כ המתניתין דפ' כ"ה כמו שפירש' הא"ז א"כ יש להוכיח ג"כ מדבריו שצירוף סימני בבגדי מועיל עם ט"ע גרוע לפי דברי מהררא"י. ומהררא"י הוכיח מדבריו שהרבה סימנים בינונים לא מצטרפינו א"כ יהיה דברי הרמב"ם סותרים אלו את אלו אלא ע"כ לחלק בין צירוף סימנים בינונים ובין צירוף ט"ע גרוע עם סימני פלים וכמ"ש לעיל כלל דמילתא שלע"ד נראה שיש להתיר ע"י צירוף ט"ע גרוע עם סימני פלים או סימנים בגופו א"כ ה"ה נמי יש להתיר ע"י ט"ע גרוע עם סי' המקום כמו בנ"ד.

הן אמת שראיתי שהרב הגדול מהרר"י נ' לב בתשובות הנ"ל פתב וז"ל שסברא זו לא ברירא פולי האי שמהר"י ברונא הקשה על זה הפירוש דהא"ז מה שפירש במשנה דכל

הגט הנ"ל ב' קושיות חדא הלא ט"ע עדיף מסי' מובהק ואפ"ה לא סמכינן עליו משום דתניישינו למאן דלא הנה צורבא מרבנן דלמא משקר א"כ מה יועיל לו ההצטרפות ועוד הקשה הרב הנז' מהא דאמרין בפ' כ"ה רבה בר ב"ח אירכיס ליה גיטא בי מדרשא.

אמר אי סימנא אית לי בגונה אי ט"ע אית לי בגונה איהדרו לי ניהליה אמר לא ידענא אי משום סימנא וסימנים דאורייתא אי משום ט"ע ודוקא צ"מ אבל אינש דעלמא לא וקשה למה לא נסתפק לו דילמא משום דאיפא תרתי סימנים וט"ע אהדרוהו לי ניהליה עכ"ל ואני בעניי גברא קא חזינא קושיא לא קאחזינא ולידידי פירוש של הא"ז והרמב"ם פירוש מרנוח הוא ולית ביה קושיא כלל ודאי אם הנה חשדינן למי שאינו צ"מ שמשקר במזיד לומר שהוא מכיר הגט בט"ע אע"פ שאינו מכירו אזי הנה קצת מקום לקושיתו א"כ מה יועיל לו ההצטרפות.

אבל לעד"נ שאין אנו חושדין למי שאינו צ"מ שמשקר במזיד דהא ק"ל עד א' נאמן באיסורא אפי' אינו צ"מ אלא שאנו חושדין אותו שלא דקדק ועיין היטב (פי ט"ע צריף עיון) ואומר שהוא מכירו היטב א"כ אין כאן מקום לקושיתו כלל וק"ל.

גם על קושיתו השני' אני תמה אם יצאו דברים דברים אלו מפה קדוש מהר"י ברוך' כי לא קשיא ולא מידי דלמה לו להסתפק לרבה ברב"ח הו אהדרוהו לי ניהליה משום דאית ביה תרתי סימני' וט"ע תרנייהו יחדיו דוקא פי רבה בר ב"ח צורבא מדרבנן הנה וליפא מאן דפליג שט"ע של צ"מ עדיף אפי' מסימן מובהק.

ע"כ לא עלה על לבו להסתפק אלא אם אהדרוהו לי ניהליה משום ט"ע אבל סימני' לאו דאוריית' או סימני' דאורייתא ואהדרוהו לי ניהלי' משום סימני' אף אם לא הנה לי ט"ע בגונה וק"ל.

ולע"ד הדברי' ברורי' בלי גמגום. וכיין שזכינו לדין שפירושו של הא"ז והרמ"בם הוא פירוש מרנוח א"כ הרא' נכונה שט"ע גרוע עם סימנים פלים מצרפינו (עיין בב"ח סי' קל"ב ס"ז) וממילא יש לנו ג"כ לצרף ט"ע גרוע עם סי' המקום כמו בנ"ד ועוד נראה לע"ד למצוא צד היתר להאשה הנ"ל כאשר ידוע לנו שכמר מייוזש פ"ץ עם העבד נכרי יצאו מספר בלינגא ללכת למצור מרציה ובאותו דרך נמצאו שני ההרוגי' הנ"ל א"כ הנה מנין סי' כמו שכתב המ"ב בסי' מ"ד דמספר אנשי' סימן מובהק מסימנים גמורים וגדולי' הוא ועלייהו סמכינן להתיר נשותיהם הן אמת שלכאורה נראה שהמ"ב לא כתב כן שמספר אנשי' הנה סי' מובהק אלא דוקא כמו בנדון דידיה דהנה ששה אנשים פי מספר זה אינו שכיח.

אבל מספר שני' אפשר דלא הנה סי' מובהק פי מספר שנים הנה שכיח טפי. והכי משמע לי קצת מן הא דאיתא בפ' האשה שלו' מעשה בשני' ת"ח שהיו באים עם אבא יוסי בן סימאי בספינה וטבעה והשיא ר' את נשותיהון על פי נשים וכו' ומסקינן דאמרי אסקינהו ונזנהו לאלת' וקאמרו סימני' כו' ע"כ משמע דלא סמכינן אמספ' שנים אבל באמת לא כן הוא שהרי המ"ב כתב בסוף סי' ע"ג וז"ל וגם אין להתיר את האשה משום סימן מנין דמאחר ששנים היו ההרוגי' היהודי הנזכר גם נער אחד שהיה עמו ויצא עמו מביתו דמנין הוי סי' מובהק וכו' מ"מ נראה בנ"ד לאו סימן הוי כלל דלא סמכינן אמנין רק כשנראין

ונכרי' הדברים שבזמן א' ובמקום א' נהרגו שניהם אבל בנ"ד מתוך עדיות הנ"ל ניפר שלא נמצאו ההרוגי במקו' א' ולא בזמן א' ויום א' אלא רחוקי'זה מזה הרב'א"כ יש לחוש שפא היום פא א' מן המזרח ונהרג במקו' הנה וזה פא מן המערב למחר ונהרג במקום אחר א"כ בנ"ד אין פאן סימן כלל כו' ע"ש ותמצא מבואר נגלה שאם שיש גבי שני' פל התנאים שהתנה שם הנה שני' סימן מובהק וא"כ בנ"ד שנמצאו במקום א' ונראים ונכרי' הדברי' שבפע' אחד נהרגו שניהם שהרי נמצא בכל א' חבל קשור בזרועלא' בימינו ולא' בשמאלו שנראים הדברי' שהיו נקשרי' יחד גם מקום ההליכ' הנה ידוע ובאותו דרך נמצאו ממילא יש לסמוך אמספר שנים דהנה סי' מובהק (ומעשה דשני ת"ח הנ"ל צריכין אנו לומר שלא נמצאו במקום א' וביום א' וק"ל) ממילא זכינו לדין שיש להתיר האשה הזאת ע"פ סי' מספר אנשי' שהוא סי' מובהק.

הן אמת שנראה לע"ד שהרמב"ם לא ס"ל שמספר אנשים הנה סימן מובהק להתיר גשותיהון שהרי כתב בפ' י"ג מהל' גירושין וז"ל וכן אם יצאו עשרה בני אדם ממקום למקום והם אסורים בקולר כו' והסיח גוי לפי תנמו ואמר שעשרה בני אדם שהלכו ממקום פלוני למקום פלוני והם נושאים פה וכה וכו' נראה מדבריו שצריך שיאמר שהם אסורי' בקולר או נושאים פה וכה ומינו ואזי משיאין את גשותיהון אבל אמספר אנשים לחוד לא סמכינו.

מ"מ נראה לע"ד שהרמב"ם אזל לשיטתיה שכתב יצא גוי וישראל מעמנו למקום אחר ובא הגוי והסיח לפי תנמו ואומר איש שיצא עמי מפאן מת משיאין את אשתו עכ"ל משמע דוקא אם אמר הגוי איש שיצא עמי מפאן מת משיאין את אשתו.

אבל אם לא אמר שיצא עמי אין משיאין את אשתו דחיישינו שפא אותו האיש שיצא עמו מפאן הלך לו ואיש אחר נתלנה עמו ואותו האיש מת וכן דקדקו האחרונים מדבריו א"כ לפי סברא זו אין לסמוך נמי אמספר אנשים פי איפא למיחש דלמא א' מהם הלך לעלמא ונתלנה עמהם איש אחר למלאות המספר אבל באשר שהרא"ש חולק על הרמב"ם בסבר' זו וס"ל שאין אנו חוששין שפא אותו האיש שיצא עמו הלך לו ואיש אחר נתלנה עמו א"כ ס"ל נמי שיש לנו לסמוך אסימן מספר אנשים.

וכיון שהאחרונים הסכימו לסברת הרא"ש פמו שהעיד בתשובתו ל"ב סי' א' וסימן ב' א"כ ס"ל נמי שיש לסמוך אסימן מספר אנשים פי טעמא חדא לתרנוייהו ותמה אני על הרב הגדול ו' ל"ב בתשובה זו שכתב וז"ל שנראה מדברי הרמב"ם שצריך שיאמרו שהם אסורי' בקולר או נושאי גמלים או פיןצא בזה כו' ודבר זה צ"ע והתיישבות להבין דברי רבינו ואם בדוקא אמרן מפיו אנו חיים ואין לעשות נגד דבריו פינון שלא מצאנו בדבר זה מחלוקת בין הפוסקים מפונרש כו' עכ"ל משמע שס"ל שיש לומר שגם הרא"ש מודה לדין זה של הרמב"ם ולע"ד נראה פינון שהרא"ש חולק אסברת הרמב"ם במה שכתב שיצא מעמי כו' חולק נמי אסברא זו פי בחדא מחתא מחתינהו וטעמא חדא לתרנוייהו וחסר הדין שיש לסמוך אסימן מספר אנשים.

ולא חיישינו דלמא אחרים נינהו או אחד מהם הלך לעלמא ובא אחר פמו שאין אנו חוששין שפא נתלנה איש אחר עם הנכרי הנ"ל. ועדיין יש לפקפק בנדון דידן שההרוגי לא נמצאו ממש בדרך ההולך מן כפר בילינגי למערציה פי אם מן הצד ביער א"כ איפא

למיחש דלמא אותן ההרוגים שנמצאו אינם כמר מייחזש והעבד נכרי שניצאו מכפר
בילינגי למצור מערציה אבל זה אינו שידוע שגזלנים ורצחנים מוליכין הגזלני והנרצחתי
חוזן לדרך מן הצד כי מתקראים מפני עוברי דרכים שימחו בידם (כמו שכתוב הרא"ש
בתשובת כלל חמשים וא' שאין דרך הרוצחתי לעמוד על אם הדרך כו' ממילא הנה פאלו
נמצאו ההרוגי על אם הדרך מן כפר בילינגא למערצה ובאשר שאנו יודעים שקמר
מייחזש פ"ץ והעבד הלכו מכפר בילינגי ללכת למצור מערציה א"כ הנה מספר אנשים
סי' מובהק וסמיכנו עליה להתיר האשה הג'ל.

כללא דמילתא שלעד"נ להתיר האשה מ' יענטל בת מהר"ר יעקב הג'ל להתנסבא לכל
גבר דיתיצבין אי משום שיש לנו לצרף ט"ע גרוע עם סימני כלי' אי משום דמספר
דשנים הנה סי' אף ורק באשר שמירא' הוראה אני בדרך קל קל וחומר בדבר חמור
איסור אשת איש ע"כ יהיו כל דברי הג'ל להלכה ולא למעש' עד אשר יספיק בשריות'
דהיא אתת' מ' יענטל הג'ל הגאון כמהר"ר שמואל ר"מ ואב"ד דק"ק ורנקבורט ועוד
רב א' בעל הוראה תופס ישיבה אבל אם יספיקו עמי בשריות' הגאון הג'ל ורב א' פנ"ל
הן מטעמא דידי או מטעמא אחרניא יהיו דברי אלה מספיקים להלכה ולמעשה ועזרי
מעם ה' שמים וארץ עושה יאיר עיני בתורתו הקדושה באשר צוה לנו משה מורשה.

ולא אפשל בדרך הלכה קל וקשה. כן נראה לי גרשון אשכנזי.

שאלה עג נדרשתי לאשר שאלוני אודות אשה אחת מרת אסתר בת משה שהעידו עדים
שנהרג בעלה באשר העדיות מבוארים מתוך התשובה אם להתיר אשה הג'ל לשוק או
לאו: תשובה הנה בשריות' דהיא איתת' אסתר בת משה יש לעיין ולדקדק טובא כי
לע"ד יש בהעדיות תיוהות הרבה ואחר אחרון אני בא מה שהעידו האחים כמר חיים בר
ברוך וכמר משה בר ברוך מכפר קערפין פשיטא שאין בעדותן ממש להתיר האשה
אסתר בת משה הג'ל שהרי הם עצמם נתנו עדיהן וצדקו שלא הכירו הנהרג הג'ל בחייו
מי הוא ולא הזכירו לא שמו ולא שם אביו ולא שם עירו ואע"פ שהעידו שמתוך הכתב
קבוץ ידעו ששם הנהרג היה משה לפי אומד דעתם אמרו כן.

אבל באמת מצד הדין אין כתב קבוץ שנמצא אתו ראיה על שמו כי אפשר שאדם אחר
ששמו משה נתן לו כתב קבוץ זה משום איזה טעם אבל אפשר ששם הנהרג לא היה
משה. ועוד אף גם אם העידו בפירוש ששם הנהרג היה משה מ"מ אין ממש בעדותן
להתיר אשה זאת כיון שלא הזכירו לא שם אביו ולא שם עירו שהרי בהדיא שנינו
בתוספות אין מעידין אלא א"כ מכירין שמו ושם עירו והביאה הרי"ף והרא"ש וכל
הפוסקים להלכה.

הן אמת שקצת פוסקי' הקילו אם הזכיר שמו ושם אביו אע"פ שלא הזכיר שם עירו אבל
בשמו לחוד לא מצינו שום פוסק שמקיל כי כמה יוסף איכא בשוקא ומאן לימא לן שהאי
הוא בעלה של אשה זאת ואי משום שהעידו האחים חיים ומשה הג'ל וזה לשו' בלשון
אשכנזי אונ' איז מלונבש גיוועזין במלבושי' אלו כמ"ר נפתלי הג'ל אף עדות געבין עד
כאן לשונו ואם כן כיון שידוע שבעל האשה הזאת היה מלונבש במלבושים פנ"ל אם כן
יש לנו לומר כיון שהנהרג היה מלונבש במלבושים באשר היה מלונבש בעל אשה זאת
נדאי שהנהרג הוא בעל אשה זאת הלא משנה שלמה שנינו אין מעידין אלא על פרצוף

פני' עם החוטם אף על פי שיש סימני' בגופו ובכליו: ולמ"ד סימני' דאוריית' מוקמינו
למתני' פלוי בחינור וסומק שאלויבא דכ"ע לאו סימן הוא דשכיח הרבה.

ואפילו הנ"י וה"רן דס"ל דלא חיישינו לשאלה מודים דחינור וסומק לא הוה סימן פלל
וכ"כ הנ"י וה"רן להדיא ע"ש א"כ אין פאן מקום פלל לסמוך אסימני בגדי' אפי' לפי
דעת הר"ן והנ"י ומכ"ש שפבר פסק הב"י שאפי' סימנים מובהקי' או ט"ע לא מהני
בבגדי' דחיישינו לשאלה ומה נמרצו ונמלנו לפי כדבש פי דברי הגאון המופלא כמה"ר
מענדל נר"ו אשר נתן טעם לשבח לפלוגתתם במאי קמפלגי.

אבל אין לנו צריף בו בנידן דידן שגם הנ"י והר"ן מודי' דלא הוה סימן פללא דמלתא
שהדבר פשוט מאד שאין ממש בעדותן של האחי' חיים ומשה הנ"ל להתיר האשה אסתר
בת משה הנ"ל אליבא דכ"ע.

ובעדות של כמ"ר נפתלי ב"ר פנחס הפהו יש ג"כ לפקפק בו טובא לע"ד נדא שגם הוא
לא הזכיר שמו ושם עירו של היהודי שנתאכסן אצלו בעיר בעירקס ומה שנתן סימני'
בגופו ובשערו ובמלבושיו גם בזה אין פדאי להתיר האשה דכל הני סימני' גרועי' הם
דשכיחי טובא ובסימני' פאלו כ"ע מודים דלית בהו ממש ואי משום דהנה הרבה סימני'
הלא כתב מהר"א בפסקיו שאפי' מאה סימני' גרועים אינם נחשבים לכולם.

ואי משום דכתיב בתחלת העדות ונ"ל ואתי' לקדמנא וכו' ואסהיד על בעלה של העגונה
מרת אסתר בת משה שהיה אצלו בביתו כו' עכ"ל מהאי לישנא משמע שהיה יודע ומכיר
שאותו היהודי היה בעל האשה זאת.

מ"מ נראה לע"ד שאין מפאן הוכחה וראי' פלל כי אפשר לומר שמעול' לא ידע פמר
נפתלי בר פנחס היהודי הנ"ל שהוא בעל אשה זאת כי אם לפי אומד דעתו שראה אחד
שמלובש בבגדיו הנ"ל ושארי סימני' שהיו בבעל אשה זאת לפי דבריה אמר שהוא בעל
אשה זאת אבל לא היה לו שום ידיעה אחרת.

והדברי' מוכיחי' פן קצת שלא הפירו כי אם ע"פ המלבושי' ושארי סימני' שהוא מונה
והולך בעדותו דאל"כ ה"ל להזכיר שמו ושם עירו של היהודי שנתאכסן אצלו. אלא
נדאי משמע שלא הפירו פלל כי אם ע"פ הסימני' שהוא מונה והולך.

ועוד יש לפקפק בעדותו שהנכרי שהסיח לפ"ת הריגת היהודי לא אמר קברתיו ולא שום
משמעות שהסיטו ממקום למקום והרמ"ב כתב בפ"ג מהל' גירושין וז"ל יצא כותי
וישראל מעמנו למקום אחד ובא הכותי והס"ל נתן נאמר איש שיצא עמי מפאן מת משיאין
את אשתו ואע"פ שאין הכותי יודע ומכיר אותו האיש והוא שיאמר קברתיו עכ"ל.

ולכאורה היה נראה שיש עוד גמגום אחר בעדותו כי משמעות לשון הרמ"ב משמע
שצריף הכותי לומר איש שיצא עמי מפאן מת דאי לא אמר הכי איכא למיחש שמא
נתלונה אתו עמו איש אחר בדרך ואתו איש מת.

והאיף אזיל לעלמא. ובנ"ד לא אמר הנכרי לשון זה רק אמר בל"א דער יהודי איז נהרג
גיווארין דער מיט מיר גנגין איז עכ"ל א"כ איכא למיחש שמא נתלונה עמו איש אחר
אבל באמת ליכא למיחש פלל לחששא זו כמ"ש הרא"ש בתשובה אהיה מעשה דאבא

יודן וְהַרְבּ הַגְּדוּל מֵהַרְר בְּנִימָן בְּמִשְׁאֵת בְּנִימָן סִי מ"ד פֶּסֶק כַּהֲרֵ"א שׁ ע"ש וְעוֹד לַע"ד
נִרְאֶה שְׁאִפְי' נֹאמַר שְׁצָרִיף הַנְּכָרִי לֹאמַר אִישׁ שְׁיִצְאָ עִמִּי מִכָּאן מֵת וְאִי לֹא אָמַר כֵּן חִיִּישִׁינָן
שְׁמָא אַחַר נְתִלְוָה עִמּוֹ בְּדָרְךָ וְהוּא שְׁמַת וְהֵאֵיף שְׁאָנּוּ יוֹדְעִין שְׁהֵלֶךְ עִמּוֹ מִכָּאן הֵלֶךְ לוֹ
לְעֵלְמָא מ"מ בְּגִדוֹן דִּידָן לִיכָא לְמִיחַשׁ לְמִיָּדֵי כִי מֵתוּף דְּבָרֵי הַנְּכָרִי מִשְׁמַע שְׁפִיר שְׁעַל
אוֹתוֹ הִיְהוּדֵי שְׁיִצְאָ עִמּוֹ מְעִיר בְּעִירְקָס הוּא אוֹמַר שְׁנֶהֱרַג כִּי מֵתוּף סִיפּוּרוֹ מִשְׁמַע
שְׁהִיְהוּדֵי אָמַר לְהַבְעֵל מִלְחָמָה שְׁהוּא רוּצָה לִילֵךְ לְגִיסוֹ בְּמִצּוֹר שֶׁל עִם הַעֲסָן וּע"פ דְּבָרֵי
אֵלוֹ הַרְגוּ הַבְּעַל מִלְחָמָה וְכָבֵר מְפֹנְרֵשׁ בְּעֵדוּתוֹ שֶׁל כָּמַר נִפְתְּלֵי שְׁהִיְהוּדֵי שְׁנֶהֱתַאכְסֵן אֲצֵלוֹ
הִי רוּצָה ג"כ לִילֵךְ לְמִצּוֹר הַנְּ"ל אֲצֵל גִּיסוֹ א"כ אֵין לְמִיחַשׁ שְׁמָא נְתִלוּי' אֵתוֹ עִמּוֹ אִישׁ
אַחַר שְׁהִיָּה לוֹ ג"כ גִּיסוֹ בְּמִצּוֹר הַנְּ"ל כִּי כֹּלֵי הָאֵי לֹא חִיִּישִׁינָן אִפִּי' לְכִי סְבַרְתָּ הַרְמ"ב
אָמְנָם הַפְּקוּק שְׁלֹא אָמַר הַנְּכָרִי קְבַרְתִּיו בְּמִקּוּמוֹ הוּא עוֹמֵד שְׁלִדְעַת הַרְמ"ב כִּם צָרִיף
שְׁיֹאמַר הַנְּכָרִי קְבַרְתִּיו.

הַן אָמַת שְׁהַרְמ"ב הוּא יְחִיד בְּסִבְרָא זֹו וְלֹא מְצַאֲתֵי לוֹ חֲבֵר לֹא הַר"יף וְלֹא הַרְזִ"ה וְלֹא
אָחַד מְגֹדוּלֵי הַפּוֹסְקִים הַרְאִשׁוֹנִים וְלֹא נְעֵלָם מְעִינֵי שְׁהַב"י כְּתַב בְּפִיִּסְקָא כְּתַב הַרְמַב"ם
ז"ל יְצָא יִשְׂרָאֵל וְנָכְרִי וְכו' וְז"ל כְּתַב הַרְש"ב אַ בְּתִשׁוּבָה עַל דְּבָרֵי הַר"יף וְהַרְמ"ב כִּם
וְהַר"ז זֶה דְּבַעֲיָנָן קְבַרְתִּיו בְּעַד א' וְגַבִּי גוֹי מִסְל"ת כּו' מִשְׁמַע שְׁהַב"י הַבִּין שְׁהַר"יף וְהַר"ז זֶה
סוֹבְרִים ג"כ כַּהֲרֵ"א כִּם שְׁנֶהֱנָרִי מִסְל"ת צָרִיף לֹאמַר קְבַרְתִּיו אִפִּי' בִּיבְשָׁה וְשְׁלֹא בְּמִלְחָמָה
וְאֵנִי בְּעִנְיֵי עֲנִי בְּדַעַת שְׁמַעְתִּי וְלֹא אָבִין כִּי לַע"ד נִרְאֶה פְּשׁוּט שְׁמ"ש הַרְשָׁב"א בְּתִשׁוּבָה
קָאֵי אַעַד א' בְּמִלְחָמָה אוֹ בְּמִים דְּדוּמָה לְמִלְחָמָה אוֹ בְּמִס"ל ת ג"כ בְּכַה"ג אָבֵל לֹא בְּעִנְיָן
אַחַר מִכְּמָה טְעָמִים חֲדָא שְׁהַרְב ב"י בְּעִצְמוֹ וּבְכַבּוּדוֹ הֵבִיא בְּפִסְקָא זֹו תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א
בְּסִי' תַת"ק וְכַתַּב עֲלֵה שְׁהִיא כְּתוּבָה בְּקִיצוֹר וְשְׁהוּא כְּתַב דְּבָרֵי הַרְשָׁב"א בְּסוּמוֹ בְּכַתְּבָם
וּבְלִשׁוֹנָם מִשְׁמַע שְׁתִּשׁוּבָה הַרְשָׁב"א בְּסִי' תַת"ק וּמ"ש הוּא ג"כ בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א
דָּא וְדָא חֲדָא הוּא וּבְתִשׁוּבָה הַרְש"ב אַ בְּסִי' תַת"ק וְכַתְּבָר הֵיטַב שְׁקָאֵי אַע"א בְּמִלְחָמָה
אוֹ בְּמִים עִינָן שָׁם.

וְעוֹד אֵיף אֲפִשְׁר לֹאמַר שְׁהַר"יף ס"ל שְׁבִסְתָּם נְכָרִי מִסְל"ת צָרִיף לֹאמַר קְבַרְתִּיו הַרִי הַגְּאֹן
מֵהַרְרֵ"אֵי כְּתַב בְּפִסְקֵי סִי רַכ"ג וְז"ל וְאֵף כִּי רַב אֲלָפִס ז"ל סְבַר דְּאִפִּי' בְּטַבַּע בְּמִים לֹא
בְּעִינָן קְבַרְתִּיו וְכו' עַכ"ל הַרִי מִשְׁמַע לְהִדְיָא שְׁלִדְעַת מֵהַר"אֵי לֹא מְצָרִיף הַרִי"ף בְּנְכָרִי
מִס"ל ת לֹאמַר קְבַרְתִּיו וְהָא וְדָאֵי אָמַת נְכוֹן שְׁאִין אָנוּ יְכוּלִין לְמַרְמֵי גְבַרָא אַגְבַּרָא וּבְלֹא"ה
מְוִכְרָחִים אָנוּ לֹאמַר כֵּן כִּי אֵף גַּם שְׁנֹאמַר שְׁתִּשׁוּבָה הַרְשָׁב"א אֵינִירִי לְעִנְיָן ע"א בְּמִלְחָמָה אוֹ
בְּמִים וְאֵז מְוִכְרָחִים אָנוּ לֹאמַר שְׁהַרְשָׁב"א וּמֵהַר"אֵי פְּלִיגִי בְּדַעַת הַר"יף מ"מ בְּמָה שְׁאָנוּ
יְכוּלִים לְהַשְׁוֹת דַּעַתָּם וְאֵין לָנוּ לְבַדּוֹת מְחֻלּוֹקוֹ מְלַבִּינוּ וּמַכ"ש שְׁיִישׁ לֹאמַר שְׁתִּשׁוּבָה
הַרְש"ב אַ אֵינִירִי לְעִנְיָן עַד א' אוֹ מִס"ל ת בְּמִלְחָמָה וּמֵהַרְרֵ"אֵי אֵינִירִי לְעִנְיָן טְבִיעַ' בְּמִים
וְיִישׁ לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם כַּמ"ש הָאֲחַרְוֹנִים וְעִינָן בְּתִשׁוּבָה ר"א שְׁשׁוֹן סִי' א' שְׁהַאֲרִיף שָׁם בְּעִנְיָן
זֶה: וְעוֹד שְׁדוּחַק גְּדוּל שְׁנֹאמַר ש"ס לְהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהַר"ז זֶה שְׁאֲפִילוֹ עַד אָחַד כְּשֶׁר
צָרִיף לֹאמַר קְבַרְתִּיו וְזֶה הוּא דְּבַר שְׁאִין לוֹ שְׁחַר וְהַב"י בְּעִצְמוֹ וּבְכַבּוּדוֹ הַרְגִישׁ בְּזָה וְכַתַּב
וְאֲפִשְׁר דְּמֵאֵי דְּנִקְטַת בְּתִשׁוּבָה הַנְּזַכְרָא עַד א' לַהֲר"ז זֶה נִקְטִיָּה וְלֹא לַהֲרַמ"ב כִּם וְהַרִי"ף.

וְדוּחַק גְּדוּל הוּא זֶה שְׁנִקְטַת ב' אֵטוֹ א' וְעוֹד שְׁאָנִי בְּעִנְיֵי יַגְעֵתִי וְלֹא מְצַאֲתֵי שׁוּם רְמִז וְרַמְיָה
בְּדְבָרֵי הַרְזִ"ה בְּעִנְיָן נְכָרִי מִסְל"ת אֵי צָרִיף לֹאמַר קְבַרְתִּיו אוֹ לֹא רַק בַּע"א בְּמִים אוֹ

במלחמה פתב שצריף לומר קברתיו ובמים דוקא מי שראה הטביעה ואין לומר פיון ש'הרי"ף העתיק לשון הגמרא בהנהו תלת' עובדא דאבא יודן ציידן ומעשה דקולר ומעשה דס' בני אדם ובכולן הזכיר קבורה משמע דהכי ס"ל דאין מפאן ראיה כי כל מה שיש לומר בגמרא שמעשה ש'היה כ'היה או נקט קברתיו לרבות כמ"ש הריב"ש בשם רבו רבינו פרץ הפהן בסי' שע"ח יש לומר ג"כ בדברי הרי"ף פיון שלא פתב והוא ש'יאמר קברתיו כמו שפתב הרמב"ם ומוכרחי' אנו לומר פן בהרא"ש ש'העתיק ג"כ לשון הגמרא ממש.

ומעולם לא עלה על דעת שום אדם לומר ש'הרא"ש ס"ל פ'הרמב"ם להצריף קברתיו בסתם נכרי מס"ל: פללא דמלתא שלע"ד הקלושה נראה שאין לנו שום גלוי דעת בהרי"ף או בהר"ן דס"ל כהרמ"בם בענין זה רק הרמב"ם הוא יחיד בדבר זה.

אבל אע"פ ש'הוא יחיד ולא מצינו לו חבר בא' מן הראשונים מ"מ פיון שגדולי האחרוני רובם ככולם חששו לדבריו מי יקל ראשו להקל נגדו. כי פתב רישא גופא גריר.

איברא שכל האחרוני בסגנון א' התנבאו דלאו פללא הוא שבכל נכרי מצריף הרמב"ם לומר קברתיו רק פל א' וא' חילק כפי דעתו הרחבה והרמה ה"ה חילק בין היכא ש'הזכיר הנכרי שמו של היהודי ובין שלא הזכירו בשמו.

ועוד פתב הב"י חלוק א' בין אם הנכרי מכריז ואומר ש'כ'יב פלניא ובין אי לא מכריז. ועוד חלוקי' הרבה אבל מ"מ לכאורה לכל הדעות בנ"ד שלא הזכיר שמו ולא הכריז כל אפי שוין שצריף לומר קברתיו: והנה ראיתי דברי דודי' של הגאון מהר"מ נר"ו שחילק מדעתו ומסברתו הישרה ג"כ אינה חלוקי' ודברי פי חכם חן נרב גוברא הוא למסמך על סברתו.

מ"מ אמרתי אענה חלקי גם אני שאין לחוש בנ"ד ב'מה ש'הנכרי לא אמר קברתיו. ויש להקל ולא להחמיר והוא זה ש'הרב הגדול מהר"י ו' ל"ב פתב בכמה תשוב' שיש להקל אם ע"א מעיד לפנינו ע"פ נכרי שהס"ל לת לפניו וטעמו וננימוקו עמו ודאי אלו היה קברתיו דוקא לדעת הרמב"ם אז היתה הסברא נותנת ש'ודאי לא קברו הנכרי דאלו קברו הנה מזכיר ג"כ הקבורה.

אבל פיון ש'הריב"ש והר"ן פתבו שקברתיו לאו דוקא אלא ה"ה אם טלטלו ממקום למקום ולא נודד פנה הוי כמו קברתיו א"כ אפ'שר לומר ש'הגוי טלטלו ממקום למקום ולא סיפר הטלטול להיהודי כי מה לו בסיפור הנה זהו תורף דברי הרב הגדול מהר"י בן ל"ב ז"ל.

וכן מצאתי שפתוב במשאת בנימן והביאו ראיה לדבריהם יע"ש א"כ פשוט הוא בנדון דידן ש'ישראל מעיד ע"פ נכרי מסל"ת דליכא קפינדא ב'מה שלא אמר הנכרי קברתיו: איברא שלע"ד נראה ש'הריב"ש לית ליה סברא זו בענין קברתיו בע"א במלחמה או במים מ"מ אפ'שר דלענין קברתיו ב'יבשה ולא במלחמה מודה הריב"ש לסברא זו כי הרבה יש להקל במסל"ת ב'יבשה ולא במלחמה מ'מה שיש להקל בע"א במים או במלחמה: והנה במ"ש הר"ן והרי"בש שקברתיו ל"ד אלא ה"ה אם אמר ש'טלטלו ולא היה נודד פנה נראה לע"ד שאין פן דעת מהר"א ב'פסקיו סי' רכ"ג ש'פתב וז"ל וכן מתשו'

מור"ם דלעיל ש'התיר ע"פ נְכָרִי מסל"ת אפי' בלא קברתיו ש'הרי אמר הגוי אתם למה אינכם קוברים היהודי השוכב באותו מקום משמע ב'הקדיא דהוא לא קברו וכו' עכ"ל משמע להקדיא דס"ל למהר"א ש'לדעת הרמב"ם קברתיו דוקא דאל"כ מה מיייתי ראי' מתשו' מור"ם וק"ל וא"כ הוא ש'לדעת מהר"א קברתיו דוקא לדעת הרמב"ם א"כ אין להקל ב'עד א' מפי נְכָרִי מסל"ת כמ"ש לעיל מ"מ פדאי הם הר"ן והריב"ש לסמוך עליהם.

ובפ'רט שגם מהר"א אי ה'עלה שאין קפידא בקברתיו: כ'ללא דמלתא שאין לנו להחמיר כ'לל בנ"ד משום ד'לא אמר הנְכָרִי קברתיו הן מטעם ש'ל מ'הר"י ו' לב ה'נ"ל והו מטעמין' ש'פכתב הגאון מהר"ם נר"ו כ'ולם שוי' לטובה ועוד יש ל'אלוה מילין ב'זה רק עת לקצור א'מנם מחמת הח'ששא ש'עד הא' כ'מר נ'פ'תלי בר' פ'נחס הפ'הן לא הזכיר שמו ושם עירו ש'ל היהודי ה'נ"ל ע'לי הד'בר ק'שה להתיר ה'אשה הזאת ומתחלת ד'ברי העדות ש'פכתב ואס'היד על בעל ש'ל הע'גונה כו'.

אין ראי' כ'לל כמ"ש לעיל ש'אמר כ'ן ע"פ הסימני' ש'הוא מונה והולך: והנה אם ה'נה אפ'שר ל'ברר ש'לא ה'נה איש ב'מצור ה'נ"ל ש'שמו שלו' כי אם אחיה ש'ל ה'אשה מ'רת א'סתר בת מ'שה ה'נ"ל א'זי ה'נה מקום לומר להתיר א'שה זאת אע"פ ש'לא הזכיר שמו ושם עירו כי אין אנו צ'ריכין לשמו ושם עירו א'לא ל'דבר ברור כמ"ש הר"ן בתשו' סי' ל"ג א'בל אם א"א ל'ברר זה אע"פ ש'ברור לנו ש'אחיה ש'ל ה'אשה ה'נ"ל ש'שמו שלו' ה'נה ב'מצור ה'נ"ל מ"מ איכ'א למיחש לאיש אחר ש'שמו שלום הי' ג"כ ב'מצור וה'יהודי ש'נתאכסן אצל כמ"ר נ'פ'תלי ה'נה ג'יסו ש'ל ה'איש אחר ש'שמו שלו' ואע"ג ש'הריף פוסק ש'לא ח'יישינן לתרי יוסף כ'ן ש'מעון א'לא ב'ת'תי לר'יעות' ש'הנחזקו ש'ני יוסף ב"ש וגם ש'כיחי ש'י'רת' א'בל ב'חדא לר'יעות' לא נלע"ד ה'י'נו דוקא אם הזכירו שמו ושם א'ביו א'בל כ'ש'לא הזכיר א'לא שמו ל'כד ח'יישינן לשנים ש'שמותיה' ש'וין ש'הוא ר'גיל וש'כיח מ'אד: א'מנם ב'א'שר ש'ה'אשה א'סתר בת מ'שה אומ'רת בעל פ'ה ש'פ'מר נ'פ'תלי בר' פ'נחס הפ'הן ה'נ"ל אמר לה ב'הדי'וב'פירו' ש'ה'יהודי ש'נתאכסן א'צלו אמר לו שם עירו ש'הוא מ'איכ'ציל ו'נתנה א'מת'לא ל'ד'בריה ש'לאחר ה'הריגה כ'תבו לה מ'שם עיר בעירקם ש'תבוא לשם ו'תעמו'ד ל'דין עם ה'רוצח ו'לעשות נ'קמה נאי לאו ד'הוא הזכיר שם עירו מ'נא י'דעו ועוד ב'א'מת הס'ברא נ'ותנת ש'ה'יהודי ה'נ"ל הזכיר שמו ושם עירו א'צל כ'מר נ'פ'תלי ה'נ"ל ב'א'שר ש'ס'פ'ר לו אודותיו ו'עסקיו ש'הוא רוצ'ה ל'לך ל'מצור א'צל ג'יסו מ'סתמא ה'גיד לו נ'מי מ'אין הוא ב'א ו'אלו הזכיר שם עיר א'חרת לא נתן עדותו ל'אשה הזאת א"כ ר'גלים ל'דבר ש'ה'אשה אומ'רת א'מת כ'ן יש לנו לסמוך א'ד'בריה ש'כ'ן אמר לה כ'מר נ'פ'תלי ה'נ"ל כי ה'אשה ש'אמר' פ'לוני אמר לי ש'מת בעלי נ'א'מנת ואינה צ'ריכה עוד לעדותו כ'דמוכח ב'פ' ש'בועות העדות ד'ף ל"ב ע"ב ואפי' הוא כ'פ'ינו כ'עיר אין אנו צ'ריכין לש'אלו כ'ן משמע מ'הג'הת רמ"א ס"ח.

כ'ללא ד'מילתא שלע"ד נרא' ש'יש לסמוך ע"פ ד'בריה כ'לי שום פ'קפוק א'כן ב'אןפן ש'יס'כ'ימו ע'מי עוד ש'ני תופסי י'שיבה נ"ל ג'רשון א'שכ'נזי: ש'אלה עד נ'דרשתי ל'א'שר ש'אלוני ל'חיות ד'עי מ'רחוק כ'ענין מ'ע'שה ש'ה'נה ב'חור א'חד מ'יוחד מ'כ'ן ש'ל ק'דושי' צ'נוע ומ'עלי ה'נה מ'למד להועיל כ'בית בעל הבית א' מ'ש'ף זמן רב ו'ה'נה נו'הג כ'שורה ו'כל ד'רכיו י'כ'ונו ו'ראובן י'דע את ה'ב'חור ו'את ש'יחו נ'אה ו'הנהג'תו ומ'צ'א חן כ'ע'ינו עד ש'ח'שקה נ'פ'שו ב'תורה ו'דיבר עם ה'ב'חור ע"י א'חרי' וע"י ע'צמו ש'הוא רוצ'ה לש'דף ע'מו ו'לתת לו את בתו

הגדולה והבחור נאות להתחתן עמו וטרם כל שאל הבחור עם הבתולה דעתה ורצונה ואמר לו הן וע"פ הדברים התחילו לומר הן הן הדברי שנקני באמיר' כמה אתה נותן לי וכו' וכמה אתה נותן וכו' עד שנתפשו ונגמרו השדוכי ושני הצדדים עשו ק"ס בפני שני עדים פשרים ובפנמבי ובפרהסיא לשמור ולקיים פרטי הדברים ואחר הק"ס כי שמח וסמך דעתו נתן להפלה מתנה אחת והיא קבלה בפנים יפות מסבירות ובשמחה והנה אחר שנעשה הקנין סודר ימים לא פביר לבש ראובן רוח אחרת ואמר בפה מלא שאיננו רוצה בקיומו של הק"ס הן"ל ותולה קלקלתו בבתו שהיא איננה רוצה להינשא להבחור הן"ל ומתנשא לאמור מי אדון שידין לחייבני שום עונש או קנס באשר שבק"ס הן"ל לא נכתב שהצדדי קבלו עליהם לאשר ולקיים וכו' בח"ח ובשד"א ובקנס פדרף שנוהגים לכתוב בתנאים והבחור הן"ל צועק פכרוכי' מה שמץ דבר נמצא בי להבאישני ולביי שני שישוהו בי מוזרות בלבנה ואנה אוליך את חרפתי חרפת אנוש לא זו בלבד אף גם זאת אם תפרד החבילה ח"ו יהי לי להיזק גדול כי יהיו דורשים לגנאי ויתנו טעם לפגם פפגימת מום בקדשים ולא יתנו לי לנדן סף אשר נתנו לי מקודם או בענין היחס והמעלה.

ע"כ צועק כצעקות הרועים אל הרואים שיורו המורי חצי שנונים ויזרקו אבני אלגביש על ראש ראובן הן"ל עד שיאמר רוצה אני בקיומו של קישו' הן"ל או יפייס אותו כמה דאתפייס בתרקבי דדינרי זהו תנרף השאל' ושחרו פני להגיד את דעתי מה משפטו של ראובן עם הבחור הן"ל.

תשובה הנה ידוע מה שכתבו הראשונים והאחרונים ו"ל שאין להשיב בד"מ כי אם למי שהוא יושב על מדין ודין בדבר שהוא נטעמם ונימוקם עמהם גם אני הקטן דרפי לילך אחריהם בעקבותיהם בדבר הזה ומזקני אתבונן ומה גם שע"י החקירה נודע לי מי הם הבעלי דינין ומלכי' מדייני' זה עם זה הבחור הוא תלמידי הגנחמד כה"ר רפאל בן מה"ר דוד משה מטנברג.

וראובן הוא הנעלה פמר גבריאל בן הר"ר והבחור כה"ר רפאל הן"ל שקד על דלתות בית מדרשי שנה ומחצה ואהבת עולם אהבתיו פי מצאתיו צנועי ומעלי ולומד הטיב ומצא חן בעיני עד שפרסתי עליו גולתא דדהבא וכיסיתיו בסמיכ' וכל מן דין סמוכי' לנו.

ומשנת חסידי' הוא לא לדין אינש לא למאן דרחים ליה וכו' בכן ע"פ הטעמי האלו היו מן הראוי לסלק את ידי מן עסק זה ולא אשיב לא דבר ולא חצי דבר. אף ורק באשר ששמעתי וניפרי' דברי אמת אם יעשו ידיו של גבריאל הן"ל תושפי' לרתק חבל הפסוף והקשור הן"ל בלי דבר יש בו העדר פבוד וזלזול גדול בכבוד התור' ולומדיה ע"כ אמרתי למען ציון המצוין בהלכה לא אחשה ואחשה.

ובזכות של כה"ר רפאל הן"ל אהפף ואחפשה אמנם להלכה ולא למעשה ובקצרה כי השואל דוחק ואיננו מניח לי לעמוד להנפישא. נאען ואומר מתחלה מה שראובן תומך את יתדותיו שיצא חנם אין פסוף ואין כסי"פא מאחר שלא נכתב בק"ס שהצדדי קבלו עליהם.

בח"ח ובשד"א וכו' נראה לע"ד שאין דבריו נכונים אלא אף גם שלא כתבו העדי' שהצדדי' קבלו עליהם בח"ח כו' הרי הוא פאלו נכתב באשר שפותבין פן בכל השטרות וננוסח זו נמצא ג"כ בתשו' הראשונה והאחרונה עצמו מלספר וראני' לדברינו ממה שכתב הרא"ש בתשו' הובא בטור סי' ס"א ס"ז ו"ל וכל דבר שנהגו במדינה לכתוב וכו' פל מי שמקנה בסודר לכתוב שטר דעתו שיכתבוהו כמנהג המדינה עכ"ל א"כ אף אנו נאמר פינו שראובן עשה ק"ס מסתמא לכתובה עומד ע"פ מנהג המדינה.

וגדולה מזו כתב הטור בס"ס מ"ב פל לשון שרגילי הסופרי' לכתוב בשטרות אפי' אינו מתקון חכמי' אלא לשון הדיו' שנהגו לכתוב וכו' ואפי' לא נכתב דגין אותו פאלו נכתב עכ"ל.

והנה לא נעלם מעיני מ"ש מאור עינינו הב"י בסי' ע"א סכ"ה שדברי הטור בסי' ס"א שכתב תשובו' הרא"ש הנ"ל בלי חולק ובסי' ע"א כתב שאם העדי' בפנינו ומעדי' שלא כתבוהו בציווי הלנה כו' סותרים זא"ז והם שני הפכיים בנושא א' ותיגר ונ"ל ואפשר שבעה"ת איירי פשאנו מנהג פשוט במדינה לכתוב פן בכל השטרות אע"פ שפקצתן פתוב והר"אש איירי פשהוא מנהג פשוט במדינה לכתוב פן בכל השטרות א"נ הרא"ש מיירי פשאין פאן עדי' המעדי' כו' עכ"ל והנה לפי התירוץ האחד אין פקפוק בנ"ד באשר שפבר פתבנו שאפי' בכל המדינות ומימי קדם נהגו לכתוב בכל השטרות בח"ח ובש"דא אבל לפי תירץ הב' יש לפקפק בנ"ד דמשמע אפילו אם נכתב הדבר בפירוש ואם אומרים העדים שלא כתבוהו בציווי הלנה אין בו ממש מכל שפן פשלא נכתב שאין לומר בו שיהא פאלו נכתב אבל לפי עניות דעתי נראה שאין פונת הב"י לומר לדעת הרא"ש שאפי' בדבר שפותבים בכל המדינה ומנהג פשוט הוא אין בו ממש אם לא נכתב בציווי הלנה פי סברא אלימתא הוא ואין לפקפק בה פלל שפל מי שמקנה בק"ס לכתוב שטר דעתו שיכתבוהו כמנהג המדינה אלא פונת הב"י הוא בתירץ השני לומר שהרא"ש איירי ג"כ במאי דאיירי בעה"ת דהיינו בדבר שאין בו מנהג פשוט במדינה ואפ"ה דגין ע"פ אותו הדבר אם אין שם עדים כו' עכ"ל.

ובלתי ספק שפן פונת הב"י ממילא רווחא שמעתתינו גם ע"פ הא"נ אמנם אין אנו צריכין לקב' פי פבר דחו האחרונה תירוץ השני בשתי ידי' ועיין בתשובת רבינו בצלאל אשפנזי סי' כ"ה ובתשוב' ר"י לבית לוי סי' ס"ו וכתב שם שנהרא לז שגם הב"י בעצמו חזר בו מזה התירוץ ע"כ לא הביא בספרו הקצר ש"ע בסי' ע"א כ"א הדין שיוצא על פי התירוץ הא' ע"ש ובאמת דברי הב"י בזה הם קוש' ההבנה ואני בעניי עני בדעת ישבתי קצת עכ"ד הנ"ל ואיני אוכל להאריך והנה ראיתי פמה חילוקי דיני דינים מה שחלקו האחרונים ז"ל גם הב"י בעצמו ובכבודו בבדק הבית שלו פתוב עוד יישוב אחר ולפעד"נ שבנ"ד כ"ע מודים שמי שמקנה בק"ס לכתוב שטר פונתו הוא לכתוב בו בח"ח ובשד"א פינו שנהגו פן בכל המקומות ובכל זמן ואין זה לא תנאי ולא דבר חדש רק הוא חזוק הענין שיאשר ויקונים הדבר מה שא"כ נאמנות שהיא דבר חדש שחייבו לשלם אף ששילם וכיוצא בזה וק"ל וסברא זו פתב ג"כ בס' גידולי תרומה דף ק"כ עיין שם.

פללא דמילתא שלע"ד פשוט שלענין ח"ח ושד"א אע"פ שלא נכתב הרי הוא פאלו נכתב ודגין ע"פ עיין בתשובת רמ"א בתשובותיו סי' מ"ט וסי' ק"ח מה דינו ודו"ק ומכ"ש

בנ"ד נראה קצת שהסופר טעה והשמיט בח"ח כו' פי כתב בק"ס ונ"ל פל הא דלעיל קבלו עליהם שתי הפתות הנ"ל ע"ד המקו' ב"ה ועל דעת רבי' לשמור ולעשות בו וידוע שדעת רבים לא שינה כ"א לגבי חרם ושבועה וק"ל זהו מה שנראה לע"ד לענין ח"ח ושד"א אמנם לענין הקנס אם יהיו ג"כ פאלו נכתב אם לאו יש לפקפק והנה לכאורה הנה נראה הוא הדין והוא הטעם דלעיל פינן שפ"ל המקומות שוות לכתוב קנס בשידוכין ה"ל פאלו נכתב אע"פ שאין מנהג המדינות שוות בכמות הקנס פי במדינות פולין מנהג פשוט הוא שהקנס הוא כחצי הגדן משא"כ במדינות אלו רק הקנס הוא כפי אשר יתרצו הצדדי' מ"מ יש לומר שמסתמא דעת המקבלי' ק"ס הנה לכתוב שהצדדי' קבלו עליהם בקנס כאשר יתפשרו ויתרצו כן הנה נראה לכאורה.

אבל נראה לע"ד שאין זה פשוט פל פ"ד שפ"ד הנה פנונת מקבלי' הק"ס עד שנאמר אף שלא נכתב יהיה פאלו נכתב: אמנם נראה לע"ד אף גם שאין אנו אומרי' שמסתמא פנונת מקבל' ק"ס הנה שיכתבו העדים בק"ס הקנס פנ"ל מ"מ נראה לומר שבלתי ספק הנה פנונת' שיפון צד העוב' לצד המקני' קנס ס"ד מה שיתרצו או כפי מנהג המקום אע"פ שאין מנהג קבוע מ"מ ודאי משערי' מסתמא לפי פבוז הצדדי' ולפי ערף הגדן בקירוב ואם לא יוכלו הצדדים להשוות את עצמם כמה יהיה ס"ד הקנס וכבר נעשה הקישור ודאי יועמד הקנס ע"פ ממוצעים באופן הנ"ל ממילא הק"ס נעשה ג"כ על הקנס באופן הנ"ל ואין בקנס הזה משום אסמכת' כמ"ש התוספו' והר"אש שמדינ' חייבים משום פנונת (כפ' א"כ ד"ף ס"ו ע"א ע"ש) והנה לא נעלם מעיני מה שכתב מהררמ"א בסי' ר"ז בהג"ה סט"ז ונ"ל מיהו קנין צריף וכן נוהגי' עכ"ל וא"כ יש לפקפק בנ"ד פינן שלא הנה הק"ס בפירוש על הקנס מ"מ נראה לע"ד היינו טעמא שצריף קנין לפי שא"א שלא יהי' הקנס פעמים יותר מדמי הבוש' כמ"ש מהרר"י קלון בשורש קצ"ב ע"ש ומכ"ש שמהררמ"א הנה לפניו מנהג פולין שהקנס הוא לעולם פס"ד חצי הגדן ודאי לפעמי' הוא יותר מדמי הפנונת ע"כ הצריף קנין אבל קנס שהוא לפי האומד דמי הפנונת ודאי א"צ קנין ולא גרע מן המבייש בדברי' שפוסקי' בכל פתי דינ' לפיכך המתבייש לפי ראות עיניהם ולפי המתבייש והמתבייש פללא דמלת' שלעד"נ שראובן החוזר מחוייב ליתן קנס להבחור כפי אשר יושת עליו ע"פ ב"ד היודעי' ומפירי' את הצדדי' ויצרפו לנה האומד של ס"ד הגדן ומנהג המקום כאשר כתבתי גם ראובן יחוש לעצמו שלא יפונה בגזלת החרם אף על פי שלא הוציאו בפיו (עיין בתשובות רמ"א סימן מ"ט וק"ח) אם לא שידע בעצמו שמעולם לא עלה על לבו בשעת קבלת קנין סידור שיכתבו.

השטר פנהוג בח"ח כו'. אמנם פל זה הוא אם ראובן חוזר בו בפ"ד ובמעל ותולה קלקלתו בבתו אבל אם האמת אתו שבתו ממאנת להינשא להבחור בלי שום תחבולה ורמז' אזי הוא נקי מן האלה ומן הקנס כמו שמבואר בתשובת הרשב"א סי' תשע"א והאחרוני' הביאוהו פי אונס רחמנא פטרי' והבית דין אשר קרובי' אל החלל יוכלו לעמוד על האמת ע"י חרם או שבועה לפי ראות עיניהם אשר יטילו על ראובן פי הלב יודע אם לעקל כו'.

ולאחר הפירור שהתקלה תלוי' בהמשודכת שהיא ממאנת להינשא להבחור ואחר שהיתה מרוצה וקיבלה מתנה כאשר בא בשאלה לכתמה רוח אחרת רוח עוועי' ודאי עליה נאמר לא ינוח שכט הרשעה על גורל הצדיק ולעד"נ שחוזר הדין לשניא"ה במעשיה והיא

חייבת לשלם דמי בן־שבת פנ"ל ואם אין לה לשלם יעשה לה כמשפט הבנות המתפרצות כְּאֶשֶׁר חָרַץ הַסַּמ"ע בְּסִימָן תכ"ד ס"ק ט"ו לנדוּתָהּ וּלְפָרְסָם קְלוּנָה בְּרַבִּי הַגַּם שְׁלֵגְבֵי דִינָה אֵין שִׁינָה כ"כ שְׁלֵא תִרְגִּיל לַעֲשׂוֹת כֵּן כְּמוֹ שִׁשְׁיָה גְבִי מְסִירָה אוֹ בִּישׁוּי אַחֲרִים מ"מ לַמַּעַן יִנְוָסְרוּ אַחֲרוֹת וְלֹא יַעֲשׂוּ פְּמַעֲשִׂיָה יֵשׁ לַעֲשׂוֹת גְּדָר לְפָרְצָה הַזֶּה וְכִינְצָא בְּזוֹ שְׁלֵא לְבִינֵשׁ בַּר אוֹרִינָן וּבַר אַבְהֶן בְּלִי שׁוּם אַמְתָּלָא.

וְהִיא מְקוּם לוֹמַר לְלַמּוּד זְכוּת שְׁאִינְנָה חֲיִיבָת קָנָס מִצַּד הַדִּין כִּי יֵשׁ לוֹמַר שְׁאִין פְּוֹנָתָ לְבִינֵשׁ הַבְּחוּר רַק שְׁאִינָה יְכוּלָה לְהִינְשֵׂא לְמִי שְׁאִינוּ מְקַנְבֵל עֲלֶיהָ וְנִדְוַע שְׁאִין אָדָם חֲיִיב בִּן־שֶׁת אֵלָא אִם פִּינוֹן לְבִינֵשׁ אֲבָל לַעֲנֹד"נ שְׁאִין מְמַשׁ בְּטַעֲנָה זֶה בְּאֶשֶׁר שְׁפָכַר הֵיטָה מְרוֹנָה וְקַבְלָה הַמַּתְנָ' בְּפָנִים יְפוֹת זֹאת לֹא זֹאת כִּי אִם שְׁנִתְנָה עֵינֶיהָ בְּאַחַר בֵּא' מִן רוֹכְבֵי הַסּוּסִי וְאֵת לוֹמְדֵי הַתּוֹרָה מְאַסָה ע"כ נָקָה לֹא תִנְקָה וְעוֹד נִלְע"ד שְׁגַם עַל פִּי הַדִּין אֵין הַמְבִינֵשׁ שְׁלֵא בְּכּוֹנְנָה פְטוּר אֵלָא כְּגוֹן יִשָּׁן שְׁבִינֵשׁ אוֹ נָפַל מִן הַגַּג בְּאוֹנָס וְלֹא מִתְהַפֵּף אֲבָל מִי שְׁמִבִּינֵשׁ לְהִנָּא' עֲצָמוֹ חֲיִיב וּרְאָיָה לְדָבָר מִמָּה דֵאִי בְּסוּף פ' פִּיצַד הַרְגָל אָמַר רַבָּה נָפַל מִרֹאשׁ הַגַּג כו' פְטוּר עַל הַבְּנוֹשֶׁת וְאִם נִתְהַפֵּף לְאַחַר שְׁהִתְחִיל לְנַפֵּל דְנִתְפַּוּוֹן לְנַפֵּל עַל הָאָדָם לְהִנָּתוֹ חֲיִיב אָף עַל הַבְּנוֹשֶׁת וְכו' וּפִיר"שִׁי וְאִם אַע"פ שְׁלֵא נִתְפַּוּוֹן לְשֵׁם בְּנוֹשֶׁת עַכ"ל עֵינָן בְּמַהר"י ק שׁוֹרֵשׁ ר"ט שְׁחֲיִיב ג"כ דְּמִי בְּנוֹשֶׁת אַע"פ שְׁלֵא נִכְתַּב שׁוּם קָנָס בְּהַקִּישׁוֹר ע"ש וְעֵינָן בִּיש"ש ס"פ פִּיצַד הַרְגָל וְאֵל תְּשִׁיבֵנִי מִמָּה שְׁפָתָב מַהר"מ מְרִיזְבוּרְק הוּבָא בַּה"ג הַי' תכ"א ס"א מִי שְׁקִיבֵל עַל חֲבָרוֹ וְכו' כִּיבְנָקֵל יֵשׁ לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם וְדוּק וְעוֹד יֵשׁ לְאַלוֹהַּ מִלִּין בְּכָל פֶּרֶט וּפְרֶט רַק שְׁאִין הַזְּמַן מְסַכִּי עֲמָדִי פְעַת פְּלָלָא דְמַלְתָּא נִלְפ"ד שְׁיַחֲוֹל חֲיִיב הַקָּנָס פְּנ"ל עַל רְאוּבֵן אִם יִזִּיד בְּמַעַל הַיָּדָה.

וְאִם הוּא נָקִי בְּתוֹ חֲנֻקֵי כְּתִיב וַיּוֹשֶׁת עֲלֶיהָ כְּאֶשֶׁר כְּתִבְתִּי מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד לְהִלְכָה כְּתִבְתִּי וּמִי שְׁמַתְהַפֵּף בְּזְכוּתוֹ דֵּהוּא בַּר אוֹרִינָן לְכַבּוֹד הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ יוֹתֵר מִמָּה שְׁכְּתִבְתִּי תִימִי לוֹ וְהִיא גּוֹפּוֹ מְכּוּבָד עַל הַבְּרִיּוֹת וַיִּזְכָּה לַעֲלוֹת קוּמְמִיּוֹת.

וְהַי' יִצְיָלְנוּ מִשְׁגִּיאוֹת כ"ד הַטְּרוּד מְאֹד הַמְדַבֵּר לְכַבּוֹד הַתּוֹרָה גְּרִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנִי אַחַר כְּתִיבְתִי הַנְּ"ל רְאִיתִי תְּשׁוּבַת רַמ"ע ס' פ"א שְׁפָתָב בְּנִדּוֹן דּוּמָה לַנ"ד וּפְטַר אֵת הַמְקַשֵּׁר בְּלֹא קָנָס גַּם כְּתִב שְׁאִין לְהַחֲרִים אוֹ לְהַשְׁבִּיעַ לְהַמְקַשֵּׁר שְׁאִין יָדוּ בְּמַעַל גַּם לֹא הַזְכִּיר שׁוּם עוֹנֵשׁ עַל הַמְשׁוֹדְכַת הַמְמַאֲנָת וּכ"ז הוּא לְהַפֵּף מִמָּה שְׁכְּתִבְתִּי לְכֹאֲוָרָה אֲבָל בְּתַר הָעֵינָן נִלְפ"ד שְׁאִין סְתִירָה בְּדַבְּרֵיו עַל מ"ש וְזֶה יֵצֵא רֵאשׁוֹנָה מַה שְׁלֵא חָרַץ שׁוּם דִּין עַל הַמְמַאֲנָת זֹאת לֹא זֹאת כִּי אִם שְׁלֵא נִשְׁאָל עַל זֶה וּמְוֹרָשָׁה שְׁלַ הַבְּחוּר לֹא טָעַן לְהַעֲנִישָׁה פְּדִין הַמְבִינֵשׁ בְּדַבְּרִים וּמַה גַּם שְׁאֶפְשֵׁר שְׁבְּנִדּוֹן הַהוּא לֹא הֵיטָה רְאוּי' לְעוֹנֵשׁ כִּי נִתְנָה אַמְתָּלָא לְדַבְּרִיָּה שְׁהִיא חוֹשֶׁשֶׁת לוֹ מִחַמַּת הַבְּרִיאוֹת וְאֵין בְּזָה בִּישׁ פְּלָל מִשֵּׁא"כ בְּנִדּוֹן דִּינָן וּק"ל וּמ"ש הוּא לְפִטוּר הַמְשֻׁדָּף בְּלֹא הַטְּלַת חֶרֶם וּשְׁבוּעָה פְּלָל נִלְע"ד שְׁלֵא כְּתִב כֵּן אֵלָא בְּתַחֲלַת עֵינָנו שְׁלֵא בָּא לְחֲיִיב הַמְשֻׁדָּף אֵלָא מִשׁוּם דִּינָא דְגָרְמִי וְכִינוֹן שְׁאִין זֶה בְּרִיא הַיִּזְקָא אֵין לְחֲיִיבוֹ מְמוֹן וְכִינוֹן שְׁבִהוּדָאָתוֹ אֵין פָּאן מְמוֹן אֵין בְּכַפִּירָתוֹ שְׁבוּעָה אוֹ חֶרֶם אֲבָל לְפִי מְסַקְנָתוֹ שְׁכְּתִב וְז"ל וּכ"ת הֵלָא בַּטַּל' זֶה טַעֲנַת אוֹנָס וְחֹזֵר הַדִּין לְהַתְחִיב הָאָב בְּתַשְׁלוּמֵי הַקָּנָס אַה"נ אִם יִתְבָּרַר הַדְּבָר בְּב"ד שְׁהַמְעַכֵּב הוּא אֲבִיָּה וְלֹא הִיא שְׁפִיר קְאָמַר וְכו' עַכ"ל נִלְע"ד שְׁוֹדָאֵי יֵשׁ לְהַטִּיל חֶרֶם אוֹ שְׁבוּעָה לְפִי רְאוּת עֵינֵי פְקִיחֵי שְׁלַ הַב"ד עַל הָאָב אִם

לא הוא המעפב כי אפשר לומר שהבת נפשי חשקה בבחור פמאז ומקדם רק להפיס דעת אביה אומרת שאיננה חפצה בו וק"ל וגם דברי הרש"א בא יש לפרש שמטילין עליו חרם ואע"פ שסיים וכתב בסוף דבריו ומעתה פדאי הוא האב הנכבד הנתבע בנ"ד שיצא מב"ד זכאי עכ"ל משמע שהוא זכאי לגמרי בלי שום חרם ושבועה מ"מ נלע"ד היינו דוקא בנדון שהוא שכתב מצורף לזה שאנו סהדי שהאב היה מחבב הבחור וכו' וחספז בו כו' ע"כ אין להטיל על האב חרם או שבועה וק"ל לדין לישגייה שכתב פדאי הוא האב הנכבד הנתבע בנ"ד שיצא זכאי כי בנ"ד הוא אף למותר למאן דדייק בלישגיא אלא נדאי שפוננתו הוא דוקא בנ"ד שאנו סהדי וכו' הוא שיצא זכאי בלי שום חרם אבל לא בנדון אחר: פללא דמלתא מחייב אני במקומי בנ"ד לחייב האב חרם או שבועה לפי ראות עיני הדיין ועוד היה המקום אתי לומר שאין ראיה פלל מדברי הרשב"א לנ"ד אף אם נוזה לדברי רמ"ע שמשמעות הלשון במה שסיים והלב יודע אם לעקל כו' הוא לגנות את המערים אבל לא להענישו לא בממון ולא בשבועה מ"מ נלע"ד היינו דוקא בנ"ד של הרשב"א שפבר נשבע המשדף בפועל.

ואם מערים רבצה בו האלה הראשונה אבל בנ"ד שפאמת לא נשבע מתחילה רק שאנו באים עליו מחמת הק"ס שעשה בסתם דה"ל פאלו פירש בחרם ובשבועה כיון שנהגו לכתוב פשיטא שיש ביד הדיין להשביעו וק"ל הן אמת שהרשב"א כתב בתשובה סי' תתק"סד לענין ב' שנתעצמו בדין ונתרצו להחרי' שלא יאמרו כ"א טענת של אמת כו' ואח"כ נתחייב אחד שבועת היסת שאין שבועה ראשונה פוטרתו וכתב ב' טעמים א' משום דאין הב' שבועות שוות ואין ענין אחד ממש כי מה שנשבע שלא לטעון שקר ומה שמשביעין אותו הב"ד שיפרע תרי מילי גינהו.

ועוד כתב טעם אחר לפי שבשבועה ראשונה לא הוציא שקר מפיו בשעת שבועה ואפילו עבר עליה אינו פסול לעדות ואין זה נקרא חשוד על השבועה אבל שבועה שמשביעין אותו שפבר פרע אם נשבע לשקר הוא נפסל ע"י פד' כו' ע"ש ממילא נראה שאין טעם זה שכתבתי בדברי הרשב"א שלא הטיל שבועה או חרם על המקשר נכון כי ס"ל שמשביעין על העבר אף שנשבע על להבא.

גם לכאורה משום טעם הראשון שאין הב' שבועות בענין א' היה לו להשביע להמקשר ממילא לכאורה אנדא לי הטעם שכתבתי במה שלא פסק הרשב"א שבועה על המקשר אבל בתר העיון נראה שדברי נדחין ונחזרו ונרא' וי"ל שטעמו של הרשב"א שלא השביע להמקשר משום שנשבע כפר והשבועה ראשונה והשנייה הם ענין א' ממש כי אם אנו חושדין אותו שהוא החוזר וכת הבת אמרה שהיא ממאנת להפיס דעתו של אבי זקנה א"כ הוא עובר על השבועה ראשונה ממש משא"כ בנדון של ב' שנתעצמו בדין שקבלו עליהם שלא לטעון שקר כי שלא לטעון שקר ושבועת הפרעון ב' ענייני' הם פי אף גם אם חזר ואמר הרניני משלם כפר עבר על השבועה כשטען שקר וק"ל אמנם מחמת טעם הב' שכתב שע"י שבועה ראשונה לא נפסל וע"י שבועה שני' נפסל ה"ל להשביע להמקשר אע"פ שפבר נשבע בשעת הקישור מ"מ נראה לע"ד שגם זה לאו פירכא הוא דאיכא למימר דלאו מילתא פסיקא הוא דרשב"א ס"ל להלכה ולמעשה פתירין השני שהרי הרשב"א כתב בתשובה הובא בב"י סי' ל"ז מחודש ל"ב וז"ל כתב הרשב"א

שנשאל על הנשבע לפרוע לחבירו מנה לזמן פלוני ועבר הזמן ולא פרעו וכו' אי הנה קשוד והשיב אין אדם נפסל ע"פ ע"א כו' ועוד אפי' העידו עדים שלא וכו' אפ"ה אינו נפסל די"ל אנוס הנה ולא אתרמי לי' זוזי כו' ע"כ וקשה למה ליה הגי טעמא הלא לא נפסל כיון שבשעה שנשבע לא נשבע לשקר אלא ודאי מ"ש הרשב"א בתשובה הנ"ל טעם השני אינו מוקלט וכן במחנה ל"ג הביא הב"י גם כן תשובה לרשב"א ונ"ל אבל מ"מ בעיקר פיסולו על שלא קיים שבועתו לפרוע בזמנו חלוקים בו גדולי המורים שיש מגדולים אומרים שאינו נעשה קשוד אלא כשבשעה שנשבע יצאתה שבועה שקר מפיו עכ"ל הרי שכתב הרשב"א שהוא מחלוקת ולא הכריע בדעתו המכרעת וכן בתשובת הרשב"א הובא בב"י סי' רכ"ח מוכח דלא ס"ל להרשב"א שאין לפסלו משום דכשנשבע לא הוציא שקר מפיו ע"כ נלע"ד שלא כתב הרשב"א הטעם הב' כי אם לסניף טעם הראשון כי הוא העיקר ובאשר שהטעם הראשון לא שייך בגדון של הרשב"א בסי' תשע"א כמ"ש למעלה א"כ אתא שפיר למה לא פסק בסי' תשע"א שישבע המקשר כמ"ש וכל זה נראה לע"ד נכון מאד מ"מ באשר שהרב המובהק רמ"ע לא הבין כן דברי הרשב"א אין אני סומך על דברי בטעם מ"מ דיני דין אמת אף לפי הבנת הרמ"ע כמ"ש לעיל כן נ"ל ברור גרשון אשכנזי: שאלה עה נדרשתי לאשר שאלוני לחיות דעי מרחוק במעשה שהיה כף הנה יעקב ואשתו לאה השיאו את בתם דינה לבן גילה ויעקב ואשתו לאה נתנו לבתם דינה כ"א בפני עצמו שטר חצי חלק זכר פתוב וחתום באופן היותר מועיל פנהוג (וזה נוסח השטר איך אמת הוא שאני חייב לבתי דינה סף חמשה אלפים טוקטין כו' אכן הותנה ביניהם בפנינו עדים ח"מ בפ"י ובהדיא באם בז"פ הנ"ל ירצו ויאותו בניו הזכרים ויורשיהם וב"כ ויתנו לבתם הנ"ל וליורשיה שיהם יוצאי חלציה עמהם חלק פחצי חלק זכר כן פשוט בכל הנכסים שיניחו אחריהם בין מזומנים או כסף או שנה כסף חובות או משכנות של גמולים וערלים ראוי ומחזק מלבד ספרים כו' אזי פרעו ושלמו בזה כו' עכ"ל) ואחר גישואי דינה מת יעקב ולאה אשתו והניחו יתום לעולליה וכתוף העזבון הנה שטר חצי חלק זכר מלבן לבתו לאה פתוב וחתום גם כן בנוסח הנ"ל ואחר זמן מה מת גם לבן אביה של לאה והשאיר אחריו ברכה ממון הרבה ועמה באים בניה של לאה הזכרים ליטול פחצי חלק זכר בנכסי אבי אמן לבן או בניו של לבן הזכרי ישלמו להם סף ה"א כמשמעות השטר שבידם.

והנה דינה בתה של לאה גם היא באה עם השטר שבידה שישלמו לה אחיה סף ה"א או יתנו לה פחצי חלק זכר בכל הנכסים גם במה שהשיגו בנכסי אבי אמן לבן מחמת השטר שהיה לאמן לאה על לבן אביה.

ובני לאה הזכרים באים בטענה שאין לדינה אחותם חלק במה שהשיגו בנכסי אבי אמן מטעם שהוא ראוי ובראוי כזה אין לה ליטול ועוד הרבה טענות שקצרה היריעה מהכיל. אף עיקר טענתם הוא שאינם רוצים ליתן לה חלק בנכסי אבי אמן מפני שהוא ראוי.

ודינה טוענת שיש לה ליטול חלק בנכסי אבי אמה אעפ"י שהוא ראוי כיון שכתב בשטר שלה בפירוש בראוי ובמחזק. ועוד שגם הם אינם באים מחמת ירושה אלא מכח ש"ח שבידם והרי הוא כשארי ש"ח שהניחה אמן לאה.

ועוד שאמם לאה הקנה לה פתצי חלק זכר דרף תנאי והם מחוייבים לקיים התנאי אפי
בראוי. זה הוא תנרף השאלה רק במלות מתחלפות קצת: תשובה הגה אף גם שאין דרכי
להשיב בדיני ממונות אם לא שנפשי יודעת מאד שהשואל הוא דיין בדבר ומזקני אתבונן
שהיו נזקרים בזה כמו שכתבו בתשובותיהם אף ורק באשר שראיתי שקדמני חכם א'
והשיב בנדון דידן.

ומה גם שלענ"ד הקלושה נראה שאין שאל' זו צריכ' פנים ולית בה בית מיחוש שמתוך
דברינו ילמדו לטעון שקר ע"כ אמרתי להשיב לשואלי דבר פאשר יורוני מן השמים
בגמר' וסברא אכן בדרף קצרה: והנה מפתח דברינו יאיר שהשואל קוצר במקום שהנה
לו להאריך כי מתוך לשון השאלה משמע שבניה של לאה הזכרים מודים שהם חייבי'
לימן לדינה אחותם חלק בראוי רק בראוי כזה אינם רצונם לימן לה חלק וכאן הבן שואל
מה נשתנה ראוי זה מראוי אחר ומה עלה על דעת בניה של לאה לחלק ביניהם ואטו
בשופטי עסקינו שיחלקו בין השונים והדומים ממש בלי שום טעם כלל.

וחזרתי על כל צדי צדדים ולא מצאתי לחלק ביניהם כלל. ולא נעלם מעיני מה שכתבו
שלשה מטיבי צעד גאוני עולם הלא הוא הגאון מהרש"ל והגאון מהרמא"י.

והגאון מהר"ר יוסף פהן בתשובותיהם בנדון דומה קצת לנ"ד. אבל במעט עיון בהבטה
ראשונה נראה שאין הנדון דומה לראיה פעוכלא לדנא כי הקוטב שפולפולם סובב עליו.

הוא אם יכולים הבנים זכרים לומר לאחותם אנו מפת אבי אבינו באים וטענה זו אין לה
מקום בנדון דידן. אף את זה מצאתי שכתב הגאון מהרי"ך שנקסי אבא דאבא הנה ראוי
גרוע משום שמעולם לא בא שוםממון ליד האב.

ואינו דומה למלנה שקודם ההלואה הנה המעות ביד האב והביא ראיה לסברא זו ממ"ש
המרדכי ריש יש נוחלין ששכר פעולה שמעולם לא בא לידו נראה דהנה ראוי לכ"ע'
ואינו נגבה לכחופת' ולמזונותיה עד כאן לשונו וכן פתב במהרי"ל בתשוב' בסי' ע"ד
וע"ט ע"ש ע"כ אין לנו לכלול ראוי זה בסתם ראוי יענין שם פי האריך ואפשר שלזה
פוננו בניה של לאה הזכרים באמרם שאין לדינה אחותם ליטול בראוי כזה בחשבם
ששטר חצי חלק זכר דומה ג"כ לשכר פעולה שמעולם לא בא שום ממון ליד הבת אע"פ
שהשטר חצי חלק זכר נכתב בלשון חוב כאלו הלויית לאביה הממון מיידה לידו מכל מקום
אנו יודעים האמת שלא הלויית לו כלום וכיוצא בזה פתב מהרי"ו בתשוב' סימן מ' ע"ש
ואם לזה נתכוננו לא פנונו יפה ויקבלו הרובם את תשובתם תשובה נצחיות מלבד מה
שמחו לי' להגאון מהרי"ך תרין ארינות' הגאון מהרש"ל והגאון מהרמ"א ויהוכיחו
בראיות שאין לנו לחלק בלשון השטר בין ראוי לראוי פאשר יראה המעיין שם בדבריה'
ואין אנו באים להעתיק דבריהם אלא נראה לע"ד הקלושה להביא ראיה מחודשת שסתם
לשון ראוי כולל נכסי אבא דאבא מהא דתנן בפ' מי שהיה נשוי (דף צ"א) וז"ל הנה שם
נכסים בראוי אינו כבמחזק עכ"ל ופירש רש"י היו שם נכסים שראויים ליפול להם
ברושה מאבי אביהם ולכשתפול יהיה שם מותר דינר עכ"ל.

וכן משמע מלשון הרא"ש שם שהוא מפרש ראוי דמתני' היינו נכסי אבא דאבא וכן כתב הטור א"ה סי' קי"א. הרי קמן שבסתם לשון ראוי משמע נכסי אבא דאבא ותמהני על שלשה גאונים הנ"ל שלא הזכירו ראוי זה בפלפולם.

כי לע"ד הקלושה הוא ראוי להביא ממנו ראיה. ואין לדחות ולומר שאין משם ראיה קלל.

כי אפשר לומר שלעולם נכסי אבא דאבא הוא ראוי גרוע משארי ראוי. ואין לכלול אותו בסתם ראוי הכתוב בשטר.

רק יש לפרש הראוי שכתוב בשטר בראוי טוב שהוא המסתבר שלזה כיון האב והא שפירש רש"י והרא"ש והטור הנ"ל ראוי דמתניתן נכסי אבא דאבא היינו משום שהתם המסתבר הוא שראוי גרוע לא יחשב למותר דינר.

אבל ראוי טוב יחשב למותר ואע"ג שמסקינן התם לפי פירש רש"י שאפילו הטוב והמעול' שבראוי' כגון שהוקרו הנכסים או אסקי ארעא שרטין נמי לא יחשב למותרות וא"כ קשה למה פירש"י נכסי אבא דאבא יש לומר שרש"י פירש פן נכסי אבא דאבא לפי דעת בעל האבע"ל שעלה על דעתו שמועטים ונתרבו הנה מותרות וא"כ ע"כ לומר שראוי דמתניתן דלא הנה מותר היינו ראוי גרוע ואין לה גרוע יותר מנכסי אבא דאבא.

דזה אינו דאם פנונת רש"י הנה לפרש ראוי דמתניתן ראוי גרוע משום דמסתבר שראוי גרוע לא הנה מותר א"כ ה"ל לרש"י לפרש ראוי דמתניתן נכסי אחי אביהם שהי' לו בנים בשעת מימת אביהם שהוא ראוי ספק והוא הגרוע שבראויים כמו שכתב רש"י בסוף פ' יש בכור יע"ש אלא ע"כ לומר שרש"י לא בא לפרש ראוי דמתניתן שהוא נכסי אבא דאבא משום שהוא מסתבר אלא משום דסתם לשון ראוי הוא נכסי אבא דאבא ע"פ שהי' לפרש נכסי אחי אביה' שהוא המסתבר א"כ אף אנו נאמר שיש לפרש לשון השטר ראוי סתם נכסי אבא דאבא ע"פ שיש לפרש ראוי אחר שהוא טוב ממנו והוא מסתבר פי אע"פ שאנו אומרים יד בעל השטר על התחנות' היינו בלשון המסופק אבל לשון שסתמא משמע כן לפי דעת השומעים דנין אותו כן אפי' ליפוי כח בעל השטר כמ"ש הרשב"א בתשוב' ורמא"י מביאו בסי' מ"ב ס"י ואין להקשות א"כ הוא שסתם לשון ראוי משמעו נכסי אבא דאבא ע"פ שיש לפרש בנכסי אחי אביהן שמסתבר יותר א"כ היבא אמרינן בס"פ יש בכור שלא בראוי כמבמוחזק בסיפא אתי לאתויי נכסי אבא דאבא ופירש"י דאי מרישא ה"א ראוי דקתני רישא דאין הבכור נוטל בו כגון שנפלו לו נכסי אחי אביהם כו' הלא לפי דברינו ראוי סתם אנו מפרשי' נכסי אבא דאבא ע"פ שנגכסי אחי אביהם מסתבר יותר די"ל לעולם ראוי סתם משמע נכסי אבא דאבא יותר מראוי אחר יהי' מה שיהי' והא דהוצרך התם לאתויי נכסי אבא דאבא היינו משום דאי לא הדר ותני בסיפא ולא בראוי ה"א בע"כ ראוי דרישא לא איירי בנכסי אבא דאבא דהא אשה גובה כתובתה משטרי חובות שהניח בעלה ומ"ש ראוי זה מזה כמ"ש התוספ' אלא ע"כ לומר שראוי דמתניתן איירי בנכסי אחי אביהם שהוא ספק ראוי לפיכך חזר התנא ותני לא בראוי לאתויי נכסי אבא דאבא ולא דמי למלוגה פי מלוגה משועבד לכתובת אשה מדר' נתן כמ"ש התו' שם ובב"ב יע"ש: כלל דמקלתא שלע"ד נראה ממה שפירש"י בפ' מי שהיה נשוי אהא דתנן התם הנה שם בראוי אינו כבמוחזק היינו הנה נכסים שראויים

ליפול ירושה מאבי אביהם כו' נראה שסתם ראוי הוא כולל נכסי אבא דאבא ולא משום דהוא מסתבר אלא מצד הלשון וה"ה בנ"ד יש לנו לפירוש לשון השטר שפתוב בו ראוי סתם שפוננתו הוא נכסי אבא דאבא ועוד יש לאלו' מילין לדקדק בזה אמנם באשר שאין לנו צורך כל פה בפלפול זה לא נאריהו בו ועוד נראה לע"ד להבי' ראוי' ברורה לגדון דידן שאין לחלק ולומר שלא היה פוננת האב על ראוי גרוע רק על ראוי טוב דכינון שהוא כתב בשטר ונ"ל שאם בז"פ הנ"ל ירצו ויאותו בניו הזכרים כו' פתצי חלק זכר בן פשוט בכל נכסים שיניח אחריו בין מזומנים או פסוף או שנה פסוף כו' ראוי ומחזק כו' עכ"ל ולא כתוב בו פתצי חלק זכר בנכסים שיניח אחריו כו' בלא תיבת כל.

משמע להדין שרצה לכלול אפי' דבר שלא היה נכלל אם לא נכתב כל וראוי' לזה ממ"ש מהרי"ק בשורש י"ג וכל שורש שהוא ראיה לגדון דידן למענין שם) בסופו ונ"ל ועוד דאפילו היה אפשר לומר דלישנא אשר יהיה לה ולישנא דראוי לא משמע שפיר אותה ירושה (היינו שטר חצי זכר ע"ש) מה שאינו כן.

אפילו הכי מאחר שכתב ונ"ל הנני מסלק את עצמי מכל נכסי זוגתי כו'. עד או אשר יהיה לה.

וחזר עוד אח"כ וכתב ואין לי בהם שום צד זכות בכל נכסי זוגתי כו' ולא בכל מה שיש לה יתר על גדונית' לא בראוי ולא במחזק ותמיד כתב בכל ומכל ולא כתב ואין לי צד זכות בנכסי זוגתי כו' ולא במה שיש לה יתר כו' מבלי שיכתוב כל שמענין מינה שרצה לכלול כל דבר אפילו מה דלא הנה משתמע אי לא כתב כל כדמוכח בהדיא בפ"י מי שמת דף ק"נ ונ"ל אמר ש"מ מטלטלין לפלגיא כל מיני תשמישותו אקרי מטלטלי בר מחטי ושערי ואי אמר כל מטלטלי אפילו חטי ושערי הרי לה בהדיא דאע"ג דלישנא דמטלטלי לא הנה משמע חטי ושערי בדלא אמר כל פי אמר כל אמרינן אפילו חטי ושערי כו' ה"נ ל"ש אפילו היינו אמרי' דלא משמע כולי האי הך ירושה בלא לישנא דכל מ"מ פיון דאמר כל משמע שפיר אפילו הך ירושה כו' עכ"ל: הנה עין בעין יראה הרואה שגדון של מהרי"ק הוא דומה בדומה לגדון דידן וכשם שכתב הוא שיש לכלול בלשון ראוי שטר ירושה של האשה פיון שכתב בשטר בכל נכסים.

ה"ה נמי בנ"ד ולע"ד נראה שזה הוא ראיה שאין עליו תשובה למי שאינו מעקש ומקבל האמת ממי שאמרו גם הראיה שמביא מהרי"ק בשורש שהוא שטר הירושה נכלל בסתם נכסים מהא דאמרינן בפ"י מי שמת (דף ק"כ) עבדא איקרי נכסי כו' שטרי אקרי נכסי כו'.

אותו ראיה הוא הדין והוא הראיה לגדון דידן. ואין לחלוק ולומר בשלמא ה"ה שבעל היה מסלק את עצמו מנכסי אשתו אמרינן שבכלל נכסי' הוא ג"כ שטר ירושה וסילק את עצמו גם ממנו אבל בנ"ד שרצה האב לזכות לבתו נכסים אין לנו לומר שיהיה לבת חלק בשטרות כי שטרות צריכין כתיבה ומסירה.

ודמ' להא שכתב הטור בח"מ סי' רמ"ח בשם תשובת הרא"ש ונ"ל ראובן נתן לאשתו כל נכסיו במתנת בריא כו'. תשובה ודאי שטרות בכלל נכסים הם מיהו ה"מ בש"מ שאין צריך קנין כו'.

אבל פריא שאינו יכול להקנות שטר אלא בכתיבה ומסירה אע"פ שהקנה לה השטרות בקנין פיון שלא היתה במסירה לא קנתה כו' עכ"ל זה אינו נדאי אלו פא להקנות לבתו חלק בשטר לא הנה יכולה להקנות אם לא ע"י כתיב ומסירה.

אבל מאחר שאין מופה לה חלק בשטר פי אם על ידי תנאי אם לא ירצו פניו הזכרים לשלם לה סך החוב בענין זה יוכל להקנות ולהתנות אפי' בשטרות בלא כתיבה ומסירה וק"ל: והנה באמת לע"ד הקלושה הנה נראה להביא ראוי ברורה שאין לחלק בין ראוי שפא לידו לראוי שלא פא לידו.

דאימא בפרק שור שנגח ד' וה' (דף מ"ג עמוד א') דאוקי התם הברייתא דתני הפה את האשה ויצאו ילדיה נזק נזק וצער לאשה כו'. אין האשה נותנת ליורשים כו' בגרושה ופריה בגמרא ולוקמא לרבה פגון שגבו מעות ולר"נ פגון שגבו קרקע כו' וקשה למה הקשה לוקמי לר"נ בגבו קרקע דמשמע אבל בגבו מעות לא יכול לאוקמי הנה לי' להקשות ונוקי ליה לרב נחמן בין גבו קרקע בין גבו מעות דע"כ לא קאמר התם רב נחמן דלא הנה מלנה פראוי אלא פמוחזק לגבי בכור פשגבו מעות היינו משום דכבר הנה המעות פעם אחד ביד האב המלנה אבל נזקי אשתו.

דמעולם לא פא שום דבר ליד האשה והוא ראוי גרוע. מודה ר"נ דלא גרית בעל בין גבו קרקע בין גבו מעות.

אלא עכ"ל שאין חילוק פלל בין חוב לחוב איברא שהתוס' כתבו שם בד"ה ולר"נ מ"ש ולר"נ פגון שגבו קרקע היינו נמי קרקע. ולא פא למעוטי מעות כו'.

א"כ אין מכאן ראיה פלל. אבל מ"מ ר"י מפירש ולר"נ שגבו קרקע היינו דוקא קרקע ולא מעות א"כ קשה מה שהקשינו אלא ע"כ לומר לפי פירש ר"י שאין לחלק בין חוב שפבר הנה המעות ביד המלנה.

לחוב שלא הנה מעולם שום דבר ביד מי שחייב לו. פגון נזקין.

או פגון נדון דיזון. ופירש ר"י הוא עיקר שהתו' הקשו על פי' הא' בפרק יש נוחלין (דף קכ"ז ע"ב) ד"ה גבו מעות כו' ע"ש ותפסו לפירש ר"י עיקר אמנם באשר שהגאונים הנ"ל כתבו בפשיטות שיש לחלק בכך אני מבטל דעתי הקלושה בזה.

מ"מ אני אומר אם לזה פונונו בניה של לאה הזכרים לא פונונו יפה ויקבלו הרובם את תשובתם נ"ל גרשון אשכנזי. שאלה עו מי פמוהו מורה צדק בהוראתו.

אלוה מעמל חילק לו מחמתו בכיילא רבה פיילי לי' מדתו. אין דלתי העזרה ננעלה על פמותו.

זיו הדרו מביק פצאת השמש בגבורתו. ה"ה אהו' אדוני מורי מאורי חמי הגאון הגדול המופלא והמפלא.

פל סתום ונעלם מברר ומלבן פשלג. על חיל"ק אומ"ן ופיל"ג.

נ"י ע"ה פ"ה ר"מ ואב"ד הישראלי. אוני וחילי כמהר"ר מענדל גרו לא יכבה וכחול ימים ירבה.

ולכל העומדים צפופים. כעצי שטים דרך גדולתם ומסתופפי בצלו צל המעלו' צל החכמ'ש'לום עד בלי ירח.

ואור תורתו עליה' יופיע וינרית. עד פי יבא שילה מלך המשיח.

מאפס הפנאי וטרדות חבילות ואגודות. אינני אוכל לכוון דעתי בכתב ולארג מליצו' וחדויות אף נרק באתי לשקוד על דלתותיו כדי שאילת שלום תלמיד לרב וש'לום כל הנלוים אליו כי באלה חפצתי מאלפי זהב וכסף נבחר.

תו אהו' אדוני מורי ע"ד שהוד רום מעכ"ת במקום ג'דולתו ענותנותו תרפני והרשני ונמן לי פתחון פה לחוות דעתי דעת פעוטת בענין אינה חלוקים שנפלו בשטר חצי חלק זכר כמבואר להבא ובאשר שהלב יודע מרת נפשו ונפשי יודעת מאד את מה ערפי.

שלא שמשתי כל צרכי. אין בי לא גמרא ולא סברא ולא ידעתי דין תורה ע"כ זחלתי ואירא ונחבאתי אל הפלים לבלתי הפלם וביותר שדברי הוד מעכ"ת האירו אל פני אשר לפל וציוד לכל הצדדים בחכמתו הנפלאה הייתי משתאה.

ואמרתי אשרי עין אשר ראה כל אלה ואמ'דנות מוכיחות פולם נכוחות. בנויות ברמה על אדני השכל והמדע בלי דחוק כעליות מרונחות.

ומה אני ומה פחי כי אינחל חולין הוא לי לומר תניא דמסייע לה וכי בלאו הכי לא ידענא שמשא שפיר קאמר ומכ"ש וק"ו ב"ב של ק"ו שאינני כדאי לחלוק על דבריו ח"ו ע"כ אמרתי שתיקתי יפה מדיבורי.

אף נרק באשר שהוד רום מעכ"ת הפציר בי שינה ושילש לגזור עלי אומר ונמן לי פתחון פה לפניו בענין הנ"ל אמרתי כדי שלא יאמרו התלמיד כמה סרבן וקשה מטובו קאמינא לדון לפניו על קרקע קשה דרך פלפולא בעלמא לא להלכה ולא למעשה וזה לשון השאלה: ראובן השיא את בתו ונמן לה שטר חצי חלק זכר כמו שנוהגין האינדא שנתחייב לבתו וליורשיה יוצאי חלציה בסוף אלף זהובי' לשלם שעה אחת קודם מיתתו או בניו הזכרים יתנו לה פחצי חלק זכר כו' ואחר כך מת ראובן ולא הניח בן זכר ולא זרע ממנו רק בנות ואין לשאר הבנות שטר חצי זכר רק לזו לבד ותובעת זו ליקח מנכסי אביה בשח"ז שלה עודף על חלק ירושת בין שאר הבנות בטענה ששטר חצי זכר נעשה דרך שטר חוב ותובעת שיתנו לה תחילה אלף זהובים ואח"כ תחלק עמהם בירושה.

פי אביה לא התנה לסלקה בחצי ח"ז אלא אם יהיו לו בנים זכרים אבל בשביל בנות לא התנה. ושאר הבנות אמרים שאין לה פלום בשטר חצי זכר שלה כי מתחילה לא נעשה השטר חצי זכר אלא אדעתא אם יהיו לו בנים זכרים שאז אין לבת פלום במקום בנים שתקח בשטר חצי זכר שלה אבל כשאין לו בנים זכרים ולא זרע מהם שאז נוטלת היא בין שאר הבנות בתורת ירושה אין מקום לשטר זה לחול כלל.

פי אדעת' דהכי לא נמן לה שטר זה ע"כ לשון השאלה אות באות וה' יראני מתורתו פלאות: תשובה הנה השואל לא ביאר בשאלה רק שראובן מת ולא הניח בן זכר ולא זרע ממנו.

אָבֵל לֹא בִיָּאָר אִם בְּשִׁעָה שֶׁהִשְׂיָא רְאוּבֵן אֶת בִּתּוֹ הִנֵּה לִיה בְּנִים זָכָרִים וְאֵת"כּ בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ מֵתוֹ הַבְּנִים וְאֵזֶל לְשִׂאוֹל בְּלֹא בְנִים זָכָרִים וּבְלֹא זָרַע מֵהֶם. אוֹ אִם גַּם בְּשִׁעָה שֶׁהִשְׂיָא רְאוּבֵן אֶת בִּתּוֹ לֹא הִנֵּה לִיה בְּנִים זָכָרִים.

גַּם לֹא בִיָּאָר בְּהִשְׂאֵלָה אִם הַחֶלֶק הַמְּגִיעַ לְהִבְתּוֹ מִפֶּחַ יְרֻשָׁתָהּ עִם שְׂאֵר הַבְּנוֹת עוֹלָה כְּסוֹף הַמְּפֹרָשׁ בְּהִשְׂטֵר דְּרָף מְשַׁל שְׁהַנִּיחַ אַחֲרָיו ד' בְּנוֹת וְסוֹף הָעֲזוּבוֹן עוֹלָה לְסוֹף ד' אֲלָפִים. נִמְצָא שְׁחֶלֶק יְרֻשָׁתָהּ עִם שְׂאֵר הַבְּנוֹת שְׁנֵה מִמֶּשׁ לְסוֹף הַמְּפֹרָשׁ בְּהִשְׂטֵר אוֹ אִם שֶׁהִסְפִּי הָעֲזוּבוֹן אֵינוֹ עוֹלָה לְעֶרְףֵה ד' אֲלָפִים נִמְצָא שְׁחֶלֶק יְרֻשָׁתָהּ אֵינוֹ מְגִיעַ לְסוֹף הַמְּפֹרָשׁ בְּהִשְׂטֵר וּבִבְהִיּוֹת שֶׁלֵּע"ד הַקְּלוּשָׁה נִרְאָה לְכַאוּרָה שֶׁהִדִּין מִתְחֶלֶק לְפִי חֲלוּקִים אֵלּוֹ ע"כ אֲבָאָר כָּל א' וְא' מֵהַפְּנִים הַנ"ל מֵה דֵינוֹ כְּפִי אֲשֶׁר יוֹרְגִי אֲשֶׁר אֵשׁ דָּת מִימֵינוֹ וְזֶה הַחֲלִי בְּעֶזְרַת ה' חֲלִי צוּרֵי וְגוֹאֲלֵי לְבָאָר אֲנֹכֵן א' מְשַׁלִּי.

אִם רְאוּבֵן כָּתַב לְבִתּוֹ שֶׁתִּטְוֹל כְּחֶזֶק חֶלֶק זָכָר סָתֵם וְלֹא הִזְכִּיר בּוֹ שׁוּם חוּב מְסוֹף מְפֹרָשׁ וּבְשִׁעָת כְּתִיבַת הַשְּׂטֵר הִנֵּה לִיה בֵּן א' וְאֵת"כּ בְּחַיִּים חַיּוֹתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן מֵת הַבֵּן עַל פְּנֵיו וְלֹא הִנִּיחַ זָרַע קִיּוּמָא וְאֵת"כּ מֵת גַּם רְאוּבֵן וְהַנִּיחַ אַחֲרָיו דְּרָף מְשַׁל ד' בְּנוֹת מֵה דֵינוֹ שֶׁל הַבְּנוֹת הָאֵלּוֹ בְּעֲזוּבוֹן שֶׁל אֲבִיהֶם אִם יֵשׁ לְהִבְתּוֹ הָאֵחָת שִׁישׁ לָהּ שְׂטֵר חֶזֶק זָכָר אֵיזָה יִתְרוֹן עַל שְׂאֵר הַבְּנוֹת אוֹ לֹא רַק חוֹלְקֵת הָעֲזוּבוֹן בְּשִׁנְיָה חֶלֶק כְּחֶלֶק וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה לְזוֹמֵר שֶׁאֵין לְהִבְתּוֹ הַזֹּאת שׁוּם יִתְרוֹן עַל הַבְּנוֹת הָאֲחֵרוֹת כִּינֵן שֶׁלֹּא נִזְכָּר בְּשְׂטֵר רַק שֶׁתִּטְוֹל כְּחֶזֶק חֶלֶק זָכָר וּבְאֲשֶׁר שֶׁאֵין כָּאֵן בְּנִים שִׁיטְלוּ כְּלוּם כִּי מֵתוֹ א"כ הַמְּתָנָה בְּטֵלָה מֵעֲצָמָה אֲמָנָם כִּד מְעִינִין שֶׁפִּיר נִרְאָה לֵע"ד שֶׁהִדִּין דִּין אֲמָת וְהַפֵּל מִתּוֹקֵן שֶׁבְּגִדוֹן הִנֵּה אוֹתוֹ הַבַּת שִׁישׁ לָהּ שְׂטֵר חֶזֶק זָכָר כִּנ"ל נוֹטְלָת עכ"פ חֶלֶק שֶׁלִּישׁ מִכָּל הַבְּנָכְסִים שֶׁה"ל לְרְאוּבֵן בְּשִׁעָת גְּתִיבַת הַשְּׂטֵר וְדָבָר זֶה נִלְמַד מֵהָא דְאֵיתָא בַּפ' יֵשׁ נוֹחֲלִין (דָּף קכ"ח ע"ב) וְנ"ל שֶׁלַח ר' אֲבָא הָאוּמֵר תִּטְוֹל אֲשֶׁתִּי כְּאֶחָד מִן הַבְּנִים נוֹטְלָת כְּאֶחָד מִן הַבְּנִים אֲמַר רַבָּא וּבְנָכְסִים שֶׁל עֲכָשְׁוֹ וּבְבָנִים הַבָּאִים לְאַחַר מִכָּאֵן עכ"ל וְכָתַב שֶׁם הָרַא"ש בְּפִסְקֵי וְנ"ל נוֹטְלָת כְּבָנִים הַבָּאִים לְאַחַר מִכָּאֵן בֵּין גְּתִרְבוֹ בֵּין גְּתִמְעֻטוֹ כְּדִפְרִישׁ הַרְשָׁב"ם וְנִרְאָה דָּאֵם מֵתוֹ כָּל הַבְּנִים דְּשִׁקְלָה כְּבָנִים דְּהִשְׂתָּא וְהִשְׂאֵר לְהַיּוֹרְשִׁים דְּאֶפְּלוֹ אִם גְּתִרְבוֹ הַבְּנִים הִנֵּה מְסַתְּפֵר לְמִימֵר דְּשִׁקְלָה כְּבָנִים דְּהִשְׂתָּא.

אֵלּא דְאֵמִידְנָא לְדַעְתִּיהּ דְּדַעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוּבָה אֲצֵל בְּנָיו וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְפָחוֹת חֶלֶק הַבְּנִים אֲשֶׁר יוֹלְדוּ לוֹ. אָבֵל אִם מֵתוֹ כָּל הַבְּנִים מְסַתְּפָרָא דְאֲזִלִּי בְּתֵר בְּנִים דְּהִשְׂתָּא עכ"ל הָרַא"ש.

וְכֵן כָּתַב רִי"ו גְּתִיב כ"ג חִי"א וְכֵן פֶּסֶק הַב"י בַּש"ע בַּא"ע ס' ק"א ס"ג. הָרִי לְפָנֵינוּ אִם אֲמַר תִּטְוֹל אֲשֶׁתִּי כֹא מִן הַבְּנִי וּמֵתוֹ כָּל הַבְּנִים תִּטְוֹל כְּאֶחָד מִן הַבְּנִים שֶׁהִנֵּה לוֹ בְּשִׁעָת הַמְּתָנָה.

וְלֹא אֲמַרִּינוּ כִּינֵן שֶׁבְּשִׁעָת מִיתָתוֹ שֶׁהוּא שְׁעֵת זְכִיּוֹת הַמְּתָנָה אֵין כָּאֵן בֵּן שֶׁתִּטְוֹל בְּחֶלְקוֹ מִמִּילָא בְּטֵלָה הַמְּתָנָה. ה"ה נִמִּי בְּגִדוֹן דִּידֵן תִּטְוֹל הַבַּת כְּחֶזֶק זָכָר כְּפִי הַזְּכָרִים דֵּה"ל בְּשִׁעָת הַמְּתָנָה.

וְלֹא אֲמַרִּינוּ כִּינֵן שֶׁבְּשִׁעָת גְּמַר זְכִיּוֹת הַמְּתָנָה אֵין כָּאֵן בְּנִים זָכָרִי שֶׁתִּטְוֹל כְּחֶזֶק חֶלְקָם בְּטֵלָה הַמְּתָנָה מִמִּילָא: וְעַדִּין יֵשׁ לְבַעַל דִּין לְחֶלְקוֹ וְלוֹמֵר שֶׁאֵין הַגְּדוֹן דוּמָה לְרִאִיָּה כָּלֵל.

כי ע"כ לא אמרינו ה'תם שתטול כא' מן הבנים דהשתא אם מתו כל הבנים. אלא משום דאין סבא כלל לאמד דעת הנותן שכוננתו היתה שלא תטול אשתו פלום אלא אם יהיו לו בנים זכרים שיירשו אותו אבל אם לא יהיו לו בנים לירשו רק יורשים אחרים אזי לא תטול פלום כי זה הוא דבר שאין לו שחר ונהפוך הוא אבל בנ"ד שסבא נכונה יש לאמד דעת אביה שלא נתן לה כחח"ז אלא אם יהיו לו בנים זכרים שאז אין הבת יורשת פלום במקום בנים זכרים.

אבל אם לא יהיו לו בנים זכרים שיירשו אותו רק בנות שאזי גם הבת הזאת נוטלת חלק ירושתה עם שאר הבנות אזי לא תטול פלום משום שטר מתנתה פי אדעת' דהכי לא כת' לה השטר מתנה רק אמרינו פינו שרנוח בית' מחמת הירושה ויתרה מתנתה אף אתה אמור לו ע"כ לא אמרי' שויתר' מתנתה משו' רנוח בית' של הירושה'.

אלא אם נוטלת משום ירושה' פאותו הסף שהי' נוטלת משום מתנת' או יותר אבל כמו בנ"ד שאותו סף המגיע לה מחמ' חלק ירושת' לא יגיע לאותו הסף שהי' נוטלת משום מתנתה לא אמרינו ויתרה מתנתה משום רנוח בית' של ירושתה כי אין זה רנוח רק הפסד.

ורא' לזה מהא דאיתא בפ' מציאת האשה (דף ס"ט) אתמר מי שמת והניח שתי בנות וכן וקדמה הראשונה ונטלה עישור הנכסי' ולא הספיקה השני' לגבות עד שמת הבן א"ר יוחנן שני' ויתרה.

אמר ר' חנינא גדולה מזו אמרו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונותי' ואת אמרת שנייה ויתרה כו' א"ל אנא רנוח בית' מהני נכסי קאמינא עכ"ל וכתבו התוספת וזה לשונו יש להסתפק אם הניח עשר בנות דליכא רנוח בית' מהו עד כאן לשונו משמע שע"כ לא מספקא להתוס' אי אמרינו ויתרה או לא אלא במקום דליכא רנוח וגם הפסד אין כאן אבל במקום דאיכא הפסד פשיטא להו להתו' דלא אמרינו ויתרה פי אין זה רנוח בית' רק הפסד וכן כתב הנ"י להדיא לפי דעת התוס' ונ"ל ונסתפקו בתו' היכא שמת הבן ונשארו עשר בנות שלא נישאו כו' (פי' ונשארו עשר בנות ר"ל אחר מיתת האב אבל אחר מיתת הבן לא נשארו רק תשע שלא נישאו כנ"ל) מ"מ משמע היכא ששיעבד הבן נוטלת עישור נכסים דאלו נדין אותה יורשת לא תטול פלום ומדין עישור מוציאין לפרנסה ונמצא שאין בירושה רנוח רק הפסד עכ"ל הרי קמן במקום דאיכא הפסד לא אמרינו ויתרה ה"ה נמי בנ"ד אם חלק ירושתה לא יגיע לחלק מתנתה לא אמרינו ויתרה מתנתה פי אין זה רנוח רק הפסד הן אמת שמשמעות לשון הנ"י משמע דוקא היכא ששיעבד הבן כל הנכסים ואי נוטלת משום ירושה אינה נוטלת פלום לפיכך לא אמרינו ויתרה אבל אם נוטלת קצת משום ירושה אפטר לומר שויתרה אבל אין סבא לומר כן וגם מדברי התוס' לא משמע כן.

ועדין יש מקום לחלוק ולומר דוקא גבי עישור נכסי שהיא תקנתא דרבנן הוא דאמרינו כל זמן שלא יגיע לה מחמת ירושה כאשר יגיע לה מחמת עישור נכסים לא ויתרה פלום כי כד היתה תחלת תקנתא דרבנן שלא תאבד זכותה של עישור נכסי אלא היכא שנוטלת משום ירושה פאותו הסף שנוטלת משום עישור נכסי אבל במקום שאינה נוטלת כ"כ מחמת ירושה לא תאבד זכותה של ע"נ אבל במתנה שאדם נותן לבתו מדעתו ורצונו

אָפֿשֶׁר לֹאמֵר שְׁדַעְתּוֹ הָיָה בְּמִתְנָה זֶה דְּנֻקָּא אִם יִהְיֶה לוֹ בְּנִים זְכָרִים וְלֹא תִטּוֹל כְּלוּם מִשּׁוּם יְרוּשָׁה אֲזִי תִטּוֹל מִשּׁוּם מִתְנָה כְּדֵי שְׁלֹא תִצָּא חֲנָם בְּלֹא כֶסֶף מִבֵּית אָבִיהָ אָבֵל אִם לֹא יִהְיֶה לוֹ בְּנִים זְכָרִים וְתִטּוֹל מִשּׁוּם יְרוּשָׁה אִפִּי כֹּל שֶׁהוּא וְלֹא תִצָּא חֲנָם אִין כֶּסֶף אֲדַעְתָּ דְהָכִי לֹא כָּתֵב לָהּ כְּלוּם.

כִּי אִין לָנוּ לְדַמּוֹת מִתְנָה שְׁאָדָם נוֹתֵן מִדַּעְתּוֹ לְתַקְנֵת דְּרַבָּנָן. אָבֵל כַּד מְעַיְינָן שְׁפִיר לִיתָּהּ הָא מְלִתָּא דְּכָבֵר דְּחֻוּ הַתּוֹ סָבְרָא זֶה לְחַלְקָא בֵּין תַּקְנֵת דְּרַבָּנָן וּבֵין מִתְנָה שְׁאָדָם נוֹתֵן לְדַעְתּוֹ בְּשִׁפְתֵי יָדַיִם דְּאִי בְּתוֹ פִּי מִי שְׁמַת (דָּרָה קמ"א ע"א) ד"ה אֵלֶּא לְאַבְיֵי כו' וְנ"ל בְּסוּף הַדְּבָר.

אָבֵל אִין לֹאמֵר דְּלִרְבָּא נְמִי אִתִּי רִישָׁא דְּדוּחִין אוֹתוֹ וַיֵּשׁ לוֹ אִפִּי כְּרִשְׁבָּ"ג אע"ג שְׁאִין דַּעְתּוֹ שְׁלֵ אָדָם אֵלֶּא עַל זְכָר יְדוּעַ וּנְקִיבָה יְדוּעַ. מ"מ רִישָׁא דְּמַיְירִי בְּתַנְאֵי ב"ד בְּמִזּוֹן הַבְּנוֹת שְׁאֵנִי דֵּא"כ כו' אֵלֶּא וְדֵאִי אִין לְחַלְקָא דְּחֻכְמִים לֹא תַקְנּוּ אֵלֶּא לְפִי דַעַת הָאָדָם כו' וְהָכִי מִשְׁמַע בְּכַ נַעֲרָה דְּלִפִּי דַעַת הָאָדָם תַּקְנּוּ מִזּוֹן הַבְּנוֹת דְּקֶאֱמַר הָתָם לַעֲנִין זִילוּתָא אֲלֻמְנָתוֹ עֲדִיפָא לִיהָ לַעֲנִין רִוּחָא בְּתוֹ עֲדִיפָא לִי עכ"ל הָרִי לְפָנֵינוּ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹסֵס לְהַדְיָא שְׁאִין לְחַלְקָא בֵּין תַּקְנֵת דְּרַבָּנָן וּבֵין מִתְנָה שְׁאָדָם נוֹתֵן מִדַּעְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ כִּי כֹּל מַה שְׁתַּקְנּוּ חֻכְמִים עַל פִּי דַעַת בְּנֵי אָדָם תַּקְנּוּ וְלֹא חֲלָקוּ כָּלֵל.

אִף עַל פִּי שְׁהֵי אָפֿשֶׁר לְחַלְקָא וְלֹאמֵר לְעוֹלָם רִישָׁא דְּמִתְנֵינָן דְּדוּחִין אוֹתוֹ וַיֵּשׁ לוֹ אִתִּי כְּרִשְׁבָּ"ג אִף עַל פִּי שְׁסָבִירָא לִיהָ אִין דַּעְתּוֹ שְׁלֵ אָדָם אֵלֶּא עַל זְכָר יְדוּעַ וְעַל נְקִיבָה יְדוּעַ הֵינּוּ דְּנֻקָּא לַעֲנִין מִתְנָה שְׁאָדָם נוֹתֵן מִדַּעְתּוֹ אָבֵל רִישָׁא דְּמִתְנֵינָן דְּמַיְירִי בְּתַקְנֵת דְּרַבָּנָן בְּמִזּוֹנוֹת שְׁהֵם תַּנְאֵי ב"ד שְׁאֵנִי וְהָא דְּאֶמְרִינָן בְּרִישׁ פ' נַעֲרָה שְׁלִפִּי דַעַת בְּנֵי אָדָם תַּקְנּוּ מִזּוֹנוֹת הַבְּנוֹת הֵינּוּ דְּנֻקָּא מִזּוֹן הַבְּנוֹת תַּקְנּוּ ע"פ דַּעַת בְּנֵי אָדָם בְּמִזּוֹן הַבְּנוֹת אָבֵל מְנָא לֵן לְמִימַר שְׁחֻכְמִים וְנ"ל תַּקְנּוּ מִזּוֹן הַבְּנוֹת ע"פ דַּעַת בְּנֵי אָדָם בְּמִתְנָה דְּלֻמָּא בְּדַעַת בְּנֵי אָדָם נְמִי יֵשׁ לְחַלְקָא בֵּין מִתְנָה בְּעֻלְמָא שֶׁהוּא נוֹתֵן לְבָנוּ אוֹ לְבָתוֹ וּבֵין מִזּוֹנוֹת שֶׁהוּא רוֹצֵה שְׁתִּתְּנוּ בְּנוֹתָיו מִנְכָּסֵי אִפִּילוּ נְקִיבָה שְׁאֵנִי יְדוּעַ וּמ"מ לֹא רְצוּ הַתּוֹסֵס לְמִיחַתָּהּ לְהָכִי וְהַחֲלִיטוּ שְׁכַכְל עֲנִין אֲנוּ מְדַמִּים תַּקְנֵת דְּרַבָּנָן לְמִתְנָה שְׁאָדָם נוֹתֵן מִדַּעְתּוֹ אִף אֲנוּ נֹאמֵר שְׁדַעְתָּ דְּרַבָּנָן בְּתַקְנֵת שְׁהַבַּת תִּטּוֹל עֵישׂוֹר נְכָסֵי לְאַחַר מוֹת אָבִיהָ הֵיכַ דְּלִיכָּ אֲנוּמְדָנָּהּ בְּדַעַת בְּנֵי אָדָם בְּמִתְנָתוֹ וְכִינּוּ שְׁאֶמְרִינָן גְּבִי עֵישׂוֹר נְכָסֵים דְּאִי לֹא רְנוּחַ בֵּית מַחְמַת יְרוּשָׁה שְׁאֵינָה נוֹטְלַת מַחְמַת יְרוּשָׁה כֶּסֶף שְׁהֵינָה נוֹטְלַת מַחְמַת עֵישׂוֹר נְכָסֵים לֹא אֶמְרִינָן שְׁוִיתְרָה הָעֵישׂוֹר מַחְמַת הֵירוּשָׁה א"כ מִן כְּרַחֲמֵי אֲנוּ לֹאמֵר שְׁגַם בְּמִתְנָה שְׁאָדָם נוֹתֵן מִדַּעְתּוֹ לֹא וְיִתְרָה מִתְנָתָהּ בְּשָׁבִיל יְרוּשָׁה אֵלֶּא א"כ שְׁיִגִיעַ חֲלָקָא יְרוּשָׁתָהּ לְאוֹתוֹ הַסֵּף שְׁהֵינָה נוֹטְלַת מַחְמַת שְׁטַר מִתְנָתָּה דֵּאל"כ אֵלֶּא נֹאמֵר דְּדַעַת בְּנֵי אָדָם בְּמִתְנָתוֹ הוּא דְּנֻקָּא אִם לֹא תִטּוֹל כְּלוּם מִשּׁוּם יְרוּשָׁה אָבֵל אִם תִּטּוֹל כְּלוּם מִשּׁוּם יְרוּשָׁה אִפִּי כ"ש לֹא תִטּוֹל כְּלוּ מִשּׁוּם מִתְנָה א"כ ה"ל לְרַבָּנָן לְתַקְנָן ג"כ כַּד גְּבִי עֵישׂוֹר נְכָסֵי כִּי כֹּל מַה שְׁתַּקְנּוּ חֻכְמִי ע"פ דַּעַת בְּנֵי אָדָם תַּקְנּוּ אֵלֶּא וְדֵאִי גַם בְּדַעַת בְּנֵי אָדָם לֹא שְׁיִיף לֹאמֵר וְיִתְרָה מִתְנָתָּהּ מַחְמַת רְנוּחַ בֵּית שְׁלֵ מִתְנָתָּהּ אֵלֶּא דְּנֻקָּא הֵיכָא שְׁחֲלָקָא יְרוּשָׁתָּהּ מִגִּיעַ לְאוֹתוֹ הַסֵּף שְׁהֵינָה נוֹטְלַת מִשּׁוּם מִתְנָתָּהּ: וְהֵינָה רְאִיתִי בְּדַבְרֵי קְדָשׁוֹ וּבְכַתְּבֵי הוֹד יְקָרוֹ אֲשֶׁר יִיחַד לִי ע"י הָאֱלוֹהִים כַּה"ר מִיכָל וְנ"ל כְּלָלָא דְּמִקְלָתָא שְׁנ"ל נְכוּן כו' חֲדָא הָא דְּכוּתְבִין שְׁטַר חֲצִי זְכָר דְּרָה חוֹב כו' וְאִידָהּ דְּלֵאוּ בְּדַעַת הָאָב תַּלְיָא מִקְלָתָא אֵלֶּא בְּדַעַת גְּדוּלֵי הָאֲחֻרּוֹנִים שְׁקֻבְעוּ מִנְהָג זֶה כו' וְא"כ יֵשׁ לָנוּ לְדַמּוֹת

מנהגם בענין פעין תקנת עישור נכסים מחכמינו ז"ל עכ"ל משמע מתוך דברי מכ"ת שיש לנו לדמות מנהג זה של שח"חז לעישור נכסים וא"כ הוא שזכיתי לדין שגבי עישור נכסי לא אמרינו ויתרה במקום דאיכ' הפסד ה"ה גבי שטר חצי זכר אית לן למימר פן אמנם מה שכתב מכ"ת דלאו בדעת האב תליא מילת' כו' משמע שתקנת' דרבנן אינה ע"פ דעת בני אדם צריף לי עיון פי הוכחתי מתוך דברי התוס' דפ' מי שמת שאין לנו לחלק בין מתנות שאדם נותן מדעת ובין תקנת' דרבנן כמו שכתבתי לעיל כלל דמילתא שלע"ד הקלוש' נראה שאין לנו לומר שהבת ויתרה משום שהיא נוטלת חלק בירושת' אלא פשמגיע חלק ירושתה עכ"פ פאותו הסף שהיה מגיע לה מפח מתנת' וכן משמע לי מדברי קדשו דמר שכתב וז"ל פיון שהבת הזאת נוטלת חלק שלם מדין ירושה בין שאר הבנות תו אין מקום כלל לשח"ז זה לחול פיון שיש לה יותר מחצי חלק זכר עכ"ל וכן שינה ושלש מעכ"ת בלשון זה בכמה נוקתא משמע מדבריו שלא ויתרה מתנתה אלא היכא שפגיע לה מפח ירושתה עכ"פ פאותו סף שפגיע לה משום מתנת' ולא בפחות מאותו הסף: וכיון שזכינו לדין אם לא נכתב בשטר שום חוב על איזה סף מפורש רק כתב לה סתם תטול בתי פחצי חלק זכר אם מתו הבנים בחיים חיותו היא נוטלת עכ"פ פחצי חלק אחד מן הבנים דה"ל בשעת המתנה ה"ה נמי שיש לנו לומר פן אם נכתב השטר בלשון חוב בסוף מסוים שאין לדחות ממתנתה משום שהיא נוטלת חלק ירושת' אם לא יגיע לה מחמת ירושתה עכ"פ פאותו סף שהיה מפח שטר מתנתה דהיינו חצי חלק פא' מן הבנים דהשתא או סף המפורש בשטר כי לא נכתב בשטר סוף מסויים בתורת חוב גמור לגרע פח הבת אלא לענין זה שאם חצי חלק זכר יעלה ויגיע ליותר מסוף המפורש בשטר אזי הרשות בידי הבנים הזכרים ליתן לה סוף המפורש בשטר ובזה היא מסולקת אבל לענין אחר אין לנו לגרע פחה בשביל שפפורש בשטר סוף מסויים בלשון חוב גמור רק לייפות פחה ע"כ יש לנו לומר גם בנדון זה שלא ויתרה מתנת' משום שהיא נוטלת חלק עם הבנות משום ירושה אלא אם מגיע לה משום ירושה פאותו הסף שהיה מגיע לה משום מתנת' וכיון שזכינו לדין שהדין פן אם ה"ל לראובן בנים זכרים בשעת המתנה ואח"פ מתו בחיים חיותו ומפורש בשטר סוף מסויים נראה לע"ד שה"ה נמי הדין פן אם לא ה"ל לראובן בנים זכרים פלל פי אין לנו לחלק בין ה"ל בנים זכרים ללא ה"ל אלא אם אין מפורש בשטר איזה סוף מסויים דאז אם ה"ל בנים נוטלת פאחד מן הבני' דה"ל בשעת המתנה ואם לא ה"ל בנים פלל לא תטול כלום פי אין אנו יודעים כמה תטול פי כתוב בשטר שתטול פחצי חלק זכר ואין פאן בנים זכרים פלל לידע כמה הוא חצי חלק ע"כ המתנ' בטל' מעצמה אבל אם מפורש בתוך השטר איזה סוף מסויים הרי גילה דעתו שפוננתו לזכות את בתו פאותו הסף או פחצי חלק זכר אין חילוק בין ה"ל בנים או לא ה"ל בנים לעולם היא נוטלת על כל פנים פפי סוף המפורש בשטר פי אע"פ שאין לו בנים מ"מ אין לנו לומר ויתרה אם אין פאן רנוח בית' בנדאי שייגיע חלק ירושת' פסוף המבואר בשטר פל זה נלע"ד נכון אף אם נניח שפל פנונת הנותן היא פדי שתטול פחצי חלק זכר ולא על גוף החוב מ"מ אמדינו לדעתיה שפוננתו שתטול עכ"פ בקרוב לאותו הסוף המפורש בשטר שהוא בקרוב חצי חלק זכר אצל סתם בני אדם ולכן פותבים פל שטר חצי זכר בשונה פסוף קצוב וכמ"ש הוד רום מעכ"ת דבריים בטעמים ונימוקים ודברי פי חכם חן: אבל אם חלק ירושת' עם שאר הבנו' מגיע לאותו סוף המפורש

בִּשְׁטֵר או יוֹתֵר צְרִיף פָּנִים אִם תִּטּוֹל סֵף הַמַּפְנֹךְ בִּשְׁטֵר נוֹסֵף עַל חֶלֶק יִרְוֹשֶׁתָּה עִם שְׁאָר הַבְּנוֹת או אֲמָרִינֵן פִּינֵן שְׁרֻנוֹח בֵּית וְהִיא נוֹטֶלֶת מִשׁוֹם יִרְוֹשֶׁתָּה פְּאוֹתוֹ הַסֵּף שֶׁהִיָּתָה נוֹטֶלֶת מִשׁוֹם מִתְּנֵתָה וְיִתְרָה מִתְּנֵתָ וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה לֹוֹמֵר פִּינֵן שְׁרֻנוֹח בֵּית וְנוֹטֶלֶת חֶלֶק יִרְוֹשֶׁתָּה בֵּין הַבְּנוֹת וְיִתְרָה מִתְּנֵתָ וְדַמְיָא לְהָא דְאִיתָא בִּפְ' מְצִיאָתָה הָאִשָּׁה שֶׁכִּתְבָנוּ לְעִיל שׁס"ל לְרַבִּי יוֹחָנָן שְׁנִינִי וְיִתְרָה מִשׁוֹם רְנוּח בֵּית ה"ה נְמִי בְּגִדוֹן דִּינֵן יֵשׁ לָנוּ לֹוֹמֵר וְיִתְרָה פִּי הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְיִתְרָה הַפּוֹסְקִים פְּסָקוּ כִּר' יוֹחָנָן וַאֲפ' הָרָא"ש שֶׁפְּסָק ע"פ הִירוֹשְׁלָמִי כִּר' חֲנִינָא דִּס"ל שְׁלֵא אֲמָרִינֵן שְׁנִינִי וְיִתְרָה מ"מ נִלְע"ד לֹוֹמֵר שֶׁבְּגִדוֹן דִּינֵן גַּם ר"ח מוֹדָה שְׁוִיִּתְרָה מִתְּנֵתָ פִּינֵן שֶׁהִיא נוֹטֶלֶת מִשׁוֹם יִרְוֹשֶׁתָּה פִּי ע"כ לֹא קֶאֱמֵר ר"ח שְׁלֵא אֲמָרִינֵן שְׁנִינִיָּה וְיִתְרָה אֵלָא הֵתָם מִשׁוֹם דְּלֹא רְנוּח בֵּית מְאָבִיָּה פִּי מִיָּד שְׁמַת אָבִיָּה יִרְשׁ הַבֵּן אֵת הַנְּכָסִים וְאֵח"פ כְּשִׁמַּת הַבֵּן רְנוּח בֵּיתָה בִּירְוֹשֶׁתָּה שֶׁהִיא יוֹרְשֶׁתָּה מְאָחִיָּה.

וּס"ל לְר"ח דְּהֵנָּה דְּמִי כְּאֵלוּ מְצָאָה מְצִיאָה בְּשׁוֹק דְּלֹא אֲמָרִינֵן רְנוּח בֵּית וְיִתְרָה ה"ה נְמִי בְּגִדוֹן זֶה כְּשֶׁהִיא יוֹרְשֶׁתָּה אֵת אַחִיָּה אָבֶל ר"י ס"ל פִּינֵן שְׁנִתְרֻנוֹח בֵּית מִהֲנִי נְכָסִי שֶׁהִיוּ מְשָׁל אָבִיָּה אֲמָרִינֵן שְׁוִיִּתְרָה אָבֶל בִּנ"ד שְׁנִתְרֻנוֹח בֵּית מְשָׁל אָבִיָּה בְּלִי שׁוֹם אֲמָצְעוֹ אַחִיָּה גַּם ר"ח מוֹדָה שְׁוִיִּתְרָה וְזֶה נִרְאָה לְע"ד נְכוּן.

מִמִּילָא נִרְאָה לְכַאוּרָה שְׁאֵלִיבָא דִּכ"ע אֲמָרִינֵן בִּנ"ד שֶׁהִבֵּת וְיִתְרָה מִתְּנֵתָ וְכֵן הִעֲלָה הוֹד רוּם מִעַכ"ת מְרָאָה זֶה שְׁאִין לְהִבֵּת לִיִּטּוֹל כְּלוּם מִשׁוֹם ש"ח"ז פִּינֵן שֶׁהִיא נוֹטֶלֶת מִשׁוֹם יִרְוֹשֶׁתָּה וְהִנֵּה הוֹד רוּם מִכ"ת שְׁדָא נִרְגָא בְּרָאָ' זֶה מִמ"ש מִהֲרִי"ו בְּפְסָקִי סִי' ט"ז (וְרַמ"א מְבִיא דְּבָרָיו בְּקִצּוֹר בִּסִי' צ' בְּהִגָּה) וְז"ל וַאֲע"ג בְּדָאֲמָדְנָא דְדַעְתָּ' הוּא שְׁאָבִי הִבֵּת לֹא הִיָּתָה כְּוֹנֵנָתוֹ אֵלָא עַל בְּתוֹ או זְרַעָה מ"מ פִּינֵן שֶׁהוֹדָה שְׁחִיב לְכַתּוֹ לֹא אֲמָרִינֵן אֶהוּדָאָה אֲוֹמְדָנָא דְדַעְתָּ' וְכֵן מִשְׁמַע כו' עכ"ל הָרִי מִשְׁמַע שְׁלֵא אֲמָרִינֵן אֲוֹמְדָנָא גְבִי ש"ח"ז פִּינֵן שֶׁהָאֵב הוֹדָה שֶׁהוּא חִיב לְכַתּוֹ אִם כֵּן גַּם בְּגִדוֹן דִּינֵן אִין לָנוּ לִילֵף בְּתֵר אֲוֹמְדָנָא וְהוֹד רוּם מִעַכ"ת בְּחִרְפּוֹתוֹ רְמִי דְקֵלָא וְזַקְפָּא וְנַחֲתִית לְחֶלֶק בֵּין אֲוֹמְדָנָא לְאֲוֹמְדָנָא וְהִבִּיא רְאִיּוֹת נְכוּחוֹת שִׁישׁ לְחֶלֶק בֵּין אֲוֹמְדָנָא לְאֲוֹמְדָנָא דְמוֹכַח וּמְסִיק בְּסוּף דְּבָרָיו שִׁב"נֵד אֲוֹמְדָנָ' דְמוֹכַח הוּא וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּקִצּוֹר וְכָאֵן גְבִי גִדוֹן דִּינֵן אִיכָא אֲוֹמְדָנָא דְמוֹכַח פִּינֵן דְתִלִּי בִּח"חֵז וְאִמֵּר אִם בְּנִי הַזְּכָרִים יִתְנוּ לָהּ כַּח"חֵז יֵהָא הַחֹב מְחוּל הָרִי מוֹכִיח לְשׁוֹן זֶה דְאִדְעָתָא שִׁיָּהִיו לֹו בְּנִים זְכָרִים כְּתִב כֵּן וּבִכ"ה גַּם מִהֲר"ו מוֹדָה דְאֲזִלִּין בְּתֵר אֲוֹמְדָנָא אַע"פ שֶׁהִבֵּת טוֹעֵנָת אֲדַרְבָּה שְׁזָה הוּא לָהּ לְזַכּוֹת וְאוֹמְרָת דְדוֹקָא אִם יֵהִי לֹו בְּנִי זְכָרִים הִתְנֵה שִׁיְכוּלִים לְסִלְקָה בְּחִצִּי חֶלֶק זְכָר אָבֶל בְּשִׁבִּיל בְּנוֹת לֹא הוֹתְנָה מ"מ טְפִי מְסַתְפֵר לְמִימֵר אִיפְכָא כו' וְעוֹד נִרְאָה דְלֹא דְמִי גִדוֹן דִּינֵן לְהָא דְמִהֲרִי"ו כו' אָבֶל בִּנ"ד אִין הוֹכְחָה בִּשְׁטֵר עַל זֶה שְׁאִם לֹא יֵהִי לֹו בְּנִים זְכָרִים שֶׁתִּטּוֹל בְּתוֹ חוּבָה סֵף אֵלָף זְהוּבִי כו' עכ"ל הוֹד מִעַכ"ת וְהִנֵּה נְפִשִי יוֹדַעַת מְאֹד שְׁאִין זְכָרוֹן לְסְבָרְתִי הָאֲנוּשָׁה וְהַקְלוּשׁ' פְּקוּרַת הָעַפְכִּישׁ עִם סְבָרְתוֹ הָעֲצוּמָה וְהָאֲלוֹמָה פְּקוּרַת בֵּית הַבַּד מְפָל מְקוּם מְטוּבוֹ דְמֵר קְאָמִינָא שְׁגַבְרָא קָא חֲזִינָא וְתִיּוּבְתָא קָא חֲזִינָא אָבֶל פְּרוּקָא לֹא קָא חֲזִינָא פִּי הַנְּרָגָא שְׁשָׁדָא מְעֵלֶת כ"ת בְּרָאָ' הַנְּ"ל נְכִית לָהּ חֲזִינָא דְרַבְּנָן וְלִית לָהּ אִסוּת' שְׁלַע"ד הַקְלוּשָׁה נִרְאָה שְׁמוֹכַח שְׁפִיר מִתּוֹךְ לְשׁוֹן הַשְׁטֵר שִׁיְחוּל הַחֹב גַּם עַל הַבְּנוֹת אִם לֹא יֵהִיו לֹו בְּנִים זְכָרִים וְזֶה הוּא לְשׁוֹן הַשְׁטֵר כְּאִשְׁרֵי מְצִאתִי בְּכַתּוּבִי וְגַם בְּדָפוּס וְהָרִי כֵּל סֵף הַנְּ"ל קִבְּלִיתִי עָלִי וְעַל יוֹרְשִׁי אַחֲרֵי בְּהַלְוֹנָאָה וּבְרִשׁוֹ כו' עכ"ל מְלִשׁוֹן זֶה מִשְׁמַע שְׁפִיר שְׁאִם לֹא יֵהִיָּה לֹו בְּנִים זְכָרִים שִׁירְשׁוּהוּ שְׁאִזִּי הַבְּנוֹת יוֹרְשֶׁתָּה אִז חֵל הַחֹב עַל הַבְּנוֹת פִּי מֵלֶת יוֹרְשִׁי מִשְׁמַע בְּנִים וּבְנוֹת

דהיננו אם יהיה לו בנים זכרים שיירשוהו וזו יחול החוב עליהם ואם לא יהיה לו בנים זכרים שאז הבנות הם יורשיו אז יחול החוב על הבנות ובזה לשון השטר מפני ברוכה שמתחלה קיבלהחוב מסוף המפני עליו ועל יורשיו דהיננו בנים זכרים אם יהיה לו ועל בנותיו אם לא יהיה לו בנים זכרים ואם"פ מתנה התנאי לטובת בניו זכרים אם יהיו לו שיכולים לסלק החוב בחח"ז אבל אם לא יהיה לו בנים ויהיה בנותיו יורשת אותו וזו סוף החוב במקומו עומד.

ואין להבנות מקום להפטר מן החוב כלל. ואין לומר שלשון זה הפתוב בשטר שקיבל החוב עליו ועל יורשיו אין פנונתו רק על בנים זכרים שהם סתם יורשיו אבל אין פנונתו שיהיו בנותיו יורשת אותו.

כי אדרבא יותר יש לנו לומר שפנונתו במלת יורשי על בנותיו בנ"ד פינו שאין לו באותה שעה רק בנו. מאשר נאמר שפנונתו היה במלת יורשי על בניו הזכרים אשר ינולדו לו לאחר מפאן.

וראיה לזה מהא שכתב מהרמא"י בח"מ סי' רמ"ח ס"ז בהג"ה וז"ל אמר נכסי לפלוני ואחריו ליורשי והיה לו בשעת הנתינה בת אהד ואם"פ נולדו לו בנים י"א דזכתה בהן הבת דלא היה פנונתו רק על היורשים שהיו לו בשעת המתנה עכ"ל: והנה פשיט' לפי דעת מהר"מאי בד"מ שכתב שדין זה גלמד ממ"ש הטור סי' רמ"ח ס"י יש לנו ללמוד נ"ד מהתם פי הוא ממש פנדון דידן כי זה הוא לשון הד"מ.

כתב הב"י האומר נכסי לה ואחריה ליורשי ולא היה לו בשעת המתנה רק בת אחת ואם"פ נולדו לו בנים מי נוחל הנכסי מפח מה שאמר ואחריה ליורשי הבת או הבני עיין במרדכי פ' יש נוחלין עכ"ל ונגעתי ודקדקתי ולא מצאתי שם ולקמן ס"י נראה מדברי רבינו שאין פנונתו אלא ליורשים שהיו לו בשעת המתנה שכתב לקמן ואם אמר ואחריה ליורשי והיה לו בת כו' ואם אין לה זרע אין שאר יורשיה עומדי במקומה עכ"ל הטור ונ"ל הטעם משום דהואיל בשעת המתנה לא הנה ליה שאר יורשים לירש ודאי לא פנו רק על הבת או זרעה דהיו היורשי בשעת המתנה וכן נראה לי דעת רבינו ודלא כהב"י שתמה על רבינו וכתב תמה אני כו' ומה שנ"ל כתבתי עכ"ל הד"מ הרי שכתב בהד"י ופירש פן דעת הטור שאמרין שדעת בני אדם במלת יורש הוא על היורש שיש לו באותו שעה ולא על הקרוב יותר אשר ינולד לו לאחר מפאן א"כ פנדון דידן אם לא היה מפני שבתוף השטר שהבריכה ביז בניו הזכרים כו' אשר מתוכו מוכח שהחוב חל גם על הבנים היינו אומרים שמ"ש קבלתי עלי ועל יורשי פנונתו על הבנות שהיו יורשיו באותה שעה א"כ אף אם אנו מוכרחי לומר שבמלת יורשי כלל הזכרי מ"מ אין סכרא לומר שכלל במלת יורשי דוקא זכרים אשר ינולדו ולא בנות דאית ליה באותה שעה וזה נלע"ד פשוט אמנם במחילת אלה מפורתו של הגאון מהר"מאי שכתב ואני דקדקתי ועיינתי ולא מצאתי שם אשתמטתיה ליה להגאון מ"ש המרדכי פ' י"ב סי' תש"צא וז"ל קבלתי ממורי מהר"רי ממגנצא שאפ"י אם יהיה לו בנים זכרים אחר שאמר נכסי לסבת' שלא ירשו כי אם אותה הבת דאין אדם מקנה דבר למי שלא בא לעולם ואני דנתי כו' עכ"ל (במרדכי זה יש לי כמה הרהורי דברי' במ"ש לסתור מ"ש ואני דנתי רק אין פאן

מקומו): והנה לכאורה נראה מדברי המרדכי סתירה לדברינו שפתינונו שפתינונו שפתינונו אין פוננת האדם במלת יורשי פי אם על היורשי דאית ליה בהאי שעתא.

פי מדברי המרדכי הנ"ל משמע לפי שאמרנו אין אדם מקנה דבר למי שלא בא לעולם לכן אמרנו שפוננתו הנה על הבת שהיה ליה בשעת שאמר ואחריה לירשי ולא על הבנים אשר יולדו לו לאחר אבל מפאן במקום דלא שינה האי טעמא שאין אדם מקנה דבר למי שלא בא לעולם כמו בגדון דידן דלא שינה האי טעמא אמרנו שפיר שפוננתו הנה על היורש האמתי שהם הבני אע"פ שיעדיין לא בא לעולם ולא על הבת אע"פ שהיתה בעולם.

אבל במעט העיון נראה שאין סתירה מדברי המרדכי הנ"ל לדברינו הנ"ל כי ע"כ לא משמע מדברי המרדכי הנ"ל שפוננת האדם יותר על בנים זכרי אשר יולדו לו מאשר נאמר שפוננתו הנה על הבת שהיה לו כפר.

היינו לענין זה שאם יהיה לו זכרי ובת ודאי פוננתו היתה על היורש האמתי ע"פ דת ודין תורתנו הקדושה שבמקום ברא ברמא לא תירות. אף על פי שהבת הנה בעולם והבן לא היה בעולם.

אבל אם לא היה לו בנים זכרי מילתא דפשיט' הוא שהבת נכלל במילת יורשי וכוננתו הנה ג"כ על הבת ויותר פוננתו על הבת לחוד אם לא יהיה לו בנים זכרים פיון שהיא בעולם מאשר היתה פוננתו על הבנים זכרים אשר יולד לו: ועדיין יש לבעל דין לחלוק ולומר שלית לן למפלל במלת יורשי בנ"ד גם הבנות אם לא יהיה לו בנים זכרים לפי שאז הם יורשיו דא"כ הנה סברא לומר לכלול ג"כ במלת יורשי כל המורשי האמורי בסדר גחלות פגון דודו וכן דודו ודבר זה א"א לומר פן שיחול החוב על דודו או בן דודו כי כל זמן שהבת או זרעה אשר שינה להם החוב הנ"ל קיימים.

הם יורשים את הכל ולא ירשו היורשים האחרים פלום ואם תמות הבת ולא תניח זרע קיימא שאז היורשים האחרים יורשי את הכל אזי אין פאן מי שיזכה בשח"ז פלל כי הבעל לא ירשנו כמבואר בש"חז.

ואם פן הוא שאין לנו לכלול במלת יורשי כל היורשי הראוי לירש ע"פ סדר הגחלות יש לנו לומר שגם הבת איננה נכללת במלת יורשי. אבל זה אינו חדא שיש לנו לכלול במלת יורשי מה שאפשר ואין דנין אפשר משאי אפשר פי אם לא היתה פוננתו רק על בניו הזכרים ה"ל למכתב בפירוש קבלתי עלי ועל בני הזכרים חדא ועוד קאמינא שמ"ו בב"ח בסי' רמ"ח ס"י כתב שבסתם לשון בני אדם פשאומרי ירתאי אין דודו או בן דודו בכלל יע"ש פללא דמלתא שלע"דנ ששפיר מוכח מלשון השטר שהחוב חל גם על הבנו' אם לא יהי לו בנים זכרי וגם השטר נכתב בלשון הודאה ע"כ אין לנו לגרע פח הבת משום אומדנא ולומר שלא הנה פוננתו כי אם אדעת' שלא יהי לו בני זכרי רק הבת הזאת נוטלת חלק בראש סף המפורש בשט"חז ואח"כ חולקת בשונה כל הבנות יחד ועוד נראה לע"ד אף אם היינו מסופקי בלשון יורשי אם הוא כולל גם הבנות ויחול החוב עליהם אם לא יהי לו בנים זכרים או לא.

מ"מ אין לנו לגרע פח הבת שיש לה שט"חז ולומר יד בעל השטר על הסתתונה קדא דכתוב בשח"ז דלא פאסמכת' ודלא פטופסי כו' והרבה פוסקי' כתבו והב"י מביאם בש"ע בח"מ סי' מ"ב ס"י שעכשיו שנהגו לכתוב דלא פטופסי כו' אמרינו בכל לשון מסופק יד בעל השטר על העליונה כו' ומכ"ש שפמה וכמה יפוי לשון שראיתי כתוב בש"חז שפל לשון דמשמע לתרי אפי' יהא נדרש ונדון לטובת הבת ול"בכ והנה יענין גא מכ"ת בתשוב' מה"ררמ פדווא' בסי' נ"ו פמה דחק את עצמו לפרש השטר לטובת ולזכות הבת בעל השטר מכ"ש שאית לן לפרש לשון השטר ברווחא בלי שום דחק פלל לטובת ולזכות לבעל השטר: והנה ראיתי במקצת גוססאות של שח"ז שלא נכתב בהם קבלתי עלי ועל יורשי רק קבלתי עלי לבד אמנם לאחר מכאן כתוב בו לשון פיצא בזה שמשמע שהחוב יחול גם על הבת וז"ל ואם אסרב אני או יורשי כו' הרי גם בגוססאות זה כתוב יורשי שהוא כולל בני' ובנות אם אין פאן בגים זכרים: כל הנ"ל פתבתי דרף פלפולא בעלמא פמצונה ועושה.

אבל לא להלכה ולא למעשה. ועוד לאלוה מילין.

תילי תילי רק שאין הזמן מכיל פעת. גם במקצת דברי קדשו במעוט השגתי לא ירדתי לתכלית פנונתם ונפשי אונת' לשאול באורים ותומים בהוד מכ"ת שיעמידני על שורש פנונתו.

רק שאין הפנאי מספים עמדי: גם מעשה בא לידי בענין ג' שנתפים בעסק א' דהינו שקיבלו איזה סחורה בהקפה ובמשך זמן ההקפה תעסקו בתמורת הסחורה וכל אשר יסגלו חלק פחלק יאכלו וכו' להפסד.

ובתוך זמן העסק מכר אחד מן השלשה את חלקו וזכותו לאחר והשנים האחר' מוחים בידו והאריכו למעניתם שאף גם שהשומף הראשון תעסק פבראשונה גם כל האחריות יהיו עליו מ"מ אינם רוצים להניחו למפור את חלקו פי' תרשל קצת באשר שהלוקח מחויב לשלם לו ההפסד אם יהיה ח"ו מאשר יתרשל אם הרניח וההיזק יגיע לעצמו והעליתי במעוט שפלי פבר בתשו' אחד שהדין עם השני שנתפים ונפשי חשקה להרצו' הדברים לפני מכ"ת אם לא יהיה לו לטורח ולמשא ותו לא מידי פעת רק חיים ושלום מאדון העולם ממני חתנו ותלמידו דורש שלומו וטובתו כל הימים הקטן והצער גרשון אשפנזי: שאלה עז ברה לקחתי וברה אשיב לשואל פענין ומשיב דברי' נכוחים ערבי' פעולו' מחים אלקים ואנשים משמחים כמהר"ר יצחק פ"ץ גרו.

אותו לא ראיתי ואינני מפירו לשעבר רק מתוך פותלי כתבו ניפר שגברא רבא הוא ע"כ אמרתי להשיב לו מפני הכבוד והנה בדבר השאלה אם יפה עשו שקברו את החכם בי"ט שני אם לאו.

תשובה אבוא בקצרה ונדעתי הקלוש' נוטה שפיה עשו שקברו את החכם בי"ט שני ולא הלינו אותו עד א"ח פדי ללוותו אשתו ובניו וחביריו ותלמידיו ונלע"ד דדבר זה תלוי בפלוגת' דהראב"ד וחביריו דאית' בא"ח הובא בב"י סי' תקכ"ו וז"ל שמענו על הראב"ד שצינה להלין מת מי"ט ראשון עד י"ט שני פדי שיתעסקו בו ישראל וחולקי' עליו חביריו דלאו שפיר עבד דאין לנו להשהות מת לי"ט שני דמוטב לקברו בראשון דאסור להלינו

עכ"ל ויצריכים אנו לדקדק במאי פליגי הראב"ד פי אין סברא לומר שהראב"ד ס"ל שאין פבוד המת שיתעסקו בו עממים ע"כ ס"ל שאין אסור בהלנתו כמ"ש בגמרא פ' ג"ה ואם לכבודו מותר וכו' ונחביריו שחלקו עליו ס"ל שאין העדר פבוד למת אם יתעסקו בו עממים ע"כ אין לנו להשהותו דאסור בלינה דהא ודאי ליכא דמאן דפליג דהא יש קפינא גדולה בין אם המתעסקים הם בני ברית או ערלי לב וכן פתב במרדכי פ' תולין הוב' בת"ה סי' פ"ב (אבל אינו במרדכי שלנו) דאפי' בהוצאת המת מבית לפרמלית יהי ע"י ישראל ולא ע"י גוים וכו' וכ"ש לטהרתו אם יגעו בו הגוים כו' עכ"ל וכן מצינו זכר וכ"ש לדבר יעקב שצינה לבניו שבני בניו מן הפנענית לא יגעו במטותו.

אלא נלע"ד שדעת חביריו של הראב"ד ז"ל הוא דלא אמרינן בגמרא הלינו לכבודו להביא ארון ותכריכים אינו עובר עליו וכן לשמעעליו עיירות ולהביא לו מקוננות אלא פגון אלו שאין יום המיתה גורם מניעת דברים אלו ואין בו אסור אם היו מוכנים ע"כ אם לא נעשה למת דברים אלו הוי העדר פבוד פי אין הפל יודעין למה אין למת זה ארון או תכריכי' או מקוננות אבל פשמת בי"ט ויתעסקו בו עממי' הפל יודעין הוא דלא מתעסקים בו ישראל' היינו משום דאסור לישראלים להתעסק בו בי"ט ולא זילא ביה מילתא לכן אין להשהותו דאסור להלינו זה נראה לע"ד עיקר פלוגת' של הראב"ד ז"ל ונחביריו וא"כ לפ"ד החולקים על הרא"ב גם כן"ד שמיני' הלוי' שאין אשתו ובניו ונחביריו ושאים ללוותו מחמת אסור על פן אין בזה העדר פבוד למת פי הפל יודעים שאסור וכינן שהרב ב"י בש"ע פסק פדעת החולקים על הרא"ב דאסור להלינו עד י"ט שני פדי שיתעסקו בו ישראל' הה"נ בנ"ד אסור להלינו בשביל הלונייה ולקיים הקשר אשר נתקשרו החבריה כמו שבא בשאלה ומה גם שפודאי לא הנה דעת המתקשרים בכניצא בזה שיש בו צד אסור ועיין בתשוב' מהר"מ ז"ל מלובלין סי' ל"ד שכתב ז"ל ע"ד שאלתכם אשר שאלתם שנתקשרתם בקשר אמיץ להודות ולהלל בכל בוקר בתפילה בקנס כו' ועת' איזה יחיד מכם אינו מקיים התקשרותו בסבת שבימות החורף משפמיים לב"ה קודם שיאיר היום שעדין לא הגיע זמן הנחת תפילין והוא מתנהג ע"פ הזוהר המזהיר שיצא אדם מביתו לב"ה לבוש בתפילין וציצית וכו' והשיב נראה לדמות כו' וא"כ בנ"ד נמי הדבר מוכיח שמה שהתקשרו עצמם כנ"ל למצוה התפוננו והיו סבורים שלא יבואו ע"י זה לשום מניעת מצוה אחרת כו' א"כ הנה ג"כ נדר בטעות לכן גם מן הקנס שקבלו עליהם פטור עכ"ל ונראה הה"נ בנ"ד ודאי לא הנה דעת המתקשרים לקיים התקשרותם במקום שיש חשש אסור לינה וק"ל והנה מצאתי ראיתי בתשו' ר"ד ו' זמרא סי' ק"ז ששאל על אחד מבני גדולים שמת בי"ט ראשון של פסח שחל בתמישי בשבת והמתינו עד הלילה שהוא י"ט שני ונתעסקו בו ישראל' והוליקוהו לב"ה וצינה אביו את משרתיו שלא יקברוהו אלא עד דמדומי חמה הכנסת שבת פדי להצילו מדין חיבוט הקבר כו' ועתה צריך לדעת אם הנה מותר להלינו אם נקרא זה לכבודו כו' והשיב בארובה והביא מה שחכמי האמת החמירו הרבה ואמרו פי בהלינו את המת נכנסין בו פוחות הטומאה התאבי' להתלבש בגוף העשוי בצלם של מעלה כו' עוד יש טעם א' נכון מאד ע"ד סוד העיבור כו' ואפי' תימא שניצל ע"י פה מדין הקבר לא נקרא זה לכבודו אלא פגון להביא לו ארון ותכריכי' שהוא דבר של פבוד אבל ענין העונש לא נקרא פבוד כו'.

כָּלֵלָא דְמִלְתָּא שְׁלַעַד"נ וְנוֹטָה שְׂיָפָה עָשׂוּ שְׂקִבְרוּ לְאוֹתוֹ הֶחֱכַם בִּי"ט שְׁנֵי וְלֹא הִלִּינוּ אוֹתוֹ כִּי יֵשׁ בְּהִלְיָנָה חֲשָׁשׁוֹת הַרְבֵּה הֵן מִצַּד הַנְּסֻטָּר כַּמ"ש בְּתַשׁוּבַת ר' דָּוִד וְזִמְרָא הֵן מִצַּד הַנְּגִלָּה כַּמ"ש הָרָא"ש כֵּן נ"ל וּבְאֲשֶׁר שְׂפָשׁוּט הוּא קִצְרֵתִי גִרְשׁוֹן אֲשֶׁכְּנֹזִי: שְׂאֵלָה עַח שְׁלוֹם עַל דִּינֵי יִשְׂרָאֵל הֲלֹא הֵמָּה אֲשֶׁר הִפּוּ שְׁנֵי אַרְיָאֵל צְדָקָתָם פְּהַרְרִי אֵל בְּקִיאי' בְּכָל מִקְלֵי פְיוֹנְתָן בֶּן עֲזַיָּאֵל הָאֵלּוּף וְהַמְרוֹמֵם הַתְּוֹכְנֵי הַמְּנוֹפְלָא כַּמְהַר"ר הִירֵשׁ יצ"ו וְהָאֵלּוּף הַתּוֹרְנֵי בְּהַר יוֹסֵף יצ"ו וְלָכֵל הַמְּסֻתּוֹפְפִי בְּצִילְכֶם בְּצֵל הַמַּעֲלוֹת שְׁלוֹם עַד בְּלִי יָרַח עַד כִּי יָבֹא שִׁילָה מְלִךְ הַמְּשִׁיחַ: הִנֵּה אֵהוּ פְתַבְיָכֶם בָּא אֵלַי ע"ד הַסֶּפֶק שְׁנֹסֶתְפַקְתֶּם בֵּין דִּין לְדִין כַּאֲשֶׁר בָּא בְּשֵׂאֵלָה אֵינְנִי פְדָאי שְׂשִׁלְחָתֶם אֵלַי: וְיֵמָּה מְצַאֲתֶם בִּי כִּי דִלְקַתֶּם אַחֲרֵי מ"מ בְּאֲשֶׁר שְׂהִדְיִין מְצַנּוּהָ שְׁלֵא לְהוֹצִיא הַדִּין חֶלֶק מִתַּחַת יָדוֹ כְּדִי לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם כְּמוֹ שְׂהֶאֱרִיף בְּזֵה הָרָא"ש בְּתַשׁוּבוֹתָיו (פְּלָל ק"ז ס"ו) ע"כ אֲמַרְתִּי לְבַטֵּל רְצוֹנֵי מְפָנֵי רְצוֹנְכֶם וְלַחֲוֹת לָכֶם דְּעֵי מְרַחֵק בְּאֲשֶׁר יוֹרוּנִי מִן הַשָּׁמַיִם אָפֶס בְּקִצְרָה כִּי מוּבָל פְתַבְיָכֶם בֵּין לִילָה הִנֵּה וּבֵין לִילָה הַלֵּף לוֹ וְגַם בְּלִילָה הַהוּא לֹא שָׁכַב לְבִי כִּי נִצְבִּי עָלַי שְׁלֵמִי וְכֵן רַבִּים לְהוֹדִיעַ אוֹתָם אֵת חֻקֵי הָאֱלֹהִים וְאֵת תּוֹרוֹתָיו כְּאֲשֶׁר יִתֵּן עִדּוֹ וְיִצְדַּק הַמּוּבָל הַנּוֹכְחִי.

וְה' יַעֲזָרֵנִי וַיֵּאֱמַן פַּחֲזִי. וְלֹא אֶפְשַׁל בְּדַבָּר הַלְכָה בְּרוּב שְׂיַחֲזִי.

וְהִנֵּה יִהְיֶה דִין אֲמַת לְאֲמַתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל רוּחֵי: וְהִנֵּה אֵהוּ לְאַהֲבַת הַקִּיצוֹר אֵינְנִי מַעֲתִיךְ תּוֹרְף שְׂאֵלְתְּכֶם בְּאַרְיָכוֹת רַק דְּרָף פְּלָל לְפִי הַנְּרָאָה יֵשׁ לְפָנֵינוּ שְׁנֵי דְבָרִים לְזַכּוֹת אֵת הַעֲרַב הַתּוֹבֵעַ אֶחָד כִּי אֵית לֵיהּ בִּידְוִיָּה שְׁטָר חֲתָם בְּעַד א' וְאִם אֵיתָא דְּפְרַעְיָה שְׂטָרְיָה בִּידְוִיָּה מֵאֵי בְּעֵי שְׁנִית כִּי גַם בְּזֵה הַשְׁטָר אֵית בִּיהּ חֲתִימוֹת יְדֵי הַלְוָה וְאֵית לֵיהּ ג"כ זְכוּ הַנְּ"ל אִם אֵיתָא דְּפְרַעְיָה כו'.

תְּשׁוּבָה הִנֵּה אָשִׁיב יְדֵי עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן דְּלִיתָא מִמֶּשָׂא בְּטַעֲנוֹת אֵלּוּ אִם לֹא בְּאִנְפֵּן אֲשֶׁר אֲבָאָר לְמַטָּה וְהוּא זֶה ע"י הַטַּעֲנָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׂטַעוֹן הַתּוֹבֵעַ כו' שְׂאִין זֶה פְדָאי לְהוֹצִי' מִמוֹן כִּי מַחְלוֹקֶת הַשְּׂאֵלְתוֹת וְהַרְאָב"ד וְהַרְמַב"ם יְדוּעָה וְהַטּוֹר מְבִיאָהּ בְּאַרְנוֹפָה בְּסִימָן נ"א בְּעַנְיָן שְׁטָר בַּע"א כִּי לְפִי דַעַת הַשְּׂאֵלְתוֹת שְׁטָר בַּע"א אֵינּוּ פְלוּם אִפִּי לְגַבּוֹת מְבַנֵּי חוֹרִין וַיֵּשׁ לְכַפּוֹר אוֹ לְטַעוֹן פְּרַעְתִּי וְכֵן דַּעַת הַרְאָב"ד אָבֵל דַּעַת הַרְמַב"ם שְׂאִינוּ נְאָמֵן לּוֹמֵר פְּרַעְתִּי רַק הִנֵּה מִתּוֹף שְׂאִינוּ יְכוּל לִישָׁבַע וּמְשַׁלֵּם יַעֲזָבֵן שָׁם א"כ ה"ל סְפִיקָא דְּדִינָא אִם נְאָמֵן לּוֹמֵר פְּרַעְתִּי אִם לֹא וְאִין בְּיַדְנוּ לְהַכְנִיס רֵאשִׁינוּ בֵּין שְׁנֵי הָרִים גְּדוֹלִים וְלַהֲכַרִּיעַ בִּינֵיהֶם בְּפִרְט בְּאֲשֶׁר שֶׁהַב"י אֲשֶׁר מִימּוֹ אָנוּ שׁוֹתִין לֹא הֲכַרִּיעַ שְׂפַתְבּוֹ שְׁנֵי הַדְּעוֹת בַּש"ע וְלֹא הֲכַרִּיעַ בִּינֵיהֶם א"כ נִחְזָר לְכַלְלָא חוּמְרָא לְתוֹבֵעַ וְקוּלָא לְנִתְבָּע וְזֵה פְלָל גְּדוֹל בְּדִין הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרָא"י דְּלִית הַלְכָתָא פְּדַעַת הַמְּנַגְדָתוֹ כְּאֲשֶׁר פְתַב רַמ"א בְּסִימָן כ"ה וְהוּא מְוַסְּכֶם מְכָל הַפּוֹסְקִים: זֹאת וְעוֹד אַחֲרַת אֲנִי אוֹמֵר אֶפְשָׁר שְׁגַם הַרְמַב"ם לֹא פְתַב שְׂאִינוּ נְאָמֵן לּוֹמֵר פְּרַעְתִּי בַּע"א בְּשְׁטָר אֵלָּא דוֹקָא כְּשֶׁנִּכְתָּב הַשְׁטָר בְּלִשׁוֹן שְׁטָר בְּפָנֵינוּ עֵדִים וְלֹא חֲתוּם עָלָיו רַק ע"א וַא' אֵינְנוּ אוֹ בְּשְׁנֵי עֵדִים חֲתוּמִי עָלָיו וְנִמְצָא אֶחָד מֵהֶם קָרוּב אוֹ פְּסוּל אָבֵל אִם מִתְחַלְלָה לֹא נִכְתָּב הַשְׁטָר.

כִּי אִם בַּע"א גַּם הַרְמַב"ם מוֹדָה שְׂנַאָמֵן לּוֹמֵר פְּרַעְתִּי וּבְהַכִּי אֵיירִי הִירוֹשְׁלָמִי אֲשֶׁר הָרָא"ש הִבִּיאוּ בַּפ' גִּט פְּשׁוּט וְכֵן פְתַב הָרַב הַמְּגִיד שִׁי"מ כֵּן דַּעַת הַרְמַב"ם: וְלַע"ד הַקְלוּשָׁה נִרְאָה שְׂמֻנְכְּרַחֲזִי לּוֹמֵר כֵּן בְּדַעַת הַרְמַב"ם כִּי הַרְמַב"ם פְתַב בַּפ' דְּהַל' עִדּוֹ בַּע"א בְּכַתְבּוֹ וַע"א בְּשְׁטָר וְז"ל וְאִם אֲמַר זֶה שְׁלֵא פְתַב עִדּוֹתָו אֲנִי קְנִיתִי מִיָּדוֹ עַל דְּבָר זֶה

ולא בא המלכה ולא שאל ממני לכתוב שניהם מצטרפי לעשות המלכה בשטר ואינו יכול לומר פרעתי עכ"ל ומשמעות לשונו הוא שאין מצטרפי אלא לענין זה שאינו נאמן לומר פרעתי אבל לא לגבות ממשיעבדי וכן פי' ב"י דבריו וקשה א"כ צירוף זה למה לי לדעת הרמב"ם הלא הרמב"ם ס"ל אפילו בע"א בשטר לחוד אינו נאמן לומר פרעתי וכן הקש' מהרו"ך והב"ח (הגם שיבוא בע"ה בדברינו ישוב אחד הגון) אלא עכ"ל עד פאן לא קאמר הרמב"ם שאינו נאמן לומר פרעתי בע"א בשטר אלא פשכתב בלשון רבים כי היו שני עדים וחד ליתוהי או נמצא אחד מהם קרוב או פסול אבל פשלא היה מעולם כי עם ע"א גם הרמב"ם מודה שנאמן לומר פרעתי אם לא שיש עוד אתו עד אחד בע"פ ואומר אני קניתי מידו על דבר זה כו' ודוק נמצינו למדין שאפי' הרמב"ם מודה שנאמן לומר פרעתי בנ"ד: ועדין יש לבעל הדין לחלוק ולומר לאידך גיסא אדרב' גם השאלות והראב"ד מודים בנ"ד שאינו נאמן לומר פרעתי כי ע"כ לא קאמרי הם שהוא נאמן לומר פרעתי אלא בדליפא בו נאמנות בהשטר אבל פשיש בו נאמנות אינו נאמן לומר פרעתי מידי דהנה כ"י בנאמנות ומקוים דליפא מאן דפליג שאינו נאמן לומר פרעתי כדאית' בס"י ס"ט ס"ב אכל כד מעיינין שפיר נראה לע"ד הקלושה שאין הנדון דומ' לרא' כי בשלמא גבי כ"י בנאמנות אינו נאמן לומר פרעתי שאילו פרעו לא הניחו בידו פיון שיש בו נאמנות כי אינו יכול לפטור את עצמו בשום טענ' בעולם פיון שכ"י היא מקונימת זולת בטענת פרעתי וטענה גרוע הוא פיון שהשטר בידו אבל בשטר בע"א אפילו יש בו נאמנות ומקוים נאמן לומר פרעתי כי אפשר לומר שפרעו ולא חש להניח השטר בידו פיון דיוכל.

לפטור את עצמו בהכחשת העד ולומר להד"ם והעד שקר ענה באחיו והוא דומה לשטר בשני עדים שאינו מקוים שנאמן לומר פרעתי במגו דמזויף כי מה לי מגו דמזויף ומה לי מגו דלהד"ם אע"פ שיש לחלק ביניהם כי מגו דלהד"ם הנה מגו דהעצה הלא אפשר אין ס"ל מגו דהעז' מגו טוב הוא כמו שפסקו גדולי הפוסקים ועדין יש לבעל דין לחלוק ולומר מנא לי לחלוק בכך מדעתי דנפשי בלי שום הכרע' פלל אף אני אומר לו שלע"ד מוכרחים אנו לומר פן כי לע"ד נראה מוכרח שהרמב"ם לא כתב שאינו נאמן לומר פרעתי אלא דוקא בשיש בשטר נאמנות (גם בזה מיושב תמיה' הסמ"ע שפכתבתי לעיל דוק) אבל כשאין בו נאמנות לא והכי דייק לישנא שכתב ונ"ל הרי זה מחויב שבועה כו' טען ואמר ישבע לי שלא פרעתי הרי זה ישבע עכ"ל והקשה בסמ"ע הלא זה פשוט הוא אפי' בשני עדים צריך לישבע ותירוץ שאירי אפי' בנאמנות מפורש ופשוט הוא הרי משמע שהרמב"ם איירי גם בנאמנות וגדולה מזו הוא מוכרח דלא איירי אלא דוקא בנאמנות כי באמת הדבר תמוה מאד מה טעם אית ביה שלא יהא נאמן לומר פרעתי כמו שהקשה הרב המגיד והאריף שם והב"ח מביאו ונ"ל מ"ש מכ"י שנאמן לומר פרעתי אלא נלע"ד הקלושה שבאמת הרמב"ם מדמה שטר בע"א לכ"י וגם בכ"י פשיש בו נאמנות אינו נאמן לומר פרעתי וה"ה בשטר בע"א פשיש בו נאמנות אינו נאמן לומר פרעתי אבל כשאין בו נאמנות מודה הרמב"ם שנאמן לומר פרעתי דומיא דכ"י שאין בו נאמנות דוק וא"כ זכינו לדין שהרמב"ם לא ס"ל שאינו נאמן אלא פשיש בו נאמנות אבל כשאין בו נאמנות מודה שנאמן לומר פרעתי א"כ מוכרח שהראב"ד והשאלות ס"ל אפילו פשיש בו נאמנות נאמן לומר פרעתי דאל"כ מה איכא בין השאלות להרמב"ם

והטור פתב שני הדעות בלשון פלוגתא שכתב אבל הרמב"ם פתב אלא מוכרחים אנו לחלק כמ"ש לעיל.

כללא דמילתא שלע"ד הקלושה אין טענות הערב בזה מספקת להוציא ממון באשר שהוא פלוגתא דשאלתות ורמב"ם ומה גם אפשר שהרמב"ם מודה בנ"ד כמ"ש: אמנם בטענה השנייה באם אפשר לקיים ח"י הלנה באחד מתמשה דברים המנוגין בסי' מ"ו אני יש לזכות הערב פי בכ"י בנאמנו' מקנים אינו נאמן לומר פרעתי כמ"ש לעיל והוא מבואר בסי' ס"ט יע"ש ועוד תנאי אחר אנו צריכים לזה שמעולם לא באו המטלטלי' מן העגלות טעונות ליד ולרשות הערב פי אם תכף מן העגלות הביאם הלנה לביתו ולרשותו אבל אם באו לידו ולרשותו של הערב ה"ל שטר שנמחל שעבודו וה"ל כחרס הנשבר ונפשי יודעת מאד שמהרו"ך והע"ש הספיקו יחדיו שבכ"י שאין בו שיעבוד נכסים אין שייך לומר נמחל שיעבודו וחוזר ולנה בו בו ביום אבל יש לי ראיות מוכרעת שאפ"י בכ"י שייך לומר נמחל שיעבודו ואין חוזרין ולוין בו ואין הפנאי מספיק עמדי להאריך וכן פסק מורי בב"ח שלו יע"ש הא לכם דעתי בקצרה ועכ"פ היו מתונים בדין ואם יש לכם ספק בדברי שאלו את פי ואשיב שנית ידי להשיב לכם פיז ה' הטוב' עלי אפ"ה פי פעת אינני אוכל לכוון דעתי בכתב מרוב הלחץ ועכ"פ לא יטול הערב פי אם בשבועה באשר תחמרו עליו לפי ראות עיניכם ודי בזה פעת ושלום על דייני ישראל כ"ד המדבר למען האמת והשלום והמשפט והצדק בחפזי מאד ובטרדה רבה נ"ל גרשין אשפנזי: שאלה עט במוצאי שבת מלקתא רב חדוונתא מלא חפצ' דטיבות' למרא דשמעתתא צילותא איפא למשמע מני' הלכת' גבירתא מדברנא דאומת' ריש גלונתא הוא ניהו אהו' אדוני מורי חמי הגאון הגדול המופלא והמופלג.

כל נת"ח טוב מעלה במזלג. בחי"לק ופי"לג.

כל סתום ונעלם מברר ומלבן פשלג נ"י ע"ה פ"ה ר"מ ואב"ד הישראלי. אוני וענצם חילי: כמהר"ר מענדל נר"ו לא יכבה.

מחול ימים ירבה. ולכל המסתופפים בצלו צל המעלות שלום עד בלי ירח.

ואור תורתו עליהם יופיע וינרית: הנה אהו' אדוני מורי לא יכולתי להפיק זממי להכביד מילין באשר שאין הזמן מספיק עמדי ומה גם שעוד היום לא עיילי אבריי לשפא הגם שה' ברחמי וברוב חסדיו החלמני והחניני ת"ל ב"ה מ"מ לא חזרתי עדן לאיתני הראשון אע"פ כן אמרתי לשנס מתני כגבור לרוץ אורח מישור לדרוש ולתור בשלומי דמר וכל הנלוים אליו פי באלה חפצתי מאלפי זהב וכסף ואגב אמינא לגלות את אנניו שקבלתי ג"י הוד מכ"ת הצהירים והבהירים והאירו אל מול עבר פני שני פתבים באו כאחד טובים אחד במילי דעלמא ואחד במילי דשמאי אשר האיר עיני במה ששאלתי את פיו פה קדוש יאמר לו אודת אשה א' שמצאה פתם תוך ג' לספירתה אבל הנה לאחר ג' שפסק דם המקו' שלה פי בדקה את עצמה איזה ימים קודם שהתחילה לספור ז' נקיים ומצאה את עצמה טהורה ואע"פ כן לא הייתה יכולה להתחיל ולספור ז' נקיים משום גזירה שמה תפליט והנה מה מאד נמרצו ונמלצו אמרותיו הטהורי' מתוך לפי פדבש ואלו הנה בידי תרתי מתנת' דתורא יהבתיהו למאן דאיית' לי האי פתבא פי מילת' אלבשייהו יקירא ומאשר יקרו בעיני נכבדו קריתי ושניתי ושלשתי ומצאתי נחת במה שכתב הוד מכ"ת

ונזה ברור הוא פניו שחומר זה ש'אין תולין תוף ג' הפתם ב'דמים שנתעסקה בהם לא איתמר בגמרא אלא שהאחרונים התמירו בהם ורבים מהאחרונים לא התמירו ודאי מאן דמקיל בטעם כל דהוא לא הפסיד כל פה אמנם אלי' וקוץ פה באשר הוד מכ"ת מסיק בדבריו מ"מ אי הנה אתא האי עובדא קמא דידיה לא הנה מקיל מטעם שכתבתי.

והיינו משום דההך בדיקה ש'בדקה את עצמה ביום ו' וביום השבת קודם ליבונה פניו שאז הנה עדיין תוף ה' לשימושה מסתברא למימר שלא תועיל ההך בדיקה פניו שלא היתה יכולה להתחיל לספור ז' נקיים ע"י בדיקה זו חיישינו דלמא ראתה ולא אדעתה או שמא לא בדקה שפיר כו' הן תורף דברי הוד מכ"ת: תשובה הנה אהו' אדני מורי חלילה לי ולזרעא דאבא לבוא אחרי המלך לסתור את דבריו המנסדים על אדני פז הסברא והשכל והמדע אמנם באשר שתורה הוא וללמוד אני צריך אמרתי לדבר נגד מלכים ולא אבוש ומטובו דמר קאמינא שכה יהיה אלהים עמדי בכל מעבדי שעלה בדעתי חששה זו אימר ראת' ולא אדעתה ודחיתי אותה בשתי ידים מפמה טעמים פאשר אבאר בס"ד שלא חיישינו להכי אלא דוקא גבי פלה ולא באשה אחרת אע"פ ש'בדקה את עצמה בזמן שאין הבדיקה מועיל לה פלום לענגן ז' נקיים והוא זה משנה שלמה שנינו בפ' תינוקת (דף ס"ח ע"א) נדה ש'בדקה את עצמה כו' ונחמים אומרים אפילו בשני לנדתה בדקה ומצאה טהורה ובין השמשות לא הפרישה ולאחר זמן בדקה ומצאה טמאה הרי זו בחזקת טהורה עכ"ל עוד שנינו במשנה בפ"א דנידה (דף י"א ע"א) אע"פ שאמרו דיה שעתה צריכה להיות בודקות חוץ מן הנדה והיושבת על דם טוהר כו' עכ"ל ופיר"ש חוץ מן הנדה מש'ראתה יום א' טמאה שבעה ואינה צריכה בדיקה כל שבעה שהרי בלא ראיה היא טמאה עכ"ל הרי לפנינו ש'נדה אינה צריכה בדיקה כל שבעה כי בדיקתה לא מעלה ולא מוריד כי אם תראה או לא תראה לעולם היא טמאה כל שבעה וא"כ מה ש'שנינו בפ' תינוקת אפי' בשני לנדתה בדקה ומצאה טהורה כו' מוכרחין אנו לומר שלא בדקה את עצמה כדי שתטהר ע"י בדיקה זו כי בדיקה זו לא מעלת ולא מורדת כלל אלא צריכין אנו לומר ש'בדקה את עצמה באקראי או משום נקיות או משום איזה סיבה שתהיה.

ואע"פ כן סמכינן אבדיקה זו לענגן טהרות וכל הטהרות שנגע' בהם לאחר טבילתה הם בחזקת טהרה ואע"פ ש'מצא' את עצמה טמא אחר פמה ימי' אמרינן השתא הוא דחזאי פניו ש'בדקה את עצמה קודם לכן ומצאה את עצמה טהורה.

ואין חוששין פניו ש'בדיקה זו ש'בדקה את עצמה ביום ב' לנדתה לא היתה עליה חובה כלל גם לא הנה לה תועלת ממנה לענגן טהרות לאחר שבעה. דילמא לא בדקה יפה או שמא חזרה וראתה ולא אדעתה.

כי אותה ראי' אינה מזיקה כלל אלא אמרינן פניו ש'בדקה את עצמה משום איזה תועלת מה שהיא ודאי בדקה שפיר גם יתבה דעתה שלא ראתה עוד ע"כ סמכינן אבדיקה זו וא"כ הוא התם לענגן טהרות ש'מחמירין טפי ממה ש'מחמירין לענגן טהרת אשה לבעלה כדאשכחן בכמה דוכתי'.

מכ"ש בנדון דידן שהיא לטהרת אשה לבעלה ש'סמכינן אבדיקה שהיתה לאיזה תועלת אע"פ שלא הנה אפשר להתחיל למחירתו לספור ז' נקיים: ועוד ק"ו הוא הלא התם מצאה

את עצמה טמאה לאחר זמן והיה מקום לומר ונדאי גם מתחלה לא בדיקה שפיר או ראתה ולא אדעתה.

אפ"ה לא תישינו להכי מכ"ש בנדון דידן שביום א' בדיקה את עצמה בדיקה פראוי בלי שום פקפוק כלל ומצאה את עצמה טהורה מכ"ש שנאמר גם בדיקה ראשונה היתה פראוי ולא ראתה כלל.

ועוד דמסקינן התם שמה שאמרו חכמים ביום שני ל"ד ה"ה אפי' ביום ראשון לנדתה אמרינן פן אע"פ שאיכא למיחש טובא דילמא חזרה וראתה פינון שמעיינה פתוח אפ"ה סמכינן אבדיקה זו ואמרינן פינון שפסקה פסקה מכ"ש בנדון דידן שבדיקה את עצמה ביום השלישי לתחלת ראיתה שאז אין מעיינה פתוח כ"כ מכ"ש שסמכינן אבדיקה זו ולא תישינו דילמא לא בדיקה יפה או דילמא ראתה ולא אדעתה.

ממילא רוחא שמעת' שאם בדיקה אשה את עצמה משום נקיי' או משום פנונה אחרת לא תישינו שמה לא בדיקה יפה או ראתה ולא אדעתה אלא סמכינן אבדיקה זו כאלו בדיקה את עצמ' כדי לספור ע"י בדיקה זו ז' נקיי'.

והוא מה שרצינו: ועדין יש לבעל דין לחלוק ולומר דשאני התם דסמכינן אבדיקה זו שהנדה בדיקה את עצמה ביום הראשון או ביום השני ולא תישינו דילמא לא בדיקה יפה או שמה ראתה ולא אדעתה היינו משום שאמרינן שלכנונה גדולה בדיקה את עצמה והיינו משום דאם תמצא את עצמה טהורה תהיה בחזקת טהורה וכל הטהרות אשר תיגע בהם לאחר טבילתה בליל השמיני הם בחזקת טהרה או משום שידעת שפסקה לענין שתטבול בליל שמיני אם לא תבדוק את עצמה עוד עד ליל טבילתה.

הגם שכל זה דוסק ורחוק היא מאד שביום ראשון או ביום השני לנדתה שקרוב הדבר שתמצא את עצמה טמאה פי מעיינה פתוח תבדק את עצמה כדי שאם תמצא את עצמה טהורה יהיה לה לתועלת לאחר כמה ימים פי יותר טוב שתבדק את עצמה ביום הד' או חמישי או שישי פי אז מסתמא תמצא את עצמה טהורה ותשיג את מבוקשה בטוב.

מ"מ אם נאמר פן התם גם אנו נאמר פן בנדון דידן ואפשר שלכמה פנונת בדיקה את עצמה פראוי. חזא באולי תשכח ביום א' שהוא ה' לראיתה לבדוק את עצמה עד לאחר פרכו נאזי אינה יכולה ללבוש לבנים ולהתחיל למנות ז' נקיים מיום ב'.

משא"כ אם בדיקה את עצמה מקודם ומצאה את עצמה טהורה יכולה להתחיל לספור ז' נקיים מיום ב' ואילו אע"פ שלא בדיקה את עצמה ביום א' מחמת שכחה או איזה סיבה וא"כ הוא ונדאי בדיקה שפיר ודעת' עלוהי אם תראה אם לא חזא ועוד קאמינ' שלשום פוננ' גדול' בדיקה את עצמה שפיר והוא האמת פי הנשים נהגו (עפ"ד הגהו' מיימון וש"ד סי' י"ח) שלא להזכיר השם ולא להתפלל ולא לכנס לב"ה בימי ראית כמ"ש רמ"א בא"ח סי' פ"ח ס"א בהג"ה ופשוט הוא שדוקא כל זמן שהם רואים נהגו פן אכל לאחר שפסקו לראות אע"פ שיעדיין אינם יכולים לספור ז' נקיי' משום חשש שמה תפלגוט ש"ז מ"מ לא נהגו בכל החומרות הנ"ל פי בכל החומרות נהגו משום ראיי' דם אכל לאחר שברור להם שנסתם המעיין אינם נוהגים עוד בכל הנ"ל (פן נתברר לי ע"פ כמה נשים

בְּשֵׁרוֹ) וּאִם הוּא שְׁלֹכְוֹנָה זֹה בְּדָקָה אֶת עֲצָמָה וְדַאי בְּדָקָה שְׁפִיר וְיִהְיֶה דַעְתָּה שְׁלֵא רְאָתָה כִּי כָּל מַה שְׁנִגְהוּ הַנְּשִׂי לְהַחְזִיק בּוֹ מְדַקְדְּקִים בּוֹ הַרְבֵּה.

וְכָל זֶה לְרוּחַ דְּמִילְתָּא אֲבָל הָאֵמֶת יַעֲשֶׂה דְרַכּוּ שְׁאֵם בְּדָקָה הָאִשָּׁה אֶת עֲצָמָה מִשּׁוּם אֵינָה כְּוֹנָה מַה שֶּׁהוּא אַע"פ שְׁלֵא כְּוֹנָה כָּלֵל שַׁע"י בְּדִיקָה זֹה תַתְּחִיל לְסַפֵּר ז' נְקִי' מ"מ סְמִינָה אֲבָדִיק' זֹה וְלֹא חִיּוּשֵׁינָה לְמִידִי.

וּבְזֶה נִלְע"ד לְיִישָׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרַב הַמְּבַרְק הַמְּפֹרָסִים הַגָּאוֹן כְּמַהֲרַר"ל סָג"ל בַּעַל ת"י בַּס' מַעֲדָנֵי מְלֶךְ שְׁלוֹ (דָּף ש' ע"א ס"ק כ"ה) לְאַחַר שֶׁהֶעֱתִיק דְּבָרֵי מַהֲרַר"א מַה שֶּׁכָּתַב בַּסִּי' קנ"ו ס"ב בַּהֲג"ה. וְנ"ל וּא"ת לְדִידָן מַה נִּפְקָא מִינָה דְּהָא מְסַקִּינָה שְׁפָל אִשָּׁה שְׁרוּאָה אֲפִילוּ כְּתָם נוֹהֲגִים שְׁצָרִיכָה לְהִתְמַתֵּן ה' יָמִים עִם יוֹם שְׁרָאָתָה בּוֹ כּו' וְנ"ל דְּנ"מ טוֹבָא הֵיכָא דְחֻזְרָה וְרְאָתָה תוֹף יְמֵי סְפִירְתָּה כּו' ע"ש וּבַעַל ש"כ מְבִיא דְּבָרָיו בְּאַרְיִכוֹת בַּס"ק ו'.

וּלְפַע"ד הַקְלוּשָׁה לֹא קָשְׁיָא וְלֹא מִיִּדִי כִּי יֵשׁ נ"מ טוֹבָא וְטוֹבָא כִּי אִם בְּדָקָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן לְרֵאִינָה שְׁחֲרִית וּמִצָּאָה אֶת עֲצָמָה טְהוּרָה וְאַח"כּ לֹא בְּדָקָה אֶת עֲצָמָה עַד יוֹם הַשְּׁנִי לְרֵאִינָה וּבְיוֹם הַשְּׁנִי בְּדָקָה אֶת עֲצָמָה וּמִצָּאָה אֶת עֲצָמָה טְהוּרָה אֵינָה יְכוּלָה לְהִתְחִיל לְסַפֵּר מְאוֹתוֹ יוֹם כִּי אֵינָה יְכוּלָה לְסַפֵּר ז' נְקִי' עַד שֶׁמְקַוֶּה פְּסָקָה בְּטְהוּרָה בְּיוֹם אַחַר וּמַה שֶּׁפְּסָקָה בְּטְהוּרָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן לְרֵאִינָה בְּשְׁחֲרִי' לֹא סְמִינָה עָלָיו (כִּי מְחַמְרִינָה עֵינָן ב"י) כִּי חִיּוּשֵׁינָה דִּילְמָא חֻזְרָה וְרְאָתָה וְלֹא אֲדַעְתָּה כִּינָן שְׁמַעֲיִנָה פְּתוּחַ מִשָּׂא"כ אִם הַפְּסִיקָה בְּטְהוּרָה בְּיוֹם הָא' בְּבֵין הַשְּׁמִשּׁוֹת אוֹ בְּיוֹם ב' אִפִּי בְּשְׁחֲרִית וְלֹא בְּדָקָה אַח"כּ אֶת עֲצָמָה עַד יוֹם הַשְּׁנִי לְרֵאִינָה וּבְיוֹם הַשְּׁנִי מִצָּאָה אֶת עֲצָמָה טְהוּרָה יְכוּלָה לְהִתְחִיל תְּכַרְךָ לְסַפֵּר ז' נְקִי' עַל סְמֵךְ מַה שֶּׁפְּסָקָה בְּטְהוּרָה בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן בֵּין הַשְּׁמִשּׁוֹת אוֹ בְּיוֹם ב': וְהִנֵּה נִפְשֵׁי יוֹדְעַת שְׁשַׁעֲרֵי תִירוּצֵי לֹא נִגְעָלוּ וַיֵּשׁ לְמִצּוֹא עוֹד נ"מ ע"פ מַה שֶּׁפְּסָק מ"ו בַּב"ח שְׁלוֹ אִם אֵין בַּעֲלָה בְּעִיר אֵינָה צָרִיכָה לְהִתְמַתֵּן ה' יָמִים אֲלֵא מִיָּד שֶׁתְּפָסוּק בְּטְהוּרָה לְמַחְרָתוֹ תַתְּחִיל לְמַנּוֹת ז' נְקִי' הָרִי נ"מ טוֹבָא וּק"ל.

אֲבָל פְּסָק זֶה הוּא דְלֹא כְּמַהֲרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ ל"ה שֶׁכָּתַב שֶׁם בְּהַדְיָא אִפִּי אֵין בַּעֲלָה בְּעִיר צָרִיכָה לְהִתְמַתֵּן ה' יָמִים. וְכֵן לְכַאוּרָה מִשְׁמַע שְׁאֲפִי גְבִי פְלָה צָרִיכָה לְהִתְמַתֵּן ה' יָמִים מִמ"ש בַּש"ד ס"ס א' דָּרָךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִתְמַתֵּן ג' יָמִים מְלַבֵּד יוֹם כּו' וְכָל אוֹתוֹ הַסִּי' לֹא אֵיירִי כִּי אִם בְּכֻלָּה מְתַחֲלָתוֹ וְעַד סוֹפּוֹ א"כ הִנֵּה דְבַר הַלְּמַד מִעֲנִינָנוּ שְׁגַם דִּין זֶה נוֹהֵג גַּם כֵּן בְּכֻלָּה מִיֵּהוּ יֵשׁ לְדַחּוֹת שְׁדִין זֶה לֹא אֵיירִי אֲלֵא בְּשַׁעֲרֵי נְשִׁים וְלֹא בְּכֻלּוֹת אַע"פ שֶׁכָּל הַסִּי' הֵהוּא לֹא אֵיירִי כִּי אִם בְּכֻלָּה מ"מ נ"ל פְּשׁוּט שְׁמִזָּה נִשְׁתַּרְבֵּב הַמְּנַהֵג שְׁגַם בְּכֻלָּה שְׁרָאָתָה אֵינָה מְתַחֲלָת לְסַפֵּר ז' נְקִי' עַד לְאַחַר יו' ה' כִּי זוּלַת זֶה לֹא נִמְצָא חוּמְרָ' זֹה בְּשׁוּם פּוֹסֵק כַּמ"ש בַּעַל ש"כ בַּסִּי' קצ"ט ס"ק י"ט): וְעוֹד נִלְע"ד הַקְלוּשָׁה לְהִבִּי רֵאִי שְׁלֵא חִיּוּשֵׁינָה לְשִׂמָּא רְאָתָה וְלֹא אֲדַעְתָּה אֲלֵא דְוָקָא בְּכֻלָּה וְלֹא בְּשַׁעֲרֵי נְשִׁים.

מִמ"ש מַהֲרִי"ק בְּשׁוֹרֵשׁ קנ"ט בְּסוֹפּוֹ וְנ"ל וְאַפִּילוּ סְפָרָה וּבְדָקָה לֹא מְהִינָה לָהּ וְטַעֲמָא לְפַע"ד כִּינָן דְּמַחְמַדָּה כְּדַקָּא מִשְׁמַע בְּגַמְרָ' בְּכָל שַׁעֲתָא וְשַׁעֲתָא אֵיכָא לְמִיחַשׁ דִּילְמָא הַשְּׁתָא חֻזְרָה וְלֹא אֲדַעְתָּה כִּינָן שְׁדַחוּ הַנְּשִׁאוּאִין.

ולא דמי לשאר סופרת זו נקיי' דהתם לא הוה חזקו להיות רואות בכל שעה ושעה. אבל דחמוךא מחמדה משתבעה לינשא עד שתבעל איפא למיחש טובא.

הילכך בעינו דיהבה דעתה ומסקא טובא עכ"ל. הרי קמן שלא חיישינו דילמא ראתה ולא אדעתה אלא גבי פלה משום דמחמדה והחזקו לראות בכל שעה ושעה.

וכמו שהוד מכ"ת בעצמו ובכבודו הביא ראיה זו. ומה שהוד מכ"ת שדא ביה נרגא ונ"ל הרי משמע דדוקא בכלה אמרינו בעינו דיהבא דעתה אבל לא בשאר נשים.

היינו דוקא שאר נשים שפבר התחילו לספור שבועה נקיים דלא הוה חזקו להיות רואות כל שעה ושעה כו' עכ"ל ואני בעניי עני בדעת לא אוכל לירד לסוף דעתו העמוקה מני ים. פי בע"כ צריכין אנו לפרש דברי מהרי"ק במה שכתב ולא דמי לשאר סופרת זו נקיים כו' היינו נמי דומיא דכלה שדחו נישואיה פגון שאין בעלה בעיר וספק אתא ספק לא אתא דהנה דומיא דכלה שהיא מסופקת דאי איירי בסתם סופרת זו נקיים לא קשיא ולא מידי פי סתם סופרת יתבה דעתה.

אלא עכ"ל כמו שפירשתי שמ"ש ולא דמי לשאר כו' היינו נמי דהנה דומיא דכלה פגון שאין בעלה בעיר כו' וא"כ הוא לפ"ד של מכ"ת שפסק בין פבר התחילה לספור זו נקיי' ללא התחילה א"כ אשה שאין בעל' בעיר וספק אתא ליום מועד ספק לא אתא אינה יכול' להתחיל למנות זו נקיי' אעפ"י שתבדוק את עצמה חיישינו דילמא ראתה ולא אדעתה אלא א"כ התחילה למנותו בשעה שבעל' בעיר וסמכה דעת' שיהא בעיר בליל טבילתה ואח"כ יצא מהעיר אזי יכולה לגמור ספירת'.

וזה לא שמעתי ולא ראיתי מעולם וזה חדש הוא ולא משמע פן בכל הפוסקי' שאין האשה יכולה להתחיל למנות זו נקיי' אפי' כשהיא מסופקת אם יבא בעלה אם לאו. ופוק חזי מה עמא דבר.

ויש ליישב דברי מהרי"ק בע"א אשר לא נהירא לי. ע"כ ענותנותו דמר תרנגי ועל ענומק דעתו הרמה יעמידני ואדעה שאהבה נפשי: וע"ד שהוד מכ"ת כתב בסוף דבריו ונ"ל ואפילו אם היא אומרת השתא דאסקא אדעתה לא מהניא ויש לדמות זה להא דאית' במרדכי בפ' ב"ש ונהגהו מיימוני בשו"ת שהות' כו' אע"פ שעתה אומר ברי לי כו' הביאם בפ"ה הטור א"ח סי' תמ"ז וכן בש"ע בהג"ה ס"ה עכ"ל ואני בעניי לא מצאתי דבר זה במרדכי שם גם בש"ע לא מסיק אפילו אומר ברי לי הגם שיש לדקדק פן מלשוננו מ"מ לאו מוכרח הוא אמנם בהגה"ה מיימון שהביא הב"י אית' פן והב"י הקשה עליו.

ולפ"ד הוד רום מכ"ת הנה נלע"ד הקלושה להביא ראיה ממ"ש הרא"ש בפ"ק דחולין והוא מוסכם מכל הפוסקי' והש"ע מביאו ב"ד סי' א' ס"ג מי שיודעים בו שאינו יודע הלכות שחיטה כו' ומתוך תשובתו נראה ששחט פראוי אין לסמוך עליו ואפ"י אומר ברי לי ששחטתי יפה וכתב הב"י הטעם לפי דמילת' דלא רמיא כו'.

הרי לפי דעת מכ"ת הנה ממש כנ"ד ואין לחלק דהתם בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שינדע לה כו'. ע"כ לא מפקינן מחזקתה באמתלא כל דהוא.

הלא גם אשה זו בחזקת טמאה ורואות עומדת הגם שאין החזקה שוות ממש כי החזקה של רואות עבידה דפסקה מלראות מעצמה משא"כ חזקת אסור דבהמה שהיא חזקה אלימה. מפל מקום מנ"ל לחלק בהכי להקל אבל לפי מ"ש לעיל אין הגדון שלנו שפסקתא בדיקה מתחלתה שפיר דומה לא' מן הראיו' פלל.

באופן שלע"ד הקלושה נראה פשוט שיש לסמוך אבדיקה זו ולא מבעיא בגדון דידן שבלא"ה הוא חומרא בעלמא אלא אפילו לעגנו שתוכל להתחיל למנות ולספור זו נקי' ביום הששי לראייתה על סמך שפסקה בטהרה ביום הג' ולבשה לבנים משום אינה פנונה.

ולא בדיקה עוד עד יום הששי בשחרית הנה נלע"ד ששפיר דמי בדיעבד. ויש עוד לאלוה מילין להרחיבו הדבור ולהביא ראיות לזה לע"ד הקלושה והאנושה רק שאין מכיל לי פעת ואפילו לכונן דעתי בכתב ולסדר דבר דבר על אפנו אינני אוכל מרוב הגחיצה.

וסוף אני את עצמי שאין הדברים פי אם למכ"ת ולא לזולתו ודי בזה ובמטותי מינה דמר שיתזרני בתשובה שלמה פי תורה היא וללמוד אני צריך ובפרט באשר מכ"ת סינים דבריו לכו נ"ל שאין להקל בכגון זה ויש נמי להביא רא' מדוכתי אחרניא אלא שאין רצוני להאריך עכ"ל ובקשתי שידיעני הוד מעכ"ת ראיותיו האחרים ואדעה לעשות אנני פארפכסת לשמוע ולהרפין את ראשי לומר על הן.

הן ובאשר שיש לי עוד זמן במקצת אמרתי להביא עוד רא' א' והוא זה מ"ש בש"ע סימן קצ"ו ס"א ונ"ל ובדיקה זו תהיה סמוך לבין השמשות וכן נוהגין לכתחלה ובדיעבד אפי' לא בדיקה את עצמה רק שחרית ומצאה את עצמה טהורה סגי בכך עכ"ל ופשוטן של דברים הוא מ"ש ובדיעבד היינו שהאשה הנה בדעתה ג"כ לבדוק את עצמה סמוך לב"ה ושפח' ולא בדיקה או מחמת שום סיבה לא בדיקה אח"כ בין השמשות וא"כ הוא שהיתה דעתה שתבדוק אח"כ סמוך לבין השמשות מה לה בבדיקה זו פלל שבדיקה בשחר' אלא צריכין אנו לומר שלשום פנונה כיונה אבל לא פדי שעל סמך בדיקה זו מתחיל למנות למחר ואפ"ה אמרינן אם אח"כ לא בדיקה סמוך לבין השמשות סמכין אבדיקה זו ולא חיישינן שפא לא בדיקה שפיר כיון שהיה בדעתה לבדוק עוד סמוך לבין השמשות או שפא ראתה ולא אדעתה ש"מ דלא חיישינן להכי אלא דוקא גבי פלה וזה נלע"ד ראיה שאין עליו תשובה (אם לא בדוסק גדול ולומר שבדיעבד דקאמר לא מיירי בכה"ג פלל שמתחל' הנה דעת' לבדוק עוד סמוך לבין השמשות אלא מיירי שמתחלה לא הי' פנונתה לבדוק את עצמה סמוך לבין השמשות אבל זה הוא בעיני דוסק גדול שלא מיירי אלא בכה"ג ועוד שקרוב הדבר לומר שאין זה דיעבד כיון שבמיד לא עשתה פאשר יעשו פנות ישראל הפשרות.

ולכא למימר דוק לאידך גיסא דוקא אאותו יום ובדיקת שחרית סמכין אבל לא אבדיקת יום אחר אפי' סמוך לבין השמשות ומכ"ש בשחרית זה אינו פי זיל בתר טעמא מה לי שבדיקה באותו היום בשחר' ודעתה הנה לבדוק עוד סמוך לבין השמשות ומ"ל שבדיקה את עצמ' ביו' אחר ודעתה הנה לבדוק עוד ביום ה' לראי' סמוך לבין השמשות כי טעם א' לכולם.

ודוק זה נ"ל ברור ובזה ה' יצילני משגיאות. ויִרְאֶנּוּ מִתּוֹרַתוֹ נִפְלְאוֹת.

וישׁים עֲמָנּוּ לְטוֹבָה אוֹת. ויהיה לנו למוֹשְׁעוֹת.

כ"ע חֲתָנּוּ זְעִירָא דְמֵן תְּלִמְיָדָא הַצְעִיר גְּרִישׁוֹן אֲשֶׁפְנֹזִי. שְׂאֵלָה פּ בְּרַף לְקַחְתִּי וּבְרַף אָשִׁיב לְשׂוֹאֵל כְּעֲנִין וּמְשִׁיב דְּבָרִים נְכוּחִים.

אַלְקִים וְאַנְשִׁים מְשֻׁמְחִים. עֲרָבִים כְּעוֹלוֹת מְחִים ה"ה אהו' יְדִידִי חֲבִיבִי הָאֱלוֹף הַתּוֹרָנִי עֲדָנִי הַעֲצָנִי הַמְּוֹפֵל' הַפְּלֵא וְנִפְלֵא.

עֲתִיק מְלֵא עַל כָּל גְּדוּתָיו מְחוֹדָדִים שְׁמַעְתוֹתָיו בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ כַּמְהוֹר"ר שְׁמוּאֵל הַפֶּהֶן יְכֵהוּ פָּאָר נר"ו לֹא יִכְבֶּה מְחוּל יָמִים יִרְבֶּה אהו' יְדִידִי אֵין אֲתִי לְחַדֵּשׁ דְּבָר רַק לְבַשֵּׁר שְׁלוֹם וּלְגַלּוֹת אֵת אֲזָנּוֹ שֶׁג"י הַצְּהִירִים הָאִירוּ אֶל מוֹל עֶבֶר פְּנֵי וְתוֹכֵן רְצוּף שְׂאֵלֶת חֲכָם בְּעֲנִין הַמְּלַבּוֹשִׁים שְׁקוֹרִין רַעְגִין טִיכָר בל"א אֲשֶׁר דָּרְכָן שֶׁל נְשִׁים לְשֵׁאת אוֹתָן עַל רֵאשִׁיָּהוּן בְּשַׁעַת הַגְּשָׁמִים כְּדִי שְׂלֵא? טַנְפוּ הַגְּשָׁמִים אֵת צַעֲפִיָּהוּן הַיְקָרִים גַּם לֹא יִזְלוּ עַל גּוֹפֵן דְּרָף עֲרַפְיָהֶם.

אם מְוֹתֵר לְצֵאת בְּהֵן בְּשַׁבַּת בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ לְאַתּוּיִי דְרָף ר"ה כְּגוֹן בַּק"ק פִּירְדָּא זֶה הוּא תוֹרַף הַשְּׂאֵלָה שְׂאֵלֶת חֲכָם. וּמכ"ת בְּצַדָּה שֶׁם תְּשׁוּבָה שְׁלִמָּה וְהִרְאָה פְּנִים לְכָל צַד וְאִפְּסוֹן כְּמִרְאָה הָאִפְּסוֹן דְּבָרָיו נִשְׁמַע שְׁלִדְעָתוֹ אֵין בּוֹ אִיסוּר כָּלֵל רַק בְּמָקוֹם גְּדוּלָּתוֹ עֲנֻנוֹתוֹנָתוֹ אֵינְנוּ רוֹצִה לְתַקְּנֵה אֵת עֲצָמוֹ לְהִלְכָה לְמַעֲשֵׂה בִלְתִּי הַסְּכַמְתִּי: תְּשׁוּבָה הִנֵּה אהו' יְדִידִי קָשָׁה עָלַי כְּתוֹרָמָס לְהַכְרִיעַ בְּמָקוֹם שֶׁהוּא פְּלוּגָת' בֵּין פֶּת שֶׁל קוֹדֵמִי כִי יוֹדַע אֲנִי אֵת מָף עֲרָפִי וְאֵינְנִי בְּהַשְׁגַּח יְדִי כִי הֵימִים שְׂאֵין בְּהֵם חֲפִץ כְּתוֹרָנִי כְּצִינָה.

וְדָחוּ מִמֶּנִּי תוֹשֵׁב' ע"י יִסוּרִין שֶׁיֵּשׁ בְּהֵם בִּיטוּל תּוֹרָה וְאֵינָם שֶׁל אֶהְבֶּה רַק עֲוֹנוֹתִי הִטּוּ כָּל אֵלָה בְּרוּף הַגּוֹזֵר הָאֲמִיתִי אַע"פ כֵּן מְשׁוּם כְּבוֹדוֹ דְּמַר עֲצָרְתִּי בְּכַח וְאוֹמֵר יִישֵׁר שְׂאֵין לְאַסּוֹר הַמְּלַבּוֹשׁ הַנְּ"ל לְצֵאת בּוֹ בְּשַׁבַּת לֹא מְשׁוּם מְשָׂא וְלֹא מְשׁוּם דְּלִמָּא אֲתִי לְמַשְׁלָפִי כְּדִי שְׁתִּרְאָה הַצְּעִיפִי הַנָּאִים כְּמוֹ שְׁמִבְּנֹאֵר בְּפוֹסְקִים וּלְכָל הַפְּחוֹת הַמְּקִיל לֹא הַפְּסִיד בְּרַכָּה.

וְטַעֲמָא דִּידִי שְׂאֵין לְחוּשׁ שְׂמָא יְפָסְקוּ הַגְּשָׁמִי וְתַסִּיר הָאִשָּׁה הַמְּלַבּוֹ' כְּדִי שְׁיִרְאֶנּוּ הַצְּעִיפִי הַחֲשׁוּבִי וְתוֹלִיף הַמְּלַבּוֹשׁ בִּידִי' ד"א הוּא זֶה כִּי וְדֵאִיהַצְּעִיפִי שְׁלוּבְשִׁים בְּחוּל אֵין מִקְפִּידִי לְהִרְאוֹתָן כִּי אֵין בְּהֵם הַתְּפָאָרוֹ' אֵלָא בְּצַעֲפִי' שְׁלוּבְשִׁי בְּשַׁבַּת וי"ט וא"כ כְּשֶׁתַּסִּיר הַמְּכֶסֶה הִיא יוֹדַעַת שֶׁהוּא שַׁבַּת וְכִשְׁהִיא יוֹדַעַת שֶׁהוּא שַׁבַּת לֹא אֲתִי לְאַתּוּיִי ד' אַמּוֹת בַּר"ה וְסָבְרָא זֹו אִי בַתוֹ' רִישׁ פִּירְקִין ד"ה לֹא בְּחִיטֵי צְמָר כו' ע"ש וְאָף אִם נֹאמֵר שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק קֶצֶת בֵּין הַסְּבָרַת הַתּוֹ' לְסְבָרַתְנּוֹ מ"מ אֲנִי אוֹמֵר בְּטַח הַמְּקִיל לֹא הַפְּסִיד וּמְצָנָה נְמִי אִיכָּא דְאֵין לְאַסּוֹר לְנִשְׂי' תְּכַשִּׁיטִיהֵן כִּי לֹא יִשְׁמְעוּ לָנוּ וְהַנַּח לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל מוֹטָב שְׂיִהִי' שׁוֹגְגִין כו' כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹ' וְהָרֵא"ש גַּבִּי לֹא בְּכַבּוּל עֵינֵן בַּתוֹ' (דָּף ס"ד ע"ב) זֶה מַה שְׁנִלְע"ד בְּעֲנִין זֶה נְעוּד יֵשׁ לְאַלוֹהַּ מִלִּין לְהִרְאוֹת פְּנִים לְהַקֵּל בְּמִרְדְּכִי וּבְכַמָּה דְּוֹכְתִי רַק אֵינְנִי אוֹכֵל לְהַעֲתִיקָם כִּי קָשָׁה עָלַי טוֹרַח הַכְּתִיבָה וְהַעִיוֹן.

וְסִדְדָא רַבָּה הוּא כְּתָבִי זֶה שְׂאֵינּוּ רְאוּי לְעֵלוֹת עַל שְׁלַחַן מְלָכִים לֹא מְצַד הַכְּתִיבָה וְלֹא מְצַד הַלְּשׁוֹן שֶׁהוּא עוֹפֵל וְלֹא סְדְרִי' בַּעו"ה ע"כ צְרִיף אֲנִי לְקַצֵּר בְּמָקוֹם שֶׁהוּא דְרָכִי לְהִרְאִיף וּבְזֶה הַחוּמָה חַיִּים יָמִים וְשְׁנוֹתָיו יִאֲרוּף כְּנַפְשׁוֹ נִפְשׁ צַדִּיק וְכ"ע אוֹהֵבוֹ אוֹהֵב

תורתו הטרוד הגון זה קנה רצון גרשון אשפנזי: שאלה פא מה מאד נפשי אנותה להאריף למעניתי ולפלפל בחכמה בכל פרטי דינים אלו כדרכי תמיד להראות פנים לכל צד ולכל חלקי הסותר לשואלי ממני דבר.

אבל מה אעשה אינני אוכל להפיק זממי כעת באשר שאני עמוס התלאות מאד במילי דשמיא ובמילי דעלמא ובפרטות טרדת השיב' החשובה שמנטל עלי לצאת ידי חובתי ולהפיק רצון התלמידים המתנדדים דרו גזולתו כעצי שיטים עומדים.

אמנם באשר שחביבים עלי דברי דודי. אמרתי אפנה ואשנה למכ"ת דרו קצרה.

והנה קריתי ושניתי פתבו דמכ"ת וראיתי שמכ"ת מהרהר בהרהור אחר הגט אשר סידר מכ"ת עם ב' דעמ' ופקפק ובא משום ד' דברים א' שהבעל אמ' שהנה אנוס ליתן הגט ב' שהאריף הסופר הני"ו של תרוכין.

ג' שא' מן העדים חתם שמו יהודא באל"ף ד' שבשעת נתינת הגט נפל על הארץ. והנה לפי דברי מכ"ת לא הנה אנוס כלל רק הלה בשנוקים וברחובות כציפור דרו ואין פוצה ומצפצף לכוף אותו לגרש רק מרעות נפשיה בלא אנוס נתן הגט גם לפי דברי מכ"ת האריף הסופר הווי"ן ע"פ ציווי הבעל קודם חתימת העדים: תשובה הנה אם כדברי מכ"ת פן הוא באשר אין אני מסופק שדבריו פנים ואמתיי' הנה ועבידא לאגלוי לא ידעתי מה אדון בי' בהמהרהר ומפקפק להצריף גט אחר פי ברור הוא פשמש לכל מי שמור' ובא בצירוף כל הד' טעמים יחד ונדבקו אינם פדאי לחוש להצריף גט שני מכ"ש שכל אחד וא' אין בהם ממש כמו שהאריף מכ"ת למעניתו בטוב טעם ונדעת.

והאריכות בזה הוא אף למותר. אמנם ראיתי בדברי מכ"ת איזה דברים שאינם מן הצנור' לנ"ד שיש לי לפקפק עליהם אמרתי להציגם לפניו.

ונה יצא ראשונה מ"ש ונ"ל ונה העיקר שהלעז צריף להיות במקום שנעשה המעשה והקא הגט ניתן וגלוי לכל שניתן כהוגן והלעז יצא בק"ק נ"ש עכ"ל משמע מלשוננו אף אם הנה הלעז מפי אחרים ולא מפי הבעל עצמו רק שיצ' הקול שהגט ניתן ע"י כפייה והקול הנה ברור והחוק בנ"ד פדין וכראוי אעפ"כ אין אנו חוששין לקול זה באשר שלא הנה במקום שנעשה המעשה אין אני מודה בזה.

ואין דבר זה מוספם רק יותר נראה לע"ד אם הנה הקול כראוי וכדין ופלוני בא ואמר שידע שבמקום פלוני ניתן הגט ע"י אנוס חוששין לקלא ועיין מכ"ת בב"ח סי' מ"ו שהאריף בדבר זה גם כסי' ז' וימצא נחת.

וע"ד הווי"ן שהאריכו קודם חתימת עדים ע"פ ציווי הבעל לא ידעתי מה שיש לפקפק בזה ואין זה ענין כלל למה שמצריכין להיות האותיות מוקפין גויל (מלבד מה שהרגיש מכ"ת שמ"ש מהרמא"י אף פשהבעל מצווה לתקן אין אנו מתירים אלא בשעת הדחק הוא דלא כמאן.

יפה פיון מכ"ת אמנם לע"ד נראה מ"ש מהרמא"י פשהבעל מצווה פן אין פאן מקומו אלא מקומו הוא בתחילת הג"ה וקאי אמ"ש הש"ע ואם יש בו אותיות דבוקים וכו' ושם מיירי אחר חתימ' העדי' וק"ל ועיין בלבוש) דהתם איכ' למימ' לפי הדעה שצריף בגט

אותיות מוקפת גויל אם אין להם הקפות גויל א"א לתקנו ע"י גרר פי הנה וחקק ולא וכתב ואנו וכתב בענין לכן אין אנו מקילין פלל אם לא בשעת הדחק אבל בענין זה בהארכת הווי"ן שאנו מתקנין ע"י פתיבה מה חשש יש בו קודם החתימ' ולע"ד נראה אפי' אם שכח אות או אפ'תיבה שלימ' אם יש ריווח לכתוב באופן שלא יהא שינוי בתיבו' או באותיות דחוקות יש לתקנו לכתחיל' קודם חתימת העדים כי בשום מקום לא מצינו שצריכי' לכתוב הגט פסדר כתפילין וק"ל וע"ד מה שחת' העד יהודה בא' גם בזה אין לחוש כמ"ש מכ"ת בשם ס"ג שלו גם אני מצאתי בתשוב' בן לב סי' ק"ד בענין מתת' בא' או בה' שאין לחוש לזה פינן שהה' וא' הם מאותיו' הנח ובהעלם ואין היפרא במבטא בין מתת' בא' או בה' ע"ש וא"כ בשם המגרש מכ"ש בשם העד כי בלא"ה יש להקל בשמו של העדים יותר מן שם הבעל או האשה וק"ל וע"ד מה שעלה על דעת מכ"ת שיהא נכון שגם לכתחילה לכת' יהודא בא' פינן שהוא חות' את עצמו בן משום דדי לעולם להשתמ' בג' אותיות כמו ש"ג שלו בשם אלי' נראה לע"ד שאין הנדון דומ' לראי' כי גבי אלי' מצינו הרבה פעמים שכתב בלא וי"ו א"כ אע"פ שברוב פעמים פתיב אליהו בני"ו פינן שאנו רואין שזה חות' ע"פ קבלתו מאבותיו אליה בלא וי"ו וטעמם ונימוקם עמם משום שדי לעולם.

בכך אין לנו לשנות באשר שגם במקרא מצינו אלי' בלא וי"ו אבל שם יהודא אין אנו מוצאים במקרא בא' אין בידינו לשנות משום טעם דדי לעולם וכו' וק"ל וע"ד שפפל הגט לארץ אם חזר הבעל ואמר הרי זה גיטף וכו' פשיט' ופשיט' שאין לחוש פלל אמנם מ"ש מכ"ת אף אם לא אמר הרי זה גיטף וכו' מ"מ אין לחוש פינן שעסוקים באותו ענין אני מסופק פעת אע"פ שהסברא נותנת בן באשר שעסוקים באותו ענין מ"מ באשר שאין לי ראיות אינני מחליט הדבר.

ומה שמביא מכ"ת ראיות ממה שהביא הטור בסי' קל"ח דברי הרמ"ה דאם נפל לארץ בעודה ישנה כו' במחילה מכבודו אין משם דמות ראי' כי התם איירי שבעודה ישנה החזיקה בינה הגט זמן מה ואח"כ נפל הגט מידה כו' ואשמענין שצריף לחזור וליתן הגט לידה ואין די בנטילת' ומה שהחזיקה בעודה ישנה וחזרה ולקחה מן הארץ אינו פלום רק הבעל צריף ליטלו ממנה וליתנה לידה ויאמר הז"ג וכו' (עיי' בב"ח) ודבר פזה אינה פשאינה ישנה ולכף א"צ הבעל באותו נדון לחזור ולומר הז"ג אבל פשפפל לארץ עד שלא הגיע ליד האשה והחזיקה בו מנ"ל שא"צ לחזור ולומר הז"ג וכו' וק"ל ודי בזה פעת כי המוביל נחוצ' לדרכו נ"ל הטורוד גרשון אשכנזי: שאלה פב ע"ד שמכ"ת ביקוש מאתי לחיות דעתי הקלושה בענין שמצאת בס"ת שלה שנתחלף לה ה' בח' ותקנת אותה באופן זה שגררת רגל שמאל של הה' וגגה של הה' עד שלא הי' נשאר מן גגה של הה' רק מעט ורגל הימנית של הה' פצורת וי"ו אח"כ פתבת ז' מצד השמאל של הוי"ו ודפקת אותם מלמעלה ע"י חטוטרות ושאלתה אם יפה עשית ויפה תקנת אם לאו פי רבים אומרי' שעשית שלא פדין רק הנה לה למחוק הפל ולכתוב ח"ת אחרת: תשובה הנה אהו' אחי הלא פבר פתבתי לה שטרידנ' טובא ואף גם שהזמן קצר שפיום אתמול בעת צאת הפוכבים האירו ג"י הצהירי' אל מול עבר פני וכעת הפוקר אור אני משיבה מפני הפכוד מה שעלה במצודת זכרוני פי אינני אוכל לחפש באמתחו' הפוסקי' והתשובו' שדברו מענין זה פשעה חדא.

והנה באמת לכאורה נראה שהדין עם פת החולקי עליך ואומרים שלא כדין עשית כי פללא הוא שפנילי רוב האחרוני שפל מה שנכתב בפסול צריך המתקן לגרור כגון טעה וכתב ד' במקו' ר' צריך לגרור פל הד' ולכתוב רי"ש אחרת.

וכל מה שנכתב בהקשר אינו צריך גרירה כגון אם טעה וכתב מ' סתומה במקום מ' פתוחה אינו צריך לגרור כי אם הו' של המ' אבל הנ' אינה צריכה גרירה כיון שנכתב בהקשר זה הוא הפלל כמ"ש הב"י בא"ח סי' ל"ב ע"ש.

וא"כ לפי הנראה בנדון דידן פל הה' נכתבת בפסול לכן שורת הדין הוא לגרור פל הה' ולכתוב ח' במקומה. פה נראה לפום ריהטא.

אבל במעט עיון נראה שאינו פן. כי מה שאנו מחטרים גגה של חי"ת באמציעתה אינו אלא למצוה ולא לעכוב.

פשיטא לפי פרש"י פ' הקומץ (דף כט ע"ב) שפירוש חטריה גגה של חי"ת שעשה לה כמין חוטרא ברגל השמאל למעלה כמ"ש התוס' לשם אין פאן אפילו מצוה לעשות לה חטטרו' באמצע. אלא אפילו לר"ת דמפרש חטרי לגגיה דחי"ת שעשה לה כמין חטטרו' מ"מ אינו אלא לכתחלה אבל לא לעכוב וכן הוא הסכמת האחרוני והכי דייק לישנא דגמ' דא"ר אשי חזו' להו לספרא דוקנא דבי רב דחטרי להו לגגיה דחי"ת ותלי ליה כרעיה דה"י כו' משמע דוקא ספרא דבי רב הנה מחטרי לי' אבל ספרא אחרני' לא ואעג"ב דאמר ג"כ בהאי לישני ותלי ליה כרעיה דה"י ותליית פרעא דה"י הוא לעיכוב' כמו שהסקימו הפוסקי' כבר תירץ זה בפני' מסבירות ופחות הריב"ש בס"י ק"ד ע"ש וכיון שזכינו לדין שאם טעה הסופר וכתב חי"ת פשוטה כמו שאנו כותבים בגיטין (שיש להם ג"כ ע"פ הרוב דין של ס"ת) במקו' שהיה רוצה לכתוב חי"ת עם חטטרו' כמו שנוהגין לכתוב בס"ת.

לאו פסול מקרי וכשר בדיעבד ואפשר שאפ' לכתחלה אין קפידא פל פה כי פל ר"ת אינו מוכרח ופירש"י יש ליישבו בנקל. א"כ כשכתב הסופר הד' של הה"י לא נכתבה בפסול כי היתה ראוי' לעשות ממנה ח' פשוטה.

וכיון שלא נכתבה הד' בפסול אין מן הדין לגררה כולה אלא מה שצריך לתקון הגע את עצמה אם כתב הסופר ח' פשוטה ורוצה לעשות ממנה ח' מחוטרת וכי צריך לגרור את כולה ודבר זה לא יעלה על דעת שום בר דעת ונ"ד נמי פיוצא בו.

וגדולה מזו נראה לע"ד שאף אם כתב ד' וז' סמוכי זה לזה ודבק אותם בחטטרו' במקום ח' אין לפסלו אע"פ שבפ' הבונה משמע שמן החי"ת נעשה ב' זייני"ן אם נוטל ממנה החטטרת. מפל מקום אין לפסלו בשביל פה כמ"ש לעיל הסכמת הפוסקים לענין החטטרת עצמה.

אעפ"י שיש לחלק בניהם וק"ל. פללא דמילת' שלע"ד נראה שאין ראוי לומר עליך שלא כדין עשית פלל.

הגם שיותר טוב היה אם גררת פל הה' מפל מקום גם באופן שעשית לא הפסדת ויפה תקנת. זה מה שנראה לע"ד פעת במןשפל הראשון ואם יש מן הצורך לעיין בו יותר

תודיעני עי"מ ויהי לי לחן פְּרָטִי וְאַפְנָה וְאַשְׁנָה וְאַחַפֶּשׁ בְּאַמְתָּחוּ' הַפּוֹסְקִים וְתִשׁוּבוּתֵיהֶם בְּעֵינַי.

אָמְנָם אֵהוּ אָחִי יְדִידִי מ"ש וְז"ל מִחֲקָתִי הַסְּצִיָּה מִן הַה' וְנִשְׁאַ' ו' מִן הַה' כִּזוּ כו' בְּמַחִילָה לֹא כְּוֹנֶנֶת יָפָה כִּי לְכַתְּחִלָּה צְרִיכָה הַח' לְהִי' ב' וְיִינִין כַּמ"ש לְעֵיל אַעפ"י שְׁהַזִּי"ן שְׂבָצַד יְמִין צְרִיכָה לְהִי' עֲגוּל לְצַד יְמִין כַּמ"ש הַב"י בְּשֵׁם ב"ש.

(וְדִלָּא כַר' מְרָדְכִי יָפָה שְׁנַתְּחַלְף לֹו שְׁמַאֵל בְּיָמִין) מְפַל מְקוּם אֵינָה דוּמָה מִמֶּשׁ לְנִי"ו רַק צְרִיכָה שְׁיִהְיֶה לָהּ הַגַּג עוֹבֵר מִשְׁנֵי הַצְּדָדִים וּבְאֵמֶת כְּשֶׁאֲתָה גוֹרֵר מְקַצֵּת גַּג שֶׁל הַד' נִשְׁאָר הַגַּג עוֹבֵר עַל הַי"ו מִשְׁנֵי הַצְּדָדִי'.

לְכֹן בְּמַחִילָה שְׁלֹא בְּדַקְדוּק כְּתַבְתָּ זֹאת. וְה' יִצְיַלְנוּ מִשְׁגִּיאֵי וְיִשִּׁים עִמָּנוּ לְטוֹבָה אוֹת כ"ע אַחִיד הַקָּטָן וְהַטָּרוּד גְּרִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנִי.

שְׁאַלָה פַּג בְּאַשְׁמֹנֶרֶת הַבּוֹקֵר יִשְׁמְרֵהוּ עֵינַי כָּל סוֹקֵר הוּא נִיְהוּ הָאֵלוֹף הַתּוֹרְנֵי הָרִי הָרִים עוֹקֵר וְטוֹחֲנֵן זֶה בְּזֶה מִזֶּה בֶּן מִזֶּה. בְּמַחֲזָה שְׂדֵי יַחֲזֶה כַּמָּה"ר הַיִּרְשׁ נַר"ו וְלַפֶּל אַל"ש עַד בְּלִי יָרַח תוֹ אֵהוּ יְדִיד נִפְשֵׁי אֵין הַזְּמַן מְסַפִּים עֲמָדִי כָּלֵל לְהַאֲרִיף בְּסִיפּוֹרִים כִּי טְרוֹדְנָא טוֹב' כִּי כָּל הָעַם נֹצְבִים עָלֵי מִן הַבּוֹקֵר עַד הָעֶרֶב לְהוֹדִיעַ אוֹרִים מִשְׁפָּטִי אֱלֹהִים וְתוֹרוֹתָיו כְּאֲשֶׁר יִגִּיד עָלֵי הַנּוֹכְחֵי גִיסוֹ דְּמַר אִף לְרֹוב הָאֲהָבָה וְחִיבָה אֲמַרְתִּי לְבַל אֲשִׁיב פָּנַי מִכ"ת רִיקָם וְאֲשִׁיב לֹו מִפְּנֵי הַכְּבוֹד אֲכֹן בְּקִצְרָה כְּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּפֶסֶק הָרִאשׁוֹן שְׁלֹא כְּתַבְתִּי אֲפִילוֹ הַחֲצִי וְלֹא הִגַּעְתִּי לְכַלְגָּא מַה שְׁהִיָּה לִי לְהַאֲרִיף וְהִנֵּה ע"ד שִׁמְכ"ת נְסַתְּפַק הֵיאָף יִשְׁבַּע הַלְנָה אוֹ הָעֶרֶב בְּמִקוֹ' שִׁישׁ לְהַסְתַּפֵּק וְלַחֹושׁ בְּאוֹלֵי יְבוֹנֵר הַדְּבָר כַּמ"ש בַּש"ע בְּסִימָן פ"ז סל"ג וְה"נ אֲפֶשֶׁר שִׁיְבוֹנֵר הַדְּבָר ר"ל שְׁלַעוּלָם לֹא יִבֵּא לִידֵי שְׁבוּעָה כִּי אֲפֶשֶׁר שְׁהַמְלִיחָה הָעֶרֶל הַלָּף לְדַרְאוֹן וְלֹא יָשׁוּב עוֹד: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּמַחִילָה יְעִיִן מִכ"ת בַּסַּמ"ע שֶׁם וְיִרְא' שְׁאֵין הַבְּדוֹן דוּמָה לְרִאָיָה כָּלֵל כִּי נִדוֹן דִּידוֹן נִקְרָא שְׁבוּעוֹת חֲנָם וְלֹא שְׁבוּעָה שְׁאֲפֶשֶׁר לְהַתְּבַרֵר וּבְשְׁבוּעוֹת חֲנָם אֵין אֲנוֹ חוֹשְׁשִׁין לָזֶה כָּלֵל כַּמ"ש לְשֵׁם בַּסַּמ"ע מְפוֹרָשׁ הַגַּם שְׁבָאֲמַת דְּבָרֵי הַסַּמ"ע בְּכָאן צְרִיכִים עֵינַי כִּי הַמְדַקְדָּק בְּדַבְרֵי הַתּוֹסֵפ' בַּפ' הַמְפָּקִיד (דָּף ל"ד ע"ב) ד"ה שְׁמָא יוֹצִיא הַל' וְכו' שְׁפַתְבוּ לְשֵׁם בְּהַדְיָא שְׁהַטַּעַם הוּא שְׁנִרְאָה כְּשִׁבוּעָה לְבַטְלָה וּגְנָאֵי הוּא לִישְׁבַּע הֵיכָא שְׁהַדְּבָר מִתְּבַרֵר אַחֲרֵי כֵן ע"י שְׁיוֹצִיא הַמְלָן' הַפְּקִדוֹן עַכ"ל וְזֶה לְכַאוּרָה הַיִּפְף דְּבָרֵי מַהֲרוּ"ךְ וְאֵין כָּאן מְקוּם לְהַאֲרִיף כִּי כְּבָר כְּתַב אֲצִלִי שְׁדַבְרֵי מַהֲרוּ"ךְ צ"ע קִצֵּת מ"מ בְּנִדוֹן דִּידוֹן צְדָקוֹ דְּבָרֵי מַהֲרוּ"ךְ כִּי וְדָאֵי אֵין לְנוּ לְדַחוֹת הַתּוֹבַע וַיֵּאכַל הַלָּה וְחָדִי וַע"כ לֹא כְּתַבוּ הַתּוֹסֵפ' שִׁישׁ לְחֹושׁ שְׁלֹא יֵהָא נִרְאָה כְּשִׁבוּעָה לְבַטְלָה אֲלֵא כְּגוֹן הַתָּם גְּבִי מְלִנָּה אֲמַר סְלַע הַלְנִיתָף וְשִׁקְל הִיָּה שְׁנָה וְכו' שְׁבָקֵל יוֹכַל הַמְלָנָה לְהוֹצִיא אֶת הַפְּקִדוֹן וְאִף גַּם בְּקַל יֵשׁ לְתַמְנֵן זֶה דְּהִיָּנֵנוּ שִׁישְׁבַּע הַמְלָנָה אֲבָל בַּנ"ד שְׁקִישָׁה הַדְּבָר שְׁלֹא יִצְטָרְכוּ לְבוֹא לִידֵי שְׁבוּעָה וְאֵין לְהֵם תִּיקוֹן אֲלֵא בְּשְׁבוּעָה וְדָאֵי מִשְׁבִּיעֵין א' מֵהֵם לְמִי שִׁיִּגִיעַ לֹו הַשְּׁבוּעָה ע"פ הַדִּין דְּאֵלֵת"ה שְׁבוּעוֹת הַשׁוֹמְרִים הַכְּתוּב' בַּתּוֹרָה הֵיכָא מִשְׁפַּחַת לִיָּה בְּגִיבָה וְאַבְיָדָה לְחֹושׁ דְּלָמָּא מִשְׁכַּח הַגְּנָב אוֹ דְּלָמָּא אֲשַׁתְּכַח הָאֲבִיָּדָה נִמְצָא שְׁהַשְּׁבוּעָה הִיָּתָה לְבַטְלָה בְּחֲנָם אֲלֵא הַדְּבָר בְּרוּר בְּלִי שׁוּם סִפְק דְּלֹא חִיִּישִׁינֵן לְהַכִּי כָּלֵל וְלֹא דְחִינֵן הַתּוֹבַע בְּחִשְׁשָׁא זֹו וַע"ד שִׁמְכ"ת מְסַתְּפַק אוֹדוֹת שְׁהָעֶרֶב כְּבָר הָאֵמִין לְמַלְן' בְּלֹא בְּטַחֲוֹן גַּם עֲתָה אֵין לֹו לְתַבְּנֵעַ בְּטַחֲוֹן וְדִיָּמָה מִכ"ת דִּין זֶה לַמ"ש בַּסִּי' קַל"א וְקַפ"ג בְּמַחִילָה מִכ"ת אֵין הַבְּדוֹן דוּמָה לְרִאָיָה וְאַדְרַבָּה מְמָקוּם שְׁבָא מִכ"ת

משם ראיה כי משמע התם בהדיא שעיקר הטעם פינון שהימניה מעיקרא משא"כ בנדון
דידן ואי משום שאח"כ הימניה אפ"ל לדברי הערב שהרי אמר שהחזיר לו המשפנות על
אמונתו הרי אמר הערב שבפירוש התנה שבכל עת יהי מחויב הלנה להחזיר לו המשפנות
משמע שלא רצה להאמין לו לעול' אלא לפי שעה האמינו גם מ"ש בסמ"ע בשם מהר"ש של
שפתב בשם מהר"ם מ"ץ הרי זה שטר ושוברו עמו שפבר מסיק מהרו"ך שם היינו הטעם
משום שהערב יוכל לפטור את עצמו בדיניהם ובדין ישראל משא"כ בנדון דידן שאין
הערב יוכל לפטור את עצמו לא בערכותיהם ולא בד"י וק"ל הילקף אמר המופה מופה
אני במקומי שאין הלנה יוכל לפטור את עצמו אם לא שיבדר שנמחל שיעבודו של הערב
דהיינו שהמטלטלי של הלנה באו לרשותו של הערב לשם משפון פאשר התחייב את
עצמו ואזי אין לשטר זה שום פח להוציא ממון ע"י פאשר פבר פתבתי נדי מזה הלא
חכמים ונבונים אתם ונדעו לחקור להוציא הדין לאמתו גרשון אשפנזי: שאלה פד
למדנו רבינו ויגמיאני מעט מים חיים להאיר עיני אם יפה דנתי ויפה זכיתי בעברו עלי
רוח קנאה ללמד זכות על תורת משה רבינו הלא הוא הרמב"ם שכתב בהלכות מלנה
ולנה סוף פרק י"ט ונ"ל מכר הלנה שדה ללוקח ומכר הלוקח ראשון ללוקח שני וכתב
המלנה ללוקח ראשון דין ודברים אין לי עמה וקנו מידו וכו' עד וחזרין חלילה עד
שיעשו פשרה וכו' ועל זה צנח הקדוש הראב"ד ארבע צנוחות בהשגתו ונ"ל לא ראיתי
בכל ספריו טעות גדול כזו וכאלו טעה בדבר שאפלו תינוקות של בית רבן יודעין אותו
ואין אחד שתובע עלבון רבינו פאשר עשו בעל המגיד ובעל הפספס משנה שהשיבו
למחורפיו דבר נאני הקטן זעירא דמן חבריאי אף שאינני פדאי להכניס ראשי בין שני
הרים גדולים ובפרט אדם גדול וקדוש כמו הראב"ד שהרוח הקודש הופיע בבית מדרשו
פאשר כתב הוא בעצמו גבי הדס שנקטם ראשו עם כל זה אבקש מחילה מכבודו
ומעצמותיו הקדושים על שבאתי לקיים דברי רבינו משה וילהראות לכל כי משה אמת
ותורתו אמת וזה יצא ראשונו' בהשג' שאין זו החלילה אלא פשמיכה באחריו' מאן יימר
שדעת רבינו לא הי' כף דמיירי באחריו' ועל התשובה הב' מה בכף אם הפשר' הוא לג'או
לב' אם גוף הדין הוא דין אמת לאמתו ועוד כי דייקנין שפיר נמצא פשרה לג' שאף
שהלוקח ראשון קיבל מעותיו אם לא יעמיד השדה בידו של לוקח שני להוציא מן ב"ח
צריף להחזיר לו המעות ועל הקושיא הג' אענה ואומר כי רבינו סבר שכל אחד רוצה
להחזיק בשדה ואינו רוצה במעות פאשר דקדק רבינו בלשונו הצח לכתוב בלשון טורף
דמשמע דכל אחד בא לטרוף השדה ועל הצנחה הרביעית אדרבה אכן מקיר תזעק שרוצה
לדחות דברי רבינו בקנה במקום שיש להשיב תשובת רבות חדא דנדאי כה"ג וכיוצא
בזה יכול לומר לכי תהדר כדמוכח מדברי רש"י בפרק ארבע אבות דפריף א"כ בנזקין
נמי גימא הכי אי שתקת וכו' ופירש"י והא דלא פריף נמי מב"ח משום דאמר לי לכי
תהדר דהא השתא נמי מזיבור' אתה רוצה ליתן לי וכן פירשו התוס' שם א"כ הכא נמי
גימא הכי לכי תהדר ולא דמי למי שאבדה לו דרוף שדהו דלא אמרי' לכי תהדר דהתם
יפסיד אי יאמר כף כמו שפירוש רש"י שם לפי שטתו דאמר לי לוקח קח לה דרוף בזול
ואי לא מהדריןא שטרא למרי' ואין לה פלוס אף התם פשלקח עינדית באחרונה לא יכול
לומר לו קח זיבורית ואי לא מהדרין' וכו' דאמר ליה השתא נמי מזיבורית אתה רוצה
ליתן לי וכן הכא גבי ב"ח אי לוקח שני אומר לו אי שתקת ואינו רוצה ליתן לו פלוס

שפיר יאמר לו לך תהדר ועוד מצאתי און לי בדברי רש"ל בים של שלמה שפתב ג"כ שאין הגדון דומה לראיה דהתם באבדה לו דרך שדהו לא סבירא לו פדברי הרא"ש דאמר פאלו פבר הנוחר משום דא"ל קודם שקניתי לא היה לה שום דין עמהם יענין משם שהגאון מקיים דברי רש"י ו"ל דבכהאי גוונא לא אמרינן לך תהדר ויכול לומר אחזיר שטרות למרייהו ודחה שם הגאון אותם החולקים דאמרו דלעולם לא אמרינן אחזיר והאי פלפולא דאי שבקת הוי לא אליבא דהילכ' רק פלפולא דעלמא כי בטלו היחידים במעוטין ואף שדברי התוספת בפרק שני דיגי גזרות לא משמע כמו שכתבו הן בעצמן בב"ק מפל מקום לא דחי דברי רש"י כי דבריו פנים כמו שהוכיח הגאון מילתא בטעמא נמצא דזכינו לדין שהגאון רש"ל ביש"ש שלו סבר פרא"ש בחדא ופליג עליה בחדא דהיינו דהוא סבר דיכול הלוקח לומר אחזיר שטרות והוא פלפולא דב"ק הוא אליבא דהלכתא ופליג עליה בחד' דיוכל ב"ח לומר לך תהדר ולא אמרי' פאלו פבר הנוחר כמו שהוכחתי מסוג' דב"ק דפרי' נמי אב"ח ולרבות' נקטיה וא"כ מנא לי' להראב"ד לומר שהרמב"ם טעה טעות גדול ודבריו באמת הם דברי פי חכם כמו שבארנו ועוד תימא על הטור בסוף סי' קי"ח שדחה דברי הרמב"ם גבי ב"ח ושני לקוחות לילך בשטת אביו כמו שכתב בסיומן שאחר זה דהא שפיר נוכל לומר לך תהדר: ועוד קשה על השגת הראב"ד בתשובה הראשונה שכתב שאין זו החלילה אלא כשמכר באחריות הלא תלמוד ערוף הוא ראובן שמכר שדה לשמעון אפילו שלא באחריות ובא ב"ח דראובן וקא טריף ליה מיניה דינא דאזיל ראובן ומפצי ליה ולא יכול לומר לאו בעל דברי' דידי את מפני דאמ' לא ניחא לי דלהני לשמעון תרעו' עלי וכן ה"כ בנ"ד נמי נימא ה"כ וגם על בעל המגיד יש לתמוה שכתב שב"ח אינו יכול לטרוף מלוקח שני מפני מה מכר ראשון לשני פל זכות וכו' קשה ממ"נ אי מקרו לו באחריות נוכל לומר שזהו אחריות דצריף להוציא מב"ח לאוקמי בידיה ולא יכול לומר לאו ב"ד דידי את דאמר לו אי מפקת מיניה עלי דידי הדר ואי מיירי שלא באחריות מ"מ יכול לומר לא ניחא לי דלהני ללוקח תרעומות עלי ומשתעי דינא בהדי כמו ראובן שמכר לשמעון וכו' ע"כ והנה אבקש מרבינו שישבני בחסדו ויודיעני דעתו הרמה כי חביבין עלי דברי רבינו ושש אנכי על אמרותיו פמוצא שלל רב כ"ע תלמידו הקטן טעבלי וולף.

נא מ"ו לא באתי להשיג על הקדוש הראב"ד רק מחסרון ידיעתי וקוצר השגתי לא ירדתי לסוף דעתו ועוד שרבינו יעקב בעל הטורים סי' קי"ח דוחה דברי הרמב"ם ע"י תשובה וקושא הרביעית של הר"אבד ולא הנפיר ג' ראשונות שמע מינ' דלא בריר' לי ג"כ בכו אקנה שפבד תורתו יעמידני על דעת הראב"ד ושל"ת:תשובה ברוך לקחתי וברך אשיב.

לשואל פענין וכהלכה משיב דברים נכוחי אלהים ואנשים משמחים עפרות זהב לו מגדל צמחים צמח צדיק פפתורי' ופרחי' ה"ה הרב הנערב החכם השלם עולה במעלת הסולם וראשו מגיע עד שמעניק החמה והירחים כ"ש מהר"ר טעביל נר"ו רופא מןמחה רוח הבריות ורוח המקום ממנו נוחה ולכל העומדים צפופים ומסתופפי בצלו צל המעלות שלו' עד בלי ירח אהו' ידי ג"י הצהירים האירו אל מול עבר פני מגלה עפה יפה עליה לתרופה והיא סובבת על קוטב לאשר וליישר דברי רבינו הרמ"ב ז"ל במ"ש בפ"ט מהל' מלנה פענין מכר הלנה שדה כו' ולהסיר מעליו תלונות הראב"ד ז"ל אשר השיגו

והקשה עליו ד' קושיות ומכ"ת הרבה להשיב על ארבע קושיותיו והנה עדי בשחק נאמן
שטרדינ' טובא בלימודי אחרים הכרחי' אף ורק באשר שחביבי' עלי דבריו דברי דודי'
אמרתי אפנה ואשנה ואשיב למכ"ת מפני הכבוד אמנם בקצרה ואקדמות מילין אענה
בהרמות קול יישר פחו וחילו לאוריית' שאחז צדיק דרכו דרף השלמים החכמי' אשר
לא מזגי רישניהו אבי סדי' עד דמהפכי בזכותו של רבינו הרמב"ם ומעיני' עד שיד עיונם
מגעת פדי להעמיד דברי רבינו על נכון על פי אמתת' של תורה אם אפשר ושללא יהא
אבן הראש' אבן פנה אבן טועה ח"ו גם אני בעניי עני בדעת פך דרפי תמיד לפי מעט קט
השגתי והנה בענין זה ראיתי דברי מכ"ת ולע"ד נראה שהם נכוחי' למבין וינועמו לומר
שפך הנה פונת רבינו אמנם מלשון מכ"ת משמע פאלו אין פאן מקום לקושיות של
הרא"ב כלל וכאלו טחו עיניו מראות דברים פשוטים ונגלי' וחלילה לנו לומר פן על
הרא"ב שגם הוא מאור עינינו ומפיו אנו חיים אף ורק מפני חשק ההשגה לפעמים הוא
מגדיל הענין וזה הוא אחד מהם שמן קושיות רפיות עשה דגושות וכן משמע מלשון
הה"מ שכתב על קושיות של הרא"ב ואת מהן חזקה וכו' משמע הא האחרות הם
קושיות רפיות ולא חזקות והוא זה פי ג' קושיות הראשונות יסודם הוא ש"ל להרא"ב
ששני הנושאים דהיינו רישא דמתני' מי שהיה נשוי ב' נשי' וסיפא דמתני' וכן ב"ח כו'
יהיה דומה בדומה ממש בכל חלקיהו ולפי דברי רבינו אינם שונים בכל חלקיהו זאת היא
פוננתו האמתות בקושיותיו הראשונות להמענין בדבריו אבל במעט עיון נראה הרואה
בראיה אע"פ שאינה בריאה שאין זה קושיא כל פך פי איפא למימר מידי ארי' הא כדאית'
והא כדאיתא ודי לנו בזה שהו שנים לענין שצריכים לעשות פשרה וגוף הדין איצטריך
ונה לע"ד דעת המ"מ במה שכתב ואת מהן חזקה וכו' משמע הא השלש הראשונות
רפיות וחלושות וק"ל אמנם מ"ש מכ"ת לישב קושיא הד' כבר קדמו מ"ו חמי זקני
בב"ח שלו (בסימן קי"ח יענין שם מר) לאחר העיון נלפ"ד שתירוץ זה אינו עולה יפה
והנה מכ"ת פותב ונ"ל ועל הצנוחה הרביעית אדרבה אבן מקיר תנעק וכו' דנדאי כה"ג
וכיוצא בזה יכול לומר לכי תהדר פדמוכח מדברי רש"י כו' עכ"ל ותמצית דברי מכ"ת
שס"ל שרבינו הרמב"ם ס"ל כפיר"שי ולע"ד נראה שזה אינו חזא שלפי דברי רש"י
מוכרח לומר שמ"ש גבי מי שאבדה דרף שדהו כו' אי שתקת כו' היינו שרוצה ליתן דרף
בזול ומדברי הרמב"ם בסוף פט"ו מהל' טוען משמע דלית ליה האי סברא כלל אלא ס"ל
שיוכל לומר לו קנה במאה מנה כו' וטעמא דמילתא פי מה מכר ראשון לשני כו' כמו
שכתב הרמב"ם להדיא וא"כ בנ"ד דאיפא ג"כ לומר מה מכר ראשון לשני כו' למה לא
יאמר הלוקח שני לב"ח אי שתקת כו' (ופירושו אם עתה אחזיר השדה ללוקח ראשון
אין אתה יכול לגבות ממנו ואני קניתי זכותו שיש לו ואע"פ שעדין לא החזרתי לו מ"מ
יש לי זכותו פי מה מכר כו') ולעד"נ שגם רש"י מודה בנ"ד שאינו יכול לומר לכי תהדר
פי טענת מה מכר ראשון לשני טענה אלימת' היא ומנסכמת' והא שצריך רש"י לפרש
גבי מי שאבדה לו דרף שדהו כו' שרוצה ליתן לו דרף בזול היינו טעמא פי התם טענת
דמה מכר פולי לא אלימא פיון שיוכל לומר מ"מ דרפא אית לי גבך כמ"ש באמת אדמון
לכן צריך רש"י לפרש אי שתקת אזול גבך הא לאו הכי יוכל לומר לכי תהדרית פיון
שמ"מ דרפא אית לי גבך משא"כ בנ"ד אם נאמר מה מכר לית ליה גביה ולא מידי ודוק
כלל דמילת' אע"פ שרום מכ"ת הוא רופא מןמחה מ"מ לא העלה ארוכה להשגה זו

מתרי טעמא קדא שמוכח שְהַרְמַב"ם לית ליה סְבַרַת רש"י ולעד"נ שגם רש"י מודה
בנ"ד שאיננו יכול לומר לְכִי תִהְיֶה מְטַעַם שְפַתְבַּתִּי פִּי יוּכַל לֹאמַר מַה מְכַר וְע"כ מְוַכַּחַתִּי
אָנוּ לֹאמַר סְבַרַא זֹו אֵלֶיבָּא דְהָרַב הַמַּגִּיד שְהָרִי ה"ה פְּתַב עַל קִנְשִׁיּוֹת הַרְאָב"ד וְאַחַת מֵהֶן
תְּזַקֵּה כו' וְקָשָׁה מַה קִּנְשִׁיא לִיה הֲלֵא הוּא בְּעַצְמוֹ וּכְבוֹדוֹ פּוֹתֵב לִפְנֵי זֶה בְּדִין ו' שְהַרְשָׁב"א
ז"ל הַעֲלֵה דְלִפְסַק הַלְכָה לֹא אֶמְרִינוּ אִי שְתַמְקַת לְגִרְוּעֵי מְדִינָא קַמָּא וְאִין אוֹקִימְתִּיל זֹו עֵיקַר
וְכו' וְזֶה דַעַת רַבִּינוּ ז"ל וְעֵיקַר עכ"ל וְא"כ שס"ל לְרַבִּינוּ שְאִין אוֹמְרִים אִי שְתַמְקַת כו'
א"כ מֵאִי ק"ל לֵה"ה אֶלָּא עכ"ל וְלַחֲלַק דְוָקָא לְגִרְוּעַ פַּחוּ לִיבָּא לְמִימַר אִי שְתַמְקַת פִּי לִיבָּא
לְמִימַר מַה מְכַר רַאשׁוֹן כו' אֶבֶל בְּמָקוֹם דְאִיבָּא לְמִימַר מַה מְכַר כו' לִיבָּא מֵאֵן דְפְּלִיג וְהַגְּהָה
עַל מוּח"ז אִין תְּלוּנְתִי זֹאת פִּי הַמְעַיִן בְּדַבְרֵיו יִרְאֶה שֶהוּ' רוּצ' לְהַרְפִּיב דְבַרִּי הַרְמַב"ם
אֲתַרִּי רַכְשֵׁי דְהֵינּוּ שְהוּא רוּצָה לְפָרֵשׁ דְבַרִּיו כְּמוֹ שְבִיבָּאָר הַב"ח וְאָמַר פֶּל זְמַן שְתַהֲיֶה
בְּיַדְךָ וּבְזֶה אֲנִידָא לֵה קִנְשִׁיּוֹת הָרַב הַמַּגִּיד דְלִיבָּא לְמִימַר מַה מְכַר רַאשׁוֹן לְשַׁנִּי כו' אֶבֶל
קִנְשִׁיּוֹת הַרְאָב"ד בְּמָקוֹמ' עוֹמְדַת וְע"ז בָּא לְיִישָׁב דְלִיבָּא לְמִימַר אִי שְתַמְקַת וְכו' אֶבֶל
לע"ד בְּמַחֲזִילָה מְפַבּוֹדוֹ ז"א פִּי בַמ"ש הַמ"מ וְאֶפְשָׁר שְדַעַת רַבִּינוּ בְּשְבִיבָּאָר דְבַרִּיו כו' ר"ל
בְּשְבִיבָּאָר דְבַרִּיו בְּאֶנְפֵן דְלֹא יוּכַל הַלּוֹקֵחַ שְנִי לֹאמַר לוֹ מַה מְכַר וְכו' וְלֹא אִי שְתַמְקַת כו'
מִמִּילָא אִיבָּא לְפָרֵשׁ דְבַרִּי רַבִּינוּ הַרְמַב"ם בְּאֶנְפֵן שְלֹא יִהְיֶה קָשָׁה קִנְשִׁיּוֹת הַרְאָב"ד וְלֹא
קִנְשִׁיּוֹת הַה"מ אֶבֶל פֶּל זֶה דְוָסַק וְלָכֵן נִלְע"ד שְהַנּוֹסְחָא הַאֲחֶרַת שְהִבִּיא הַמ"מ הִיא הַנְּכֹוֹנָה
וְאַמְתִּית וּמְכַוֵּנָת עִם מ"ש בַּפִּי"ז מֵהַל' אִישׁוֹת דִּין י"ב דְלֹא הַזְכִּיר שֵׁם דִּין זֶה אִם מְכַר
לוֹקֵחַ רַאשׁוֹן לְשַׁנִּי וְזֶה הוּא הַסִּיבָּה הַאֲמַתִּית שְמַעוּלָם לֹא שְמַתִּי לְבִי לְיִישָׁב קִנְשִׁיּוֹ שְל
הַרְאָב"ד כִּי לַעַד"נ שְהַנּוֹסְחָא הַאֲחֶרַת הִיא עֵיקַר וְעוֹד יֵשׁ לְאַלוּהַ מִילִין בְּעַנְיָן זֶה כִּי יֵשׁ
לִי הַרְהוּרֵי דְבַרִּי אַחַר דְבַרִּי קִדְשׁוֹ וּבַפְּרָט מַה שְפַתְבַּתִּי מַכ"ת לְיִישָׁב קִנְשִׁי' ב' שְל הַרְאָב"ד
וְז"ל וְעוֹד כִּי דִיִּיקִינֵן שְפִיר נְמַצָּא פְשָׁרָה לֵג' שְאָרָה שְהַלּוֹקֵחַ רַאשׁוֹן קִיבַל מְעוֹתֵיו כו' צָרִיף
לְהַחֲזִיר לוֹ מְעוֹתֵיו לֹא יִדַעְתִּי מַה תִּיקֵן מַכ"ת בְּזֶה סוּף סוּף א' מֵהֶם אִינוּ צָרִיף לַעֲשׂוֹת
פְשָׁרָה מַש"א כִּי גַבִּי מִי שְהִיָּה נְשׁוּי ב' נְשִׁים כו' שְצָרִיכִי בְהַכְרַח ג' לְפָשָׁרָה גַם נִרְאֶה לַע"ד
לְיִישָׁב קִנְשִׁי' הַג' בַּע"א מִמַּה שְתִּירָץ מַכ"ת וְהוּא שְזֶה שְנִלְע"ד שְזֶה הוּא תִקְנַת' דְרַבְּנָן
שְיִהֵא חוּזַר חֲלִילָה עַד שְיַעֲשׂוּ פְשָׁרָה פֶּל שְלִשְׁתָּן וְאִין שְנִים מֵהֶן יְכוּלִי וְרַשָּׁאִי לְהַשְׁוֹת
עַצְמָן כְּדִי לְהַפְסִיד לְהַשְׁלִישִׁי וַיַּעֲיִן מַר בַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹ' בַּס"פ מִי שְהִיָּה נְשׁוּי ד"ה
וּמוֹקְמִינוּ לְכוּלְהוּ כו' בְּכֹל זֶה הִיָּה לִי לְהַאֲרִיף לְבָנוֹת וְלְסַתְּוֹר ע"מ לְבָנוֹת רַק שְאִין הַזְמַן
מְסַפִּים עַמְדִי כַמ"ש לְמַעַלָּה וּבְזֶה רוּם מַכ"ת יַעֲלֶה מַעַלָּה לְשֵׁם וְלַתְּהִלָּה בְּכֹל הַאֲרָץ עַד
שְיִפְרוּץ בֶּן פְּרָץ כֹּן נ"ל גְרַשׁוֹן אֶשְׁכְּנִי: שְאֵלָה פַּה שְלוּם לְמַר וְלַתּוֹרַתוֹ בְּכֹל מְקוֹם הַלְכָה
כְּמוֹתוֹ.

אֲשָׁרִי יוֹלְדָתוֹ ה"ה אַהוּ' הָרַב הַגְּדוֹל הַמְּוִפְלָג פִּינוּ דְאִיפְלָג אִיפְלָג טְמוֹן בְּאֵשׁ מְבַרֵר וּמְלַבֵּן
כְּשֶׁלֶג הַמְּאֹר הַגְּדוֹל לְמַמְשַׁלְתַּת הַגְּאֹן בְּכַבּוֹד שְמוֹ מֵהַר"ר גְרַשׁוֹן נַר"ו יָאִיר כְּאֹר הַבְּהִיר
ר"מ וַאֲב"ד הַמְּדִינָה יְדוֹ עַל הַעֲלִיוֹנָה וְכַא"ל שו"ר: מִפִּי הַשְּמוּעָה לְמַדְנֵוּ בְהִיוֹתִי עַדִּין
בְּמְדִינַתִּינוּ מְדִינַת פּוֹלִין יַא"ע אֶת גְּוֹדֵל רוּמְמוֹ גְּוֹלְתוֹ וְעַנְוִתְנוּתוֹ וְעַכְשִׁיו פַּה בְּמְדִינָה זֹו
בְּיוֹתֵר וְכַעַת נְשָׁאֲלַתִּי הַמַּעֲשָׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה פַה קַהֲלוֹתֵנוּ דְבַר זָר וְדָבַר גְּדוֹל לְמַעֲשָׂה
לְהַבִּין וְלַהוֹרוֹת וְצָרִיף יֵשׁוּב הַדַּעַת לְפָסַק הַלְכָה וְאַמְרַתִּי הַמְּכַסָּה אֲנִי מִמַּעַלְתוֹ אֲשֶׁר הוּא
תַל פִּיּוֹת חָרַב פִּיפִּיּוֹת וְאַמְרַתִּי לְגַלוֹת אֲזַנּוֹ תוֹרָה הִיא וְלְלַמּוֹד כו' וּבְמַחֲזִילַת אֶלְף יַחֲלוֹק
מְפַבּוֹדוֹ לְבִשָׁר וְדָם יוֹדִיעֵנִי שְכָלוֹ הַזֶּה וְהַזְנוּהָר הַלְכָה לְמַעֲשָׂה בְּדָבַר הַגְּדוֹל דְבַר הַקָּשָׁה

מלתא זוטרתא היא לגבי מש"ה והנה אציגה לפני מעכ"ת גופא דעובדא ודברי העדות ואת הנראה לע"ד: נער אחד בן י"ח שנים חשקה נפשו בבתולה אחת ושלח שדכנים לאביה ואמה.

ויהי פי ארכו לו הימים והנער ראה כי לא נעשה עצתו ואמר פן ואולי יעשה שידוך אחר עם הבתולה והלה בשבת קודש פרשת משפטים בעת תפילת השחר ואביה ואמה לא היו בביתם פי הלכו להם לב"ה והביא אתו עמו נער אחד נער גדול כמוהו וקידש הבתולה בטבעת של כסף והלכו לדרךם כאלו לא ידעו וביום א' ממחרת השבת נתפרסם הדבר וביום השלישי באו אביה ואמה לפני וצווחו ככרוכני הכזונה יעשה גו': וזה לשון העד אן שבת צו מרגינש אין דער שול צייט בין איך גנגין מיט יאקב בן אהרן (פן שם הנער המקדש) לבית אבי הבתולה שלמה האט יאקב גיהט איין זילברש פינגרל אין דער הנט האט דאס מיידיל גיפרעגט וואס איז דאש פרא איין פינגריל זאגט יאקב עס איז מיין זאגט דאס מיידיל לייא מירש אויף דער חתונה צו גיין זאגט יאקב ווילשטו עש האבן וניל איך דירש שענקין אונ' האט דאז פינגרל אן גטאן דעם מיידל אין זיין האט אונ' האט גזאגט צו דעם מיידל דא בין איך דנה מקדש צו מיר הרי את מקודשת ער האט זיא אזו גוט מקדש גוועזן אז איין רב אונ' האט גזאגט צו דעם מיידל היב היפש אויף דאז פינגרל אונד זאג נישט דיין מעם דנא ווערשט מיין זיין האט דאס מיידל דאז פינגרל אויף גהובין האב איך גשריאן מזל טוב אונד זיינן אוועק גנגין עכ"ל העד וז"ל הבתול' במעמד אביה ואמה איך האב דאס פינגרל נישט גנומן אין דער הנט נייארט ער האט עס אנדער גליגט אויף דען טיש דער נאך האב איך עש אויף גהובן אין טריא"לי איך בגער אים נישט איין פפרה זאל ער ווערין עכ"ל.

ואפשר ומסתמא שאביה ואמה למדו לשונה לומר שקר: והנה אדון לפניו בקרקע הנראה לפי קט שפלי להלכה ולא למעש' עד פי יספים עמדי מכ"ת ובפרט באיסור חמור כזה באיסור א"א צור ישראל יצילנו משגיאות ויקרים בנו מקרא שכתב גל עיני ואביטה נפלאות והנה אם הבתולה אמרה שהבתולה בתה אינה בת י"ב שנים רק פחות חודש א' אף לא מפיה אנו חייין וראיתי הפתובה שלמה ונכתב' י"ח אלול תט"ז והמעשה נעשה ד"ה שבת תכ"ט הרי אפי' נתעברה מיד עדן אין להבתולה יב"ש רק פחות ל' יום ולכתובה דאירפסא לא חיישינו פי כל השמשי' והחזוני' בקיאים לכתוב לפי נוסח תיקון שטרות המצוי ביד כל.

הרי נתלבן ונתברר שהבתולה עדיין קטנה היא. אף ספק אחר נפל לי בנדון דידן אחר דאנו קי"ל קטנ' שנתקדש' שלא לדעת אביה ושמע האב ונתרצה או שתק ולא מיח' מיד הוי כאלו נתרצה וצריכה גט מספק גם קי"לן קטנה שנתקדש' למי שגלה האב דעתו שהיה חפץ לקדשה חיישינו שמא נתרצה ונדון דידן כבר שלח הנער שדכנים לדבר על לב אביה ואמה ושמה נתרצה' וקצת רגלים לדבר שהרי הדבר נתפרסם ביום א' והוא לא בא עד יום ג' ופן ואולי נתרצה ואח"כ לבש חרטה וחוששין לספק קדושין וצ"ע ובאמת אמרו אליו אנשים רבים טוב תת אותה אליו באהבתו אותה מלאיש אחר וכדברים האלה נמצא יש לחוש פן ואולי נתרצה' ובנתרצה' היא ספק מקודשת וצ"ע גדול בשוב הדעת: ויראתי לגשת ובפרט להקל באיסור חמור מ"מ העולה לע"ד אציג לפניו.

מסוגלת הש"ס גראה לדקדק שאפילו לרב ושמואל והפוסקים העומדי בשיטתייהו דחוששין שפא נתרצה מ"מ בנ"ד מודים דאין חוששין דאית' בקדושין (נף מ"ה) ההוא גברא דקדוש בכישא דירקא בשוקא אמר רבינא אפי' למ"ד חוששין שפא נתרצה האב ה"מ דרף פבוד אבל דרף בזיון לא א"ל רב אחי מדיפתא לרבינא בזיון דמאי אי בזיון דירקא אי בזיון דשוקא נ"מ דמקדש בכסא דכספא בשוקא או בירקא בביתא א"ל אידי ואידי בזיון הוא פירש"י בחדא מנייהו הנה בזיון עכ"ל הסוגי' דגמ' ופרש"י הצריף לענינו: זכינו לדין דאם נתקדשה דרף בזיו מודה רב ושמואל דאין חוששין שפא נתרצה ובגדון דידן נמי דרף בזיון הוא דהרי נתקדשה בסתר בלי חנפה פדרף בנות ישראל (וצ"ע באולי יש לחלק בין בזיון דש"ס לבזיון דנ"ד): ובאמת תמיה נשגב' בעיני על הפוסקים קדמאי ובתראי שלא הביאו הא דרבינא לפסק הלכה והוא בלי חולק ובאם שיש למעלתו אינה ישוב בזה יודיעני תורה היא ובאמת לא עינתי כל הצורך בספרי הרי"ף כי לא היו לפני כל הספרי רק הטור וב"י והש"ע השמיטהו וצ"ע ואולי מה"ט דכתבינא דיש לחלק בין בזיון לבזיון: מצורף לזה אשר נתקדשה בע"א נרבו הפוסקים דאינה מקודשת לגמרי בע"א הגם דלא קי"לן כנותיהו מ"מ בגדון כזה אפשר מודים כ"ע דאינה מקודשת בע"א שוב עינתי מ"ש הבית חדש בסי' מ"ב שם פסק הלכה למעשה בנתקדשה בע"א אפי' אינה מקדשת אלא שאמרה לא נתכונתי לקדושין פטורה לגמרי יע"ש.

ומשמעות דברי הבתולה הנ"ל ג"כ משמע שלא כיוונה לקדושין וצ"ע כן ואולי יש לחלק: מצורף לזה אחר הנחה קנימת מה שהעיד מהרמ"א בשם מה"רר יעקב פולק דאפי' בזמן הזה קטנה פחותה מבת י"ב שנים ממאנת וא"כ לפי הנחה זו אפי' היא מקודשת לגמרי בקופ' וקידושין יכולה היא למאן נהרי היא ממאנת לגמרי בהנער כאשר אמרה לפני וכתבתי לשונה לעיל: מצורף לזה שנתקדשה בשבת ואנן קיי"לן דאין דנין ואין מקדשי' בשבת ודומה קצת למה שאמרו חז"ל מקח שנעשו באיסור נרבו בזה הדעות הסמ"ע בח"מ ר"ח והט"ז וה"ח בהש"ף בי"ד סימן ר"ל יע"ש מ"מ יש קצת סניף דאלו הקידושין בגדון דידן בטלין ומבטלין מכל הלין טעמים: כל זה כתבתי לפני מע"כ דרף מו"מ להלכה ולא למעשה עד אשר אשמע מן מע"כ דאדע להימין או גו' והנה אהו' במחילת אלהימה יחיש מעשה ידיו להתפאר כי אביה ואמה שואלין ודורשין מדי יום ויום ע"כ יודיעני תשובתו הרמה ע"י מוביל הפתב הלז או ליד ר' אליעזר מלמד מדרעזניץ ומשם יפרד והי' לידי ע"י הפאסט כ"ד אהוב הפותב בחיפזון.

היום פלוני נאום הטורד צבי הירש מגלוגא החונה פ"ה הק"ק דרעזניץ: תשובה ברוך לקחתי וברוך אשיב לשואל פענן ומשיב ה"ה אהו' הרב הגדול והמפלא עושה פלא רמא וזקיף דקלא נ"י ע"ה ר"מ ואב"ד כמה"ר הירש נר"ו אהו' ידידי אותו לא ראיתי שמעו שמעתי קל קולמוס ומתוכו נזכר שמילא פריסו בתלמוד ובפוסקי' מלא עמסו והנה מן הראוי להאריך בשבח וקילוסו אף ורק שהזמן בוגד שפף עלי חמתו וכעסו ומטרידני במילי דשמיא ודעלמא ואינו מניח אותו להפיק זממי להשיב פראוי לפי פבוד המקבל ומטובו קאמינ' שיערב עליו שיחי אע"פ שקצרתי במקום שהיה לי להאריך.

והנה ע"ד שאלתו שאלת חכם בענין בחור א' שקידש בתולה א' בת י"א שנה וי"א חודש בלתי ידיעת אביה ובפני ע"א אם יש לחוש לקידושין להצריכה גט או לא והנה באמת קשה עלי הדבר לתקוע את עצמי לדבר הלכה פי מיראה הוראה אני בדבר קל.

קל וחומר בדבר חמור איסור א"א אף ורק משום כבודו דמר אמרתי לחוות דעתי הקלושה להלכה ולמעשה אמנם באשר שאין הזמן מסכים עמדי לטייל ארנפות וקצרות בפילפולים ובסברות ע"כ אצא ואבא בקצרות וזה החלי בעזרת ה' חילי להשיב למכ"ת על אשר הקשה את עצמו לדעת ותמה תמיה קיימת על הפוסקים קדמאי ובתראי למה לא הביאו הא דרבינא לפסק הלכה והוא בלי חולק עכ"ל בקצרה וביקש ממני אם יש אתי אינה ישוב ע"ז שאודיענו כי תורה היא נאען ואומר במחילה מפורדו גברא קחזינא קוש' לא חזינא נאני תמה על תמיהתו כי כל הפוסקים פסקו שלית הלכתא פרב ושמואל דאמרי חיישינן שמה נתרצה האב וא"כ הא דרבינא הוא במכ"ש שלא חיישינן שמה נתרצה האב גם רבינא לא אמרה אלא אפילו למ"ד חיישינן שמה נתרצה האב וק"ל והנה עלה על דעתי לתרץ דיבורו דמר שתמיהתו על הפוסקים למה לא הביאו דינא דרבינא לענין אם גילה האב דעתו קודם הקדושין שהוא חפץ בקידושה אע"פ שרבינא לא דיבר בענין זה מ"מ ה"ל להפוסקים להעתיק דינא דרבינא מענין לענין אבל גם זה אינו קוש'א כלל דאיכא למימר דילמא ע"כ לא קאמר רבינא שלא חיישינן לשמה נתרצה האב אם היו קדושין דרף בזיון אלא דוקא אם לא גילה האב דעתו מקודם אבל אם גלה האב את דעתו מקודם שחפץ בקידושה לפלוגי איכא למימר שחיישינן שמה נתרצה האב אפ"ל אם היו קדושין דרף בזיון וק"ל פללא דמלתא שאין פאן מקום כלל לתמיה' דמר וע"ד מה שכתב מכ"ת בסוף דבריו וז"ל מצורף לזה אחר הנחה קיימת מה שהעיד מהרמ"א אי בשם מהר"ר פולק קטנה פחותה מבת י"ב שנים ממאנת וא"כ לפי הנחה זו אפ"ל היא מקודשת לגמרי בחופה וקדושין יכולה היא למאן ונהרי היא ממאנת לגמרי בהנער פאשר אמרה לפני וכתבתי לשונה לעיל עכ"ל דמר והנה אהובי במחילה מפורדו אמינא פד נייים ושכיב אמר להא מילתא כי מה ענין מיאון לכאן ע"כ לא קאמר ר"י פולק שקטנה פחותה מבת י"ב שנים ממאנת אלא היכא דנתקדשה קידושי דרבנן דהיינו תומה שהשיאוה אמה או אחיה או הלה אביה למדינות הים לפי דעת מקצת הפוסקים אבל אם חיישינן שמה נתרצה האב אין לפטרה כי אם בגט ומאון כי אם נתרצה האב הוי קדושין גמורים מן התורה וצריכה גט אף ורק יש לחוש שמה לא נתרצה האב ואם לא תמאן יאמרו שקדושין הנה קדושין ודאי ואין קדושין תופסים באחותה ע"כ הצריכוהו רב ושמואל ג"כ מאון אבל אם חוששין שמה נתרצה האב ליכא למ"ד שמהאון לבד סגי ופשוט הוא ועיינן מר בסוגיא דהתם ברש"י ותוספות דף מ"ה ומ"ו והנה ע"ד גופא דעובדא פבר הרגיש מכ"ת בכל חלקו הסותרין אף ורק לא החליט דעתו וכתב ראשי פסקים ורמא עלי דידי לחוות דעי מרחוק להלכה ולמעשה והנני אצא פמצונה ועוד הנה באמת האחרונים האריכו למענית' בתשובותיה' בכל פרטי דינים הנוגעים בנ"ד כמעט שלא הניחו לנו מקום להתגדר בו אע"פ כן אענה חלקי לפי ע"ד הקלושה והנה לכאורה הנה נראה שמילתא דפשיטא היא ולית דין צריף לפנים שאין פאן חששא קידושין כלל דהא רובא פכולו פוסקים המפורסמים פסקו פעולא וכרבינא דא' בפ"ל לית הלכתא פרב ושמואל דאמרי

חִיּוּשֵׁינוֹ שְׁמָא נְתַרְצָה הָאֵב וּגְדוּל' מְזוּ ס"ל לְהַרְי"ף וּלְהַרְמַב"ם שְׁאֲפִי הַתְרַצָּה הָאֵב בְּפִי
אֲחַר שְׁקַבְלָה קִידוּשֵׁי שְׁלֵא מִדַּעַת אֲבִיָּה שְׁלֵא מְהַנִּי הַרְיָצוּי וְכַתְבַּ הַרִיב"ש בְּסִמָּן י"ד
וְז"ל וְדַעַת הַרִי"ף דְּאֲפִי נְתַרְצָה הָאֵב בְּפִי בְּשַׁעַת שְׁמִיעָה אֵין חוּשֵׁשֵׁין לָהֶם וְכֵן הוּא בַּה"ג
וְכ"כ הַרְמ"ב בְּפ"ג מֵהַל' א"ב וְהַרְבַּ בְּעַל הַמְּאֹר לֹא הִשִּׁיג עַל הַרִי"ף וְז"ל בְּזָה גַם לֹא
הַרְאָב"ד וְז"ל בְּהַשְׁגוּתוֹ עַל הַרְמ"ב בְּז"ל גַּם לֹא הַרְבַּ ר"מ פִּהוּן בְּהַגְהוּתוֹ כו' עַכ"ל
הַרִי"ב ש' וְלַע"ד לְהוֹכִיחַ שְׁגַם הַר"מ (או הַרְא"מ ע"פ הַגְהוּת מו"ח בְּב"ח) ס"ל כְּכָל הַנִּי
גְּאוּנִים הַנִּי גַבִּי קַטְנָה עַכ"פ דְּהָא מֵהַר"מ (או רַא"מ) ס"ל שְׁלִית הַלְכַת' כַּר"נ דְּאָמַר
אוֹמַר אָדָם לְבַתוֹ הַקַּטְנָה צָא וְקַבְלֵי קִידוּשֵׁי כו' וְאִם ס"ל שְׁאֵם נְתַרְצָה הָאֵב אֲחַר שְׁקַבְלָה
קִידוּשֵׁין מְהַנִּי מַכ"ש דְּאִית לָן לְמִימַר שְׁמַהֲנִי אִם אָמַר לָהּ אֲבִיָּה צָאִי וְקַבְלֵי קִידוּשֵׁי כַּמ"ש
בְּסִפְרָה הַחֲכָמָה בְּאֲמַת רֵאִיָּה זו עֵינָן בְּב"י בְּסִי' ל"ז וְמָה שְׁנִסְתַּפֵּק הַר"ן בְּדַעַת הַרִי"ף אִי
ס"ל שְׁאֲפִי נְתַרְצָה בְּתַחֲזִילָה אֵינָה מְקַוְדָּשֶׁת אוֹ אִי ס"ל אִם נְתַרְצָה מִתַּחֲזִילָה מְקַוְדָּשֶׁת
מְוַכְרָחִים אָנוּ לֹאמַר הֵינָנו בְּנַעֲרָה דְּנִקְא דְּאִי בְּקַטְנָה הִלֵּא הַרִי"ף ס"ל שְׁאֲפִי א"ל צָאִי
וְקַבְלֵי קִידוּשֵׁי אֵינָה מְקַוְדָּשֶׁת וְק"ל וְא"כ הוּא שְׁפָל הַנִּי גְּאוּנִים ס"ל שְׁאֲפִי נְתַרְצָה הָאֵב
בְּפִי אֵין פָּאן קִידוּשֵׁין א"כ אִף אִם אָנוּ נֹאמַר שְׁבַנְדוֹן דִּידוֹן פִּינוֹן שְׁשַׁתֵּם אֵינָה יָמִים וְלֹא
עַרְעַר וְדָאִי שְׁמַע וְנְתַרְצָה מ"מ אֵין פָּאן חֲשֵׁשׁ קִידוּשֵׁין ע"פ דַּעַת הַפּוֹסְקִים הַנִּי לְאִמְנָם
נֶאֱמָן עֲלֵינוּ הַדִּינָן הַגְּדוּל ר"י בַּר שַׁשֶּׁת שְׁהוּא בְּעַצְמוֹ וְכַבּוּדוֹ פְּתַב בְּסִי' תַע"ט וְז"ל וְכ"כ
הַרְמ"ה וְז"ל כָּל שְׁיַדְעֵנוּ שְׁהַתְרַצָּה בְּשַׁעַת שְׁמִיעָה הִנֵּה קִידוּשֵׁין אֲפִי לֹא שִׁינְדָּה כו' וְזֶה הוּא
הַדְרָף הַנִּכּוֹן בְּזָה שְׁהַסְפִּימוּ גְּדוּלִים אַחֲרוֹנִים וְהַרְא"ש וְז"ל שְׁלֵא כְּדַעַת הַרִי"ף וְהַרְמ"ב
וְכו' עַכ"ל וְכִינּוֹן שְׁפָל גְּדוּלֵי הָאֲחֲרוֹנִים הַסְפִּי שְׁלֵא כְּדַעַת הַרִי"ף וְהַרְמ"ב א"כ אִם יֵשׁ
לְחוּשׁ בְּנִדּוֹן דִּידוֹן שְׁמָא נְתַרְצָה הָאֵב אֵין לָנוּ לְהַקְל נֶגְדַּ כָּל הָאֲחֲרוֹנֵי אִמְנָם
כְּשִׁאֲנוּ מְדַקְדָּקִים בְּדַבְרֵי הָאֲחֲרוֹנִים נִרְאָה לְהַדְיָא שְׁאֵין אָנוּ חוּשֵׁשֵׁין לְשְׁמָא נְתַרְצָה הָאֵב
אִף אִם שְׁמַע וְשַׁתֵּם אִם לֹא שְׁמַעֵנוּ שְׁהַתְרַצָּה אֶת עַצְמוֹ לְבַסּוּף אִז אָנוּ אוֹמְרִים הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ
עַל תַּחֲזִילָתוֹ אֲבָל כְּשִׁמְיָחָה לְבַסּוּף אִף אִם שַׁתֵּם מִתַּחֲזִילָה אָנוּ אוֹמְרִים הוֹכִיחַ סוֹפּוֹ ע"ת
וְאֵין אָנוּ חוּשֵׁשֵׁין שְׁמָא נְתַרְצָה הָאֵב וְכ"כ ר"ש דְּמוֹדִינָא בְּתַשׁוּבָ' סִי' ד"ט וְדִיִּיק פִּן מְדַבְרֵי
הַרִיב"ש וְז"ל וְלִמְדַנוּ לְפִי דַעַתִּי שְׁנֵי דְבָרִים א' שְׁאֵין בְּהַ סִּפְק כו' עוֹד לְמַדְנוּ לְפִי דַעַתִּי
שְׁאֲפִילוּ לְדַבְרֵי הַמַּחְמִירִים הֵינָנו שְׁרַאֲנוּ וְדָאִי שְׁנְתַרְצָה בְּפִירוּשׁ בְּזָה פְּלִיגֵי אַהֲרִי"ף הָא
כְּשִׁשְׁמַע וְשַׁתֵּם וְלֹא אָמַר דְּבַר לַכ"ע לֹא חִיּוּשֵׁין וְיֻכַל הוּא אוֹ הַבַּת לְעַפְבַּ עַכ"ל וְא"כ
הוּא זְכִינוּ לְדִין שְׁאֵין לְחוּשׁ לְשְׁמָא נְתַרְצָה הָאֵב אֲפִילוּ כְּשִׁאֲנוּ יוֹדְעִין בְּנִדְאֵי שְׁשַׁמַּע הָאֵב
וְשַׁתֵּם זְמַן מָה וְאִם כ"כ מִיָּחָה מַכ"ש בְּנ"ד שְׁשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַשְּׁאֵלָה שְׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין בְּבִקְרוּר
שְׁשַׁמַּע הָאֵב וְשַׁתֵּם כִּי אֲפִשֶׁר לֹאמַר שְׁלֵא שְׁמַע הַדְּבַר כִּי אִם בִּי' הַשְּׁלִישִׁי לְאַחַר הַמַּעֲשֶׂה
וְאִז תְּכַף בָּא וְעַרְעַר אוֹ אֲפִשֶׁר לֹאמַר שְׁשַׁמַּע הַדְּבַר בִּי' הַמַּעֲשֶׂה מִשְׁ אֲבָל לֹא שַׁתֵּם רַק
עַרְעַר וּמִיָּחָה מִיָּד בְּפִנֵּי עַצְמוֹ אַע"פ שְׁלֵא בָּא לְב"ד וּבְאַשֶׁר שְׁפִשׁוּט הוּא קַצְרִתִי פִּן נ"ל
גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִזִי שְׁאֵלָה פּו ע"ד הָאֲשֶׁה הַעֲגוּנָה מְרַת פְּלוּנִית בַּת הַנַּעֲלָה כַּמ"ר יַעֲקֹב וְיִידִין
עַק הַדָּר לַע"ע בַּק"מ מְנַהֲיִים וְהוֹגְבוּ כְּמָה עֲדִיּוֹת עַל פְּטִירַת בְּעֵלָה כְּמַר יוֹדָא לִיב בִּין
מַה"ר ר' נִפְתְּלֵי הַיָּרֵץ קוּמָא וְשְׁאֵלוּ מֵאֲתִי לְהוֹרוֹת אִם יֵשׁ לְהַתִּיר הָאֲשֶׁה עַל פִּי הַעֲדִים
הֵהֵם אוֹ לֹא: תַשׁוּבָה הַנָּה עֲבַרְתִּי בְּעֵין עֵינֵי רֵאִיָּה קְלוּשָׁה וּמְצַאֲתִי שְׁלִכְל עַד וְעַד יֵשׁ לוֹ
פִּירְכָא וְנִיִּדְחִין וְקַצְתוּן נִרְאִין וְנִדְחִין וְחוֹזְרִין וְנִרְאִין לְהַתִּיר ע"פ עֲדוּתוֹן הָאֲשֶׁה הַנִּי לְמִן
כְּבָלֵי אִסּוּרָא.

והנה מחמת רוב טירדות חבילות ואגודות אינני אוכל לטייל ארנפות ולהראות פנים לכל צד ואופן פמראה האופן באריכות פדרכי להשיב לשואלי דבר ע"כ אבוא בדרך קצרה וה' ינחני במעגלי צדק וישרה.

וילמען שמו הגדול יצילני מלהתיר איסורא. דא"א החמורה.

והנה מיראה הוראה אני בדבר קל קל וחומר בדבר חמור פאיסורא דא"א. ע"כ יראתי לגשת ולקרב אל המלאכה לחוות דעי מרחוק מקום ולהכניס ראשי לזו עבודה קשה אמנם לכבוד המורה צדק מחזיק הבדק ה"ה איש פאחי ג"ח הרב הגדול הגאון נר"ו אשר שיחר פני לגלות לו את דעתי הקלושה אם היא מספמת עם דעתו הרמה לא יכלתי למרות עיני פבודו עיני פקיחי ובטלתי את רצוני מפני רצונו ורצון ירואיו אעשה הגם שהוא צידד בכל צד ופשפש בכל חדרי הפוסקים קדמאי ובתראי ובתשובותיהם לא הניח דבר גדול וקטן שם ולא הניח לנו מקום להתגדר בו מ"מ אענה את חלקי אשר הגיעני קפול.

ונה החלי בעזרת ה' חילי צורי וגואלי: ואחר אחרון אני בא מה שהעידו העדים באחרונה יסע לפנינו בראשונה הוא הפתב אשר כתב ערל א' להאלוף כמה"ר ר' הירץ לוי הנכתב לעיל שמת בנו פמר ליב הנ"ל ומתאונן על מיתתו פמבואר בהעתק העדיות לעניות דעתי נראה לכאורה שיש מקום לומר אם נראין הדברים שהערל הנכתב לעיל לא פיון בכתבו הנ"ל לא להתיר ולא להעיד יש לסמוך עליו ועל דבריו שפכתב פי מה לי נכרי מסל"ת מפיו או ע"פ כתבו אם ניפרין הדברים שכתב לפ"ת דכשם פשנמצא בשטר פתוב (וכתב ישראל פלוני מת פלוני נהרג משיאין את אשתו ולא אמרינן מפיהם ולא מפי כתבם פמו שכתבו פוסקי הלכות שהלכה כר' ירמיה בירושלמי דס"ל הכי ודלא כר' בון בר' פהנא דפליג עליה התם ה"ה נמי שמשאין ע"פ כתבו של נכרי אם נראה שכתבו לפ"ת ולעד"נ לומר שאפילו ר' בון בר פהנא דפליג וס"ל שאין משיאין ע"פ השטר נראה היינו דווקא בכתב של ישראל אבל בכתב של נכרי פשאנו יודעי שכתבו נכרי וניפר מתוכו שכתבו לפ"ת מודה הוא שמשאין ע"פ ואין זה יציב בארעא וגירא וכו' ולא תהא פהנת פפונדקית פי טעמא רבה יש בדבר לחלק ביניהם והוא זה פי פל הפסולין להעיד פגון עבד ושפחה שהאמינום חכמים בעדות אשה נאמנים בתורת עדות אבל גוי מסל"ת אינו נאמן בתורת עדות אלא חושבין מה שהוא אומר לפ"ת הוא אמת וכן כתב הריב"ש להדיא (בסימן שע"ז ע"ש) אע"פ שאין לא ק"ל כהרי"בש (כמ"ש שם שמהאי טעמא נכרי מסל"ת מפי נכרי מסל"ת לא מהני פלום מ"מ סברא זו היא אמיתית) וא"כ י"ל שפיר נמצא פתוב בשטר פלוני מת וכו' ונודע שזה פתב ישראל אין משיאין דמפיהם פתיב ולא מפי פתבם דהא דישראל נאמן מטעם עדות נגעו בו אבל נכרי מסל"ת דנאמן לא נגעו בו מטעם עדות פמו שכתבנו איפא למימר דמהני פתבו פשניפר מתוכו שכתבו לפ"ת.

ואין לומר לעולם כ"ע ס"ל שאין משיאין ע"פ פתב נכרי וטעמא דמלתא משום הבו דלא לוסוף עלה מאחר הא דמשיאין ע"פ נכרי מסל"ת חידוש הוא אין לנו בו אלא חידוש ונאמר דוקא מסיח ולא פותב.

זה אינו דלע"ד אין סברא לבדות מלבינו ולשוניה דברי חכמינו ז"ל פהלקתא בלא טעמא פי מצד הסברא והטעם אין לחלק פלל בין מסל"ת ובין פותב לפ"ת וכן פתב הב"י בהדיא

בספר בְּדִק הַבַּיִת עַל דְּבָרֵי ה"ה שְׁמִפְרָשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם שְׁפָנוּנְתוֹ לְמַעַט פֶּתַח נְכָרֵי פֶתַח הַב"י שֶׁהוּא מְקַלְתָּא בְּלֹא טַעְמָא וְלַעֲד"נ שְׁאַפְיָ הַרִיב"ש דַּס"ל דְּנְכָרֵי מַסְל"ת מְפִי נְכָרֵי מַסְל"ת אֵינוֹ נֶאֱמָן מִשׁוּם הֵבִי דְלֹא לֹוֹסִיף עָלֶיהָ מִוֹדָה שֶׁבַח"ד אֵין אֹמְרִים הֵבִי דְלֹא וְכו' דְהִתָּם שְׂאֵנִי שְׂיִישׁ טַעַם בְּדָבָר כְּמוֹ שְׁפִינִים הַרִיב"ש שְׂאֵינוֹ נֶאֱמָן לְפִי שְׂאֵין הַנְּכָרֵי בְּקִי לְהַפִּיר אִם תְּבִירוֹ מַסְל"ת אוֹ מִתְּפִינִין לְהַתִּיר אֲבָל בַּח"ד גַּם הַרִיב"ש מִוֹדָה דְלֹא אֹמְרִינֵן הֵבִי דְלֹא לֹוֹסִיף שְׂאֵין טַעַם לְחַלֵּק בֵּין מַסְל"ת וּבֵין פֶּתַח לַפ"ת וְאֵין לָנוּ לְבָדוֹת מְלַבִּינוֹ הַלְקָתָא בְּלֹא טַעְמָא: וְהִנֵּה לֹא נֶעְלַם מֵעֵינַי מ"ש ה"ה בְּפִי"ג מִהֲלָכוֹת גִּירוּשָׁיִן עַל מ"ש הַרְמַב"ם מְצָאוּ פֶתוּב בְּשֵׁטֶר אִישׁ פְּלוֹנֵי מֵת וְכו' וְנוֹדַע שְׁזָה פֶתַח יִשְׂרָאֵל וְכו' וְז"ל הַה"מ וְכַתֵּב רַבִּינוּ וְנוֹדַע שְׁזָה פֶתַח יִשְׂרָאֵל אֲפָשָׁר שְׁפָנוּנְתוֹ הִנֵּה לְמַעוּטֵי פֶתַח כּוֹתֵי וְהַטַּעַם שְׁלֹא הַנְּכָשֶׁר כּוֹתֵי אֲלֵא בַּמַּסְל"ת אֲבָל לֹא פֶתַחוּ לְפִיכָּה צָרִיף שְׂיִוֹדַע שֶׁהוּא פֶתַח יִשְׂרָאֵל וְכו' ע"ש הַרִי מִשְׁמ' שַׁס"ל לַה"ה לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם שַׁס"ל שְׂאֵין מְשִׂיאֵין ע"פ פֶּתַחוּ שְׁל נְכָרֵי וּמִשׁוּם הֵבִי דְלֹא לֹוֹסִיף עָלֶיהָ מ"מ נַלַּע"ד שְׂאֵין דְּבָרֵי הַמ"מ מְוֹכְרֵי כָּל כֵּל כִּי יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּדָרְךָ אַחַר נְכוֹן בְּאִנְפֵן שְׂאֵין אֲנוּ צָרִיכִין לֹוֹמַר דַּס"ל לְחַלֵּק בֵּין אֲמִירָה לְכַתִּיבָה שֶׁהוּא פְּהִלְקָתָא בְּלֹא טַעְמָא כְּמוֹ שְׁפָתַבְנוּ וְיָמָה גַּם שְׂאֵין רַמְזֵי בִירוּשְׁלָמֵי לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם וְאֵין זֶה דְרָכּוֹ שְׁל הַרְמַב"ם לְבָדוֹת דִּינִין מְלַבּוֹ וְלְכַאוּרָה הִנֵּה מְקוּם לֹוֹמַר שֶׁמ"ש הַרְמַב"ם וְנוֹדַע שְׁזָה פֶתַח יִשְׂרָאֵל ר"ל שֶׁהוּא מְקַנֵּים לְמַעוּטֵי אֵינוֹ מְקַנֵּים אַע"פ שְׂאֵין הַלְשׁוֹן מְכוּוֹן יָפָה לְפִי פִירֵשׁ זֶה מ"מ נְכוֹן הוּא לְפָרֵשׁ כֵּן דְּבָרֵי הַרְמַב"ם דַּס"ל שְׂצָרִיף קִיּוּם אַע"פ שְׁלִדְעַת רֹוב הַפּוֹסְקִים דְּפָסְקוּ כַר"י בִירוּשְׁלָמֵי דְמְשִׂיאֵין ע"פ שֵׁטֶר ס"ל שְׂאֵין הַפֶּתַח צָרִיף קִיּוּם הִנֵּינוּ מִשׁוּם שְׂאוֹתֵן הַפּוֹסְקִים אֲזִלֵי לְטַעְמֵיהֶוּ וְלִשְׁטִיטְתֵיהֶוּ דַּס"ל קִיּוּם שֵׁטֶרוֹת דְרַבְּנָן ר"ל דְּמֵן הַתּוֹרָה אֵין צָרִיף קִיּוּם כִּי עֲדִים הַחֲתוּמִים עַל הַשֵּׁטֶר כְּמִי שְׁנַחֲקָה עֲדוּתֵן בַּב"ד דְּמִי רַק רַבְּנָן הַצָּרִיכוּהוּ קִיּוּם וְכִינֵן דְּמַלְתָּא דְרַבְּנָן הִיא לֹא הַחֲמִירוּ בְּעֲדוֹת אֲשֶׁה כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים בְּפִירוּשׁ טַעַם זֶה אֲבָל הַרְמַב"ם דַּס"ל לְהַפְּרֵךְ שְׁמֵן הַתּוֹרָה עֲדוּת בְּשֵׁטֶר לֹא פְלוּם דְהַתּוֹרָה אֲמָרָה מְפִיָּהֶם רַק חֲכָמִים הַכְּשִׁירוּהוּ מִשׁוּם נְעִילַת דְלַת כְּמַבְּאָר בְּדַבְּרֵיו בַּפ"ג וּבַפ"ו מִהֲלָכוֹת עֲדוּת א"כ י"ל שְׁלִדְעַתוֹ גְּבִי עֲדוּת אֲשֶׁה מְצָרִיף לְכָל הַפְּחוֹ קִיּוּם.

הַן אֲמַת שְׁפָכֶר הַשִּׁיגוֹ עַל הַרְמַב"ם בְּדִין זֶה הַרְמַב"ן וְז"ל וְשְׂאֵרֵי אַחֲרוּנֵיִם (גַּם בָּאוּ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרוּנֵיִם אַחֲרֵים וְלָמְדוּ עָלָיו זְכוֹת וְגַם אֲנִי בְּעַנְיֵי עֲנִי בְּדַעַת יִשְׁבַּתִּי מְקַצַּת הַהִשְׁגוֹת בְּטוֹב טַעַם וְאֵין כָּאֵן מְקוּמוֹ) כִּי עַכ"פ יֵשׁ לֹוֹמַר שֶׁהַרְמַב"ם אֲזִל לְשִׁיטְתֵיהָ דַּס"ל דְּדַבֵּר תּוֹרָה עֲדוּת שְׁבִשְׁטֶר לֹא פְלוּם הוּא מְמִילָא אֵין פִּירוּשׁוֹ שְׁל הַה"מ מְוֹכְרָח פְּלֵל כֵּן נִרְאֶה לְכַאוּרָה אֲבָל מִשׁוּם הָא לֹא אַרְיָ וְהָאֵמַת יַעֲשֶׂה דְרָכּוֹ שֶׁהוּא מְפִתַּח פִּירוּשׁ זֶה בְּדַבְּרֵי הַרְמַב"ם דְּאֵי לְכָּה פּוֹנוּנְתוֹ שְׁל הַרְמַב"ם הַל"ל וְהוּא שְׁנַתְקִינֵם וְכו' וּמְדַלָּא פֶתַח בְּהַאי לִישְׁנָא א"א לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי בְּעַנְיָן זֶה וַא"כ הוּא מְמִילָא חָל עָלֵינוּ חוֹבַת בִּיאָר לְפָרֵשׁ דַּעַת הַרְמַב"ם בְּעַנְיָן אַחַר וְנַלַּע"ד לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּרִוּוּחָא וְהוּא זֶה שְׁפָנוּנְתוֹ לְפָרֵשׁ מ"ש בִירוּשְׁלָמֵי מְצָאוּ פֶתוּב בְּשֵׁטֶר פְּלוֹנֵי מֵת וְכו' דְּאֵינִי ע"כ בְּנוֹדַע שְׁזָה פֶתַח יִשְׂרָאֵל דַּל"כ אֵיכָּא לְמִיחַשׁ שְׁמָא פֶתַח נְכָרֵי וְאֵין מְשִׂיאֵין הָאֲשֶׁה ע"פ כִּי לְשׁוֹן זֶה שְׁל אִישׁ פְּלוֹנֵי מֵת וְכו' לֹא מְהַנִּי לְדַעַת הַרְמַב"ם אֲפִילוּ בַּע"פ לַפ"ד בַּעַל לְחָם מְשֻׁנָּה שְׁמִפְרָשׁ דַּעַת הַרְמַב"ם בְּדַעַת הַרְ"ן דַּס"ל אִם אֲמַר הַנְּכָרֵי פְּלוֹנֵי מֵת בְּלִי קִישׁוֹר דְּבָרִים לֹא הִנֵּי מַסְל"ת ע"ש

מכ"ש שִׁבְשִׁיט לֹא מִהֲנִי נֶאֱפִילוּ לְפִי דַעַת הַרִ"ב שֶׁ דַס"ל מ"ש הֶרְמֵב"ם כֹּל אוֹתָן הַדְּבָרִים לֹא הִבְיָאָם אֶלָּא לְרוֹנוּחָא דְמִלְתָּא.

אָבֵל בְּאַמַּת נְכָרִי שְׂאוּמֵר פְּלוּנִי מֵת בְּלִי קִישׁוּר דְּבָרִים הֵנּוּ מַס"ל מ"מ י"ל הֲנִי מִיְלִי כְּשֶׁאֲנִי יוֹדְעִים שְׂאִין הַנְּכָרִי מְשִׁיבוֹ עַל שְׂאֵלָה רַק הוּא מַעְצָמוּ בָּא אֵלֵינוּ וְאָמַר פְּלוּנִי מֵת אֲזִי הוּי מַס"ל אָבֵל כְּשֶׁמְצָאוּ פְּתוּב בְּכַתֵּב נְכָרִי פְּלוּנִי מֵת וְתוֹ לֹא מִיְדֵי יֵשׁ לְחוּשׁ טוֹבָא שֶׁהוּא תְּשׁוּבָה עַל שְׂאֵלָה וּמְכוּוֹן לְהַעֲיִד ע"כ אִין לְחֻשְׁבוֹ כַּמַּס"ל לְכֹן מְפָרֵשׁ הַרְמ"ב כִּי דְאִיְרִי כְּשֶׁנִּזְדַּע שֶׁהוּא פְּתַב יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא נֶאֱמָן מִתּוֹרַת עֲדוּת וּק"ל מִמִּילָא יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם בְּרוֹנוּחָא שְׂבָא לְמַעַט פְּתַב נְכָרִי אָבֵל לֹא בְּכָל עֲנָן וּמִשׁוּם טַעְמָא הִבּוּ דְלֹא לִוְסִיף עֲלֵה כַּמ"ש הַה"מ רַק בָּא לְמַעַט פְּתַב נְכָרִי דְכַתִּיב בֵּיהּ פְּלוּנִי מֵת וְתוֹ לֹא מִיְדֵי אָבֵל הִיכָא דְנִיפֵר מִתּוֹף פְּתִילֵי הַפְּתַב שְׁנִכְתַּב לִפ"ת שְׁפִיר מִהֲנִי לְהַשְׂיָא אֶת הָאִשָּׁה כֹּן נִרְאָה לַע"ד נְכוּן מ"מ לֹא מִפְּנֵי שְׂאֵנוּ מִדְּמִין הַפְּתַב נֶעֱבִיד עֲוֹבְדָא נֶגֶד סְבֵרַת הַמ"מ לְדַעַת הֶרְמֵב"ם וּמָה גַם שֶׁבַנ"ד אִין הֶכְרַח בְּהַפְּתַב שְׁנִכְתַּב לְמַהֲר"ר הַיְרִץ שְׁנִכְתַּב לִפ"ת ע"כ אִין לְהַתִּיר הָאִשָּׁה הַנ"ל ע"פ הַפְּתַב הַנ"ל.

וְע"ד הַעֲדוּת שֶׁהַעֲיִד כְּמַר חַיִּים בֶּן הַקְּדוֹשׁ כַּהֲר"א בְּסִימָן ב' ג' ד' לְכַאוּרָה פְּלֵם שְׁוֹנִים לְטוֹבָה לְהַתִּיר הָאִשָּׁה עַל פִּיָּהֶם אַע"ג שְׁמִבְנָא בְּעֲדוּתוֹ שְׁמִתְחַלָּה שְׂאֵלוֹ אַחַר רַק א' נִקְרָא בְּשֵׁמוֹ קִוְיָה וְשְׂאֵלוֹ הֶרְקִים מָה אַתֶּם מְבַקְשִׁים מִמֶּנּוּ וְאָמְרוּ לְהֶרְקִים שְׂרוּצִים לְשְׂאוֹל אַחַר יְהוּדֵי א' וְע"ז הַשִּׁיבוֹ הֶרְקִים מָה שֶׁהַשִּׁיבוֹ מִמִּילָא נִרְאָה לְכַאוּרָה לַע"ד שְׂיִצְאוּ דְבָרֵי הֶרְקִים הֵהֵם מִתּוֹרַת מַס"ל תְּדַהֲנָה דוּמָה לְאִיָּה חֲבַרְיָנוּ אָבֵל נִרְאָה שְׂיֵשׁ לְחַלֵּק לְלוֹמֵר דְּוִקָּא הֵתֵם בְּמַעֲשֵׂה דְצוּעֵר עִיר הַתְּמָרִים שְׂשְׂאֵלוֹ לְאוֹתָהּ הַנְּכָרִית וְהִיא עֲצָמָה הַשִּׁיבָה לָהֶם ע"כ יִצְאוּ דְבָרֵיהֶּ מְכַלֵּל מַס"ל אִי לֹאוּ דְבַכְּתָהּ מִתְחַלָּה מִשְׂא"כ בַּנ"ד שְׂלֹא שְׂאֵלוֹ לְהֶרְקִים הֵהֵם אַחַר הַיְהוּדֵי רַק הַיְהוּדֵי הַשִּׁיבוֹ עַל שְׂאֵלַת הֶרְקִים שְׂשְׂאֵלוֹ מָה אַתֶּם מְבַקְשִׁים מִן הַקְּוָה א"כ ה"ל כְּאֵלוֹ שְׂאֵלוֹ לְהֶרַק קִוְיָה בְּפִנֵּי הֶרְקִים אַחַר הַיְהוּדֵי וְהֵם אָמְרוּ מַעְצָמָה מָה שְׂיִוְדְעִים וְזֶה מִקְרֵי שְׁפִיר מַס"ל כַּמ"ש מַהֲר"ק בְּשׁוֹרֵשׁ קכ"א בְּהַדְּיָא וְכֹן פְּתוּב הַב"י בְּשֵׁם רַבּוֹ ר"י בִּי רַב מַעֲשֵׂה שְׂבָא לְפָנָיו בְּאַחַד שְׁהַעֲיִד שְׂיְהוּדֵי א' זִימָן יִשְׁמַעְאֵלִים לְסַעֲוֹד אֲצֵלוֹ וְשְׂאֵל הַיְהוּדֵי לְחַבְרִירוֹ שְׁמַעְתָּ מָה שְׂנַעֲשֵׂ' מְפִלוּנִי וּפְלוּנִי וְהַשִּׁיבוֹ הַיְשְׁמַעְאֵלִים אָנוּ מְפִרִין מִי הֶרְגָם וְהַתִּיר אֶת נְשׁוֹתֵיתָן ע"פ עֲדוּת זוֹ פִּינָן שְׂלֹא שְׂאֵלוֹ לְגוֹיִם וְהֵם הַשִּׁיבוֹ מַעְצָמָן וְהִבְיָא רְאִיוֹת מִתְּשׁוּבוֹת הַרִיב"ש שְׁכַתְּבֵתִי וְגַם מִתְּשׁוּבוֹת מַהֲרִ"ק סִימָן קכ"א וְכֹן נִרְאָה מִתְּשׁוּבוֹת מַהֲרִ"מ וְכו' עכ"ל וְכֹן מְשַׁמַּע לַע"ד בִּירוּשְׁלַמִי דְאָמַר ר"ל כֹּל שְׂשְׂאֵלוֹ וְהוּא מְשִׁיב וְכו' מְשַׁמַּע דְּוִקָּא כְּשֶׁמְשִׁיב הַנְּשְׂאֵל בְּעַצְמוֹ הוּא דְלֹא הֵנּוּ מַס"ל תְּ אָבֵל כְּשֶׁשְׂאוּאֵלִים לְנְכָרֵי א' וְנְכָרֵי אַחַר מְשִׁיב הֵנּוּ שְׁפִיר מַס"ל תְּ וְלַע"ד שְׁכֵן הוּא דַעַת רַמ"א וְלָזֶה פִּינָן בַּמ"ש בְּסִימָן י"ז סט"ו בַּמ"ש אַע"פ שְׁהִיָּה אֲצֵל הַפּוֹתֵי שְׂשְׂאֵלוֹ מִקְרֵי מַס"ל תְּ וְדִלָּא פְּחֻלְקַת מְחוּקַק שְׁהַשְׂיָא דְבָרֵיו לַד"א (אִם לֹא שְׁמִפְּנֵי רֵשׁ כְּדְבָרֵיו בַּד"מ וְאִינְגִי אוּכַל לַעֲיִין אַחֲרֵיו כִּי חֶסֶר קוֹנְטְרַס א' בַּד"מ שְׁלֵי בְּסִימָן י"ז וּפְיִסְקָא זוֹ הִיא בְּכַלֵּל הַחֶסֶרוֹן וְאִין לּוֹמֵר שְׂיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַנְּדוֹן שְׁל ר"י בִּי רַב וּבֵין נ"ד דְּהֵתֵם שְׂאֵל יְהוּדֵי א' חֲבַרְיָנוּ לְפָנָי יִשְׁמַעְאֵלִים מִשְׂא"כ בַּנ"ד דְּהֵנָּה לִיָּה כְּאֵלוֹ יִשְׂרָאֵל שְׂאֵל לְנְכָרֵי בְּפִנֵּי נְכָרֵי אַחַר כִּי מוֹכַח מִתּוֹף רְאִיוֹתָיו שְׂאִין לְחַלֵּק בְּכָף וְדו"ק.

ממילא לכאורה נראה שיש להתיר האש' הנ"ל בלי פקפוק ע"פ עדותו של פמר חיים הנ"ל: אמנם לפי מהסס מאד לסמוך על דברי מהרי"ק ועל דברי ר"י פי רב להתיר בנ"ד שאמרו להכרי המסית מתחילה שהם רוצים לשאול מנכרי אחר על יהודי א' ואפשר שזה גרע טפי ממעשה ר"י פי רב ונראה ע"פ שרפנים מובהקים וגאונים גדולים בדורם היו מהרי"ק ור"י פי רב וכדאי הם לסמוך עליהם אפי' שלא בשעת הדחק ומה גם שהראיה שהביא מהרי"ק מהא דאיתא בפרק הגזול בתרא אשה וקטן נאמנים לומר מפאן יצא נחיל כו' ואוקמוה בגמ' פגון שהבעלי מרדפי' אחריה' ומשמ' ליה למהרי"ק שמייירי שהבעלי מרדפי' בפני האשה ומתוך כך נתעורר' ואומרת מפאן יצא נחיל אפ"ה תשיב מסיל"ת אע"פ ששמעה מפי הבעלים עצמם שהוא שלהם והאריך בטעמו ונימוקו ונלע"ד הקלושה שרא' זו נכונה מאד וראוי' למי שאמרה ואני בעניי קבעתי בה מסמרות ותריצנא שאפי' לפי פ' רש"י שפי' מרדפין אחריהם קודם שדיבר הקטן ונהו רגלי' לדבר מ"מ ראיתו נכונה דהא עכ"פ משמע פשטא דגמרא שהבעלי מרדפין בפני האשה והקטן מדלא קאמר בגמרא הב"ע שאנו יודעים שבהעלי מרדפי' והם מסל"ת (דאי קאמרי הכי) הנה משמע שרדיפת הבעלים לא היה בפני האשה והקטן אלא קאמר פגון שהבעלי מרדפי' כו' והם מסל"ת משמע שע"י הרדיפה נתעוררה לומר מפאן יצא נחיל ואפ"ה מקרי מסל"ת ונהו תרתי רגלים לדבר ומסל"ת ולעד"נ שלפי פירש"י מוכח יותר דאייירי שהבעלי מרדפין בפני הקטן והאשה דאל"תה אלא איירי שהבעלי מרדפין שלא בפניהם למה פירש"י קודם שדיבר הקטן למה לא פירש איפכא שדיבר הקטן קודם רדיפה והבעלי לא ידעו כלום מדברי הקטן הו' אמת י"ל שרש"י דקדק לשון הגמרא שהקדים רדיפת הבעלי למסל"ת אבל בגמרא גופא קשה למה הקדימה רדיפת הבעלים אלא ודאי מייירי שהקטן ידע שפיר מרדיפת הבעלי ואפ"ה פיון שלא שאלו את פי הקטן לא יצא מפלל מסל"ת גם הנה רגלי' לדבר אבל אם הי' איפכא שהקטן הס' לתחלה והבעלי ידעו זה ואח"כ רדפו לא הנה רגלי' לדבר כלל והקוש' שהקשו על פי ר"שי מה מקש' רבינ' לרב אשי מנחיל של דבורים הלא לפי פ' רש"י לא קשה מידי דשאני נחיל של דבורים דאיפא רגלים לדבר ישבתי בכמה אנפי ונדא מינניהו נלע"ד עיקר והוא זה שדקדקתי במ"ש רש"י מרדפין אחריה' קוד' דיבור הקטן למה שבק רש"י אשה שקדמ' לקטן בפשנ' ונקט קטן המאוחר גם אח"כ פי רש"י לעדות אשה שמע מן התינוקות שהיו אומרים אנו הולכים לספוד כו' וקשה למה נקט רש"י בלשונו קטן דוקא ותמהני שלא ראיתי שום א' מהפוסקים או מפרשים שהרגיש בדיוק זה והוא דיוק נכון אלא נ"ל פונתו של רש"י ליישב הקוש' שהקשו עליו לכן פי' הסוגיא שהמקשה מקשה מהא דקתני שמע מן התינוקות ואוקמוהו ה' דקאמרי כ' וכ' רבנן הוי ה'תם כ' וכ' ספדני ה'ו ה'תם ונהו נמי כמו רגלים לדבר כמו בעלים מרדפים אחריהם ואפ"ה אמר רב אשי אין מסל"ת פשר אלא לעדות אשה בלבד ממילא מקשה המקשן שפיר מנחיל של דבורים ועיין במ"ש הב"י גם מ"ו ח"ז בסי' י"ז שהגיהו בדברי הטור בענין ואין סומכין עליהם אלא א"כ כ' וכ' ספדני' ה'ו שם כו' דוק ותשכח שהם מסכימים לדעת רש"י ויפה פונו בהגהתו ודלא כדברי הפרישה ע"ש.

ועוד הארכתני ביישוב הסוגיא לדעת רש"י ומהרי"ק ורציתי להעלותם על הנזיר אף ורק מצאתי וראיתי שקדמני בעל משפטי שמואל בסי' ע"ח ור"א ששון בסי' רכ"א שמ'שבי'

דברי רי"ש ומהרי"ק ובקצת דברים פוננתי לדעת הגדולים ע"כ נסגתי אחר זמיני בפרט שאין הזמן מספיק עמי פעת פללא דמילתא שפבר נסתלקו מעל מהרי"ק כל עורר וטוען ממילא הי' מן הראוי לסמוך על הגאונים מהרי"ק ור"י בי רב אעפ"כ לבי מהסס מאד לסמוך על דבריהם.

באשר ראיתי בדברי מהר"ר ש"ל ביש"ש שלו בבא קמא פרק הגזול בתרא סימן ק"ח שכתב וז"ל ופירש"י הבפעלים מרדפין אחריהם קודם דיבור הקטן דרגלים הוא לדבר פולי ואין פירושו קודם דיבור הקטן הן מרדפין והקטן והאשה משיבין על דבריהם או על רדיפתן דא"כ אין זה מסל"ת אלא הקטן והאשה מדברים מעצמם בלא ידיעתם שהפעלים מרדפים פלל אחריהם כו' ע"ש ונסתייע מדברי הרמב"ם שהיפה בלשונו מלשון הגמרא והקדמי מס"לת לרדיפה וכתב וז"ל והוא שיהיו מסיחים לפ"ת ויהיו הפעלי מרדפים כו' ע"כ (ולעד"נ שגם הטור רצה לסתור דברי מהרי"ק והוסיף מלת וגם וז"ל האשה או קטן נאמן כו' והוא שהפעלים כו' וגם מסל"ת עכ"ל נראה שבצחות לשונו שהוסיף תיבת גם נשמר מפירוש של מהרי"ק וק"ל) הגם שלכאורה נראה שלא עלה על דעת מהררש"ל דברי מהר"ק ומהר"ם פשפכת זה דאל"כ הנה ליה לאתווי דבריהם ולהשיג עליהם פדרכו בספרו יש"ש ולא להכותם בסתר ומה גם שיש לפקפק בדבריו במ"ש ורש"י מילתא דפסיקא נקט פי לפי דרכו אין זה פסיק' יותר פי גם אם הקדים הדיבור של קטן לרדיפה הנה מילתא פסיקא ורגלים לדבר אם לא ידעו הפעלים שיחתן גם יש לומר שמהר"ש"ל לא כתב כן אלא להוציא ממון שחמיר טפי כמ"ש הרי"בש ודלא כת"ה בפסקיו סי' ר"ך מ"מ לא מלאני לפי להתיר נגד דעתו של מה"ר ש"ל אפי' בספק על כן נלע"ד שאין להתיר האשה הנז"ל ע"פ עדותו של פמר חיים מה שהעיד בסי' ב' וד': אמנם מה שהעיד פמר חיים בסי' ג' וז"ל עוד איז נאף איין רק קומין כו' ולע"ד שיש לסמוך עליו להתיר את אשה הנז"ל כי משמע מדבריו שלא הי' הרק במעמד פשפאלו היהודי אחר הקוף אע"פ שמוכח מתוך הלשון שאותו הרק פשבא אליהם שמע שהם מספרי' ממיתת ליבל אע"פ כן לא יצא מפלל מסל"ת וכמ"ש הרי"בש הן אמת שחכם אחד בדורו לא ס"ל הכי והקשה לדבריו דא"כ הנה ל"ל בגמרא רבותא טפי פשהקשה בגמרא היכי משפחת כו' ותירוצ' במס"לת כי ההוא דהנה קאמר ואזיל מאן איפא בי חזנאי כו' הל"ל פגון שהיה מספרים ממיתת פלוני ובא נכרי ושאל במה אתם מדברים כו' אבל פבר תירוצ' מהר"רי בן לב תירוצ' נכון שזה הוא רבותא טפי שלא תטעה לומר שזה דאמר מאן איפא וכו' הנה מתפונן להתיר או להעיד מלבד שיש לתרץ קושיא זו בכמה אנפין ושערי תירוצים לא ננעלו והיותר נכון נלע"ד שלכך נקט הגמרא כי ההוא דהנה אמר ואזיל כו' ואינסבה ר' יוסף לדביתהו וכו' להורות שפך הילכתא פי מעשה רב הוא וק"ל ממילא יש להתיר אשה זו ע"פ עדות זה ולא נעלם מעיני שהריב"ש בעצמו שדא ביה נרצא ולא רצה לסמוך אסברתו מ"מ יש לנו רב שהגאון הקארו העיד בתשובותיו שחזרת הריב"ש אינה חזרה משום שהריב"ש לא חזר אלא משום פבוד רבו הר"ן שכתב לחומרא אבל מ"מ הדין אמת דמסל"ת גמור הוא ודברי הר"ן בטלים וכל פתי דינים בפלוניקי גם כל חכמי הדור עשו מעשה פדברי הרי"בש לקולא והמ"ב העתיק דבריו בסי' ק"ט ע"ש ונאמן עלינו הדין הגדול הגאון קארו וז"ל ואין להרהר אחריו פלל ואם הדין כן בנדון של הריב"ש שלא יצא מתורת מסל"ת אע"פ שספרו להנכרי בפירוש

שָׁהֵם מְנוֹפְחִים אִם הִיְהוּדִי חַי אוֹ מֵת מִכ"ש בְּגִדוֹן דִּינֵן שְׁלֵא אָמְרוּ כְּלוּם לְהִרְק שְׁבֵא אֲלֵיהֶם אֲלֵא הוּא מְעַצְמוֹ א"ל שְׁמַת כְּמַר לִיב הַנְּ"ל שְׁאִינוּ יוֹצֵא מִתּוֹרַת מִסְל"ת ע"כ פְּדֵאֵי הוּא עֵדוּתוֹ שֶׁל כְּמַר חַיִּים הַנְּ"ל בְּסִי' ג' לְסִמּוֹן עֲלֵיו וְאֵע"ג שְׁלֵא אָמַר קְבֻרָתוֹ וְלִדְעַת הֶרְמֵב"ם נְכָרִי מִסְל"ת צָרִיף לֹמַר קְבֻרָתוֹ הֲלֵא מְבֹאֵר הוּא בְּהֶאֱחָרוֹנֵי אִם הַנְּכָרִי מְזִכִּיר שְׁמוֹ שֶׁל הִיְהוּדִי אִינוּ צָרִיף לֹמַר קְבֻרָתוֹ אִפִּי לְדַעַת הֶרְמֵב"ם וּבִנ"ד הַזִּכִּיר הַנְּכָרִי שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ שֶׁל הִיְהוּדִי פְּשִׁיט' שְׁאֵצ"ל קְבֻרָתוֹ אִפִּי לְדַעַת הֶרְמֵב"ם וְהֶאֱרִיכוֹת בְּזֶה הוּא אִף לְמוֹתֵר וְהַדְּבָרִים עֲתִיקֵי וְגִלּוּי': וְהִנֵּה אוֹדִיעַ לְהַשׂוֹאֵל כְּעִנְיָן וְכַהֲלֵכָה טַעְמֵי דִידֵי שְׁאֵנִי מוֹשֵׁף נִפְשֵׁי בְּתַר עֵדוּתוֹ שֶׁל כְּמַר חַיִּים הֲלֵא לְכַאוֹרָה יֵשׁ לְהַתִּיר אֶת הָאִשָּׁה ע"פ עֵדוּתוֹ שֶׁל כְּמַר לִיפְמֵן בְּרוֹנוֹחָא כְּמוֹ שְׁפַתְבַּא בְּאִמ' הָרַב הַמּוֹרָה צָדֵק נִר"ו הִגַּם שְׁלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְפַקְפֵק בְּעֵדוּתוֹ שֶׁהַנְּכָרִי לֹא הַזְכִּיר כִּי אִם שְׁמוֹ לְבַד (וְהַתּוֹסֵף מְכַרְזֵת וְאוֹמֶרֶת אֵין מְשִׁיאֵין אֲלֵא כְּשֶׁמְזַכִּיר שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ) רַק שְׁכֶמֶר לִיפְמֵן שׁוֹפֵט בְּדַעַתוֹ שֶׁהִרְק נִתְפַּוֵּן לְאוֹתוֹ לִיב שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים בְּמִנְהֵימִים וְיֵשׁ לוֹ אֵב בְּנוֹיָנָא מְאַחַר שְׁאֵין יְדוּעַ לוֹ שׁוּם לִיב אַחַר בְּקוּמְפִנְיָא וְע"ז יֵשׁ לְהַשִּׁיב שְׁמָא בָּא לְקוּמְפִנְיָא יְהוּדִי אַחַר שְׁשֵׁמוֹ לִיב אַחַר פְּרִידַת כְּמַר לִיפְמֵן מִן הַקּוּמְפִנְיָא וְאֵל אוֹתוֹ לִיב כִּינּוּן הִרְק לֹמַר שֶׁהוּא מֵת זֶה אִינוּ דְכִינּוּן שְׁאֵמַר יְדַעַתָּ שְׁלִיב שְׁלֵנוּ מֵת מִשְׁמַע שְׁאֵמַר עַל יְהוּדִי שֶׁהִי' יְדוּעַ לְלִיפְמֵן וְכִינּוּן שְׁלֵא הַפִּיר יְהוּדִי אַחַר שְׁשֵׁמוֹ לִיב וְדֵאֵי לְזֶה שְׁיָדוּעַ לוֹ נִתְפַּוֵּן הַנְּכָרִי וְהִנֵּה כְּאֵילוֹ הַזִּכִּיר שְׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ כִּמ"ש הִר"ן בְּתַשׁוּ' דְשֵׁמוֹ וְשֵׁם עִירוֹ דֵּאִית' בְּתוֹסֵפ' הוּא לֹא דוּק' אֲלֵא כָּל שְׁמַעִיד בְּדְבָרֵי בְּרוּר שֵׁא"א לְהַסְתַּפֵּק בְּאַחַר מְשִׁיאֵין אֶת אִשְׁתּוֹ אִפִּי לֹא הַזְכִּיר שְׁמוֹ כְּלָל ע"ש מְמִילָא אִיפָּא סְהִדוּתָא לְשִׁרְיוּת' דֵּהִיא אִיתְתָּא בְּרוֹנוֹחָא ע"י עֵדוּתוֹ שֶׁל לִיפְמֵן בְּסִי' א' וְלָמָּה לֵן לְדַחֲוִי נִפְשֵׁינוּ לְשִׁרְיוּתָא ע"י עֵדוּתוֹ שֶׁל כְּמַר חַיִּים וְאֵעֵן וְאוֹמַר כִּי יֵשׁ לְפַקְפֵק בְּעֵדוּתוֹ שֶׁל כְּמַר לִיפְמֵן מְאַחַר שֶׁהוּא נִחְשָׁד עַל חִילּוּל שְׁבֵת בְּפִרְהֶסְיָא כְּמוֹ שְׁפַתְבַּא הֶרַב הַפּוֹסֵק נִר"ו בְּאִרְיָכוֹת וְאֵין לְצַדֵּד זְכוּת דִּי"ל שֶׁהִרְהַר בְּתַשׁוּבָה בְּלָבוּ כְּדִאֲמַרִּינוּ בְּקִידוּשֵׁין דּו"א דְלֵא אֲמַרִּינוּ כֹּף אֲלֵא לְחוּמְרָא אֲבָל לֹא לְקוֹלָא כְּמוֹ שְׁפַתְבַּא הֶרַא"ש וְהַטּוֹר בְּסִי' ל"ח בְּהַדְלָ' גַם שְׁאֲרֵי פּוֹסְקֵי כ"כ הֵן אֵמַת צָדְקוֹ דְבָרֵי הַמּוֹר' צָדֵק שְׁאֵין סֵתָם מְרַקִּיטְעֶנְעֶר חֲשׂוּדֵי לְחַלֵּל שְׁבֵתוֹת בְּפִרְהֶסְיָא וּבְפֶרֶט שְׁיָדוּעַ לוֹ שְׁאֵין עֵדוּת בְּרוּרָה עַל כְּמַר לִיפְמֵן שֶׁהוּא מְרַקִּיטְעֶנְעֶר שְׁדַרְכוֹ לְנִסְוֶע עִם הַחֲיִילוֹ' רַק הוּא עֲמָהֶם בְּמַחְנָה לְקִנּוּת מֵהֶם שְׁלָל וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה מ"מ גַם אֲנָשִׁי כְּאֵלוֹ רַוְבָם קְלִים מְסוּבֵי וְצָרִיכֵן לְבַדּוּק וְלַחְקוֹר אַחֲרֵיהֶן מַה מְעַשְׂיָהֶם עַל כֵּן יוֹתֵר נוֹחַ לוֹ לְצַדֵּד הִיתֵר ע"פ עֵדוּתוֹ שֶׁל כְּמַר חַיִּים כִּי לְפִי מְשִׁמְעוֹת לְשׁוֹן הָעֵדוּת נִרְאָה שְׁנִשְׁלַח בְּמַכְנוּן לְמַחְנָה לְחַקוֹר אַחַר לִיב הַנְּ"ל אֲבָל הוּא מְצַד עֲצָמוֹ לֹא הָיָה לוֹ שְׁיִיכוּת בְּמַחְנָה לְהַתְלוּת עֲמָהֶן: אֲמָנָם לְכַאוֹרָה יֵשׁ לְדַקְדֵּק בְּעֵדוּתוֹ שֶׁל כְּמַר חַיִּים אִם אֵין לוֹ שְׁיִיכוּת בְּעֵדוּתוֹ מִחֲמַ' שְׁכִירְתוֹ שְׁנִשְׁלַח לְשֵׁם וְאִם יֵשׁ לוֹ שְׁיִיכוּת אֵין מִמֶּשׁ בְּעֵדוּתוֹ כִּמ"ש הִר"ן בְּתַשׁוּבָתוֹ סִי' ג' וְדָבָר זֶה תְּלוּי בְּעֲנֻצָם בֵּינָתוֹ שֶׁל הַדְּיָין הַגָּדוֹל מוֹר' צָדֵק נִר"ו וְאִם אֵין לוֹ שְׁיִיכוּת בְּעֵדוּתוֹ מִחֲמַת הַשְּׁכִירוֹ' עֵדוּתוֹ מְסַפֶּקֶת הִגַּם שֶׁהִר"ן כָּתַב בִּנ"ד אֵע"פִּי שְׁאֵין שְׁכִירוּתוֹ תְּלוּי בְּדְבָרָיו עֲבִיד לְהַחְזִיק וְלֹמַר שֶׁהוּא נֶאֱמָן לְשׁוֹלְחָיו מ"מ גַּלְע"ד הִינּוּ דוֹקָא בִּנ"ד דְהוּ' הַשְּׁלִיחַ נְכָרִי א"ל הִכִּי אֲבָל בְּגִדוֹן דִּינֵן שֶׁהַשְּׁלִיחַ הוּא יְהוּדִי שְׁמַעִיד לִיפָּא לְמִימַר כֵּן וְעוֹד יֵשׁ לְאֵלוֹהַ מִילִין לְהַכְפִּיר עַל כָּל פֶּרֶט וּפְרִט רַק אֵין הַזְמַן מְסַכֵּי עֲמָדֵי כְּלָל סוּף דְבָר דַּעְתִּי הַקְלוּשָׁה כֵּן הִיא אִם יְבוֹרֵר שְׁאֵין לְכַמַר חַיִּים הַנְּ"ל שׁוּם שְׁיִיכוּת בְּעֵדוּתוֹ מְשׁוּם שְׁכִירוּת אֲזִי יֵשׁ לְסִמּוֹן עַל עֵדוּתוֹ בְּסִי' ג' וְהֶאֱשָׁה הַנְּ"ל מוֹתֶרֶת לְהַתְנַסְבָּא

לְכָל גִּבּוֹר כּוֹ: אָמְנָם אַחַר הַחֲקִיר' שְׁלֹא חֶסֶד שׁוֹם יְהוּדֵי שְׁיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים בְּמִנְהֵי וּשְׁמוֹ לִיב וְאֵם יְבֻרָר שְׁיֵשׁ לְכַמֵּר חַיִּים הַנְּ"ל אֵיזָה שְׁיִיכּוֹת בְּעִדּוֹתוֹ אֲזִי יֵשׁ לְסַמְּךָ עַל עִדּוֹתוֹ שֶׁל כָּמֵר לִפְמֹן בְּסִי' א' אָמְנָם בְּאִפְסָן שְׁאִין יָדוּעַ אִישׁ אַחַר שְׁשָׁמוֹ לִיב וְיֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים בְּמִנְהֵי וְאָבִיו מוֹיִנָּא אֲזִי אֵינְתָא דָּא שְׁרִי' לְהַתְנַסְבָּא לְכָל גִּבּוֹר דְּתִצְבִּיין כִּי יֵשׁ לוֹמֵר שְׁפִתָּם מִרְקִיטְעֵנֶר אֵינָם כִּי אִם חֲשׂוּדִים עַל חִלּוּל שְׁפִת וּפְסוּל חֲשׂוּדֵי' לֹא הָיָה פְּסוּל דְּאוֹרֵינְת' וְיֵשׁ לִי רְאִיו' ע"ז רַק אֵין הַזְמָן מְכִיל כְּעַת כ"ד הַמְדָב' לְכַבוֹד הַרַב הַמּוֹרָה צָדֵק נר"ו וְהַשּׁוֹקֵד עַל תְּקֵנוֹ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל שְׁלֹא יִשְׁבוּ כְּאֶלְמָנוֹת חַיּוֹת וְה' יִצְיָלְנוּ מִשְׁגִּיאֵו' וְיִרְאֵנוּ מִתּוֹרַתוֹ נְפִלְאוֹת וְקִץ הַפְּלֵאוֹת נָאֵם גְּרִשׁוֹן אֶשְׁכַּנְזִי: שְׁאֵלָה פּוֹז גְּדַרְשָׁתִי לְאַשְׁרֵי שְׁאֵלֹנִי רְאוּבֵן מְכַר לְשִׁמְעוֹן מֵאָה פּוֹר תְּבוּאָה כָּל כּוֹר וְכוֹר בְּדִינָר וְנָתַן שְׁמֵעוֹן לְרְאוּבֵן עֶשְׂרִים דִּינָר עַל הַמִּקְח וְהָיָה תְּנָאִי בִּינֵיהֶם שְׁפִתוֹף ח' יָמִים יִתֵּן שְׁמֵעוֹן לְרְאוּבֵן מִתּוֹרַת הַמְּעוֹת וְהָרְשׁוֹת בְּיַד שְׁמֵעוֹן לְקַבֵּל אֶת הַתְּבוּאָה תוֹף י"ד יְמֵי' וְהָיָה תוֹף ח' יְמֵי' בְּאֵר רְאוּבֵן לְקַבֵּל מְעוֹתָיו וְנָתַן לוֹ שְׁמֵעוֹן כ"י עַל סֹף הַמְּעוֹ' לְשִׁלֵּם לוֹ מְאוֹתוֹ הַיּוֹ' תוֹף ח' יָמִים וְכֵן עָשָׂה רַק שְׁהַחְזִיק סֹף מָה בְּאֶמְרוֹ בְּאוּלֵי לֹא יִהְיֶה לוֹ מֵאָה פּוֹר בְּשִׁלְמֵימוֹת וְנִתְרַצָּה רְאוּבֵן וְהָיָה אַחַר אֵיזָה יְמֵי' אָמַר רְאוּבֵן לְשִׁמְעוֹן קַבֵּל תְּבוּאָתְךָ כִּי בַעַל הָעֵלְיִי' אֵינְנוּ רוֹצֵה לְהַנִּיחַ עוֹד הַתְּבוּאָה עַל עֵלְיִיתוֹ וְאָמַר שְׁמֵעוֹן שְׁלַח אֶת מִי שֶׁתְּרַצָּה לְקַבֵּל הַתְּבוּאָ' וְלְהַנִּיחַ עַל עֵלְיָהּ אַחֲרַת וְשְׁלַח רְאוּבֵן שְׁלִיחַ א' וְעָשָׂה כְּאֶשְׁרֵי צִוְּיָה שְׁמֵעוֹן וְכַאֲשֶׁר בָּא שְׁמֵעוֹן אַח"כ לְקַבֵּל תְּבוּאָתוֹ נִמְצָא חֶסֶד עֶשְׂרִים פּוֹר הֵן הֵן תוֹרָף דְּבָרֵי רְאוּבֵן וְכֹא לְתַבְּנֵעַ מִשְׁמֵעוֹן מִתּוֹרַת מְעוֹתָיו עִם הַכ"י שְׁבִינְדוֹ וְטוֹעֵן מָה שֶׁחֶסֶד בְּרִשׁוּתְךָ חֶסֶד שְׁנַגְּבוּ ע"י הַשְּׁלִיחַ אֶשְׁרֵי שְׁלַחְתִּי וְהוּא שְׁלִיחְךָ כִּי אַתָּה אִמְרַתְּ לִי לְשַׁלֵּחַ מִי שְׁאֵרְצָה וְשְׁמֵעוֹן מְכַחֵשׁ אֶת רְאוּבֵן מִכָּל וְכָל וְאָמַר מִתְחַלְּהָ הָיָה תְּנָאִי בִּינֵינוּ שְׁאֵתָה מְחַוֵּב לְהוֹלִיף הַתְּבוּאָה לְמִקּוֹם אַחַר וְכֹף הַשְּׁבִיחַ לָךְ כְּאֶשְׁרֵי שְׁלַחְתָּ אֵלַי ע"י הַשְּׁמֵשׁ שְׁאָבָא לְקַבֵּל תְּבוּאָתִי וְעַל מָה שֶׁשְׁלַחְתָּ אֵלַי שְׁאֵתָה רוֹצֵה לְשַׁלֵּחַ לְפָלוּנִי הַשְּׁבִיחַ אִם תְּרַצָּה לְשַׁלֵּחַ לָךְ לְהַנְאִתְךָ וְתִצְלִיל לְעִצְמְךָ כְּדֵי שְׁלֹא תִבָּא לְיַדִּי הַיְזִק אֲבָל עַכ"פ לֹא תִשְׁלַח אֶת פָּלוּנִי כִּי נִחְשָׁד הוּא שְׁאֵינוֹ נִאֶמֶן מִמִּילָא כִּינּוֹן שְׁלֹא קִיִּימַתְּ הַתְּנָאִי שְׁבִינְנוּ לְהוֹלִיף הַתְּבוּאָה לְמִקּוֹם הַיְדוּעַ מִמִּילָא מָה שֶׁחֶסֶד מִן הַתְּבוּאָה בְּרִשׁוּתְךָ עָלָה דִּינָךְ רַמְיָא לְהַשְׁלִים וְרְאוּבֵן מְשִׁיב שְׁמֵעוֹלָם לֹא הָיָה תְּנָאִי רַק שֶׁהוּא יִטְפֵּל לְהוֹלִיף הַתְּבוּאָה לְמִקּוֹם הַיְדוּעַ עַל אַחֲרִיּוֹת שְׁמֵעוֹן גַּם מְכַחֵשׁ שְׁמֵעוֹלָם לֹא מִיָּחָה שְׁמֵעוֹן מִלְשַׁלֵּחַ אֶת פָּלוּנִי רַק אָמַר לוֹ סִתֵּם שְׁיִשְׁלַח מִי שְׁיִרְצָה הֵן הֵן תוֹרָף טְעֵנוֹת שֶׁל רְאוּבֵן וְשְׁמֵעוֹן וּבִקְשׁוּ מֵאֵתִי לְחַוּוֹת דַּעְתִּי הַקְּלוּשָׁה הַדִּין עִם מִי: תְּשׁוּבָה בְּקִצְרָה אִם הָיָה שְׁמֵעוֹן מוֹדָה לְדְבָרֵי רְאוּבֵן בְּכָל מָה שְׁאָמַר לְכַאוֹרָה הָיָה נִרְאָה שֶׁהָדִין עִם רְאוּבֵן.

וְשְׁמֵעוֹן מְחַוֵּב לִיתֵן לוֹ מְעוֹתָיו מִשְׁלֵם מָהָא דְאִית' בְּפ' הַמְדִיר בְּמִסְקָנָא הָכִי אָמַר שְׁמוּאֵל כָּל הַנּוֹלָד הַסְּפֵק בְּרִשׁוֹתוֹ עָלָיו לְהִבְיָא רְאִיָּה וְכִינּוֹן שְׁבַנ"ד לְפִי טְעֵנַת רְאוּבֵן נוֹלָד הַסְּפֵק לְאַחַר שְׁשִׁלּוּחוֹ לְקַח הַתְּבוּאָה וְהַנִּיחַ עַל עֵלְיָהּ אַחֲרַת שְׁשִׁכַר הַשְּׁלִיחַ מִמִּילָא קָנָה שְׁמֵעוֹן הַתְּבוּאָה וְאַח"כ נוֹלָד הַסְּפֵק ע"כ עַל שְׁמֵעוֹן לְהִבְיָא רְאִיָּה וּפְשִׁיטָא לְפִי דַעַת הָרֵא"ש דַּס"ל דַּעַל בַּעַל הַפְּרָה לְהִבְיָא רְאִיָּה שְׁמַת הַחֲמוֹר קוֹדֵם מְשִׁיכַת הַפְּרָה אַע"פ שֶׁהַחֲמוֹר עָדִין בְּרִשׁוֹת בַּעַל הַחֲמוֹר דְּלֹא אֲזַלִּינָן אֶלָּא בְּתַר מִי שְׁשִׁינְיָה לוֹ עַכְשָׁיו וְכִינּוֹן דְּלֹא אַחַר מְשִׁיכַת הַפְּרָה שְׁיָיָה הַחֲמוֹר לְבַעַל הַפְּרָה ע"כ בְּרִשׁוֹתוֹ נוֹלָד הַסְּפֵק וְעָלָיו הָרֵא"ש מַכ"ש בַּנ"ד שְׁפָכַר מְשִׁיחַ הַתְּבוּאָ' דְאֶמְרִינָן בְּרִשׁוֹת הַלּוֹקֵחַ נוֹלָד הַסְּפֵק וְעָלָיו לְהִבְיָא רְאִי' אֶלָּא אִפִּי' לְמַ"ד הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם דַּס"ל שְׁעַל בַּעַל הַחֲמוֹר לְהִבְיָא רְאִי' כִּינּוֹן שֶׁהַחֲמוֹר הָיָה שְׁלוֹ וּבְמִמוֹנוֹ

נולד הספק מ"מ בנ"ד מודה שעל הלוקח להביא ראיה פניו שהספק נולד אחר שיצאתה התבואה מרשות המוכר כמו שכתב הרא"ש והטור שאם החמור עומד בסומט' על בעל הפרה להביא ראיה ממילא לכאורה אם הנה שמעון מודה לדברי ראובן לית דין ולית דיין ששמעון חייב לשלם כל המאה פור במלואם אבל אחר הדקדוק נלע"ד דלא היא אלא אף אם שמעון הודה לדברי ראובן מ"מ לא אמרינן בנ"ד שהספק נולד ברשות הלוקח פניו שאין אנו יודעי' שהיו מאה פורים כשקבלם השליח גם קודם לכן לא נמדדו אע"פ שהמוכר אומר שהיו מאה פור לאו מפיו אנו חיים פניו שלא הנה לתבואה זו חזקה ואינו דומה לבהמה שנמצא נקב בבית הפוסות ואין ידוע אם הנה כף בשעה שקנאה אם לאו דהתם אמרינן פניו שהספק נולד ברשות הלוקח עליו להביא ראיה לפי שאמרינן פאן נמצא וכאן הנה פי מעמידים הבהמה אחזקתה המבוררת משא"כ בנ"ד ובאשר שפשוט הוא קצרתי נ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה פח איש משה עניו. קרן אור פניו.

צדקתו הולך לפניו יתפשטו סנסניו ה"ה אהו' ידידי האלוף המרום המעולה כמהר"ר משה נר"ו אהו' ידידי מרוב הטירדות חבילות ואגודות אשר הקיפוני פתרוני אינני אוכל לצאת ולבא דרך ארנפה רק באתי לבשר שלום ולגלות את אצניו און שומעת שג"י קבלתי ע"י אחיו הנעלה כהרר"א ותוכן דבריו הוא על דברי ריבות בשעריכם בענין אכילת חמאה של גוים אם מותר היא לאכילה או לאו: תשובה נבהלתי על המראה שראיתי שמכ"ת הוא מכת שרוצים לנהוג היתר באכילתה כי כבר שמעתי מאחורי פרגוד שיש מחלוקת בקהלתפ' ורבי' נוהגי' קלות באכילת חמאה של גוי' אע"פ שפבר חלף עבר ששה שנים שנוהגים שם אסור וכל העדה שלמה אשר הנה בימים ההם קיימו וקבלו עליהם לנהוג בה אסור עולם ככן דמייתי בנפשי לקנא קנאה גדולה ולעשות משפט פתוב באיש ההוא אשר המר' ואשר הרים ראשו להקל במה שקיימו וקבלו על עצמם לאסור אסור מעולם פחתיכה דאסורא כי סבור הייתי שבמרד ובמעל וזדון לבו השיאו לחשוק לטענם טעם דאסורא והנה באשר ראיתי שמכ"ת מצדד קצת למצוא היתר נתקרר' דעתי קצת אבל מ"מ חרה לי עד מאד שמכ"ת הוא א' מן המקילין כי בכל דברי מכ"ת אין בהם ממש לסמוך עליה' להתיר כ"א רוב הקהל קבלו עליהם לנהוג אסור בטל מעוטי' ברנפא וגם המעוט מחוייבים לנהוג אסור כמ"ש הטור בשם הרא"ש ואם רוב בני המקום נוהגים אסור אין לאדם לשנותו וא"כ אותן המעוטים אשר נהגו היתר לעצמם חטאו בנפשותם ועתידים ליתן את הדין ואף אם הרוב לא קבלו עליהם מתחלה לנהוג אסור לא יפה עשו כי אף אם נאמר שלא הנה רשות ביז הרב שלכם לגזור עליכם ולאסון' דבר שפבר הנהגתם בו היתר מ"מ אם הנה בהספמת המנוח הגאון המדינות זצ"ל אליו היו מחוייבים לשמוע כי מצודתו היתה פרוסה על כל המדינו' והלכתא פנותיה בקנסותיו ובגזירותיו ומה שבאו להתנצל ולאמרם שלא היו מאמיני' להרב שלכם שהגאון רב המדינה הסכים עמו וכיון שאמר בשעת מעשה אין בו ממש לא דברו נכונה כי ודאי הרב הנה נאמן אפילו בשעת מעשה פניו שלא הנה נוגע בדבר וכמו שכתבו התוספות לשם ואף אם יאמרו שהיו סבורים שהוא נוגע בדבר באשר שמתחלה רצה להכריחם לנהוג אסור ולא אבו לשמוע אליו עד שאמר שהמנוח הרב המדינה הסכים עמו אפשר לומר שמשום פסופא אמר כן (ודבר זה הוא פלפול ארוך בתשו' ר"ל ו' חביב בתשו' הארנפה בענין סמיכות

יע"ש) (ועיין בתשוב' ר"מ מינץ סי' פ"ז) מ"מ לא מצאו ידיהם ורגליהם פי אמרינו ה'תם בפ' הערל (צ"ח ע"ז) ה'א שמואל וב"ד קנים הרי אפילו במקום שהוא נוגע בדבר נאמן אם אותו החכם שאומר הלכה משמו הוא קנים ובאותו זמן ה'ה הגאון קנים ונה'ה מילתא דעבידא לגלוי' לשאול את פי החכם פללא דמילתא הרעו אשר עשו שהורו ה'תר לעצמם הלא ה'יו יכולים לתקור ולילך אחר ר' הגאון המנוח ז"ל ולשאול את פיו פה קדוש אם ה'ה דעתו מסכמת לנהוג אסור אם לאו לכן ועל פ' יתנוודו ויתחרטו על העבר ועל העתיד ה'הו מוזהרים ועומדים שלא ישנו באונותם ואני שולח להשמש שלכם פרוז אשר יכריז בחיל להזהיר את העם שלא ישיאם יצרם הרע להורות ה'תר לעצמ' בשום אופן ומכ"ת יחזיק בדבר הזה במאד ויתן ידו עם האוסרים לכוף ולרדוף המקילי' וזה הוא תהלתו ותפארתו פ'נ"ל גרשון אשפנזי: שאלה פט לשונו לשון חכמים מרפא לשבורי לב חכם ישפיל פיהו מפיק מרגנית' מתותי חספא בפלפולא חריפא כר"י ורב עינא חריפי דפומבדית' מתון ומסיק שמעתת' אליבא דהלכת' איכא למגמר מיניה וביה פמה מלה מעליות' דאריכי ולא ברותאובדותא.

טמירין וגליין פתגמי אורייתא. ה"ה אהו' ידידי החכם השלם הפולל כל חכמה ומדע שמו בשערי' נודע בכלל ונרדע לדורו מלמד ומרדע פבוד מהר"ר טעבלי נר"ו רופא מןמחה רוח הבריות ורוח המקום ממנו נוחה.

אהו' ידידי ידיד עליון אין הזמן מספיק עמדי לכוין דעתי בכתב אשורית ולשון עברית ולארזג מליצות פראוי לאיש פמותו ירבה בעל לשון הזהב מדברת גדולות ונפלאות לצד עילאי ומטיבותי' קאמינ' שישמור הטעם ולא המלות הזרות שיצאו מן הפלל.

ואבוא בקצרה לגלות את אוניו שביום אתמול כי עבר ופנה היום עת צאת הכוכבים הקטנים בא אלי חתנו האלוף המשפיל כהר"ר זלמן נר"ו בידו מגילה נאמרה לכתוב ולקרות ויש אם למקרא אלי כתובה פנים ואחור חכם ישבחנה ונתמלא ביתי אורה אור יקר הולך וחסוק פצאת השמת בגבורתו ומתוק האור וטוב לעינים עני פקיתי וברכתי עליה ברפת הנהנין אחר שנהניתי מאורה ונהנה ידידי הייתי יודע לשעבר רוב פבוד עשרו ותפארת גדולתו בבקיאות וחרופות אבל כעת הוספתי על השמיעה וידיעה תוספת מרובה עשרת מונים כי רום מעכ"ת משטח בכל זויות התלמוד להביא ראיו' נכונות מגמרא וסברא להסביר פנים מאירות שיש לפרש מ"ש בפ' יש נוחלין הכותב נכסיו לבנו כו' מכר האב מכורין עד שימות כו' היינו דוקא פשמכרו שלא לצורך מזונתו אבל פשמכרו לצורך מזונתו ופרנסתו אין הבן טורף מן הלקוחות לאחר מיתת האב כי יש אומדנ' דמוכח שהאב לא שביק לנפשיה ויהב לבריה עד פאן לשונו: תשובה הנה אהו' ידידי אע"פ שרום מכ"ת מראה פנים מסבירות לסבר' זו מ"מ אומר אני שאין הלכה פמותו באשר שהיה מראה פנים לכל צד עד שלא יוכלו חביריו לעמוד על דעתו.

ואין אומדנ' זו אומדנ' דמוכח פל פ' לבטל המתנה וכן פתב הרשב"א בתשו' הובא בב"י סי' ר"ן מחודש ט"ו וז"ל בקצור ולפיכך ראובן זה אין מתנותיו קיימות אלא א"כ נתן במתנת בריא ויכול הוא ליתן מהיום ולאחר מיתה ובכך קנו מקבלי מתנות הגוף הנכסיו מהיום והפירות לאחר מיתה וכדאמרינו בפ' י"ג כו' מיהו אם פתב פ' אם רצה לתזור לאחר מכאן אינו רשאי ואפי' מכר לצורך מזונתו אינו מכור אלא עד שימות האב אבל

אם רצה לשייר ישייר בפלי' כו' ע"ש מכ"ת פי פל דבריו שייכי' לנ"ד הרי לפנינו מבואר נגלה שס"ל להרשב"א שלא אמרינו אנמדנ' דמוכח הוא שלא פתב לבנו אלא פשיהיה לו יתרון על פל עצמלו פל ימי חייו אבל לא שבק נפשיה ערטלאי אם יהיה לו מן הצורך למזונות ולפרנסה ודלא פסברת רום מכ"ת ונלע"ד שרשב"א הוציא דין זה ממ"ש בפרק נערה שנתפתת' (דף מ"ט ע"ב) ומשם הביא מכ"ת סיוע לדבריו ונהפך הוא דמשם ראי' שהפותר פל נכסיו לבניו אינו נזון מהם דהא מסקינן דלית הלכתא כר"ל וע"פ פל הפירושי' הלכה מרנוחת שאין האב נזון מהו.

ונראה לע"ד שזו היא ראי' שאין עליה תשובה ומעתה נבוא לטייל קצת בדברי קדשו מ"ש מכ"ת והקשה לדעת שדברי מהר"ך בתשוב' סי' י"ב וסי' ס"ב סותר' זא"ז לעד"נ שאין פאן סתירה פלל פי בסי' י"ב איירי במקרקעי.

ובסי' ס"ב איירי במטלטלין וק"ל ומ"ש להכריח סברתו דאל"כ הוא יהי תקנות אנושא סתרי להדי לא ירדתי לסוף דעתו מה קנין פירות שייך הקא הלא רש"י פירוש להדי' נאפי' פתבן מעכשיו ולא מן הדין אלא תקנו' חכמים היא וע"ד מה שמביא מכ"ת ראי' מהא דאמרינו בפ' האשה שנפלו גבי ההיא איתת' דבעי' דתברחינהו כו' גם משם אין ראי' פלל וכמעט אדרב' משם ראי' לנ"ד שלא אמרינו אנמדנ' הלא מסקינן הא בכנלא הא במקצתה כו' משמע דבמקצת הנה מתנתה מתנה אף אם תצטרף אח"כ למזונותיה.

ועוד קצת ראי' לנ"ד דלא אמרינו בזה אנמדנא הלא מקצת פוסקי' פתבו אם פתבה בשטר מתנה מתנה חלוטה וכיוצא בזה לשונות שמראי' מתנה ממש הוי מתנה ממש ולא אמרינו לא שביק אינש כו' וידוע שבנ"ד פותבי' פל לישנא שופרי דשטרי ע"כ אין לנו לומר אנמדנ'.

וע"ד שרום מכ"ת מצא בתשו' שחיבר מהר"ח בן ריא"ז שפסק שאמרינו אנמדנ' פיוצא בזה באמת תשובת זו לא ראיתי ומכ"ת לא פתב אם היא בדפוס או בכתב מ"מ אני אומר שגם הוא מודה לנ"ד שלא אמרינו אנמדנ' בנ"ד שהש"ח נכתבי' בלשון הודאה וכתב מהרי"ו בפסקיו הקצרים סי' ט"ז שלא אמרינו אהודאה אנמדנא דדעת' וכן הוא להדי' בש"ע סי' ר"ן ס"ג וכתב שם הסמ"ע נאפי' אם ידוע לנו שלא היו של זה שהודה לו מעולם אפ"ה אמרינו שהוציא מתנתו בלשון הודאה כדי שלא יהא יוכל לחזור בו יע"ש הן אמת שפבר הארכתי בדיני אנמדנ' בתשו' אחת ואין הזמן מספי' פעת להביא פללא דמלתא שנלע"ד שבנ"ד בעל השטר מוציא מן הלקוחות פשיבוא הז"פ ומה שפתב מעכ"ת שא"כ יש לחוש לקנוני' לא ידענא מה שייך קנוני' הלא השטר חתום בעדים ויש לו קול והלקוחות הפסידו לנפשיהו.

והנה ידידי מפותלי תשובתו ניפר דעת מכ"ת שרוצ' לצדד לזכות השואל שהוא איש עניו וחסיד גדול באשר הוא מן הראוי להפך בזכותו גם אני בעקבי דמר יצאתי לחפש בזכותו עד שידי יד פהה מצעת אבל מה אעשה שלא עלתה בדי' והאמת אהוב מן הפל נ"ל גרשון אשפזי: שאלה צ ע"ד מה שבדק לן מר בשאלותיו שאלת חכם הן אתה שאין הזמן מספי' עמדי לעיין פל צרכי ולהעמיק ולהרחיב פראוי להשיב לשואל חכם פמותו ירבו אשר פל רז לא אנגיס ליה והיה מן הראוי ליקח מועד לשפוט מישרים אף ורק באשר שמכ"ת ציוניי בכל תאחר להשיבו אותו דבר אמרתי אני פי מלה אשמור ואין מסרבין לגדול

ואודיע למר מה שהעלה שפל עיוני הקט במשפך הראשון הגם שבלתי ספק שדבריו האלו הם פשוטי גלוי וידועים לפני רום מעכ"ת וכוננתו היה שאעמיך וארחיב הדברים בעיון רב מ"מ מטובו קאמינא שאל ידן אפשר מאי אפשר העת ושקול זוטרי עד עת הפנאי שאשים שנית עין עיוני עליהם אולי אשפח רב רבי ואשקלינהו אי"ה.

והנה תחלת דברי פיהו פה מפיק מרגליות בענין אם הוציא הטבח הריאה קודם בדיקה ואח"כ בדיק אותה ולא מצה בה שום ריעות' גם נפחה ועלתה בנפית' פראוי וכל יקר ראו עיניו עיני פקוחי רק מכ"ת נסתפק אם יש לחוש לדברי בעל הט"ז שחוכה להחמי' מאחר שאין אנו בקיאי בבדיק': תשובה הנה אהו' מכ"ת באמת בספר פל בו ס"ס ק"א משמע בדברי הט"ז דהיינו שפתב פן לפ"ד האוסרי' אם נאבדה הריאה ולא סומכי' ארנבא ואהא דרב הונא.

וכן משמע בדברי רא"בן סי' ר"י ע"ש מ"מ נלע"ד לדידן לפי מה שפתב מהרמ"א ש'במקו' הפסד גדול יש להתיר משמע שדברי המתירי' עיקור רק משום חומרא בעלמא אנו חוששין לדברי המתמירי' במקו' שאין הפסד מרובה א"כ די לנו בחומרא זו אם נאבדה הריאה ואין אנו יכולי' לבדקה פלל דאז יש לחוש לטרפות הרבה לסירכות ולבועות ולמראות חסר יתיר ונחליף וכינצא בנה ע"כ יש להחמיר דלא נסמוך ארנבא ואדרב הונא אבל פשהריאה לפנינו ובדקוהו ולא נמצא בה שום דבר שמטריפה וגם נפחיה' ועלתה בנפיתה ואין בה פי אם החשש שמה ניתקה אינה סירכה ע"י שהוציאו הריאה מן הבהמה.

אין לנו להוסיף חומרא על חומרא לומר שאין אנו בקיאי' מפני החששה מועטת ותמה אני על בעל הט"ז שהוא עצמו פתב בסעף קטן כ"ב לחלק בין אם נאבדה הריאה ובין אם היא לפנינו והספק הוא רק במקום א' פי אם נאבד' יש לחוש לסרכות המטריפו' ברוב הריאה ע"כ חוששין ולא סמכינן ארנבא משא"כ אם הספק היא במקום א' יעיין שם מר (גם בש"ף שם א"כ יש לנו ג"כ לחלק בנ"ד דלהני לכל הפחות בדיקה שלנו פיון שאין החששה פי אם שמה ניתקה אינה סירכה וק"ל ע"כ אומר אני בשעת הדחק המקיל בנ"ד לא הפסיד רק שיעיין בצלעות אם לא נמצא שם אינה דלדול.

ועוד יש לאלוה מילין לחלק בין בדיקות הנמצאין בפ"א או מדקדוקי התלמוד ובין החומרות בדיקות שאין נזכרי' בתלמוד פלל אבל פעת אין הזמן מספיק. וע"ד מה שרום מעכ"ת הקשה לשאל בפר"א דמילה דאמרינן התם תנא רשב"ג אמר פל ששקה ל' יום באדם אינו נפל ופריף הא לא שקה ספיקא הנה מקמהל היכא מהלינן (פי' רש"י היכא מהלינן שום קטן ביום הח' בשבת כו' ועושה חבורה שלא לשם מצוה) א"ר אבא מוהלין אותו ממ"נ כו' והקשה מר ל"ל משני תלמודא דאזלינן בתר רנבא והנה בהבטה ראשונה היה נ"ל לומר דל"ק מידי דהא רשב"ג מיירי ג"כ בבן ח' כמ"ש התוס' וגבי בן א' איתר' ליה רנבא על פן לא משני תלמודא דאזלינן בתר רנבא פן עלה בדעתי בהבטה ראשונה אבל האמת יעשה דרכו דאי אפשר לומר דטעמא דמהלינן הוא משום דאזלינן בתר רנבא דאם פן למה ס"ל לרשב"ג תו' ל' ספקא הנה (אף שי"ל אף לדברי רשב"ג שאמר תו' ל' ספק' הוא מ"מ נוכל לומר דאזלינן בתר רנבא פי בכל מקום דאזלינן בתר רנבא ספיקא

הוא ואפֿשֿר לומר שְׁבֵר מִן דִּין לֹא קָשָׁה מִיָּדֵי כִּי הִתְרַצֵּן לֹא דָחָה הַמְקַשֵּׁן לומר דְּאֲזַלְיִנּוּ בְּתֵר רַבָּא מִפְּנֵי שְׁבִכְל מְקוֹם שְׂאֲמָרִינּוּ דְּאֲזַלְיִנּוּ בְּתֵר רַבָּא דִּינוּ כְּמוֹ גַּבֵּי פְּרָה אֲדוֹנָהּ שְׂבָאוֹתוֹ שְׁעָה הִיא פְּשִׁירָה אֲבָל בְּבִן ח' אִף שְׂנֵאמַר דְּאֲזַלְיִנּוּ בְּתֵר רַבָּא מ"מ בְּאוֹתוֹ שְׁעָה לֹא יֵצֵא מִכְּלָל גַּפְּל אֲבָל דוֹחֵק הוּא) אֲלֵא עכ"ל אע"ג דְּרַשְׁבַּ"ג לֹא חִיָּישׁ לְמַעוּט' בְּעַלְמָ' מ"מ חִיָּישׁ לְמַעוּט מְצוּי כְּזֶה וּכ"כ הַתּוֹס' לְהַדְיָא בַּפ' הַחוּלְצֵן דְּרַף ל"ו ע"ב ד"ה הָא לֹא שְׁקָה עֵינָן שָׁם.

ואם כֵּן דְּסָבִיר' לִיה לר' שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל דְּחִיָּישׁוּנָן לְמַעוּט הַמְצוּי כְּזֶה מִקְשָׁה שְׁפִיר מִמְּהָל הֵיכָא מְהַלִּינוּ וְלֹא חִיָּישׁוּנָן לְמַעוּט הַמְצוּי וְהוֹכַרְחָ רַב"א לְתַרְצֵן מְהַלִּינוּ מִמָּה בְּפִשְׁףָּה כו'.

ומה שֶׁהוֹסִיף מַכ"ת לְהַקְשׁוֹת עוֹד לָמָּה לֹא מִיָּתִי תִּלְמוּדָא בְּפִרְקָא קַמָּא דְּחוּלְיוֹן רַאָּה דְּאֲזַלְיִנּוּ בְּתֵר רַבָּא וְז"ל מַכ"ת ע"ק דב"פ דְּחוּלְיוֹן דְּדִיָּיק דְּאֲזַלְיִנּוּ כו' אִמָּאי לֹא מִיָּתִי גַם מִבֶּן ח' שְׂנֵימּוּל דְּלָמָּא גַּפְּל הוּא וְאִמָּאי מְחַלְלִינוּ שְׂבֵת אֲלֵא וְדָאי דְּסַמְכִינוּ אַרְבָּא כו' וְנִלְע"ד לִיָּישׁב ד"ל ק מִיָּדֵי דְּנֻדָּי מ"ש מַכ"ת אִמָּאי לֹא מִיָּתִי כו' כְּפִנּוֹנְתוֹ לומר שֶׁהַל"ל רַאָּה מִמְּכַשִּׁירֵי מִיָּלָה וְאֵלִיבָא דר"א כִּי מִמִּילָה גּוֹפָה לִיכָּא רַאָּה פְּלַל דְּאִיכָּא לְמִימַר מְהַלִּינוּ מ"מ כְּמוֹ שְׂאוּמַר רַב"א וְא"כ הוּא כְּפִנּוֹנְתוֹ דְּמַר שֶׁהַל"ל לְהַבִּיא רַאָּה שְׂאֲזַלְיִנּוּ בְּתֵר רַבָּא מִמְּכַשִּׁירֵי מִיָּלָה ל"ק מִיָּדֵי כִּי תִּלְמוּדָא לֹא חָשׁ לְהַבִּיא רַאָּה מְדַבֵּר שִׁישׁ בּוֹ פְּלוּגָת' כִּי רַבָּנּוּ ס"ל בְּאַמַּת שְׂמַכְשִׁירֵי מִיָּלָה אֵינָן דוֹחִין אֶת הַשְּׂבֵת וְע"ד מָה שָׂרוּם מַכ"ת הַעֲמִיק וְהַקְשָׁה לְשִׂאוּל בְּתוֹס' פ' ב"מ דְּרַף כ"ג ע"ב ד"ה גִּזְיָרָה י"ט כו' וְז"ל וְא"ת בְּכָל הַשְּׂמִינִי שְׂאִין מְדַלִּיקִין בְּשֵׁבֶת נִגְזוֹר בִּי"ט אִטוּ שְׂבֵת וּבְמַתְנִית' תֵּנָּא אֵין מְדַלִּיקִין בְּשִׁמּוֹן שְׂרִיפָה בְּיוֹם טוֹב מִשְׁמַע דְּבִשְׂאָר שְׂמָנִים מְדַלִּיקִין כו' וְהַקְשָׁה מַכ"ת מָה מְקַשֵּׁן הַתּוֹס' דִּילְמָא בְּאַמַּת בְּכָל הַשְּׂמָנִים גְּזָרוּ וְהָא דְּנִקְט הַתֵּנָּא שְׂמֹן שְׂרִיפָ' כְּדֵי לְאַשְׁמַעֵינוּ שְׂאִין שׁוֹרְפִים קְדָשִׁים בִּי"ט וְנִלְע"ד לִיָּישׁב שֶׁהַתּוֹס' צְדָקוּ שְׂמִינָנוּ בְּתִירוּצוֹ דְּמַר כִּי אֵלִיבָא דְּפִירוּשׁוֹ שֶׁל הַרְשָׁב"א שֶׁהַבִּיאוּ הַתּוֹס' בְּסוּף דְּבַרְיָהּ אֵין תִּירוּצוֹ שֶׁל מַכ"ת נִכּוֹן וְהוּא זֶה כִּי אֵנִי צְרִיף לְהַסְבִּיר קֶצֶת תִּירוּצוֹ דְּמַר (כִּי מַכ"ת קִיצַר בְּדַבְרֵיו) שְׂפִנּוֹנְתוֹ הוּא מָה מְקַשֵּׁן הַתּוֹס' אֵלִיבָא דְּרַבָּה דִּילְמָא רַבָּה ס"ל תַּרְתִּי ס"ל שְׂגָזְרוּ י"ט אִטוּ שְׂבֵת גַם אֵין שׁוֹרְפִי קְדָשִׁים בְּיוֹם טוֹב וּמִמִּילָא לִיכָּא לְאַקְשׁוּיֵי אִם טַעַם דְּאֵין מְדַלִּיקִי בְּשִׁמּוֹן שְׂרִפָה בְּיוֹם טוֹב הוּא מְשׁוּם דַּאש"ק בְּיוֹם טוֹב מָה שִׁיכּוֹ' יֵשׁ לְשִׁנּוֹתוֹ כְּאֵן דְּכִינּוּ דְּאִית בִּיהַ טַעְמָא אַחֲרֵינָּא דְּאִיכָּא לְמִימַר שְׂשִׁנְאוּ כְּאֵן מְשׁוּם דְּאִית בִּיהַ נְמִי טַעְמָא דְּגָזְרוּ י"ט אִטוּ שְׂבֵת רַק מְדַנְקֵט שְׂמֹן שְׂרִיפָה יוֹתֵר מִשְׂאָר שְׂמָנִים לְהוֹרוֹת שְׂבִשְׂמֹן שְׂרִיפָה יֵשׁ עוֹד ט"א דְּהֵינּוּ אַש"ק בְּיוֹם טוֹב וְא"כ הוּא כְּפִנּוֹנְתוֹ דְּמַר (וּמְכַרְחִין אָנוּ לומר שְׂפָפָה כְּפִנּוֹנְתוֹ דַּא"כ הֵנָּה קָשָׁה לְפִי דְּבַרֵי קְדָשׁוֹ א"א לומר שְׂפָפָה כְּפִנּוֹנְתוֹ הַתֵּנָּא לְאַשְׁמַעֵינוּ שַׂאש"ק בְּיוֹם טוֹב שְׂאִין כְּאֵן הַכְּרַעָה פְּלַל דְּאִיכָּא לְמִימַר שֶׁהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם גִּזְיָרָה אֲלֵא עכ"ל שְׂמֹן כְּרַע הוּא מֵאַחַר שְׂשִׁבְק שְׂאָרֵי שְׂמִינִי וְנִקְט שְׂמֹן שְׂרִיפָה וּכְמ"ש) א"כ לְפִי פִירוּשׁוֹ שֶׁל הַרְשָׁב"א אֵין כְּאֵן מְקוֹם לְתִירוּצוֹ דְּמַר דַּא"כ הֵנָּה קָשָׁה מָה מְקַשָּׁה אַבְיֵי לְרַבָּה אֲלֵא מַעֲתָה בִּי"ט כו' דִּילְמָא לְעוֹלָם טַעְמָא דְּשְׂבֵת דְּאֵין מְדַלִּיקִין בְּשִׁמּוֹן שְׂרִיפָה הוּא מְשׁוּם שְׂמַתוּדָה שְׂמַצְנָה עָלָיו לְבַעֲרוֹ גִּזְיָרָה שְׂמָא יֵטָה וּמִיּוֹם טוֹב מ"ט מְשׁוּם שְׂאִין שׁוֹרְפִין קְדָשִׁים כו' וְא"ת מָה שִׁיכּוֹת יֵשׁ לְשִׁנּוֹתוֹ כְּאֵן כִּינּוֹן שְׂלִכְל א' וְא' יֵשׁ לוֹ טַעַם בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ אֵין זֶה קוֹשִׁיא מְשׁוּם דְּאֵין ל"ק אֵין מְדַלִּיקִין בִּש"ש בְּיוֹם טוֹב לֹא הֵנָּה מְבִינִין הַטַּעַם ל"ל מְדַלִּיקִין בִּש"ש בְּשְׂבֵת לְכֹן קוֹתְנֵי

אין מדליקין בש"ש ביום טוב שר"ל אין שזרפ"י קדשי' בי"ט דהיננו תרומה שנטמאת וקשה מהי תיתי שיהיה היתר לשרפה ביום טוב אלא עכ"ל דה"א שתיתי העשה באש תשורפו ותדחי לא תעשה די"ט ע"כ צריך למתני דלא היא דלא אתיא עשה ודחי ל"ת ועשה פדמסיק בגמרא וע"ש בפירש"י ד"ה ואין עשה כו') ממילא מהא אשמעינן שיש מצוה בשרפה תרומה טמאה א"כ א"ש שיש לגזור בשבת שמא יטה מה שאין פן בלאו הכי לא הנה ידעינן שיש מצוה לשורף תרומה טמאה אלא עכ"ל דסברת אב"י הוא שע"כ רבה ל"ל אין שורפין תרומה טמאה ביום טוב דאם לא פן למה דחק עצמו ליתן טעם משום שמא יטה שהוא דוחק כמ"ש התוס' באמת שטעם זה אינו פשוט ולעולם ה"ל לומר הטעם משום שאין שקבי"ט ולוקמי ביום טוב שחל בע"ש פדאוקמי רב חסדא אלא ודאי רבה ל"ל א"ש תרומה טמאה ביום טוב ואין ללמוד תרומה מקדשי' כמ"ש התוס' וא"כ הוא אין תירוצו של מכ"ת עול' יפה פי הוא מוכרח לומר שרבה תרתי ס"ל וק"ל וכיון שלפי פירושו של הרשב"א אין תירוצו עולה יפה ע"כ מאנו לתרץ קושיותם פן אעפ"י שלפי פ"א הא' שכתבו התוס' י"ל פן.

וע"ד מה שהקשה מכ"ת על המדרש שהביאו התוס' בפ' י"ג שצ"לפחד לש"ש נתפגין והקשה מר א"כ למה נהרג הלא אמרינן גדולה עבירה לשמה כו' נלע"ד במחילה מפורדו אין פאן קושיא פלל כי פל מחשבתו הנה שידונו אותו הב"ד פדי שיתקדש השם על ידו ואם הצילו השם לא אתעבידא מחשבתו פלל ויש לנו במדרש הנ"ל דברים הרבה רק אין פאן מקומם ואין הזמן מכיל.

הרי הצגתי לפני הוד מעלתו מה שהשיג מצודת שפלי הקט ברהיטה ונפשי יודעת מאד כי במה נחשב הוא לגב' דמר שפל רז לא אניס ליה מפל מקום עשיתי רצון מכ"ת ולא אחרתי להשיבו ויהיו לרצון אמרי פי וזאת בקשתי אם לא יכשרו דברי פולן או מקצתן בעיני עיני פקחי שידיעני ויהא לי לנחת רוח ואם אוכל לעשות סניגורי' לדברי ע"פ אמתת הדברי' מוטב ואם לאו אודה ולא אבוש ואם יכתוב לי רום מכ"ת איזה דבר יעתיק במחילה מכ"ת פל דברי פהווייתן כי אין לי העתק מכתבי זה.

פן נ"ל גרשון אשפנזי: שאלה צא מגדל דו"ד בנוי לתלפיו' תל שהפל אליו פונים תורה ובקשו מפיהו ויחפשו במטמונים שפתותיו שושנים נטפות מור ואתלות קציעות בגדיו וסלוקיו חלוקי דרבנים ה"ה אהובי ידיד נפשי החכם השלם בכל חכמה ומדע שמו נודע בונה וסותר בנגלה ונסתר שר בית הזוהר.

פשי בני יצהר. פבוד מהר"ר דוד טעפלין נר"ו רופא מומחה רוח המקום ורוח הבריות ממנו נוחה נר"ו ולפל אל"ש עד פלי ירח אורו לעולם יופיע וינרח אהובי אין אתי לחדש דבר מעתה רק אודיע למכ"ת שש"ב האלוף התורני המופלא כהר"ר אייזק נר"ו הראה לי ג"י דמר אשר ייחד אליו ושם נאמר שישאל את פי לחוות לו דעת הקלושה בענין המבואר להבא והנה לי לנחת שמצאתי עולה לשקוד על דלתותיו ושעריו שערי בינה לדרוש ולתור בשלומו כי באלה חפצתי מאלפי זהב וכסף נבחר.

והנה ע"ד המעשה שהיה שלבן לזה מן יעקב סד מאתים ר"ט טוב מעות ובאותו מעמד חזר יעקב ונתן ללבן סד חמשי' ר"ט מעות בינוני ולבן יחזור ויתן לי תמורתן טוב מעות

ושכח יעקב ליקח החמשים ר"ט ט"מ עד למחרתו תבע יעקב מן לכן החמשים ר"ט ט"מ לכן משיב פבר נתתים לו אתמול.

ויעקב צועק וצונח פכרוכי' שקר אפה דובר לא לקחתי מיךד מאומה. ובאשר שלבן זה מןחזק לרמאות ועד א' מעיד עליו שפבר נשבע לשקר עבור חצי ר"ט ע"כ שאלתו דמר אם יש פח ביד הדיין להפך השבועה על יעקב התובע או אם ישבע לבן שבועת היסת ויפטר זה הוא תנרף שאלתו דמר: תשובה הנה מה אומר ואדבר מה אדע אשר לא ידע מר אעפ"י כן לעשות רצונו חפצתי ולכאורה נראה שאין ביד הדיין להפך השבועה על התובע שישבע ויטול.

פי מאיזה צד אנו באים על הלנה לגרע פחו אי משום שע"א מעיד עליו שהוא נחשד על השבועה הא ודאי לאו מילתא דאפני' שני עדים מעידי' עליו שהוא חשוד לא אמרינן שפנגדו נשבע ונוטל אלא בשבועת התורה אבל לא בשבועת היסת כמבאר בש"ע סי' צ"ב סעיף י"א והוא פשוט ומה שאמרינן בפ' הכותב דף פ"ה ע"א ההיא איתת' דאתחייבה שבועה בב"ד דרבא אמרה ליה בת ר"ח ידענא ביה דחשודא אשבועה אפכה רבא לשבועה אשפנגדה כו' היינו שאתחייבה שבועה דאוריית' כגון מודה מקצת או ע"פ ע"א (אעפ"י שרש"י קיצר בפירושו) וק"ל ואם באנו להפך דינו משום דהחזק לכן לרמאי גם משום הא לא ארי' אע"ג דאיכא לדמוייה להא דאמרינן בפ' אלו נערוות (דף ל"ו ע"ב אר"פ) האי שטר ריעא לא מגבינן ביה ומסקינן דאתו ביה תרי אמרי לדידהו אמר להו זייפא לי וכינן דמהדר אזיפ' אימר זייפא זייף לכתוב עכ"ל א"כ כנ"ד נמי גימא כינן שהחזק לרמות אינשי חשדינן ליה נמי ללכן זה שהוא מכחש אם עני אם עשיר אעפ"י שאין הדעת סובלתו מכל מקום נלע"ד שאין הנדון דומה לראיה שהרי גם התם אין מוציאי' ממון מחמת חששא זו ואם תפס ממון שלא בעדים לא מפקינן מיניה דמהימן כמגו מכ"ש בנדון דינן שאין מוציאינן מן הנתבע ממון שפחת ידו.

ולא נעלם מעיני מ"ש הסמ"ע בסי' ס"ג ס"ק ד' שאפילו תפס מפקינן מיניה אמנם נלע"ד היינו דוקא אם תפס בעדים משא"כ גבי סטראי שאפני' תפס בעדי' לא מפקינן מיניה ודו"ק) אבל שלא בעדים ודאי לא מפקינן מיניה כי אין כאן אלא חששא שמה זייף ע"ש בטור ח"מ סי' ס"ג ותמצא עוד חלוקי' בדין זה.

פללא דמילתא לכאורה נראה שאין להפסיד ללכן זכותו לא משום שע"א מעידו שנשבע לשקר ולא משום שהוא מןחזק לרמאי. אמנם נלע"ד אם יש לדיין אומדנא מןפחות שלבן משקר ומכחיש ודאי יש בידו להפך השבועה על שפנגדו אע"פ שהגאונים אחרו לנו השער הובא בהרא"ש פ' הכותב וז"ל האידנ' לא אפשר לדיין למימר קים לי בגנוה דלא בריר לן קים לי בגנוה היכא היא הילכף לית לן לארועי שטרא או לאפוקי שבועה אלא בעדות ברורה אלא דמחמיצין את הדין כו' עכ"ל וכ"כ הרמב"ם ש"מ שאסרו לנו דינו להעמיד דבר על האומדנ' להוציא ממון כי אנו אין בקיאינן באומדנ' מכל מקום נראה היינו דוקא לענין זה לומר קים לי בגנוה להפך שבועה או לארועי שטרא אבל ע"י אומדנ' דמוכחו' ודאי יש לנו רשות לדון גם בזמן הזה וכן מצינו בכמה תשובות הרא"ש ושאר אחרוני' שיש לנו רשות לדון ע"פ אומדנ' דמוכחות והרוצה לעמוד על עיקרן של דיני' אלו יעיין בתשו' ר"מ אלשיך סימן מ' וימצא נחת ומשה אמת ותורתו אמת אע"פ שיש

לי קצת הרהורים דברים על דבריו ע"ש ולכאור' הנה נראה להביא ראיה שיוכל הדיין להפך השבוע' על שפנגדו מהא שכתב מהרמ"א בס"ט"ו ס"ד ונ"ל ויכול אפילו להשביע במקום שאינו חייב שבועה מצד הדין אם עושה פדי לברר האמת עכ"ל אבל במעט עיון נראה שז"א שאין ראוי מין דין להשביע מי שאינו חייב שבועה לדין הפוך שבועה להוציא ממון פי התם איתא בידקה להציל ממוניה בשבועה משא"כ בהיפוך שבועה וק"ל תדא ועוד קאמינא דעל עיקור דינו של מהרמ"א יש לפקפק פי לשון מהרי"ק בס"ס פ"ו פ' הוא הלא פתבת שגבחרת לפסוק ביניהם הן לדין והן לפשרה נגד הדין למה לא תחייב ראובן שבועה מאחר שאמתה רשאי לעשות אפילו פנגד הדין ומתוך כך ותבררו הדברים לאמתם הלא ידוע הוא כי בכל עוז יש לו לדיין להשתדל שיצא הדין לאמתו וינצל עשוק מיד עושקו עכ"ל משמע דוקא משום שגבחרת לפסוק הן דין הן פשרה הן פנגד הדין ע"כ הנה בידו לחייב לראובן שבועה אבל אם לא נבחר הן נגד הדין לא הנה לו לחייב ראובן שבועה נגד הדין וק"ל ואין להביא ראוי ממה שכתב מהרי"ק בס"ס י"ד וזה לשונו ועל אשר לא רצה ליתן זמן בלתי ערבות מה אוכל להשיב בזה הלא אין לתפוס על הדיין אם לא בראי' ברורה.

פי ידעת שפיד הדיין לפעמים לעשות דבר נראה נגד הדין הינשר אם יראה לו שהבעל דין דוחה או מרמה ודבר זה תלוי בראות עיני הדיין רק שיעשה לש"ש עד פאן לשונו. פי יש לחלק ולומר דוקא לענין זה שלא יתן זמן בלתי ערבות יש פח ביד הדיין לפי ראות עיניו אבל להשביע מי שאינו חייב שבועה מנ"ל וע"כ יש לחלק ביניהם שהרי מהרמ"א פותב ויכול אפילו להשביע כו' משמע שהוא חידוש טפי וא"כקשה מנ"ל האי חידושא הלא בס"ס קפ"ו לא מוכח פלום כמו שכתבתי ע"ש פללא דמילתא נראה לפי עניות דעתי בנדון דידן אם יש אומדנ' דמוכח שלבן משקר ומכחש יש פח ביד הדיין להפך השבועה אבל אם אין פאן אומדנ' רק משום ע"א מעיד עליו שפכר נשבע לשקר ומשום שהוא מוחזק לרמאי לעד"נ שאין פח ביד הדיין להפך השבועה ולהוציא ממון.

אבל מכל מקום הרשות בידו להחמיר בשבועה על פי ראות עיני הדיין אע"פ שאינו מחויב רק הדין כמ"ש מכ"ת בשאלתו גם יחמיץ הדין אולי ותברר האמת זה הוא מה שנתראה לע"ד וה' יצילנו משגיאות ונראנו מתורתו נפלאות ובמטותי מינינה דמר שאל ישים עיניו עיני פקית' בכתבי ולשוני ששניהם אינם שוין לטובה ואינם ראוי להעלות על שלחן של מלכים מאן מלכי רבנן פמות שהן פי הנחץ השיאני ולא הנה לי פנאי לכתוב מהדורא בתרא ובמטותי מינינה דמר שיצנה על א' מן הקמי' עליו לשמשו להעתיק פתבי זה פעתירות הקטן גרשון אשפנזי: שאלה צב ע"ד שפדק לן מר לחוות דעתי הקלושה והפחוש' ביישוב דברי הטור והב"י בח"מ סי' ל"ג בדינין אלו הן הפסולין מחמת קורבה פי מכ"ת בעומק וז' עיונו שפך עליהם סוללה ובנה דיק ודקדק פמה דקדוקים ושדא בהו נרגא שצריכים נרגא ובר נרגא תשובה גם ראיתי בתשו' הגאון מהררש"ל סי' פ' הרבה להשיב על הטור והב"י בענין זה גם מוח"ז בב"ח זכה בס"י זה לדברים הרבה טובים לאולפנא ולקולטא (ובתוך דבריהם נכללים הרבה דברי מכ"ת ודאי מכ"ת לא ראה אותו הואיל ולא הזכירן) ע"כ כמעט גמרת' בדעתי להשיב ידי יד פה אחר מלהשיב פי מה אכלכ"ל דברים במצור שהחזיקו בו רבים וגדולים חקרי לב.

אָמַנְם אַחֲרֵי שׁוּבֵי נַחֲמָתִי וְאִמְרָתִי הֲלֹא הִמָּה הַטּוֹר וְהַבִּי גְאוּנֵינוּ מְאוּרֵי עֵינֵינוּ וְעֵינֵי הַגּוֹלָה כְּנֹלָם וּמִימֵיהֶם אָנוּ שׁוֹתִים מִצְנֶה עֲלֵינוּ שְׁלֹא נִמְזַג רֵאשִׁינוּ אָבִי סֵדִי עַד שְׁנֵהֲפֹךְ בְּזַכּוּתָם לִי יֵשֵׁב דְּבָרֵיהֶם עַד שֶׁיֵּד עֵינֵינוּ מִגַּעַת וְהִשְׁאָר נִבְטַל בְּלִבֵּינוּ.

וְהִנֵּה דְבָרֵי מֵר יַעֲבֹרוּ לְפָנֵינוּ כְּבָנֵי מְרוֹן. וְנָשׁוּב עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן.

תְּחִלַּת דְּבָרֵי פִּיהוּ שְׁכֻלוֹת מִשְׁפִּיל מְמוּצָא דְּבָרֵי הַבִּי בַּמִּשְׁ"ש רִנָּה ה' עַל דְּבָרֵי הַטּוֹר שְׁכַתְּב שְׁנַיִם נְשׂוּאִים זֶה הָאֵם וְזֶה בַּת בְּנָה אוֹ בַת בְּתוּלָה מְנוֹתָרִים זֶה לְזֶה לְדַעַת א"א הָרֵאשׁ ז"ל וְכַתֵּב הַבִּי הָא לְדַעַת הָרֵי"ף וְהַרְמַב"ם פְּסוּל דְּהִנֵּה רֵאשׁוֹן בְּשָׁנֵי וַתְּרֵי בַעַל וְהַקְּשָׁה מֵר אֵיךְ יִתְכַנֵּן זֶה הָרֵי הוּא כְּשֶׁר אֶפְיָלוּ לְבַת בֶּן אֶשְׁתּוֹ וְכ"כ הַטּוֹר בְּפִשְׁיטוֹת דְּבַעַל אִם אָמוּ כְּשֶׁר לוֹ וְאֵיךְ יִהְיֶה פְּסוּל לְבַעַל בַּת אֶשְׁתּוֹ וְאֵין הַתְּלוּנָה כ"כ עַל הַבִּי כִּי שְׁפִיר דֵּינִיק בְּדְבָרֵי הַטּוֹר מ"מ גַּם עַל הַטּוֹר קְשִׁיָּא זֶה הוּא תְּנִיךְ תְּמַצִּית שֶׁל קְשִׁיָּא הָרֵאשׁוֹנָה שְׁהַקְּשָׁה מֵר: וְנִרְאֶה לַע"ד שֶׁהַטּוֹר שְׁפִיר דֵּינִיק שְׁהָרֵי"ף וְהַרְמַב"ם ס"ל שְׁנַיִם נְשׂוּאִים זֶה הָאֵם וְזֶה הַבַּת פְּסוּלִים זֶה לְזֶה וְהוּא זֶה שְׁהָרֵי דְּבָרֵי הָרֵי"ף בְּהַלְכוֹת מְפִירָשִׁים שֶׁהוּא חוֹלֵק עַל פִּירוּשׁוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן וְכָרוּר מִיֵּלֵל שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ מֵה שְׁאֵמֵר ר' יוֹסִי גִיסוֹ לְבַדּוֹ לֹא אֶתִי לְאֶפּוֹקִי רַק בְּנוֹ וְנַחֲתָנוּ שִׁישׁ לוֹ מֵאִשָּׁה אַחֲרַת אָבִל בְּנוֹ וְנַחֲתָנוּ מֵאַחֲוֹת אֶשְׁתּוֹ ד"ה פְּסוּל וְנִסְתַּיֵּעַ מִן הַיְרוּשְׁלָמִי דְּאִתָּא שֶׁם גִּיסוֹ יֵשׁ לוֹ בָּנִים וְנַחֲתָנִים.

וּמִכָּאֵן יֵצֵא לְנוּ שְׁהָרֵי"ף ס"ל שְׁפִירָשׁוֹן בַּב' אֶמְרִינָן ת"ב כְּפִאֶשְׁתּוֹ. וְא"כ הוּא שְׁהָרֵי"ף מְפָרֵשׁ מ"ש ר"י גִיסוֹ לְבַדּוֹ אֶתִי לְאֶפּוֹקִי בְּנוֹ וְנַחֲתָנוּ שִׁישׁ לוֹ מֵאִשָּׁה אַחֲרַת מְנוֹכְרָחִין אָנוּ נְמִי לֹמֵר מ"ש ר' יוֹסִי מְכ"ש חֲרָגוּ פִּירוּשׁוֹ שְׁאֶתִי לְאֶפּוֹקִי חֲרָגוּ דְּחָרְגוּ וּבַעַל בַּת חֲרָגְתּוֹ דְּחָרְגוּ דְּאִי לֹא תִימָא הֵכִי אֵלֵא אֶתִי לְאֶפּוֹקִי בֶּן וְחַתָּן חֲרָגוּ עֲצָמוֹ תִּיקְשִׁי הֲלֹא ק"ו פְּרִיכָא הוּא וּמֵה כ"ש הוּא זֶה דְּאִיכָּא לְמִימֵר גִּיסוֹ לְבַדּוֹ לְאֶפּוֹקִי בְּנוֹ וְנַחֲתָנוּ מֵאִשָּׁה אַחֲרַת דְּכָשֶׁר לוֹ נִיחָא דְּהָא אֵין אֶשְׁתּוֹ שׁוּם קְוִרְבָּא בְּעוֹלָה הִיא בְּעֲצָמָה עִם בְּנוֹ וְנַחֲתָנוּ שֶׁל גִּיסוֹ.

אָבִל בֶּן חֲרָגוּ אוֹ חַתָּן חֲרָגוּ שְׁאֶשְׁתּוֹ קְרוּבָה לְהֵם אִיכָּא לְמִימֵר שֶׁהוּא פְּסוּל לְהֵם אֵלֵא עַל כְּרַחֲמֵינוּ לֹמֵר מ"ש ר"י כ"ש חֲרָגוּ לְבַדּוֹ לֹא אֶתִי לְאֶפּוֹקִי רַק חֲרָגוּ דְּחָרְגוּ אוֹ בַעַל בַּת חוֹרְגָתוֹ דְּחָרְגוּ אָבִל בֶּן וְחַתָּן חֲרָגוּ פְּסוּלִים לוֹ וְהוּא לְהֵם.

וְכִינּוּ שְׁמֹנְכְּרָחִים אָנוּ לְפָרֵשׁ בֶּן מ"ש ר"י וְכ"ש חֲרָגוּ. מִמִּילָא זְכִינוּ לְדִין שְׁהָרֵי"ף ס"ל שְׁנַיִם נְשׂוּאִים זֶה הָאֵם וְזֶה בַּת בְּנָה אוֹ בַת בְּתוּלָה פְּסוּלִין זֶה לְזֶה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כּוֹתֵב מוֹח"ז בַּב"ח ע"ש.

וְכִינּוּ שְׁזַכֵּינוּ לְדִין שְׁהָרֵי"ף בֶּן ס"ל מְנוֹכְרָחִין אָנוּ לֹמֵר גַּם הַרְמַב"ם ס"ל הֵכִי דְּהָא הַרְמַב"ם ס"ל ג"כ בַּב' אֶמְרִינָן ת"ב כְּפִאֶשְׁתּוֹ וְיֵצֵא לוֹ זֶה שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ ג"כ מ"ש ר"י גִיסוֹ לְבַדּוֹ לֹא אֶתִי לְאֶפּוֹקִי אֵלֵא בְּנוֹ וְנַחֲתָנוּ מֵאִשָּׁה אַחֲרַת אָבִל מֵאַחֲוֹת אֶשְׁתּוֹ פְּסוּלִין לוֹ.

וְכַדַּעַת הָרֵי"ף רַבּוֹ א"כ מְנוֹכְרָח גַּם הוּא לְפָרֵשׁ מ"ש ר"י כ"ש חֲרָגוּ כְּמוֹ שְׁפִירָשׁוֹ לְדַעַת הָרֵי"ף וּמִמּוּצָא דְּבָרֵי נִשְׁמַע שְׁגַם הַרְמַב"ם ס"ל שְׁנַיִם נְשׂוּאִים א' הָאֵם וְא' בַּת בְּנָה אוֹ בַת בְּתוּלָה פְּסוּלִים זֶה לְזֶה וּמִמִּילָא צְדָקוֹ דְּבָרֵי הַטּוֹר שְׁכַתְּב שְׁנַיִם נְשׂוּאִים כּו' מְנוֹתָרִים זֶה לְזֶה לְדַעַת הָרֵא"ש אָבִל לְדַעַת הָרֵי"ף וְהַרְמַב"ם פְּסוּלִים וְכְפִירוּשׁוֹ שֶׁל הַבִּי.

אָמַנְם עֲדִין חַל עֲלֵינוּ לְסַלֵּק הָאֲרִי' דְּרַבִּי (לְפִי דְּבָרֵי הַבִּי שְׁכּוֹת' שֶׁהַטּוֹר שְׁכַתְּב לְדַעַת א"א הָרֵא"ש ז"ל בָּא לְמַעַט הָרֵי"ף וְהַרְמַב"ם אָבִל עַל הַטּוֹר ל"ק דְּאִיכָּא לְמִימֵר שְׁלֹא בָּא

למעט רק הרי"ף וק"ל) עלן והוא זה שהרמב"ם פתב לפיכך אינו מעיד לא לבנה ולאשת
בנה כו' ולא הודיעני שאינו מעיד לא לבן בנה ולא לבעל בת בנה וכו' אבל אין זה קושיא
כ"כ למאן דענין ונפיק בספר הי"ד פי כו דרף טובו להביא דינים המפורשים במקום
מקור מוצאם ולא מה שגלמד מפח דקדוק דהאי דין דשנים שנושאים זה האם וזה הבת
בנה פסולים זל"ז גלמוד מפח דקדוק כמ"ש לעיל אבל מ"מ מראה באצבע שהדין פו במה
שכתב וז"ל וכן לא יעיד לבן אחות אשתו כו' ולא לבעל בת אחות אשתו אבל מעיד הוא
לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחרת ולכאורה זו היא משנה שאינה צריכה פי
פשיטא שהוא פשר לבנו וחתנו שיש לו מאשה אחרת שאין לו בהם קורבא פלל אלא
לארזי פא שפן הוא פירושו של ר"י שאמר גיסו לבדו אבל לבנו וחתנו מאחות אשתו
פסול ומזה יש ללמוד ג"כ שמ"ש ומכ"ש חרגו פירושו כמ"ש לעיל לאפוקי בן חרגו
דחרגו או בעל בת חורגתו דחרגו וממילא נשמע ששני נשואים זה האם וזה הבת בנה
פסולים זל"ז וק"ל ועפ"ד אלו נחה שקטה הקושיא הראשונה שהקשה מר גם השני
רעותה אחריה פי בהדא מחת' מחתינהו כמ"ש מר ג"כ בדברי האחרונים: וע"פ זה אתי
נמי שפיר מ"ש הטור ורב אלפס פסל אפי' נשואין שתי בנות אחין ותמהו עליו מאין
ומנין לו שהרי"ף ס"ל כף ועפ"ד אתי שפיר דכיון שהוכחנו שדעת הרי"ף לפסול שנים
א' נשא האם וא' נשא הבת מכ"ש שס"ל ששנים נשואין ב' בנות אחין פסולין זל"ז פי
זה נחשב קורבא יותר מן א' נשא הבת כו' אע"פ דהנה ב' בב' ות"כ.

ושנים נשואים זה האם וזה הבת בנה הנה א' בב' מ"מ פיון דאיתפליג דרא עדיף טפי וכ"כ
מהררש"ל להדיא בסוף התשוב' הנ"ל ע"ש (מיהו הב"י לא ירד לסברא זו של מהררש"ל
גם הרמב"ם לית ליה סברא זו פלל): וע"פ יסוד דברינו אלו נלע"ד שיש ט"ס בב"י
ברושם ל"ב וז"ל וכתב הרמב"ם כו' ולדידיה ולהרי"ף אמרינן ת"ב פאשתו ולפיכך פסול
לאשת בנה ולבעל בתה אף לדעת הרא"ש כו' ע"כ ומכ"ת תמה עליו בתמיה קיימת וכתב
שאין שחר לדבריו אלו והדין עם מעלת כ"ת שאין שחר לדבריו פמו שהן לפנינו ע"כ
נלע"ד שצריף להיות לפיכך פסול לאשת בן בנה ולבעל בת בתה כו' ומ"ש הב"י ולפיכך
פסול כו' אין זה פסקא מדברי הרמב"ם אלא הם דברי הב"י עצמו שכתב הדין לפי דעת
הרי"ף והרמב"ם והכי משמע קצת פיון שצירף את הרי"ף עם הרמב"ם משמע דלאו
פסקא הוא וק"ל הן אמת שקשה מאד להגיה ולשבש הספרים מ"מ היכא דמוכח ודאי
שרי והרשות נתונה והיך כותבת ומגיה פראוי ובפרט בספרים הנדפסים שלנו שהרגל
הטעיות נעשה להם פטבעי בסי' זה בטור אשר לפני והוא נדפס בוויניציא' בשמח"ה לפ"ק
יש בו דילוג ב' תיבות אחד בב"י ברושם ו' שכתוב בו אבל לבן בנו וצ"ל לבן בן בנו וא'
בטור עצמו ברושם ט"ז שכתוב בו פגון ראובן לבן וצ"ל לבן בן כו'.

עוד כתב מר וז"ל צ"ע המשך דברי הב"י רחשם ט"ו דבפתח דבריו פתב להשיג על מ"ש
הטור שהרי"ף פוסל אפי' ב' בב' ות"כ והוכיח דאין זה פי הרמב"ם והרי"ף בהדא שיט'
קיימא לפסול א' בב' ות"כ ואח"כ פתב סיוע לדברי מצאתי בתשו' הרשב"א כו' וכ"כ
הרי"ף כו' דמשמע דלא פסלינן רק ראשון בראשון ות"כ ותו לא עכ"ל דמר ולעד"נ
דברי הב"י ברורים אף אם נאמר שהבין מתוך דברי תשובת הרי"ף דס"ל א' בב' פסול
ומ"ש פי היכא דמדכיר גיסו וחרגו הוא לאו דנקא אלא הה"נ א' בב' מ"מ דבריו נכונים.

וכן הבין בעל המאור מתוך דברי הרי"ף שפתיב וז"ל ראיתי בתשובה שאלה להרי"ף ז"ל כל בעלי קרובו פשרות להקדי דאי הנה פסולין הנה מדכיר להו פי היכא דמדכיר בגיסו ובקרבו.

ובנדאי תשובה זו נכונה אלא שיש לתמוה עליו ולהשיב מדבריו על דבריו פי לדבריו שהוא פוסל בקתן גיסו מאחות אשתו מ"ש בעל אחות חמותי שלא יעיד לי שאני לו חתן גיסו מאחות אשתו ומ"ש בעל אחות חמי שכשר להעיד לי שזה לא נזכר פסלותו בכל המשנה והוא מבעלי קרובות ונהרי הוא מכשיר בעלי קרובות ונלא קורבא זו פקורבא זו כו' עכ"ל.

איברא תמה אני על בעל המאור שהקשה דברי הרי"ף אהדדי ואין פאן מקום קושיא כלל כמו שמפורש להדיא בתשו' הרי"ף שהביא הרשב"א שהרי כתב וז"ל וליכא למימר שהזכירו אלו וה"ה לאחרים לפי שאלו קרובים יותר ואין למדין רחוק מקרובים עכ"ל משמע אבל קרוב מקרוב נדאי למדין.

וממילא אנדא לה קושיותו דבעל המאור איברא שגראים הדברים שפגוססתו של תשובת הרי"ף שראה בעל המאור לא היה פתוב האי וליכא למימר שהזכיר אלו וה"ה כו' מ"מ השכל מחייב לומר פן ולא ה"ל לבעל המאור להקשות דברי הרי"ף אהדדי וצריף לי עיון אמנם מ"מ מוכח מדבריו מדלא הקשה מפשטן של דברי הרי"ף אהדדי שפתיב דאי הנה פסולין הנה מדכיר להו פי היכא דמדכיר בגיסו ובקרבו דמשמע דוקא גיסו וחרגודנה ראשון בראשון הו' פסולין אבל לא ראשון בשני ולהרי"ף בהלכות פוסל חתן גיסו מאחות אשתו דנהו א' בב' אלא עכ"ל שאין לדקדק מהא דנקט הרי"ף פי היכא דמדכיר בגיסו וחרגו שבא למעט חתן גיסו אלא הה"נ חתן גיסו דהא אידכר נמי בהלכ' בירושלמי דמייתי הרי"ף ונהא דנקט גיסו וחרגו משום דמדכיר להו בגמ' דילן זהו בלתי ספק פוננת בעל המאור ממילא גם המשך דברי הב"י עולה יפה בענין זה.

נדא ועוד קאמינא אף אם נודה שפוננת דברי הרי"ף במ"ש בתשובה פי היכא דמדכיר גיסו וחרגו בא למעט חתן גיסו מאחות אשתו מ"מ המשך דברי הב"י א"ש פי אין פוננתו לומר שתשובת הרי"ף מכוננת עם דברי הרי"ף בהלכות לעיקרא דדינא פי בלא"ה יש תשובת רי"ף אחרת מבוארת דלא פדברי ההלכות הביאה הרמב"ן שהוא נושא פליו ולוחם מלחמותיו מלחמו מצו' ואעפ"כ לא מצא ידיו רב לו בב"ה ליישבן וכתב שא' מהם חזרה מדעת ההוא אלא פוננת הב"י הוא להביא ראי' לדבריו מ"ש פיון דמתחל' אבעז' לן אי אמרינן בעל פאשתו אפי' חד בעל די לנו שגפסול היכ' דאתמ' בהדל' כו' ודבר זה מפני' באמת בהדל' בתשובת הרי"ף וק"ל עוד כתב מר וז"ל עוד קשה לי לדעת הרב ב"י שתמה על הטור באבי חמיו וחשיב לי ראשון בשני ל"ל תמה במוקדם רוקשם ח' במ"ש הטור אבל בעל אם אמו כשר לו הא הוי נמי שני בראשון ות"ב כו' עכ"ל ולעד"נ מה שלא הקשה הב"י במוקדם טעמו ונימוקו עמו משום שי"ל שהטור ס"ל דלא אמרינן בעל פאשתו בכינצא בזה אפי' חד בעל פיון דאיתפליג דרא וכו' מהרר"של בתשו' הנ"ל אע"פ שהב"י תפס במושלם שאבי חמיו פסולים זה לזה משום דנהו ראשון בשני אע"פ שאיתפליג דרא יש לחלק שאני התם שאבי חמיו יש לו קרוב הדעת מאד עם נכדו שהיא אשתו דע"כ רחמי האב על בנו ע"כ יש לו נמי קרוב הדעת עם אבי חמיו

אָבֵל לֹא מְצִינֵנוּ שְׂרַחְמֵי הַנֶּכֶד עַל אָבִי אָבִיו אוֹ אָבִי אִמּוֹ עַל כֵּן אֵין לְבַעַל קִרְיֹב הַדַּעַת כָּל כֹּף עִם נִכְדֵי אִשְׁתּוֹ כֵּן יֵשׁ לְחֻלְק לְדַעַת הַטּוֹר וְעַל כֵּן לֹא הִקְשָׁה הַב"י בְּמִןקָדָם וּע"פ סְבָרָא זֶה יֵשׁ לִישָׁב מֵהַתְּפִלָּא מֵהֵרָר"שׁ הַפְּלָא וְנִפְלָא בְּתִשׁוּ' הַנ"ל עַל הַטּוֹר שְׂפָתַב שְׁלִפֵי דַעַת ר"ת פְּסוּל אָדָם לָבֵן בֶּן בְּנֵו וְאִינוּ מְחַלְק בֵּין אֶתְפְּלִיג דְרָא וּבֵין לֹא אֶתְפְּלִיג הִלָּא סְבָרָא זֶה מְוִכְרַחַת הִיא אֵלִיב' דְטוֹר עֲצָמוּ דְהָא ס"ל דְבַעַל אִם אִמּוֹ כְּשֵׁר לֹו וְקִשָּׁה הִלָּא ה"ל א' ב'ב' וְחַד בַּעַל אֵלָא ע"כ"ל דְכָשֵׁר מִשׁוּם דְאֶתְפְּלִיג דְרָא אִם כֵּן לר"ת נְמִי אִיפָא לְמִימַר שְׁמַעִיד לָבֵן בֶּן בְּנֵו (אע"פ שְׁבַמְקוֹם אֶחָד פּוֹסֵל א' בְּשְׁלִישֵׁי מִשׁוּם דְאֶתְפְּלִיג דְרָא) הֵן הֵן תְּוֹרָף דְבָרֵי מֵהֵרָר"שׁ ע"ש וּע"פ ד' לֹא קִשְׁיָא וְלֹא מִיִּדֵי כִי יֵשׁ לְחֻלְק כְּמוֹ שְׂפָתַבְנוּ עוֹד כְּתַב מַכ"ת וְז"ל אֶמְרָתִי אֶחְכְּמָה וְהִיא רַחֲוִקָה מִמְּנִי מ"ש הַטּוֹר וְהֶרְמַב"ם בְּבִיאוֹר אַחִי הָאֵחַ בְּאִנְפֵן שְׁהָאֶחָד מֵהֶם יֵשׁ לֹו עֲדִין אָב וְאִם וְהַשְׁנִי אֵין לֹו אִפִּי אֶחָד מֵהֶם וּמִשְׁמַע דְנוֹקָא בַכָּה"ג מִשׁוּם דְלַע"ע אֵין לָהֶם יַחַס וְחַבּוּר זֶה עִם זֶה הֵן בְּאָב הֵן בְּאִם רַק ע"י הָאֵחַ הַמְּנוֹצֵעַ כּו' ע"כ"ל וּע"פ יְסוּד זֶה שִׁס"ל לְמַר שְׁהַטּוֹר בְּדוֹקָא נְקֻט דְמִיּוֹן זֶה דְקָדָק דְקָדוּקִין הַרְבֵּה וְהָאֵרִיף מְאֹד וְלַע"נ הָא דְנְקֻט הַטּוֹר וְהֶרְמַב"ם דְמִיּוֹן זֶה אִינוּ אֵלָא מְשַׁל וְהַה"נ בְּדְמִיּוֹן אַחַר כְּגוֹן אִם רְאוּבֵן יֵשׁ לֹו בֶן מֵאִשָּׁה אַחַת וְנִשְׂא אֶת לֵאָה שְׁנֵי לָהּ בֶּן מֵאִישׁ אַחַר וְאַחַר כֹּף יְלֻדָה לֵאָה בֶּן לְרְאוּבֵן שְׁבֹן רְאוּבֵן וּבֶן לֵאָה הִרְאוּשׁוּנִים כְּשֵׁרִים זֶה לְזֶה וְהָא דְנְקֻטוּ דְמִיּוֹן הִרְאוּשׁוֹן נְלַע"ד שְׁלַרְבוּתָא נְקֻטוּהוּ כִי בְּדְמִיּוֹן הַב' יֵשׁ סְבָרָא יוֹתַר לְהַכְשִׁיר' זֶה לְזֶה כִינֵן שְׁקוּדָם שְׁנִישְׂא רְאוּבֵן אֶת לֵאָה הִיוּ שְׁנֵיהֶם בְּעוֹלָם וְהִיוּ כְּשֵׁרִים זֶה לְזֶה אִיפָא סְבָרָא שְׁלֹא יִפְסְלוּ שׁוּב ע"י לִידַת הָאֵחַ הַבָּא לְאַחַר מִכָּאֵן מִשָּׂא"כ בְּדְמִיּוֹן הִרְאוּשׁוֹן שְׁבִיּוּם הַוּוֹלְדוֹ שְׁל הָאֵחַ הָאֶחְרוֹן כְּכֹר נוֹלַד הָאֶמְצָעִי שְׁמַחְבְּרוּ וּמְדַבְּק לְהוּ כְּקָבָא דְקִירָא ה"א דְפְסוּלִים זל"ז קמ"ל הַטּוֹר וְהֶרְמַב"ם שִׁאפ"ה כְּשֵׁרִים הֵם וְאִם תֵּאֲמַר מנ"ל בְּאֶמַת לְהַטּוֹר וְהֶרְמַב"ם רְבוּתָא זֶה דְלֵמָא לֹא הִיא הָא וְדָאִי לֹאוּ מִילְתָּא הִיא דָא"כ קִשָּׁה מֵאִי דְוַחְקִי דְרַב חֲסִדָא לְאוּקְמִי הָא דְתַנֵּן בַּעַל אִמּוֹ הוּא וּבְנֵו וְחַתְנֹו אִיירִי בְּכֵנוּ וְחַתְנֹו שְׁנֵי לֹו מֵאִמּוֹ וְקַתְנִי אַחִיו מִן הָאָב וְאַחִיו מִן הָאִם לְמָה לֹא מוֹקְמִי כְּסִבְרַת ר' יִרְמִי' דס"ל שְׂאִין סְבָרָא כָּל לְחֻלְק בֵּין אַחִיו מִן הָאָב לָבֵן אַחִיו מִן הָאִם וּמ"ש הוּא וּבְנֵו וְחַתְנֹו אִיירִי מֵאִשָּׁה אַחְרַת וּבְאִנְפֵן הַדְּמִיּוֹן הַשְׁנִי אֵלָא וְדָאִי אֵלִיבָא דְרַב חֲסִדָא אַחִי הָאֵחַ בְּכָל עַנְיָן כְּשֵׁר (וְזֶהוּ סְתִירָה גְדוּלָה לְסִבְרַתוֹ דְמַר שִׁס"ל שְׁהַדְּמִיּוֹן שְׁנַקֻט הַטּוֹר וְהֶרְמַב"ם הוּא בְּדוֹקָא) זֶה מֵה שְׁנַלַע"ד לִישָׁב דְבָרֵי הַב"י וְהַטּוֹר וְהִנֵּה נִפְשֵׁי יוֹדַעַת מְאֹד שְׁקֻצְתוֹן מִן הַדְּבָרִים אֵינָם מְוִכְרַחִים וּבִיּוֹתַר שְׂאִין עוֹלִים לְפִי דְבָרֵי הַסַּמ"ע מ"מ בְּאֶשֶׁר שְׁהֵם אִפְשָׁרִיית כְּתַבְתִּים לְהוֹרוֹתָם שְׁלֹא יִהְיוּ דְבָרֵי הַטּוֹר וְהַב"י כְּדְבָרִים זָרִים אֲשֶׁר אֵין לָהֶם שְׁחַר כְּמוֹ שְׁעָלָה עַל דַּעַתוֹ דְמַר כְּאֶשֶׁר הוּא בְּאֶמַת בְּמַקְצַת הַדְּבָרִים אִם נִתְפַס בְּמִןשְׁלֵם דְבָרֵי הַסַּמ"ע: וּבִהְיוֹת שְׂאִנִי מְחַבֵּב דְבָרֵי מַר חִיבַת קוֹנְדֵשׁ גְּדוּקָדָק בְּהֶם ב' דְבָרֵי אַע"פ שְׂאִין נ"מ כ"כ חֲדָא מ"ש מַר וְז"ל אֶמְנָם הַב"י שְׁפִיר דְיִיק וּגְמַר בְּבִיאוֹר דְבָרֵי הַטּוֹר וּמִלְשׁוֹנוֹ דָא"א לְפָרֵשׁ בְּשׁוּם עַנְיָן דַּמ"ש זֶה הָאִם וְזֶה בְּנֵה ר"ל מְנֵנוּ כּו' דָא"כ הִנֵּה א' ב'ב' וְחַד בַּעַל וְאִיף אֶמַר דְכָשֵׁר לְהִרָא"ש וְהָרִי לִיפָא לְמ"ד הִכִּי דְהִינֵנוּ אָבִי חֲמִיו דְבָרְנִשְׁם כ"ג ע"כ"ל דְמַר וְאִנִּי אוֹמַר אִי מִשׁוּם הָא לֹא אֵרִיא אַדְרַב' מִשְׁם רְאִיָה דס"ל הַטּוֹר וְהִרָא"ש שְׁרַאוּשׁוֹן בְּשֵׁנִי וְת"ב הִיכָא דְאִיתְפְּלִיג דְרָא כְּשֵׁר הֵן אֶמַת שֶׁהַב"י לֹא ס"ל הִכִּי ע"כ כְּתַב וְאֶפְשֶׁר שְׁהַגִּירְסָא הִי אָבֵל אַחִי אָבִי חֲמִיו כְּשֵׁר לֹו אָבֵל גַּם עַל דָּא אָנוּ מְדִינֵנוּ מנ"ל לְהַב"י דְלַדַּעַת הַטּוֹר אֶמְרִינֵן בַּעַל כְּאִשְׁתּוֹ

אפי' היכא דאיתפליג דרא בא' בב' ומהרר"ש של באמת תפס דברי הטור כפשוטן בלא תוספת קלל.

גם מוח"ז פסק להלכה שאהרן פשר לאשת פנחס ע"ש ע"כ משום הא שפיר היינו יכולים לפרש מ"ש הטור שנים שא' נשא האם וא' נשא בת בנה כו' ר"ל ממנו אמנם מצד הלשון א"א לפרש דבריו בענין זה וק"ל: חדא ועוד קאמינא כתב מר וז"ל וכן מצאתי בהר"ן דתפס בפשיטו' דבעל פאשתו וההפך נאמר בעל חורגתו ואשת חורגו גופייהו ולא על אב ואם דידהו ודוק אף כי לא נתן טעם קלל ולעד"נ מ"ש עכ"ל ולעד"נ שדברי הר"ן דברי טעם הם מצד עצמם ואינם חסרים לא מלח ולא תכלין כי הא דעיקר האיבעיא בגמ' הוא באשת חרגו דוקא היינו משום דתני חרגו לבדו ומבעיא אם בא למעט גם אשתו או אם אשתו כגופו ממילא הא דתני חרגו ה"ל פאלו תני חרגו ואשתו להדיא ממילא לפי מאי דפשיט לי' אשה כבעלה ולא ממעטינן אשת חרגו ממ"ש חרגו לבדו ע"כ צריכין אנו לפרש מ"ש אשה כבעל' קאי אאשת חרגו וכן כבעל חרגתו כמו שפירש הר"ן וק"ל ודי בנה.

וע"ד שביקש מר מאתי לשאול ממנו דבר מה שצ"ע אמרתי למלאות בקשתו לשאול ממנו מנא הא מילתא דתנינן בסוף תמורה אלו הן הנשפין וקחשיב בהדייהו ערלה מנ"ל הא ודברי רש"י ותוס' אין נוחין לי אגב חדא תרתי בלבי פיון שחזינא בג"י דמר שהיה טרוד לסדר גט מצוה אמרתי לשואלו היאך כותבים בגט מעושה פגון גט מומר בדלא אניסנא (לפי הפירוש שפירש בסדר הגט דפדו' בדלא אניסנ' פלומר לא אנסו אותי עד שאמרתי רוצה אני דאם הי' פן היה פסול רק כאותן שאמרו שפופין אותו להוציא) הלא באמת היו כופין אותו בעל פרחו עד שאמר רוצה אני ודחוק לפרש שר"ל בדלא אניסנא שלא פדין דלישנ' לא משמע הכי ותו לא מידי כעת.

והש"י ב"ה יזכנו שיהיה מחיצתינו לפניו ויאמר ליצקב ולישראל מה פעל אל כעת גרשון אשכנזי: שאלה צג אהובי ידידי ידיד ה' לא לחדש דבר מעתה באתי פי טרידנא בכמה טרדות חבילות ואגודו' אף ורק באשר שדבורו חביב עלי אמרתי אפנה ואשנה ואשיב למכ"ת מפני הכבוד.

ע"ד השאלה ששאל מכ"ת ובדק אותי במעשה אשר לא יעש' אשר נעשה שאשה אחת נשאת לכהן וקודם שנישאת הרתה לזנוגים ולפי דבריה זינתה עם א' מחייבי פרייתות אם מחויב בעלה הפהן להוציאה לפי שנעשית זונה בבעילת איסור מחייבי פרייתות אם לאו: תשובה הנה באמת קשה עלי מאד להכניס ראשי בענינים כאלו רק ידין אותו מי שלבו שלם בדבר יותר ממני.

ומה גם שמכ"ת חכם כמלאך אלהים והוא יודע לעשות כדת של תורה ומה מצאתי בי כי דלקת אחרי וביותר שקשה עלי הדבר באשר שבשנה הנה פתבתי דעתי הקלושה והספמתי להתיר שומרת יבם ע"י שהיתה גלמודה ועגונה פמה שנים ומתירא אני שיקראו אותי בי דינא דשריא מ"מ לאהבת מכ"ת לא השלכתי דבריו אחר הדלת והמזונה ואשיב לו בקצרה כעת באשר שעדין אינני יודע גופא דעובדא שפיר כאש' אבאר שמכ"ת סתם ולא בירר דבריו אם הבעל הפהן מאמין לדברי האשה שזינת' עם א' מחייבי פרייתות כי לע"ד זה הוא יתד שהכל תלוי בו כי אם אינו מאמינה ואין דעתו סומכת עליה בכל

מילי חיישינון שְׂמָא עֵינִיהָ נְתָנָה בְּאַחַר כְּמוֹ שְׂפִסְקָהּ הַש"ע בְּסִימָן ו' סְעִיף ד' י"ב וּמָה שְׂרָצָה מַכ"ת לְחֵלֶק וְלוֹמַר שְׂלָא אֲמַרִינּוּ בְּנִדּוֹן דִּידָן שְׂמָא עֵינִיהָ נְתָנָה בְּאַחַר פִּינּוּן שְׂהִיְתָה מְעַלְמַת הַדְּבָרִים עַד אַחַר הַדְּרִישָׁה וְהַחֲקִירָה וְהַבְּטָחָה מִבְּעֵלָה שְׂלָא יִבְגְּדוּ בָּהּ מִשָּׂא"כ בְּנִדּוֹן שְׂל הַש"ע שְׂהָאֲשָׁה מְעַצְמָה אֲמָרָה שְׂבָא עֲלֶיהָ אַחַר בְּמַחֲלָה מַכ"ת לָא רָאָה פְּסָקִי מֵהֶרְרָא"י בְּסִימָן רַכ"ב שְׂדָחָה שְׂם סְבָרָא זֹו וְכַתְּבֵנָה שְׂגַם בְּנִדּוֹן זֶה חֵיִישִׁינוּן שְׂמָא מִתְּחִילָה לָא רָצָתָה לְשַׁקֵּר וְלוֹמַר דְּבָר שְׂאִינוּ בְּשִׁבִיל אַחַר רַק אַח"כ יִצְרָה אֶלְבָּשָׁה וְכַבְּשָׁה לְתַת עֵינּוּ בְּאַחַר.

וְכַתְּבֵנָה עוֹד שְׂם שְׂחֵיִישִׁינוּן לְהַעֲרָמָה וְכוּ' ע"ש וּמ"ש מַכ"ת עוֹד שְׂבַנ"ד לָא אֲמַרִינּוּ עֵינִיהָ נְתָנָה בְּאַחַר פִּינּוּן שְׂיֵישׁ רַגְלִים לְדְבָר שְׂנִיפְרָה שְׂזִינְתָה שְׂהָרִי יֵישׁ לָהּ וְלָד גְּמוּר לֵה' חֲדָשִׁים וּמְבוֹאָר בְּסִימָן קמ"ו סְעִיף ו' בַּהֲג"ה אִם יֵישׁ רַגְלִים לְדְבָר נְאֻמְנָת גַּם בְּזָה לַע"ד לָא פִּינּוּ מַכ"ת יָפָה פִּי וְדָאִי אֵילּוּ הָיָה רַגְלִים לְדְבָר בַּנ"ד שְׂנִתְעַבְרָה מִחֵיבִי פְּרִיתוֹת יָפָה הָיִיתָ אוֹמֵר אֲבָל הַרְגְּלִים לְדְבָר בַּנ"ד אֵינוּ כ"א שְׂזִינְתָת וְאִם זִינְתָת מֵאַחַר אֵינָה אֲסוּרָה לְבְּעֵלָה ע"כ בְּמָה שְׂאַמְרָה שְׂנִבְעֵלְתָ לְפִסּוּל לָהּ אִם אֵינָה מֵאַמִּינָה אֵינָה נְאֻמְנָת פִּי אֵין פְּאֵן רַגְלִים לְדְבָר שְׂנִבְעֵלָה לְמִי שְׂעֲשֻׂאָה זֹוּנָה וְק"ל ע"כ בְּהָא סְלָקָה וּבְהָא נְחִיתָנָא שְׂגַם בַּנ"ד אֵיפָא לְמִיחּוּשׁ שְׂמָא עֵינִיהָ נְתָנָה בְּאַחַר וְאִם אֵין הַבְּעַל מֵאַמִּינָה וְסוּמָה עֲלֶיהָ גַּם בְּשָׂאֲרֵי הַדְּבָרִים הָוָה פְּאֵלוּ לָא אֲמָרָה לְפָנֵינוּ מְעוֹלָם מִמִּי נִתְעַבְרָה וְהָוָה פְּאֵלוּ הִיא חֲרָשָׁת אוּ אֶלְמַת שְׂחֵיִישִׁינוּן שְׂמָא לְפִסּוּל נְבֻעֵלָה וְאֶפְּיָלוּ נִישְׂאָת תַּצָּא כַּמ"ש הַש"ע בְּסִימָן ו' סְעִיף י"ח ע"ש) אִם לָא שְׂהִיּוּ שְׂנִי רוּבִים פְּשָׁרִים ע"ש ע"כ יִמְחֹל מַכ"ת וְיִחְקוּר אֶת הַפֶּל אִם הַבְּעֵלָה מֵאַמִּינָה לִית דִּין צְרִיף בְּשֵׁשׁ שְׂאַסוּרָה לוּ אֲבָל מ"מ אֵין כּוּפִין לְהוֹצִיאָה וְאִם אֵינוּ מֵאַמִּינָה וּבְמָקוֹם שְׂנִבְעֵלָה הָיָה שְׂנִי רוּבִים פְּשִׁיטָא שְׂהִיא וְוֹלְד' מוֹתְרִין וְאִם לָא הָיָה כ"א רוּב א' פְּשָׁרִים בְּהָא צְרִיכִין אָנוּ לַעֲיִין קְצַת ע"כ יִחְקוּר מַכ"ת אֶת כָּל יוֹדֵיעֵנִי וְאֲשִׁיב לוּ כְּפִישׁ יוֹרוּנִי מִן הַשְּׂמִים אֲנִי"ה בְּאַרְיִכוֹת עַל כָּל פְּרָטֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר קִצְרְתִיו מֵאַפְסֵי הַפְּנָאִי:..

וע"ד מה ששאל מַכ"ת מאתי לחוות לו דְעֵי מְרַחֵק אִם הוּא צְרִיף לְהוֹצִיאָה מִבֵּיתוּ נִלְע"ד שְׂאֵין צְרִיף לְהוֹצִיאָה מִבֵּיתוּ מִכְּפָה טְעָמִים חֲדָא פִּינּוּן שְׂבַנִי בֵּית וְהַמְשַׁרְתָת אֵינָם זִנִּים מְמַנָּה וְכִיּוֹצָא בְּזָה פְּתַב הַרְשָׁב"א בְּתִשְׁבּוּב' סִימָן א' רמ"ג חֲדָא וְעוֹד קְאָמִינָא דְאִיתָא בְּתִשְׁבּוּבַת הַרְשָׁב"א סִי' תַת"לוּ וְהַב"י מְבִיאָה בְּסִימָן קי"ז וְז"ל וְאֵע"ג"ב דְּבָרֵישׁ זְבָחִים גְּבִי אֲשָׁה לָאוּ לְגְרוּשִׁין עוֹמְדַת פְּתַב ר"י דְּאַפִּילוּ זִינְתָה יְכוּלָה לְהִיּוֹת תַּחְתּוּ וְתִשְׁמְשֵׁנוּ כְּשַׁפְחָה בְּעַלְמָא שְׂאֵנִי הָתָם דְּלִיפָא לְמִיחַשׁ פְּוִלִי הֵאֵי שְׂמָא יָבָא עֲלֶיהָ פִּינּוּן שְׂזִינְתָה תַּחְתּוּ שׁוֹנָא אוֹתָהּ וּמְאוּסָה בְּעֵינָיו עכ"ל הָרִי מְשַׁמְעֵה הֵיכָא שְׂזִינְתָ' לִיפָא לְמִיחַשׁ לְשְׂמָא יָבָא עֲלֶיהָ פְּוִלִי הֵאֵי פִי מְאַסָה בְּעֵינָיו'.

הַן אֶמַת שְׂיֵישׁ לְחֵלֶק וְלוֹמַר דְּוָקָא הֵיכָא שְׂזִינְתָה תַּחְתּוּ מְאוּסָה הֵיא בְּעֵינָיו וְשְׂנָאָה אֲבָל לָא זִינְתָה קוּדָם שְׂנִישְׂאָה אֲבָל לַעַד"נ שְׂאֵין לְחֵלֶק וְהָכִי דִּינִיק לִישְׂנָא שְׂל ר"י שְׂכַתְּבֵנָה בְּסִתְּמֵם זִינְתָה מְשַׁמְעֵה שְׂאֵין לְחֵלֶק בֵּין תַּחְתּוּ אוּ קוּדָם שְׂנִישְׂאָת (מְלַבַּד מַה שְׂיֵישׁ לְזַקְדָּק בֵּן בְּדְבָרֵיו בְּדְקוּדָק נְכוּן דְּהָוּ פְּלוּלָא רַק עַת לְקַצֵּר) וְעֵינִין בְּגִיטִין פְּרַק הַזּוֹרֵק דָּף ע"ט ע"ב בְּתוּסְפַת ד"ה ב"ש סְבָרִי וְכוּ' וְדוּק גַּם מְשַׁם יֵישׁ לְהוֹכִיחַ שְׂאֵין לְחֵלֶק בְּכָף וְלָא נְעַלְמֵם מְעֵינֵי מ"ש הָרָא"ש בְּתִשְׁבּוּבַת כָּלֵל ל"ב וְהַש"ע מְבִיאֵוּ בְּסִימָן י"א ס"ז וְז"ל אוֹתָם שְׂאַמְרוּ חֲכָמִים לָא יִכְנֹס אֶפְּיָלוּ בְּאוֹתוֹ מְבוּי לָא תְּדוּר וְכוּ' שְׂלָא תִשְׁמְשֵׁנוּ עכ"ל הָרִי מְשַׁמְעֵה שְׂאַסוּרָה

לשמִשְׁנו מ"מ נלע"ד פְּדֵי שְׁלֵא לְהַרְבוֹת בְּמַחְלֻקַת שְׁהָרָא"ש מִיַּיְרִי כַּגֹּן הַנְּטָעַן מִשְׁפָּחָה וְנִכְרִית וְכִינְצָא בְּאֵלוּ אֲבָל בְּאִשָּׁה שְׁזִינְתָה יְכוּל וְרִשְׁאֵי לְקַיְימָה אֲצִלוּ לְשִׁמְשֵׁנו כִּי מְאוּסָה הִיא בְּעֵינָיו וְלֹא יָבֵא עָלֶיהָ וּק"ל.

זֶה הוּא דְעֵתִי הַקְּלוּשָׁה בְּקִצְרָה בְּתַחֲלִילַת הַבְּטָה רֵאשׁוּנָה וְעֵדִין לֹא חִפְשֵׁתִי בְּאִמְתַּחַת הַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרוֹנִים בְּתִשׁוּבוֹתֵיהֶם כִּי אֵין הַזְּמַן מְסַפִּים עִמָּדִי כִּי דְבָרֵי קְדָשִׁי הִגִּיעוּנִי אֲתֵמוֹל כִּי עֵבֶר לְאַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם אֶף בְּאֲשֶׁר שְׁפִשׁוּט בְּעֵינֵי קִצְרָתִי גְרִשׁוֹן אֲשִׁפְזִי שְׁאֵלָה צַד ע"ד שְׁאֵלְתוֹ שְׁאֵלְת חֲכָם וּתְשׁוּבוֹתוֹ בְּצִידָה שָׁם שָׁם לֹו חֲנוּק וּמִשְׁפָּט צֶדֶק מְכוּן כְּסֹאוֹ כְּבוֹדוֹ כְּשִׁמְשׁ נְגָדִי מְסוּנָק כְּגָדִי בְּעֵינַי רֵאוּבוֹ קִנְיָה קִעְרָה שֶׁל כְּסָף בְּמַר דְּבִדִּיל וּמְכָרָה כֶּף לְשִׁמְעוֹן גַּם שְׁמַעוֹן לֹא הִיפִיר בָּהּ וּמְכָרָה לְלוֹי בְּמַר דְּבִדִּיל וְאַח"כּ בִּיד לֹוִי נִודַע שֶׁהַקְּעָרָה הִיא שֶׁל כְּסָף וְבֹא שְׁמַעוֹן בְּטַעֲנָה שְׁנַתְּאֵנָה וְרוֹצֵה לְחַזֵּר בּוֹ וְכֵן רֵאוּבוֹ רוֹצֵה לְחַזֵּר בְּמִכִּירְתוֹ לְשִׁמְעוֹן זֶהוּ תַנְרַף הַשְּׁאֵלָה, וּמכ"ת פְּלִפְל בְּחֻקָּם וְחַתֵּף הַדִּין שְׁזָכָה לֹוִי בְּמִקְחוֹ וְאֵין לֹו לְשִׁמְעוֹן וְלֹא לְרֵאוּבוֹן דִּין עָלָיו: תְּשׁוּבָה הִנֵּה מֵרֵ אֲמַת וְתוֹרְתוֹ אֲמַת וְדִינוֹ דִּין אֲמַת יָפָה זִנְיָה וְיָפָה חֲזִיב אֲמָנָם פְּדֵי שְׁלֵא יֵאמֵר מֵר וְכִי עַד הָאִידְנָא לֹא יִדְעָנָא שְׁשִׁפִיר קְאָמְרִי אֲטִיגִיל אֲתוֹ עִמּוֹ קִצְתָּ וְהוּא זֶה וְדָאִי אֵין לְהַרְהֵר וְאֵין לְפַקְפַק כָּל אַחַר דְּבָרֵי קְדָשׁוֹ שֶׁהִבִּיא רֵאזָה מִן הַמְרָדְכֵי וְשִׁאֲרֵי פּוֹסְקִים שְׁאֵין אוֹמְרִים בְּכִינְצָא בְּזָה שְׁדָהוּ שֶׁל אָדָם קוֹנֵה לֹו שְׁלֵא מִדְעָתוֹ וּא"כ הוּא מְמִילָא לֹא הִיָּה לֹו לְרֵאוּבוֹן וְלֹא לְשִׁמְעוֹן שׁוּם זָכִי בְּהַקְּעָרָה מְעוֹלָם כִּי רֵאוּבוֹן לֹא הִקְנֵה לֹו כְּסָף גַּם שְׁמַעוֹן לֹא עָלָה עַל לְבוֹ לְקִנּוּת הַכְּסָף וּא"כ בְּמָה יִזְכָּה בְּהַכְּסָף וְאֵינוֹ דוֹמָה לִירוּשָׁ' כִּי יְרוּשָׁה שְׁמֵן הַשָּׁמַיִם זִיכּוֹ לֹו וְקָמִי שְׁמִיא גְלִיָּא שֶׁהִיא שֶׁל כְּסָף מִשָּׂא"כ בּו"ד (וְאֵין אֲנוּ צָרִיכִים כָּל לָמָּה שְׁכַתְּב מֵר מִשׁוּם דְּהָהּ כַּח כַּחוֹ דְּנִכְרֵי גַם לֹא לָמָּה שְׁכַתְּב מִכ"ת מִשׁוּם דְּמָה מְכַר רֵאשׁוֹן כּו'.

(אֲמָנָם מִצַּד א' יֵשׁ לְפַקְפַק וּלְחַלֵּק בֵּין נ"ד וּבֵין הַנְּדוֹן שֶׁהִבִּיא הַמְרָדְכֵי וְהַג"א כִּי בְּנִדוֹן שֶׁהִבִּיא הַמְרָדְכֵי וְהַג"א הִי' כְּסָף מִבְּפָנִים וּמִבְּחוּץ הִיָּה מְצוּפָה בְּבִדִּיל כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ וּבּו"ד הִיָּה הַפְּלִי תוֹכוֹ כְּכָרוּ הַפֶּל כְּסָף רַק שֶׁהַקּוֹנִים וְהַמּוֹכְרִים לֹא הָיוּ מִבְּחִינֵי וּמִבְּיָנִים שֶׁהוּא כְּסָף וְהִנֵּה נִלְע"ד שֶׁלְכָל הַטְּעָמֵי הַנְּאָמְרִים בְּאִמְתָּה בְּנִדוֹן שֶׁל הַמְרָדְכֵי לֹא שְׁיִיכֵי כּוֹלֵי הֵאֵי בּו"ד הַתּוֹ' פְּתִיבוּ בַּפ' א"מ דָּף כ"ו ע"א ד"ה דְּשִׁתִּיף כּו' וְנ"ל וְא"ת וְלִיקְנִי לִיָּה חֲצִירוֹ לְבַעַל הַגֵּל אוֹ לְבַעַל הַפּוֹתֵל וִי"ל דָּאֵין חֲצִיר קוֹנֵה בְּדָבָר שֶׁיְכוּל לְהִיֹּת שְׁלֵא מְצָאֵנוּ לְעוֹלָם כְּמוֹ הַכָּא שֶׁהוּא מְצוּפָה בְּעוֹבֵי הַפּוֹתֵל וְכֵן מוֹכַח לְקַמֵּן דְּתַנּוּ מְצָא בְּחִנּוּת כּו' לְפִי שֶׁהַמְעוֹת הֵם דְּבָר קָטָן וְאֵין סוֹפּוֹ הִנֵּה לִימְצָא כּו' עכ"ל וְכֵן פְּתַב הָרָא"ש ז"ל שֶׁם בְּתִירוּצָא קָמָא הָרִי הַתּוֹס' וְהָרָא"ש חִלְקוּ בֵּין דְּבָר שְׁסוּפּוֹ הִנֵּה לִימְצָא וּבֵין דְּבָר שְׁאֵין סוֹפּוֹ הִנֵּה לִימְצָא וְהַמְרָדְכֵי כְּתַב וְנ"ל וְכַגֹּן דְּשִׁתִּיף טְפִי פִי חֲלוּדָה וְלֹא שְׁיִיף בְּכַה"ג לְמִימֵר חֲצִירוֹ שֶׁל אָדָם קוֹנֵה לֹו שְׁלֵא מִדְעָתוֹ וְזָכוּ בּוֹ הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁקָּנוּ הַפּוֹתֵל וְהַגֵּל דְּכִינּוּן שְׁאֵין דְּבָר הַהוֹנָה כְּמוֹ שְׁאֵר מְצִיאוֹת שְׁפַעְעִים הַיּוֹם לְבוֹא (אֲבָל זֶה אֵינוֹ שְׁכִיחַ כָּלֵל) לֹא זָכָה בּוֹ כִּי כְּשֶׁקָּנָה לֹא הֵעֲלָה עַל לֵב לְקִנּוּת הַמְטָמוֹן הַלְּכָף לֹא זָכָה אֲלָא בְּדָבָר שֶׁיִּרְצֶה לְקִנּוּת כּו' אֲבָל בְּדָבָר שְׁלֵא הִי' דַּעַת הַמּוֹכֵר לְמַפְּוֹר וְלֹא דַּעַת הַקּוֹנֵה לְקִנּוּת לֹא קִנְיָה וְכּו' וְהִנֵּה ה"נ אִפִּי הַקּוֹנֵה אֵינוֹ מַעֲלָה עַל לְבוֹ לְקִנּוּת הַמְטָמוֹנוֹת כּו' הַלְּכָף חֲצִירוֹ נְמִי לֹא זָכִי לִיָּה כּו' ע"ש כִּי הָאֲרִיף וְנִלְע"ד שְׁיֵשׁ נ"מ לְדִינָא בֵּין תִּירוּצֵי שֶׁל הַתּוֹסְפֵת וְהָרָא"ש וְתִירוּצוֹ שֶׁל הַמְרָדְכֵי כַּגֹּן גַּל הַעוֹמֵד לְפָנֹתוֹ שְׁלִפִי תִירוּצוֹן שֶׁל הַתּוֹסְפֵת קִנְיָה לֹו חֲצִירוֹ וְלְפִי תִירוּצוֹ שֶׁל הַמְרָדְכֵי וְסִייעָתוֹ לֹא קִנְיָה לֹו חֲצִירוֹ אַע"פ שֶׁהַגֵּל עוֹמֵד לְפָנֹתוֹ כִּינּוּן שְׁאֵין שְׁכִיחַ וְהוֹנָה לְמַצְנֵי

מטמונו' בגל לא עלה על לבו לקנות מטמונות וק"ל והנה לפי תירוצו של התוס' והרא"ש ודאי יש לחלק בין הגדון של המרדכי ובין נ"ד כי פשוט הוא שיותר עומד הפלי להבחינו באבן הפוסן ממה שהוא עומד להישבר ולראות מה בתוכו.

וק"ל נאפי' לפי תירוצו של המרדכי וסייעתו יש לומר אע"פ שהלוקח קנה אותו במר שהוא בדיל יש סברא לומר שלא הפליג מדעתו שאם יהיה פסוף לא יקנה אותו וביותר אם לא אמר המוכר בפ' שבדיל מוכר לו וק"ל משא"כ כשהוא באמת בדיל מבחוץ ודאי מעולם לא עלה על לבו אם יהיה פסוף או זכה בפנים שיקנ' אותו וק"ל ממילא אין הגדון דומה לראיה ובדבר הזה הייתי מסתפק כמה שנים עד שמצאתי להגאון מהר"מ יפה שכתב בס"ס רל"ג ונ"ל אבל הקונה פלי מהנכרי בתורת בדיל ומכרו הוא לישראל ג"כ בתורת בדיל ומצאו בו אח"כ שהוא חלול בפנים והוא מלא פסוף או אפי' עצמו פסוף כו' עכ"ל הרי שהגאון פסק להדיא שאפי' הוא עצמו פסוף מ"מ לא זכה בו הלוקח מן הנכרי כיון שלא ידע ולא נתפונן לקנותו אע"פ שמתוך לשונו משמע שגם הוא הרגיש שיש סברא יותר לומר שקנה הלוקח כשהפלי עצמו נמצא פסוף משנמצא בתוכו פסוף ולכן כתב או אפילו עצמו פסוף אפי' דייק מ"מ ס"ל שלענין דינא אין חלוק (הן אמת שלא הביא רא' לדבריו) וא"כ מי יבוא אחר המלך הדור בלבדו לחלוק עליו מסברא ומה גם שמהרו"ך בסמ"ע לא השיג עליו כדרכו להשיג כל מקום דאיכ' מקום להשיג כידוע ש"מ שתיקה פהודאה דמיא ממילא פסקו דמר נכון ויפה זיכה ויפה חייב נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה צה כמגדל דוד צוארף בנוי לתלפיות הפל אליו פונים ה"ה אהו' גיסי הרב הגדול המופלא כמהר"ר דוד נר"ו ע"ד שאלתו שאלת חכם ונ"ל.

למדנינו רבינו נמצא בס"ת בפךשת בראשית שהיה צריף הסופר לכתוב ויקח ה' אלקי את האדם. טעה וכתב ויקח ה' אלקיכם את האדם מהו תיקונו הגם שמבואר בי"ד סי' רע"ו שאסור למחוק אפילו אות אחת מן ז' שמות שאינו נמחקי' ולא מן הנטפלים אחריהם כגון כ"ם מאלקיכם שפבר קידשו השם יש לומר ה"מ כשנכתב השם כדן דאז יש לומר שמקדשו השם שהמזבח מקדש את הראוי לו להיות קודש אבל זה השם לא נכתב כדן שהיה לו לכתוב אלקים אע"פ שהוא שם קודש במקום אחר מ"מ י"ל מוטב שימחק צד ימינו של המ"ם סתומה ולמשוף הגג של הפך פופה אל הגג של המ"ם וזה יותר טוב מאלו ידקור האזכרה או לסלק כל היריעה ואין לי להאריך בראיו' כי מה אכתוב למכ"ת אשר הפל גלוי וידוע לו הנסטרות והנגלות ואל יעשה מכ"ת שהיה בדבר כי אסור לשהות ספר שאינו מוגה עכ"ל.

תשובה אהו' גיסי אין הזמן מסכים עמדי פלל מחמת כמה טרדות ובפרט להפיק רצון הלומדים המחונדים בעצי שטים עלי עומדים פדך גדו"לתם מ"מ באשר שחביבים עלי דבריו דברי דודי' ומה גם שאסור לשהות ס' שאינו מוגה ע"כ אמרתי אפנה ואשנה להשיב פאשר הוריני מן השמים אמנם בקצרה ולכאור' נראה ששאלה זו במחלוקת שנויה דאית' בתשו' מ"ב ס"ס נ"ז בשם הגאון מהר"מ מלובלין בענין אם דילג הסופר אות יוד מן אלקינו שיש למחוק נ"ו ויחזור ויכתוב נ"ו ולא חש שפבר קידשו השם אלה שהוא שם במקום אחר דהיינו בניקוד הלמ"ד בחולם וזה"א בפתיח פי מציינו כמה שמות אלה בניקוד הנ"ל חסר ו' מהא ש"מ דאין לומר שפבר קידשו השם כיון ששם זה אין

כאן מקומו ובעל ט"ז בסי' רע"ו חולק עליו וס"ל שפבר קידשו השם של אלה שהוא שם קודש למה לא יקדש ג"כ הנטפל לו ממילא ושאלתו דמר לכאורה תלי' בפלוגתא הנ"ל אבל לעד"נ דגם מהר"רמ הנ"ל ס"ל בנ"ד שאין למחוק כ"ם פי פבר קדשו אלקי שהוא שם קודש במקו' אחר וכ"ף מ"ם נטפל לו ונקרא עמו היטיב אעפ"י שאין כאן מקומו של שם אלקי והא דס"ל שיש למחוק נ"ו אם דילג היוד היינו טעמו משום שאין נ"ו נקרא עם שם אלקי כשנקרא הלמ"ד בחולם וה' הא בפתח וה"ל פאלו פתב שם של שדי או א"ל להוסיף עליו נ"ו שודאי לא אמרנו בזה פבר קידשו השם (ותמהני על בעל ט"ז שלא הרגיש בחילוק זה שהוא חלוקא דרבנן ואמת ויציב) ממילא בנ"ד נראה שאין היתר למחוק כ"ם ומה שדעת מכ"ת נוטה לגרור צד ימיני של המ"ם וימשוך גגו של הפך עד גגו של המ"ם לע"ד גם תיקון זה אינו נכון כי מה לי קטלא פולא ומה לי קטלא פלגא דכינן שנתקלקל צורת הפך עד שלא נקרא פך ה"ל פאילו נגררה כולה וגדולה מזו פתב מהר"רמע בתשו' סי' ל"ו שאסור לגרור בשוםאות של שם אעפ"י שאינו מקלקל האות כלל אלא אדרבא מיפהו על ידי גרידא זו פגון קו א' מן אות אחד של שם הוא קצת עב ביותר ורוצה לגרר קצת עד שיהא דומה לשארי אותיות אעפ"י שלא קלקל האות כלל על ידי גרידא מ"מ אסור ומכ"ש שאין לגרור עד שיתקלקל האות ולא נעלם מעיני שיש לחלק בין אותיות שרשיות של השם ובין הנטפלות של אותיות שרשיות הוא מן התורה ולוקין עליהם וקדושה של אותיות הנטפלות אינו אלא מדבריהם ואין לוקין עליהם כמ"ש בפ"ו מהל' יסודי התורה מ"מ נלע"ד שס"ל להרמב"ם שדוקא לענן מלקות יש הפרש בין אותיות שרשיות ובין הנטפלות אבל לא לענן אחר כלל שהרי דייק בלישניה וכתב וז"ל וכל הנטפל לשם מאחריו כו' אינם נמחקים ונהרי הם כשאור אותיות של שם מפני שהשם מקדשם ואע"פ שנתקדשו ואסור למחק' המוחק אלו אותיו' הנטפלו' אינו לוקה אבל מפין אותו מכות מרדות עכ"ל.

הרי פתב מתחלה שאסור למחקם ואח"כ הוסיף לומר לא לענן מחיקת האותיות לחוד קידשם השם רק לכל דבר קידשם השם ונהרי הם כשאור אותיות השם. רק לענן מלקות יש הפרש ביניהם פן משמע לי מהמשך דברי הרמ"ם בהם והדין עמו כי כל מקום שיש לנו לומר כל מה דתקנו חכמים כעין דאורייתא תקנו אין לנו לחלק ביניהם מדעתנו וכן משמע במ"ב סי' הנ"ל שאין דעתו נוחה לחלק בין אותיות השרשיות ובין הנטפלות לענן מחיקה ע"מ לתקן פלגא דמילתא שנלע"ד שגם בתיקונו דמר יש לפקפק ומה שנלע"ד לתקן העינות (פי ודאי אין נכון כלל לדקור את השם או לגנוז את היריעה) הוא זה שיעשה הסופר מן הפ"ף כפופה מ"ם סתומה שבנקל יוכל לעשות פן ורשאי כי מעלה הפך בקודש כי מתחלה היתה מן הנטפלים ועושה אותה שרשיות ולאחר שעשה מן הפך מ"ם סתומה תו לא שייכא המ"ם סתומה שנכתב פבר להשם כלל כי א"א לקרוא אותה עוד עם השם ומותר לגררה כי מה לה לעמוד אצל השם אם לא נטפלת עמו כלל ותיקון זה נ"ל נכון כי ע"י תיקון זה אינו מגרר שום אות לא כולה ולא מקצתה כל זמן שהוא עומד בקדושו כי על הפ"ף הוא מוסיף קדושה ואחר שעשה מן הפ"ף מ"ם תו לא מגרע הגרור' למ"ם סתומה כלום כמ"ש הגם שיש לפקפק קצת בתיקון זה שע"י תיקונו' של פך ועליתה אנו גורמים למ"ם סתומה האחרונה שלא תהא נטפל עוד להשם.

מ"מ ניחא ועדיף טפי לעשות תקון זה משארי תיקונים הנ"ל וק"ל פן נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה צ"ו ע"ד המעשה שהיה שוחט א' שחט בהמת חבירו ובתוף השחיטה קודם גמר השחיטה חתף באצבעו ותכלית ותמצית השאלה היא אם השחיטה כשרה אם לא ואם היא כשרה תו ליכא למבעי מידי אבל אם היא טריפה מסתעפי ממנה סעיפים אחרי' אם להעביר הטבח ואם הפלי' שנתבשלו בהן בשר השחיטה הנ"ל צריכי' הכשר: תשובה אני פותח בזכות אם המעשה היה שבשעת שהיה שוחט הבהמה פגע ונגע באצבעו וחתף בו בפעם א' אין כאן שהיה פלל דהיינו כגון שאמצע הספין היה מושף על צנאר הבהמה וקצה הספין הן לצד הקמא או לצד ראשו נגע באצבעו וחתף בו ודאי אין כאן שהיה פלל אלא אפילו גדולה מזו אם חתף בסימני' ובאצבע פאחת במקו' א' גם בזה אין כאן שהיה ואינו דומה להשוחט ואח"כ נמצא גמי מונח בסימני' דהיה שהיה דשאני התם דכיון שהגמי הוא רף ע"כ חידוד הספין שזיה לחתכו יותר מבחתיכת הסימן וק"ל וכ"כ מ"ו ח"ז בב"ח אם נמצא עשב ארוף ונדק בסימן שהוא כשר וכו' ע"ש אמנם אם חתף באצבעו שלא בשעת חתיכת הסימן כגון לאחר שהעביר כל הספין בהלקה או בהבאה חוץ לצנאר ואז חתף באצבעו ואח"כ חזר והביא או הוליד הספין וגמר השחיטה הא ודאי שהיה היא והשחיטה פסולה אמנם לענין להכשיר הכלים שנתבשלו בהם בשר הבהמה נלפ"ד אותן הכלים בעצמם יש להכשירן אבל אם נעשה תערוכות יותר כגון שבאותן הכלים חזרו ונשתמש בהן כלי' אחרים אותן כלים אחרי' אינן צריכין הכשר כיון שעכ"פ לא היתה השחיטה כשעור שהיה ע"פ הסכמת הפוסקים רק שאנו נוהגי' להטריף כל שהי' אפי' משהו מ"מ מהר"רמי פתב שבשעת הדחק או הפסד מרובה יש להקל.

ולענין השוחט אם מעבירין אותו נלע"ד אע"פ שהיתה השחי' ע"פ הדרך שפכתנו נלע"ד שאין להעבירו מפמה טעמים רק מלמדין אותו שמפאן ואילף יהיה נזהר שלא להכשיר שום דבר ספק כי אם ע"פ שאלת חכם מ"מ הפל לפי מה שהוא האדם אם הוא הןחזק בכשרות בשארי דברים אם לאו.

ואם השוחט הוא מסופק אם באיזה אופן נעשה החתוף באצבעו אם באופן שלא היה שהי' או באופן שהי' שהיה יש להקל וא"א בזה כל ספק בשחיטה פסולה כיון שמון הדין לפי רוב הפוסקים שחיטה כשרה דלא הנה שהי' בשיעור שהי' אלא מצד המנהג אנו מטריפין אותו הבו דלא לוסף להטריף אלא ודאי שהי' כ"ש אבל לא בספק כנלע"ד להלקה ולמעשה וטעמי ונמוקי עמי מניסד ע"פ פוסקי' ראשוני' רק שאין הזמן מספי' עמדי להאריך ומה גם אין דעת השואל כי אם לידע אמתת הדין פדת מה לעשות פדת של תורה וה' יצילנו משגיאות ויראני מתורתו נפלאות כ"ד אוהבו הטרווד מאד גרשון אשכנזי: שאלה צו לר"ש יש פל רז לא אנסיס ליה נמסרו סדרי חכמה.

קולע ולא יחטא בקופא דמחטא וכמלא נימא טוביניא דחפימא מרגניתא דלית ביה טימא אוצר בלול ובלום וסימא מתון ומסיק וחריר פחסא וחמה כ"ש מהר"ר שמעון נר"ו ולכל העומדים צפופים ומסתופף' בצלו צל החכמה שלו' עד בלי ירח אחר דרישת פרישת השלו' באתי לגלות את אוניו ש"גי הצהירי' אשר כוננו ידיו אמונה יום ב' ניסן האירו אל מול עבר פני יום ב' ט' אייר וסיבת העיפוב נעלם ממנו) ותוכו רצוף אהבה שאלות

חכם ותשובתם בצדה שם כמעט שלא הניח לנו מקו' להתגדר בו רק מכ"ת רוצה להשליך
הבו עלי ולתקוע את עצמי בדבר הלכה למעשה רב.

והנה אהובי ידידי מיראה הוראה אני בדבר הקל קל וחומר בדבר חמור איסור א"א
שהוא במיתה ואיסור נדה שהוא בכרת אף ורק משום כבודו דמר לא אשיב פניו ריקם
ואתנה דעתי הקלושה פאשר ירוני מן השמים.

ומה גם כמה שקדו חכמים על תקנת בנות ישראל שלא תשבי גמולות וגלמודות אמנם
אשיב בקצרה כי אין הזמן מסכים עמדי כלל ונוסף על זה הלא כל יקר ראו עיני עיני
פקיחי מקור ושרשי הדינים השניכים לשריותא דההיא איתתא אף ורק מה שאמר מר
ונה לשונו אף מפת העדות הנכתב לעיל נראה לי שיש להתירה וכו' דק"ל כהר"אש
דתיכא דכל גופו שלם מעידין עליו אפי' אחר כמה ימים כו' ובפרט שיש פאן ט"ע וסימני
כלים וסימני הגוף כו' עכ"ל משמע מדברי מר דס"ל שיש לסמוך אסברת הרא"ש לחוד
אעפ"י שאין בו סימני גוף או כלים: תשובה לע"ד נראה שקשה הדבר לסמוך עליו פאשר
נתחבטו בו האחרוני בני"ד שאמר העד שנשתנה מראה פניו ונ"ל עז איז נו וואר עטוש
ברוין גוועזין עכ"ל ומשום חששא זו אנדא ליה מ"ש מר ונ"ל ובר מין דין כו' והביא
ראי מדברי ריבון שהתיר מפת ס"ס ז"א כי משום חששא הנ"ל אין פאן ס"ס בני"ד וק"ל
אבל כשיש ט"ע עם סימני כלים וסימני גוף נלע"ד לסמוך עליהם בלא פקפוק הגם
שנלע"ד שיש לפקפק טובא אדברי המ"ב שמביא מר לסייעתו.

מ"מ נלע"ד שהדין דין אמת (ויכר בא לידי גדון זה כמו ט"ו שני והארכתי בדברים
עתיקי וארופי והמנוח הגאון מהרר"ש שהיה אב"ד בק"ק ורנאפורט בימי' ההם הסכים
עמי בשריותא דההיא איתתא וע"ד מ"ש מר ונ"ל ואף כשנזקק בדברי העדים נראה
קצת שהם מכחישי זא"ז כו' נלע"ד שאין זה מזיק פלום שהרי ק"ל ע"א אומר מת וע"א
אומר נהרג כו' הואיל ושניה' מודים שאינו קיים מכ"ש דבר כזה והיא מילתא דלא רמיא
עליה דאינשי פשיטא דלא הנה הכחשה אלא בבדיקות ואפשר אפי' הרמ"ב דס"ל
הכחשה בגוף הענין הנה הכחשה בתקירות מודה בזה דלא גרע מזה א' אמר מנה שחור
כו' דס"ל דהנה הכחשה בבדיקות כו' עכ"ל במחילה מכבודו אין דבריו בזה נכונים בעיני
פי מ"ש מר שזה הוא מילתא דלא רמיא כו' גם מ"ש דלא גרע מזה א' אמר מנה שחור
כו' אין נ"ל כלל ודאי אם א' אמר שהפירו בצד של מעלה ששם לא היו תולעי' הרבה
רק בצד של מטה והעד השני העיד בהפוך בלי שום גתינ' טעם היה אפשר לומר דהו'
מילת' דלא רמי' כו' אבל מלשון העדי' משמע שבדקדוק ראו והעידו שהעד הא' אמר
ונ"ל אף דער זייט וואז אובין גוועזין איז וואז ער ניט אין דם גלעגין האט זיין ניט אזו
פיל תולעים גוועזין אלז אונטן אום פנים וואז ער דרויף גלעגין איז משמע שהוא גותן
טעם למה היו תולעים יותר למטה משום שהנה מונח בדם ולא שלט בו אוירא משא"כ
בצד שלמעלה דשליט שם אוירא ולא היה מונח בדם.

והעד השני גתן טעם למה היו התולעים למעלה יותר שבמקום אויר שולטי' ודורשי'
התולעי' יותר משמע שאומרים דבריהם בנדקא פאלו שאומרי' דקדקנו ושמונו דעתינו
בהפרכתו וק"ל: אמנם מ"ש מר שאין לחוש להכחשתן משום דלא הנה גרע מן א' אמר
מת וא' אמר נהרג שתינשא פיון ושניהם מודים שאינו בעול' צדקו דבריו וכן פסק בש"ע

בס"ט אעפ"י שְבִסְעִיף כ"א מְשַׁמַּע שְׁאָם הֶנְכַּחְשׁוּ בְּחִקְרוֹת עֲדוּתָן בְּטֵלָה וּכְבָר נִתְחַבְּטוּ בְּזֶה הָאֶחָדָנִי וּמו"ח זְקַנֵי פֶתַב שֵׁט"ס בִּשְׁ"ע ע"ש וּלְעַד"נ שְׁאֵלוּ וְאֵלוּ דַא"ח הֵם לְמוֹצָאֵיהֶם וְלֹא סִתְרֵי אֶהְדְּדֵי פֶלֶל פִּי מ"ש בִּס"ט מִיָּרִי פְשַׁעְדִּי עֲצַמ' שְׁמַעֲדִי שְׁאִינוּ בְּעוֹל' מְכַחֲשִׁי זֶה אֶת זֶה אִז אֶמְרִינֵן פִּינֵן שְׁשִׁנְיָהֶם מוֹדִים כּו' אֲבָל בְּסַעֲיָף כ"א אִיָּרִי כִשְׂא' מִן הַשּׁוּק שְׁאִינוּ מַעֲיֵד שְׁאִינוּ בְּעוֹלָם מְכַחֲשִׁי א' מִן הָעֲדִים בְּחִקְרוֹת הִנֵּה הַכְּחָשָׁה וּק"ל.

וּע"ד מ"ש מֵר שְׁיֹכֵל לְתַרְזֵן דְּבַרְיָהֶם גַּם בְּזֶה צְדָקוּ דְּבַרְיוֹ שְׁיֵשׁ לִיִּשְׁב דְּבַרְיָהֶם פְּדִי שְׁלֹא יִכְחִישׁוּ זֹא"ז פְּדִי שְׁלֹא יֵהָא א' מֵהֶם רְשַׁע וּכ"כ מֵהֵרָר"ם מְלוּבְּלִין בְּתִשׁוּ' סִי קל"ג וְהִבִּיא רֵאִי מְדַבְּרֵי מֵהֵרָרִי"ק שְׁוֹרֶשׁ קכ"א וּכְבָר הָאֶרְכָּתִי בְּתִשׁוּ' א' שְׁאֶפְּלִי בְּנִכְרֵי או' ב' נִכְרֵי' מִיִּשְׁבִּים דְּבַרְיָהֶם שְׁלֹא יֵהִיוּ דְּבַרְיָהֶם סוֹתְרֵי' זֶה אֶת זֶה אַע"פ שְׁלֹא שְׁיִיף בְּהֶם הִטְעַם שְׁלֹא יֵהָא א' מֵהֶם רְשַׁע וְאִין רְצוֹנֵי לְהֶאֱרִיף פִּי אִינְנוּ צְרִיף לִנ"ד אַדְּאָף אֶת זֶה רֵאִיתִי בְּתִשׁוּב' מֵהֵרָר"מ שְׁפֶתַב בְּתִשׁוּב' הַנ"ל וְנ"ל אַע"ג בְּדִין לִנּוּ רֵאִי בְּרוּרָה מִן הַגְּמָרָא שְׁנִקְלֵל בְּעֲדוֹת אִשָּׁה לְתַרְזֵן דְּבַרְיָהֶם שְׁנִרְאִין פְּמְכַחֲשִׁין זֹא"ז כּו' וּלְעַד"נ לְהִבִּיא רֵאִיָּה בְּרוּרָה מִן הַש"ס פִּי"ב דִּיבְמוֹת שְׁמַתְרָצִין דְּבַרְיָהֶם שְׁלֹא יִכְחִישׁוּ זֶה אֶת זֶה מֵהָא דְאֶמְרִינֵן הֵתָם אֲלִיבָא דִר"י דְאֶמַר הַרְגְנוּהוּ נְאֻמֵן הַרְגְתִּיו אִינוּ נְאֻמֵן מְשׁוּם פְּשָׁאֵמַר הַרְגְנוּהוּ אֲנוּ מְפָרְשִׁים דְּבַרְיוֹ מ"ש הַרְגְנוּהוּ ר"ל הִיִּיתִי עִם הוֹרְגָיו פְּדִי שְׁלֹא יִשְׁוֹנִי נְפִשִׁי' רְשַׁע אַע"פ שְׁלֹא פְלִגִּינֵן דִּיבּוּרִיָּה.

פְּמַשְׁמַעוֹת דְּבַרְיָהֶם גַּמ' וְהַתּוֹסְפוֹת שְׁם וַא"כ לְפִי דְּבַרְיָהֶם רְבָא שְׁאֶמַר פְּלִגִּינֵן דִּיבּוּרִיָּה פְּשָׁאֵמַר הַרְגְתִּיו מִכ"ש פְּשָׁאֵנוּ יְכוּלִין לְפָרֵשׁ דְּבַרְיָהֶם הָעֵד שְׁלֹא יִכְחִישׁ דְּבַרְיָהֶם עֲצַמוּ שְׁיֵשׁ לִנּוּ לְתַרְזֵן דִּיבּוּרִיָּה.

וְזֶה נ"ל בְּרוּר וְאִין לְחַלְק וְלוֹמַר דּוֹקָא דְּבַרְיָהֶם הָעֵד עֲצַמוּ מְתַרְצִין דְּבַרְיוֹ שְׁלֹא יִכְחִישׁוּ אֶת עֲצַמוּ אֲבָל לֹא בְּשִׁנֵי עֲדִים דִּכ"ש הוּא אִם מְתַרְצִין דְּבַרְיָהֶם הָעֵד עֲצַמוּ מִכ"ש שְׁמַתְרָצִין דְּבַרְיָהֶם ב' עֲדִים שְׁלֹא יֵהִיוּ מְוַכְחֲשִׁי כִמ"ש שְׁם מֵהֵרָר"ם בְּתִשׁוּ' הַנ"ל ע"ש שְׁהֶאֱרִיף.

עוֹד הִנֵּה מְקוּם לְהֶאֱרִיף לְבָרֵר וּלְלַבֵּן שְׁאִין לְפַקְפֵּק שׁוּם פַּקְפּוּק בְּדְבַרְיָהֶם הָעֲדִים בִּמ"ש שְׁהַפִּירוּ אוֹתוֹ ע"י פְּרָצוּפוֹ וּזְקַנּוֹ רַק לְקַצֵּר אֲנִי צְרִיף פֶּלֶלָא דְמִלְתָּא שְׁנִלְע"ד שְׁהֶאֱשָׁה הַנ"ל מְוַתְרַת לְכָל אָדָם עַל פִּי עֲדוּתָן שְׁל הָעֲדִים הַנ"ל שְׁהַפִּירוּ אוֹתוֹ בְּפְרָצוּף פְּנִים וּבְזַקְנּוֹ.

גַּם הִיוּ סִימְנֵי בְּגָדִים וְסִימְנֵים בְּגוּפוֹ וְאִי דְרֵי מֵר בְּהַדִּי דְרִינָא לְשִׁרְיָי הֵהִיא אִיְתָתָא לְהַתְנַסְבָּא לְכָל גְּבֵר כּו' וְאִם יִרְצָה מִכ"ת עוֹד מ"צ שְׁיִסְפִים לְדְבַרְיָהֶם טוֹב יוֹתֵר פְּדִי דְנִמְטִי' לִי שְׁיָבֵא מְפִשׁוּרָא וְהַחוּט הַמְשׁוּלָּשׁ לֹא בְמַהֲרָה יִנְתַּק פֶּן נִרְאָה לִי גְרִשׁוֹן אֲשַׁפְּנִזִי: שְׁאֵלָה צַח בְּלִיל הוֹשַׁעְנָא רְבָה בְּשַׁעָה שְׁאֵנוּ עֲסוּקִים בְּבַדִּי עֲרַבָה מְלֹא חֲפְנִיָא דְטוֹבָא לְגַבְרֵי רְבָה, ה"ה הָאֵלוּף הַתּוֹרְנֵי הָרַב הַמְּוַפְּלָא וְהַמְּוַפְּלָג.

פֶּל סְתוּם וְנִעְלָם מְבָרֵר וּמְלַבֵּן פְּשִׁלְג נ"י ע"ה פ"ה כִּמְהֵר"ר אִיְצָק נר"ו ר"מ וַאב"ד יצ"ו אִהוּ יְדִידִי לֹא לְחַדֵּשׁ דְּבָר מַעֲתָה בְּאִתִּי. פִּי הַצִּיר בְּשַׁעָה שְׁהַפְּהִינִים נְכַסִּין לְאֲכוּל בְּתַרוּמָתָן בָּא אֵלַי וְעוֹמֵד עָלַי לְדַחֲקִי בְּאֶמְרוֹ פֶּלָה מַעֲשִׂיָּה פִּי נַחוּץ הוּא לְדַרְכּוֹ ע"פ דְּבוּרוֹ שְׁל מִכ"ת ע"כ יֵהִיוּ דְבַרְיָהֶם אֵלָה מַעֲטִי' וּבְפִרְט שְׁאֵנוּ טְרוּדִים בְּאִיזָה תְּקוּנִים הַמְּסוּגְלִים לְלִילָה הִנֵּה פִּדְיוֹעַ לְיּוֹדְעֵי חוֹן וְהִנֵּה ע"ד הַמַּעֲשָׂה שְׁבָא לְיַדִּי מִכ"ת בְּחֻבִּית שְׁל יִין שְׁהַנִּית

הישראל ביד העכו"ם עם משרתו והודיע לנכרי שהוא מפליג גם מסר לו שמירת היין כמשמעות לשונו: תשובה הנה לכאורה נראה שהיין אסור בשתייה ואין לי להאריך בזה מאפס הפנאי.

ומה גם ראיתי בכתבי יקרו שצייד להחמיר ע"פ ספרים וסופרים משום דסתימת מגופת העץ. אע"פ שמהדק טובא שא"א לפתחו פי אם ע"י טירקא מרובה מ"מ לא יחשב לחותם א' הן אמת שכן משמע קצת מלשון בעל משאת בנימן בסוף סי' כ"ט וכן בספר ט"ז אבל אני לא כן שמעתי וקבלתי פי הכל תלוי בטירקא פי לא טרח ומזינין וכן פרש"י להדיא בפ' השוכר דף ס"ט ע"ב ד"ה והשתא כו' אע"פ שיש לדחות ולפרש דברי רש"י שתירתי בעינו טירקא וזיוף אבל במגופה של עץ אע"פ שיש בו טירקא לא מיקחשב לזיוף כל כך מ"מ נראה לע"ד שהכל תלוי בהטירקה ואם המגופ' א"א לפתחו פי אם ע"י טירקא מרובה פאשר הוא רגיל להדקו יפה יפה פשמוליכין יין ישן שאינו תוסס מקרי חותם א' דלא גרע ממ"ש בפ' א"מ דף ל"א דיקולא ומיהדק הנה חותם בתוך חותם ופירש הטור בסי' ק"ל ומהדקו בענין שיש טורח להסירו הנה חותם בתוך חותם הרי קמן שפכפית הפלי ע"ג החבית בענין שיש בו טורח להסירו חשוב חותם א' ואין לחלק ולומר דוקא פשיש עוד חותם א' יחשב פלי זה לחותם א' אבל פשאיין פאן אלא פכפכי' פלי זה לא יחשב לחותם פלל ונדמא למפתח וחותם שהמפתח עם חותם א' יחשב לשני ח' אבל מפתח לחוד לא יחשב לחותם א' לענין דברים הפותרים בחותם.

פי באמת גם המפתח וחותם פסק מו"ח בב"ח בסימן ק"ל ס"ה דמפתח לחוד חשיב חותם א' וכ"פ הט"ז בסי' קי"ח ס"א א"כ אף אנו נאמר כיון שהכפית הפלי עם חותם אחד יחשב לחותם ת"ח ה"ה פכפית הפלי המהדק היטיב לחוד יחשב לחותם אחד ואם פן הוא שפכפית פלי המהדק יפה יחשב לחותם אחד ה"ה וכ"ש הוא פקק של עץ המהדק כל כך עד שא"א להוציאו פי אם ע"י הטירקא מרובה שיחשב לחותם א' כנלע"ד ואפשר שבעל מ"ב והט"ז שהצריכו טיחה בטיט היינו אם אין הפרזא מוהדק יפה כל כך וכ"כ בדרישה אבל אין להכשיר היין מהא דכתב הרשב"א ורשב"ם בשם רש"י והטור מביאם בס"ט סי' קכ"ט וז"ל אפי' הודיעו שהוא מפליג אם החבית פקוקה והוא בזמן שיש הרבה עוברי דרכי' כו' הרי משמע במקום שיש עוברי דרכים רבים אפי' הם גוי' לא חיישינן משום שהגוי מרתת ולפי משמעות לשון השאל' היתה העגלה במקו' שרבים עוברי דרך שם פדרך הרבים שערלים ונימולים רגילים לעבור שם ויש לנו לומר שהגוי מרתת זה אינו כיון דהוי בהדיה עוד א' איכא למיחש שא' מהם ישמור הדרך וא' זיניף כמ"ש הרשב"א בעצמו גבי דרך עקלתון.

נדא ועוד קאמינא שנלע"ד להתיר היין הזה משום דליכא למיחוש למידי פי אם שהגוי שתה מן היין דרך קנה חלול פדרך שותי יין מן החבית פי ליכא למיחש שפא שתה דרך מינקת שקורין היבר פי אין זה שכיח בשדה.

ואף במקום שיש לחוש ששתה ע"י היבר הארכתי בתשו' א' להתיר במקום שיש עוד צדדים להתיר (והגאון מו"ח הספים עמי) וא"כ הוא שאין לחוש פי אם לקנה חלול יש להתירו במקום הפסד כמ"ש להדיא בתשו' מהרי"ל יע"ש מכ"ת אם יש אותו התשו' בידו והט"ז מביאה בסי' קכ"ד ס"ק ל"ב וגם הוא מסכים להתיר.

מכל הלין טעמא נלע"ד להתיר היין דהנה ס"ס דלקמא לא שתה פלל את"ל שתה מן היין דלקמא לא שתה בענין שהוא אוסר היין אע"פ שאין הס"ס מתהפך מ"מ בנ"ד המיקל לא הפסיד. ע"כ אם דעת מכ"ת מספקת להתיר היין הנ"ל אני מסכים עמו ומני ומיני' תסתיין' שמעתתא כ"ד גרשון אשפנזי: שאלה צט לענין חתיכה א' של חמץ שנתערב' בשתי חתיכות מצה יבש בביבש בי"ד לאחר שש צ"ע מה דינו אי אמרינו חד בתרי בטל כבשאר איסורין או לא ועתה יורינו מורינו דעתו הרמה: תשובה פשיטא לדברי הרא"ש וסייעתו שסוברין שאפי' בתוך הפסח חד בתרי בטל יבש בביבש דאין חלוק בין חמץ לשאר איסורין אלא כל היכא שבשאר איסורין אמרינו בכדי נתינת טעם אסרינו בחמץ בפסח במשהו אבל יבש בביבש דבשאר איסורין חד בתרי בטל ה"ה גבי חמץ בפסח כ"ש בי"ד לאחר שש דליכא עונש פרת בחמץ בעיו דחד בתרי בטל אבל לדעת הרשב"א וסייעתו שסוברין שחמץ בפסח חד בתרי לא בטיל אפי' יבש בביבש יש לדקדק אם דוקא בתוך הפסח הוא דאיכא דינא הכי משום דחמירא או אפי' בי"ד משש ולמעל' ונראה פשוט דהאי דינא תליא באידך דינא אם חמץ משש שעות ולמעלה אוסר במשהו או בששי כשאר איסורים דהא הרשב"א כתב בת"ה הארוך בית ד' שער א' דף ק"ז ע"ב ונ"ל ולפי הטעם הזה שכתבתי מסתברא לי דלא אמרו אלא באיסורין שהלכו בהם אחר ששי לפי שלא אסרו אלא בכדי נתינת טעם וכשהוא יבש בביבש אפשר לומר שאין כאן טעם כמ"ש אבל בכל איסורין שהחמירו בהו לאסור אותן למעלה מכדי נתינת טעם ל"ש בלול כו' הילכך חמץ בפסח כיון שהחמירו עליו לאסור במשהו אם נתערב יבש בביבש הפל אסור כו' עכ"ל משמע בהדיא דטעמו של הרשב"א הוא שאוסר יבש בביבש חד בתרי בחמץ בפסח משום שאיסור חמץ הוא במשהו ע"כ צריכין אנו לבאר דין חמץ משש שעות ולמעלה אם הוא במשהו או אם הוא בנ"ט ודאי לא נפלא' הוא ממני מה שכתב הרא"ש בפ' כ"ש וז"ל וחקמץ משש שעות ולמעל' אע"פ שלוקין עליו כיון שאין בו פרת הרי הוא כשאר איסורים ובטל בששים עכ"ל אבל לפע"ד דעת פוסקים אחרים אינו כן פי הר"ן כתב על מ"ש רבא הלכתא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור כו' והאי בזמנו דקאמר רבא הוה היינו משש שעות ולמעלה עד לאחר הפסח דליכא למימר דבזמנו לא מיקרי אלא בתוך הפסח אבל לפני הפסח ולאחר הפסח שלא בזמנו מיקרי דהיכא לימא רבא שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר כו"ש דהא בגמרא מוכח דר"ש מודה נמי שמיתסר באכילה כיון דאמר רחמנא תשביתו וכיון דמתסר א"א שלא יאסר בנותן טעם הילכך ע"כ משש שעות ולמעלה עד לאחר הפסח בזמנו מיקרי עכ"ל וא"כ הוא שמוכח מה שאמר רבא חמץ בזמנו הוא נמי משש שעות ולמעל' ורבא סתמא אסור קאמר משמע בכ"ש כדמוכח הרי"ף והרא"ש הרי לפניך דעת הר"ן שאוסר משש ולמעלה אפילו בכ"ש ובאמת לפי הנראה ראיה אלימתא היא וקשה על הרא"ש שכתב שמשש שעות ולמעלה אינו אוסר בכל שהוא אכן נראה לי ליישב פי הרא"ש סבירא ליה לעולם בין לפני הפסח משש ולמעלה בין לאחר הפסח מיקרי שלא בזמנו ומה שהקשה הר"ן הלא ר"ש מודה שמשש שעות ולמעלה הוא אסור באכילה וכן כתב הרא"ש בעצמו א"כ היכא אפשר שלא בזמנו מותר לא קשיא ולא מידי פי מ"ש רבא מותר לאו למימרא מותר משש אלא מותר לאפוקי שיהא אסור במשהו אלא בששים וע"כ גם לדברי הר"ן לאו מותר משש הוא שהרי הוא עצמו כתב אבל על ידי תערובת

לא קניס פ"י בין שנתערב קודם פסח בין שנתערב לאחר פסח כו' ואפשר שאם נתערב
אחר הפסח אפ"י מותר מפדי שיעור אפ"ה מותר ובלבד שירבה ההיתר עכ"ל משמע
שאפ"י אם נתערב אחר הפסח אינו מותר בעינו עד שירבה ההיתר על האיסור והיא
קאמר רבא שלא בזמנו מותר אלא עכ"ל ל"ד מותר ממש הה"נ להרא"ש ו"ל דס"ל אפ"י
משש שעות ולמעלה נמי שלא בזמנו מיקרי וקא דקאמ' מותר לאו מותר ממש הוא אלא
שאינו אוסר בכ"ש ולעד"נ שזו היא דעת הטור שכתב ולאחר הפסח בין במינו בין שלא
במינו בטל בששים עכ"ל וקשה מנא ליה ה' דצריך ששים דלמא לא קניס ר"ש ע"י
תערובות לגמרי ומותר אפ"י בעינו או לכל היותר על ידי ריבה היתר פדעת הר"ן אבל
לפי דברינו א"ש דהטור ס"ל מ"ש רבא שלא בזמנו כולל בין משש שעות ולמעלה בין
לאחר הפסח ולשניהם כא' כלל באמרו מותר וע"כ מותר שמשש שעות ולמעלה היא
מותר ע"י ששים ה"ה נמי שלא בזמנו לאחר פסח הוא שמותר ע"י ששים זהו משנ"ל
לדעת הטור ולדעת הרא"ש ואין להקשות א"כ למה ליה להרא"ש למיזק שרבא אוסר
בכל שהוא מדסתמא קאמר ולא קא יתיב שיעורא ש"מ בכ"ש קאמר ה' מוכח ברא"י
ברורה שרבא בכ"ש קאמר דאלת"ה שבזמנו אינו אוסר אלא בששים א"כ שלא בזמנו
מותר הוא מותר לגמרי אפ"י באכילה ולפי דבריו פירוש שלא בזמנו הוא בין משש
ולמעלה בין לאחר פסח ומשש ולמעלה א"א לומר מותר ממש אלא ע"כ לומר מה שאוסר
בזמנו הוא בכ"ש ונשא בזמנו מותר היינו כ"ש אבל לעולם ס' צריך די"ל לעול' הו"א
לעול' לא אוסר רבא אלא בנ"ט ומה שהתיר שלא בזמנו התיר לגמרי וא"ת הלא אפ"י
ר"ש מודה שמשש ולמעלה אוסר באכיל' עד ס' ומו' ולמעלה מיקרי בזמנו כמ"ש הר"ן
אע"פ שאין הל' שלא בזמנו ובזמנו משמע פן ולפיכך דייק הרא"ש מדלא קיטיב רבא
שיעורא וא"כ הוא אתיא כפשוטא דשלא בזמנו כולל הכל בין משש ולמעלה בין לאחר
פסח ודעת הרמב"ם משמע נמי שאוסר בכל שהוא משש שעות ולמעלה שהרי הרמב"ם
כתב הטעם שחמץ בפסח אוסר במשהו משום דהוה דבר שיש לו מתירין וא"כ הוא ל"ש
בתוך הפסח ל"ש משש שעות ולמעלה וכ"כ ה"ה בשם י"א.

בפ"א מהל' חמץ ומצה דלטעם זה אפ"י משש שעות ולמעלה אוסר בכ"ש ואף אם נאמר
שאין זו ראיה דיש לומר דל"ד טעמו של הרמב"ם הוא משום דבר שיש לו מתירין שהרי
אוסר אפ"י בשאינו מינו ודשל"מ אינו אוסר אלא במינו וכתב הרמב"ם בעצמו טעמו של
דבר משום חומרא דכל מחמצת גו' וקא דכתב משום דהוה דשל"מ אינו אלא סניף
לחומרא דכל מחמצת גו' וכן משמע מכ"מ שכתב ליישב קוש' הר"ן בפ"א מה' חמץ
ומצה ע"ש מ"מ נ"ל טעם אחר שהרמב"ם ס"ל שחמץ משש ולמעלה אוסר במשהו
שהלא פבר פתבנו למעלה שלדברי הרא"ש מוכרחים אנו לומר מ"ש רבא חמץ שלא
בזמנו כולל בין משש ולמעלה בין לאחר פסח וזהו הטעם של הטור שכתב שלאחר הפסח
צריך ס' לבטלו אבל מתוך דברי הרמב"ם משמע שמותר אפ"י בלא ששים ומ"ש רבא
שלא בזמנו מותר לגמרי קאמר וא"כ איך אפשר לומר שמשש שעות ולמעלה אין צריך
ששים הלא מוכח שאפ"י ר"ש מודה שאוסר באכילה משש שעות ולמעלה וממילא
שאוסר עד ס' אלא עכ"ל שהרמ"ם ס"ל כמ"ש הר"ן שלא בזמנו אינו כולל כ"א לאחר
הפסח ולא משש ולמעלה אלא משש ולמעלה בזמנו מיקרי א"כ מוכח שס"ל שמשש
שעות ולמעלה אוסר במשהו כבתוך הפסח ממש הרי לפנינו לדעת הר"א שחמץ משש

שעו' ולמעלה אינו אוסר אלא בנותן טעם ולדברי הר"ן מפורש שאוסר במשהו וגם מדברי הרמ"ם משמע שס"ל שאוסר במשהו וא"כ אי ס"ל להרשב"א כהר"אש בזה א"כ ה"ה נמי שאינו אוסר חד בתרי ביבש לאחר שיש נאי ס"ל פהר"ן והרמב"ם שאוסר במשהו ה"ה שאוסר חד בתרי ביבש כי זה בזה תלי וצ"ע נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה ק' אהו' ידידי תלמידי האלוף התורני התלמודי המופלא והמופלג כל סתום מלבן פשילג כמה"ר משה סג"ל נר"ו אין הזמן מספיק עמדי לטייל עמו בארנפות ואפ"ל בקצרות אין פנאי רק באשר שדבריו דברי דודי חביבי עלי ביותר אמרתי אפנה ואשנה וארוץ להשיב למכת"ת מפני הכבוד על שאלתו שאלת חכם מה דעתי בענין הא דק"ל בע"א פוטר הנתבע משבועה וזה נלמד מק"ו וע"א המחייבו שבועה וז"ל מכ"ת ויש לשאול אם אחר ימים רבים שפטר פטרו הב"ד את הנתבע משבועה ע"פ עד המסייעו חזר התובע ותפס שלא בעדים משל הנתבע אם יש לומר כמו שאם הנתבע נשבע ואח"כ תפס התובע משלו שלא בעדים שישבע התובע כמבואר הפל בסי' פ"ז רק שמה ישבע התובע היסת וכאן ישבע התובע שד"א נגד העד שהביא הנתבע בראשונה או מאחר דעד המסייע שפוטר נלמד מק"ו מע"א המחייב שהיא א' מי"ג מדות ועד המחייב הוא מפורש.

ע"כ נאמר כל מקום שהאמינה התורה עד א' הרי הוא כשנים כמבואר זה בכמה מקומות והכי ק"ל אפ"ל גבי אסור א"א בא"ע סי' י"ז כו' כמו שכתב ה"ר ריף בפ' החולץ גבי עדות קרוב ואשה לגלו' על היבם ויבמה שהן הנה כו' עכ"ל מכ"ת: תשובה הנה במה דסיים מכ"ת אפתח מה שמביא מכ"ת ראיה שפכל מקום שהאמינה התורה לע"א הרי הוא כב' מן מה דאית' בא"ע סי' י"ז גבי א"א במחילה לא דקדק מכ"ת יפה דהתם הנה טעמא משום עגונא הקילו גם משום חומרא שהחמירו עליה בסופ' הקילו עליה בתחלה וזה מבואר גם מ"ש מכ"ת ממה שכתב ה"ר ריף גבי עדות קרוב ואשה לגלות על היבם כו' התם נמי טעמא אחרינא אית ביה משום דהנה מילת' דעבידי לאגלוני ומכ"ת שהוא בעל נפש יענין בריב"ש סי' קנ"ה וקפ"א פי הוא מברר דברים הללו כשמלה וע"ד מ"ש מכ"ת או מאחר דעד המסייע שפוטר נלמד מק"ו מע"א המחייב שהוא א' מי"ג מדות אהו' ידידי דוע תדע שאין זה מוספם וברור כ"כ שעונשי' ממון מן הדין וענין בס' פרייתות בבתי מדות ק"ו דף ה' ע"ב ובתוס' בפ"ק דב"ק ונניח מפרטי הדברים ונבוא לעיקרא דדינא נלע"ד שיוכל התובע לחזור ולתפן' משל הנתבע וישבע להכחיש העד ואין שנייד פאן פלל פיון שהאמינ' התורה וכו' פי מעולם לא האמינה התורה לעד א' כי אם לפטרו מן השבועה אבל לא לפטרו ממון ודבר זה מוכרע מכמה מקומות בפוסקים רק אין הזמן מספיק להאריך רק אנקוט בידי א' והוא לע"ד ראי' שאין עליו תשובה ממ"ש הרא"ש בפ"ק דב"מ בפלפולא אם ע"א פוטר משבועה אם לאו וז"ל ויש מקשים הבל מהא דאמר לקמן שומר לשומר חייב דא"ל את מהימנת לי' כו' ואמאי חייב יפטרנו השומר השני בעדותו משבועתו כו' ולא קשה הוא דמאי חיובא דראשון בשביל דאין יוכל לישבע כו' ונתחייב לו הראשון ממון ואין ע"א פוטר מחיוב ממון עכ"ל (וענין בת"ה סי' של"ד ותמצא פירושו) ונלע"ד שנ"ד כ"ש וק"ו הוא אם אין ע"א נאמן לפטור ממון שהוא מוחזק בו מכ"ש שאין ע"א נאמן לחייב ממון ולהוציא מן המוחזק וק"ל אעפ"י שיש לחלק קצת ולומר שאני התם שלפי האמת השומר הראשון לא יוכל לפטור את עצמו בשבועה ע"כ אם יפטרנו העד יפטרנו ממון ואין ע"א פוטר ממון משא"כ בנ"ד

שמתחלה הי' הנתבע יכול לפטור את עצמו בשבועה וקעד ופטר משובעה פי ס"ס אם נאמר בנ"ד דלא מהניא תפיסת התובע הרי ע"א פוטר את הנתבע מממון וק"ל ונלע"ד להביא ראיה לדברי הרא"ש (אעפ"י שאיננו צריה לדידי) מהא דאית' בפ' שבועות העדות דף קל"ב ע"ב הכל מודי' פשפגדו חשוד על השבועה כו' אלא פגון ששניהם חשודים דאמר מר חזרה שבועה למחוייב לה ומתוך שיל"מ כו' ע"ש ויעיין בתוס' שם וקשה אי איתא שע"א פטור במקום שאמרינן משיל"מ הל"ל הכל מודים באומר תמשין ידענא וחספשי ל"י וע"א א"ל ידענא דלא חייבת ליה רק תמשין והלנה השביע לאותו קעד שביא ויעיד לו ולא הגיד הכל מודים דהוא חייב שהרי אם הגיד הנה פטרו מממון אלא ודאי ע"א איננו פוטר ממון בשום ענין ודוק והוא ברור גרשון אשפנזי ובאשר שמהר"ר משה הנ"ל כתב לי שנית על דברי פמבואר בכתבי בכו השבתי לו שנית וזהו: שאלה קא ברוך לקחתי וברוך אשיב לשואל פענין ומשיב דברים נכוחים.

עריבים פעולות מחים ה"ה אהו' ידידי האלוף התורני התלמודי הרבני עסיס רמוני עדני עעני כמה"ר משה סג"ל נר"ו ולפל אל"ש עד בלי גרם אהו' ידידי אין אתי לחדש דבר מעתה רק לבשר שלום ולגלות את אוננו שג"י האירו אל מול עבר פני ותוכן דבריו הם לעשו' סניגוריה לדבריו הראשוני' וקטריגי' לדברי אשר השבתי למכ"ת: תשובה אני המופה מזפי במקומי ואומר שהדין עם התופס וראיתי ראיה נכונה מן מ"ש הרא"ש בפ"ק דב"מ והת"ה מביאו בס"ס של"ד ומ"ש מכ"ת לסתור ראיתי והקשה לשאול ונ"ל בקצרה א"כ גבי נספא דר"א דמפח העדאו' ע"א נעש' זה האומר שלי חספתי מחוייב שבועה וא"ל ומשלם כו' אני אומר במחיל' גם בזה לא דקדק מכ"ת כי מה ענין מתוך כו' לנ"ד כי מתוך כו' דאוריית' הוא פדילפינן בפ' כל הנשבעי' מן שבועת ה' וגו' משא"כ בנ"ד וק"ל ומ"ש לחלק בין היכא שהעד בא לפטרו מממון ובין אם בא לפטרו משובעה ואח"כ מסתעף ממנו פטור ממון ודאי חלוק זה אמת ומוכרח הוא אמנם מ"ש שבנ"ד ג"כ פנין שאין קעד בא לפטרו מממון רק משובעה ומסתעף מזה דע"י שגאמר כ"מ שהאמינה כו' לא יועיל לו תפיסה להתובע אח"כ זה לא מקרי קם לממון עד כאן לשונו ז"א פלל כי לא מצינו בכל התורה שהאמינה התורה לע"א לענין ממון (ודלא כמ"ש מכ"ת שפל התלמוד והפוסקים מלאים מזה) פלל כי אם לענין מתוך כו' או לענין לפטרו משובעה ומסתעף מזה פטור ממון באלו דברים שייך שפיר שמסתעף בזה פטור או חיוב ממון ממילא דכיון שע"א מחייבו שבועה ונאמן הוא ממילא א"א לו להיפטר אלא בשבועה ואם אינו נשבע או א"י ליטבע ממילא צריה לשלם וכן בנדון של הגהו' מיימוני שהביא בש"ע לענין הפוך שבועה פנין שע"א מסייעו ופטרו ממילא נתחייב זה ממון וק"ל וכן לענין פטור משובעה אם הוא פטור משובעה ממילא אין כאן חיוב ממון אבל בנ"ד אע"פ שהוא נאמן בשנים לענין פטור שבועה מ"מ לא יסתעף מזה שיהא הע"א נאמן להוציא ממון מן התופס וק"ל ומ"ש מכ"ת ונ"ל ראשי' מ"ש אדוני שלא דקדקתי יפה במה שהבאתי ראיה מעדות אשה כו' דהתם משום עיגוני הקילו ומשום חומרא כו' ולא לענין ממון ונדאי לא כ"כ אדוני למסקנ' כו' עכ"ל ואני אומר שכ"כ למסקנא ומ"ש מכ"ת ונ"ל גם הפוסקי' קדמאי ובתראי מלא מזה שגם לענין ממון אמרינן הכי כו' ע"כ פבר פתבתי שז"א שלעולם לא מצינו שהאמינה התורה לע"א לענין ממון כ"א האמינו לשובעה ואם א"ל מחוייב לשלם ממילא ומ"ש לעשות סניגוריה לראיתו שהביא מדברי הרי"ף פ'

החולץ במחילה מִכְבוּדוֹ סָבַר הֵייתָ לְהִינָצֵל מִתְּפִיסָתִי וְנִפְלַת בְּרַבְבּוֹ שְׁפִירְשֶׁת דְּבָרֵי הָרִי"ף בְּדָבָרִים בְּדוּיִים שְׁלֵא עָלוּ עַל לְבוֹ וְלֹא עַל לֵב שׁוּם מַעֲיָנוּ.

ומ"ש מעלות כ"ת וז"ל מִכָּל מְקוֹם צְדָקָתִי בְּדָבָרֵי דְהָא מְבוֹאֵר בְּדָבָרֵי הָרִיב"ש כּו' דְלֹא מְהַנְיָא לְעַנְיָן מְמוֹנָא אֲלֵא בְּדָבָר שֶׁהוּא מְפֹרָס וּבִגְדִינוּ לְגִלּוֹתוֹ וְאַפ"ה פְּתַב הָרִי"ף שֶׁם פִּינוּן דְאַתְחִזֵּק לְהָאִי סְהָדָא מְפֹנְמָא דְהָאִי קְרוּב כּו' עכ"ל מ"כ"ת וְתַמְהַנִּי וְאַמִּינִי פֶד נְיִים וְשָׁכַב מֵר פְּתַב לְהָאִי מִיְלָתָא דְלֹאֵו מִיְלָתָא הִיא הִלֵּא לְהִדְנִי פְתַב הָרִיב"ש שֶׁם וְז"ל וְכֵן זֶה אֲחִיו שֶׁל פְּלוֹנִי וְזֶה יְבַמְתוּשְׁדָּבָר זֶה פְּכָר יִדְעוּ בּוֹ רַבִּים וְנוֹכַל לְחַקֵּר הַדָּבָר מִיָּד פִּי אִם אֲחִיו הֵנּה פְּכָר הוּא מְוַחֲזֵק פֶּן בְּעִיר עכ"ל הָרִי דְבָרֵי הָרִי"ף וְהָרִיב"ש עוֹלִים בְּחֹד קָנָה בְּלִי פִקְפּוּק פְּלָל וְעוֹד יֵשׁ לִי לְדַקְדָּק דְבָרִים שְׁלֵא עָלוּ פֶהוּגֵן בְּעִינֵי רַק שְׁאִין בְּהֵם נִפְקוּת' כ"כ וְמָה גַם שְׁאִין הַזְּמַן מִסְפִּי עֲמָדִי לְהֶאֱרִיף ע"כ קִצְרָתִי נִרְאָה לִי גֵרְשׁוֹן אֲשֶׁפְנָזִי: שְׁאֵלָה קַב מַעֲשֶׂה שֶׁהִי פֶה הִנֵּה אֶלְמָנָה א' הִנֵּה לָהּ שְׁתֵּי פָרוֹת מִבְּפֶרֶת וּמְכָרָה שְׁתֵּיהֶן בְּבֵת א' לְנִכְרִית מְשֻׁרְתָת הַמְתַּעֲסָקָת בְּפָרוֹת הַנָּ"ל לְהֶאֱכִילָן וְלְהַשְׁקוֹת וְעַבְדִּים לְהוֹן פֶּל צֶרְפִּיהוֹן.

וְהֶאֱלָמְנָה הַנָּ"ל קִיבְלָה בְּעַד שְׁתֵּי הַפָּרוֹת מִן הַנִּכְרִי סֶף חֲצִי פ"ג וְהַנִּכְרִי לֹא מְשַׁכָּה הַפָּרוֹ הַנָּ"ל לְרִשׁוּתָהּ אוֹ לְסִימְטָא אוֹ לְצִדֵּי ר"ה פְּדִין מְשִׁיכָה רַק הַפָּרוֹת נִשְׁאָרוּ בְּרִשׁוּת הַאֶלְמָנָה הַנָּ"ל וְהִנֵּה אַחַת מִן הַפָּרוֹת הַנָּ"ל בִּיפְרָה וְיָלְדָה זָכָר וְעַתָּה יוֹרְיָנִי מוֹרִי מָה מְשַׁפֵּט שֶׁל הַנִּלְדָה הַנָּ"ל וְכִדִּי שְׁלֵא יֵאמֵר הוּד מ"כ"ת רְבוּת' לְמַבְעֵי בְעִי אֲמַרְתִּי לְבָרַר אֶת סְפִקוּתִי קִצְת אֲכֹן בְּקִצְרָה פִּי אִין הַזְּמַן מִסְפִּים לְהַעֲלוֹת הַפֶּל רְשׁוּם בְּכַתֵּב אֶת אֲשֶׁר אֲתִי בְּעַנְיָן זֶה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה לֹא נַעֲלָמָה מִעֵינֵי פְלוֹגֶת' שֶׁל רִש"י ור"ת בְּעַנְיָן קִנְיִן הַנִּכְרִי דְרִש"י ס"ל פֶּל קִנְיָנוּ בְּכַס' דַּס"ל כַּר"ל דַּאמ' מְשִׁיכָה מְפֹרָשֶׁת מִן הַתּוֹרָה גַּבִּי יִשְׂרָאֵל.

מִמִּילָא קִנְיִית הַנִּכְרִי הוּא בְּכֶסֶף ור"ת פּוֹסֵק כַּר"י דְאָמַר ד"ת מְעוֹת קוֹנוֹת גַּבִּי יִשְׂרָאֵל מִמִּילָא קִנְיִית הַנִּכְרִי הוּא בְּמְשִׁיכָה וְעוֹ בְּהַ שְׁלִישִׁי דַעַת הַרמ"ב כַּס' דַּס"ל דְקִנְיִית הַנִּכְרִי ע"י שְׁנִיָּהֶם דְהֵינּוּ אוֹ ע"י פְּסָף אוֹ ע"י מְשִׁיכָה וְלִית לִיהַ מְדִישְׁרָאֵל בְּחֻדָּא כּו' כַּמ"ש ה"ה בַּפ"א מֵהַל' זְכִינִי וּמִתְנָה יְעוֹנִן שֶׁם וְכֵן דַּעַת רַבִּינוּ חֲיִים בְּתוֹס' בַּפ' הַזֶּהָב (דָּף מ"ח ע"ב) שְׁנָכְרִי קוֹנָה בְּכֶסֶף וְגַם ע"י מְשִׁיכָה וְכֵן מוֹכַחַת הַסּוּגִי בַּפ"ב דַּע"ז לְפִי חַד שְׁנוּי' בְּתוֹס' (דָּף ע"א ע"ב ד"ה שְׁקוּלִי זוּזִי מִינְיָהוּ) הֵן פֶּל אֲלֵה רָאוּ עֵינֵי ת"ל ב"ה גַם מ"ש תוֹס' שֶׁם בַּפ"ב דַּע"ז וְהָרֵא"ש בַּפ"ק דְּבַכּוֹרוֹת גַּבִּי פְלוֹ חֲנוּת' דְּרַב מְרִי וּבְהַמְרָדְכִי פ' הַזֶּהָב וְגַם הַטוֹר בַּסִּי' שְׁ"ף פְּתַב פֶּן שְׁפָדִי לְצִאָת יָדֵי פְּלוֹם יִקְנֶה לְנִכְרִי ע"י פְּסָף וְגַם ע"י מְשִׁיכָה גַם נִפְשֵׁי יוֹדַעַת מְאֹד שְׁפַמָּה וְכַמָּה אַחְרוֹנֵי בְּתִשׁוּבוֹתֵיהֶם פְּתַבוּ שְׁאָף בְּדִיעֵבַד אִם לֹא קָנָה הַנִּכְרִי פִּי אִם בְּכֶסֶף לְבַד הֵנּה הַנִּלְדָה סְפִק בְּכוֹר (וְכֵן פְּסִק מ"ו בַּב"ח) ע"כ לֹא בָּאֲתִי לְהֶאֱרִיף לְהַסְתַּפֵּק בְּזֶה הַגַּם שְׁיֵשׁ לְאַלוֹה מִיְלִין בְּכָל א' מְפָרְטִי דֵינִים הַנָּ"ל אֲף וְרַק א' אֲשַׁאֵל אוֹתוֹ אֲבַקֵּשׁ מִמֶּכ"ת שְׁיִוְדִיעֵנִי אֶת דַּעַתוֹ הַרְמָה בְּאֲשֶׁר שְׁשִׁאֲלָתִי וְחַקְרָתִי וְדַרְשִׁתִּי וּמְצִאֲתִי שְׁבַנְיִמוּסֵיהֶם פְּסָף קוֹנָה וְאִין הַמוֹכֵר אוֹ הַלּוֹקֵחַ כּוֹלִים לְחֹזֵר בְּהֵם אַעפ"י שְׁלֵא מְשִׁף עֲדִין אִם נֹאמ' פִּינוּן שְׁבַנְיִמוּסֵיהַ קִנְיָתָה הַנִּכְרִי הַפָּרוֹת פְּטוּרוֹת מִן הַבְּכוֹרָה אוֹ דְלָמָּא אִין נִימוּסֵיהֶם פְּדֹאִי לְהַפְקִיעַ מִיָּדִי קִדְוִשׁוֹת בְּכוֹרָה פִּינוּן שְׁמֵדִין תּוֹרָה לֹא קִנְיָתָה הַנִּכְרִי הַפָּרוֹת וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הִנֵּה נִרְאָה לַע"ד הַקְלוּשָׁה לְהַבִּיא רְאִיָּה שְׁבַנְיִמוּסֵיהֶם הֵם פְּדֹאִי לְהַפְקִיעַ מִיָּדִי קִדְוִשׁוֹת בְּכוֹרָה מִמָּה שְׁשִׁנִּינוּ בַּפ"ב דְּבַכּוֹרוֹת הַמְקַבֵּל צֹאן בְּרִזָּל מִן הַנִּכְרִי וְלֵד' פְּטוּרִים מִן הַבְּכוֹרָה וְהַגְמָרָא בַּפ' הָרִיבִית מְבִיא מְשָׁנָה זֹו וּמוֹקִי לָהּ רַבָּא הֵתֵם הֵינּוּ

טעמא דפטורים מן הבכורה פנין דאי לא יהיב זוזי אתי נכרי תפס לה להבהמה ואי לא אשפח לבהמה תפיס ליה להולדות ונהו ליה יד נכרי באמצע כו' ע"כ ופשיטא שאין זה מדינא שיהא הנכרי תופס הנולד אם לא יהיב ליה זוזי כי מה זכות יש לו בהולדו שעלו לחלקו של ישראל יותר מבשאר בהמותיו של ישראל ואף אם נאמר שהמקבל צאן ברזל דמיא לעיסקא וגבי עיסקא דינא הכי שפיל חליפיו וחליפי חליפיו הם ברשותו של הנותן ולא נעשה מטלטלין אצל בניו (כמ"ש הב"ח בסי' צ"ז ובסי' ק"ח) מ"מ לא דמיא לעיסקא כי מה שבא תמורת העיסקא ממש דין הוא שיהא במעות העיסקא ממש אבל בנ"ד אם מתה הבהמה הראשונה לאחר שילדה או הלכה לאיבוד והולדו ממנה אינם כי אם רינח דאתי מעלמא אין שורת הדין שיהא להם דין הבהמה הראשונה ועוד אם נאמר דדא ונדא חדא היא ודמיא לעיסקא ממש הנה קשיא קושיא עצומה למה אנו מחלקים בין ולדות שלישי ורביעי למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה הלא גבי עיסקא אין חלוק בין חליפיו וחליפי חליפיו עד עולם אלא נ"ל פשוט שאין זה מדין התלמוד שיהא להנכרי זכות זה שיוכל לתפוס הנולדות אם לא יהיב ליה זוזי אלא בדיניהם כף הוא שאם לא.

יהיב ליה זוזי יוכל לתפוס הנולדות או אפשר שאפני בדיניהם לא כן הוא אלא שהנכרי באלמותו ובגזלנותו מדעתיה דנפשיה הוא עושה כן וכן כתב הת"ה בפסקים סי' ק"ל ונ"ל ומקשי שם התוספת ומה שכתב מבהמת ארנונא כו' אבל הכא גוף הבהמה כו' פל כמה דאית ליה לגוי צד זכיה באת"ל בגזל פטור עכ"ל משמע שלא דינא הוא אלא בגזל בעלמא ואפשר דלישנ' של אתי נכרי משמע מדעתיה דנפשיה ולא מצד דיניהם דאי מצד דיניהם הל"ל דיניה דנכרי דתפיס כו' כמ"ש באותו פרק דיניה דנכרי דאזיל בתר ערב כו' אבל מ"מ לע"ד לא מצאתי כן לשון התוספת כמ"ש מעתיק אותו (א"ל שצאמר שגירסא אחרת נודמנה לו (וכן הקשה המ"ב בתשו' סי' ל"ה) והנה לכאורה היה נראה לע"ד להביא ראיה לדבריו שאע"כ שאין לנכרי וכו' כי אם ע"י גזל ואלמות מ"מ הנה יד גוי באמצע מ"מ ש בפ"ק דפסחים אמר רבא לבני מחוזאה בעירו חמירא דבני חילא פנין דאלו מגנב בעיתו שלומי וכו' ופירש הרמב"ם ז"ל שאין הישראל חייב באחריות אלא הנכרי הוא אולם ומכח אלמותו צריך לשלם לו ה"ל חמצו של ישראל והטור מביא דעת הרמב"ם בא"ח סי' ת"מ בלי חולק וא"כ הואיל שמכח אלמות הנכרי שבאלמותו מכריח את הישראל לשלם לו חמצו ה"ל חמצו של ישראל ה"ה אם מכח אלמותו הוא לוקח הבהמה מן הישראל ה"ל יד נכרי באמצע כף הוא לפי הנראה אבל בתר העיון משם ראיה שאינו.

פי שאני התם שריבה רחמנא לא ימצא גוי כדמסיק התם משא"כ לענין בכורה שאין לנו שום למוד. פללא דמלתא שדברי הת"ה בזה צ"ע אבל מ"מ נראה פשוט שלא מדינא דתלמודא הוא רק בדיניהם כף הוא שהוא תופס הנולדות וממילא זכינו לדין שפדאי הם נימוסייהם להפקיע מידי בכורה.

וכן משמע בתשו' רמ"א סי' פ"ז ובתשו' משאת בנימן סימן ל"ה אמנם בתשו' ר"מ מינץ סי' ה' כתב להדיא שאין מנהג שנהגו תגרי גוי' מועיל להפקיע קדושת בכור דאל"כ למה הצריך מהר"ם פס"ק ומשיכה לאפוקי נפשיה מפלוגתא היא מנהג הגוים בכל המקומות מי

שנותן אפ"י פרוטה על המקח קונה בו אפ"י זהוב ולית צריף פני' עכ"ל הרי קמן שס"ל שאין נימוסיהם מועיל להפקי' מידי בכורה.

והנה באמת אין ראיותו מכרעת פלל כי הלא במקום שכתב הגאון מהררמ"א בתשו' הנ"ל משמע שלא היו נוהג' פן מ"מ לא מלאני לבי להכריע ולהכניס ראשי בין הרים גדולים ואפשר הי' לחלק בין מנהג שנהגו התגרים ביניהם ובין מה שגפסק ע"פ דתיקה ונימוסיהם אבל דוחק הוא גם הלשונות של התשו' לא משמע הכי וק"ל.

ועוד אפשר לומר שגם המשאת בנימין לא כתב פן אלא אם הבהמה היתה של נכרי ועדיין היא ברשותו אם בדיניהם יוכל לסלק היהודי במעות אמרינו דינא דמלכות' דינא ואינה חייבת בכורה פי כיון שהבהמה היא של נכרי מתחילה בקל אנו אומרים שלא יצאה מרשותו אבל בנ"ד שהבהמה היתה מתחלה של ישראל אין דינא דמלכות' מפקיעה מרשות ישראל וחלוק זה חלקו התוס' שם פ' א"נ ד"ה ואי לא משכח וכו' זה הוא חדא ספיקא שנסתפקתי אם נימוסיה' פדאי להפקיע מידי קדושות בכור ועוד אפשר לומר שגם בדיניהם לא יפסקו פן אלא במקרה גמורה אבל בנדון דידן שמכרה שתי פרות בעד חצי פ"ג אפשר שגם בדיניהם אינו קונה אע"פ שהתוס' כתבו בפ"ב דע"ז דף ע"א ד"ה ר"א אמר כו') וזה לשונו אמנם אין צריף שימתן הגוי מעות שנה כולי אלא סגי שיקנם בפרוטה כולי עד כאן לשונו היינו דוקא פשאין אנו צריכי' לדיניהם ונימוסיהם אבל פשאנו צריכי' לנימוסיה' אפשר שבעינו דוקא שנה כל דמי שיווי הבהמה ודבר זה צריף חקירה גדולה בנימוסיה' ועו' הנה אפשר לומר ולצדד להיתר פי הנכרי הנ"ל הפתה לבהמה הנ"ל במקל ורצו לפניה גם קראה להם ונהם באו בצדי ר"ה ובסימטא ונה הוא משיכה מעליא כמ"ש הטור בסי' קצ"ז אבל לאחר העיון נראה שאין משיכה זו פלום כיון שלא היתה דעתה של הנכרי לקנות הפרות במשיכה זו ונראה לי להביא רא' מפורשת דאין קנין מועיל אם אין דעתו לקנות בקנין זה ממ"ש בפ"ק דב"מ (דף י) מותיב ר"ח ב"י פאה נפל לו עליה כו' וא"א ד' אמות קונות לו נקנו ליה ד"א דידיה כו' כיון דנפל גלי דעתיה דבנפולה ניחא ליה דנקני בד"א לא ניחא ליה ע"כ הרי קמן שאין קנין מועיל בלא פוננה וכן מצאתי בתשו' ר"מ מינין סי' ה' שכתב פן והרבה להביא רא' שפכוחי' למבין וכן כתב הב"י בס' בדרך הבית סי' קצ"ד והב"ח מביאו שם.

א"כ אין משיכה זו של הנכרי פלום אבל מ"מ יש לע"ד לחלק בין ישראל לנכרי כי אפשר לומר שהנכרי קונה במשיכה אפ"י אין בדעתו ומחשבתו לקנות בקנין זה רק שהוא סומך על הגתנת המעו' או פינוצא בזה פי דבר קשה הוא לסמוך אמחשבתו של הנכרי פי נכרי אדעת' דנפשיה קא עביד פדאי' בכמה דוכת' וא"כ הנה הדבר קשה מאד להקנות להנכרי ע"י קנין ומשיכה בזמן הזה פי ודאי אין פוננת הנכרי לקנו' במשיכה זו ואפשר שלזה פיון הטור בסי' ש"כ שכתב ונ"ל והמחנור שבכולם שיקנה לו המקו' כו' וקשה למה הוא יותר טוב מן משיכה בעלמא אלא רצונו לומר כי במשיכה איכא מחווש שמא לא יתכונן הנכרי לקנות הבהמה במשיכה משא"כ ע"י רשותו קנתה לו חצרו שלא מדעתו מ"מ עדין הדבר צ"ע לע"ד גרשון אשפנזי: שאלה קג נפתלי שבע רצון ומלא ברפת ה' מילא פריסו בהלכו' ובפוסקים ואח"כ בפרדס מטטיל מתון ומסיק שמענת' אליבא דהלכתא מקשה וצריף בחריפותו פולא בקופא דמחטה מעייל גבור בתורה ואיש חיל

ראוי לצניית להגני פללי דכניל ה"ה האלוף התורני המופל' עושה פלא דיין מצויין כהר"ר נפתלי הירץ נר"ו וילכל המסתופפי' ועומדם צופים בצלו צל התכמה שלום עד בלי גרם.

אהו' ידיד ה' וידידי עדי בשחק נאמן שטרידנא טובא במילי דעלמא ודשמיא ובפרט שהזמן גורם ומנטל עלי להפיק רצון התלמידים מופלגים אשר דרך גדולתם פעצי שטים עלי עומדים ע"כ אינני אוכל להפיק זממי להפכיר מילין בענין השאלה שאלת חכם ששאל מכ"ת ממני לחוות לו דעתי הקלושה אנושה פנילתי מחוקה ולא גדושה פדרכי להשיב לשואלי דבר ממני רק מטובו דמר קאמינא בדרך קצרה קאתינא ואומר בדבר שמכ"ת הוא מתמיה עלי פאלו דנתי בדבר חדש על שכתבתי בדרך הקלט בעסק שנת חזרה של תקנת שו"ם דהיינו שמת אשתו של ראובן תוף שנה ראשונה לנשואין והיה לה בן שנגמר בסימניו ושעריו לתשע' חדשי' ואחר מיתת האם מת גם בנה פשהוא ט"ז יום על העולם והפלפול בניה' אם הבעל מחויב להתזיר פתקנת שו"ם וגליתי דעתי שהבעל מחויב להתזיר משום ספק חרם של ר"ת ורשב"ם רחמנא לצלן.

והוכחתי בראיות ועל זה מתמיה מכ"ת ורצה לסתור דברי מפת סברות רפויות: תשובה מחייב אני במקומי ואומר שפכר בא שאלה זה לידי פמה פעמים ממש מכוןן פנה ופסקתי ג"כ פנה והשכתי ג"כ בנדון זה לאחד מן הגדולי' זה עשרה שנים והסכים לדברי (ענין בשאלה ס"ח שם מבואר אותו תשובה באריכות) ומה שמתמי' מכ"ת בשביל זה אני אומר שהמתמי' הוא מן המתמיהין ודבריו דברי תימא.

במה שהוא רוצה להוציא את הבעל מפלל ספק חרם וטעמו משום שהוא תופס במושלם שהחרם לא היה רק על מי שיעבור על התקנה לפי מה שעלה מתוכה מזולת החרם וכיון שהעלינו שאין לחייב הבעל להתזיר לפי הצעת לשון התקנה א"כ אין פאן חרם זה הוא פלל דבריו ואני אומר בטח שזה אינו נדאי אלו העלינו שאין לחייב הבעל להתזיר פלל משום שאין לשון התקנה סובלת לפרשה בענין שיהיה מחויב להתזיר אזי אין לחייבו ג"כ משום החרם פי אם חיוב פרעון אין פאן חרם אין פאן וכמ"ש הרשב"א בתשו' לענין הנשבע לשלם ועבר עליו השמיטה והובא במהרי"ק שורש פ"א ע"ש אבל בנ"ד שמ' שאין אנו מחייבי' להבעל להתזיר אינו משום דנדאי חיוב פרעון אין פאן אלא משום דאין מוציאין ממון מספק ממילא ספק פרעון יש פאן א"כ ספק שבועה נמי יש פאן בלי ספק וזה ברור לע"ד ונראה לע"ד שיש לחוש לספק חרם אף אם הספקות בכוננת תקנו' ר"ת היו שוות דהיינו שיש לפרש פוננתו שנתכנון על ולד שנגמרו סימניו זהו נקרא זרע של קיימא פמו שיש לפרש שנתכנון על ולד ששהה שלשים יום.

עאכ"ו שיש לחוש לספק חרם פינו דמסתבר יותר שנתכנון ר"ת בתקנתו דוקא על ולד ששהה ל' יום דאז לא יוסיף הנותן עצב אבל כ"ז שלא שהה נדאי יש עצב ועצב ור"ת חש בגזירתו לעצב הנותן כמבואר בתש' מהר"ם ע"ש הן אמת לא מפני שאנו מדמין בעביד עובדא להוציא ממון מן הבעל אבל מ"מ מידי חשש קרוב לחרם נדאי לא יצאנו: והנה לא נעלם מעיני מ"ש ר"י ו' לב בתשו' שהבאתי וז"ל ומה שיש להסתפק בזה הענין שאם פתב בכתובה שנשבע לקיים התנאי' נהי דמספיקא לא מפקינו ממונא ה"מ היכא דליכא שבועה אבל היכא דאיכא שבועה אית לן למימר ספק שבועה להתמיר הא נמי ליתא דא"ל למימר דלא נשבע זה האיש אלא לקיים מה שמחויב מן הדין וכו' ע"כ הרי

לפנינו שכתב בפשיטות שא"ל למימר שלא חייב את עצמו אלא מה שהוא מחויב מן הדין הגמור ולא במה שיש בו ספק חייב ובלתי ספק שעל דברים האלו סמך המתמי' תמיהתו אבל לעד"נ שאין הגדון דומה לראיה כלל.

דאיכא למימר ע"כ לא כתב מהריב"ל כן אלא בגדון דידיה שהבעל עצמו הוא הנשבע להחזיר ע"כ איכא למימר שלא נתפונן להתחייב בשבועתו אלא במה שהוא חייב בחיוב גמור ומילת' דמסתבר ואנמ' דדעתא הוא שלכך נתפונן הבעל אבל בנ"ד שפאנו על הבעל מפת גזירת ר"ת מי זה הוא שימלאנו לבו לאמר דעתו הרמה של ר"ת וסיעתו במה נתפוננו ומכ"ש שיותר מסתבר שפוננתו היה שמחויב הבעל להחזיר כ"ז שאין להם זרע ש"ק בלי פקפוק דהיינו ששקה ל' יום כמו שכתבנו לעיל.

והנה בענין פרעון אין פאן שבועה אין פאן זכינו לדברי הרבה ובפרטות בשתי תשובות הרא"ש דלכאורה סתרי אהדדי ואין פאן מקום להאריך: והנה מלבד שחלוק זה נכון הוא מעצמו ומן כרח מצד הטעם והסב' נלע"ד שאנו מוכרחים לומר שמהריב"ל לא החליט הדין לומר כן בכל הספיקות דאל"כ יהיו דברי מהריב"ל קשאי מניה וביה דהא כתב בתשובה חלק א' דף קמ"ח ע"ג ונ"ל מ"מ יש להסתפק אם דומה להיא דרשב"א מהלשון המסופק בחרם דכתבינו לעיל או אם נאמר כשאנשי הקהל נתחייבו בחרם זה לא נתחייבו אלא לקיים עליהם מה שיהיה חייבים מן הדין ע"פ התנאי שהתנו ואלו לא היה פאן חרם ושבועה לא היו חייבים מצד הדין אפי' שהיו בו כל החיובים שבעולם פיון דהנה ספיקא ופלוגמא דרבנות' אי הנה תנאי אי לא וזווי היכא דקיימו ליקמו א"כ גם השבועה והחרם לא חלה עליהם.

ויש פנים לומר סוף סוף קבלו עליהם חרם ושבועה ולדעת קצת הפוסקים התנאי אינו תנאי ולדעתם החרם הנה חרם אע"פ שיש חולקים ספיקא מיהא הנה וספק חרם ושבועה להחמיר.

ואיכא פיון שיש פנים לכאן ולכאן הן ולאו ורפיא בידי וראוי להחמיר בספיקות וחרמות פאלו כו' ע"כ ובסוף התשובה חזר וכתב רחמנא ליצלן מספיקות פאלו ע"כ הרי קמן שכתב שאין להקל ולומר שאנשי הקהל לא נתחייבו אלא לקיים עליהם מה שהיו חייבים מן הדין ומצד הדין בלא שבועה וחרם היו פטורים לפי שיוכלו לומר ק"ל פאותן הפוסקים דס"ל שהתנאי הוא תנאי מעל' ובתשוב' הנ"ל בחלק ג' כתב בפשיטות דאית לן למימר שלא חייב את עצמו אלא במה שהוא חייב מן הדין אלא על פרחינו לומר שיש לחלק בין הספיקות ולא פוליהו בחזא מחתא מחתינהו ונלע"ד לכאורה לחלק דשאני היכא דהנה ספיקא משום דהנה פלוגמא דרבנות' מן היכא דהנה ספיקא מצד הענין וטעמא דמילתא היכא דהנה ספיקא משום דהנה פלוגמא דרבנותא איכא ודאי חד מ"ד שלפי דבריו ודעתו הוא נכשל בחרם ע"כ אין להקל אבל היכא דהנה ספיקא מצד הענין כמו בנ"ד שאין אנו יודעין אם היה הולך של קיימא אם לאו ליכא ודאי חרם לכ"ע ע"כ יש להקל ולומר שלא נתחייב הבעל א"ל במה שהוא חייב מצד הדין וק"ל אבל לע"ד אין סברא זו מן ספיקת ונהפוך הוא כי מהררא"י בפסקיו סימן נ"ג כתב ונ"ל אבל מטעם זה אין לחייב משום דניזיל לחומרא בפלוגמא דרבנותא במידי דצדקה דבפרק מ"ש בעי

תלמודא הקדיש נכסיו כו' וכ"ש בפלוגתא דרבננותא כו' ע"ש משמע שיותר יש להקל בפלוגתא דרבננותא פיון שיש לו עכ"פ חד מ"ד דס"ל ודאי פנותיה מאשר שיש להקל בספיקא דתיקו שהיא ספק גמור כמו בנ"ד וק"ל (ענין ביש"ש ב"ק פ"ב סימן ה') ע"כ נלע"ד שיש לחלק בע"א והוא זה דבגדון של מהריב"ל בחלק ג' שהפל תלוי בדעת הבעל הוא הנשבע והוא יוכל לומר שהולך הנה של קנימא ואין צריף להתלות בדעת אחר פלל ע"כ אית לן למימר שלא נתחייב כו' אבל בגדון שכתב בחלק א' צריף הנשבע לתלות בדעת אחרים הם הפוסקים דס"ל דלא הוה תנאי ע"כ אין להקל וא"כ הוא מכ"ש וק"ו הוא שאין להקל פלל בנ"ד מטעם שכתבנו לעיל איברא שיש לחלק עוד חלוקי' אחר' דקי' פדי שלא יהיו דברי מהריב"ל סותרים אלו את אלו מ"מ איך שיהיה זכינו לדין שאין דבריו שכתב בח"ג הם פלליים אלא שיש לחלק בנושאים אף אנו נחלק כמו שכתבנו שהוא חלוק אמת ונכון פללא דמילתא שלע"ד נראה שאין צד להוציא את הבעל מידי ספק חרם פלל וכלל אם לא פגענו מה שכתבתי בכתבי הראשון משום דהו' איסור' וממונא גם זה לא עלתה בידינו בלי פקפוק כמו שכתבנו שם ע"כ אני מחזיק בדברי הראשונים שהעיקור לעשות פשרה כמו שכתב רבינו יקר בספק א' שנפל בתקנת ר"ת הובא בתשו' מהרי"ל סי' פ' ולדידי צינית הבעל שאל ישמע לקול מלחשים שיאמרו לו אל תרא ואל תחת אין פאן חרם אין פאן שבועה כי סרה הם מדברים ונחמירא סכנת' כי חרם נכנס בך"ח איברים ודידיה עביד רחמנא ליצילן.

צא וראה מה שכתוב מהריב"ל בח"א הנ"ל בסוף התשו' אפי' בספק ספיקא דחרם כתב רחמנא ליצילן מספיקות פאלו הגם שיש לחלק בגדון ההוא כמ"ש מ"מ פירוקא לספנתא ע"כ דעתי לעת מצוא ימציא הבעל את עצמו ויושיט ראשו וירפין לפשרה ישרה ואלו הי' ב"ד עומדים לפני פבר עשיתי פשר דבר ולא חצי דבר אפי' שלא מרצון הצדדים ואיש על מקומו יבא בשלום ושלום על דייני ישראל גרשון אשנזי: שאלה קד' למדנו רבינו העני שעומד בחוץ בפרמלית ובעל הבית בפנינו בר"ה אי שרי ליה לכתחילה לפשוט ידו לפנים ויטול בעל הבית מתוכו או איפכא כי מה שאמרין בריש שבת העני פשוט ידו לפנים ונטל ב"ה מתוכו פטור אבל אסור היינו דוקא בר"ה אבל בפרמלית שרי אפי' לכתחלה או דלמא לא שפא תשובה הנה לפע"ד הקלוש' הנה נראה להתיר אפי' לכתחלה מהא דאיתא בפ"ק דשבת דף י"א ובפ"ב דעירובין דף כ"ט אמתניתן לא יעמוד אדם ברה"י וישתה בר"ה כו' אפעיא להו פרמלית מה אביי אמר היא היא רבא אמר היא גופה גזירה ואנו ניקום ונגזור גזירה לגזירה ופסקו פל הפוסקים הלכתא פברא הרי קמן שאין גזרין גזירה לגזירה באיסורא שבת ה"ה נמי בנ"ד הנה גזירה לגזירה כי מה שאסור לעני לפשוט ידו לפנים ע"מ שיטול בע"ה מתוכו אינו אלא מדבריהם כי מה"ת אינו אסור אלא בעשות' כול' ולא מקצת' וכרלמית הנה מדבריהם א"כ אי אסרינו לעני לפשוט ידו לפני' וליטול ב"ה מתוכו אפי' בפרמלית ה"ל גזירה לגזירה לכן נראה שהוא מותר אפי' לכתחלה ואין לחלק ולומר לאו פכל השבותים אמרינו פן אלא דוקא פגון זו שיוכל לעמוד בר"ה וישתה בפרמלית או להיפוך משום שלא פנגל יוכל לבא לידי אסור דאורייתא משא"כ בנ"ד שפנגל יוכל לבא לידי אסור דאורייתא פנה גזרו גזירה לגזירה וראיה לחלוק זה ממה דאיתא בפ' בפל מערבין דף ל"ג אמתני' נתנו באילן למעלה מי' טפחים אין ערובו ערוב שאוקמי למתני' באילן הנוטה חוץ לארבע אמות כו' ומקשינו

והא אי בעי מייתי לה דרף עליו ומשנינן פשרבי מכתפים עליו כו' והקשו בתוספת בד"ה
והא אי בעי כו' וז"ל אף קשה אפתי משפחת לה דאינו חייב פגון שגזר עוקר וזה מניח כו'
ותירצו פינן דבקליכול לבוא לידי אסור דאורייתא אפי' ר' מודה דגזרו עליו בין השמשות
כדאמרינן לקמן גבי קנה דרכיה דגזר שמה יקטום עכ"ל וכיוצא בזה כתבו התוספות
בדף ל"ד ע"א ד"ה ואמאי נימא כו' לענין טלטול פחות מד' אמות יענין שם הרי קמן
שאעג"ב דר' ס"ל פל מה שהיא משום שבות לא גזרו ביה ביה"ש היינו דוקא פגון להוציא
מפרמלית לרה"י או לר"ה או להשתמש באילן וכיוצא בזה שאין בנקל הוא בא לידי
אסור דאורייתא משא"כ בפחות פחות מד"א או בא' עוקר וזה מניח ה"ה יש לנו לומר
כן לרבא דס"ל דלא גזרו גזירה לגזירה באיסורא דשבת היינו היכא שלא בנקל יוכל
לבוא לידי אסור דאורייתא אבל בנ"ד פגון א' עוקר וא' מניח מודה רבא שאפ"י בכרמלי'
אסור אבל לעד"נ שאין הנדון דומה לראיה מלבד שדברי התוספת אינם מוכנים לי פלל
כי לע"ד הקלושה קושית התוס' מעיקרא לית' מה שמקשי' שמשפחת לה שיוכל להביא
העירוב אצלו שלא בחיוב ע"י א' עוקר וא' מניח כי פללא הוא שאין עירובו עירוב אלא
כשהוא בעצמו יוכל להביאו אצלו משא"כ כשגזר עוקר וזה מניח דא"א לו לבדו להביאו
אצלו אלא ע"י אחר ע"כ אין עירובו עירוב ותדע שכן הוא שהרי במשנה שלימה שנינו
שת"ק דמתני' ס"ל שאין מערבין לכהן בבית הקברות משום שאינו יוכל לילף שם ואפי'
ר"י לא שרי אלא לפי שאפשר לו לילף לשם ע"י שיגדה תיבה כו' הא לא"ה לא אעג"ב
שאחר שאינו פהן יוכל להביאו שם ונ"ל ראיה ברורה מהא שהרמב"ן ורוב הפוסקים
פסקו שמוטר לטלטל ע"י אנשים הרבה זה נותן לזה וזה נותן לתבירו דרף ר"ה כו' והרב
המגיד כתב בפ"ו מה"ע בשם הרשב"א אם הניח עירובן בר"ה והוא רחוק ממנו שמונה
אמות אין עירובו עירוב שאין מתירין לו להביאו דרף ר"ה פחות פחות מד"א ושבות
הקרוב למלאכה גמורה היא ולא התירו וקרוב לזה יתבאר בדין נתנו בראש הקנה עכ"ל
וקשה אמאי אין עירובו עירוב כשהוא רחוק ממנו ח' אמות הלא כל הפוסקים זולת
הרמב"ן פסקו הילקתא כר"י דאית ליה נותן אדם חבית לתבירו ונתבירו כו' א"כ אפשר
להביאו אצלו ע"י אחרים ול"ל יהא עירובו עירוב אלא עכ"ל שאין עירובו עירוב אלא
כשהוא בעצמו יוכל להביאו אצלו והכי משמע כל הסוגיא זה מה שצ"ע לע"ד בדברי
התוס' אמנם אף לדברי התוס' נ"ל שאין ראיה לנ"ד כי ע"כ לא קאמרינן הכי אלא בבין
השמשות שהוא חמור טפי משבות אחר אבל בשני שבותים אחרים אע"פ שא' הוא קרוב
למלאכה גמורה ובנקל יוכל לבוא לידי אסור דאוריית' מ"מ לא גזרינן גזירה לגזירה
ותדע שבין השמשות הוא חמור משבות אחר כי בבין השמשות לא התירו שום שבות
אלא במקום מצוה קצת כדאי בטור א"ח סי' שמ"ב אפי' שבות כל דהוא ואלו גבי מילתא
דהוא גזירה לגזירה מתירין אותו לכתחלה אף שלא לצורך מצוה פגון עומד אדם ברה"י
ושותה בכרמלית אלא עכ"ל דוקא בביה"ש שהיא ספק יום ספק לילה חמיר טפי ונ"ל
להביא ראיה ברורה דאל"ה קשיא אמאי לא מקשה לרבא מהא דתנן בפ"ב דשבת דף
ל"ד ספק חשיכה ספק אינו חשיכה אין מעשרין את הנדאי ואין מטבילין את הפלי' כו'
ופיר"שי אע"פ ששבות הוא קסבר גזרו על השבות אלא ודאי גזירה לגזירה אין לה
שייכות עם ביה"ש כי חשיכה דבין השמשות פשוט הוא וחשו ביה רבנן טובא בכמה
דוקתא כמ"ש בת"ה סי' רמ"ה ע"ש ע"כ חש רבא ג"כ בשבות אשר בנקל יוכל לבא לידי

אסור דאורייתא אכל לא בשני שבועות אחרים ועוד פי לע"ד אין החשב קרוב יותר לחוש שפנקל יעשה כל המלאכה אלא השוטה ברה"ה והוא עומד ברה"י כי פנקל יכניס הפלי אצלו ואפ"ה י"א וחסשו בכרמלית וכן פתבו התוס' דף צ"ח ד"ה אלא אמר אב"י ה"ה בא' עושה עקירה וא' הנחה או פחות פחות מד"א זה היה נראה לע"ד ברור אמנם ראיתי בש"ע בסי' שמ"ט בסופו שכתב וז"ל אסור להוליך חפץ פחות פחות מד"א אפי' בין השמשות ואפי' בכרמלית עכ"ל משמע שהשוה מדותיו ולא חילק בין ביה"ש ובין הכרמל' והוא תמוה בעיני כי מנין לו זה איברא בספרו הארוך בב"י לא הזכיר כרמלית כלל רק בין השמשות ע"ש דברי ש"ע צ"ע היטב נ"ל גרשון אשפנזי: שאלה קה ברה"ה לקחתי וברה"ה אשיב לשואל פענן ומשיב דברים נכוחים אלקים ואנשים משמחים.

ערבים פעולות מחים ילך בני עמו פפתורים ופרחים ה"ה אהו' פתני ידידי וחביבי פכני הרב המופלא הפלא נפלא עתיק מלא על כל גדותיו מחודדים שמענותיו חד חד נחית לעומקא דדינא בדוק ומנוסה מלא דעה כמים לים מכסה כ"ש מהר"ר מנחם מענדל נר"ו לא יכפה מחול ימים ירבה אהו' ידידי אין אתי לחדש דבר רק לבשר שלום ולגלות את אנניו שג"י הצהירים אשר פוננו ידיו אמונה.

האירו אל מול עבר פני ביום ש"ק העבר וקראתי לשבת עונג וברכתי עליהם ברפת הנהנין להשלים מאה ברכות וע"ד מה שהשיב במכ"ת על מה שכתבתי להורות פבר פענן חמץ שעבר עליו הפסח ובענן אם חליפין נקרא מקר: תשובה עתה באתי להעמיד דברי ע"פ אמתתה של תורה ואחר אחרון אני בא שנלע"ד שחליפין נקרא מקר מלבד הראיו' ברורות שהביא המרדכי פרק המקבל אני מוסיף נוסף משלי והוא זה דאיתא בפסיקתא ורש"י בחנומש מביאו וז"ל חלק פחלק כו' ת"ל לבד ממפריו על האבות חוץ ממה שמכרו האבות בימי דוד ושמואל שנקבעו המשמרות ומכרו זה לזה טול אתה שבתך ואני אטול שבתך עכ"ל הרי מבואר נגלה שהחליפין נקרא מקר ומי שמפקפק בזה לע"ד אינו אלא מעקש על האמת וא"כ הוא מוכרח אנו לומר הא דמעטינן חליפין מן אונאה היינו משום שתורה דקרא ומה שהקשה מכ"ת ממ"ש התוס' בב"מ דף נ"ו וז"ל גבי אונאה פתיב ממפר מיותר לרבות שכירות עכ"ל וכתב מכ"ת וז"ל מזה יש סתירה לפירושו של מ"ו חזא מ"ש מ"ו ממפר הוא מיותר ובא למעט חליפין הרי התוס' פתבו דבא לרבות שכירות וא"כ אינו מיותר ועוד אי ס"ד כפי' של מכ"ת דחליפין נקרא מקר א"כ מנ"ל למעט חליפין אדרבא נאמר שבא לרבות חליפין כו' עכ"ל ואני תמה עליך מה מקשה מכ"ת דילמא שבא לרבות חליפין הלא לפי סברתי שאני סובר שחליפין נקרא מקר א"כ פשנכתב פי תמפור לעמיתך גו' הנה ממילא חליפין בכלל א"כ א"א לומר מה שכתוב בתורה פי תמכרו ממפר בא לרבות חליפין הלא בלא ממפר הנה חליפי' בכלל מכירה: אלא ודאי ממפר בא למעט מכירה וא"ל דילמא לעולם חליפין הנה בכלל מכירה.

ומה שכתב ממפר בא לרבות שכירות דלא הנה בכלל מכירה סתם פון דלא הנה לעולם. (משא"כ חליפין) ע"כ בא הפתוב לכתוב ממפר יתירה להורות פון שלא אמר הפתוב ממפר עולם ש"מ דשכירות הנה בכלל אונאה ז"א דא"כ לכתוב רחמנא פי תשפיר לעמיתך גו' והנה ידענן שחליפין שהוא לעולם הנה מקר במכ"ש משכירות שאינו לעולם אלא ליומיה אלא עכ"ל שפממפר בא למעט חליפין וה"ל כמו ריבוי אחר ריבוי ומדלא

פְּתַח מִמֶּכֶר עוֹלָם אָנוּ מִרְבִּין שְׂכִירוֹת וּק"ל וְעוֹד מֵה שֶׁהִקְשָׁה מִכ"ת וְנ"ל מֵה חֲזוֹת לְמַעַט
חֲלִיפִין וְלִרְבוֹת שְׂכִירוֹת נִימָא לְהִקְפֵּה נִרְבָּה חֲלִיפִין שֶׁהוּא מִמֶּכֶר לְעוֹלָם מִשֵּׁא כ"כ שְׂכִירוֹת
כו' נִלְע"ד שְׂאִין מְקוֹם וְהִתְחַלָּה לְקוֹשֵׁי זוּ לְפִי שֶׁהִסְבָּרָה פְּשׁוּטָה הִיא שְׂלֵא יִהְיֶה דִין אוֹנָא
בְּחֲלִיפִין פִּי זֶה רוּצָה בְּמַחֲט וְזֶה רוּצָה בְּשִׁרְיוֹן כִּמ"ש הֶרְמֵב"ם וּמְוַכְרָחִים לוֹמֵר כֵּן לְפִי
דְּבָרֵי תַלְמִידֵי הֶרְשֵׁב"א שֶׁפְּתָבוּ שְׁטַעַם הֶרְמֵב"ם הוּא דִּס"ל שְׂאִין בְּחֲלִיפִין דִּין אוֹנָא
דְּמִמֶּכֶר פְּתִיב וְקִשָּׁה א"כ ל"ל הִטְעַם שְׁזָה רוּצָה בְּמַחֲט כו' אֲלֵא שְׂצָרִיךְ הֶרְמֵב"ם לְסַבְּרָא
זוּ פְּדִי שְׂלֵא תִקְשָׁה מֵה חֲזוֹת כו' וּק"ל: וְע"ד מֵה שֶׁהִקְשָׁה מִכ"ת עַל מֵה שֶׁכְּתַבְתִּי חֲמִץ
שְׁעֵבֵר עֲלָיו הִפְסֵחַ וּפִי הִירוּשְׁלָמִי בַע"א מִמֵּה שֶׁפְּרַשְׁתִּי אָנִי אוֹתוֹ וּנ"מ לְדִינָא וְיִסוּד דְּבָרָיו
דִּס"ל לְמֵר שְׁגָם ר' יוֹחָנָן ס"ל אִם יֵשׁ עֲדִים שְׁבִיטְלוֹ קוֹדָם פֹּסַח שֶׁהוּא מְוַתֵּר לְאַחַר הִפְסֵחַ.

וְלַעֲד"נ שֶׁהִיִּסוּד הֵזֶה הוּא יִסוּד הַנוֹפֵל אִיבְרָא שְׁלִכְאוּרָה מְלִשׁוֹן הָרֵא"ש מִשְׁמַע כֵּן אֲבָל
הַמְדַקְדָּק בְּלִשׁוֹן יִרְאֶה רֵאִי שְׂכֵלִית שְׁנֵהֶפֶה הוּא. וְנ"ל הָרֵא"ש וְיִשְׂרָאֵל שְׁמַצָּא חֲמִץ בְּבֵיתוֹ
אַחַר הִפְסֵחַ מִן הַדִּין הוּא מְוַתֵּר דְּכִינּוֹן דְּבִטְלוֹ לֹא עֵבֵר עַל בַּל יִרְאֶה וְלִיכָּא לְמִיקְנָסְיָה
וּבִירוּשְׁלָמִי פְּלִיג בֵּיהּ כו' ר"י חֲנִינִשׁ לְהַעֲרָמָה ר"ל לֹא חֲנִינִשׁ לְהַעֲרָמָה פְּלוֹמֵר שְׁמָא לֹא
יִפְקִירֵנוּ וְיֵאמֵר הִפְקִירְתִּיו עַכ"ל וְהֵנָּה מְלִשׁוֹנוֹ מִתְחַלָּה וְעַד סוֹפוֹ מִשְׁמַע שְׂאֵלִיכָּא דִּר"י
אֵע"פ שְׂיֵשׁ עֲדִים מ"מ אוֹסֵר.

חֲדָא שְׁכַתְב מִן הַדִּין הוּא מְוַתֵּר דְּכִינּוֹן שְׁבִטְלוֹ כו' מִשְׁמַע שֶׁהוּא יָדוּעַ שְׁבִטְלוֹ חֲדָא וְעוֹד
קְאָמִינָא שְׁכַתְב שְׁמָא לֹא יִפְקִירֵנוּ כו' מְדַלָּא כְּתַב שְׁמָא לֹא הִפְקִירוּ וְיֵאמֵר הִפְקִירְתִּיו מִשְׁמַע
שִׁר"ל כְּשָׂבָא מַעֲשֵׂה לְפָנֵינוּ שְׂיֵשׁ עֲדִים שֶׁהִפְקִיר הַחֲמִץ וּבְגִדוֹן זֶה אֵין לְחוּשׁ לְהַעֲרָמָה
וּמ"מ אָסוּר ר"י כִּי יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא פְּעַם אַחַר לֹא יִפְקִירֵנוּ כו' וְטַעְמָא דִּידְיָה מִשׁוּם לֹא
פְּלוּג רַבְּנָן פְּדָאֲשִׁפְחוּן טוֹבָא פִּינְצָא בְּזָה בְּתַלְמוּד וְעוֹד יֵשׁ טַעְמָא רַבָּה שְׂאִין לְסַמְוֵה עַל
הָעֲדִים כִּמ"ש הֶר"ן רִישׁ פְּסָחִי וְנ"ל אֲלֵא כִּף הוּא עֵיקָרָן שֶׁל דְּבָרִים כו' וּלְפִיכֵף כָּל מִי
שְׂאִינוֹ מְבַטֵּל חֵיִיב לְבָדוֹן כו' אֲבָל לְמִי שְׁבִיטְל סָגִי בְּהִכִּי אֲלֵא מְפָנִי שְׁבִיטוּל זֶה תְּלוּי
בְּמַחְשָׁבְתוֹן שֶׁל בְּנֵי אָדָם וְאֵין דְּעוֹתִיהֶן שְׁוֹת וְאֲפָשֵׁר שְׁיִקְלוּ בְּכֵף וְלֹא יוֹצִיאֵוּהוּ מִלְּבוֹן
לְגַמְרֵי רָאוּ חֲכָמִים לְהַחְמִיר שְׂלֵא יִסְפִּיק בִּיטוּל וְהַצָּרִיכוּהוּ בְּדִיקָה וּבִיעוּר שֶׁהוּא מְסַפִּיק
ג"כ מִן הַתּוֹרָה כו' עַכ"ל הֶרִי קָמֵן אֵע"פ שְׂאָנוּ יוֹדְעִים בְּבִירוּר שְׁבִיטְל הַחֲמִץ מ"מ אִיכָּא
לְמִיחַשׁ שְׁמָא לֹא הוֹצִיאֵוּהוּ מִלְּבוֹ לְגַמְרֵי ע"כ ס"ל לִר"י אֵע"פ שְׂיֵשׁ עֲדִים שְׁבִיטְלוֹ יֵשׁ
לְחוּשׁ שְׁמָא לֹא הוֹצִיאֵוּהוּ מִלְּבוֹ לְגַמְרֵי וְע"כ אָסֵר ר"י בְּכָל עֲנִין כִּי אֵין הָעֲדִים בְּתוֹנוּנָא
דְּלָבָא יִתְבִּי פְּלָלָא דְּמִלְתָּא שְׁנִלְע"ד בְּרוּר שִׁס"ל לִר"י שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא לֹא הִפְקִירוּ יָפֵה
בְּלָבוֹ אֵע"פ שְׁבִיטְלוֹ בְּפָנֵי עֲדִים וּמ"ש מִכ"ת שְׁמַצָּא בִּס' שִׁיּוּרֵי כ"ג כְּדְבָרָיו בְּשֵׁם פְּסָקִי
רַקְנ"ט אֵהוּ יְדִידֵי ס' שִׁיּוּרֵי כ"ג אֵינְנִי מְפִיר וְלֹא רָאִיתִיו עַד הֵנָּה ע"כ אֵינְנִי אוֹכֵל לְהַשִּׁיב
עֲלָיו אֲמַנָּם פְּסָקִי רַקְנ"ט יֵשׁ אֲתִי וְיַעֲיִין מֵר שֵׁם וְיִרְאֶה מִכ"ת שְׂאִינוֹ כֵּן כְּמוֹ שֶׁהֲבִין מִכ"ת
כִּי לְפִי הַבְּנֵתָה יֵשׁ רָאִיָּה מִן הִירוּשְׁלָמִי שֶׁהוּא נֶאֱמָן לוֹמֵר הִפְקִירְתִּיו אַף עַל פִּי שְׂאִין לוֹ
עֲדִים עֵינִן בְּפִירוּשׁ הֶר"ש בְּפָרְק טי"ת דְּשְׁבִיעִית מְשֻׁנָּה חִי"ת שְׁמַבְּאָר שֵׁם דְּבָרֵי
הִירוּשְׁלָמִי וְלֹא חֲזִינְשֵׁינוּ שֶׁהוּא מְשַׁקֵּר א"כ הִדְרָא קוּשְׁנִי לְדוֹכְתָּיָה לְמָה אָסֵר ר"י וְחֲנִינִשׁ
שְׁמָא לֹא יִפְקִיר.

אֲלֵא וְדֹאֵי צָרִיכִין אָנוּ לוֹמֵר שְׁפָנוּנַת הַרְקָנ"ט כֵּף הוּא לְדִינָא וְאֲתָא לְאֲשַׁמְעִינוּ שְׂאֵם הִפְקִיר
הִפְקִיר גְּמוּר אֵע"פ שְׁדַעְתּוֹ הֵנָּה לְחֻזוֹר וְלִזְכוּת בּוֹ לְאַחַר מְפָאֵן מ"מ הֵנָּה הִפְקִיר וּמְוַתֵּר לוֹ

בינון שְׁהוּא יוֹדֵעַ הָאֵמֶת שְׁהַפְקִיר אָבֵל אִם אָנוּ יוֹדְעֵי שְׂיֵישׁ לוֹ בְּבֵיתוֹ חֲמִיץ שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפֶּסַח בְּאִפְסָן דְּלִית לֵיהּ מַגוֹ וְהוּא אוֹמֵר הַפְּקִרְתּוֹ אִינוּ נֶאֱמָן שְׂאֲנוּ חוֹשְׁשִׁים שְׂמָא מְשַׁקֵּר וּא"כ הוּא אֶפְשָׁר לוֹמֵר שְׁגַם הַרְקַנ"ט ס"ל שְׁלָא פְּלוֹג רַבְּנָן בֵּין יֵישׁ לוֹ עֵדִים בֵּין אֵין לוֹ וְאֵין לְהִתִּיר לוֹ מְשׁוּם טַעְמוֹ שֶׁל הֶר"ן הַנ"ל רַק בְּאִ לְאֲשַׁמְעִינוּן הַדִּין שְׂאֵם הוּא בְּעַצְמוֹ יוֹדֵעַ שְׁהוֹצִיאֵו מִלְּבוֹ לְגַמְרֵי רַק שְׂדַעְתּוֹ עַד אַחַר הַפֶּסַח אֲזִי מְוֹתֵר לוֹ לְחַזֵּר וּלְזַכּוֹת בּוֹ וְעֵינָן ס"פ אֵין בֵּין הַנּוֹדֵר בְּפִי הֶר"ן וְדוֹק פְּלָא דְמִילְתָא לַעַד"נ מִי שְׂיֵישׁ לוֹ חֲמִיץ בְּבֵית שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפֶּסַח וְהוּא יוֹדֵעַ שְׂבָא לְשֹׂאֵל אַע"פ שְׂיֵישׁ לוֹ עֵדִים שְׁהַפְקִירוּ הֵנּוּ אֲסוּר כֵּן נ"ל גְּרָשׁוֹן אֲשַׁפְּנִזִי: שְׂאֵלָה קוֹ בְּעֶסֶק אֲשֶׁה עֲגוּנָה שְׁנֶהֱרַג בְּעֵלָה וְהַעֲדוֹ ע"ז שְׁנֵי עֵדִים כְּאֲשֶׁר הִעֲמַקְתִּי הַעֲדוֹת מְלָה בְּמְלָה וּבְקִשׁ מְאִתִּי לְחַוּוֹת דְּעִי מְרַחוֹק אִם הָאֲשֶׁה מְוֹתֵרַת לְהַתְּנִסְבָּא ע"פ הַעֲדוֹת אוֹ לְאוֹ.

וְנִהוּ הִהְעַמַּק מַעֲדוֹת הָאֲשֶׁה הַעֲגוּנָה: זֹאת לְדַעַת לְכָל בַּר דַּעַת אִיף שְׂאֲנִי מַעֲיֵד עַל זֹאת בְּתוֹרַת עֲדוֹת כְּאֵלוֹ אֲנִי עוֹמֵד בְּפָנֵי ב"ד הַגְּדוֹל שְׁבִי שְׂרָאֵל אִיף שְׂאֲנִי הִיָּה בְּגִזְרַת שׁוֹלְטִישׁוּן וְהִיָּה שֵׁם מֹשֶׁה בַּר שְׂמוּאֵל שְׂמֵשׁ דְּק"ק לּוֹבְמָלָא עִם דְּגִים יְבֻשִׁים וְנֶהֱרַג ב"מ עַל סָף חֲדָר שְׁלוֹ וְרֵאִיתִי בְּעֵינַי וּבְגִזְרָה הִיא לֹא נִמְלָטוּ רַק י"ב אֲנָשִׁים עִמִּי עַל זֹאת אֲנִי מַעֲיֵד בְּתוֹרַת עֲדוֹת וּבְחֻמְרָא חֲרָם וּבִש"ד כְּאֵלוֹ אֲנִי עוֹמֵד בְּפָנֵי ב"ד הַגְּדוֹל נַעֲשֶׂה הַיּוֹם יוֹם ד' כ"ו מְנַחֵם תַּט"ל עַל זֹאת הַעֲיֵד בַּח"י דְּלִמְטָה נֶאֱם יוֹסֵף בְּלֵא"א פֶּסַח שְׁלִי"ט.

בְּפָנֵי הַיּוֹדֵה כְּמֵר יוֹסֵף הַנ"ל שְׁהַחֲתִימָה הַנ"ל הוּא ח"י בְּכֵן אֲשַׁרְתִּי וְקִימְתִּיהּ כְּדַחֲזִי נֶאֱם אֲהֲרֹן בְּלֵא"א יִצְחָק ו"ל ש"ץ דְּק"ק סַעֲמִיקְטִין לַע"ע. כְּתַב הַשְּׁנֵי הֵן אֵמֶת שְׂאֲנֶחְנוּ ח"מ יְדַעְנוּ בְּבִירוֹר גְּמוּר וּבְרוּר לְנוּ כְּשִׁמְשׁ אִיף שְׂכֵמֵר מֹשֶׁה בַּר שְׂמוּאֵל הַנְּקִרָא בְּפִי כָּל אָדָם בְּעַר מִירוּוָאֵר שְׂהוּא שְׂמֵשׁ בְּקַהֲלֵתֵינוּ בְּק"ק לּוֹבְמָלָא וְנֶהֱרַג עַל קַדְוֶשֶׁת הַשֵּׁם כְּשֹׂאֵר קְדוֹשִׁים הַנְּהַרְגִים עַל קַדְוֶשֶׁת הַשֵּׁם וּמָה שְׂיִדְעֵנוּ בְּבִירוֹר אֵמֶת יְדַעְנוּ וְכַתְּבָנוּ וְחַתְּמָנוּ לַעֲדוֹת וְלִרְאָיָה הַיּוֹם יוֹם וְכו' יְהוּדָא לִיב בֵּן הַר"ר מֹשֶׁה כ"ץ ש"ץ ו"ל עַכ"ל הַכְּתַב הַשְּׁנֵי וְלֹא נוֹדַע וְנִיכְפָר חֲתִימַת זֶה עַד וְהַכְּתָבִים יוֹצְאִים מִיַּד אַחֵי הָאֲשֶׁה שְׁהוּא גְּבַה הַעֲדוֹת לְשׁוֹן הַב"ד שְׁהוֹגְבָה בְּק"ק וּוְעַנְגְּרָאוּא בְּמוֹתֵב תְּלָתָא ב"ד כְּחֲדָא הוֹינָא וְנֵאֲתָא לְקַדְמָנָא הָאֲשֶׁה מְרַת חֲנָה בַּת אַבְרָהָם וְהַגִּידָה בְּחֲרָם ו"ל פֵּר אֵינָן יָאֵר זֵינָן הִיא לֵינִיט גִּיוּעֵזוֹן פּוֹן ק"ק לּוֹבְמָלָא אוֹן אֵינָן מֵאֵן מִיט זֵינָן וּוִיב זֵינָן בִּינָא אֲנִנְדָּר גִּיזַעֲסִין אִיז צְנָא רִיד גְּקוֹמָן פּוֹן דְּעַר אֲשֶׁה טַעֲמֵרִיל דְּאָס זֵינָא אִיז אֵינָן כְּלָה גּוּעֵזוֹן אוֹן דֵּר שְׂיִדוּף אִיז אָב גַּאנְגוֹן דְּאָס מַעֲזוֹן נִיט וּוִינִשְׁט אוֹיב אֵיִר מֵאֵן לַעֲבֵט אָבֵר טוּט עַר הָאֵט דְּיָא זַעֲלִבִיגִי אֲשֶׁה גֵרַעַט עַר אִיז דְּאִיף גְּהַרְגַת גּוֹנְאָרֵן אֵיִר מֵאֵן.

אוֹן אֵיִר מֵאֵן אִיז דֵּר בִּינָא גּוּעֵזוֹן אֲוֹן הָאֵט נִיִּשְׁט גֵרַעַט עַכ"ל הַגְּבַה כְּדַת וְכַדִּין שְׁלֵא בְּפָנֵי הָאֲשֶׁה מְרַת טַעֲמֵרִיל בַּת אֲהֲרֹן מְלוֹבְמָלָא הַיּוֹם יוֹם א' כ"ז אֵיִר תִּיב"ל עַכ"ל הַעֲדוֹת מְלָה בְּמְלָה. תְּשׁוּבָה הִנֵּה לַעֲנִן גּוֹף הַעֲדוֹת מִיתַת בְּעֵלָה אִף שְׁלַכְאוּרָה הִיָּה נִרְאָה לְהַתִּיר אֲשֶׁה זֹו אִף דְּבַעֲיָנוּ בְּמִלְחָמָה קַבְרֵתּוֹ הִיָּנוּ בְּעַד אֲחַד לְפִי רֹוב הַפּוֹסְקִים מִש"כ הַכָּא דְּאִיכָּא שְׁנֵי עֲדִי דְּהִיָּנוּ הַש"ץ דְּק"ק סְמַעֲרִיטִיץ וְהַשְּׁנֵי יְהוּדָא לִיב ש"ץ שְׁהַעֲיֵדוּ שְׂמֹשֶׁה שְׂמֵשׁ בְּק"ק לּוֹבְמָלָא נֶהֱרַג וּא"כ לֹא שְׂיִיף בְּדַחֲמִי וּא"כ יֵישׁ לְהַתִּירָה.

אכן יש לפקפק אהיתר זה כיון דקאמר בגמרא והא מאה נשים פחד דמי' וכו'. א"כ כל שהעדות פסול אפילו שנים לא הוי אלא פחד לענגן בדדמי א"כ ה"ה בנ"ד כיון דהעדות הוא מפי פתבם.

ומפי פתבם הוא פסול בשאר עדותן רק בעדות אשה הקילו א"כ לא הוי אלא פחד וא"כ בעינן קברתיו: ואף שיש לחלק דשאני התם דאף הראי' שראו שמתו הוי בפסולים מש"כ הקא בשעת הראייה שראו היו פשרים ז"א פי אף שחילוק ברור הוא מ"מ וכי בשביל שאנו מדמין נעשה מעשה.

וא"כ פשוט גם כן שאין לסמוך על העדות שהעיד ליב ש"ץ שהיה אחר עמו וא"כ הוי שנים. דזה הכל הוא ע"פ עד אחד שאמר שהיה שני עמו.

ולכאורה יש לסמוך על עדות האשה חנה שאמרה שנהרג דאף דע"א אינו נאמן במלחמה אשה נאמנת בנ"ד דהוי כמלחמה קטנה דאמרו בגמ' נפלו עלינו ליסטים הוא מת ואני נצלתי נאמנ' פדרב אידי דאשה פלי זייגה עליה.

מ"מ אין להתירה מזה הטעם. חדא דהא ידוע לכל שהרגו כמה נשים ג"כ מישראל בעונותינו בעת הרעש וא"כ בודאי לא המתינה לראות עד שמת ממש.

וכבר הארכתי בזה התשובה אם בעת הרעש הנ"ל מיקרי מלחמה קטנה. ועו' די' להסתפק דהא דקאמר בגמ' אשה פלי זייגה עליה.

היינו דנקא באשתו דמרחמ' ליה וממתנת עד אם מת ממש אם לאו מש"כ אשה אחרת. ועו' דפשיטא לפי רש"י בע"ז דף כ"ה דאשה פלי זייגה עליה הטעם הוא דבא עליה ואין הורג אותה.

וא"כ פשיטא אשה אחרת מסתמא מתיראה ג"כ מזה שלא יבא עליה. נאפילו לפי התו' שם דאשה פלי זייגה עליה מפני שאינה בעלת מלחמ' ומרחמי' עליה מ"מ מוכח שם לדברי התו' דלרב אידי עכ"פ איפא חשש נמי שייבוא עליה דהא מטעם זה אסורה להתניחד עם זכר' וא"כ פשיטא דמתיראה אשה אחרת מזה ואף שפתבו התו' שבו דאפילו לר' ירמ' דלא סבר אשה פלי זייגה עליה מ"מ הקא אשה נאמנת שפומכת על זה שייכולי' להאמין עצמה והמתינה שם פדי שתראה שימות מ"מ פשיטא דאשה אחרת אין לה לעשות כן ע"כ לע"ד נראה דנקא אשתו נאמנת במלחמה קטנה אבל אשה אחרת אינה נאמנת ומ"מ אין להקשות אפי' אי הוי שני עדים לא יהא נאמנים דליחש שמא קרובי' הם דז"א דהא אמרו בגמ' וליחוש דלמא צרה הוי ואמר במקום ספנה פותבין ונותנין כו' אכן יש להתירה אעד הראשון שאמר ונהרג וכו' וראיתי בעיני וכו' מטעם דכתב המרדכי דאפילו עד א' במלחמה שאמר נהרג וראיתיו אח"כ והוכרתיו היטב בט"ע נאמן.

והטעם כיון שאמר דבר ברור לא אמרינן דאמר בדדמי וה"נ כיון שאמר ראיתי בעיני הוי כדבר ברור אבל מ"מ יש להסתפק בזה. וכן בעד שני הוי דבר ברור שאמר ידענו בבירור וברור לנו פשמש שנהרג על קדושת השם א"כ פשיטא דלדברי המרדכי הנ"ל הוי דבר ברור.

אכן יש קצת לפקפק דשמה הא דאמר וברור לנו כשמש שנהרג על קדושת השם היינו שברור לו שלא יצא מפלל יהדות ולא על עיקר הריגה וכן משמע קצת מלשונו שאמר כשאר קדושים הנהרגים על קדושות השם דמשמע שלא בא אלא להגיד שנהרג על קדושות השם ולא יצא מן הכלל דאל"כ ל"ל לתלות בשאר הרוגים.

ע"כ יש לפקפק בהיתר זה אכן אם יספיקו עוד שני בעלי הוראה המפורסמים אבטל דעתי ג"כ אצלם ועל דבר חשש יבום הנה לעד"נ שצאמנת פיון שאינו ידוע שיש לה יבם כי אם על פיה ואין צריף לשאול אחר זה.

ומ"ש מע"כ דאין זה דומה לעדים בצד אסתן לא הנה למעכ"ת לכתוב פן דאפילו דומה ממש לעדים בצד אסתן חיישינו הקא גבי יבום פדאיתא בגמרא פרק יש נוהלין דף קל"ה ע"א אמר לי אבני אם הקילו בשבויה נקל באשת איש אמר ליה רבא זיל חוש לה וא"כ אנו חוששין אפילו לעדים בצד אסתן ועוד דאנו עסוקים באותו ענין.

והנה יש לתמוה אהתוספת פ"ב דכתובות דף ב' ובקידושין פרק קמא י"ב שדחו פי' רש"י שכתב דשבויה איסור לאו מש"כ אשת איש מטעם דגבי עידי טומאה נמי איכא איסור באם יהיה לו בן חלל ויעבד עבודה בשבת עכ"ל ע"ש אמאי לא הוכיחו מגמ' דיש נוהלין דיבמה לשוק לא הוי אלא כאיסור לאו.

ומיהו יש לומר דהתוס' רצו להוכיחו דאפ"י בסוגי' דקידושין ובפ' ב' דכתובות אין הפשט פן דאל"כ ה"א דבפ' יש נוהלין הפירוש הוא כמו שפירוש הרשב"ם שם. ובכתובות ובקידושין הפירוש הוא כרש"י לכן הוכיחו מהא דשמה יעבד בשבת ונחזור לנ"ד א"כ שאנו חוששין לעדים בצד אסתן נחש שמה יש עדים שיודעים שיש לו אחים אבל ז"א דדוקא התם חיישינו פיון שיעצא הקול שיש עדים שיודעים מזה וכמ"ש התו' שם מש"כ היכי דליכא קול לא חיישינו שמה יש עדים שיודעים שיש לו אחים.

ויש קצת להביא ראיה ע"ז מהא דאמרו בגמרא פרק יש נוהלין דף קל"ד ע"ב. ובקידושין דף ס"ד ע"א אמתניתין מי שאמר בשעת מיתתו יש לי בנים.

נאמן ומוקי לה לאבני כשאנו מוחזק לא באחים ולא בבני. ופירוש הרשב"ם וכן רש"י בקידושין דהא דנאמן אפילו אם לא אמר פלום פיון דאיכא ספק ספיקא ספק אם יש לו אחים ואת"ל יש לו אחים שמה יש לו בנים וא"כ יש להתיירא מספק ספיקא והא דבעינו שיאמר אין לו אחים היינו להורות שאפ"י אם אתי אח לאחר מפאן ואמר אנא אחנה אינו נאמן וא"כ ה"ה בנ"ד דנאמן דסתמא דגמרא משמע דאירי פיון שאינו ידוע לנו שיש לו אח אפילו אם הוא ממקום קרוב לא בעינו חקירה אחר זה ופשיט' דאין לומר דהא דקאמר בגמרא שאינו מוחזק לן באחים דהיינו החזקה הוא להיפוך דאין לו אחים דז"א פי הלשון אין סובל פן ומוכח מדכתב הרשב"ם לקמן אהא דקאמר בגמרא הנ"ל דף קל"ה ה"ה דהוי מוחזק לן דלית ליה אחי וז"ל ואי לא מוחזק לן דלית ליה אחי הנה לנו לאוסרה לשוק מספק פיון דודאי אין לו בנים עכ"ל וכ"כ משום דקש' ליה למה ליה דמוחזק שאין לו אחי אפ"י אין אנו יודעים מאח סגי לכה פתוב דה"ל לאוסרה מספק משום דידוע שאין לה ב' ס' פיון דאין לו בנים מש"כ היכי דאיכא ספק אי אית לה ב' ס' אין אנו צריכי' לשום חקירה ועוד יש להביא ראיה מהא דפסק מהר"א בפסקיו סי' מ"ז דבספק ספיקא

אין צריף בדיקה אף דיגש לברר על ידי בדיקה וכן יש להוכיח מהא דפסק בטא"ח סי' תי"ט דאין צריף בדיקה היכא דאיכא ס"ס אפ"ל לא ביטל דאיכא אוסורא דאורייתא ואין להקשות אדברי מהררא"י בפסקיו ולהוכיח איפכא דהיכא דאיכא למיקם אמילתא אפילו בס"ס מבירינין דהא מהררא"י הביא ראיה מדברי ר"ת שכתיר ס"ס גבי ספק דרוסה שנתערב אף דאיכא למיקם עליה ע"י בדיק' וא"כ בזבחי' פ' פל הזבחים דף ע"ה דפריף האי טריפה היכי דמי וכו' ומוקי לה דנתערב בנפולה א"כ תיקשי למה יהא אסור פלל הא הוי ס"ס אלאמשמע אפ"ל בס"ס היא דאיכא למיקם ע"י בדיק' מבירינין ז"א דנפולה בלא בדיקה לא הוי כספק טריפה אלא פנדאי טריפה דמן הרוב הוא טריפה רק היכי דנדעינין בבירור שלא נתרסקו אבריה ור"ת לא היתר אלא דוקא בספק דרוסה היינו שאין אנו יודעי' אם נדרסה ביז או ברגל מש"כ היכי דנדרסה ביז הוי פנדאי טריפה ולא הוי ס"ס פלל וזה ברור וא"כ מוכח דלא בעינו לברר פלל היכי דאיכא ס"ס ולא בעינו חקירה פלל וא"כ מפל הלין זו שריא בלא חקירה מטעם חשש יבום.

אכן בענין מיתת בעלה יש לפקפק כמ"ש ובפרט שאין פלי תשמשי עמי מ"מ אם יסכימו עמי שני בעלי ההוראה המפורסמים אבטל דעתי ואהני' נמנה עמהם להתיר אשה זו נ"ל גרשון אשפנזי שאלה קז ראובן ושמעון שהחליפו את בתיהם זה עם זה ולא נעשה שטר ביניהם רק מיד פתבו בפנקס הקהל הבתי' פל א' על שם בעליו והעילוי שהיה צריף פל א' ליתן נתן מיד והחזיק פל א' בשלו וכחצי שנה אחרי כן יצא שטר חוב בקנין בפני עדי' ושעבוד נכסים על ראובן בכפלי' מה ששוי' שני הבתי' ובא ב"ח בכת שטרו לגבות הבית שהוא עמה ביז ראובן הלנה שלו פינון שהוא בני חורין וגם הבית שביז שמעון שקנה מן ראובן בחליפי' מפני שעבודו קודם ושמעון טוען שאין לו זכות רק בבית זה שהיה תחלה של ראובן הלנה פינון שהוא קודם אבל לא בבית זה שהוא עמה ביז ראובן פינון שהיה שלו תחלה הרי יוחזר לו מפני אחריותו אע"פ שלא כתב א' לחבירו אחריות הא ק"ל אחריות ט"ס הוא ע"כ השאלה.

תשובה הנה ראיתי מ"ש הוד רום מכ"ת שזכה וניקה להב"ח שנוטל שני הבתי' ואין לשמעון זכות בהבית שהיה שלו מתחילה משום אחריות פינון שלא פל' לו אחריות בהדיא ואע"ג דק"ל אחריות ט"ס הוא ואע"ג שלא נכתב פאלו נכתב היינו דוקא בא' שלקח מחבירו משום דלא שדי אינש זוזי' בכדי אבל ככה"ג שהחליפו זה עם זה דהנה שניהם פלקוחות זה קונה וזה קונה מזה לא אמרינו אחריות ט"ס אלא פינון דלא פל' אין להם אחריות זה על זה משום דאמרינו בהיה הנאה דאין זה מקבל אחריות על הבית שנתן לחבירו גמר ומקני ולא בעי שיהא חבירו מקבל אחריות על הבית שנתן לו חבירו.

ונסתיע מכ"ת ממ"ש הרשב"ם בפ' בית פור (דף ק"ז בענין) פלוגתא דרב ושמואל גבי אחין שחלקו ובא ב"ח כו' נכתב שם הרש"ם במ טעמו של שמואל ממש כמ"ש מכ"ת לעיל. ואע"ג ב דלית הלכתא כשמואל מ"מ צידד מכ"ת לומר דוקא גבי אחי' לית הלכתא פנותי' אבל בנ"ד ליכא מאן דפליג והאריף בראיות לחלק בין אחי' היורשי' לחליפי'.

והנה אין אני פדאי לחיות דעי הקלושה והאנושה מ"מ התורה היא מונחת במקו' הפקר וכל הרוצה ליטול יבא ויטול ע"כ אדברה ולא אבוש. והנה נראה לע"ד פשוט שאין לשמעון אחריות על ראובן פינון שלא פל' בהדיא ולא אמרינו ככה"ג אחריות ט"ס והכי

משמע ממ"ש הרשפ"ם בפ' חזקת הבתים (ריש דף מ"ג) דאיתא התם שנתפין מעידין זה לזה אמאי נוגעין בעדותן הן כו' וכתב רש"ם ב"ם וז"ל נוגעין בעדותן הן דכל זמן שלא חלקו לגמרי אם יטול שום מערער פלוס מן השדה יפסידו שניהם נמצא דלעצמן מעיד עכ"ל משמע מדבריו דוקא כל זמן שלא חלקו אבל חלקו סתם אם יטול שום מערער חלקו של א' מהם הוא לבדו יפסיד ואין חבירו חייב ליתן לו פלוס אם לא פירשו בהדיא בשעת חלוק' שכל אחד ואחד יעמוד באחריו חלק חבירו וטעמו של דבר הוא פי אדעת' דהכי חלקו וגמרו ומקני להדדי בלא אחריות פדי שגם הוא לא יתחייב באחריות חבירו ואם הדין פן גבי שנתפין שחלקו ה"ה נמי גבי שנים שהחליפו זה עם זה פי שנתפין שחלקו שני בתים ונטל כל א' בית א' בגורל או בעלוי ה"ל פאילו נתן זה לחבירו חלקו בבית זה בעד החלק שהיה לחבירו בבית האחר שהוא נוטל לעצמו והיינו חליפין ובאשר שפשו' הוא בעיני כביעת' בכתח' קצרת' נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה קח ראובן ושמעון מדיינים זע"ז בעסק ברירת השליש ושמעון אמר שאין לברר השליש עד שיבררו מקודם רל אחד ואחד בורר שלו וראובן אינו רוצה: תשובה נלע"ד פשוט וברור ששמעון דינא קאמר שאין לברר שלישי עד שיבררו מקודם כל א' וא' בורר שלו אע"פ שלכאורה נראה שהטעם שטוען שמעון הוא לפגם שאין לנו לחשוך להשליש שיקבל סדר טענותיו של ראובן ויעבור על לא תשא שמע שוא או על עשה שמוע בין אחיכם ח"ו וא"כ אם יודיעו להשליש שהוא נברר מדעת שניהם נדאי יהי זהיר בנפשיה שלא ישמע סידור טענות של א' מהם.

מ"מ הדין עם שמעון ולא מטעמיה דהא איתא בריש ז"ב דעת הדיינים כ"ע לא פליגי דבעינו (שיבררו אדם הגון שישב עמהם) פי פליגי דעת בעלי דינין כו' וא"כ איך אפשר שיבררו שלישי קודם שיבררו כל א' בורר שלו הלא בעינו שישפמו הבוררים מי שיהי' השליש זה הוא דבר פשוט וברור יותר מביעא בכותחא ואינו צריך פנים כלל: אמנם מתוך הלשון השאלה משמע שראובן ושמעון מחולקים עו' בדבר א' והוא זה אף אם יספיק ראובן שיבררו בוררים קודם שיבררו לשליש מ"מ דעתו ורצונו להתנות עמהם שלא יבררו שלישי כי אם מדעת השני בעלי דינים ושמעון לא כן יחשב פי אם שהשני בוררים את אשר ירצו יבחרו לשליש בלי ידיעת ורצון הבעלי דינין ובחילוק זה יש פנים לכאן ולכאן והנה לכאורה נראה שהדין עם שמעון גם בזה דהא חכמים ס"ל דעת ב"ד לא בעינו וידוע דהלכ' פתכמי' אע"פ שלפי גוסחא שברמב"ם שבידינו משמע שפסק כר' מאיר כמ"ש הכ"מ ונותן טעם לדבריו למה פסק כר"מ מ"מ ה"א הוא עצמו וכבודו תבר גזיזיה וכתב שהגוסחא האמיתית שברמב"ם הוא בזה הלשון.

הרי אילו שני הדייני' שיבררו זה אחד וזה א' בוררי' להם דיין שלישי עכ"ל ומלשון זה משמע שהדיינים בוררי' להם שלישי והלכה פתכמים דדעת בע"ד לא בעינו ממילא צדקו דברי שמעון.

מ"מ יש מקום לחלוק ולומר אעפ"י שהלכה פתכמי' דלא בעינו דעת בע"ד היינו אם כבר ביררו כל א' וא' בורר א' סתם אזי יכולי' הבוררי' לברר שלישי את אשר ירצו בלי ידיעת הבע"ד אפילו עמדו הבע"ד וצווחו שלא יבררו השליש שהוא אבל אם ירצה הנתבע לציית דינו בזב"ל לא והתנה מתחלה שהשליש יבורר ע"פ הבוררי' וע"פ הבעלי דינין

יחזיקו ידן בקו הדין עמו כי מעולם לא אמרו חכמי שלא יהי השליש נבחר גם ע"פ הבע"ד רק אמרו דעת בע"ד לא בעינן לאפוקי דר"מ דס"ל כל זמן שלא נבחר השליש מדעת הבע"ד יש לחוש שלא יצא הדין לאמתו והכי משמע לע"ד מדברי הרא"ש דאין קפידא פלל אם יהא השליש נבחר גם מדעת בע"ד ושכתב וז"ל אר"י א"ר פך היו נקני הדעת שפירושים עושין לא היו חותמין וכו' הילכך בעינן דעת הדייגין שלא יבחרו הבע"ד מי שאין הגון בעיניהם לישוב עמו כו' עכ"ל מלשון זה משמע אם יש פאן דעת הדייגין שלא יבחר דין שאינו הגון לישוב עמהם תו ליפא למיחש למידי גם מדברי הכ"מ משמע פן שכתב שלדברי רבנו בדעת הדייגין סגי ולשון סגי משמע שאין צריף יותר אבל לא שיעפב דעת הבע"ד: הנה לא נעלם מעיני מ"ש רע"ב בפ"י המשנה וז"ל ונחכמי אומרי שני הדייגין בוררי להם א' בלא דעת הבע"ד דיגי פדי שלא יהא לבו של זה השלישי נוטה אצל א' מהם והלכה פחכמי עכ"ל הרי משמע מלשוננו אם יהיה השליש נבחר מדעת הבע"ד יש לחוש שיהא לבו של זה השליש נוטה אצל א' מהם ממילא נדוקא אמרו שהדייגין יבחרו השליש שלא מדעת הבע"ד עד ממילא צדקו דברי שמעון שהבוררים יבחרו שלישי שלא מדעת הבע"ד דוקא מ"מ הרי תשובתו בצדו הלא כתב הת"י שאין בידי דבר מספיק שיאמר עליו כי הוא זה אשר מפני כן יהא נוטה לא יותר מלחבירו.

והנה נראה לע"ד שיצא להר"ע דבר זה מדברי הרמב"ם בפ"י המשניות וכן הביין הת"י דברי הרמב"ם אבל לענ"ד נראה שאין פוננת הרמב"ם לומר שמתוך שהדייגין בוררים להם את השליש שלא מדעת בע"ד לא יהא לבו של השליש נוטה אצל א' מהם משא"כ אם יבחרו ג"כ הבע"ד אזי יש לחוש שיהא נוטה אצל א' מהם דזה לא עלה על לבו רק פוננתו שאין אנו צריכי' לדעת הבע"ד כי גם בלא דעתם יצא הדין לאמתו ולא יהא לב השליש נוטה אצל א' מהם לאפוקי מר"מ דס"ל אם יבחרו השליש שלא מדעת הבע"ד לא יצא הדין לאמתו פללא דמילתא שלעד"נ שצדקו דברי הת"י שאין סברא לומר שאם יבחרו השליש גם מדעת בע"ד יש לחוש שיהא לב השליש נוטה לא יותר מלחבירו וגם הרמב"ם בפירוש המשניות לא נתפנין לסברא זו פלל: והנה ראיתי למהרר"מ יפה בלבוש שכתב וז"ל ואין צריף שיהא השליש ברצון הבע"ד דשמא לא יוכלו להשוות על האחד ויבא לידי עיננו הדין לתובע שהנתבע ידחה אותו לעולם פדי להישמט מן הדין עכ"ל שמעינן מהא מדבריו שלא שמיע ליה ולא ס"ל מ"ש הרע"ב ולפ"ז אם התובע יאמר שהוא רוצה שיבחר השליש מדעת הבע"ד דלית להאי טעמא של רמ"י שומעין לו ובנ"ד לפי מה שבא בשאלה שפל א' וא' בדעתו הוא תובע שומעין לראובן במ"ש שיבחר השליש מדעת הבע"ד אבל לעד"נ שגם מ"ש הוא להטעים דברי רבנו אינו עולה יפה ע"פ הסוגיא דאית' התם מ"ט עבדי הכי ופירוש הרא"ש ל"ל אמרו שיבחרו בין שניהם שלשה ולפ"ד הלבוש קשה מה מקשה תלמודא הלא טעמא רבה איפא אם יבחרו גם מדעת שלשתן ודאי יבואו לידי עיננו הדין שהנתבע יבקש תחבולות להישמט מן הדין משא"כ בענין זבל"א וזבל"א אליבא דרבנו שאין בידי הנתבע לדחות פלל ואפילו לר"מ (מלבד שדונחק הוא לומר שהקונשיא הוא אליביה דר"מ ולית הילכתא פנוניתה מ"מ יש יותר לחוש לעיננו הדין אם יבחרו גם מדעת שניהם מאשר יש לחוש לזבל"א וזבל"א אלא ודאי נראה שאין לחוש לעיננו הדין פלל.

כי פשהתובע רואה שהנתבע דוחה אותו וכופו אותו ג' הדיוטות או יחיד מומחה לדון לפניהם כמ"ש הרא"ש שם וממילא גם הנתבע יוכל לומר פן ולא נקרא סרבו אם רוצה לל"ד בזבל"א וזבל"א ובאן פן שיהי' השליש נבחר גם מדעת שני הבע"ד פן נראה לי גרשון אשפנזי: שאלה קט ראובן הלנה לשמעון מנה ושמעון שיעבד לראובן מקום א' שיש לו בב"ה אבל לא התנה עמו שישב עליו בחנם או בשכר מעותיו וראובן ישב על המקום שבב"ה זמן מה בחיי שמעון ואח"כ מת שמעון וישב ראובן על המקום הנ"ל לאחר מותו של שמעון זמן מה ועכשיו בא יורשו של שמעון לסלק ראובן מן המקום הנ"ל ורוצה לנפות לו שכירות מכל השנים שעברו וראובן טוען שישב על המקום בשביל מעותיו שהלוהו ואין בה משום איסור רבית כי מותר להלוות ברבית לדבר מצנה אעפ"י שלא התנה בפ"י שישב על המקום בשביל מעותיו מ"מ כף הנה דעתו ודעת הלנה והא ראיה שפמה שני בחיי שמעון ישב הוא על המקום ושמעון עומד על גבו סמוך לו ע"כ תורף הטענות: תשובה בפתח דברינו נאיר אם מותר ללוות על מקומות שבב"ה בלא נכנייתא ולפי הנראה דבר זה מבואר באר היטב במרדכי ס"פ אילו מציאות והרב בהגה"ש"ע מביאו ב"ד סי' קע"ב רק שנדקדק מנין לו לרמ"א שמוותר הלא פלוגתא הוא במרדכי שם ורא"ב ס"ל בהדיא אפי' פשהתנה מתחלה ע"מ פן אסור ורא"ב ביה שחולק שם לא פליג אלא שלא לשון' שולח יד בפקדון ולפסלו לשבועה פיון שסבר שמצנה קעביד אבל מ"מ באמת אסור לעשות פן לכתחילה וכבר הקשה בעל הסמ"ע קוש' זו כסי' ע"ב.

ומירץ שם דראב"ה מירי בדלא התנה עמו בתחילה דלשם ודאי אסור להשתמש בו שלא מדעתו ובאמת א"א לפרש דברי הרא"ב ביה בענין אחר כי אם שלא התנה פן דאילו התנה פן לא שיהי' לומר שואל שלא מדעת אבל מ"מ קשיא לי מנין לרמ"א לתפוס הספק ולהניח הודאי כי הרא"ב פתב בהדיא שאסור אפי' התנה פן בתחלה והרא"ב ביה לא גלה דעתו בזה ואדברא ויותר מסתברא שגם הראב"ה מודה בזה דאסור אלא לא ס"ל לשוניה גזלנא ולפסלו לשבועה פיון שטעה וסבר מצנה קעביד כמ"ש גבי הני קבוראי והנה לפי הנראה בהבטה ראשונה אין בדברי ראובן ממש אף אם נאמר שאין אסור רבי' במקומות שבב"ה כמ"ש הרמ"א ב"ד סי' קע"ב (הגם שיש לאלוה מילין בזה) מ"מ התניח אם התנה פן מתחלה שישב על המקו' הנ"ל בשכר מעותיו אבל ראובן שלא התנה פן בשעת ההלואה אין לו לישב על מקום של שמעון שלא מדעתו ואם ישב הנה ליה פמי שדר בחצר חבירו שלא מדעתו שצריך להעלות לו שכר כמ"ש בפ' הרב' ובפ"ב דקמא וכ"פ הב"י הובא בש"ע כסי' שס"ג וא"ל דנקא שלא מדעתו הוא דצריך להעלות לו שכר פיון דלא ידע למחול אבל היכא דידע ולא מיחה ודאי מחל זה אינו כמ"ש בת"ה סי' שי"ז ע"ש ולעיקרא דדינא נ"ל פשוט אם הוא גברא דעביד למיגר ומקום דקנים לאגרא פשיטא ופשיטא דצריך ליתן לו שכר ומנפיה ליה ואף אם יתנה רק אבק רבית מנפני' שפסקינון פרינו אפרים וכהרא"ש שהסכים עמו ומשום דאית בי' איסורא לא הורע פוחו אע"פ שידע בעל המקו' ושתק לא משמע שיהא דעתו שידור בו בחנם וגדולה מזו אפי' אמר ליה בפירוש לאחר ההלואה דור בחצירי חנם ולא הזכיר לו בשכר הלואתו מנכינון משום דהנה אבק רבית ומנפני' כדעת ר' אפרים כנ"ל פן נ"ל פשוט גרשון אשפנזי: שאלה קי

ראובן שָׁבָא מְמַדִּינַת הַיָּם וְאָמַר לְשִׁמְעוֹן שֶׁהוּא אָחִיו וְרוֹצֵה לִירֵשׁ עִמּוֹ בְּנִכְסֵי אָבִיו וּבְאַמַּת דְּדוּעַ הוּא שְׂיֵישׁ לְשִׁמְעוֹן אֶחָ בְּמַדִּינַת הַיָּם.

וְשִׁמְעוֹן מְשִׁיב אֵין אֲנִי מִפִּירָה וְהַדִּין עִמּוֹ שֶׁהִנְיָחוּ בְּלֹא חֲתִימַת זָקֵן וּמִצְאוֹ בְּחֲתִימַת זָקֵן וְרֵאוּבֵן הִבִּיא שְׁנֵי עֲדֵי שְׂאוּמְרֵי שְׁמֻחַמַת פְּרָצוּף פָּנִים שֶׁל רֵאוּבֵן אֵינָם מִפִּירֵי אוֹתוֹ שֶׁהוּא אָחִיו שֶׁל שִׁמְעוֹן רַק מֻחַמַת קוֹלוֹ שֶׁל רֵאוּבֵן הֵם מִפִּירֵי אוֹתוֹ שֶׁהוּא אָחִיו שֶׁל שִׁמְעוֹן.

זֶה הוּא תוֹרֵף הַשְּׂאֵלָה וְעַתָּה יוֹרִינוּ רַבִּינוּ אִם עֲדוּת זֶה מְסַפִּיק לְהַחְזִיק רֵאוּבֵן שֶׁהוּא אָחִיו שֶׁל שִׁמְעוֹן וּלִירֵשׁ עִמּוֹ בְּנִכְסֵי אָבִיו אִם לֹא: תְּשׁוּבָה לְכַאוּרָה נִרְאָה שֶׁעֲדוּת זֶה מְסַפִּיק לְהַחְזִיק רֵאוּבֵן שֶׁהוּא אָחִיו שֶׁל שִׁמְעוֹן אַע"פ שֶׁאֵין מִפִּירֵין אוֹתוֹ ע"י פְּרָצוּף פָּנָיו וְרֵאָן לְדַבֵּר מֵהָא דְאִית' בַּפ' גִּיד הַנְּשָׂה (דף צ"ו) אָמַר רַבָּא מְרִישָׁא ה"א סִימְנִי עֲדִיף מִט"ע דְּהָא מְהַדְרֵנוּ אַבְיֵדָת' בְּסִימְנִי וְלֹא מְהַדְרֵין בִּט"ע הַשְּׂתָא דְשִׁמְעִינְהוּ לְהִנֵּי שְׁמַעְתָּתָא אֲמִינָא ט"ע עֲדִיפָא דַאלת"ה הַאִיף סוּמָא מוֹתֵר בְּאִשְׁתּוֹ וּבְנֵי אָדָם מוֹתֵרִים בְּנִשְׁוֹתֵיהוֹן בְּלִילָה אֶלָּא בִט"ע דְקָלָא ה"נ בִּט"ע דְקָלָא עכ"ל הַרִי קָמֵן שְׂיֵישׁ לְסַמְוֵן אִט"ע דְקָלָא לְעַנְוֵן אִסוּרָא כְּמוֹ שְׂיֵישׁ לְסַמְוֵן אִט"ע דְפְרָצוּף פָּנִים.

וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מֵהָא דְאִית' בַּפ"ד מִיתוֹת תְּנִינָא וְשִׁאָר כָּל חֲיִיבֵי מִיתוֹת שֶׁבְּתוֹרָה אֵין מְכַמְיֵין עֲלֵיהֶם חוּץ מִזֹּו כִּיצַד עוֹשִׂין לוֹ מְדַלִּיקִין לוֹ אֶת הַנֵּר בְּבֵית הַפְּנִימִי מוֹשִׁיבִין לוֹ עֲדֵי בְּבֵית הַחִיצוֹן כְּדֵי שְׂיֵהֵן הֵם רוֹאִין אוֹתוֹ וְשׁוֹמְעִין אֶת קוֹלוֹ כו' וּפִירֵשׁ"י הֵן רוֹאִין אוֹתוֹ לְאוֹר הַנֵּר שֶׁעִמּוֹ דְאִי לֹא מִצּוֹ חֲזִי לִיהָ לֹא מִצּוֹ מְסַהֲדֵי עֲלֵיהָ לְחִיּוּב' קִטְלָה וְאִע"ג דְשִׁמְעֵינוּן קִלְיָה דְמִצִּי לְמִימַר לֹא הֵנָּה אֲנָא עכ"ל וּמְלִשׁוֹן רִשׁ"י שְׁכַתְּב וְאִע"ג דְשִׁמְעֵי לְקָלָהָ כו' מִשְׁמַע שֶׁהֵם מִפִּירֵין אֶת קוֹלוֹ וְאִפ"ה אֵינָם יְכוֹלִין לְהַעֲיֵד עֲלָיו שֶׁהוּא הוּא א"כ מוֹכַח דְלֹא סְמַכִּינוּ אִט"ע דְקָלָהָ.

דִּי"ל דְּנִדְאֵי אִם הַמְּסִית יְכַחֵישׁ אֶת הָעֵדִים וַיֹּאמֶר לֹא אֲנָא הֵנָּה שׁוֹמְעִין לוֹ וְלֹא יוֹכְלוּ לְחֲיִיבֵיהָ קִטְלָא אֲבָל הֵיכָא דְלִיכָא הַכְּחָשָׁה בְּדַבֵּר כְּמוֹ בְּנִדּוֹן שַׁבַּפ' גִּיד הַנְּשָׂה יֵשׁ לְסַמְוֵן עַל ט"ע דְקָלָא וְא"כ בְּנִדּוֹן דִּידוֹן שְׂאִין כְּאֵן הַכְּחָשָׁה וְדֵאִי שְׂאִינוּ אָחִיו שֶׁל שִׁמְעוֹן שְׁפִיר סְמַכִּינוּ אִט"ע דְקָלָא אֲבָל כִּד מְעִינִין שְׁפִיר נִרְאָה שְׂאִין מִשְׁם רֵאָנָה כָּלֵל דְעַד כְּאֵן לֹא אֲמַרִּינוּ הֵתָם שְׁסוּמָא יוֹכַל לְסַמְוֵן אִט"ע דְקָלָא.

וְכֵן בְּנֵי אָדָם בְּלִילָה אֶלָּא מִשׁוּם דְלִיכָא רִיעוּתָא הַמְּגַרְע כַּח דִּט"ע דְקָלָא אֲבָל בִּנ"ד שֶׁהֵם רוֹאִים אֶת רֵאוּבֵן וְאֵינָם מִפִּירִים אוֹתוֹ בִּט"ע דְצוּרָה פְּשוּט הוּא שְׂיֵישׁ לָנוּ לוֹמַר שְׂאִין לְסַמְוֵן אִט"ע דְקָלָא וְזֶה נִרְאָה לִי פְּשוּט כ"ד גְּרִשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי.

שְׂאֵלָה קִיא נְדַרְשָׁתִי לְאֲשֶׁר שְׂאֵלוֹנֵי לְחַוּוֹת דְעֵי מְרַחֵק בְּעַנְוֵן פְּנוּיָה אַחַת הֶרְתָּה לְזַנּוּנִים וְיִלְדָה בַת וּבִשְׁעַת לֵידָה אֲמַרָה הָאֵם שְׁלִכְשֶׁר נִבְעֵלְתָ וְהִרְתָּה וְהִיא וּבַתָּה פְּשָׁרִים וְע"פ דְכָרִיָה הֵיָתָה הַבַּת בְּחֻזְקַת פְּשָׁרִית וְהִנֵּה כְּאֲשֶׁר גְּדֵלָה הַבַּת וְעוֹמְדַת עַל פְּרָקָה פְּרָק בְּתוּלָה נִישָׂאת אֲמַרָה הָאֵם שֶׁהַבַּת אֵינוּ רֵאוּן לְבוֹא בְּקָהָל כִּי נִתְעַבְּרָה מִן א' מְחִיבֵי פְרִיָּתוֹת וְהַנִּלְד מְמַזֵּר וְהַבַּת צוֹנְחַת כְּכַרוּכָא וְאֲמַרְתָּ אֵינִי מְאֲמִינָה וְלֹא מִפִּיָה אָנוּ חִיִּי לְפִסְלָנִי וְלִגְרִשׁוּנֵי מְלַהֲסַתְפַּח בְּנִחְלַת ה' זֶהוּ תוֹרֵף הַשְּׂאֵלָה וְהַחֲכָם הַשּׁוֹאֵל שְׂיֵיחַר פָּנָיו לְגַלוֹת לוֹ דְעַתִּי הַקְלוּשָׁה בְּזֶה לְהִלְכָה וְלִמְעַשָׂה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה מִירְאָה הוֹרָאָה אֲנִי בְּדַבֵּר קַל קַל וְחוֹמֵר בְּדַבֵּר חֲמוּר וּמָה גַם שְׂאֵנִי פֶה הָאוֹרֵחַ נָטָה לְלִין לְפִי שְׁעָה וְכִלִּי הַמְעַשָׂה הַגּוֹמְרִים הֵם

הספרי קודש אינם מצויני בנדי ע"כ אמרתי למשנה ידי הסופר ולא אכתוב מאומה אף לאהבת החכם השואל אשר הרבה והפציר בי שלא להוציא בנניר חלק לא יכולתי לומר נואש לדבריו וכדי למלאות את בקשתו במקצת יקבל החכם את תשובתו בקצרה.

ולא פדרכינו להשיב לשואל פעננין מלא דבר ולהראות פני' לכל צד ואופן כמראה האופן ואען ואומר לכאורה נראה שהאם נאמנת לעננין זה שהבת הוה ספק ממזרת אע"פ שאינה נאמנות לשון' ממזרת נדאית להתיירה להינשא לממזר נדאי מ"מ מידי ספיקא לא יצאה כמבואר בהרמב"ם וענין בפסקים.

וכתבים של מהר"א סי' ל"ז שהאריך בה פן נראה לכאורה אבל בטר מעט עיון נראה שאין האם נאמנת כלל לשוני' את הבת אפי' ספק ממזרת בנ"ד באשר שהבת היזה לה חזקת פשרות כמה שנים אין האם נאמנת להוציאה מחזקתה אע"פ שחזקתה לא בא לה כ"א ע"פ דברי האם מ"מ אין האם נאמנת לחזור מדבריה ולהוציא את הבת מחזקתה וראיה לדבר ממה שפתיב רבינו ירוחם בס' תולדות אדם וחסנה נתיב כ"ג ונ"ל ונאמן לומר האב זה בני ממזר כו' וכתב הר"מ דוקא דלא ה"ל חזקות פשרות מפומא דאבנה אבל ה"ל ח"פ מפומא דאבנה לא מהימן עליו למפסלי' אלא בסהדי עכ"ל כו' הרי קמן שאפילו האב דאלים פחו אינו נאמן להוציא הבן מן חזקתו שיש לו אע"פ שהחזקה לא בא לו רק ע"פ אביו מכ"ש שאין האם נאמנת להוציא את הבת מחזקתה הנ"ל.

וגדולה מזו נראה לענ"ד אפי' אם האם נותנת אמתלא לדבריה למה אמרה מתחילה לכשר נבעלתי מ"מ אינה נאמנת לפסול הבת וראי' לדברינו ממ"ש הר"ן בשם הרא"ה בפ"ב דכתובות גבי הא דאמרין התם האשה שאמרה א"א כו' כתב הרא"ה אם אומרת מקודשת אני לפלוני לא מהימנין לה בשום אמתלא כו' ע"ש פן נלע"ד אבל אינני מחליט הדבר כאשר מדונה לי שראיתי בתשו' ה' לב ח"א שכתב שלא רצה לסמוך אדברי הרמ"ה בזה למעשה גם צ"ע לע"ד בדברי רבינו ירוחם שהביא ראיה לדברי הרמ"ה מהא דאמרין פ' יש נוחלין האומר זה בני ואח"כ אמר עבדי הוא כו' כלל דמילתא נלע"ד אם הבת צונחת שאינה מאמינה לאמה לפסלה והאם איננה נותנת אמתלא טובה למה אמרה מתחילה לכשר נבעלתי איננה נאמנת לפסול את הבת.

והבת שריא להתנסבא לכל גבר פשר די תצביין אמנם אם הבת מאמינ' בלבה לאמה כבי תרי הדבר צ"ע כל זה נלע"ד פשוט אמנם מאחר שהנדון הוא דבר חמור ומה גם שאין מספים עמדי פעת שס"ק אינם מצויים בנדי ע"כ החכם השואל לא יסמוך אהוראתי עד שייספים עמו עוד מורה צדק אחד מיוחד וזה אחד יצילני משגיאות ויראיני מתורתו נפלאות כ"ד הטרוז מאד גרשון אנשפני.

שאלה קיב הנה תשובתו דמר בא לידי זה שנתים ולא חתים מר בסופו ולא אפקעי' שמיה בהאי דיסקא ומחמת הטינדא הנחתי אותה למשמרת בספר אחד ואמרתי פשאפנה מטרידות הציבור אנשה וביני ביני נתעלמה ממני ונשתפח הדבר עד שהגיע לידי מכתב אדוני ע"י האלוף כה"ר ליפמן פ"ץ אודות זה בהתנועדות עיר ראשקווי סמוך לק"ק קאליש ומיד כשבאתי לביתי חפשי ומששתי בכל ספרי עד שמצאתי את שאהבה נפשי דבריו דברי אלקים חיים ועריבי' עלי דברי דודים פי פלו מחמדים וזה עמו הלכה כמותו בודאי כל רז לא אגס לי ועד השתא נמי ידענא דשפיר קאמר מר ולא צריך לגמרא

ולסבא דידי רק ענוותנותי ירביני ונדאי בפלפולא להרוויח שמעת'ע"י הקושיא דידי ופרוקא דידי' ואחר מי רודף מלה ישראל אין בביתי לחם ושמלה הקדשה לחדש דברים מה שלא שמע אדוני ומה אדע אשר לא ידע מר מפל מקום אני פי מלה אשמור ויגזור אומר ויקם לו.

ואתנה דעתי הקלושה לפענ"ד. מפני שאין מסרבין לגדול כמוה ירבה בישראל.

ונדרה מצותיה ארוץ לענות גם את חלקי הנה מה שכתב מר דלא אמרינו דמשקר נעביד לאחזוקי שקרא אלא דוקא היכי דמטי לגוי הנאה מדבורו או הנאת ממון או הנאת התפארת כהיא דקטיל לי אספסתא וכו' דפ' בתרא דיבמות או פהאי דגיטין דשמע מקומנטריסין אבל היכי דלא מטי לגוי הנאה מדבור לא תלינו להחמירו ולא נפיק ממסל"ת: תשובה יפה פתב מר אף מ"מ בנ"ד עדין יש לחוש דגם שייכי בה במה שסיפר בגנות היהודים הלא היהודי נבילות זה עם זה שהניחו הב' הנותרים את השלישי מנח עד שמת וזו הנה התפארת שלו שתלה הגנות זו ביהודים דוקא שהם נבילות זה עם זה אבל הגוים אינם עושין כן.

והי' כמחזיק יראתם וממילא נשמע ההתפאר' והי' מתכבד בקלון היהודי וכה"ג י"ל דשייכי בה נעבידי לאחזוקי שקרייהו בהכי והנה הבן ל"ב בח"ב סימן ט"ו חוכה להחמיר אפילו במילתא דלא מוכחא טובא יע"ש אף ראיתי בת"ה סי' רל"ט בסופו וז"ל והכי איתא בתשובת מור"ם וכו' ומסיק שם דה"ה לשאר אמתלאות פגון להתפארת או למצוא חן קא מתפנין לא חיישינו דלא תלינו להחמיר בכל הני אא"כ מוכח עכ"ל ואע"ג דהיכא דשמע מקומנטרסי' של גוים פלוני נהרג חיישינו דמשקר בשביל ההתפארות דהתם שאני דמוכח מילתא טובא כמו שכתוב מור"ם בתשובה הנ"ל וז"ל.

ועוד הא אמר בפ' כל הגט שמעו מקומנטריסין איש פלוני נהרג אל ישיאו את אשתו וכו' עד דעבידי לאחזוקי שקרייהו משמע דרגילי בהכי הגוי לשק' נעבדי לאחזוקי שקרייהו אבל אי לא רגילו שאר גוים בכף לאחזוקי שקרייהו לא הוי תלינו לומר דלמ' האי גוי דקא מסהי עביד לאחזוקי אלמא דלא תלינו להחמיר אלא במילת' דמוכחא טובא עכ"ל משם נשמע דאין לבדות מלבנו שום התפארת להוצי' ממסל"ת עד שיהיה ידוע דרגילי בהכי הגוים לשקר נעבידי לאחזוקי שקרייהו אף דלכאורה לפע"ד ריקטא לישא דתלמוד' משמע בכל מילת' דשייכי בה אמרינו דעבידי לאחזוקי שקרייהו.

מדלא קאמר הכי הלא שאני הואיל מילתא דשייכי בה עבידי לאחזוקי שקרייהו מ"מ שפיר שמעינו מיתורא דקאמר בגמרא עבידי כו' דאי בכל מילתא דשייכי בה אחזוקי שקרייהו לישא עבידי מותר.

אלא עכ"ל יש דברי' די"ל דשייכי ומ"מ הואיל דאינו רגילי בהכי הגוים לשקר לא נפקי מכלל מסל"ת. והשתא אתי שפיר ההיא דשלקה דיבמות בההוא עובדא דקאמר נכרי לישראל קטול אספתא ושדי לחויאי בשבתא ואי לא קטילנא לך פדקטילנא לפלוני ישראל.

והוכרח שם שהנות תלתא רגילי ולא פשטא ליה מההיא דקומנטרסי' וכו' הואיל דיש לו שייכות מחמת הנאות התפארת אמרינו דמשקר ומחזיק שקרי'. וה"ה היכא דשייכי

בה מחמת הנאות ממון אמרינו כן אלא נדאי שהי' סליק אדעת' ל חלק ביניהם דשאני התם דרגילי בהכי הגוים בשייכות דהתפארת דהתם לשקר ואחזוקי שקרניהו אבל שייכות הנאות ממון י"ל דלא רגילי בהכי הגוים לשקר.

והשתא דאפשיטי' ההיא דקטול אספסת' וכו'. מהאי מתנית' נכרי שהוא מוכר פירות וכו' דגם בשביל הנאות ממון רגילי בהכי הגוים לשקר וע"כ אתיא לישנא יתיר' עבידי וכו' למעט שאר התפארות דאינו ידוע לנו דרגילי הגוים בהכי אע"ג דינש לדחות דלא אתיא למעוטי מהאי לישנא דעבידי וכו'".

אלא פה הוא עובדא דמור"ם הנ"ל היכא שלא אמר רק אני הרגתי לאיש פלוני יהודי בכה"ג דלא תלינו להחמיר. מ"מ נשמע מזה דגם בהא בשייכות דהתפארת לא תלינו לחומרא אלא דוקא היכא דמוכחא טובא כמו שכתב ת"ה הנ"ל דומה ממש להיא דשמע מקומנטריסי' פלוני נהרג על ידם דשבחם בפיהם יאמרו.

אבל בנ"ד לא הנפיר בשבחו ובשבח האנמות. רק מיד התחיל בגנות ישראל לא מוכחא טובא דלהתפארות אומר כן ולא תלינו לחומרא ולא נפיק ממסל"ת ועוד אם הנה דעתו בנ"ד להתפארות הגוים לא הי' להם לגנות ליהודי' כ"כ ולכנות אותם בשם נבילות דאם הגנאי גדול במעשה כזאת.

א"כ אין שבח להגוים כ"כ מה שלא יעשו כן ובשביל הנאה כל דהו לא מוכחא טובא דישקר ונפיר הני מסל"ת ועוד דאם דעתו הי' להתפאר את עצמו ונאמתו למה גינה היהודי' שהניחו שנים את השלישי עד שמת.

וא"כ אין התפארות להם כ"כ שלא יעשו כן וטפי לומר הנה להם שהניחו אותו חולה וזה בעינם לא מעשה נבלה ואפילו דבר זה לא יעשה ונהנה לו התפארות טפי והנה מהר"ש ביש"ש דיבמות פרק האשה בתרא סי' י"ז פסק דיהודי שהולך עם הגוי בדרך והגוי מסל"ת דרך סיפו דברי' אני הרגתי את פלוני לא אמרינו להטיל אימ' קא מתכוון ואף שפענבד' דמהר"ם לא מייירי בהולך עמו בדרך דאיכא למימר ביותר שבא להטיל אימה אמנם רוב ראיותו מספיקי' לנו דלא אמרינו מן הסתם קא מכוון לא בגילוי דברים וגם יפה כתב מר דאע"ג דבנ"ד לא הנפיר שמו ושם אביו ושם עירו מ"מ באשר דידוע לנו דהנהו תרי אחים וגיסו המה היו בכרפום אחד וזולתם משם לא הלכו לכרפום וזה האח הא' הי' חתנו של שחור מרא"בין שטיין וכולי האי לא חיישינו שיש עוד עזירות ששמש מנדינג ורא"בן שטיין ותרי אחים וגיסו ואח א' הוא חתן השחור מרא"בן שטיין וכבר כתב הר"ן בתשובה סי' ל"ג ונ"ל שאעפ"י שאמרו בתוספת אין מעידין עד שמפירין שמו ושם עירו.

לא בא למעט אלא שאין סומכין על אומדן דעתו של אמתלאות וכו' שמצויי' בהרבה בני אדם אבל בנדאי כל שמעיד בדבר ברור שא"א לספק משאין את אשתו אעפ"י שלא הנפיר את שמו ע"כ ונ"ד דנמי יש אומדנות בריאות וחקקות וא"א לספק באחר הואיל דלא הוה חקו שם בכרפום אחרים בכה"ג שיהיו ב' אחי' וגיסו ואח א' יהי' חתן של שחור מכאב"ן שטיין וגיסו יהי' ממאנ"דינג אמרינו דכאן נמצא וכאן הי' כמו שכתוב הנ"ל על עובדא דיצחק ר"ג ונ"ד עדיף טפי דשם לא אמר רק דהי' בר אחת' דרב ביבי ולא הנפיר

שם עירו דרב ביבי אבל בנ"ד הנפיר שם עירו של חמיו פי אמר חתן השחור מראבין שטיין.

ועוד מלישנא דמר שפתו' וזולתם משם לא הלכו לכרפום ולא אחרים משמע דידוע למכת"ר עפ"י האח וגיסו שלא הי' בכרפום שום יהודי' אחרים רק הם פשיטא דאין לחוש דלמא אחר נסיעת האח וגיסו באו אנשים אחרים בכה"ג וזה מת וגם יש ראי' לנ"ד מעובדא דאיתא במרדכי שלהי יבמות בגוי שאמר וכו' פעם א' הרגתי יהודי בין ניקולי לאוריוק שהיה מוליך ו' לטרני' ששלחה מרת יהודית לאחיה בניקולא והתירו אשתו וכו' ובנ"ד אין לה מעיד בדבר ברור יותר מזה.

ויפה פתב מר דעדיפי הני אומדנא מאומדנ' דמוכח דהביא מהרי"ק (עיין בתשובה (נ"ט) שפנדבר ג"כ בענין זה והשואל ההוא פתב אלי שנית בכך השבתי לו שנית זה התשובה באריכו') אף מה שפתב מר ואעפ"י דקי"ל דשחור או חנוור לא הני סי' וכו' דהיינו שלא להשיאו את אשתו כשאמר העד שראה איש שחור מת שחישינו שמה אחר הי' אבל פאן העיד שרא' שמת חתן השחור' הסי מראבין שטיין ואין עוד אחר שם כמוהו עכ"ל.

הואיל ודקדק לכתוב בחילוק שמחלק מר הני תרי תיבות מת והסי. גילה דעתו לומר אף שיאמר שחור מעיר זאת מת היכא דנקרא בשם שחור בעירו.

מ"מ עדין יש לחוש שמה אחר הי' וזה שנקרא בשם זה אזיל לעלמא וטעמו ונימוקו עמו דהואיל דשם זה אינו אלא שם התואר דעל שחרותו פן נקרא יש לחוש דלא הכירו בשאר ט"ע רק מחמת סימן שחרות שראה בו הוא אומר פן דזה הוא השחור מעיר הזאת ויש ראיה לדבריו מת"ה סי' רל"ט שהביא דברי רבינו שמחה ור' נתן דאין מסל"ת נאמן אלא כשאמר שנהרג או מת משום דלא צריך ט"ע.

אבל מצאתי פלוני הרוג עם סימני' היכא דאיכא למיחש דלמא אחר הוא וצריך ט"ע וכל ט"ע צריך עיון וט"ע זה דמסל"ת שאין דעתו להעיד אלא שאמר אותו ממילא לא סמכינו עלה ע"כ. וגם הוא הספיק על ידם היכא שהגוי הפיר אותו פבר בחייו ועכשיו כשאמצא הרוג נסתפק והכירו ע"י סימנים וט"ע.

ולכך לא מהני משום פיון דאינו מכונן להעיד אמרינו דלמא לא נתן עיניו לדקדק יפה ואפשר כשראה הדומה לאותו סימנים היה סבור בנודאי שהוא האיש שהפיר בו בחייו בסימנים הדומים לאלו.

אף דלכאורה נראה לפי עניות דעתי לדחות דהתם שאני דניכר מדברי הגוי דנסתפק מדאמר דהכירו ע"י סימני' וט"ע אבל גדון הג"ל אין שום הוכח' לומר דנסתפק כלל אם יאמר פן ששחור מעיר פלוני מצאתי מת הואיל ונקרא פן בעירו אף מגדון דמהרי"ב ח"א סי' ו' דלא אמר הגוי מסל"ת רק אוי ליוסף שראיתו הרוג וכו' מ"מ כתו' שיש להסתפק לשריותא מההיא דת"ה סי' רל"ט הג"ל ש"מ דאין לחלק כמו שחלקתי ובאמת לישנא דר"ש ור' נתן הכי דייקא דאמרי' דאין מסל"ת נאמן אלא כשאומר נהרג או מת משום דלא צריך ט"ע משמע דאינו נאמן אלא דוקא כשאומר שמת או נהרג לפניו וכה"ג א"צ שום ט"ע אבל כשאומר שמצא הרוג דלעולם צריך ט"ע אינו נאמן אף דמוכח מנ"ד דדעתו דמר מסכמת לדברי מהרי"ב שפסק כר' מנחם וכו' קלוגימוס וכמהרא"ם דאין

לחוש לדברי מהר"ש ונהר"ן הנ"ל דאל"כ נפל ההתיירא דנ"ד בבירא דנ"ד נמי לא אמר רק שמצא אותו מת מ"מ י"ל דיודה בנדון פנה היכא דאמר דמצא שחור מעיר פלוני מת הואיל דלא הנפירו רק בשם התנאר הואיל דמסל"ת הוא י"ל אומר בדדמי דהוא זה ואינו אלא אחר אף לפ"ז מוכרח לומר דגם אם ישאל יאמר פן דיש לחוש לזה דדעתו של מהרי"ל דאין לחלק בין גוי ובין ישראל וזה דוסק בעיני אף י"ל דמר לרונחא דמילתא כ"כ דנ"ד עדיף במה שאומר שמת חתן השחור הסי מראבין שטיין וכו' דשוב ליפא למיחש למידי.

מה שכתב מר שדברי מהריב"ל צריכי' ליישוב דסותרין דבריו זה את זה שכתב בח"א סי' ז' היכא דלא ידענא אי תוף ג' או לאחר ג' בעד השומע תלינן להקל משום דהוי פועין ס"ס ובח"ב סי' י"ג כתב דלמעשה ראוי להחמיר בס"ס נלע"ד דעוד יש לתמוה עליו דאין זה ס"ס כמו שכתבו התוס' בכתובות דף ט' פ"א בד"ה ואיבעית אימא באשת ישראל דקביל וכו' וא"ת אפתי איכא ס"ס וכו' די"ל דשם אונס חד הוא ונהוי פחד ספיקא וכן הספיק הרב המגיד והשיג שם על הרמב"ם וה"ה בנ"ד דשמא בתוף ג' ימים חד ספק הוא.

ואע"ג דאיכא למימר שהרגיש בזה וכתב דהוי פועין ס"ס ולא ס"ס ממש מ"מ יותר קשיא עליו דדבריו אלו סותרין לדבריו דח"ב סי' י"ג ואף לדברי מהרא"י בסי' ק"ל בפסקיו דאם ילדה העז זכר ונקבה ומספקא לן איזה נפיק תחילה דחשיב שפיר ס"ס שמא ילדה פבר העז קודם שפא ליד ישראל ואת"ל דלא ילדה דלמא נקבה יצאה תחילה.

(וכתו' דהביא ראיה לדבריו ולא הביא שם ראיותיו) מ"מ נראה דאינו חולק על תוס' הנ"ל ומשום דיש לחלק דבספק ראשון א"צ רק שמא ילדה פבר אף מה שילדה פבר הנה זכר אבל בספק הב' צריכי' שתלד נקבה וזכר ולספק שמא נקבה יצאה תחלה אבל ב' זכרים לא כמו שכתב הוא אף באם ילדה פבר נקבה זה הפא אחריו אינו בכור וכיוצא בזה פתוב הרב המגיד מהל' א"ב וז"ל הקשו לדבריו א"כ קיבל אביה קידושין פבר שית פבר שבע תתסר דחד ספיקא הוא ותירצו קודם שנתארסה אי אתה צריף לטענת אונס פלל (המעיינן בתשובה זו יעיין הדק היטב ויובן) דאפי' את"ל דפיתוי קטנה רצון הוא אפ"ה שריא עכ"ד ומ"מ נלפע"ד דאין זה סתירה לדבריו מה שכתב בח"א סי' ז' דהתם קא סמיך על אותם המקילים מפני שרבותא נפיש טפי מן המחמירים ונוסף לזה על המנהג שנתפשט להקל.

ולא כתב פן רק לרונחא דמילתא שיכול להיות שאף המחמירים יודו בנדון דידן' דהלא הרשב"א בתשובה סי' ת"א דעתו נוטה דס"ס מהני ואפילו דהיכא דיש חזקת איסור. ועוד דנ"ד יש פאן עוד ספק דלמא הלכה פדעת המקילין.

אף את"ל דהלכה פדעת המחמירין יש עוד תרי ספיקו' וכן משמע בדברי המרדכי בפ' החולץ דלא כתו' אלא דס"ס דאורייתא הוי פגון חד ספיקא דרבנן משמע היכא דיש עוד ספק יש להקל וכן פתבו האחרוני' בהדא ובנדון זה גם הרשב"א מסתפק בזה כמו שכתב ה"ה בפ"ג מהל' גירושין בשמו סי' ד"א.

ואף שכת' דל'שנא דמתניתן מכריע לחומרא דקתני אין מעידין אלא עד ג' ימים ולא קתני פל' שעברו עליו ג' ימים אין מעידי' מפל' מקום הניח הדבר בצ"ע. ועוד שהעיד הנ"י שיש עוד נ"א בלשון זה פל' שעברו עליו ג' ימים אין מעידים.

וגם מהררי"מט בתשובה לא"ה סי' ל"ה פתב שיש ג' נוסחאות בלשון זה אין מעידין אחר ג' ימי' וכן במדרש רבה קהלת וכן איתא במדרש רבה פ' ויקרא פי"ח. ועוד יש בנדון זה עוד ספק אף באת"ל דהוא אחר ג' ימים.

דלמא הלכה כר"ת. היכא דגופא שלם שמעידין עליו אפי' אחר ג' ימים.

וכ"כ ספר פני משה בתשובה שפבר הספימו רוב האחרונים להקל. וגם כתו' ס"ס זה ספק אם הלכה כמ"ד דעל הסתם תלינן שבתוך ג' ימים הוא ואת"ל דלא אפתי איכא ספק אחר היכא דלא נחבל בפניו.

דלמא הלכה כמ"ד שמעידין עליו אפי' לאחר ג' ימים וכתו' שכ"כ הרבנים מוהרר"א ומהררי"מט וגם בדברי ריב"ז סימ' י"ד כתו' להקל ואע"ג דכתב בש"ע סי' י"ז סך"ח דלא נתחננו דברי ר"ת בזה בעיני האחרוני' וכבר כתב מהריב"ל בח"א בתשובה סי' ט"ו בסופו דלא נחשב לס"ס הואיל שרבו הפוסקים בחכמה ובמנין להחמיר מ"מ בנ"ד נחשב לספק דהלא מי יאמר נגד ר"ת שרבו בחכמה ועוד דלא כתו' רק דלא נתחננו דבריו להם ולא פתב כמו שכתב לעיל סעיף ד"ה היכא דכל גופו שלם אפילו אין שם פרוצוף וכו' כי שם פתב שחלקו עליו כל האחרונים.

והנה בתשובה אחר כבר כתבתי דמשמע מדברי התלמוד שיליהי יבמות גבי פיקסא ר"י אומר וכו' כר"ת משום דרצה לפשוט דר"י לקולא פליג מהא דאנסבוה רבא לדבייתהו פתר ח' יומי וכו' ודחה תלמודא דשאני מיא דצמתי והא אמרת מיא מרזו מפה וכו' ויש להקשות מפה מאן דכר שמה ודקארי מאי קארי ליה אלא ודאי דידוע להגמרא דעובדא דהתם מיירי שחבל בפניו דאל"כ קשה איה' הי' רוצה לפשוט מההוא עובדא דר"י לקולא הלא באין לו מפה אפי' רבנן סברו דמעידין אפי' אחר ג' ימים.

וגמרא דמשני הני מילי היכא דאיכא מפה ר"ל מקום מפה מרזו אבל צדדים מפה צמתו ועדיין יכולין להפיר בו שהוא הוא וכן משמעות רש"י שם ע"ש. וכן מצאתי בדברי ריב"ז בתשובה ט"ו בדברי שדקדק פן מדברי רש"י וא"כ הני שפיר ספק ויכולי' אנו לצרף לספקות הנ"ל: ועיקור העדות שיש לסמוך עליו בנ"ד הוא העדות ממכר מאסל כמו שכתב מר ג"כ אף דלכאורה יש לפקפק דמחמת הנאתו אומר פן פדי שיתנו לו טובה אומר שלא הרע לשום יהודי ולא עוד אלא שעשה טובה לאהרן.

לכן סיפר שעשה לו טובה וביקר אותו והמתין עליו וגם הנה לוקח אתו עמו רק שהסיפה הנה שמת והיכא דשייכי בה חיישינן דשקורי משקר פההיא דנטל אספסת' בשבת' וכו' אף נלפע"ד דהתם שאני דהנאה תליא במה שאומר שהרג לפלוגי על שלא שמע לו לקטול אספסתא בשבת דמחמת זה יתיירא היהודי לנפשו שלא יהרג ויקטול ליה אספסתא בשבת.

אבל נ"ד אין שום הנאה גייע לו מחמת שאמר שמת רק מה שהטיב עמו ולא אמר שהטיב עמו לאחר מיתה רק פשה' בחיים וא"ל שירא לנפשו שלא גייע לו הנאת נתינת הטובה

אם לא יאמר פן נשמת משום שישיאלו למה הניח אותו מןשכב תחת האילן ולא לקח אותו עמו זה אינו דהלא נתינת הטובק אינו כל פך הנאה גדולה וילאותרו הנאה מועטת סגי הי' במה נאמר שהטיב עמו בזה שביקר אותו שהמתין עליו יום אחד א"כ לא מוכחא פלל וקושטא קאמר: ומה שמכחישי' הפעלי מלחמות זה את זה דמנה נראה שמת בחולי ומחב' נראה שמת מחמת דריסות רגלי הסוסים.

ראיתי שפשוט בעיני מר לסמוך על דברי ש"ע באה"ע סי' י"ז ס"ט ונהם דברי הטור שכתב בשם תשובת הרא"ש וממשנה ערוכה דיבמו' היכא דאחת אומרת מת ואחת אומרת נהרג דסברי ר"י ור"ש הואיל שזו וזו מודים שאין בעלה קנים הרי אלו נישאו וכבר ק"ל דהלקה כר"י ור"ש נגד ר"מ מ"מ יש לדחות דלמא דוקא בנשים צרות דינא הכי אבל לא בשאר עדות וביותר נלפענ"ד לכאורה עדין צריך תלמוד דהלא הא דקי"ל דבעדות אשה א"צ דרישה נחקירה משום דפסקינן כר"ע בשלהי יבמות דסבר דלדיני ממונות מדמינן.

א"כ היכא דמכחישין זה את זה בחקירות אפי' בדיני ממונות עדותן בטילה כמבואר בטור ח"מ סי' ל' בש"ע ס"ב א"כ לדברי הרמב"ם דכתב בהל' עדות פ"ב ופ"ג דהכחשה בגוף המעשה חשוב כהכחשה בחקירות ועדותן בטילה והובא בש"ע בסעי' ה"ל וא"כ לפי דבריו ג"כ בנ"ד עדותן בטילה וממתניתן ה"ל אין ראוי' משום דצרה שאני אע"ג דב"י תמה בסי' ל' וגם בכ"מ פ"ב הניח בצ"ע למה עדותן בטילה הא אין העד' גיומי' על ידה.

כבר נתן הלחם משנה שבח לטעם ה"ל לתרץ דטפי עדיף חקירות שכתב רבינו שהם בגוף המעשה כיצד הי' מחקירות זמן ומקום שהם חוץ מהמעשה וכו'. ובהני חקירות שכתב הרמב"ם שהם בגוף המעשה בדין הוא ודאי שאם אמר אינו יודע שעדותן בטילה ולא הוצרכו בגמרא לתת טעם גבי חקירת מפני דשייך בהם הזמה אלא הואיל ונהם דברי חיצוני' למעשה כמו הבדיקה הוצרכו הגמרא לתת טעם על כך.

והנה מצאתי בספר חלקת מחוקק על הא"ע שהרגיש גם בזה ומתמי' בתמי' קנימת על הרמב"ם ונרא"ש וגם על הב"ח שהפריז על המדה אף לפענ"ד נראה דלדברי ר' יוחנן דאמר שם דף קי"ח ע"א רישא אפילו תימא ר"מ ובהא אפי' ר"מ מודה דכל לא מת בעדות אשה לאו הכחשה היא וכתבו תוס' שם דיש לפרש בצרות דוקא איירי וטעמא דלא מת דלא הויא הכחשה שמכחיש צרתה ואין לנו להאמינה ולכך תינשא אבל זו אומרת מת וזו אומרת נהרג הויא ודאי הכחשה כיון ששתייהן באו להתיר עצמן.

ואין מכוננות דברייהם דאמר' בדיני ואין יודעת אמתת הדברים עכ"ל ומדסברו ר"י ור"ש דנישאו אע"ג דהכחשה בגוף המעשה ע"כ לומר דבכה"ג גבי עצונה הקילו. משום דשוב אין לחלק בכה"ג בין צרה לשאר עדות (אף לדברי ר"מ דאמר שם דברינשא נמי פליגי.

א"כ סבר שאין לחלק בין רישא לסיפא) ולעולם לא שייך ה"ט הואיל דצרה היא אין לנו להאמינ'. אבל היכא דע"א אומ' מת ועד א' אומר נהרג דהוי הכחשה בגוף המעשה עדותן בטילה.

ולא שמענינו ממתינתן משום דאיכא למימר צרה שאני. וכדי דלא תימא דהלקה כר"א הואיל דר' יוחנן נשאר מוקשה דאליב' מתנייתו בתרא אתיא דלא פמאן וכו' (וכבר האריף בזה הרא"ש בפסקיו לתרץ דמ"מ קי"ל כר"י משום דלסברת המקשה דסבר דע"כ דאשה אומרת לא מת מיירי אפי' בצרה: דאי לא הכי היינו רישא עד א' אומר מת ועד א' אומר לא מת ונשם הקשה תלמוד' קשיא ע"ש אבל ר"י לאותה קוש' לא חש דמוקי מתנייתו באשה דעלמ' ומתנייתו נקט בין בעד פשר ובין בעד פסול) לכן בא לאשמענינו הטור בזה בתשובה זו דלא תימא דהלקה כר"א וא"כ לא שמענינו ממתינת' דאחת אומרת וכו' להיכא דאומר עד א' וכו' משום דאיכא למימר דבצרה דוקא אמרינו הכי ולכן בא הרא"ש בתשובה לומר דהלקה כר"י דלא פליג ארישא.

ובסיפא לא שיני' האי טעמא הואיל דצרה היא. א"כ הכחשה הוי בגוף המעשה.

ואפ"ה ר"י ור"ש סברו דבעגונה הקילו בכה"ג ותנשא אע"ג דלדברי הרא"ש ה"ל דשם סיים דאי הלקה כר"א משום דר"י נשאר מוקשה מוכרח דהכחשת צרה הויה הכחשה פסתמא בתראה א"כ לפי זה נשמע מן הדא שכתב הטור בסי' ה"ל דף מ"ח באו שתי צרות אחת אומרת מת ואחת אומרת לא מת וכו' דאומרת מת תינשא וכו' דהלקה כר"י ולא כר"א מ"מ כתב הטור נמי שהוא דתשובת הרא"ש ה"ל פדי דלא לטעות לומר מחמת קוש' ה"ל דעדות נשים לדיני ממונות מדמינן ובדיני ממונות היכא דהכחישו בגוף הענין עדותן בטילה ומחמת קוש' זו יעלה לומר דאף לדברי ר"י דלא פליג ר"מ ברישא ומחלק בין רישא לסיפא מ"מ ר"י ור"ש סברו דאין לחלק ביניהם ולעולם הצרה אפי' בכה"ג לא מהימנא קמ"ל דהרא"ש סבר דזה דוחק ומוכרחי' לומר פנ"ל וא"כ הרנוחנו בזה לדברי הרב בעל ל"מ ה"ל דחקירות בגוף המעשה עדיף טפי משאר חקירות וא"כ הואיל והקיל בזה מכ"ש בשאר החקירות פדברי הב"ח ולא מטעמ' ועוד בנ"ד יכולין לתרץ באופן שאינם מכחישי' זה את זה דהעד א' שאמר שמת בחולי טעה לומר פנ הואיל דלא ידע ולא שמע מדריסות סוסים רק ידע שחולה היה ואח"כ מצא אותו מת ולא היה לו במה לתלות המיתה רק בחולי ולכן טעה לומר פנ.

אף דלא היה אמוד בעיניו שימות מחולי זה רק שסופו מוכיח על תחילתו מה שמצא אותו מת. ולא היה לו במה לתלות לכן טעה לומר פנ.

אבל השני שיזע או שמע מדריסות הסוסים שדרסו עליו ולא היה אמוד בעיניו שלא ימות מחולי זה לכן אמר שדריסות הסוסים גרמו לו וזה מצא לטעות בו כמו דאמרינו בפרק הוי בודקין דף מ"א היכא דעד אחד אומר שהיה ב' בחודש ועד אחד אמר ג' בחודש אמרינו דאחד מהם טעה בקביעה דירחא ובחד שיפורא אמרינו דטעה ולא שמע אף על גב דשופר עביד להשמיע שיחקדש החדש.

מכל מקום אמרינו דלמא לא שמע מכל שכן דבר כזה בדריסות סוסים אינו עביד להשמיע פשיטא די"ל הואיל דלא שמעו לכן תליא המיתה בחולי אע"ג דיש פאן מקום עיון דמריש פ' סורר ומורה אמר דה"ט דאמרינו דטעי בקביעה דירחא משום דאזלינן בתר רובא ורובא דאינשי עבידי דטעו בקביעה דירחא משם משמע דלא מתרצין דברי העדים שלא יהיו פמוכחשים ואמרינו דחד מהם טעה אלא בדבר דרובא דאינשי עבידי דטעו וכן משמע מדברי הר"ן תשובה ל"ד שהביא ראיה זו ה"ל אף דלנ"ד לא קשיא מידי משום

דְּזֶה דְּבַר מְצוּי מְאֹד שֶׁלְפָעַמִּים חוֹלָה לֹא אָמוּד בְּעֵינַי הַבְּרִיּוֹת שְׂיָמוּת מַחֲוִלִי וְאַח"כּ מֵת אָמְרוּ הַפֶּל דְּסוֹפּוֹ הוֹכִיחַ עַל תְּחִילָתוֹ דְּמַחֲוִלִי מֵת.

מ"מ לְכַאוּרָה גְּמָרָא הֲנֵ"ל סוּמַר לְדַבְרֵי מַהֲרִי"ק סִי קכ"א וְאַחֲרוֹנִים שֶׁהֲלָכוּ בְּעַקְבוֹת הֶרְאִישׁוֹנִים וְגַם רִיקָטָא דְתַלְמוּדָא דְפִסְחִים דָּף י"ב ע"א דְפָרִיף רַבָּא אַאֲבִי וּמָה אֵילוּ דְיִיָקִינוּ בְּהַדִּי סְהַדִּי דְהָאִי דְקָאָמַר שְׁלֵשׁ בְּתַחֲלִילַת שְׁלֵשׁ וְהָאִי דְקָאָמַר חֲמִשׁ בְּסוּף חֲמִשׁ וְהָאִי עֲדוּת מְוַכְחֶשֶׁת וּמְפִירֵשׁ"י שֵׁם וְכִי אֶפְשָׁר לֹאמַר שְׂאִין תּוֹלִין שְׁעוֹת אֲלֵא מְשִׁהוּ לר"מ וְשַׁעָה וּמְשִׁהוּ לר"י א"כ הִיאָף אַתָּה מְצָרְף עֲדוּתָן מִי אָמַר לָהּ שְׁזֵה הַמְקַדִּים נִתְכַּוְּנוּן לְסוּף שְׁעָה וְהַמְאֻחֵר נִתְכַּוְּנוּן לְתַחֲלִילַת הַשְּׁעָה כְּדִי לְקַרְבֵּן זֶה אֲצֵל זֶה וּלְצָרְף עֲדוּתָן שְׁלֵא תְהֵא בִינֵיהֶן אֲלֵא שְׁיַעוּר טְעוֹת הָאָדָם וּמָה אֵלוּ דְיִיָקֶת בְּהַדִּי סְהַדִּי לְחֵלֶק עֲדוּתָן מְצִית לְמִימַר הָאִי דְאָמַר ג' בְּתַחֲלִילַת ג' וְהָאִי דְאָמַר חֲמִשָּׁה בְּסוּף חֲמִשָּׁה.

וַיֵּשׁ חִילּוּק ג' שְׁעוֹת חֶסֶר מְשִׁהוּ. וְכִינוּן דְאִין אָדָם טוֹעָה כ"כ בְּחֵלְקַת עֲדוּתָן וְהוּאִי מְוַכְחֶשֶׁת וְלֹא קְטֻלִינוּן לִיָּה לְהָאִי נֶאֱנָן נִיקוּם וְנִקְרַב עֲדוּתָן כְּדִי שְׁיִהְרַג זֶה ע"כ הָרִי הִיכָא דְיֵשׁ לֹאמַר כָּף שְׁיִהְיוּ כְּמְוַכְחֶשִׁים אַף דִּי"ל אִיפְכָא אֲזֵלִינוּן לְחוּמְרָא לֹאמַר שְׁהֵם מְוַכְחֶשִׁים.

רַק י"ל אִיפְכָא לְמִימַר דְשִׂאֲנֵי הֵתָם דְפָרִיף תַּלְמוּדָא נֶאֱנָן נִיקוּם וְנִיקְטוּל מְסַפִּיקָא וְרַחֲמָנָא אָמַר וְהִצִּילוּ הַעֲדָה אֶת הַרְוָצָח דְמַחְפְּשִׁין זְכוּתָן מִשְׁמַע הִיכָא דְלֹא שְׁיִיף טַעַם זֶה שְׁפִיר מְתַרְצִין אֶת דְבַרֵיהֶם אַף בְּכַה"ג וְלֹא חֲשָׁבִינוּן כְּמְוַכְחֶשִׁים וְעוֹד י"ל דְקִי"ל כְּרַבִּי חֲנִינָא דְאָמַר דִּינֵי מְמוֹנוֹת לֹא בְּעֵי דְרִישָׁה וְחֻקִּירָה כְּדִי שְׁלֵא תִנְעוּל וְכו' וּמַחֲמַת זֶה אָמְרִינוּן בְּתַלְמוּדָא פֶּרֶק אֶחָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת דְשֻׁטַר שְׁכַתוּב זְמַנּוֹ בְּאֶחָד בְּנִיסָן בְּשִׁמְטָה וּבְאֵו עֲדִים וְאָמְרוּ הִיאָף אַתָּם מְעִידִים עַל שְׁטַר זֶה וְהֵלֵא בְיוֹם פְּלוּנֵי עֲמַנּוּ הִיִּיתָם בְּמַקּוּם פְּלוּנֵי שְׁטַר כְּשֶׁר וְעֲדִים כְּשֶׁרִים וְאָנּוּ מְתַרְצִין לְמִילְתֵיהוּ בְשִׁמָּא אַע"ג דְאִי בְּעֵי דְרִישָׁה וְחֻקִּירָה לֹא הִי מְתַרְצִין בְּשִׁמָּא.

כְּדְפָרִיף תַּלְמוּדָא שֵׁם וַא"כ דְקִי"ל עֲדוּת אֲשֶׁה לְדִינֵי מְמוֹנוֹת מְדַמִּין ה"ה דְמְתַרְצִין וּמְכַשִּׁירִים אֶת הַעֲדִים וּמְתַרְצִין אֶת מִלְתֵיהוּ אִפִּי בְשִׁמָּא מִשָּׂא"כ בְּדִינֵי נְפֻשׁוֹת וְאִין מְתַרְצִין אֲלֵא דוֹקָא הִיכִי דְעַבִּידֵי דְרַוְבָּא דְאִינְשָׁא לְטְעוֹת בְּזֵה וְרִאִיתִי נְמִי לְמַהֲרָם מְלוּבָלִין שְׁכַתַּב בְּתַשׁוּבָה סִי קל"ג וְהִרְגִישׁ בְּזֵה מַהֲהִיא דְגְמָרָא דְפִסְחִים וְאָמַר שְׂאִין לוֹ רֵאָה.

וּלְפַע"ד רֵאָה הֲנֵ"ל מְסַפְקַת וְהַשְׁתָּא נְמִי אַתְיָא שְׁפִיר הָא בַח"מ בַּש"ע כְּגוֹן שְׁאָמַר הָא בַב' בְּחוֹדֶשׁ וְכו' וְטַעוּ בְּעֵיבוּרָא דִירְחָא ע"כ וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק אַף דְרַוְבָּא דְאִינְשֵׁי עַבִּידֵי דְטַעוּ בְּעֵיבוּרָא דִירְחָא הֵלֵא שֵׁם בְּסִי רל"ב אִיפְסָקָא הִלְכְתָא כְּשִׁמוּאֵל דְלֹא אֲזֵלִינוּן בְּמְמוֹנָא אִפִּי כְּתַר רַוְבָּא אֲכַל הַשְׁתָּא נִיחָא דְבַעֲדוֹת שְׂאֲנֵי וּמְתַרְצִין מִלְתֵיהוּ אִפִּילוּ בְשִׁמָּא מְשׁוּם נְעִילַת דְלַת וְכו'.

וּפְשׁוּט זֶה בְּעֵינֵי רַק שְׁרִאִיתִי בְּסַפֵּר שְׁ"ף עַל הַח"מ סִימָן ל' שְׁהִרְגִישׁ בְּזֵה וְלַע"ד א"צ לְפָנִים וְעוֹד בְּנ"ד אִינוּ אֲלֵא עַפּו"ם מְסֻל"ת וּכְבָר כְּתַבוּ בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א דְנֶאֱמָן לְהַתִּיר וְלֹא לְאַסּוֹר. וְעוֹד דְבַעַל הַתְּרוּמוֹת שְׁעַר כ"ט וְהַרְמַב"ן בְּתַשׁוּבָה סְבָרוּ דְגַבִּי דִינֵי מְמוֹנוֹת אִפִּי הִנְכַחְשׁוּ בְּחֻקִּירוֹת כְּשֶׁר וְעוֹד אִי דְבַר כְּזֵה הָאִי חֻקִּירוֹת פְּלִיגוּ עָלָיו הַרְאָב"ד וְרַש"י לְדַבְרֵי הַב"י שְׁכַתַּב בְּסִי ל' וְגַם הֶרָא"ש בְּתַשׁוּבָה הֲנֵ"ל א"כ כָּל הֲנֵ"ל רֵאוּי לְהִיּוֹת סְנִיף לְהַתִּירָא

וּנְפֵה פֶתֶב מֵר שֵׁישׁ לְסִמּוֹן עַל הָאֲחֵרוֹנִים מֵהַרִּי"ק וּמֵהַר"ם מְלוֹבְלִין לְתַרְץ אֶת דְּבָרֵי הַעֲדִים שְׁלֵא יִהְיוּ פְּמוֹכָחִשׁוֹ וְגַם יָפֵה פֶתֶב מֵר מֵה שְׁלֵא הַזְּפִירוֹ מִזֶּה הָאֵחַ וְגִיסוֹ דְּמִלְתָּא דְּלֵא רֵמִי אֲאִינֵשׁ לָאוֹ אֲדַעְתִּיהּ וּכ"כ הָרֵא"שׁ בְּתַשׁוּבָה פְּלֵל כ"ט וּמֵה שְׁפִלְפוּל שָׁם אִינוֹ שִׁינֵה פְּלֵל בְּנ"ד.

לְכֹן דַּעְתִּי מְסַפְמַת עִם דַּעְתּוֹ דְּמֵר לְהַתִּירָא לְכָל גְּבֵר דִּיתְצַבִּיין וּמֵה שְׁנִרְאָה לַפַּע"ד פֶּתֶבְתִּי בְּלִי גְרִשׁוֹן אֲשַׁפְנִי. שְׁאֵלָה קִיג אַהוּ מַעַכ"ת עֵינִן בְּמֵה שְׁפֶתֶב רַבִּינוּ בְּסִי' ע"ג ס' כ"ה וְהוּא מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ם וְז"ל הַמְּלִנָה לְחִבְרִי עַל הַמְּשָׁפוֹן וּמַת הַלְוָה וּמְלִנָה בֵּין שְׁמַת לְוָה תְּחִילָה בֵּין שְׁמַת מְלִנָה תְּחִילָה הוּאִיל וְנִפְרַע מִמֵּה שְׁתַּחַת יָדוֹ וְכו' הָרִי זֶה נִשְׁבַּע בְּנִק"ח וְנוֹטֵל עַכ"ל עֵינִן בְּב"י שְׁהַקְשָׁה עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ שְׁהָרִי הַיּוֹרְשִׁים אִינָם צָרִיכִין לְיִשְׁבַּע אֲלֵא שְׁלֵא פְקִדְנוּ וְתִרְץ שְׁמָה שְׁאֵמֵר הָרִי זֶה נִשְׁבַּע בְּנִק"ח קָאִי עַל הַמְּלִנָה וְהַיּוֹרְשִׁים נִשְׁבַּעִים שְׁלֵא פְקִדְנוּ ע"ש וְהִנֵּה לְכֹאזְרָה מְשַׁמַּע וְנִרְאָה שֵׁישׁ לְהַקְשׁוֹת עַל הַב"י שְׁהַקְשָׁה עַל רַבִּינוּ שְׁהָרִי הַיּוֹרְשִׁים נִשְׁבַּעִים שְׁלֵא פְקִדְנוּ וּבְאֵמַת טַעְמוֹ וְנִימוֹקוֹ עֲמוֹ שְׁאֵר אַת"ל שְׁמָה שְׁפֶתֶב רַבִּינוּ הָרִי זֶה נִשְׁבַּע קָאִי עַל הַיּוֹרֵשׁ שְׁפִיר שְׁהָרִי דִּין עֲרוּכָה בְּסִי' ק"ח ס"ח וְסִי' י"ז שְׁהַשְׁבֻּעָה שְׁלֵא פְקִדְנוּ הִיא בְּנִק"ח וְלִיכָא שׁוּם חוֹלֵק עָלָיו וְגַם הַב"י בְּעֲצָמוֹ בְּסַפְרוֹ הַש"ע בְּס"ה כ"כ שְׁהַשְׁבֻּעוֹת הַיּוֹרְשִׁים הִיא בְּנִק"ח א"כ מִן הַתִּימָה עַל הַב"י עַל שְׁהַקְשָׁה עַל רַבִּינוּ אֲלֵא דַּה"ל שְׁמָה שְׁפֶתֶב רַבִּינוּ הָרִי זֶה נִשְׁבַּע בְּנִק"ח קָאִי עַל הַיּוֹרְשִׁים וְהִינֵנוּ שְׁלֵא פְקִדְנוּ שְׁהִיא בְּנִק"ח אַע"פ שְׁאִין הַלְשׁוֹן שְׁלֵא בְּנִק"ח מוֹרָה עַל שְׁלֵא פְקִדְנוּ דַּא"כ ה"ל לְכַתּוּב סֵתֵם הָרִי זֶה נִשְׁבַּע שְׁבֻעוֹת הַיּוֹרְשִׁים וּמִמִּילָא אָנוּ יִדְעִינֵן שְׁהִיא בְּנִק"ח מ"מ לֵא ה"ל לְב"י לְתַמּוֹן הַלְשׁוֹן מְפָנִי קוֹנְשִׁיא זֹו אֲלֵא לְדַחֲוֹק וּלְפָרֵשׁ דְּהִינֵנוּ שְׁבֻעוֹת הַיּוֹרְשִׁים שְׁהִיא בְּנִק"ח אֲלֵא ע"כ לֹמֵר שְׁהַב"י סוֹבֵר שְׁהַשְׁבֻּעוֹת הַיּוֹרְשִׁים אִינָה בְּנִק"ח אֲלֵא בְּשֻׁבֻעוֹת הַיּוֹרְשִׁים א"כ מִן הַתִּימָה שְׁהִינֵנוּ דְּבָרֵינוּ סוֹתְרִי לְמֵה שְׁפֶתֶב בְּסִי' ק"ח שְׁהַשְׁבֻּעוֹת הַיּוֹרְשִׁים הִיא בְּנִק"ח פֶּה הִנֵּה מְרַגְלָא בְּפִנּוּמֵי לְהַקְשׁוֹת אֶת זֶה וְהִנֵּה פְּאֵשֵׁר רְאִיתִי בְּפִירוּשׁ ב"ח שְׁחִיבֵט בְּפִירוּשׁ דִּין זֶה מְפָנִי אוֹתוֹ קוֹנְשִׁיא שְׁהַקְשָׁה ב"י עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ם וּפִירוּשׁ הוּא נְמִי עַל עֵינֵן שְׁמָה שְׁפֶתֶב רַבִּינוּ הָרִי זֶה נִשְׁבַּע קָאִי עַל הַמְּלִנָה.

וְהַיּוֹרְשִׁים נִשְׁבַּעִי שְׁלֵא פְקִדְנוּ. א"כ נְמִי מְשַׁמַּע מִדְּבָרֵינוּ שְׁהַשְׁבֻּעוֹת הַיּוֹרְשִׁים בְּהִיסָת אֲמַרְתִּי אִיף אַכְנִיס רְאִשֵׁי בֵּין הָרִים גְּדוֹלִים שְׁנֵה הוּא פְּשוֹט שְׁבֻדַּעַת פְּתָבוּ זֹאת וְלֵא הִנֵּה טוֹעִים בְּדִין עֲרוּכָה.

וְלֵא יְכוּלְתִי לַעֲמֹד עַל סוּף דַּעְתָּם. אֲבָל עַתָּה שְׁחִזְרִיתִי פְּעַמֵּי וְגַם שְׁלֵשִׁי וְעֵינֵינִתִּי לְהַתִּישֵׁב זֶה וְהָ נִתְּנָ לִי לְב לְדַעַת אֶת זֶה וּפְשׁוּט שְׁגַם זֶה דַּעְתָּם וְהִנֵּה אַקְדִּי מֵה שְׁתַּמְלִי לִי עַל דְּבָרֵי רַבִּינוּ לְפִי מֵה דְּסִלְקָ דַּעְתּוֹ שְׁלֵא הַב"י שְׁמָה שְׁפֶתֶב רַבִּינוּ ה"ז נִשְׁבַּע בְּנִק"ח קָאִי עַל הַיּוֹרְשִׁים קוֹנְשִׁיא לִי טוֹבָא חֲדָא הַאִיף פֶּתֶב רַבִּינוּ בֵּין מַת לְוָה תְּחִילָה הָא אִם מַת לְוָה תְּחִילָה הִיא הַמְּלִנָה צָרִיף לְיִשְׁבַּע וְהִיאָה נוֹטֵלִי הַיּוֹרְשִׁים בְּשֻׁבֻעָה הָרִי אֲמָרוּ חֲכָמֵי אִין אֲדָם מוֹרִישׁ שְׁבֻעָה לְבָנָיו וְעוֹד שְׁהַמְעֵינֵן בְּזֶה יִרְאָה שְׁדְּבָרֵי רַבִּינוּ סוֹתְרִים לְמֵה שְׁפֶתֶב בְּסִי' ס"ט סִי"ד וְהוּא דְּשָׁם פֶּתֶב וְז"ל וְכַתֵּב ב"ה וְנִשְׁבַּעִים הִיסָת שְׁלֵא אֲמַר לְהֵם אֲבִיָּה וְכו' וְלֵא נְהִירָא מֵה שְׁפֶתֶב וְנִשְׁבַּעִים הִיסָת שְׁלֵא אֲמַר לְהֵם אֲבִיָּהֵם שְׁלֵא מְצִינוּ שְׁבֻעוֹת הַיּוֹרְשִׁים אֲלֵא לְגַבּוֹת שְׁטֵר שְׁהַנִּיחַ לְהֵם אֲבִיָּהֵם אֲבָל לְפִטוֹר אִין צָרִיכִין שְׁבֻעָה וּכ"כ א"א הָרֵא"שׁ וְז"ל בְּתַשׁוֹ וְהָ דְּנִשְׁבַּעִי הַיּוֹרְשִׁים שְׁבֻעָה שְׁלֵא פְקִדְנוּ הִינֵנוּ כְּשַׁפְּאִים לְגַבּוֹת בְּשְׁטֵר אֲבָל

להחזיק במה שתחת ידם אפילו שבועה לא בעי עכ"ל הרי לפניך דמבואר בדברי הרא"ש דאם באים להחזיק במה שתחת ידם אפילו שבועה לא בעי עכ"ל הרי לפניך דמבואר בדברי הרא"ש דאם באים להחזיק במה שתחת ידם אפילו שבועה לא בעי והיאך כתב רבינו דין זה שכתב הרמב"ם דהיורשים נשבעים דהרי הכא נמי מוחזקים שהמשפון בידם ובאים לפרוע מהמשפון ולא באים לגבות שלא בעי שבועה כלל ועוד קשה לפי מה שכתבתי למה השיג רבינו על הבע"ת שכתוב ונשבעי היסת שמן הדין אינם צריכין כלל שבועה ולא השיג נמי על שכתוב ונשבעים היסת שמשמע שהשבועות היורשים היא בהיסת ואינו כן אלא בנק"ח כמו שכתבתי אלא שגם רבינו סבר שהשבועות שלא פקדנו היא היסת אלא דאינם צריכין לישיבע כלל אבל אם היו צריכין לישיבע היו נשבעים שלא פקדנו בהיסת וא"כ ק' הא כתב פאן בסי' ע"ג ובסי' ק"ח שהשבועות היורשים היא בנק"ח כף הנה נראה להקשות אבל לפי ע"ד נראה שיש לתרץ קושיות אלו וזה נ"ל ברור בלי ספק וכלי פקפוק שמה שכתוב רבינו בסי' ק"ח שהשבועות היורשים הוא בנק"ח מייירי שהם באים לגבות בשטר מהמלוה או מהיורשים אם מת מלוה תחילה ואינם מוחזקים אז צריכין לישיבע בנק"ח פדין נשבע ונוטל אבל בסי' ס"ט דבאים לפטור ובאים להחזיק ממה שתחת ידם פשוט לבעה"ת או לרבינו במה דסקלקא על דעתם דאם היו צריכין לישיבע היו נשבעים בהיסת לפי שלא באו לגבות ומה שקשיא לי על רבינו שפסק בסי' ס"ט דאם היו מוחזקים פטורים בלא שבועה אפילו שלא פקדנו שהוא היסת אינם צריכין לישיבע והכא בסי' ע"ג פסק לפי מאי דסקלקא דעתו של ב"י שנשבעים בנק"ח ולפירושו מיהו שלא פקדנו צריכין לישיבע והא היו מוחזקים ואינם צריכין לישיבע כלל באמת לולי דמסתפינא להכניס ראשי בין ב' הרים גדולים הנה נראה לפרש דברי רבינו לא כפי' הב"י ולא כפי' הבעה"ת אלא דנלפע"ד דמה שכתב הרי זה נשבע בנק"ח קאי על המלוה אבל היורש אינו צריך לישיבע כלל הואיל ונפרע ממה שתחת ידו ולא בא לגבות כלל לפיכך היורשים אינם צריכין לישיבע שלא נתקנה שבועה זו אלא לגבות אבל לא להחזיק ממה שבידם ומה שכתוב ואילו הנה רוצה ר"ל אע"פ שאם הנה רוצה הנה אומר לקוח בידי והנה פטור בהיסת מ"מ צריך לישיבע בנק"ח וכמו שכתב הרמב"ם בלשונו (ואכתוב בסמוך דאין אומרים מיגו לפטור מהשבועה) אבל מ"מ היורשי' אינם צריכין לישיבע כלל לפי שבאים להחזיק ולכך תלה הרמב"ם במיגו שהימלוה אומר לקוח בידי ולא כתב נמי שהם נאמנים במגו שהם יכולי' לומר לקוח בידינו אלא דאז היו חייבים לישיבע כמו אביהם ועתה שאף שאם הנה אביהם חי הנה צריך לישיבע בנק"ח היורשי' נוטלים בלא שבועה כיון שבאים להחזיק כמו שאם היו באים לפטור ואם הימלוה חי הנה צריך לישיבע היסת לפטור אבל היורשי' אינם צריכין לישיבע הכא נמי שאף אם אביה' הנה חי הנה צריך לישיבע בנק"ח היורשי' פטורים בלא שבועה שלא פקדנו כף נ"ל פשוט לפי דעת רבינו שכתב בסי' ס"ט שלא נתקנו שבועה זו אלא לגבות חוב זה שהניח להם אביהם אבל להחזיק לא נתקנו.

אבל מה לי להכניס ראשי בין הרי גדולי' שהרי בעל הסמ"ע כתב בס' ע"ב בס"ק מ"ט וז"ל והב"י כתב ע"ז ומיהו צריכין לישיבע שבועה שלא פקדנו ור"ל אפי' לפי דעת הטור והרא"ש שכתבו בסי' ס"ט דלא נתקנו שבועה היורשי' אלא כשבאי' מיורשי הלנה ע"ש עכ"ל דמשמע שר"ל אפי' לדעת הרא"ש והטור דלא סברי שצריכין שבועה שלא פקדנו

שאינם באים לגבות וזה נמי כיון שהם מוחזקי נמי אית לן למימר דאינם צריכין שבועה כלא מודה בזה דצריכין שבועה והיא בהקיסת כמו שפתי דמודה הרא"ש והטור לבעה"ת דאם היו צריכין לישבע היו נשבעין שלא פקדנו והיא הקיסת וא"כ נתבאר דברי ב"י יפה שמתמי' על רבינו ועל הרמב"ם שפתיבו שהיורשי' נשבעים בנק"ח והלא היורשי' אינם צריכין לישבע אלא שלא פקדנו ובהקיסת (וכדעת בע"ת והרא"ש) והטור עצמו היכא שאין באי' לגבות מהלנה אלא להחזיק אינה צריכין שבועה ובאם שצריכין לישבע אינה אלא בהקיסת והרי גם הרא"ש מודה בזה שצריכין שבועה ואינה אלא בהקיסת לקח תירץ ב"י הרי זה נשבע בנק"ח קאי על המלנה ואפילו מת ליה תחילה נשבעי היורשי' שלא פקדנו.

ולא אמרינו דאין אדם מוריש שבועה לבניו אלא לגבות מהלנה אבל הכא נפרעי' ממה שפחת ידם וגם המלנה הנה נפרע ממה שפחת ידו לא אמרינו אין אדם מוריש שבועה לבניו כה"ל לפי דעת ב"י ועוד נראה לתרץ במה שהקשתי דה"ל ליישב שזה שכתוב הרמב"ם הרי זה נשבע בנק"ח קאי על היורשי' והיינו שלא פקדנו אפשר לומר דהמענין בדברי הרמב"ם גופא יראה שאינה קושיא שהרמב"ם כתב בפ"ג ממלנה ונ"ל ואילו הנה רוצה לומר לקוח בדי' הנה אומר הרי זה נשבע בנק"ח ונוטל ומפני מה אינו נשבע בהקיסת לפי שאינו על עצמו של משכון עכ"ל הרי דאם דעת הרמב"ם שמה שכתוב הרי זה נשבע קאי על היורשי' והיינו שלא פקדנו מאי הקשה ולמה אינו נשבע הקיסת הא כיון שהשבוע' היא שלא פקדנו ושלא פקדנו היא בנק"ח אלא בנדאי שמה שכתב ה"ז נשבע בנקיסת חפץ קאי על המלנה ואינו שלא פקדנו כה"ל לפי פירושו ב"י אבל לא לפי פי' הב"ח שקשיא לי' במ"ש ונ"ל נראה דהכי פירושו אע"ג במלנה בשטר וכו' והטעם הואיל דכשהנה המלנה חי הנה נפרע ממה שפחת ידו ונאמן במיגו דאי הנה טעון לקוח בדי' ונשבע בנק"ח ונוטל הילקף גם לאחר שמת גם המלנה נשבעי' שבועה' היורשי' עכ"ל ומבואר בדבריו שמה שכתוב הרמ"ב"ם הואיל ונפרע הוא נתינת טעם שהיו היורשי' נאמני' מלשלם וא"כ ק' לי ל"ל להרמב"ם שיהיו היורשי' נאמנים מהטעם שאם הנה המלנה חי הנה נאמן במיגו דלקוח תפוק ליה שהיורשי' נאמנים במיגו דאומרי' לקוח בדינו.

ועוד ק' דאם הנה זה נתינת טעם להיורשי' משמע במלנה ג"כ פשוט שדינו כן וכבר מבואר דין זה דהמלנה נאמן והיכי כתב הרמב"ם דין זה שנשבע מזה שיהיו היורשי' נאמנים אלא ודאי שבא עתה ללמדנו הדין גבי מלנה עצמו.

וראיה שכתב שם ונ"ל ומפני מה אינו נשבע הקיסת עכ"ל: והלא לא בא עתה לאשמעין דין זה אלא שכתב מבואר. אלא ודאי שבא ללמדנו העיקר הדין ולא נתינת טעם ועוד דהלשון הרי זה נשבע ונוטל משמע נמי כן שאינו נתינת טעם הוא ואינו צריך לנתינת טעם אלא כיון שהמשכון פחת ידם נפרעי' בשבועות שלא פקדנו וכפירוש הב"י ולא כפירוש מהר"רי ז"ל בב"ח זהו העולה על רוחי לענ"ד ויעיין מכ"ת בדבר: ובמה ששאל אותי מכ"ת פבר ומתמיה על הרב הש"ע דנראי' דבריו פסותר' ולי הנה ג"כ נראה לפום ריהטא דסותר' אבל לפי שעינתי אכתוב למכ"ת שפלי ומה שדעתי נוטה בזה ליישב דהא דכתב רבינו בש"ע סי' פ"ח סכ"ט דבכ"י אפילו יש בו נאמנות כיון שאינו טורף

ממשועבדי דינו שחיוב שבועה דאורייתא וקשיא למכ"ת ממה שפיתוב בסי' פ"ז ס"ב והוכחת מכ"ת דאירי בכ"י דיש מקוין' נראה בזה דהדין עם מכ"ת ומ"מ לא קשיא מידי וקודם שאכתוב למכ"ת ישובי אכתוב למכ"ת מה שק' לי על דברי מכ"ת דלמה למכ"ת לתמוה על פתיבת יד והלא רבינו מדמה פתיבת יד למלנה ע"פ א"כ הנה לתמוה על מלנה ע"פ דברי פתוב לעיל רבינו בש"ע ס"א ו"ל התנה המלנה עם הלנה וכו' נאמן וכו' אפילו מלנה ע"פ ע"ש וכתב מור"ם בהג"ה ודוקא בפני עדים ע"כ הרי דבמלנה ע"פ נמי אם התנה עמו שיהא נאמן לומר שלא פגעו לא יכול לטעון פרעתי וא"כ לפי סברת מכ"ת אין פאן שבועת מודה במקצת אפילו במלנה ע"פ דאם הנה תובעו שני הלואות בע"פ והא' בנאמנות והשני בלא נאמנות וכפר בזה דאין בו נאמנות והודה בזה דיש בו נאמנות א"כ נמי יש לנו לומר דליפא הודאה במקצת פיון דלא הנה יכול לכפור בזה דיש נאמנות ולא יכול לומר פרעתי ועי' סמ"ע סימן ע"א ס"א דכתב שם אפילו בע"פ נמי קאי נאמנו' דיהא נאמן בלא שבועה.

ועי' סמ"ע סי' ס"ט סקי"ג דכתוב שם ונ"ל עיין בהגד"מ דנ"ל דאף אם לא פתב בו שיהא נאמן בלא שבועה מ"מ דינו דנוטל בלא שבועה פדין נאמנות במלנה ע"פ עכ"ל הרי דמשנה נאמנו' דכ"י למלנה ע"פ א"כ הנה למכ"ת להקשות על מלנה ע"פ ובאמת ק' להרמב"ם דלא מציינו שבועה דאורייתא במלנה ע"פ אם לא בשאין בו נאמנו' ועוד עיין נא מכ"ת מה שכתב הסמ"ע סי' פ"ח ס"ק נ"א ונ"ל וזהו דלא כמ"ש המ"מ בפירוש להרמב"ם איך שס"ל דאם יש נאמנות לא מחשבא הודאה דהרי בלא הודאתו נמי מתחייב ובאידך ה"ל כופר בכל עכ"ל הרי בפירוש פתוב פן דלא אמרינן פיון דלא הנה יכול לכפור לא הני הודאה במקצת ודלא פהרמב"ם ודוקא אם הוא שיעבוד קרקעות וטורף אז אמרינן דלא שיהי' מודה מקצת.

והא דכתב רבינו בש"ע בסי' פ"ז ס"ב תבעו ר' והודה ק' והוא בעניין דלא הנה יכול לכפור באותו מנה פגון שאותו מנה הוא מעשה ב"ד לא מיקרי הודאה במקצת נ"ל דדוקא מעשה ב"ד וה"ה פסק דין דהוא נמי מעשה ב"ד והוא נמי שיעבוד קרקעות ואותו מקצת דהודה שהילף הוא וכן משמע מדברי הרא"ש שכתב הב"י סי' פ"ז סט"ו ונ"ל דהיכא דתבעו וכו' פגון שאם הנה כופר בו הנה טוע' אחר מעשה ב"ד עכ"ל משמע דדוקא דאם הנה כופר בה הנה טוען אחר מעשה ב"ד אבל אי לאו הכי לא נטעמו משו' שהוא נמי שיעבו' קרקעו' וכן הוא בפירוש בדברי הרא"ש בפרק האשה שנתארמל' ונ"ל משום דכתוב שיעבוד קרקעו' הוא ואפ' לבתר דתקינו רבנן דכתובה נגבי' ממטלטלין לפי שאינו יכול לומר פרעתי כר' יוחנן דאמר הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלו' הילכף ה"ל האי מנה הילך עכ"ל וא"כ הא דאמר ר' יוחנן הטוען אחר מעשה ב"ד הבו דלא לוסוף עלה דדוקא בזה דהוי כמו שטר פדכתב הרא"ש שם בשם ר"י ונ"ל ופי' ר"י כ"ע מודה דחייב לה מנה פירוש דאינו יכול לכפור באותו מנה שהטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלו' הילכף ה"ל פאילו יש לה שטר והוי שיעבוד קרקעו' עכ"ל (וכן הביא בטור א"ה סי' צ"ו סי"ח עיין שם) אבל גבי כת"י ומלנה ע"פ אע"פ דיש בו נאמנות פיון דלא מיקרי שיעבוד קרקעו' לא מיקרי הילך ומה דאינו יכול לכפור מחמת נאמנות לא מיקרי הילך ועו' דבשלמא גבי מעשה ב"ד הוי כמו שטר ושטר פגבוי דמי וכיון דהוא מודה הוי פבר פגבוי והוי הילך אבל בכ"י בנאמנות לא הוי כשטר ואינו נקרא פגבוי ולא נקרא הילך.

וא"כ הבו דלא לזסיף עלה ודו"ק. ועוד נ"ל דמעיקרא דדינא פירכא דאפילו אם יש שם נאמנות דאם הוא סתם נאמנות ולא פשגי עדים יכול לטעון פרעתי במיגו דהיה יכול לפטור עצמו בטענה אחרת ונאמנות במקום מגו לאו פלום הוא וכן משמע מדכתוב מור"ם בהג"ה בסי' ע"א ס"א על מה דכתב המחבר בס"א וז"ל ואם התנה עמו שיהא נאמן פשגי עדים וכו' פתוב מור"ם עלה וז"ל ואפילו היה ללנה מיגו דהיה אפשר למפטר עצמו בטענה אחרת לא מהימנינן ליה במיגו נגד נאמנות עכ"ל הרי דמשמע מדברי מור"ם דדוקא אם האמין עליו פשגי עדים לא היה יכול לפטור עצמו בטענה אחרת אבל בסתם נאמנות יכול לפטור את עצמו ויכול לטעון פרעתי במיגו דהיה יכול לפטור עצמו בטענה אחרת ואחר כך מצאתי סברא זו בסמ"ע סי' ע"א סק"ה עיי' שם דמוכח מתשובת הרשב"א פן ומוכח נמי מדברי מור"ם פן דנאמן במיגו נגד נאמנות סתם והכי נקטינן אע"פ דהשיג עליו הסמ"ע וכתו' דהוא קצת דוחק מפל מקום פיון דמשמע פן מדברי מור"ם ומתשובת הרשב"א ראוי' לסמוך עליהם ודוקא דהאמין עליו כב' עדים דאז הוי מיגו במקום עדים וא"כ אין מקום לתמיהת מכ"ת דאף די'יש בו נאמנות אפשר למפטר עצמו בטענה אחרת ואף דאינו משמע פן מדברי הב"י דפסק פן בש"ע וסתם דמהני נאמנות סתם מפל מקום מודה בזה דאם נראה לב"ד דהיה יכול לפטור עצמו בטענה אחרת וטען פרעתי ואף דלא סבר הכי מפל מקום מפח טעם זה לא מיקרי הילך ואף אם לא היה יכול לפטור את עצמו בטענה אחרת אינו נקרא הילך משום טעם זה ודו"ק.

ומה שמתמה על דברי רבינו שתלה הטעם בשטר שחשוב פשיעבוד קרקעו' שיפה כוחו לגבות מן המשועבדי נראה דהא פתוב ב"י דהם דברי הרמב"ם וכתב הר"ן והב"י וז"ל אבל הרמב"ם פתוב שאין מודה מקצת וכו' וסיי' שם ולפי דבריו הא דאצטריכנא הכי לטעם דשעבוד קרקע לר' חייא דאמר הילך חייב אבל לרב שישת לא צריכנא וא"כ אפשר דרבינו איירי בשאין נאמנות אבל אם יש נאמנו' פשיטא ליה דליכא הודא' במקצת ומטעם הרמב"ם הנ"ל דלא היה יכול לכפור והא דכתב רבינו הטעם מפח הטרופות משועבדי י"ל דכתב פן אליבא דכ"ע אפילו לר' חייא דאמר הילך חייב אבל לפי מה שכתבתי לעיל דהרא"ש אינו סובר פן אלא דוקא במעשה ב"ד הוא דה"ל הילך אבל בכ"י אפילו יש בו נאמנות אינו נקרא הילך א"כ לא איירי בזה הטור דא"כ הוא סותר למה שכתוב הרא"ש אלא נ"ל ליישב דתחילת דבריו סעיף ל"ט וז"ל הוציא וכו' עד שבועות התורה הם דברי הרמב"ם והרמב"ם ס"ל דוקא באין נאמנות וכדכתב הרב המגיד והב"י אבל מפאן ואילך הם דברי עצמו וידעתו כתו' פן דאפי' ביש נאמנות לא מיקרי הילך פיון דלא יפה פח לטורף מן המשועבדי ולכך פתוב טעם דנראה לנו דהוא סובר נמי כהרא"ש זה נ"ל ברור גרשון אשכנזי.

שאלה קיד שלו' לאהו' מחותני המופלא הגאון מהרר"ם שטערין יצ"ו ע"ד מ"ש מכ"ת במ"ש הטור ח"מ סי' רמ"א בשם הרמב"ם וז"ל כתב בטור ח"מ סי' רמ"א כתב הרמב"ם פשם שהמוכר צריך לסיני הממפר כך הנותן כו' ובש"ע הביאו ג"כ דעה ראשונה ומשמע שדעתו לפסוק פן כי כן דרכו בש"ע כמ"ש בתשו' מ"ע בעל ע"מ כו' עכ"ל דמר: תשובה הנה במחילה מפורדו מכ"ת לא פיון יפה האמת הוא שפן כתב בתשו' מ"ע סי' צ"ז וז"ל דע כי המחבר ההוא רבן של כל בני הגולה וזה דרכו בש"ע הקבוע להוראה להביא תחילה הדעת היותר מוסקמת והיכא דאיכא למיחש לסברא אחרת מיימי לה בשם א"כ

מה שסתם תחלה פדעת הגאונים להתיר הוא פסק גמור כו' עכ"ל אבל האמת יעשה דרכו שאין פונונתו פי אם שכן דרכו של הש"ע להביא תחלה הדעה היתר מוספמת בסתם ואח"כ מביא דעת אחרת דאיכא למיחש לה ג"כ בשם י"א וכמו דאית' בנדון ההוא בשבירת עצם האמצעי למעלה מצומות הגידין.

אבל פשמביא גם הדעת הראשונה בשם י"א כמו בנ"ד ואח"כ פתב ויש חולקין נראה יותר שאין דעתו מספמת עם הדעה הראשונה דאל"כ ה"ל לסתום ולא לפרש י"א זה נ"ל לע"ד פשוט וברור: ואעיקרא דדינא של הרמב"ם האמת אגיד ולא אכחד שאין מדרכי למיחת נפשי לפלוגת' פת של קודמים כגון זו שמחלוקת ישנה היא וכבר פל האחרוני' רדפו והשיגו את הרמב"ם בזה ואף גם זאת אם נמצא עוד באיזה מקום בש"ס דמשמע דלא פונונ' מה יתן ומה יוסיף אטו פי רוכלא למני וליוזל פל המקומות שגראי' סותר' את דבריו ולולא שמסתפינא הייתי אומר שדעתו הוא אגבי מתנה כמו אגבי מוכר.

וגבי מוכר היינו טעמא משום דלא סמכה דעת הלוקח כמ"ש בפ' כ"א מהל' מ"ו ה"ה נמי הנה הטעם אגבי מקבל מתנה דלא סמכה דעתו. והיינו דוקא היכא שסתם ביותר כגון שלא פרט ולא ייחד לו מקום כלל אבל היכא שאמר בית בבתי אני מוכר לה שייחד לו עכ"פ בית אעפ"י שלא ייחד איזה בית.

וכן דקל שבדקלים שסיים לו עכ"פ קצת. שבית בבתי' הוא דבר מסוים סמכה דעת המקבל וקנה ובה הלכו להם כל הראיות לסתור דברי הרמב"ם ונכון הוא בעיני שנה הוא דעת הרמב"ם ולכן דקדק הרמב"ם וכו' פיצד הכות' לחבירו קרקע מנכסי כו' ולא כו' פיצד הכותב לחבירו שנה מנכסי קנויה לן וכו' אלא לארזי בא דוקא קרקע לא הנה דבר מסוים אלא דבר כללי יותר משנה כמ"ש הטור ח"מ סי' ר"ח אבל שנה דלא הנה דבר כללי מקרי דבר מסוים לענין זה דסמכא דעתי: ואין להקשות מדכתב הרמב"ם אבל אם אמר לו חלק כה וכך בשנה פלוני הואיל וסיים השנה וכו' ולא קאמר אבל אם אמר שנה מנכסי או משדותי נתון לה נוטל הפחות שבשדות משמע שאם אמר שנה משדותי נתון לה לא קנה כלום.

י"ל לעולם ה"ה אם אמר שנה משדותי כו' קנה הפחות שבשדות והא דכתב אבל אם אמר לו חלק כה וכך בשנה פלוני כו' היינו משום שנה הוא משנה בפ' בית פור ומשם יצא לו החלוק הנה לכן נקט לשון המשנת כדרכו תמיד: חדא ועוד קאמינא שאפשר שלרבותא נקט הרמב"ם דין זה פי יש ודאי אלו אמר בית בבתי או שנה משדותי קנוי לה פשיטא שקנה וסמכה דעת' פיון שחלקו שיהי' לו הוא עומד בפני עצמו ואינו צריך לחלוף כלל אעפ"י שאין אנו יודעים איזה בית או שנה הוא שלו מ"מ פשינונדע איזה הוא הרי הוא עומ' בפני עצמו משא"כ בחלק כה וכך בשנה פלוני שאין חלקו מבונר ועדין צריך לחלוק ה"א דלא קנה דלא סמכה דעתו קמ"ל.

וא"כ הוא דעת הרמב"ם לא קשה כלום עליו מהא דאמרינן פ' מי שהוציאה (דף מ"ט ע"ב) מי שפא בדרה וחשקה לו והי' מפיר אילן או גדר ואמר שביתתי תחתיו לא אמר כלום ואם אמר שביתתי בעיקרו מהלך ממקום רגליו עד עיקרו כו' וק"ל אמנם מאחר שה"ה הביא פמה ראיו' לסתור דברי הרמב"ם ולא נחית לחלק כמ"ש ואפ"ה לא הביא הראיות של מכ"ת.

צָרִיכִין אָנוּ לוֹמַר שְׂאִין מִשָּׁם לֹא רֵאִי וְלֹא סְתִירָה לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם כִּי מֵה עֲנִין קִנְיִן שְׁבִיתָ' לְקִנְיִן מִתְּנָה אוֹ מְקַח שְׁמַקְח אוֹ קִנְיִן שְׁתִּלּוּי בְּדַעַת אַחֲרִים י"ל שְׁלֹא קָנָה אִם לֹא דָבָר מְסוּיָם וְה"ה אִיפְכָא פְּשִׁישׁ דַּעַת אַחֲרֵת מִקָּנָה קוֹנָה יוֹתֵר וּק"ל.

וּתְמַהֲנִי עַל מַכ"ת לְפִי סְבָרְתוֹ שְׁמַדְמָה קִנְיִן שְׁבִיתָה לְקִנְיִן מְקַח וּמִתְּנָה ה"ל לְהַקְשׁוֹת מַכ"שׁ אֲשָׁאֲרִי פּוֹסְקִים דְּחוֹלְקֵי עַל הַרְמַב"ם וְס"ל שְׁמַקְח וּמִתְּנָה נִקְנִין אַעפ"י שְׁלֹא סִיִּים הַמְּקוֹ' כ"כ דְּהֵינּוּ אֲלִיבָא דְרַבָּה דְּמַפְרֵשׁ טַעְמֵי' דְּרַב מִשּׁוּם דְּלֹא מְסִיִּים אַתְרֵי' אַבְל הָאֵמַת יַעֲשֶׂה דְרַפּוֹ שְׂאִין קִנְיִן שְׁבִיתָה וְקִנְיִן מְקַח וּמִתְּנָה דוּמִין פְּעוּכְלָא לְדָנָא פִּן נ"ל בְּרוּר גְּרִשׁוֹן אֲשָׁכְנִי: פְּלִפּוּל יָפָה מַחֲדוּשֵׁי רִשְׁבִּי' אֲשָׁאֲלָה קִטוּ הִנֵּה צָרִיף אֲנִי לְהַעֲתִיק הַגְּמָרָא חוֹלִין (דָּף ט"ז ע"ב) וְגַם דְּבוּר תּוֹסֵפ' וְאַח"כּ נְבוּא לְבָאֵר חִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א וְז"ל הַגְּמָרָא בְּעֵי רַבָּא תְּלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבָרוּ לְעֲנִין שְׁחִיטָה מֵאֵי ת"ש הִיָּה צוּר יוֹצֵא מִן הַפּוֹתֵל אוֹ שְׁהִיָּה קָנָה עוֹלָה מֵאֲלִיו וְשַׁחַט בּוֹ שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה הֵכָא בְּמֵאֵי עֲסָקִינוּ בְּכּוֹתֵל מְעָרָה דִּיקָא נְמִי דְקַתְּנִי דְוָמֵיָא דְקָנָה עוֹלָה מֵאֲלִיו ש"מ ת"ש נַעֲץ סָפִין בְּכּוֹתֵל וְשַׁחַט בָּהּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה שְׂאִי סָפִין דְּלֹא מְבַטֵּל לָהּ.

ת"ש בְּמַחְזְבֵּר לְקַרְקַע שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה דְלָמָּא פְּרוּשֵׁי קְמַפְרֵשׁ לָהּ מֵה מְחֻזְבֵּר לְקַרְקַע סָפִין דְּלֹא מְבַטֵּל לָהּ. אָמַר מֶר נַעֲץ סָפִין בְּכּוֹתֵל וְשַׁחַט בָּהּ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה אָמַר רַב עֲנִין אָמַר שְׂמַאֵל לֹא שָׁנוּ אֲלֹא שְׁהַסְפִּין לְמַעְלָה וְצִנּוּר בְּהֵמָה לְמַטָּה אַבְל סָפִין לְמַטָּה וְצִנּוּר בְּהֵמָה לְמַעְלָה חִיִּישִׁינוּ שְׂמַא יְדָרוּס וְהָא קַתְּנִי בֵּין שְׁהַסְפִּין לְמַטָּה וְצִנּוּר בְּהֵמָה לְמַעְלָה בֵּין שְׁהַסְפִּין לְמַעְלָה וְצִנּוּר בְּהֵמָה לְמַטָּה אָמַר רַב זְבִיד לְצַדְדִין קַתְּנִי סָפִין לְמַטָּה וְצִנּוּר בְּהֵמָה לְמַעְלָה בְּתִלּוּשָׁה סָפִין לְמַעְלָה וְצִנּוּר בְּהֵמָה לְמַטָּה בְּמַחְזְבֵּר רַב פְּפָא אָמַר בְּעוֹפָא דְקַלִּיל.

עכ"ל הַגְּמָרָא: תּוֹסֵפֶת תְּלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבָרוּ לְעֲנִין שְׁחִיטָה מֵאֵי תִימָא מֵאֵי קְמַבְעֵי' לִי הָא אֲסִיקְנָא לְעֵיל דְלֵר' דִּיעֲבַד כְּשֶׁר וּלֵר' חִיָּיא כְּשֶׁר נְמִי לְכַתְּחֵלָה וְאִי לֹא יַדַּע הִנֵּהוּ בְּרִיִּיתוֹ' מ"מ עַל פְּרָחָף יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִמִּתְּנֵי' דְתִלּוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבָרוּ בְּדִיעֲבַד כְּשֶׁר וְלֹא לְכַתְּחֵלָה דְאַפִּי' מוֹקֵי מִתְּנֵי' בְּמַחְזְבֵּר מְעִיקְרוּ וְאָסוּר לְכַתְּחֵלָה שְׂמַא יְדָרוּס הֵכִי נְמִי תְּלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבָרוּ יְאָסוּר לְכַתְּחֵלָה מֵהֵאֵי טַעְמָא וִי"ל דְּאֲלִיבָא דֵר' מִיבְעֵי' לִי דְדִלְמָא הִנֵּה כְּתִלּוּשׁ וּכְשֶׁרָה כְּדָאֲמַרִּינוּ לְעֵיל אוֹ שְׂמַא לֵר' אִין חִלּוּק בֵּין תְּלוּשׁ וּלְבַסּוּף חֲבָרוּ לְמַחְזְבֵּר מְעִיקְרוּ וּפְסוּלָה וּמִתְּנֵי' דְמַכְשִׁיר דִּיעֲבַד כֵּר' חִיָּיא וּלְכַתְּחֵלָה לֹא שְׂמַא יְדָרוּס וּבְרִיִּית' דְמַכְשִׁיר לְכַתְּחֵלָה בְּעוֹפוֹת דְקַלִּיל כְּדִמְשִׁנִּי לְקַמֵּן אַעג"ב דְקַתְּנִי בָּהּ בְּהֵמָה.

א"נ כֵּר' זְבִיד דְאָמַר לְצַדְדִין קַתְּנִי וּבְצוּא' בְּהֵמָה לְמַטָּה שְׂרִי לְכַתְּחֵלָה אֲפִי' בְּמַחְזְבֵּר מְעִיקְרוּ וּכְשֶׁרָה בְּהֵמָה לְמַעְלָה אָסוּר לְכַתְּחֵלָה שְׂמַא יְדָרוּס וּבְכָל מַחְזְבֵּר אֲיִירִי וְקָא בְּעֵי לְמִפְשֵׁט מְבַרִּיִּיתָא דְהִיָּה צוּר יוֹצֵא מִן הַפּוֹתֵל דְשְׁחִיטָתָהּ פְּסוּלָה וְע"כּ רַבִּי הִיא אַבְל קָשָׁה דְהִיָּה מְצִי לְאוּקְמִי' מִתְּנֵי' כֵּר' חִיָּיא הָא פְּסִיל צְפוּרֵי בְּמַחְזְבֵּר בְּמִתְּנֵי' אֲפִי' דִּיעֲבַד וְאֵמַאי דְהִיָּה בְּעֵי לְאוּקְמִי' לְעֵיל מִתְּנֵי' כֵּר' ח"ל"ק דְּלֹא קִנְיִי מְסָקְנָא הֵכִי עכ"ל הַתּוֹסֵפֶת הַצָּרִיף לְעֲנִינוּ: וְהַקְשָׁה בְּחִידוּשֵׁי רִשְׁבִּי' אֲיִיף הַבִּין הַפְּשִׁטוֹן דְּבְרִיִּיתָא בְּלֹא בְּעֵיִית רַבָּא הִלֵּא קְשִׁיא רִישָׁא וּמְצִיעֵת' לְסִיפ' וְלָמָּה סִיָּרַס בְּפִשְׁטוֹת וְהַבְּרִיִּית' וְהִנֵּה נִלְע"ד לְתַרְץ שְׁהַפְּשִׁטוֹן יַדַּע שְׁפִיר לְתַרְץ הַבְּרִיִּית' הָא דֵאִית' שְׁשְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה בְּדִיעֲבַד הֵינּוּ לֹא בְּטָלוּ וְסִיפָא אֲיִירִי בְּבִטְלוּ וְהוּא הַבִּין שְׂמַבְעֵי' לִיָּה לְרַבָּא הִיכָא שְׂבִטְלוּ לְכֵן רוּצָה לְפִשְׁטוֹ לֹא מְסִיפָא וְרַבָּא דְחִי שְׁהַסְפָּא מְיִירִי בְּכּוֹתֵל מְעָרָה וְהַצּוּר יוֹצֵא מִמֶּנּוּ מִתְּחֵלָה לְפִיכָף שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה וְדִיקָא

נמי וכו' אבל היכא שהיה תלוש מתחלה ואח"כ חפרו ובטלו קמבעי' ליה ולפ"ז קשה ליה להפשטן הלא לפי זה ג"כ בעיוותה נפשטת להיתר פי איכא למידק למה נקט התנא פותל מערה ונקא למה לא נקט פותל בגין ובטלו אלא עכ"ל שאפ"ל בטלו שחיטתו פשרה בדיעבד ממילא נפשט בעיוותה אלא עכ"ל לפ"ז שהתנא אתא לאשמעינן שבכותל מערה אפ"ל חישב לתולשו מ"מ פל זמן שלא תלשו הרי הוא כמחנך וא"כ הוא איכא למידק מדיוקא ונקא בכותל מערה לא מהני מחשבתו אבל בכותל בגין מהני מחשבתו ולכן אמר ת"ש נעץ ספין בפותל כו' ולפי דבריה הנה זה משנה יתירה כי סתם ספין מחשבתו לחזר ולטלם משם בשלמא בלא דחיית הבעל האבעי' הנה אפשר לומר שאין זה משנה יתירה כי אלו לא נשנה המציע' הנה אמינא שהסיפא מיירי בתלוש ולבסוף חפרו ודעתו לחזור ולקחנו משם ואפ"ל הכי שחיטתו פסולה שאינו דומה לויקח את המאכלת ע"כ תנא מציעת' שבדבר שדעתו לקחנו משם שחיטתו פשרה ממילא ידעינן שהסיפא איירי כשבטלו אבל לפי הדחי' שקאמר דיקא נמי וכו' אין מקום לטעות בסיפא א"כ קשה הלא המציעת' הנה משנה שאינה צריכה ואין להקשו' גם לפי דעת הפשטן מתחלה קשה הלא הרישא הוא משנה שאינה צריכה י"ל שהפשטן סבר שבאמת יש ג' מיני מחנך בתלוש מעקרא א' כשאמר להדני' שהוא רוצה לחזור ולתלשו וב' בסתם שלא אמר ולא מידי ג' שאמר בפירוש שהוא מבטלו וכשאמר בפ"י שהוא מבטלו אזי שחיטתו פסולה ובשנים הראשונים לכתחלה לא ישחטו ואם שחטו שחיטתו פשרה ואם לא תנא אלא הרישא או המציעת' ה"א שזה איירי כשאמר להדיא שאינו מבטלו אבל מן הסתם ה"א שאפ"ל בדיעבד שחיטתו פסולה לכן נקט בתרתי ששחיטתו פשרה ממילא מוכרח שהסיפא מיירי כשבטלה בפ"י אבל לפ"ד הדחי' שקאמר דיקא נמי כו' א"כ קשה הלא האבעי' נפשטת ממילא להיתר בדיעבד.

דאל"כ ה"ל לאשמעי' רבותא אפ"ל בכותל בגין שחיטתו פסולה אלא עכ"ל דאפשר לומר דהסיפא מיירי בכותל מערה אעפ"י שדעתו לתולשו וזה אינו בכותל בגין כי אם דעתו לתולשו שחיטתו פשרה א"כ קשה נעץ בפותל כו' למה לי הלא מדיוקא דסיפ' שמעינן לי' ודו"ק: רב פפא אמר בעופא דקלילא.

נלע"ד דה"ק בין שהספין למעלה וצואר בהמה למטה היינו אפ"ל במחנך או שהספין למטה וצואר בהמה למעלה ג"כ במחנך אבל איירי בעופא דקלילא משא"כ הריש' דמיירי אפ"ל בבהמה ובזה א"ש דנקט בהמה בסיפא אעפ"י שאיירי בעוף פי שישטפא דרישא נקט אבל אי גם הרישא איירי בעוף לא א"ש וק"ל ובזה מתורץ ג"כ מה שהקשה רש"א אמאי קא משני לעיל דהך ברייתא דבבב' שוחטין בין בצור דמכשיר לכתחלה אתי כר"ח ה"א כר' נמי מצי אתי' ושאני עוף דקלול פי א"א לומר שאתי' כר' פי ר' ס"ל בבריית' שאפ"ל ספין למעלה וצואר בהמה למטה דיעבד אין לכתחלה לא וברייתא דבבב' שוחטין כו' משמע שאפ"ל בהמה יש לשחוט לכתחלה אם ספין למעלה כו' וק"ל.

ומה שהקשה עוד אמאי קמשני מכח הך ברייתא דר"ח מכשיר לכתחלה במחנך ומתני' לא אתי פותל' אימא ר"ח נמי לא מכשיר אלא בדיעבד ומשום שפא ידרוס ומתני' אתי' פנותי' והכי שאני עופות דקליל נלע"ד דל"ק מידי דבבב' מקום שנקט השוחט סתמא היינו פדרה השחיטה הספין למעלה ואפ"ה קתני במתני' דיעבד ור"ח ס"ל גבי ספין

למעלה כו' שאפי' לכתחלה שוחטין וק"ל ומה שתגרין הוא לא נהירא לע"ד גרשון
אשכנזי: שאלה קט"ז ממרא טבא צפרא.

טבא.

לאהו' מחותני הגאון והמנפלא והמנפלא כמהר"ר שפתי הפהן פאר נר"ו אהו' ידידי ידידי
נפשי באשר שדברי דודי דברי מכ"ת חביבי עלי ביותר לא נחתי ולא שקטתי עד אשר
שפתי עין עיוני על דברי התו' פ' כ"ה (דף קי"ב) ד"ה הלכתא וכו' ולשפוט צדק אם
דברי התוספ' ודברי הרשב"א הם מתנגדי הגם שהעיון קשה עלי קצת שקלני מראשי
מן עת אשר פניתי ממכ"ת ללכת לביתי מ"מ אין חשק כחשק התורה ע"כ אורתי כגבר
חלצי ועיניתי ומצאתי שדברי הרשב"א ודברי התוספ' אינם סותרים זא"ז כלל כי עד כאן
לא כתבו התוספ' התם (ונו"ל ומיהו ע"כ אין ראי' משם דהא אפי' וכו' וע"כ התם הנה
טעמא משום דמין במינו מדאוריית' בטל ברוב ובכלי מקדש אוקמוהו אדאורייתא עכ"ל)
היינו דוקא לענין זה שאין אנו חוששים למה שנתערב טעם בשר חטאת בבשר שלמים
ונתמעט אכילתו שאסור לזרים ולנשים.

אבל לענין אסור נותר דהיינו שהפלי נאסר כבר בנותר בזה אין אנו אומרים חד בתרי
בטל ונחזור ונבשל באותו הפלי שפבר נאסר ומנכרתי אנו לומר כן דאל"כ הנה קשה
ל"ל להגמרא לתרין (בפ"ב דע"ז) כדבר נחמן דאמר כל יום נעשה געול ולמה לא מתרין
בפשיטות שאני התם בקדשים שאקמוהו אדאורייתא.

אלא עכ"ל שמעולם לא עלה על דעת התוספת לומר חלוק זה אלא לענין מעוט באכילתו
אבל לא לענין הפלי שפבר נאסר בנותר וא"כ דברי הרשב"א שרירין וקניימין כי ראיתו
היא ממ"ש התם שלא חל שם נותר על הפלי אם תוף זמן היתירו בשלו בו והיינו משום
שנקלש האיסור אבל לא משום שבכלי מקדש אוקמוהו אדאוריית' דאי לא הנה נקלש
הטעם רק הנה נותר ממש לא היינו מתירין לחזור ולבשל באותו הפלי שפבר נאסר
בנותר וק"ל.

ולענ"ד פוננתי לדעת גדולי דעת מכ"ת ודעת הגאון מהרר"י ואם יש למכ"ת דרך אחרת
בזה יודעני ולע"ד דברי נכונ' בטעמי ונימוקי רק שאינני אוכל לכונן דעתי בכתב. ושלו
ואורף ימים בימינה אלו הלומדים לשמה כ"ד הטרוד גרשון אשכנזי: העיקור שכחתי
ומ"ש הרשב"א וכענין שאמרו לענין בשר בחלב בדגים שעלה וכו' אין רצונו להביא
ראי' מוחלטת משם שאירי בבשול כי איכא למימר אעפ"י שהתם לא שרי פי אם עלו
דוקא מ"מ כאן שרי בנ"ד פי הטעם שנסאר בהפלי כבר נקלש וע"ז מביא ראי' שיש
חלוק בין טעם מועט וטעם מרובה ודוק.

לאחר כתיבתי זאת עיינתי בחידושי הלכות של מהרר"ם מלובלין ומצאתי שכתב ונו"ל
בא"ד ומיהו ע"כ אין כאן ראי' משם וכו' אלא שיש לעיין א"כ דזה מותר אפילו לכתחלה
מן התורה מטעם מין במינו בטל מדאוריית' א"כ לא משפחת נותר מדאוריית' בכלי
הנבלע מבשר קדשים ולמה באה המצוה בתורה וכל פלי נחושת אשר יבושל בו ומורק
ושוטרף במים וצ"ע שם בתוספ' בזבחים עכ"ל והנניא לימאד כי מתוף דברים אלו מוכח
שיפה פוננתי ומה שהניח הוא בצ"ע לא קשה ולא מידי כי מעולם לא עלה על דעת

התוספת להתיר כלי שפכר נאסר משום שפטל ברוב ומדאוריית' מין במינו בטל ברוב
פי גזרות המלך הוא נדוק משא"כ לענין זה שיהא הפשר נאכל בזמנו וכדינו אעפ"י
שמעורב בו טעם חטאת שיש לו זמן אחר ודין אחר בענין זה לא מציינו גזרות המלך
ע"כ יש לנו לומר שאוקמוה אדאוריית' וק"ל נ"ל גרשון אשכנזי.

שאלה קי"ז אהו' ידיד נפשי מה שהקשית לשאול מ"ש הטור בסימן מ' בשם הרמב"ם
כתב לו בשטר הרניי חייב לה מנה אע"פ שאין שם עדים כו' אעפ"י ששניהם מודים
שלא היה לו אצלו פלום שפכר שיעבד עצמו כמו שנושטעבד הערב עכ"ל משמע שהטעם
שהוא חייב הוא משום דהנה דומני' דערב שמשעבד נפשו בשטר בלא עדים דהיינו לאחר
חיתום שטרות דליכא שם למימר אגב דהיימני' דאייירי אף לאחר מתן מעות א"כ קשה
הלא הרמב"ם גופי' ס"ל דלא משתעבד הערב אפי' קודם חיתום שטרות אם הוא לאחר
מתן מעות כמ"ש בש"ע סי' קכ"ט משמו א"כ דבריו סותרים זה את זה (ומה שרצית
לומר שאלו הם דברי הטור ולא דברי הרמב"ם ליתא פי בהרמב"ם ש'לפני איתא פן הגם
שראיתי בב"ח שכתב שאלו הם דברי הטור ושמה גרסא אחרת נודמנה לפניו) זהו תורף
קושיתך בטור: תשובה אתה מוסיף מיא נאני אוסיף קמחא לפי דעתך שיהיה הטעם
שמחוייב מכח שטר זה מידי דהנה אערב שיוצא לאחר ח"ש קשה הלא אין הנדון דומה
לראיה מה לערב שמשעבד נפשי' משום דהאי דקא קני חסיר ממונא משא"כ הכא וכיוצא
בזו מקשינן בפ"ק דקדושין גבי האומרת תן מנה לפלוני ואקדש אני לו הרי זו מקודשת
משום וכו' ע"ש ב"דף ז'.

ועוד קשה לי התניח אם כתוב בשטר אני חייב לה מנה הרי משתעבד נפשי' כמו
שנושטעבד הערב אבל גבי דין הראשון שכתב הרמב"ם דהיינו אם אמר לעדים אתם עדי
שמשעבד נפשי' מה טעם יש לו כי נדאי ערב שלא בשעת מתן מעות אינו משועבד לשום
פוסק בעולם אף אם אמר אתם עדי שאני ערב אלא נדאי ברור פשמש בצדקרים שאין
דעת הרמב"ם להביא ראי' מדין זה אגוף הדין כי פשיטא ליה אילו אמר אתם עדי
שמשעבד כמ"ש אם הודה ואמר אתם עדי שאינו יוכל לומר משטה הייתי בך או שלא
להשביע כו' ה"ה שיוכל לחייב נפשי'.

אלא שמביא ראי' שיוכל אדם לחייב את עצמו אעפ"י שאינו חייב פלום דל"ת שלא
מציינו בשום מקום שיוכל אדם לחייב את עצמו בדבר שאינו חייב כי אם בקנין ועל זה
מביא ראיה מערב בשעת מתן מעות שמחייב נפשי' אף בלא קנין הגם שהתם יש לו טעם
אחר שמשעבד נפשי' אגב דמהימני' מ"מ מביא ראי' שיוכל אדם לשעבד נפשי' אף בלא
קנין וא"כ מ"ש הרמב"ם דהוי כמו מנה אני חייב לה בשטר היינו שדין זה מוסכם אליבא
דכ"ע ומ"ש בסוף דבריה ונ"ל פינון שפן הוא שכתב הרמב"ם דדומה וכו' ה"ה גבי ערב
נמי חייב אפי' בלא קנין אם כתב בשטר ופלוני ערב בני"ו.

במחילה מכבודך טעית פי הרמב"ם דאייירי בערב לאחר חיתום שטרות. ולאחר חיתום
שטרות אין חילוק בין ופלוני ערב ובין פלוני ערב ומה גם שלא שניף כלל האי לישנא
הן פלוני או ופלוני גבי ערב לאחר חיתום שטרות כי הוא בעצמו כתב ואני ערב ודו"ק:
והואיל דאתי לידי דברי הסמ"ע בסי' זה נימא בו מילתא מה שקשה לי ותוהא חזינא
הכא מ"ש בס"ק א' ונ"ל וענין בדרישה שם כתבתי מאין יצא להרמב"ם דין זה וכו' וגם

הטור שְׁהֶעֱתִיק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם הַשְּׁמִיט דִּין זֶה שְׁכַתְבַּת הַרְמַב"ם בְּרֵאשׁ דְּבָרָיו מִשׁוּם דְּלֹא ס"ל כְּוִנְתִּי בְּהַאי וְאֵ"כ מִן הַתִּימָא וְכו' עכ"ל וְאֵנִי בְּעֵנֵי עֵנִי בְּדַעַת דַּעַת לֹא אוֹכַל אִם לֹא רָאָה אוֹ לֹא יָדַע בְּעַל הַסַּמ"ע מ"ש הַטּוֹר בְּסִי' ס' ס"ט וְנ"ל לְפִיכָּה אִם לֹא קָנוּ מִיָּדוּ וְלֹא חֲזִיב עֲצָמוּ בְּשֹׁטֵר גּוֹבְהַ מְבַנֵּי חוֹרִין כּו' עכ"ל הָרִי לְפָנֶיהָ דַּס"ל לְטוֹר שְׁיֻכַּל לְחֲזִיב אֵת עֲצָמוּ בְּדְבָרֵי כְּשֶׁאָמַר אֲתָם עָדִי אֶף שְׁאִינוּ חֲזִיב עַד עֲכָשְׁיוּ כְּלוּם.

וּא"ל שְׁהַטּוֹר לֹא ס"ל הֵכִי אֵלָא שְׁכַתְבַּת לְשׁוֹן הַרְמַב"ן זֶה אֵינוּ כִּי אֲדַרְבָּא שְׁהַרְמַב"ן לֹא ס"ל הֵכִי שְׁהוּא סְבַר שְׁאִינוּ יְכוּל לְחֲזִיב אֵת עֲצָמוּ כִּי אִם בְּשֹׁטֵר כַּמ"ש הָרַב ב"י וּמו"ח בַּב"ח ע"ש וְא"כ הוּא אֲזַל לִי תְּמִיָה הַסַּמ"ע כִּי הַרְמַב"ם וְהַרְמ"ה ס"ל בְּהַדְיָא שְׁיֻכַּל לְהַתְחִיב בְּדַבּוּר גַּם הַטּוֹר ס"ל הֵכִי וְגַם הָרִי"ף ס"ל הֵכִי לְדַעַת מְקַצֵּת הַמְּפָרְשִׁים דְּהֵינּוּ הָר"ן וְה"ה וְא"כ אֲזַל הַב"י בְּתַר כְּלָלִי שְׁכַלְל הֵיכָא שְׁמַסְפִּימֵי הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם הַלְכְּתָ' כְּוִנְתִּיתוּ וְצ"ע גְּדוּל גְּרֵשׁוֹן אֲשַׁכְּנִי: שְׁאֵלָה קִיחַ אַהוּ יְדִידֵי יְדִיד נְפִשֵׁי הַגָּאוֹן הַמְּוֹפְלָא וְהַמְּוֹפְלָג כְּמוֹהַר"ר שְׁבֵתִי יְכֵהֵן פָּאָר נַר"ו יְאִיר פָּאָר הַבְּהִיר מְנַדַּע לַמְכ"ת לְהוֹי שְׁבֵא לְיָדֵי מ"ש מְכ"ת לַק"ק הַמְּבּוֹרָג לְחַמֵּי הַקְּצִינֵי יַצ"ו שְׁיִרְאָה לְהַתְחַכְּמִים הַשְּׁלֵמִי הַגָּאוֹנִי כְּמוֹהַר"ר יִצְחָק יִשְׁרוּן וְכְמוֹהַר"ר מִשֶּׁה יִשְׂרָאֵל דְּבַר מַה שְׁנִתְחַדֵּשׁ לוֹ בְּבֵית מְדַרְשׁוֹ הַגְּדוּל וְנִתְגַּלְגַּל לוֹ מִן הַשְּׁמַיִם דְּבַר נַפְלֵי וְבְדַעַתוֹ כִּינּוּן הָאֲמַת כִּי הָרֵא"ש וְהָר"ן לֹא יֵרְדוּ לְסוּף דַּעַת הַרְמַב"ם וְהוּא זֶה שְׁכַתְבַּת בַּפ"ז מֵהַל' אִישׁוֹת וְנ"ל הָרִי אֵת מְקוֹדְשֵׁת לִי מְעַכְשָׁיו וְלֹאֲחַר שְׁלֵשִׁים יוֹם וְבָא אַחַר וְאָמַר הָרִי אֵת מְקוֹדְשֵׁת לִי מְעַכְשָׁיו וְלֹאֲחַר עֲשָׂרָה יָמִים אֲפִילוּ הֵם מֵאָה עַל הַסְּדֵר הַזֶּה קִידוּשֵׁי כְּוִלָּן תּוֹפְסִי בְּהַ וְצָרִיכָה גִּט מְכַל א' מְפָנִי שְׁהִיא סְפַק מְקוֹדְשֵׁת לְכּוֹלָן עכ"ל וְתַמְהוּ עָלָיו כָּל הַפּוֹסְקֵי רֵאשׁוֹנֵי וְאַחֲרוֹנֵי דְלַכְּאוּרָה פֶּסֶק דְּלֹא כְּמֵאן דְּאִי ס"ל דְּהַלְכְּתָא כְּרַב א"כ מֵרֵאשׁוֹן וּמֵאַחֲרוֹן צָרִיכָה גִּט וּמִן הָאֲמָצְעֵי אֵינְהָ צָרִיכָה גִּט כַּמ"ש אַבְיֵי אֲלִיבָא דְרַב וְלִיבָא מֵאן דְּפִלִּיג עָלֵי וְאִם ס"ל דְּהַלְכְּתָא כַּר"י א"כ ה"ל לְכוּלְהוּ וְנֵדְאִי קִידוּשֵׁין בְּהַ דְּשִׁוְרֵי שְׁיִיר בְּקִידוּשֵׁי כַּמ"ש עוֹלָא זֶה הוּא תְּמַצִּית וְתוֹרָף תְּמִיָהֶתָם עַל הַרְמַב"ם.

וְע"ז כְּתַב מְכ"ת שְׁלַדְעַתוֹ בְּרוּר וּפְשׁוּט שְׁהַרְמַב"ם פּוֹסֵק כַּר"י דְּכָל א' וְא' שְׁיִוְרֵי שְׁיִירֵי בְּקִידוּשֵׁי וְהָא דְּלֹא פֶּסֶק נְמִי כַּר"י בְּהָא דְּלְהוֹי וְנֵדְאִי קִידוּשֵׁין. הֵינּוּ מִשׁוּם דְּהַרְמַב"ם אֲזַל לְשַׁטְתּוֹ שְׁפֶסֶק גְּבִי שְׁיִיר בְּקִידוּשֵׁין סְפַק מְקוֹדְשֵׁת כְּוִלָּן שְׁאָמַר לְאִשָּׁה הָרִי אֵת מְקוֹדְשֵׁת לִי חוּץ מְפּוֹלְנֵי א"נ אֲפֶשֶׁר לֹאֲמַר שְׁאֲפִילוּ ר' יוֹחָנָן גּוֹפְלֵי מְסוּפָּק בְּמִקְדָּשׁ וְשְׁיִיר אִי קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין אוֹ לֹא וְהָא דְּקָאֲמַר ר"י אֲפִי מֵאָה תּוֹפְסִים בְּהַר"ל שְׁיִישׁ צַד תְּפִיסָה לְכּוֹלָן וּבְהֵכִי נִיחָא טְפִי לַר"י לְיִשְׁנָא דְּמְקוֹדְשֵׁת וְאֵינְהָ מְקוֹדְשֵׁת זֶה הוּא תוֹרָף דְּבָרֵי רוּם מְעַכ"ת וּמַה מְאֹד יִשְׁרוּ בְּעֵינָיו עֵינֵי פְקִיחֵי עַד שְׁקִילְס אֵת עֲצָמוּ וְכַתְבַּת שְׁכַל הַגְּדוּלִים הַנִּיחּוּ לוֹ מְקוֹם לְהַתְגַּדֵּר בּוֹ בְּעֵנָן זֶה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה בְּאֲמַת נְכוֹן הִנֵּה לְשִׁמּוֹר פִּי מְחַסּוּם וְלֹא לְגַלוּת לַמְכ"ת מַה שְׁנִרְאָה לַע"ד כִּינּוּן שְׁאֵנִי לֹא נִקְרָאֲתִי לְחַוּוֹת דְּעֵי מְרַחוּק אִם יִשְׁרוּ דְּבָרָיו בְּעֵינֵי אֶף וְרַק לְרוּב הָאֲהָבָה עֲזָה שְׁבִינֵינוּ לֹא יְכוּלְתִי לְהַתְאַפֵּק וְלְגַלוּת אֵת אֲזַנֵּי מְכ"ת שְׁכַתְחִילָה מְכַבּוּדוֹ הָרַב שְׁלֹא כִּינּוּן יְפָה מְכַפָּה טְעָמִים וְחַד מְתָרֵי וְתַלְתָּ טְעָמִים אֲנִקְוֹט וְהוּא זֶה שְׁהַרְמַב"ם פּוֹתֵב בְּדִין זֶה בְּעֲצָמוּ וְנ"ל הָאוּמַר לְאִשָּׁה הָרִי אֵת מְקוֹדְשֵׁת לִי מְעַכְשָׁיו וְלֹאֲחַר שְׁלֵשִׁים יוֹם וְבָא אַחַר וְקִידְשָׁה בְּתוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם הָרִי זֶה מְקוֹדְשֵׁת לְשִׁנְיָהֶם מְסַפֵּק כּו' עכ"ל וּפְשׁוּט הוּא שְׁכּוֹנְתוֹ שְׁקִדוּשֵׁי שְׁנִיָּהֶם הוּא קִידוּשֵׁי סְפַק וְא"כ הוּא אֵין לֹאֲמַר שְׁהַרְמַב"ם ס"ל כַּר"י שְׁוֹדְאִי שְׁיִוְרֵי שְׁיִיר אֵלָא שַׁר"י גּוֹפְלֵי ס"ל שְׁאִינָם קִידוּשֵׁי וְנֵדְאִי

משום דמספקא ליה אי שיור פוסל אם לאו דאי דעת הרמב"ם כן הוא הנה קידושי האחר קידושי נדאי ממ"נ דאי קידושי הראשון קידושין הם הלא שייר שגם קידושי שני יהיו קידושין וליכא מאן דאמר שאם קידושי ראשון הם קידושין בשיור שקדושי שני לא יהיו קידושין ואי קידושי ראשון אינם קדושין פנין שהם בשיור א"כ מכ"ש קידושי שני הם קידושין ודאי פלגא דמלתא אם הנה דעת הרמב"ם כמו שעלה על דעת מכ"ת שפסק מקודשת מספק לכולן משום דס"ל ששיור בקידושין הנה ספק קידושין התניח בבבא בתרא שקדושי כולן הנה שיור אבל בבבא קמא שבקידושי הראשון הנה שיור ובקדושי שני לא הנה שיור א"כ ה"ל לפסוק שקידושי ראשון הנה קידושי ספק וקידושי שני הנה קידושי נדאי חדא ועוד קאמינא שא"א לומר שהרמב"ם ס"ל כר"י שמעכשיו ולאחר שלשים יום הנה שיור שהרי הרמב"ם פתב להדיא בפ"ט מהל' גירושין דין י"ד ונ"ל אמר הרי זה גיטף מעכשיו או מהיום לאחר מיתתי ומת הרי זו ספק מגורשת שמה אחר שאמר מעכשיו חזר בו מלשון מעכשיו וסמכה דעתו על לאחר מיתה שאין גט לאחר מיתה עכ"ל הרי שפתב הרמב"ם הטעם גבי גט משום שמה חזר בו מלשון מעכשיו ואי ס"ל כר"י מוכרחין אנו לומר שהטעם הוא משום גזירה דאם מתי כמו שמפורש להדיא בפסגיא דפרק האומר וזה הוא לע"ד הוכחה שאין עליה תשובה שאין דעת הרמב"ם כמו שעלה על דעת מכ"ת ותמהני על מעכ"ת שהוא מתון ומסיק שלא עיין כלל בדברי הרמב"ם בהל' גירושין ובטוח אני במכ"ת שיודה ויאמר אמת שא"א לפרש כן דברי הרמב"ם כמו שעלה על דעתו הרמה פי כן מדת טובו לקבל האמת ממי שאמרו ואם לא למעני יעשה למען כל הגדולי' שלא רצו ללקח בדרך מכ"ת ויפה עשו הגדולים כן נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה קיט אהו' ידידי תלמידי חביבי האלוף המרום התלמודי המופלא והמופלג כל סתום מלבן כשגל הרב הגדול כמהור"ר דוד אופנהיים יצ"ו אין הזמן מסכים עמדי לטייל עמו בארנוכות ואפ"י בקצרות אין לי פנאי רק באשר שדבריו דברי דודים חביבי' עלי ביותר אמרתי אפנה ואשנה וארוץ להשיב למכ"ת מפני הפבוד על שאלתו שאלת חכם מה שכתב מכ"ת בתמיה קיימת על מה שכתב מור"ם בהגה' סי' צ"א סעיף ג' מי שהוציא הוצאות וכו' נשבע ונוטל ופי' רבינו בעל הסמ"ע שבועה זו היסת פנין דידוע דהוציא ואינו יודע כמה הוציא מ"ה סגי גם אליבנייהו בהקסת וקשיא למכ"ת דהא דין זה מיוסד ומבונה מהמשנה הבעל שהוציא והוא מדברי המרדכי ושבוע' זו שבועת המשנה ולא היסת ועוד קשיא ל"ך על שכתבו בלשונם מהרי"ק ומור"ם מי שהוציא הוצאות ברשות חבירו דמשמע דוקא ברשות חבירו אבל שלא ברשות צריך לברר וקשיא למכ"ת הא לשם משמע דהא דקתני ישבע כמה הוציא ויטול איירי שלא ברשות דהא הבעל אליב' דהפוסקי' שלא ברשות הוא עכ"ל מכ"ת: תשובה נ"ל דכל חד קושיא סתירה של השני והמשך הפירוש כן: הנה דאדרבא פנין דמתניתין איירי שלא ברשות וקתני ישבע דהיא שבועת המשנה ע"כ דוקא שלא ברשות הוא דישבע אבל ביורד ברשות ליכא שבועה כלל אלא לאחר שתקון היסת תקנו דגם ביורד ברשות דהא נשבע היסת והיינו טעמא לפי סברת מהרש"ל דתולה הדבר בידוע שהוציא: הנה סברת המשנה דאיירי שלא ברשות דוקא שלא ברשות והיינו טעמא דכיון דיורד שלא ברשות מסתמא אינו ידוע שהוציא וגם אפשר נמי דאיירי מתניתין בשאינו מבורך וידוע שהוציא והא דקתני ישבע כמה הוציא דמשמע דאיירי בשידוע י"ל הא דקאמר דאיירי מסתמא שאינו

מבןרר פירושו פה הוא שאף שמבןרר שהוציא כיון דמסתמא אינו מבןרר לא פלוג וישבע שבועת המשנה אבל ביורד ברשות אין צריף לישבע כלל וטעמא דכיון דיורד ברשות מסתמא מבןרר שהוציא וכיון דלא מפוךש דישבע נמי שבועת המשנה הבו דלא לוסוף עלה ותקנו דנשבע הקיסת והינינו טעמא דמהרי"ק ומור"ם שפכתבו שם מי שהוציא הוצאות ולא כתבו בפירושו דידוע שהוציא אלא דלא כתבו פן מפני שפכתבו ברשות חבירו ובאם דיורד ברשות מסתמא דידוע שהוציא וזהו סברתם בפשיטות דשבועה זו הקיסת.

ואפשר דאוקמתא דהונו' דאב"י ורבא נמי משמע פן .

וכדי לבןרר את זה הוא בהכרח להביא את הנוני'תו. וז"ל הגמרא א"ר אסי והוא שיש שבח פנגד הוצא' ופריף בגמרא למאי הלכת' אמר אב"י שאמר היתה שבח יתר על הוצאת נוטל את הוצאה בלא שבועה.

אמר ליה רבא א"כ אתי לאיערומי אלא אמר רבא שאם היתה הוצאה יתירה על השבח אין לו אלא הוצאה פשיעור שבח ובשבועה עד פאן לשונו. ונראה לי דפשוט הוא הא דקאמר אב"י נוטל בלא שבועה ולית ליה החשש משום.

שמא יערים ע"כ צ"ל דנוטל בלא שבועת המשנה אבל הקיסת מיהא בעי משום שמא יערים תקנו דיהא נשבע הקיסת וסבר אב"י דמשום חשש שמא יערים לא אמרו חכמים דיהא נשבע שבועת המשנה.

וכה"ג אמרינו גבי פוחת שטרו דאיכא למיחש שמא יערים א' לומר פחות כדי שיהא נוטל בלא שבועה ואפילו הכי לא תקנו חכמים דיהא נשבע שבועת המשנה וטעמא דמשום דאיכא למיחש שמא יערים א' יתקנו חכמים לכל העולם שבועה וזה לא סגי דלא יהא אהד דלא יערים ולכך לא תקנו חכמים שבועה זו וה"ה ה"נ דכונתא דסבר אב"י דמשום דאתי לאיערומי לא תקנו חכמים שבועה אבל מ"מ הקיסת מיהא בעי משום חשש זו.

ואע"ג דהא דאמר אב"י גבי דאם היתה שבח יתר על הוצאה דנוטל בלא שבועה משמע דוקא בכי האי גוונא היינו דלא בא לאשמועינו אלא היכא דדוקא דשבח יתר על הוצאה דהנה כמו ביורד ברשות חבירו דכיון דשבח יתר על הוצאה פשיטא דניחא לי בהוצאה זו והוי היא היא כמו דיורד ברשות וידו על העליונה ואינו אלא חשש שמא יערים לכן לא תקנו אלא הקיסת צריף לישבע.

אבל בהאי דמוקי רב אסי למתניתין בדשבח נגד ההוצאה וא"כ לא ניחא לי בהוצאה ונהנה פיורד שלא ברשות אז צריף לישבע שבועת המשנה. ולזה כתב הסמ"ע דביורד ברשות א"צ לישבע אלא הקיסת.

הא לך בפ"י דפירושו מ"ש דנוטל בלא שבועה היינו דהקיסת מיהא צריף לישבע. ואע"ג דאסיקנא הלכתא כרבא ורבא הוא דאמר דאפילו באם שבח פחות מהוצאה אינו נוטל אלא הוצאה שיעור שבח ובשבועה וסבר דתקנו חכמים משום חשש הערמה היינו ע"כ דלא פליג רבא אב"י ביורד ברשות אלא דפליג ואמר דמתניתין דאייירי שלא ברשות וכל גוונא דאפילו דאם היתה שבח יתר על הוצאה זו נמי יורד שלא ברשות היא אע"פ דניחא לי בהוצאה זו דלא פלוג וחיוב לישבע שבועת המשנה אבל ביורד ברשות ליכא

מאן דפליג דלא איירי מתניתין בזה וכיון דלא איירי מתניתין אלא שלא ברשות ע"כ
אפילו רבא מודה דדוקא ביורד שלא ברשות דאינו מבורך שהוציא צריף לישבע שבועת
המשנה אבל ביורד ברשות אז ידו על העליונה ונוטל בלא שבועה וכדאמר רב חסדא
גבי קטנה כמוציא בנכסי אחר דמי.

ופירוש הרי"ף והביאו הנ"י בא"ה סי' פ"ח דהאי כמוציא בנכסי אחר דמי פירוש ביורד
ברשות דמי ושמין לו פאריס וידו על העליונה ומפניו בס"י שע"ה היינו דנוטל דאם
השבח יותר על הוצאה נוטל את השבח.

והיינו דאמר אב"י דנפקא מינ' דאם השבח וכו' ר"ל דכיון דיורד ברשות נוטל את היותר
ואם בא ליטול הפחות אז נוטל בלא שבועה והטעם שהיורד ברשות נוטל בשבועת הקסת
כמו שפתינו לעיל: מפני דביורד ברשות מסתמא מבורך שהוציא ואינו יודע כמה הוציא
ה"ל כמו שאמר הלנוניתה והלה אמר אינו יודע אם פרעתי.

דמן הדין דנוטל בלא שבועה אלא שחכמים תקנו הקסת ע"כ אין צריף לישבע אלא הקסת
נמצא הא לה סברת מהר"ריק ומור"ם שפתינו כף דבאו לאשמעינן מיהו הקסת צריף
דה"א דאפילו הקסת אינו צריף קמ"לן ולא כמו שפתינו מכ"ת דמשמע מהא דכתבו ברשות
חבירו אתי לאשמעינן דיורד שלא ברשות צריף לברר.

ז"א אלא כדכתבתי דה"א אפילו שבועת הקסת לא צריף קמ"ל דצריף: ועוד דמשמע לי
מלשונך דהא דתנו במתניתין ביורד שלא ברשות דישבע ויטול אתי לאשמעינן דה"א
דאפילו בשבועה לא יטול אלא צריף לברר קמ"ל וז"א דהא הקשה ר"ח אמאי לא תני
זה בהדי הנה דנשבעי ונוטלים ותירצו וכתוב עוד ונ"ל דהתם לא חשיב אלא הנה משום
דאי לאו דאשמעינן ה"א דלא יטול אפילו בשבועה קמ"ל וא"כ ולטעמיה קשה ה"ל
לחשוב בהדי הנה דה"א אפי' בשבועה לא יטול אלא ודאי מדלא חשיב בהדי הנה מוכח
דמה דכתב ביורד שלא ברשות דישבע ויטול משום דאי לאו שכ"כ ה"א דנוטל בלא
שבועה פיון דהוציא קמ"ל דלא יטול אלא בשבועה.

כן נ"ל: אבל באמת אפילו זה נמי ליתא דהא כתוב ר"ח (עיינן שם) על דלא חשיב ההיא
דיתומים גבי נשבעי ונוטלי' כתב דאינו חשיב גבי הנה דלא יפרעו אלא בשבועה משום
דשם לא חשיב אלא הנה דה"א דנוטל בלא שבועה קמ"ל לא יפרע אלא בשבועה וא"כ
דאתי מתניתין לאשמעינן דה"א דאפילו שבועה לא צריף ה"ל לכתוב בהדי הנה דלא
יפרע אלא בשבועה.

ועוד דהלשון ישבע ויטול אינו משמע כן דמשמע דאתי לאשמעינן דה"א אפילו בשבועה
לא יטול קמ"ל דישבע ויטול. אלא נ"ל דליתא לא זה ולא זה אלא דלא בא לאשמעינן
כלל אלא דוקא שלא ברשות אז ישבע ויטול אבל ברשות אפילו שבועה לא צריף: ועוד
נ"ל דהנו"י אב"י ורבא ופלוגתתן תולה בההיא דהקשה ר"ח דאב"י אמר דהא דאמ' רב
אסי והוא שיש שבח כנגד הוצאה אינו רוצה לפרש דנפקא מינ' דאם היתה הוצאה יתירה
על השבח אינו נוטל אלא הוצאה שיעור שבח ובשבועה דא"כ לפי זה הא דמתניתין
דאיירי בשיש שבח כנגד הוצאה דישבע ויטול אתי לאשמעינן דה"א דאפילו בשבועה לא
יטול מכח סברא דהא אפילו בדשבח פחות מהוצאה אינו נוטל הוצאה אלא בשבועה וא"כ

ה"א דבשבת פנגד הוצאה אפילו בשבועה לא יטול קמ"ל וא"כ הוא ה"ל ליה לחשוב
ההיא גבי דנשבועים ונוטלים דשם חשיב הנך ה"א דאפילו בשבועה לא יטול אלא ודאי
דאמי לאשמועינן דה"א דנוטל בלא שבועה פינון דאם שבת יותר מהוצאה נוטל הוצא'
בלא שבועה א"כ ה"א דאפילו דאם יש שבת פנגד הוצאה נמי נוטל בלא שבועה קמ"ל
דשבועה מיהא בעי הא לה הנונית אביי ורבא בפלוגתתם בשמעתת' וזהו ג"כ דעת מור"ם
ומהרי"ק: ומה שקשיא לה אהא דפירש הסמ"ע על מה שקתב המחבר נוטל בלא שבועה
הינו בלא שבועה חמורה אבל היסת מיהא צריה וכתב מכ"ת ע"ז דליתא אלא בלא
שבועה כלל' הנה את זה נ"ל דפשיטא הוא שהדין עמה אבל לא מטעמה דפשיטא הוא
דסבר המחבר דאפילו שבועת היסת לא צריה דהרי כתב רבינו בספרו ב"י בשם מרש'י
ונו"ל וכתבו המרש'י דלדעת הרמב"ם נוטל בלא שבועה דקאמר היינו אפילו בלא שבועת
היסת עכ"ל וכתוב עליו הנ"י ופשוט הוא הרי דבפירוש כתב פן דאפילו שבועת היסת
לא צריה.

ופשיטא לי דלא תקפה משנתו על רבינו הסמ"ע דלא ראה את זה. אלא ע"כ צריה לומר
אף דפירש הסמ"ע ונו"ל מה שקתב המחבר גבי חנווני נוטל בלא שבועה וכו' לא פירש
על המחבר שהוא סובר פן דפשיטא הוא דלא סבר פן דהא בפירוש כתב דאפילו היסת
לא צריה.

אלא רבינו הסמ"ע פירש פן על הרמב"ם דהרמב"ם סבר דיהא נשבע היסת ופליג על
המרש'י ועל ב"י דכתבו שאין צריה אפילו שבועת היסת. אלא דהוא סבר דפלוגתתו
איירי דהרמ"ה סבר דגבי חנווני לבד צריה לישבע שבוע' חמורה והרמב"ם סובר דאין
צריה לישבע אלא היס' וקא דב"י פירש לדעת הרמב"ם דאפילו שבועת היסת לא בעי
לא מטעמה שקתבת הטעם דשליח עושה שליחתו דז"א דלית גבי חנווני טעם דשליח
עושה שליחתו ומוכח פן מדברי הרב המגיד והביאו הב"י מחס"ג ונו"ל והרב המגיד כתב
פ' ט"ז ממלוה ויש מי שקתב שדין נתתי אינו אלא בחנווני דדוקא שם תקנו שיהא נשבע
ונוטל אבל בשאר שליחות אם אמר לפלוני תן לפלוני כף וכף מעות בשבילי ואמר נתתי
אינו נשבע ונוטל אלא צריה להביא ראיה פינון שאנו מסופקי' בעיקר הדבר אם עשאו
אם לאו עכ"ל הרי דמבואר הדבר דלית האי טעמא דשליח עושה שליחתו גבי חנווני דאי
אמרת דאית גבי חנווני חזקה זו א"כ הא דכתב הרב המגיד דדוקא גבי חנווני נשבע ונוטל
אבל אחר צריה להביא ראיה.

ואי אמרת דטעמא דחנווני נשבע ונוטל הוא משום חזקה זו א"כ מאי שנא חנווני מאחר
פי היכא דגבי חנווני אית ליה האי חזקה הכא נמי אית לן למימר גבי אחר דחזקה דשליח
עושה שליחתו אלא ודאי לית גבי חנווני האי חזקה והטעם מפני שכל הפוסקים דלא
אמרינן חזקה דשליח עושה שליחתו אלא היכא דמוכח חזקה זו אם מוציאין ממון מאותו
משלם לכנגדו ולית ליה לשליח דררא דממונא.

אבל לגביה השליח דיהא הוא נוטל מהמשלם משום חזקה זו פשיטא הוא דלית האי
חזקה. ועוד דאם חזקה זו מועלת לגבי חנווני לא הי' צריה לישבע פלל אלא אי אתמר
הכי אתמר דהא דמור"ם פתב בהגה' דאם החנווני בא לבד אינו נוטל בלא שבועה פירוש

רבינו הסמ"ע דהאי שבועה היא שבועה חמורה והאי דכתב המחבר דנוטל בלא שבועה היינו דשבועת היסות מיהא בעי.

והמחבר פתב בספרו ב"י דאפילו שבועת היסות אינו צריך והיינו שמוחלקי הם בפירושו להקמב"ם וק"ל. ודוק: וע"ד מה שהקשה מכ"ת לשאול בב"מ פ"ק המפקיד דף מ"ב ע"ב בתוספת בד"ה פל המפקיד וכו' פתבו התוספת וז"ל אומר ר"ת דהיינו לענין שאינו יכול לומר את מהימנות לי בשבועה ולא האידך אבל אם פשעו אפי' אין להם מה לשלם ישלם הנפקד דאל"כ פל מה שהנפקד אצל ב"ה תבא אשתו ותאכל ותפטור ולקף נמי הכא משתבעי אמרי דהנהו זוזי אותבתנהו בקרטליתא שלא פשעה והא דקאמר נמי לה לאימיה דלישלמה לאו משום דאם לא הי' לה מה לשלם שיפטור הנפקד אלא תשלם לבנה כשיהיה לה עכ"ל התוספת.

והקשה מכ"ת מה הוא זה שפתבו התוס' ולקף נמי הכא משתבעי אמרי דמשמע שקאי אמ"ש ר"ת שאם אין להם לשלם ישלם הנפקד לקף א"ש דאשתבעי אימני' אבל אם דין של ר"ת אינו אמת לא א"ש דאשתבעא אימני' וקשה למה לא משתבע' אף אם אין חיוב פלל על הנפקד עכ"ל מכ"ת: ונלע"ד שפוננת ר"ת הוא דאם איתא שאין עוד שום חיוב על הנפקד אין סברא שתשבע אמיה כי המפקיד אינו יכול להשביעה שתאמר לו לאו בעל דברי' ידי את גם בנה אין יכול להשביעה פיון שהוא פטור לגמרי אחר שנשבע שמסרם לאמו אבל לפ"ד ר"ת שהבן חייב עדין אם פשעה אמה א"כ יוכל הבן להשביעה וכיון שהבן יוכל להשביעה גם המפקיד יכול להשביעה ועיין במ"ש התוס' בסוף ד"ה הכא בספסרא כו' ועל פי זה א"ש מה שכתב הרא"ש וז"ל ולא מחייבה לאשתבעי דלא אמר לה דלאו דידיה ניהו ואע"ג"ב דטענה זו גורמת פל הפטור דמי יזקקנה לשבועה זו שאין המפקיד יכול לטעון אלא שמה אמר לה והיא טוענת ודאי שלא אמר לה וגם בנה אמר עכ"ל פן קשה ל"ל להרא"ש לומר גם בנה אמר פן אם הי' מקום להשביעה דברי בנה לא מעלין ולא מורדין אלא ודאי תוכל האשה לומר להמפקיד לבד"ד את אלא המפקיד בא מפת הנפקד הראשון וכל מה שהוא יוכל להשביעה יוכל גם המפקיד להשביעה וכיון שבנה אמר שלא אמר לה פן גם המפקיד איננו יוכל להשביע אפי' על ידי גלגול פיון שאין הבן יוכל להשביע' שבועה זו אפי' על ידי גלגול פיון שהוא מודה לדבריה גם המפקיד איננו יוכל להשביעה ודוק והרב מהרש"ך שכתב (בסי' רצ"א ס"ק ל"ד) וז"ל והא דפטורה משבועה היינו פשיש עדים שנאנסה או שמאמינה דאל"כ פשיטא דיוכל להשביעה על ידי זה ע"י גלגול עכ"ל לא דקדק היטב גם מ"ש פשיש עדים שנאנסה מלת נאנסה הוא שלא בדקדוק ולפי דברינו שפ"ד הוא פוננת התוס' במ"ש ולקף נמי כו' דאל"כ לא הי' מקום לאשתבעי אמיה א"כ לפ"ז נראה פשוט של"ד גבי אשתו וביתו דינא הכי אלא אפי' בשומר שמסר לשומר אחר נמי דינא הכי שהרי הטור כתב בסכ"ד וז"ל אבל אם נתנו ביד מי שהמפקיד רגיל תמיד להפקידו בידו נשבע השני ששמו כו' ע"כ ואי אמרת שר"ת לא אמר למילתה' אלא בבנו ובתו ואשתו וב"ב אבל לא באדם אחר א"כ אפי' שבועה לא בעי השני פיון שנפקד הראשון פטור לגמרי אלא ודאי ר"ת אמר למילתה' אפי' באדם אחר וק"ל ודחוק לומר שהטור כתב פן לפ"ד הרמ"ם פללא דמילתה' שנלע"ד סברת ר"ת היא שאם הנה הבן פטור לגמרי ולא נשאר עליו שום חיוב לא הנה בדינו לחייב אמיה שבועה כי הבן איננו יוכל להשביעה פיון שהוא פטור לגמרי

אין לו שום שייכות בתביעה זו גם המפקיד איננו יוכל להשביעה פי לאו בעד"ד הוא פן נ"ל גרשון אשפנזי: שאלה קד אמר אוהב ארדוף אשיג אחקל שלום ליועץ וגבור שר שלום.

ה"ה אהו' ידידי ה' וידידי הרב הגדול הגאון בידו און נ"י ע"ה פ"ה ר"מ ואב"ד הישראלי עטרת תפארת הרבני' כבוד שמו מוהר"ר חגי חנוך סג"ל נר"ו לא יכבה מחול ימים ירבה אהו' ידידי אין הזמן מספים עמדי לארוג מליצות לתוארו בתוארים הראוני' לאיש כמוהו ירבו אמרפל ואשכל.

אומר על הכל איש שהכל בו אף מטובו קאמינא שיש בו מדעת קונו שאינו חפץ בתאורים הרבה והיא תהלתו ותפארתו ע"כ מלאני לבי החלל לבוא בשורתים האלו לשקוד על דלתותיו ושערו ושערי בינה לדרוש ולתור בשלומו באשר שראיתי בשולי היריעה והגליון אשר פוננו ידיו אמונה למחנתנו האלוף המרום התורני המושלם כהר"ר יואל נר"ו ושם פקד מכ"ת אותי בפקודת החיים והשלום אמרתי ברוך לקחתי וברוך אשיב.

וע"ד שמכ"ת כותב שנפשו נפש צדיק חשקה לדבר אתי עמי פא"פ איזה דברים אחרים אהו' ידידי פמים הפנים וגו' גם נפשי נכספה פלטה אינתה חשקה חמדה רגנה לראות ולראות את פניו פני הרמה פראות פני גו' ולהשתעשע באמרי פנינו אבל מה נעשה גבה טורא בינינו.

האמת אגיד אם לא שדחוקה לי שעתא שאני נחויז לפלס דרכי לחיים ולשלום למקום חפצי לק"ק מיץ הייתי ממציא מקום ממוצע לשנינו בין הכא להתם ק"ק הענא ולהתעלס אתו עמו באהבי ולפרוש ממנו בנשיקה של פרישות אבל באשר שהזמן קצר מהשתעשע ע"ע ע"כ יהיה עטי אשר אתי במקום שפתומי ולשוני וכפי פרושות שמלה חיים ימים על ימי מלה יוסיף וכסאו פסא פבוד יהיה נכון ויאריו ימים על ממלכתו הוא ונרעו.

והנה בדבר שגלה מכ"ת אזני לחיות לו דעתי הקלושה בענין נקב מפולש שנמצא בטחול בסומפא ועור הטחול מקיפו מבפנים עד שנראה שפך הנה מתחלת בריית' ומכ"ת מראה פנים לכל צד בכל אפנים כמראה האופן מהם לאיסור ומהם להתיר וסוף דבריו יצא להתיר.

תשובה אהו' ידידי אומר אני יישר ויפה הורה וגם אני אומר בטח שהוא מותר. אף מרוב אהבתי למכ"ת אענה חלקי אף אני אף שהוא א"צ לא לדדי ולא להספמתי ואפלפל בדברי קדשו מה שעלה אצלו דרוך ה"א לאסור ולא רצה ללמוד היתר ממ"ש בעל ט"ז בסי' מ"ג פי עיקר ההיתר היה שם משום דרוב העגלים באותו הגליל יש להם נקבים פאלו וה"ל כמו פל הני כו' אבל לא משום דניכר שנבראת פך זה הוא תמצית דברי קדשו דרוך ה"א אהו' ידידי באמת מתוך דברי הט"ז לא משמע פן רק נראה מדבריו שס"ל לדינא בכל מקום מה שנעשה מתחלת ברייתו לא נקרא נקב אלא חסרון מקרי ולא מצינו שחסרון פוסל בטחול אבל מ"מ לענין דינא הדין עם מכ"ת שאין לסמוך בזה אסברתו של הט"ז אעפ"י שרב גדול בדורו היה ונכרני זה לערוך ל"ה שנים שאל שאלה זו הגאון חמי מהרר"מ ר"מ ואב"ד דק"ק נ"ש ומדינת מעררין מן מ"ו הגאון מהרר"י ז"ל ושניהם כא' טובים האריכו למעניתם והראו פנים לכל צד ויצא הדבר להיתר ועיקר טעמו של

מ"ו ו"ל הָיָה כַּמֵּשֶׁשׁ מִכֹּחַ מְשׁוּם דְּהֵנָּה כְּמוֹ כֹּל הַיָּמִים חֲוֵי' כו' אָבֵל לֹא רָצָה לְסַמְּךָ אֶסְבְּרָא
זו שֶׁל הַט"ז וְהֵבִיא כַּמָּה רְאִיּוֹת לְדַבְּרֵי וְנִחְדָּא מִיְיָהוּ הִיא בְּזַכְרוֹנִי וְהוּא זֶה דְּכַתֵּב הַב"י
בִּי"ד ס"ס מ"א וְז"ל וּלְפ"ז לְדַעַת הַרְמַב"ם נִמְצְאוּ לָהּ שְׁנַיִם כְּבָדִים כְּשִׁירָה דֹּאע"ג דְּכַנְיָטֵל
דְּמִי אֵין בְּכַף פְּלוּם דְּכַנְיָטֵל דְּמִי הִיָּנוּ לֹמַר פְּחָסֵר מִתְחַלֵּת בְּרִיָּיתוֹ דְּמִי וְכֹן פְּתַב ג"כ
הַרְמַב"ם יִתֵּר פְּחָסֵר דְּמִי.

וא"כ קָשָׁה לָמָּה פְּתָבוּ הַפּוֹסְקֵי לִפ"ד רִשְׁב"ן וְשִׁפְרֵשׁ כֹּל הַיִּתֵּר פְּנִטוּל דְּמִי הִיָּנוּ עִם
הַמְּקוֹם הַדְּבִיב אִם נִמְצְאוּ שְׁנַיִם טְחוּלִין דְּבִוּקִין זב"ז בְּסוּמְפִיָּהוּ טְרִיפָה הֲלֹא אַף אִם חָסֵר
מִתְחַלֵּל בְּרִיָּיתוֹ מְקוֹם הָעֵב כְּשִׁירָה אֲלֵא וְדֹאֵי אִם חָסֵר בְּתַחֲלַת בְּרִיָּיתוֹ בְּסוּמְפֵא טְרִיפָה
וְעוֹד הֵבִיא כַּמָּה רְאִיּוֹת וְשִׁדֵּי בְּהוּ נִרְגָּא וּמִסְקֵנַת דְּבָרֵי שְׁלֵא רָצָה לְסַמְּךָ עַל מָה שֶׁפְּתַב
הַט"ז כִּלְלָא דְּמִלְתָּא בְּהָא נְחֵתִי וְסִלְקִי שְׁיַצָּא הוֹרָאָה זֹו לְהִיתֵר מִן שְׁנַיִם הַגְּאוּנִים אֵלוּ מ"ו
מוֹהֵר ר"י וּמוֹהֵר ר"ר מְנַחֵם מַעֲנָדֵל וְכַדֹּאֵי הָמָּה לְסַמְּךָ עֲלֵיהָ אֶפְיָלוּ שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַדְּחַק וַיֵּשׁ
אֵתִי לְהַאֲרִיף בְּעֵנִין זֶה אָבֵל מָה אֲעֻשֶׂה שְׁאִין הַזְּמַן מִסְפִּים עִמָּדִי כַּעַת כַּעֲתִירוֹת אוֹהֵבוּ
נִקְשֵׁר בְּעֵבְלוֹתוֹת אֶהְבְּתוּ אֶהְבַּת עוֹלָם נְאֻם הַטְּרוּד גְּרִישׁוֹן אֲשַׁכְּנֵנִי: שְׁאֵלָה קַכֵּא ע"ד הַשְּׁאֵלָה
אֲשֶׁר שְׁאֵלְתֶם מֵאֵתִי לְחֻוֹת דְּעֵתִי מְרַחֵק בְּעֵנִין אִשָּׁה אַחַת אֶלְמָנָה שְׁהִיָּה בְּיָדָהּ מְמוֹן שֶׁל
יְתוּמִים שְׁיֵשׁ לָהּ מִבְּעֵלָה הִרְאִישׁוֹן דְּהִיָּנוּ מַעֲשֵׂה שְׁהִיָּה כִּף הִיָּה רְאוּבֵן הֵלֵךְ לְעוֹלָמוֹ וְהִנִּיחַ
אֶחָרֵי בְּרָכָה אֲשֶׁתוֹ מֵרַת לָאָה וּד' בָּנִים וְאַחֵר מוֹתוֹ הִתְעַסְקָה הָאֶלְמָנָה בְּעֵזְבוֹן בְּעֵלָה
וְעֻשְׂתָּהּ וְהַזְּלִיחָה וְסִיגְלָה בְּמְמוֹן וְהִשְׁפִּיחוּ אוֹתוֹ זֶה כְּמוֹ שְׁנָה א' אַחֵר מוֹת בְּעֵלָה וְאַח"כ
בִּיקְשָׁה הָאֶלְמָנָה מִן הַב"ד שְׁיִסְלְקוּ אוֹתָהּ כִּפִּי זְכוּיָתִיהָ כְּתוּבָת' וְשִׁאֲרֵי פְּרֻטֵי דְּבָרֵי וְכֹן
עָשׂוּ הַב"ד וּבְאֲשֶׁר שָׂרְאוּ הַב"ד שְׁהָאֶלְמָנָה מֵרַת לָאָה הַנָּ"ל עֻשְׂתָּה חֵיל לְטוֹבַת הַיְתוּמִים
הַתְּפָשְׁרוּ עִמָּה שְׁתַּחֲזִיקָה אֶצְלָה בְּנִיָּה וְתַדוּר בְּבֵית בְּעֵלָה ו"ל וְתַתְּעַסֵּק עוֹד בְּנִכְסֵי בְּנִיָּה
בְּתוֹרַת אֶפּוֹטְרוֹפְסֵי כְּמַקְדָּם וּלְאַחֵר מִשָּׁף שְׁנָה נִשְׁתַּדְּכ' לְאִישׁ אַחֵר שְׁמוֹ שְׁמַעוֹן וְנִכְנְסָה
עִמּוֹ לְחוֹפָה וְהַכְּנִיסָה לוֹ לְגוּדוּנְיָא מִקְצַת מָה שְׁהִיָּה לָהּ וּמִקְצַת שְׁיִירָה לְעֻצְמָה גַּם הַתְּנָה
עִמּוֹ שְׁהוּא יְהִיָּה מְחֻיָּב לְפָרְנֵס לְהַבָּנִים הַנָּ"ל וְיִתְּנוּ לוֹ מִיָּדֵי שְׁנָה בְּשָׁנָה סָף יְדוּעַ גַּם יְדוּר
עִם הָאִשָּׁה וּבְנִיָּה בְּחֻנָּם בְּבֵית הַנָּ"ל שְׁשִׁיָּף לְהַיְתוּמִים וּלְאַחֵר שְׁנִכְנְסָה לְחוֹפָה עִם בְּעֵלָה
הַשְּׁנַיִם לְעֶרְףָה כ"א חֲדָשִׁים הֵלְכָה לְעוֹלָמָה ע"י מִיתָה פְּתֹאוּמִית וְלֹא צִיּוּתָה לְבֵיתָה וְנִכְסֵי
יְתוּמִים הִי עֲדִין בְּיָדָהּ וְהִנֵּה אַחֵר סְמוּךְ לְמִיתָתָה שְׁלַחוּ הַאֲב"ד וְהַקְּהָל יצ"ו שְׁנַיִם אֲנָשִׁים
שְׁיַחֲתָמוּ כֹּל הַתִּיבּוֹת וּמַגְדְּלֵי שְׁבָבִית כְּדִי שְׁיִוְכְלוּ לְבָרֵר וּלְלַבֵּן מָה שְׁשִׁיָּף לְיְתוּמִים הֵן
מְמוֹן שֶׁל יְתוּמִים שְׁהִיָּה בְּיַד הָאִשָּׁה מֵרַת לָאָה בְּתוֹרַת אֶפּוֹטְרוֹפְסֵי וְהֵן מָה שְׁשִׁיָּף לָהֶם
מְעוֹת וּמִטְּלָטְלֵי מָה שְׁלֹא הַכְּנִיסָה לְבְּעֵלָה הַשְּׁנַיִם כְּמַר שְׁמַעוֹן וּלְאַחֵר שְׁפָתְחוּ אֵת הַתִּיבּוֹת
וְהַמַּגְדְּלֵי נִפְלוּ הַפְּרָשׁוֹת בֵּין הָאֶפּוֹטְרוֹפְסֵי שֶׁל הַיְתוּמִים וּבֵין כְּמַר שְׁמַעוֹן ג' תְּבִיעוֹת רִאשׁוֹן
תְּבִיעוֹ הָאֶפּוֹטְרוֹפְסֵי מִמֶּנּוּ שְׁיִתֵּן לָהֶם הַסָּף מְעוֹת מְזוּנְמִנֵי גַם כְּסָף וְזָהָב מָה שְׁשִׁיָּרָה לְעֻצְמָה
בְּשִׁיּוֹר גְּמוּר וְנִמְצְאוּ בְּעֵין בְּתִיבּוֹת הַנָּ"ל ב' שְׁיִתֵּן לָהֶם אֵיזָה כּוֹסוֹת שֶׁל כְּסָף שְׁיִדוּעִים
שְׁהִיָּו בְּעֵזְבוֹן שֶׁל רְאוּבֵן וְנִמְצְאָ ג"כ בְּעֵין בְּתִיבּוֹת הַנָּ"ל ג' מִבְּקָשִׁים הָאֶפּוֹטְרוֹפְסֵי שֶׁהַב"ד
מְסָרוּ לְהַיְתוּמִים כֹּל מָה שְׁנִמְצָא בְּבֵית כִּי הַכֹּל כְּאֲשֶׁר לְכֹל שְׁיִיָּף לָהֶם כִּי כֹּל עֵזְבוֹן שֶׁל
אֲבֵיהֶם רְאוּבֵן (שְׁעֵלָה לְעֶרְףָה יוֹתֵר יוֹתֵר מִמָּה שְׁנִמְצָא בְּבֵית כַּעַת הִיָּה הַכֹּל תַּחַת יַד וּרְשׁוֹת
אִמָּם מֵרַת לָאָה הַנָּ"ל וְכֹל מָה דְּהֵנָּה לוֹ לְשְׁמַעוֹן אֲכַל לִיָּה קִצָּת וּקִצָּת הַבְּרִיִּים וְנִתְּנוּ
אִמְתְּלוֹת לְדַבְּרֵיהֶם וּבְהִיּוֹת שְׁגוּף הַבֵּית שְׁיִיָּף לְהַיְתוּמִים רַק שְׁשְׁמַעוֹן דָּר בּוֹ בְּשִׁכְרִירוֹת

שָׁנָתָן לָהֶם מְזוֹנוֹת ע"כ הֵם סְבוּרִים שֶׁהֵם יִהְיוּ מְוַחֲזָקִים בְּכָל מָה שֶׁנִּמְצָא בְּבֵית ע"פ טַעֲנָתָם אַף שֶׁשְׁמַעוֹן יֵאמֵר חִילּוֹף הַדְּבָרִים הֵן הֵן תִּנְרָף טַעֲנוֹת וּתְבִיעוֹת הָאֶפְטֵרוֹפְסִי'.

וְשֶׁמַּעוֹן הִשִּׁיב עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן וְעַל אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן. וְנָהוּ ע"ד טַעֲנָה א' מִחֲמַת מַה שֶׁשִּׁינְיָרָה לְעֶצְמָה מַעוֹת מְזוּמָנִי אֵין לוֹ יְדִיעָה מִזֶּה כָּלֵל וְלֹא בָּא לְרִשּׁוֹתוֹ מַעוֹלָם אַע"פ שֶׁיְדוּעַ שֶׁהַב"ד נִתְּנָה לָהּ יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהַכְּנִיסָה לוֹ אֵינְנוּ יוֹדְעִים מָה עֲשִׂתָּה עִם אוֹתָן הַמַּעוֹת וְאֶפְשָׁר שֶׁהַפְּסִידוֹן קוֹדֵם שֶׁנִּישְׂאָת לוֹ אוֹ אֶפְשָׁר שֶׁהַפְּקִידִם אוֹ הַלְלוּם לְאַחַר גַּם פָּרַט אֵינָה הוֹצֵאֹת יְדוּעִים לוֹ שֶׁהוֹצִיאָה אוֹתָם וַע"ד פְּסָף וְנִזְבָּה שֶׁהִיָּה לָהּ הַיְדוּעַ לְכָל הַכָּל שֶׁמָּה לוֹ בְּנִדְוִנְיָתוֹ.

וְעַל טַעֲנָה ב' הִשִּׁיב שֶׁהַפּוֹסוֹת שֶׁהָיוּ בְּעֶזְבוֹן רֵאוּבוֹן קָנָה מִן אֲשֶׁתּוֹ לָאָה קוֹדֵם שֶׁנִּשְׂאָה. וְעַל טַעֲנָה ג' הִשִּׁיב שֶׁמַּעוֹן שֶׁאֲדַרְבָּא הוּא מְוַחֲזָק בְּבֵית וּבְכָל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ כִּי הוּא שְׂכָר אוֹתוֹ מִקֵּם וְהוּא עֵיקָר בְּבֵית וְהֵם טְפִלִּים לוֹ וְנִגְרָרִים אַחֲרָיו הֵן הֵן תִּנְרָף תְּבִיעוֹת שֶׁל הָאֶפְטֵרוֹפְסִים וְתִשׁוּבַת שְׁמַעוֹן וְכָל א' וַא' הִבִּיא הוֹכָחוֹת וְאֲנֻמְדָנוֹת לְחֻזַּק דְּבָרָיו וּבְפָרַט הָאֶפְטֵרוֹפְסִי טַעֲנָה הוֹכָחוֹת אֱלִימְתוֹת לְדְבָרֵיהֶם אַעפ"י שֶׁשְׁמַעוֹן הִשִּׁיב עֲלֵיהֶם מַה שֶׁהִשִּׁיב שְׁעָרֵי תִירוּצִים לֹא נִנְעָלוּ אֲבָל אֵינָם מִתְיַשְׁבִּים עַל לֵב מְבִין עוֹד טַעֲנָה הָאֶפְטֵרוֹפְסִי שֶׁאֵף אִם נֹאמֵר שֶׁשְׁמַעוֹן נִקְרָא מְוַחֲזָק בְּבֵית עַכ"פ לֹא יִפְטוֹר בְּלֹא שְׁבוּעָה וְכִינּוֹן שֶׁעֵבֵר עַל הַחֶרֶם הַב"ד שֶׁגָּזְרוּ עָלָיו בְּפָרַט גַּם עַל חֶרֶם כָּלֵל שֶׁנִּיתָן בַּב"ה הִרִי הוּא פְּסוּל לְשְׁבוּעָה וְאֵין מוֹסְרִין לוֹ שְׁבוּעָה וְעוֹד טַעֲנָה פִּינּוֹן שֶׁיֵּשׁ אֲנֻמְדָנוֹת דְּמוּכָחוֹת שֶׁכָּל דְּבָרָיו שֶׁל שְׁמַעוֹן אֵינָם אֱמִתִּיִּים יֵשׁ לְהַדְיִין לְחִיבּוֹ וְלְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ מָמוֹן ע"פ הָאֲנֻמְדָנוֹת כִּי אֵין לָהּ דִּין מְרוֹמָה גְּדוּל מִזֶּה זֶה הוּא תִנְרָף הַשְּׂאֵלָה תִשׁוּבָה הִנֵּה אֲנִכִּי מִכִּיר אֵת מִי עָרְכִי שֶׁאֵינְנִי כְּדָאֵי שֶׁשְׁלַחְתָּם אֵלַי כְּתַב אִיךָ וְרַק אֵין מְסֻרְבִּין לְגְדוּל יְחִידִי וּמַכ"ש בְּצָרוּף שְׁלָמִים וְכֹן רַבִּים וּמַה גַּם שֶׁמִּצְנָה רַבָּה שֶׁכָּפָּא לְיָדֵי לֹא אֶעְבְּרֵךְ עֲלֶיהָ וְלֹא אֲחַמֵּץנָה וְאַחֲנָה דַּעֲתִי הַקְּלוּשָׁה כְּאֶשֶׁר יוֹרוּנִי מִן הַשָּׁמַיִם וּבְאֶשֶׁר שֶׁאֵינְנוּ מִכִּיר א' מִן הַצְּדָדִי אַעפ"י שֶׁכְּתוּבָה הַשְּׂאֵלָה נִקְוִיבִים בְּשִׁמוֹתָם כְּרֵאוּבוֹן וְשְׁמַעוֹן יִהְיוּ לִי.

מ"מ אֲנָה שֶׁאֲכוּנִן דִּין צְדָק בְּלִי בְּדָק וְהִנֵּה בְּאֶשֶׁר שֶׁאֵין הַזְּמַן מְסַפִּים עִמָּדֵי אֵינְנִי אוֹכֵל לְעֵינֵי בְּאַרְנוֹפוֹת וּקְצָרוֹת וְלְהִרְאוֹת פָּנִים לְכָל צַד וְאֲנִי כְּמִרְאֵה הָאֲנִיפִן כְּדָרְכֵי לְהִשִּׁיב לְשׂוֹאֲלֵי דְבָר רַק אָבֵא בְּקִצְרָה וְאַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא בְּמָה דְּסִינִים אֶפְתַּח מַה שֶׁרְצוֹ הַאֶפְטֵרוֹפְסִי לְפָסוּל לְשְׁמַעוֹן פִּינּוֹן שֶׁעֵבֵר עַל הַחֶרֶם וְשְׁמַעוֹן הַתְּנַצֵּל וְאֵמֵר שֶׁלֹּא עֵבֵר עַל הַחֶרֶם עַל דְּבָר זֶה אֵינְנִי מְכַנֵּס רֵאשִׁי רַק הַב"ד אֲשֶׁר גָּזְרוּ הַחֶרֶם הִמָּה יִכְרִיו וְיִדְעוּ אִם עֵבֵר אִם לֹא.

רַק נֹאמֵר לוֹ יְהִי כְּדְבָרֵי הָאֶפְטֵרוֹפְסִי שֶׁשְׁמַעוֹן פְּסוּל לְשְׁבוּעָה מ"מ לֹא יִרְוִיחוּ הַיְתוּמִי בְּזֶה כְּלוּם אֲדַרְבָּא יִפְסִידוּ הַשְּׁבוּעָה כִּי אֵף אִם נִחְיִיב שְׁמַעוֹן שְׁבוּעָה חֲמוּרָה וְאֵינְנִים גְּדוּלִים מִשׁוּם הָאֲנֻמְדָנָה מ"מ מִן הַתּוֹרָה אֵינְנוּ חֲיִיב שְׁבוּעָה וְהִכָּא שֶׁחֲשׂוֹד הַנְּתַבְּעַ וְנִתְחַיִּיב שְׁבוּעַת הַיְסוֹת פְּטוּר בְּלֹא שְׁבוּעָה כְּמִבְּנֹאֵר בְּסִי צ"ב ע"ש (אִם לֹא שֶׁהוּדָה שְׁמַעוֹן בְּמִקְצַת וְלֹא אֵמֵר הִילָךְ וְזֶה לֹא מִצְאָתִי בְּהַשְּׂאֵלָה) וְלְעֵיקָרָא דְּדִינָא אֶקְדַּמַת מִילִין אֲטִיף מִילִין ע"י מִי מִילִין וְאֶעְבְּרֵךְ רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן (וְכֹן הִיא הַמַּדָּה) מ"ש שְׁמַעוֹן עֲצָמוֹ אוֹ ע"י מְרוֹשָׁה שְׁלוֹ לְהַחֲזִיק טַעֲנוֹתָיו וְזְכוּיָתוֹ וְחִשְׁבֵיב עֲלֵיהֶם מַה שֶׁנִּרְאָה לַע"ד וְאַח"כּ אַחֲנָה דַּעֲתִי וְהַסְּפָמְתִי לְדִינָא.

וְזֶה יֵצֵא רֵאשׁוֹנָה וְנ"ל ע"ד הַטְעָנוֹת שֶׁטְעָנוּ הִיתוּמָ' שֶׁהֵם הָיוּ מוֹחֲזִיקֵי בְּכָל הַנְּכָסִים שֶׁבְּבֵית מִפְּנֵי שֶׁהַבֵּית הוּא שְׁלֵהֶם כּו' כּמ"ש רמ"א בסי' קל"ח בְּשֵׁם הַרִיב"ש. ע"ז הַשִּׁיב שֶׁמֵּעוֹן הַנ"ל דְּאֶדְרַבָּא הוּא הֵנּוּ עֵיקַר הַבֵּית וּמִקְרֵי מְוֹחֲזֵק כְּדֹא"י בַּטַּח"מ ס' ר"ס רְאוּבֵן הֶדָר עִם שֶׁמֵּעוֹן בְּבֵיתוֹ כּו' מִשְׁמַע דְּנָקָא מִפְּנֵי שֶׁדָּר שֶׁמֵּעוֹן עִמּוֹ בְּבֵיתָּהּ אִם הַשׁוֹכֵר לְבַדוֹ בְּבֵית מִקְרֵי הוּא לְבַד מְוֹחֲזֵק מִפְּנֵי דְשִׁכְרִית לְיוֹמָא מְמַכֵּר הוּא כּו' וְהָא דְקָאָמַר לְעִיל בְּסִי קַל"ח כּו' הָרִי הֵם בְּחֻזְקַת הַמְּוֹחֲזֵק בְּבֵית כּו' הֵינּוּ שֶׁלְקַח אֶת חֲבִירוֹ אֶצְלוֹ לְדוֹר עִמּוֹ בְּחֻזְמֵ בְּלֵי שֶׁכָּר כּו' עכ"ל וּא"כ בנ"ד שֶׁמֵּעוֹן הוּא הַשׁוֹכֵר כּו' א"כ נִקְרָא הוּא מְוֹחֲזֵק כּו' וְנִרְאֶה לְע"ד שֶׁכָּל דְּבָרֵי אֵלּוּ שֶׁל שֶׁמֵּעוֹן אֵינֶם נְכוּנִים א' מ"ש שֶׁהוּא לְבַדוֹ נִקְרָא מְוֹחֲזֵק מִפְּנֵי דְשִׁכְרִית לְיוֹמָא מְמַכֵּר הוּא וְעפ"ז רוֹצֵה לֹאמַר שֶׁמֵּעוֹן הוּא מְוֹחֲזֵק בְּבֵית וְאֵנִי אוֹמֵר אֵי מִשׁוּם הָא לֹא אֵרִי דְהָא דְבָר זֶה בְּמַחְלָקוֹת הִיא שְׁנוּיָה וְרַבּוֹ הַדְּעוֹת דַּס"ל שֶׁלֹּא אֶמְרִינֵן שִׁכְרִית לְיוֹמָא מְמַכֵּר הוּא אֶלָּא לְעִנְיָן אוֹנָאָה וְלֹא לְעִנְיָן אַחַר וְכֵן סָתַם הַב"י בַּש"ע בְּסִי שִׁי"ג ס"ג וְע"ש בַּסַּמ"ע וּבַש"ף וְעפ"ז נִסְתַּר ג"כ הַחִילּוּק שֶׁהוּא מְחַלֵּק בֵּין בְּחֻזְמֵ וּבֵין בְּשִׁכָּר כִּי הֵתֵם מִשְׁמַע שֶׁהַשׁוֹכֵ' שֶׁכָּרוּ וְאֶפ"ה הֵנּוּ הַזְּכָל מִבְּהִמּוֹת דְּאֵתָא מְעַלְמָא לְבַעַל הַחֲצָר הַמְשַׁפֵּיר חֲדָא נְעוּד קְאָמִינָא שֶׁבַּנ"ד כ"ע ס"ל שֶׁאֵין שִׁכְרִית זֶה הוּא כְּמִמְכֵּר מִשׁוּם דְּאֵיכָא לְמִימַר עַד כָּאֵן לֹא אֶמְרִינֵן שִׁכְרִית לְיוֹמָא מְמַכֵּר הוּא אֶלָּא הֵיכָא שֶׁהִקְנָה הַמְשַׁפֵּיר לְהַשׁוֹכֵר אֶת גּוֹף הַבֵּית לְדוֹר בּוֹ דְּאֵז אֵין הַמְשַׁפֵּיר וְלֹא הַשׁוֹכֵר יְכוּלִים לְחַזֵּר בְּהֵם וְאֶפ"י אִם מוֹחֵל הַשׁוֹכֵר עַל הַשִּׁכְרִית אֵין מְחִילָתוֹ מְחִילָה עַד שֶׁיִּחְזוֹר וְיִקְנָה לְהַמְשַׁפֵּיר כּמ"ש הַרִיב"ש בְּסִי תַק"י ע"ש אֶבֶל בנ"ד שֶׁכְּתוּב בְּשִׁטְר הַתְּנָאִים וְנ"ל כְּנֶגֶד זֶה יְדוּר הַזּוּג הַנ"ל בְּבֵית שֶׁל הִיתוּמִים הַנ"ל בְּחֻזְמֵ עכ"ל וְאֵין לְשׁוֹן זֶה מוֹעִיל כָּלֵל וְיְכוּלִים הִיתוּמִים אוֹ הַאֶפְטֵרוֹפְסִי לְחַזֵּר בְּהֵם אַעפ"י שֶׁדָּר בּוֹ כְּמָה שְׁנִים דְּהָא דְאֶמְרִינֵן כְּשֵׁם שֶׁהִקְרַע נִקְנִית בְּכֶסֶף וּבְשִׁטְר כּו' כְּדֵ שִׁכְרִית קִרְקַע כּו' הֵינּוּ כְּשֶׁהַשִּׁפֵּיר לוֹ הִקְרַע בְּלְשׁוֹן הַמּוֹעִיל אֶבֶל כְּשֶׁלֹּא אֵמַר אֶלָּא לְשׁוֹן יְדוּר פְּלוּנֵי לֹא מְהֵנִי שׁוּם קִנְיָן וְיְכוּלֵי לְחַזֵּר בְּהֵם וְאֶפ"י אִם נֹאמַר שֶׁכִּינּוֹן שֶׁדָּר אֵינּוּ יְכוּלִים לְחַזֵּר בְּהֵם מְחַמַּת שְׁנַעֲשֶׂה בַח"ח כּו' מ"מ לֹא אֶמְרִינֵן בְּזֶה שִׁכְרִית לְיוֹמָא מְמַכֵּר הוּא כִּי אֵין לוֹ בְּגוֹף הַקְרַעַת פְּלוּם: וּמ"ש עוֹד וְנ"ל וְא"כ מִקְרֵי הוּא עֵיקַר הַבֵּית שֶׁהָרִי רִשָּׁאֵי לְהַשִּׁפֵּיר אֶת הַבֵּית לְאַחַר כְּדִין שׁוֹכֵר בְּסִי שִׁט"ז נִלְע"ד שֶׁאֵין מִשְׁם רֵאִי כָּל כְּדֵ כִּי אֶפְשֵׁר לֹאמַר שֶׁאֵינּוּ רִשָּׁאֵי לְהַשִּׁפֵּירוֹ מִמ"נ אִם רוֹצֵה לְהַשִּׁפֵּירוֹ לְאַחַר שֶׁב"ב הֵנּוּ כְּמוֹ ב"ב שֶׁל שֶׁמֵּעוֹן וְהוּא יַעֲקוֹר דִּירָתוֹ מִשְׁם אֶפְשֵׁר שֶׁהִיתוּמֵי כִּינּוֹן שֶׁהֵם דְּרִים אֶצְלוֹ יִמְחוּ וְדַמּוֹת רֵאִי לְזֶה מֵאֲלַמְנָה שְׁאוּמְרַת אֵינְנֵי זֶה מִבֵּית בְּעַלֵי כּו' (וְעֵינֵן בְּתִשׁוֹ מְהַרְש"ל ס' י"ז שֶׁהָאֵרִיף בְּעִנְיָן זֶה) וְאִם רוֹצֵה לְהַשִּׁפֵּירוֹ לְאַחַרֵּים שֶׁיְדוּרוּ עִמּוֹ ג"כ יְכָלֵי לְמַחֲזוֹת שֶׁלֹּא יִרְבֶּה בְּדִיּוּרִים.

וּמ"ש עוֹד וּמְבִיא רֵאִי מִתְּשׁוּבַת הַרְשָׁפֵ' אֵהוּבָא בְּב"י ס' רנ"ז גַּם מִשְׁם אֵין רֵאִי כִּי י"ל מְשִׁייר שֶׁאֵנִי שֶׁמְשִׁייר לְעַצְמוֹ בְּעֵין יָפָה יוֹתֵר אֶפ"י מִמְתְּנָה (אֵיבְרָא מְהַרְש"ל בְּתִשׁוּבָה הַנ"ל כְּתַב ג"כ שֶׁיֵּשׁ לְלַמּוֹד מִתְּשׁוּבָה הַרְשָׁפֵ' אֵהוּבָ' לְכַנ"ל אֶבֶל אֵין דְּבָרֵי מְוֹחֲזֵי כָּלֵל וְעֵינֵן בַּסַּמ"ע בְּסִי שִׁט"ז ס"ק ה' שֶׁהָאֵרִיף בְּעִנְיָן זֶה מִכָּל הַלֵּין מִשְׁמַע שֶׁאֵין שֶׁמֵּעוֹן מְוֹחֲזֵק בְּבֵית מִכָּח שֶׁהַשִּׁפֵּיר הַבֵּית וְאִם יְסוּד נוֹפֵל אֵין לְהַבְנִין קִיּוּם.

וְאֵז הַדִּינִים מְבֹאָרֵי כְּבִיעַת' בְּכוּתָח' שֶׁהִדִּין עִם יְתוּמִים וְגַם פְּרִטֵי דְבָרֵי טְעָנָתָם מְבֹאָר הוּא וְקִצְרֵתֵי מֵאָפֶס הַפְּנָאֵי רַק כְּתַבְתִּי עַל הַעֵיקוֹר אֲשֶׁר הָעַמּוּד נִשְׁעַן עָלָיו גְּרִשׁוֹן אֲשֶׁכְּנִזְשִׁאֵלָהּ קַכְבֵּי אֶקְרָא לְשִׁלּוֹ מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם לְאַהוֹ הָאֵלוֹף הַתּוֹרְנֵי שֶׁפְּתוּתֵיו כְּחוּט

השני כמהר"ר יונשע נ"רו ולכל אל"ש אהו' אין הזמן מספ' עמדי להאריה פי טרינדא טובא רק באתי לגלו' את אוניו שג"י קבלתי ואשיב אותו בקצרה וע"ד מ"ש למכ"ת לשעבר שלא מצא ידיו ורגליו בדין שהורה בחתיכה של טבעת מן הגרגרת שנמצא על הספין נעתה בא מכ"ת להתנצל ולעשות סניגורין לדבריו ולהשיב על דברי מ"ש ואין ספק בשחיטה גדולה מזו וזה הוא טעם המחמירין שעיקר יסוד שלהם מטעם שהוא ספק בשחיטה.

וכתב מכ"ת שז"א באשר שכתב בהגהת שחיט' טעם לדעת המחמירין שפא הנה הקנה פגום ולפי זה אין זה ספק בשחיטה כי לא אמרנו ספק בשחיטה אלא היכא דאחזיק דאיהו ספק ריעות' בספין או בשחיטה עצמה אם נשחט רוב הסימן או לא אבל בדין זה דהא עינינו רואי שנשחט פהגון רק שיש לחוש שפא הנה הקנה פגום ואין זה ספק בשחיטה רק דמאי הא להא דאמרנו בגמ' נשחטה פראוי ובא זאב כו' עכ"ל בשנינו קצת: תשובה הנה אני חוזר על הראשונים ואומר שלא מצא ידיו ורגליו ותמהני מאד פיון שראה מכ"ת מ"ש בגמרא בא זאב כו' ולא ראה ולא ידע מ"ש הגמרא בדה שפאחר זה שחט את הנשט וא"ח נשחט' הגרגרת פשרה נשחטה הגרג' וא"ח פ שחט את הנשט פסולה שחט את הנשט ונמצא הגרגרת שמוטה ואינו יודע אם קודם שחטה נשחטה אם לאחר שחיטה נשחטה זה הנה מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסול כו' עכ"ל הרי לפניך שגם זה נקרא ספק בשחיטה פיון שאיכא למימר שנעשה קודם שחיטה כמו שאיכא למימר שנעשה לאחר שחיטה ולא דמי' כלל לזאב דגבי זאב מסתבר יותר שנעשה ע"י הזאב וק"ל באמת הדברי' האלו צריכי' באור רחב רק שאין הזמן מספ' עמדי פללא דמילת' שיפה כתבתי ואמת פוונתי שעיקר טעם של האוסרי' הוא שספק בשחיטה הוא זה אם נעשה הקנה פגום קודם השחיטה או נעשה פגום לאחר גמר השחיטה.

ומ"ש מכ"ת זה אינו באשר שכתב בהגהו' שחיטה טעם לדעת המחמירין שפא הנה הקנה פגום ע"כ משמע שמכ"ת הבין שלא עלה על דעתי טעם זה אמינא כי ניים ושכב פתב זה ודאי אין פאן חשש אחר כי אם חששא זו שפא נעשה הקנה פגום קודם גמר השחיט' וזה הוא נקרא ספק בשחיטה.

והאריכו' בזה הוא אף למותר וטעם המתירין הוא האגור ס"ל שיותר יש לתלו' שנעשה לאחר שחיטה ע"י גלגל הגרגרת פללא דמילת' שאני עומד בדברי והוא אמת כמ"ש בתחלה שלא יפה עשה מכ"ת שמילא לבו להקל במקו' שכתב מהרמא"י וכן עיקר ואין לשנות.

באשר שלא הנה למכ"ת שום ספר כי אם הש"ע כמ"ש מכ"ת בעצמו בכתבו הראשון ואף גם שפיהו' נודע לו שיש מקילין בחתיכת טבעת מ"מ לא ימלא מכ"ת את לבו להקל פלל הזהר והזהר פן לא יהנה לו לרצון ח"ו ודי בזה כי דעת המחמירין הוא עיקר לדעתי והם גדולי ההוראה אשר מימיהם אנו שותין מהררש"ל ומו"ח בב"ח שכתבו שיש להתמיר כי הוא ספק בשחיטה כי מי מפיס שנעשה ע"י גלגל הגרגרת אחר שחיטה דלמא נעשה קודם גמר השחיטה.

וא"כ הוא שהוא אסור מצד הדין אין לנו לומר הבו דלא לוסקי' בשני הדיני' דהינו נמצא על הארץ או בחתיכת הטבעת שעיקר טעם המקילין הוא משום הבו דלא כו' כמ"ש

בכתבי הראשון שטעם שניהם שנה וזה ברור נ"ל גרשון אשפנזי שאלה ככג תלמיד ותיק קנן חדש מלא עתיק יצא מפיו דעת וחקמה תאיר פניו פחמה פשהיא יוצאת מנרתיק.

שהיא בו נטמן ה"ה תלמידי חביבי בחור חשוב ונחמד שמו נודע בשערי פתורק שמן האלוף התורני כה"ר מן נר"ו אהו' תלמידי ידידי אין הזמן מספיק עמדי להאריך כי הקפוני פתורני טרדות חבילות ואגודות רק פאתי לגלו' את אצניו שג"י הצהירי אשר פוננת מישרי האירו אל מול עבר פני ותורף דבריו שאלות חכם ונחצי תשובה בצדה בענין אם יש היתר לעבור בשפת מעבורו המים ע"י גשר פורחת ומ"כ צייר תמונתה פמות שהיא בכתבו והנה ראיתי שמ"כ צולל במים אדירי ברדיפי מצי בפוסקי חדשי גם ישגי והפל גלוי ונדוע לפניו והנה לי לנחת מאד ואם חכם לכה ישמח לבי.

תשובה הנה אעיקרא דינא מ"ש בכ"ק דשפת אין מפליגין בספינה פחו' מג' ימי קודם לשבת רבו הפירושי והטעמי כי הט מ' משתני הדיני וכבר האריכו התוס' והרא"ש בפ' מי שהוציא והו בענין זה וכבר האריך הב"י בס' רמ"ח והאסף כל המחנו' גם מהר"י ב"ן לב בח"ג מתשובותיו סי' ע"ג האריך ג"כ קצת בענין זה ובתוף הבאים הוא הרשב"ם שמתיר לילה לספינה אפילו בשפת עצמו וכ"כ הריטב"א בשם רבו כמו שהובא בב"י והתוס' והרא"ש הנ"ל דדחו דבריהם וס"ל דאסור לכוון לספינה משום דנראה כש"ט עפ"ה שאסרו חז"ל דלמא עביד חביות של שייטן א"נ דלמא אתי להנהיג הספינה והנה פמוליקה ד' אמות בפרמלית וראיותיהם חזקות פראי מוצקות ובפרט הראיה שמביאים מן פ' תולין (דף קל"ט ע"ב דההוא צורבא מדרבנן דנאים במפרא ועבר להך גיסא וכו' קשה לדחותה לכן הספימו האחרונים להחמיר שלא להפליג בספינה כלל אם לא ג' ימים קודם לשבת וכן מ"ו חמי זקני בב"ח שלו הספים להחמיר בסמן רמ"ח והנה מתוך פתלי פתבו ניקר שהפל גלוי לפניו אלא שמ"כ נראה לחלק בנ"ד משום שהגשר מהגלגלת מעצמה יש להתיר יותר ולעד"נ שאין לסמוך על זה פשיטא לפי הטעם הא' שכתבו התוס' והרא"ש וס' התרומה ושאר מחברים שיש לאסור משום שנראה פשט על פני המים ושיטה אסורה משום גזירה שפא יעשה חבית של שייטן פשיטא שגם בנ"ד נראה פאלו שט על פני המים ואסור ואפ' לפי טעם הב' שכתבו שהחכמים אסרו להפליג משום שפא ינהיג הספינה והנה פמוליקה ד' אמות בפרמלית נלע"ד שגם טעם זה שייך בנדון דידן באשר מ"כ כותב שיש בגשר זה מלח גדול והספין יחפור בו למען יבוא בקל ובמהירות יותר למחוז חפצם וא"כ גם בנ"ד יש לחוש שייבא הב"י לעשות פן ואסורא קא עביד אע"פ שבלא"ה נמי אולא רק הוא ממהר ההליכ' מ"מ איסורא קעביד ממילא נראה לכאורה שאין להתיר כלל לעבור בגשר הנ"ל בשבת וכן משמע ממ"ש בש"ע ס"ס של"ט ספינה שהיא קשורה פמנהג הספינות העומדות בנמל אע"פ שהיא שטה על פני המי' מותר לכוון בה משמע אם אינה קשורה אע"פ שהיא שטה מעצמה אסור ליכנס בה אפי' ומ"ש מ"כ שישני רבנים הספימו להתיר ע"י קניית שביטה מע"ש לע"ד שאין נכון לסמוך על זה כמ"ש שהספמת מ"ו ח"ז בב"ח שלו הוא שיש להחמיר פרום הגדולים שכתבו בשם ר"י דאפ' בנכנס בספינה תוף ג' ימים אסור משום שט מכ"ש דלא מהני שביטה אמנם נלע"ד שיש להתיר לרופא לעבור דרך גשר זו אם נקרא אל המושל הגדול משום דרכי שלום ומשום איבה פי לעד"נ שיש להתיר לרופא לעבור דרך גשר הנ"ל לצורך ישראל החולה אע"פ שאין בו ספנה (ולענין חולה שאין בו ספנה רבו הדעות

כמבואר בסי' שכ"ח ואין פאן מקומו להאריף בזה) וא"כ פשיילף הרופא דרף גשר זו לצורה ישראל חולה שאין בו סכנה ולא יבוא אצל המושל הגדול ודאי דאיפא איבה ואיבה ויש לחוש לתקלה ח"ו והנה לא נעלם מעיני מ"ש בפ' א"מ (דף כ"ו ע"א) ונ"ל סבר רב יוסף למימ' אולודי גוים בשבתא בשכר שרי משום איבה א"ל אבני יכלה למימר לה דידן דמינטרן שבת' מחללין עליהו דידכו דלא מינטרי שבת' לא מחללינו עכ"ל משמע שיש להתנצל מן האיבה בטענה אכן דמינטרי' כו' מ"מ נלע"ד היינו דוקא גבי אינש דעלמא אבל גבי מושל גדול ודאי אין זה התנצלות אצלו ויש לחוש לאיבה ולתקלה ח"ו ולענין אם יצטרף לקנות שביתה מע"ש נלע"ד שאין זה מעלה ומוריד פל פה רק שיהא קצת קניית שביתה פן נ"ל גרשון אשכנזי: שאלה קכד נדרשתי לאשר שאלוני לחיות דעי מרחוק בענין מעשה שהיה ראובן נתן פח והרשאה מספקת לבנו חנוף לשדף את בתו עם בנו של שמעון וכל מה שיפסיק לה על דידיה הדר לאשר ולקיים פאלו הוא עשה בעצמו ואחר פל אלה הלה חנוף ושידף אחותו עם בנו של שמעון פאשר צינה אותו אביו ואמר לאביו מה שפסק לה לנדוניא גם התחייב את עצמו להשתדל לה מאביה שטר ירושה פנהוג והתנאים נכתבים הפל על חנוף בזה הלשון חנוף חייב את עצמו להכניס לגדן אחותו סף פה וכה כו' גם יתן מזונות להזוג כו' גם מחויב להשתדל מאביו שטר ירושה פנהוג כו' וצד העובר אפי' על מקצת דבריו כו' חייב ליתן לצד שפנגדו קנס כו' פל הנ"ל קבלו עליהם שני הצדדין כו' בק"ס ובת"ח ובת"כ ובשבועה דאורייתא עד"ר כו' עכ"ל התנאים בקצרה והנה קודם הגיע זמן החתונה אשר הגבילו הצדדים הנ"ל יקר מקרה שראובן הלה לעולמו וחשל"י והנה הנושא בא לקחת הנפש והרכוש המבואר בהתנאי הנ"ל לא יפול דבר ולא חצי דבר ארצה והיורשי' טועני' שאינם חייבים לקיים התנאי מאחר שאביהם הלה לעולמו אנוסים הם ובפרט על החצי חלק זכר טענו שאינם חייבים פלום פינון שעדין לא נכתב השטר הן הן תורף הטענות.

תשובה הנה לא נעלם מעיני שאין נכון להשיב בד"מ לא' מן הצדדים כמ"ש גאונים קדמאי ובתראי גם אני הצעיר נוהג פן אמנם הגאון מהרר"מ פדוואה פתב בסי' פ' ונ"ל אכן בדבר שיש דררא דמצנה לא שתו רבותי לבם לחששת זו כו' והאריף שם והביא ראיו' לזה ובאשר שאני רואה גם בנ"ד דררא דמצנה פי יש לחוש שיתפרד החבילה וינתק החבל עבור הכל הפסד ע"כ אמרתי לחיות דעתי הקצרה בקצרה פאשר יורוני מן השמים וזה יצא ראשונה ע"ד סף הגדן ושארי פרטי התחייב' שהתחייב חנוף את עצמו נלע"ד לית דין צריף בשש שמחויב כמ"ר חנוף לאשר ולקיים פל פרטי התחייבות שהתחייב את עצמו זולת מה שהתחייב את עצמו להשתדל שאביו יעשה לה שטר ירושה יוכל חנוף לפטור את עצמו בטענת אונס וראיה לדבר תשובת הרשב"א סי' תשע"א והשארית יוסף מביאה בסי' ע"א ונ"ל ראובן שידף את בתו לבן שמעון ונשבע להשלים התנאי ובקנס כו' ולאחר זמן שדפה לאחר וטען שבת בתו איננה רוצה בכך שמעון והשיב שהדין עמו שזה אונס גמור הוא מאי ה"ל למיעבד ואין לה אונס גמור מזה ואם תאמר שהיה לולפייסה בממון וכו' ואפי' התנה שאם תסרב שיפייסה פדאמרינו בגיטין אטו תרקבא דדינרי בעי למיתן ליה ולא תשיבני שה"ל להתנות כו' אונסא דלא שכיח הוא ואפי' שכיח ולא שכיח כגון מת או חולה לית לי' לאתנויי ויש טענת אונס כו' ע"כ הרי מבואר שבנ"ד פטור חנוף מן החיוב שהתחייב את עצמו להשתדל לאחותו שטר

יְרוּשָׁה פִּינוֹן שְׁנָאֲנִס שְׁמַת אָבִיו פִּינוֹן שְׁלֵא הִתְחַיֵּיב א"ע פִּי אִם לְהַשְׁתַּדֵּל וְלֹא הִתְחַיֵּיב
בְּמִמּוֹן וּק"ל אֲמַנְס מַצַּד אַחַר נִלְע"ד לְזִכּוֹת אֵת הַחֶתֶן שֶׁהִיֹּרְשִׁים בְּכָלֵל מְחַנְיָבִי לְקַיִּים
וְלֹאֲשׁוֹר כָּל פְּרֻטֵי הַתְּנָאִים בְּכָלֵל הֵן הִתְחַיֵּיבוֹת שֶׁהִתְחַיֵּיב חֲנוּף־הֵן בְּחֻצֵי חֶלֶק זָכָר מִפְּתַח
פְּרֻנְסָה שְׁחַיֵּיבִים לִיתֵן לְהַבְּתָה אַף עַל פִּי שֶׁהַפְּרֻטִים הֵנ"ל יַעֲלוּ לְסוֹף גְּדוּל יוֹתֵר מֵעִישׂוֹר
נְכֹסֵי מְכָל מְקוֹם מְחַנְיָבִים לִיתֵן לָהּ הַכֹּל הַגַּם דַּהֲוָה פְּלֻגְתָּא שֶׁל הַגְּאוּנִים אִם אֲמַרְיֵן
לְהוֹסִיף עַל עִישׂוֹר נְכֹסֵי אִם לֹא לְהַכְרִיעַ הַר"א שְׁאִין מוֹצִיאִין מִמּוֹן מִן הָאֲחִים מְסַפֵּק
מ"מ נִלְע"ד הִיָּינוּ דוֹקָא בְּאִנְיָד דַּעַת הָאֵב כְּגוֹן שֶׁהַשִּׂיאָה אֵת עֲצָמָה לְאַחַד בְּלֵי רְשׁוֹת הָאֵב
אָבֵל בִּנ"ד שְׁגִילָה הָא בְּדַעַתוֹ בְּהָא בְּרַת' וְלִהְתַּחֲתוֹן זֶה מְחַנְיָב' הַבְּנִי לִיתֵן כָּל מָה שֶׁהִי חֲנוּף־
מְחַיֵּיב אֵת עֲצָמוֹ וְאִין זֶה דוֹמָה לְשִׁאֵר אֲנֻמְדָנָא וּכ"כ מֵהַרְר"מ מִיָּנִץ בְּתֻשׁוֹב' סִי מ"ז וְנ"ל
ש"מ שְׁמַצְנוּהָ לְבָנָיו וְצִיָּוָה לְתַת לְבַתוֹ ל' זְהוּבִי בְּזֶה יֵשׁ לְחֶלֶק וְלִפְתּוֹת פֶּתַח הַבַּת דַּתְנָן בַּפ'
מְצִיאַת הָאִשָּׁה דְאֲמַרְיֵן דְאֲזֵלִינָן בְּתַר אֲנֻמְדָ' א"כ עוֹבְדָא דִּינָן דְאֲמַר הָאֵב לִיתֵן לְבַתוֹ ל'
זְהוּבִי אַף שְׁצִיּוֹאָתוֹ בְּטֵלָה מֵאַחַר שְׁעָמַד (מֵאוֹתוֹ חוֹלִי) מ"מ לֹא יִגְרַע לָהּ מָה שְׁאֲמַר לִיתֵן
לָהּ ל' זְהוּ אַף שְׁשִׁנֵי דַעוֹת יֵשׁ אִי אֲזֵלִינָן בְּתַר אֲנֻמְדָנָא אִפִּי לְהוֹסִיף עַל עִישׂוֹר נְכֹסֵי
כְּדָאִית' בְּאַלְפִּס מ"מ מְצִינוּ לְמִימַר הָכָא בְּעוֹבְדָא דִּינָן דְאֲמַר הָאֵב בַּפִּי לְתַת לְבַתוֹ ל' זְהוּ
כ"ע מוֹדָה דִּיִּהְבִּינָן לָהּ אוֹתוֹ ל' זְהוּ וְגַם אִם עָלָה אוֹתָן ל' זְהוּבִי יוֹתֵר מֵעִישׂוֹר נְכֹסֵי פִינוֹן
שְׁאֲמַר בְּפִירוּשׁ לְתַת לָהּ וְכֵן מְשַׁמַּע בְּמִרְדְּכִי כו' ע"ש תַּרְאָה דִּש"מ דְּמִיָּרִי דוֹקָא הִיכָא
דְּבַעֵי אֲמִידָא אָבֵל הִיכָא דְאֲמַר בַּפִּי י"ל דְּעַדִּיף מֵאֲמִידָא כו' ע"ש הַרִי לְהַדְנָ' כַּמ"ש שְׁאֵם
גִּילָה דַּעַתוֹ בַּפִּי נוֹתְנִי לְהַבְּתָה כָּל מָה שְׁגִילָה דַּעַתוֹ אֲפִילוּ לְהוֹסִיף עַל עִישׂוֹר נְכֹסֵי וְלַעַד"נ
גְּדוֹן דִּינָן עַדִּיף מִגְּדוֹן שֶׁל מֵהַר"ר מ"מ פִּינוֹן שְׁכָבֵר פֶּסֶק לְבַרְתָּא דָּא וְלִחֲתוֹן זֶה וּק"ל' וְהַגָּה
לֹא נִעְלַם מֵעֵינֵי מ"ש בְּתֻשׁוֹ מֵהַר"ר יוֹסֵף פ"ץ נִקְר' שְׁאַרִית יוֹסֵף בְּסִי ב' בְּגְדוֹן דוֹמָה
מִמ"ש כַּנ"ד וּפְסִק שֶׁם שְׁאִין הַבְּנִי מְחַנְיָבִי לְקַיִּים הַתְּנָאִי ע"ש שֶׁהַאֲרִיף וְנִסְתַּיֵּיעַ מִתְּשׁוֹ
מֵהַר"ו הַגָּה רוֹאָה אֲנִי אֵת נִגְעֵי עֲצָמֵי שְׁאִינֵי כְּדָאִי וְאִינֵי בְּהַשְׁגִּי יָד לְהַשְׁיֵג עָלָיו ח"ו מ"מ
הַרְשׁוֹ נְתוּנָה לִי לֹאֲמַר שְׁאִין רְאִיּוֹתָיו מְכַרְעַת כָּלֵל כִּי בְּכָל מְקוֹם שְׁכַתְבַּת מֵהַר"ו בְּמַעֲשֵׂה
שְׁבָא לְפָנָיו לֹא הִי שִׁיָּף לֹאֲמַר פְּרֻנְסָה שְׁמִין בְּאֵב מִשְׁא"כ בְּגְדוֹן שְׁלוֹ וְעֵינָן בְּדַבְרֵי
מֵהַר"ו בְּסִי ק"ד וּבְסִי מ"ב וְתַמְצָא שְׁכֵן הוּא כְּאֲשֶׁר דַּבְּרַתִי שְׁאִין רֵאִי מְדַבְרֵי מֵהַר"ו
לְגְדוֹן שְׁלֵנוּ וְנִיפְרִים דַּבְרֵי אֲמַת שִׁמְהַר"ר יָד לֹא יָרַד לְחֶלֶק לְחִילוּק הֵנ"ל שְׁכַתְבְּנוּ בְּשֵׁם
מֵהַר"מ מִיָּנִץ בֵּין שְׁאַרִי אֲנֻמְדָנָו וּבֵין הִיכָא שְׁאֲמַר הָאֵב בַּפִּי וְאִם כֵּן הִיא שִׁישׁ מִחֻלּוֹקוֹ
בֵּין מֵהַר"מ וְר"י פ"ץ יֵשׁ לָנוּ לְטַפּוּס עֵיקוֹר דַּבְרֵי מֵהַר"מ מִמְּשֵׁהוּא קוֹדֵם לוֹ בְּזִמְן וְאֲפֹשֶׁר
גַּם בְּמַעֲלָה כִּי אִם רֵאשׁוֹנֵי בְּנֵי אָדָם כו' וְאִין שִׁיָּף לֹאֲמַר שֶׁהַלְכָתָא כְּבַתְרָאִי מִן אֲבִי וְרָבָא
וְאִילָף פִּינוֹן שְׁאִין תְּשׁוֹ מֵהַר"מ הִיוּ מְפֻרְסְמוֹ וְנִדְפְּסִי בִימֵי מֵהַר"ר יָד אִיכָא לְמִימַר
אֵלוּ רָאָה מֵהַר"ר יָד דַּבְרֵי מֵהַר"מ מִמְּהִיָּה מוֹדָה לוֹ וְעֵינָן בְּש"ף ח"מ סִי כ"ה וְכָף גְּרֵאִי
הַדְּבָרִים שְׁלֵא רָאָה מֵהַר"ר יָד תְּשׁוֹ מֵהַר"מ דְּאֵלוּ רָאָה אוֹתָהּ וְלֹא יִשְׁרוּ דַּבְרֵיו בְּעֵינָיו
עֵינֵי פְקִיחֵי ה"ל לְאֵתוּנֵי אוֹת' וְלְהַשְׁיֵג עַל דַּבְרֵיו כְּדַרְךָ הָאֲחֻרוֹנִי כְּשִׁחֻלְקֵי עַל הָרֵאשׁוֹנִי
כָּלֵלָא דְמִלְתָ' שֶׁלַּעַד"נ שֶׁהַבְּנִים זָכְרֵי מְחַנְיָבִי לְאֲשֶׁר וְלְקַיִּים כָּל דַּבְרֵי הַתְּנָאִי הֵנ"ל וְלֹא
כָּפֹל מֵהֵם לֹא דָבָר וְלֹא חֻצֵי דָבָר מִחֲמַת פְּרֻנְסָה שְׁשִׁמִּין בְּאֵב אִפִּי לְהוֹסִיף עַל עִישׂוֹר
נְכֹסֵי כְּמוֹ בִּנ"ד שְׁכ"ע מוֹדִי מְפָנִי שֶׁהָאֵב אָמַר בַּפִּי לִיתֵן לָהּ כָּל מָה שְׁמְבֻבָּר בְּהַתְּנָאִי
כַּנ"ל וְאִין מְשַׁיְחִי בְּדַבְרֵי מֵהַר"ר יָד הֵנ"ל מִטַּעַם הֵנ"ל וְאֲפֹשֶׁר נָמִי לֹאֲמַר שְׁגַם מֵהַר"ר יָד
מוֹדָה בִּנ"ד וְגְדוֹן דִּידִיָּה הִיָּה בְּמִקוֹם שְׁאִין לְהַבְּתָה פְּרֻנְסָה מִחֲמַת אִיזָה סָבָה (אָבֵל פְּשֻׁטִי

דְּבַרְיוֹ לֹא מִשְׁמַע כֵּן וְתוֹ לֹא מִיַּדִּי וְאֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יִרְאֲנוּ מִתּוֹרַתוֹ וְנִפְלְאוּ וְנִצְלְנוּ מִשְׁגִּיאָוֹ
כ"ד הַטְּרוּד גְּרִשׁוֹן אֶשְׁכְּנֶנּוּ.